TRACTATUS DE DEO AUCTORE. P. GASPARE HURTADO, MONDEJARENSI. E SOCIETATE IESU, ..

Gaspar Hurtado

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
32 L
17

M

A I a 131 f 2

Digitized by Google

TRACTATVS

DE DEO

AVCTORE P. GASPARE HVRTADO, MONDEjARENSI.

E SOCIETATE IESV, DOCTORE THEOLOGO, ET DECANO ACADEMIÆ COMPLVTENSIS, ET S. GENERALIS INQVISITIONIS QVALIFICATORE.

OLIM IN ACADEMIA COMPLV-tenſi Artium liberalium publico Profeſſore, & Collega D. Ildephonſi, & in Collegio Complutenſi, & in Matritenſi Societatis Ieſu, Primario S. Theologiæ profeſſore.

84.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Anno 1641.

CVM PRIVILEGIO.

Matriti in Typographia Regia.

TRACTATVS
DE DEO
AVCTORE P. GASPARE
HVRTADO,
MONDEJARENSI.
E SOCIETATE IESV, DOCTORE
THEOLOGO, ET DECANO ACADEMIÆ
COMPLVTENSIS, ET S. GENERALIS
INQVISITIONIS
QVALIFICATORE.

OLIM IN ACADEMIA COMPLV.
[illegible] publico Professore, & Collegij D. Ildephonsi; & in Collegio Complutensi, & in Matritensi Societatis Iesu, Primario S. Theologiæ professore.

Anno 1641.

BIBLIOTECA ... AMOR ...

CVM PRIVILEGIO.
Matriti in Typographia Regia.

Suma del Priuilegio.

TIene licencia el Padre Gaſpar Hurtado, para poder imprimir eſte Libro intitulado *Tractatus de Deo*, repartido en cinco Tratados, por tiempo de diez años, como mas largamente conſta de ſu original, ſu fecha en ſiete dias del mes de Octubre de 1641. años. Deſpachada en el oficio de Antonio Aloſſa Rodarte.

Suma de la Taſſa.

TAſſaron los Señores del Conſejo Real eſte libro intitulado *Tractatus de Deo*, à cinco marauedis cada pliego, el qual tiene ſetẽta y ſiete pliegos y medio, que al dicho precio monta trecientos y ochenta y ſiete marauedis y medio, ſin tablas y principios, que à eſte precio mandaron ſe venda, y no mas, como mas largamente conſta de ſu original deſpachado ante Martin de Segura Eſcriuano de Camara. En Madrid à 21. de Octubre de 1641.

Fè de Erratas.

FOl.7.p.1.l.1.ex potentia,d.experientia,f.8.p.2.l.29.quo ſupplex,d.quotuplex,f.10.p.2.l.12.13.aliud,d.illud,& infine,pag. me,d.medio,f.15.p.1.l.16.abſolute,d.mala,abſolute,& l.33.d,defectu,f.21.p.1.l.7.eſt,d.es,f.26.p.2.l.17.in primùm, d. imprimis, & l.8.ſpecie,d.ſpecies,f.28.p.2.l.18. ad intellectum, d. ab intellectu, f.41.p.2.l.30.d. indiuidua,f.52.p.1.l.14.veri,d.verè,f.57.p.2.l.12. negationib⁹,d.rationib⁹ l.38.vni⁹,d.vn⁹,f.59.p.1.l.15.diſtinctàs,d. diſtinctæ,f.75.p.1.l.15.quã autẽ alicui vt,d.quod autẽ alicui eſt,f.85 p.2.l.24.25 cauſalis,d.cauſali,f.91.p.1.l.12.reperlritũ,d.reperiri, tũ,f.91.p.2.l.37.pius,d.prius,f.98.p.1.l.18.poſibilitas,d.impoſibilitas,f.101.p,1.l.1 cognoſcit,d.producit,f.112.p.1.l.29. difficultas,d.difficultate;f.117.p.1.l.15.deſinere eſſe,d.deſineret eſſe,l.18. deſineret,d.deſinere, f.119.p.1.l.3.q.d.q.2.l.33.&efficere,d.& efficit & in ead.l.efficuæ,d.efficere,f.121.p.2.l.13.affert, d. offert. f. 123.p.1.l.5.quẽ,d.quæ,f.124.p.2.l.34.habent,d.habeat,f.125.p.2 l.22.obti,d.obiecti,l.23.viri,d.veri,f.126,p.1.l.29.hãc d.an.p.2.l. 4.rationes d.rationis l.14.poſtaſi⁹;reſpect⁹ enim,d.poſteri⁹;reſpect⁹ enim,f.127.p.1.l.3.eo,d.Deo,& p.2.l.22.hic,d.hæc,l.24.affectione, d.effectione,f.128 p.2.l.4.efficitionis,d.effectionis,l.5. erigit, d.exigit,l.10.obiectiua,d.obiecta.l.12.affectũ,d.affectus,f.129.p.1.l.11 poſuit,d.potuit,l.33.ad effectio ſeu terminatam creaturarum, d.ſeu terminatam ad affectionem creaturarũ,p.2.l.24.operatur, d.operetur,

tur,f.131.p.1.l.37.finis,d.fini.p.2.li.vlt.gloſſam, d.gloriam,f.133. p.1.l.1.voluntatis,d.voluntati,l.13.poſsibili,d.paſsibili,p.2.l.3.eſt ſtatus,d.& ſtatu, l.26. intellixerit, d. intellexerit,f.135.p.2.l.3.inſtar,d.conſtat,f.137.p.1.l.3.deleatur non, f.139.p.1.l. 10. intelleſtuarem,d.intellectualem , l.12.extrinſecus, d.extrinſecas, & l.18. poſſeſsio,d.poſſeſſo,l.30.admittatur,d.admittitur,l.35. cuiuſcunque d.cor,cuiuſcunque,f.143.p.1.l.29,30.obligatione pugnat,d.obligatio repugnat,p.2,l.vlt.ſeruat d.ſeruet,f.144.p.1,l.20.amplexam,d. amplexum,p.2.l.13.eo mitanter,d.comitanter, f. 147. p. 1.l.34.& herogeum,d.etherogeneum,f.148.p.1 l.40.indicat.d.inclinat,f.149 p.1.l.25,proportione,d.proportionẽ,p.2.l.32.dicti,d.Lucæ, f.150. p.2.l.2.es,d.res.f,156.p.2.l.25.ſimplicet,d.ſimpliciter, f.160.p.2. l.2.poſtea,d.poſt ea,f.161.p.2.l.12.ad,d. id,f.166.p.1.l.15. ipſum d.cõtra ipſú,f.167.p.1.l.1.illi,d.illis,f.168.p.1.l.5.cõmun.d.cõmuniter,f.174.p.1.l.13.nõ eſſe,d.eſſe,l.28.poſt particulã peccati adde nõ eſſe effectum prædeſtinationis, & merito quia permiſsio peccati,f. 177.p.1.l.19.aliqua,d.aliqua cauſa,f.181.p.1.l.34,Fulgoſi,d.Fulgentij,f.184.p.1.l.11.Proſperij,d.Proſperi,f.189.p.1.l.30,remouet,d.remouens,p.2.l.19.ſciendã,d.ſecundã,l.22.nullã,d.nullum,f. 192.p.1.l.2.conſolare,d.conſonare,f.193.p 1.l.3. qui non aſſumuntur non aſſumuntur,d.non aſſumantur,l.16.dicatur, d. dicetur, l.21. cur,d.cum,f.201.p.1.l.34.decreto,d.deleto,f.205.pag.1.l.2. eſt,d. ideſt,l.40.diuina,d.fide diuina,f.207.p.1.l.11 medio,d.media,f.212 p.2.l.15.docent.d.docent,& merito,f.215.p.1.l.37.prouiſo,d.preceſsio.f.216.p.2.l.vlt.intellectu,d.in intellectu.f.219. p.1.l. 12. intellectionis,d.intellectiones f.225.p.1.l.3.pertranſet,d. per tranſenam.f.228.p.1.l.40.41,productio reis,d.productionis,f.237. p.2.l. 12,obijciat,d.obuiat,f.240.p.2.l.15.adhuc,d. ad hoc.f.242.p.1.l.6. omni.d. omne.f.247.p,1.l.5.impliciter,d.ſimpliciter, f,253.p.1.l. 1.tice,d.ve.f.254.p,1.l.27.Patris,d.Petri,f.262.p.2,l. 24. prædicamenti,d.prædicamentis.f.270,p.1.l.15.euidem, d. euidentem. f. 284.p.1.l.21.perfectionem,d.perfectionem,& p.2.l.39.inſta, d. inſtar,f.285.p.2.l.27.extainſecũ, d.extrinſecum,f.292.p.2.l.31.vel deleatur.f,295.p.1.l.7.Patrij, d;Patri.f.295.p.1.l. 20.ſuppoſitatalites,d.ſuppoſitalitates.f,297.p.2.l. 30. principior, d. principio,f. 299.p.2.l.8,Thomas,d.Thomæ.l.35.reſdiciens,d.reſpiciens.f.301 p.1.l.33.ſuderaddita,d.ſuperaddita.f.302.p.1.l.15.actum,d.aptũ. f.307.p.2.l.40.comples,d.complens.

Doct. D. Franciſcus Murcia de la Llana.

Apro-

Approbatio P. Franciſci Aguado Prouincialis.

FRanciſcus Aguado Prouincialis Societatis Ieſu in Prouincia Toletana, cum librum (cui titulus eſt *Tractatus de Deo*, continens materias Theologicas, primæ partis vſque ad materiam de Trinitate incluſiuè) à P. Gaſpare Hurtado noſtræ Societatis Theologo compoſitum, tres eiuſdē Societatis Theologi, quibus id cōmiſsimus, recognouerint, ac in lucem edi poſſe probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur in quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Matriti die 11. Septembris anni 1640.

Franciſcus Aguado.

CENSVRA R. P. Fr. ILDEPHONSI de Herrera, ſacri Ordinis Minorum S. Franciſci de Paula, Lectoris Iubilati, ac Prouinciæ Caſtellæ Diffinitoris, & Supremi Senatus cauſarum Fidei Qualificatoris.

ADmodum R. P. Gaſparis Hurtado Societatis Ieſu Sacræ Tgeologiæ in Complutenſi Academia, doctiſsimi Doctoris Decani, iam olim in clariſsimo D. Ildephonſi Complutenſi Collegio, pro meritis collegæ, opus (cui titulus, Tractatus de Deo, continens materias Theologicas primæ partis, vſque ad materiam de Trinitate incluſiuè) diligenter perlegi, ac accuratè examinaui, & vidi in omnibus præſtantiam in nulla difficultate non Edipum nitor doctrinæ, quid doctrinarum non continet? vt nemo poſsit ire inficias; quibus ſplendoris ſuauibus fulgoribus opus non ornatur? profert de Theſauro ſapientiæ, & ſcientiæ recentiorum, & veterum ſuauiſsimam doctrinam. Indiget author laudatore, non cenſore. Omnia in hoc opere ſunt cōſona fidei Catholicæ, & bonis moribus. Ita cenſeo in Conuentu D. Mariæ de Victoria Matritenſi Ordinis Minimorum, die 16. Septembris, anno Domini 1640.

Fr. Ildephonſus de Herrera.

CEN-

CENSVRA.

IVſſu eruditiſsimi Domini Doctoris D. Ioannis de Narbona in hac celebri Curia Compluteſi totius inclytæ Toletanæ Diœceſis Vicarij Generalis, inque ſancta Eccleſia Magiſtrali Canonici etiam meritiſsimi quinque tractatus Theologicos quos R. admodum P. Gaſpar Hurtado Societatis Ieſu, vt in lucem (omnibus certè pro futuri) exeant, auctor ipſe eorum, prælo mandare, & euulgare cupit, quo ad fieri licuit, acuratè legi, ſunt Tractatus hi, *de Attributis Dei, de Scientia Dei, de Volunrate Dei, de Prædeſtinatione Dei, de Trinitate Dei.* Hæc auctor fuerit, Doctor eximius Complutenſis, Collega Maior in præclaro Diui Illephonſi domicilio: Ingenuarum artium publicus inibi, ac diſſertiſsimus Præceptor: Alumnus inde Ignatij, Primarius Profeſſor Theologiæ, in ſuorum Collegio Complutenſi. Idem etiam poſt, in Imperiali ſchola Mantuana. Cenſor ex munere conſultus, inter ſuppremos fidei quæſitores, &c. Videmus hinc, quot debeat ſibi; cūcta profecto (cenſeo) dedit operi. Nitorem pro ortu, ſplendorē pro Manto, gloriam pro Beca, erudictionem pro conuictu: ſaná doctrinam pro ſuggeſtu, pro ingenio breuem, claram pro acumine, ſanctum pro officio, vtilem pro cultu, puram pro voto, pro Religione tutam. Quid (quæſo) iſthinc exiſtimare cogor. Quinq; hos Tractatus eam lucem omnibus daturos eſſe, quam ab Auctore (quid multa) vel reſpublica exigere deberet. Compluti tertio nonas Septembris anni D. 1640.

Doctor Ioannes Gonus
Salius Brygius.

Primarius S. Thomæ interpres,
in Vniuerſitate Complutenſi.

LICEN-

LICENCIA DEL ORDINARIO *de Alcala.*

NOS el Doctor D. Iuan de Narbona, Canonigo de la Magiſtral de S. Iuſto y Paſtor de la villa de Alcala, y Vicario general en la Audiēcia, y Corte Arçobiſpal della, y en todo el Arçobiſpado de Toledo por ſu Alteza el Sereniſsimo ſeñor D. Fernando de Auſtria, Infante de Eſpaña, Cardenal de la ſanta Igleſia de Roma, del titulo de ſanta Maria in porticu, Adminiſtrador perpetuo del dicho Arçobiſpado, Primado de las Eſpañas, Canciller mayor de Caſtilla mi ſeñor, &c. Por la preſente en quanto podemos, y no en mas, damos licēcia para que ſe imprima eſte libro de Tratados *de Voluntad, de Scientia, Predeſtinacion, Trinidad, y Atributos de Dios*, ſu Autor el P. M. Doctor Gaſpar Hurtado del Colegio de la Compañia de Ieſus, atento eſtà viſto, y examinado por nueſtra orden, y mandado, y ſon muy neceſſarios para nueſtra ſanta Fè. Dada en Alcala en 3. dias del mes de Setiembre de 1640. años.

Doct. D. Iuan de Narbona.

Por ſu mandado.

Ambroſio de Santiago.

DEI-

DEIPARÆ MARIÆ, ET
S. Ignatio Societatis Ieſu Fundatori.

G. HVRTADO, SEIPSVM, ET
libellum hunc conſecrans.

LIBER de Deo, tibi Auguſtiſsima Virgo, ſuo iure debetur, quæ vt ait Epiphanius*: Liber incomprehenſibilis es, quæ Verbum Patris mundo legendum exhibuiſti, tu quæ cunctos Trinitati credentes illuminas: *Tibi ergo has de Deo lucubrationes conſecrare debui, & non ſemel expertas, fauſtasq; meis votis tuas aras repetere: nec poſſem aliter mei animi gratitudinem prodere, nec adeo vberimi beneficiorum ſegetem à tua magnificentia ortam aliquali ſolutione rependere, niſi hos qualeſcumque ingenij mei fructus, in meæ erga te obſeruantiæ teſtimonium, & in tuæ ſacratiſsimæ magnitudinis cultum conſecrarem. Quòd ſi tepidi animi, non adeo æſtuans, vt mereris, in oblato ſacrificio diſpliceat affectus, ſanctiſsimi mei parentis Ignatij ardentem de ignito corde flammam cremandæ augeo victimæ, eius manibus non cædenda, ſed igne facienda eſt, vt fœliciter fauſteq; optata impetret vota. Eaque aliqualis memoria ſanctiſsimè, mihique amantiſsime Pater, in meæ gratitudinis argumentum accepta ſit tibi, cui maiori gloriæ vertentur auxiliares ſuppetiæ, quam integra huius operis nuncupatio: cùm adeo glorioſè de tua magnitudine ſentiam; vt non ſolum tuum patrocinium, verum, & interceſsionem exambiam. Filij, & Mariæ, & Ignatij, vtriq; deditiſsimi, hæc ſunt vota, fœliciſsimaque erunt auſpicia noſtro huic operi tantis vtriuſq; Parentis ſuffulto patrocinijs: quòd licet exiguum, vt exiguo elaboratum ingenio, magnum tamen vt magnæ Matris tanto numini à tali Patre Filij nomine conſecratum.*

TRA-

TRACTATVS DE DEO.

TRACTATVM HVNC DE DEO in quinque tractatus diuidimus, quorum primus eſt, De Attributis Dei. Secundus, De ſcietia Dei. Tertius; De volũtate Dei. Quartus, De Prædeſtinatione Dei. Quintus, De Trinitate Dei.

Quia Tractatus de Deo, qui idem eſt, ac ſermo de Deo, eſt & dicitur Theologia; ideo antequam tractemus de Deo, explicanda nobis eſt natura, & qualitas ipſius Theologiæ.

DISPVTATIO PROLOGOMENA de Sacra Theologia.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Quòd ſit ſubiectum, ſeu obiectum Theologiæ Sacræ.

THEOLOGIA Sacra, de qua diſputamus, vt diſtinguitur à Metaphyſica, eſt facultas, quæ ex principijs fidei diuinæ reuelatis, & creditis deducit per euidentem conſequentiam alias veritates, & concluſiones circa Deum, & circa alias res, vt ad Deũ ordinatas.

Circa difficultatem ergo conueniunt communiter Theologi, ſubiectum, ſeu obiectum Theologiæ Sacræ viatoris, eſſe Deum abſolute, & incomplexè ſumptum; quia aut de Deo

ſic ſumpto in concluſionibus Theologicis variæ oſtenduntur affectiones,& prędicata,non tantùm neceſſariæ, vt eſſe bonum & ſapiētem,ſed etiam ex voluntate ipſius dependentes, vt eſſe prædeſtinatorem,& reprobatorem;aut ſi aliquando de alijs à Deo aliqua oſtēdimus, id fit de illis, vt habènt ordinem ad Deum, vel tanquam ad principiū, vel tanquā ad finem: Theologia enim Sacra,ita diſputat de Deo,vt oſtēdat nō ſolùm qualis ſit in ſe, ſed etiam quomodo ſit finis acquirēdus àcreatura rationali,& quomodo ſit principium, ſeu Auctor omniū,& quomodo ſe cōmunicauerit,vnione hypoſtatica.

DIFFICVLTAS II.

Quæ, & qualia ſint prima principia Theologiæ.

CONueniunt Theologi,propoſitiones de Deo,& propoſitiones de alijs rebus,vt ad Deum ordinatis,immediatè,& in ſe ipſis à Deo reuelatas,eſſe prima principia, ex quibus Theologus ſuas deducit concluſiones, & eorum præcipua;eſſe articulos fidei.

Vnde ea tantum ſunt prima principia Theologiæ, quæ in libris Canonicis continentur, & etiam traditiones,quę extra Scripturam Sacram, vt certo à Deo reuelatæ in Eccleſia conſeruantur: ea verò,quæ ab Eccleſia definiuntur, quatenus deducta ex reuelatis à Deo,vel ex alijs principijs,non ſunt prima principia Theologiæ; quia non ſunt de fide diuina,quia non ſunt in ſe ipſis reuelata à Deo, quia Eccleſia;quanuis ſit columna, & firmamentum veritatis,non tamen efficit de fide,id quod ante ſuam definitionem non erat de fide:vt dicimus tract.de fide,diſp.2.dif 4. quia Deus non dicitur per Eccleſiam aliquid de nouo loqui:ea vero quæ Eccleſia declarat tanquam à Deo in ſe ipſis reuelata,verè ſunt de fide, ac proinde prima principia Theologiæ noſtræ, ſeu viatorum de qua procedit diſputatio.

Concluſio ergo,quæ deducitur ex vna de fide,& ex altera lumine naturali euidenter nota, nōeſt purè Theologica, ſed mixta,ſimul pertinens ad Theologiam,& ad ſcientiam naturalem, vtporè originem ducens ex principio Theologico,& ex principio ſcientiæ naturalis,& ex terminis vtriuſque conflata;& quia ad aſſenſum talis cōcluſionis iuuat quælibet præmiſſa ex illis, ratione præmiſſæ de fide, nequit non eſſe certior, quam ſi ex duabus naturaliter notis proce-

deret, ratione verò alterius euidenter notæ, nequit non eſſe minus obſcura quàm ſi ex duabus de fide procederet.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Theologia ſit verè, & propriè ſcientia.

ALbertus in ſum. tract. 1. quæſt. 1. Canus 12. de locis, c. 2. Zumel. art. 2. quæſt. 2. concl. 2. Bannes dub. 1. concluſ. 2. & Granad. tract. 1. diſp. 6. docent, Theologiam eſſe verè, & propriè ſcientiam, quod probant teſtimonijs aliquotum patrum, & ſcripturæ, Theologiam appellantium ſcientiam, & ratione probatur; quia concluſio Theologica non eſt fides; quia non innititur immediatè teſtimonio, nec eſt opinio; quia non deducitur per medium, cui poſſit ſubeſſe falſum, ergo eſt actus ſcientiæ, quia non videtur ſupereſſe aliud genus actus intellectus.

Dur. vero, quæſt. 1. prologi, Greg. quæſt. 1. art. 4. Argentina q. 2. art. 10. Gab quæſt. 7. art. 1. Vazq. diſp. 4. cap. 6. Arrubal diſp. 2. cap. 6. & Mæratius diſp. 1. ſect. 1. docent, non eſſe propriè ſcientiam, & meritò; quia ſcientia propriè dicta eſt cognitio certa, & euidens, vt docet Ariſt. 1. poſter. cap. 2. ſcire enim propriè ſecundum Ariſt. eſt, *per demonſtrationem intelligere*, ſed concluſio Theologica, quanuis ſit certa, non tamen eſt euidens, quia non procedit ex principijs euidentibus, ſed ex præmiſſis, vt fide diuina creditis, ſaltem vna earum, ergo quanuis certo, & euidenter deducatur, non tamen demonſtratiuè, ſeu ſcientificè, quia præmiſſæ non ſunt euidentes, quales ad demonſtrationem requiruntur.

Nihil ominus Theologia, imò fides diuina poteſt latè dici ſciẽtia ob ſui certitudinem, & in hac lata ſignificatione, PP. & Scriptura, Theologiam, & fidem appellant ſcientiam; quia ſcilicet ſunt certæ, quanuis non euidentes. Vndè præter ſcientiam propriè ſumptã, & præter fidem, & præter opinionem, datur ſciẽtia latè ſumpta, quæ dicitur Theologia, ex quo conſtat ad rationem aduerſariorum.

DIFFICVLTAS IIII.

Qualis ſit Theologia.

EX dictis diſ. præcedente conſtat, aſſenſum concluſionum Theologiæ non eſſe ſcientificum, niſi ſcientia latè ſumatur. Eſt ergo controuerſia, Qualis ſit.

Pro cuius maiori explicatione ſupponimus, primo propoſitiones à Deo in ſe ipſis reuelatas, quas diximus eſſe prima principia Theologiæ dupliciter poſſe cognoſci, aut fide diuina innixa teſtimonio Dei, aut cognitione innixa, vel ſignis factis in confirmationem earum, vel rationibus, vel authoritati humanæ Eccleſiæ.

Supponimus ſecundo, non ſolum ex illis principijs, vt creditis fide diuina procedere Theologiam, quæ ſumpta pro habitu ſit vera doctrina, & virtus intellectualis, ſed etiam ex eiſdem principijs creditis fide diuina, qua creditur firmiter, ea principia eſſe vera, & à Deo reuelata (ſicut creditur Romam eſſe) procedit Theologia, quæ ſumpta pro habitu etiam eſt vera doctrina, & virtus intellectualis, diverſæ tamen ſpeciei à priori Theologia procedente, ex dictis principijs, vt creditis fide diuina, ſicut etiam cognitiones principiorum, ex quibus procedunt ambæ Theologię, ſunt etiam diuerſæ ſpeciei.

His ſuppoſitis dicendum eſt, aſſenſum concluſionum prioris Theologiæ, nempè procedentis ex propoſitionibus à Deo reuelatis, vt creditis fide diuina non eſſe aſſenſum fidei diuinæ, eſſe tamen ſuperiorem in certitudine aſſenſu fidei humanæ, & opinatiuo, imò & ſcientifico, ſi certitudo ſumatur pro veritate, de quo dicemus dif. 8. ac pro inde eſſe medium inter hos tres aſſenſus, & inter aſſenſum fidei diuinæ, vt eſt abſolutè, & ſtrictè aſſenſus Theologicus: aſſenſum verò poſterioris Theologiæ, procedentem ex propoſitionibus reuelatis, non vt creditis fide diuina, ſed aliquo ex alijs tribus modis prædictis eſſe aſſenſum quendam probabilem, ſine expreſſa tamen formidine elicitum, in primis eſt probabilis, quia nititur fundamento, & motiuo, cui ex ſe non repugnat ſubeſſe falſum: nihilominus, quia fundamentum eſt tale, vt nulla recta ratione poſsit reſpui; ideo aſſenſus ei innitens nequit prudenter elici cum expreſſa formidine, & circa illius veritatem, nequit eſſe opinionũ diſſenſio: & ſic aſſenſus poſterioris Theologiæ, non eſt abſolutè, & ſtrictè Theologicus, ſed tantùm reductiuè, & poteſt opinatiuus appellari.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Theologia noſtra ſubalternetur Theologiæ Dei, & Beatorum.

CAiet. q. 1. art. 2. Capreol. q. 1. prologi, art. 1. concl. 2. & alij partem affirmatiuam tuentur, quia quanuis prima principia Theo-

logiæ noſtræ, ſeu viatorum, non ſint concluſiones Theologiæ Dei, nec viatorum, ſunt tamen Deo, & beatis euidenter nota, & non viatoribus, ſed tantùm credita fide diuina, quòd videtur ſufficere, vt Theologia noſtra ſubalternetur, ſeu ſubordinetur Theologiæ Dei, & beatorum.

Dur. verò, quæſt. 3. prologi. Vazq. diſp. 6. cap. 2 Arrub. diſp. 2. c. 8. & alij partem affirmatiuam tuentur, & meritò; quia ad veram, & propriam ſubalternationem, ad minus requiritur, quòd ſciẽtia ſubalternata accipiat concluſiones ſubalternantis, vt principia ſibi ad inferendas ſuas concluſiones, & Theologia viatorum non accipit a Theologia Dei, & beatorum concluſiones, vt principia ſibi; quia ſunt eadem principia, quanuis diuerſo modo cognita, quia à Deo, & à Beatis cognoſcuntur euidẽter, & à viatoribus obſcurè: imò Theologia viatorũ procedit ex principijs, ita primis, vt nulla alia priora ſupponant adhuc in Theologia Dei, & Beatorum; quia eis nullatenus ſubalternatur: dicta autem inferioritas, qua propoſitiones reuelatæ, vt creditæ fide diuina, qua ratione ſunt principia Theologiæ viatorum, ſunt inferiores eiſdem propoſitionibus; vt euidenter notis, qua ratione ſunt principia Theologię beatorum, quanuis ſufficiat ad ſubalternationem impropriam, non tamen ad propriam, vt diximus; lib. 1. de poſter. reſolut. in fine.

Quando autem ex vna propoſitione de fide, & ex altera lumine naturali nota deducitur aliqua concluſio, non eſt ſubalternatio aliqua Theologiæ viatorum ei ſcientiæ, cuius eſt illa propoſitio lumine naturali nota, nec huius ſcientiæ ipſi Theologiæ; quia tunc ea concluſio non eſt purè Theologica, nec eſt purè illius ſcientiæ naturalis, ſed eſt mixta partim pertinens ad Theologiam, ratione præmiſſæ de fide, & partim pertinens ad eam ſcientiam naturalem, ratione præmiſſæ lumine naturali notę.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm Theologia noſtra ſit vna ſcientia, ſecundum ſpeciem infimam.

CONueniunt communiter Scholaſtici ſcientiã Theologiam eſſe vnam, ſiue propriam, qualis ſecundum aliquos eſt Theologia, ſiue impropriam qualem eſſe nos diximus diffic. 3.

Pro huius tamen explicatione, ſupponimus, concluſiones Theo-

logicas(quæ dicuntur Theologia actualis) habentes obiecta materialia ſecundum ſpeciem diſtincta, diſtingui ſecundum ſpeciē, quia actus intellectus, qui non ſunt fidei (quales non ſunt concluſiones Theologicæ) ſpecificantur ex obiectis materialibus, & non ex aliquo formali, quia nullus actus intellectus, excepto actu fidei, habet obiectum formale, etiamſi concluſio habeat pro cauſa efficiente, nō phyſica, ſed rationali ipſas præmiſſas, ea proportione, qua conſulens eſt cauſa efficiens moralis, vt dicimus tract. de fide diſp. 4. difficult. 4. Et eadem proportione, qua, concluſiones Theologicæ circa obiecta materialia ſpecie diſtincta diſtinguuntur ſpecie; etiam habitus per ipſas geniti (qui dicuntur Theologia habitualis) diſtinguuntur ſpecie; quia quilibet actus ſpecie diſtinctus ab alio, generat habitum ſpecie diſtinctum, iuxta ea quæ dicimus tract. de habit. diſ. 9.

Hoc ergo ſuppoſito, conſtat, Theologiam actualem ſumptam pro concluſionibus Theologicis, non eſſe in rigore vnam ſecundū ſpeciem infimam, ſed multiplicem: & etiam Theologiā habitualem ſumptam pro habitibus genitis, ex eis concluſionibus; non eſſe in rigore vnam ſecundùm ſpeciem, ſed multiplicem: & Theologiā actualem ſumptam pro notitia principiorum, & concluſionum ex eis deductarum eſſe minùs vnam, vt patet: & etiam Theologiam habitualem ſumptam pro habitibus dictorum principiorum, & dictarum concluſionum, eſſe minus vnam: & multo minus erit vna, ſumpta ſimul pro notitia *principio*rum, & concluſionum, & pro habitibus principiorum, & concluſionum, vt etiam patet.

Theologia ergo eſt vna etiam ſumpta ſimul pro omnibus prædictis, non vnitate perfecta, ſeu rigoroſa, ſed vnitate quadam aggregationis (vt aduertit Granad. tractat. 1. diſput. 8.) ea proportione, qua reliquæ ſcientiæ: eſt autem, & dicitur vna vnitate dicta; quia omnia prædicta referuntur in vnum obiectum materiale, nempè Deum.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm Theologia noſtra ſit practica, an ſpeculatiua.

SVpponimus ſcientiam habitualem dici practicam, aut ſpeculatiuam, penes ordinem ad notitiam practicam, aut ſpeculatiuam, quàm elicit; ad rationem autem notitiæ practicæ requiritur, quòd habeat pro obiecto praxim, id eſt, operationem, ſeu actionem, & quòd verſetur circa illam modo operabili, id eſt, quòd quantum eſt

ex

ex ſe dirigat,& moueat ad operationem,vt fiat,& non ſiſtat in mera contemplatione veritatis illius.

Hoc ergo ſuppoſito omiſsis varijs modis dicendi circa hanc difficultatem,qui videri poſſunt apud Vazq diſp. 8 dicendum exiſtimamus(vt non pauci docent)Theologiam habitualem acquiſitā, aggregatam ex omnibus habitibus elicientibus cōcluſiones Theologicas eſſe ſimul practicam,& ſpeculatiuam,ſicut idem intellectus eſt ſimul practicus,& ſpeculatiuus.

Et in primis eſt ſpeculatiua;quia elicit concluſiones ſpeculatiuas,nempè circa myſteriū Trinitatis,& Incarnationis, & circa plura alia,quæ non ſunt operationes,& etiam circa alia, quæ quanuis ſint operationes,non tamen ſunt praxes; quia non verſantur circa illas modo operabili,id eſt,illas proponendo vt fiant.

Deinde eſt practica,quia etiam elicit concluſiones,quæ verſantur circa operationes modo operabili, id eſt, eas proponendo, vt fiant,verb.grat circa actus fidei & ſpei,& charitatis erga Deum, & circa alia opera bona.

Ita tamen eſt practica,& ſpeculatiua, vt præcipuè ſit ſpeculatiua, non ſolum à maiori parte quia elicit plures concluſiones ſpeculatiuas,quàm practicas,ſed etiam quia præcipuum obiectum,& per ordinēad quod cętera quæ in Theologia tractantur,pertinere dicūtur ad Theologiam,eſt Deus,qui ſolū poteſt eſſè,obiectū ſpeculationis.

Theologia ergo tàm habitualis acquiſita,qualis, eſt Theologia viatorum,quàm actualis,quælibet ſuo modo, eſt ſimul practica, & ſpeculatiua non tamen idem numero actus,quia ſi ſiſtit in mera cōtemplatione operationis, erit tantùm ſpeculatiuus, & ſi tranſit ad operationem vt fiat, erit tantùm practicus, ac pro inde, nec eadem pars habitus acquiſiti, quia quilibet actus generat diuerſam partem, vt intenſiuam vnitam phyſicè alteri parti, vt quando vnus actus verſatur circa materiam eiuſdem ſpeciei cùm materia alterius,aut extenſiuam, & non phyſicè vnitam alteri parti, vt quando vnus actus verſatur circa materiam diuerſæ ſpeciei à materia circa quam alter verſatur,quāuis ipſi actus ſint eiuſdem ſpeciei, ob idem obiectum formale,vt poteſt contingere in actibus fidei diuinæ acquiſitæ ipſis actibus fidei.

Addidimus,*fidei acquiſitæ*;Quia habitus fidei per ſe infuſus, & quicumque alius per ſe infuſus non ſunt extenſi circa obiecta materialia quanuis diſtincta ſecundum ſpeciem;quia illi non infunduntur ad facilitatem actus,ſed ad ſubſtantiam,& quia ſubſtantia eſt eadem ſecundum ſpeciem in eorum actibus,quanuis verſantibus circa

ca obiecta materialia ſpecie diſtincta, quia omnes eliciuntur ob idē obiectum formale, ideò eadem entitas habitus per ſe infuſsi ſufficit ad omnes, quanvis verſentur circa obiecta materialia, ſecundum ſpeciem diſtincta: habitus verò acquiſiti, quanvis ſupernaturales, quales acquiruntur ipſis actibus ſupernaturalibus, verè extenduntur; quia tantùm concurrunt ad facilitatem ſuorum actuum, & non ad ipſorum ſubſtantiam; & quia in actu circa materiam diuerſæ ſpeciei à materia alterius, eſt diuerſa difficultas, quanvis ipſi actus ſint eiuſdem ſpeciei, ob idem obiectum formale; ideò circa actus eorum habentes materias ſpecie diſtinctas, acquiruntur diuerſę partes habitus non vnitæ, ſeu acquiruntur diuerſi habitus, vt latè dicimus tract. de habitibus à difficultate 9.

Vndè Theologia, quo ad ſua prima principia, nempè quo ad propoſitiones de fide, ſi eſt actualis, ſeu ſumpta pro actu, eſt practica, quo ad aliquos actus, quia fide diuina credimus, quomodo Deus ſit diligendus ſuper omnia, & quomodo exercenda ſint plura alia opera, quæ credūtur actibus practicis, & eſt ſpeculatiua quo ad alios, quia credimus Deum eſſe vnum, & Trinum, & Verbum fuiſſe incarnatum, & alia plura, quæ creduntur actibus ſpeculatiuis; & ſi Theologia, quo ad dicta prima principia eſt habitualis acquiſita, eſt quo ad aliquas partes extenſionis, ſeu quo ad aliquos habitus, practica, & quo ad alios eſt ſpeculatiua, ea proportione, qua actus ipſi fidei quos eliciunt: & ſi eſt habitualis infuſſa, eſt ſimul practica, & ſpeculatiua; quia omnes prædicti actus, tam practici, quàm ſpeculatiui eliciuntur ab eodem habitu infuſſo, vt dicimus tract. de fide diſp 5. difficult. 1.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm Theologia noſtra ſit dignior alijs ſcientijs.

CONueniunt communiter Scholaſtici, Theologiam noſtram eſſe digniorem alijs ſcientijs, & non ſolum quatenus eſt ſpeculatiua, ſed etiam quatenus eſt practica.

Theologia ergo, quatenus ſpeculatiua, eſt dignior alijs ſcientijs; & in primis in nobilitate obiecti; quia eius præcipuum obiectū eſt Deus; quia diſputat de Deo, & de eo oſtendit ea quæ ex principijs fide diuina creditis deducuntur, in quo etiam excedit metaphyſicam, cuius præcipuum obiectū eſt Deus, quia metaphyſica de Deo tantū oſtendit ea quæ lumine naturali poſſunt acquiri. Vnde Theolo-

logia excedit metaphyſicam, ſaltem in pluralitate prædicatorum, quæ Deo attribuit; quia plura ei attribuit, quàm metaphyſica.

Deinde Theologia, vt ſpeculatiua, eſt dignior alijs ſcientijs in certitudine ſumpta pro veritate, ſi de Theologia ſtrictè ſumpta loquamur, quæ procedit ex principijs fide diuina creditis; quia eſt verior, quo ad modum, quia ſcilicet ei magis repugnat falſitas; quia remotè, ſeu mediatè nititur teſtimonio Dei, ob quod creduntur præmiſſæ ſillogiſmi Theologici, teſtimonio autem Dei magis repugnat falſitas, quàm alij motiuo. Et etiam ſumpta certitudine pro determinatione, ſeu firmitate aſſenſus abſq; formidine, certior eſt Theologia, procedens ex præmiſsis creditis fide diuina, ob teſtimonium Dei, euidenter phyſicè conſtans (quòd ſic conſtare rariſsimè contingit) quam quæcunque alia ſcientia naturalis; quia præmiſſæ ratione teſtimonij Dei euidenter phyſicè conſtantis, magis cogunt intellectum ad determinationem aſſenſus Theologici, quàm præmiſſæ ſcientiæ naturalis: non tamen eſt certior, ſed minus certa, quàm quæcumque vera ſcientia naturalis, quando aſſenſus Theologicus deducitur ex præmiſsis creditis, ob teſtimonium Dei, non conſtans euidenter phyſicè (vt regulariter non conſtat) quia ob incertitudinem phyſicam teſtimonij Dei, minus cogitur intellectus adhærēdum aſſenſui Theologico, quàm euidentia præmiſſarum ſcientiæ naturalis adhærendum ſuis concluſionibus.

Et quòd etiam Theologia, quatenus practica ſit dignior alijs ſcientijs practicis, probatur; quia vt practica agit de omnibus virtutibus, tam de moralibus, de quibus etiam agit Phyloſofia moralis, quàm de Theologicis, pro vt referuntur ad ſuppremam Beatitudinem ſupernaturalem, quæ eſt finis excelētiſsimus omnium ad quos cæteræ ſcientiæ practicæ referunt ſua obiecta.

Et eadem proportione, qua Theologia, vt ſpeculatiua excedit alias ſcientias naturales ſpeculatiuas in veritate, ita etiam, vt practica ob eandem rationem. Et eadem proportione qua vt ſpeculatiua excedit alias ſcientias naturales, & exceditur ab eis in certitudine etiam, vt practica illas excedit, & exceditur ab eis.

Non negamus ſcientias naturales håbere euidentiam, quam non habet Theologia, exceſſus tamen iſte compenſatur; & ſuperatur à Theologia ratione ſui obiecti, & ratione ſuę veritatis, vt iam diximus.

Si verò Theologia latè ſumatur pro aſſenſu procedente ex vna præmiſſa de fide, & ex altera lumine naturali nota, quę mixta eſt, partim pertinens ad Theologiam, & partim ad eam ſcientiam na-

turalem, magis tamē ad Theologiam ratione præmiſſæ de fide quæ principaliter eſt quàm altera, etiam eſt dignior alijs ſcientijs naturalibus, & ratione obiecti quod eſt Deus modo ſupradicto, & quia eſt illis verior quo ad modum, quia ratione præmiſſæ de fide magis ei repugnat falſitas, eſt tamen minus certa, quàm illæ quando præmiſſa de fide non creditur ob teſtimonium Dei euidenter phyſicè cōſtans, quia hæc præmiſſa de fide minus cogit, ſeu determinat intellectum ad aſſentiendum, quàm cogeret altera præmiſſa naturaliter euidens, circa quod videatur quod dicimus, tract. de fide diſput.4. difficult.6.

Theologia viatorum, ita digna eſt, & excellens, vt verè ſit ſapientia, non ſolùm generaliter ſumpta; quia eſt ſcientia exactiſsima, in qua non tantùm concluſiones, ſed etiam principia exactiſsimè cognoſcuntur, ſed etiam eſt ſapientia proprijſsimè ſumpta, quatenus ſapientia eſt earum rerum, quæ ſummo honore dignæ ſunt (qualis, vt docet Ariſtoteles eſt metaphyſica) quia etiam Theologia diſputat de Deo, & in hac proprijſsima acceptione Theologia viatorum, eſt ſapientia omnium etiam metaphyſice maxima; quia ita diſputat de Deo, vt de eo oſtendat non tantùm, quæ lumine naturali inueſtigari poſſunt (quòd efficit metaphyſica) ſed etiam plura alia phyſicis, & ſapientibus huius ſęculi ignota, quę ſola Dei reuelatione nota facta ſunt, in quo excedit metaphyſicam.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm Theologia Viatorum ſit argumentatiua.

CONueniunt Scholaſtici Theologiam viatorum, ſeu noſtrā eſſe argumentatiuam; quia ex ſuis principiis reuelatis, fide diuina creditis, quæ ſupponit, procedit, & argumentatur ad deducendas, alias veritates, & ad redarguendas, ſeu refellendas falſitates eis veritatibus, ſeu concluſionibus deductis oppoſitas.

Quando verò dicta principia fidei reuelata negantur, confirmanda ſunt ex ſcriptura, aut ex traditione, ſi admittantur, aut ex alijs locis Theologicis (de quibus ſtatim) ſunt perſuadenda: quòd ſi nullus locus Theologicus admittatur, aut ſuperſit quo confirmari, aut perſuaderi poſsint, nihil ſupereſt Theologo; vt Theologo contra infidelem negantem, niſi argumenta ipſius infidelis diſſoluere, quod poteſt euidenter facere, non euidenter poſitiuè; quia ſicut

my-

myſterium fidei, vt tale nequit euidenter oſtendi, ita nec falſitas veritati illius oppoſita, bene tamen euidenter negatiuè; quia facile eſt Theologo ita argumentum infidelis penetrare, vt in eo nihil ipſi Theologo appareat, quòd ad aſſentiendum conuincat, & tunc euidens eſt argumentum illud non concludere, quo, illud euidenter negatiuè diſſoluit.

At quando Theologo myſteria fidei negantur ab infideli, qui nullum admittit locum theologicum, quo confirmari, aut perſuaderi poſsint, poterit Theologus, alijs rationibus aliunde emendicatis errores infidelis, oſtendere, & noſtræ fidei credibilitatem, quàm ex multis perſuadere poterit, præſertim, ex ſocietate quàm habet cum lege Euangelica à Deo ſancta, & rationi conſona.

Loci autem Theologici, qui ſunt ſedes quædam; & promptuaria, ex quibus Theologus argumenta deſumit, ſunt in cõmuni duo, alter eſt authoritas, alter ratio naturalis, prior locus, nempè authoritas diuiditur in nouem. Primus eſt authoritas Sacrę Scripturæ. Secundus, eſt authoritas traditionum Chriſti. Tertiùs, authoritas Eccleſiæ. Quartus, authoritas Conciliorum. Quintus, authoritas Romani Pontificis. Sextus, authoritas Patrum. Septimus authoritas Theologorum Scholaſticorum. Octauus, authoritas humana hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Nonus authoritas philoſoforum. Ex his nouem locis, octo priores ſunt proprij Theologo, & ei deſeruiunt, vt ex eis ſumat argumenta ad inferendas concluſiones proprias Theologo, quaſdam, quæ ſalua fide negari non poſſunt, quales ſunt, quę euidẽter deducuntur ex locis infallibilis veritatis, quaſdam verò contingentes, circa quas poteſt eſſe opinionum diſſenſio; quales ſunt, quæ deducuntur, ex principiis de ſumptis ex locis fallibilibus: qui autem loci ſint fallibiles, qui verò infallibiles diximus tractat. de fide diſput. 11.

Alij verò duo loci nempè ratio naturalis, & authoritas phyloſophorum, quanuis ſint adſcriptitij, & aliunde emendicati, maximè tamen iuuant Theologum ad deducendas concluſiones mixtas ex Theologia, & ex altera facultate.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm Theologia ſit neceſſaria.

SVpponimus Theologiam complecti, non ſolùm notitiam concluſionum Theologicarum, ſed etiam ſuorum principiorum,

quæ

turalem, magis tamē ad Theologiam ratione præmiſſæ de fide quæ principalior eſt quàm altera, etiam eſt dignior alijs ſcientijs naturalibus, & ratione obiecti quod eſt Deus modo ſupradicto, & quia eſt illis verior quo ad modum, quia ratione præmiſſæ de fide magis ei repugnat falſitas, eſt tamen minus certa, quàm illæ quando præmiſſa de fide non creditur ob teſtimonium Dei euidenter phyſicè cōſtans, quia hæc pręmiſſa de fide minus cogit, ſeu determinat intellectum ad aſſentiendum, quàm cogeret altera præmiſſa naturaliter euidens, circa quod videatur quod dicimus, tract. de fide diſput. 4. difficult. 6.

Theologia viatorum, ita digna eſt, & excellens, vt verè ſit ſapientia, non ſolùm generaliter ſumpta; quia eſt ſcientia exactiſsima, in qua non tantùm concluſiones, ſed etiam principia exactiſsimè cognoſcuntur, ſed etiam eſt ſapientia proprijſsimè ſumpta, quatenus ſapientia eſt earum rerum, quæ ſummo honore dignæ ſunt (qualis, vt docet Ariſtoteles eſt metaphyſica) quia etiam Theologia diſputat de Deo, & in hac proprijſsima acceptione Theologia viatorum, eſt ſapientia omnium etiam metaphyſice maxima; quia ita diſputat de Deo, vt de eo oſtendat non tantùm, quæ lumine naturali inueſtigari poſſunt (quòd efficit metaphyſica) ſed etiam plura alia phyſicis, & ſapientibus huius ſęculi ignota, quę ſola Dei reuelatione nota facta ſunt, in quo excedit metaphyſicam.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm Theologia Viatorum ſit argumentatiua.

CONueniunt Scholaſtici Theologiam viatorum, ſeu noſtrā eſſe argumentatiuam; quia ex ſuis principiis reuelatis, fide diuina creditis, quæ ſupponit, procedit, & argumentatur ad deducendas, alias veritates, & ad redarguendas, ſeu refellendas falſitates eis veritatibus, ſeu concluſionibus deductis oppoſitas.

Quando verò dicta principia fidei reuelata negantur, confirmanda ſunt ex ſcriptura, aut ex traditione, ſi admittantur, aut ex alijs locis Theologicis (de quibus ſtatim) ſunt perſuadenda: quòd ſi nullus locus Theologicus admittatur, aut ſuperſit quo confirmari, aut perſuaderi poſsint, nihil ſupereſt Theologo; vt Theologo contra infidelem negantem, niſi argumenta ipſius infidelis diſſoluere, quod poteſt euidenter facere, non euidenter poſitiuè; quia ſicut my-

myſterium fidei,vt tale nequit euidenter oſtendi,ita nec falſitas veritati illius oppoſita,bene tamen euidenter negatiuè; quia facile eſt Theologo ita argumentum infidelis penetrare, vt in eo nihil ipſi Theologo appareat,quòd ad aſſentiendum conuincat, & tunc euidens eſt argumentum illud non concludere,quo,illud euidenter negatiuè diſſoluit.

At quando Theologo myſteria fidei negantur ab infideli, qui nullum admittit locum theologicum,quo confirmari, aut perſuaderi poſsint,poterit Theologus,alijs rationibus aliunde emendicatis errores infidelis,oſtendere,& noſtræ fidei credibilitatem,quàm ex multis perſuadere poterit, præſertim, ex ſocietate quàm habet cum lege Euangelica à Deo ſancta,& rationi conſona.

Loci autem Theologici,qui ſunt ſedes quædam; & promptuaria,ex quibus Theologus argumenta deſumit,ſunt in cōmuni duo, alter eſt authoritas,alter ratio naturalis,prior locus, nempè authoritas diuiditur in nouem. Primus eſt authoritas Sacræ Scripturæ. Secundus, eſt authoritas traditionum Chriſti. Tertiùs,authoritas Eccleſiæ.Quartus, authoritas Conciliorum. Quintus, authoritas Romani Pontificis.Sextus,authoritas Patrum. Septimus authoritas Theologorum Scholaſticorum.Octauus,authoritas humana hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.Nonus authoritas philoſoforum.Ex his nouem locis,octo priores ſunt proprij Theologo,& ei deſeruiunt, vt ex eis ſumat argumenta ad inferendas concluſiones proprias Theologo, quaſdam,quæ ſalua fide negari non poſſunt,quales ſunt,quę euidēter deducuntur ex locis infallibilis veritatis,quaſdam verò contingentes,circa quas poteſt eſſe opinionum diſſenſio; quales ſunt,quæ deducuntur,ex principiis de ſumptis ex locis fallibilibus:qui autem loci ſint fallibiles, qui verò infallibiles diximus tractat. de fide diſput.11.

Alij verò duo loci nempè ratio naturalis, & authoritas phyloſophorum,quanuis ſint adſcriptitij, & aliunde emendicati, maximè tamen iuuant Theologum ad deducendas concluſiones mixtas ex Theologia,& ex altera facultate.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm Theologia ſit neceſſaria.

SVpponimus Theologiam complecti, non ſolùm notitiam concluſionum Theologicarum, ſed etiam ſuorum principiorum,

quæ

quæ ſunt propoſitiones de fide; ex quibus notitia earum concluſionum deducitur, ſicut quæcunque alia ſcientia complectitur notitiã principiorum, & concluſionum, etiam ſi ſola notitia concluſionum dicatur: *Scire*, ſeu *ſcientia actualis*, & habitus circa eam dicatur, *ſcientia* abſolutè, *& habitualis*, notitia tamen principiorum pertinet ad eam ſcientiam concluſionum, tanquam cauſa; quia ſcire eſt rem per principia cognoſcere, quomodo verò Theologia dicatur ſcientia diximus difficult. 3.

Hoc ſuppoſito, certum eſt, primò neceſſariam eſſe fidem aliquorum principiorum Theologiæ, nempè aliquorum fide diuina creditorum ſingulis hominibus adultis ad vitam æternam conſequendam, vt dicimus, tract. de fide, diſp. 8.

Secundò, certum eſt fidem prædictorum ſufficere ſingulis ad adeptionem vitæ æternę, ſine notitia concluſionum Theologicarum, quòd poſſet facile probari: Et id conſtat in ſimplicibus, qui ſola fide ſaluantur abſque notitia earum concluſionum.

Ex quibus conſtat, Theologiam eſſe ſingulis adultis neceſſariã ad ſalutem, ſed non eſſe neceſſariam ſecundùm ſe totam, ſed tãtùm ſecundùm partem; quia non eſt neceſſaria ratione notitiæ concluſionum, ſed tãtùm ratione notitiæ aliquorum principiorum, quàm Theologia etiam complectitur.

Nihilominus Theologia, quatenus deducit concluſiones ex principijs fidei, ſi non ſingulis; ſaltem vniuerſæ reipublicæ Chriſtianæ eſt neceſſaria ad ſaluationem; quia ad id eſt neceſſaria, pura, & ſincera fides aliquorum reuelatorum, in Eccleſia autem non poſſet fides conſeruari pura, & ſincera, ſine Theologia, quæ optimè ratiocinationibus ex principijs fidei eam defendat ab erroribus, quibus paulatim turbaretur, & obſcuraretur.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm Theologia Scholaſtica, ſit vtilis in Eccleſia.

NOmine Theologiæ Scholaſticæ eandem intellegimus, quæ fuit à tempore Apoſtolorũ, ſed redactam ad methodum diſputandi, & examinandi quæſtiones, qualem in ſcholis habemus à tempore Petri Lombardi.

Hoc ſuppoſito, certum eſt Theologiam hanc Scholaſticam, ita methodice diſpoſitam, non fuiſſe in Eccleſia neceſſariam ad ſalutẽ, nec

nec ſingulis, nec toti Eccleſiæ, vt ex ſe patet, & ex potentia ipſa docuit: ſolum ergo eſt controuerſia, an ſit vtilis.

Circa quam conueniunt ſcholaſtici, Theologiam hanc quanuis hæretici eam inſimulent, & exibilent, eſſe maximè vtilem in Eccleſia. Primò quia optimis ratiocinationibus ex principijs & regulis fidei, eã puram, & ſinceram, facilè, & acutè cõſeruat. Secundò, quia id, quod ex principijs fidei nõ deducitur euidenter; ſed tantùm probabiliter, non vt fidei dogma, ſed tantùm, vt probabile tradit: Tertiò, quia ita ordinatè myſteria fidei, & concluſiones ex illis deductas diſponit, vt facilè addiſcantur, & memoriæ retineantur, quæ tria ſunt maximè vtilia Eccleſiæ.

DIFFICVLTAS XII.

Vtrùm Scriptura Sacra debeat vti metaphoris.

DIſputationi huic de Theologia annectimus diſputationem de Scriptura Sacra; quia auctoritas Sacræ Scripturæ eſt præcipuus locus Theologicus, & ex quo Theologia maximè dependet.

Circa difficultatem, ſupponimus duplicem eſſe metaphoram, vnam propriè, & ſtrictè ſumptam, quæ eſt translatio vocis à ſignificatione rei, quàm primo, & propriè ſignificabat ad etiam immediatè ſignificandam aliam, ob ſimilitudinem cum ea re, quam propriè ſignificabat, qua ratione oculus ſignificat mentem, & riſus ſignificat virorem prati: altera eſt metaphora impropriè, & latè ſumpta, quæ etiã trãslatio vocis à ſignificatione rei, quàm primo ſignificabat, ad etiam ſignificandam aliam, quæ verè, & propriè gaudet ea voce, non vt in ſe eſt, ſed vt à nobis concepta inſtar illius, quàm vox illa, primò ſignificabat; quia ſicut eam concipimus inſtar alterius, ita etiam eam voce illius alterius vocamus, qua metaphora, ſapientia, etiam ſignificat ſcientiam diuinam: Vnde in his poſterioribus nominibus, metaphora impropria, tantùm eſt, quo ad modum ſignificandi, non quo ad rem ſignificatam.

Hoc ſuppoſito, dicendum eſt, quòd quanuis fuerit neceſſarium in Sacra Scriptura vti metaphora impropriè, & latè ſumpta, nõ tamen metaphora propriè, & ſtrictè ſumpta, ſeu parabola, & ſimilitudine. Et inprimis fuit neceſſarium vti metaphora latè ſumpta, quia ſine ea non poſſumus de Deo loqui, ſicut nec ipſum vt in ſe eſt concipere, niſi inſtar rerum creatarum. Deinde non eſt neceſſarium in

Sacra

Sacra ſcriptura vti metaphora propriè, & ſtrictè ſumpta: quia ſunt voces, quæ propriè quo ad rem ſignificatam ſignificant res diuinas, ergo Sacra ſcriptura eis vocibus vti potuit ad loquendum de eis rebus, & ad diuina myſteria explicanda.

Nihilominus, quanuis non fuerit neceſſarium in Sacra ſcriptura vti metaphora ſtrictè ſumpta, ſeu parabola, & ſimilitudine, fuit tamen aliquando vtile ea metaphora vti, quia cum ob noſtrum naturalem modum concipiendi ex rebus corporeis ducamur ad concipienda ſpiritualia, vocibus primo ſignificantibus res corporeas trāſlatis, ad etiam ſignificandas ſpirituales ob ſimilitudinem harum cū corporeis, facilius, & clariùs percipimus res ipſas ſpirituales, & myſteria fidei, addidimus aliquando, id fuiſſe vtilè, quia id non percommodè fieri.

DIFFICVLTAS XIII.

Vtrùm Sacra ſcriptura ſub vna & eadem littera litteralem ſimul, & ſpiritualem ſenſum contineat.

QVanuis Porphirius à Chriſtianiſsimo apoſtata impudenter irrideat multiplices Sacræ ſcripturæ interpretationes: nec minùs impudenter *Lutherus*, & *Eraſmus* loquantur. Apud Catholicos tamen indubitatum eſt, in eodem ſcripturæ loco, non ſolum litteralē, ſed etiam ſpiritualem ſenſum aliquando deliteſcere, & vtrumque ex intentione Spiritus ſancti, qui eſt principalis Auctor Scripturæ ſacræ.

Veritas hæc conſtat in multis locis, (de quibus poſteà) quæ Chriſtus & Apoſtoli explicarunt in ſenſu ſpirituali, ſeu myſtico, in quibus etiam ſenſum litteralem reperiri, vt notum ſupponimus: & ſuppoſito, quòd etiam ſub eis Verbis ſenſus ſpiritualis lateat, ſeu contineatur, facilè probatur, eſſe etiam ab Spiritu ſancto intentum, ſicut & litteralem. Et in primis à priori probatur, quia Spiritus ſanctus eſt principalis Auctor Sacræ ſcripturæ, ergo quicumque ſenſus, qui ſub ea lateat, ab eo intenditur. Deinde id probatur ab abſurdo, & quaſi à poſteriori: quia aliàs eis teſtimonijs, in eo ſenſu ſpirituali adductis à Chriſto, & ab Apoſtolis, nihil poſſet efficaciter probari.

DIFFICVLTAS XIIII.

Quis ſit ſenſus litteralis.

INcipimus à ſenſu litterali, (qui etiam dicitur hiſtoricus) quia eſt primarius, & quaſi fundamentū ſpiritualis, (qui etiam dicitur myſticus) vt poſteà dicemus.

Circa difficultatem conueniunt Theologi, ſenſum litteralem, ſeu hiſtoricum eum eſſe, quem voces ex intentione auctoris proximè ſignificāt. Ponitur in hac definitione illa particula, *proximè,* qua denotamus ſenſum litteralē immediatè ſignificari per voces, in quo differt ab ſpirituali, qui immediatè ſignificatur per res vocibus ſignificatas, & conſequenter mediatè ſignificatur per voces.

Et quia voces, non ſolum ſignificant immediatè rem, quam propriè ſignificant, ſed etiam, quā ſignificant metaphoricè, quamuis vox prius fuerit impoſita ad ſignificandam rem, quam propriè ſignificat, & deinde fuerit tranſlata, & extenſa, & impoſita ad ſignificandam aliam, vel priori ſimilem, vel conceptam inſtar illius; ideò cōtra Lyram exiſtimamus, ſenſum metaphoricum eſſe litteralem, & non ſpiritualem, quia per voces immediatè, & proximè ſignificatur.

Addidimus, in definitione ſenſus litteralis, etiam illas particulas *ex intentione Auctoris*; quia quando contingit voces æquiuocas eſſe, ſeu poſſe plures ſenſus litterales habere; ille tunc erit ſenſus litteralis earum, quem Auctor earum, ſeu eas proferens exprimere voluit.

DIFFICVLTAS XV.

Quis ſit ſenſus litteralis Parabolarum.

SVpponimus in parabolis duas eſſe partes, alteram rei, quæ affertur in ſimilitudinem; alteram, quæ priorem partē applicat, & hęc poſterior aliquando exprimitur, & aliquando tantùm ſubintelligitur.

Hoc ſuppoſito, exiſtimamus ſenſum litteralem prioris partis parabolæ eſſe rem ipſam adductam in ſimilitudinē, ſeu in exemplū; quia hæc res ex intentione Spiritus ſancti ſignificatur immediatè: ſenſum verò litteralem poſterioris partis parabolæ, eſſe eam rem, ad quam parabola applicatur, quia hæc res ex intētione Spiritus ſancti, immediatè ſignificatur per eam poſteriorem partem: eadem tamen

res

res litteraliter ſignificata per poſteriorem partem, ſignificatur ſpiritualiter per priorem partem, quia recondita eſt in re per eam priorẽ partem ſignificata, v. g. in Parabola Matth. 13. vbi Regnum cælorum comparatur fermento, quòd acceptum mulier abſcōdit in farinæ ſatis tribus, donec fermentatum eſt totum, ſenſu litterali priori ſ. par. ſignificatur factum mulieris, quæ ex fermento, & ex farina præparat maſſam, vt fiat panis: Verbum autem Euangelij, & efficacitas illius, ſignificatur litteraliter per poſteriorem partem; ſeu per applicationem; ſpiritualiter autem per priorem partem. Et in longa illa parabola quam accipit Salomon in canticis Canticorum, ſenſus litteralis illius parabolæ, ſeu prioris partis, eſt res, quaſi geſta inter ſponſum & ſponſam ſub perſonis Paſtorum: ſenſus verò litteralis applicationis, ſeu poſterioris partis ſubintellectæ, eſt ſuauitas amoris inter Deum & animam, & inter Chriſtum, & Eccleſiam: & eadem amoris ſuauitas ſpiritualiter ſignificatur per dulcia Verba amoris, quaſi prolata ab eis Paſtoribus introductis.

3 Obſeruandum tamen eſt hiſtoriam, parabolæ non eſſe ita accipiẽdam, quòd re ipſa acciderit, vt narratur, ſed quòd ſaltẽ eo modo potuerit accidere: imò aliquando adducitur in parabolam res fabuloſa, & impoſsibilis, qualis eſt Iudicum 9. *Ierunt ligna vt vngerent ſibi Regem*, quocumque tamen modo adducatur parabola, ſenſus litteralis illius verus eſt, etiam ſi res illa non euenerit, nec potuerit euenire, quia id quod in parabolam adducitur, non ſemper refertur, tāquam id quod re vera euenit, ſed vel quaſi potuerit euenire, vel ſaltẽ clarioris inſtructionis cauſa ſupponitur & fingitur, vt poſsibilis ex conuentione, (Hiſpanè demos caſo) vt inſtar illius facti morale aliquid melius exprimatur, in quo verè nullum eſt mendacium.

DIFFICVLTAS XVI.

Quis, & quo ſupplex ſit ſenſus ſpiritualis.

1 CIrca prius cōueniunt cōmuniter Theologi, ſenſū ſpiritualẽ eſſe eū, qui ſub rebus per voces ſignificatis, quaſi ſub vmbra & figura cōcluſus eſt, & ideò dicitur myſticus, id eſt, arcanus, ſeu recōditus ſub rebus, & etiā dicitur ſpiritualis, quia latet ſub rebus, ſicut ſpiritus ſub corpore, v.g. in illis verbis, Oſeæ 11. *Ex Egypto vocaui filiū meū* ad litterā loquitur Spiritus ſanctus de populo Iſrael, quem eduxit ex Egypto, vt ex antecedentibus, & ſubſequentibus deducitur; myſticè, autē, ſeu ſpiritualiter intelligitur de Chriſto figurato per populū Iſrael, quē etiā poſteà reuocauit ex Egypto. Circa

Circa poſterius, etiam cōueniunt communiter Theologi, ſenſum ſpirituale eſſe triplicem, nempè Tropologicum, ſeu morale, qui ad mores refertur, & Allegoricū, qui ad myſteria noſtrę fidei pertinet, & Anagogicum, qui pertinet ad ea, quę ſunt æternę Beatitudinis; hi tres ſpirituales, & vnus litteralis, duobus ſequētibus verſibus cōtinentur.

Littera geſta docet: quid credas allegoria,
Moralis quid agas: quo tendas anagogia.

Horum quatuor ſenſuum habemus exemplum in ciuitate Ieruſalem, quę literalitter ſignificat ciuitatem illam terrenam, in qua paſſus eſt Chriſtus, & tropologicè ſignificat animam, allegoricè Eccleſiam, & anagogicè cœleſtem patriam. Et eorum quatuor ſenſuum, ſeorſim plura ſunt exempla in Sacra Scriptura, nunc ſufficiat illud Pauli ad Galat. 4. vbi dicitur: *Abraham duos filios habuit, vnum de ancilla, & vnum de libera*: Vbi ſenſus literalis manifeſtus eſt, ſub quibus Verbis, etiam triplex ſenſus ſpiritualis latet, ſubiungit enim Paulus: *Quæ ſunt per allegoriam dicta, hæc enim ſunt duo teſtamenta*: Ecce vbi allegoricè, ſub duobus filijs figurantur duo teſtamenta. Deinde ſubiungitur: *Illa verò, quæ ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt, quæ eſt mater noſtra*, vbi ſub vna ex illis matribus anagogicè ſignificatur noſtra Beatitudo, ſeu patria cœleſtis: vlteriùs addit Paulus: *ſed quomodo tunc*, is qui ſecundum carnem natus fuerat, perſequebatur eum, qui ſecundùm ſpiritum, ita etiam nunc: quòd ad ſenſum moralem pertinet.

DIFFICVLTAS XVII.

Vtrùm ſenſus litteralis ſit nobilior ſpirituali, an è contra.

CIrca quam exiſtimamus ſenſum litteralem eſſe nobiliorem ſenſu ſpirituali, ſi rationem formalem ſenſus conſideremus, & non rem ipſam ſignificatam, nec intentionem Spiritus ſancti; quia ſignificatio proxima, ſeu immediata vocum eſt præcipua: ergo ſignificatum proximum, in ratione ſignificatur, ſeu ſenſus proximus in ratione ſenſus, eſt mobilior; ſenſus autem litteralis eſt proximus, ſeu immediatus, & non ſpiritualis, vt dicimus diffic. 4. Quòd ſi rem ipſam ſignificatam attendamus, ſeu ſignificatū, & ſenſum, non formaliter, ſed materialiter ſignificatum, ſeu ſenſus ſpiritualis materialiter, vt plurimum, eſt nobilior, & conſequenter magis intentus, ab

Spiritu Sancto, quanuis aliquando contingat ſenſum ſpiritualem, etiam materialiter eſſe minus nobilem, quâm litteralem.

Ex dictis conſtat eum in explicanda Sacra Scriptura, rectè procedere, qui prius ſenſum litteralem, vt pote primarium, & fundamētū ſpiritualis, & poſtea, vbi commodè fieri poteſt, ſpiritualem elicit; ita tamen, vt non ſibi certo perſuadeat eſſe intentum ab Spiritu Sācto, niſi qui, aut ab aliquo ſacro ſcriptore, aut communi Patrū conſenſu probatus fuerit.

DIFFICVLTAS XVIII.

Vtrùm ſub eadem littera, aliquando plures ſenſus litterales contineantur.

SVpponimus contra Lyram: in omni loco Scripturæ, eſſe ſenſum litteralem, ſaltem metaphoricum; quia impoſſibile eſt, quin per propoſitiones ſignificetur, aliquid immediatè, in quo conſiſtit ſenſum earum eſſe literalem.

Hoc ſuppoſito, conueniunt communiter Theologi contra Medinam, & Adamum, aliquando ſub eadem littera, ſeu ſub eadem propoſitione vocali, ſeu litterali, plures ſenſus literales, ex æquo cōtineri, ex intentione Spiritus Sancti; quia aliquando cōtextui Scripturæ rectè quadrant plures ſenſus litterales: ergo maximè credibile eſt, Spiritum Sanctum, qui fuit Auctor Sacræ Scripturæ, eos ſenſus intēdiſſe: imò & Scriptorem Sacrum, quando id ſcripſit, eos plures intellexiſſe, & intendiſſe; quia credendum non eſt, Spiritum Sanctum, qui fuit Sacræ Scripturæ principalis Auctor, vſum fuiſſe Scriptore rationali, tamquam inſtrumento irrationali, & purè ammanuenſi, non percipiente, quòd Scriptura ſua immediatè ſignificabatur: quanuis ſuſpicari poſſimus, non ſemper percepiſſe ſenſum ſpiritualem.

Vnde difficile exiſtimamus aliud extremum, quòd docuit Auguſtinus 12 Confeſſor. cap. 30. & 31. dicens, omnia, & ſingula vera, quæ quiſque poſſet, ſub vna littera intelligere, ad ſenſum litteralem pertinere; quia difficile apparet Spiritum Sanctum, tot, & tam varia Scriptori ſacro reuelaſſe, & ad ea ſimul ſignificanda impulliſſe.

DIFFICVLTAS XIX.

Vtrùm non ſolum litteraliter, & ſpiritualiter, ſed etiam àccommodaticiè ſoleat Sacra Scriptura tractari.

SVpponimus vti Scriptura, per accõmodationem, nihil aliud eſſe, quàm aliqua verba illius, per extenſionem quamdam, ad eam rẽ applicare, quam ſacer Scriptor, non intellexerit, nec litteraliter, nec ſpiritualiter.

Hoc ſuppoſito, cõueniũt Theologi, Scriptores Sacros, & Eccleſiã, & Sãctos Patres aliquãdo, vti Scriptura antiquiore, eã accõmodando ad ſignificandam aliam rem, quæ, per eam Scripturam antiquiorem, nullatenus ſignificabatur, ita ſæpiſsimè Sancti PP. in ſuis Concionibus, & Eccleſia in Officio B. Virginis, & aliorum Sanctorum, & aliquando Scriptores Sacri, verbi gratia, Ioannes Apocaly. 11. qui accommodat quædam verba, Zachariæ 4. ad duos viros prædicaturos tempore AntiChriſti, quos eſſe Enoc, & Eliam multi PP. affirmant.

DIFFICVLTAS XX.

Quomodo ex prædictis Scriptura Sacra debeat tractari, vt efficax ſit ad veritates fidei comprobandas.

COnueniunt DD. Scripturam Sacram in ſenſu litterali, eſſe locum Theologicum infallibilem, ex quo Theologus efficaciſsima depromit argumenta, ad dogmata fidei comprobanda; quia ſenſus litteralis manifeſtus eſt, & ab Spiritu Sancto intentus. Et quoties de ſenſu ſpirituali conſtat; quia eum Chriſtus, aut aliquis ſacer ſcriptor elicuit: ita efficaciter deſeruire poteſt, ad id, ſicut litteralis, cum etiam ſit ab Spiritu Santo intentus.: ſenſus verò acommodaticius regulariter eſt inutilis Theologo, vt ex eo argumenta eruat; quia regulariter non eſt ab Spiritu Sancto intentus ſed rariſsimè.

(.5.)

TRACTATVS
DE ATTRIBVTIS DEI.

NOMINE Attributi intelligimus, vt communiter Theologi, id quod eſt intrinſicè in Deo à nobis cõceptum, vt paſsio, ſeu proprietas eſſentiæ diuinæ, v.g. exiſtentia, miſericordia, iuſtitia; ſcientia, volũtas, immenſitas, immutabilitas, incomprehenſibilitas, omnipotentia, & alia, ex quibus aliqua ſunt expreſſè, & formaliter poſitiua, vt iuſtitia, & alia ſunt expreſſè, & formaliter negatiua dicentia; expreſſè, & formaliter, negationẽ alicuius imperfectionis, vt immutabilitas, quæ fundatur in aliquo poſitiuo exiſtente intrinſicè in Deo, aut aliud comitatur: omnia autem attributa, ſunt infinitè perfecta, aut formaliter, vt affirmatiua, aut fundamentaliter, vt negatiua; in quo autem eſſentia diuina (cui attributa, quaſi proprietates conueniunt) ſita ſit formaliter, dicimus tract. 2. de Scientia Dei, diſp. 1. difficul. 6.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia Dei.

DIFFICVLTAS I.
Vtrùm Deum eſſe, ſeu exiſtere ſit per ſe notum.

DEum eſſe in rerum natura, ſeu exiſtere (quanuis nonnulli moribus perditiſsimi negauerint, qui ideo dicti ſunt Athei, vel Atheiſtæ, id eſt, ſine Deo) eſt certiſsimum de fide, vt conſtat Exod. 3. *Ego ſum qui ſum: qui eſt, miſit me ad vos*: ad Hebr. 11. *Credere oportet accedentem ad Deum, quia eſt*. Imò ad fidẽ neceſſario ſupponitur Deũ eſſe; quia fides innititur teſtimonio Dei dicentis, nullus autem teſtificatur, ſeu dicit, niſi qui eſt, ſeu exiſtit.

Eſt tamen difficultas, an Deum eſſe, ſeu exiſtere, ſit per ſe notum.

Circa hanc difficultatem, certũ eſt, hanc propoſitionẽ *Deus eſt*, eſſe per ſe notam (id eſt ex ſuorum, terminorum apprehenſione, abſque me-

aliquo) videnti Deum, vt eſt in ſe imò videntem Deum, vt in ſe eſt, nullam formare propoſitionem mentalē huius ſignificati *Deus eſt*, ſed vnico tantū ſimplici, ſeu indiuiſibili cōceptu formali, ſeu vnico tātū intuitu ferri in Deū, & in eius exiſtentiam, tanquā in vnicum ſimplicem, & indiuiſibilem conceptum obiectiuum.

Eſt ergo difficultas, an Deum eſſe, ſeu ſignificatum, per hanc propoſitionē *Deus eſt*, ſit etiā, per ſe notū non videntibus Deum, vt eſt in ſe, ſed tantū per ſpeculū, & in enigmatè eum cognoſcentibus.

Circa quam etiam eſt certum, quòd quanuis ſignificatum dictæ propoſitionis ſit in ſe ſimplex, ſeu indiuiſibile, viator tamen, qui tale ſignificatum non concipit, pro vt eſt in ſe, plures de eo ſignificato format conceptus obiectiuos, vnum *Dei*, quaſi ſubiecti, & alterum *exiſtentiæ*, quaſi formæ conuenientis Deo, & quaſi prædicati, ac proinde conficit propoſitionem, qua componit, ſeu affirmat *Deum eſſe*.

Eſt ergo difficultas, an dicta propoſitio obiectiua, ſeu ſignificatum dictæ propoſitionis, ſit nobis viatoribus per ſe nota, qui Deum exiſtentem non cognoſcimus, vt eſt in ſe, ſeu quòd idem eſt, an nobis viatoribus: ita dicta propoſitio obiectiua ſit nota, vt ex ſe, ſeu ex ſuorum terminorum apprehenſione, ei aſſentiamur, abſq; aſſenſu præmiſſarum, ſeu abſque notitia alicuius medij connectētis prædicatum cum ſubiecto.

Ægidius in 1.d.3.q.2. Argentina q.1.ar.3. Albertus 1.p. Summæ q.17. Nicolaus de Lyra in c.5 Exodi, Abulenſis, in idem cap.5.q.2. partem affirmatiuam tuentur. Cui fauere videntur nonnulli PP. quos refert Vazq. diſp 16.c.1. Et ratione videtur probari; quia nullus, perceptis, ſeu apprehenſis terminis huius propoſitionis *Deus eſt*, eam negauit, niſi aliquis inſipiens, & nō exterius, ſed tantū in corde ſuo; iuxta illud Pſ.53. *Dixit inſipiēs in corde ſuo, nō eſt Deus*: ergo dicta propoſitio *Deus eſt*, eſt per ſe nota.

S.T. verò q 2.ar.1. & ibid Cai. Zum. Mol. Ban. Val. Vazq. & Scot. in 1.d.q.2. Greg. q.1 ar.2. Dur. d.3.q.5. & communit. Theologi partem negatiuam tradunt, & merito; quia quòd ſit aliquod primum principium omnium rerum, & omnino independens ex ſe ipſe, habens ſuum eſſe, & à quo reliqua omnia ducunt originem, & dependēt (quòd nomine *Dei* intelligimus, & ſignificamus) nōdum nobis apparet, verum, vt experientia ipſa conſtat quouſque ad id ducamur, aut teſtimonio diuino, aut teſtimonio aliquo creato, aut diſcurſu aliquo deſumpto ex creaturis, quas fieri videmus: ergo dicta propoſitio *Deus eſt*, non eſt nobis viatoribus per ſe, ſeu ex ſuis terminis nota.

Patres autem, qui fauere videntur aduerſarijs tantum intendunt nos, ita facile in notitiam ſaltem probabilem dictæ propoſitionis deuenire, vt videatur per ſe, ſeu ex ſuis terminis nota: & ob hanc facilitatem deueniendi in notitiam illius, raro negabitur præſertim à cordato, etiam ſi pro paruo aliquo tempore poſsit ſuſpendi aſſenſus in illam: Imò, & inuencibiliter ignorari, præſertim à rudibus.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deum eſſe ſit demonſtrabile.

QVia ex dictis conſtat, *Deum eſſe, ſeu exiſtere*, non eſſe nobis viatoribus per ſe notum, ideo examinandum eſt, vnde, & quomodo id poſsit cognoſci.

Id autem poſſe, & de facto cognoſci fide diuina, conſtat ex difficultate præcedente: & etiam id poſſe, & de facto cognoſci fide humana, ex teſtimonio hominum habita, negari non poteſt. Id quoque ſumma, & firma probabilitate ex hac rerum vniuerſitate, & machina à poſteriori poſſe, & de facto perſuaderi: ita certum eſt, vt nullus ſanę mentis, niſi moribus perditiſsimus negare audeat adhuc in corde ſuo.

Eſt tamen difficultas, an id poſsit euidenter demonſtrari.

Circa quam ſupponimus, id non poſſe demõſtrari à priori; quia nihil eſt, quòd ſit cauſa, nec quaſi cauſa exiſtentiæ Dei.

Punctum ergo difficultatis in eo eſt, an id poſsit ſaltem à poſteriori demonſtrari.

Non defuerunt, qui vt refert S. Th. 1. contra gentes, c. 12. exiſtimauerint nullo modo poſſe demonſtrari Deum eſſe. Quòd ex ſcholaſticis etiã ſenſit Alliacenſis in q. 3. ar. 2. lit. X. Id autẽ probat; quia non poteſt demonſtrari *Deum eſſe vnum*, ergo, nec *Deum eſſe*; quia Deus nihil aliud eſt, quàm vnum quoddam ens, omnino infinitum ſupra omnia entia.

Sanct. Thom. verò q. 1. ar. 2. & ibidem Cai. & plures alij Thomiſtæ, Vazq. diſp. 20. c. 3. Suarez lib. 1. c. 1. Arrubal diſp. 9. & communiter Theologi, docent *Deũ eſſe*, poſſe demõſtrari à poſteriori ratione naturali, desũpta ex creaturis, quæ producũtur, & fiũt; quia omniũ earũ multitudo, quãuis infinita, tandẽ debet ad aliquod principiũ, ſeu ad aliquã cauſam omniũ earũ reduci, quæ ſit à ſe, & non ab alio, vt ex ſe patet: hæc autem cauſa, quæ eſt cauſa omnium creatura-

rum,

rũ,& eſt ens à ſe,eſt Deus;ergo *Deum eſſe* demonſtrari poteſt ex crea turis,quę ab ipſo producuntur,& fiunt. Et quia creaturæ ſunt effectus Dei,& conſequenter poſteriores ipſo Deo,ideo demonſtratio qua demonſtrari poteſt *Deum eſſe*,eſt demõſtratio à poſteriori,vt po te ab effectu,qui eſt poſterior ſua cauſa. Demõſtrationẽ,qua demõſ tramus *Deum eſſe*,non impedire aſſenſum fidei, quo credamus *Deũ eſſe*,diximus tract.de fide,diſp.2.dif.10.

Ad rationem ergo Alliacenſis,negamus non poſſe demonſtrari Deum eſſe vnum,vt videbimus diſp.de Vnitate Dei. Et quamvis non poſſet demonſtrari Deum eſſe vnum, poſſet demonſtrari Deũ eſſe in rerum natura;quia vnitas & exiſtentia Dei ſunt diuerſa prædicata,& exiſtentia Dei eſt facilior cognitu,quàm vnitas.

Exiſtentiam autem Dei,qua eſt ſeu exiſtit in rerum natura,eſſe re ipſa indiſtinctam ab eſſentia ipſius Dei,negari non poteſt ob ſummam Dei ſimplicitatem. Imò in creaturis exiſtentiam non diſtingui re ipſa ab eſſentia,diximus tractat.de Incarnation.diſp.12.dif. 2. Exiſtentiam tamen Dei,ratione ratiocinata,diſtingui ab eſſentia negari non poteſt;quia eſſentiam diuinam, & exiſtentiam diuinam concipimus inſtar eſſentię creatę,& exiſtentiæ creatæ; has autem, vt diſtinctas concipimus,eſſentiam videlicet,vt eſſentiam,ſeu vt eſſe non concepta actualitate,& exiſtentiam concipimus,vt actualitatem eſſentię,quà eſſentia eſt actu in rerũ natura, de quo diximus in dicta dif.2.& id amplius conſtabit ex dicendis diſp.12.

DISPVTATIO II.

De ſimplicitate Dei.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Deus ſit corporeus.

NON Defuerunt hæretici adeo ſtolidi, qui Deum eſſe corporeum affirmarunt,& ideo dicti ſunt Antropomorphitæ quaſi Deum inſtar hominis figurantes,& ab Audio,ſeu Audæo monacho huius erroris magiſtro,dicti ſunt Audiani,ſeu Odiani,quos vocabulo eluxato,Auguſtin.hæreſi 50 vocat Vadianos; hæretici iſti ducti ſunt ad id aſſerendum,in primis illo Geneſis 1. *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram*, quo ſignificari videtur in

Deo eſſe aliquid cui homo aſsimiletur, quod non videtur eſſe aliud, quàm figura corporea. Secundò, ducti ſunt illis locis Scripturæ, in quibus Deo tribuuntur membra corporalia, Iob 10. *Manus tuæ fecerunt me*, & Pſalm. 33. *Oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum*. Tertiò, ducti ſunt locis Scripturæ, in quibus Deo tribuuntur actus, ſeu operationes propriè corporis, nempè ſtare, & ſedere.

Veratamen, & Catholica doctrina, quæ communi omnium fidelium ſenſu, & traditione probata eſt, docet Deum eſſe incorporeum, ſeu ſpiritualem: Et eſt expreſſa in Scriptura, Ioann. 4. Spiritus eſt Deus, & 1. ad Timoth. 1. Vbi Deus dicitur inuiſibilis. Et definita eſt in Concil. Lateranen. ſub Innoc. III. & refertur in cap. firmiter de Summ. Trini. & fide Cathol. dum dicitur: *Deum eſſe omninò ſimplicem*.

Et ratione naturali poteſt demonſtrari; quia ſi Deus eſſet corporeus, nō poſſet non eſſe compoſitus; aut ex potentia, & actu tamquam ex partibus eſſentialibus, aut ſaltem ex partibus integrantibus, ſiue homogeneis, ſiue etherogeneis; quia eſſet extenſus: Deus autem nequit eſſe compoſitus; quia eſſet poſterior ſuis componentibus, & ab eis dependens, ac proinde non eſſet Deus; quia Deus eſt ens omnium primum, & ab omnibus independens.

Loca autem Scripturæ, quibus hæretici ducti ſunt, eis non fauent; quia vt Patres omnes interpretantur, Geneſ. 1. Homo dicitur factus ad imaginem & ſimilitudinem Dei, non ſecundùm corpus, ſed ſecundum animam, & non ad imaginem ſtrictè, ſed latè, & impropriè ſumptam pro exemplari; quia homo ad imitationem Dei factus eſt liber, & præditus intellectu, & voluntate, & habens dominium in reliquas creaturas, vt indicatur loco Geneſis, dum dicitur, faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram, vt præſit piſcibus: & loca Scripturæ in quibus Deo tribuuntur membra corporalia, & operationes corporis, etiam intelliguntur impropriè, & metaphoricè, ſicut quando dicitur Leo (quo ſignificatur fortitudo Dei) quia per manus ſignificatur, ſeu intelligitur potentia Dei, *& per oculos, & aures*. Significatur intellectus Dei, attendens; & per *ſedere* ſignificatur immutabilitas Dei in ſuis decretis, & per *ſtare*, ſignificatur poteſtas ipſius, ad complendam ſuam voluntatem.

DIF-

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus ſit in aliquo genere, ſeu prædicamento cum rebus creatis.

CONueniunt Theologi, Deum in nullo prædicamento accidentiũ collocari: quia Deus eſt ſubſtantia, & non accidens; imò in eo nullum accidens reperitur, vt dicemus difficul. ſequente.

Controuerſia ergo ſolum eſt, an Deus, qui eſt vera ſubſtantia completa, & perfectiſsima pertineat ad prędicamentum ſubſtantiæ.

Holcot in 1. quæſt. 6. Ariminenſis in 1. d. 8. quęſt. 3. Marſil. quæſt. 12. art. 2. & Baconius d. 9. quæſt. 1. partem affirmatiuam tuentur, quibus fauere videtur Auguſt. 5. de Trinit. cap. 8. dum ait, ſubſtantiam, & relationem de Deo propriè enunciari. Et ratione probatur; quia Deo; quanuis re ipſa ſit ſumme ſimplex, non repugnat compoſitio ex genere, & ex differentia; ergo non repugnat collocari in genere, ſeu prædicamento ſubſtantiæ: conſequentia patet, antecedens autẽ probatur, quia compoſitio ex genere, & ex differentia, vtpote non realis, ſed rationis, non derogat ſimplicitati reali Dei.

Sanct. Thom. verò & Caietan. quæſt. 3. art. 5. Vazquez diſput. 22. cap. 3. Arrubal diſput. 10. cap. 10. Granad. tract. 2. diſput. 4. & communiter Theologi partem negatiuam merito tradunt, quam nos cap. de ſubſtantia, quæſt. 2. tradidimus.

Omiſsis autem varijs rationibus, quibus hæc noſtra ſententia probari ſolet; hic vnica ratione probatur, quia nulla poteſt dari ratio ſubſtantiæ cõmunis vniuocè Deo, & ſubſtantiæ creatę; ergo nequeunt ſub vno generaliſsimo ſubſtãtiæ cõceptu collocari: conſequentia patet, antecedens autem probatur, quia ſubſtantia diuina, ita excedit ſubſtantias creatas, vt in comparatione ad ipſas, potius dicatur ſuperſubſtantia, nec conceptus obiectiuus, quem de ſubſtantia habemus, attingit rationem ſubſtantiæ diuinæ; ergo ſubſtantia diuina, ſeu Deus nequit collocari in eodem prædicamento, quia illis nulla datur communis vniuocè; ac proinde, nec generica, quia genus eſt vniuocum ad ſuas ſpecies: ex quo conſtat Deum non poſſe componi adhuc per rationem, ex ratione aliqua generica in qua vniuoce cum creaturis, & ex ratione differentiali.

Auguſt. autem pro aduerſarijs adductus tantum docet, quòd ſubſtantia & relatio verè, & propriè conueniunt Deo, non tamẽ docet conuenire vniuoce cũ ſubſtantia, & relatione creatis, quòd erat neceſ-

neceſſarium, vt ſubſtātia, & relatio diuina pertinerent ad idē prædi camentum, ſeu generaliſsimum ſubſtantię, & relationis cum ſubſtantia, & relatione creatis.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm in Deo ſint aliqua accidentia.

QVanuis ex difficultate prima, conſtet Deum non eſſe ſubſtantialiter compoſitum, ex eo tamen non conſtat, in Deo non reperiri accidentia; quia hoc nihil derogat eius ſimplicitati ſubſtantiali.

Nihilominus Theologi conueniunt, in Deo nulla eſſe accidētia intrinſeca: quòd definitum videtur â Leone I. in Epiſt. 93. ad Turibium c. 5. & in Conc. Remenſi, dū in eo definitur Deum eſse ſuam ſapientiam, & ſuam deitatem; quia ſi aliquid Dei eſset ipſi accidēs intrinſecum, maximè ſapientia.

Et id ſolet varijs rationibus probari, ex quibus quanuis Patri Vazq. ar. 5, ea viſa ſit optima, nempè, quod Deus cum ſit primum, & independens ens, nulla egeat peregrina, & accidentaria forma: nos tamen ea ratione non conuincimur; quia materia prima recipit formam cuius non egere exiſtimamus; & quotidie plura accidētia recipiuntur in ſubiectis creatis, quorum nullatenus egent, imo eis ſunt nociua, vt calor in aqua.

Illa ergo ratione conuincimur, & à nobis demonſtratur, Deum in ſe nulla habere accidentia realia, ipſi intrinſicè inhęrentia; quia ſcilicet ſubſtantia Dei eſt infinitè perfecta, vt dicemus diſp. 4. ergo nequit habere accidentia realia; quia eis realiter perficeretur, cum ſint perfectiones reales, quanuis tantum accidentales.

Diximus in Deo, nulla eſſe accidentia intrinſeca; quia negari nō poteſt ei attribui plures denominationes extrinſecas, vt eſſe creatorē, & iuſtificatorē, quæ nō ſunt in Deo accidentia ipſi intrinſeca, ſeu inhęrentia, ſed ſunt denominationes ipſi extrinſecę conuenientes ab ipſis actibus externis creandi, & iuſtificādi ipſum extrinſecè denominantibus creatorem, & iuſtificatorem.

Et quanuis actus interni, quibus Deus decreuit aliquid, ſint in Deo, non tamen ſunt accidentia, ſed ipſa ſubſtantia Dei: ſunt tamen liberi, non quo ad ſubſtantiam, ſed tantum quo ad terminationem, ſeu applicationem quo ad obiecta; ita vt Deus decernens efficere Petrum, ſit neceſsariò decernens abſolutè libere vero, ſeu

pro libertate Dei verſetur,ſeu extendatur,ſeu terminetur ad effectionem Petri, vt dicimus tract.3 de volun.Dei,diſp.3.dif.2.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm Deus ſit omnino ſimplex.

SVpponimus ſimplicitatem opponi compoſitioni,ſicut vnitas opponitur multitudini;ſimplex enim dicitur, quòd non eſt compoſitum,ſicut vnum dicitur,quòd non eſt multa,ſeu multiplex.

Hoc ſuppoſito conueniunt Theologi, Deum,re ipſa eſſe omnino ſimplicem,ſeu nullatenus compoſitum, quòd definitum eſt in Concil.Lateranenſi ſub Innoc. III. & refertur in cap. *firmiter* de ſum.Trinit.dum dicitur,qnòd *Deus ſit vna eſſentia, ſubſtantia, ſeu natura ſimplex omnino.*

Et ratione probatur primo;quia Deus eſt ens primum, & omnino independens;ergo nullatenus eſt compoſitus, ſed omnino ſimplex, aliàs extrema Deum componentia eſſent priora ipſo Deo, & ab eis dependeret; quia omne compoſitum ſupponit ſua componentia,& ab eis dependet. Secundò probatur;quia ad compoſitionem realem,prærequiritur diſtinctio realis extremorum componentium:quia compoſitio ſola eſt in vnione extremorum: vnio autem realis,nequit eſſe niſi inter, quæ ſunt re ipſa diſtincta, ſed in Deo non eſt diſtinctio realis,niſi inter ipſas perſonalitates diuinas, vt dicimus tract.de Trini.diſp 2.ex quibus nulla poteſt fieri compoſitio realis;quia inter ſe nullatenus vniuntur realiter, vt patet, nec vniuntur realiter media eſſentia; quia cum hac non vniuntur realiter;quia realiter identificantur cum ipſa;ergo in Deo nulla eſt realis compoſitio,ſed ſumma ſimplicitas realis. Ex quo conſtat, Trinitatem,ſeu pluralitatem perſonarum,non obſtare ſimplicitati Dei:imò nec vnitati Dei,ſed tantum vnitati perſonæ; quia quãuis perſonalitates ſint tres,& ideo ſint tres perſonæ,Deus tamen eſt vnus,quia Deitas à qua eſt Deus,eſt tantum vna.

Sed quanuis Deus re ipſa,ſeu à parte rei,ſit omnino ſimplex,& nullatenus re ipſa compoſitus,ratione tamen noſtra eſt compoſitus,ſeu conſtitutus ex Deitate,quaſi ex materia,& ex perſonalitate, quaſi ex forma,qui a Deitate dicitur Deus, & à perſonalitate dicitur perſona: & etiam eſt compoſitus, ſeu conſtitutus ex perſona, quaſi ex materia,ſeu ſubiecto,& ex quolibet attributo, verbi gratia,ex ſapientia,quaſi ex forma,qui ſic conſtitutus dicitur ſapiens:

eſt

eſt autem dictis modis ratione noſtra compoſitus; quia Deitas,& perſonalitas,ratione noſtra,diſtinguuntur, vt dicimus tract.de Trinit.diſp.2.& quælibet Diuina perſona à quolibet attributo,vt dicimus diſput. diffic.

Et quamuis non ſit re ipſa compoſitus,poteſt tamen, vt perſonalitas eſt re ipſa componere,& de facto perſonalitas Verbi diuini, eſt realiter componens, cum humanitate Chriſti compoſitum, quòd ab humanitate dicitur homo,& ab ipſa perſonalitate Verbi, dicitur perſona,& eſt ſtricte componens,vt dicimus tract. de Incarn.diſ.2. diffic.3.

DISPVTATIO III.

De perfectione Dei.

DIFFICVLTAS VNICA.

Vtrùm Deus ſit Perfectus.

DEum eſſe Perfectum in ſuo eſſe, nullus ſanæ mentis negare poteſt, quia perfectum, vt ait Ariſtot.5.metaph.eſt cui nihil deeſt, ſubintellige,ad complementum ſui eſſe,Deo autem,vtpote enti omnino neceſſario,& independenti ab omni alio,nihil deficit, nec deficere poteſt,vt ſit Deus;ergo eſt perfectus: & eſſe omnium creaturarum perfectiſsimum,& excellentiſsimum negari non poteſt, quia eſt ens à ſe,ſeu increatum,& independens ab omnibus alijs rebus,& omnes aliæ ſunt creatæ,& dependentes ab ipſo: & Deum eſſe infinitè perfectum,dicimus diſput.5.

Ex eo autem,quòd in Deo non ſint formaliter perfectiones creatæ,non ſit Deum,non eſſe perfectum,quia Deo non ſunt neceſſariæ, vt Deus ſit ens ſummum,& independens;imò ſi Deus eas formaliter haberet,vt ſunt in ſe,Deus eſſet monſtrum, quia eſſet homo, & lapis,& reliquæ creaturæ.

Quamuis ergo Deus nullam perfectionem creatam habeat formaliter in ſe,quia formaliter eſt ens increatum, eas tamen habet in ſe ipſo aliquo modo,iuxta illud ad Roman. 11. in ipſo ſunt omnia: imò eas dupliciter habet,primò eminēter,ſeu virtualiter,quia creaturæ ſunt in Deo,tanquam in cauſa efficiente principali, quia Deus eſt cauſa efficiens principalis omnium creaturarum,habēs virtutem eminentē,ſeu ſuperiorem ad eas omnes producēdas, & ſecundò omnes creaturæ ſunt in Deo obiectiuè, ſeu repræſentatiuè,tanquam in

intelligente,ſeu repræſentante media intellectione, quia Deus ſua intellectione eas omnes intelligit,& repræſentat,vt ſunt in ſe.

DISPVTATIO IIII.

De bonitate Dei.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Deus ſit bonus,& quibus modis.

CIrca prius conueniunt omnes,Deum eſſe bonum, quòd ſatis repetitur in ſcriptura:& ex dicendis ſatis conſtabit.

Circa poſterius, quibus, ſcilicet, modis, Deus ſit bonus, ſupereſt difficultas.

Pro cuius maiori explicatione ſupponimus,bonum eſſe duplex,alterũ abſolutum,ſeu in ſe ipſo,alterum relatum, ſeu alteri: Bonũ abſolutũ,(quòd idem eſt ac perfectum)dicitur,cui nihil deeſt ad ſuũ eſſe,quia res dicitur abſolutè, ſeu in ſe ipſa bona, ſeu perfecta, quæ in ſuo eſſe eſt integra,ſeu cui nihil deeſt ad ſuũ eſse,ſicut è cõtra:res dicitur abſolutè,vel omnino,quia corrupta eſt,vel ſecum quid,quia ei deficit aliquid ipſi debitum:vnde bonitas abſoluta,ſeu perfectio rei, eſt integritas ipſius,quę eſt re ipſa,aut ratione noſtra concipitur, vt perfectio,complens,ſeu integrans rem ipſam,ſicut malitia bonitati oppoſita, eſt corruptio rei,aut defectus aliquis illius.

Bonitas autem abſoluta rei, eſt quincuplex,alia eſsentialis,qua videlicet res in ſuo eſse eſsentiali,eſt integra,ſeu perfecta,vt qua natura humana eſt eſſentialiter bona,ſeu perfecta,ex eo quòd cõſtat corpore,& anima vnitis:alia eſt perſonalis,ſeu ſuppoſitalis, qua ſcilicet natura ſubſtantialis perſonatur,ſeu ſuppoſitatur, & ſubſiſtit: alia eſt integralis,qua ſcilicet natura corporea eſt integraliter bona,cõſtans omnibus ſuis membris:alia eſt accidentaria,qua natura eſt accidentaliter bona,conſtans ſuis potentijs,& operationibus,& alijs accidẽtibus ſibi debitis:imò etiam erit accidentaliter bona bonitate ſuper addita,quãdo etiã conſtat accidentibus ſibi conſonis,& perficientibus,quanuis non debitis:alia eſt bonitas moralis,qua natura rationalis eſt moraliter bona : & eadem proportione totidem quinque modis in rebus reperitur malitia,excepto defectus accidentis conſoni non debiti naturæ,quia non dicitur malitia, etſi ei deficiat accidens conſonum,quando non eſt debitum.

Ex dictis quinque bonitatibus abſolutis, ſola bonitas eſsentialis eſt paſsio entis, quia ea ſola conuenit omni enti, & ſoli & ſemper, & ob id dici ſolet bonitas tranſcendentalis; eo enim ipſo, quòd aliquid eſt ens, eſt eſsentialiter perfectum entitate requiſita, vt ſit ens: & hęc bonitas eſsẽtialis. eſt realiter indiſtincta ab ipſo ente vt patet, ab eo tamen ratione diſtinguitur, quia concipitur quaſi affectio afficiẽs ipſum ens, cũi eſt bonitas; ac proinde ratione noſtra eſt poſterior ipſo ente, quia concipitur vt affectio ipſius entis, tanquam ſubiecti.

Bonum relatum, dicitur illud, quòd eſt alteri rei conueniens, ſicut res dicitur relatè mala, quæ eſt alteri rei diſconueniẽs. Bonum autẽ, hoc eſt duplex, vnum naturale, ſeu phyſicum, quòd eſt alteri rei naturaliter, ſeu phyſicè conueniens, vt ſanitas homini: alterum eſt morale, quòd ſcilicet eſt moraliter conueniens naturæ rationali, vt rationalis eſt, vt actio honeſta, & ſanctitas: vndè bonitas, ſeu ratio formalis boni relati, ſita eſt in relatione cõueniẽtiæ, ſicut è contrario, malitia ei oppoſita, ſita eſt in relatione diſconuenientiæ.

Obſeruandum tamen eſt primò, neutram ex his duabus bonitatibus relatiuis eſſe paſsionem entis, quia neutra conuenit ſimpliciter omni enti, quia nulla res, præter Deum, eſt omnibus alijs conueniens; imò nulla eſt magis conueniens, quàm diſconueniens, aut ſaltem non conueniens, quia ſi aliquibus conuenit, alijs diſconuenit, aut ſaltem non conuenit.

Obſeruandum eſt ſecundò, res relatè bonas, poſſe eſſe bonas, aut proximè, ſeu primario, quando, videlicet, ratione ſui ſunt alteri cõuenientes, quales ſunt formæ accidentariæ, reſpectu ſubiecti cui inhærent, aut remotè, ſeu ſecundariè, quãdo. ſcilicet, ſunt conuenientes alteri, non ratione ſui; ſed ratione effectus conuenientis, quẽ cauſant, aut vtroque modo, quando ſcilicet rationi ſui, & rationi ſui effectus ſunt alteri conuenientes.

His ergo præſuppoſitis, certum eſt Deum eſſe bonum abſolutè, tã in eſſe phyſico, ſeu naturali, quàm in eſſe morali, & omni eo modo, quo creaturæ ſunt bonę, qui non admittit imperfectionem; quòd vt oſtendamus, diſcurrere oportet per omnes modos bonitatis, quibus creaturæ dicuntur bonæ.

Et in primis, Deus eſt bonus phyſicè bonitate abſoluta, non ſolum eſſentiali, ſed etiã perſonali, & etiam nihil ei deeſt bonitati squaſi accidentalis, quia ita in ſe ipſo eſt integer & perfectus, vt nihil Deo deſit ex his, quæ ad eſſentiam, & ad perſonas, & ad attributa, (quæ à nobis concipiuntur, quaſi accidentia), & ad emanationes, & ad alias operationes ipſius pertinent: non tamen eſt bonus bonitate phyſica integrali, quia hæc bonitas ſupponit imperfectionem partiũ

in-

integrantium, quæ Deo conuenire non poteſt: non tamen eſt malus integraliter, malitia bonitati integrali oppoſita, etiam ſi ea bonitate careat, quia non eſt Deo debita.

Deinde Deus eſt phyſicè bonus bonitate relatiua, non ſolum remotè, ſeu ſecundario, cauſando, videlicet, in creaturis effectus aliquos, eis conuenientes, ſed etiam proximè, ſeu primario, quia Deus etiam ratione ſui, & immediatè eſt creaturis conueniens: & in primis eſt ſic conueniens omnibus creaturis, etiã inanimatis, quia immediatè & ratione ſui producit, & conſeruat totũ eſſe earum, quòd non eſt ipſis conueniens, quia eſt indiſtinctum ab ipſis: deinde immediatè, & ratione ſui, eſt alijs modis conueniens creaturis rationalibus, ſeu intellectualibus, quia Deus cognitus, eſt immediatè, & ratione ſui beatitudo obiectiua earum, quem mentaliter apprehendere, ſeu poſsidere deſideramus, & de eo poſſeſſo immediatè delectamur.

Vlterius, Deus eſt bonus bonitate relatiua in eſſe moris, non ſolum bonitate actuali, reperta in operibus ſuis à dextra, quia in omnibus eis eſt rectus, & bonus, ſed etiam quaſi habituali, quæ eſt ſua naturalis reſtituendo, & propenſio in opus rectum, ſeu bonum.

Tandem, Deus eſt bonus bonitate ſanctitatis, conſiſtente in perfecta adhæſione, & adæquatione ad ſe ipſum, ſicut etiam ſui ipſius viſione, eſt & dicitur beatus.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus ſit ſummè bonus.

COnueniunt primò Theologi, Deum eſſe ſummè bonum bonitate eſſentiali, ſeu traſcendentali, (imò infinitè, vt dicemus diſp. 5.) quia Deus eſt omnium entium perfectiſsimũ, vtpote cauſa æquiuoca principalis omnium: ergo eſt omnium bonorum perfectiſsimũ & ſummum, quia bonitas eſſentialis, ſeu traſcendentalis rei, eſt entitas ipſius, ac proinde quælibet res tantùm habet bonitatis, ſeu perfectionis tranſcendentali, quantum habet entitatis.

Conueniunt ſecundò, Deum eſſe ſummè (imò infini[t]è) bonum bonitate abſolu[t]a perſonali, & bonitate quaſi acciden[t]ali; & bonitate morali, tam ap[t]itudinali, quàm bonitate ſanctitatis, quia Deus qualibet earum, in ſuo genere eſt re ipſa ſummè, (imò infini[t]è) bonus, quia qualibet eſt bonus rationibus, quæ ſunt formali-

ter in ipſo, in Deo autem nihil eſt formaliter, quòd non ſit ſummum, imò & infinitum: omittimus bonitatem moralem actualem, quia hæc, quanuis ſit infinita in actionibus Dei ad extra, prout ſunt à Deo, non eſt formaliter realis, ſed tantum extrinſeca denominatio, orta ex ipſis actionibus, tanquam ex fundamentis.

Ita tamen Deus eſt ſummè, & infinitè bonus bonitate abſoluta actuali, vt ipſe ſolus ſit talis eſſentialiter, ſeu per ſuam eſſentiam, quia ipſi & ſoli ex vi ſuæ naturæ, ſeu eſſentiæ, & non aliunde, conuenit eſſe ſummè, & infinitè bonum, & omnino indeffectibiliter: creaturæ verò tantùm ſunt bonæ accidentaliter, & per participationem, accidentaliter quidem, quia eis potuit bonitas per corruptionem deficere, & potuerunt eam non habere, quia potuerunt non produci: per participationem verò, quia creaturæ accipiunt omnem ſuam bonitatem ab alio, ſaltem à Deo diſtinctæ eſſentiæ, & naturę, Filius verò, & Spiritus ſanctus, quanuis accipiant omnem ſuam bonitatem, Filius à Patre, & Spiritus ſanctus à Patre, & à Filio nō dicuntur eā habere ab alio, quia eā habēt Filios â Patre eiuſdem naturæ, & eſſentiæ cum ipſo, & Spiritus ſanctus à Patre, & Filio eiuſdem naturæ cum ipſo Spiritu ſancto, & quanuis ab entitate Dei, vt eſt eſſentia, ratione noſtra diſtinguantur, & excludantur exiſtentia, & reliqua attributa, quibus Deus etiam dicitur abſolutè bonus, etiam eis dicitur bonus per eſſentiam, ſeu eſſentialiter, quia ea omnia ſunt realiter de eſſentia Dei, id eſt, de entitate, & ſubſtantia Dei, quia Deo repugnat non eſſe realiter bonum, exiſtentem, ſapientem, infinitum in eſſendo, & ſic de reliquis.

Conueniunt tertiò, Deum eſſe ſummè, (imò & infinitè) bonum bonitate relatiua primariè, ſeu proximè, quia vt ſummum, (imò & infinitum) producit, & conſeruat creaturas, quia producit, & conſeruat creaturas ſine ſubiecto, aut ſi in ſubiecto, id tamen efficit producendo, & conſeruando ipſum ſubiectum etiam primum, quòd nequit fieri, ſine ſumma (imò & infinita) virtute: & etiam eſt ſummum (imò & infinitum) bonum bonitate relatiua primariè, ſeu proximè omnium creaturarum rationalium, quia eſt ſummum (imò & infinitum) obiectum eas obiectiuè beatificans: vt tamen Deus ſit ſummè bonus bonitate relatiua ſecundariè, ſeu remotè creaturarum, neceſsarium eſt, quòd in eis producat effectum aliquem eis ſumme conuenientem, quem re vera, imò & infinitè conuenientem poteſt producere.

DIS;

DISPVTATIO V.

De infinitate Dei.

NVnc non quærimus de infinitate durationis, quæ dicitur æternitas, nec de infinitate ad exiſtendum in rebus, quę dicitur, immenſitas, nec de infinitate cognoſcibilitatis paſsiuæ, quæ dicitur, incomprehenſibilitas; quia de his poſteà dicemus, ſed de infinitate in eſſendo, ſeu in entitate, quę dicitur infinitas ſimpliciter; poſtquam enim egimus de perfectione, ſeu bonitate abſoluta Dei, quæ eſt ſua entitas concepta, vt ipſum perficiens quærimus de Infinitate ipſius.

Conueniunt Catholici contra Vorſtium Caluiniſtam, Deum eſſe infinitum in magnitudine perfectionis, ſeu in eſſendo, quod exprimunt Patres, vt conſtat ex ſcriptura, ex illo Pſalm. 144. *Magnitudinis eius non eſt finis*, & ex illo, Baruch 3. *Magnus eſt, & non habet finem*, & expreſsè definitum eſt in cap. *Firmiter*, de ſumma Trinitate.

Tota autem controuerſia eſt in explicando, in quo conſiſtat hæc infinitas perfectionis, ſeu in eſſendo.

Omiſsis autem varijs modis eam explicandi, qui videri poſſunt, apud Vazquez diſput. 25. & apud Suarez lib. 2. cap. 1. in eo exiſtimamus conſiſtere in infinitatem perfectionis Dei, quòd entitas Dei ſit tantæ perfectionis, vt nulla alia entitas, quantumuis ſit perfectior, & perfectior ſine fine, poſsit ei æquari, quia eo ipſo entitas Dei eſt infinita ſimpliciter, ſeu abſque termino, ſeu fine aliquo in ſua perfectione, quia nulla alia entitas, quantumuis perfectior, & perfectior ſine fine, poteſt diuinam in perfectione attingere: ex eo ergo, quòd Deus ſit ſummum, & maximum ens (quod demonſtratur ex eo quòd ſit ens à ſe) demonſtratur eſſe ens infinitè ſimpliciter perfectum, quia ſi eſt ſummum, & maximum ens, nullum aliud, quantumuis creſcat in perfectione ſine fine, poteſt ei æquari; in quo conſiſtit infinitas ſimpliciter perfectionis in eſſendo.

Vnde etiam attributa Dei, & perſonalitates diuinæ, re ipſa ſunt infinita ſimpliciter in eſſendo, quia re ipſa ſunt omnino idem ac Deus; ſeu entitas diuina, formaliter tamen, vt ratione diſtincta ab eſſentia, ſunt entia infinitè perfecta, non ſimpliciter, ſeu omnino, vt patet; ſed quodlibet in ſuo genere, v. g. ſapientia in genere ſapientię, intellectus in genere intellectus, & Paternitas in genere Paternitatis: & in primis, ſapientia in ſuo genere eſt infinita, quia

ſcilicet nulla alia ſapientia, quantumuis perfectior, & perfectior, ſine ſine poteſt ei æquari, quia ſapientia Dei eſt ſumma, & maxima: eſt autem ſumma, & maxima, vel quia eſt à ſe, vel quia eſt en is à ſe intellectiui, ſummi, & maximi, & ſic de intellectu: & Paternitas etiam in ſuo genere eſt infinita, quia ſcilicet nulla alia Paternitas quãtumuis perfectior, & perfectior ſine fine, poteſt ei æquari, quia Paternitas Dei, eſt ſumma, & maxima, vel quia eſt entis generantis ſummi, & maximi.

Ex dictis conſtat, Deum non poſse efficere ens aliquod ſimpliciter infinitum in eſsendo, quia eo ipſo, quòd fieret à Deo, non eſset ens à ſe, ſed à Deo: Omittimus nũc explicare, an Deus poſsit efficere infinitum in actu, ſecundum magnitudinem quantitatis; & ſecundum multitudinem, quia non pertinent ad explicandam infinitatem Dei: poſse tamen fieri à Deo diximus, tertio phyſicorum in fine.

DISPVTATIO SEXTA.

De immenſitate Dei.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Deus intimè exiſtat in omnibus rebus.

CIrca hanc rem errauit Vorſtius pag. 235. dicens, Deum ſecundum ſuam ſubſtantiam eſſe tantùm in cœlo, quòd etiam tradit Auguſt. Eugubinus in illa verba, Pſalm. 138. *Si aſcendero in cœlum, tu illic es*, quòd indicari videtur, Pſalm. 113. illis verbis: *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filijs hominum*; & Pſalm. 122. illis verbis: *Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cœlis.*

Veritas tamen Catholica eſt, Deum eſſe in omnibus rebus, & locis intimè, id eſt, in omni entitate rerum, ſeu intra viſcera earum, quòd non leuiter ſignificatur dum Deus, dicitur immenſus in cap. *Firmiter*, de ſumma Trinitate, & in Symbolo Athanaſij. & Baruch 3. & idem ſignificatur Pſalm. 138. illis verbis: *Si aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero in infernum ades*, & Hieremiæ 23. *Cœlum & terram, ego impleo*, & 3. Reg. 8. *Cœlum & cœli cœlorum, te capere non poſſunt*, in quem ſenſum Patres prædicta, & alia teſtimonia intellexerunt, qui videri poſſunt apud Vazquez diſput. 27. & apud Suarez lib. 2. cap. 2. & apud Atrubal diſp. 11.

Prædictam veritatem nonnulli ſcholaſtica probant ratione deſumpta ex operatione Dei, quia omnes res creatas efficit, & conſeruat, quia mouens, & motum, debent eſſe ſimul coniuncta: hæc tamen ratio nobis non probatur, quia etiam creatura habens limitatam virtutem illi effectui, quem efficit, eſt intimè præſens, nec antè, nec poſt effectionem illius etiam, ſi ob virtutis ſuæ limitationem ante effectionem prærequirat contiguitatem, ſeu propinquitatem cum ſubiecto circa quòd operatur & efficit, & non cum effectu ipſo: ergo Deus qui non eſt limitatæ virtutis, multo minus egebit præſentia intima in re, quam efficit: imò vt eam efficiat nequit talis præſentia prærequiri, quia hæc nequit eſſe in Deo in ea re, niſi poſt effectionem illius, quia quouſque fit, nequit Deus eſſe ei præſens, imò nec contiguus: & quanuis cauſa creata, vt conſeruet rem, quam efficit, prærequirat dictam contiguitatem cum re ipſa, aut cum ſubiecto illius, non tamen intimam præſentiam: imò hanc nulla creatura poteſt in alia creatura habere: ergo Deus, vt conſeruet creaturas, quas fecit, non eget intima præſentia in illis, ſed ad ſummum eſſet neceſſaria dicta contiguitas: imò hæc non eſt Deo neceſſaria ob infinitatem ſuę virtutis.

Ratio ergo immediata, & quaſi à priori intimæ exiſtentiæ Dei in creaturis, eſt immenſitas ipſius, qua nequit non fieri ſubſtantialiter, & intimè præſens omnibus rebus ſemel exiſtentibus in rerum natura, ſiue exiſtant in loco, vt corpora, ſiue non vt ſpiritus: & quia immenſitas Dei eſt infinita: ſicut quodlibet aliud attributum, nequit Deus rebus etiam omnibus concludi, & definiri; ſed manet ita maior, & ſuperior, vt poſsit alias & alias res ſine fine, ſi exiſtant, replere, ſeu in alijs, & in alijs ſine fine intimè, ſeu intra eas exiſtere: & ob id Deus in ſcriptura dicitur, non capi locis finitis, excelſiorquè cœlo, & inferno profundior, & non quia extra hæc omnia, etiã intimè exiſtat in ſpatio imaginario, quia in eo non exiſtit, vt dicemus difficultate ſequente.

Pſalm. autem 113. & 122. vbi cœlum dicitur eſſe Domino, & in eo habitare (quòd Vorſtius pro ſuo errore adducit) nõ id eo dicitur, quia Deus tantùm ſit in cœlo, & non in terra; ſed quia cœlum deſeruit ipſi quaſi aula Regia, in qua eius maieſtas, & gloria beatis reſplendet, ſicut terra deſeruit hominibus, tanquam aula Regia, in qua eorũm gloria, & maieſtas reſplendet, & ob id terra dicitur data filijs hominum, nempè, quaſi aula Regia.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus realiter exiſtat præſens in ſpatio imaginario, quòd eſt extra cœlum.

MAior in 1.diſt.37.quæſt.1.Caiet.in illud Ioan.12.*Ego lux veni in mundum*, Molin.1.par.quæſt.8.art.1.diſp.3.Valentia par.2.Suarez diſp.30.ſect.7. docent, Deum exiſtere realiter præſentem in ſpatio imaginario, quòd eſt extra cœlum, ſeu extra mundum, & extitiſſe in omni ſpatio imaginario. quòd erat ante creationẽ mundi, quod ſignificant plures Patres, & ſignificari videtur in ſcriptura, 3. Reg. cap.8. dum dicitur: *Cœli cœlorum te capere non poſſunt*, & Iob 11. dum Deus dicitur excelſior cœlo, & profundior inferno : ergo Deus eſt extra cœlum, & mundum, cum mũdus, & cœlum nequeant eum capere, & ſit excelſior cœlo, & inferno profundior.

Et ratione videtur probari; primò, quia ſi Deus produceret aliquod corpus extra mundum, (vt potuit, ſicut in principio produxit totum mundum in ſpatio vacuo, ſeu imaginario) corpus illud productum, eſſet præſens in eo ſpatio imaginario, quamuis tale ſpatium ſit nihil, & poſſet moueri ad aliam partem illius ſpatij vacui, ſeu imaginarij: ergo Deus non minus poterit exiſtere in ſpatio imaginario. Secundò probatur, quia ſi Deus non eſſet in ſpatio vacuo, ſeu imaginario, & corpus aliquod moueretur ad tale ſpatium, vt verè poteſt, Deus fieret præſens ei ſpatio cui anteà non eſſet præſens, iuxta oppoſitam ſententiam: ergo Deus mutaretur, quia eſſet realiter, vbi anteà non erat, & relinqueret ſpatium, in quo anteà erat ſimul cũ corpore, quòd motum fuit, & reliquit ſpatium illud. Tertiò probatur, quia non minus poteſt Deus per ſuam immenſitatem, reſpectu ſpatij, quàm per æternitatem reſpectu temporis, quia immenſitas nõ eſt minus infinita, quàm æternitas, ſed Deus ſua æternitate fuit in tempore imaginario ante tempus reale, quia fuit ante creationem mundi, antequam tantum erat tempus imaginarium, quia tempus reale cœpit à creatione mundi: ergo Deus ſua immenſitate, etiam eſt in ſpatio vacuo, ſeu imaginario.

Bonauentura verò in 1.diſt.37.1.par.diſt.art.2.quæſt.2.Richar.art.1.quæſt.2.Scotus quæſt.vnica, Dur.quæſt. 1. & 2. Capreolus quæſt. vnica, art.2.Vazq.diſp.29.Arrub. diſp. 11. cap. 6. Becanus cap. 6. quæſt. 2. & Mæratius diſp.3.ſect.1. docent, & meritò Deum non eſſe realiter præſentem in ſpatio imaginario, ſeu vacuo extra mundum, quia ſpatium illud realiter eſt nihil, in nihilo autem Deus nequit realiter

liter præſens exiſtere: ergo Deus extra mundum, ſeu extra cœlũ, tantum eſt præſens, ſeu exiſtens in ſe ipſo, ſicut erat ante creationẽ mũdi, quia tunc verè exiſtebat Deus, & erat præſens in ſe ipſo, & non in aliquo alio, etiam ſi imaginatione noſtra concipiatur eſſe in eo præſentem.

Dum autem in ſcriptura, & à Patribus, modum loquendi ſcripturæ ſequentibus, dicitur Deum non poſſe capi à cœlis, & eſſe eis excelſiorem, non ſignificatur Deum, non tantùm eſſe in mundo, tanquam in ſpatio, ſed etiam eſſe extra in alio, tanquam in ſpatio, quia verè non eſt in alio, tanquam in ſpatio, ſed tantùm eſt in ſe ipſo, ſed tantùm ſignificatur Deum, non eſſe definitum, & quaſi alligatũ huic mundo, vt loco, vel ſpatio ipſi Deo adæquato, quod veriſsimum eſt, quia immenſitas Dei, vtpote infinita, tanta eſt, vt poſsit eſſe in maiori, & in maiori mundo, & in infinitis, ſi à Deo fiant.

Et ad primam rationem reſpondemus, quòd ſi Deus extra hunc mundum produceret aliquod corpus, non produceret illud in ſpatio imaginario, quia hoc eſt nihil, & in nihilo nihil eſt, nec producitur realiter (etiam ſi in eo ſpatio eſſet noſtro modo concipiendi) produceret tamen illud realiter præſens, non alicui, ſed in ſe ipſo, *vbi* ſeu præſentia, qua in ſe ipſo eſſet præſens abſolutè, & qua eſſet realiter in loco, ſi ipſi corpori adiungatur ſuperficies aliqua alterius corporis, qua contineatur, & produceret illud diſtans, aut propinquum diſtantia, aut propinquitate in ordine, ad puncta per noſtram imaginationem fixa, tantam, aut tantam, quam nos metimur ex ordine ad dicta puncta, & ratione dictæ præſentiæ, & etiam diſtantię, aut propinquitatis ei corpori conuenirent aduerbia loci, nempè eſſe hic, aut illic, quamuis non eſſet in loco defectu ipſius loci, quando ſcilicet non eſſet ſuperficies aliqua illud continens, qualis deficeret, aut poſſet deficere corpori extra mundum producto: ſpiritui autem ratione ſui nequeunt prædicta conuenire, nempè præſentia localis, propinquitas, & diſtantia. Ratio autem diſparitatis inter corpus, & ſpiritum eſt, quia corpus, ratione ſuæ quantitatis, habet aptitudinem, vt poſsit continuari cum alio corpore ob quòd eſt capax præſentiæ localis, & etiam habet, quòd inter ipſum, & inter alterum corpus, aut inter punctum fixum poſsit interponi aliud corpus tantæ, aut tantę magnitudinis, ob quod eſt capax diſtantiæ, & propinquitatis, ſpiritus verò non habet quantitatem, imò nec poſitionem in quantitate, ſicut habet punctum, quia ſpiritus tantum eſt indiuiſibilis ſpiritualiter, abſque poſitione aliqua ipſius in aliquo, & ideò ſpiritui ratione ſui non conuenit, præſentia benè tamen corpori quanto, imò ipſi puncto quantitatis ratione poſitio-

nis, quam habet in ipſa quantitate, conuenit indiuiſibile præſentiæ, continuans præſentiam diuiſibilem ipſius quantitatis, imò & quòd inter ipſum punctum quantitatis, & inter punctum imaginatione fixum, poſsit interponi corpus tantæ, aut tantæ magnitudinis, ratione cuius ei conueniat propinquitas & diſtantia, ea proportione, qua quantitati: nihilominus ſpiritui poſſunt prædicta conuenire ratione corporis, cui vnitur, aut coniungitur. Vnde ſpiritus, quanuis poſsit ſecundario moueri ad motum corporis, cui vnitur, aut coniungitur, non tamen primario, ſeu ratione ſui: benè tamen corpus, etiam extra mundum, etiam ſi non acquireret locum deficiente altero corpore, cuius ſuperficie contineatur, ſeu circunſcribatur: quia mutaret præſentiam; ſeu vbi, ratione cuius eſſet intrinſicè præſens, aut in ſe ipſo, aut ſuperficiei illud circundanti, ſi hæc eſſet: quia in ea diſtantia, aut propinquitate, ad puncta fixa, in qua eſſet, haberet ordinem, non prędicamentalem, ſed traſcendentalem vbi, ſeu præſentiæ localis ad ſuperficiem poſitam, aut ponibilem, qua corpus illud circunſcriberetur, ſiue hanc, ſiue illam, quia præſentia eadem eſt etiam numericè, ſiue ſuperficies circunſcribens ſit, hæc ſiue illa, ſi ſit, aut ſi futura ſit in eadem diſtantia ad puncta per imaginationem fixa, de quo latè diximus quarto phyſicorum, cap. 5. quæſt. 3. ¶ Ad primam ergo rationem aduerſariorum conſtat, quòd nec corpus productum extra mundum eſſet realiter in ſpatio imaginario; (& multò minus Deus) corpus tamen illud eſset in ſe ipſo pręſens, & comparatione ad puncta fixa, etiam eſſet diſtans, aut propinquum; Deus tamen, quanuis eſſet in ſe ipſo præſens ſua ſubſtantiali immenſitate, ſeu præſentia infinita, non tamen eſſet diſtans, nec propinquus comparatione ad puncta fixa, quia non eſt quantus, & ſpiritus creatus ratione ſui, nec eſſet præſens adhuc in ſe ipſo, quia non præſentia ſubſtantiali, qualis eſt Deus: nec accidentali, nec eſſet diſtans, nec propinquus comparatione ad puncta ob rationem prædictam.

Ad ſecundam rationem reſpondemus, concedendo, Deum non eſſe realiter in ſpatio imaginario, ſi tamen corpus aliquod ad illud moueretur, vt poteſt, quia extra mundum, poteſt eſſe præſens præſentià, ad quam terminatur motus localis: Deus etiam diceretur moueri, & eſſe vbi anteà non erat, non ratione ſui, ſed tantum ratione illius corporis, quòd mouetur, & mutat præſentiam, diceretur autem Deus moueri, & eſſe vbi anteà non erat, non mutatione, & præſentia, ipſi Deo intrinſeca, ſed tantùm extrinſeca denominatione, ſeu reſpectu extrinſecè deſumpto ex mutatione intrin

ſeca,

ſeca,& pręſētia intrinſeca illius corporis,quòd moueretur,cui Deus eſt ſua immenſitate præſens:ſicut Deus etiam ſola extrinſeca denominatione, abſque intrinſeca mutatione ſui dicitur deſinere eſſe præſens rei,quæ corrumpitur:& incipit eſſe pręſens rei,quæ de nouo producitur.

Ad tertiam rationem reſpondemus, concedendo,Deum non minus poſſe per ſuam immenſitatem eſſe præſentem, quàm eſſe durantem per ſuam æternitatem: ſed ſicut Deus ſua æternitate fuit, & durauit ante tempus reale, non verò durauit tempore imaginario, nec fuit in eo cùm tempus imaginarium ſit nihil, ita etiā Deus ſua immenſitate fuit præſens in ſe ipſo, & non ipſi ſpatio imaginario, nec fuit in eo, cum ſpatium imaginarium ſit nihil.

DIFFICVLTAS III.

Quot & quibus modis Deus dicatur exiſtere in creaturis.

CONueniunt Theologi, Deum eſſe in omnibus creaturis actu exiſtentibus tribus modis,nempè per eſſentiam, præſentiam,& potentiam:diſsentiunt tamen in declarandis eis modis exiſtendi.

Omiſsis autem nonnullis declarationibus, quæ cōmuniter diſplicent,& videri poſsunt,apud Vazq. diſp. 30. cap. 1. eos declarandos exiſtimamus,vt communiter ſcholaſtici declarant.

In primis ergo,Deus dicitur eſse per eſsentiā in omnibus creaturis ratione ſuæ immenſitatis,quia,ſcilicet,ſua eſsentia, ſeu ſubſtātia habet eſse,vbi ſubſtantiale infinitum,ſeu immenſum,ratione cuius eſt intimè ſubſtantialiter præſens, & coniuncta cuicumque rei creatæ: dicitur *intimè*, quia ita eſt præſens rei, vt ſit intra viſcera illius,ſeu in omni ipſa

Deinde Deus dicitur eſse in omnibus creaturis per præſentiam, quia omnes fiunt, & conſeruantur ipſo, vidente ſcientia viſionis, ſeu eas omnes, habente in ſuo proſpectu media dicta viſione.

Tandem,Deus dicitur eſse in omnibus creaturis per potentiam, quia ſua potentia in omnibus operatur,eas omnes producendo, & conſeruando,& de eis omnibus pro libito diſponendo.

Addimus in quo Theologi conueniunt, Deum ſpecialiter etiam reperiri in creatura rationali, ſeu intellectuali alijs duobus

medijs,nempè per gratiam,& per vnionem hypoſtaticam: per gratiā quidē,quia per gratiā diligit creaturā in qua eſt gratia, vt ſibi charā, amans autē ex eo,quòd amat verè eſt in re amata;quanuis nō niſi affectu,qui poteſt inter abſentes reperiri,vnde ſi aliàs Deus non eſset in re amata per eſsentiā ratione ſuæ immēſitatis, non eſset ratione amoris intimè in creatura amata:per vnionē verò hypoſtaticam eſt intimè in humanitate Chriſti per ſuam eſsentiā ipſam humanitatē perſonando:vnde Deus,quanuis ſua immenſitate non exiſteret intimè per eſsentiam in humanitate, eſset intimè per eſsentiam in ea ratione vnionis hypoſtaticæ.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm Deus ſit vbique.

SVpponimus ex dictis diſ.2. ſubſtantiæ ſpirituali, adhuc diuinæ ex ſe,& ratione ſui non conuenire præſentiam localem, nec diſtantiam,nec propinquitatem(& conſequenter,neque eſse in loco) benè tamen ratione corporis quanti,cui coniungitur,& ob id ſecundariè eſse in loco,in quo eſt corpus,cui eſt coniuncta.

Hoc ſuppoſito,conueniunt Theologi,Deum de facto eſse vbique,quanuis non primariè,& ratione ſui, ſed ſecundariè, & ratione omnium corporum,quia Deus,vt conſtat ex dictis, ſecundum ſuam ſubſtantiam,exiſtit intimè præſens in omnibus corporibus habentibus præſentiam localem,ſeu vbi,ſiue occupent locum, vt contingit corporibus,quæ ſunt intra mundum,ſiue non occupent, vt contingeret corpori exiſtenti extra mundum:ergo ſecundariè, & ratione eorum eſt vbique.

Eſſe tamen vbique in eo ſenſu eſt proprium Dei, vt nulli rei creatæ id naturaliter conueniat,quanuis ſupernaturaliter poſsit, vbique conſtitui;in caſu verò,in quo vnum tantùm corpus exiſteret in rerum natura,etiam ſi tale corpus naturaliter haberet eſſe vbi, aut eſſet in loco extra quem nullus alius eſſet locus,non diceretur propriè,& in rigore eſſe in omni loco,nec vbique,nec Deus ratione illius,quia ſignum *omne* cum ſit vniuerſale nequit propriè,& in rigore coniungi termino ſingulari.

DIS-

DISPVTATIO SEPTIMA.

De immutabilitate Dei.

DIFFICVLTAS VNICA.

Vtrùm Deus ſit omnino immutabilis.

DE Fide eſt, Deum eſſe omnino immutabilem, quòd eſt expreſſum in Scriptura, Pſalm. 101. *Sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autem idem ipſe eſt, & anni tui non deficient.* Iacob. 1. *Apud quem non eſt tranſmutatio*, & id definitum eſt in Conc. Later. 2. & refertur in c. *firmiter* de ſum. Trinit.

Et ratione probatur; quia Deus eſt immutabilis phyſicè, & eſt immutabilis in decreto, ſeu propoſito ſuæ voluntatis; ergo eſt omnino immutabilis conſequentia patet; quia præter has duas immutabilitates, nulla alia ſupereſt; antecedens autem probatur; quia in primis Deus non eſt phyſicè mutabilis; quia non eſt mutabilis ſubſtantialiter, ſeu in ſua ſubſtantia; quia Deus ita eſt, vt repugnet non eſſe, & in hoc ſenſu, 1. ad Timoth. 3. Deus dicitur *immortalis*, quòd Deo conuenit ex eo, quòd ſit increatus, ſeu à nullo alio in ſuo eſſe dependens: deinde Deus non eſt mutabilis phyſicè accidentaliter, accidente intrinſeco ipſi Deo; quia eſt incapax illius, ac proinde nullum poteſt ei aduenire, nec in eo eſſe aliquod, quod poſsit ab eo ſeparari: & de hac poſteriore immutabilitate phyſica accidentali, Sermo eſt Iacob. 1. dum de Deo dicitur: *Apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio*; quæ immutabilitas Deo conuenit ratione ſuæ ſummæ ſimplicitatis. Vtraque autem prædicta immutabilitas, eſt propria Deo, ſicut attributum increati, ex quo prior immutabilitas oritur, & ſicut attributum ſummæ ſimplicitatis, ex quo poſterior.

Tandem Deus eſt immutabilis in decreto, ſeu propoſito ſuæ voluntatis; quia quod ſemel facere decreuit, nunquam retractat, & in eo ſenſu Numer. 23. de Deo dicitur, quòd non ſit quaſi homo, vt mutetur: hæc autem immutabilitas non conuenit Deo, ex ſua phyſica immutabilitate; quia decretum variari poſſet, variatione ſolius extrinſecæ denominationis, ſed ex ſua infinita conſtantia morali, ſuppoſita certitudine ſuæ conſiderationis, & ſcientiæ, vt dicimus tract. de volun. Dei, diſp. 1. dif. 3.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

DISPVTATIO OCTAVA.

De æternitate Dei.

DIFFICVLTAS VNICA.

Vtrùm ſit proprium Dei eſſe æternum.

SVpponimus, Deum eſſe æternum, quod eſt de fide, & paſsim habetur in Scriptura, & etiam habetur in Symbolo Athanaſij, & in c. *firmiter* de ſumma Trinitate, vt tamen id ratione probetur nonnulla obſeruanda ſunt.

Primò, obſeruandum eſt ęternitatem, immutabilitatem, & exiſtẽtiam Dei inter ſe, & à diuina eſſentia ad ſummum, ratione, ſeu conceptione noſtra diſtingui, ſicut reliqua attributa: & quamuis difficile ſit explicatu quo modo diuerſo, hæc tria à nobis concipiantur, ſic exiſtimamus concipi: quòd entitas diuina concepta, quaſi actus quo Deus actu eſt in rerum natura, ſit, & dicatur exiſtentia: & concepta, vt ſtabilitas expers omnis mutationis phyſicę, & moralis, ſit & dicatur immutabilitas: & concepta, vt perſeuerantia, ſeu permanentia in eſſe, vel vt duratio, & quaſi ætas Dei, ſit & dicatur æternitas.

Secũdò, obſeruandum eſt æternitatem à Boetio lib. 5. de conſolatione, proſa 6. quem ſcholaſtici communiter ſequuntur, definiri quod ſit, *interminabilis vitæ tota ſimul, & perfecta poſſeſsio*, dicitur poſſeſsio vitæ, id eſt, ſeſſio, perſeuerantia, ſeu duratio in viuendo, ſeu in eſſendo: deinde dicitur, *interminabilis*, id eſt, carens omni termino, principio videlicet, & fine; ita vt neutro poſsit terminari: rurſus dicitur, *tota ſimul*; quia in ea nulla ſucceſsio inueniri poteſt: tandem dicitur perfecta; quia ei nihil actualitatis, & perfectionis deficit.

Vnde æternitas eſt duratio interminabilis, tota ſimul, & perfecta; quæ diſtinguitur ab æuo ſtrictè ſumpto; quia iſtud eſt duratio permanens rei creatæ, non habentis terminum à parte poſt, & ab æuo latè ſumpto; quia iſtud eſt duratio permanens rei, quamuis habeat finem: & etiam diſtinguitur à tempore, non ſolùm latè ſumpto, pro quauis duratione ſucceſiua motus, ſed etiam à tempore ſtrictè ſumpto, pro duratione ſucceſiua motus, vt à noſtro intellectu diuiſa in partes, nempè in annos, dies, & horas, &c. & tempus ſic ſum-

ptum,definitur ab Ariſtot. 4. phyſicè,cap.11.quòd ſit numerus motus,id eſt,partes motus,ſecundùm prius,& poſterius, quod ſi durationi rei creatæ,ſiue permanenti,ſiue ſucceſsiuę contingeret carere principio,& fine,poſſet etiam appellari æternitas participata, & non ſolum æuum,aut tempus;quia participaret veſtigium ęternitatis ſimpliciter,& perfectæ, non tamen eſſet æternitas ſimpliciter; quia quanuis non terminaretur principio,nec fine,poſſet tamen terminari:de ratione autem æternitatis ſimpliciter eſt, quòd ſit duratio interminabilis,ſeu non potens terminari,quod ſolùm conuenit durationi Dei.

His ergo ſuppoſitis,circa præſentem difficultatem conueniunt Theologi eſſe ſimpliciter,& ſtrictè ęternum,eſſe proprium Dei, ſeu ipſi ſoli conuenire;ita vt nulli rei creatæ conuenire poſsit; quia ſoli Deo,& nulli alij conuenire poteſt duratio,quæ nullo termino poſsit terminari.

Sed quanuis æternitas Dei ſit indiuiſibilis, & tota ſimul abſque diuiſione,& ſucceſſione aliqua præteriti,præſentis, & futuri in ipſa: nihilominus nos, qui eam non concipimus, vt eſt in ſe, ſed inſtar temporis primi mobilis, quod eſt ſucceſſiuum,noſtra conceptione diuiſum in præteritum,præſens,& futurum,Deo & eius actibus internis conceptione noſtra,attribuimus præteritum,præſens, & futurum,& Sacra Scriptura,quæ ſua ſcripta noſtro modo concipiendi aliquando accommodat durationi Dei,& ſuorum actuum internorum,etiam tribuit durationi Dei, & ſuorum actuum internorum, præteritum,præſens,& futurum, Pſalm. 109. *Ante luciferum genui te*,Apocal.1. *Qui eſt,& qui erat,& qui venturus eſt*, & ad Hæbreos 13. *Ieſus Chriſtus heri,& hodie,ipſe,& in ſecula*,quæ de Chriſto vt Deo dicuntur:dictam ergo temporum diuerſitatem,nos viatores tribuimus durationi Dei,& ſuorum actuum internorum nō conceptæ, vt in ſe eſt;qui vt ſic eſt duratio,abſq; ſucceſsione,ſed conceptæ inſtar durationis noſtri temporis,ſeu primi mobilis.

Ex eo vero,quòd æternitas Dei ſit duratio,ſine principio, & ſine fine,& ex eo,quòd ſit indiuiſibilis, ſeu tota ſimul, habet quod tota coexiſtat durationi creatæ,præteritæ,præſenti,& futuræ,non ipſis ſimul;quia non exiſtunt ſimul;ſed illis diuiſim:nempè, cuilibet quādo exiſtit præteritæ,videlicet,quando extitit,& præſenti quando exiſtit, ſeu eſt præſens, & futuræ,etiam quando exiſtet.

DISPVTATIO NONA.

De vnitate Dei.

DIFFICVLTAS VNICA.

Vtrùm Deus ſit vnus.

ITA Expreſſum eſt in Scriptura, Deutheronom. 6. & 33. Iſaiæ 45. & 1. ad Corinth. 8. Quòd Deus, ſit vnus Deus, & non multiplex Deus, vt inter eos, qui Scripturæ credunt, ſit extra controuerſiam.

Id quoque ratione naturali poteſt demonſtrari; quia ſi Deus, de cuius ratione eſt, quòd ſit primum principium omnino independēs, & quòd ab eo reliqua omnia depēdeant, eſſet multiplex, alij præter vnum eſſent ſuperflui, & ab eis non dependerēt; quia ab vno ſupplexetur ſufficienter dependentia omnium rerum.

Ita tamen, Deus eſt vnus Deus, quòd ſit vniſsimus, ſeu maximè vnus, ſicut & ſummè, & maximè ſimplex; quia omnia, quæ ſunt in Deo, ſunt omnino idem cum Deitate; vnitati autem maximè Dei, non obſtat pluralitas perſonarum; quia hæc nullam realem induit diſtinctionem, inter perſonalitates ex vna parte, & inter Deitatem ex altera, nec compoſitionem ex eis, ſicut nec obſtat ſummæ ſimplicitati Dei, vt diximus diſp. 2.

Omittimus agere hìc de veritate Dei; quia de ea agimus, tract. de Scientia Dei, diſp. 7.

DISPVTATIO DECIMA.

De incomprehenſibilitate Dei.

OCcaſione attributi incomprehenſibilitatis Dei, agimus de viſione, ſeu intuitione Dei, qua ipſum, prout in ſe eſt, videmus, de qua nonnulla diximus Tractatu de Beatitudine, diſput. 2. & Tractat. de Incarnation. diſput. 8. quæ hic breuiter attingemus.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm intellectus creatus poſsit clarè,ſeu intuitiuè videre Deum prout eſt in ſe.

CIrca hanc rem,vt refert Armacanus lib.14.quæſt.contra Armenos,cap.1.errarunt Armeni,& quidam Græci recentiores,exiſtimantes,Deum,vt eſt in ſe,non videri,nec poſſe videri ab intellectu creato,& ita beatos non videre Deum,vt eſt in ſe, & immediatè:ſed tantum videre lucem quamdam,& fulgorem à Deo manantem,& in huius fulgoris viſione conſiſtere beatitudinem, quibus fauere videntur, Chryſoſtomus Homil. 14. in Ioannem, Euthymius,& Theophylactus in illud Ioann.1. *Deum nemo vidit vnquam*, & alij Patres, quos referunt Vazquez diſp.37.Soarez lib.2.de Attributis. Arrubal diſp. 3.cap. 7. Beccanus cap.9. quęſtio 1. Herice diſp.36. Moeratius diſp.5.ſect.2. Grana.tract.4.diſp.3.Ruiz de ſciẽtia Dei,diſp.6.ſect.7.& Alarc.diſp.1.

Et id ſignificari videtur in Scriptura,Exod.33. *Videbis poſteriora mea; faciem autem meam videre non poteris.* Et Ioann. 1. *Deum nemo vidit vnquam,vnigenitus,qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit.* Et 1. ad Timoth.1. *Regi ſæculorum immortali,& inuiſibili*,& cap.6. *Quem nullus hominum vidit,ſed nec videre poteſt.* Et 1. Petr. 1. *Spiritu Sancto miſſo de cœlo,in quem deſiderant Angeli proſpicere.* Si ergo deſiderant proſpicere Deum:ergo eum non proſpiciunt,& ſi non proſpiciunt,ideo erit,quia non poſſunt?

Et ratione videtur probari:quia inter potentiam, & inter eius obiectum debet eſſe proportio:ſed inter intellectum creatum,& inter Deum nulla eſt proportio; quia intellectus creatus,eſt finitus, & Deus eſt infinitus: ergo intellectus creatus, nequit attingere Deum immediatè,ſeu vt eſt in ſe.Et confirmatur,quia Deus nõ minus excedit intellectum,quàm Angelus oculum corporeum, ſed oculus corporeus nequit,adhuc de potentia Dei abſoluta,videre Angelum:ergo nec intellectus creatus videre Deum.

Veritas tamen Catholica eſt,Deum in ſe ipſo,ſeu vt eſt in ſe,nõ ſolum videri poſſe ab intellectu creato,tàm humano, quàm Angelico:ſed etiam de facto videri ab intellectu beatorum. Veritatem hanc tradunt prædicti,& reliqui Scholaſtici, & expreſſa videtur in Scriptura Matth.18. *Angeli eorum ſemper vident faciem Patris mei, qui in cœlis eſt.* Et 1. Ioann.3. *Scimus quoniam cùm apparuerit ſimiles*

ei erimus & videbimus eum ſicuti eſt. Et 1. ad Corin. 13. *Videmus nunc per ſpeculum in enigmate; tunc autem facie ad faciem : tunc autem cognoſcam, ſicut & cognitus ſum.* Subintellige à Deo me immediatè cognoſcente cognitione intuitiua.

Eadem veritas definita eſt in Concil. Florentino, in litteris vnionis,& in Francofordienſi in fine Epiſtolæ ad Epiſcopos Hiſpaniæ,& in Tridentino,ſeſ.25.in decreto de inuocatione ſanctorum, & à Benedicto XI.vel 12.in Extrauagante: *Benedictus Deus*.Eamdem veritatem tradunt plurimi Patres,quos referunt Vazq.Arrub. Herice, Granadus,& alij.

Patres verò relati,qui fauere vidētur errori Armenorum (quod nōnulli ſcholaſtici eis adſcribūt)communiter benignè explicantur, ita,vt quando ſignificāt,Deū vt eſt in ſe non poſſe videri intellectu creato,adhuc Angelico , loquantur,aut de viſione comprehēſiua, aut de viſione ſolis viribus naturalibus elicienda, aut de viſione corporali , aut de viſione in hac vita mortali à puris hominibus eliciēda lege ordinaria:quorum explicatio nobis nō diſplicet, pręſertim,ſi Chryſoſ.& Theod.ab hac explicatione excipiantur.

Loca etiam Scripturæ in fauorem dicti erroris adducta in aliquo ſenſu ex dictis explicantur,& rectè;quia in Exod.33.*Faciem autem meam videre non poteris*,tantum ſignificatur,lege ordinaria non poſſe in hac vita mortali Deum videri, præſertim viſione corporea,de qua ibi videtur eſſe ſermo,& hac viſione, neque de potentia Dei abſoluta. Et in eo loco 1.Ioan.1.*Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus,qui eſt in ſinu Patris,ipſe enarrauit*. Tantum ſignificatur, neminem hominum ab exordio mundi, vſque ad Aduentum Filij Dei vidiſſe Deum,niſi ipſum hominem Chriſtum. Et in eis locis 1. ad Timoth.1.vbi Deus dicitur inuiſibilis,& cap.6.vbi dicitur: *quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt*: Tantum ſignificatur, Deum lege ordinaria non eſſe videndum,nec poſſe videri ab homine in hac vita mortali:& in eo 1.Petri 1. *Spiritu Sancto miſſo de cœlo.in quem deſiderant Angeli proſpicere*,eo verbo,*deſiderant*, non ſignificatur deſiderium in rigore,quòd tantùm verſatur circa bonum abſens,ſeu nō poſſeſſum:ſed ingēs gaudium Angelorum, quo perfruūtur Spiritu Sancto,vt nō tam gaudium,vt præſens,& iam habitum,quàm gaudium,vt perſeueraturum,quo vt ſic perfruentur Spiritu Sancto pro tota æternitate.

Ad rationem verò pro Armenis adductam , & ad eius confirmationem reſpondemus, quod etiam ſi inter Deum, & inter intellectum creatum non ſit proportio,quoad perfectiones ; quia quoad perfectionem Deus infinitè excedit intellectum creatum, & infini-

tè

tè magis,quàm Angelus excedit oculum corporeum: eſt tamen inter Deum,& inter intellectum creatum proportio obiecti,& potētiæ,qualis non reperitur inter Angelum, & inter oculum corporeum;quia Deus eſt intelligibilis, & intellectus creatus eſt intellectiuus etiam Dei;quia eum etiam naturaliter cognoſciturus abſtractiuè; Angelus verò nullatenus eſt corporaliter viſibilis. Et quia vt potentia poſsit attingere aliquid, vt obiectum, requiſita ſit, & ſufficiat inter potentiam, & obiectum, proportio in ratione obiecti, & potentiæ, & non ſit requiſita, nec ſufficiat proportio, quoad perfectionem,ideo Deus poteſt cognoſci ab intellectu creato,quin Angelus nequeat videri ab oculo corporeo, etiam ſi Deus nequeat videri ab intellectu creato,abſque eleuatione intellectus à Deo facta; quia viſio Dei excedit vires intellectus creati,vt dicemus,diffic.5.

Sed quamuis creaturæ rationali, ſeu intellectuali ſit poſſibilis viſio Dei ,vt eſt in ſe,non tamen poteſt ratione naturali demonſtrari,eſſe poſsibilem;quia nulla eſt cauſa naturalis viſionis Dei,ex qua, vt ex medio poſsit à priori naturaliter demōſtrari;nec eſt aliquis effectus naturalis illius,ex quo poſsit à poſteriori naturaliter demonſtrari. Quòd amplius non extendimus;quia de eo ex propoſito egimus Tractatu de Beatitudine,diſp 2.dif.20.& in eadem diſp. diffi. 21.Etiam diximus,in creatura rationali,ſeu intellectuali eſſe appetitum innatum obedientialem, ſeu inclinationem, & capacitatem obedientialem ad viſionem Dei,& non appetitum naturalem innatum:& dif. 22.etiā oſtēdimus, in creatura rationali poſſe eſſe appetitū naturalē elicitum,qui conſiſtit in deſiderio illius,& dupliciter naturalē ad viſionē Dei,nempe,& prout opponitur ſupernaturali,elicitum ob bonitatem aliquam naturalem vtilis : & etiam naturalem, prout opponitur libero, Quia deſiderium videndi Deum, quod verſatur circa ipſum Deum,vt videndum,ſeu circa viſionem Dei,ſecūdum ſe apprehenſam,eſt neceſſarium,non quoad exercitium; quia creatura rationalis poteſt,ab eo deſiderio pro ſ à libertate ceſſare; ſed neceſſarium quoad ſpecificationem;quia Deus vt videndus,ſeu viſio Dei ſecundum ſe apprehenſa,non poteſt à voluntate fugi, ſeu odio haberi; quia in viſione Dei ſecundum ſe apprehenſa nulla reperitur,nec apparet malitia,ratione cuius viſio poſsit fugi,ſeu odio haberi.

(.§.)

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm aliquis in hac vita mortali viderit Deum.

SVpponimus primò, in quo Theologi conueniunt, animam Chriſti in vita mortali ſuæ humanitatis vidiſſe Deum, quod ſignificatur Ioan. 1. *Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit.* Et Ioa. 8. *Ego quæ vidi apud Patrem, loquor.* De quo nos diximus tract. de Incarn. diſp. 8. dif. 3.

Supponimus ſecundò in quo etiam Theologi conueniunt, nullum purum hominem pro toto tempore vitæ mortalis, imò nec pro multo Deum vidiſſe; quia ex vna parte in ſacra Scriptura generaliter ſignificatur, nullum in hac vita vidiſſe Deum, illis verbis Ioann. 1. *Deum nemo vidit vnquam*: & addēdo illa verba *vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit*, ita omni homini negauit viſionem Dei; vt tantùm exceperit Chriſtum. Et illis verbis, 1. ad Timo. 6. *Quem nullus hominum vidit, ſed nec videre poteſt.* Et illis Exod. 33. *Non videbit me homo, & viuet.* Et ex altera parte nullum adeſt firmum fundamentum, ad excipiendum à dictis verbis Scripturæ aliquem purum hominem.

His ſuppoſitis, ſupereſt difficultas: an pro aliquo inſtanti, aut pro aliquo breui tempore vitę mortalium, aliquis purus homo viderit Deum?

Plures Theologi partem affirmatiuam amplectuntur; diuiſi tamen ſunt in aſsignandis perſonis, quibus hoc priuilegium conceſſum fuerit; quia Sanctus Thomas 1. 2. ar. 11. ad ſecundum. Et non pauci Thomiſtæ exiſtimant, id fuiſſe conceſſum Moyſi, & Paulo, quod tradit Auguſt. 12. de Geneſi ad litteram cap. 27. & Epiſt. 112. cap. 12. Et in primis de Moyſe, id ſignificari videtur Numer. 12. illis verbis: *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum. At non talis ſeruus meus Moyſes, qui in omni domo mea fideliſsimus eſt, ore enim ad os loquar ei, & palā & non per ænigmata, & figuras Dominum videt.*

Deinde de Paulo, id etiam ſignificari videtur, illis verbis eiuſdem Pauli, quibus 2. ad Corin. 12. de ſe ipſo ait: *Raptus eſt in paradiſum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Et alij id tribuunt Adamo, dum ei Dominus immiſit ſoporem in paradiſo, quod ſignificare videntur, Auguſt. de Geneſi ad litterā, c. vlt & Bernar. ſerm. 2. Septuageſimæ.

Alij id tribuunt Iacob, quòd ſignificari videtur, Geneſis

32.

32. dum ipſe ait: *Vidi Dominum facie ad faciem.*

Alij id tribuunt Beatiſsimæ Virgini, ob inſignem dignitatem Matris Chriſti Domini.

Et alij id tribuunt S. Bened. ducti quibuſdam verbis, Gregor. II. Dialog. cap. 35.

Imo Auguſt. 9. Conf. cap. 10. id ſibi tribuit, & ſuæ Matri quando erant ad oſtia Tiberina.

Salmer. verò tom. 2. tract. 31. veritate 7. Toletus, annot. 54. in c. 1. Ioann. Maldon. ibi verſ. 18. Molin. ar. 11. diſp. 2. Vazq. diſp. 55. & 56. Trigoſ. 1. p. q. 7. ar. 3. Beccan. c. 9. q. 7. & Granad. Tract. 7. diſp. 1. partem negatiuam tuentur, nempè nullum purum hominem, in hac vita Deum vidiſſe, quæ nobis probatur, & placet ob rationem adductam, pro 2. ſuppoſitione, qua ſuppoſuimus, nullum purum hominē, pro toto tempore ſuæ vitę mortalis, nec pro multo vidiſſe Deum; quia eadem ratione probatur, nec pro breui tempore, nec pro inſtāte aliquo Deum vidiſſe; quia ſcilicet ex vna parte in Sacra Scriptura generaliter, & abſolutè, & abſq; vlla limitatione ſignificatur, nullū in hac vita vidiſſe Deum, vt conſtat ex verbis Ioannis 1. & 1. ad Timoth. 6. & Exod. 33. vbi ſupra relatis, & ex altera parte nullum adeſt firmum fundamentum, ad excipiendum aliquem à dictis verbis Scripturæ, ita generaliter, & abſquè vlla limitatione prolatis. Hæc poſterior pars, nempè nullum eſſe firmum fundamentum ad eam exceptionem, conſtabit ſatisfaciendo fundamētis adductis, & quæ adduci poſſunt pro parte affirmatiua.

Et in primis, quòd Auguſtinus faueat parti affirmatiuæ, quo ad Moyſem, non ſufficit; quia Auguſtino, quo ad hoc aduerſantur plures, & inſignes Patres, nempè Euariſtus Papa Epiſt. 1. decretali poſt medium, quanuis non definiendo, ſed ſupponendo partem negatiuam, dum definit, naturam Patris, & Filij eſſe lucem inacceſsibilem. Dionyſius Areopag. de cœleſti hierar. c. 4. Irinçus lib. 4. c. 37. Chryſoſt. hom. 14. in Ioan. Gregor. 18. Moral. c. 28. & alij Patres, quos referunt Vazq. & Granadus vbi ſupra, & Suar. libr. 2. de Attributis, cap. 3.

Prædictis autem verbis Num. 12. *Palam, & non per ænigmata, & figuras Dominum videt*: Non ſignificatur, Moyſem vidiſſe Deum, vt eſt in ſe, ſed vidiſſe Deum, ſibi apparentem in figura humana, aut quaſi Angelica, in qua non apparebat alijs: *Palam*, ſcilicet, *& non per ænigmata, & figuras Dominum videt*: Sed tantum imaginariè, per ſomnia videlicet, & per imagines in phantaſia impreſſas, & id ſignificatur Exod. 33 dum dicitur: *Loquebatur Dominus ad Moyſem, facie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum*; quia his verbis: *Si-*

ſicut ſolet loqui homo ad amicum ſuum: Satis denotatur eis verbis antecedentibus *facie ad faciem*, non ſignificari viſionem Dei, vt eſt in ſe: ſed tantùm viſionem corpoream Dei apparentis, quaſi homo, & ſimili viſione, & non intuitiua.

Iacob vidiſſe Deum ſignificatur, Geneſ. 32. illis verbis: *Vidi Dominum facie ad faciem*, primæ autem ad Corin. 13. *Videmus nunc, per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* His verbis, *facie ad faciem*, ſignificatur viſio intuitiua Dei: & ſimilem viſionem petiuit Moyſes à Domino, Exod. 33 eis verbis: *Si inueni gratiam in conſpectu tuo, oſtende mihi faciem tuam*: quia eam oſtenſionem, ſeu viſionem ei negauit Dominus, ſequentibus verbis: *Non poteris videre faciem meam, non enim videbit me homo, & viuet*, & tamẽ viſione corporea ſępè Deum videbat: particula ergo, *facie ad faciem*, eſt ambigua aliquando ſignificans viſionẽ intuitiuam Dei; aliquando verò, viſionem corpoream.

Nec verbis illis Pauli 2. ad Corin. 12. *Raptus eſt in Paradiſum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui*, cogimur ad affirmandum, Paulum tunc vidiſſe Deum; quia nomine raptus intelligi poteſt, aut eleuatio Pauli ad cœlum, ad audiendam humanitatem Chriſti, vbi audiuit ſecreta cœleſtia, aut poteſt intelligi extaſis, qua Paulus euectus eſt, ad cognoſcenda ſecreta cœleſtia, non viſione, ſed reuelatione, vt denotatur eo verbo: *Audiuit*; quia non propriè dicitur audiri, quòd videtur; ſed quòd dicitur, ſeu reuelatur; & ita poſtea ſubditur: *Et ne magnitudo reuelationum extollat me.*

Auguſtin verò, & Bernand. vbi ſupra, non ſignificant, Adamum in eo ſopore vidiſſe Deum, vt eſt in ſe; ſed tantũ mirabili extaſi fuiſſe eleuatum ad intelligenda myſteria.

Et illis verbis, Gene. 32. *Vidi Dominum, facie ad faciem*, non ſignificari, Iacob vidiſſe Deum, vt eſt in ſe, ſed viſione corporea verſante circa Deum apparẽtem, vt homo, aut quaſi Angelus ſupra diximus.

Et quidẽ, ſi Deus alicui puro homini, viſionem ſui in hac vita communicaſſet, eam non negaret Matri ſuę; eam tamẽ ipſi communicaſſe, nullo firmo fundamẽto affirmari poteſt, præſertim poſtquam, Ioan in ſuo Euang. c. 1 id vt ſingulare encomium, attribuit Chriſto dum dixit: *Deum nemo vidit vnquam, vnigenitus, qui eſt in ſinu Patris, ipſe enarrauit.*

Nec Greg. 2 dialog. ca. 35. tribuit S. Benedicto viſionẽ Dei, ſed tantum eximiam, quamdam reuelationẽ, vt aduertit S. Thom. 2. 2. q. 180. ar. 5. ad 3.

Au-

Auguſtinus verò lib. illo 9. confeſsionum ca. 10. (vt ait Vazq.) diſp. 56. aut captus dulcedine viſionum corporæ Dei apparentis vi ſibiliter vt hominem, exiſtimauit, ſe Deum, vt in ſe eſt vidiſſe, vel vt extaſim, quàm habuit, extolleret, eam comparauit æternæ fœlicitati.

Et ſanè ſi nulli puro homini, ex ſupra relatis Deus viſionem ſui, communicauit adhuc Matri ſuæ, quomodo credendum eſt, eam Sanct. Benedicto, & Auguſtino, & Matri ipſius communicaſſe: & quamuis alijs ſupra relatis eam communicaſſet, difficilius creditu eſſet, his tribus vltimis eam communicaſſe, præſertim: quia in Scriptura Sacra, non ſolum dicitur, Deus eam non communicaſſe, vt dicitur Ioann. 1. illis verbis: *Deum nemo vidit vnquam.* Et primæ ad Corinth. 6. illis verbis: *Quem nullus hominum vidit*: Sed etiam dicitur, eam non communicaturum in poſterum; quia Exodi 33. dicitur: *Non videbit me homo, & viuet.* Et primę ad Corinth. 6. verbis iam relatis additur: *Sed nec videre poteſt*: Quibus ad minus denotatur, nullum hominem in hac vita, viſurum eſſe Deum, non defectu potentiæ actiuæ principalis in Deo, & obedientialis in homine, ſed defectu decreti Dei; quia ſcilicet decreuit id non efficere.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm ſit poſsibilis ſpecies impreſſa ad eliciendam viſionem Dei.

SVpponimus, duplicem eſſe ſpeciē: alteram impreſſam, quæ cum intellectu cōcurrit actiuè, ad intellectionē: & alteram expreſſam, quæ eſt terminus productus, per intellectionem.

Hoc ſuppoſito, difficultas eſt: an ſit poſsibilis ſpecies impreſſa Dei ad videndum ipſum, vt eſt in ſe? Henric. Quodlib. 3. q. 1. Durand. in 4. d. 49. q. 2. Marſil. in 3. q. 10. ar. 2. Caiet. Zum. & Bann. q. 12. ar. 2. Arrubal diſp. 16. c. 4. & Granadus Tract. 4. diſp. 5. ſect. 3. docent, non eſſe poſsibilem ſpeciem impreſſam Dei, ad eliciendam viſionem ipſius, vt eſt in ſe. Quod etiam videtur docuiſſe Sanctus Thomas in eo art 2.

Probari autē videtur. Primò, quia (vt ait Dionyſ. 1. de diuin. nominib.) Per ſimilitudines inferioris ordinis, nequeunt ſuperiora cognoſci, præſertim cognitione clara, per ſpeciem enim corpoream, nequit cognoſci, quod eſt incorporeum: ergo per ſpeciē creatam,

& ſimilitudinem limitatam nequit cognoſci præſertim viſione clara,quod eſt increatum,& illimitatum, qualis eſt Deus. Secūdò;quia omnis ſpecies impreſſa obiecti deſeruiēs ad viſionem claram illius, debet eſſe eiuſdem rationis,& naturæ cum obiecto, per eam repræſentato:ſed nulla ſpecies poteſt eſſe eiuſdem naturæ cum Deo: Ergo non eſt poſsibilis ſpecies impreſſa Dei deſeruiens viſioni claræ ipſius Dei.

Scotus verò in 4 d 49.q.11.Molina q.12.ar.2.diſp.1.Valentia q. 12.puncto 2.Vazquius diſp.38.Soar.lib.2.cap. 13. Herice diſp. 40. cap.8.Beccanus cap.9.q.2.Mœratius diſp.8 ſect.2. & plures alij docent,ſpeciem impreſſam Dei,vt eſt in ſe, ſeu ad videndum Deum, vt eſt in ſe,eſſe poſsibilem in intellectu creato.Et merito; quia talis ſpecies nullatenus repugnat,ſeu non implicat contradictionem: ergo verè poteſt à Deo produci,ſeu imprimi. Conſequentia patet: antecedens verò probatur.

Primò à ſimili:deinde ſatisfaciendo rationibus aduerſariorum. In primùm ergo probatur à ſimili;quia in intellectu creato non repugnat ſpecies expreſſa Dei,quæ eſt terminus viſionis Dei, vt eſt in ſe ipſum,vt eſt in ſe expreſsè repræſentans:ergo multo minus repugnabit ſpecies impreſſa Deum non expreſſè,ſed implicitè, ſeu virtualiter ipſum repræſentans,ſeu quæ ſit virtus, ſeu principium efficiens ſpeciale iuuans intellectum creatum,ad productionem expreſſam ipſius Dei;quia minus,& remotius attingit Deum,vt obiectū, quàm ſpecies expreſſa. Quòd autem non repugnet ſpecies expreſſa Dei,vt eſt in ſe negari non poteſt;&quia eam admittunt Patres,præſertim Auguſt.15.de Trinit.cap.16.& Anſelm. in Monologio,c.31. & quia in intellectione,qualis eſt viſio Dei,eſt aliqua vera actio, ac proinde vera productio alicuius termini, & non alterius termini, quàm imaginis,ſeu ſpeciei expreſſæ rei intellectæ, vt dicemus difficul.12.

Quòd ſi reſpondeas: quòd quamuis non repugnet ſpecies expreſſa Dei; repugnat tamen ſpecies impreſſa; quia hæc exit ab obiecto naturaliter, ſeu in quantum eſt,& non voluntariè, vt patet in omnibus alijs ſpeciebus impreſsis exeuntibus ab obiectis creatis,nihil autem creatum poteſt à Deo exire naturaliter, ſed voluntariè,ſeu liberè concurrendo cum intellectu creato, ſicut cum omnibus alijs cauſis. Ac proinde,quamuis nō repugnet ſpecies expreſſa Dei;repugnat tamē impreſſa illius;quia repugnat Deum neceſſariò producere aliquid creatum.

Reſponſio tamen hæc non ſatisfacit;quia etiā ſi obiecta creata nequeunt producere ſpecies impreſſas ſui,niſi,vt obiecta,& natu

ra.

raliter; quia ad earum productionesnō habēt aliam virtutem, niſi vt obiecta, Deus autem vt pote prima, & vniuerſalis cauſa efficiēs omnium creaturarum, poteſt non ſolum concurrere cum omnibus cauſis ad omnes effectus creatos, ſed etiā ſe ſolo poteſt producere quēcumq; effectū, excepta actione vitali, quā nō poteſt ſe ſolo; quia hęc eſſentiallter reſpicit principiū internum vitale, qualis nō eſt Deus reſpectu talis actionis: ſed tātū poteſt eam attingere ad eam cōcurrēdo cū viuente: & quia productio ſpeciei impreſſæ nō eſt actio vitalis, ideo quāuis repugnat Deo eam naturaliter, & vt obiectū producere, nō tamen repugnat eam ſe ſolo, vt prima, & vniuerſalis cauſa producere, ſicut per quemcumq; effectum, nō reſpicientem eſſentialiter actionem vitalem, vt productionem ipſius effectus.

Deinde idem antecedēs probatur ſoluēdo, & ſatisfaciēdo rationibus aduerſariorum. Ad priorem ergo reſpondemus, negādo per ſpecies inferioris ordinis nō poſſe videri ſuperiora; quia vt iā vidimus, per ſpeciē expreſſam productā ab intellectu creato, quæ eſt creata, & limitata, repręſentatur Deus, vt eſt in ſe, & per productionē talis ſpeciei expreſſæ videtur Deus, vt eſt in ſe, & per ſpeciem expreſſam ſubſtātiæ creatæ repræſentatur expreſſe ſubſtātia, & per productionē talis ſpeciei expreſſæ videtur ſubſtātia, & tamē, nec talis ſpecies, nec eius productio eſt ſubſtantia, ſed accidēs: ſi ergo ſpecies expreſſa, & eius productio poteſt eſſe inferioris rationis & naturæ, quam obiectum: cur etiam ſpecies impreſſa non poteſt eſſe inferioris ordinis, & rationis, & naturæ quam obiectum?

Et ad poſteriorē rationem negamus, ſpeciē impreſſam obiecti deſeruientem ad viſionem claram, illius debere eſſe eiuſdem rationis, & naturæ cum eo obiecto; quia vt iam diximus, ſpecies impreſſa deſeruiēs ad viſionem ſubſtātiæ, nō eſt ſubſtātia, ſed tātū accidēs, ſicut etiam ſpecies expreſſa ſubſtātię, nō eſt ſubſtātia, ſed accidēs: & ſpecies, tàm impreſſa, quàm expreſſa coloris, nō eſt color, quod præſertim eſt verum de ſpeciē impreſſā, quæ non repræſentat expreſſe obiectum, ſed tantùm implicitè, & virtualiter ex eo, quòd eſt virtus, & cauſa ſpeciei expreſſæ repræſentantis, expreſſe obiectum, & non quæcunq; cauſa, ſed propria, & ſpecialis illius determinans intellectum ad productionem ſpeciei expreſſæ illius obiecti.

Dionyſius autem vbi ſuprà, vt aduertit Vazquez cap. 4. num. 20. requirens in ſimilitudine rei naturam, eiuſdem rationis, cum ipſa re, tantum loquitur de ſimilitudine, quę prius viſa ducit, vt quòd in cognitionem rei, vt eſt in ſe; quia ad talem ſimilitudinem id requiritur. Et talem ſimilitudinem, & talem ſpeciem expreſſam Deo negauit S. Th. in eo ar. 2. poſſe à Deo produci; non verò ſpeciē impreſ-

ſam ipſius Dei, qualem producit intellectus creatus. Quòd latè proſequitur Vazq. diſp. 39.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm de facto detur ſpecies impreſſa ad videndum Deum.

INter Doctores exiſtimantes, poſsibilē eſſe ſpeciem impreſſam ad eliciendam viſionem Dei, quòd nos difficultate præcedēti affirmauimus, controuerſia eſt: an de facto detur à Deo?

Alexand. Alenſis 1. p. q. 7. Paludanus in 4. d. 49. q. 1. Soar. lib. 2. c. 12. Beccanus c 9. q. 2. Heric. diſp. 42. c. 3. & Meratius diſp. 9. ſect. 1. docent, Deum de facto à beatis videri, abſq; preuia ſpecie impreſſa, ipſo Deo, ſeu eſſentia diuina ſupplente, tanquam obiecto vicē talis ſpeciei. Probari autem videtur; quia Deus poteſt, vt obiectum cōnaturaliter cōcurrere ad viſionem ſui: ergo ad eam nō admittēda ſpecies impreſſa Dei: patet conſequentia; quia ſpecies impreſſa, tātùm admittitur ad intellectionem, tanquam vicaria obiecti, quando obiectum nequit per ſe ipſum concurrere; quia ex obiecto, & potentia paritur notitia: antecedens autem nempè, quòd Deus poſsit, vt obiectum naturaliter concurrere ad viſionem ſui, probatur; quia nihil ad id deficit Deo, cū ſit ſpiritualis, & intimè præſens intellectui beati, ſicut cuicūq; alij rei; quia ſi ad videnda obiecta creata eſt neceſſaria ſpecies impreſſa eorum, eſt vel, quia obiectum eſt materiale, & nō cōforme intellectui, qui eſt ſpiritualis, & ideo indiget ſpecie impreſſa ſpirituali, quæ ſit ſemen obiecti: vel quia ſi obiectum eſt ſpirituale, non tamē eſt intimè præſens intellectui creato; Deus autem, nec eſt materialis, nec eſt abſens, ab intellectu creato, ſed ei intimè præſens, per eſſentiam, præſentiam, & potentiam.

Aureolus verò, apud Capreolum in 4. diſtin. 49. q. 5. ar. 2. Ægidius lib. 8. par. 2. q. 3. ar. 3. Vazq. diſp. 43. cap. 7. Lorca 1. 2. diſp. 30. & Alarcon diſp. 3. cap. 3. docent de facto à Deo, dari ſpeciem impreſſam ſui, ad viſionem ſui, vt eſt in ſe & meritò; quia viſio connaturalius, & congruentius ordini naturali rerum, & modo communi operandi fit, media ſpecie impreſſa Dei, quàm ipſo Deo, ſeu eſſentia Dei ſupplente vicem ſpeciei impreſſæ: ergo admittēdum eſt, ita de facto fieri: conſequentia nequit, congruenti fundamento negari, antecedens autem probatur; quia connaturalius, & congruentius eſt ordinario, & communi modo operandi, quòd Deus efficiat aliquid me-

media, aliqua forma creata, tanquam cauſa ſecunda, quando id ſic fieri poteſt, quàm ſe ipſo ſupplente vicem cauſæ ſecundæ, id potẽtis efficere. Sed Deus media ſpecie impreſſa, ſui id poteſt efficere ſuppoſita poſsibilitate ſpeciei impreſſæ, quàm nos difficultate præcedenti diximus eſſe poſsibilem, vt patet: ergo connaturalis, & congruẽtius eſt, quòd viſio Dei fiat media ſpecie impreſſa ipſius Dei, quàm medio ipſo ſupplente vicem illius.

Addimus, quòd Deus nequit tanquam obiectum, vt eſt diſtinctus à ſe ipſo, vt prima cauſa immediatè, & per ſe ipſum concurrere efficienter ad viſionem ſui, ſed tantùm, tanquam prima cauſa; quia Deus nihil efficit extra ſe ipſum, niſi quia vult liberè; quia nihil creatum fit à Deo, niſi liberè, quòd autem fit à Deo: quia vult liberè, non fit ab ipſo, niſi vt à cauſa prima, & non ab obiecto; quia obiectum, vt tale non concurrit media volitione: ſed immediatè, & naturaliter, vt contingit omnibus obiectis creatis.

Vnde quòd Deus ſit ſpiritualis, & intimè præſens, & per eſſentiam intellectui creato non ſufficit, vt à Deo proueniat viſio immediatè, tanquam ab obiecto, abſque medio decreto libero Dei.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm intellectus creatus poſsit propria virtute naturaliter videre Deum.

CIRCA Hanc rem error fuit quorumdam (quos Chryſoſtomus Homil. 5. de Incomprehenſibili Dei natura, & Epiphanius hereſi 76. vocant Anomæos) aſſerentium, Deum etiam in hac vita poſſe ab intellectu noſtro proprijs viribus clarè videri. Eumdem errorem, poſtea tenuerunt Beguardi, & Beguinæ, vt refertur in Clementina ad noſtrum de hæreticis, vbi quintus error eorum ſic refertur. *Qualibet intellectualis natura, in ſe ipſa naturaliter eſt beata, quodque anima non indiget lumine gloriæ ipſam eleuante ad eum videndũ, & eo beatè fruendum.*

Ab hoc errore non multum diſtat Durand. in 4. d. 49. q. 2. dum ait, intellectum noſtrũ ablato impedimẽto ſenſuum poſſe, abſq; aliquo ſupernaturali auxilio Deum clarè videre.

Error iſte damnatus eſt à Clem. V. in Conc. Vienẽſi, & refertur in dicta Clementina, & reijcitur ex illo 1. ad Timoth. dum de Deo dicitur: *Qui lucem habitat inacceſsibilem, quàm nullus hominum vidit,*

ſed nec videre poteſt. Circa quem locum Anſel. ſic ait: *Deus inaceeſſibilis eſt viribus noſtris, ſeceditur autem ad eum muneribus ſuis.* Et Aug. to. 2 Ep. 112. c. 14. ſic ait: *Si quaris quomodo dictus ſit inuiſibilis, ſi videri poteſt. Reſpõdeo, inuiſibilem eſſe natura, videri autem, cùm vult, ſicut vult.* Idem ſignificant Cyril. Alexan. lib. 5. in Iſaiam to. 5. in fine, in illud Iſaię 64. *Oculus non vidit, Deus abſq; te, qua præparaſti expectantibus te,* dum ait: *Inſpectabilis quidẽ eſt natura diuinitas.* Et Hieron. in eumdẽ locũ, dũ ait: *Deum nequaquam ſermonibus explicari, nec oculis* (ſubintellige mẽtis) contemplabilem eſſe. Et Epiphan. hæreſi 70. dum ait: *Inuiſibilis natura, & incomprehenſibilis gloria.* Et Ambroſ. lib. 1. in Luc. in illud Ioa. 1. *Deum nemo vidit vnquam,* dum ait intelligẽdum etiam eſſe de Angelis; quia non poſſent proprijs viribus naturalibus Deum intueri.

Et ratione probatur; quia viſio Dei eſt ſupernaturalis; quia attingit Deum, vt eſt in ſe, qui vt ſic eſt omnino ſupernaturalis, & nõ eſt minus ſupernaturalis, quã actus fidei diuinæ, vt patet, quia attingit Deum, vt eſt in ſe, & nõ actus fidei diuinæ: ſed actus, ſeu aſſenſus fidei diuinæ; quia eſt ſupernaturalis, nequit ad intellectũ proprijs viribus naturalibus elici, abſq; habitu fidei infuſo eleuante, & adiuuante intellectum, ad eum aſſenſum fidei, vt diximus Tract. de fide, diſp. 5. & in quo Theologi communiter cõueniunt: ergo nec viſio Dei poteſt elici ab intellectu creato, proprijs viribus, abſq; lumine aliquo intellectum eleuante.

Sed obijciunt Anomæi: Deus eſt ſimpliciſsimus: ergo aut omnino ignoratur, aut omnino cognoſcitur, ab intellectu creato: ſed Deus nõ omnino ignoratur; quia aliquomodo cognoſcitur, ab intellectu creato, & proprijs viribus, vt patet: ergo ab eo proprijs viribus omnino cognoſcitur: ergo videtur, ſeu cognoſcitur, vt eſt in ſe.

Reſpondemus, rẽ ſimplicem, aut omnino ignorari, aut omnino cognoſci, quando nequit cognoſci, niſi intuitiuè: quando verò cognoſci poteſt abſtractiuè (qualiter Deus poteſt cognoſci, aut ex ſuis effectibus, aut fide humana.) tunc res ſimplex poteſt aliquo modo cognoſci, & aliquo modo ignorari: ac proinde quamuis Deus poſsit ab intellectu creato proprijs viribus aliquo modo cognoſci; non tamen omnino, & prout in ſe eſt.

DIF-

DIFFICVLTAS VI.

Quid ſit lumen illud gloriæ neceſſarium intellectui creato ad videndum Deum?

EX dictis conſtat, ad videndum Deum eſſe neceſſarium intellectui creato lumen gloriæ, eleuans intellectum ad id, vt cõtra Beguardos, & Beguinas definitum eſt in Concilio Vienenſi, & habetur in Clementina ad noſtrum de Hæreticis. Supereſt ergo difficultas: quid ſit hoc lumen: an ſcilicet ſit habitus, vel quid aliud?

Conueniunt communiter Theologi, lumen illud gloriæ eſſe qualitatem, ſeu habitum à Deo infuſum, quia eo habitu permanente, & præuio infuſſo intellectui, ipſe intellectus modo regulari, ſeu ordinario per modum cauſæ ſecundæ videt Deum, quia ſolo auxilio, ſeu concurſu actuali adiutus, vt poteſt (de quo difficultate 8.) non videret modo regulari Deum, ſed modo valdè extra ordinario, quòd abſque peculiari neceſsitate, quæ non apparet, non eſt admittendum.

Addimus: quòd quanuis lumen iſtud gloriæ ſit habitus, id tamen non eſt definitum in Concilio Viennenſi, quia definitioni ipſius, qua definitur, naturam intellectualem indigere lumine gloriæ, ipſam naturam eleuante ad videndum Deum, ſatisfit tam habitu, quàm auxilio actuali, ſeu concurſu ſpeciali quolibet, ſeorſim, quia etiam eo auxilio, ſeu concurſu dici poteſt, intellectum eleuari ad videndum Deum, & tale auxilium etiam dici poteſt, lumen gloriæ, quia eo euehitur, & illuſtratur intellectus ad concipiendum Deum, quanuis non præuię re ipſa ad conſpectum ipſum, quia auxilium illud, ſeu concurſus eſt re ipſa indiſtinctus ab ipſa viſione, ſed tantum comitanter, aut potiùs identicè. Hæc ergo duo munera luminis glorię, nempè eleuare intellectum, & eſſe ei lumen, propriè etiam conueniunt dicto auxilio, ſeu concurſui ſpeciali Dei, etiam ſi proprius, & clarius conueniant, & attribuantur habitui, quàm auxilio.

DIFFICVLTAS VII.

In quem vſum, ſeu munus ſit neceſſarium lumen gloriæ intellectui ad videndum Deum?

SVpponimus, intellectum Beati efficienter concurrere ad viſionẽ Dei, quia viſio Dei vtpote actio vitalis, nequit non procedere efficienter ab ipſo intellectu.

Hoc

Hoc ſuppoſito ſupereſt difficultas: Quomodo lumen gloriæ ſit intellectui neceſſariū, vt intellectus efficienter concurrat ad viſionem?

Marſilius in 3. quæſt. 10. art. 2. 1. par. concl. 1. & Maior in 3. diſtin. 14. quæſt. 2. dub. 2. exiſtimant, lumen gloriæ ſolum ſeruire intellectui tanquam diſpoſitionem, vt recipiat viſionem Dei, quam exiſtimant à ſolo Deo produci, quia ſicut forma naturalis indiget diſpoſitione aliqua naturali, vt recipiatur in ſubiecto, ita etiam forma ſupernaturalis, qualis eſt viſio Dei, indiget diſpoſitione ſupernaturali, vt in intellectu recipiatur, nulla autem alia diſpoſitio videtur eſſe, niſi lumē gloriæ ergo.

Hic tamen modus dicendi communiter, & nobis diſplicet, quia forma ſupernaturalis non requirit in ſubiecto aliam naturalem, vt in eo recipiatur, vt patet, nec aliam ſupernaturalem, quia hæc requireret aliam, & hæc aliam, & ſic in infinitum. Sicut nec gratia iuſtificans, quæ eſt forma ſupernaturalis requirit ex natura rei diſpoſitionem aliquam, vt recipiatur; imò nec, vt conferatur, vt patet in pueris qui baptizantur, nec in adultis requirit aliquam, vt recipiatur in anima, ſed vt animæ conferatur à Deo; imò nec hanc requirit ex natura rei, vt conferatur, ſed ex ordinatione, & mera voluntate Dei, nec forma naturalis accidentalis requirit aliam diſpoſitionem, vt recipiatur, etiam ſi eam requirat forma ſubſtantialis.

Capreolus in 4. diſt. 49. quæſt. 4. art. 1. Sotus quæſt. 2. art. 4. & communiter Thomiſtæ docent, lumē gloriæ eſſe neceſſarium intellectui ad viſionem Dei, & vt eum eleuet, & cum eo efficienter concurrat ad ipſam viſionem (quòd nobis non diſplicet) & etiam eſſe neceſſarium, vt recipiat eſſentiam diuinam, ſeu vt ipſi vniatur, tanquam obiecto, & loco ſpeciei impreſſæ, vt tāquam obiectum, & quaſi ſpecies impreſſa concurrat proximè cum intellectu ad viſionem ipſius Dei.

Hoc tamen poſterius nobis non probatur primo, quia vt iam diximus, diffic. 4. Eſſentia diuina, ſeu Deus nequit, vt obiectum immediatè concurrere efficienter ad viſionem ſui, ſed tantum media ſpecie impreſsa ſui à Deo, vt à prima cauſa impreſsa, ſeu infuſsa. Secūdo, quia eſsentia diuina nequit intellectui vniri tanquam, quid ei inhærens, ſeu informans, vt patet, ſed tantum tanquam quid ei aſsiſtēs. Ad hoc autem nulla diſpoſitio eſt neceſsaria, quia Deus, ſeu eſſentia diuina ex ſe ipſa, abſque aliquo alio cuicumque rei intimè aſsiſtit per eſſentiam, & per præſentiam, & per potentiam.

Sanct. Thom. ergo quæſt. 12. art. 5. Vazquez diſp. 43. cap. 6. Suarez lib. 2. cap. 5. Beccanus cap. 9. quæſt. 3. Granadus diſput. 6. ſect. 3. Moratius diſp. 13. ſect. 1. Alarcon diſp. 3. cap. 3. & communiter Theologi docent, lumen gloriæ deſeruire intellectui ad viſionem Dei, tan

quam

quam comprincipium efficiens, confortans, & euehens, ſeu eleuans ipſum intellectum ad eam eliciendam, & cum ipſo intellectu efficiēter concurrens. Et meritò quia ex vna parte viſio Dei eſt actio ſupernaturalis non minus quàm actus Fidei diuinæ: ergo intellectus, qui eſt ordinis naturalis indiget aliqua forma ſupernaturali ipſum eleuāte, vt viſionem Dei eliciat: ergo lumen gloriæ, quòd ad eam viſionem Deus infundit, & non conſtat, aliam formam ad id infundere, eſt virtus à Deo intellectui infuſa, vt eum confortet, & eleuet, & cū eo efficienter concurrat ad viſionem Dei, ſicut Deus infundit intellectui habitum ſupernaturalem fidei, vt eum confortet, & eleuet, & cum eo efficienter concurrat ad actum Fidei diuinæ.

Inter Auctores tamen huius noſtræ ſententiæ controuerſia eſt: an lumen gloriæ non ſolū ſe teneat ex parte potentiæ intellectus cū cōfortans, & eleuās, & cū eo efficienter concurrens ad viſionē Dei: ſed an etiā habeat rationē ſpeciei intelligibilis, ſeu impreſſæ Dei etiā ſe tenēs ex parte Dei, tanquā obiecti: an verò non habeat rationē ſpeciei impreſſæ ſe tenens ex parte obiecti. Ac proinde: an præter ipſum lumē gloriæ ſe tenēs ex parte intellectus modo dicto etiā infundatur à Deo aliud ſe tenēs ex parte obiecti, quod dicitur ſpecies impreſſa, quia generaliter notitia, ſeu cognitio paritur ab obiecto, quaſi à viro media ſpecie impreſſa, quaſi ſemine obiecti: & à potentia cognoſcitiua, quaſi à fœmina.

Circa hanc controuerſiam Suarez, Beccanus, Meratius, Granadus, & alij, qui docent eſſentiam diuinam ſe ipſa concurrere efficiēter, tanquam obiectum ad viſionem ſui, abſque ſpecie impreſſa ſui, conſequenter docent, lumen gloriæ tantum ſe tenere ex parte intellectus ipſum eleuans, & adiuuans efficienter ad viſionem, eo modo, quo habitus fidei ſe tenet ad actum fidei, & nō ſe tenere ex parte obiecti, ſicut nec habitus fidei ad actum fidei.

Vazquez verò, & Alarcon vbi ſuprà; & Lorca 1.2. diſp. 30. dicēt, & meritò, lumen gloriæ, quòd diximus, eſſe neceſſarium intellectui ad viſionem Dei, etiam ſe tenere ex parte obiecti, tanquam ſpeciem impreſſam illius, ac proinde verè eſſe ipſam ſpeciē impreſſam Dei, vt obiecti, quod indicat S. Tho. q. 12. ar. 2. & lib. 3. cōtra gētes, c. 54. dū lumen gloriæ appellat ſimilitudinē Dei ex parte potentiæ viſiuæ.

Et in primis de facto ad viſionem Dei dari intellectui ſpeciem impreſſam ipſius Dei, diximus diffic. 4. & etiam dari lumen gloriæ, diximus difficultate 5. Deinde hanc ſpeciem impreſſam, & hoc lumen gloriæ eſſe vnam, & eandem entitatem, & habere eadem munera, & officia, probatur; quia generaliter ſpecies impreſſa obiecti concurrit efficienter cum intellectu ad intellectionē obiecti,

quia

quia vt iam diximus, in quo Ariſtoteles, & Philoſophi, & Theologi conſentiunt, notitia ſeu cognitio, tam ſenſitiua, quàm intellectiua pa ritur efficienter ex obiecto, & ex potentia, & ex obiecto ſaltem mediante ſpecie impreſſa ſui, tãquam ſemine ſui: ergo ſpecies impreſſa Dei concurrit efficienter cum intellectu eum adiuuans ad viſionem Dei, cuius eſt ſpecies, quòd verè efficit lumen gloriæ, & concurrit determinando efficienter intellectum, vt Deum videat, quòd etiam conuenit lumini gloriæ, & lumen gloriæ non habet aliud munus, nec ſpecies impreſſa Dei: ergo lumen gloriæ eſt ipſa ſpecies impreſſa Dei, & ſpecies impreſſa Dei eſt ipſum lumen gloriæ.

Vnde lumen gloriæ ſe tenet non ſolum ex parte Dei, vt obiecti tãquam ſpecies impreſſa illius, & quaſi ſemen illius determinans efficienter intellectum ad viſionem Dei efficienter concurrendo cum ipſo ad eam viſionem, ſeu partum, & productionem ſpeciei expreſſæ Dei, ſed etiam ſe tenet ex parte intellectus, non tanquam virtus emiſſa ab ipſo intellectu, aut ab alio loco ipſius, ſicut emittitur ſpecies impreſſa ab obiecto, aut ab alio loco illius, ſed quia ipſum eleuat, & cum eo efficienter concurrit ad viſionem Dei, quòd etiam efficit habitus infuſſus Fidei diuinæ, cum intellectu ad aſſenſum ſupernaturalem Fidei diuinæ, & habitus infuſſus charitatis cum voluntate ad actum ſupernaturalem charitatis Dei. Dicta autem ſpecies impreſſa Dei dicitur lumen, quia virtualiter manifeſtat intellectui Deũ, quia ea ſpecie tanquam virtute, ſeu principio efficiente proprio, & partiali intellectus videt Deum, ſeu virtualiter illuminatur ad vidẽdum Deum: & dicitur gloriæ, quia virtualiter manifeſtat Deum, qui eſt noſtra gloria obiectiua.

Obſeruandum etiam eſt, dictam entitatem, quæ eſt ſpecies impreſſa Dei vt obiecti, eſſe lumen gloriæ concurrens cum intellectu ad videndum Deum, concurrere cum intellectu ad viſionem Dei, non vt inſtrumentum, ſed vt cauſam principalem, quia eſt conécauſa, ſeu comprincipium cum intellectu ad viſionem, eleuans ipſum intellectum, qui eſt inſtrumentum ipſius luminis ad illam: ſi ergo lumen gloriæ eleuat intellectum, vt ex Concilio Vienenſi diximus, difficult 6. non erit inſtrumentum, ſed cauſa principalis, & erit altioris ſpeciei, quàm expreſſa ſpecies Dei producenda ab intellectu, & ab ipſo lumine, vtpote à cauſa principali.

De quo etiam diximus tractat. de Incarnatione, præſertim, diſp. 8. diffic. 21.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm intellectus noſter à Deo adiutus poſsit abſque lumine gloriæ videre Deum?

FErrara 3.contra gentes,cap.54. Sotus in 4. diſt. 49.art.4. Capreolus quæſt.4 art.3.Caiet.& Bañez quæſt.12.art.5.Aluarez lib.7.de auxilijs,diſput 67.& Gonçalez diſput. 27. ſection 3.partem negatiuam tuentur. Primò,quia intellectus,abſque lumine gloriæ, nequit eſſe cauſa principalis viſionis,quia abſque eo eſt improportionatus ad viſionem Dei:ergo ſi à Deo adiutus, abſq; lumine gloriæ videret Deum,tantum eſſet inſtrumẽtum Dei ſupplentis vicem luminis gloriæ:ergo non ſolũ intellectus diceretur ea viſione videre Deum, ſed etiam Deus videre ſe ipſum,& potius quã intellectus,quia actio potius denominat cauſam principalem,quã inſtrumentũ;abſurdũ autẽ eſt dicere,quòd Deus viſione creata ſe ipſum videat: ergo & quod abſque lumine gloriæ poſsit iuuare intellectũ ad viſionem ſui. Secũdò,quia Deus nequit ſupplere munus cauſæ formalis,quia nequit eſſe cauſa formalis, Deus enim ſe ipſo,abſque albedine nequit efficere album: ſed lumen gloriæ eſt neceſſarium,tanquam cauſa formalis ad viſionem,quia non ſolum concurrit efficienter ad viſionem,ſed etiã tanquam cauſa formalis informando,videlicet intellectum, aut eſſentiam animæ,ſeu ei inherendo,& manifeſtando intellectui ipſi obiectum,quòd fit à lumine,vt à cauſa formali.

Paludanus verò, Argentina,& Maior in 4.diſt.49. Vazq. diſp. 46. Suar.lib.2.cap.16. Beccanus cap.9.q.4. Granad.diſput. 6. ſect. 4. & Alarcon diſp 3.cap.4 partem affirmatiuam tradunt, & merito, quia in eo nulla apparet repugnantia,ſeu implicatio contradictionis: ergo id non eſt potentiæ Dei denegandũ,conſequentia patet, antecedens autem probatur,quia nulla apparet repugnantia in eo, quod Deus ſuo cõcurſu efficiente poſsit efficere,ſeu concurrere cũ intellectu ad viſionẽ,ad quã lumẽ gloriæ efficienter,nõ vitaliter cõcurrit.

Ad priorem ergo rationem aduerſariorum reſpondemus, concedendo,intellectum abſque lumine gloriæ non eſſe cauſam principalem viſionis Dei;ſed tantum eſſe inſtrumentum Dei concurrentis cũ illo(imò etiam informatum lumine gloriæ non eſſe cauſam principalem,ſed tantum inſtrumentum ipſius luminis, à quo concurrendo cum illo efficienter eleuatur) quod autem Deus ſit cauſa principalis viſionis,& intellectus ſit inſtrumentum,non ſufficit,vt Deus dicatur,

ea viſione videre, nec vt intellectus non dicatur videre, quia nō omnes actiones ſuis partialibus rationibus denominant omnia principia ipſarum (etiam ſi ratione communi actionis omnia ſua principia denominent agentia) quia actiones vitales, vt vitales non denominant niſi principia à quibus vitaliter procedunt, imò generatio exterior, v.g. hominis generantis non denominat Deum generantem, quamuis ſit principalior cauſa illius, quā homo producens, quia productio hominis generantis, tantùm eſt, & dicitur generatio quatenus eſt origo viuentis à viuente à principio coniuncto in ſimilitudinem naturę, quod tantū conuenit productioni actiuæ hominis, prout prouenit ab homine, & non prout prouenit à Deo: Quia ergo viſio Dei eſt actio vitalis, non denominat Deum videntem, quamuis ſit cauſa principalis illius: ſed tantum denominat noſtrum intellectum, quamuis ſit inſtrumentum illius, quia viſio tantum procedit vitaliter à noſtro intellectu, & non à Deo.

Et ad poſteriorem concedimus, Deum non poſſe ſupplere munus cauſæ formalis ad effectum formalem, cum nequeat eſſe cauſa formalis: & etiam concedimus, lumen tanquam cauſam formalē informādo intellectum, aut eſſentiam animæ, eſſe neceſſarium intellectui ad viſionem, quia abſque informatione, ſeu inhærentia ſui in intellectu aut in eſſentia animæ nequit cū intellectu concurrere efficienter ad viſionem: Quia tamen ea informatio nō eſt neceſſaria immediatè, & ratione ſui ad viſionem, ſed tantùm mediatè ratione dicti concurſus, quo lumen concurrit efficienter cum intellectu ad viſionem, & Deus poteſt abſque inhærentia aliqua, ſola ſua intima præſentia intellectui concurrere efficienter cum eo ad viſionē non minus; imò melius, quàm lumen: Ideò Deus poteſt ſupplere defectum luminis, & abſque eo concurrere cum intellectu ad viſionem.

Id autem, quod ab aduerſarijs additur in hac poſteriori ratione, nempè prærequiſitum eſſe intellectui ad viſionē Dei, quòd ei formaliter manifeſtetur obiectū, nempè Deus, falſum eſt, quia ſufficit, quòd ei manifeſtetur virtualiter, quòd verè fit à lumine gloriæ concurrēdo efficienter cum intellectu ad productionem ſpeciei expreſſæ Dei, quæ eſt imago expreſſa ipſius Dei, qua intellectus formaliter, & expreſsè illuminatur, & ei manifeſtatur ipſe Deus: id autē poteſt Deus non minus, imò melius efficere, quia melius poteſt concurrere efficienter ad productionem dictæ ſpeciei expreſſæ.

Sed quāuis Deus poſsit cū intellectu noſtro, abſque lumine gloriæ concurrere efficienter ad viſionē ſui, vt dictum eſt, non tamen poteſt ſe ſolo abſque intellectu ipſo efficienter concurrente efficere viſionē in intellectu noſtro, vt contra Valent. 1. p. diſp. 1. q. 3. p. 4. aduertūt

Vaz-

Vazquez 1.2.diſp.9. Monteſinus diſput.3 quæſt.5. Lorca diſput. 6. & nos diximus tractatu de Beatitudine, diſp.1. difficultate 8. quia viſio Dei non minus, quàm intellectio cuiuſcumq; alterius obiecti eſſentialiter eſt actio vitalis, dicens eſſentialem ordinem ad viuens, vt ad proprium principium vitaliter efficiens, quia viſio eſſentialiter eſt aduertentia ipſius videntis: ergo ei repugnat à ſolo Deo fieri, abſque influxu efficiente intellectus noſtri.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm viſio Dei ſit connaturalis intellectui illuſtrato lumine gloriæ.

SVpponimus, viſionem Dei non eſſe connaturalem intellectui creato ſecundum ſe conſiderato, ſed eſſe ei ſupernaturalē, vtpote nulli ſubſtantiæ intellectuali creatæ debitā, & eſſe connaturalē lumini gloriæ ſecundū ſe conſiderato, quia tā viſio, quā lumē ipſum ſunt ordinis ſupernaturalis. Supereſt tamen difficultas: An viſio Dei ſit connaturalis intellectui, vt illuſtrato lumine gloriæ?

Caiet q.12. art.5. Vazq diſp.44. cap.2. Granad. diſp.3. & Mæratius diſp.14. docent, viſionem Dei eſse connaturalem intellectui ſic illuſtrato, quia vt illuſtratus lumine gloriæ habet vires ſupernaturales ad viſionem, quia habet lumen, quod eſt ſupernaturale, & eſt virtus ſupernaturalis ad viſionem: ergo viſio Dei non eſt ſupernaturalis, ſed connaturalis intellectui ſic illuſtrato.

Sotus verò in 4. diſtin.49 quæſt.2. art. 4. & Suarez cap. 17. docent, viſionem Dei non eſse connaturalem intellectui, quanuis illuſtrato lumine gloriæ. Et meritò, quia virtus naturalis intellectus, etiam lumine gloriæ illuſtrati qua concurrit ad viſionem, eſt eadem omnino, ac quando intellectus non eſt aliquo ſupernaturali illuſtratus, & ſemper eſt obedientialis ad viſionem, quia cum ipſo non creſcit, nec fit maior phyſicè, quia lumen non eleuat intellectum formaliter efficiendo virtutem phyſicam illius maiorem: ſed tantum eleuat illum efficienter, efficiendo, videlicet, quòd concurrat concurſu ipſi intellectui ſuperiore proportionato tamen ipſi lumini: id autem efficit lumen non aliter, quàm ob quamdam affinitatem ex natura rei inter ipſum, & intellectum comitando intellectum ad viſionem, ad quam intellectus eſt lumini ſubiectus, & obediens.

Ad rationē ergo aduerſariorū reſpondemus, intellectum illuſtratū lu-

lumine gloriæ habere, tanquam ſubiectum vires ſupernaturales ad viſionem, quia tanquam ſubiectum habet lumen, quod eſt virtus ſupernaturalis ad viſionem, non tamen habere illas, tanquam agens & ſibi proprias, quia illæ vires, ſeu ea virtus, nõ eſt propria intellectus, ſed luminis, & intellectus, non concurrit ea virtute ad viſionem, ſed ſua virtute intellectiua comitata à virtute luminis cõcurrentis cum ipſo intellectu, & ſic eleuantis ipſum, & non efficiendo virtutem intellectus maiorem, ſed eum comittando ad actionem ipſi ſupernaturalem.

Viſio ergo Dei, non ſolùm, non eſt connaturalis, ſed ſupernaturalis intellectui, vt ſubiecto, ſeu vt viſio eſt paſsio, quanuis ſit illuſtratus ipſo lumine, quia recipitur in intellectu nõ adiuto à lumine gloriæ ad receptionem ipſius viſionis. Sed etiam non eſt connaturalis, ſed ſupernaturalis ipſi intellectui, vt agenti, quanuis illuſtrato lumine gloriæ ob rationem dictam, quia ſcilicet virtus propria intellectus non creſcit formaliter lumine gloriæ, nec formaliter eleuatur, ſed tantum efficienter ex eo quod lumen, cui intellectus, tanquam inſtrumentum obedit ad videndum Deum, efficit, quòd ſecum concurrat ad viſionem eodem ſupernaturali concurſu.

Si tamen viſio Dei comparetur non tantùm ad intellectum directè, & indirectè, ſeu connotatiuè ad lumgen gloriæ, qua ratione hucuſque loquuti ſumus, ſed directè ad vtrumque, nempè ad compoſitum, ſeu mixtum ex intellectu, & ex lumine, non eſt dicenda ſimpliciter connaturalis ipſi cõpoſito, nec ſimpliciter ſupernaturalis, ſed ſub diſtinctione, nempè ſupernaturalis intellectui, & cõnaturalis ipſi lumini, quia quanuis ex intellectu, & ex lumine fiat vnum compoſitum phyſicum, non tamen fit vnum agens, ſed ſunt duo agẽtia, & duo principia, quanuis ſubordinata, & ita reſpectu vnius, nempè reſpectu intellectus, viſio dicenda eſt ſupernaturalis, & ſupernaturaliter fieri, & reſpectu alterius, nempè reſpectu luminis, dicenda eſt connaturalis, & connaturaliter fieri

Obſeruandum tamen eſt, quòd quanuis viſio Dei non ſit connaturalis intellectui, quanuis illuſtrato luminæ gloriæ, vt iam diximus; eſt tamen ei ſic illuſtrato naturalis, ſumpto naturali prout eſt idem, quòd neceſſarium, & diſtinctum à libero, vt Suarez aduertit, quia ex vna parte intellectui illuſtrato lumine gloriæ, nihil deficit advidendũ Deum, vt conſtat ex dictis: & ex altera parte, intellectus non eſt potentia libera, nec ſubiectus cauſæ ſecundę liberæ quoad eum actum: ergo intellectus lumine gloriæ illuſtratus neceſſario videt Deum, quia non poteſt non videre illum, conſequentia patet, antecedens autem quoad priorem partem, nempè, quòd intellectui ſic illuſtrato

ni-

nihil deficiat ad videndum Deum, cõſtat ex dictis, & quoad poſteriorem partem, nempè, quòd intellectus non ſit potentia libera, etiam patet, & quòd non ſit ſubiectus cauſę ſecundæ liberæ quoad hunc actum conſtat, quia quanuis admittamus, quòd ſit ſubiectus voluntati, quòd non eſt certum, nequit tamen voluntas eum actum impedire, quia nequit imperare, quòd non eliciatur, quia in eo actu, ſeu exercitio viſionis Dei nulla apparet ratio mali, vt patet.

Et ob rationem dictam beatus, quanuis ſuæ libertati relictus nequit ceſſare à viſione Dei ſemel habita, vt aduertunt Vazquez 1. 2. diſputation. 6. Beccanus cap. 1. quæſt. 7. Lorca diſput. 36. & nos diximus tractat. de Beatitudine, diſput. 2. diffic. 13. & iterum dicemus difficultate 14.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm poſsit à Deo condi creatura cui ſit viſio Dei naturalis, ſeu connaturalis, & non ſupernaturalis?

MAior in 4. diſt. 49. quęſt. 4. Molina quæſt. 12. art. 5. diſput. 2. Beccanus cap. 9. quæſt. 5. Herice 1. par. tract. 4. diffic. 48. cap. 4. Petrus Hurtado in Phyſicis, diſp. 7. ſect. 1. parti affirmatiuæ fauent, & eam eſſe probabilem docet Alarcon diſput. 2. cap. 8. Probari autem poteſt, quia viſio Dei eſt finitæ, & limitatæ perfectionis; ergo poterit à Deo fieri ſubſtantia creata adeò perfecta, cui ea viſio ſit connaturalis, & non excedens virtutem naturalem illius creaturæ, & cui etiam lumẽ gloriæ, quòd etiã eſt finitæ perfectionis, ſit connaturale.

S. Thom. verò, quæſt. 12. art. 5. ad tertium Vazquez diſp. 44. Suarez cap. 9. Granadus tract. 4. diſp. 2. Maratius diſp. 15. & communiter Theologi partem negatiuam amplectuntur: & meritò, quia nulla ſubſtantia creata, ſeu creabilis, quanuis intellectiua, nec vllus intellectus creatus, ſeu creabilis poteſt eſſe ſupernaturalis: ergo viſio Dei, quę eſt ſupernaturalis, vt diximus difficult. 5. nequit eſſe connaturalis alicui ſubſtantiæ creatæ, nec alicui intellectui creato: ſed erit eis ſupernaturalis: conſequentia patet, antecedens autem probatur, & in primis, quòd nulla ſubſtãtia creata poſsit eſſe ſupernaturalis, quia nequit eſſe ſupernaturalis eo modo, quo Deus eſt ſupernaturalis, nẽpè quia eſt ordinis ſuperioris ad omnes res creatas, ſeu creabiles, & ſuprà omnes eas, vtpote ens à ſe, ab eis omnino independens, & eas omnes ab eo dependentes, & eas omnino infinitè excedens in perfectione, vt patet, nec poteſt eſſe ſupernaturalis, eo modo, quo creatu-

ra poteſt eſſe ſupernaturalis, nempè quia perficit, & actuat ſubſtantiam, ſeu naturam creatam ſuprà naturam ipſius, ſeu ſuprà debitum, ſeu exigentiã illius, & cuiuſcunque alterius ſubſtantiæ creabilis, quia hoc nequit conuenire ſubſtantiæ creatæ, quia hæc, ſi eſt totalis, nequit actuare, ſeu perficere aliud, & ſi eſt partialis, v. g. animæ rationalis, quanuis poſsit actuare, ſeu perficere materiam primam, non tamen ſupra debitum, ſeu exigentiam materiæ primæ, quam informat, ſeu actuat, quia id exigit materia prima; & ob eandem rationẽ nequit eſſe intellectus creatus ſupernaturalis, quia ſcilicet quanuis informet, & actuet ſubſtantiam, cuius eſt intellectus; non tamen ſuprà exigentiam illius, quia intellectus eſt potentia connaturalis naturæ, cuius & propria potentia: ergo nulla poteſt condi à Deo natura, cui, & cuius intellectui viſio beatifica ſit connaturalis, & non ſit ſupernaturalis, ſeu ſuprà naturam, & exigentiam illius, & conſequenter nec condi poteſt lumen gloriæ, quod eſt eiuſdem ordinis cum viſione beatifica; quòd non ſit ſupernaturale omni creaturę, quanuis magis perfectę, quàm ſit viſio, & quam ſit lumen gloriæ, qualis eſt ſubſtantia intellectualis reſpectu eorum: hæc enim, imò & quæcumque alia ſubſtantia perfectior eſt viſione beatifica, & lumine gloriæ, quæ ſunt accidentia inferioris tamen ordinis.

Supernaturalitas ergo, quæ creaturæ conuenire poteſt, tantum poteſt conuenire accidenti, vt lumini gloriæ, & quaſi accidẽti, vt vnioni hypoſtaticæ, quia ſolùm accidens, aut quaſi accidens poteſt perficere, & actuare, & non poteſt conuenire cuicumque, ſed tantum ei, quòd, nec in indiuiduo, nec in ſpecie poteſt eſſe debitum ſubſtantiæ creatæ, de quo non nihil diximus tract. de Incarnat. diſp. 2 diffic. 6. & tract. de fide. diſp. 4. difficult. 5.

Ad rationem ergo aduerſariorum concedimus, viſionem beatificam eſſe limitatæ, ſeu finitæ perfectionis, & etiam lumen gloriæ; non tamen poſſe fieri ſubſtantiam nec intellectum, cui viſio beatifica ſit connaturalis, nec cui lumen ſit connaturale, quia quanuis ſubſtantia intellectualis, imò & quælibet alia ſit perfectior viſione beatifica, & quanuis à Deo fieri poſsit intellectus perfectior, & perfectior adhuc ſpecificè ſine fine, ſicut & ſubſtantiam intellectiuam perfectiorem, & perfectiorem ſpecificè ſine fine; nunquam tamen ſubſtãtia à Deo facta, nec intellectus poteſt ſua virtute attingere ordinem viſionis, & luminis gloriæ, quia ea ſubſtantia erit naturalis, & etiam is intellectus ob rationem dictam; & viſio erit eis ſupernaturalis, quia nunquam erit debita illis.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm Deus poſsit videri oculis corporeis?

HÆretici exiſtimantes, Deũ eſſe corporeũ à fortiori ſentiunt Deũ poſſe videri oculis corporeis, & de facto ſic videri à Beatis. Imò Auguſt. lib. 22. de ciuit. Dei, cap. 29. rem hanc tractans eã indeciſſam relinquit, imò in eam inclinare videtur, & indicare videtur, Iob 19. illis verbis: *Et in carne mea videbo Deum ſaluatorem meum, quem viſurus ſum ego ipſe, & non alius, & oculi mei conſpecturi ſunt.* Et cap. 42. illis verbis: *Auditu auris audiui te: nunc autem oculus meus videt te.* Et etiam videtur ratione probari, quia non eſt impoſsibile, quòd potentia ſpiritualis videat corpus: ergo nec quòd potentia corporalis videat ſpiritum: probatur conſequentia, quia potentia corporalis non magis diſtat ab ſpiritu, quàm potentia ſpiritualis à corpore.

Conueniunt tamen ſcholaſtici, Deum nullatenus poſſe oculis corporeis videri ſaltem viſione corporea, ita S. Thom. quæſt. 12. 1. par. art. 3. Vazquez diſp. 40. Suarez lib. 2. cap. 6. Beccanus quæſt. 6. Granadus tract. 4. diſp. 1. Maratius diſp. 10. & Alarcon diſput. 1. cap. 5. quod etiam expreſsit Auguſt. epiſt. 6. & etiam Ambroſ. Hieronym. Nazianzen. & Anaſthaſius, vt refert Auguſt. epiſt. 3. vbi idem docuerat; etiam ſi lib. illo 22. cap. 19. de ea re dubitauerit, imò in partem affirmatiuam aliqualiter fuerit propenſus.

Et in primis Deum non videri naturaliter oculo corporeo certiſsimum eſt, quia Deus eſt ſpiritus, & oculus corporeus tantum habet pro obiecto connaturali rem corpoream, vt corporeitas ipſa oculi indicat, & experientia oſtendit.

Deinde Deum non poſſe videri oculo corporeo viſione corporea, nec ſpirituali, adhuc de potentia Dei abſoluta, probatur quia nulla creatura poteſt à Deo eleuari ad id, ad quod non habet aliquã virtutẽ natiuam, ſaltem imperfectam, ſeu inchoatam (qualẽ habet intellectus ad cognitionem ſupernaturalem) quia ad id affirmandũ nullũ adeſt fundamentũ: aliàs dici poſſet, quòd oculus poſſet eleuari ad audiendũ & auditus ad videndũ; imò ad videndum Deum, in oculo autem corporeo non eſt virtus aliqua natiua adhuc imperfecta ad videndum Deum, nec viſione corporea, nec incorporea, quia in oculo nullũ apparet veſtigiũ talis virtutis: ergo nõ eſt dicendũ, Deũ poſſe de ſua potẽtia abſoluta oculo corporeo videri, ſicut nec quod dæmones, nec quòd animæ damnatæ phyſicè torqueãtur igne corporeo inferni, ſed alio modo; imò nobis occulto. Et idẽ ob eandẽ rationẽ di-

cendũ eſt de quocũq; oculo corporeo creabili, & producibili à Deo.

In eo autem teſtimonio Iob 19. Iob ſignificat, ſe poſt reſurrectionẽ in ſua carne ſuis oculis corporeis viſurum humanitatem Chriſti, aut in die iudicij, iuxta illud 1. ad Corinth. 5. *Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti* aut etiam poſt diem iudicij in æternum. In alio verò teſtimonio, Iob 42. ſignificat ea, quæ ipſe audierat de prouidentia Dei erga homines, ita experientia didiciſſe eſſe vera, vt ea quaſi ad oculum in ſe ipſo videat cognitione, quaſi euidente.

In alijs verò locis, vbi dicitur Deus videri, vel viſus fuiſſe facie ad faciem, ſermo eſt de viſione corporali, qua Deus videbatur, aut viſus fuit apparens in figura corporea. Et in alijs locis, in quibus Deus dicitur videndus facie ad faciem, ſermo eſt de viſione intuitiua intellectus, non de corporali, de quo diximus diffic. 2.

Ad rationem verò pro parte affirmatiua reſpondemus, concedẽdo antecedens, & negando conſequentiam. Et ad eius probationẽ reſpondemus, quòd quamuis in genere entis non magis diſtet potentia corporalis ab ſpiritu, quàm potentia ſpiritualis à corpore; in genere tamen, ſeu in ratione potentiæ, & obiecti, potentia corporalis magis diſtat ab ſpiritu, tanquàm ab obiecto (imò omnino) quam potentia ſpiritualis à corpore, tanquã ab obiecto, imò hęc nõ diſtat ab illo, nã corpus cadit, tanquam obiectum potentię ſpiritualis ob eminẽtiam huius potentiæ, & ideò obiectum corporale, non ſolum ſupernaturaliter, ſed etiam naturaliter percipitur à potentia ſpirituali: ſpiritus verò ob inferioritatem potentiæ corporalis, nequit adhuc ſupernaturaliter ab ea attingi, tanquam obiectum, in potẽtia enim ſpirituali experientia, quaſi didicimus virtutẽ natiuam circa obiectum corporale; & in potentia corporali nihil virtutis experti ſumus circa obiectum ſpirituale.

DIFFICVLTAS XII.

Vtrùm in viſione Dei ſit ſpecies expreſſa Deum repræſentans producta ab intellectu Beati?

CAietanus, Bañez, Zumel, quæſt. 12. art. 2. Nauarrete controuerſia 34. & Gonçalez diſputat. 25. ſect. 4. docent, in viſione Dei nullam à beato produci ſpeciem expreſſam Dei; ſed eſſentiam diuinam eſſe eſſentialiter vnitam intellectui beati inſtar ſpeciei impreſſæ, & expreſſæ ipſius Dei, per quã Deus clarè videtur ab ipſo beato. Quod videtur docuiſſe Sanctus Thom. quæſt. 12. art. 2. vbi negat, eſſe poſsibilem aliquam ſimilitudinem creatam Dei.

Et ratione videtur probari, quia nihil creatum poteſt Deũ repræſentare, vt eſt in ſe: ergo nequit eſſe ſpecies aliqua expreſſa Dei, ſeu Deum, vt eſt in ſe repræſentans à vidente Deũ producta, conſequentia patet; antecedens autem probatur, quia Deus eſt infinitus, & infinitè diſtans à creatura: ergo nulla creatura poteſt Deum prout in ſe eſt repræſentare, quia inter rem repræſentãtem, & inter rem repræſentatam, eſt neceſſaria aliqua proportio & quaſi æqualitas.

Sotus verò in 4. diſt. 49. quæſt. 2. art. 3. Vazquez diſput. 38 cap. 2. Suarez cap. 11. Canarienſis, & Molina quæſt 12. art. 2. Moeratius diſput. 7. Granadus tract. 5. diſp. 1. Herice diſp 40. & 42. & Alarcon diſput. 1. cap. 6. docent, & meritò in viſione Dei produci â beato ſpeciẽ expreſſam Dei, quia Deus à beato videtur, vt eſt in ſe, quod ſatis indicat S. Thomas quæſt 27. art 1. dum vniuerſaliter de omni intelligente docet: *Ex eo, quod intelligat; producere intra ſe aliquid, quod ſit conceptio rei intellectæ, & verbum illius.* Et id ſatis ſignificat Auguſtinus 15. de Trinitate, cap. 16 dum ait: *Quando videbimus eum ſicuti eſt, tunc quidem verbum noſtrum, non erit falſum, quia nec mentiemur, nec fallemur.* Et id expreſsiſſe Anſelmum in Monologio, cap. 31. aduertit Vazquez num. 7.

Et ratione probatur, quia quæcumque intellectio, aut eſt vera actio, aut in ea interuenit actio intellectus, quia intellectum intelligere, vel eſt eum attendere, & conari, vel in eo interuenit attentio, vt experientia, ſeu quaſi experientia cõſtat: ſed omnis actio eſt productio alicuius termini, ſeu via ad illũ: ergo quæcũque intellectio, vel eſt productio alicuius termini, vel in ea interuenit productio alicuius termini nõ alius termini, quã ſpeciei expreſſæ repræſentãtis obiectũ, quod intelligitur ipſi intellectui; ſed viſio Dei eſt vera intellectio Dei, prout eſt in ſe: ergo vel eſt vera productio alicuius termini, vel in viſione Dei interuenit productio alicuius termini, & non alius termini, quàm ſpeciei expreſſæ Dei repræſentantis ipſum intellectui beati: ergo beatus videndo Deũ producit aliquã ſpeciem expreſſam Dei.

S Thomas autem in eo art. 2. pro aduerſarijs adductus, vt diximus difficult. 3. tantum negat eſſe poſsibilem ſimilitudinem Dei, quæ prius viſa, vt quòd ducat nos in cognitionem Dei perfectè, & prout eſt in ſe, & non aliter, quàm prius viſa vt quod, non verò ſpeciem impreſſam, nec expreſſam, quæ quamuis non viſæ ducunt nos in cognitionem Dei, impreſſa, tanquam principium efficiens, & expreſſa, tanquam terminos viſionis.

Ad rationem ergo reſpondemus, negando antecedens, nempè quod creatum eſt non poſſe repræſentare Deũ, vt eſt in ſe. & ad probationẽ illius reſpondemus concedendo, Deũ eſſe infinitũ, & infinitè

diſtare ab omni creatura, negamus tamē, nō poſſe repræſentari prout eſt in ſe à creatura, quia ad repræſentandū nō requiritur in repræſentante proportio, & quaſi æqualitas in genere entis cum repræſentato, quia ſufficit proportio in genere repræſentationis, ſeu imaginis, vt patet in ſpecie expreſſa ſubſtantiæ Angeli ipſam ſubſtantiam repræſentante, quamuis ipſa ſpecies ſit accidens, præſertim quando repræſentatio non eſt comprehenſiua, ſeu adæquata cognoſcibilitati Dei, qualis non eſt viſio in beato, vt dicemus difficultat. 18.

DIFFICVLTAS XIII.

In quo conſiſtat formalis viſio Dei.

QVanuis rem hanc generaliter de omni intellectione examinauimus tractatu de Beatitudine, diſp. 2. diffic. 9. placuit hic eā ſpecialiter de viſione Dei examinare, vtpote attingentem, ſeu pertinētem ad eſſentiam viſionis Dei, de qua ex profeſſo tractamus.

Vazquez ergo 1. pat. diſp. 141. cap. 4. & 1. 2. diſp 9. cap. 5. Valentia 1. par. diſp. 1. quæſt. 12. Suarez lib. 2 cap. 11. & Salas tractat. 2. ſect. 4. quibus adhærere videtur Maratius diſp. 7. docent, viſionem Dei ſitam eſſe formaliter in ſpecie expreſſa Dei productā pertinente ad prædicamentum qualitatis; & non in productione illius pertinente ad prædicamentū actionis, ac proinde viſionem Dei eſſe tantū actionem Grammaticalem, & non verā, & propriā, quòd generaliter docent de omni intellectione creata cuiuſcūque obiecti. Probari autē poteſt primo ab abſurdo, quia ſi viſio Dei formaliter eſſet productio, ſeu actio, in primis viſio Dei eſſet productio Dei, cuius eſt viſio. Deinde productio ſpeciei expreſſæ eſſet viſio ipſius ſpeciei, quæ ſunt abſurda. Secundò probatur à priori, quia viſio Dei, ſicut quæcūque alia intellectio, nihil aliud eſt, quā repræſentatio actualis, & expreſſa ſui obiecti, nēpè Dei, qua beatus habet Deum ſibi repræſentatione præſentē: ſed hoc conuenit ſpeciei expreſſæ Dei, quia eſt imago expreſſa illius, & non conuenit productioni ipſius ſpeciei, quia hæc productio tantū eſt aſſimilatio, ſeu productio ſimilitudinis, & imaginis obiecti, nempè Dei; ergo viſio Dei, ſicut quæcumque alia intellectio ſita, eſt formaliter in ipſa ſpecie expreſſa, & non in productione illius. Et cōfirmatur, quia ſpecies expreſſa Dei, eſt forma inhærens intellectui, & eum informans: ergo ei tribuit denominationē aliquam formalē; ſed nequit aliam denominationē tribuere, niſi actu videntis: ſicut ſpecies impreſſa Dei tribuit intellectui denominationē potentis videre: ergo viſio Dei formaliter ſita eſt in ſpecie expreſſa Dei, & nō in productione illius.

Canarienſis verò, quæſt. 27. art. 1. diſp. 4. Herice diſp. 40. cap. 3. Mõteſino 1. 2. quæſt. 3. art. 2. diffic. 3. quæſt. 5. & alij recentiores docent, & meritò, viſionem Dei ſitam eſſe formaliter in productione ſpeciei expreſſæ Dei, & non in ipſa ſpecie expreſſa producta, quod ſatis ſignificat S. Thom quæſt. 34. art. 1.

Probatur autem primò, quia intelligere formaliter eſt, ipſum intelligentem attendere, & conari; attendere autem, & conari, nõ cõſiſtunt formaliter in termino actionis, ſed in actione ipſa, vt immediatè fluente ab ipſo attendente, & conante: ſed viſio Dei eſt intellectio Dei, & perfectiſsima: ergo non conſiſtit in ipſo termino producto, qui eſt ſpecies expreſſa Dei, ſed in actione, ſeu productione illius. Et confirmatur, quia in diuinis intellectio notionalis Patris nõ conſiſtit formaliter in ſpecie expreſsa, ſeu in verbo, & Filio, qui eſt termin⁹ product⁹, ſed in productione illius: ergo intellectio, ſeu viſio Dei in creaturis conſiſtit formaliter in productione vitali ipſius ſpeciei expreſsæ, vt vitaliter fluẽte à vidẽte, & nõ in ipſa ſpecie expreſsa.

Secũdò probatur, quia ſolis operationibus humanis meremur, & demeremur, & nõ qualitatibus, quia ſola operatio, & nõ qualitas eſt libera: ſed meremur credendo Deo, & demeremur ipſi diſcredendo, quæ ſunt intellectiones: ergo intellectio eſt vera actio, & non ipſa qualitas producta, ſed viſio Dei eſt intellectio Dei: ergo ſita eſt formaliter in actione, ſeu productione ſpeciei expræſsæ Dei, vt vitaliter profluente à Beato, & non in ipſa ſpecie producta.

Et eiſdem rationibus probatur, viſionem Dei in ſola productione ſpeciei expreſſæ formaliter conſiſtere, & non etiam ſimul in ipſa ſpecie expreſſa (vt nonnulli volunt) quia ſcilicet attentio, & conatus in ſola actione formaliter cõſiſtit, & quia intellectio notionalis Patris in ſola productione Verbi cõſiſtit, & non etiã ſimul in verbo ipſo, & quia ſolis operationibus meremur, & demeremur, qualiter fit intellectione libera, & non etiam qualitate. Intellectio autem neceſſaria (qualis eſt viſio Dei) & non neceſſaria in eodẽ formaliter conſiſtunt.

Ad priorẽ ergo rationẽ ab abſurdo deſumptã, reſpondemus, quòd quamuis viſio, & intellectio ſit productio: nõ tamẽ eſt productio obiecti, ſed tantum termini, qui eſt ſpecies expreſſa, ſeu imago obiecti. Quia viſione, & intellectione, vt productio eſt, tãtũ ſignificatur reſpectus immediatus ad terminum productum, qui eſt ſpecies expreſſa: dicitur tamen viſio, & intellectio obiecti, quia eà vt viſio, & intellectio eſt, tantum ſignificatur reſpectus, quem mediatè, & indirectè, ſeu in obliquo dicit ad obiectum, quia tantũ reſpicit obiectum mediatè, ſeu indirectè, ex eo, quòd ſit productio, & fieri termini, ſeu ſpeciei expreſſæ eſſentialiter, & immediatè reſpicientis obiectum. Viſio ergo, & intellectio eſt productio ſpeciei expreſſę

obiecti, & non eſt viſio, ſeu intellectio ipſius ſpeciei, & eſt viſio, & intellectio obiecti, & non productio illius, ob diuerſos modos, quibus reſpicit ſpeciem expreſſam, & obiectum, quia ſcilicet vt reſpicit immediatè ſpeciem expreſſam, dicitur productio, & non viſio, nec intellectio, & vt mediatè, & indirectè reſpicit obiectum, dicitur viſio, & intellectio, & non productio.

Et ad poſteriorem concedimus, viſionem, & intellectionem nihil aliud eſse, quàm repræſentationem actualem, & expreſsam rei, qua res fit videnti, & intelligenti præſens intentionaliter, nõ tanquã obiecto prius cognito, vt quòd, ſicut fit in imagine materiali; ſed tãquam forma, & id fit non ratione ſpeciei expreſſæ, tanquam formæ, quia ſpecies expreſſa tantùm eſt imago dicens quando eſt intellecta, vt quòd in intellectionem rei, ſeu obiecti, cuius eſt imago, & tantùm eſt terminus actionis, per quam intentionaliter formaliter pingitur (quo etiam tantummodo ducit imago materialis) ſed tantum fit illa repræſentatio actualis ratione effectionis, ſeu formationis ſpeciei expreſſæ, cuius effectio, & formatio, eſt aſsimilatio, ſeu pictio, qua intellectus, ſibi intentionaliter obiectiuè pingit rẽ, ſeu obiectum, quia intellectum intelligere rem eſt intellectum ſibi, & in ſe efficere imaginem rei, quo facit rem ſibi intellectione præſentem, effectione videlicet imaginis, ſeu ſpeciei expreſſæ, vt ab intellectu immanenter, & vitaliter fluente tanquam forma, & ipſa ſpecie expreſſa tanquam termino, ita vt quanuis Deus, abſque concurſu noſtro produceret, aut conſeruaret ſpeciem expreſſam in intellectu noſtro (vt poteſt ſicut & carnem, quę per nutritionem vitaliter producit) non diceremur habere præſentem intentionaliter rem, cuius eſſet imago: ſed tantùm diceremur habere imaginem, quæ intellectu, vt quod nos duceret in notitiam illius rei.

Et ad confirmationem reſpondemus; ſpeciem expreſſam tribuere intellectui denominationem aliquam, ſed non tribuere denominationem actu videntis, aut intelligentis, quia hanc ſola tribuit effectio; ſeu productio ipſius ſpeciei expreſſæ, vt immanenter, & vitaliter fluens ab intellectu, ſed tribuere aliam, quæ caret nomine ſimplici, nempè terminantis intellectionem (ſicut ſpecies impreſſa tribuit intellectui denominationem potentis completè intelligere) ad eum modum; quo albedo, quæ eſt vt quod diſgregatiua viſus, etiam tribuit ſuo ſubiecto denominationem diſgregatiui viſus.

(§ §)

DIFFICVLTAS XIV.

Qualis ſit viſio Dei.

QVia rem hanc examinauimus Tractatu de Beatitudine, diſp. 2. diffi. 11. eam breuiſsimè attingemus referẽtes, & approbãtes, quæ ibi diximus.

Primo ergo; eſt difficultas, an viſio Dei ſit indiuiſibilis.

Circa quam conueniunt Theologi, viſionẽ Dei in ſe ipſa, ſeu ex parte ſui conceptus formalis eſſe formaliter indiuiſibilẽ, ſeu ſimplicem; quia eſt viſio ſpiritualis, & perfectiſsima, & intuitiua ac proinde ex parte ſui indiuiſibiliter, ſeu abſque diuiſione ſui attingit, omnem entitatem Dei, vt dicemus difficul. 15. & etiam eſſe indiuiſibilem ex parte ſui obiecti, ſeu conceptus obiectiui, quatenus attingit eſſentiam, & attributa; quia hæc omnia ea viſione attinguntur, vt re ipſa vnum, & indiſtincta; quia re ipſa ſunt talia, eſſe tamẽ diuiſibilẽ ex parte obiecti, ſeu conceptus obiectiui, quatenus attingit tres perſonalitates diuinas; quia hæ, quæ ſunt obiecta, ſeu conceptus obiectiui viſionis, ſunt tres entitates re ipſa diſtinctæ, & vt tales obijciũtur, & videntur à beato.

Secundò; eſt difficultas, an viſio Dei ſit iudicatiua, ſeu iudicium.

Circa quam etiam conueniunt Theologi, non ſolùm eſſe apprehenſiuam, ſed etiam eſſe iudicatiuam; quia quamuis in ſe, ſeu formaliter, ſit indiuiſibilis; quia ipſa vnico ſimplici iudicio, abſque vlla compoſitione iudicatur de Deo, quid ſit, nempè eſſe Deum, & eſſe omnipotentem, & ſapientẽ, &c. Et ipſa vnico, ſimplici iudicio, abſq; diuiſione iudicatur, vnam perſonam non eſſe aliam. Eſt autem ſimul apprehenſiua, & iudicatiua; quia ob ſui perfectionem, & indiuiſibilitatem; ita eſt apprehenſiua Dei, vt etiam ſit viſio, ſeu intuitio veritatis Dei; quia non aliter Deus apprehenditur à vidẽte ipsũ, quàm eum prout in ſe eſt, intuendo; & quia viſio in ſe eſt formaliter indiuiſibilis; ita eſt apprehẽſiua, & iudicatiua, vt non ſit diſcurſiua; quia diſcurſus includit pluralitatẽ intellectionum, quarum vna oritur ex alia, aut ex alijs.

Tertiò; eſt difficultas, an viſio Dei ſit ſpeculatiua, an practica.

Circa quam, quamuis Scotiſtæ exiſtiment, eſſe practicam; quia mouet voluntatem vidẽtis Deum ad praxim; nempè ad amorem Dei, Sanctus Thomas verò 1. 2. queſt. 3. art 5. & communiter Theologi docent, eſſe purè ſpeculatiuam, & nullatenus practicam. Et

meritò, quia viſio Dei ſaltem, vt viſio Dei, tantum verſatur circa Deum, qui non eſt operatio, ſeu praxis, etiam ſi ex viſione Dei oriatur amor Dei; quia hunc non habet pro obiecto, ad amorē enim obiecti, nō præ requiritur propoſitio illius; quia ſufficit propoſitio, ſeu repræſentatio obiecti, vt boni.

Quartò eſt difficultas: an viſio Dei, ſit ſua natura incorruptibilis.

Conueniunt Theologi eſſe corruptibilem, ſeu deſtruibilē à Deo; eſt tamen difficultas: an ſit corruptibilis à cauſa aliqua creata?

Circa quam Scotus in 4.d.49.q.6. exiſtimat eſſe corruptibilem à cauſa creata, nempè à voluntate videntis Deum; quia ita ſubdita eſt voluntati vidētis, vt ſi hæc relinquatur à Deo, ſuæ libertati poſſit ab ea ceſſare.

Sotus verò in 4. diſt. 49. quæſt.9. ar. 4. Vazq. 1. 2. diſp. 21. cap. 2. Monteſino diſp.7. quæſt. 2. & Lorca diſp. 27. docent, eſſe incorruptibilem à cauſa creata, & meritò; quia non à voluntate ipſius videntis, vt diximus difficul.9. Nec ab aliqua alia cauſa creata; quia nulla poteſt inducere contrarium, nempè diſſenſum circa Deum, & aſſenſum circa obiectum oppoſitum; quia euidētia, & intuitio Dei, nequeunt eos actus intellectus admittere: de quo latius diximus in ea diſp 2. dif. 12.

Quintò eſt difficultas: an viſio Dei, ſit æqualis in videntibus ipſum.

Supponimus, viſionem Dei, in omnibus hominibus eſſe ſpecificè æqualem: quia in omnibus eſt eiuſdem ſpeciei; quia obiectū omniū earum eſt idem omnino; & modus in illud tēdendi: imo & principiū efficiēs earum, nempè intellectus humanus, & lumen gloriæ: imò viſiones Dei in Angelis, & in hominibus etiam eſſe ſpecificè æquales (vt contra Maior. in 4.d.49.q.11. conueniunt Theologi) quia obiectum omnium earum eſt idem, & modus in illud tendendi eſt eiuſdem ſpeciei, & etiam lumē gloriæ, quod eſt principium earū. Quòd autem intellectus Angeli, & intellectus hominis, ſint diuerſæ ſpeciei nō ſufficit ad diſtinctionem ſpecificam viſionum elicitarū ab ipſis; quia intellectus nō concurrit, vt cauſa principalis, ſed vt inſtrumentalis eleuata à lumine gloriæ: imò non concurrit, vt cauſa peculiaris, & determinans ad viſionē, ſed vt cauſa generalis, ad varios actus & determinabilis à lumine gloriæ.

Nihilominus, quāuis viſio non ſit ſpecificè inæqualis in omnibus; poteſt tamen eſſe, & regulariter eſt inæqualis, ſaltem, quo ad duo, nēpè, quo ad intenſionem, & quo ad claritatem, quæ in viſione Dei verè diſtinguntur; quia intenſior eſt, quæ maiori attētione, ſeu conatu fertur in obiectū; clarior verò, quæ clarius facit apparere obiectū.

Et

Et quia claritas in viſione perfectior eſt, quàm intenſio, ideo maioritas, quo ad claritatem, cæteris paribus eſt maioris æſtimationis, quã maioritas quoad intenſionem: imo etiam poteſt eſſe, & forſam eſt inæqualis indiuidualiter in omnibus, videntibus Deũ inæqualiter proueniens, ex differentijs indiuidualibus.

Dicta autem, inæqualitas viſionum Dei prouenit, ab inæqualitate gratiæ, & meritorũ, tanquam à principio morali, & à lumine gloriæ, tãquam à principio phyſico efficiente; quia lumen gloriæ eſt cauſa, imo principalis, & peculiaris viſionis Dei.

Eſt tamen difficultas: an inæqualitas intellectus, ſiue ſpecifica, qualis eſt inter intellectus Angeli, & hominis, ſiue numerica, etiam conducat phyſicè ad inæqualitatem viſionum Dei?

Circa quam contra Scot. Duran. Caietan. & contra Molin. q. 12. ar. 6. diſp. 2. exiſtimamus, vt optimè Sot. in 4. d. 49. q. 3. art. 2. Vazq. diſp. 47. Grana diſp. 11. ſect. 2. Mærat diſp. 16. ſect. 3. Beccan. q. 10. Lorca 1.2. diſp. 34. & Sal. diſp. 9. ſect. 3. & nos diximus tract. de beatitud. diſp. 2. dif. 17. inæqualitatem intellectus, adhuc ſpecificam nõ cõducere phyſicè, ad inæqualitatem viſionũ Dei: ſed tantũ inæqualitatem luminis gloriæ: ita vt intellectus perfectior cum æquali lumine gloriæ, nõ videat perfectius Deũ; quia intellectus, ad nihil viſionis Dei cõcurrit, niſi vt perfectus, & eleuatus à lumine gloriæ ergo non concurrit ad perfectiorem, niſi vt eleuatus à perfectiore lumine.

Ad rationem verò aduerſariorum, deſumptam ab exemplis, reſpõdemus in ea diffic. 17.

DIFFICVLTAS XV.

Vtrùm videntes Deum videant neceſſario omnia, quæ ſunt formaliter in Deo.

SVpponimus, de facto, ſeu lege ordinaria, videntem Deum videre omnia, quæ ſunt formaliter in ipſo, nempè eſſentiam, attributa, & perſonalitates, vt ſignificatur 1. Ioan. 3. *Videbimus eum ſicuti eſt.* Et deducitur ex Conc. Floren. in decreto de purgatorio; dum definitur, animas iuſtorum receptas in cœlum, intueri clarè ipſum Deum trinum, & vnum, ſicuti eſt.

Hoc ſuppoſito, difficultas eſt, an de potentia Dei abſoluta videns clarè Deum poſsit videre eſſentiam, ſine attributis, & ſine perſonalitatibus; & è contra, ita vt poſsit videri aliquid Dei, non viſis omnibus exiſtentibus formaliter in Deo?

Paludanus in 4. diſt. 49. quæſt. 5. art. 3. Ouandus diſt. 49. propo-ſition. 20. Baſolius in primo, diſt. 1. quæſt. 1. Antoninus 3. par. tit. 30. cap. 4. Salas 1, & 2. tom 1. Tract. 2. diſp. 4. ſect. 2. Granadus Tract. 5. diſp. 5. & 7. & Alarcon diſp. 4. cap. 2. docent, videntem Deum poſ-ſe de potentia Dei abſoluta videre eſſentiam, ſine attributis, & ſine perſonis, & vnum attributum, ſine alijs, & è contra. Et id exprimit Scotus in 1. diſt. 1. q. 2. loquẽdo de eſſentia, & perſonis, quòd ſcilicèt poſsit videri eſſentia, ſine perſonis, & vna perſona non viſis alijs; & è contra; quia ſcilicèt eſſentia ex natura rei diſtinguitur à perſonis; & quia eandẽ diſtinctionẽ conſtituit, inter eſſentiam, & inter attri-buta, & inter ipſa attributa inter ſe, ideo abſq; dubio idẽ ſenſit quo-ad hæc, quanuis id non expreſſerit.

Sententia hæc ſuppoſita, & admiſſa dicta diſtinctione ex na-tura rei inter dicta prædicata Dei, facilè conſtat, quoad prædica-ta, quę non ſunt formaliter relationes, & oppoſitæ, vt paternitas, & filiatio inter ſe, & relatio ſpirantis, & relatio ſpirati inter ſe; quia hæ quanuis realiter diſtinctę inter ſe; ob mutuam tamen correla-tionem, nequeunt ita videri, quin viſa vna non videatur alia ipſi op-poſita; quia eſſentialiter eſt correlatio ad illam, v.g. paternitas ad fi-liationem.

Quòd autem, quanuis non admittatur diſtinctio ex natura rei, inter eſſentiam, & inter attributa, & inter ipſa attributa inter ſe, & inter perſonalitates comparatas cum reliquis prædicatis, quàm plu-res ex Auctoribus huius ſententiæ, non admittunt, nec nos, quanuis omnes admittamus diſtinctionem realem, inter perſonalitates ip-ſas, vt neceſſarium eſt admittere, poſsit nihilominus videri eſſentia, non viſis attributis, nec perſonalitatibus, & vnum attributum, ſine alio, & ſine perſonalitatibus, & è contra.

Probari poteſt, quia identitas eſſentiæ cum attributis, & cum perſonalitatibus, & è contra, non obſtat, vt poſsit videri vnum præ-dicatum ex his, non viſis alijs; ergo id abſquè fundamento negabi-tur: Conſequentia patet, antecedens autem, in quo eſt tota difficul-tas probatur. Primò ab exemplo; quia viſus percipit colorem, vt eſt in ſe, & tamen non percipit rationem communem qualitatis, quæ eſt eſſentialis colori, nec percipit relationem tranſcendenta-lem dependentiæ coloris à Deo, quę eſt re ipſa indiſtincta ab ipſo colore: ergo identitas ex natura rei eſſentiæ, cum attributis, & cum perſonalitatibus, & è contra, non obſtat, vt vnum ex eis poſsit, vt in P[illegible]ſi, ſine alijs videri. Secundò, probatur idem antecedens: quia eſ-le c[illegible]a diuina eſt idem ex natura rei cum perſonalitate Verbi, & ta-ſentia [illegible]ſonalitas Verbi vnitur humanitati Chriſti, & eam perſonat, ſeu mẽ per[illegible]

ſeu terminat,& non eſſentia diuina:ergo etiam poterit videri perſonalitas Verbi,non viſa eſſentia diuina,conſequentia patet;quia nō minor,imo maior præſciſio fieri poteſt intellectione, quàm vnione phyſica,aut quaſi phyſica,qualis eſt vnio incarnationis.

Henricus verò, Quodlib.13.q.1.Sotus in 4.diſt.49.q.3.art.3. Molina q.12.ar.8.diſp.4.Bañez art.7. dub.2.Zum.q.2. Vazq.diſp. 48.cap.2. Suar.lib.2 cap.22.& 23. Heric.diſp. 50. Beccanus cap. 9. q.12.& Mæratius diſp.17.docent,videntem Deum non poſſe adhuc de potentia Dei abſoluta,non videre omnia,quæ ſunt formaliter in ipſo.Et meritò,quia Deus in ſe ipſo eſt eſſentia diuina, omnino à parte rei,eadem cum attributis, & cum perſonalitatibus, vt diximus.Sed videntes Deum vident ipſum,vt eſt in ſe à parte rei: ergo videntes Deum nequeunt adhuc de potentia Dei abſoluta, non videre eſſentiam,& attributa, perſonalitates. Conſequentia probatur;quia quidquid eſt in Deo,eſt re ipſa,indiſtinctum ab eſſentia diuina:ergo quomodocumquè videant,eo ipſo vident eſſentiam, & videndo eſſentiam eo ipſo, vident quodcumque, ſeu omne, quòd eſt in Deo: quia eſſentia diuina eſt, idem omnino à parte rei cum omni, quòd eſt in Deo,& omne, quòd eſt in Deo, eſt idem cum eſſentia diuina.

Ita tamen viſionem Dei eſſe, ſua natura apprehenſiuam Dei, vt etiam ſit iudicatiua illius diximus diffi. 14. ac proinde etiam eſſe ſua natura quidditatiuam;quia eſt iudicium certū,& euidēs,& quidditatis Dei,cùm ſit omnium,quæ ſunt formaliter in Deo.

Ad fundamentum autem aduerſariorum,ab exemplis deſumptum,& in primis ad exēplum viſionis corporeæ coloris,reſpondemus,videntem colorem,videre quidditatem,& omnes rationis coloris,& relationem dependentię illius à Deo,vt ſunt à parte rei,eo modo,quo viſio corporea poteſt,circa ſuum obiectum verſari;nullam tamen rationem,adhuc qualitatis videre,vt abſtractam,qua ratione eſt communis,ſeu vniuerſalis,nec vt ratione, ſeu intellectu diſtinctam ab alijs;quia ſolùm videt colorem,vt eſt à parte rei, & in colore à parte rei,nulla eſt ratio communis, nec diſtincta ab alijs, quòd etiam contingit videnti Deum; quia videt omnes rationes Dei,vt ſunt à parte rei,& nullam videt,vt vniuerſalem, nec vt ratione diſtinctam ab alia;quia à parte rei in Deo, nulla eſt communis,nec diſtincta ab alia;niſi tres perſonalitates inter ſe, realiter diſtinctæ identificatæ tamen cum eſſentia diuina,& cum attributis: exemplum,ergo viſionis corporeæ coloris, non aduerſatur noſtræ ſententiæ: ſed potius eam confirmat; viſio tamen corporea coloris,quamuis ſit quidditatis coloris, non dicitur quidditatiua; quia

non

non eſt indicatiua; ſed tantum apprehenſiua.

Et ad exemplum vnionis perſonalitatis verbi, cum humanitate Chriſti fatemur, perſonalitatem verbi perſonare, ſeu terminare humanitatē Chriſti, & ei vniri: Eſſentiam tamē diuinam, quãuis à parte rei, eandem cum perſonalitate non perſonare, ſeu terminare cã humanitatem, nec ei vniri, vt diximus Tract. de Incarnat. diſput. 3. diffic. 1. vbi huius reddimus rationem: & perſonalitatem verbi, & etiam Spiritus Sancti produci, & non eſſentiam diuinam, & hanc communicari Filio, & Spiritui Sancto, & non perſonalitatē Patris, quanuis hæc ſit eadem à parte rei cum eſſentiá diuina, nō tamē poſſe videri perſonalitatem Patris, nec aliàs nō viſá eſſentia, nec è contra, vt diximus in ea dif. 1. vbi reddimus diſparitatē inter terminationē, qua perſonalitas diuina terminat, ſeu perſonat humanitatē, & inter terminationem qua perſonalitas Verbi, tãquã obiectũ viſionis terminat ipſam viſionem, ob quam diſparitatē perſonalitas Verbi poteſt terminare humanitatē, nō terminãte illam eſſentia diuina, & non poſsit perſonalitas Verbi videri, ſeu terminare viſionē, non viſa ſeu non terminante eſſentia diuina.

Diſparitas autem inter vtrãq; iſtam terminationem in eo eſt, quod terminatio, ſeu perſonatio, qua perſonalitas Verbi, re ipſa terminat humanitatē, eſt actus, re ipſa cõueniens entitati diuinæ; ipſi tamen à nobis attribuitur, vt à nobis cõceptæ, vt perſonalitati; & non eidē entitati cõceptæ, vt eſſentię; quia huic, vt ſit cõceptæ tantum cõuenit, & attribuitur eſſentiare: entitas enim diuina cõcepta, vt in ſe eſt, vt cõcipitur à beatis, nō cõcipitur, vt perſonalitas, nec vt eſſentia, ſed alio cõceptu indiuiſibili, ob ſui infinitatē æquiualēte duobus cõceptibus obiectiuis perſonalitatis, videlicet, & eſſentiæ, qui fiũt à nobis viatoribus: nec in entitate diuina, vt in ſe eſt, & vt in ſe eſt à nobis cõcepta, reperiũtur dicti duo actus, perſonãdi videlicet, & eſſentiãdi, ſed vnus tãtum indiuiſibilis, ob ſui infinitatē æquiualēs actui perſonãdi, quem attribuimus entitati diuinę cõceptæ, vt perſonalitati, & actui eſſentiãdi, quē attribuimus eidē entitati diuinæ cõceptæ, vt eſſentiæ: vnde quãuis ratio perſonalitatis, & ratio eſſentię cõueniant entitati diuinæ re ipſa, nō tamē abſq; cõceptione noſtra, qua cã entitatē in ſe, indiuiſibilem diuidimus in perſonalitatē, & in eſſentiã: & quãuis eidem entitati actus, ſeu eidē actui, re ipſa cõueniat eſſe perſonare, & eſſe eſſentiare, non tamē abſq; ordine ad noſtrã cõceptionem, qua eundem actum indiuiſibilem diuidimus in actum perſonãdi, & in actum eſſentiandi: & ob id quãuis perſonalitas, & eſſentia ſint re ipſa, eadem omninò entitas, etiam ſi perſonalitas, re ipſa perſonet, nō tamen eſſentia; & quanuis eſſentia re ipſa eſſentiet, non tamen

men perſonalitas, quia actus perſonandi, tantum cõuenit perſonalitati re ipſa, vt a nobis cõceptus, vt diſtinctus ab actu eſſentiãdi, & cõuenit ipſi re ipſa, vt a nobis cõceptę, vt perſonalitati, & nõ cõceptæ, vt eſſentię. Vnde particula illa *re ipſa*, quãdo dicimus, perſonalitatẽ re ipſa perſonare, nõ ſignificatur aliquid reale purũ, excludẽs ordinẽ, ad noſtram cõceptionem, qua eandem entitatem diuinã diuidimus in perſonalitatẽ, & in eſſentiam, & qua eundem actum diuinũ, diuidimus in actum perſonandi, & in actum eſſentiandi, & ob hũc ordinem ad conceptionẽ noſtram, quamuis perſonare conueniat, re ipſa perſonalitati diuinæ, nõ tamẽ eſſentiæ diuinæ. Quia verò denominatio, qua perſonalitas diuina, dicitur videri, nõ eſt prędicatũ, ſeu actus ipſi perſonalitati ratione ſui cõueniens, ſed eſt quid purè, & omnino a parte rei, abſq; ordine ad cõceptionem noſtrã, quãuis tãtum extrinſecè ab alio actu ei conueniens, nempè a viſione, ſiue creata, ſiue increata. Ideo quòd perſonalitas poſsit videri viſa, aut non viſa eſſentia, non eſt deſumendum ex infinitate entitatis diuinę, ſed ex ipſa viſione, ſeu ex natura ipſius. Et quia natura viſionis, ſeu intuitionis talis eſt, vt idem omnino ſit, quo repræſentatur perſonalitas, & eſſentia, ideo perſonalitas nequit videri, non viſa eſſentia, quod etiã latè explicuimus in ea diffi. 1.

DIFFICVLTAS XVI.

Vtrùm videns Deum ex vi viſionis illius videat creaturam aliquam.

DIfficultas hæc non procedit de creaturis, ſecundùm eſſe eminentiale, quod habent in Deo, in quo, ſunt eminenter; quia cùm hoc eſſe eminentiale creaturarũ, ſit ipſe Deus, iuxta illud Ioa. 1. *Quòd factum eſt, in ipſo vita erat*: Qui videt Deum eo ipſo videt omnes, ſeu eſſe eminentiale omnium earum; ſed procedit difficultas de creaturis, ſecundũ eſſe proprium earum, quod habent formaliter in ſe ipſis extra Deum.

Circa difficultatẽ, ergo Caietan. Molin. Zum. & Ban. q. 12. art. 8. Sot. Caprcol. Ferrar Durand. & Baſſolis, quos referunt, & ſequuntur, Suar lib. 2. cap. 25. Arrubal. & Heric diſp. 51. cap. 1. Granad. Tract. 6. diſp. 1. & Mæratius diſput. 18. docent, videntem Deum ex vi viſionis illius videre creaturas, quod docere videtur S. Thomas ar. 8. ex quibus Durandus, Capreolus, & Baſſolis exiſtimant, videre omnes poſſibiles, & nullam aliquando exiſtẽtẽ videre, niſi peculiari re-

reuelatione: reliqui verò exiſtimant, videre omnes poſsibiles, nec omnes aliquando exiſtẽtes, ſed aliquas plures, vel pauciores pro maiori, vel minori perfectione viſionis Dei.

Quòd autem ex vi viſionis Dei Beatus videat creaturas, docere videtur Auguſtinus 1. de Ciuitate Dei, cap. 7. & 29. & lib. 63. quæſtionum, quæſt. 26. & 4. de Geneſi ad litteram, cap. 22. vbi Auguſtinus in Angelis, duas diſtinguit cognitiones creaturarum: alteram matutinam, qua Angeli in verbo Dei cognoſcunt creaturas, & alteram veſpertinam, qua eas cognoſcunt in ipſarum naturis. Auguſtin. ergo admittit, vidẽtem Deum viſione illius, ſeu in ipſo viſo, etiam videre creaturas, quod etiam tradidiſſe videtur, Bernar. lib. 5. de cõſider ad Eugen.

Et ratione probatur; quia in Deo eſt virtus productiua, creaturarum poſsibilium, nempè omnipotentia, & in eo etiam eſt cognitio creaturarum, etiam aliquando exiſtentium, & complacentia in poſsibilibus, & etiam in aliquando exiſtentibus: ergo videns Deum, qui eo ipſo videt Omnipotentiam Dei, erga creaturas poſsibiles, & cognitionem & complacentiam, etiam circa aliquando exiſtentes, non poteſt, non videre creaturas poſsibiles, & etiam aliquando exiſtentes; quia in omnipotentia, & in cognitione, & in complacentia, circa creaturas eſt in Deo, reſpectus realis ad illas, quia eas re ipſa poteſt producere, & eas re ipſa cognoſcit, & in eis re ipſa complacet.

Gabr. verò in 3. diſt. 14. quæſt. vnica, art. 1. Almainus quæſt. 1. ar. 1. Maior quæſt. 1. Petrus Aliacenſis in 1. q. 12. Ocham in 4. q. 13. art. 2. Vazq. diſput. 50. Beccanus cap. 9. quæſt. 13. & Alarcon diſput. 4. cap. 3. docent, & meritò, Beatum videntem Deum, ex vi viſionis ipſius, vt obiecti viſi, non poſſe creaturam aliquam, nec poſsibilem, nec aliquando exiſtentem videre, quòd nos diximus de Anima Chriſti, Tractat. de Incarnation. diſput. 8. difficult. 5. & dicimus de ipſo Deo, Tractat. de Scientia Dei, diſp. 3. diffic. 2. & fauere videtur Sanct. Thomas q. 57. ar. 5. quamuis q. 12. ar. 8. fauere videatur aduerſarijs.

Ratio, qua maximè cogimur, ad amplectendam hanc ſententiam eſt; quia in nullo prædicato Dei, adhuc in Omnipotentia Dei, nec in cognitione diuina, nec in complacentia diuina circa creaturas, eſt reſpectus, ſeu ordo realis ad creaturas, nec poſsibiles, nec aliquando exiſtentes, nec connexio aliqua realis cum illis: Ergo ex eo quod beatus videat Deum, vt eſt in ſe, nequit ex viſione Dei, vt obiecti duci, & excitari ad cognitionem creaturarum, non ſolum ad claram, ſeu intuitiuam earum, ſed nec ad abſtractiuam. Conſequẽtia

tia probatur;quia ex re viſa nequit,quis excitari ad cognitionem ali quam alterius,quā nec in ſe habet,ſeu continet formaliter,qualiter Deus non habet,ſeu continet creaturas,vt patet, & quam nullatenus re ipſa reſpicit,vt etiam patet: Antecedens autem, nempè Deũ re ipſa,nullam reſpicere creaturam adhuc poſsibilem, ſed eſſe omnino abſolutum à reſpectu reali ad ipſas, probatur; quia Deus eſt ens magis neceſſarium,& magis indefectibile,& magis firmum,quā creaturæ etiam poſsibiles vt patet;quia quanuis nulla eſſet creatura etiam poſsibilis;Deus tamen verè eſſet,ſeu exiſteret:ergo in ipſo nequit eſſe ordo realis ad illas;quia talis ordo,qui in Deo eſſet,ipſe Deus deficeret,ſi nō eſſent creaturæ,ad quas eſſet ordo, ſeu reſpectus realis, Deus ergo abſq;ordine reali ad creaturas abſolutè,& quā tum eſt ex ſe,eſt factiuus,& cognoſcitiuus,& affectiuus creaturarũ, & etiam eſſet talis,quanuis nulla eſſet creatura,adhuc poſsibilis, ſicut etiam abſolutè,& quantum eſt ex ſe,eſt abſolutè viſiuus creaturarum aliquando exiſtentium,quanuis nulla eſſet futura exiſtens, ſicut potuit non eſſe futura exiſtens. Ex quo patet ad rationem aduerſariorum.

Auguſtinus autem,vbi ſupra ab aduerſarijs adductus,vbi admittit, Angelos beatos cognoſcere creaturas in Verbo,& in ipſarũ naturis,vt aduertunt Vazq.diſp.51.c.3.Alar.c.5.& Beecan.vbiſupra: nomine cognitionis creaturarum in Verbo(quàm appellat matutinam)intelligit,non cognitionem earum ſecundum proprium eſſe habitam ex vi viſionis Verbi,vt obiecti,ſed cognitionem ipſius eſſe eminentis & increati earum,quàm habent in Deo,& eſt ipſe Deus: & nomine cognitionis earũ in ipſarũ naturis(quā appellat veſpertinam)intelligit cognitionem,earũ ſecũdũ proprium eſſe, & creatũ earum,& non habitam ex vi viſionis Dei,ſed reuelatione peculiari media ſpecie impreſſa earum:prędicta autem viſio creaturarum in Verbo,dicitur matutina,quia eſt perfectior, & clarior;cognitio autē earum,in ſe ipſis dicitur veſpertina;quia eſt minus perfecta,& minus clara; ſicut in mane eſt maior lux, & maior claritas, quàm in veſpere. Et eodem modo exponendus eſt Bernardus, vt eum exponit Vazquez.

DIFFICVLTAS XVII.

Quas creaturas videant beati videntes Deum.

DIfficultas hæc locũ habet, non ſolum in ſententia aſſerentiũ creaturas videri à beatis ex vi viſionis Dei, vt obiecti ducẽtis in viſionem earum, ſed etiam in noſtra ſententia, qui dicimus, nullã creaturam, adhuc poſsibilem videri ex vi viſionis Dei, vt obiecti modo dicto, quæ quãuis non videantur ex vi viſionis Dei, vt obiecti; poſſũt tamẽ dici, videri à beatis in Verbo: ideſt, Verbo reuelante; quia quã uis earum reuelatio fiat à tota Trinitate, attribuitur tamen Verbo; quia quæ ad cognitionem pertinent, attribuũtur Verbo: quia per cognitionem fuit à Patre productum, ſicut quæ pertinent ad amorem attribuuntur Spiritui Sancto; quia fuit à Patre, & à Filio per amorem productus.

Circa creaturas, ergo purè poſsibiles, ſeu nunquam exiſtentes, contra Duran. in 4. d. 49. q. 3. exiſtimantem, quẽlibet beatum videre omnes creaturas purè poſsibiles, & contra Maior. in 3. d. 14. exiſtimantem animam Chriſti eas omnes videre, conueniũt cõmuniter Theologi, nullum beatum, adhuc animã Chriſti, cognoſcere omnes creaturas purè poſsibiles, & meritò; quia non ex vi viſionis Dei, vt obiecti; quia vt iam diximus, beati nullam ſic vident, nec videre poſſunt, nec cognitione propria earum, ſeu in ipſiſmet; quia ad cognitionẽ multitudinis, tam infinities infinitæ, nullum eſt ſufficiens fundamentum: quia nec titulus ſtatus beatifici, adhuc animæ Chriſti, nec aliquis alius id expoſcit.

Negandum tamen non eſt, beatos cognoſcere aliquas ſaltem earum, quæ erant poſsibiles à cauſis creatis, aliquãdo exiſtentibus pertinentibus ad ſtatum ipſorum.

Circa numerum verò rerum purè poſsibilium, quas beati cognoſcunt, nihil poteſt diffiniri; quia nullum adeſt fundamentum ad hoc, animam autem Chriſti, quanuis non cognoſcat omnes, vt diximus Tractat. de Incarn diſpu. 8. difficul. 5. cognoſcere tamen infinitas, & infinitas in actu ſpecies, & indiuidu diximus difficult. ſeptim. & 8.

Circa creaturas verò, aliquando exiſtentes conueniunt cõmuniter Theologi, beatos in Verbo modo prædicto videre myſteria quæ in via à fidelibus credũtur, non ſolũ myſterium Trinitatis, quòd viſione ipſa beatifica vidẽt, de quo myſterio loquitur Paul. 1. ad Cor. 13.

dum

dum ait; *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*; ſed etiam myſteriũ incarnationis, & reſurrectionis, & Euchariſtiæ, & reliqua pertinentia ad Chriſtum, & ad Beatiſs. Virginem, & quæcunq; alia, quæ in hac vita à fidelibus creduntur, etiam quæ ipſi actu non crediderunt.

Excipimus diem iudicij; quia hunc nullus ſcit iuxta illud Marci 13 de die illo, & hora nemo ſcit, nec Angelus in cœlo; illis autem verbis immediatè ſequentibus: *Nec filius hominis*, tantùm ſignificatur, animam Chriſti illum non ſciuiſſe, ad dicendum alijs; non verò illum abſolutè ignoraſſe, vt diximus diſput. illa 8. difficul. 6.

Vident autem beati dicta myſteria, etiam in indiuiduo; quia horum viſio congruentior eſt, quàm eorum in communi; nullum tamen eſt fundamentum, adhuc congruentiæ ad affirmandum, beatos videre omnia indiuidua, v.g. omnia Sacramenta Euchariſtiæ in indiuiduo.

Circa reliquas verò creaturas aliquando exiſtentes, conueniunt S. Thom. 1. p. q. 10. ar. 2. Suar. cap. 28. Beccan. cap. 9. q. 13. Merat. diſp. 21. Alarcon diſp. 4. cap. 4. & communiter Theologi, quemlibet beatum in Verbo videre creaturas, ad ſuum ſtatum pertinentes, tam ſupernaturales, quàm naturales, & tam liberas, quàm neceſſarias: quia eſt valdè conſonum, & congruum, vt beato nihil ſit ignotum eorum, quæ ad ſuum ſtatum pertinent, & non ſolum videre, quæ pertinent ad ſtatum ipſum beatitudinis, vt in eo ſtatu prudẽtiſsimè procedant, & operentur, ſed etiam, quæ pertinent ad ſtatum, quem in via habuerũt, v g. fundatorem alicuius religionis videre in Verbo, quæ in ſua religione fuerunt, & tempore ſuæ mortis aderãt, & quę poſtea ſuæ religioni adueniunt, & Regem, quæ in ſuo regno fuerunt, & quę erant tempore ſuæ mortis, & quæ poſtea adueniunt, & Patrem familias, quæ ad ſuam familiam pertinuerũt, & quę tẽpore ſuæ mortis pertinebant, & quæ poſtea pertinebũt, & quẽlibet beatum orationes, quæ ad ipſum funduntur a viatoribus, vt poſsit curam eorum ſuſcipere.

Et beati non ſolum vident creaturas, aliquando exiſtentes ad ſuum ſtatum pertinentes, ſed etiam totam machinam vniuerſi, quo ad ſpecies, & etiam quo ad aliqua indiuidua cuiuſlibet ſpeciei, in quo etiam Theologi cõmuniter conueniunt; quia id eſt maximè conſentaneum appetitui rationali beati, non verò quo ad omnia indiuidua, vt nonnulli falsò exiſtimant; quia omnium eorum viſio nõ adeo rationabiliter deſideratur.

Animam autem Chriſti cognouiſſe, omnia aliquãdo exiſtẽtia etiã

diem iudicij diximus in ea diffi.6.diſp.8.& Beatiſsimam Virginem videre omnia, quæ ad omnium ſtatum pertinent, admittendum eſt, vt aduertunt Granadus Tract.6.diſp.1.ſection.9.& Alarcon diſp.4. c.4.quia ea omnia etiam pertinent ad ſuum ſtatum, cum ſit mater omnium.

Omnia autem prædicta vident beati in Verbo, non formaliter ex vi viſionis Verbi, ſed viſione habita per ſpeciem impreſſam, à Deo ipſis infuſſam intuitu viſionis ipſius Dei; ea autem vident non ſemper; quia aliquando ab ea viſione liberè deſiſtunt, & quæ poſt mortẽ ipſorum eueniunt, non vident à primo inſtanti beatitudinis ipſorũ; quia ad id nullum vrget fundamentum, ſed à tempore, vel inſtanti, in quo eueniunt, & tunc ipſis à Deo infunduntur ſpecies eorum, & non antea.

Et quia ad ſtatũ alicuius minus beati aliquando pertinẽt plura, quã ad ſtatum magis beati, ideo minus beatus aliquando videt plura, quã magis beatus, quanuis hìc perfectiore viſione, iuxta perfectiorẽ viſionem Dei, intuitu cuius viſionis eis tribuitur prædictorum viſio.

DIFFICVLTAS XVIII.

Vtrùm viſio, qua beatus videt Deum poſsit eſſe ita perfecta, vt ſit comprehenſiua ipſius Dei.

Difficultas hæc non procedit de comprehẽſione rei, ſumpta com prehenſione pro tentione, ſeu adeptione illius; qui comprehen ſione ſic ſumpta, quilibet beatus comprehẽdit Deũ; quia quilibet te net, ſeu adipiſcitur Deum viſione ipſius, quod eſt de fide, iuxta illud 1.ad Corin.9.*Sic currite, vt comprehendatis*; ſed procedit de cõpre- henſione rei, ſumpta pro intellectione penetratiua rei intellectæ.

Cõueniunt Theologi, Deũ à nulla creatura, adhuc ab anima Chri ſti poſſe viſione ipſius, ſic penetratiuè comprehendi: intelligunt autẽ adhuc de potentia Dei abſoluta, quod de anima Chriſti dixim. Tra- ctat de Incarn diſp.8.dif.4.

Sed quanuis in eo conueniant Theologi, variant tamen in explica tione, ſeu acceptione comprehenſionis qua Deus ſe ipſum penetra- tiuè comprehendit, & qua nequit à creatura, adhuc de potentia Dei abſoluta, ſic comprehendi.

Et in primis ſi comprehẽſio Dei ſumatur pro viſione Dei, qua ita videtur, vt nihil eorũ, quæ ſunt formaliter in ipſo lateat videntẽ, vt ſumitur ab Aug. Ep.112.c.8. non ſolũ Deus ſe comprehendit, quod

eſt

eſt certiſsimum,ſed etiam quicūq; beatus eum comprehēdit quãuis nō ſolis viribus naturæ,ſed ſupernaturali lumine illuſtratus, quia videns Deū,prout eſt in ſe,nequit nō videre omnia, quæ ſunt formaliter,& intrinſicè in ipſo,ob ſummam Dei ſimplicitatem,vt diximus dif.15.Vndè quanuis Deus ſit ſic incōprehenſibilis à beato viribus naturæ;non tamen ſupernaturaliter illuſtrato.

Si verò comprehenſio Dei ſumatur,vt ab aliquibus ſumitur,pro viſione omniū,quæ ſunt in Deo,non ſolū formaliter, qualiter in Deo ſunt eſſentia,attributa,& perſonalitates:ſed etiā omnium, quæ ſūt in Deo eminenter,qualiter in eo ſunt,omnes creaturæ poſsibiles,& aliquādo exiſtentes,exiſtimamus,cōprehēſione ſic ſumpta,non ſolū Deum ſe ipſum comprehēdere,quod eſt certiſsimum,ſed etiā poſſe ſic à beatis de potentia Dei abſoluta comprehendi;quia nō ſolū lumine gloriæ illuſtrati vidēt omnia,quæ ſunt formaliter in Deo, ſed etiā de potentia Dei abſoluta poſſunt videre omnia quæ ſunt eminēter in Deo,ſpeciebus impreſsis proprijs omniū eorū à Deo infuſis, vt dicimus tract.de Incar diſp.8.diſp.8.dif.5.quia in harum infuſione,nulla apparet repugnantia.

At ſi ad rationem comprehēſionis ſic ſumptæ,requiratur,vt aliqui falsò exiſtimant,quòd creaturæ in Deo,eminenter cōtentæ videantur ex vi viſionis Dei,vt obiecti ducentis ad viſionem earum, Deus non ſolùm non poſſet comprehendi,ab intellectu creato;quia nulla creatura poteſt,ab intellectu creato videri,ex vi viſionis Dei, vt diximus dif.2.ſed nec Deus poſſet à ſe ipſo comprehendi; quia impoſſibile eſt,quòd Deus ex vi viſionis ſui videat creaturam aliquam,vt diximus dif.16.& tract.de ſcientia Dei,diſp.3.dif.2.

Id verò quòd Vazq. ait diſp.13.c.4.nempè,Deum ſe ipſum comprehendere,quanuis nullam creaturam,videat ex vi viſionis ſui, vt obiecti,quaſi ducētis ipſum ad cognitionem earum; quia vi eiuſdē viſionis indiuiſibilis,qua ſe ipſum videt,& omnia, quæ ſunt formaliter in ipſo,etiam videt omnes creaturas ad ſe ipſum pertinētes:nobis non probatur;quia ſi creaturæ non videntur à Deo, ex vi viſionis ipſius obiecti,quaſi ducentis ipſum ad viſionem creaturarum,vt verè non videt iuxta ſententiam ipſius Vazq. quanuis ipſe Deus, & creaturæ videantur vi eiuſdem viſionis indiuiſibilis, Deus non magis penetratur intrinſicè,ſeu in ſe ipſo,quâm ſi creaturæ non videātur;quia creaturæ nō pertinent intrinſicè ad Deū,ſed tantū extrinſecè,videlicet tanquam quid extrinſecū,ſeu effectus ipſius: ergo ex eo,quòd creaturæ videātur,quãuis eadem indiuiſibili viſione, quā Deus ipſe,nō magis penetratur ipſe,vt eſt in ſe,quā ſi non videātur: & ob id ad comprehēſionem Dei,vel nō eſt neceſſariū videre crea-

turas, vt nos exiſtimamus, vel ſi ad id eſt neceſſarium, vt non pauci exiſtimant, neceſſarium eſt quòd videantur ex vi viſionis ipſius, vt obiecti; quia aliter non magis penetrabitur Deus, vt eſt in ſe, ſecundum ſuam ſubſtantiam.

At ratione ergo comprehenſionis penetratiuę Dei ſtrictè ſumptę qua Theologi aiūt, Deum non poſſe à creatura comprehēdi, adhuc de potētia Dei abſoluta; cōprehēdi tamē à ſe ipſo, nō eſt neceſſariū videre creaturas eminēter in Deo cōtentas; quia in primis nō eſt neceſſariū eas videre ex vi viſionis Dei, vt obiecti; quia Deus ſe ipſum comprehēdit, & tamen eſt impoſsibile eas ſic videri, vt diximus, nec eſt neceſſariū, imo nec ſufficiēs, eas videre vi ipſius viſionis indiuiſibilis, nec aliter, quàm ex vi viſionis Dei vt obiecti; quia viſio earum aliter quā ex vi viſionis Dei, vt obiecti, nequit cōducere ad maiorē, ſeu pleniorem, & magis penetratiuam viſionem Dei, vt eſt in ſe, ſeu ſecundum ſuam ſubſtantiam, ob rationem dictam.

Ex eo ergo Deus nequit, ab intellectu creato eū vidente comprehēdi ſtrictè, adhuc de potentia Dei abſoluta, & ex eo à ſe ipſo ſtrictè cōprehēditur; quia ſcilicet, vt ait S. T. q. 12. ar. 7. & nō pauci Theologi, quāuis intellectus creatus totū Deum, vt in ſe eſt, ſeu omnia, quæ in ipſo ſunt formaliter, & intrinſicè videat, nō tamē adæquatè: quia nō videt Deum modo proportionato, ſeu adæquato viſibilitati Dei, ſeu quem expoſcit viſibilitas Dei. A ſe ipſo autem non ſolū videtur totus, ſed etiam modo adæquato ſuę viſibilitati; quia modus viſionis proportionatus, & adæquatus, ſeu viſio proportionata, & adæquata viſibilitati Dei, eſt viſio ſubſtantialiter infinita; quia tali viſione Deus ſe ipſum videt, & ea viſio nō excedit viſibilitatē Dei, ſeu non eſt maior viſione, quā exigit viſibilitas Dei; quia Deus nō ſe videt excesſiuè, ſeu viſione excedente viſibilitatem ſui, & tali viſione, nēpè ſubſtantialiter infinita, nequit ab intellectu creato videri, adhuc de potētia Dei abſoluta, vt patet; ſed tantùm viſione accidētali, quāuis hæc de potentia Dei abſoluta, poſſit eſſe infinita, & ob hanc dictam rationem, tract. de Incar. diſp. 8. dif. 4. diximus, animam Chriſti non poſſe Deum ſtrictè comprehendere.

Ad comprehēſionem autem ſubſtantiæ creatæ, non requiritur viſio ſubſtātialis; ſed ſufficit accidētalis; quia viſibilitas ſubſtātiæ creatæ, non expoſcit viſionem ſubſtantialem, ſed tantū accidentalem; quia ſubſtātia creata, nec per ſe ipſam, nec per ſpeciē ſui, mouet ad viſionem ſubſtantialem, ſed tantū accidentalem: quòd ſi Deū quaſi mouet obiectiuè ad viſionem ſubſtantialem, nō eſt ratione ſui, vt patet, ſed tantùm quaſi comitanter ex eo ſcilicet, quòd Deus, quem quaſi mouet, non videt, nec videre poteſt, niſi viſione ſubſtantiali, &

in-

infinita.& etiam ipſum accidẽs,& non quia ſubſtantia creata ratio-ne ſui, ad eam moueat,& eam exigat.

Sed quanuis ita verum ſit, Deum à nulla creatura, adhuc ab anima Chriſti poſſe ſtrictè comprehendi, vt oppoſitum ſit temerariũ; quia eſt contra omnes Theologos,& abſq; vrgenti fundamento nõ tamen eſt de fide, vt contra Scotũ in 4.d.49.q.3.ar.1.&contra Suar. cap.5.& contra Granadum diſp.13.ſect.2.aduertunt Vazq.diſp.52. & Alarcon diſp.4.c.6.& indicat Mẹratius diſp.20.ſect.2. & nos diximus in ea diffi.4.quia quanuis in ſcriptura,& in Concil. Lateran. ſub Innoc.III.in decreto de Fide cap.1.& 2.Deus dicatur incomprehenſibilis à creatura, quod refertur in cap *firmiter* de Sum. Trinitate,& fide Catholica; explicari tamen poteſt ex viribus naturæ, & hoc modo, ex viribus naturæ de fide eſt, Deum eſſe incomprehenſibilem,& inuiſibilem à creatura; non tamen eſt de fide, eſſe incomprehenſibilem de potentia Dei abſoluta, quanuis nequeat abſq; temeritate negari ob rationem dictam.

DISPVTATIO VNDECIMA.

De potentia Dei.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Deo ſit potentia.

CONueniunt Catholici contra Vorſtium Caluiniſtam, in Deo nõ eſſe re ipſa potentiam paſsiuam; quia nihil poteſt re ipſa recipere; quia ſi aliquid maximè perfectionem, aliquam ipſi re ipſa ſuperadditam, Deo autem, vt potè omnino,& infinitè ſimpliciter perfecto, nihil adhuc perfectionis poteſt re ipſa ſuperaddi, quòd recipere poſsit; Verbum autem diuinum, ſeu vnigenitus, Ioan.1 dicitur eſſe in ſinu Patris, non quia ſit in Patre receptus; quia Verbum, vt potè ſubſtantia,& omnino perfecta nequit in aliquo recipi, ſed quia eſt productus à Patre eiuſdem eſſentiæ, ſeu naturæ cum ipſo,& ob id etiam dicitur productus ad intra à Patre.

Eſt ergo difficultas, an in Deo ſit potentia actiua, ſeu productiua alicuius, & non procedit de potentia productiua ad intra; quia in Deo non eſſe, re ipſa intellectum eſſentialem productiuum intellectionis eſſentialis communis tribus perſonis, dicimus

Tract.de Scientia Dei diſp.1.dif.4.& non eſſe re ipſa volũtatẽ eſſentialem productiuam volitionis eſſentialis communis tribus perſonis,dicimus Tract.de volunt. Dei,diſp.1.diff. 1.eſſe tamen in Patre re ipſa intellectum notionalem actiuum ſibi proprium, & in Patre, & in Filio,voluntatem notionalem actiuam ipſis propriã, dicimus Tract de Trinit.diſp. 1.dif.8.

Supereſt ergo difficultas,an in Deo ſit re ipſa potẽtia actiua ad extra,id eſt,ad producendas creaturas,quæ ſunt extra ipſum,ſeu diuerſæ naturæ ab ipſo.

Circa quam,certum eſt de fide in Deo eſſe,re ipſa potentiã actiuã ad extra ſeu ad producendas creaturas,1.Paral.29. *In manu tua virtus & potentia.* Iob 13. *Contra folium quod vento rapitur oſtendis potẽtiam tuam?* Pſ 79. *Excita potentiam tuam & veni.*

Et id cõſtat ratione à poſteriori;quia Deus re ipſa produxit omnes creaturas ergo in eo re ipſa eſt potentia actiua,ſeu principiũ actiuũ, quo eas produxit:quod verò hæc potentia,nõ diſtinguatur re ipſa à Deo,nõ obſtat vt ſit re ipſa potẽtia;quia adhoc ſufficit,quòd diſtinguatur re ipſa à creaturis,quarũ eſt principiũ actiuũ,ſeu potẽtia actiua.

DIFFICVLTAS II.

In quo ſita ſit formaliter potentia actiua Dei.

Difficultas hæc procedit,ſiue eſſentia,& attributa re ipſa diſtinguãtur,vt placet Scotiſtis,ſiue tãtũ ratione,vt nobis placet, in quo videlicet,ex his formaliter cõſiſtat potẽtia actiua,ſeu executiua Dei

Aureol.in 1.dubit.42.art.2.& Suar.lib.1.cap.9.docent, dictam potentiam ſitam eſſe formaliter in eſſentia diuina,vt eſt eſſentia.

Duran.in 1.d.38.q.1.& Zum.q.25.ar.1.q.vni.docent,potentiam actiuam Dei eſſe attributum,quoddam rationem diſtinctum ab intellectu,& à voluntate,ſicut in nobis potentia actiua, ſeu executiua,v.g.potentia loco motiua,eſt realiter diſtincta,ab intellectu, & à voluntate.

Vazq.diſp.102.docet,potentiam actiuam,ſeu executiuam Dei,ſitam eſſe in facultate voluntatis Dei,& in actu ſcientiæ rerum factibilium.

Molin.verò, quæſt. 25.ar.1.diſpu.2.& Beccan.cap. 17.quæſt.2. docent, & meritò,potentiam executiuam Dei, reſpectu creaturarum,de qua procedit difficultas,ſitam eſſe formaliter in ſola voluntate Dei,& non ſumpta pro ipſa facultate voluntatis (etiã ſi hęc

ad-

admittatur in Deo) ſed pro decreto, ſeu actu efficaci ipſius, quod videtur docuiſſe, Scotus in 1. diſt. 37. quæſt. 1. ratio huius noſtræ ſententiæ eſt quia decretum efficax Dei efficiendi creaturas, eſt immediatè circa creaturas, & eſt efficax, & nullo fundamento poteſt affirmari formaliter non eſſe efficax phyſicè, imò eſſe ſic efficax ſuadet, quòd in ſuo genere ſit infinitè perfectum, ac proinde quòd nō egeat potentia phyſicè executiua ab ipſo formaliter diſtincta.

Quod verò in creaturis decretum efficax noſtræ voluntatis diſtinguatur, & realiter à noſtra potentia executiua, v. g. loco motiua, & attributa diuina diſtinguantur ratione inter ſe, & ab eſſentia, quia concipiuntur inſtar rerum creatarum, non obſtat, vt decretum efficax Dei non diſtinguatur ratione à ſua potentia executiua; quia non ſemper diſtinguimus attributa, & eſſentiam concipiendo illa inſtar rerum creatarum, nempè quando id fieri nequit, niſi Deo, attribuendo defectum aliquem perfectionis, & quia in caſu præſenti id non poteſt fieri, niſi attribuendo decreto Dei defectum dictæ perfectioni; nempè defectum efficacitatis phyſicæ, ideò in Deo nō ſunt diſtinguenda ratione decretum efficax Dei, & potentia executiua ipſius, quanuis in creaturis realiter diſtinguantur.

Et quòd potentia actiua, ſeu executiua, diuina creaturarum non poſsit, nec potuerit Deo deficere, non obſtat, vt decretum efficax Dei non ſit formaliter potentia actiua; quia etiam decretum efficax Dei, nec poteſt, nec potuit deficere Deo, quia decretum efficax Dei, eſt ipſe Deus, qui non poteſt, nec potuit deficere.

Pro huius intelligentia, obſeruandum eſt, iuxta ea quæ dicimus tract. de voluntate Dei, diſp. 2. diffic. 2. decretum Dei intrinſicè, & in ſe ipſo eſſe re ipſa abſolutum ab omni reſpectu reali ad obiectum, ſeu ad creaturas, quia Deus intrinſicè tantum eſt abſolutè decernēs, nullam creaturam decernens, ſeu reſpiciens quod Deo neceſſario conuenit, & eo decreto, vt ſic nihil fieret phyſicè, niſi pro libertate Dei applicaretur, ſeu terminaretur ad creaturas, quas Deus medio ipſo decreto abſoluto vult producere, ex quo nihil intrinſecum accreſcit dicto decreto, ſed tantùm reſpectus quidam extrinſecus, ſeu rationis ad creaturas, quas Deus medio illo vult efficere; in hoc ergo decreto efficaci Dei abſoluto ab omni reſpectu reali, cōſiſtit potentia actiua, ſeu executiua Dei, qua phyſicè poſsit efficere creaturas, & eas efficit pro libertate ipſius, ea proportione qua facultas noſtræ voluntatis eſt phyſicè potens elicere volitionem, & eam elicit pro ſua libertate, applicando ſe ad id abſque aliquo alio prævio.

Actus autem ſcientiæ rerum factibilium, & modi eas efficiendi, qui in Deo prærequiritur ad efficiendas creaturas, nō attingit crea-

turas immediatè, ſed medio dicto decreto, ac proinde, actus iſte ſcientiæ Dei, non intrat formaliter rationem potentiæ actiuæ Dei; ſed ſolum ipſum decretum; quia potentia actiua, ſeu executiua, cuiuſcumque obiecti, ſita eſt in principio immediato phyſicè influente in obiectum, ſeu effectum.

Vnde perſonalitates diuinæ, non intrant formaliter rationē potentiæ actiuę Dei ad extra, nec per ſe requiruntur ad producendas creaturas, quia decretū Dei, quo exiſtimamus immediatè effici phyſicè creaturas, non oritur noſtro modo intelligendi ex perſonalitatibus, ſed tantū ex natura, ſeu eſſentia Dei, aut ex facultate volūtatis ipſius, ſi hæc re ipſa reperitur in Deo; quia generaliter quæcūque actio, ſeu operatio; in creaturis, & in diuinis, immediatè oritur ex natura, ſeu eſſentia, aut ex facultate, ipſius naturę, ſeu eſſentiæ orta immediatè ex natura, vt dicimus tract. de Incarn. diſp. 1. diffic. 16.

Actum verò imperij intellectus qui ab aliquibus poſt decretum efficax admittitur, non reperiri in creaturis, diximus tract. de actibus humanis, diſput. 4. difficul. 17. & in Deo non reperiri firmius exiſtimamus, quia decretum efficax Dei, vtpote perfectiſsimè, & ſufficiētiſsimè efficax, non eget eo imperio intellectus ad effectionem creaturarum, & multo minus, quam decretum efficax voluntatis creatæ, quia eſt eo infinitè perfectius, & efficatius.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm potentia actiua Dei, ſit infinita.

CONueniunt Catholici contra Vorſtium, potentiam actiuam Dei eſſe infinitam; quia proportionatur eſſentiæ diuinæ infinitæ, ex qua, quaſi ex radice oritur, vel ex natura rei, iuxta opinionem aſſerētium eſſentiam, & attributa diſtingui ex natura rei, vel oritur noſtro modo concipiendi iuxta noſtram ſententiam, ſecundùm quam dicimus eſſentiam, & attributa Dei, tantum diſtingui ratione ratiocinata.

Eſt ergo potentia actiua Dei infinitè perfecta, ſeu eſt infinita entitatiuè, ſeu intrinſicè, cùm ſit proportionata eſſentiæ Diuinæ, quæ eſt infinitè perfecta, ſeu entitatiuè, ſeu intrinſicè infinita.

Sed quamuis potentia actiua Dei ſit entitatiuè infinita, non fit quòd poſsit efficere effectum infinitum entitatiuè, non ex defectu ipſius potētię, ſed ex impoſsibilitate effectus entitatiuè infiniti quia talis effectus eſt impoſsibilis, quia talis effectus ſic infinitus eſſet

Deus,

Deus, & Deus fieri non poteſt. vnde potentia actiua Dei, quanuis ſit infinita entitatiuè, ſeu intrinſecè; non tamen eſt infinitè obiectiuè ſimpliciter, quia nequit efficere effectum ſimpliciter infinitum; quia tamen Deus poteſt efficere effectum creatum infinitum in actu, tam ſecundùm magnitudinem, quàm ſecundùm multitudinem, & non tãtum indiuiduorum, ſed etiam ſpecierum, vt dicimus tract. de Incarn. diſp. 8. diffic. 8. & lib. 3 phyſic. cap. 4. quæſt. vnica, quia in eo nulla reperitur repugnãtia nec oſtendi poteſt: ideò potentia actiua Dei, eſt obiectiuè infinita, non ſimpliciter, ſed tantùm ſecundum quid; quia non eſt infinitas ad aliquid increatum, ſed tantũ ad creatum, & tantum quo ad magnitudinem aut quo ad multitudinem.

Et non ſolum potentia Dei eſt infinita quoad obiectum modo dicto: ſed etiam eſt infinita quoad modum; tum, quia eſt potens producere, & producit creaturas ex nihilo, quòd nulla res creata poteſt, ſed tantum increata; tum etiam, quia producit creaturas independenter ab alio, quę non reſpiciant eſſentialiter aliud, qualiter reſpiciunt actiones vitales, vt cognitio, & appetitio, quæ reſpiciunt eſſentialiter viuens, vt principium, quòd nulla res creata poteſt, ſed tantum res increata.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm in Deo ſit omnipotentia.

CONueniunt Catholici, Deum eſse omnipotentem, quòd expreſſum eſt in ſymbolo Fidei: *Credo in vnũ Deũ, Patrem omnipotentem*, & in ſymbolo Athanaſij: *Omnipotens Pater, omnipotens filius, omnipotens Spiritus ſanctus*; & Geneſ. 17. *Ego Deus omnipotens*; & Exod. 15. *Dominus quaſi vir pugnator omnipotens nomen eius*.

Et ratione conſtat, quia Deus poteſt omnia quæ fieri poſſunt, ſeu quæ non repugnant, ſeu non implicant contradictionem fieri: ergo eſt ens omnipotens, vtpotè potens omnia, quæ fieri poſſunt; conſequentia patet, antecedens conſtat Matth. 19 *Apud Dominum omnia poſsibilia ſunt*, & Lucæ 1. *Non eſt impoſsibile apud Deum omne verbum*: & ratione conſtat, quia potentia actiua Dei eſt infinita: ergo poteſt abſque limite, ſeu fine, omne, quòd fieri poteſt; ergo eſt omnipotens.

Id, autẽ dicitur repugnare, ſeu implicare contradictionem, vel quòd in ſe ipſo inuoluit eſse, & non eſse, quæ ſunt termini contraditorij, v. g. hominẽ eſse irrationalem; quia id in ſe ipſo inuoluit eſse hominẽ, vt patet, & non eſse hominẽ, quia quòd eſt irrationale,

non

non eſt homo, vel quod implicat contradictionem ipſi Deo, ſeu reſpectu Dei, v.g. Deum mentiri, quia hoc inuoluit eſſe Deum, vt patet, & etiam non eſſe Deum, quia aliquem mentiri ſupponit non eſſe Deum.

Creaturæ autem ſunt poſsibiles, non à Deo, quia Deus nullatenus concurrit ad earum poſsibilitatem, ſed ſunt poſsibiles ex ſe ipſis, quia ex ſe ipſis habent quòd non inuoluant negationem ſui eſſe.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Deus poſsit efficere quòd præterita non fuerint.

CIrca hanc difficultatem in re conuenire videntur Theologi, nêpè præteritum, ſeu id quod fuit, in ſenſu compoſito, ſeu ex ſuppoſitione quod fuit, non poſſe fieri à Deo, quòd non fuerit quia fuiſſe & non fuiſſe, ſunt contradictoria, ſeu implicant contradictionem, quòd eſt impoſsibile fieri: & eadem proportione, quòd eſt præſens ex ſuppoſitione, quòd ſit pręſens, non poſſe fieri à Deo, quòd non ſit præſens in ea duratione, in qua eſt præſens, etiam ſi poſsit à Deo fieri, quòd non perſeueret præſens: & quòd eſt futurum ex ſuppoſitione, quòd ſit futurum non poſſe fieri à Deo quòd non ſit futurũ, quia implicat contradictionem, id quod eſt præſens, non eſſe præſens, & quod eſt futurum, non eſſe futurum: in ſenſu verò diuiſo, ſeu abſoluto Deum potuiſſe efficere quod id, quod eſt præſens, non eſſet præſens, & quòd id, quòd eſt futurũ, non eſſet futurum; imò & potuit efficere quod id, quod fuit pręteritum non fuiſſet præteritum; Deus enim optimè potuit, quòd non fuiſſet Chriſtus Dominus, de quo legi poſſunt, Vazquez diſput. 105. Suarez lib 3. cap. 9. Granad. diſput. 8. & Beccanus cap. 17. quæſt. 5.

Quod ſi obijcias, Deus non eſt minus potens, nunc quam fuit ab æterno, ſed ab æterno potuit efficere, quòd nõ fuiſſet, quòd fuit v. g. quòd non eſſet Adam: ergo & nunc poterit efficere, quod non fuerit: reſpondemus concedendo, Deum non eſſe minus potentẽ nunc quam fuit ab æterno, nihilominus nunc non poſſe efficere, quod nõ fuerit, quod iam fuit, non defectu potentiæ Dei, ſed defectu ipſius obiecti, quia iam factum, eſt impoſsibile, ſeu implicans contradictionem, quòd non fuerit, quia verè fuit, & ante non erat impoſsibile, quia anteà non fuit.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm Deus poſsit efficere plura quàm fecit, & facturus eſt.

SVpponimus, duplicem diſtingui à Theologis potentiam in Deo; aliam ordinariam, & aliam abſolutam; potentia ordinaria dicitur, qua Deus ſecundum communes leges, & modo ordinario aliquid facit, quæ ob id dicitur ordinaria, & dicitur ordinata, quando ea efficit, quod decreuit efficere: potentia verò abſoluta dicitur, qua Deus poteſt operari, quidquid non implicat contradictionem, etiam ſi id non decreuerit decreto applicato ad id efficiendũ, nec ſit conforme communi, & ordinario modo operandi Dei, vt morientem in peccato mortali liberare ab inferno.

Hoc ſuppoſito, conueniunt primò Theologi, Deum, nec ſua potentia ordinaria, nec ordinata poſſe facere aliud quàm quòd fecit, aut facturus eſt; quia nihil facit, niſi quòd ſuo decreto decreuit facere, & id non decreuit, quia erat contra ſuam legem ordinariam.

Conueniunt ſecundo Catholici, Deum ſua potentia abſoluta potuiſſe, & poſſe facere alia plura, & diſtincta quàm fecit, & facit, & facturus eſt, quòd ſatis ſignificatur in ſcriptura, Matth. 3. & Luc. 3. *Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ*, & tamen non ſuſcitauit, & Matth. 26. *Potuiſſet Deus exhibere Chriſto duodecim legiones Angelorum* quas nõ exhibuit, & Marci 14. *Abba Pater, omnia tibi poſsibilia ſunt, transfer calicem hunc à me*, quem non tranſtulit.

Et ratione conſtat, quia prætereà quæ Deus fecit, & facit, & facturus eſt, ſunt alia multa poſsibilia, vt ex ſe patet, & conſtat ex dictis teſtimonijs ergo præter ea quę facta ſunt, & fiunt, & fiẽt, etiam ſunt alia multa; quæ poſſunt à Deo fieri.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm Deus poſsit facere meliora eis quæ fecit.

SVpponimus, ipſa quæ fiunt à Deo non poſſe fieri meliora eſſentialiter, quia eſſentia cuiuſcumque rei conſiſtit in indiuiſibili, ac proinde nequit eſſentialiter creſcere, ſeu fieri melior: bene tamen poſſe fieri meliora accidentaliter communicando eis meliora accidentia.

Eſt tamen difficultas; an Deus poſsit facere alias res meliores, eis quas fecit.

Circa quam, certum eſt Deum aliqua feciſſe, quibus in ſuo genere non poſſunt fieri meliora quia vniuit humanitatem Chriſti, perſonæ filij, qua nulla alia eſt melior; & beatam Mariam fecit Matrem Dei quo nequit eſſe melior filius; & viſio beatifica eſt circa Deũ quo nequit eſſe nobili⁹ obiectũ, & eſt circa illũ, vt eſt in ſe, quo eſſe nequit melior modus verſandi circa Deum: potuit tamẽ prædicta intra ſuũ genus meliora efficere, quia potuit efficere humanitatem accidentaliter phyſicè meliorem, ſeu perfectiorem, & vnionem hypoſtaticã phyſicè perfectiorem; & potuit beatam Virginem per efficere, accidentaliter phyſicè perfectiorem, & Sanctiorem: & etiam viſionem beatificam, perfectiorem ſaltem intenſiuè.

Poſſe autem Deum efficere plures creaturas, non ſolũ indiuidualiter perfectiores: ſed etiam eſſentialiter, ſeu ſpecifice, creaturis productis, docet Vazq. diſp. 106. & 107. & nos dicimus tract. de Incarn. diſp. 8 diffic. 8. quia Deus poteſt non ſolum indiuidua indiuidualiter perfectiora, & perfectiora ſine fine producere; ſed etiam ſpecies perfectiores, & perfectiores ſpecificè ſine fine producere, quia quacumque ſpecie producta poteſt aliam, & aliam perfectiorẽ ſine fine producere, quia quæcumque producta eſt finitæ perfectionis, non attingens perfectionem Dei: ergo poteſt aliam, & aliam perfectiorem illa ſine fine, ſeu ſine vltima perfectiſsima omnium producere, quia eius potentia eſt omnino infinita: ergo infrà ſe ipſum, quẽ non poteſt efficere, poteſt perfectiorem, & perfectiorẽ ſine vltima producere.

Si ergo Deus poteſt creaturas indiuidualiter, & ſpecificè perfectiores, & perfectiores ſine fine producere, Deus poteſt abſq; dubio efficere creaturas indiuidualiter, & ſpecificè perfectiores, & meliores eis, quas produxit, cũ non produxerit creaturas optimas omniũ, quia nulla poteſt produci maxima & ſuprema, vt dicimus in ea diffic. 8.

DISPVTATIO DVODECIMA.

De diſtinctione attributorum.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm attributa inter ſe, & ab eſſentia diſtinguantur ante operationem intellectus.

Conueniunt Theologi contra Gualterũ, attributa non diſtingui realiter inter ſe, nec ab eſſentia, diſtinctione reali adæquata, qualis eſt inter res plenè, ſeu adæquatè diſtinctas, quòd plures. PP. ſignificant,

ficant,quos referunt Suar.lib.1.cap.10.& Granad. diſp. 5. ſect. 2. & definitum videtur in cap.*damnamus*,de ſumma Trinit. & Fidei Cathol,quòd eſt Concilij Lateranenſis ſub Innocencio Secundo, dum in eo definitur,in Deo non eſſe quaternitatem,id eſt,numerum quaternarium rerum,at ſi attributa modo prædicto diſtinguerentur inter ſe,& ab eſſentia,in Deo eſſet maior numerus rerum, quàm quaternarius,quia attributa diuina, etiam abſque eſſentia ſunt plura, quàm quatuor,& id etiam ſatis indicatur in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio Tertio pręſente,& in Concilio Florentino ſeſ. 8. quæ ſtatim adducemus contra Scotum, conſtituentem minus diſcrimen, quam Gualterus inter attributa inter ſe, & ab eſſentia;& id etiã poteſt probari rationibus quibus ſtatim contra Scotũ probabimus, attributa,nec inter ſe,nec ab eſſentia diſtingui à parte rei.

Supereſt tamen difficultas,an diſtinguantur aliquo alio modo à parte rei,antę operationem intellectus.

Scotus in 1.diſt.in 8.quæſt.4.(quem eius diſcipuli ſequuntur) docet;attributa inter ſe,ſeu mutuo,& ab eſſentia diſtingui actu, ex natura rei,antè operationem intellectus, non diſtinctione reali plena, ſeu tanquam res à re;ſed diſtinctione formali, tanquam rationes formales à ratione formali,quam ait eſſe mediam inter diſtinctionem realem,& diſtinctionem rationis.

Et in primis,quòd attributa diſtinguantur inter ſe ex natura rei ante operationem intellectus,probatur;quia impoſsibile eſt rei omnino eidem,quamuis diuinæ,& abſolutæ, non relatiuæ, conuenire à parte rei prædicata cõtradictoria;ſed diuinis attributis,diſtinctis cõueniunt à parte rei prædicata contradictoria: ergo diſtinguuntur à parte rei;conſequentia patet,antecedens autem pro maiori videtur manifeſtum,minor verò probatur; quia Pater Æternus à parte rei, præciſſa cõſideratione noſtri intellectus,generat filiũ per intellectũ, & non per voluntatẽ,nec per immenſitatẽ, nec per aliud attributũ: & Pater & Filius à parte rei, præciſſa conſideratione noſtri intellectus,producunt Spiritum ſanctum per voluntatem,& non per intellectum,nec per aliud attributũ;& Deus à parte rei intelligit per intellectum,& non per voluntatem,nec per aliud attributum,& re ipſa amat per voluntatem,& non per intellectum, nec per aliud attributum:ergo attributis diſtinctis conueniunt à parte rei prædicata contradictoria,nempè generare,& non generare,producere, & non producere,intelligere,& non intelligere,amare,& non amare: ergo attributa inter ſe diſtinguuntur à parte rei.

Deinde, quòd attributa à parte rei diſtinguantur ab eſſentia,probatur, quia attributa inter ſe mutuo diſtinguuntur à parte rei: ergo

ergo etiam diſtinguuntur ab eſſentia, quia prædicata abſoluta etiam in Deo, quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe, ſed attributa à parte rei, non ſunt eadem inter ſe, ſed diſtincta: ergo non ſunt eadē cum eſſentia, ſed diſtincta ab ipſa.

Sanct. Tho. verò 1. p. quæſt. 13. art. 4. vbi etiam eius Diſcipuli, & in 1. diſt 2. vbi & Durandus, Ægidius, Richardus, Gregorius, Gabriel, Bonauentura, Maior, & plures alij Vazquez diſput 116. cap. 4. Suarez lib. 1. cap. 10 Beccanus quæſt. 1. cap. 1. Granadus tract. 2. diſput. 5. Alarcon tract 5. cap 5. & communiter Theologi docēt, & meritò attributa diuina, nec inter ſe, nec ab eſſentia diſtingui à parte rei ante operationem intellectus, quòd ſatis indicant, Auguſtinus 6. de Trinitate cap. 7. Damaſcenus lib. 1. à cap. 9. & alij Patres, quorū verba referunt Vazquez, Suarez, & Granado.

Et in primis attributa non diſtingui à parte rei ab eſſentia diuina, ſatis indicatur in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio Tertio, dum dicitur, tres diuinas Perſonas eſſe vnam ſubſtantiam, & è contra: & in Concilio Florentino ſeſ. 18 poſt medium, dum Ioannes nomine Eccleſię Latinæ dixit: *Diuina ſubſtantia, & perſona re quidem ſunt idē, ſecundum modum autem intellectionis noſtra differre videntur*: ſi ergo perſonalitates, ſeu relationes diuinę non diſtinguuntur à parte rei ab eſſentia Diuina, multo minus ab ipſa diſtinguentur attributa, quia hæc non minus, imò magis videntur pertinere ad eſſentiam, quàm relationes.

Et ratione probatur, quia ſi attributa à parte rei diſtinguerentur ab eſſentia, Deus in quo ſunt ipſa attributa, & eſſentia, non eſſet re ipſa ſummè ſimplex, quia conſtaret ex pluribus à parte rei diſtinctis, vel inter ſe vnitis, vel in vnum cum eſſentia aggregatis, quorum quodlibet repugnat ſummæ ſimplicitati reali Dei, vt diximus diſputat. 2.

Secundo probatur, quia eſſentia Diuina re ipſa eſt formaliter ſummè perfecta, vt diximus diſputat 3. ergo re ipſa non eſt diſtincta ab attributis, quia hæc verè ſunt perfectiones, aliàs eſſentia diuina re ipſa non eſſet entitatiuè omnis perfectio, quia re ipſa non eſſet intellectus, nec voluntas, nec ſapientia, nec aliud attributum, ſed tantùm eſſet eſsentia Diuina.

Deinde attributa diuina non diſtingui re ipſa inter ſe, probatur, quia ex vna parte attributa ſunt re ipſa, idem cum eſsentia Diuina, & ex altera parte attributa non ſunt relatiuè oppoſita, ſicut ſunt perſonalitates, ſeu relationes diuinæ: ergo re ipſa ſunt omnino idē, quia quæ ſunt eadem vni tertio quamuis diuina, abſque oppoſitione relatiua inter ſe, ſunt eadem inter ſe.

Sed

Sed quamuis inter attributa inter ſe, & inter ipſa, & eſſentiam non ſit à parte rei actu aliqua diſtinctio, eſt tamen inter ea diſtinctio virtualis, ſeu fundamentalis ob diuerſa munera Dei, quia vna entitas abſoluta Dei ob diueſra munera, æquiualet pluribus rebus creatis à parte rei diſtinctis, quia æquiualet eſſentiæ creatæ, quia eſt, & æquiualet intellectui, quia intelligit & voluntati, quia vult, & iuſtitiæ, quia punit, & miſericordiæ, quia miſeretur, & alijs rebus, & principijs creatis à parte rei diſtinctis, inſtar quarum Deus concipitur à nobis, qui ob diuerſa munera illius formamus in entitate abſoluta Dei diuerſos conceptus obiectiuos.

Ad rationem ergo Scoti, qua intendit probare attributa inter ſe diſtingui actu à parte rei ante operationem intellectus; reſpondemus, eadem proportione, qua tract. 1. de Trinit. diſp. 2. diffic. 6. reſpondemus ſimili argumento quo intenditur relationes diuinas diſtingui à parte rei ab eſſentia, nempè diſtinctionem rationis, qua eādem entitatem diuinam concipimus, v. g. vt eſſentiam, & vt intellectum, & vt voluntatem, & vt iuſtitiam, & ſic de reliquis, & qua eidem entitati diuinæ tribuimus prædicata contradictoria ſufficere, vt de illa eadem entitate prout dictis diuerſis conceptibus obiectiuis concepta, verè enuntiemus ea prædicata contradictoria addendo adhuc particulam *à parte rei*, quando additione talis particulæ non excludimus ordinem ad varios conceptus obiectiuos à nobis formatos; quia tunc per eam particulam *à parte rei. ſeu ex natura rei*, tantū ſignificamus, id quòd in ea entitate re ipſa reperitur, eo modo concipiendi eſſe pro modulo noſtro concipiendum, & explicandū, vt conuenienter, & abſque abſurdo concipiatur, & explicetur; at quando per particulam, *à parte rei*, excludimus ordinem ad intellectum noſtrum pro modulo noſtro concipientem, id quòd in entitate diuina reperitur à parte rei, ita vt ſenſus ſit *entitas diuina à parte rei, habet, quòd intelligat; & quòd non intelligat, & quod velit, & quod non velit*, tunc hæ propoſitiones contradictoriæ non ſunt veræ, quia entitas diuina à parte rei, ſeu pro vt eſt in ſe, nō habet quòd intelligat, & quod non intelligat, & quod velit, & quod non velit, quia hoc eſt impoſſibile; habet tamen à parte rei, id quòd à nobis non poteſt concipi, niſi his conceptibus obiectiuis contradictorijs: ita tamen illud concipimus per dictos conceptus obiectiuos contradictorios, vt eos non attribuamus entitati diuinæ prout eodem modo conceptæ, ſed pro vt diuerſo modo conceptæ, & ita pro modulo noſtro conuenienter, & abſque abſurdo entitatem diuinam, & id quod in ipſa à parte rei reperitur, concipimus & explicamus; beatus verò cōcipiens Deum, vt eſt in ſe, ſeu à parte rei, non concipit entitatem abſolutam *Dei*

Tract.de Scientia Dei diſp.1.dif.4.& non eſſe re ipſa volũtatẽ eſſentialem productiuam volitionis eſſentialis communis tribus perſonis,dicimus Tract.de volunt. Dei,diſp.1.diff. 1.eſſe tamen in Patre re ipſa intellectum notionalem actiuum ſibi proprium, & in Patre, & in Filio,voluntatem notionalem actiuam ipſis propriã , dicimus Tract de Trinit.diſp.1.dif.8.

Supereſt ergo difficultas,an in Deo ſit re ipſa potẽtia actiua ad extra,id eſt,ad producendas creaturas,quæ ſunt extra ipſum,ſeu diuerſæ naturæ ab ipſo.

Circa quam,certum eſt de fide in Deo eſſe,re ipſa potentiã actiuã ad extra ſeu ad producendas creaturas,1.Paral.29. *In manu tua virtus & potentia.* Iob 13. *Contra folium quod vento rapitur oſtendis potẽtiam tuam?* [P]ſ 79. *Excita potentiam tuam & veni.*

Et id cõſtat ratione à poſteriori;quia Deus re ipſa produxit omnes creaturas ergo in eo re ipſa eſt potentia actiua,ſeu principiũ actiuũ, quo eas produxit:quod verò hæc potentia,nõ diſtinguatur re ipſa à Deo,nõ obſtat vt ſit re ipſa potẽtia;quia adhoc ſufficit,quòd diſtinguatur re ipſa à creaturis;quarũ eſt principiũ actiuũ,ſeu potẽtia actiua.

DIFFICVLTAS II.

In quo ſita ſit formaliter potentia actiua Dei.

Difficultas hæc procedit,ſiue eſſentia,& attributa re ipſa diſtinguãtur,vt placet Scotiſtis,ſiue tãtũ ratione,vt nobis placet, in quo videlicet,ex his formaliter cõſiſtat potẽtia actiua,ſeu executiua Dei

Aureol.in 1.dubit.42.art.2.& Suar.lib.1.cap.9.docent, dictam potentiam ſitam eſſe formaliter in eſſentia diuina,vt eſt eſſentia.

Duran.in 1.d.38.q.1.& Zum.q.25.ar.1.q.vni.docent,potentiam actiuam Dei eſſe attributum,quoddam rationem diſtinctum ab intellectu,& à voluntate,ſicut in nobis potentia actiua, ſeu executiua,v.g.potentia loco motiua,eſt realiter diſtincta,ab intellectu, & à voluntate.

Vazq.diſp.102.docet,potentiam actiuam,ſeu executiuam Dei,ſitam eſſe in facultate voluntatis Dei,& in actu ſcientiæ rerum factibilium.

Molin.verò, quæſt. 25.ar.1.diſpu.2.& Beccan.cap. 17.quæſt.2. docent , & meritò,potentiam executiuam Dei, reſpectu creaturarum,de qua procedit difficultas,ſitam eſſe formaliter in ſola voluntate Dei,& non ſumpta pro ipſa facultate voluntatis (etiã ſi hęc

ad-

admittatur in Deo) ſed pro decreto, ſeu actu efficaci ipſius, quod videtur docuiſſe, Scotus in 1. diſt. 37. quæſt. 1. ratio huius noſtræ ſententiæ eſt. quia decretum efficax Dei efficiendi creaturas, eſt immediatè circa creaturas, & eſt efficax, & nullo fundamento poteſt affirmari formaliter non eſſe efficax phyſicè, imò eſſe ſic efficax ſuadet, quòd in ſuo genere ſit infinitè perfectum, ac proinde quòd nō egeat potentia phyſicè executiua ab ipſo formaliter diſtincta.

Quod verò in creaturis decretum efficax noſtræ voluntatis diſtinguatur, & realiter à noſtra potentia executiua, v. g. loco motiua, & attributa diuina diſtinguantur ratione inter ſe, & ab eſſentia, quia concipiuntur inſtar rerum creatarum, non obſtat, vt decretum efficax Dei non diſtinguatur ratione à ſua potentia executiua, quia non ſemper diſtinguimus attributa, & eſſentiam concipiendo illa inſtar rerum creatarum, nempè quando id fieri nequit, niſi Deo, attribuendo defectum aliquem perfectionis, & quia in caſu præſenti id non poteſt fieri, niſi attribuendo decreto Dei defectum dictæ perfectioni; nempè defectum efficacitatis phyſicæ, ideò in Deo nō ſunt diſtinguenda ratione decretum efficax Dei, & potentia executiua ipſius, quamuis in creaturis realiter diſtinguantur.

Et quòd potentia actiua, ſeu executiua, diuina creaturarum non poſsit, nec potuerit Deo deficere, non obſtat, vt decretum efficax Dei non ſit formaliter potentia actiua; quia etiam decretum efficax Dei, nec poteſt, nec potuit deficere Deo, quia decretum efficax Dei, eſt ipſe Deus, qui non poteſt, nec potuit deficere.

Pro huius intelligentia, obſeruandum eſt, iuxta ea quæ dicimus tract. de voluntate Dei, diſp. 2. diffic. 2. decretum Dei intrinſicè, & in ſe ipſo eſſe re ipſa abſolutum ab omni reſpectu reali ad obiectum, ſeu ad creaturas, quia Deus intrinſicè tantum eſt abſolutè decernēs, nullam creaturam decernens, ſeu reſpiciens quod Deo neceſſario conuenit, & eo decreto, vt ſic nihil fieret phyſicè, niſi pro libertate Dei applicaretur, ſeu terminaretur ad creaturas, quas Deus medio ipſo decreto abſoluto vult producere, ex quo nihil intrinſecum accreſcit dicto decreto, ſed tantùm reſpectus quidam extrinſecus, ſeu rationis ad creaturas quas Deus medio illo vult efficere; in hoc ergo decreto efficaci Dei abſoluto ab omni reſpectu reali cōſiſtit potentia actiua, ſeu executiua Dei. qua phyſicè poſsit efficere creaturas, & eas efficit pro libertate ipſius, ea proportione qua facultas noſtræ voluntatis eſt phyſicè potens elicere volitionem, & eam elicit pro ſua libertate, applicando ſe ad id abſque aliquo alio præuio.

Actus autem ſcientię rerum factibilium, & modi eas efficiendi, qui in Deo prærequiritur ad efficiendas creaturas, nō attingit crea-

tu-

turas Immediatè, ſed medio dicto decreto, ac proinde, actus iſte ſcientiæ Dei, non intrat formaliter rationem potentiæ actiuæ Dei; ſed ſolum ipſum decretum; quia potentia actiua, ſeu executiua, cuiuſcumque obiecti, ſita eſt in principio immediato phyſicè influente in obiectum, ſeu effectum.

Vnde perſonalitates diuinæ, non intrant formaliter rationē potentiæ actiuę Dei ad extra, nec per ſe requiruntur ad producendas creaturas, quia decretū Dei, quo exiſtimamus immediatè effici phyſicè creaturas, non oritur noſtro modo intelligendi ex perſonalitatibus, ſed tantū ex natura, ſeu eſſentia Dei, aut ex facultate volūtatis ipſius, ſi hæc re ipſa reperitur in Deo; quia generaliter quæcūque actio, ſeu operatio; in creaturis, & in diuinis, immediatè oritur ex natura, ſeu eſſentia, aut ex facultate, ipſius naturę, ſeu eſſentiæ orta immediatè ex natura, vt dicimus tract. de Incarn. diſp. 1. diffic. 16.

Actum verò imperij intellectus qui ab aliquibus poſt decretum efficax admittitur, non reperiri in creaturis, diximus tract. de actibus humanis, diſput. 4. difficul. 17. & in Deo non reperiri firmius exiſtimamus, quia decretum efficax Dei, vtpote perfectiſsimè, & ſufficiētiſsimè efficax, non eget eo imperio intellectus ad effectionem creaturarum, & multo minus, quàm decretum efficax voluntatis creatæ, quia eſt eo infinitè perfectius, & efficatius.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm potentia actiua Dei, ſit infinita.

COnueniunt Catholici contra Vorſtium, potentiam actiuam Dei eſſe infinitam; quia proportionatur eſſentiæ diuinæ infinitæ, ex qua, quaſi ex radice oritur, vel ex natura rei, iuxta opinionem aſſerētium eſſentiam, & attributa diſtingui ex natura rei, vel oritur noſtro modo concipiendi iuxta noſtram ſententiam, ſecundùm quam dicimus eſſentiam, & attributa Dei, tantum diſtingui ratione ratiocinata.

Eſt ergo potentia actiua Dei infinitè perfecta, ſeu eſt infinita entitatiuè, ſeu intrinſicè, cùm ſit proportionata eſſentiæ Diuinæ, quæ eſt infinitè perfecta, ſeu entitatiuè, ſeu intrinſicè infinita.

Sed quamuis potentia actiua Dei ſit entitatiuè infinita, non fit quòd poſsit efficere effectum infinitum entitatiuè, non ex defectu ipſius potētię, ſed ex impoſsibilitate effectus entitatiuè infiniti quia talis effectus eſt impoſsibilis, quia talis effectus ſic infinitus eſſet

Deus,

Deus, & Deus fieri non poteſt, vnde potentia actiua Dei, quamuis ſit infinita entitatiuè, ſeu intrinſicè; non tamen eſt infinitè obiectiuè ſimpliciter, quia nequit efficere effectum ſimpliciter infinitum; quia tamen Deus poteſt efficere effectum creatum infinitum in actu, tam ſecundùm magnitudinem, quàm ſecundùm multitudinem, & non tãtum indiuiduorum, ſed etiam ſpecierum, vt dicimus tract. de Incarn. diſp. 8. diffic. 8. & lib. 3 phyſic cap 4. quæſt. vnica, quia in eo nulla reperitur repugnãtia nec oſtendi poteſt: ideò potentia actiua Dei, eſt obiectiuè infinita, non ſimpliciter, ſed tantùm ſecundum quid; quia non eſt infinitas ad aliquid increatum, ſed tantũ ad creatum, & tantum quo ad magnitudinem aut quo ad multitudinem.

Et non ſolum potentia Dei eſt infinita quoad obiectum modo dicto: ſed etiam eſt infinita quoad modum; tum, quia eſt potens producere, & producit creaturas ex nihilo, quòd nulla res creata poteſt, ſed tantum increata; tum etiam, quia producit creaturas independenter ab alio, quę non reſpiciant eſſentialiter aliud, qualiter reſpiciunt actiones vitales, vt cognitio, & appetitio, quæ reſpiciunt eſſentialiter viuens, vt principium, quòd nulla res creata poteſt, ſed tantum res increata.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm in Deo ſit omnipotentia.

COnueniunt Catholici, Deum eſse omnipotentem, quòd expreſſum eſt in ſymbolo Fidei: *Credo in vnũ Deũ, Patrem omnipotentem*, & in ſymbolo Athanaſij: *Omnipotens Pater, omnipotens filius, omnipotens Spiritus ſanctus*; & Geneſ. 17. *Ego Deus omnipotens*; & Exod. 15. *Dominus quaſi vir pugnator omnipotens nomen eius.*

Et ratione conſtat, quia Deus poteſt omnia quæ fieri poſſunt, ſeu quæ non repugnant, ſeu non implicant contradictionem fieri: ergo eſt ens omnipotens, vtpotè potens omnia, quæ fieri poſſunt; conſequentia patet, antecedens conſtat Matth. 19 *Apud Dominum omnia poſsibilia ſunt*, & Lucæ 1. *Non eſt impoſsibile apud Deum omne verbum*: & ratione conſtat, quia potentia actiua Dei eſt infinita: ergo poteſt abſque limite, ſeu fine, omne, quòd fieri poteſt; ergo eſt omnipotens.

Id, autẽ dicitur repugnare, ſeu implicare contradictionem, vel quòd in ſe ipſo inuoluit eſse, & non eſse, quæ ſunt termini contraditorij, v. g. hominẽ eſse irrationalem; quia id in ſe ipſo inuoluit eſse hominẽ, vt patet, & non eſse hominẽ, quia quòd eſt irrationale,

non

non eſt homo, vel quod implicat contradictionem ipſi Deo, ſeu reſpectu Dei, v.g. Deum mentiri, quia hoc inuoluit eſſe Deum, vt patet, & etiam non eſſe Deum, quia aliquem mentiri ſupponit non eſſe Deum.

Creaturæ autem ſunt poſſibiles, non à Deo, quia Deus nullatenus concurrit ad earum poſſibilitatem, ſed ſunt poſſibiles ex ſe ipſis, quia ex ſe ipſis habent quòd non inuoluant negationem ſui eſſe.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Deus poſſit efficere quòd præterita non fuerint.

CIrca hanc difficultatem in re conuenire videntur Theologi, nēpè præteritum, ſeu id quod fuit, in ſenſu compoſito, ſeu ex ſuppoſitione quod fuit, non poſſe fieri à Deo, quòd non fuerit quia fuiſſe & non fuiſſe, ſunt contradictoria, ſeu implicant contradictionem, quòd eſt impoſſibile fieri: & eadem proportione, quòd eſt præſens ex ſuppoſitione, quòd ſit pręſens, non poſſe fieri à Deo, quòd non ſit præſens in ea duratione, in qua eſt præſens, etiam ſi poſſit à Deo fieri, quòd non perſeueret præſens: & quòd eſt futurum ex ſuppoſitione, quòd ſit futurum non poſſe fieri à Deo quòd non ſit futurū, quia implicat contradictionem, id quod eſt præſens, non eſſe præſens, & quod eſt futurum, non eſſe futurum: in ſenſu verò diuiſo, ſeu abſoluto Deum potuiſſe efficere quod id, quod eſt præſens, non eſſet præſens, & quòd id, quòd eſt futurū, non eſſet futurum; imò & potuit efficere quod id, quod fuit pręteritum non fuiſſet præteritum; Deus enim optimè potuit, quòd non fuiſſet Chriſtus Dominus, de quo legi poſſunt, Vazquez diſput. 105. Suarez lib 3. cap. 9. Granad. diſput. 8. & Beccanus cap. 17. quæſt. 5.

Quod ſi obijcias, Deus non eſt minus potens, nunc quam fuit ab æterno, ſed ab æterno potuit efficere, quòd nō fuiſſet, quòd fuit v. g. quòd non eſſet Adam: ergo & nunc poterit efficere, quod non fuerit: reſpondemus concedendo, Deum non eſſe minus potentē nunc quam fuit ab æterno, nihilominus nunc non poſſe efficere, quod nō fuerit, quod iam fuit, non defectu potentiæ Dei, ſed defectu ipſius obiecti, quia iam factum, eſt impoſſibile, ſeu implicans contradictionem, quòd non fuerit, quia verè fuit, & ante non erat impoſſibile, quia anteà non fuit.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm Deus poſsit efficere plura quàm fecit, & facturus eſt.

SVpponimus, duplicem diſtingui à Theologis potentiam in Deo; aliam ordinariam, & aliam abſolutam; potentia ordinaria dicitur, qua Deus ſecundum communes leges, & modo ordinario aliquid facit, quæ ob id dicitur ordinaria, & dicitur ordinata, quando ea efficit, quod decreuit efficere: potentia verò abſoluta dicitur, qua Deus poteſt operari, quidquid non implicat contradictionem, etiam ſi id non decreuerit decreto applicato ad id efficiendũ, nec ſit conforme communi, & ordinario modo operandi Dei, vt morientem in peccato mortali liberare ab inferno.

Hoc ſuppoſito, conueniunt primò Theologi, Deum, nec ſua potentia ordinaria, nec ordinata poſſe facere aliud quàm quòd fecit, aut facturus eſt; quia nihil facit, niſi quòd ſuo decreto decreuit facere, & id non decreuit, quia erat contra ſuam legem ordinariam.

Conueniunt ſecundo Catholici, Deum ſua potentia abſoluta potuiſſe, & poſſe facere alia plura, & diſtincta quàm fecit, & facit, & facturus eſt, quòd ſatis ſignificatur in ſcriptura, Matth. 3. & Luc. 3. *Potens eſt Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ*, & tamen non ſuſcitauit, & Matth. 26. *Potuiſſet Deus exhibere Chriſto duodecim legiones Angelorum* quas nõ exhibuit, & Marci 14. *Abba Pater, omnia tibi poſsibilia ſunt, transfer calicem hunc à me*, quem non tranſtulit.

Et ratione conſtat, quia præterea quæ Deus fecit, & facit, & facturus eſt, ſunt alia multa poſsibilia, vt ex ſe patet, & conſtat ex dictis teſtimonijs. ergo præter ea quę facta ſunt, & fiunt, & fiẽt, etiam ſunt alia multa; quæ poſſunt à Deo fieri.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm Deus poſsit facere meliora eis quæ fecit.

SVpponimus, ipſa quæ fiunt à Deo non poſſe fieri meliora eſſentialiter, quia eſſentia cuiuſcumque rei conſiſtit in indiuiſibili, ac proinde nequit eſſentialiter creſcere, ſeu fieri melior: bene tamen poſſe fieri meliora accidentaliter communicando eis meliora accidentia.

Eſt tamen difficultas; an Deus poſsit facere alias res meliores, eis quas fecit.

Cir-

Circa quam, certum eſt Deum aliqua feciſſe, quibus in ſuo genere non poſſunt fieri meliora quia vniuit humanitatem Chriſti, per ſonæ filij, qua nulla alia eſt melior; & beatam Mariam fecit Matrem Dei quo nequit eſſe melior filius; & viſio beatifica eſt circa Deũ quo nequit eſſe nobili' obiectũ, & eſt circa illũ, vt eſt in ſe, quo eſſe nequit melior modus verſandi circa Deum: potuit tamẽ prædicta intra ſuũ genus meliora efficere, quia potuit efficere humanitatem accidentaliter phyſicè meliorem, ſeu perfectiorem, & vnionem hypoſtaticã phyſicè perfectiorem; & potuit beatam Virginem perficere, accidentaliter phyſicè perfectiorem, & Sanctiorem: & etiam viſionem beatificam, perfectiorem ſaltem intenſiuè.

Poſſe autem Deum efficere plures creaturas, non ſolũ indiuidualiter perfectiores: ſed etiam eſſentialiter, ſeu ſpecifice, creaturis productis, docet Vazq. diſp. 106. & 107. & nos dicimus tract. de Incarn. diſp. 8 diffic. 8. quia Deus poteſt non ſolum indiuidua indiuidualiter perfectiora, & perfectiora ſine fine producere; ſed etiam ſpecies perfectiores, & perfectiores ſpecificè ſine fine producere, quia quacumque ſpecie producta poteſt aliam, & aliam perfectiorẽ ſine fine producere, quia quæcumque producta eſt finitæ perfectionis, non attingens perfectionem Dei: ergo poteſt aliam, & aliam perfectiorem illa ſine fine, ſeu ſine vltima perfectiſſima omnium producere, quia eius potentia eſt omnino infinita: ergo infrà ſe ipſum, quẽ non poteſt efficere, poteſt perfectiorem, & perfectiorẽ ſine vltima producere.

Si ergo Deus poteſt creaturas indiuidualiter, & ſpecificè perfectiores, & perfectiores ſine fine producere, Deus poteſt abſq; dubio efficere creaturas indiuidualiter, & ſpecificè perfectiores, & meliores eis, quas produxit, cũ non produxerit creaturas optimas omniũ, quia nulla poteſt produci maxima & ſuprema, vt dicimus in ea diffic. 8.

DISPVTATIO DVODECIMA.
De diſtinctione attributorum.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm attributa inter ſe, & ab eſſentia diſtinguantur ante operationem intellectus.

CONueniunt Theologi contra Gualterũ, attributa non diſtingui realiter inter ſe, nec ab eſſentia, diſtinctione reali adæquata, qualis eſt inter res plenè, ſeu adæquatè diſtinctas, quòd plures. PP. ſignificant,

ficant,quos referunt Suar.lib.1.cap.10.& Granad. diſp. 5. ſect. 2. & definitum videtur in cap.*damnamus*,de ſumma Trinit. & Fidei Cathol,quòd eſt Concilij Lateranenſis ſub Innocencio Secundo, dum in eo definitur,in Deo non eſſe quaternitatem,id eſt,numerum quaternarium rerum,at ſi attributa modo prædicto diſtinguerentur inter ſe,& ab eſſentia,in Deo eſſet maior numerus rerum, quàm quaternarius.quia attributa diuina, etiam abſque eſſentia ſunt plura, quàm quatuor,& id etiam ſatis indicatur in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio Tertio pręſente,& in Concilio Florentino ſeſ. 8. quæ ſtatim adducemus contra Scotum, conſtituentem minus diſcrimen, quam Gualterus inter attributa inter ſe, & ab eſſentia:& id etiã poteſt probari rationibus quibus ſtatim contra Scotũ probabimus, attributa,nec inter ſe,nec ab eſſentia diſtingui à parte rei.

Supereſt tamen difficultas,an diſtinguantur aliquo alio modo à parte rei,antę operationem intellectus.

Scotus in 1.diſt in 8.quæſt.4.(quem eius diſcipuli ſequuntur)docet;attributa inter ſe,ſeu mutuo,& ab eſſentia diſtingui actu, ex natura rei,antè operationem intellectus, non diſtinctione reali plena, ſeu tanquam res à re;ſed diſtinctione formali, tanquam rationes formales à ratione formali,quam ait eſſe mediam inter diſtinctionem realem,& diſtinctionem rationis.

Et in primis,quòd attributa diſtinguantur inter ſe ex natura rei ante operationem intellectus,probatur;quia impoſsibile eſt rei omnino eidem,quanuis diuinæ,& abſolutæ, non relatiuæ, conuenire à parte rei prædicata cõtradictoria;ſed diuinis attributis,diſtinctis cõueniunt à parte rei prædicata contradictoria : ergo diſtinguuntur à parte rei;conſequentia patet,antecedens autem pro maiori videtur manifeſtum,minor verò probatur; quia Pater Æternus à parte rei, præciſſa cõſideratione noſtri intellectus,generat filiũ per intellectũ, & non per voluntatẽ,nec per immenſitatẽ, nec per aliud attributũ: & Pater & Filius à parte rei, præciſſa conſideratione noſtri intellectus,producunt Spiritum ſanctum per voluntatem,& non per intellectum,nec per aliud attributũ;& Deus à parte rei intelligit per intellectum,& non per voluntatem,nec per aliud attributum,& re ipſa amat per voluntatem,& non per intellectum, nec per aliud attributum:ergo attributis diſtinctis conueniunt à parte rei prædicata contradictoria,nempè generare,& non generare,producere, & non producere,intelligere,& non intelligere,amare,& non amare : ergo attributa inter ſe diſtinguuntur à parte rei.

Deinde, quòd attributa à parte rei diſtinguantur ab eſſentia,probatur, quia attributa inter ſe mutuo diſtinguuntur à parte rei: ergo

ergo etiam diſtinguuntur ab eſſentia, quia prædicata abſoluta etiam in Deo, quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe, ſed attributa à parte rei, non ſunt eadem inter ſe, ſed diſtincta: ergo non ſunt eadẽ cum eſſentia, ſed diſtincta ab ipſa.

Sanct. Tho. verò 1. p. quæſt. 13. art. 4. vbi etiam eius Diſcipuli, & in 1. diſt 2. vbi & Durandus, Ægidius, Richardus, Gregorius, Gabriel, Bonauentura. Maior, & plures alij Vazquez diſput. 116. cap. 4. Suarez lib. 1. cap. 10 Beccanus quæſt. 1. cap. 1. Granadus tract. 2. diſput. 5. Alarcon tract 5. cap. 5. & communiter Theologi docēt, & meritò attributa diuina, nec inter ſe, nec ab eſſentia diſtingui à parte rei ante operationem intellectus, quòd ſatis indicant, Auguſtinus 6. de Trinitate cap. 7. Damaſcenus lib. 1. à cap. 9. & alij Patres, quorũ verba referunt Vazquez, Suarez, & Granado.

Et in primis attributa non diſtingui à parte rei ab eſſentia diuina, ſatis indicatur in Concilio Rhemenſi ſub Eugenio Tertio, dum dicitur, tres diuinas Perſonas eſſe vnam ſubſtantiam, & è contra: & in Concilio Florentino ſeſ. 18 poſt medium, dum Ioannes nomine Eccleſię Latinæ dixit: *Diuina ſubſtantia, & perſona re quidem ſunt idē, ſecundum modum autem intellectionis noſtræ differri videntur*: ſi ergo perſonalitates, ſeu relationes diuinę non diſtinguuntur à parte rei ab eſſentia Diuina, multo minus ab ipſa diſtinguentur attributa, quia hæc non minus; imò magis videntur pertinere ad eſſentiam, quàm relationes.

Et ratione probatur, quia ſi attributa à parte rei diſtinguerentur ab eſſentia, Deus in quo ſunt ipſa attributa, & eſſentia, non eſſet re ipſa ſummè ſimplex, quia conſtaret ex pluribus à parte rei diſtinctis, vel inter ſe vnitus, vel in vnum cum eſſentia aggregatis, quorum quodlibet repugnat ſummæ ſimplicitati reali Dei, vt diximus diſputat. 2.

Secundo probatur, quia eſſentia Diuina re ipſa eſt formaliter ſummè perfecta, vt diximus diſputat 3. ergo re ipſa non eſt diſtincta ab attributis, quia hæc verè ſunt perfectiones, aliàs eſſentia diuina re ipſà non eſſet entitatiuè omnis perfectio, quia re ipſa non eſſet intellectus, nec voluntas, nec ſapientia, nec aliud attributum, ſed tantùm eſſet eſsentia Diuina.

Deinde attributa diuina non diſtingui re ipſa inter ſe, probatur, quia ex vna parte attributa ſunt re ipſa, idem cum eſsentia Diuina, & ex altera parte attributa non ſunt relatiuè oppoſita, ſicut ſunt perſonalitates, ſeu relationes diuinæ: ergo re ipſa ſunt omnino idē, quia quæ ſunt eadem vni tertio quamuis diuina, abſque oppoſitione relatiua inter ſe, ſunt eadem inter ſe.

Sed

Sed quamuis inter attributa inter ſe, & inter ipſa, & eſſentiam non ſit à parte rei actu aliqua diſtinctio, eſt tamen inter ea diſtinctio virtualis, ſeu fundamentalis ob diuerſa munera Dei, quia vna entitas abſoluta Dei ob diuerſa munera, æquiualet pluribus rebus creatis à parte rei diſtinctis, quia æquiualet eſſentiæ creatæ, quia eſt, & æquiualet intellectui, quia intelligit & voluntati, quia vult, & iuſtitiæ, quia punit, & miſericordiæ, quia miſeretur, & alijs rebus, & principijs creatis à parte rei diſtinctis, inſtar quarum Deus concipitur à nobis, qui ob diuerſa munera illius formamus in entitate abſoluta Dei diuerſos conceptus obiectiuos.

Ad rationem ergo Scoti, qua intendit probare attributa inter ſe diſtingui actu à parte rei ante operationem intellectus; reſpondemus, eadem proportione, qua tract. 1. de Trinit. diſp. 2. diffic. 6. reſpondemus ſimili argumento quo intenditur relationes diuinas diſtingui à parte rei ab eſſentia, nempè diſtinctionem rationis, qua eãdem entitatem diuinam concipimus, v.g. vt eſſentiam, & vt intellectum, & vt voluntatem, & vt iuſtitiam, & ſic de reliquis, & qua eidem entitati diuinæ tribuimus prædicata contradictoria ſufficere, vt de illa eadem entitate prout dictis diuerſis conceptibus obiectiuis concepta, verè enunciemus ea prædicata contradictoria addendo adhuc particulam *à parte rei*, quando additione talis particulæ non excludimus ordinem ad varios conceptus obiectiuos à nobis formatos; quia tunc per eam particulam *à parte rei. ſ.u ex natura rei,* tantũ ſignificamus, id quòd in ea entitate re ipſa reperitur, eo modo concipiendi eſſe pro modulo noſtro concipiendum, & explicandũ, vt conuenienter, & abſque abſurdo concipiatur, & explicetur; at quando per particulam, *à parte rei*, excludimus ordinem ad intellectum noſtrum pro modulo noſtro concipientem, id quòd in entitate diuina reperitur à parte rei, ita vt ſenſus ſit *entitas diuina, à parte rei, habet, quòd intelligat, & quòd non intelligat, & quod velit, & quod non velit,* tunc hæ propoſitiones contradictoriæ non ſunt veræ, quia entitas diuina à parte rei, ſeu pro vt eſt in ſe, nõ habet quòd intelligat, & quod non intelligat, & quod velit, & quod non velit, quia hoc eſt impoſſibile; habet tamen à parte rei, id quòd à nobis non poteſt concipi, niſi his conceptibus obiectiuis contradictorijs: ita tamen illud concipimus per dictos conceptus obiectiuos contradictorios, vt eos non attribuamus entitati diuinæ prout eodem modo conceptæ, ſed pro vt diuerſo modo conceptæ, & ita pro modulo noſtro conuenienter, & abſque abſurdo entitatem diuinam, & id quod in ipſa à parte rei reperitur, concipimus & explicamus; beatus verò cõcipiens Deum, vt eſt in ſe, ſeu à parte rei, non concipit entitatem abſolutam *Dei*

pluribus conceptibus obiectiuis, v. g. conceptibus eſſentiæ, & intellectus, & voluntatis, & iuſtitiæ, & miſericordiæ, ſed vnico, & indiuiſibili, & in ea non concipit plura prædicata abſoluta, quæ ei attribuat, ſed tantùm vnum, imò indiſtinctum à conceptu obiectiuo, quem habet ipſius entitatis, quia ipſa, & quòd in ipſa, prout in ſe, eſt, eſt vna ſimpliciſsima entitas.

Ex eo ergo, quòd nos viatores concipiamus entitatem diuinam diuerſis conceptibus obiectiuis, & his vt ſic, attribuamus varia prędicata, etiam contradictoria, non infertur entitatem ſic conceptam eſſe à parte rei multiplicem, nec ipſi à parte rei conuenire prædicata contradictoria; imò nullum prædicatum diſtinctum ab ipſa entitate, quia tota ipſa eſt omnino indiuiſibilis.

Ex dictis ergo conſtat ſolutio ad rationem, qua intenditur probari attributa à parte rei diſtingui ab eſſentia, quia ex dictis conſtat antecedens illius eſſe falſum; nempè attributa diuina diſtingui inter ſe à parte rei.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm attributa diuina inter ſe, & ab eſſentia ratione diſtinguantur.

AVreolus in primo, diſtin. 8. quęſt. 3. art. 2. Gregorius quæſt. 2. art. 1. & 2. Maior quæſt. 1. Gab. diſtin. 2. quæſt. 1. art. 1. & alij Nominales docent, attributa, nec inter ſe, nec ab eſſentia ratione diſtingui, & non eſſe aliam diſtinctionem inter prædicta, quam diſtinctionem, ſeu diuerſitatem nominum ſignificantium eandē entitatem abſolutam Dei; quibus adherere videtur P. Hurtado in metap. diſput. 6. ſect. 4. dum non admittit diſtinctionem in noſtris conceptibus obiectiuis; ſed tantū in formalibus, pro vt magis, vel minus confusè ſignificantibus eandem rem, ſeu eundem conceptum obiectiuum.

Nominales hanc ſuam ſententiam probant, quia quòd in ſe eſt indiuiſum, nequit aliquo extrinſeco diuidi, ſeu præſcindi, ſed attributa & eſſentia Dei in ſe ipſis ſunt vna, & eadem entitas indiuiſa, vt conſtat ex dictis; ergo cognitione, ſeu conceptione noſtra, quæ ipſis eſt extrinſeca, nequeunt diuidi, ſeu præſcindi: & confirmatur, quia intellectus noſter concipiens, ſeu cognoſcens, v. g. ſapientiam concipit id quod eſt in Deo, ſed in Deo, idem eſt ſapientia, & iu-

iuſtitia: ergo concipiendo ſapientiam, etiam concipit iuſtitiam: ergo non diſtinguit ſapientiam à iuſtitia.

Sanctus Thomas verò, quæſt. 13. artic. 4. Durandus in 1. diſtin. 2. quæſt. 3. Vazquez diſput. 117. Suarez lib. 1. cap. 13. Becanus cap. 1. quæſt. 2. Granad. diſput. 6. & communiter Theologi, docent attributa inter ſe, & ab eſſentia Diuina diſtingui, non ſolum nominibus, & conceptibus formalibus, & ratione ratiocinante; ſed & conceptibus obiectiuis, ſeu ratione ratiocinata; & meritò, quia intellectus noſter dum eſt in via, quodlibet attributum, & eſſentiam Diuinam concipit, vt diuerſa formans diuerſos conceptus obiectiuos ipſorum, & ea, v.g. eſſentiam, ſapientiam, & iuſtitiam concipiens, vt rationes diuerſas, & diſsimiles, vt quaſi experientia conſtat: ergo attributa diuina, & eſſentia, non ſolum diſtinguuntur quo ad nomina, & quòd ad conceptus formales diuerſo modo repræſentantes eandem rationem, ſed quo ad conceptus obiectiuos, ſeu quo ad rationes repræſentatas diuerſis conceptibus formalibus, & ſignificatas diuerſis nominibus.

Eſt autem hæc diſtinctio rationis inter attributa inter ſe, & ab eſſentia, non rationis ratiocinantis, ſeu fingentis; ſed rationis ratiocinatæ, ſeu conceptæ, habens fundamentum in ipſa fæcunditate, ſeu plenitudine entitatis Dei, ſuppoſita imperfectione intellectus viatoris non concipientis Deum, vt eſt in ſe, ſed inſtar creaturarum re ipſa, vel ratione ratiocinata diſtinctarum, habentia munera ſimilia muneribus creaturarum: ex eo enim, quòd eſſentia, v.g. humana per ſe ipſam eſſentiat, & per intellectum intelligit, & per voluntatem vult, & per iuſtitiam punit, & per miſericordiã miſeretur; & hæc omnia in homine, nempè eſſentia, intellectus, voluntas, iuſtitia, & miſericordia, re ipſa, vel ſaltem, vt diſtincta concipiuntur; ita etiam in Deo, in quo eſt eſſentia, intellectus, voluntas, iuſtitia, & miſericordia, ea cõcipit, vt rationes diſtinctas; quia in ea cõcipit inſtar eorum, quæ ſunt in homine, in quo ea diſtinguuntur re ipſa, vel ſaltẽ concipiuntur, vt diſtincta.

Ad rationem ergo Nominalium reſpondemus, quòd etiam ſi intellectus noſter nequeat re ipſa diuidere, ſeu diſtinguere, quòd re ipſa eſt indiuiſum; poteſt tamen illud obiectiuè diuidere, ſeu diſtinguere concipiendo quod re eſt vnum, & indiſtinctum tanquam plura, & diſtincta: & hoc tantum, & nihil aliud fit diſtinctione rationis ratiocinatæ, quã dicimus attributa inter ſe, & ab eſſentia diſtingui.

Et ad confirmationem reſpondemus concedẽdo intellectũ noſtrũ

concipiendo in Deo ſapientiam, concipere id, quòd re ipſa in Deo eſt iuſtitia, non tamen ſub conceptu obiectiuo iuſtitiæ; ſed tantùm ſub conceptu obiectiuo ſapientiæ, & ob id ſapientia, & iuſtitia concipiuntur à nobis diuerſis conceptibus obiectiuis, ſeu formando diſtinctos conceptus obiectiuos earum, quòd eſt ratione ratiocinata diſtingui.

Obſeruandum eſt, quòd quanuis diſtinctio rationis ratiocinatæ qua diſtinguũtur attributa inter ſe, & ab eſſentia, nequeat fieri à beato, quia ea videt, & concipit, vt ſunt in ſe, & attributa & eſſentia in ſe ſunt omnino idem: & quanuis nequeat fieri à Deo ex ſe ipſo, ſeu immediatè, quia Deus ex ſe ipſo, ſeu immediatè concipit res, vt ſunt in re, & attributa in ſe, ſunt vnum inter ſe, & cum eſſentia, ea non concipit, vt diſtincta, ſed vt vnam, & indiuiſibilem rem; poteſt tamen dicta diſtinctio fieri à Deo ſecundario; & occaſione noſtri intellectus, qui ex ſe ipſo, ſeu primario eam diſtinctionem efficit, aut efficere poteſt, quia Deus ob infinitam ſui intellectus perſpicacitatem, non tantùm concipit ea quæ re ipſa ſunt, & poſſunt eſſe, vt re ipſa ſunt in ſe, aut poſſunt eſſe; ſed etiam vt à nobis concipiuntur, aut poſſunt concipi: quia abſque dubio Deus cognoſcit eoſdem conceptus obiectiuos; ſeu ipſi idem omnino obijciuntur, quia quanuis præſupponantur formati, aut formabiles ab intellectu noſtro, etiam dicuntur formari à Deo, quanuis tantùm ſecundario, quia ipſi Deo vere obijciuntur, & ſunt conceptus obiectiui intellectus diuini; prius tamen formati; aut formabiles à nobis, quã à Deo, qui ex ſe ipſo eos non formaret, nec formare poſſet, niſi à nobis formarentur, aut formari poſſent.

Et ob eandem omnino rationem; idem dicendum eſt de diſtinctione rationis ratiocinatę relationum diuinarum ab eſſentia diuina, quòd ſcilicet nequeat à Deo fieri ex ſe ipſo, ſeu primario, benè tamen ſecundario occaſione noſtri intellectus, ea proportione, qua tract. de ſcientia Dei, diſput. 3. diffic. 2. dicimus Deum poſſe efficere ens rationis, non primario, ſeu ex ſe ipſo, ſed ſecundario, & occaſione noſtri intellectus illud efficientis, aut potentis efficere.

(§ §)

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm attributa ita diſtinguantur ratione inter ſe, & ab eſſentia, vt ſe mutuo eſſentialiter includant, & eſſentiam, & ab ipſa includantur.

DIfficultas hæc non habet locũ in opinione aſſerentium, attributa diuina inter ſe, & ab eſſentia diſtingui à parte rei, quia ſecundùm hanc dicendum eſt, attributa non ſe inuicem includere, nec eſſentiam, nec includi in eſſentia, ſed tantùm habet locum in noſtra ſententia, ſecundùm quam, omnia prædicta inter ſe ratione, tantum diſtinguuntur.

Camarenſis quæſt. 28. art. 2. diſput. 2. dub. vltimo, Molina diſput. 4. Bañez dub. 3. Zumel quæſt. 8. Suarez lib. 1. à cap. 11. Granad. diſpu. 7. & Ruyz diſput. 13. à quęſt. 1. docent attributa diuina in ſuo conceptu obiectiuo ſe mutuò eſſentialiter includere, & eſſentiam diuinã, & hanc in ſuo conceptu obiectiuo eſſentialiter includere attributa, quòd indicare videntur, Leo epiſt. 93. cap. 5 Auguſt. lib. de cognit. veræ vitæ, cap. 7. & 8. & Anſelm in Monologio cap. 15. & 16. & alij Patres dum quodlibet attributum attribuant alijs attributis, & eſſentię, & eſſentiam cuilibet attributo.

Et id ratione videtur probari, & in primis, quòd eſſentia diuina includat eſſentialiter in ſuo conceptu obiectiuo diuina attributa, quia eſſentia diuina eſt omnino infinitè perfecta, quia eſſentialiter includit omnes perfectiones diuinas, quales ſunt, diuina attributa, aliàs eſſentiæ diuinæ, deficerent hæ perfectiones: & eadem proportione probatur, diuina attributa ſe mutuo includere eſſentialiter, & diuinam eſſentiam, quia quodlibet attributum eſt omnino infinitè perfectum: ergo quodlibet includit eſſentialiter reliqua, & eſſentiam, quæ ſunt perfectiones, & infinitę.

Capreolus verò in 1 diſtin. 8. quæſt. 4. art. 3. Vazquez diſput. 119. cap. 2. Turrianus diſput. 3. à dubio 4. Beccanus cap. 1. quæſt. 5. Alarcon tract. 5. de Trinitate, diſput. 2. cap. 12. & 13. docent attributa diuina, nec ſe mutuo eſſentialiter includere in ſuis conceptibus obiectiuis, nec eſſentiam, nec includi in conceptu obiectiuo eſſentiæ, & merito, quia attributa ipſa, vt ratione diſtincta inter ſe, & ab eſſentia, concipiuntur à nobis quaſi proprietates aduenientes eſſentiæ, & tanquam extrema condiſtincta ab eſſentia, & quodlibet attributum concipitur, quaſi proprietas diſtincta à

quolibet alio, quia concipiuntur inſtar proprietatum, & eſſentiæ creatarum, quia conceptus obiectiuus, quem formamus de quolibet attributo, non includitur formaliter in conceptu obiectiuo alterius attributi, nec in conceptu obiectiuo eſſentiæ, nec conceptus obiectiuus eſſentiæ in conceptu obiectiuo attributorum, ſicut nec in creaturis vna proprietas eſſentiæ includitur in alia proprietate, nec in eſſentia, nec eſſentia in ſuis proprietatibus, quòd amplius ſecundùm proportionem extendimus, tract de Trinitate, diſput. 2. difficult. 6. & 7. idem examinantes circa relationes & eſſentiam diuinam.

Si ergo attributa concipiuntur à nobis quaſi proprietates, & accidentia eſſentiæ, & tanquam extrema condiſtincta ab eſſentia, & quodlibet attributum quaſi proprietas eſſentiæ diſtincta à quolibet alio, cum concipiantur à nobis inſtar proprietatum, & eſſentiæ in creaturis, eſſentia diuina, vt à nobis concepta, omnino etiam explicite excludit formaliter attributa, & quodlibet attributum excludit aliud & eſſentiam, ſicut in creaturis eſſentia excludit realiter, aut ſaltem ratione ratiocinata proprietates; & quęlibet proprietas aliam & eſſentiam, quia eſſentia, & attributa concipiuntur à nobis modo prædicto, & non vt definitio, & difinitum, quorum vnum ſit expreſsio alterius, nec vt commune, ſeu vniuerſale alijs.

Attributa autęm, vt per rationem inter ſe, & ab eſſentia diſtincta, eſſe inter ſe æqualia, & cum eſſentia, conſtabit ex his, quæ diximus tract de Trinitate, diſput. 2. diffic. 9 de æqualitate relationum diuinarum inter ſe, & cum eſſentia, quia eadem eſt ratio, nempè quia attributa, & eſſentia, & quodlibet in ſuo genere eſt ſummè, & infinitè perfectum eſſentialiter, ſeu in ſuo eſſe, in æqualitas autem, ſeu maioritas, & minoritas tantùm ſunt affectiones generis, & ſpeciei finitorum in ſua perfectione eſſentiali, quales ſunt ſpecies, & genera rerum creatarum.

Patres ergo pro aduerſarijs adducti, dum quodlibet attributum, attribuunt ali, & eſſentiæ, & è contra, id tantùm efficiunt in ſenſu identico, non in formali.

Et ad rationem reſpondemus, quòd licèt eſſentia diuina re ipſa ſit infinitè, & ſimpliciter perfecta, quia re ipſa eſt tota perfectio Dei, quia re ipſa etiam eſt omnia attributa, & relationes diuinæ, prout tamen à nobis concepta conceptu obiectiuo diſtincto à conceptu prædictorum, qua ratione eſt ratione diſtincta ab omnibus prædictis, quanuis ſit infinitè perfecta, non tamen infinitè ſimpliciter, ſeu omnino; ſed tantùm ſecundùm quid, nempè in genere, ſeu in ratione eſſentię, ſeu naturæ; quia vt ſic concepta excludit formali-

liter attributa, & relationes: & eadem proportione, quanuis quodlibet attributum re ipſa ſit infinitè ſimpliciter perfectum, quia re ipſa eſt tota perfectio Dei, quia re ipſa etiam eſt reliqua attributa, & relationes, & eſſentia, prout tamen quodlibet attributum à nobis concipitur concepto obiectiuo diſtincto à conceptibus obiectiuis aliorũ, & relationum & eſſentiæ, quanuis ſit infinitè perfectum; non tamen ſimpliciter & omnino, ſed tantùm ſecundum quid, nempè in ſuo genere, v.g. ſapientia in genere ſapientiæ, & ſic de alijs ea proportione qua tract. de Trinit. diſp. 2. diffic. 9. dicimus de infinitate eſſentiæ, & relationum, vt ratione noſtra conceptarum.

TRACTATVS DE SCIENTIA DEI.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia ſcientiæ Dei.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Vtrùm in Deo ſit ſcientia actualis.

SVpponimus in quo omnes DD. conueniunt in Deo eſſe ſcientiam, quòd vt ſic eſt Fide diuina certum, vt conſtat ex illo ad Rom. 11. *O altitudo diuitiarum ſapientiæ, & ſcientiæ Dei!* Et ex illo ad Coloſ. 2. *In quo ſũt omnes theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ Dei abſconditi*: & id eſt, adeò euidẽs lumine naturali, vt nullus, quanuis adeò extollidus, qui Deum eſſe admiſsit, cenſuerit eſſe ignorantem.

Hoc ergo ſuppoſito: primo eſt difficultas, an in Deo ſit ſcientia actualis: nomine autem ſcientiæ actualis non intelligimus, intellectionem per diſcurſum, ſeu ex præmiſsis habitam, quia hanc non reperiri in Deo dicemus diffic. 2. ſed intelligimus intellectionem veram, & certam, & euidentem.

Circa hanc difficultatem conueniunt DD. in Deo eſſe dictam ſciẽtiam actualem, & id eſſe de fide diuina, & euidens lumine naturali.

Et in primis id eſſe de fide cõſtat; quia de fide eſt, Deũ intelligere,

 & ve-

& verè & certo, & euidenter: & ſecundo de fide eſt, Deũ intelligere, vt cõſtat ex illo Pſal. 32. *Qui intelligit omnia opera eorũ*: & ex illo Prouerb. 24. *Qui inſpector eſt cordis, ipſe intelligit*: & etiã de fide eſt, omnia Deũ cognoſcere, Pſal. 138. *Et omnia noſſe*, Dan. 13. & 1. Ioan. 3. & omnia intueri, & reſpicere, & ſcrutari, Iob 28. & Prouerb. 24. Prædictis autem verbis intelligendi, & ſcrutandi, intellectio, & actualis ſignificatur.

Hæc autem ſcientia, ſeu intellectio actualis, non ſolum eſt Deo eminenter concedenda, quia ſcilicet ſit cauſa illius in creaturis rationabilibus, neq; ſolùm metaphoricè, ſicut ei conuenit iraſci; ſed etiam eſt Deo concedenda formaliter, & propriè, quia quæ Deo in ſcriptura attribuuntur ei, debent formaliter, & propriè concedi, dũ apertè non conſtat nõn poſſe ei ſic concedi.

Secundo, de fide eſt Deũ veri, & nõ falſo, intelligere, quia in adductis, & in alijs locis ſcripturæ Deus dicitur omnia noſſe intueri, & reſpicere, qui autẽ aliquid noſcit, intuetur, & reſpicit, id verè intelligit, & non falſo; aliàs id nõn noſceret, ſed ignoraret, neque id reſpiceret, neque intueretur.

Tertio, de fide eſt Deum certo intelligere, quia de fide eſt Deum res intueri, & reſpicere, quòd eſt eas certo intelligere, & ſpecialiter, Prouerb. 24. *Deum nihil fallit*, ſi ergo Deum nihil fallit, eius cognitio eſt certa, & infallibilis.

Quarto, de fide eſt Deum euidenter, & clarè intelligere; quia vt diximus, de fide eſt Deũ ſua intellectione reſpicere res, & eas intueri, quibus intellectio clara & euidens ſignificatur; imò etiam intuitiua, quæ eſt euidens abſque diſcurſu.

Eſt ergo de fide, in Deo eſſe ſcientiam actualem ſumptam pro intellectione vera, & certa, & euidenti.

Deinde, quòd id ſit notũ, & euidens lumine naturali conſtat, quia inprimis lumine naturali conſtat Deũ intelligere; quia ex vna parte intelligere eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, & maxima, nullã dicens imperfectionem; nõ eſt ergo denegandum Deo, qui eſt ſummè, & infinitè perfectus, & cõfirmatur, quia Deus euidẽter eſt ſubſtãtia perfectiſſimè viuẽs: ergo euidenter eſt ſubſtantia intelligens, quia euidens eſt intellectionẽ eſſe perfectiſsimam vitam actualem, ſeu in actu ſecũdo.

Et idem intendit demonſtrare S. Thom. quæſt. 14. art. 1. ex pura immaterialitate, ſeu ſpiritualitate ſubſtantię diuinæ, cui videtur connaturalis actio ſpiritualis, & immanens, & vitalis. Quam ratiocinationẽ non pauci S. Thom expoſitores explicant, & defendunt.

Secundo, lumine naturali conſtat Deum, non ſolum intelligere, ſed etiam, verè & certo, & euidenter; quia falſitas & incertitudo, & obſcu-

obſcuritas ſunt imperfectiones, quarum Deus, vtpote ſummè perfectus non eſt capax.

Eſt ergo certum, & notum, & euidens lumine naturali eſſe in Deo dictam ſcientiam actualem ſumptam pro intellectione vera, certa, & euidenti.

Addimus omnes intellectiones quorumcumque obiectorum diuinas (quæ ſola ratione noſtra diſtinguuntur) eſſe æqualiter veras, & æqualiter certas, & ęqualiter euidentes; quia quælibet eſt ſummè vera, & ſummè certa, & ſummè euidens, cùm quęlibet ſit ſummè perfecta: quòd autem obiecta earum intellectionum ſint inæqualia, non obſtat, quia generaliter actus diuini, nihil ſumunt ex obiectis, ſicut ſumunt actus creati, ſed ex ſe ipſis ſunt infinitè perfecti.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm ſcientia, ſeu intellectio Dei ſit diſcurſiua.

PRO Huius difficultatis reſolutione ſupponendum eſt, diſcurſum eſſe duplicem; vnum ſecundum ſucceſsionem, qui in eo ſolum conſiſtit quòd intellectio vnius rei ſuccedat intellectioni alterius, ſeu habeatur poſt intellectionem alterius, ſiuè res per vtramque intellectę ſint inter ſe connexæ, ſiuè non: alterum ſecundùm cauſalitatem, qui verè & propriè dicitur diſcurſus, & conſiſtit in eo, quòd vna intellectio deducatur ex altera, vt quando intellectus ex eo, quod intelligit vnum, inducitur, ſeu mouetur ad intelligendum alterum, verbi gratia, quando intellectus ex eo, quod cognoſcit hominem eſſe rationalem, mouetur ad cognoſcendum etiam eſſe riſibilem.

Hoc ergo ſuppoſito, conueniunt Doctores, ſcientiam, ſeu intellectionem Dei neutro modo eſſe diſcurſiuam; quia non diſcurſu ſecundùm ſucceſsionem; quia omnia ſimul, & ab æterno cognoſcit, vt poſtea dicemus; neque diſcurſu ſecundum cauſalitatem; quia omnia etiam cauſam, & effectum cognoſcit, non pluribus cognitionibus, ſed vnica, ſeu vnico intuitu, ad diſcurſum autem ſecundũ cauſalitatem eſſentialiter requirũtur plures cognitiones, vt vna poſsit deduci ex altera, in quo conſiſtit ratio, ſeu natura diſcurſus ſecundum cauſalitatem.

Ex eo autem quòd Deo obijciatur, ſeu offeratur, noſter diſcurſus, & modus quo diſcurrimus, non fit Deum re vera diſcurrere; quia noſter diſcurſus, & modus quo diſcurrimus ipſi, offertur tamquam

quam obiectum ſuæ intellectionis,& nõ aliter,& tanquam obiectũ vnius tantũ ſimplicis intellectionis,non plurium,quarum vna ex altera deducatur,quòd ad diſcurſum ſecundũ cauſalitatem eſſentialiter requiritur:Deus enim etiam ſi cognoſcat,& intueatur nos cognitionẽ vnius obiecti,deducere ex cognitione alterius,& modũ quo eam deducimus,non diſcurrit; quia ipſe non deducit, ſed tantùm intuetur nos deducere.

Sed quanuis in Deo, non ſit re ipſa diſcurſus ; quia in ipſo nõ ſunt re ipſa plures cognitiones,quarum vnam deducat ex altera,ratione tamẽ noſtra cõcipitur diſcurrere:quia in eo ratione noſtra,ſunt duæ cognitiones,altera qua Deus noſtro modo concipiendi , quaſi ductus à cognitione effectus cognoſcit cauſam,& è cõtra. Vnde quanuis in Deo verè,& re ipſa non ſit diſcurſus,ac proinde,neq; ſcientia in rigore;quia nec ſciẽtia:quia neq;ſcientia propter quid cõceptione tamẽ noſtra,concipitur diſcurrere,ſeu quod idem eſt in Deo ratione noſtra reperitur diſcurſus.

Addimus inDeo,quanuis verè ſit iudicium quod negari nequit,nõ tamen eſſe compoſitionem,neq; diuiſionem ; quia Deus non aliter iudicat,quàm cognoſcendo res,prout in ſe ſunt,ſeu eas intuẽdo,nõ attribuendo mentaliter prædicatum ſubiecto,in quo conſiſtit compoſitio,neq;ſeparando mentaliter prædicatum à ſubiecto,in quo cõſiſtit diuiſio;ſed iudicat,v.g. Petrum eſſe album cognoſcendo Petrum,& albedinem,& inhærentiam albedinis in Petro, prout in ſe ſunt,abſq;affirmatione aliqua mentali ſuperaddita dictæ cognitioni intuitiuę,& iudicat Petrum non eſſe,hunc equum cognoſcendo Petrum,& hunc equum,prout in ſe ſunt,abſq;negatione aliqua mẽtali ſuperaddita dictæ cognitioni intuitiuæ Petri,& huius equi. Imo animam Chriſti,ſciẽtia per ſe infuſa non poſſe cognoſcere,componendo,neq;diuidendo,neq;diſcurrendo,dicimus Tract.de Incarn. diſt.8.diſ.13.& 14.

Sed quanuis in Deo non ſit re ipſa diſcurſus,neque compoſitio,neque diuiſio,eſt tamen ſimplex apprehenſio , quæ vt à nobis concepta,non eſt ſcientia;quia vt ſic non eſt iudicatiua,nec vera . Quanuis hæc ſimplex apprehenſio re ipſa non ſit pura ; quia eadem formalitas apprehenſionis re ipſa,eſt iuditium , eſt tamen noſtro modo concipiendi pura à iudicio , de quo dicimus diſp.2.diſ.3.

DIF-

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm ſcientia Dei ſit immutabilis, ſeu inuariabilis.

RAtio difficultatis pro parte negatiua eſt; quia tunc ſcientia alicuius dicitur variari, ſeu mutari quando deſinit ſcire, quod antea ſciebat, aut quando de nouo ſcit, quòd antea non ſciebat, ſed Deus deſinit ſcire plura, quæ antea ſciebat, & de nouo ſcit plura, quæ antea non ſciebat; quia v.g. Deus nunc non ſcit Chriſtum naſciturum, quem antea naſciturum ſciebat, & nunc ſcit natum eſſe, quem ante tempus natiuitatis, non ſciebat eſſe natum, ſed naſciturum: ergo ſcientia Dei variatur.

Nihilominus Theologi conueniunt, ſcientiam Dei eſſe immutabilem, ſeu inuariabilem, etiam prout terminatur ad obiecta maximè, mutabilia, ſeu variabilia; quia Deus eſt infinitè, & ab ęterno perſpicax, ſeu intellectiuus: ergo ab æterno, & in æternum res omnes intuetur, & omnimodo quo poſsibiles, aut exiſtẽtes ſunt, & quo variandæ ſunt, quę ſunt variabiles: ergo Deus, ita ſcit, vt nihil noui ſciat; quia ab æterno omnia, & omnimodo quo ſunt nouit, & ita ſcit, vt quod ſemel ſciuit, nũquam deſinat ſcire; quia in æternũ ſcit: ergo ſcientia diuina, quo ad quæcunq; obiecta etiam variabilia, eſt immutabilis, ſeu inuariabilis.

Ad rationem autem difficultatis pro parte negatiua reſpondemus, concedendo maiorem, & negando minorem, nempè quod Deus deſinat, ſcire quod antea ſciebat, & quòd de nouo ſciat, quòd antea non ſciebat; quia nunc ſicut antea ſcit natiuitatem Chriſti futuram, comparatam cum duratione anteriori, ad eam durationem in qua facta fuit, & nunc ſcit eſſe præteritam comparatam, cũ duratione pręſenti, & nunc ſcit eſſe præſentem comparatione durationis in qua facta fuit: & etiam ante tempus natiuitatis, ſciebat natiuitatem Chriſti eſſe præteritam comparatione durationis præſentis, ſicut nunc id ſcit; quia natiuitas Chriſti, & quæcumque alia res, pro aliquo tempore durans eodem modo, obijcitur intellectui diuino, ab æterno, & in æternum. Vnde negandum eſt quòd Deus, nunc non ſciat Chriſtum naſciturum, reſpectu eius temporis, reſpectu cuius antea ſciebat illum naſciturum, quamuis reſpectu huius tẽporis præſentis, nõ ſit naſciturus, & ideo reſpectu huius temporis hæc propoſitio, *Chriſtus eſt naſciturus*, à quocumque proferatur eſt, falſa, vera tamen reſpectu temporis anterioris

ad

ad natiuitatem: & etiam eſt negandum quòd Deus ante tempus natiuitatis, non ſciuerit Chriſtum natum fuiſſe, reſpectu huius præſentis temporis, reſpectu cuius nunc ſcit eum natum fuiſſe, quanuis reſpectu temporis anterioris, ad actualem natiuitatem non fuerit natus, & ideo reſpectu illius, hæc propoſitio: *Chriſtus natu fuit*, à quocunque proferatur eſt, falſa; vera tamen, reſpectu huius præſentis temporis, in quo eam proferimus: & generaliter extrema propoſitionum, quæ abſolutè proferuntur, dum aliud nō indicatur, comparantur cum duratione præſenti in qua proferuntur, & cōparatione illius, propoſitiones, in quibus ea extrema continentur, cenſendæ ſunt verę, vel falſæ.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm in Deo ſit re ipſa intellectus.

SVpponimus in nobis ſemper eſſe tria principia ſcientiæ actualis, ſeu intellectionis, nempè ſubſtantiam ipſam rationalem, & intellectum, qui eſt potentia formaliter, & proximè intellectiua, productiua intellectionis (ſiue hìc intellectus à parte rei diſtinguatur à dicta ſubſtantia, vt nobis, & communiter placet, ſiue non diſtinguatur, vt nonnullis probatur) & etiam eſſe ſpeciem intelligibilē impreſsā obiecti, eius vicem ſupplēs ad cauſandam intellectionem, & aliquādo etiam eſſe aliud quartum principium, nempè habitum (qui dicitur ſciētia habitualis) aut acquiſitum tantū deſeruientē intellectui, ad facilè intelligēdum, aut per ſe infuſum deſeruientem intellectui, vt connaturaliter eliciat intellectionē, quo ad ſubſtantiam quando intellectio eſt ſupernaturalis.

Hoc ſuppoſito, negari non poteſt, intellectum, & reliqua dicta principia poſſe ratione noſtra eſſe, ſeu concipi in Deo, ſicut in eo ratione noſtra poteſt eſſe, ſeu cōcipi materialitas, ſeu corporeitas, dū Deus inſtar noſtri concipitur, ſeu apprehenditur corporeus.

Eſt ergo difficultas, an dicta principia ita concipiantur, & ratione noſtra, ſint in Deo, vt etiam ſint verè, & re ipſa, & abſque fictione, ſicut etiam in eo, verè, & re ipſa reperiuntur iuſtitia, & omnipotētia, & intellectio, & volitio, quanuis ſecundum communiorem opinionem, non diſtinguantur re ipſa, neque inter ſe, neque à natura diuina.

Circa difficultatem certiſsimum eſt in Deo verè, & re ipſa eſſe ſubſtantiam intellectiuam, ſeu capacem intelligendi, quæ latè poteſt dici

dici intellectus, nẽpè deitatem ipſam; ſed an hæc ratione noſtra ſit formaliter diſtincta ab actuali ſcientia, ſeu intellectione, quæ etiam re ipſa eſt in Deo, dicemus dif. 6.

Ex ſuppoſitione autem, quod ſubſtantia intellectiua, ſeu Deitas, non ſit formaliter diſtincta ab actuali intellectione (quòd nõnullis probatur) dicendum erit, in Deo verè & re ipſa non eſſe intellectum ſtrictè ſumptum pro facultate productiua intellectionis, neque ſpeciem intelligibilem, neque habitum; quia ſubſtantia intellectiua præſupponitur formaliter ad intellectum, & hìc ad ſpeciem, & ad habitum quando tria hæc reperiuntur; actualis autem intellectio non præſupponitur ad ea; quia hæc ſunt principia talis intellectionis.

Punctum ergo difficultatis in eo eſt; an ex ſuppoſitione quod Deitas ſit in Deo formaliter diſtincta, ab intellectione, vt nos dicemus difficul. 6. etiam in eo ſint verè, & re ipſa intellectus, & ſpecies intelligibilis, & habitus. Et in primis, eſt difficultas an, in Deo ſit verè, & re ipſa intellectus: procedit autem de intellectu ſumpto, pro potentia intellectiua ſtrictè ſumpta, & de intellectu eſſentiali, reſpectu intellectionis eſſentialis; quia an in Patre ſit intellectus notionabiles ſtrictè ſumptus qui in eo ſit potentia generatiua filij media intellectione notionali, & an in Patre, & in filio ſit voluntas notionalis, ſtrictè ſumpta, quæ in eis ſit potentia ſpiratiua Spiritus Sãcti medio amore notionali, dicemus Tract. de Trin.

Eſt ergo difficultas, an ex ſuppoſitione quod Deitas, ſeu ſubſtãtia intellectiua in Deo, ſit formaliter diſtincta ab intellectione, ſit re ipſa in Deo intellectus eſſentialis ſtrictè ſumptus, reſpectu cognitionis eſſentialis conueniens omnibus tribus perſonis.

Circa hanc difficultatem Scotus in 1. diſt. 2. quæſt. 7. Molin q. 41. ar. 4. Vazq diſp. 60. & 102 & 119. cap. 7. Granad. 1. par. controuerſ. 2. tit. 1. diſt. 1. & Alarc. diſt. 1. cap. 3. docent in Deo verè, & re ipſa reperiri; quòd ſignificari videtur in Scriptura, & à PP. dum Deo attribuunt mentem, & intellectum. Et ratione poteſt probari; quia Deus re ipſa eſt potens intelligere, & habet, vim ad intelligendum; aliàs non intelligeret: ergo re ipſa habet põtẽtiam formaliter intellectiuam.

Aureolus in 1. diſt. 35. ar. 2. Gabr. dub. 1. Heric. diſt. 2. cap. 3. §. 2. Ruyz dubit. 3. ſect. 2. Faſſol. quæſt. 14. ar. 1. dub. 6. & Albiz diſt. 2. ſect. 3. docent in Deo verè, & re ipſa non eſſe intellectum eſſentialem ſpecialiter, & ſtrictè ſumptum. Et meritò, quia in Deo verè, & re ipſa nulla eſt facultas productiua intellectionis eſſentialis; neque alicuius termini per ipſam: ergo in Deo verè, & re ipſa non eſt in-

re-

tellectus eſſentialis,conſequentia patet:quia intellectus ſpecialiter, & ſtrictè ſumptus,nihil aliud eſt,quàm potentia,ſeu facultas productiua realiter intellectionis. Antecedens autem nempè quod in Deo nulla ſit facultas,re ipſa productiua intellectionis eſſentialis, probatur:quia intellectio eſſentialis,eſt re ipſa indiſtincta ab omni entitate diuina,vt patet,ergo à nulla poteſt re ipſa produci; quia quòd re ipſa producitur ab aliquo,re ipſa diſtinguitur ab eo,ex eo enim indiuinis filius realiter diſtinguitur à Patre;quia ab eo realiter producitur, & Spiritus Sanctus ex eo diſtinguitur à Patre, & Filio; quia ab eis realiter producitur.

Quòd ſi reſpondeas,Deum,ſiue naturam diuinam,non producere realiter formaliter intellectionem eſſentialem, eam tamen producere realiter virtualiter, ſeu æquiualenter productioni formali; quia ab ea diſtinguitur realiter virtualiter, ſeu æquiualenter, contra hanc reſponſionem eſt primo, quòd abſque fundamento admittitur diſtinctio realis, virtualis inter intellectionem eſſentialem, & inter eſſentiam diuinam: quia quanuis ea admittatur inter eſſentiam diuinam ex vna parte, & inter perſonalitatem Patris ex altera, & inter eſſentiam,& perſonalitatem filij;quia eidem entitati diuinæ conueniunt duo prædicata,realiter contradictoria,nempè quòd eſſētia diuina realiter cōmunicetur Filio, & Spiritui Sancto, & perſonalitas Patris non communicatur realiter ipſis,& perſonalitas filij non communicatur Spiritui Sancto,quæ prædicata conuenire nequeunt, niſi rebus, formaliter, vel virtualiter, ſeu æquiualenter pluribus,tamen inter intellectionem eſſentialem, & inter alia prædicata intrinſeca Dei à perſonalitatibus diſtincta, quibus deberet conuenire diſtinctio realis virtualis,non eſt talis diſtinctio virtualis;quia eſſentiæ diuinæ,nullum prædicatum reale poteſt conuenire,quòd realiter nō cōueniat cuicūq;alij prædicato diuino à perſonalitatibus diſtincto; quia id nullo fundamēto oſtendi poteſt.

Deinde cōtra reſponſionem eſt,quod ſi in Deo nulla eſt facultas producēs realiter formaliter intellectionem eſſentialem,ſed tātùm realiter virtualiter,ſeu æquiualēter:ergo in Deo non eſt intellectus realiter formaliter;quia ad rationē intellectus, requiritur quod ſit facultas realiter producēs intellectionē: ergo ad rationē intellectus formalis,requiritur quòd ſit facultas realiter formaliter producens intellectionē,& ſi nō ſit facultas realiter formaliter producēs intellectionem,ſed tantū virtualiter,ſeu æquiualēter,tantū erit intellectus,nō formaliter,ſed virtualiter,ſeu æquiualēter, quòd eſt nō eſſe vere intellectum,ſed aliquid æquiualēs intellectui: quid autem ſit

eſſen-

eſſentiam diuinam eſſe æquiualētē intellectui. & quid ſit virtualiter, ſeu æquiualēter producere intellectionem eſſentialē,&quomodo eſſentia diuina ſe habeat ad intellectionem eſſentialem, vt eam dicatur, virtualiter producere explicari nō poteſt: & quidem ſi ea diſtinctio virtualis formalis ſufficeret ad productionē virtualem realem, nō eſſet cur eſſentia diuina non produceret perſonalitatē Patris; quia ex vna parte, eſt virtualiter realiter diſtincta ab illa, & ex altera parte eſſet radix illi⁹, eſſentiam autē producere perſonalitatē Patris inauditum eſt, & plusquam falſum.

Scriptura ergo, & PP. pro aduerſarijs adducti, dum Deo attribuunt intellectum, & mētem, aut ei attribuunt intellectionē, quæ nomine intellectus non raro ſignificatur, vt fit Pſ. 135. *Qui fecit cœlum in intellectu*: aut ei attribuunt eſſe intellectiuū ſumpto, pro intellectiuo, radice intellectionis, nēpè pro ſubſtantia intellectiua Dei, ex qua tāquā ex radice, noſtro modo concipiēdo; oritur intellectio, tanquā attributum illius, & non potētia intellectiua, verè, productiua intellectionis; qualis eſt intellectus, de quo procedit difficultas.

Et ad rationē eorum cōcedimus Deum eſſe potētiam; intelligēdi, ſeu habere vim ad intelligēdum, non vim ſeu potentiam phyſicam, qualis eſt facultas intellectus, nec quaſi phyſicam, ſed tantum logicā ſumptam pro capacitate, ſeu pro non repugnantia ad intelligēdum; ita vt ſenſus ſit Deum eſſe capacem intelligendi, ſeu ei nō repugnare intelligere: imo id eſt Deo neceſſarium; quia in eo, eſt neceſſariò intellectio, quaſi in act. 2. & ei conueniēs tāquam attributū, ſicut omnipotentia, & reliqua attributa, in quæ nullam habet actiuitatē: imo in ipſo eſt re ipſa abſoluta à ſuis obiectis, ſeu abſq; reſpectu reali ad illa (vt Tract. de volunt. Dei dicemus de decreto diuino) ita vt quanuis nulla creatura eſſet futura, Deus eſſet vidēs abſolutè, & nō creaturas, eadem tamen viſione abſoluta eſſet illas videns, ſi futuræ eſſent, ſicut ipſa modo videt futuras, & Deus eſſet abſolutè; decernēs quanuis nullam creaturam decerneret, & eodem decreto abſoluto eſſet illas decernēs, ſi futuræ eſſēt; quia ea viſio; quāuis abſoluta à reſpectu ad creaturas, ſua infinitate quantum eſt ex ſe, eſt viſio cuiuſcūque, quod ſit, aut fiat viſibile: & illud decretum, quanuis abſolutum à creaturis, pro libertate Dei abſque alio actu ſuæ voluntatis, quaſi ſit decretum cuiuſcumque quod Deus eſt effecturus, id eſt effecturus.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm in Deo ſit re ipſa ſpecies intelligibilis.

BAñez quæſt. 14. ar. 4. Vazq. diſp. 6. cap. 2. Granad. diſp. 1. num. 9. Ruyz diſp. 4. ſect. 2. & Alarc. diſp. 1. cap. 1. Docent in Deo, verè, & re ipſa eſſe ſpeciem intelligibilem, ſeu impreſſam, quòd videtur ſenſiſſe. S. Tho. q. 14. ar. 4. & 1. contra gentes, c. 46. & ratione prima: quia eſſentia diuina, loco obiecti iuuat ſuum intellectum ad intellectionem illius: quia ex obiecto & potẽtia paritur, vt ſatis vulgariter dicitur, iuuare autẽ, intellectum ad intellectionem, loco obiecti eſt munus ſpeciei intelligibilis: ergo eſſentia diuina, re ipſa eſt Dei ſpecies intelligibilis ad intelligendum.

Aureolus vrò in 1. diſt. 35. ar. 4. Heric. Tracta. 1. diſpu. 2. cap. 3. Albiz diſp. 2. ſect. 2. & alij recẽtiores, docẽt in Deo, re ipſa non eſſe ſpeciem intelligibilem, & meritò; quia vt diximus difficul. 4. in Deo re ipſa non eſt intellectus, ſeu potentia intellectiua; ergo neque ſpecies intelligibilis; quia hæc tantùm admittitur, vt loco obiecti iuuet intellectum, vt ex obiecto, & ex intellectu oriatur intellectio.

Et ob eamdem rationem exiſtimamus, verè & re ipſa in Deo non eſſe habitum, in quo contra Henricum 1. par. ar. 37. quæſt. 1. conueniunt communiter Doctores; quia habitus tantum ponitur, vel ad cooperandum cum intellectu, ad ſubſtantiam intellectionis ſupernaturalis, ſi ſit infuſſus, vel ad facilitandum intellectum, ad intellectionẽ, ſi ſit acquiſitus, vbi autem non eſt intellectus, vt diximus nõ eſſe in Deo, non eſt admittendus habitus.

Addimus, quòd quanuis in Deo eſſet intellectus, non eſſet admittendus habitus; quia hic in ſua ratione, & munere ſupponit imperfectionem in intellectu, quæ in Deo no eſt admittenda; quia ſi habitus ſit acquiſitus, conceditur ad facilitandum intellectum, aliàs ex ſe difficilem, quòd non haberet locum in intellectu diuino, quia ex ſe non eſſet ſic difficilis: & ſi ſit infuſſus, conceditur ad eleuandum intellectũ ad ſubſtantiam intellectionis ſupernaturalis; quia intellectus noſter eſt naturalis; intellectus autẽ ſi in Deo eſſet, nõ eſſet minus ſupernaturalis, quàm ſua intellectio.

S. Th. ergo pro aduerſarijs adductus, dum ait eſſentiam diuinã eſſe ſpeciẽ intelligibilem, non ſignificat eſſe verè ſpeciẽ, ſed ob ſuam intellectualitatem infinitam, ea non egere, ſeu ab ea excuſari.

Ad rationem verò eorum conſtat ex dictis, eius antecedens eſſe falſum, nempè eſſentiam diuinam iuuare intellectum ad intellectionem, quod ſupponit falſum, cum in Deo non ſit intellectus, ſi tamen eſſet, non negaremus eſſentiam diuinam eſſe ipſi ſpeciem intelligibilem, concurrentem in ſuo genere, nempè obiecti, quanuis intellectus diuinus eſſet infinitè intellectiuus; quia tantum eſſet infinitè intellectiuus in ſuo genere, nempè potentiæ, & non in genere obiecti.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm eſſentia Dei ſita ſit formaliter in actuali intellectione.

DIfficultas hæc procedit de eſſentia metaphyſica, quæ in qualibet re eſt ratio ipſa prima, & perfectiſsima omniũ, & ex qua, quaſi ex radice oriuntur omnia alia attributa rei.

Aureolus in 1. diſt. 35. ar. 3. Herice diſp. 3. cap. 3. Faſol. 1. par. quæſt. 4. Albiz diſp. 2. ſect. 5. & alij docent, eſſentiam diuinam ſitam eſſe formaliter in intellectione, ſeu ſcientia actuali, quòd videtur tradere S. Thom. q 4. ar. 4. dum de Deo ait, quòd eius intelligere, ſit eius eſſentia.

Et ratione probatur; quia eſſentia diuina ſita eſt formaliter in ratione perfectiſsima, & prima omnium, quæ ſunt in Deo; quia generaliter eſſentia cuiuſcumque rei eſt perfectiſsima, & prima omnium, quæ in ipſa re reperiuntur: ergo eſſentia diuina, ſeu Deitas ſita eſt formaliter in intellectione, conſequentia patet, & etiam maior, minor autem probatur; quia ratio vitæ, eſt ratio omnium, quæ in Deo reperiuntur perfectiſsima, & prima, vt patet intellectio autem diuina eſt in Deo vita, & perfectior, quàm eſſet ratio intellectiui quaſi in actu primo, ſi eſſet in Deo; quia eſt ſubſtantialis ſicut eſſet ratio intellectiui, & eſt actualior, quàm ratio intellectiui, vt patet: ergo intellectio in Deo eſt ratio omnium perfectiſsima, & conſequenter etiam eſt prima; quia generaliter ratio perfectiſsima cuiuſcumque rei etiam eſt prima, & è contra, quæ eſt prima etiam eſt perfectiſsima.

Capreo. verò in 1. d. 38. q. 4. ar. 1: Caiet. 1. p. q. 1: ar. 7. Vazq. q. 13. ar. 2 Granad. diſp. 3. ſect. 2. Alarc. Tract. 2. diſp. 1. c. 5. docent, & meritò Deitatem, ſeu eſſentiam, & naturam diuinam non eſſe formaliter ſitam in intellectione diuina, ſed in eſſe intellectiuo, ſeu in ra

tione intellectiui per eſſentiam,ſeu à ſe;in eo autem intellectiuo cõprehenduntur ratio ſubſtantiæ,& ratio ſpiritualis,& ratio viuentis, quaſi ſuperioris genericè,& ratio intellectiui,quaſi ratio infimè cõſtitutiua,& diſtinctiua ipſius intellectiui.

Et in primis,eſſentiam non eſſe formaliter ſitam in intellectione(quòd etiam docet Arrubal diſp.28.)probatur: Quia in Deo, verè,& re ipſa,non tantum eſt conceptus obiectiuus, infime ſpecificus, ſeu ratio infime ſpecifica intellectionis; ſed etiam eſt conceptus obiectiuus, ſeu ratio infimè ſpecifica intellectiui: quia Deus re ipſa,non tantum eſt intellectio obiecti,ſed etiam intellectiuus:quia re ipſa eſt intelligens, & ipſi repræſentatur res intellecta, vt patet,ſed ex his duabus negationibus,ſeu cõceptibus, infimè ſpecificis,ratio intellectionis eſt poſterior,noſtro modo cõcipiẽdi, dicta ratione intellectiui,& eam præſupponit, vt patet; quia ex eo quod Deus ſit intellectiuus, intelligit,& non è contra: ergo in dicta ratione actualis intellectionis,non eſt formaliter ſita Deitas,ſeu eſſẽtia diuina,cũ non ſit prima ratio infimè ſpecifica præſuppoſita ad reliquas omnes,in Deo re ipſa repertas,& eſſentia cuiuſcũq;rei ſita ſit in ratione infimè ſpecifica illius,& omnium prima, & ob rationem dictam, intellectio non intrat eſſentiam diuinam,tanquam infimè ſpecificatiuum,ſeu conſtitutiuum illius,(vt nõnulli falſo exiſtimãt) quia ſcilicet eſt poſterior ratione infimè, ſpecificatiua intellectiui, eam noſtro modo concipiendi præſupponens, conſtitutiuum autẽ infimè vltimum rei,nullam rationem infimè ſpecificam rei, præſupponit.

Deinde,quòd eſſentia diuina ſita ſit in dicta ratione infime ſpecifica intellectiui,ſeu in rationibus ſubſtantiæ,& ſpiritualis, & viuentis,& intellectiuæ,in ipſa ratione infime ſpecifica intellectiui comprehenſis,probatur:quia hæc ratio,eſt omnium, quæ in Deo repeRiuntur perfectiſsima ſpecificè,vt patet,& noſtro modo concipiendi eſt omnium ſpecificè prima, cui omnes aliæ rationes ſpecificæ quaſi radici attribuuntur,& ex qua omnes aliæ,noſtro modo concipiendi oriuntur quaſi proprietates;quia ex eo quod Deus ſit ens à ſe ſubſtantiale,ſpirituale viuens intellectiuum, habet quod verè ſit ſummè,& infinite perfectus,omni perfectione ſimpliciter ſimplici abſque omni imperfectione præditus,v.g quòd ſit actu intelligẽs & actu volens quaſi in actu ſecundo,& iuſtus,& miſericors, & omnipotens,& immenſus,& ſummè vnius, ſeu indiuiſibilis, eſſentialiter realiter,ſeu abſque diuiſione,ſeu diſtinctione aliqua reali, ſaltem formali,inter ſuas perfectiones eſſentiales,& inter ipſas ex vna parte,& inter eſſe ſubſtãtiale,ſpirituale,viuẽs,intellectiuũ ex altera.

Eſſentia ergo diuina, ſeu Deitas, eſt noſtro modo concipiendi quaſi infime ſpecificè conſtituta, ſeu coaleſcens ex dictis quatuor rationibus, nempè ſubſtantiæ, & ſpiritualis, & viuentis, & intellectiuæ, in eis cōplete ſpecificè ſita eſt, ex quibus peculiaris, ſeu propria ratio intellectiuæ, eſt infime, ſeu vltimo conſtitutiua illius, & non eſt ſita complete in ratione ſubſtantiæ, quanuis noſtro modo concipiendi ſit prima omnium, quę in Deo reperiuntur; quia non eſt prima quaſi ſpecificè infima, ſed eſt prima generice, ob quod neque eſt vltimum, ſeu infimum conſtitutiuum deitatis, ſicut humanitas, ſeu eſſentia hominis, nō eſt complete ſita in ratione ſubſtantiæ; quia hęc non eſt prima infime ſpecifica, ſed generica, ob quod neq; eſt vltimum, ſeu infimum conſtitutiuum illius.

S. Thomas verò pro aduerſarijs adductus, dum in eo art. 4. & alijs locis, ait intelligere Dei eſt eius eſſentia, loquitur in ſenſu identico; quia in Deo eſſe, & intelligere ſunt re ipſà idem, & non in ſenſu formali, vt expendunt Granad. & Arrubal, vbi ſupra, & eodem modo intelligendi ſunt nonnulli PP. qui ſimilia verba proferunt.

Et ad rationem concedimus, maiorem nempè eſſentiam diuinam debere conſtitui in ratione perfectiſsima viuendi, & etiam priorem partem minoris, nempè actualem intellectionem eſſe perfectiſsimam vitam, in ſuo tamen genere, nempe vitæ quaſi in actu ſecundo, negamus tamen poſteriorem partem minoris, nempe actualem intellectionem eſſe perfectiorem vitam ipſa vi intellectiua; quia hæc, noſtrò modo concipiendi, eſt vita in actu primo, & quaſi radix ipſius intellectionis, ipſa verò intellectio eſt vita quaſi in actu ſecundo, & orta ex illa, quaſi operatio illius, ex eo autem quod intellectio ſit vita actualior, quàm vita in actu primo, non fit eſſe perfectiorem vitam, quàm ſit vita in actu primo; quia ſolum eſt actualior, quaſi in actu ſecundo, & quaſi accidens, ad eum modum, quo noſtra operatio vitalis actuat noſtram vitam ſubſtantialem, & in actu primo, quæ eſt multo perfectior, quàm noſtra operatio vitalis.

(.*.)

DISPVTATIO SECVNDA.

De obiecto materiali increato ſcientiæ, ſeu intellectionis diuinæ.

IN Hac, & in ſequentibus diſputationibus, in quibus agimus de obiecto diuinæ intellectionis, ſeu ſcientiæ, non agimus de obiecto formali; quia Deus nullo motiuo formali; quaſi ducitur ad intelligendum: imo neque nos, niſi ad actum fidei, vt diximus Tractatu de fide diſp. 1. in initio ante omnem difficultatem, ſed tantùm agimus de obiecto materiali, illud autem dicitur obiectum materiale ſcientiæ actualis, ſeu intellectionis, quòd ipſi intellectioni obijcitur, ſeu quòd per eam intelligitur, ſeu repræſentatur, & quia Deo, vtpote infinitè intellectiuo omnia intelligibilia, tàm increata, quam creata obijciuntur, & ipſi repræſentantur, ideo omnia hæc ſunt, & dicũtur obiectum materiale diuinæ ſcientię, ſeu intellectionis: de his tamen ſigillatim agemus.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Deus ſe ipſum, & ſe totum intelligat.

CIRCA Prius conueniunt Theologi, Deum ſe ipſum intelligere; quòd in primis eſt de fide, vt conſtat ex illo 2. ad Corinth. 2. *Quæ ſunt Dei nemo nouit niſi Spiritus Dei*, vbi nomine Spiritus Dei intelligitur Deus, & non ſolum tertia perſona Trinitatis Deinde, id eſt euidens lumine naturali; quia ex vna parte euidens eſt, quòd Deus eſt intelligibilis, & ex altera etiam eſt euidens, quòd eſt ſummè, & infinitè intellectiuus: ergo euidens eſt quòd ſe ipſum intelligit.

Quòd autem intellectio Dei ſit à parte rei indiſtincta, ab ipſo Deo non obſtat, vt ſit intellectio ipſius Dei tamquam obiecti; quia intellectio diuina nullo modo cauſatur, neque producitur, neque prouenit à ſuo obiectio, ſed tantum ab ipſo extrinſicè terminatur, ad quòd non requiritur diſtinctio à parte rei: quia ſola, ſeu pura extrinſeca denominatio non requirit diſtinctionem à parte rei, interterminans, & terminatum: ergo di-

dicta identitas inter Deum, & ſuam intellectionẽ, non obſtat, vt ſit intellectio ipſius Dei, anquam obiecti.

Circa poſterius etiam conueniunt Theologi, Deum ſe totum intelligere; quia ex vna parte intellectio diuina eſt ſummè, & infinitè perfecta, ac proinde eſt infinitè intuitiua, ſeu comprehenſiua: & ex altera parte omnia, quæ ſunt in Deo, ſunt re ipſa omnino idem, & quid indiuiſibile; aut inter ſe, vt omnia eſſentialia, aut cum eſſentia diuina, quamuis ſint inter ſe realiter distincta, vt perſonalia: ergo intellectio diuina nequit non eſſe totius Dei, ſeu omnium, quæ ſunt intrinſicè in Deo.

Vnde intellectio diuina, etiam eſt intellectio ſui, tamquam obiecti: quia intellectio diuina, eſt idem omnino à parte rei, ac ipſe Deus, ſeu ac tota entitas diuina, ob id tamen non eſt intellectio re ipſa reflexa; quia non eſt intellectio intellectionis re ipſa diſtinctas; quia tamen ratione noſtra diſtinguuntur; quia à nobis concipiuntur tamquam intellectio, & obiectum ipſius, ideo intellectio noſtro modo concipiendi poſterior, eſt noſtro modo concipiendi reflexa: quia ratione noſtra concipitur intellectio alterius intellectionis ratione noſtra prioris: quòd autem noſtro modo concipiendi poſſimus in infinitum procedere, multiplicando intellectiones diuinas reflexas, nempè ſecundam primæ, & tertiam ſecundæ, & quartam tertiæ, & ſic in infinitum nihil inconuenit, vt aduertunt Granadus Tract. 1. diſp. 4. & Albiz diſp. 3. num. 18. Quia in earum multiplicatione non deueniemus ad aliquam, quam Deus re ipſa non intelligat etiam vltimam, à cuius reflexa intellectione diuina deſiſtimus, non concipiẽdo eam à Deo reflexè intelligi; quia quæcũq; diuina intellectio, etiam noſtro modo concipiẽdi reflexa, eſt re ipſa omnino, & indiuiſibiliter idẽ cum entitate diuina, quam Deus intuitiuè, & comprehenſiuè intelligit.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus ſe in ſe ipſo intelligat.

SVpponimus obiectũ intellectionis poſſe re ipſa tribus modis intelligi, ſeu cognoſci, nempè in ſe ipſo, & in alio, & ex alio.

Illud obiectum dicitur intelligi *in ſe ipſo*, quòd intelligitur, directè, & immediatè, dicitur intelligi directè; quia non intelligitur in obliquo, nempè tamquam terminus, ad quem aliud obiectum, quòd intelligitur, dicat ordinem, ſed in recto: dicitur verò in-

telligi *immediatè*, quia intelligitur ab intellectu obiectiuè determinato ab ipſo obiecto, ſeu à propria intelligibilitate ipſius, abſq; præuia intellectione alterius obiecti, à quo media illa determinetur ad intellectionem illius.

Illud dicitur intelligi, *in alio*, quòd intelligitur indirectè, ſeu in obliquo, intellectione videlicet noſtro modo concipiendi eadẽ qua intelligitur obiectum, quòd directè intelligitur, & nõ alia diſtincta, deducta vel quaſi deducta ex intellectione obiecti directè intellecti, ob quòd obiectum ſic indirectè intellectũ poteſt dici, immediatè intelligi; quia intelligitur abſq; alia media, ſeu præuia intellectione obiecti directi, dici tamẽ poteſt, *ſecundario* intelligi, quia obiectum directum primario intelligitur, vt cõtingit, quando intelligitur obiectum, dicens ordinem eſſentialem ad aliud, & ordo ipſe; quia tunc etiam eadem omnino intellectione, intelligitur terminus ad quẽ obiectum illud dicit ordinẽ, v.g. quando intelligitur volitio obiecti, tunc eadem intellectione, qua intelligitur volitio directè, ſeu in recto, etiam intelligitur obiectum ipſius abſq; prȩuia alia intellectione: quia ordo volitionis ad obiectum, eſt in ipſa volitione eſſentialiter imbibitus; ordo autem ad aliud, nequit intelligi, quin eadem formalitate intellectionis, attingatur terminus illius ordinis, quaſi in obliquo, & quaſi ſecundario; quia poſt obiectum directè intellectum intelligitur.

Illud dicitur intelligi *ex alio*, quòd directè intelligitur ab intellectu determinato ab alio obiecto, priori intellectione intellecto.

Hoc ergo ſuppoſito, circa difficultatũ conueniunt Theologi Deũ non tantum ſe intelligere per ſe ipſum (qui eſt modus intelligendi, tenens ſe ex parte intellectionis) quia ſe intelligit per intellectionẽ, re ipſa indiſtinctam à ſe, ſed etiam ſe in ſe ipſo intelligere (qui eſt modus intelligendi ex parte obiecti, ſe tenens, de quo diſputamus) quia ex vna parte Deus eſt infinitè, & perfectiſsimè intellectiuus, vt patet, & ex altera parte eſt prædicto modo directè, & immediatè intelligibilis, & à ſe ipſo, & melius quàm à quocunq; alio: ergo ſe in ſe ipſo intelligit, conſequentia patet; quia obiectum in ſe ipſo intelligi, nihil aliud eſt, quã ſic immediatè, & directè, intelligi, vt diximus. Poſterior autem, ſeu altera pars antecedentis, nempè quod Deus ſic ſit immediatè, & directè intelligibilis, & à ſe ipſo probatur, quia ex vna parte Deus eſt infinitè, & perfectiſsimè intellectiuus, vt diximus; & ex altera Deus in ratione obiecti intelligibilis, eſt ſibi proportionatiſsimus, & ſibi præſentiſsimus: ergo abſq; interuentu alterius obiecti ſe ipſum intelligit, id autẽ eſt immediatè modo dicto, & directè ſe intelligere: ergo Deus ſe in ſe ipſo intelligit; quia ſe

ip-

ipſum, directè, & immediatè, ſeu abſq; interuentu alterius obiecti intelligit.

Et non ſolum Deus ſe in ſe ipſo intelligit, ſed etiam ſe totum in ſe ipſo intelligit, eſſentiam uidelicet in ſe ipſa, & attributa in ſe ipſis, & perſonalitates in ſe ipſis, vt patet, ex eo autem quod attributa intelligantur à Deo in eſſentia, & in perſonalitatibus, & vnum attributum in alio, & perſonalitates in eſſentia, & in attributis, & in perſonalitatibus non dicuntur intelligi à Deo in alio, ſed in ſe ipſis; quia ex vna parte attributa ſunt, re ipſa indiuiſibiliter idem inter ſe, & cum eſſentia, & cum perſonalitatibus, & ex altera parte intellectio diuina, vt pote infinitè perfecta attingit illa omnia, prout ſunt in ſe, ac proinde, provt ſunt dicto modo indiuiſibiliter, idem, & conſequenter in ſe ipſis, & non in alio diſtincto; quia nullum ex eis, quæ diximus intelligi in prædictis, eſt ab eis re ipſa diſtinctum.

Sed quanuis diuinæ perſonæ ſint re ipſa idem cum eſſentia, & cum attributis, ac proinde, ex eo quòd à Deo intelligantur in eſſentia, & in attributis, non dicantur intelligi in alio, ſed in ſe ipſis; quia tamen inter ſe re ipſa diſtinguuntur, & vna dicit relationem ad aliam, & è contra, ideo vna perſona dicitur re ipſa intelligi à Deo in alia; quia intelligendo vnam, nequit eadem formalitate intellectionis, non intelligere aliam tamquam terminum illius, & è contra quod eſt eam indirectè, ſeu in obliquo, & in alio intelligere iuxta ea, quæ difficultati ſequenti, dicemus de intellectione qua Deus ſe intelligit in creaturis: id tamen non tollit ipſas tres perſonas intelligi ab ipſo Deo in ſe ipſis, quia eas etiam intelligit directè, & immediatè, ſeu abſque interuentu alterius obiecti.

Et quanuis quælibet diuina perſona, non ſolùm intelligatur à Deo directè in ſe ipſa, ſed etiam indirectè in alia; nihilominus ex eo non diciturDeus ſe intelligere in alio, ſed in ſe ipſo: quiaDeus intelligens non diſtinguitur re ipſa à perſona intellecta in alia, nec ab hac alia in qua intelligitur, ac proinde etiam tunc Deus dicitur ſe in ſe ipſo intelligere.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus ſe intelligat in creaturis.

ILLVD dicitur intelligi,ſeu cognoſci in alio quod, vt diximus difficultate præcedenti intelligitur indirectè,ſeu in obliquo tamquam terminus extrinſecus,ad quem obiectum in quo intelligitur dicit ordinē,eadē ſcilicèt formalitate intellectonis, qua directè intelligitur obiectum includēs dictum ordinem, ob quem obiectū eum includēs,excitat obiectiuè purè,ſeu abſq;influxu rationali,nēpè abſq;præuia aliqua intellectione ſui ad intelligendum ſuum terminum.

Circa difficultatem ergo, non pauci Theologi, quos ſequitur Alarcon diſpu.2.cap.2.Docent Deum re ipſa non ſe intelligere in creaturis, quia Deus intelligendo directè,& comprehenſiuè creaturas dicentes ordinem ad ipſum Deum, vt re ipſa dicunt, & vt re ipſa eas intelligit, ſe re ipſa intelligit directè, & comprehenſiuè; quia eadem formalitas intellectionis, qua creaturas directè, & comprehenſiuè intelligit,eſt re ipſa intellectio directa, & comprehenſiua ipſius Dei;quia Deus ſe re ipſa intelligit directè, & comprehenſiuè, & non alia formalitate intellectionis, niſi ea qua dicto modo intelligit creaturas; quia in Deo re ipſa, non eſt multiplex formalitas intellectionis, ſed tantum, vna & ſimpliciſſima, & omnino indiuiſibilis reſpectu omnium obiectorum: ergo Deus directè,& comprehēſiuè intelligēdo creaturas, ſe ipſum intelligit,directè,& comprehenſiuè,& non indirectè,ergo Deus nō ſe intelligit in creaturis.

Albiz verò Tracta 1. diſp.3.ſect. 2. Heric.diſpu. 4. cap.2.& alij Recentiores docent, Deum ſe intelligere in creaturis, & meritò; quia creaturæ ſunt eſſentialiter dependentes à Deo,tamquam à prima cauſa dicentes,ordinem realem dependentiæ in ſua eſſentia imbibitum ad Deum tamquam ad cauſam: ergo Deus intelligendo intuitiuè, & comprehenſiuè creaturas, vt verè eas intelligit,quaſi cogitur ea formalitate intellectionis, ſe ipſum intelligere indirectè, ſeu in obliquo, ſeu tamquam terminum extrinſecum dicti ordinis earum ad ipſum: quia qui comprehenſiuè intelligit ordinem ad aliquod obiectum, eadem formalitate intellectionis attingit neceſſario ipſum obiectum, tamquam terminum illius ordinis, Deus ergo re ipſa ſe cognoſcit in creaturis;

quia eadem formalitate intellectionis, qua eas re ipſa cognoſcit, ſe ipſum re ipſa attingit, & cognoſcit indirectè, ſeu in obliquo, tanquã terminum earum.

Hæc autem intellectio diuina, vt attingit creaturas, eſt directa, & iudicatiua, & quidditatiua, & intuitiua, & comprehenſiua earum: vt verò attingit Deum in ipſis creaturis tãtum, eſt indirecta ipſius Dei, quia vt ſic eum tantum attingit, tanquam terminum earum extrinſecum; & vt ſic tantum eſt abſtractiua, & non quidditatiua, quia vt ſic tantum attingit Deum vt exiſtentem, & non quo ad ipſius quidditatem: & vt ſic tantum eſt apprehẽſiua, & non iudicatiua, quia ex vi illius Deus de ſe ipſo nihil affirmat, ſeu iudicat; ſed tantũ de creaturis eas videlicet exiſtere, & dicere ordinem eſſentialem ad ipſum; non verò affirmat ſe ipſum exiſtere, imò neque eſſe terminum ordinis earum etiam ſi ſe apprehẽdat, vt exiſtentem, & vt terminum dicti ordinis; ſed quanuis Deus ex vi ordinis creaturarum ad ſe ipſum non excitetur obiectiuè, niſi tantùm ad cognitionem indirectam, & apprehenſiuam, & abſtractiuam ſui, & ex vi illius, ſic ſe tantum cognoſcat, non tamen impeditur ad ſe intelligendum directè: & iudicatiuè, & quidditatiuè, & intuitiuè, & comprehenſiuè; imò neque impediri poteſt, quia eadem formalitas intellectionis, qua Deus intelligit creaturas, & ſe ipſum, vt terminum earum, eſt re ipſa intellectio directa, & iudicatiua, & intuitiua, & quidditatiua, & comprehenſiua ipſius Dei in ſe ipſo: eadem ergo formalitas intellectionis, qua Deus ſe intelligit, quatenus eſt intellectio ipſius Dei in creaturis, qua ratione re ipſa ſe intelligit, eſt indirecta & apprehẽſiua, & abſtractiua, & quatenus eſt intellectio Dei in ſe ipſo, qua etiam ratione ſe intelligit, eſt directa, & iudicatiua, & quidditatiua, & intuitiua, & comprehenſiua ipſius Dei; intellectio ergo qua Deus ſe intelligit, non eſt purè indirecta, neque purè apprehẽſiua, neque abſtractiua, quia etiam eſt directa, & iudicatiua, & quidditatiua, & quanuis Deus ex vi connexionis creaturarum cum ſe ipſo, tantum excitetur obiectiuè ad intellectionem indirectam, & apprehẽſiuam, & abſtractiuam ſui comitanter, tamen etiam excitatur ad directam, & iudicatiuam, & quidditatiuam, & intuitiuam, & comprehenſiuam ſui, quia ea formalitas intellectionis, quę eſt intellectio indirecta, & apprehenſiua, & abſtractiua Dei ad quam excitatur ex vi connexionis creaturarum, etiam eſt re ipſa intellectio directa, & iudicatiua, & quidditatiua, & intuitiua, & comprehenſiua ipſius Dei.

Ratio ergo intellectionis indirectæ, & apprehẽſiuæ, & abſtractiuæ in Deo, quanuis noſtro modo concipiendi non dicat omnem perfectionem intellectionis, quia tamen re ipſa non excludit reliquas, nec

nec eſt formaliter imperfectio, ſicut eſt obſcuritas, non eſt Deo denegãda, ſicut nec ratio omnipotentiæ, quamuis non dicat omnem perfectionem, quia reliquas non excludit, & ipſa non eſt formaliter imperfectio.

Ad rationem ergo aduerſariorum conſtat, quòd quanuis eadē formalitas intellectionis, qua Deus intelligit creaturas, etiam ſi ſit re ipſa intellectio directa Dei, non tollit quin etiam ſit indirecta ipſius, quia non tollit quin ex vi ordinis creaturarum ad ipſum, etiam ſe intelligat, vt terminum talis ordinis, ac proinde indirectè, quanuis etiam directè non ex vi ordinis creaturarum ad ipſum, ſed comitãter ratione perfectionis diuinæ intellectionis, quia re ipſa etiam eſt directa Dei, quatenus re ipſa eſt intellectio Dei in ſe ipſo, ſeu ratione propriæ cognoſcibilitatis.

Obſeruandum eſt, vt optimè Albiz diſput. 3. ſect. 4. Deum ſe ipſum intelligere in quacumque creatura, ſiue poſsibili, ſiue actuali, quia in quacumque reperitur dependentia eſſentialis à Deo, tanquam à cauſa prima in creatura poſsibili dependentia poſsibilis, & in creatura actuali actualis: & in creaturis, quæ non ſolum reſpiciunt Deum, vt cauſam primam (qua ratione cum omnes reſpiciunt) ſed etiam vt obiectum, quales ſunt actus noſtri intellectus erga ipſum Deum, non ſolum ſe intelligit in eis, vt reſpicientibus ipſum, vt primam cauſam, ſed etiam vt reſpicientibus ipſum, vt obiectum, quia impoſsibile eſt Deum eas, & earum ordinem ad ipſum, vt ad obiectum intelligere quin etiam indirectè ſe ipſum apprehendat, vt terminum videlicet extrinſecum ordinis, ſeu reſpectus earũ ad ipſum, vt ad obiectum.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm Deus ſe intelligat ex creaturis.

ILlud dicitur intelligi, ſeu cognoſci ex alio, vt diſtinguitur ab eo quòd eſt intelligi in alio, quòd directè intelligitur ab intellectu obiectiuè determinato ab alio obiecto prius cognito.

Hoc ſuppoſito circa difficultatem Albiz tract. 1. diſput. 3. docet Deum ſe ipſum re ipſa intelligere ex creaturis, quia hic modus ſe intelligendi, nullam dicit imperfectionem in ipſa intellectione poſteriori, quà ſe intelligit ex creaturis, nec ſupponit imperfectionem in ea priori intellectione, qua intelligit creaturas, & qua determinatur ad ſe intelligendum alia poſteriori intellectione. ergo hic modus

ſe

ſe intelligendi non eſt Deo denegandus: conſequentia patet, antecedens autem probatur quia in eo modo ſe intelligendi, nulla apparet, nec oſtendi poteſt imperfectio, quod latè proſequitur Albiz.

Hericе verò, tract. 1. diſp. 4. cap. 3. & Alarcon tract. 2. diſput. 2. cap. 2. docent, Deum verè & re ipſa non ſe intelligere ex creaturis, & meritò: quia intelligere vnum obiectum ex alio, vt diſtinguitur ab eo, quòd eſt intelligere vnum in alio, ſupponit manifeſtam imperfectionem in intellectione diuina ſecundum ſe: ergo modus Deum ſe intelligendi ex creaturis, vt eſt diſtinctus à modo ſe intelligendi in illis, eſt Deo denegandus: conſequentia patet, antecedẽs autem probatur, quia modus intelligendi re ipſa vnum obiectum ex alio, vt eſt diſtinctus à modo intelligendi illud in alio, ſupponit duas intellectiones re ipſa diſtinctas, quarum priore intelligatur directè obiectum, ex quo aliud intelligitur, & poſteriore orta ex illa priore, etiam directè intelligatut illud obiectum, quòd ex illo alio intelligitur: quia vnum obiectum re ipſa intelligi ex alio, nihil aliud eſt, quam directè intelligi ab intellectu re ipſa ad id determinato ab alio obiecto prius intellecto, quòd nequit fieri ab eo immediatè obiectiuè, ſeu tanquã ab obiecto, quia alterum obiectum non continetur formaliter in eo, ſed tantum mediatè, tanquam à cauſa efficiente non phyſica, ſed rationali media intellectione ipſius obiecti, tanquam cauſalitate rationali dirigendo intellectum ad aliam intellectionem directam, illius alterius obiecti, ea proportione, qua cauſa finalis, nempè finis concurrit media intentione ſui ad electionem medij, & qua cauſa moralis, v. g. conſulens concurrit efficienter non phyſicè; ſed moraliter medio conſilio ad opus, & intellectus media intellectione obiecti ad amorem eiuſdem, de quibus non nihil dicimus 2. tract. de actibus, diſput. 3. diffic. 9. & tract. de fide, diſput. 4. diffic. 4. modus ergo intelligendi vnum obiectum rè ipſa ex alio, & ſe intelligendi Deum ex creaturis, ſupponit duas intellectiones re ipſa diſtinctas, diſtinctio autem, ſeu pluralitas à parte rei intellectionum eſt in Deo impoſsibilis, & manifeſta imperfectio, quia Deus quoad eſſentialia eſt re ipſa omnino ſimplicisſimus, ex quo conſtat ad rationem in oppoſitum.

Quod autem in Deo noſtro modo concipiendi ſint duæ diſtinctæ intellectiones, altera qua intelligantur creaturæ, & altera, qua Deus ab intellectione creaturarum determinatus, & quaſi dictus ſe ipſum intelligat, quamuis ſufficiat, vt Deus noſtro modo concipiendi dicatur ſe ex creaturis intelligere, nõ tamẽ ſufficit, vt Deus verè, & re ipſa ſe ipſum ex creaturis intelligat, quia vt diximus vna, & indiuiſibilis re ipſa intellectio, qualis tantũ in Deo reperitur, nequit re ipſa ad ſe ipſam Deum, nec creaturam determinare.

DIF-

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Deus ſe ipſum comprehendat.

NOn procedit difficultas de comprehenſione ſumpta pro tentione, ſeu adeptione rei, quia comprehenſione ſic ſumpta, qualibet creatura beata comprehendit Deum, quia viſione beatifica eum tenet, ſeu adipiſcitur iuxta illud 1. ad Corinth. 9. *Sic currite, vt cõprehendatis*, ſed procedit de comprehẽſione ſumpta pro intellectione penetratiua rei intellectæ, & ei vt intelligibili adæquatè proportionata, ratione cuius res tota, & adæquatè intelligitur, tota quidem ita, vt nihil illius, & nihil ad eam pertinens cum quo habeat connexionem, lateat intelligentem, adæquatè verò, quia ex vi illius intellectionis intelligitur modo adæquato proportionato ſuæ intellectioni: ad comprehenſionem ergo Dei ſic ſumptam, requiritur primo intellectio, qua intelligatur omnino infinitè, ſeu modo omnino infinito proportionato ſuæ intelligibilitati in ratione obiecti, quę vt ſic eſt omnino infinita, intellectio videlicet infinitè ſubſtantialis, & infinitè intuitiua, quia intelligibilitati Dei omni modo infinite perfectio intelligibilis non proportionatur adæquatè, niſi intellectio omni modo infinite perfecta, qualis eſt intellectio infinitè intuitiua, & infinite ſubſtantialis identificata cum ipſo Deo, qui eſt obiectum illius: ad comprehenſionem verò ſubſtantiæ creatæ non requiritur intellectio ſubſtantialis; ſed ſufficit accidentalis, quia ſubſtantia creata non expoſcit niſi intellectionem accidentalem, quia per ſe ipſam, aut per ſpeciem ſui tantum mouet ad talem intellectionem: quòd ſi Deum mouet ad intellectionem ſubſtantialem, non eſt ratione ſui, vt patet; ſed comitanter, quia ſcilicet Deus quem mouet, non intelligit, niſi intellectione ſubſtantiali, & omnino infinita, & non quia ſubſtantia creata ad eam intellectionem per ſe, & ratione ſui moueat, & eam expoſcat.

Hoc ergo ſuppoſito conueniunt Theologi, Deum ſe ipſum comprehendere comprehenſione dicto modo ſumpta, de qua procedit difficultas, & nullam creaturam adhuc animam Chriſti illum comprehendere, & in primis Deum ſe ipſum comprehendere negari nõ poteſt, quia Deus non ſolum ſe ipſum totaliter intelligit ita, vt nihil ſui in ipſo formaliter exiſtens lateat: imò nec aliorum quæ ad ipſum aliquo modo pertinent (quanuis hoc poſterius ad comprehenſionẽ non ſit neceſſarium, quia cum nulla re creata eſt connexus) ſed etiã adæquatè, quia omni modo infinitè perfecto ſe ipſum intelligit, nempè

pè in infinitè intuitiue,& infinitè ſubſtantialiter; quia intellectio diuina neceſſariò eſt talis.

Quod verò anima Chriſti Domini,ſua viſione beatifica,Deum nõ comprehendat, dicimus tract.de Incarnat. diſp.8. diffic. 4. & quod nulla pura creatura,viſione beatifica Deum comprehendat,dicimus tract.de attributis,diſp.10.diffic. 18. quod in eis tractatibus probamus,quia quamuis anima Chriſti, & quæcumque alia beata,totum Deum intelligat,non tamen modo infinito intuitionis, nec ſubſtantialitatis,quo ſolus Deus ſe intelligit,& videt.

DISPVTATIO TERTIA.

De obiecto materiali creato neceſſario ſcientiæ Diuinæ.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Vtrùm Deus cognoſcat creaturas poſsibiles.

Difficultas hæc tantum procedit de entibus, ſeu creaturis purè poſsibilibus,ſeu nunquam futuris,& non quatenus ſunt non entia actualia;quia de eis vt ſic agemus diffic.5. ſed de illis vt ſunt entia poſsibilia,quæ ſunt ita neceſſaria,vt adhuc de potentia Dei abſoluta nequeant non eſſe poſsibilia.

Supponimus,in quo Theologi conueniunt,Deum cognoſcere entia purè poſsibilia,nunquam futura, quòd, quamuis nonnulli id, ex ſcriptura probare intendant, difficile tamen ex ea poteſt probari, quia quamuis in ea dicatur omnia eſſe aperta oculis Dei,difficile tamen poteſt probari nomine illorum omnium, non tantum exiſtentia in aliqua temporis differentia; ſed etiam purè poſsibilia ſignificari.

Ratione tamen naturali oſtendi poteſt;vt tamen id naturali ratione oſtendamus,prius examinandum eſt,an in entibus purè poſsibilibus,ſit aliquod eſſe proprium,& peculiare, ratione cuius poſsint à Deo cognoſci.

Circa quod Capreolus in 2.diſtin. quæſt.2. art. 3 ad argumentum Aureoli contra quartam concluſionem indicat res poſsibiles ab æterno habere actu ſeu ſubiectiue proprium eſſe reale non exiſtentiæ; ſed eſſentiæ improductum, & independens à Deo, ratione cuius terminant ſcientiam,ſeu cognitionem diuinam,qua Deus illas cognoſ-

noſcit: hic tamen modus dicẽdi, nequit abſque errore defendi, quia abſque productione à Deo facta, nihil reale poteſt eſſe actu, niſi ſolus Deus.

Valentia quæſt. 14. puncto 7. indicat res purè poſsibiles non habere aliquod proprium eſſe reale; ſed tantum eſſe ſuæ cauſæ, quia nihil earum eſt à Deo productum, & ideò intellectionem, qua Deus dicitur eas cognoſcere, tantum terminari ad eſſe cauſæ earum, & non ad aliquod eſſe proprium earum, quòd tradidiſſe videtur Aureolus in 1. diſtin. 35. par. 1. art. 4.

Hic modus dicendi, quatenus aſſerit intellectionem Dei, qua dicitur res purè poſsibiles cognoſcere, non attingere aliquod eſſe reale proprium earum; ſed tantum eſſe reale ſuæ cauſę, maximè diſplicet, aliàs Deus eas non cognoſceret; ſed tantum cauſam earum, ac proinde Deus noſtro modo concipiendi non diceretur ad earum productionem, quaſi duci earum cognitione, vt aduertit Suarez lib. 3 de attributis, cap. 2. imò nec eas produceret, quia vellet, quia nequit vellet quòd non cognoſcit.

Theologi ergo communiter docent, & meritò res pure poſsibiles habere eſſe reale proprium, & peculiare; non eſſe actuale (quod tantum probatur ratione Valentiæ) ſed tantum eſſe reale poſsibile; idem omnino à parte rei, quòd illud eſſe earum, quod actu exiſteret ſi produceretur, ſicut eſſe rerũ, quæ actu producuntur, quod eſt poſſibile, ſeu in potentia antequam producantur, vt aduertit Vazq. 3. p. diſp. 72. n. 11. eſt idem omnino quod illud eſſe, quòd poſteà actu eſt, & producitur, quia quod poſteà actu eſt, ſeu exiſtit, & producitur, eſt illud, quòd anteà poterat actu exiſtere, ſeu produci; eſſe ergo reale rerum purè poſsibilium dicitur poſsibile relatiuè, ſeu denominatiuè à potentia productiua ipſarum, quia ſunt obiecta, quæ poſſunt ab ea produci; abſolutè verò dicitur poſsibile à potentia reali ipſis natiua, non ſubiectiua quaſi fundata in aliquo ente in actu, & quaſi præexiſtente, cui adueniat, aut aduenire poſsit ipſum exiſtere, & illud recipere, ſed à potentia obiectiua, quaſi paſsiua, qua poſſunt produci, & exiſtere, ad quam neceſſario cõſequitur in ipſis creaturis poſsibilibus carentia implicationis contradictionis ſui fieri, quia res purè poſsibiles, talis naturæ ſunt, vt in ſe ipſis non implicent, ſeu nõ contineant contradictionem in ſuo fieri, & in ſuo eſſe actuali.

Ens ergo poſsibile, eſt ens, quòd poteſt produci, id autẽ poteſt produci, quod tale eſt, vt in eo ſit carentia implicationis in ſui exiſtentia, & productione, quia ſcilicet eſt tale, vt in ſui productione, & exiſtentia, ſi fiat, non erunt duæ contradictorię, nempè quòd produceretur, & non produceretur, vt verè eſſent in productione, v. g ho-

mi-

minis equi, quia produceretur, vt ſupponimus, & non produceretur, quia hoc complexum homo equus nequit produci, quia homo connotat carentium identitatis cum equo, & equus cum homine. Vnde ens purè poſsibile directè, & eſſentialiter eſt ens reale, nõ ſubiectiuè, ſeu actu, ſed obiectiue, ſeu in potentia, quia eſt obiectum, quòd poteſt produci, & dicit dictam carentiam implicationis contradictionis, in ſui productione, & exiſtentia, non intrinſecè, quia verè eſt ens reale poſitiuum; in poſitiuo autem nulla carentia eſſentialiter imbibitur; ſed conſequutiue, quia conſequitur ad tale eſſe obiectum: ſed quanuis ſit ens reale poſsibile, actu tamen eſt nihil, ſeu non eſt actuale, ſeu ſubiectiue, & quãdo à nobis concipitur ens actu, eſt actu ens rationis.

Poſsibilitas ergo rei poſsibilis, relatiuè eſt quædam extrinſeca denominatio ei rei conueniens à potentia productiua talis rei, & abſolute eſt ipſa entitas obiectiua rei poſsibilis, per rationem noſtram ab ea diſtincta, quia à nobis concipitur, quaſi denominatio, & ratio ſuperueniens, ſeu ſuperaddita ipſi entitati obiectiuæ.

Deus ergo vere intelligit, ſeu cognoſcit res pure poſsibiles diſtinctè, & in particulari ſecundum proprias rationes reales, quia vere eas habent non minus, quam res poſsibiles futurę antequam fiãt, & exiſtant actu, quia ex vna parte quæcumque ratio realis, non ſolum actu exiſtens, ſed etiam pure poſsibilis, vtpote vera ratio entis eſt vere intelligibilis, & ex altera Deus eſt in infinitæ perſpicacitatis in intelligendo.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus cognoſcat creaturas poſsibiles in ſe ipſo.

NOn procedit difficultas de creaturis, quatenus in Deo ſunt eſſe Dei, & vita ipſius, iuxta illud, Ioan. 1. *Quod factum eſt, in ipſo vita erat*, ſed de creaturis, ſecundum proprias earum rationes, vt diſtinctis à Deo, qua ratione ſunt eminenter in Deo.

Circa dificultatem ergo Durand. in 1. diſtin. 39. quæſt. 2. Argentina, quæſt. 1. Suarez lib. 3. cap. 3. Albiz tract. 1. diſp. 5. ſect. 12. Heric. diſp. 5. cap. 3. Ruizius diſput. 10. ſect. 4. Meratius diſput. 23. Faſolus quæſt. 14 art. 5. dub. 1. & plures alij antiqui, & recẽtiores docent, Deum cognoſcere creaturas in ſe ipſo, tanquã in obiecto prius cog-

cognoſcendam alteram,quam nullatenus re ipſa reſpicit.

Reſpectus autem rationis,quem nos in Deo ad creaturas poſsibiles concipimus,& fingimus,quando eum in via non ſicuti eſt cognoſcimus,non ſufficit vt Deus prius à ſe, ſic cognitus,dicatur abſolutè in ſe ipſo cognoſcere creaturas poſsibiles, quia quanuis ſe ipſum ſub eo reſpectu rationis cognoſcat, & in eo reſpectu apprehendat indirectè creaturas poſsibiles, vt nos fatemur, reſpectus tamen iſte, vtpote à nobis fictus, & rationis non eſt aliquid Dei, quia Deus quoad omnia ſua eſt realiſsimus, & abſque omni ratione ficta.

Obſeruandum tamen eſt, vt optimè Vazq quòd quanuis Deus non cognoſcat creaturas poſsibiles in ſe ipſo, tanquam in obiecto, ſeu medio prius cognito,excitante ſe ipſum ad cognitionem earum, dicitur tamen cognoſcere,& intueri illas in ſe ipſo,tanquam in cognitione,ſeu quòd clarius eſt,per ſe ipſum,tanquam per cognitionē, quia eſſentia Diuina eſt ipſi Deo cognitio creaturarum poſsibilium eas repræſentans, & eſt cognitio qua eas cognoſcit,quanuis omnino abſolutè,abſque reſpectu aliquo reali repræſentationis, & cognitionis ad illas, vndè in eſſentia Diuina, tanquam in cognitione ſunt obiectiuè creaturæ poſsibiles,quia eſſentia Diuina, tanquam cognitione ipſarum exprimuntur, & in hoc tantum ſenſu loquitur Sanct. Thomas,dum ait,Deum videre creaturas,non in ipſis, ſed in ſe ipſo, vt ipſe ferè exprimit, & dum art. 6. ait, creaturas cognoſci à Deo per ſuam ipſius eſſentiam,& in eodem etiam ſenſu loquitur D. Dioniſius in eo cap. 7. quia in eo tantum vult Deum non accipere cognitionem creaturarum ab ipſis,ſicut nos accipimus media ſpecie impreſſa ab ipſis accepta,ſed eam ex ſe ipſo,& in ſe ipſo habere,non mendicatam ab ipſis, quia ſcilicet ex ſe ipſo,& in ſe ipſo, tanquam in cognitione,quæ eſt cauſa creaturarum,quia cognitione earũ,quaſi ductus cauſat creaturas, & non tanquam in obiecto, ſeu medio prius cognito eas cognoſcit,& id tantum vult illis verbis ſemel igitur diuina ſapientia cognoſcens cognoſcit omnia, addimus Dioniſium in eo capite,& S. Thom in eo art. 5. agere de creaturis in aliqua temporis differentia exiſtentibus.

Ad priorem verò rationem concedimus in Deo eſſe omnipotentiam productiuam creaturarum poſsibilium (& ex eo creaturas eſſe in Deo non formaliter,ſed eminenter) & etiam eſſe in Deo cognitionem,& complacentiam earum; negamus tamen Deum in eis rationibus,ſeu eas cognoſcendo cognoſcere creaturas, quia omnipotentia & cognitio,& complacentia diuina creaturarum (ſicut reliqua quæ ſunt formaliter in Deo)ſunt omnino abſolutè à reſpectu,

 & or-

& ordine reali ad creaturas; ac proinde non ſufficiunt, vt prius cognitæ excitent ad cognitionem creaturarum: quòd ſi cauſa creata, & cognitio, & complacentia creaturę excitant, cauſa ad cognitionem ſui effectus, & cognitio, & complacentia ad cognitionem ſuorum obiectorum eſt, quia includunt reſpectum, ſeu ordinem realem, cauſa ad ſuum effectum, cognitio, & complacentia ad ſua obiecta.

Et ad poſteriorem rationem concedimus, Deum ſe perfectè comprehendere, ad id autem non requiritur, quòd omnia extrinſeca poſsibilia, quamuis ad ipſum aliquo modo pertinentia ab ipſo cognoſcantur, cum ad illa non dicat reſpectum realem, ſed ſufficit quod ſe ipſum infinito modo intuitionis, & conſubſtantialitatis cognoſcat, vt diximus diſp. 2. diffic. 5.

Deus ergo cognoſcit ſuam omnipotentiam, & ſuam cognitionem, & ſuam complacentiam conceptu obiectiuo omnino abſoluto à creaturis, ita vt præciſsè ex vi cognitionis omnipotentiæ non cognoſcat ſuam omnipotentiam, eſſe factiuam creaturarum, nec præciſsè ex vi cognitionis, qua cognoſcit ſuam cognitionem, cognoſcat ſe cognoſcere creaturas, nec præciſsè ex vi cognitionis, qua cognoſcit ſuam complacentiam, cognoſcat ſe complacere in creaturis: Nihilominus Deus cognoſcit ſuam omnipotentiam eſſe factiuam creaturarum poſsibilium, cognoſcendo ſuam omnipotentiam, dicto conceptu obiectiuo abſoluto, & ſimul cognoſcẽdo creaturas ipſas poſsibiles: & cognoſcit ſuam omnipotentiam efficere creaturas, quas efficit cognoſcendo ſuam omnipotentiam dicto cõceptu, & ſimul cognoſcendo effectionem earum: & cognoſcit ſuam cognitionem eſſe cognitionem creaturarum, cognoſcendo ſuam cognitionẽ, & ſimul creaturas ipſas, vt cognoſcibiles: & cognoſcit ſuam complacentiam eſſe complacentiam creaturarum, cognoſcẽdo ſuam complacentiam, & ſimul creaturas ipſas vt amabiles, quia omni potentiam, eſſe factiuam creaturarum, dicit omnipotentiã abſolutam in recto, & creaturas in obliquo: & cognitionem diuinam eſſe cognitionem creaturarum, dicit in recto ſuam cognitionem abſolutam, & in obliquo creaturas vt cognoſcibiles: & complacentiamdiuinam eſſe complacentiam creaturarum, tantum dicit in recto ipſam complacentiam abſolutam, & in obliquo ipſas creaturas, vt amabiles.

(§)

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus cognoſcat creaturas poſsibiles in ipſiſmet.

NOn pauci ex his, qui exiſtimant Deum cognoſcere creaturas poſsibiles in ſe ipſo, tanquam in obiecto prius cognito, docent non cognoſcere illas in ipſiſmet, ita Caietan. Zumel quęſt. 14. art. 5. Bañez art. 6 Molina art. 5. & 6. Valen. puncto 3. Faſolus art. 5. dub. 1. & plures alij probari autem poteſt primò; quia ſi Deus cognoſceret creaturas poſsibiles in ipſiſmet, ſeu immediatè, & directè, eſſent Deo obiectum motiuum, ſeu formale, vt patet: ergo ab eis cognitio diuina ſumeret ſuam rationem ſpecificam; quia hęc in quacumque cognitione ſumitur à ſuo obiecto motiuo, ſeu formali, conſequens autem eſt abſurdum; quia aliàs Deus quo ad hoc prædicatum eſſentiale ſuæ cognitionis penderet à creaturis, ac proinde eis deficientibus, deficeret Deo ſua cognitio. Secundò probatur; quia ſi Deus cognoſceret creaturas immediatè, & directè, ſeu in ipſiſmet, cognitio Dei quodammodo vileſceret ex eis; quia cognitio ex obiecto immediato, & directo vili vileſcit, ſicut ex obiecto immediato, & directo perfecto perficitur.

Gabriel verò in 1. diſtin. 35. art. 2. Ocham quæſt. 3. Vazquez diſput. 60. cap. 2. Becanus cap. 10. quæſt. 4. Arrubal diſput. 30. Albiz diſput. 5. ſect. 2. Heric. diſput. 5. cap. 4. & plures alij recentiores, docẽt Deum cognoſcere creaturas poſsibiles in ipſiſmet, ſeu immediatè, & directè, & meritò; quia ex vna parte creaturæ poſsibiles, vt diximus diffic. 1. in ſe ipſis habent eſſe reale proprium, & peculiare; quanuis non actuale, ſeu exiſtens; ſed tantùm poſsibile idem omnino à parte rei, quòd eſſe earum, quòd actu exiſteret, ſi producerentur, quod eſſe reale eo modo quo eſt eſſe reale, eſt verè intelligibile, ſeu cognoſcibile; quia cognoſcibilitas eſt quaſi paſsio entis, ſaltem entis realis, & ex altera parte Deus eſt infinitæ perſpicacitatis in cognoſcendo: ergo Deus verè cognoſcit creaturas in ipſiſmet, ſeu immediatè, & directè, tendendo immediatè & directè ad earum proprium, & peculiare eſſe reale, quòd in ſe ipſis habent.

Ad priorem ergo rationem aduerſariorum concedimus, creaturas poſsibiles eſſe Deo obiectum excitans ad cognitionem ipſarum; quia ab ipſis, ſeu ab ipſarum eſſe excitatur ad cognitionẽ ipſarũ, nõ tanquã ab obiecto formali, ſeu motiuo ad eas cognoſcẽdas, tanquã obiecta materialia; quia Deus nullo motiuo formali ducitur

ad intelligendum (imò nec nos niſi ad actum fidei) ſed excitatur tanquam ab obiecto materiali directo, extrinſicè ſolum excitante non intrinſicè media, videlicet ſpecie impreſſa in ſe ipſo recepta ab ipſis miſſa nec influxu aliquo reali immediatè ab ipſis proueniente, quia Deus vtpote infinitè, & completè intellectiuus non eget ope, & iuuamine obiecti, ſicut eget intellectus creatus ob ſuam finitam rationem intellectiui, ob quam ex ipſo ſolo non adiuto ab obiecto mediante ſpecie ſui, aut aliter non generatur notitia, ſeu cognitio: vnde axioma illud *ex obiecto, & potentia paritur notitia*, tantum habet locum in notitia, ſeu cognitione creata, proueniente ab intellectu creato, & eadem proportione, concedimus cognitionem diuinam creaturarum extrinſecè ſpecificari ab eis, nempè terminatiuè, quia ab eis ſolum, tanquam à termino extrinſeco, habet cognitio à diuina, quòd ſit creaturarum, quia ſi ipſę non terminarent cognitionem diuinam, hæc non eſſet cognitio creaturarum, & ab eis non ſpecificari intrinſecè, quia non habet ab eis, tanquam ab obiecto, nec aliter deriuatam ſuam intrinſecam perfectionem, ſicut habet cognitio creata, quia cognitio diuina à nullo adhuc diuino habet ſuam perfectionem deriuatam, ſed ex ſeipſa habet infinitam perfectionem, ratione cuius attingit omne cognoſcibile, ſicut eſt eo cognoſcibile, & ob id cognitio diuina, non vileſcit ex obiecto vili nec perficitur ex obiecto adhuc diuino, ſicut vileſcit & perficitur cognitio creata, quia ſcilicet cognitio diuina ex nullo obiecto accipit ſuam perfectionem, ſicut accipit cognitio creata, ſed eam in ſe, in ipſa, & ex ipſa habet, ex quo conſtat ad poſteriorem rationem aduerſariorum.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm Deus cognoſcat creaturas poſsibiles infinitas in actu.

SVpponimus Deus omnes creaturas poſsibiles cognoſcere, quòd negari non poteſt: & earum multitudinem eſſe infinitam, ſaltem in potentia, ſeu ſynchategorematicè, quia Deus poteſt efficere creaturas ſine fine, ſeu termino aliquo.

Hoc ergo ſuppoſito, dificultas eſt, an tota earum multitudo ſit infinita in actu, ſeu cathegorematicè, an tantum infinita in potentia, vbi particula, *actu & potentia*, imm[illegible]itè afficiunt non res ipſas, ſed ipſam infinitatem, ſeu ipſum numerum infinitum.

Du-

Durand.in 1. diſtin. 39.quæſt.2. Valen. quæſt.14. puncto 6. Suarez 3.par. diſp.26. ſect. 3. Peſantius art.12. & Raguſa 3. par. diſput. 39. dub.2. docent multitudinem omnium creaturarum poſsibilium, quæ verè eſt, & quam Deus cognoſcit, non eſſe infinitam in actu, quia multitudo omnium creaturarum poſsibilium, non eſt infinita in actu; ſed tantum finita in actu, & infinita in potentia, ita vt ei multitudini poſsit addi alia, & alia creatura ſine fine, aliàs omnipotentia Dei maneret exhauſta, & deficiens, & quaſi impotens, quia vltra multitudē infinitam in actu nihil ſupereſſet Deo faciendo: ergo Deus non cognoſcit multitudinem creaturarum poſsibilium infinitam in actu, quia verè non eſt ſic infinita, ſed tantum finita actu, cui poſsit addi alia, & alia creatura ſine fine, quam ſemper Deus poſſet efficere.

Bonauentura verò in 1.diſtin.39.art.1 quæſt.3. Caiet. Molina, & Vazq.quæſt.14.art.12.Ruizius diſput.20 ſect.5.& plures alij recētiores, docent Deum cognoſcere multitudinem creaturarum poſſibilium infinitam in actu: & meritò; quia in multitudine creaturarū poſsibilium, quam Deus cognoſcit, ſeu habet in ſuo proſpectu nō eſt aliqua vltima: ergo eſt actu infinita; antecedens patet, conſequentia autem probatur, quia in eo differt multitudo infinita in actu, à multitudine infinita in potentia, quòd hęc ex vna parte eſt multitudo rerum, quæ omnes à prima, vſque ad vltimam poſſunt actu numerari, aut aſsignari vna poſt alteram, quia eſt multitudo actu finita, & ex altera parte ei multitudini, quia eſt infinita in potentia poteſt vlterius alia, & alia addi ſine fine, ſeu ſine vltima, id eſt, abſque eo, quòd perueniatur ad aliquam, quæ ſit vltima quoad additionem: multitudo verò infinita in actu, eſt multitudo rerum, ex quibus numeranti, aut aſsignanti vnam poſt alteram, ſemper reſtant aliæ, & aliæ ſine fine, & ſine vltima numerandæ, aut aſsignandæ, id eſt, abſque eo quod peruenitri poſsit ad aliquam vltimam, ſed multitudo creaturarum poſsibilium, quæ verè eſt, & quam Deus cognoſcit, eſt tanta, vt numeranti, aut aſsignanti partes huius multitudinis vnam poſt alteram, ſemper reſtant aliæ, & aliæ numerandæ, aut aſſignandæ, ſine fine, ſeu abſque eo, quod perueniri poſsit ad aliquam vltimam, vt patet: ergo multitudo creaturarum poſsibilium, quæ verè eſt, & quam Deus cognoſcit, eſt infinita in actu, ſeu cathegorematicè: imò in quolibet continuo poſsibili, & in qualibet parte parte proportionali illius, eſt multitudo partium proportionaliū infinities infinita in actu.

Et confirmatur, quia ſi Deus faceret omnia poſsibilia, quæ cognoſcit, diceretur facere multitudinem infinitam in actu: ergo quādo

ea omnia cognoſcit, vt Deus cognoſcit, dicitur cognoſcere multitudinem infinitam in actu.

Addimus, in quo non pauci contra nonnullos conueniunt, Deum, non ſolum cognoſcere multitudinem infinitam in actu creaturarum poſsibilium; ſed etiam infinitam in actu creaturarum aliquando exiſtentium, quia earum multitudo eſt infinita in actu, vt patet in multitudine cogitationum beatorum, & damnatorum, quæ pro tota æternitatis congerie ſunt futuræ, quia in earum multitudine nulla eſt futura vltima, & eam multitudinem cognoſcit Deus: imò Deus cognoſcet multitudinem creaturarum aliquando exiſtentium infinities infinitam in actu, quia verè eſt tanta in quolibet continuo aliquando exiſtente: imò & in qualibet parte proportionali illius, & eam Deus cognoſcit. Vtraque autem multitudo infinita in actu, tam poſsibilium, quàm aliquando exiſtentium, quam dicimus Deum cognoſcere, non ſolum eſt indiuiduorum, ſed etiam ſpecierum, de quo latè egimus tractat. de Incarnatione, diſputat. 8. difficult. 8. vbi animæ Chriſti conceſsimus cognouiſſe vtramque dictam multitudinem infinitam in actu, & infinities infinitam, quanuis anima Chriſti non cognouerit omnes creaturas poſsibiles, quas Deus verè cognoſcit: illæ ergo particulæ *actu*, & *potentia* additę, infinito afficiunt, & referuntur non ad res ipſas, ſeu vnitates multitudinis, ſed ad ipſas infinitates, ſeu multitudines infinitas, quia infinitum non dicitur in actu, quia eius vnitates infinitæ ſint actu exiſtentes in rerum natura, & infinitum non dicitur in potentia, quia eius infinitę vnitates non ſint actu exiſtentes in rerum natura, ſed tantùm in potentia, ſed illa multitudo dicitur infinita in actu, in qua reperiuntur, ſeu aſſumuntur vnitates ſine fine, ſeu ſine vltima, ſiue actu exiſtant in rerum natura, ſiue non, & illa multitudo dicitur infinita in potentia, in qua reperiuntur, ſeu in quam quaſi ingrediuntur vnitates actu finitæ, & eis poteſt addi alia, & alia ſine fine.

Ad rationem ergo aduerſariorum negamus, multitudinem omnium creaturarum poſsibilium non eſſe infinitam in actu, nihilominus quanuis Deus faceret omnes, quas poteſt ita, vt nulla ſupereſſet de nouo facienda, eius omnipotentia non maneret exhauſta, ſeu deficiens, tum quia omnipotentia in eo conſiſtit, quòd poſsit omnia quæ non implicant contradictionem fieri pro tali, aut tali tempore, quòd autem omnibus productis, & perſeuerantibus, non poſſet aliquam aliam producere, non eſſet, omnipotentiam exauriri, & deficere, quia ſi non poſſet aliquid, eſſet, quia nihil eſſet, non implicans contradictionem fieri, ſicut nec eſt diminutio

om-

omnipotentiæ, quòd creaturas ſemel productas, & perſeuerantes nequeat eas iterum producere, quia id implicat contradictionem pro tempore quo productæ perſeuerant; tum etiam, quia res omnes poſsibiles ſemel productas, Deus, vt omnipotens efficienter conſeruaret, & etiam quia poſſet eas deſtruere, & iterum producere.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Deus cognoſcat non entia, & quomodo.

DIfficultas hæc procedit, non ſolum de non entibus poſsibilibus, quæ impoſsibilia, ſeu non entia ſimpliciter dicuntur, ſed etiam de non entibus actualibus, non quatenus entia poſsibilia ſunt, quia de eis vt ſic, iam egimus, ſed de illis, vt ſunt non entia actualia.

Pro clariori tamen huius difficultatis intelligentia obſeruandum eſt, primò impoſsibilia, ſeu non poſsibilia dici talia à non eſſe ſimpliciter, ſeu à carentia veri eſſe, quæ eſt ſtrictè negatio, quia repugnat, ſeu contradictionem implicat, illud eſſe reperiri, vt hominem equum ſimul, & ideò ea non entia complexa ex extremis, ſibi inuicem repugnantibus, dicuntur, & verè ſunt negationes, quia ſunt non entia, & nequeunt eſſe entia, quia implicant contradictionem, & ſunt negationes extra ſubiectum, & quaſi per ſe ſtantes: verum eſt in quolibet extremo ex illis, quaſi in ſubiecto reperiri negationem ſimplicem alterius extremi, quia in homine, v.g. eſt carentia equi, abſque aptitudine, vt poſsit eſſe equus, & è contra in equo eſt ſimilis negatio hominis, & quælibet negatio ex his ſimplicibus melius dicitur negatio, quàm ipſa non entia complexa, quia hæc eſt carentia in ſubiecto inepto, & ipſa non entia complexa ſunt negatio, abſque ſubiecto.

Non entia verò actualia, vt Petrum purè poſsibilem actu exiſtentem, ſimul dici talia à non eſſe actuali, ſeu à carentia eſſe actualis, quæ non eſt ſtrictè negatio, ſed priuatio, quia entia purè poſsibilia, quæ ſunt non entia actualia, poſſunt eſſe actualia (quamuis de facto per accidens non ſint futura entia, quia Deus nõ vult) & ob id dicũtur poſsibilia, vnde nõ entia actualia complexa ex dictis extremis nẽpè ex Petro purè poſsibili, & ex actu exiſtẽte, & ex ſimilibus extremis per accidens non cohærentibus, poſſunt dici priuationes, quia ſunt non entia actualia, & poſſunt eſſe talia, & ſunt priuationes extra ſubiectum, & quaſi per ſe ſtantes: melius tamen dicitur priuatio

carentia illa ſimplex vnius extremi reperta in altero extremo, quòd eſt quaſi ſubiectum illius, alterius vt carentia eſſe actualis in Petro purè poſsibili, quia hęc eſt carentia in ſubiecto apto, & non carentia illa non entium actualium complexorum.

Obſeruandum eſt ſecundo, impoſsibilia, ſeu non poſsibilia, ſeu negationes ſumptas pro ipſis complexis, ex extremis ſibi inuicem repugnantibus, vt hominem, & equum ſimul poſſe à nobis dupliciter concipi, vno modo diſſentiendo, iudicando videlicet vnum non conuenire alteri, altero modo, ea duo extrema apprehendendo, ſeu concipiendo inſtar, ſeu ad modum cuiuſdam ſimplicis ſubſtantiæ, compactæ ex illis extremis, quam chimeram vocamus, & eſt ens rationis, quia nullum habet eſſe, niſi obiectiuè in intellectu, ad differẽtiam non entis actualis, ſeu priuationis ſumptæ pro complexo ex extremis diuerſis, & per accidens non cohærentibus, quòd quanuis cõcipiatur à nobis, ac ſi eſſet ens actuale, & ex eo diceretur ratione noſtra actu exiſtere, non tamen eſt, nec fit ens rationis, quia cum habeat eſſe reale, quanuis tantum poſsibile, non dicitur, totũ ſuum eſſe habere ab intellectu, & fictum, in quo conſiſtit eſſentia entis rationis: ipſas tamen ſimplices negationes, quæ ſunt in ipſis extremis repugnantibus: & etiam ipſas priuationes ſimplices repertas in ſubiectis, ſiue poſsibilibus, ſiue actualibus capacibus eorum, quorum ſunt carentiæ concipimus, & fingimus quaſi formas, & qualitates afficientes ſubiecta in quibus reperiuntur.

His ergo ſuppoſitis difficultas eſt, an Deus cognoſcat dicta non entia, & quomodo.

Circa quam certum eſt, Deum cognoſcere non entia complexa, quæcumque illa ſint, ſiue non poſsibilia, ſiue non actualia, quia cognoſcit extrema complexionis, v.g. hominem equum ſimul, & Petrum purè poſsibilem actu exiſtentem ſimul, & Petrum non album, album ſimul, & diuiſionem inter ea, ſeu non cohærentiam, ea autem non entia, & diuiſionem inter ea cognoſcit priori modo, ex duobus prædictis, nempè eis diſſentiendo, vtpote obiectis complexis falſis, ſed abſque diuiſione conceptuum formalium, & cognitionum, quia vnico conceptu formali, nempè ſua ſimplicisſima eſſentia, quę ſibi eſt cognitio, & conceptus formalis: complexa verò contradictoriè oppoſita dictis complexis, vt hominem non equum, & Petrum purè poſsibilẽ non exiſtentem, & Petrum non album, nõ album cognoſcere aſſentiendo, vtpote obiectis complexis veris (abſque cõpoſitione tamen, vt generaliter dicimus de cognitione diuina, diſp. 2. diffic. 3.) quia propoſitio obiectiua vera, quanuis negatiua ſit, proportionatur aſſenſui, & falſa, quanuis affirmatiua ſit; tantum proportionatur diſſenſui.

Ipſas quoque ſimplices negationes, & priuationes cognoſcit Deus; quia ſunt in rerum natura (abſque iudicio tamen; quia ſunt ſimplices) & earum format proprios conceptus obiectiuos (vt aduertit Vazq. diſp.61.nu.5. & 6.) quia omnia obijciuntur Deo, ſicut ſunt, aut non ſunt, vnde Deus cognoſcit Petrum cœcum, non ſolum negando non eſſe videntem; ſed etiam affirmando eſſe cœcum, & carentem viſu, ſeu eſſe non videntem: quia non ſolum cognoſcit viſum & diuiſionem viſus à Petro, ſed etiam carentiam viſus, proprio conceptu obiectiuo, & coniunctionem illius carētiæ cū Petro, quamuis ea carētia concipi nequeat non concepto viſu; quia eſſentialiter eſt carentia viſus.

Superſt tamen difficultas, an Deus prædicta non entia, tàm actualia, quàm poſsibilia poſſit cognoſcere poſteriori modo, nempè ad modum vnius entis coaleſcētis ex extremis diuiſis, & an etiā cognoſcat prædictas negationes, & priuationes ſimplices, ad modū formæ, aut qualitatis poſitiuę afficiētis ſubiectum, ſicut nos cognoſcere ſolemus.

Difficultas hæc duobus modis procedere poteſt, vno modo loquendo de cognitione, quam Deus ex ſe ipſo, ſeu primariò, & immediatè habet non relatam ad cognitionem noſtram, nec ad noſtros conceptus obiectiuos, ſeu ex eis non occaſionatam: altero modo loquendo de cognitione, quā Deus habet ſecundario, & mediate relatam ad cognitionem noſtram actualem, aut poſſibilē, & ad noſtros conceptus obiectiuos, ſeu ex eis occaſionatam.

Circa difficultatem in priori ſenſu, & modo, Henr. Quodl. 1. quæſt.1. Canar. q.28.ar.2.diſp.2. Molina diſp.3. & 5. & alij Recentiores exiſtimant Deum ex ſe ipſo ea non entia, & eas ſimplices carentias, ſeu negationes, & priuationes concipere ad modum entis; quia prædicta non entia, & carentiæ, ſunt intelligibilia ad modum entis: ergo Deus qui eſt infinitè intellectiuus, poterit ea dicto modo intelligere.

Vazq. verò diſp.61. & 118. Arrubal diſp.34. cap. 4. Suarez in Metaphy. diſput.7. ſect.1. & plures alij docent Deum ex ſe ipſo, ſeu immediatè non poſſe ea non entia, nec eas ſimplices carentias ad modum entis cognoſcere, & meritò; quia Deus eſt omnino, & infinitè intellectiuus, & perſpicax: ergo ea ad quæ ex ſe ipſo, & immediatè fertur perſpicit, & cognoſcit ſicut ſunt, aut non ſunt, & non aliter: ergo ea, quæ non ſunt, nequit concipere vt entia, ſicut ea, quæ ſunt, nequit, vt non entia conciperet: quia eſt imperfectio, & defectus perſpicacitatis, res aliter concipere, quàm ſunt, aut non ſunt, & eſt imperfectæ cognitionis non adæquari, & confor-

ma-

mari rei cognitę, ſicut in ſe eſt, aut non eſt.

Ad rationem ergo aduerſariorum reſpondemus, ea non entia, & eas ſimplices carentias, eſſe intelligibilia admodum entium, non à quocunque, ſed tan ùm ab intellectu imperfectè attingente obiecta, qualis eſt noſter intellectus; quia ea ſic intelligere, eſt aliter, quàm in ſe ſunt cognoſcere, nō verò â Deo, qui ex ſe ipſo ob ſuam infinitam perſpicacitatem, omnia concipit, ſicut in ſe ſunt, aut non ſunt.

Circa difficultatem in poſteriori ſenſu, & modo, Vazquez diſp. 61. & 118. conſtanter defendit, Deum nullo modo, nec ſecundariè, ſeu cognitione habita, & occaſione noſtri intellectus, illa cognoſcentis, admodum entis, poſſe ea, admodum entis cognoſcere, id autem probat primo à priori; quia quanuis Deus cognoſcat cognitionem noſtram, qua dicta non entia, & carentias concipimus admodum entis, illa tamen, vt ens fictum à nobis concepta, non obijciuntur intellectui diuino; quia in eo non eſt noſtra cognitio, ratione cuius, illa ſic fictè, obijciuntur nobis; quia conceptus obiectiuus, vt obiectiuus dependet à cognitione, & à conceptu formali, & ei correſpondet: & ex eo ait Vazquez prouenire, quod quanuis Deus cognoſcat noſtrum diſcurſum formalē, ipſe tamen nō dicatur diſcurrere, & quòd quanuis cognoſcat conceptionem, qua nos concipimus res ſpiritales, vt corporeas, ipſe tamen eas non ſic concipiat.

Secundò, id probat ab abſurdo; quia ſi Deus ea non entia admodum entis cognoſceret, & ſuo intellectui ſic obijcerentur, effingeret ens illud, ad cuius modum illa non entia cognoſceret, & illud efficeret ens rationis, quanuis aliàs ſupponatur fictum, & factum ab intellectu creato; quia hoc non tolleret, quin intellectui diuino; ita obijceretur, vt abſque cōcurſu intellectus creati, ens illud fictum eſſet ſufficienter obiectiuè in intellectu diuino, quod ſufficeret, vt illud fieret ens rationis à Deo, id autem videtur abſurdum, vt pote Deo indignum.

Molina verò quæſt. 14. ar. 9. Suar. & Arrubal vbi ſuprà, & plures alij docent Deum, ſecundariè, & mediatè, & occaſionaliter ea non entia complexa, & eas ſimplices carentias, admodum entis cognoſcere, quatenus ea cognoſcit, prout à nobis cōcipiuntur, aut concipi poſſunt.

Et id abſque dubio docet Sanctus Thomas articul. 9. dum ait. *Deum cognoſcere omnia, quæ à nobis cogitari, & imaginari poſſunt.*

Et meritò; quia Deus eſt infinitè perſpicax: ergo omnia perſpicit, vt ſunt, & habent eſſe, vel reale, vel fictum, vel fingibi-

le à nobis, eſſet enim defectus perſpicacitatis, non attingere omnia, quæ ſunt, & poſſunt eſſe, non ſolùm extra mentem noſtram, ſed etiam in ea, & non ſolùm conceptus noſtros formales, ſed etiam obiectiuos, quales fuerint, ſiue reales, ſiue tantùm rationis.

Et id non leuiter confirmatur, primò; quia Deus comprehendit omnes noſtras fictiones formales: ergo etiam obiectiuas eis formalibus correſpondentes; quia formales eſſentialiter dicunt reſpectum realem ad obiectiuas; quia eſſentialiter ſunt fictiones obiectiuarum.

Et confirmatur ſecundò; quia negari non poteſt, Deum cognoſcere propoſitiones noſtras formales, quibus affirmamus, aut negamus ea non entia cognita à nobis, admodum entis, verbi gratia; qua dicimus, *chimera eſt ens rationis*, aut *non eſt ſubſtantia realis*. Et etiam cognoſcere, an ipſe propoſitiones formales, & propoſitiones obiectiuæ earum, ſint veræ, vel falſæ: ergo nequit non cognoſcere extrema earum propoſitionum obiectiuarum, quæ ſunt entia rationis.

Ad priorem, ergo rationem in oppoſitum, Reſpondemus ex eo, quòd in Deo non ſit noſtra cognitio, & fictio formalis; qua illa non entia concipimus, vt ens tantùm ſequi, quod Deo ratione illius noſtræ cognitionis, & fictionis non ſic obijciantur; quia tamen in eo ſua eſſentia eſt ſibi cognitio, & conceptus formalis, ideo ratione illius; quia infinita eſt, poſſunt Deo obijci, & apparere talia, qualia, nobis obijciuntur, & apparẽt: Nec obſtat, quòd ſit diſtincta à cognitione, qua nos ſic illa cõcipimus; quia quòd vni obijcitur, poteſt alteri obijci, & eodemmodo ſe tenente ex parte eius, quòd obijcitur; ita vt vni talis appareat, qualis alteri, vt videre eſt in duabus diſtinctis cognitionibus de vna re, quibus vnus, & idem cõceptus obiectiuus correſpõdet; quia ex eo dicuntur veræ; quia repræſentãt rẽ eo modo quo eſt, ſeu talem qualis in ſe eſt: id autem, quòd dicitur, quòd cõceptus obiectiuus, vt obiectiuus dependet à formali, in eo tantùm ſenſu, eſt verum, quòd ſcilicet res non appareat, nec obijciatur intellectui, niſi ratione cognitionis, & conceptus formalis; & quòd eis ſecundùm proportionem correſpõdeat, nõ verò, quòd alij cognitioni, & cõceptui formali non poſsit, vt talis obijci. Vnde Deo nõ ſolum obijcitur noſter diſcurſus formalis, ſed etiam obiectiuus, quamuis tantùm ſecundariè, & occaſionaliter, non tamen dicitur re ipſa diſcurrere; quia conceptus ille obiectiuus in Deo non reſpondet pluribus cognitionibus, quòd requiritur ad diſcurſũ formalem, ſed vni tantùm, & ſimpliciſsimæ: & eodẽmodo nõ ſolum

ob-

obijcitur Deo noſtra conceptio formalis, qua concipimus res ſpirituales quaſi corporeas, ſed etiam res ipſæ tales quales à nobis conceptæ ſunt, non ex ſe ipſo; quia vt ſic eas, vt in ſe ſunt ſpirituales concipit, ſed ſecundarie, & occaſionaliter quatenus eas cognoſcit, vt à nobis conceptas vnde ex ſe ipſo, & immediatè eas concipit, vt ſpirituales, ſecundariè verò, & perſpiciens quòd à nobis concipitur, & quòd nobis apparet, eas perſpicit, vt materiales, quales nos perſpicimus.

Ad poſteriorem rationem ab abſurdo deſumptam. Reſpondemus, aut id non eſſe in toto rigore Deum facere, ſeu effingere entia rationis; quia ſolum ea cognoſcit: quia præſupponuntur ficta à nobis, vel fingibilia, aut ſi id ſit entia rationis facere, & effingere (vt nos exiſtimamus) quia ex eo dicta entia tantùm ſunt obiectiuè in intellectu diuino, & non à parte rei, in quo conſiſtit æſſentia entis rationis, id tamen non efficit Deus primariè, ſeu ex ſe ipſo, ſed ſecundariè, & quaſi occaſionatus ex intellectione noſtra, quòd non exiſtimamus abſurdum, nec Deo indecens. imò eſſet defectus perſpicacitatis in Deo, non cognoſcere res, & immediatè, ſeu prout in ſe ſunt, & ſecundariè, & occaſionaliter, prot ſunt prius obiectiuè in intellectu noſtro; quia in eo res ſunt aliter quam in ſe, ad infinitam autem perſpicacitatem ſpectat res omni modo quo ſunt, & eſſe poſſũt perſpicere, nihilominus, quanuis prædicta tantùm cognoſcat ſecundariè, & occaſionaliter, ea tamẽ non ſolùm cognoſcit indirectè in noſtra videlicet cognitione, tanquam obiecta ipſius, ad quæ eſſentialiter dicit reſpectum, ſed etiam directè ea etiam in ſe ipſis cognoſcendo.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm Deus cognoſcat mala, & quomodo.

SVpponimus mala eſſe in triplici differentia, nempè mala naturæ & mala pœnæ, & mala culpæ, mala naturæ ſunt, quæ ſunt phyſicè mala, ex quibus aliqua conſiſtunt in poſitiuo, vt calor reſpectu aquæ, & aliqua in priuatione perfectionis naturalis, vt cœcitas in homine, & aliqua in deſtructione rei, vt corruptio hominis: mala pœnæ ſunt ſupplicia, ex quibus aliqua conſiſtunt in poſitiuo, quæ regulariter ſunt mala naturę, vt combuſtio hominis; & aliquando non ſunt mala phyſicè, ſed tantùm politicè, vt repræhenſio; & aliqua conſiſtunt in priuatione bonitatis, aliquando phyſicæ, aliquando

do politicę, mala culpæ, vt peccata, quorum ratio formalis, aut conſiſtit in poſsitiuo reali, aut in poſsitiuo rationis, aut in priuatione rectitudinis, ſeu bonitatis moralis, iuxta varias opiniones, quas retulimus, Tract. de peccat. diſp. 1.

Hoc ergo ſuppoſito, ſalua fide negari non poteſt, Deũ omnia tria dicta mala cognoſcere: mala naturæ, vt conſtat ex illo Sapientiæ 8. *Monſtraſcit antequam fiant*, & mala pœna, vt conſtat ex illo Amos 3. *Si eſt malum in ciuitate quòd non fecerit Dominus*, quòd autẽ à Deo fit, neceſſe eſt ab illo cognoſci: & mala culpæ, vt cõſtat ex illo Amos 5. cognoui ſcelera veſtra.

Eſt tamen diſcrimen, quòd mala pœnæ, & naturæ cognoſcit, non tantùm ea nude cognoſcendo, ſed etiam illa approbando, & ideo dicitur ea ſcire ſcientia approbationis, mala verò culpæ, nuda tantùm cognitione, & ideo Abacuc. 1. dicitur mundi ſunt oculi tui, ne videas malum, quòd de cognitione approbationis intelligendum eſt.

Omnia autem prædicta mala, non ſolum, quoad poſsitiua realia, quæ dicunt, Deus cognoſcit proprio eorum conceptu obiectiuo, quod certiſsimum eſt, ſed etiam quòd ad carentias, & quo ad rationes rationis, ſi aliqua mala eas dicunt, vt diximus difficulta. præcedente; quia Deus ob ſuam perſpicacitatem infinitè perfectã ex ſe ipſo, & abſque ſpeciebus deſumptis ab obiectis, ea concipit ſicut ſunt, aut non ſunt, nempè entia realia, vt realia, & rationis, vt rationis, & non entia, ſeu carentias, vt non entia, ſeu vt carentias, ac proinde ea omnia proprio conceptu obiectiuo, & non alieno ad differentiam noſtri intellectus, qui ideo nequit res ſpirituales, niſi, vt corporeas concipere; quia eas non niſi per ſpecies rerum corporearum concipit, & carentias, ſeu non entia, nõ niſi admodũ entis, ſeu quaſi entia cõcipit; quia ea nõ niſi per ſpecies, ab entibus acceptas cõcipit, & ideo ſola entia ſunt à noſtro intellectu per ſe, ſeu proprio cõceptu obiectiuo intelligibilia.

Ita tamen dictæ carentię, tàm deſtructionis, quàm priuationes perfectionis à Deo proprio earum conceptu obiectiuo cognoſcuntur, vt Deus nullã poſsit cognoſcere, quin etiã cognoſcat bonitatẽ, cuius eſt carentia; quia quælibet carentia, eſſentialiter eſt carentia illius bonitatis.

Eſt tamen difficultas, cuius bonitatis cognitio ſufficiat Deo ad cognoſcendas dictas malitias in dictis carentijs conſiſtentes.

Ægidius in 1 diſt. 36. 1. par. dict q. 2. Palatios diſtinct. 38. diſp. 1. Nauarrete, & Zumel q. 14. ar. 10. docent, ad id ſufficere Deo cogno-

noſcere ſuam bonitatem. Quòd indicare videtur D. Dionyſius 7. de Diuinis nominibus, dum ait. *Quòd animus diuinus non nouit exiſtentia ex exiſtentibus, ſed omnem ſcientiam ante eo ambit ex ſe, & in ſe, ſicut, & lux in ſe cognitionem tenebrarum praambiuit, non aliunde videns tenebras, quàm lumine*, indicat ergo, quod Deus, qui eſt ſumma lux tenebras peccati, & alias malitias in carentijs conſiſtentes in ſe ipſo, ſeu in ſua bonitate, cognoſcat ſicut lux, ſi cognoſcitiua eſſet, cognoſceret tenebras in ſe ipſa.

Et ratione probatur primò: quia malitia ſufficienter cognoſcitur, cognita bonitate cuius eſt carentia, ſed in Deo eſt bonitas formaliter, cum ſit ſummè, & infinitè bonus: ergo Deus cognita ſua bonitate, cognoſcit omnem malitiam in carentia bonitatis exiſtentem; & id ſpecialiter de malitia peccati.

Probatur ſecundò; quia hæc malitia eſt priuatio Dei, ſeu auerſio à Deo: ergo Deus eam malitiam cognoſcit, ſe ipſum cognoſcẽdo, tamquam id quo priuat, & à quo auertit.

Durandus verò in prima diſtinct. 36. quæſtio. 1. Suarez libr. 3. de Attributis capit. 3. Molina, Valentia, Vazquez, Herice, Albiz, & Faſſolus quæſt. 14. articul. 10. (quibus in eo articul. fauet Sanctus Thomas) docent ad cognitionem cuiuſcumque malitię, non ſufficere Deo cognitionem ſuæ bonitatis, ſed ipſi eſſe neceſſarium bonitates creatas, quarum ſunt carentiæ cognoſcere.

Et meritò; quia nulla eſt, nec eſſe poteſt malitia, quæ ſit deſtructio bonitatis Dei, vt patet, nec quæ ſit priuatio bonitatis Dei, tamquam propriæ formæ, ſeu habitus, ſed tantum bonitatis creatæ, vt etiam patet: ergo nulla malitia in priuatione bonitatis conſiſtens, poteſt à Deo ſufficienter cognoſci, non cognita bonitate creata, etiam ſi cognoſcatur bonitas diuina, conſequentia patet; quia nulla eſt carentia, quæ ſit deſtructio, aut priuatio in quarum vna, aut altera conſiſtat, dicta malitia cognoſci poteſt, niſi cognito eo cuius eſt deſtructio, aut priuatio; quia eſſentialiter eſt carentia deſtructiua, aut priuatiua illius: & quia etiam eſt carentia Dei, quamuis non tamquam formæ, ſed tantum tamquam cauſæ, & aliquando, etiam tamquam obiecti, aut finis, & ideò non immediatè, & proximè, ſed mediatè, & remotè; nempè mediante ipſa bonitate, cuius dicta carentia eſt deſtructio, aut priuatio, & cuius Deus eſt cauſa, & aliquando etiam obiectum, aut finis, ſicut cœcitas priuat immediatè viſu, tamquam forma, & mediatè colore, tamquam obiecto ipſius viſus; ideò, vt Deus dictas malitias cognoſcat, etiam eſt neceſſariũ ſe ipſũ cognoſcere ea proportione, & quaſi eo loco, quo reſpicitur

ab

ab ipſa malitia deſtructiua, aut priuatiua, vt ſtatim declarauimus.

Ita tamen eſt Deo neceſſarium, ad cognitionem cuiuſcumque malitiæ in carentia deſtructiua, aut priuatiua, conſiſtentis, cognoſcere bonitatem creatam, cuius eſt carentia, & ſe ipſum, vt non ſit ei neceſſarium eam bonitatem, nec ſe ipſum præcognoſcere, ſeu prius noſtro modo concipiendi cognoſcere, quam ipſam malitiam, ſeu carentiam (quidquid dicant Arrubal diſput. 36. & Faſolus quæſtion. 14. articul. 10. dub. 2.) quia ex vna parte dicta malitia, ſeu carentia eſt ratione ſui, proprio conceptu obiectiuo cognoſcibilis à Deo, vt de quacumque creatura diximus difficul. 5. & ex altera parte, ad cognoſcendam dictam malitiam, nullo cogitur Deus, ad prius cognoſcendam bonitatem, cuius eſt carentia, nec ſe ipſum; quia eſſentialis reſpectus negatiuus malitiæ ad bonitatem, cuius eſt carentia, nō cogit, niſi, vt in ipſa malitia, ſeu carētia indirectè cognoſcatur bonitas cuius eſt carētia, ſicut eſſētialis reſpectus poſsitiuus rei ad alterā, v.g. creaturarū ad Deū, tantū cogit, vt in re reſpiciente alterā, hæc altera indirectè cognoſcatur.

Ex eo, ergo quòd dicta malitia dicat eſſentialiter reſpectum negatiuum immediatè ad bonitatem creatam, & mediatè ad Deum, media ſcilicet bonitate creata, cuius tāquam formæ eſt carentia, Deus quaſi cogitur, & neceſsitatur cognoſcēdo primario malitiā, ad cognoſcēdū in ea ſecūdariò bonitatē creatā, & hāc cognoſcēdo, ad ſe ipſum cognoſcēdū, quaſi tertio loco cōparatione malitiæ, & ſecūdo loco cōparatione bonitatis, in qua quaſi proximè cognoſcitur. Dionyſ. autē ab aduerſarijs adductus in eo, c 7. nō agit de cognitione malitiæ, quaſi eam Deus intelligat, & per ſuam bonitatē, ſed de cognitione, & modo quo omnia creata cognoſcit, & nihil aliud vult, niſi quòd Deus ſui intellectus perſpicacitate, & claritate habeat ex ſe ipſo omniū notitiam, nō mēdicatam à rebus ipſis, ſed ad eas anticipatā, ſicut lux ſi cognoſcitiua eſſet, cognoſceret ex ſe ipſa tenebras, & nō notitia à tenebris mēdicata, id tamē non tollit Deo ad cognoſcēdam malitiā, neceſſariū eſſe cognoſcere bonitatē creatā, quod nō eſt mēdicare notitiā à bonitate creata; quia ab hac nō habet eam notitiam, nec media aliqua ſpecie miſſa ab ipſa bonitate, nec medio aliquo vero influxu ipſius bonitatis creatæ. Ad priorē, ergo rationē aduerſariorū admittimus malitiā in carētia cōſiſtētē ſufficiēter cognoſci cognita bonitate, vel cuius eſt deſtructio tāquā termini, vel cuius eſt priuatio, tāquam formæ (& etiam cognitis neceſſarijs ad cognitionem illius bonitatis) quia dicta malitia eſſentialiter cōſiſtit in carētia deſtructiua, aut priuatiua dictæ bonitatis, nulla autē malitia poteſt eſſe carentia, nec deſtructiua bonitatis

Dei

Dei, vt termini nec priuatiua illius, vt formæ; quia nullius formalitatis in Deo exiſtentis, poteſt eſſe deſtructio, vt termini, nec priuatio, vt formæ, vt patet, quanuis mediatè ſit priuatio Dei, vt cauſæ, & poſsit etiam eſſe, vt obiecti, vel vt finis: Ex eo autem, quod malitia ſit deſtructio bonitatis creatę, vel priuatio illius, vt formæ nō ſit quod etiam ſit deſtructio bonitatis diuinæ, vt patet, nec quod ſit priuatio illius, vt formę; quia bonitas creata, & eſt diſtinctiſsima à bonitate diuina, & non eſt in Deo, ſed extra Deum, Deus igitur dicitur infinitè bonus, non quaſi extenſiuè; quia formaliter contineat omnes bonitates creatas; quia eas non ſic continet; ſed quia eſt bonus bonitate eſſentialiter infinitè perfecta, diſtinctiſsima a bonitatibus creatis, & rationis, ſeu quaſi ſpeciei infinitè ſublimioris.

Et ad poſteriorem rationem reſpondemus, ea ſola probari ad cognoſcendum malitiam peccati, neceſſarium eſſe Deo ſe ipſum cognoſcere, vt finem creaturæ rationalis; quia eſt priuatio Dei, vt ſic, non tamen ſufficit, niſi etiam cognoſcatur bonitas creata, cuius eſt priuatio tamquam formæ: imò & prius noſtro modo concipiendi quam ipſe.

DISPVTATIO QVARTA.

De obiecto materiali creato libero diuinæ ſcientiæ.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Deus habeat ſcientiam futurorum contingentium.

SVpponimus id quod nullus, quanuis inſanus, Deo negauit, nempè Deum ſcire, ſeu cognoſcere omnia entia creata præſentia, & etiam prętерita, & non ſolùm neceſſaria, ſed etiam contingentia, ſeu libera; quia etiam poſſunt ab Angelis, imò & ab hominibus certo cognoſci, quanto magis à Deo, cuius intellectiua perſpicacitas eſt omnino infinita præſens: ergo difficultas eſt, an Deus etiam habeat ſcientiam, ſeu certam cognitionem futurorum contingentium, ſeu liberorum.

Pro huius autem reſolutione obſeruandum eſt, primò, rem eſſe fu-

futuràm eſſe, exiſtentiam rei, eſſe exercendam tempore futuro, cum connotatione, ſeu habitudine, ad carentiam talis exiſtentiæ tempore antecedente, itaut res futura directè, ſit exiſtentia rei tempore futuro exercenda, ſeu ponenda, & connotans, non ſolum tempus ipsũ futurum, ſed etiam carentiam, illius exiſtentiæ tempore antecedẽte, ſicut res præterita directè eſt exiſtentia rei tempore præterito exercita, & connotans dictum tempus præteritum, & carentiam talis exiſtentiæ tempore ſequente; & res præſens eſt directè, exiſtentia rei exercita, & connotat ipſum tempus præſens, & coexiſtentiam rei tẽpore ipſo præſenti, ita tamen res futura, quando eſt purè futura, connotat carentiam exiſtentiæ, vt quando nõ eſt purè futura, ſed etiam præſens nõ cõnotet abſolutè carentiam, exiſtentiæ tempore antecedente ipſam futuritionem, ſed carentiam perſeuerantiæ; quia tunc non eſt abſolutè futura, ſed tantum futura, quoad perſeuerantiã, res autem purè futura, tempore præſenti, eſt à parte re purè futura, non ſubiectiuè, quaſi antefuturitionem, ſit aliquid actu cui cõueniat futuritio, quaſi ſubiecto præxiſtenti; quia actu non eſt aliquid, ſed nihil, ſed tantũ eſt à parte rei obiectiuè; quia ſcilicet eſt producenda, & extitura: eſſe autem ipſius rei futuræ, eſt re ipſa diſtinctum ab eſſe ſuæ cauſæ; quia eſſe ipſius eſt producendum à ſua cauſa, & nihil à ſe producitur: futuritio verò ipſa potius eſt denominatio extrinſeca ipſi rei futuræ proueniẽs ex eo, quòd res nõ exiſtens à parte rei, ſit producenda, quam ſit aliquid rei intrinſecum, aliàs quãdo rei deficeret futuritio, quæ ei deficit, quãdo producitur deficeret ei aliquid intrinſecum, quòd eſt manifeſtè falſum; quia totum eſſe rei, quòd in ipſa erat futurum producitur, & fit.

Obſeruandum eſt ſecundò, futura à cauſa creata de quibus procedit hæc diſputatio eſſe in dupli differentia; quia alia ſunt futura omnino neceſſaria, illa ſcilicèt, quæ proueniunt à cauſa naturali, ad vnum determinata, quę à nulla alia cauſa creata, nec naturali, nec libera impediri poteſt, vt ortus Solis, & Eclypſis: Alia ſunt futura contingentia, illa ſcilicèt, quæ ita fiunt à ſua cauſa proxima, vt poſſent ab ea non fieri: hæc tamen futura contingentia, ſunt etiam in duplici differentia; quia alia ſunt, quæ ab intrinſeco ſunt contingentia, qualia ſunt opera libera, quæ ſcilicet pendent à cauſa, quæ poſsitis omnibus requiſitis, ad operandum manet indifferens ad operandum, & non operandum: & alia ſunt, quæ tantum, per accidens, & ab extrinſeco ſunt contingentia, vt ægritudo, & pluuia, quæ ſcilicèt pẽdẽt à cauſa naturali, quę impediri poteſt ab alia cauſa creata: & hæc futura cõtingentia per accidẽs, & ab extrinſeco, etiam ſunt in duplici differentia; quia alia ſunt, quæ proueniũt à cauſa pro

xima naturali, quæ ſolum poteſt impediri ab alia creata naturali, & alia ſunt, quę pēdent à cauſa naturali, quæ impediri poteſt, ab alia cauſa creata libera.

His ergo ſuppoſitis, difficultas non eſt, an Deus ſciat, ſeu certò cognoſcat futura omnino neceſſaria: quia hęc non ſolum à Deo, ſed etiam ab Angelis: imo etiam ab hominibus ſciuntur, ſeu certò cognoſcuntur, nec an cognoſcat futura, quæ ſunt per accidens contingentia, quæ tantum poſſunt impediri ab alijs cauſis naturalibus; quia hæc etiam certò cognoſcuntur ab Angelis; quia optimè cognoſcunt omnes occurſus, & oppoſitiones cauſarum naturalium quanto magis à Deo, ſed an cognoſcat futura, ab intrinſeco contingentia, qualia ſunt, quæ proximè, aut remotè pendent à libero arbitrio, quod ſuaptè natura poteſt operari, & non operari: & an etiam cognoſcat futura, per accidens contingentia, quæ pendent à cauſa naturali impedibili, per cauſam liberam creatam; quia horum futurorum contingentium, eadem eſt ratio, ac de futuris ab intrinſeco contingentibus; quia etiam pendēt à libero arbitrio: procedit autem hęc difficultas: imo & plures ſequentes de futuris contingentibus abſolutis; quia de futuris cōtingentibus cōditionatis agemus à diſ.9.

Circa hanc difficultatem Cicero. lib. de Fato. & lib. 2. de Diuinatione ſcientiam infallibilem horum futurorum contingentiū, etiam Deo denegauit, qui (vt ait Auguſti lib. 5. de Ciuitate c. 9.) vt homines faceret liberos, fecit ſacrilegos; quia exiſtimauit ſciētiam infallibilem horum futurorum, non poſſe cum libertate cohærere, & in eodem errore cogitur eſſe, Ariſt. 1. de Interpretatione cap. 8. dum negauit in propoſitionibus de futuro cōtingenti, reperiri veritatem determinatā, cogitur autē; quia quòd determinatè non eſt verum, ſed quaſi ſuſpenſum, & indifferens ad veritatem, & falſitatem, nequit, vt verum ſciri, præſertim à Deo, qui non cognoſcit res aliter quam ſunt, & generaliter, quòd non eſt verum, nullo poteſt ſciri, ſeu certò cognoſci.

Nihilominus de fide eſt Deum futura contingentia, quæ à libero arbitrio pendent, præſcire antequam ſint, & ea certò, & infallibiliter præcognoſcere, vt conſtat ex innumeris Sacræ Scripturæ teſtimonijs, præſertim. Pſal. 138. *Intellexiſti cogitationes meas de longe: omnes vias meas præuidiſti.* Eccleſiaſt. 23. *Oculi Domini multò plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circunſpicientes omnes vias hominis, & profundum abyſsi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes, Domino enim Deo, antequam creentur omnia ſunt agnita.* Et Eccle. 39. *Opera omnis carnis, coram illo à ſæculo, vſque in ſæculum reſpicit,*

&

& nihil nouum in oculis eius. Et Daniel 13. *Deus æternè, qui abſconditorum eſt cognitor, qui noſti omnia, antequam fiant.* Et Pſalm. 19. *Præſciebat enim, futura illorum.* Deut. 31. *Scio cogitationes eius, quæ facturus ſit hodie.* Et Ioa. 14. *Nunc dixi vobis prius quam fiat, vt cum factum fuerit credatis.* Ex his ergo teſtimonijs conſtat, Deum certo ſcire opera noſtra, libera futura antequam ſint; quia in eis eſt ſermo de operibus noſtris liberis futuris, vt patet, & etiam de certa ſcientia illorum; quia in eis Deus dicitur ea prçuidere, & reſpicere, & circunſpicere, & prçſcire, & ſcire, quibus certa ſcientia ſignificatur.

Et ſanè ſi Deus non certò præcognoſceret futura contingentia, perirent Propheti ç; quia hi fiũt nomine Dei: vnde Tertul. lib. 2. cõtra Marcion. pulcherrimè ait. *Præſcientia Dei tot habet teſtes, quot fecit Prophetas.*

Ratione etiam naturali à priori, quàm paulatim in ſequentibus difficultatibus inueſtigabimus, oſtendemus Deum futura contingẽtia præſcire, certoq; & infallibiliter præcognoſcere, & non coniectura, tantum cui poſsit ſubeſſe falſum, quia hçc eſt adeo imperfecta cognitio, vtique periculo falſitatis, & deceptionis expoſita, vt Deo, qui eſt infinitè verax, & perſpicax, & omnis imperfectionis expers, cõuenire non poſsit. Quomodo autem certitudo, & infallibilitas præſciẽtiæ, quã Deus habet futurorum liberorũ, & contingentium cohæreat cum perfectiſsima libertate circa illa, & cum cõtingentia eorum, poſtea explicabimus.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia, quia ei ſint ab æterno realiter præſentia.

POſtquam vidimus Deum certò, & infallibiliter præcognoſcere futura cõtingentia, antequam ſint præſentia inueſtigãda, eſt à nobis ratio, & cauſa dictæ certitudinis, & infallibilitatis, quã difficile eſt inuenire; quia cũ futura cõtingentia dimanent à cauſa, non determinata, ſed indifferente, vt ea efficiat, & non efficiat, vix poteſt percipi quomodo, antequam actu fiant, certò prçcognoſcantur à Deo, cũ antequam actu fiant ſint quaſi ſuſpenſa ad eſſe, & non eſſe, ſeu poſsint fieri, & nõ fieri. Nõ defuerũt Theologi, qui hac difficultate oppreſi, dixerint nõ poſſe a nobis, dũ viatores ſumus rationẽ & modũ dictæ diuinç certitudinis aſsignari, ſed ſatis eſſe, id ad infinitã

perfectionē diuini intellectus reducere, ita Ocha. & Gab. & Greg. Arim. in 1. d. 38. & Marſil. etiam in 1. q 40.

Reliqui verò Theologi conati ſunt rationem, & modū aſsignare, quo Deus certo præcognoſcat futura contingentia, ante quam fiant.

Caiet. ergo q. 14. ar. 13 Catherinus in Opuſcul. de præſcientia, & prouidentia. Ferrar. 1. contra gentes c. 66. Bañez ar. 13. dub. 2. Gonzal. diſp. 43. ſect. 3. Carmelitæ Tract. 3. diſp. 8. dub. 5. & plures alij docent Deum, certo præcognouiſſe omnia futura contingentia, antequam actu fiant; quia ſecundùm realem exiſtentiam, quam habēt in propria duratione, ſemper, & ab æterno fuerunt realiter Deo præſentia, & coexiſtentia, quòd videtur ſenſiſſe S. Thomas ar. 13. dum ait, manifeſtum eſt, quòd contingentia infallibiliter à Deo cognoſcuntur, in quantum ſubduntur diuino conſpectui, ſecundum ſuā præſentialitatem: & quòd omnia, & futura cōtingentia, ſecundùm ſuā realem exiſtentiam, quam habent in ſua duratione propria, ſint ab æterno præſentia, & coexiſtentia æternitati Dei, videtur docuiſſe in eodem ar. dum ait, omnia quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab æterno præſentia, non ſolum ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes: quòd etiam videtur docuiſſe Aug. 4. ad Simplician. 2q. & alij PP. (quos referunt Vazq. diſp. 32. & 64. Suar. lib. 1. cap. 7. Aluar.) lib. 2. diſp. 8. & Albiz diſp. 6. ſect. 4.) dum dicunt ſcientiam, qua Deus cognoſcit futura eſſe ſcientiam ei præſentium, non futurorum: & ideò propriè in Deo, non eſſe præſcientiam, ſed ſcientiam, dicit tamen in propriè præſcientiam, ait Gregorius; quia eſt ſcientia eorum, quæ nobis futura ſunt, & dum dicunt Deo, nihil eſſe futurum, nec præteritum, ſed in ipſo tantum reperiri *eſt*, non verò *erit*, nec *fuit*.

Et ratione probatur primo à priori; quia ex vna parte æternitas eſt duratio infinita, ſine principio, & ſine fine, & ex altera eſt tota ſimul; quia eſt indiuiſibilis: ergo æternitas ab æterno ſimul, & abſque ſui ſucceſsione complectitur durationes omnium, etiam futurorum, & contingentium: ergo nulla res in ſui exiſtētia, & duratione eſt æternitati futura, nec præterita, ſed omnia ſunt illi ab æterno præſentia, etiam res, quæ nondum eſt in ſua propria duratione, aut quamuis iam fuerit.

Secundò probatur, ratione qua vtitur Aug. vbi ſupra, quia ſi futura nondum ſunt apud Deum, ſicut accidit in ipſo ordine rerum, & ob id Deus dicitur ſua ſcientia præuenire futura: ergo Deus bis cognoſcit futura, ſemel præſcientia futurorum, quando nōdum ſunt, &

ite-

iterum ſcientia præſentium, quando iam ſunt actu facta, & pręſentia: cōſequēs autem eſt falſum; quia ſecunda cognitione, inciperet Deus nouo, & diſtincto modo cognoſcere futurū, ab eo quo prima cognitione cognouerat illud, vt futurum; quia iam, vt præſens cognoſcit, quòd eſſet defectus perſpicacitatis in Deo.

Tertiò probatur; quia ſi futura, quandiu futura non ſunt Deo realiter præſentia, & coexiſtentia, cognitio qua ea cognoſceręt, non eſſet intuitiua, quæ ſolum ad præſentia, & coexiſtentia terminatur, ſed abſtractiua.

Si ergo futura etiam contingentia ſunt Deo ab ęterno realiter præſentia, & coexiſtentia, nequit id non eſſe Deo ſufficiēs, vt futura cōtingentia ab ipſo infallibiliter, & certo cognoſcantur; quia quòd alicui eſt realiter præſens, eo ipſo eſt determinatum reſpectu illius; (quanuis aliàs comparatum cum ſua cauſa, ſit indeterminatum, & indifferens) quàm autem alicui, vt præſens, & determinatum eſt illi aptum, vt certo, & determinatè ab eo cognoſcatur; imò neceſſariū videtur, quòd futura cōtingētia, ſint Deo ab æterno realiter pręſentia, vt poſsint ab æterno à Deo certo cognoſci; quia ſolū, vt præſentia poſſunt eſſe determinata, & non indifferentia.

Bonauentura verò, Scotus, Durandus, Aureolus, Gabr. Greg. quos referunt, & ſequuntur Vazq. diſp. 64. Suar. libr. 1. cap. 7. Arrubal diſpu. 41. Albiz vbi ſuprà, Herice diſpu. 6. cap. 4. Ruyzius diſp. 18. ſectio. 9. Mæratius diſpu. 24. Faſolus dub. 7. & plures alij docent. Et meritò nulla futura eſſe ab æterno realiter præſentia, & coexiſtentia Deo, ſed tantum eſſe ei realiter præſentia, quando ipſa realiter exiſtunt in ſua duratione; & conſequenter, non ideò futura contingentia certo cognoſci à Deo; quia ei ſint ab ęterno realiter præſentia.

Quòd autem futura non ſint Deo ab æterno realiter præſentia, ſeu coexiſtentia, ſed tantum eo tempore, quo ipſa exiſtunt: probatur efficaciter; quia quod in ſe non exiſtit, & durat, nequit condurare, & coexiſtere alteri; quia coexiſtere, & præſens eſſe alteri, ſupponit, aut includit durationem, & exiſtentiam rei pręſentis, & condurantis, & coexiſtentis; quia quo exiſtit alteri, verè exiſtit, ſed futura, adhuc neceſſaria, non exiſtunt realiter, nec durant ab ęterno; quia non propria duratione, & exiſtentia, vt patet; quia exiſtentia hæc in tempore, & futuro producitur, nec exiſtentia, & duratione propria Dei, quæ eſt æternitas; quia ea non exiſtūnt intrinſecè, vt patet; quia æternitas non eſt duratio, & exiſtentia intrinſeca creaturarum; quia quælibet res intrinſecè exiſtit, & durat exiſtentia, & durā-

tione propria, imo realiter indiſtincta ab eſſentia ipſius rei: Nec æternitate exiſtunt extrinſecè, quia nihil exiſtit extrinſeca exiſtentia, & denominatione, nec durat extrinſeca duratione, & denominatione; quia exiſtere, & durare eſt, quid intrinſecum; quanuis coexiſtere, quòd eſt exiſtere, ſimul cum alio preter intrinſecam exiſtentiam, qua res dicitur exiſtere, etiam dicat extrinſecam relationem, ſeu denominationem ſimultatis, à qua res exiſtens dicitur, ſimul exiſtere cum altera, ſupponente tamen exiſtētiam, & durationem intrinſecam rei coexiſtentis.

Futura ergo cum non exiſtant, & durent ab æterno, nec propria exiſtentia, & duratione, nec exiſtentia, & duratione Dei, non dicuntur coexiſtere, & præſentia eſſe Deo æterno, non ſolum in propria exiſtentia, & duratione ipſorum, ſed nec in exiſtentia, & duratione ęternitatis: Ex eo autem, quòd æternitas ſit duratio infinita, & ſuprà omnem durationem, & ſit indiuiſibilis, ſolùm fit, vt quandocumque res exiſtat, & duret dicatur complecti ab ipſa duratione æterna, & tunc ei coexiſtere, & præſens eſſe non verò, quando nō exiſtit, & durat.

Si ergo futura contingentia, non ſunt Deo præſentia, & coexiſtentia antequam fiant; id nequit Deo eſſe cauſa, vt illa certo cognoſcat antequam ſint: imò quanuis eſſent ſic præſentia, & coexiſtentia; id non eſſet Deo neceſſarium, vt certo à Deo cognoſcerentur (quāuis eſſet ſufficēs) quia vt dicemus dif. 8. res ipſas eſſe futuras eſt Deo ſufficiens cauſa, & ratio, eas certò cognoſcēdi: ad hoc autem, quod ſint futurę, non eſſet neceſſariū eſſe ipſi Deo realiter ab ęterno pręſentes, & coexiſtentes: imò è cōtra, eſſe futuras in propia duratione, & exiſtentia, eſſet neceſſarium, vt eſſent Deo præſentes, & coexiſtentes ab ęterno; quia ideo coexiſterēt Deo ab æterno; quia in propria duratione futuræ eſſent exiſtentes, non è contra.

Addimus dictam præſentiam futurorum contingentium, qua ſint Deo realiter ab æterno præſentia, non ſolum, non eſſe neceſſārium, vt à Deo infallibiliter, & certo cognoſcantur, ſed nec, vt à Deo intitiuè cognoſcantur; quia ad cognitionem intuitiuam rei, ſufficit, quòd cognoſcatur proprio conceptu obiectiuo, vt in ſe eſt, præſertim quando cognoſcitur, vt eſt præſens in ſua duratione, qua ratione futura cōtingentia cognoſcuntur à Deo; quanuis non ſint eo modo realiter præſentia.

Iam verò fundamentis aduerſariorum ſatisfaciamus, & in primis S. Th. eis nullatenus fauet, dum ait, contingentia infallibiliter à Deo cognoſci, in quantum ſubduntur diuino conſpectui, ſecundum ſuam pręſentialitatem, quibus verbis non reddit rationem, ob quā ſu-

futura contingentia cognoſcantur à Deo;ſed ob quam ab eo infalli biliter cognoſcantur:& eam ait eſſe;quia ſuo intuitu fertur in exiſtentiam,& præſentialitatem eorum,quam in propria duratione habitura ſunt,ac ſi iam exiſterent actu,&eſſent præſentia in ſe ipſis,nō verò;quia ſint Deo ab æterno realiter præſentia : hæc autem ratio eadem eſt cum ratione,quam eiuſdem infallibilitatis in cognitione futurorum contingentium,prius reddiderat in eodem ar.13.& 1.cōtra gentes,c.66.ratione 6.illis verbis.*Quia,ſcilicet,Deus cognoſcit contingentia prout vnum quodque*,eorum eſt actu in ſe ipſo,id eſt:quia fertur ſua cognitione in exiſtentiam,&præſentiam futurorum cōtingētium,quam in ſe ipſis habitura ſunt,in ſua propria futura duratione: & illis verbis eiuſdem ar.*Omnia quæ ſunt in tempore,ſunt Deo ab æterno præſentia,non ſolum,quia habet rationes rerum apud ſe præſentes*, nō adſtruit dictam realem præſentiam,ſed tātum obiectiuam,qua obiecta,quæ ſunt in quācūq;temporis differentia,ſecūdum ſuam exiſtētiam,& præſentiam realem,quàm habitura ſunt in ſua propria futura duratione,obijciūtur conſpectui,& intuitui Dei, vt cōſtat ex ratione,ob quam dicit eſſe præſentia,nō ſcilicet ſolum;quia habet rationes rerum apud ſe pręſentes,ideſt non ſolum;quia rationes rerū ſint in eſſentia diuina;tanquam in cognitione ſimplicis intelligētiæ, vel quaſi in ſpecie impreſſa(quòd S.Th.admittit ex opinione aliorū)ſed quia intuitus eius fertur in illa,prout ſunt in ſua propria præſentialitate,ideſt;quia actualiter intuetur exiſtētiā, & præſentialitatem eorum,quam ſunt habitura in ſuo tempore futuro.

Quia ergo Deus,ita diſtinctè,& clarè fertur in exiſtentiam, & pręſentialitatem,quam futura contingentia habitura ſunt in propria duratione,vt ea dicatur intueri,ac ſi iam actu eſſent exiſtentia, & præſentia;ideo Auguſtinus,& alij Patres dicunt cognitionē,qua Deus cognoſcit futura;nō dici propriè præſciētiam; quia loquūtur de præſciētia,humano modo,quæ eſt obſcura, quædam futuri præcognitio;quia homines communiter futura,quantu s neceſſaria,obſcurè,& immaturè præcognoſcunt;quia ea non intuentur: Deus autē;quia infinitè perſpicax eſt,& ea ita intuetur,ac ſi tunc actu exiſterēt:ideo nō dicitur præſcire futura,ſicut homines:nihilominus propriè dicitur præſcire,ſicut prædifinire,& prædeſtinare, ſumpta illa particula *præ*,prout ſolum denotat anteceſsionē durationis, & non immaturitatem,& obſcuritatem cognitionis.

Patres verò,qui aſſerunt nihil in Deo eſſe futurum, nec præteritum,ſed in eo tantum reperiri *eſt*,non verò *erit*, nec *fuit* tantum intendunt negare ſucceſsionem;nempè præteritionē,&futuritionē

in ipſo Deo,& in his,quę in Deo formaliter ſunt; quia duratione omnino infinita,& indiuiſibili durant:non tamen intendunt negare creaturas,quę ſunt ſub differentijs præteriti,& pręſentis, & futuri coexiſtere ſucceſsiuè æternitati Dei,ideſt,eſſe præteritas Deo æterno quãdo iam fuerint,& futuras antequã ſint,ſicut ſibi inuicem futuræ,& præteritæ dicuntur,& ſunt.

Et ad primam rationem,concedimus æternitatem Dei eſſe durationem omnino infinitam,& indiuiſibilem, ſeu totam ſimul; ex eo autem,quod ſit infinita,ſeu abſque principio,& fine, ſolum fit, quod complectatur omnes creaturas, in quacumque differentia temporis exiſtant,ita vt dicantur coexiſtere,& præſentes eſſe æternitati;non tamen ſemper,nec omnes ſimul, ſicut nec omnes ſemper, nec ſimul exiſtunt in ſuis proprijs durationibus; quia eas non complectitur,niſi quando ipſæ exiſtunt,& ita nec ſemper,nec ſimul ei coexiſtunt,ac proinde Deo dicuntur realiter futuræ, quæ nondũ in propria duratione exiſtunt,& præteritæ,quę extiterunt,& iam nõ exiſtunt;& ex eo,quòd æternitas ſit omnino indiuiſibilis,ſolum fit, quòd abſq; ſui ſucceſsione eas complectatur;nõ tamẽ ſemper, nec omnes ſimul ob rationem dictam.

Ad ſecundam rationem reſpondemus;augmentum ſolum deducere,tãquam abſurdũ,quòd Deus bis cognoſceret futura, ſi in Deo admittatur præſciẽtia illa futurorũ obſcura,& immatura,qualẽ homines communiter habent futurorum;quia tũc poſterior cognitio, ob pręſentiam obiecti eſſet clarior,& perfectior, & diſtincta à priori,& in hoc cõſtituit abſurdũ ea bis cognoſcẽdi,quòd ſcilicet Deus, ita imperfectè cognoſcat res futuras,vt eas clarius cognoſcat quãdo ſunt pręſentes,vt contingit hominibus : id verò non deducitur ex eo,quòd futura ſint Deo futura,quoad exiſtentiam, & præſentiã realem,ſi cognitio,qua Deus ea cognouit,antequam ſint,nõ ſit obſcura,ſicut re vera nõ eſt;quia ea ita clarè,& perfectè,& proprio cõceptu fertur in eorum exiſtẽtiam,& præſentiam realẽ futurã,vt quãdo futurum ſit poſtea præſens,& actu exiſtẽs, nihil nonũ, nec nouo modo cognoſcat;quia ſua infinita perſpicacitate à lõge alta, & abſentia,cognoſcit eo modo quo erũt,& exiſtẽt:& ideò cognitio diuina futurorũ cõmuniter dicitur ſcientia viſionis,& intuitiua,ſicut etiam ſciẽtia præteritorum,quãuis hanc nonnulli recẽtiores nollint, niſi ſcientiam ſimplicis intelligentiæ appellare.

Sed an ſcientia diuina debeat ratione noſtra diſtingui, & diuidi in ſcientiam futurorum,& in ſcientiam præſentium, ſicut in ſciẽtiam poſsibilium,& in ſcientiam aliquando exiſtentium. non multum refert;quia ſi non admittamus cognitionem diuinam futurorum eſſe

ob-

obſcuram,& immaturam,vt admitti non poteſt,potius videtur quæſtio de nomine,quàm de re. Grabiel tamen in 1. diſtin. 39. inſinuare videtur debere diſtingui in ſcientiam futurorum,& in ſciētiam præſentium:immerito tamen;quia ob eandem rationem, etiam diuidēda eſſet in ſcientiam præteritorũ, quòd nullus hactenus dixit,& ideò Doctores communiter non diſtinguunt ſcientiam Dei,niſi in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ,quæ ſit rerum poſsibilium , vt poſsibilium,& in ſcientiam viſionis,quę vna ſola ſit futurorum, & præſentium,& præteritorum.Et meritò,quia futura præſentia,&præterita, ſunt idem omnino obiectum adhuc ad noſtrum modum intelligendi,namque eadem res cum ſua exiſtentia actuali diſtinctè cognita, quæ prout refertur ad vnum tempus,dicitur futura,& prout refertur ad aliud,dicitur,præſens,&prout refertur ad aliud,dicitur præterita, quòd non eſt eſſe diuerſa obiecta,ſed diuerſa tēpora ad quæ res cognita refertur:ſcientia verò ſimplicis intelligentiæ,reſpicit obiectum ratione noſtra diuerſum ab obiecto ſcientiæ viſionis ; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ,reſpicit rem,vt poſsibilem; ſcientia verò viſionis,reſpicit rem vt exiſtentem , & ideò dictæ duæ ſcientiæ,noſtro modo concipiendi,diſtinguuntur in Deo.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in cauſa libera creata ipſorum,tanquam in obiecto prius cognito.

CONueniunt Doctores,ex eo quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, nude ſumptam,quæ eſt cauſa libera futurorum cōtingentium,ſeu liberorum non cognoſcere certo futura contingentia; quia voluntas creata nudè ſumpta,eſt omnino indifferens ad facienda ea futura, & ad non facienda:ergo ex eo ſolum , quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam nudè ſumptam,nequit certo , & determinatè cognoſcere effectum contingentem eſſe futurum.

Eſt ergo controuerſia,an cognitione voluntatis ad operandum completè diſpoſite cum hac,videlicet,cogitatione, & affectione, & cum omnibus alijs ad operandum requiſitis, Deus certo cognoſcat effectum contingentem;ſeu liberum eſſe futurum.

Durand.in 1.diſtin.38. quæſt.3. Argentina in 2. diſtin. 40. art. 3. Bañes & Molina quæſt.14 art.13. Aluarez lib.2.de auxilijs, diſp 12. Becanus cap.10.quæſt.7.& alij recentiores partem affirmatiuā tuentur,& ratione probatur,primo à priori ; quia voluntas creata com-

ple-

in ipſo Deo,& in his,quę in Deo formaliter ſunt; quia duratione omnino infinita,& indiuiſibili durant:non tamen intendunt negare creaturas,quę ſunt ſub differentijs præteriti,& pręſentis, & futuri coexiſtere ſucceſsiuè æternitati Dei,ideſt,eſſe præteritas Deo æterno quādo iam fuerint,& futuras antequā ſint,ſicut ſibi inuicem futuræ,& præteritæ dicuntur,& ſunt.

Et ad primam rationem,concedimus æternitatem Dei eſſe durationem omnino infinitam,& indiuiſibilem, ſeu totam ſimul; ex eo autem,quod ſit infinita,ſeu abſque principio,& fine, ſolum fit, quod complectatur omnes creaturas, in quacumque differentia temporis exiſtant,ita vt dicantur coexiſtere,& præſentes eſſe æternitati;non tamen ſemper,nec omnes ſimul, ſicut nec omnes ſemper, nec ſimul exiſtunt in ſuis proprijs durationibus; quia eas non complectitur,niſi quando ipſæ exiſtunt,& ita nec ſemper,nec ſimul ei coexiſtunt,ac proinde Deo dicuntur realiter futuræ, quæ nondū in propria duratione exiſtunt,& præteritæ,quę exiſterunt,& iam nō exiſtunt;& ex eo,quòd æternitas ſit omnino indiuiſibilis,ſolum fit, quòd abſq; ſui ſucceſsione eas complectatur;nō tamē ſemper, nec omnes ſimul ob rationem dictam.

Ad ſecundam rationem reſpondemus;augmentum ſolum deducere,tāquam abſurdū,quòd Deus bis cognoſceret futura, ſi in Deo admittatur præſciētia illa futurorū obſcura,& immatura,qualē homines communiter habent futurorum;quia tūc poſterior cognitio, ob pręſentiam obiecti eſſet clarior,& perfectior, & diſtincta à priori,& in hoc cōſtituit abſurdū ea bis cognoſcēdi,quòd ſcilicet Deus, ita imperfectè cognoſcat res futuras,vt eas clarius cognoſcat quādo ſunt pręſentes,vt contingit hominibus: id verò non deducitur ex eo,quòd futura ſint Deo futura,quoad exiſtentiam, & præſentiā realem,ſi cognitio,qua Deus ea cognouit,antequam ſint,nō ſit obſcura,ſicut re vera nō eſt;quia ea ita clarè,& perfectè,& proprio cōceptu fertur in eorum exiſtētiam,& præſentiam realē futurā,vt quādo futurum ſit poſtea præſens,& actu exiſtēs, nihil nouū, nec nouo modo cognoſcat;quia ſua infinita perſpicacitate à lōge alta, & abſentia,cognoſcit eo modo quo erūt,& exiſtēt:& ideò cognitio diuina futurorū cōmuniter dicitur ſcientia viſionis,& intuitiua,ſicut etiam ſciētia præteritorum,quāuis hanc nonnulli recētiores nollint, niſi ſcientiam ſimplicis intelligentiæ appellare.

Sed an ſcientia diuina debeat ratione noſtra diſtingui, & diuidi in ſcientiam futurorum,& in ſcientiam præſentium, ſicut in ſciētiam poſsibilium,& in ſcientiam aliquando exiſtentium, non multum refert;quia ſi non admittamus cognitionem diuinam futurorum eſſe

ob-

obſcuram,& immaturam,vt admitti non poteſt,potius videtur quæſtio de nomine,quàm de re. Grabiel tamen in 1. diſtin. 39. inſinuare videtur debere diſtingui in ſcientiam futurorum,& in ſciētiam præſentium:immerito tamen;quia ob eandem rationem, etiam diuidēda eſſet in ſcientiam præteritorū, quòd nullus hactenus dixit,& ideò Doctores communiter non diſtinguunt ſcientiam Dei,niſi in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ,quæ ſit rerum poſsibilium, vt poſsibilium,& in ſcientiam viſionis,quę vna ſola ſit futurorum, & præſentium,& præteritorum. Et meritò,quia futura præſentia,&præterita, ſunt idem omnino obiectum adhuc ad noſtrum modum intelligendi,namque eadem res cum ſua exiſtentia actuali diſtinctè cognita, quæ prout refertur ad vnum tempus,dicitur futura,& prout refertur ad aliud,dicitur,præſens,&prout refertur ad aliud,dicitur præterita, quòd non eſt eſſe diuerſa obiecta,ſed diuerſa tēpora ad quæ res cognita refertur: ſcientia verò ſimplicis intelligentiæ,reſpicit obiectum ratione noſtra diuerſum ab obiecto ſcientiæ viſionis ; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ,reſpicit rem,vt poſsibilem; ſcientia verò viſionis,reſpicit rem vt exiſtentem , & ideò dictæ duæ ſcientiæ,noſtro modo concipiendi,diſtinguuntur in Deo.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in cauſa libera creata ipſorum,tanquam in obiecto prius cognito.

COnueniunt Doctores,ex eo quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, nude ſumptam,quæ eſt cauſa libera futurorum cōtingentium,ſeu liberorum non cognoſcere certo futura contingentia; quia voluntas creata nudè ſumpta,eſt omnino indifferens ad facienda ea futura, & ad non facienda: ergo ex eo ſolum , quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam nudè ſumptam,nequit certo , & determinatè cognoſcere effectum contingentem eſſe futurum.

Eſt ergo controuerſia,an cognitione voluntatis ad operandum completè diſpoſite cum hac,videlicet,cogitatione, & affectione, & cum omnibus alijs ad operandum requiſitis, Deus certo cognoſcat effectum contingentem,ſeu liberum eſſe futurum.

Durand.in 1.diſtin.38. quæſt.3. Argentina in 2. diſtin. 40. art. 3. Bañes & Molina quæſt.14 art.13. Aluarez lib.2.de auxilijs, diſp 12. Becanus cap.10.quæſt.7.& alij recentiores partem affirmatiuā tuentur,& ratione probatur,primo à priori ; quia voluntas creata comple-

pletè diſpoſita,& expedita;ſeu non impedienda;quanuis ſic diſpoſita maneat indifferens ad operandum, & non operandum;nihilominus liberè ſe determinabit ad operandum, & operabitur infallibiliter,& producet ſuum effectum contingentem, ſeu liberum: ergo Deus, qui optimè penetrat, & ſuper comprehendit, voluntatem, & cognitionem,qua excitatur,& completè diſponitur, & quòd non impedietur,eam penetrando,& ſuper cōprehendendo; optimè cognoſcet,quòd ſe determinabit, & operabitur ſicut verè eſt operatura, ergo in ipſa ſic completè diſpoſita, & non impedienda, Deus certò cognoſcet effectum contingentem,ſeu liberum futurum illius.

Secundo probatur: Angelus cognoſcendo voluntatem creatam completè diſpoſitam, cognoſcet aliquali cognitione,ſaltem coniecturali, voluntatem liberè operaturam: ergo etiam Deus id cognoſcet, ſed non cognitione coniecturali;quia Deo repugnat: ergo cognitione certa,& infalibili.

Sanct. Thomas verò,Caietanus,& Valentia,quæſt. 14. art. 13. Scotus, Capreolus,& Ocham in 1. diſtin. 38. Suarez lib. 1. cap. 3. Heric. diſput. 6. cap. 2. Mæratius diſput. 25. Ruizius diſputat. 73. ſection. 4. Faſolus artic. 13. dub. 9. & plures alij docent, Deum non cognoſcere futura contingentia, ſeu libera dependentia à voluntate creata in ipſa,quantumuis completè diſpoſita ad operandum, & meritò; quia voluntas creata,quantumuis completè diſpoſita cum omnibus prærequiſitis in actu primo ad operandum, etiam cum auxilio efficaci,non eſt determinata ad vnum,ſed manet indifferens ad operandum,& non operandum quouſque operetur, vt omnes fateri tenentur;quia quantumuis completè diſpoſita cum omnibus prævijs,ſeu prærequiſitis ad operandum,eſt cauſa libera: de ratione autem cauſæ liberę eſt,quòd poſitis omnibus prærequiſitis ad operandum maneat in actu primo indifferens quouſque operetur: ergo ex eo,quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, & eam videat completè diſpoſitam in actu primo ad operandum; quanuis ipſam volūtatem,& completam diſpoſitionem comprehēdat,& ſuper comprehendat,non cognoſcet certò,quòd operatura ſit. Conſequentia patet;quia operatio liberè futura à voluntate nullum in ipſa voluntate habet eſſe determinatum;quia ipſa in actu primo non eſt ad eam determinata,ſed indifferens,in ea autem, quanuis ſuper comprehenſa nequit à Deo cognoſci operatio illius, niſi eo modo, quo eſt in illa.

Ad priorem autem rationem aduerſariorum reſpondemus,quòd, quanuis voluntas creata completè diſpoſita re ipſa, & determinatè operatura ſit effectum determinatum, ipſa tamen etiam completè

diſpoſita non operatur illum neceſſario, ſed liberè, & contingenter; ergo ita eum efficit, quòd poſſet non efficere; quia non fuit in actu primo determinata, ſed manſit indifferens, & libera vſque ad operationem, & actum ſecundum, quo determinari dicitur; vnde in ea, & in eius completa diſpoſitione, quantumuis à Deo penetratis, nequit ab ipſo effectus futurus certò, & infallibiliter cognoſci, quanuis eum in ipſomet infallibiliter cognoſcat; quia determinatè eſt futurus à ſua cauſa indifferente in actu primo.

Ad poſteriorem rationem admittimus: Angelũ cognoſcendo voluntatem creatam completè diſpoſitam ad operandũ, aliquando ex circunſtantijs cognoſcere, cognitione coniecturali, eam eſſe liberè operaturam, quia ex vna parte aliquando eſt ſufficiens fundamẽtum ad cognitionem coniecturalem, & ex altera Angelus eſt capax illius; negamus tamen, Deum ſimili cognitione id cognoſcere; quia talis cognitio, vtpote expoſita periculo falſitatis, repugnat Deo, nec id cognoſcere cognitione certa, & infallibili; quia ad id non ſufficit Deo, quòd comprehendat, & ſuper comprehendat voluntatem, & eius completam diſpoſitionem in actu primo ad operandum, cũ ſic diſpoſita, ſit libera, ſeu indifferens in actu primo: Deus ergo cognoſcendo voluntatem, & eius completam diſpoſitionem ad operandũ, cognoſcit contingentiam effectus futuri, ſeu voluntatem eſſe ſufficientem, & indifferentem ad operandum, & ad non operandum: & etiam cognoſcit, eam eſſe, aut æqualiter propenſam ad operandum, & ad non operandum, aut magis propenſam ad vnã partem, quàm ad alteram ratione maioris diſpoſitionis, & aliarum circunſtantiarum, prout verè, & in re fuerit: non verò cognoſcit voluntatem eſſe operaturam; quia hoc tantum cognoſcit ex eo, quod ipſa ſit re ipſa operatura, ſeu ex ipſa operatione futura; quia vt ſic futura obijcitur ſuo infinito proſpectui, vt dicemus difficult. 7. quod inſinuat S. Thomas art. 13 dum ait: *Deus autem cognoſcit omnia contingentia, non ſolum prout ſunt in ſuis cauſis, ſed etiam prout vnumquodque eorum eſt actu in ſe ipſo*, Quibus verbis, alijs paulò anteà præſupoſitis, ſignificat Deum in voluntate creata, quæ eſt cauſa futurorum contingentium, cognoſcere contingentiam, & coniecturam eorũ, & voluntatem poſſe ad ea determinari, nõ cognitione formaliter, & ſubiectiuè coniecturali, ſed obiectiuè, id eſt cognitione habente pro obiecto contingentiam, & coniecturam futurorum, formaliter tamen, & quaſi ſubiectiuè certa, & infallibili, & ſimili certa cognitione cognoſcere futura contingentia, prout ſunt futura in ſe ipſis.

perfectionē diuini intellectus reducere, ita Ocha. & Gab. & Greg. Arim. in 1. d. 38. & Marſil. etiam in 1. q 40.

Reliqui verò Theologi conati ſunt rationem, & modū aſsignare, quo Deus certo præcognoſcat futura contingentia, ante quam fiant.

Caiet. ergo q. 14. ar. 13 Catherinus in Opuſcul. de præſcientia, & prouidentia. Ferrar. 1. contra gentes c. 66. Báñez ar. 13. dub. 2. Gonzal. diſp. 43. ſect. 3. Carmelitæ Tract. 3. diſp. 8. dub. 3. & plures alij docent Deum, certo præcognouiſſe omnia futura contingentia, antequam actu fiant; quia ſecundùm realem exiſtentiam, quam habēt in propria duratione, ſemper, & ab æterno fuerunt realiter Deo præſentia, & coexiſtentia, quòd videtur ſenſiſſe S. Thomas ar. 13. dum ait, manifeſtum eſt, quòd contingentia infallibiliter à Deo cognoſcuntur, in quantum ſubduntur diuino conſpectui, ſecundum ſuā præſentialitatem: & quòd omnia, & futura cōtingentia, ſecundùm ſuā realem exiſtentiam, quam habent in ſua duratione propria, ſint ab æterno pręſentia, & coexiſtentia æternitati Dei, videtur docuiſſe in eodem ar. dum ait, omnia quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab ęterno præſentia, non ſolum ea ratione, qua habet rationes rerum apud ſe præſentes: quòd etiam videtur docuiſſe Aug. 4. ad Simplician. 2 q. & alij PP. (quos referunt Vazq. diſp. 32. & 64. Suar. lib. 1. cap. 7. Aluar.) lib. 2. diſp. 8. & Albiz diſp. 6. ſect. 4.) dum dicunt ſcientiam, qua Deus cognoſcit futura eſſe ſcientiam ei præſentium, non futurorem: & ideò propriè in Deo, non eſſe pręſcientiam, ſed ſcientiam, dicit tamen in propriè præſcientiam, ait Gregorius; quia eſt ſcientia eorum, quæ nobis futura ſunt, & dum dicunt Deo, nihil eſſe futurum, nec præteritum, ſed in ipſo tantum reperiri *eſt*, non verò *erit*, nec *fuit*.

Et ratione probatur primo à priori; quia ex vna parte æternitas eſt duratio infinita, ſine principio, & ſine fine, & ex altera eſt tota ſimul; quia eſt indiuiſibilis: ergo æternitas ab æterno ſimul, & abſque ſui ſucceſsione complectitur durationes omnium, etiam futurorum, & contingentium: ergo nulla res in ſui exiſtētia, & duratione eſt æternitati futura, nec præterita, ſed omnia ſunt illi ab æterno præſentia, etiam res, quæ nondum eſt in ſua propria duratione, aut quanuis iam fuerit.

Secundò probatur, ratione qua vtitur Aug. vbi ſupra, quia ſi futura nondum ſunt apud Deum, ſicut accidit in ipſo ordine rerum, & ob id Deus dicitur ſua ſcientia præuenire futura: ergo Deus bis cognoſcit futura, ſemel præſcientia futurorum, quando nōdum ſunt, &

ite-

itērum ſcientia præſentium,quando iam ſunt actu facta, & prçſentia: cōſequēs autem eſt falſum;quia ſecunda cognitione, inciperet Deus nouo,& diſtincto modo cognoſcere futurū, ab eo quo prima cognitione cognouerat illud,vt futurum;quia iam,vt præſens cognoſcit,quòd eſſet defectus perſpicacitatis in Deo.

Tertiò probatur;quia ſi futura,quandiu futura non ſunt Deo realiter præſentia,& coexiſtentia, cognitio qua ea cognoſceret, non eſſet intuitiua,quæ ſolum ad præſentia, & coexiſtentia terminatur, ſed abſtractiua.

Si ergo futura etiam contingentia ſunt Deo ab çterno realiter præſentia,& coexiſtentia,nequit id non eſſe Deo ſufficiēs,vt futura cōtingentia ab ipſo infallibiliter,& certo cognoſcantur; quia quòd alicui eſt realiter præſens,eo ipſo eſt determinatum reſpectu illius; (quanuis aliàs comparatum cum ſua cauſa,ſit in determinatum, & indifferens) quàm autem alicui,vt præſens,& determinatum eſt illi aptum,vt certo,& determinatè ab eo cognoſcatur; imò neceſſariū videtur,quòd futura cōtingētia,ſint Deo ab æterno realiter prçſentia,vt poſſint ab æterno à Deo certo cognoſci;quia ſolū,vt præſentia poſſunt eſſe determinata,& non indifferentia.

Bonauentura verò,Scotus,Durandus,Aureolus, Gabr.Greg. quos referunt,& ſequuntur Vazq.diſp.64.Suar.libr.1.cap.7.Arrubal diſpu.41.Albiz vbi ſuprà, Herice diſpu.6.cap.4. Ruyzius diſp. 18.ſectio.9.Mæratius diſpu.24. Faſolus dub.7.& plures alij docent. Et meritò nulla futura eſſe ab æterno realiter præſentia, & coexiſtentia Deo, ſed tantum eſſe ei realiter præſentia, quando ipſa realiter exiſtunt in ſua duratione;& conſequenter, non ideò futura contingentia certo cognoſci à Deo;quia ei ſint ab çterno realiter præſentia.

Quòd autem futura non ſint Deo ab æterno realiter præſentia, ſeu coexiſtentia, ſed tantum eo tempore, quo ipſa exiſtunt: probatur efficaciter; quia quod in ſe non exiſtit, & durat, nequit condurare, & coexiſtere alteri; quia coexiſtere, & præſens eſſe alteri, ſupponit, aut includit durationem, & exiſtentiam rei prçſentis, & condurantis, & coexiſtentis; quia quo exiſtit alteri, verè exiſtit, ſed futura, adhuc neceſſaria, non exiſtunt realiter, nec durant ab çterno; quia non propria duratione, & exiſtentia, vt patet; quia exiſtentia hæc in tempore, & futuro producitur, nec exiſtentia, & duratione propria Dei, quæ eſt æternitas; quia ea non exiſtunt intrinſecè, vt patet; quia æternitas non eſt duratio, & exiſtentia intrinſeca creaturarum; quia quælibet res intrinſecè exiſtit, & durat exiſtentia, & dura-

tione propria, imo realiter indiſtincta ab eſſentia ipſius rei: Nec æternitate exiſtunt extrinſecè, quia nihil exiſtit extrinſeca exiſtentia,& denominatione,nec durat extrinſeca duratione, & denominatione; quia exiſtere,& durare eſt, quid intrinſecum ; quanuis coexiſtere,quòd eſt exiſtere,ſimul cum alio prę ter intrinſecam exiſtentiam,qua res dicitur exiſtere, etiam dicat extrinſecam relationem,ſeu denominationem ſimultatis,à qua res exiſtens dicitur, ſimul exiſtere cum altera,ſupponente tamen exiſtētiam, & durationem intrinſecam rei coexiſtentis.

Futura ergo cum non exiſtant, & durent ab æterno, nec propria exiſtentia,& duratione,nec exiſtentia,& duratione Dei,non dicuntur coexiſtere,& præſentia eſſe Deo æterno,non ſolum in propria exiſtentia, & duratione ipſorum,ſed nec in exiſtentia, & duratione ętermitatis: Ex eo autem,quòd æternitas ſit duratio infinita, & ſuprà omnem durationem,& ſit indiuiſibilis,ſolùm fit, vt quandocumque res exiſtat, & duret dicatur complecti ab ipſa duratione æterna,& tunc ei coexiſtere,& præſens eſſe non verò,quando nō exiſtit,& durat.

Si ergo futura contingentia,non ſunt Deo præſentia,& coexiſtentia antequam fiant; id nequit Deo eſſe cauſa,vt illa certo cognoſcat antequam ſint: imò quanuis eſſent ſic præſentia,& coexiſtentia; id non eſſet Deo neceſſarium,vt certo à Deo cognoſcerentur(quāuis eſſet ſufficēs)quia vt dicemus dif.8. res ipſas eſſe futuras eſt Deo ſufficiens cauſa,& ratio,eas certò cognoſcēdi:ad hoc autem, quod ſint futurę,non eſſet neceſſariū eſſe ipſi Deo realiter ab ęterno pręſentes,& coexiſtentes: imò è cōtra,eſſe futuras in propia duratione, & exiſtentia,eſſet neceſſarium,vt eſſent Deo præſentes, & coexiſtentes ab ęterno; quia ideo coexiſterēt Deo ab æterno; quia in propria duratione futuræ eſſent exiſtentes, non è contra.

Addimus dictam præſentiam futurorum contingentium, qua ſint Deo realiter ab æterno præſentia,non ſolum, non eſſe neceſſarium,vt à Deo infallibiliter,& certo cognoſcantur,ſed nec,vt à Deo intitiuè cognoſcantur; quia ad cognitionem intuitiuam rei, ſufficit,quòd cognoſcatur proprio conceptu obiectiuo,vt in ſe eſt,præſertim quando cognoſcitur,vt eſt præſens in ſua duratione, qua ratione futura cōtingentia cognoſcuntur à Deo; quanuis non ſint eo modo realiter præſentia.

Iam verò fundamentis aduerſariorum ſatisfaciamus, & in primis S. Th. eis nullatenus fauet,dum ait,contingentia infallibiliter à Deo cognoſci,in quantum ſubduntur diuino conſpectui,ſecundum ſuam pręſentialitatem,quibus verbis non reddit rationem, ob quā

futura contingentia cognoſcantur à Deo; ſed ob quam ab eo infalli biliter cognoſcantur: & eam ait eſſe; quia ſuo intuitu fertur in exiſtentiam, & præſentialitatem eorum, quam in propria duratione ha bitura ſunt, ac ſi iam exiſterent actu, & eſſent præſentia in ſe ipſis, nõ verò; quia ſint Deo ab æterno realiter præſentia: hæc autem ratio eadem eſt cum ratione, quam eiuſdem infallibilitatis in cognitione futurorum contingentium, prius reddiderat in eodem ar. 13. & 1. cõ tra gentes, c. 66. ratione 6. illis verbis. *Quia, ſcilicet, Deus cognoſcit con tingentia prout vnum quodque*, eorum eſt actu in ſe ipſo, id eſt: quia fer tur ſua cognitione in exiſtentiam, & præſentiam futurorum cõtingẽ tium, quam in ſe ipſis habitura ſunt, in ſua propria futura duratione: & illis verbis eiuſdem ar. *Omnia quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab æter no præſentia, non ſolum, quia habet rationes rerum apud ſe præſentes*, nõ adſtruit dictam realem præſentiam, ſed tãtum obiectiuam, qua obie cta, quæ ſunt in quacũq; temporis differentia, ſecũdum ſuam exiſtẽ tiam, & præſentiam realem, quàm habitura ſunt in ſua propria futu ra duratione, obijciũtur conſpectui, & intuitui Dei, vt cõſtat ex ra tione, ob quam dicit eſſe præſentia, nõ ſcilicet ſolum; quia habet ra tiones rerum apud ſe præſentes, ideſt non ſolum; quia rationes rerũ ſint in eſſentia diuina; tanquam in cognitione ſimplicis intelligẽtiæ, vel quaſi in ſpecie impreſſa (quòd S. Th. admittit ex opinione alio rũ) ſed quia intuitus eius fertur in illa, prout ſunt in ſua propria præ ſentialitate, ideſt; quia actualiter intuetur exiſtẽtiã, & præſentialita tem eorum, quam ſunt habitura in ſuo tempore futuro.

Quia ergo Deus, ita diſtinctè, & clarè fertur in exiſtentiam, & præſentialitatem, quam futura contingentia habitura ſunt in pro pria duratione, vt ea dicatur intueri, ac ſi iam actu eſſent exiſtentia, & præſentia; ideo Auguſtinus, & alij Patres dicunt cognitionẽ, qua Deus cognoſcit futura; nõ dici propriè præſciẽtiam; quia loquũtur de præſciẽtia, humano modo, quæ eſt obſcura, quædam futuri præ cognitio; quia homines communiter futura, quanuis neceſſaria, obſ curè, & immaturè præcognoſcunt; quia ea non intuentur: Deus au tẽ; quia infinitè perſpicax eſt, & ea ita intuetur, ac ſi tunc actu exiſte rẽt: ideo nõ dicitur præſcire futura, ſicut homines: nihilominus pro priè dicitur præſcire, ſicut prædifinire, & prædeſtinare, ſumpta illa particula *præ*, prout ſolum denotat anteceſsionẽ durationis, & non immaturitatem, & obſcuritatem cognitionis.

Patres verò, qui aſſerunt nihil in Deo eſſe futurum, nec præteri tum, ſed in eo tantum reperiri *eſt*, non verò *erit*, nec *fuit* tantum intendunt negare ſucceſsionem; nempè præteritionẽ, & futuritionẽ

in ipſo Deo, & in his, quę in Deo formaliter ſunt; quia duratione omnino infinita, & indiuiſibili durant: non tamen intendunt negare creaturas, quę ſunt ſub differentijs præteriti, & pręſentis, & futuri coexiſtere ſucceſsiuè æternitati Dei, ideſt, eſſe præteritas Deo æterno quãdo iam fuerint, & futuras antequã ſint, ſicut ſibi inuicem futuræ, & præteritæ dicuntur, & ſunt.

Et ad primam rationem, concedimus æternitatem Dei eſſe durationem omnino infinitam, & indiuiſibilem, ſeu totam ſimul; ex eo autem, quod ſit infinita, ſeu abſque principio, & fine, ſolum fit, quod complectatur omnes creaturas, in quacumque differentia temporis exiſtant, ita vt dicantur coexiſtere, & præſentes eſſe æternitati; non tamen ſemper, nec omnes ſimul, ſicut nec omnes ſemper, nec ſimul exiſtunt in ſuis proprijs durationibus; quia eas non complectitur, niſi quando ipſæ exiſtunt, & ita nec ſemper, nec ſimul ei coexiſtunt, ac proinde Deo dicuntur realiter futuræ, quæ nondũ in propria duratione exiſtunt, & præteritæ, quę exiſterunt, & iam nõ exiſtunt; & ex eo, quòd æternitas ſit omnino indiuiſibilis, ſolum fit, quòd abſq; ſui ſucceſsione eas complectatur; nõ tamẽ ſemper, nec omnes ſimul ob rationem dictam.

Ad ſecundam rationem reſpondemus; augmentum ſolum deducere, tãquam abſurdũ, quòd Deus bis cognoſceret futura, ſi in Deo admittatur præſciẽtia illa futurorũ obſcura, & immatura, qualẽ homines communiter habent futurorum; quia tũc poſterior cognitio, ob pręſentiam obiecti eſſet clarior, & perfectior, & diſtincta à priori, & in hoc cõſtituit abſurdũ ea bis cognoſcẽdi, quòd ſcilicet Deus, ita imperfectè cognoſcat res futuras, vt eas clarius cognoſcat quãdo ſunt pręſentes, vt contingit hominibus: id verò non deducitur ex eo, quòd futura ſint Deo futura, quoad exiſtentiam, & præſentiã realem, ſi cognitio, qua Deus ea cognouit, antequam ſint, nõ ſit obſcura, ſicut re vera nõ eſt; quia ea ita clarè, & perfectè, & proprio cõceptu fertur in eorum exiſtẽtiam, & præſentiam realẽ futurã, vt quãdo futurum ſit poſtea præſens, & actu exiſtẽs, nihil nonũ, nec nouo modo cognoſcat; quia ſua infinita perſpicacitate à lõge alta, & abſentia, cognoſcit eo modo quo erũt, & exiſtẽt: & ideò cognitio diuina futurorũ cõmuniter dicitur ſcientia viſionis, & intuitiua, ſicut etiam ſciẽtia præteritorum, quãuis hanc nonnulli recẽtiores nollint, niſi ſcientiam ſimplicis intelligentiæ appellare.

Sed an ſcientia diuina debeat ratione noſtra diſtingui, & diuidi in ſcientiam futurorum, & in ſcientiam præſentium, ſicut in ſciẽtiam poſsibilium, & in ſcientiam aliquando exiſtentium, non multum refert; quia ſi non admittamus cognitionem diuinam futurorum eſſe

ob-

obſcuram,& immaturam,vt admitti non poteſt,potius videtur quæſtio de nomine,quàm de re. Grabiel tamen in 1. diſtin. 39. inſinuare videtur debere diſtingui in ſcientiam futurorum,& in ſciētiam præſentium:immerito tamen;quia ob eandem rationem, etiam diuidēda eſſet in ſcientiam præteritorū, quòd nullus hactenus dixit,& ideò Doctores communiter non diſtinguunt ſcientiam Dei,niſi in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ,quæ ſit rerum poſsibilium , vt poſsibilium,& in ſcientiam viſionis,quę vna ſola ſit futurorum, & præſentium,& præteritorum.Et meritò,quia futura præſentia,&præterita, ſunt idem omnino obiectum adhuc ad noſtrum modum intelligendi,namque eadem res cum ſua exiſtentia actuali diſtinctè cognita, quæ prout refertur ad vnum tempus,dicitur futura,& prout refertur ad aliud,dicitur,præſens,&prout refertur ad aliud,dicitur præterita, quòd non eſt eſſe diuerſa obiecta,ſed diuerſa tēpora ad quæ res cognita refertur:ſcientia verò ſimplicis intelligentiæ,reſpicit obiectum ratione noſtra diuerſum ab obiecto ſcientiæ viſionis ; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ,reſpicit rem,vt poſsibilem; ſcientia verò viſionis,reſpicit rem vt exiſtentem , & ideò dictæ duæ ſcientiæ,noſtro modo concipiendi,diſtinguuntur in Deo.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in cauſa libera creata ipſorum,tanquam in obiecto prius cognito.

COnueniunt Doctores,ex eo quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, nude ſumptam,quæ eſt cauſa libera futurorum cōtingentium,ſeu liberorum non cognoſcere certo futura contingentia; quia voluntas creata nudè ſumpta,eſt omnino indifferens ad facienda ea futura, & ad non facienda:ergo ex eo ſolum , quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam nudè ſumptam,nequit certo , & determinatè cognoſcere effectum contingentem eſſe futurum.

Eſt ergo controuerſia,an cognitione voluntatis ad operandum completè diſpoſite cum hac,videlicet,cogitatione, & affectione, & cum omnibus alijs ad operandum requiſitis, Deus certo cognoſcat effectum contingentem,ſeu liberum eſſe futurum.

Durand.in 1.diſtin.38. quæſt.3. Argentina in 2. diſtin. 40. art. 3. Bañes & Molina quæſt.14 art.13. Aluarez lib.2.de auxilijs, diſp 12. Becanus cap.10.quæſt.7.& alij recentiores partem affirmatiuā tuentur,& ratione probatur,primo à priori ; quia voluntas creata com-

pletè diſpoſita,& expedita,ſeu non impedienda;quanuis ſic diſpoſi-ta maneat indifferens ad operandum, & non operandum;nihilominus liberè ſe determinabit ad operandum,& operabitur infallibiliter,& producet ſuum effectum contingentem, ſeu liberum: ergo Deus, qui optimè penetrat, & ſuper comprehendit voluntatem, & cognitionem,qua excitatur,& completè diſponitur, & quòd non impedietur,eam penetrando,& ſuper cōprehendendo; optimè cognoſcet,quòd ſe determinabit,& operabitur ſicut verè eſt operatura, ergo in ipſa ſic completè diſpoſita, & non impedienda,Deus certò cognoſcet effectum contingentem,ſeu liberum futurum illius.

Secundo probatur: Angelus cognoſcendo voluntatem creatam completè diſpoſitam, cognoſcet aliquali cognitione,ſaltem coniecturali,voluntatem liberè operaturam: ergo etiam Deus id cognoſcet, ſed non cognitione coniecturali;quia Deo repugnat: ergo cognitione certa,& infalibili.

Sanct. Thomas verò,Caietanus,& Valentia,quæſt.14.art.13. Scotus, Capreolus,& Ocham in 1.diſtin.38. Suarez lib.1. cap.3. Heric. diſput. 6. cap. 2. Mæratius diſput. 25. Ruizius diſputat.73.ſection. 4. Faſolus artic. 13. dub. 9. & plures alij docent, Deum non cognoſcere futura contingentia, ſeu libera dependentia à voluntate creata in ipſa,quantumuis completè diſpoſita ad operandum, & meritò; quia voluntas creata,quantumuis completè diſpoſita cum omnibus prærequiſitis in actu primo ad operandum, etiam cum auxilio efficaci,non eſt determinata ad vnum,ſed manet indifferens ad operandum,& non operandum quouſque operetur, vt omnes fateri tenentur;quia quantumuis completè diſpoſita cum omnibus prævijs,ſeu prærequiſitis ad operandum,eſt cauſa libera: de ratione autem cauſæ liberę eſt,quòd poſitis omnibus prærequiſitis ad operandum maneat in actu primo indifferens quouſque operetur: ergo ex eo,quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, & eam videat completè diſpoſitam in actu primo ad operandum; quanuis ipſam volūtatem,& completam diſpoſitionem comprehēdat,& ſuper comprehendat,non cognoſcet certò,quòd operatura ſit. Conſequentia patet;quia operatio liberè futura à voluntate nullum in ipſa voluntate habet eſſe determinatum;quia ipſa in actu primo non eſt ad eam determinata,ſed indifferens,in ea autem, quanuis ſuper comprehenſa nequit à Deo cognoſci operatio illius, niſi eo modo, quo eſt in illa;

Ad priorem autem rationem aduerſariorum reſpondemus,quòd, quanuis voluntas creata completè diſpoſita re ipſa, & determinatè operatura ſit effectum determinatum, ipſa tamen etiam completè

diſ-

diſpoſita non operatur illum neceſſario, ſed liberè, & contingenter: ergo ita eum efficit, quòd poſſet non efficere; quia non fuit in actu primo determinata, ſed manſit indifferens, & libera vſque ad operationem, & actum ſecundum, quo determinari dicitur; vnde in ea, & in eius completa diſpoſitione, quantumuis à Deo penetratis, nequit ab ipſo effectus futurus certò, & infallibiliter cognoſci, quamuis eum in ipſomet infallibiliter cognoſcat; quia determinatè eſt futurus à ſua cauſa indifferente in actu primo.

Ad poſteriorem rationem admittimus Angelū cognoſcendo voluntatem creatam completè diſpoſitam ad operandū, aliquando ex circunſtantijs cognoſcere, cognitione coniecturali, eam eſſe liberè operaturam, quia ex vna parte aliquando eſt ſufficiens fundamētum ad cognitionem coniecturalem, & ex altera Angelus eſt capax illius; negamus tamen, Deum ſimili cognitione id cognoſcere; quia talis cognitio, vtpote expoſita periculo falſitatis, repugnat Deo, nec id cognoſcere cognitione certa, & infallibili; quia ad id non ſufficit Deo, quòd comprehendat, & ſuper comprehendat voluntatem, & eius completam diſpoſitionem in actu primo ad operandum, cū ſic diſpoſita, ſit libera, ſeu indifferens in actu primo: Deus ergo cognoſcendo voluntatem, & eius completam diſpoſitionem ad operandū, cognoſcit contingentiam effectus futuri, ſeu voluntatem eſſe ſufficientem, & indifferentem ad operandum, & ad non operandum: & etiam cognoſcit, eam eſſe, aut æqualiter propenſam ad operandum, & ad non operandum, aut magis propenſam ad vnā partem, quàm ad alteram ratione maioris diſpoſitionis, & aliarum circunſtantiarum, prout verè, & in re fuerit: non verò cognoſcit voluntatem eſſe operaturam; quia hoc tantum cognoſcit ex eo, quod ipſa ſit re ipſa operatura, ſeu ex ipſa operatione futura; quia vt ſic futura obijcitur ſuo infinito proſpectui, vt dicemus difficult. 7. quod inſinuat S. Thomas art. 13 dum ait: *Deus autem cognoſcit omnia contingentia, non ſolum prout ſunt in ſuis cauſis, ſed etiam prout vnumquodque eorum eſt actu in ſeipſo*. Quibus verbis, alijs paulò anteà præſupoſitis, ſignificat Deum in voluntate creata, quæ eſt cauſa futurorum contingentium, cognoſcere contingentiam, & coniecturam eorū, & voluntatem poſſe ad ea determinari, nō cognitione formaliter, & ſubiectiuè coniecturali, ſed obiectiuè id eſt cognitione habente pro obiecto contingentiam, & coniecturam futurorum, formaliter tamen, & quaſi ſubiectiuè certa, & infallibili, & ſimili certa cognitione cognoſcere futura contingentia, prout ſunt futura in ſe ipſis.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in ipſorum ideis, tanquam in obiectis prius cognitis.

CAietan. & Bañez quæſt. 14. art. 3. Molina diſput. 15. Aluarez lib. 2. de auxilijs, diſp. 14. Ruizius diſput. 24. ſect. 3. & plures alij Thomiſtæ partem affirmatiuam tuentur, quia in Deo ſunt omnium, etiã futurorum contingentium ideæ per quas ad viuum omnia, etiam futura contingentia in Deo repræſentantur: ergo in eis, tãquam in obiectis prius cognitis certò à Deo cognoſcuntur futura contingentia, ac ſi præſentia eſſent.

Scotus verò in 1. diſtin. 39. Gregorius Ocham, & Gabriel diſt. 38. Vazquez diſput. 65. Suarez lib. 1. cap. 4. Albiz diſput. 6. ſect, 7. Faſolus dubio 10. & plures alij, partem negatiuam tradunt, & meritò; quia futura contingentia in primis nequeunt à Deo certo cognoſci in idea, ſumpta pro cognitione, ſeu ſpecie expreſſa ſimplicis intelligentiæ creaturarum, vt à pluribus Auctoribus ſumitur; quia præterquam quòd omnis cognitio diuina creaturarum, ſiue ſimplicis intelligentiæ, ſiue viſionis eſt omnino abſoluta, abſque reſpectu reali ad illas, & conſequenter quælibet ſit inſufficiens ad excitandum Deũ ad cognitionem earum, quia nullum obiectũ poteſt excitare ad cognitionem illius rei, quàm re ipſa non reſpicit; hæc ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſpecialiter non poteſt; quia hæc tãtum attingit ſua obiecta, vt poſsibilia, ſeu factibilia, non vt futura, ſeu facienda, & ea tãtum vt poſsibilia repræſentantur, & nõ vt futura; ergo idea ſic ſumpta, nequit excitare Deum ad cognoſcenda illa vt futura.

Nec poſſunt futura contingentia à Deo certò cognoſci in idea, ſumpta pro cognitione, ſeu ſpecie expreſſa, quæ eſt viſio futurorum (quanuis admittamus, ideam ſic ſumi) quia præterquam quòd, vt anteà diximus, cognitio viſionis eſt omnino abſoluta à reſpectu reali ad ſua obiecta, & conſequenter ſit inſufficiens ad excitandum Deũ ad cognitionem illorum: idea ſumpta pro dicta cognitione viſionis, ſpecialiter dici nequit, eſſe id in quo Deus, tanquam in obiecto prius cognito cognoſcat futura contingentia; quia idea ſic ſumpta, prius, & potius eſt ipſa viſio, & certa cognitio futurorum, quàm ſit obiectum, in quo prius cognito videantur à Deo futura: & ob dictam rationem futura contingentia nequeunt à Deo certò cognoſci in idea creaturarum, à nonnullis ſumpta pro eſſentia diuina, vt eſt phyſicè imi-

imitabilis, ſeu participabilis à creaturis; quia ſcilicet eſſentia diuina,vt ſic etiam eſt re ipſa omninò abſoluta à reſpectu reali ad creaturas. Quod verò idea ſic ſumpta dicat reſpectum rationis,à nobis, quaſi fictum,ad ipſa futura, non ſufficit, vt Deum excitet ad certò cognoſcenda ipſa futura; quia Deus non reſpicit illum reſpectum rationis(vt plures exiſtimant) vel quia quanuis Deus illum cognoſcat (vt nos exiſtimamus) non tamen niſi prius viſis ipſis futuris,quę nobis ſunt fundamentum ad concipiendum eum reſpectum, ac proinde potius viſio futurorum excitaret Deum ad cognoſcendum dictũ reſpectum,quàm iſte ad videnda futura;quia iam ſupponitur excitatus ad illa videnda,aut à propria intelligibilitate, ſeu viſibilitate ipſorum,vt nos dicemus diffic.7.aut aliter.

Deinde futura contingentia non poſſunt certò cognoſci à Deo in idea,ſumpta pro ipſis futuris,vt obiectiuè præcognitis à Deo;quia in primis non in idea ſumpta pro ipſis futuris, vt poſsibilibus præcognitis à Deo,ſcientia ſimplicis intelligentiæ in priori ſigno rationis ante decretum,illa producendi(qua ratione ideam eſſe ſumendã dicemus,diſp.6. diffic.2.) quia res tantum cognita, vt poſsibilis,ſeu factibilis,nequit excitare ad cognitionem ſui vt futuræ, ſeu faciendę;quia res vt poſsibilis eſt indifferens,vt fiat, & non fiat, & non eſt determinata,vt fiat. Deinde futura contingentia non poſſunt dici, cognoſci à Deo in idea,ſumpta pro ipſis fundamentis contingentibus,vt à Deo præuiſis,vt futuris,quia id nihil aliud eſt, quàm dicere, quòd futura contingentia certò cognoſcantur à Deo in ipſiſmet, ob ipſorum intelligibilitatem(quod verum eſſe nos dicemus diffic. 7.) & non in aliquo ab ipſis diſtincto.

Ad fundamentum ergo aduerſariorum negamus, ideas futurorum contingentium repræſentare ipſa futura cõtingentia;quia ideę creaturarum futurarum,non conſiſtunt in cognitione aliqua, ſeu ſpecie expreſſa diuina,vt dicemus diſp.6.difficult. 2. ſed ſunt ipſæ creaturæ præconceptæ à Deo, vt poſsibiles, ſeu factibiles. Et quanuis ideæ conſiſterent in cognitione,ſeu ſpecie expreſſa diuina creaturarũ,adhuc,vt futurarum eas repræſentante; vt futuras, non ſufficerent ad excitandum Deum ad cognoſcendas ipſas creaturas;quia vt iam diximus,cognitio diuina,ſiue ſimplicis intelligentiæ, ſiue viſionis eas repræſentans,repræſentat eas omninò abſolutè, abſque reſpectu aliquo reali ad illas,abſque quo nequit Deum excitare ad cognitionem illorum.

(§§)

xima naturali,quæ ſolum poteſt impediri ab alia creata naturali,& alia ſunt,quę pēdent à cauſa naturali,quæ impediri poteſt, ab alia cauſa creata libera.

His ergo ſuppoſitis,difficultas non eſt, an Deus ſciat, ſeu certo cognoſcat futura omnino neceſſaria: quia hęc non ſolum à Deo,ſed etiam ab Angelis:imo etiam ab hominibus ſciuntur,ſeu certò cognoſcuntur,nec an cognoſcat futura, quæ ſunt per accidens contingentia,quæ tantum poſſunt impediri ab alijs cauſis naturalibus;quia hæc etiam certò cognoſcuntur ab Angelis; quia optimè cognoſcunt omnes occurſus,& oppoſitiones cauſarum na turalium quanto magis à Deo, ſed an cognoſcat futura, ab intrinſeco contingentia,qualia ſunt,quæ proximè,aut remotè pendent à libero arbitrio,quod ſuaptè natura poteſt operari, & non operari: & an etiam cognoſcat futura, per accidens contingentia, quæ pendent à cauſa naturali impedibili, per cauſam liberam creatam;quia horum futurorum contingentium,eadem eſt ratio,ac de futuris ab intrinſeco contingentibus;quia etiam pendēt à libero arbitrio:procedit autem hęc difficultas:imo & plures ſequentes de futuris contingentibus abſolutis;quia de futuris cōtingentibus cōditionatis agemus à dif.9.

Circa hanc difficultatem Cicero.lib.de Fato. & lib.2. de Diuinatione ſcientiam infallibilem horum futurorum contingentiū, etiam Deo denegauit,qui(vt ait Auguſti lib.5.de Ciuitate c.9.)vt homines faceret liberos,fecit ſacrilegos;quia exiſtimauit ſciētiam infallibilem horum futurorum,non poſſe cum libertate cohærere, & in eodem errore cogitur eſſe, Ariſt.1.de Interpretatione cap. 8. dum negauit in propoſitionibus de futuro cōtingenti,reperiri veritatem determinatā,cogitur autē; quia quòd determinatè non eſt verum,ſed quaſi ſuſpenſum,& indifferens ad veritatem, & falſitatem,nequit,vt verum ſciri,præſertim à Deo,qui non cognoſcit res aliter quam ſunt,& generaliter,quòd non eſt verum, nullo poteſt ſciri,ſeu certò cognoſci.

Nihilominus de fide eſt Deum futura contingentia, quæ à libero arbitrio pendent,præſcire antequam ſint,& ea certò,& infallibiliter præcognoſcere,vt conſtat ex innumeris Sacræ Scripturæ teſtimonijs, præſertim. Pſal. 138. *Intellexiſti cogitationes meas de longe:omnes vias meas prævidiſti.* Eccleſiaſt. 23. *Oculi Domini multo plus lucidiores ſunt ſuper ſolem,circunſpicientes omnes vias hominis, & profundum abyſsi, & hominum corda intuentes in abſconditas partes,Domino enim Deo,antequam creentur omnia ſunt agnita.* Eccle. 39. *Opera omnis carnis,coram illo à ſæculo, vſque in ſæculum reſpicit,*

&

& nihil nouum in oculis eius. Et Daniel 13. *Deus æternè, qui abſconditorum eſt cognitor, qui noſti omnia, antequam fiant.* Et Pſalm. 19. *Præſciebat enim, futura illorum.* Deut. 31. *Scio cogitationes eius, quæ facturus ſit hodie.* Et Ioa. 14. *Nunc dixi vobis prius quam fiat, vt cum factum fuerit credatis.* Ex his ergo teſtimonijs conſtat, Deum certo ſcire opera noſtra, libera futura antequam ſint; quia in eis eſt ſermo de operibus noſtris liberis futuris, vt patet, & etiam de certa ſcientia illorum; quia in eis Deus dicitur ea prę uidere, & reſpicere, & circunſpicere, & prę ſcire, & ſcire, quibus certa ſcientia ſignificatur.

Et ſanè ſi Deus non certò præcognoſceret futura contingentia, perirent Prophetię; quia hæ fiũt nomine Dei: vnde Tertul. lib. 2. cõtra Marcion. pulcherrimè ait. *Præſcientia Dei tot habet teſtes, quot fecit Prophetas.*

Ratione etiam naturali à priori, quàm paulatim in ſequentibus difficultatibus inueſtigabimus, oſtendemus Deum futura contingẽtia præſcire, certoq; & infallibiliter præcognoſcere, & non coniectura, tantum cui poſsit ſubeſſe falſum, quia hęc eſt adeo imperfecta cognitio, vtique periculo falſitatis, & deceptionis expoſita, vt Deo, qui eſt infinitè verax, & perſpicax, & omnis imperfectionis expers, cõuenire non poſsit. Quomodo autem certitudo, & infallibilitas præſciẽtiæ, quã Deus habet futurorum liberorũ, & contingentium cohæreat cum perfectiſsima libertate circa illa, & cum cõtingentia eorum, poſtea explicabimus.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia, quia ei ſint ab æterno realiter præſentia.

POſtquam vidimus Deum certò, & infallibiliter præcognoſcere futura cõtingentia, antequam ſint præſentia inueſtigãda, eſt à nobis ratio, & cauſa dictæ certitudinis, & infallibilitatis, quã difficile eſt inuenire; quia cũ futura cõtingentia dimanent à cauſa, non determinata, ſed indifferente, vt eã efficiat, & non efficiat, vix poteſt percipi quomodo, antequam actu fiant, certò pręcognoſcantur à Deo, cũ antequam actu fiant ſint quaſi ſuſpenſa ad eſſe, & non eſſe, ſeu poſsint fieri, & nõ fieri. Nõ defuerũt Theologi, qui hac difficultate oppreſi, dixerint nõ poſſe a nobis, dũ viatores ſumus rationẽ & modũ dictæ diuinę certitudinis aſsignari, ſed ſatis eſſe, id ad infinitã

perfectionē diuini intellectus reducere,ita Ocha.& Gab.& Greg. Arim.in 1.d.38.& Marſil.etiam in 1.q 40.

Reliqui verò Theologi conati ſunt rationem,& modū aſsignare, quo Deus certo præcognoſcat futura contingentia,ante quam fiant.

Caiet.ergo q.14.ar.13 Catherinus in Opuſcul.de præſcientia,& prouidentia. Ferrar.1.contra gentes c.66. Báñez ar.13. dub.2. Gonzal.diſp.43.ſect.3.Carmelitæ Tract.3.diſp.8.dub.5.& plures alij docent Deum, certo præcognouiſſe omnia futura contingentia,antequam actu fiant; quia ſecundùm realem exiſtentiam, quam habēt in propria duratione,ſemper,& ab æterno fuerunt realiter Deo præſentia,& coexiſtentia,quòd videtur ſenſiſſe S. Thomas ar. 13. dum ait, manifeſtum eſt,quòd contingentia infallibiliter à Deo cognoſcuntur,in quantum ſubduntur diuino conſpectui,ſecundum ſuā præſentialitatem: & quòd omnia,& futura cōtingentia,ſecundùm ſuā realem exiſtentiam,quam habent in ſua duratione propria, ſint ab æterno pręſentia,& coexiſtentia æternitati Dei,videtur docuiſſe in eodem ar.dum ait,omnia quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab ęterno præſentia, non ſolum ea ratione,qua habet rationes rerum apud ſe præſentes:quòd etiam videtur docuiſſe Aug.4. ad Simplician.2q.2. & alij PP.(quos referunt Vazq.diſp.32.& 64.Suar.lib.1.cap.7. Aluar.)lib.2.diſp.8.& Albiz diſp.6.ſect.4.)dum dicunt ſcientiam, quā Deus cognoſcit futura eſſe ſcientiam ei præſentium, non futurorum:& ideò propriè in Deo,non eſſe pręſcientiam, ſed ſcientiam, dicit tamen in propriè præſcientiam,ait Gregorius; quia eſt ſcientia eorum,quæ nobis futura ſunt,& dum dicunt Deo, nihil eſſe futurum,nec præteritum,ſed in ipſo tantum reperiri *eſt*, non verò *erit*, nec *fuit*.

Et ratione probatur primo à priori; quia ex vna parte æternitas eſt duratio infinita,ſine principio,& ſine fine, & ex altera eſt tota ſimul; quia eſt indiuiſibilis:ergo æternitas ab æterno ſimul, & abſque ſui ſucceſsione complectitur durationes omnium, etiam futurorum, & contingentium:ergo nulla res in ſui exiſtētia,& duratione eſt æternitati futura,nec præterita,ſed omnia ſunt illi ab æterno præſentia,etiam res,quæ nondum eſt in ſua propria duratione, aut quamuis iam fuerit.

Secundò probatur,ratione qua vtitur Aug.vbi ſupra,quia ſi futura nondum ſunt apud Deum,ſicut accidit in ipſo ordine rerum, & ob id Deus dicitur ſua ſcientia præuenire futura:ergo Deus bis cognoſcit futura,ſemel præſcientia futurorum,quando nōdum ſunt, &

iterum ſcientia præſentium, quando iam ſunt actu facta, & præſentia: cōſequēs autem eſt falſum; quia ſecunda cognitione, inciperet Deus nouo, & diſtincto modo cognoſcere futurū, ab eo quo prima cognitione cognouerat illud, vt futurum; quia iam, vt præſens cognoſcit, quòd eſſet defectus perſpicacitatis in Deo.

Tertiò probatur; quia ſi futura, quandiu futura non ſunt Deo realiter præſentia, & coexiſtentia, cognitio qua ea cognoſceret, non eſſet intuitiua, quæ ſolum ad præſentia, & coexiſtentia terminatur, ſed abſtractiua.

Si ergo futura etiam contingentia ſunt Deo ab æterno realiter præſentia, & coexiſtentia, nequit id non eſſe Deo ſufficiēs, vt futura cōtingentia ab ipſo infallibiliter, & certo cognoſcantur; quia quòd alicui eſt realiter præſens, eo ipſo eſt determinatum reſpectu illius; (quamuis aliàs comparatum cum ſua cauſa, ſit indeterminatum, & indifferens) quàm autem alicui, vt præſens, & determinatum eſt illi aptum, vt certo, & determinatè ab eo cognoſcatur; imò neceſſariū videtur, quòd futura cōtingētia, ſint Deo ab æterno realiter præſentia, vt poſsint ab æterno à Deo certo cognoſci; quia ſolū, vt præſentia poſſunt eſſe determinata, & non indifferentia.

Bonauentura verò, Scotus, Durandus, Aureolus, Gabr. Greg. quos referunt, & ſequuntur Vazq. diſp. 64. Suar. libr. 1. cap. 7. Arrubal diſpu. 41. Albiz vbi ſuprà, Herice diſpu. 6. cap. 4. Ruyzius diſp. 18. ſectio. 9. Martatius diſpu. 24. Faſolus dub. 7. & plures alij docent. Et meritò nulla futura eſſe ab æterno realiter præſentia, & coexiſtentia Deo, ſed tantum eſſe ei realiter præſentia, quando ipſa realiter exiſtunt in ſua duratione; & conſequenter, non ideò futura contingentia certo cognoſci à Deo; quia ei ſint ab æterno realiter præſentia.

Quòd autem futura non ſint Deo ab æterno realiter præſentia, ſeu coexiſtentia, ſed tantum eo tempore, quo ipſa exiſtunt: probatur efficaciter; quia quod in ſe non exiſtit, & durat, nequit condurare, & coexiſtere alteri; quia coexiſtere, & præſens eſſe alteri, ſupponit, aut includit durationem, & exiſtentiam rei præſentis, & condurantis, & coexiſtentis; quia quoexiſtit alteri, verè exiſtit, ſed futura, adhuc neceſſaria, non exiſtunt realiter, nec durant ab æterno; quia non propria duratione, & exiſtentia, vt patet; quia exiſtentia hæc in tempore, & futuro producitur, nec exiſtentia, & duratione propria Dei, quæ eſt æternitas; quia ea non exiſtunt intrinſecè, vt patet; quia æternitas non eſt duratio, & exiſtentia intrinſeca creaturarum; quia quælibet res intrinſecè exiſtit, & durat exiſtentia, & dura-

tione propria, imo realiter indiſtincta ab eſſentia ipſius rei: Nec æternitate exiſtunt extrinſecè, quia nihil exiſtit extrinſeca exiſtentia, & denominatione, nec durat extrinſeca duratione, & denominatione; quia exiſtere, & durare eſt, quid intrinſecum; quanuis coexiſtere, quod eſt exiſtere, ſimul cum alio pręter intrinſecam exiſtentiam, qua res dicitur exiſtere, etiam dicat extrinſecam relationem, ſeu denominationem ſimultatis, à qua res exiſtens dicitur, ſimul exiſtere cum altera, ſupponente tamen exiſtētiam, & durationem intrinſecam rei coexiſtentis.

Futura ergo cum non exiſtant, & durent ab æterno, nec propria exiſtentia, & duratione, nec exiſtentia, & duratione Dei, non dicuntur coexiſtere, & præſentia eſſe Deo æterno, non ſolum in propria exiſtentia, & duratione ipſorum, ſed nec in exiſtentia, & duratione ęternitatis: Ex eo autem, quòd æternitas ſit duratio infinita, & ſuprà omnem durationem, & ſit indiuiſibilis, ſolùm fit, vt quandocumque res exiſtat, & duret dicatur complecti ab ipſa duratione æterna, & tunc ei coexiſtere, & præſens eſſe non verò, quando nō exiſtit, & durat.

Si ergo futura contingentia, non ſunt Deo præſentia, & coexiſtentia antequam fiant; id nequit Deo eſſe cauſa, vt illa certo cognoſcat antequam ſint: imò quanuis eſſent ſic præſentia, & coexiſtentia; id non eſſet Deo neceſſarium, vt certo à Deo cognoſcerentur (quāuis eſſet ſufficēs) quia vt dicemus diſ. 8. res ipſas eſſe futuras eſt Deo ſufficiens cauſa, & ratio, eas certò cognoſcēdi: ad hoc autem, quod ſint futurę, non eſſet neceſſariū eſſe ipſi Deo realiter ab ęterno pręſentes, & coexiſtentes: imò è cōtra, eſſe futuras in propia duratione, & exiſtentia, eſſet neceſſarium, vt eſſent Deo præſentes, & coexiſtentes ab ęterno; quia ideo coexiſterēt Deo ab æterno; quia in propria duratione futuræ eſſent exiſtentes, non è contra.

Addimus dictam præſentiam futurorum contingentium, qua ſint Deo realiter ab æterno præſentia, non ſolum, non eſſe neceſſarium, vt à Deo infallibiliter, & certo cognoſcantur, ſed nec, vt à Deo intitiuè cognoſcantur; quia ad cognitionem intuitiuam rei, ſufficit, quòd cognoſcatur proprio conceptu obiectiuo, vt in ſe eſt, præſertim quando cognoſcitur, vt eſt præſens in ſua duratione, qua ratione futura cōtingentia cognoſcuntur à Deo; quanuis non ſint eo modo realiter præſentia.

Iam verò fundamentis aduerſariorum ſatisfaciamus, & in primis S. Th. eis nullatenus fauet, dum ait, contingentia infallibiliter à Deo cognoſci, in quantum ſubduntur diuino conſpectui, ſecundum ſuam prę ſentialitatem, quibus verbis non reddit rationem, ob quā

fu-

futura contingentia cognoſcantur à Deo; ſed ob quam ab eo infalli biliter cognoſcantur: & eam ait eſſe; quia ſuo intuitu fertur in exiſtentiam, & præſentialitatem eorum, quam in propria duratione ha bitura ſunt, ac ſi iam exiſterent actu, & eſſent præſentia in ſe ipſis, nõ verò; quia ſint Deo ab æterno realiter præſentia: hæc autem ratio eadem eſt cum ratione, quam eiuſdem infallibilitatis in cognitione futurorum contingentium, prius reddiderat in eodem ar. 13. & 1. cõ tra gentes, c, 66. ratione 6. illis verbis. *Quia, ſcilicet, Deus cognoſcit con tingentia prout vnum quodque*, eorum eſt actu in ſe ipſo, id eſt: quia fer tur ſua cognitione in exiſtentiam, & præſentiam futurorum cõtingẽ tium, quam in ſe ipſis habitura ſunt, in ſua propria futura duratione: & illis verbis eiuſdem ar. *Omnia quæ ſunt in tempore, ſunt Deo ab æter no præſentia, non ſolum, quia habet rationes rerum apud ſe præſentes*, nõ adſtruit dictam realem præſentiam, ſed tãtum obiectiuam, qua obie cta, quæ ſunt in quacũq; temporis differentia, ſecũdum ſuam exiſtẽ tiam, & præſentiam realem, quàm habitura ſunt in ſua propria futu ra duratione, obijciũtur conſpectui, & intuitui Dei, vt cõſtat ex ra tione, ob quam dicit eſſe præſentia, nõ ſcilicet ſolum; quia habet ra tiones rerum apud ſe pręſentes, id eſt non ſolum; quia rationes rerũ ſint in eſſentia diuina; tanquam in cognitione ſimplicis intelligẽtiæ, vel quaſi in ſpecie impreſſa (quòd S. Th. admittit ex opinione alio rũ) ſed quia intuitus eius fertur in illa, prout ſunt in ſua propria præ ſentialitate, id eſt; quia actualiter intuetur exiſtẽtiã, & præſentialita tem eorum, quam ſunt habitura in ſuo tempore futuro.

Quia ergo Deus, ita diſtinctè, & clarè fertur in exiſtentiam, & pręſentialitatem, quam futura contingentia habitura ſunt in pro pria duratione, vt ea dicatur intueri, ac ſi iam actu eſſent exiſtentia, & præſentia; ideo Auguſtinus, & alij Patres dicunt cognitionẽ, qua Deus cognoſcit futura; nõ dici propriè præſciẽtiam; quia loquũtur de præſciẽtia, humano modo, quæ eſt obſcura, quædam futuri præ cognitio; quia homines communiter futura, quantum necceſſaria, obſ curè, & immaturè præcognoſcunt; quia ea non intuentur: Deus au tẽ; quia infinitè perſpicax eſt, & ea ita intuetur, ac ſi tunc actu exiſte rẽt: ideo nõ dicitur præſcire futura, ſicut homines: nihilominus pro priè dicitur præſcire, ſicut prædifinire, & prædeſtinare, ſumpta illa particula *præ*, prout ſolum denotat anteceſsionẽ durationis, & non immaturitatem, & obſcuritatem cognitionis.

Patres verò, qui aſſerunt nihil in Deo eſſe futurum, nec præteri tum, ſed in eo tantum reperiri *eſt*, non verò *erit*, nec *fuit* tantum intendunt negare ſucceſsionem; nempè præteritionẽ, & futuritionẽ

in ipſo Deo,& in his,quę in Deo formaliter ſunt; quia duratione omnino infinita,& indiuiſibili durant:non tamen intendunt negare creaturas,quę ſunt ſub differentijs præteriti,& pręſentis, & futuri coexiſtere ſucceſsiuè æternitati Dei,ideſt,eſſe præteritas Deo æterno quādo iam fuerint,& futuras antequā ſint,ſicut ſibi inuicem futuræ,& præteritæ dicuntur,& ſunt.

Et ad primam rationem,concedimus æternitatem Dei eſſe durationem omnino infinitam,& indiuiſibilem, ſeu totam ſimul; ex eo autem,quod ſit infinita,ſeu abſque principio,& fine, ſolum fit, quod complectatur omnes creaturas, in quacumque differentia temporis exiſtant,ita vt dicantur coexiſtere,& præſentes eſſe æternitati;non tamen ſemper,nec omnes ſimul, ſicut nec omnes ſemper, nec ſimul exiſtunt in ſuis proprijs durationibus; quia eas non complectitur,niſi quando ipſæ exiſtunt,& ita nec ſemper,nec ſimul ei coexiſtunt,ac proinde Deo dicuntur realiter futuræ, quæ nondū in propria duratione exiſtunt,& præteritæ,quę exiſterunt,& iam nō exiſtunt;& ex eo,quòd æternitas ſit omnino indiuiſibilis,ſolum fit, quòd abſq; ſui ſucceſsione eas complectatur;nō tamē ſemper, nec omnes ſimul ob rationem dictam.

Ad ſecundam rationem reſpondemus;augmentum ſolum deducere,tāquam abſurdū,quòd Deus bis cognoſceret futura, ſi in Deo admittatur præſciētia illa futurorū obſcura,& immatura,qualē homines communiter habent futurorum;quia tūc poſterior cognitio, ob pręſentiam obiecti eſſet clarior,& perfectior, & diſtincta à priori,& in hoc cōſtituit abſurdū ea bis cognoſcēdi,quòd ſcilicet Deus, ita imperfectè cognoſcat res futuras,vt eas clarius cognoſcat quādo ſunt pręſentes,vt contingit hominibus: id verò non deducitur ex eo,quòd futura ſint Deo futura,quoad exiſtentiam, & præſentiā realem,ſi cognitio,qua Deus ea cognouit,antequam ſint,nō ſit obſcura,ſicut re vera nō eſt;quia ea ita clarè,& perfectè,& proprio cōceptu fertur in eorum exiſtētiam,& præſentiam realē futurā,vt quādo futurum ſit poſtea præſens,& actu exiſtēs, nihil nonū, nec nouo modo cognoſcat;quia ſua infinita perſpicacitate à lōge alta, & abſentia,cognoſcit eo modo quo erūt,& exiſtēt:& ideò cognitio diuina futurorū cōmuniter dicitur ſcientia viſionis,& intuitiua,ſicut etiam ſciētia prætetitorum,quāuis hanc nonnulli recētiores nollint, niſi ſcientiam ſimplicis intelligentiæ appellare.

Sed an ſcientia diuina debeat ratione noſtra diſtingui, & diuidi in ſcientiam futurorum,& in ſcientiam præſentium, ſicut in ſciētiam poſsibilium,& in ſcientiam aliquando exiſtentium, non multum refert;quia ſi non admittamus cognitionem diuinam futurorum eſſe

ob-

obſcuram,& immaturam,vt admitti non poteſt,potius videtur quæſtio de nomine,quàm de re. Grabiel tamen in 1. diſtin. 39. inſinuare videtur debere diſtingui in ſcientiam futurorum,& in ſciētiam præſentium:immerito tamen;quia ob eandem rationem, etiam diuidēda eſſet in ſcientiam præteritorũ, quòd nullus hactenus dixit,& ideò Doctores communiter non diſtinguunt ſcientiam Dei,niſi in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ,quæ ſit rerum poſsibilium, vt poſsibilium,& in ſcientiam viſionis,quę vna ſola ſit futurorum, & præſentium,& præteritorum.Et meritò,quia futura præſentia,&præterita, ſunt idem omnino obiectum adhuc ad noſtrum modum intelligendi,namque eadem res cum ſua exiſtentia actuali diſtinctè cognita, quæ prout refertur ad vnum tempus,dicitur futura,& prout refertur ad aliud,dicitur,præſens,&prout refertur ad aliud,dicitur præterita, quòd non eſt eſſe diuerſa obiecta,ſed diuerſa tēpora ad quæ res cognita refertur:ſcientia verò ſimplicis intelligentiæ,reſpicit obiectum ratione noſtra diuerſum ab obiecto ſcientiæ viſionis; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ,reſpicit rem,vt poſsibilem; ſcientia verò viſionis,reſpicit rem vt exiſtentem, & ideò dictæ duæ ſcientiæ,noſtro modo concipiendi,diſtinguuntur in Deo.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in cauſa libera creata ipſorum,tanquam in obiecto prius cognito.

COnueniunt Doctores,ex eo quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, nude ſumptam,quæ eſt cauſa libera futurorum cōtingentium,ſeu liberorum non cognoſcere certo futura contingentia; quia voluntas creata nudè ſumpta,eſt omnino indifferens ad facienda ea futura, & ad non facienda:ergo ex eo ſolum, quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam nudè ſumptam,nequit certo, & determinatè cognoſcere effectum contingentem eſſe futurum.

Eſt ergo controuerſia,an cognitione voluntatis ad operandum completè diſpoſite cum hac,videlicet,cogitatione, & affectione, & cum omnibus alijs ad operandum requiſitis, Deus certo cognoſcat effectum contingentem;ſeu liberum eſſe futurum.

Durand.in 1.diſtin.38. quæſt.3. Argentina in 2. diſtin. 40. art. 3. Bañes & Molina quæſt.14 art:13. Aluarez lib.2.de auxilijs, diſp 12. Becanus cap.10.quæſt.7.& alij recentiores partem affirmatiuā tuentur,& ratione probatur,primo à priori; quia voluntas creata com-

ple-

pletè diſpoſita,& expedita,ſeu non impedienda;quanuis ſic diſpoſita maneat indifferens ad operandum, & non operandum;nihilominus liberè ſe determinabit ad operandum, & operabitur infallibiliter,& producet ſuum effectum contingentem, ſeu liberum: ergo Deus, qui optimè penetrat, & ſuper comprehendit voluntatem, & cognitionem,qua excitatur,& completè diſponitur, & quòd non impedietur,eam penetrando,& ſuper cōprehendendo; optimè cognoſcet,quòd ſe determinabit, & operabitur ſicut verè eſt operatura, ergo in ipſa ſic completè diſpoſita, & non impedienda, Deus certò cognoſcet effectum contingentem,ſeu liberum futurum illius.

Secundo probatur: Angelus cognoſcendo voluntatem creatam completè diſpoſitam, cognoſcet aliquali cognitione,ſaltem coniecturali,voluntatem liberè operaturam: ergo etiam Deus id cognoſcet, ſed non cognitione coniecturali;quia Deo repugnat: ergo cognitione certa,& infalibili.

Sanct. Thomas verò,Caietanus,& Valentia,quæſt.14.art.13. Scotus, Capreolus,& Ocham in 1.diſtin.38. Suarez lib.1. cap.3. Heric. diſput. 6. cap. 2. Mæratius diſput. 25. Ruizius diſputat.73.ſection. 4. Faſolus artic. 13. dub. 9. & plures alij docent, Deum non cognoſcere futura contingentia, ſeu libera dependentia à voluntate creata in ipſa,quantumuis completè diſpoſita ad operandum, & meritò; quia voluntas creata,quantumuis completè diſpoſita cum omnibus prærequiſitis in actu primo ad operandum, etiam cum auxilio efficaci,non eſt determinata ad vnum,ſed manet indifferens ad operandum,& non operandum quouſque operetur, vt omnes fateri tenentur;quia quantumuis completè diſpoſita cum omnibus prætuijs,ſeu prærequiſitis ad operandum,eſt cauſa libera: de ratione autem cauſæ liberę eſt,quòd poſitis omnibus prærequiſitis ad operandum maneat in actu primo indifferens quouſque operetur: ergo ex eo,quòd Deus cognoſcat voluntatem creatam, & eam videat completè diſpoſitam in actu primo ad operandum; quanuis ipſam volūtatem,& completam diſpoſitionem comprehēdat,& ſuper comprehendat,non cognoſcet certò,quòd operatura ſit. Conſequentia patet;quia operatio liberè futura à voluntate nullum in ipſa voluntate habet eſſe determinatum;quia ipſa in actu primo non eſt ad eam determinata,ſed indifferens,in ea autem, quanuis ſuper comprehenſa nequit à Deo cognoſci operatio illius, niſi eo modo, quo eſt in illa;

Ad priorem autem rationem aduerſariorum reſpondemus,quòd, quanuis voluntas creata completè diſpoſita re ipſa, & determinatè operatura ſit effectum determinatum, ipſa tamen etiam completè diſ-

diſpoſita non operatur illum neceſſario, ſed liberè, & contingenter: ergo ita eum efficit, quòd poſſet non efficere; quia non fuit in actu primo determinata, ſed manſit indifferens, & libera vſque ad operationem, & actum ſecundum, quo determinari dicitur; vnde in ea, & in eius completa diſpoſitione, quantumuis à Deo penetratis, nequit ab ipſo effectus futurus certò, & infallibiliter cognoſci, quanuis eum in ipſomet infallibiliter cognoſcat; quia determinatè eſt futurus à ſua cauſa indifferente in actu primo.

Ad poſteriorem rationem admittimus Angelũ cognoſcendo voluntatem creatam completè diſpoſitam ad operandũ, aliquando ex circunſtantijs cognoſcere, cognitione coniecturali, eam eſſe liberè operaturam, quia ex vna parte aliquando eſt ſufficiens fundamẽtum ad cognitionem coniecturalem, & ex altera Angelus eſt capax illius; negamus tamen, Deum ſimili cognitione id cognoſcere; quia talis cognitio, vtpote expoſita periculo falſitatis, repugnat Deo, nec id cognoſcere cognitione certa, & infallibili; quia ad id non ſufficit Deo, quòd comprehendat, & ſuper comprehendat voluntatem, & eius completam diſpoſitionem in actu primo ad operandum, cũ ſic diſpoſita, ſit libera, ſeu indifferens in actu primo: Deus ergo cognoſcendo voluntatem, & eius completam diſpoſitionem ad operandũ, cognoſcit contingentiam effectus futuri, ſeu voluntatem eſſe ſufficientem, & indifferentem ad operandum, & ad non operandum: & etiam cognoſcit, eam eſſe, aut æqualiter propenſam ad operandum, & ad non operandum, aut magis propenſam ad vnã partem, quàm ad alteram ratione maioris diſpoſitionis, & aliarum circunſtantiarum, prout verè, & in re fuerit: non verò cognoſcit voluntatem eſſe operaturam; quia hoc tantum cognoſcit ex eo, quod ipſa ſit rè ipſa operatura, ſeu ex ipſa operatione futura; quia vt ſic futura obijcitur ſuo infinito proſpectui, vt dicemus difficult. 7. quod inſinuat S. Thomas art. 13 dum ait: *Deus autem cognoſcit omnia contingentia, non ſolum prout ſunt in ſuis cauſis, ſed etiam prout vnumquodque eorum eſt actu in ſe ipſo*, Quibus verbis, alijs paulò anteà præſupoſitis, ſignificat Deum in voluntate creata, quæ eſt cauſa futurorum contingentium, cognoſcere contingentiam, & coniecturam eorũ, & voluntatem poſſe ad ea determinari, nõ cognitione formaliter, & ſubiectiuè coniecturali, ſed obiectiuè id eſt cognitione habente pro obiecto contingentiam, & coniecturam futurorum, formaliter tamen, & quaſi ſubiectiuè certa, & infallibili, & ſimili certa cognitione cognoſcere futura contingentia, prout ſunt futura in ſe ipſis.

DIF-

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in ipſorum ideis, tanquam in obiectis prius cognitis.

CAietan. & Bañez quæſt. 14. art. 3. Molina diſput. 15. Aluarez lib. 2. de auxilijs, diſp. 14. Ruizius diſput. 24. ſect. 3. & plures alij Thomiſtæ partem affirmatiuam tuentur, quia in Deo ſunt omnium, etiã futurorum contingentium ideæ per quas ad viuum omnia, etiam futura contingentia in Deo repræſentantur; ergo in eis, tãquam in obiectis prius cognitis certò à Deo cognoſcuntur futura contingentia, ac ſi præſentia eſſent.

Scotus verò in 1. diſtin. 39. Gregorius Ocham, & Gabriel diſt. 38. Vazquez diſput. 65. Suarez lib. 1. cap. 4. Albiz diſput. 6. ſect. 7. Faſolus dubio 10. & plures alij, partem negatiuam tradunt, & meritò; quia futura contingentia in primis nequeunt à Deo certo cognoſci in idea, ſumpta pro cognitione, ſeu ſpecie expreſſa ſimplicis intelligentiæ creaturarum, vt à pluribus Auctoribus ſumitur; quia præterquam quòd omnis cognitio diuina creaturarum, ſiue ſimplicis intelligentiæ, ſiue viſionis eſt omnino abſoluta, abſque reſpectu reali ad illas, & conſequenter quælibet ſit inſufficiens ad excitandum Deũ ad cognitionem earum, quia nullum obiectũ poteſt excitare ad cognitionem illius rei, quàm re ipſa non reſpicit; hæc ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſpecialiter non poteſt; quia hæc tãtum attingit ſua obiecta, vt poſsibilia, ſeu factibilia, non vt futura, ſeu facienda, & ea tãtum vt poſsibilia repræſentantur, & nõ vt futura; ergo idea ſic ſumpta, nequit excitare Deum ad cognoſcenda illa vt futura.

Nec poſſunt futura contingentia à Deo certò cognoſci in idea, ſumpta pro cognitione, ſeu ſpecie expreſſa, quæ eſt viſio futurorum (quanuis admittamus, ideam ſic ſumi) quia præterquam quòd, vt anteà diximus, cognitio viſionis eſt omnino abſoluta à reſpectu reali ad ſua obiecta, & conſequenter ſit inſufficiens ad excitandum Deũ ad cognitionem illorum; idea ſumpta pro dicta cognitione viſionis, ſpecialiter dici nequit, eſſe id in quo Deus, tanquam in obiecto prius cognito cognoſcat futura contingentia; quia idea ſic ſumpta, prius, & potius eſt ipſa viſio, & certa cognitio futurorum, quàm ſit obiectum, in quo prius cognito videantur à Deo futura: & ob dictam rationem futura contingentia nequeunt à Deo certò cognoſci in idea creaturarum, à nonnullis ſumpta pro eſſentia diuina, vt eſt phyſicè

imi-

imitabilis, ſeu participabilis à creaturis; quia ſcilicet eſſentia diuina, vt ſic etiam eſt re ipſa omninò abſoluta à reſpectu reali ad creaturas. Quod verò idea ſic ſumpta dicat reſpectum rationis, à nobis, quaſi fictum, ad ipſa futura, non ſufficit, vt Deum excitet ad certò cognoſcenda ipſa futura; quia Deus non reſpicit illum reſpectum rationis (vt plures exiſtimant) vel quia quanuis Deus illum cognoſcat (vt nos exiſtimamus) non tamen niſi prius viſis ipſis futuris, quę nobis ſunt fundamentum ad concipiendum eum reſpectum, ac proinde potius viſio futurorum excitaret Deum ad cognoſcendum dictũ reſpectum, quàm iſte ad videnda futura; quia iam ſupponitur excitatus ad illa videnda, aut à propria intelligibilitate, ſeu viſibilitate ipſorum, vt nos dicemus diffic. 7. aut aliter.

Deinde futura contingentia non poſſunt certò cognoſci à Deo in idea, ſumpta pro ipſis futuris, vt obiectiuè præcognitis à Deo; quia in primis non in idea ſumpta pro ipſis futuris, vt poſsibilibus præcognitis à Deo, ſcientia ſimplicis intelligentiæ in priori ſigno rationis ante decretum, illa producendi (qua ratione ideam eſſe ſumendã dicemus, diſp. 6. diffic. 2.) quia res tantum cognita, vt poſsibilis, ſeu factibilis, nequit excitare ad cognitionem ſui vt futuræ, ſeu faciendę; quia res vt poſsibilis eſt indifferens, vt fiat, & non fiat, & non eſt determinata, vt fiat. Deinde futura contingentia non poſſunt dici cognoſci à Deo in idea, ſumpta pro ipſis fundamentis contingentibus, vt à Deo præuiſis, vt futuris, quia id nihil aliud eſt, quàm dicere, quòd futura contingentia certò cognoſcantur à Deo in ipſiſmet, ob ipſorum intelligibilitatem (quod verum eſſe nos dicemus diffic. 7.) & non in aliquo ab ipſis diſtincto.

Ad fundamentum ergo aduerſariorum negamus, ideas futurorum contingentium repræſentare ipſa futura cõtingentia; quia ideę creaturarum futurarum, non conſiſtunt in cognitione aliqua, ſeu ſpecie expreſſa diuina, vt dicemus diſp. 6. difficult. 2. ſed ſunt ipſæ creaturæ præconceptæ à Deo, vt poſsibiles, ſeu factibiles. Et quanuis ideæ conſiſterent in cognitione, ſeu ſpecie expreſſa diuina creaturarũ, adhuc, vt futurarum eas repræſentante; vt futuras, non ſufficerent ad excitandum Deum ad cognoſcendas ipſas creaturas; quia vt iam diximus, cognitio diuina, ſiue ſimplicis intelligentiæ, ſiue viſionis eas repræſentans, repræſentat eas omnino abſolutè, abſque reſpectu aliquo reali ad illas, abſque quo nequit Deum excitare ad cognitionem illorum.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia ex efficacitate ſuæ cognitionis, quâ ea cognoſcit fore?

PAlatios in 1, diſtin. 38. quæſt. 2, diſput. 2, dubio penultimo docet, Deum certò cognoſcere contingentia fore, ſeu futura eſſe, nō eſſe reducendum ad aliud extra ipſam diuinam ſcientiam, ſed ad efficacitatem ipſius circa ipſa futura: ait enim, ex eo Deum videre, & certò cognoſcere ea eſſe futura; quia ea efficit cognoſcendo fore. Vnde hic auctor ad ſolam cauſalitatem, & efficacitatem ipſius diuinæ ſcientiæ, & cognitionis futurorum, eius infallibilitatem, & certitudinem reducit, non tanquam ad medium, ſeu obiectum prius cognitum, excitans, & ducens; ſed tanquam ad cauſam, & rationem ob quam Deus ea certò cognoſcat.

Quod autem ſcientia futurorum, quæ eſt ſcientia viſionis, ſit cauſa ipſorum, deducitur ex Auguſtino 6. de Trinitate, cap. 10. & lib. 15. cap. 13. & lib. 5. de ciuitate Dei, cap. 9. qui ait: ideò res eſſe futuras; quia Deus ſcit illas, & non è contra, quòd etiam docent non pauci recentiores, & docere videtur Sanct. Thomas, quæſt. 14. art. 8. ad primum, vbi renuit concedere, rem futuram eſſe cauſam ſcientiæ illius, & ideò cauſalem illam: *Ideò à Deo cognoſcuntur futura, quia futura ſunt* (quam ſibi obiecerat ex Origine) ait intelligendam eſſe de cauſa inferendi, & non de cauſa eſſendi.

Et ratione probatur; quia ſi ideò Deus præſcit, ſeu præcognoſcit rem eſſe futuram; quia futura eſt, & non è contra: ergo futuritio rei eſt cauſa præſcientię diuinæ, quòd videtur abſurdum; quia creatum, & temporale nequit eſſe cauſa increati, & æterni, qualis eſt ſcientia diuina.

Suarez verò, lib. 1. de ſcientia futurorum, cap. 5. docet, & meritò, præſcientiam, qua Deus certò cognoſcit, contingentia futura, ex ſe, & ex vi ſuæ efficacitatis non eſſe ſufficientem cauſam, ob quam Deus determinetur ad iudicandum, contingentia eſſe futura, & conſequenter certitudinem ſcientiæ eorum non poſſe in efficacitatem huius ſcientiæ reduci. Ratio huius doctrinæ eſt; quia ſcientia, ſeu præſcientia, qua Deus certò cognoſcit, contingentia eſſe futura, nō eſt factiua, & cauſa ipſorum futurorum: ergo certitudo illius non eſt reducenda in eius efficacitatem erga ipſa futura. Conſequentia patet: antecedens autem probatur ratione, & auctoritate. Et in primis ratione; quia ſcientia, qua Deus

cog-

cognoſcit contingentia eſſe futura, præſupponit effectionem eorum iam futuram; quia Deus ea intuetur, & videt iam futura, & futuro tempore exiſtentia, & ideò dicitur, & eſt ſcientia viſionis, ſicut cognitio, qua cognoſcit creaturas, iam factas ſupponit effectionem earum, iam factam; quia eas intuetur, iam factas: ergo ſcientia, qua Deus cognoſcit contingentia eſſe futura non eſt practica, ſeu factiua, & cauſa eorum; quia cauſa ſupponitur ad effectum, & non effectus ad cauſam. Deinde idem antecedens; nempè, quod ſcientia, qua Deus certò cognoſcit, contingentia eſſe futura non ſit cauſa ipſorum futurorum, probatur auctoritate; quia Sanct. Thomas id docuit, quæſt. 6. de verit. artic. 3. & id ſignificant Patres, qui dicunt; ideò rem futuram præſciri à Deo eſſe futuram; quia futura eſt, non verò eſſe futuram; quia præſcitur à Deo, eſſe futuram, ita Origenes lib. 7. ſuper epiſtol. ad Roman. in illud: *Quos autem prædeſtinauit*. Et Hieronymus, Ezechiel. 2 & Ieremiæ 26. & Iſaię 16. Iuſtinus, Chryſoſtomus, Damaſcenus, Cyrillus, Boetius, & Beda, quos refert, & ſequitur Vazquez diſp. 68. cap. 6. Et idem docet Auguſtinus 5. de ciuitate, cap. 10. propè finem, dum loquens de peccato ait; ideò præſciri à Deo eſſe futurum; quia futurum eſt, non è contrà.

Quod ſi ad hæc teſtimonia reſpondeas, intelligenda eſſe ſecundum vim conſequentiæ, & illationis conditionalis, in qua ponitur particula *ſi*, aut rationalis, in qua ponitur particula *ergo*, & non ſecundum vim conſequentiæ cauſalis, ita vt ſit bona conſequentia, & illatio rationalis: *futurum eſt*: *ergo præſcitum à Deo*, & conditionalis: *ſi futurum eſt*, præſcitur à Deo, quòd optimè ſtat etiam ſi præſcientia ſit cauſa futuritionis rei, quia etiam ab effectu ad cauſam eſt bona conſequentia. Contra hanc reſponſionem eſt primo, quòd particula *quia*, qua vtuntur prędicti Patres, plus denotat, quàm vim conſequentiæ conditionalis, aut rationalis, & ideò non licet dicere: ideò peccatum eſt futurum, quia Deus præſcit eſſe futurum, quanuis vi conſequentię, ſeu illationis conditionalis, aut rationalis ex pręſcientia futuritionis peccati optimè inferatur, peccatum eſſe futurum, optimè enim valet, ſi Deus præſcit peccatum futurum, verè futurum eſt: & Deus præſcit peccatum futurum: ergo verè eſt futurum. Secundò, quia dicti Patres, ita affirmant, ideo Deum præſcire futura contingentia, quia futura ſunt, vt negent, ideò rem eſſe futuram, quia præſcitur à Deo eſſe futura: ergo particula *quia*, in dictis teſtimonijs tantum denotat vim cauſæ, ſeu conſequentiæ cauſalis, quia conſequentiâ rationali optimè infertur: Deus pręſcit rem futuram; ergo eſt futura,

& idem

& idem eſt de conſequentia conditionali. Patres igitur in adductis teſtimonijs denotant, præſcientiam, qua Deus certò præſcit futura, non eſſe priorem, & cauſam futuritionis eorum, ſed poſteriorem, & quaſi effectum.

Addimus, ſcientiam practicam, qua Deus ſimul cum ſua voluntate efficit, quòd contingentia ſint futura, non poſſe eſſe cauſam ſufficientem, ob quam ipſe determinetur ad iudicandum, illa eſſe futura, & conſequenter certitudinem prę ſcientiæ eorum futurorum, nõ poſſe reduci in efficacitatem præſcientiæ ipſorum; quia vt poſteà dicemus, hæc ſcientia practica nihil aliud eſt, quàm quædam cognitio, qua Deus cognoſcit res poſsibiles, ſeu factibiles, & modũ, quo poſſunt fieri, & qua iudicat, bonum, ſeu conueniens eſſe, eas hoc, aut illo tempore facere, & id proponit ſuæ voluntati; quia Deus ea ſcientia nihil efficit, niſi id proponendo voluntati, eà autem ſcientia, ſeu cognitione voluntas diuina non cogitur ad eas faciendas, ſed relinquitur libera, & indifferens, vt faciat, vel non faciat prout maluerit, & ita ex his, quæ faciendæ proponuntur plures; imò, & infinitæ non fiunt: ergo nequit in eam ſolam reduci certitudo cognitionis futurorum, ſicut nec ab ea ſola prouenit determinatio futuritionis eorum.

Ex quo etiam deducitur, eam ſcientiam, ſeu cognitionem practicam Dei non poſſe verſari circa res, vt futuras; & per ipſam nõ cognoſci, res eſſe futuras, ac proinde eam non eſſe ſcientiam viſionis earum; quia poſt eam ſcientiam ſupereſt decretum voluntatis diuinæ, vt futuræ ſint: nequit ergo eſſe ſcientia, ſeu cognitio viſionis earum, quas proponit voluntati diuinæ; quia ea poſsibilia in eo priori ſigno non ſunt futura; quia ea cognitio non efficit immediatè ea, vt futura attingendo immediatè eorum futuritionem, & effectionem, ſed ſolùm mediatè, & vt propoſitio, qua ea poſsibilia proponit voluntati, vt ſi velit, ea faciat.

Et quanuis hæc ſcientia practica, & factiua futurorum in Deo ponatur poſt decretum voluntatis diuinæ, vt à nonnullis ponitur: nihilominus tamen nequit eſſe viſio futurorum, tum quia ab eis Auctoribus non ponitur vt cognitio, & iudicium, ſed vt imperium, tum etiam, quia ſecundum ipſos non fiunt creaturæ immediatè ab ipſa, ſed mediante potentia executiua, quam conſtituunt poſteriorem decreto voluntatis, & poſteriorem eo actu imperij intellectus, ac proinde actus iſte in eo priori ſigno ante executionem omnipotentiæ non verſatur circa futura, vt futura; quia ſcilicet ſunt futura per executionem omnipotentiæ poſteriorem eo actu imperij.

Auguſtinus autem pro oppoſita ſententia adductus ei non fauet; quia

quia in eis locis nō loquitur de ſcientia viſionis, qua futura præcognoſcuntur futura, ſed de practica, qua nō cognoſcuntur futura; quia ex hac cognitione non ſunt immediatè futura. Et S. Thomas quãdo negat, rem futuram eſſe cauſam præſcientiæ forſam, tantum negat, eſſe cauſam phyſicam præſcientiæ Dei, quoad ſubſtantiam, quòd eſt veriſsimum, non verò eſſe aliquo modo cauſam, quoad denominationem præſciētię, aut quoad reſpectũ rationis ad ipſam rem futurã ſuper additũ eſſentiæ diuinæ, qui non eſt increatus; quia futuritio dicitur cauſa dictæ denominationis; quia præſupponitur vt fundamentũ ad ipſam denominationẽ. Vnde quanuis futuritio rei, ſit quaſi cauſa præſcientiæ Dei, quoad denominationẽ, non eſt ex eo cauſa alicuius increati; quia denominatio eſt creata, imò quaſi ficta, eſt tamen cauſa æterni, & non eſt mirũ; quia futuritio ipſa eſt æterna; quia res eſt ab æterno futura, & prius ratione, quàm denominatio præſcientiæ in Deo, de quo latiùs tractatu de voluntate. Ad rationem ergo aduerſariorum conſtat ex dictis.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia in decreto ſuæ voluntatis, tanquam in obiecto prius cognito?

SVpponimus primò, vt dicemus tract. de voluntate diuina, nullam rem quantumuis contingentem, ſeu liberam eſſe futuram, abſque decreto efficaci voluntatis diuinæ, quo ab æterno diſtinctè, & in particulari decreuit eas res tempore ſibi placito facere quaſdam ſe ſolo, & alias ſimul cum cauſa creata libera concurrendo cum ea, quia Deus omnia immediatè operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuę, aut ſe ſolo, aut ſimul cum cauſa creata.

Supponimus ſecundò, dictum diuinũ decretum ordine cauſalitatis prçcedere rem futurã etiã à nobis futuram; quia eſt cauſa illius; ideò enim res eſt futura; quia Deus decreuit, aut eam ſe ſolo efficere, aut ad eam concurrere cum cauſa creata: decretũ enim Dei circa futura à nobis ſolum eſt decretum concurrendi, ſeu cooperandi nobiſcum, de quo dicemus tractatu de voluntate diuina.

His ergo ſuppoſitis circa difficultatem, Bañez quæſt. 14. art. 13. dub. 3. Ledeſma diſp. de ſcientia futurorum, dub. 3. Aluarez lib. 2. de auxilijs, diſp. 1. & 11. Diſcalciati diſp. 8. dub. 1. Ruizius diſp. 25. ſect. 1. & plures alij recentiores docent, Deum certò cognoſcere

noſtra futura contingentia, ſeu libera in decreto ſuo efficiaci eorum futurorum, tanquam in obiecto prius cognito, quibus maximè fauēt Scotus in 1. diſtin. 39 quæſt. vnic. Richardus diſt. 38. artic. 1. quæſt. 5. Alenſis quæſt. 24. memb. 7. & Caietanus art. 13. Et id tradidiſſe videtur Hilarius 9. de Trinitate, dum ait: *Quæ Deus facere decreuit in ſua voluntate cognouit.* Et ratione videtur probari; quia dictum decretum eſt cauſa efficax futurorum contingentium immutabilis, & indeficiens: ergo in eo cognito (quòd certum eſt, à Deo cognoſci) nequit non cognoſci ab ipſo infallibiliter contingentia eſſe futura.

Belarminus verò lib. 2. de amiſsione gratiæ, cap. 2. Molina art. 13. diſput. 28. Suarez lib. 1. de abſoluta ſcientia futurorum, cap. 6. Vazquez diſput. 65. cap. 2. Arrubal diſp. 43. Heric. diſp. 6. cap. 3. & Faſolus dub. 11. docent, Deum ex eo, quòd videat ſuum decretum, ſeu in ſuo decreto viſo non cognoſcere certò contingentia eſſe futura: & meritò; quia decretum Dei, quanuis à nobis nequeat concipi, abſq; reſpectu ad creaturas, intrinſecè tamen, & prout in ſe eſt, nihil aliud eſt, quàm eſſentia diuina nuda, qua infallibili quodam modo, abſque aliquo ei ſuper addito, & abſque reali reſpectu ad res creatas, quas facit, eas decernit facere, vt dicemus tractatu de voluntate Dei: ergo Deus, qui ex ſe ipſo non aliter cognoſcit decretum ſuæ voluntatis, quàm vt in ſe eſt, nequit in eo tanquam in obiecto, & medio prius cognito cognoſcere certo futura, quæ facere decreuit. Et quanuis nos in decreto Dei concipiamus reſpectum rationis ad creaturas, quem Deus ſecundario, & occaſione noſtri intellectus cognoſcit, nequit ipſi eſſe medium ad eas cognoſcendas; quia ſicut nos non cōcipimus eum reſpectum, niſi prius cognitis ipſis rebus decretis; quia ab eis, vt à fundamētis extrinſecis illum ſummimus, ſeu concipimus: ita etiā Deus, qui quando ſecundario, & occaſione noſtri intellectus cognoſcit, non fertur ad noſtros conceptus formales, & obiectiuos, niſi prout ſunt in nobis non poteſt illum reſpectum cognoſcere, niſi etiam prius cognitis ipſis futuris, potius ergo ipſa futura ſunt Deo medium cognoſcendi illum reſpectum rationis, quàm è contra. Vnde ad rationem aduerſariorum reſpondemus, concedendo antecedens, & negando conſequentiam ob defectum reſpectus realis in decreto diuino ad creaturas.

Scotus tamen & Vazquez, quanuis in ea ſint ſententia, quòd Deus nequeat in ſuo decreto, tanquā in medio prius cognito præcognoſcere futura contingentia: addunt tamen decretum Dei eſſe cauſam ſufficientem, quanuis remotam certitudinis præſcientiæ futurorum contingentium, quia ex eo decreto poſito, tanquam ex cauſa res cō-
tin-

tingens eſt futurà, ex eo autẽ, quòd res contingens eſt futura certò, & infallibiliter cognoſcitur à Deo. Hæc tamen additio quãuis vera ſit de decreto futurorũ contingentiũ à ſolo Deo faciendorũ; quia decretum Dei eſt cauſa ſufficiens futuritionis eorũ, & conſequenter certitudinis præſcientiæ eorũ: eſt tamen falſa reſpectu futurorũ contingentium etiam à nobis faciendorum; quia ſolũ decretum Dei nõ eſt cauſa ſufficiens futuritionis eorũ, ſed etiã noſtra voluntas, ex eo autem, quòd decretum Dei nequeat irritari ſolum fit, quòd ex eo decreto optimè inferatur Logicè, quòd res futura ſit, ſi Deus decreuit circa illam, Deo autem repugnat inferre, & diſcurrere; quia tamẽ ex eo ſolo decreto, res non eſt futura, ideò ipſum ſolum non eſt cauſa ſufficiens adhuc remota certitudinis præſcientiæ eorum.

DIFFICVLTAS VII.

Quomodo ergo Deus certò, & infallibiliter cognoſcat futura contingentia?

RAtio difficultatis eſt; quia futura contingentia, ſeu libera non poſſunt à Deo cognoſci certò in ipſorum cauſa proxima partiali, quanuis auxilio efficaci præuenta, nec in ipſorum diuinis ideis, nec in ſcientia diuina ipſorum, nec in præſentia aliqua reali eorum in æternitate, nec in diuino decreto ipſorum, vt conſtat ex dictis: nec videntur, poſſe cognoſci in ipſiſmet; quia quouſque actu fiant videntur eſſe indifferentia, & ſuſpenſa ad fore, & non fore, cùm ſint contingentia, ſeu libera.

Dicẽdum nihilominus eſt, ex eo Deum certò, & infallibiliter cognoſcere futura contingentia; quia ſua infinita perſpicacitate attingit, & intuetur exiſtentiam determinatam, quàm futura contingentia poſteà, ſeu tẽpore futuro re ipſa habitura ſunt, quòd docuit Scotus in 1. diſt. 39. quæſt. 1. quẽ ſequuntur Vazq. diſp. 65. cap. 4. Suarez lib. 1. cap. 8. Aluarez lib. 2. diſp. 13. Ruizius diſp. 25. ſect. 8. & id abſq; dubio ſentit S. Thom. art. 13. dum in fine corporis ait: *Contingentia infallibiliter à Deo cognoſci in quantum ſubduntur diuino conſpectui ſecundum ſuam præſentialitatem*, id eſt; quia ſubduntur diuino conſpectui ſecundum ſuam præſentialitatem, ſeu actualem exiſtentiam; quã poſteà ſunt actu habitura.

Concludimus ergo, propriam, & proximam cauſam certitudinis, & infallibilitatis præſcientiæ diuinæ futurorum contingentium eſſe hæc duo; nempè infinitam perſpicacitatẽ, ſeu virtutem infinitã Dei ad cognoſcendum, & ipſum eſſe reale actua'è determinatè fu-

turum, quòd futura contingentia re ipſa habitura ſint ſuo tempore; quia quamuis dictum eſſe quoad exiſtentiam ſit abſens, & futurum; quia tamen Deus eſt infinitè perſpicax, illud ſua perſpicacitate attingit, ac ſi præſens eſſet; quia ens, quòd in vniuerſum eſt obiectum intelligibile non ſolum eſt ens præſens, ſed etiam præteritum, & futurum, & poſsibile; quia hæc omnia entia ſunt vera entia; imò eadem cum præſente, & intelligibilitas eſt quaſi paſsio entis; quia ergo ex vna parte eſſe futurum rei contingentis re ipſa, & determinatè eſt futurum, vt ſtatim oſtendemus, & ideò quantum eſt ex ſe, poteſt eſſe obiectum cognitionis certæ, & infallibilis, cui nequeat ſubeſſe falſum: quia ſuppoſita futuritione obiecti, quã ea præſcientia ſupponit, nequit quantum eſt ex parte ipſius obiecti futuri eius præſciētiæ ſubeſſe falſum, quia futurum ex ſuppoſitione, quòd eſt futurum, nequit non eſſe futurum, etiamſi abſolutè, ſeu ſimpliciter potuerit non eſſe futurum, & ex altera parte, ita Deus eſt infinitè perſpicax, vt alta, & abſentia, vt in ſe ſunt, cognoſcat ideò futura contingentia; quia re ipſa ſunt determinatè futura ea, quamuis ſint abſentia quoad exiſtētiam, certò, & infallibiliter à Deo cognoſcuntur, & quia ab æterno futura ſunt, ideò etiam ab æterno à Deo infallibiliter cognoſcuntur: ita tamen ſunt ab æterno futura, vt prius noſtro modo concipiendi intelligatur diuinum decretum ea faciendi, ſi ſolus Deus eſt illa facturus, & ſi noſtra voluntas etiam ſit illa factura prius ex eo decreto, & ex voluntate creata ſunt futura, & non ex ſe ipſis. Vnde dicta futura non repræſentantur in eſſentia diuina ante decretum diuinum, ſeu independenter ab eo, vt contra nonnullos aduertũt Vazquez, & Aluarez, etiam ſi ante illud repræſententur vt poſsibilia; quia ex ſe ipſis ſunt poſsibilia, ſeu non implicant contradictionem, & non ex diuino decreto.

Pro plena autem confirmatione noſtræ concluſionis probandum ſupereſt, futura cõtingentia vt lectio futura peccatum futurum, Antichriſtus futurus, & alia, eſſe determinatè, & diſtinctè futura, & cõſequenter enuntiationes ſingulas de ipſis, vt hęc lectio erit, peccatum hoc, erit Antichriſtus, erit eſſe determinatè, & diſtinctè veras; quia ab eo, quòd res eſt, vel non eſt propoſitio, eſt vera, vel falſa, & eo modo propoſitio formalis, ſiue mentalis, ſiue externa; vocalis videlicet, aut ſcripta eſt vera, aut falſa, quo res per eam ſignificata, vel repræſentata eſt, aut non eſt, vt dicemus diſputat. 7. Ex quo patet ſolutio ad rationem difficultatis in principio huius, & ſecundæ difficultatis poſitam; nempè, quòd futura contingentia, quamuis nequeant in ſuis cauſis, nec in reliquis prædictis certò cognoſci ob rationes adductas; in ipſiſmet tamen certò cognoſcantur

cog-

cognitione immediatè terminata ad ipſa, quia in ſe ipſis habent eſſe reale determinatum quanuis futurum, & acceptum à ſuis cauſis, ratione cuius certò obijciuntur diuino conſpectui, quia ei obijciuntur prout ſunt determinatè futura.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm in futuro contingente ſit determinata veritas?

QVia nihil, quòd eſt cognoſcibile, vt eſt in ſe extra cognitionem, quòd eo ipſo eſt cauſaliter, ſeu tranſcendentaliter verũ poteſt effugere perſpicacitatẽ diuinam; quia hæc eſt omnino infinita, ideò quando inquirimus: An Deus certò cognoſcat, contingentia eſſe futura, non dubitamus de perſpicacitate diuina: ſed an futurum cõtingens ſit determinatè cognoſcibile, vt in ſe eſt, ſeu an ſit determinatè verũ cauſaliter, ſeu tranſcendentaliter, v.g. lectio Petri futura; quia ſi id ſit ſic cognoſcibile, ſeu tranſcendentaliter verum, Deus id abſque dubio cognoſcet certò, & ideò inquirimus, an id ſit determinatè cognoſcibile, vt eſt in ſe, ſeu an ſit verũ cauſaliter, ſeu an in eo futuro ſit determinata veritas cauſalis, quòd eſt idẽ, ac quærere. An propoſitio ſingularis de futuro contingente v.g. *Petrus peccabit*, ſit determinatè vera, quòd directè inquirimus de propoſitione obiectiua, & indirectè de formali; quia ſi obiectiua, eſt determinatè vera; formalis etiã erit determinatè vera; quanuis hæc tantũ ſecundario, & deriuatiuè ab obiectiua, & etiã obiectiua ſumpta, vt potente obiectiuè cauſare iudicium ſui, vt eſt in ſe, qua ratione eſt vera tranſcendentaliter, ſeu in eſſendo eſt ſecundario, & deriuatiuè vera à ſe ipſa, vt iam iudicata: ipſa verò ſumpta, vt iam iudicata, vt eſt in ſe, erit primario vera, de quo dicemus diſp. 7. de veritate, diffic 3.

Pro huius tamen clariori intelligentia ſupponimus, propoſitionem, aliam eſſe formalem, aliam obiectiuam. Propoſitio formalis eſt propoſitio, vel repræſentans obiectiuam, ſi formalis ſit mentalis, vel ſignificans obiectiuam, ſi formalis ſit externa, vocalis videlicet, aut ſcripta. Propoſitio obiectiua eſt illud cõplexum, v.g. *Petrus peccabit*, vel quod repræſentatur per formalẽ mentalẽ, ſeu quod obijcitur ipſi propoſitioni mentali, vel quod ſignificatur per propoſitionẽ formalẽ extremã, & propoſitio obiectiua eſt duplex: vna eſt illud complexũ vt iudicatum, vt eſt in ſe extra iudicium, in qua veritas reperitur primario, & altera eſt illud complexũ, non vt iudicatum, ſed vt eſt extra iudicium, ſeu vt non iudicatum, in qua non eſt veritas primario,

ſed ſecundario, & deriuatiuè, quia eſt cauſa, ſeu potens eſſe cauſa iudicij ipſius complexi; veritatem verò tantum eſſe vnam, vt dicemus in ea, diſputat. 7. nempè conformitatem rei complexæ, ſeu propoſitionis obiectiuæ, vt iam iudicatæ cum ipſa re, vt eſt in ſe extra iudicium, & eam primario reperiri in ipſa re complexa, ſeu propoſitione obiectiua, vt iam iudicata conformiter ipſi rei, vt eſt in ſe extra iudicium, & ſecundario, & deriuatiuè in propoſitione formali, quia hæc eſt ſignum propoſitionis obiectiuæ iudicatæ, vt eſt in ſe, ſicut vrina dicitur ſecundario ſana; quia eſt ſignum ſanitatis, quę primario eſt in animali, & etiam ſecundario, & deriuatiuè reperitur in ipſa re complexa, vt eſt in ſe extra iudicium; quia ſic conſiderata eſt potens obiectiuè cauſare verum iudicium ſui, vt eſt in ſe, ſicut medicina dicitur ſana à ſanitate animalis, in quo primario reperitur; quia eſt cauſatiua ſanitatis, exiſtentis primario in animali.

Ob mutuam ergo relationem propoſitionis formalis, & obiectiuæ, quòd dictum fuerit, quo ad veritatem, de propoſitione obiectiua ſingularis, de futuro contingente, etiam eſt ſuo modo, & proportionabiliter intelligendum, & applicandum propoſitioni formali, & è contrà. Et ob ſubordinationē quo ad veritatē propoſitionis formalis, & obiectiuæ nō iudicatæ ipſi obiectiuæ iudicatæ, in qua primario reperitur veritas, quod dictum fuerit de veritate cuiuslibet, applicādum eſt alijs duabus ſuo modo; quia ſi vna ex illis eſt ſuo modo vera, aliæ duæ etiam erunt veræ, quælibet ſuo modo, v.g. ſi propoſitio obiectiua non iudicata eſt vera cauſaliter, & ſecundario; ipſa iam iudicata erit vera formaliter, & primario, & propoſitio formalis erit vera repræſentatiuè, vel ſignificatiuè, & ſecundario, de quo latè dicemus in ea diſput. 7. de veritate.

Hoc ergo ſuppoſito circa difficultatem Aureolus in 1. diſtin. 39. quęſt. 1. art. 1. Catherinus in opuſculo, de veritate enuntiationum. Ægidius in 1. diſt. 38. quæſt. 3. & Rubius 1. de interpretatione, cap. 8. docent, nullam propoſitionem ſingularem de futuro contingente, v.g. *Petrus peccabit*, eſſe determinatè verā, nec determinatè falſam, ſed tantum eſſe veram, vel falſam diſiunctim, non diſiunctiuè, quibus maximè fauent Caiet. quæſt. 14. art. 13. Toletus, Fonſeca, Molina, imò & Ariſtoteles 1. de interpretatione, cap. 8.

Sententia hæc probari videtur; quia propoſitio eſt, vel dicitur vera, ab eo, quòd obiectum illius eſt, & falſa ab eo, quòd non eſt, v.g. ſi propoſitio ſit formalis dicitur vera, vel falſa ab eo, quòd res complexa, quam repræſentat, vel ſignificat eſt, aut non eſt in ſe, & propoſitio ſi ſit obiectiua ſiue iudicata, ſiue nondum iudicata dicitur vera, vel falſa ab eo, quòd res repræſentata, vel ſignificata eſt, aut non eſt

in ſe, ſeu quod idē eſt, propoſitio formalis eſt vera, ſi ſit cōformis ſuo obiecto complexo, quòd repræſentat, aut ſignificat, & eſt falſa, ſi nō ſit ſuo obiecto conformis modo prædicto. Et propoſitio obiectiua eſt vera, ſi res repræſentata, vel ſignificata per formalem repræſentetur, vel ſignificetur vt eſt in ſe: ſed futurum contingens, v. g. peccatum Petri futurum, quod eſt obiectum propoſitionis formalis ſingularis de futuro contingente repræſentatum, aut ſignificatum per illam non eſt determinatè futurum, nec determinatè non futurum, ſed eſt indifferens, & quaſi ſuſpenſum ad fore, & ad non fore, quouſque actu fiat; quia quouſque fiat eſt contingens, & liberum, & dependens à cauſa indifferente, & nondum determinata ad fore illius, ac proinde eſt in ſe indifferens, & tantum futurum, aut non futurum indeterminatè, & diſiunctim: ergo propoſitio formalis repræſentans, vel ſignificans futurū contingens, & obiectiua repræſentata, vel ſignificata per ipſam formalē, non eſt determinatè vera, nec determinatè falſa, ſed eſt indeterminata, & indifferens, & quaſi ſuſpenſa, vt ſit vera, vel falſa diſiunctim quouſque cauſa illius determinetur, & illud efficiat.

Et confirmatur; quia ſi propoſitio ſingularis de futuro contingente eſſet determinatè vera, nihil eſſet contingens, ſeu liberum, ſed omnia neceſſariò euenirent, quod eſt maximè abſurdum. Conſequētia conditionalis probatur; quia ſi talis propoſitio, v. g. Petrus peccabit, eſt determinatè vera, erit neceſſario vera, & conſequenter futurum repræſentatum, vel ſignificatum per formalē eueniet neceſſario. Quod autem ſi propoſitio ſingularis de futuro contingente ſit determinatè vera, ſit neceſſario vera, probatur; quia ſi ſemel eſt vera, nequit non eſſe vera ab ęterno; quia eadem eſt ratio illius durationis, in qua ſemel fuit vera, & cuiuſcumque alius durationis præcedentis in infinitum, quod autem eſt ab æterno verū, nequit nō eſſe verum, ſi ergo illa propoſitio nequit nō eſſe vera, eſt neceſſario vera.

Scotus verò Bonauent: Gregor. Gabr. Ricard. Maior, Ocham, Capreol. & Marſil. in 1. diſtin. 38. Vazq. diſp. 66. Sotus, Suarez, Corduba, & alij, quos referunt, & ſequuntur Arrubal diſput. 41. cap. 2. Ruizius diſput. 23. ſect. 2. & Heric. diſput. 6. cap. 7. docent, & meritò, propoſitiones ſingulas de futuro contingente eſſe diſtinctè, & determinatè veras, vel diſtinctè, & determinatè falſas, ſeu eſſe veras, vel falſas diſiunctiuè, non diſiunctim.

Id autem à nonnullis probatur ratione Theologica, deſumpta ex prædictione, & ex ſcientia diuina, qua reuelat, & ſcit propoſitiones ſingulares de futuro contingente, ſeu ipſa futura contingentia; nos tamen eà non vtimur; quia ſi ex prædictione, & ex

ſcientia diuina futurorum contingentium, probemus futura contingentia eſſe determinatè futura ex futuritione determinata eorum probata ex prædictione, & ex ſciētia diuina qua ea prædicit, & præſcit, non poſſumus probare præſcientiam diuinam eorum, aliàs de primo ad vltimum probaremus, Deum præſcire futura contingentia; quia ea prædicit, & præſcit.

Noſtra ergo ſententia ratione naturali probatur; quia quando effectus contingens fit, v. g. quando Petrus peccat, tunc eo tempore eſt verum, quod Petrus determinatè peccat: ergo propoſitio formalis (& ſuo modo obiectiua) anteà, & ab æterno prolata ſignificans illum effectum eo tēpore eſſe futurū, erit determinatè vera; quia ſignificat poſteà futurū eſſe determinatè, quòd re vera poſteà erit determinatè; illa autem propoſitio formalis, quæ ſignificat rem ſicuti eſt pro eo tempore, pro quo eam ſignificat, eſt determinatè vera.

Ad rationem ergo aduerſariorum reſpondemus, concedendo maiorem: negando tamen minorem; nempè futurum contingens, quòd eſt obiectum propoſitionis ſingularis, de futuro contingente non eſſe determinatè futurum, & ad eius probationem concedimus, futurum contingens eſſe verè contingens, & liberum, non tamen eſſe indifferens ad fore, & non fore; quia contingentia, & libertas effectus non conſiſtit in aliqua indifferentia ſui, ſed in eo tãtum, quòd determinatè proueniat à cauſa in actu primo indifferente ad faciendum; & non faciendum illum, in quo libertas effectus diſtinguitur à libertate cauſæ; quia libertas cauſæ in eo conſiſtit, quòd ita ſit in actu primo indifferens ad faciendum, vel non faciendum illum, vt ſicut fecit illum potuerit pro ſua libertate non facere illum: ergo futurum contingens, quamuis ſit contingens, ſeu liberum, poteſt eſſe determinatè futurum; quia contingentia, ſeu libertas effectus non conſiſtit in indifferentia aliqua ſui ad eſſe, & ad non eſſe, ſed in eo tantum, quòd proueniat à cauſa in actu primo non determinata ad effectum, ſed indifferente, ſeu potente eum efficere, & non efficere prout maluerit; ita tamen, vt quãdo effectus liber actu producitur proueniat à cauſa, quæ in actu primo eſt indifferens, ſeu à nullo alio determinata, eo tamen tēpore productionis pro ſua libertate determinata in actu ſecundo, ipſa videlicet productione effectus, quæ eſt actus ſecundus, & quando effectus contingens, ſeu liber nondū actu producitur, ſed poſteà eſt producendus, ſit futurus ab ipſa cauſa non determinatã, ſed in actu ſecundo determinanda pro ſua libertate in ea duratione, in qua illum producet.

Ad confirmationem reſpōdemus, ex eo quòd propoſito de futuro cōtingēte ſit ſemel, & ab æterno vera ſolū ſequi eſſe neceſſario verā,

&ip-

& ipſum futurum, per eam ſignificatum eſſe neceſſario futurum, neceſsitate tantum conſequente, & ex ſuppoſitione, quòd ipſa fuerit ſemel, & ab æterno vera, & futurum ſignificatum, per ipſam fuerit ſemel, & ab æterno futurum, non tamẽ neceſsitate antecedente, & ſimpliciter; quia id ex cuius ſuppoſitione eſt neceſſariò vera, potuit liberè nõ poni, ſeu ſupponi, ſed pro libito cauſæ potuit enũciatio illa nõ eſſe vera, & ſignificatũ per ipſam, nõ eſſe futurum hęc autem neceſsitas ſecundum quid, ſeu ex ſuppoſitione futuritionis effectus liberi, & veritatis enuntiationis de illa, ſufficit vt cognitio Dei eam futuritionem, & veritatem attingens, ſit certa, & infallibilis, cui nequeat ſubeſſe falſum; quia hæc cognitio ſupponit obiectum cognitũ eſſe futurum, quod autẽ eſt futurum ex ſuppoſitione, quod ſit futurũ, nequit ex ſuppoſitione nõ eſſe futurum; quãuis ſimpliciter potuerit non eſſe futurum, de quo latius diſ. 13.

Ex dictis conſtat, quod quanuis futurum contingẽs, ſeu liberũ non exiſtat actu, eſt tamen actu, & ab æterno verum obiectiuè cauſaliter, ſeu tranſcẽdentaliter; quia verum obiectiuè cauſaliter cõſiſtit in eo, quòd poſsit obijci iudicio, vt eſt in ſe.

Et futurum contingens, quanuis actu non exiſtat, poteſt tamen obijci actu iudicio, vt in ſe eſt, ſicut pręteritum, quanuis actu non exiſtat; eſt tamen actu obiectiuè verum cauſaliter, ſeu tranſcendentaliter; quia quantum eſt ex ſe poteſt obijci iudicio, ſeu illud obiectiuè cauſare.

Et poſsibilia, quanuis actu non exiſtant; ſunt tamẽ actu vera obiectiuè tranſcendentaliter; quia quantum eſt ex ipſis poſſunt obiectiuè cauſare iudicium ſui, vt in ſe ſunt.

Verùm ergo obiectiuè, adhuc tranſcendentale diſtinctum eſt ab ipſo ente, quod obijcitur, aut poteſt obijci iudicio; quia ens non eſt actu ens, niſi actu exiſtat, eſt tamẽ actu verum obiectiuè, quanuis actu non exiſtat, nec extiterit, nec extiturum ſit; quia iudicatur; aut quia poteſt iudicari, vt eſt in ſe: eſt enim veritas obiectiua, etiam tranſcendentalis, extrinſeca denominatio conueniens enti: veritas obiectiua formalis eſt extrinſeca denominatio iudicati, vt eſt in ſe, & veritas obiectiua tranſcendentalis, eſt extrinſeca denominatio iudicabilis: & verum obiectiuum eſt concretũ pro materiali dicens *ens*, & pro formali ipſam extrinſecam denominationem actu conuenientem enti, quanuis non exiſtenti; quia quanuis actu non exiſtat, iudicatur tamen, aut poteſt iudicari, vt in ſe eſt.

Vnde verum obiectiuè, etiam tranſcendentalem diſtinguitur ab ente, tanquam includens ab incluſo; quia eſt concretum includẽs ipſum ens, tanquam ſubiectum, & ipſam extrinſecam denomina-

nationẽ, tãquam formam ea proportione, qua album diſtinguitur à corpore, & includit corpus, & albedinem.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia conditionata.

Difficultas hæc procedit de futuris contingentibus conditionatis, in quibus particula conditionalis, v. g. *ſi*, vel alia æquiualens ſignificat coniunctionem in tempore vnius cum alio, non puram abſque aliqua conducentia vnius ad aliud, vt contingit in hoc futuro: ſi Petrus eſt diues: Ioannes eſt nobilis, in quo particula *ſi*, tãtum ſignificat cõiunctionem, puram in tempore Petri diuitis cũ Ioanne nobili, abſq; cõducentia Petri diuitis ad nobilitatem Ioannis, quæ vt ſic nõ eſt cõditionalis, ſed purè copulatiua, æquiualẽs cõiũctioni *&*; quia ſenſus illius eſt: Petrus eſt diues, & Ioannes eſt nobilis; ſed procedit de futuris, in quibus particula cõditionalis eſt, copulatiua cauſaliter, ſeu ſignificat coniunctionem cauſalem vnius cum alio, vt cõtingit in hoc futuro: ſi Petrus vocetur à Deo, reſpondebit vocationi: & procedit nõ ſolum de futuris cõtingẽtibus ſub cõditione, quę nunquam ſunt futura abſolutè, v. g. ſi Petrus vocaretur reſpõderet, qui tamẽ non eſt vocandus, nec reſponſurus, ſed etiã de futuris ſub cõditione, quæ ſunt abſolutè futura in aliquo poſteriori ſigno; quanuis in aliquo priori ſint futura ſub conditione, v. g ſi Petrus vocetur, reſpondebit.

Difficultas ergo procedit de contingentibus ſub conditione cauſulis futuris, tàm de nũquam abſolutè futuris, quàm de abſolutè futuris in poſteriori ſigno; quia cognitio omnium eorum, & præcipuè eorum, quæ in poſteriori ſigno ſunt abſolutè futura, eſt Deo neceſſaria ad prædeſtinationem, & prouidẽtiam erga creaturas rationales, vt eorum cognitione, quaſi dictus rectiſsimè, & prudẽtiſsimè, vt ipſum decet, illis prouideat; quia abſq; ea ſcientia ignorabit, quæ cogitatio erit efficax; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ tantum ſcit, quæ ſit poſsibiliter efficax, non verò, quæ re ipſa erit efficax.

Circa difficultatẽm, ergo Thomiſtæ, præſertim illi, qui phyſicam prædeterminationem admittunt, conſtanter affirmant, Deum non cognoſcere certò contingentia ſub conditione futura, v. g. quòd Petrus conſentiret, ſi tali vocatione excitaretur, aut quòd conſentiet,

tiet, ſi vocetur; concedunt tamen Deo cognitionem, coniecturalem eorum futurorum, non cõiectura ſe tenẽte ex parte, actus cognitionis diuinæ; quia talis coniectura eſt Deo indigna, & impoſsibilis; ſed coniectura ſe tenente ex parte obiecti; quia Deus cognoſcit certò eſſe probabile, aut probabilius, aut moraliter certum, quòd voluntas, poſsita hac, aut illa conditione conſentiret, aut conſentiet, ita Cabrera 3. par. quæſt. 1. ar. 3. diſp. 1. Ledeſma diſp. 2. de ſcientia contingentium, Curiel lib. 1. controuerſ. 7. art. 1. & id inſinuant Catherinus opuſc. de præd. p. 2. & Ianſen. c. 47 concordan.

Idem, quamuis obſcurè docere videtur Nauar. controu. 36. dum ait, in Deo non reperiri formaliter ſcientiam horum futurorum, ſed eminẽter, ſeu virtualiter in eo conſtituens hanc eminentiam, quòd ſcilicet Deus certò cognoſcat cauſas ex quibus, probabiliter poteſt colligi veritas eorum futurorum.

Sententia hæc ſuaderi poteſt 1. ex Scriptura, vbi ſæpè quando à Deo prædicuntur futura contingentia, conditionata, additur particula *fortè*, quę eſt coniectantis, non certò ſcientis, vt denotetur incertitudo cognitionis, & prædictionis eorum, vt Matth. 11. *Quia ſi in Sodomis factæ fuiſſent virtutes, quæ factæ ſunt in te, fortè manſiſſent vſque in hunc diem.*

2. ex Auguſt. 1. de prædeſt. Sanctorum cap. 14. qui explicans illud Sapient. 4. *Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius*, ait: *Dictum eſt ſecundum pericula vitæ huius, non ſecundum præſcientiam Dei, qui hoc præſciuit, quòd futurum erat, non quod non futurum erat*: Auguſtin. ergo dum ait, contingens quòd ſubcõditione pręditur; nẽpè, quòd ſi viueret intellectus illius eſſet malitia mutandus non fuiſſe prædictum; quia præſciretur à Deo, ſed quia pericula pręſentis vitæ id indicabant: ſentire videtur contingentia ſub conditione futura non certò cognoſci à Deo, & idem ſignificat Proſp. in Epiſt ad eundem Auguſtinum.

Et ratione probatur; quia propoſitio conditionalis de futuro contingente non eſt vera: ergo nequit à Deo ſciri, ſeu certò cognoſci.

Conſequentia patet, antededẽs autem probatur 1. quia veritas cõditionalis conſiſtit in bonitate illationis, ſeu conſequẽtiæ, quia propoſitio cõditionalis, nihil aliud ſignificat, quã vnum inferri ex alio: ſed in propoſitione cõditionata de futuro cõtingenti, vnum nõ benè infertur ax alio; quia non ſequitur, ſeu infertur neceſſariò ex illo, ſed contingenter, ſeu defectibiliter, v.g. in hac: *ſi Petrus vocetur reſpondebit*, illatio autẽ, ſeu conſequentia, quę non eſt neceſſaria, non eſt bona; quia in ea antecedens poteſt eſſe verũ, & cõſequẽs falſum: er-

ergo propoſitio cōditionalis de futuro contingenti,nō eſt vera, cū non ſit bona illatio,ſeu conſequentia.

Secundò probatur idem primum antecedens : nempè quod propoſitio conditionalis,dè futuro contingenti non ſit vera ; quia ſignificat rem forè aliter,quàm futura eſt;quia ſignificat, effectum contingentem ſub conditione eſſe futurum determinatè, & tamen non eſt determinatè futurus;quia non eſt vnde ſit,aut eſſet futurus; quia non à cauſa ſecunda;quia ex ea quanuis completè diſpoſita, & ſub conditione efficaci præuenta,omnino,liberè,&indifferenter futurus eſt,aut eſſet effectus,nec ex decreto aliquo:quia in Deo nō eſt decretum,quo ſtatuat quod illum producet, ſi talis adſit conditio, aut quo illum produceret,ſi talis adeſſet cōditio, quia ad id vanè,& ſuperfluè poneretur decretum, præſertim quādo conditio nūquam eſt futura,& futurum nunquam eſt futurum.

Et confirmatur hæc ſecunda probatio antecedentis; quia abſque decreto aliquo abſoluto,aut ante illud,nihil eſt determinatè futurum abſolutum:ergo nec abſq;decreto,quo Deus decernat futurum ſub conditione,vel ante tale decretum erat aliquid,aut eſſet determinatè futurum ſub conditione.

Molina verò diſp.14.Vazq.diſp.67.Suarez lib.2.cap.1. Leſius in Opuſculo cap.19.Albiz diſp.7.ſect.1.Herice diſp.7.Faſolus dub. 13.Mæratius diſp.28.Ruyz.diſp.61.ſect.3.diſp.7.ſect.1. & plures alij docent,& meritò,Deum certò cognoſcere contingentia futura ſub cōditione,quòd etiam admittunt Aluar.lib.2. de Auxilijs diſp. 7.Gonz.diſp.44.Zum.diſp.8.& Rip.dub.4.& id ſatis indicat S. Th. 3.p.q.1.ar.5.

Probari autem poteſt primo ex Scriptura,1.Regum 23.vbi Dauid,qui timens Saulem fugerat in Ceilam,conſuluit Deum, an ſi ipſe maneret in Ceila, Saul deſcenderet aduerſus eum,& an ſi deſcenderet,ciues Ceilæ traderent eum in manus Saulis, & ad vtrumque reſpondit Dominus,*Deſcendet,& tradent te.* Et 3.Reg.11.*Non ingrediemini ad eas,certiſsimè enim auertent corda veſtra, vt ſequamini Deos earum.* Et Ieremiæ 38.ipſi Ieremiæ ſuadenti fugam Regi ad Caldeos,ait Rex.*Solicitus ſum propter Iudæos, qui transfugerunt ad Chaldæos,ne forte tradar in manus eorum,*& reſpondit Ieremias:*Non te tradent.*Et Matth.11. *Væ tibi Corozain,væ tibi Bethſaida;quia,ſi in Tyro,& Sidone factæ eſſent virtutes, quæ factæ ſunt in vobis, olim in cilicio,& cinere pœnitentiam egiſſent.* Ergo Deus certò præcognoſcit cōtingentia futura ſub cōditione, aliàs eius prædictioni, & oraculo poſſet ſubeſſe falſum.

Ad hæc,& ad alia ſimilia teſtimonia,quibus contingentia forè

sub

ſub conditione prædicuntur à Deo, reſpondent aduerſarij, in eis nō prædici à Deo quid certò euenturum eſſet, ſed quid appareat forè, conſiderata earum perſonarum affectione, & diſpoſitione.

Hæc tamen interpretatio, & reſponſio, in primis eſt contra proprietatem verborum, quibus ſignificatur cōtingentia illa futura eſſe, ſub aſsignatis conditionibus, & non quod appareat.

Deinde hæc interpretatio, non ſatis commendat perfectionem præſcientiæ, & prædictionis Dei, qui nequeat certò cognoſcere, & aſſequi euentum futurum, ſed tantum cauſas ex quibus probabiliter appareat futurum, ita vt quando de eo interrogetur, poſsit reſpondere, ſe eum non poſſe certò præſcire, ſed tantùm quòd præſens diſpoſitio rerum ſit talis, vt ex ea appareat eum euentum futurum.

Vnde 3. non magis tribueretur Deo in prędicendo, quàm poſſit dæmon prædicere, qui ex rerum diſpoſitione prædicere poteſt, & ſæpè prædicit. Et quartò, cùm euentus poſſet aliter euenire: vel quia prę ſens diſpoſitio, & affectio poſſet poſtea mutari; vel quia quāuis perſeueraret, nō ſemper cogeret ad euentum illi, quibus diuinæ prædictiones fierent, manerent anxij, & dubij de euentu.

Deinde aduerſarij alijs modis conantur prædictis, & alijs ſimilibus teſtimonijs reſpondere, quos omittimus; quia facilimè impugnari poſſunt; videri tamen poterunt apud Suarez, Leſium, Herice, Faſolum, & Ruyzium.

Secundò, ſententia noſtra probatur ex Patribus; quia plures hanc præſcientiam contingentium ſub conditione futurorum apertè cognoſcunt, aut ſupponunt.

Auguſtinus 1. ad Simplicianum q. 2. eam ſupponit, dum de reprobis ait: *Si vellet* (nempè Deus) *etiam ipſorum miſereri, poſſet ita vocare quomodo illis aptum eſſet, vt conuerterentur.* Supponit ergo Auguſtinus Deum præſciuiſſe, quòd ſi reprobi taliter vocarentur, reſponderent. Et eamdem ſcientiam conditionalem apertè indicat de bono perſeuerantiæ cap. 8. & 9. & 14. & libr. de ſex quæſt. contra Paganos quæſt. 2. & de prædeſtinatione Sanctorum cap. 9. & ſæpè alibi.

Præterea Sancti Patres varias tractant quæſtiones, in quibus dicta præſcientia conditionata neceſſariò ſupponitur; quia quærūt: cur Deus creauit dæmones, quos præſciebat futuros eſſe malos, id eſt. Cur Deus decreuit eos creare, cùm præſciret, quòd ſi crearentur, futuri erant mali. De quo Damaſcenus Dialogo contra Manichęos, & Auctor Homiliæ de Adam, & Eua apud Chryſoſtomum tom. 1. & Baſilius homil. quòd Deus non ſit auctor malorum; quæ-

runt

runt etiam: cur Deus creat eos, quos ſcit, futuros eſſe peccatores? Et non acturos pœnitentiam? de quo idem Damaſcen. lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 22. & Gregor. Niſſenus orat. Cathequit. c. 7. Et etiam quærunt: cur Deus permiſit hominem tentari à diabolo, cùm præſciret caſurum? & cur ſi præſciuit caſurum, non impediuit? De quo Tertul. lib. 2. & cur Deus iuſtos nõ aufert ex hac vita, quos præſcit peccaturos, & damnandos, ſi ſinantur viuere? De quo Auguſt. lib. de Correption. & gratia cap. 8. & cur homini primo dedit mandatum, a quo præſciebat, eum præuaricaturum? De quo auctor homiliç de Adam, & Eua.

Hæc & ſimilia tractantur à SS. Patribus, quæ in Deo ſupponunt dictam præſcientiam conditionatam ex parte obiecti, & tamẽ nullus Patrum negat, id ſic præſciri à Deo, ſed eas quæſtiones ſoluũt adducendo alias cauſas.

Et ratione probatur, & in primis à priori; quia ſicut contingentia abſolutè futura certò cognoſcuntur à Deo futura; quia ipſa ſunt futura determinatè; quia ſuſpenſio ad forè, & non forè eſt impoſsibilis; quia res tempore futuro, quod ipſi rei erit præſens, erit determinatè, & ita ante illud, & ab æterno eſt determinatè futura: ita etiam in contingente ſub conditione futuro, quòd nunquam eſt abſolutè futurum, eſt impoſsibilis ſuſpenſio ad forè, & non forè ex ſuppoſitione illius conditionis; quia ſi ea conditio poneretur, res non maneret ſuſpenſa ad forè, & non forè; ſed determinatè eſſet futura, aut determinatè nõ eſſet futura: ergo à Deo infinitè perſpicaci, ſeu intellectiuo certò, & infallibiliter cognoſcitur, quòd ſi ea conditio poneretur res cõtingens eſſet determinatè futura, aut quod non eſſet determinatè futura.

Et ſimili, aut eadem ratione probatur contingentia; quæ in poſteriori ſigno ſunt abſolutè futura, in priori ſigno antequam ſint abſolutè futura certò præcognoſci à Deo futura ſub conditione poſitionis cauſæ, aut diſpoſitionis, ex qua in poſteriori ſigno futura ſunt abſolutè, ex quo magis declarabitur, & cõfirmabitur, quod dictum eſt de contingentibus ſub conditione futuris, quę nunquam ſunt abſolute futura.

Probatur ergo quia in eo priori ſigno ſunt diſtinctè, & determinatè futura ſub cõditione poſitionis cauſæ, aut diſpoſitionis, v. g. Petrus, ex tali vocatione conſenſurus eſt abſolutè in priori ſigno ante decretum Dei dãdi Petro vocationẽ, ex qua cõſenſurus eſt abſolute, & verũ eſt, quòd ſi Petrus vocetur, cõſentiet determinate; quia ea vocatione te ipſa poſita, Petrus verè, & determinate cõſentiet: ergo in eo priori ſigno hęc contingentia certò à Deo pręcog-

noſ-

noſcuntur futura ſub ea conditione;quia Deus, vt potè infinitè perſpicax certò cognoſcit omne verum,& omne futurum, & quomodo libet futurum.

Ex eo ergo Deus certò cognoſcit,contingentia ſub conditione futura;quia ſua infinita perſpicacitate immediate attingit exiſtẽtiam,quàm determinatè ſunt,aut eſſent habitura ex hypotheſi cõditionis,itaut proxima cauſa certitudinis ſcientię eorum ſit infinita perſpicacitas intellectus diuini, & eſſe reale determinate futurum;quòd ſub conditione ſunt,aut eſſent habitura , ratione cuius propoſitiones conditionales, quæ de illis fiunt, ſunt determinatæ veritatis,quæ nequit ſubterfugere perſpicacitatem infinitã diuini intellectus,qui omne cognoſcibile,& verũ,immediatè, & eo modo, quo eſt ens,& verum attingit.

Secundò probatur à poſteriori; quia aliàs Deus abſq; ea præſcientia contingentium ſub conditione futurorum, tanquam cæcus procederet in prouidẽdo creaturę rationali;quia decerneret vocare hac,aut illa vocatione,aut omitteret decernere non præſciendo certò,quid ex ea vocatione,aut ex omiſsione vocationis ſequuturum ſit,aut eſſet,niſi poſtquam vocare decreuit,aut omiſsit decernere: vt ergo Deus circunſpectè , & perfectè, vt ipſum decet,prouideat creaturæ liberæ,& circa eam decernat,aut ommittat decernere,debet prius certo cognoſcere quid ſequetur , aut ſequeretur, ſi hoc,aut illud concedat , aut concederet ; quia abſque ea ſcientia ignorabit,quę cogitatio erit efficax ; quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ tantum ſcit,quæ ſit,aut eſſet poſsibiliter efficax; nõ verò quæ re ipſa erit,aut eſſet : eſt ergo Deo neceſſaria dicta ſcientia conditionata ex parte obiecti ad prouidentiam creaturæ liberæ; quia ea ſola cognoſcit certo , quæ cogitatio erit , aut eſſet efficax,& ea quaſi ductus decernet illam concedere , aut id non decernet.

Omnibus prædictis fundamentis,quibus noſtra ſentẽtia probata eſt,probatur Deum non ſolùm certò cognoſcere cauſas, ex quibus probabiliter poſsit colligi futuritio conditionata contingentium,in quo Nauarrete conſtituit eminentiam cognitionis diuinæ futurorũ contingentium conditionatorum,ſed etiam certò cognoſcere ipſa futura contingentia cõditionata in ipſis formaliter,& actu, quia ea actu,& formaliter in ipſiſmet prędicit,& reuelat,non poſſet autem ea formaliter , & in ipſiſmet prædicere,ſi ea formaliter , & in ipſiſmet non ſciret.

Quòd ſi obijcias: Deus prius ratione,quã decernat aliquid facere, &quàm voluntas noſtra ſit aliquid abſolutè operatura,certò ſciuit,

quid voluntas noſtra ſit ſub conditione aliqua operatura: ergo ea cō ditione poſita, non poteſt non operari; quia nequit reddere falſam preſcientiam Dei.

Reſpondemus, ea ſcientia diuina conditionata, non auferri libertatem noſtræ voluntatis, vt latius dicemus difficul. 13. quia ea præſcientia diuina ſupponit noſtram liberam determinationem ſub conditione futuram, quanuis antecedat eam abſolutè futuram, vt ſuæ prouidentiæ ſternat viam ad ſuauiter prouidendum.

Ad fundamenta ergo aduerſariorum reſpondeamus, & ad primum deſumptum ex particula *fortè*, addita nonnullis diuinis prædictionibus contingentium, ſeu liberorum ſub conditione futurorum.

Reſpondemus, eam particulam non eſſe additam ob incertitudinem aliquam præſcientiæ, aut prædictionis diuinæ, vt aduertunt Hieronymus in cap. 2. Ezechiel, & in 26. Ieremiæ, & Theodoretus ſuper eiſdem locis. Gregor. Homil. 9. & 18. in Ezechielem. Ambroſius lib. 2. de pœniten. cap. 5. Chryſoſtomus homil. 78. in Matthęū, Auguſtinus in illud Pſalmi 2. *Ne quando iraſcatur*, & Tractat. 37. in Ioannem S. Thomas, & alij, & meritò; quia incertitudo, & dubitatio repugnant cognitioni, & prædictioni diuinæ, ea ergo particula *fortè*, additur diuinis prædictionibus, vel vt denotetur libertas effectus, vt aduertunt Hieronymus, Remigius, & alij, vt contingit in teſtimonio illo Matth. 11. ab aduerſarijs adducto, vel ad ſignificandam difficultatem futuritionis effectus, vt aduertit Greg. homil. 18. citata.

Et ad teſtimonium Auguſtini reſpondemus, cùm quando ait illud Sapientiæ 4. *Raptus eſt, &c.* non eſſe dictum ſecundum præſcientiam, loqui de præſcientia abſoluta, qua Deus præcognouerit in paruulis merita abſolutè futura, ob quæ prematurè rapiantur; quia Deus ęa non pręſciuit; quia verè non erant futura, & ideo ait, non fuiſſe dictum ſecundum præſcientiam meritorum abſolutè futurorum, quæ confert ad præmium, vel ad pœnam; quia ibi loquitur contra quoſdam, qui exiſtimabant paruulos propter merita, aut demerita quæ Deus præſciebat, eos habituros eſſe, ſi viuerent obtinere à Deo exire ex hac vita cum baptiſmo, vel ſine illo; ſed ait dictum fuiſſe ſecundum pericula huius vitę; quia ſecundum ea, quæ infanti occurrerent, ſi viueret, certò præcognouit Deus, intellectum illius mutandum forè.

Et eodem modo Proſper. qui iſta propoſuerat Auguſtino contra eoſdem, docet ea merita ſub conditione eſſe commentitia, & abſurdum eſſe merita, quæ non ſunt abſolutę futura eſſe præſcita;

cita, intelligit præſcientia abſoluta, quæ conferat ad premium, vel ad pœnam.

Et ad rationem reſpondemus negando, quòd propoſitio ſingularis cōditionalis de futuro cōtingenti non ſit vera; quia vt iam diximus, id, quod per ipſam ſignificatur ex hypotheſi, ſeu ſub cōditione futurum, ſic eſt verè futurum.

Et ad primam probationem cōcedimus, quòd in ea propoſitione vnum nō inferatur ex alio, nec id ea ſignificatur; quia quādo eā proferimus nō intendimus argumentari, ſed ſolū ſignificatur cōiunctio cauſalis vnius cum alio, vel ex alio ſub cōditione concepto non vt neceſſaria, ſed vt futura; quia ſolū intendimus ſignificare, quid re ipſa ſequuturum ſit, aut eſſet, ſi talis cōditio ponatur, aut poneretur, & quem effectum ea cōditio ſit, aut eſſet habitura, vt patet ex omniū intentione, & ſenſu: qui enim certò præcognoſcēs, Petrum peccaturum craſtina die, ſi viuat, affirmaret: *ſi Petrus viuit craſtina die peccabit*; nō proferret falſum: ſignum ergo eſt, ea propoſitione nō ſignificari neceſſariam illationē vnius ex alio, ſed cōiūctionem, vel connexionem cauſalem vnius cum alio; ac proinde nō eſt generaliter verum, quòd veritas propoſitionis conditionalis conſiſtat in bonitate illationis, ſeu conſequētiæ, niſi quando ea propoſitione intenditur ſignificari illatio vnius ex alio: imò exiſtimamus, quòd vt eſt illatio, nequeat dici vera, ſed bona: quia vt illatio non tam eſt iudicium, ſeu affirmatio vnius de alio ſub conditione concepto, quā diſcurſus, ſeu argumentatio vnius ex alio.

Vnde cōditionalis neceſſaria, *vt ſi ſol lucet dies eſt*, quatenus infert vnum ex alio, ſolum erit bona, & ad eā vt ſic requiſita eſt neceſſaria cōnexio inter ſolem lucētem, & diem: poterit tamē etiam eſſe vera, quatenus etiam eſt affirmatio vnius de alio ſub cōditione cōcepto, & ad eā vt ſic non erat requiſita illa neceſſaria connexio, ſed ſufficeret coniūctio cauſalis vnius cū alio, ſeu dimanatio vnius ab alio quāuis non neceſſaria, quādo autem inter extrema cōditionalis nulla eſt connexio, ſeu coniunctio cauſalis vnius cum alio; quia vnum non cōducit ad alterum, vt quando dicitur: ſi Petrus eſt diues, Ioannes eſt nobilis, ſi ea propoſitione ſolùm intendatur ſignificari comitantia, erit vera, ſi ita eſt: hæc autem ſola videtur ſignificari 4. Reg. 13. quādo Eliſæus dixit Regi Iſraël. *Si percuſiſſes quinquies, aut ſexies, aut ſepties, percuſiſſes Syriam vſq; ad conſummationem*, quia ibi nulla eſt connexio, nec cauſalis, nec illatiua, ſed ſolùm comitantia futura ſub cōditione reuelata Prophetæ: Particula autem *ſi*, rarò ſignificatur puta comitantia, ſed connexio, præſertim illatiua, de quo latius dicimus diffic. 12.

Et ad ſecundam probationem eiuſdem antecedentis negamus, id, quòd ea propoſitione cōditionali ſignificatur nō eſſe determinatè futurū ex ſuppoſitione cōditionis; quia ſi cōditio exiſteret, ex ea aliquid ſequeretur, aut ſi cōditio exiſtat ex ea aliquid determinatè ſequeretur; quia nō poſſet manere ſuſpēſum ad forè, & non forè, vt iam diximus, eſſet autem, vel erit ex ſuppoſitione cōditionis determinatè futurū, ſeu determinādum à ſua cauſa; non quia in cauſa ſit, aut eſſet aliquid, quòd in effectum futurū inclinaret neceſſario; ſed quia liberè determinanda eſſet, vel erit operatione ipſa; quia ſi conditio exiſteret, aut exiſtat, cauſa non maneret, nec manebit ſuſpenſa ad futuritionem, vel non futuritionem operationis, ſeu determinationis. Et ad confirmationem eiuſdem probationis reſpondemus, quòd ſicut abſq; decreto abſoluto, aut ante illud res nō eſt abſolutè futura: ita etiam abſq, decreto cōditionato, aut ante illud nihil eſt, nec eſſet futurum ſub conditione, hoc tamen decretum conditionatum, abſque quo, aut ante quod res non eſt futura ſub conditione non eſt abſolutum ex parte actus, quo Deus actu decernat, quòd ſi talis conditio ponatur, aut poneretur, concurret, aut concurreret, cū cauſa ſecunda: ſed eſt conditionatum, nō ſolum ex parte obiecti, ſed etiam ex parte actus; quia hìc actus non eſt, ſed vel eſſet, ſi conditio poneretur, vel erit in poſteriori ſigno, ſi conditio ipſa eſt re ipſa ponenda. De quo latius diffic. ſequenti.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm Deus certò cognoſcat contingentia futura ſub conditione independenter à ſuo decreto abſoluto ex parte actus.

SVpponimus, poſſe nos in Deo concipere duplex decretum circa contingentia futura ſub cōditione: alterum, quod ſit abſolutū ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti, quale eſſet, aut erit decretum, quo Deus decernat, quòd fiat aliquid, ſi aliqua ponatur conditio, verbi gratia, decretum, quo Deus actu, & abſolutè decernat, quod ſi Petrus ab ipſo vocetur, reſpondeat: alterum, quòd ſit conditionatum non ſolum ex parte obiecti, ſed etiam ex parte actus, quale eſſet, aut erit decretum, quòd non eſt actu, & abſolutè, ſed erit, aut eſſet, ſi ponatur, aut poneretur aliqua conditio.

Hoc

Hoc ergo ſuppoſito Aluar.lib.2.de auxilijs diſp.7.Cabrer.3.p. q.62.ar 1.diſp.12.§.7.Gonzal.diſp.44.Riſpol.libr. de auxilijs con, cluſ.2.Blaſius Verdu.in releɫ.contra ſcientiam mediam,Cabezud. & alij non audentes negare Deo certam ſcientiam contingentium ſub conditione futurorum,docent,eam conuenire Deo ratione decreti efficacis præſuppoſiti abſoluti ex parte actus, & conditionati ex parte obiecti contingentis,quo Deus abſolutè, & actu decreuit, & prædeterminauit antecedenter ad noſtrum conſenſum,ſeu effectum contingentem,ſeu liberum eum forè ſi conditio poneratur, aut poneretur,& in eo decreto Deum ea contingentia certò cognoſcere tanquam in medio prius cognito. Quòd ſignificare videntur Auguſtin. & Proſper.relati à Gonzal.diſp.44.ſect.3.dum à gentes contra Maſilienſes ſignificare videntur, propoſitum,ſeu decretum prædeſtinationis,& electionis præſupponi in Deo ad præſciētiam futurorum contingentium ſub conditione.

Et ratione poteſt probari;quia nequit à Deo certò cognoſci, contingens eſſe ſub cōditione futurum,niſi re ipſa, & determinatè ſit ſub ea conditione futurum:ſicut nequit certò cognoſcere contingens abſolutè futurum,niſi ſit re ipſa,& determinatè abſolutè futurum:ſed nihil eſt futurum,nec abſolutè, nec ſub conditione abſq; decreto efficaci actuali Dei,quo actu velit efficaciter,rem efficere, vel abſolutè,ſi contingens eſt abſolutè futurum, vel ex ſuppoſitione conditionis,ſi contingens eſt futurum ſub conditione:ergo ſicut præſcientia contingentium abſolutè futurorum præſupponit in Deo,noſtro modo concipiendi,decretum omnino abſolutum efficax circa illa,ita etiam præſcientia cōtingentium ſub cōditione futurorum, præſupponit in Deo decretum efficax actuale circa illa, quo actu velit, illa forè ſub conditione hac, vel illa,imò in eo, vt pote relato ad illa, tanquam in medio prius cognito cognoſcit illa.

Doctores verò noſtræ ſocietatis, & Albiz,quos diffic præcedenti retulimus pro noſtra ſentētia docēt,& meritò, Deum certò cognoſcere cōtingētia futura ſub conditione independenter ab omni decreto,quo actu decreuerit,illa forè ſub conditione.

Et in primis nō leuiter indicatur in teſtimonijs Scripturæ(ea ſcilicet cognoſcere independenter à decreto aliquo prędeterminātē) quibus teſtimonijs difficultate præcedenti probauimus, in Deo eſſe certā cognitionē eorum cōtingētium ſub conditione futurorum; quia in eo loco 1.Reg.23.prædictio fuit deſcēſus Saulis,& traditionis Dauid à ciuibus Ceilæ,& 3.Reg.11.prædictio diuina fuit auerſionis Iudæorum à vero Deo,& conuerſionis ad falſos gentilium,&

tamen deſcenſus ille, & traditio illa, & auerſio à vero Deo, & conuerſio ad falſos gentilium, ſunt peccata, quorum futuritionis nequit in Deo eſſe decretum prædeterminans antecedenter ad noſtrum conſenſum; aliàs Deus eſſet Au&tor eorum: ergo ad certam prædi&tionem, & cognitionem eorum non fuit in Deo præſuppoſitum actuale decretum abſolutum ex parte actus, quo actualiter prædeterminauerit futuritiones eorum, ſi conditiones ibi aſsignatę ponerentur.

Ad hæc reſpondent aduerſarij: eorum tamen reſponſiones omittimus; quia facilè poſſunt impugnari, & videri apud Heric. diſp. 7.c.7. & apud Faſol. dub. 17.

Deinde, quòd Deus independenter ab omni decreto abſoluto ex parte actus, tàm prędeterminante, quàm non prædeterminante Deus cognoſcat contingētia ſub conditione futura, probatur ratione; quia abſq; omni decreto abſoluto ex parte actus, ſolo conditionato etiam ex parte actus, quātum eſt ex parte ipſius decreti, cōtingens ipſum erit, aut eſſet determinatè futurum ſub cōditione: ergo abſq; omni decreto abſoluto ex parte actus cōtingens ſub cōditione futurum certò cognoſcitur à Deo.

Cōſequentia patet; quia cōtingens ſub conditione futurum ex eo à Deo certò cognoſcitur, vt probauimus diſp. præcedenti; quia verè eſt determinatè futurum ſub cōditione: antecedens autem, nēpè cōtingens ſub cōditione futurum eſſe determinatè futurum ſub cōditione abſq; omni decreto abſoluto ex parte actus ſolo decreto etiam ex parte actus cōditionato quantum eſt ex parte decreti, probatur; quia omnia, quæ ex parte cauſæ abſolutè poſita ſufficiūt, vt cōtingens ſit abſolutè futurum, etiā ſufficiūt, vt ſit futurū ſub cōditione, ſi ea omnia ſupponantur, ſeu ponantur ſub cōditione, quia cōditionatum ſola purificatione, ſeu poſitione cōditionis, ſeu eorū, quæ ponuntur pro conditione, fit abſolutum: ergo ſicut decretum omnino abſolutū quantū eſt ex parte decreti, ſufficit ad futuritionem abſolutam cōtingentis: ita etiam decretum omnino cōditionatum, tā ex parte actus, quàm ex parte obiecti, quantum eſt ex parte decreti, ſufficiet ad futuritionem cōditionatam contingentis: quòd ergo cōtingens ſit determinatè futurum ſub conditione, nō cogit ad admittendum in Deo, niſi decretum conditionatū etiam ex parte actus, quòd in Deo actu non ſit, ſed quòd erit, in poſteriori ſigno, ſi ponatur conditio, vel quòd eſſet, ſi poneretur conditio, & nō decretum prædeterminans; quia eo auferretur contingentia, ſeu libertas actibus noſtræ voluntatis: ſed tantùm decretum concurrendi: ita vt circa cōtingentia, quæ in poſteriori ſigno ſunt abſolutè futura, verū

ſit

ſit in eo priori ſigno, ſi Deus vocet Petrũ,& ipſe Petrus quantũ eſt ex ſe ſit reſpõſurus, Deus decernet cõcurrere cum eo, & cõcurret, & circa contingẽtia, quæ nũquam ſunt abſolutè futura verum ſit, ſi Deus vocaret Petrũ, & ipſe quãtum eſt ex ſe eſſet reſpõſurus, Deus decerneret cõcurrere cum eo,& concurreret, hæc enim decreta, etiam ex parte actus conditionata ſufficiunt quantum eſt ex ſe ad futuritionem conditionatam contingentium.

Addimus: primò dictum decretum prædeterminãs abſolutum ex parte actus,& conditionatum ex parte obiecti, quòd aduerſarij concedunt Deo, non ſolùm, non eſſe Deo neceſſarium ad certam cognitionem contingentium ſub conditione futurorum ob rationẽ dictam: ſed nec in Deo reperiritum, quia in Deo eſſet ſuperfluum, ſeu otioſum, ſicut etiam decretum cõcurrendi cũ voluntate creata nõ prędeterminans, quia non apparet, ad quid ſit Deo neceſſarium, tã vnum, quàm alterum, tum etiam; quia eo decreto prædeterminãte admiſſo, nullum in nobis eſſet futurũ cõditionatum contingens, ſeu liberum: quia ei decreto, vt pote diuino,& efficaci,& antecedẽti noſtrum conſenſum, voluntas noſtra non poſſet reſiſtere, & eo neceſſitaretur, ſicut ſimili decreto omnino abſoluto prædeterminante, ſi daretur in Deo, voluntas noſtra abſolutè neceſſitaretur, vt dicemus Tract. de Prædeſtin.

Addimus ſecundò, quòd quamuis admitteremus in Deo dictũ decretum, etiam prædeterminans abſolutum ex parte actus, & etiã quod ex eo admiſſo cõtingẽtia eſſent ſub cõditione determinatè futura,& verè contingentia,& libera,& quòd quia eſſet cauſa dictę futuritionis conditionatæ eorum conduceret Deo mediatè, ſeu remotè ad certam cognitionẽ eorum mediãte ſcilicet dicta futuritione, quia quòd eſt determinatè futurum, quãuis tãtum ſub cõditione, nequit non certo cognoſci à Deo, ipſum tamẽ decretum immediatè, & in ſe ipſo nõ poſſet Deo cõducere, tãquam medium ad cognitionẽ eorum futurorum ſub cõditione; quia quodcũq; decretum diuinũ re ipſa eſſet omnino abſolutũ à reſpectu reali ad ea futura,& nullã cum ipſis haberet connexionem iuxta ea, quæ diffi. 6. diximus de decreto omnino abſoluto.

Ad prius ergo fundamentum aduerſariorum deſumptũ ex Auguſtino,& Proſpero reſpondemus, hos Patres non egiſſe de decreto diuino noſtrorum operum, de quo eſt præſens difficultas. An ſcilicet decretum iſtud abſolutũ ex parte actus præſupponatur ad præſcientiam cõditionatam eorum operum; quia hi Patres diſputabãt contra Maſilienſes, qui circa hoc non errabant; ſed egiſſe de tota prædeſtinatione, circa quam Maſilienſes errabant exiſtimantes, par-

uulos prędeſtinari, aut reprobari à Deo ob opera bona, aut mala, quę feciſſent, ſi viuerent: & contra eos docuerũt, Deum prædeſtinaſſe, aut reprobaſſe paruulos independenter ab ea præſcientia conditionata, operum videlicet, quę, ſi illi viuerent, feciſſent; quia ea opera ſic conditionata non poterant eſſe cauſa moralis præmij, nec pœnæ, nec præordinationis ad præmium, nec ad pœnam, de quo latius Tract. de prędeſtin.

Vnde dicti Patres nullatenus ſignificant, nec eſt verum, pręſciẽtiã contingentium ſub conditione futurorum, præſupponere in Deo decretum abſolutũ ex parte actus circa opera noſtra libera ſub conditione futura, de quo tãtum eſt præſens difficultas; ſed tantũ docent, prædeſtinationem noſtram, qua Deus nobis pręparat media, quibus ſaluamur, dependenter fieri à præſcientia operum ſub conditione futurorum; tanquam à directione, qua Deus quaſi dirigitur ad prudentiſsimè nos prędeſtinandum, & nobis prouidendum, & eã præſcientiam præſupponere.

Ad rationem autem eorum conſtat ex dictis in ratione facta pro noſtra ſentẽtia, ad futuritionem conditionalẽ determinatã contingentium, quæ neceſſaria eſt in eis, vt à Deo certò cognoſcãtur, ſufficere decretum conditionatum etiam ex parte actus, quo nos ſumus contenti; imò non prædeterminans, & non requiri decretũ aliquod abſolutum ex parte actus, quòd aduerſarij requirunt.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm Deus cognoſcat ſua decreta conditionata.

NOn procedit difficultas de decretis abſolutis ex parte actus, & conditionatis tantum ex parte obiecti: quia hæc cognoſcit Deus ſicut ſua decreta omnino abſoluta; quia eſt verè in ſe abſolutum, ſed de decretis conditionatis etiam ex parte actus, & tam de decretis nunquam futuris; quia nunquam eſt ponenda conditio, de quibus eſt verum dicere, quòd ſi poneretur talis conditio Deus ab æterno decreuiſſet aliquid, verbi gratia, ſi Deus alium mundum conderet, decreuiſſet ab æterno Petrum Regem illius; quàm de decretis, quæ Deus verè habuit quia poſsitæ ſunt cõditiones, ſub quibus erant futura.

Circa difficultatem ergo Molin. diſp. 22. qui docuit, Deum cognoſcere actus noſtros liberos conditionatos, negat Deũ cognoſcere ſua decreta libera conditionata (quẽ nonnulli ex negantibus Deum

cog-

ognoſcere contingentia creata ſub conditione futura ſequuntur) uia ea ſciētia conditionata ſuorū decretorū auferret Deo libertatē n decernendo; quia ea ſcientia, vt potè diuina non poſſet falſificari: rgo Deus nō poſſet, non decernere ex ſuppoſitione cōditionis, vel uæ ponenda erat, quæ eſſet ponenda; quia aliàs non decernēdo falſificaret eam ſuam ſcientiam.

Vazq. verò à diſp. 65. Suar. lib. 2. c. 8. Ruyz. diſp. 77. Mærat. diſp. 8. ſect. 6. Arrub. ſect. 2. diſp. 47. Albiz diſp. 7. ſect. 4. & Faſolus dub. 8. docēt Deum certò cognoſcere omnia ſua decreta cōditionata, meritò; quia ex vna parte Deus eſt omnino infinitè cognoſcitiu & ex altera dicta decreta conditionata, vt potè verè entia, & exiſtē-ia conditionatè, ſunt cognoſcibilia non minus, quà actus noſtri libe i conditionati: ergo non minus certò cognoſcūtur à Deo, quàm di ti actus noſtri. Et confirmatur, & declaratur hæc ratio; quia hæc e-ūtiatio conditionalis, v. g. ſi Deus conderet alium mundū, decerne-et conſtituere Petrum Regē illius, eſt vera, ſi id decerneret, vt verè oſſet. Et hæc etiam enuntiatio conditionalis, v. g. ſi Deus vocet Pe rum, & ipſe quātum eſt ex ſe reſponſurus ſit vocationi, Deus decer et cōcurrere cum eo, etiam eſt vera ſi Deus id decernat, vt poteſt, æ enuntiationes ſunt veræ: ergo certò cognoſcuntur à Deo infini-è cognoſcitiuo omnium veritatum: ergo etiam decreta cōditiona a in eis contenta certò cognoſcuntur à Deo non minus; imò magis uàm actus noſtri liberi conditionati contenti in ſimilibus enuncia ionibus conditionatis; quia in eis reperitur minus cognoſcibilitas, uàm in dictis decretis diuinis; quia ſunt entia minora, quàm diui-a decreta.

Ad rationem autem aduerſariorum negamus, ſcientiam diuinam ecretorum diuinorum auferre Deo libertatem in decernendo, tiam ſi ea ſciētia nō poſsit falſificari; quia exiſtētia huius ſciētiæ, & eritas illius ſupponit exiſtētiam cōditionatā decreti, & libertatē il ius, quòd ſcilicèt Deus liberè haberet, ſi cōditio eſſet ponenda, vel uòd Deus liberè habuiſſet, ſi cōditio ponenda ſit, Deus enim præſ-cit hæc dicta decreta; quia vnum liberè habuiſſet, & alterum liberè aberet, & non è contra, non enim vnum fuiſſet, & alterum eſſet: uia Deus id præſciuerit, ſed è contra; quia ſcilicèt ſi fuiſſet, ut eſſet, Deus id præſciret, exiſtentia enim conditionata de-reti liberi, eſt quaſi cauſa dictæ præſcientiæ in Deo, & non è ontra.

Vnde ſuppoſita exiſtentia cōditionata decreti diuini, ſeu ex ſuppo itione illius, neceſſaria eſt in Deo præſcientia illius, & falſificari ne-uit, etiam ſi ſimpliciter, & abſolutè non poſita dicta ſuppoſitione

potuerit illa præſcientia non eſſe in Deo: quia dicta decreta potuerunt, vel potuiſſent pro libertate Dei non exiſtere conditionatè, eis autem non ſic exiſtentibus, non eſſet in Deo præſciētia ipſorũ, dicta ergo præſcientia eſt in Deo neceſſaria ex ſuppoſitione, abſolutè tamen eſt in Deo liberè, non formaliter immediatè in ſe ipſa, ſed mediatè in ſuo videlicet obiecto, ſeu denominatiuè, denominatione ſumpta â libertate ſui obiecti; nempè decretorũ conditionatorum, quorum eſt ſcientia; quia eis exiſtentibus eſt in Deo ſcientia eorum, & eis non exiſtentibus non eſſet, decreta autem conditionata exiſtunt conditionatè pro libertate Dei, & pro eadem potuiſſent non exiſtere, ac proinde eorum ſcientia exiſtit in Deo dependenter à libertate ipſius in decernendo, vnde Deus ea præſcientia non dirigitur ad dicta decreta, cùm præſupponantur ad ipſam, ſed ad ea tantum dirigitur ſcientia directa obiectorum ipſorum decretorum; ſcientia tamen ipſorum decretorum dirigitur ad ponendas cõditiones, & ad alia.

Quòd autem ſcientia conditionata decretorum conditionatorũ Dei nõ indigeat præuio aliquo decreto actuali abſoluto ex parte actus eadem ratione cõſtat, qua id diximus de ſciẽtia cõditionata noſtrorum actuum liberorum, ſeu contingentium futurorum ſub conditione, & maiori ratione; quia vt decretum Dei abſolutè exiſtat, nõ indiget alio præuio decreto, quo indigẽt actus noſtri liberi, vt abſolutè exiſtant: ergo multo minus, vt decreta diuina cõditionatè exiſtãt: quòd ſi diuina decreta, tã omnino abſoluta, quã cõditionata, nõ indigẽt aliquo præuio decreto, vt exiſtãt, ad ſciẽtiã eorum nõ erit neceſſariũ aliquod præuiũ decretũ; quia ſi eſſet neceſſariũ, maximè, vt haberẽt exiſtẽtiam, quæ neceſſaria eſt, vt ſciãtur, & cognoſcãtur exiſtere: ſi ergo Deus certò cognoſcit ſua decreta cõditionata, quia verè ſunt cõditionatè exiſtẽtia, non minus certo cognoſcet ſua decreta abſoluta; quia etiam exiſtunt, & abſolutè.

Ita tamẽ Deus certo cognoſcit ſua decreta conditionata, & abſoluta, vt ea non cognoſcat, vt futura, qualiter cognoſcit actus noſtros liberos conditionatos, & abſolutos; quia Deus ſua decreta cognoſcit, vt in ſe ſunt, omnia autem decreta diuina, etiam abſoluta non ſunt futura; quia ſunt ab æterno, & æterna quòd autem eſt ab æterno nõ eſt in rigore futurum; quia futuritio in rigore importat duas durationes, ſeu duo tempora, alterum prius, in quo eſt carentia rei, ſeu in quo res nondum eſt, & in quo eſt futura, & alterum poſterius, in quo res iam eſt præſens; quia omne futurum erit poſtea præſens reſpectu illius temporis, pro quo eſt futurum, decreta autem diuina, vt potè ab æterno exiſtentia in nullo tempore,

& in nulla duratione carent exiſtentiâ, ac proinde in nulla duratione ſunt futura.

Quanuis autem decretum diuinum ſit ratione noſtra poſterius voluntate diuina, & poſterioritate rationis à quo; quia decretũ eſt quaſi effectus voluntatis, & vt talis à nobis concipitur, & poſterioritate rationis *in quo*, qua id, quòd eſt minus vniuerſale, eſt poſterius vniuerſaliore; quia à minus vniuerſali valet ſubſiſtendi conſequentia ad magis vniuerſale, & non è contra; quia valet eſt decretum: ergo eſt voluntas: & non è contra: id autem à quo non valet ſubſiſtendi cõſequentia, eſt prius ſecundum rationem noſtram prioritate in quo, & quanuis decretum diuinũ, vtraque prioritate *à quo*, & *in quo* ſit prius poſsibile, & poſteà ſit conditionatum ea conditione, qua Deus mouetur ad decernendum abſolutè, & tandem purificata conditione ſit abſolutum; quia poſsibile eſt vniuerſalius, & independens à futuro, vel quaſi futuro conditionato, & iſtud eſt vniuerſalius, & independẽs à quaſi futuro abſoluto, & è contra quaſi futurum abſolutum eſt minus vniuerſale, & dependens à quaſi futuro conditionato, & iſtud eſt minus vniuerſale, & dependens à poſsibili: nihilominus Deus in illo priori ſigno rationis, in quo noſtro modo concipiendi cognoſcit ſuam voluntatem, non cognoſcit noſtro modo concipiendi, quòd in poſteriori ſigno decernet, nec in priori ſigno rationis, in quo noſtro modo concipiendi cognoſcit ſuum decretum vt poſsibile, cognoſcit, quòd in tertio ſigno decernet abſolutè; quia in nullo priori ſigno ex dictis eſt verum, qnòd decretum, v.g. abſolutum erit in poſteriori ſigno rationis; quia id ſolum admittitur eſſe in priori ſigno rationis ante aliud, quòd eſt vniuerſalius illo, aut quòd conducit ad illud, hæc autem veritas, ſeu quaſi futuritio decreti abſoluti non cõducit, vt ipſum decretum ſit in eo poſteriori ſigno rationis, nec eſt vniuerſalior illo: ergo ea veritas, ſeu quaſi futuritio non eſt in priori ſigno rationis: ergo nequit in eo à Deo cognoſci; quia quod non eſt verum, ſeu quaſi futurum nequit à Deo, vt tale cognoſci: & quanuis in eo priori ſigno eſſet verum, & quaſi futurum ratione noſtra, quòd in poſteriori ſigno Deus decernet, nõ præcognoſceretur à Deo in eo priori ſigno, quòd decernet in poſteriori ob rationem dictam; quia ſcilicèt id ſolum ratione noſtrà admittitur in priori ſigno, quã aliud, quod eſt vniuerſalius illo, aut cõducit ad illud, præcognitio autẽ illa non eſt vniuerſalior, quàm decretum illud; quia benè valet: eſt præcognitio illius decreti, vt futuri: ergo eſt futurum, nec conducit ad illud, ſeu quod idem eſt, decretum illud non quaſi pendet ab ea præcognitione, ſed potius è contra; quia Deus non decernit in eo poſteriori ſigno; quia pręcognoſcit, ſe decreturum in eo poſteriori ſigno,

ſed potius è contra;quia Deus decernet in eo poſteriori,ſigno cognoſcit, ſe decernere; quia generaliter obiectum præſupponitur ad cognitionem ſui:quamuis ergo in priori ſigno rationis noſtræ,eſſet verum, & quaſi futurum, quòd Deus decernet in poſteriori ſigno, cognoſceretur à Deo ab æterno,quia omne verum cognoſcit, & ab æterno,tamen non cognoſceret illud in eo priori ſigno rationis, ſed in alio poſteriori,poſt ſignum,in quo Deus decerneret.

Deus ergo non ſolum non cognoſcit ſuum decretum,vt re ipſa, & in rigore futurum;quia non eſt re ipſa futurum,vt iã diximus: ſed nec cognoſcit illud,vt ratione noſtra futurum,& quia non eſt ratione noſtra in aliquo ſigno priori futurum,& quia quamuis admitteretur in aliquo ſigno priori eſſe futurum,in eo tamen priori ſigno non eſſet cognitio illius, vt dictum eſt in diffic. antecedenti.

DIFFICVLTAS XII.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia conditionata conditione diſparata,ſeu non connexa cum altero extremo?

DIfficultas hæc procedit de futuris contingentibus conditionatis, conditione habente purã comitantiã,ſeu coniunctionẽ cũ altero extremo,abſque connexione aliqua,& cõducentia ad illud,vt cõtingit in hoc futuro: *Si Petrus oret, Ioannes ludet*. Et procedit de illis, quorũ extrema nõ ſolũ,non ſunt connexa intrinſicè, ſed nec extrinſecè medio decretò,aut media reuelatione,aut ſcientia Dei. Et procedit de his nõ in ſenſu illatiuo vnius ex alio,nec cauſatiuo,quo vnũ cauſet alterum,ſed in ſenſu copulatiuo,in quo particula *ſi* æquiualet particulæ copulatiuæ *&*,vel æquiualenti,in quo ſenſu dictũ futurũ: *Si Petrus oret, Ioannes ludet*, æquiualet huic: *Petrus orabit, & Ioannes ludet*,vel huic:quando Petrus oret, Ioannes ludet.

Circa hanc ergo difficultatẽ Vazq.diſp.67.c.3. Leſſius de auxilijs, c.19. Arrub.diſp.45.c.4.& Faſolus dub.13.docent,Deũ non cognoſcere, aſſenſu aliquo dicta futura cõtingentia, ſed eis vtpotè falſis diſſentiendo;quia in eis futuris,ſeu in eis propoſitionibus illa cõtinentibus,& ſignificãtibus nulla eſt futuritio,& veritas,ſed tantũ falſitas; quia propoſitio conditionalis tantũ ſignificat aut illationẽ vnius ex alio,aut connexionem conditionis,ſeu eius, quòd ponitur pro conditione cum altero extremo:ſed in dictis futuris, ſeu propoſitionibus alterũ extremũ non infertur ex eo,quòd ponitur pro cõditione, nec hoc ad alterũ conducit extremũ;quia quod ponitur pro conditione,& alterũ extremũ,ſunt diſparata,vt ſupponimus:ergo in eis fu

tris, ſeu in propoſitionibus quorũ nulla eſt futuritio, ſeu veritas, quæ poſsit â Deo cognoſci aſſenſu aliquo, ſed tantum eſt falſitas, quæ poſsit diſſenſu cognoſci.

Suar. opuſculo de ſcientia Dei, lib. 2. c. 6. Curiel lib. 1. controuer. 7. a. 3. Albiz diſput. 7. ſect. 2. Fonſeca 6. metaphiſicæ, c. 2. q. 4. ſect. 10. Machim diſp. 33. ſect. 2. Cabrera 3. par. q. 62. & Ruizius diſp. 78. ſect. docent, Deum aſſenſu cognoſcere dicta futura contingentia cõditionata diſparata, quòd indicari videtur in ſcriptura, in qua multa ſu ura contingentia conditionata diſparata intrinſecè, & quæ nõ conat eſſe extrinſecè cõnexa, prædicuntur à Deo, quale eſt illud 4. Reg. 3. quòd Eliſæus prędixit ad Ioàs Regem Iſraël *ſi*, percuſiſſes (ſub intellige iaculo terrã) quinquies, aut ſexies, aut ſepties percuſiſſes Syriam, vſque ad conſummationem. Et ratione probatur; quia de facto aliquo tẽpore eſt verum, & prçſens, v. g. quòd Petro orante, Ioannes ludit: ergo id etiam cognouit ab æterno: ergo etiam in ſigno anteriore ad purificationem conditionis; nempè orationis Petri Deus ognouit, quòd ſi Petrus erat oraturus, Ioannes erat luſurus.

Pro clariore huius difficultatis reſolutione obſeruandũ eſt, conditionẽ ſignificatã per particulam *ſi*, eſſe triplicẽ; quia alia eſt conditio ricta, ſeu ſtrictè ſumpta, illa ſcilicet, quæ infert alterũ extremũ, & eſt eceſſario connexa cũ illo; & poteſt ſignificari particula *ergo*, vt contingit in hoc conditionato: *Si ſol lucet, dies eſt*: alia eſt conditio lata, eu latè ſumpta, illa ſcilicet, quæ conducit ad exiſtentiã alterius extremi, ratione cuius eſt aliquomodo connexa cũ illo; quanuis nõ neceſſario, vt contingit in hoc conditionato: ſi Petrus vocetur à Deo, eſpõdebit: alia eſt cõditio latiſsima, ſeu latiſsimè ſumpta, illa ſcilicet, quæ nec eſt neceſſario connexa cũ altero extremo, nec conducit d illud; eſt tamẽ coexiſtens cũ illo, & illud comitatur, ſiue in eodem ẽpore, ſiue in diuerſo, vt cõtingit in hoc cõditionato: Si Petr⁹ orat, oannes ludit, & in hoc cõditionato: *Si Petrus hodie rideat cras fleit*. Vnde nomine coexiſtentiæ, & comitantiæ intelligitur exiſtentia triuſque extremi, ſiue in eodem, ſiue in diuerſo tempore, & hoc ertio modo, etiam ſumi conditionem quanuis raro, negari non poeſt; quia ita ſumitur in ſcriptura in dicto loco 4. Reg. 13. & in alijs, c extra eam; quia aliquando dicimus: ſi tu es diues: ego ſum nobilis, : ſi in Gallia eſt ferrum, in Hiſpania eſt argentum, & ſimilia.

Quia ergo in propoſitionibus conditionatis, in quibus conditio ſt cõnexa cũ altero extremo, ſiue illatiuè, ſiue cauſaliter ea particua conditionali *ſi*, ſignificatur ea connexio inter conditionẽ, & alterũ xtremum: ideò vt negatiua propoſitio ſit ei cõtradictoria, neceſſariũ ſt, quòd negatio anteponatur conditioni, v. g. huic propoſitioni: ſi ſol

ſol lucet dies eſt, cōtradictoria eſt hæc: non ſi ſol lucet dies eſt; quia è eà negatione antepoſità, negatur connexio inter conditionem, & alterum extremum, quę affirmatur dicta propoſitione affirmatiua: quando verò negatio poſtponitur conditioni propoſitio negatiua fit ſub contraria affirmatiuæ, & non contradictoria; quia tunc non negatur dicta connexio cum altero extremo, ſed tantum coniunctio cū illo, contradictio autem eſt affirmatio, & negatio eiuſdem de eodē, quia verò in propoſitionibus cōditionatis, in quibus cōditio eſt diſparata nullam habens connexionem cum altero extremo, eà particula *ſi* nulla ſignificatur connexio, ſed tantum pura coniunctio, ſeu comitantia modo prædicto: ideò vt negatiua propoſitio ſit illi contradictoria, negatio eſt poſtponenda conditioni, huic enim propoſitioni, ſi Petrus hodie ridet, cras flebit, contradictoria eſt: ſi Petrus hodie ridet non flebit cras, quia eà nagatione poſtpoſita conditioni negatur coniunctio inter riſum, & fletum, quæ affirmatur dictà propoſitione affirmatiuà.

Hoc ergo ſuppoſito circa difficultatem dicendum exiſtimamus, futura contingentia conditionata diſparata certò cognoſci à Deo aſſentiendo quando conditio, & alterum extremum exiſtunt tempore importato per copulas, & quando particula *ſi* non denotatur connexio aliqua, ſed ſola coniunctio modo prædicto, cognoſci tamen diſſentiendo, etiam ſi conditio, & alterum extremum exiſtant verè, quando particula *ſi* denotatur connexio ſiue illatiua, ſiue tantū cauſalis, quod autem particula *ſi* denotetur connexio, aut ſola, ſeu pura coniunctio dependet ex intentione proferentis, quia ipſa particula *ſi* poteſt quæuis earum denotari.

Et in primis dicta futura certò cognoſci à Deo aſſenſu, quando conditio, & alterum extremum coexiſtunt tempore importato per copulas, & quando particula *ſi* latiſsimè ſumitur, nempè quando ea non denotatur connexio, ſed tantum pura coexiſtentia conditionis, & alterius extremi (vt vtrumque poteſt fieri) quod docent Suarez, & alij Auctores poſterioris opinionis, probatur, quia ex vna parte dicta particula *ſi* ea pura coexiſtentia, ſeu coniunctio ſignificatur, vt ſignificari poteſt, & intenditur à proferente, vt ſupponimus, & ex altera parte conditio, & alterum extremum verè coexiſtunt ſuo tēpore, vt etiam ſupponimus: ergo dicta futura contingentia cōditionata diſparata, vtpotè futura, & vera obiectiuè, quanuis conditionatè, certò cognoſcuntur à Deo eis aſſentiendo.

Vnde ad rationem prioris opinionis reſpondemus negando, in dictis futuris diſparatis nullam reperiri futuritionem, ſeu veritatem obiectiuam, & ad eius probationem negamus, propoſitionem con-

di-

ditionalem tantum ſignificare, aut illationem vnius ex alio, aut connexionem vnius cum alio; quia etiam poteſt, quanuis latiſsimè ſignificare puram coniunctionem, ſeu comitantiam conditionis, & alterius extremi.

Deinde quòd dicta futura diſparata non cognoſcantur à Deo eis aſſentiendo, ſed diſſentiendo, quando particula *ſi* denotatur connexio aliqua, quanuis non neceſſaria, etiam ſi conditio, & alterum extremum coexiſtant, probatur, quia ex vna parte inter conditionem, & alterum extremum non eſt connexio aliqua, vt ſupponimus; quia ſunt diſparata, & ex altera parte particula *ſi* denotatur connexio inter illa, vt ſupponimus, & hæc connexio verè non reperitur: ergo ea futura ſic ſumpta non cognoſcuntur à Deo eis aſſentiendo; quia vt ſic non ſunt vera, ſed cognoſcuntur eis diſſentiendo; quia ſic ſumpta ſunt falſa.

Addimus, dicta futura diſparata etiam cognoſci à Deo eis aſſentiendo in ſenſu propoſitionis hypotheticæ conditionalis, ſeu illatiuæ, abſque diſcurſu, ſeu illatione facta ab ipſo (quanuis non in ſenſu cauſali, cùm conditio non conducat ad alterum extremum) ſi ea futura referantur ad decretum Dei, quo in ſenſu comitante ſub ea cōditione non conducente decreuit alterum extremum, vt admittit Aſtrubal, vel ſi referantur ad promiſionem, qua in eodem ſenſu comitante non conducente promiſit alterum extremum, vt admittit Vazquez, vel ſi referantur ad ſcientiam Dei, qua in eodem ſenſu comitante ſcit, quòd ſi ea conditio exiſtat, exiſtet alterum extremum, vt admittunt alij auctores prioris opinionis; quia ſuppoſito dicto decreto, aut dicta promiſione, aut dicta ſcientia Dei, optimè infertur alterum extremum ex conditione, ſeu ex eo, quòd ponitur pro conditione, non ex ea ſecundum ſe; quia ſecundum ſe eſt diſparata reſpectu alterius extremi, ſed ex ea conditione, vt ſubeſt dicto decreto, aut dictæ promiſionis, aut dictæ ſcientiæ ob connexionem neceſſariam; quanuis tātum extrinſecam inter decretum, & promiſionem, & ſcientiam Dei cum ſuis obiectis; quia decretum, & promiſio, & ſcientia Dei fallere nequeunt, ob quod non ſolùm hæc conſequentia eſt optima, Deus v.g. ſcit, quòd ſi Petrus oret, Ioannes ludet: ergo ſi Petrus orauerit, Ioannes ludet ſed etiam hæc conſequentia: Petrus orabit, & Ioannes ludet. ſi ergo prędictæ ſunt conſequentiæ, & bonæ, etiam ſunt propoſitiones hypotheticæ, & veræ, quatenus ſunt affirmationes vnius de alio ſub conditione concepto, ac proinde etiā cognoſcuntur à Deo, vt veræ in ſenſu propoſitionis hypotheticæ conditionalis, ſeu illatiuæ, propoſitio enim hypothetica conditionalis, & habet rationem argumentationis, & tunc particula *ſi* eſt ratio-

na-

nalis, & æquiualet particulæ *ergo*, & ſic dicitur bona, vel mala, & etiã habet rationem propoſitionis, & tunc particula, *ſi* remanet conditionalis; & ſic dicitur vera, vel falſa; quia propoſitio eſt oratio verè, vel falsè ſignificans.

DIFFICVLTAS XIII.

Vtrùm præſcientia diuina futurorum contingentium tollat noſtram libertatem circa illa?

CIrca hanc rem, error fuit Ioannis Vvicleph; qui, vt refert Vvaldenſis tom. 1. lib. 1. art. 1. cap. 21. & 22. & 25. non contentus, quòd abſtulerit à creatura, imò à Deo libertatẽ innatam, ſeu intrinſecã, qua eorum voluntas poſsit aliquid velle, & non velle, quæ dicitur libertas quoad exercitium, & contradictionis, & qua poſsit velle aliquid, & oppoſitum, quæ dicitur libertas quoad ſpecificationem, & contrarietatis, & conſequenter, liberum arbitrium eſſe titulum ſine re: vlterius addidit, ex præſciẽtia diuina, qua præſcit noſtros, & ſuos actus ſufficienter impediri libertatem circa illos, ita vt quanuis voluntas eſſet intrinſecè libera, ex pręſcientia diuina, ſufficienter impediretur, vt non poſſet liberè operari. Eũ poſteà ſequuti ſunt Lutherus, Melancton, Caluinus, & alij hæretici.

Fides tamen Catholica docet, voluntatem noſtram non ſolum eſſe intrinſicè liberam, ſed etiam in ſuis actionibus deliberatis nullo extrinſeco, nec præſcientia, nec decreto Dei impediri, nec lædi. quã veritatem latè ex ſcriptura, & ex Concilijs, & ex Patribus demonſtrarunt Vvaldenſis locis citatis, Rophenſis art. 36. contra Lutherũ, Belarminus lib. 3. & 4. de gratia, & libero arbitrio, Molina diſput. 1. & 2. & 3. Vazquez diſp. 68. Heric. diſp. 6. cap. 8. Męratius diſp. 29. & Faſolus dubio 2.

Pro nunc autem ex ſcriptura ſufficiat illud Eccleſiaſtici 15. *Si volueris mandata ſeruare, conſeruabunt te*, & quod ſubditur: *Appoſuit tibi aquam, & ignem, ad quòd volueris porrige manum.* Et ex decretis Eccleſiæ ſufficiat definitio Tridentini ſeſsione 6. cap. 5. & can. 4. & 5. & 6. vbi definitur, etiam poſt peccatum manſiſſe in nobis liberum arbitrium, & ideò nos ad noſtram iuſtificationem, ita cooperari, vt diſſentire poſsimus, & vias noſtras malas facere, quibus non ſolum libertas innata ſeu intrinſeca, ſed etiam omnino expedita, & nullatenus læſa ſignificatur.

Sed contra hanc veritatem obijcit Vvicleph: primò Deus præſciuit, aut prædixit, Petrũ peccaturũ: ergo peccabit. Conſequentia eſt bo-

bona; quia præſcientia Dei eſt infallibilis, & antecedens eſt neceſſarium; nempè Deus præſciuit, Petrum peccaturum, quia eſt æternū, & ſignificatur vt præteritum, quòd non poteſt nō fuiſſe; quia ad præteritum non datur potentia: ergo etiam conſequens; nempè Petrus peccabit eſt neceſſarium: ergo ex præſciētia diuina impediretur noſtra libertas, etiam ſi noſtræ voluntati fuiſſet innata.

Huic obiectioni ſolet variè reſponderi primò conſequentiā illius nō eſſe bonā; quia eius antecedēs; nēpè Deus præſciuit, Petrū peccaturū ſemper eſt verū: non verò conſequens, nēpè Petrus peccabit; quia poſtquā peccauit eſt futurū: hæc tamen reſpōſio potius eſt fuga, & friuola, quā ſolutio; quia quādo in antecedēti dicitur: Deus præſciuit, Petrū peccaturū, non dicitur præſciuiſſe, peccaturū pro quolibet tēpore, ſed tantū pro tali tēpore, pro eo autē conſequētia eſt bona; quia pro eo optimè infertur, quòd peccabit: ergo peccatum pro eo tempore futurum non eſſet contingens, ſeu liberum, quòd ſolum intendit obiectio Vvicleph.

Secundo alij admittentes conſequentiā eſſe bonā reſpondēt, antecedens eſſe neceſſariū, & etiā conſequens, ſed conſequens eſſe neceſſariū, nō ex ſe, ſed neceſsitate tantū conſequētiæ, ſicu in hac Petrus currit: ergo mouetur. Conſequēs eſt neceſſariū ſola neceſsitate cōſequentiæ; quia infertur neceſſario ex antecedēti; non verò eſt neceſſariū ſecundū ſe. Hæc tamen reſpōſio præterquā quod nō ſatisfacit, quia neceſsitas cōſequentiæ poteſt ſufficere ad auferandā contingētiā à conſequente ſecundū ſe, vt poſteà dicemus, falsū aſſumit, quòd tantùm ſit neceſſarium neceſsitate conſequentiæ, & non in ſe; quia non ſolum infertur neceſſariò ex antecedenti, ſed ex antecedēte neceſſario, quòd non contingit in exemplo adducto, in quo quanuis conſequens; nempè *mouetur*, deducatur neceſſario ex antecedente; nempè *currit*, hoc tamen antecedens eſt omnino contingens in ſe, & ita non mirum, quòd etiam conſequens ſit liberum in ſe.

Tertio alij reſpondent obiectioni Vvicleph, eà tantū probari conſequens illius; nempè *Petrus peccabit*, eſſe neceſſarium ex ſuppoſitione, quòd Deus præſciuerit id, ſeu in ſenſu compoſito, quo componitur, ſeu coniungitur *Petrus peccabit* cum præſcientia Dei, non verò abſolutè, & ex ſe, ſeu in ſenſu diuiſo, quo diuiditur, ſeu ſecluditur, & ſeparatur à præſcientia Dei, ita S. Thom art. 13. ad 3. & in idem redit reſponſio, quam ipſe adducit ad ſecundum, & communiter Thomiſtę; nempè quòd conſequens illud ſit neceſſarium non abſolute, ſed vt ſubeſt pręſcientiæ Dei. Hæc tamen reſponſio, niſi amplius declaretur eſt obſcura; quia ex ea ſequi videtur, quòd cōtendit Vvicleph, nempè pręſcientia Dei, quæ præſupponitur ad cōſequens auferti libertatem circa illud.

Quar-

uulos prędeſtinari, aut reprobari à Deo ob opera bona, aut mala, quę feciſſent, ſi viuerent: & contra eos docuerũt, Deum prædeſtinaſſe, aut reprobaſſe paruulos independenter ab ea præſcientia conditionata, operum videlicet, quę, ſi illi viuerent, feciſſent; quia ea opera ſic conditionata non poterant eſſe cauſa moralis præmij, nec pœnæ, nec præordinationis ad præmium, nec ad pœnam, de quo latius Tract. de prędeſtin.

Vnde dicti Patres nullatenus ſignificant, nec eſt verum, pręſciētiã contingentium ſub conditione futurorum, præſupponere in Deo decretum abſolutũ ex parte actus circa opera noſtra libera ſub conditione futura, de quo tãtum eſt præſens difficultas; ſed tantũ docent, prædeſtinationem noſtram, qua Deus nobis pręparat media, quibus ſaluamur, dependenter fieri à præſcientia operum ſub conditione futurorum; tanquam à directione, qua Deus quaſi dirigitur ad prudentiſsimè nos prędeſtinandum, & nobis prouidendum, & eã præſcientiam præſupponere.

Ad rationem autem eorum conſtat ex dictis in ratione facta pro noſtra ſentẽtia, ad futuritionem conditionalē determinatã contingentium, quæ neceſſaria eſt in eis, vt à Deo certò cognoſcãtur, ſufficere decretum conditionatum etiam ex parte actus, quo nos ſumus contenti; imò non prædeterminans, & non requiri decretũ aliquod abſolutum ex parte actus, quòd aduerſarij requirunt.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm Deus cognoſcat ſua decreta conditionata.

NOn procedit difficultas de decretis abſolutis ex parte actus, & conditionatis tantum ex parte obiecti: quia hæc cognoſcit Deus ſicut ſua decreta omnino abſoluta; quia eſt verè in ſe abſolutum, ſed de decretis conditionatis etiam ex parte actus, & tam de decretis nunquam futuris; quia nunquam eſt ponenda conditio, de quibus eſt verum dicere, quòd ſi poneretur talis conditio Deus ab æterno decreuiſſet aliquid, verbi gratia, ſi Deus alium mundum conderet, decreuiſſet ab æterno Petrum Regem illius; quàm de decretis, quæ Deus verè habuit quia poſsitæ ſunt cõditiones, ſub quibus erant futura.

Circa difficultatem ergo Molin. diſp. 22. qui docuit, Deum cognoſcere actus noſtros liberos conditionatos, negat Deũ cognoſcere ſua decreta libera conditionata (quē nonnulli ex negantibus Deum

cognoſcere contingentia creata ſub conditione futura ſequuntur) quia ea ſciētia conditionata ſuorū decretorū auferret Deo libertatē in decernendo; quia ea ſciéntia, vt potè diuina non poſſet falſificari: ergo Deus nō poſſet, non decernere ex ſuppoſitione cōditionis, vel quæ ponenda erat, quæ eſſet ponenda; quia aliàs non decernēdo falſificaret eam ſuam ſcientiam.

Vazq. verò à diſp. 65. Suar. lib. 2. c. 8. Ruyz. diſp. 77. Mærat. diſp. 28. ſect. 6. Arrub. ſect. 2. diſp. 47. Albiz diſp. 7. ſect. 4. & Faſolus dub. 18. docēt Deum certò cognoſcere omnia ſua decreta cōditionata, & meritò; quia ex vna parte Deus eſt omnino infinitè cognoſcitiu. & ex altera dicta decreta conditionata, vt potè verè entia, & exiſtētia conditionatè, ſunt cognoſcibilia non minus, quā actus noſtri liberi conditionati: ergo non minus certò cognoſcūtur à Deo, quàm dicti actus noſtri. Et confirmatur, & declaratur hæc ratio; quia hæc enūtiatio conditionalis, v.g. ſi Deus conderet alium mundū, decerneret conſtituere Petrum Regē illius, eſt vera, ſi id decerneret, vt verè poſſet. Et hæc etiam enuntiatio conditionalis, v.g. ſi Deus vocet Petrum, & ipſe quātum eſt ex ſe reſponſurus ſit vocationi, Deus decernet cōcurrere cum eo, etiam eſt vera ſi Deus id decernat, vt poteſt, hæ enuntiationes ſunt veræ: ergo certò cognoſcuntur à Deo infinitè cognoſcitiuo omnium veritatum: ergo etiam decreta cōditionata in eis contenta certò cognoſcuntur à Deo non minus; imò magis quàm actus noſtri liberi conditionati contenti in ſimilibus enunciationibus conditionatis; quia in eis reperitur minus cognoſcibilitas, quàm in dictis decretis diuinis; quia ſunt entia minora, quàm diuina decreta.

Ad rationem autem aduerſariorum negamus, ſcientiam diuinam decretorum diuinorum auferre Deo libertatem in decernendo, etiam ſi ea ſciētia nō poſsit falſificari; quia exiſtētia huius ſciētiæ, & veritas illius ſupponit exiſtētiam cōditionatā decreti, & libertatē illius, quòd ſcilicèt Deus liberè haberet, ſi cōditio eſſet ponenda, vel quòd Deus liberè habuiſſet, ſi cōditio ponenda ſit, Deus enim præſcit hæc dicta decreta; quia vnum liberè habuiſſet, & alterum liberè haberet, & non è contra, non enim vnum fuiſſet, & alterum eſſet: quia Deus id præſciuerit, ſed è contra; quia ſcilicèt ſi fuiſſet, aut eſſet, Deus id præſciret, exiſtentia enim conditionata decreti liberi, eſt quaſi cauſa dictæ præſcientiæ in Deo, & non è contra.

Vnde ſuppoſita exiſtentia cōditionata decretì diuini, ſeu ex ſuppoſitione illius, neceſſaria eſt in Deo præſcientia illius, & falſificari nequit, etiam ſi ſimpliciter, & abſolutè non poſita dicta ſuppoſitione

potuerit illa præſcientia non eſſe in Deo: quia dicta decreta potuerunt, vel potuiſſent pro libertate Dei non exiſtere conditionatè, eis autem non ſic exiſtentibus, non eſſet in Deo præſciētia ipſorū, dicta ergo præſcientia eſt in Deo neceſſaria ex ſuppoſitione, abſolutè tamen eſt in Deo liberè, non formaliter immediatè in ſe ipſa, ſed mediatè in ſuo videlicet obiecto, ſeu denominatiuè, denominatione ſumpta à libertate ſui obiecti; nempè decretorū conditionatorum, quorum eſt ſcientia; quia eis exiſtentibus eſt in Deo ſcientia eorum, & eis non exiſtentibus non eſſet, decreta autem conditionata exiſtunt conditionatè pro libertate Dei, & pro eadem potuiſſent non exiſtere, ac proinde eorum ſcientia exiſtit in Deo dependenter à libertate ipſius in decernendo, vnde Deus ea præſcientia non dirigitur ad dicta decreta, cùm præſupponantur ad ipſam, ſed ad ea tantum dirigitur ſcientia directa obiectorum ipſorum decretorum; ſcientia tamen ipſorum decretorum dirigitur ad ponendas cōditiones, & ad alia.

Quòd autem ſcientia conditionata decretorum conditionatorū Dei nō indigeat præuio aliquo decreto actuali abſoluto ex parte actus eadem ratione cōſtat, qua id diximus de ſciētia cōditionata noſtrorum actuum liberorum, ſeu contingentium futurorum ſub conditione, & maiori ratione; quia vt decretum Dei abſolutè exiſtat, nō indiget alio præuio decreto, quo indigēt actus noſtri liberi, vt abſolutè exiſtant: ergo multo minus, vt decreta diuina cōditionatè exiſtāt: quòd ſi diuina decreta, tā omnino abſoluta, quā cōditionata, nō indigēt aliquo præuio decreto, vt exiſtāt, ad ſciētiā eorum nō erit neceſſariū aliquod præuiū decretū; quia ſi eſſet neceſſariū, maximè, vt haberēt exiſtētiam, quæ neceſſaria eſt, vt ſciātur, & cognoſcātur exiſtere: ſi ergo Deus certò cognoſcit ſua decreta cōditionata, quia verè ſunt cōditionatè exiſtētia, non minus certo cognoſcet ſua decreta abſoluta; quia etiam exiſtunt, & abſolutè.

Ita tamē Deus certo cognoſcit ſua decreta conditionata, & abſoluta, vt ea non cognoſcat, vt futura, qualiter cognoſcit actus noſtros liberos conditionatos, & abſolutos; quia Deus ſua decreta cognoſcit, vt in ſe ſunt, omnia autem decreta diuina, etiam abſoluta non ſunt funtura; quia ſunt ab æterno, & æterna quòd autem eſt ab æterno nō eſt in rigore futurum; quia futuritio in rigore importat duas durationes, ſeu duo tempora, alterum pius, in quo eſt carentia rei, ſeu in quo res nondum eſt, & in quo eſt futura, & alterum poſterius, in quo res iam eſt præſens; quia omne futurum erit poſtea præſens reſpectu illius temporis, pro quo eſt futurum, decreta autem diuina, vt potè ab æterno exiſtentia. in nullo tempore,

&

& in nulla duratione carent exiſtentiâ,ac proinde in nulla duratione ſunt futura.

Quanuis autem decretum diuinum ſit ratione noſtra poſterius voluntate diuina,&poſterioritate rationis à quo; quia decretũ eſt quaſi effectus voluntatis,& vt talis à nobis concipitur , & poſterioritate rationis *in quo*, qua id, quòd eſt minus vniuerſale, eſt poſterius vniuerſaliore;quia à minus vniuerſali valet ſubſiſtendi conſequentia ad magis vniuerſale,& non è contra; quia valet eſt decretum : ergo eſt voluntas: & non è contra: id autem à quo non valet ſubſiſtendi cõſequentia,eſt prius ſecundum rationem noſtram prioritate in quo,& quanuis decretum diuinũ, vtraque prioritate *à quo*, & *in quo* ſit prius poſsibile,& poſteà ſit conditionatum ea conditione , qua Deus mouetur ad decernendum abſolutè,& tandem purificata conditione ſit abſolutum;quia poſsibile eſt vniuerſalius , & independens à futuro, vel quaſi futuro conditionato,& iſtud eſt vniuerſalius,& independẽs à quaſi futuro abſoluto,& è contra quaſi futurum abſolutum eſt minus vniuerſale,& dependens à quaſi futuro conditionato, & iſtud eſt minus vniuerſale,& dependens à poſsibili : nihilominus Deus in illo priori ſigno rationis , in quo noſtro modo concipiendi cognoſcit ſuam voluntatem,non cognoſcit noſtro modo concipiendi , quòd in poſteriori ſigno decernet,nec in priori ſigno rationis , in quo noſtro modo concipiendi cognoſcit ſuum decretum vt poſsibile,cognoſcit,quòd in tertio ſigno decernet abſolutè ; quia in nullo priori ſigno ex dictis eſt verum,quòd decretum,v.g. abſolutum erit in poſteriori ſigno rationis;quia id ſolum admittitur eſſe in priori ſigno rationis ante aliud,quòd eſt vniuerſalius illo, aut quòd conducit ad illud, hæc autem veritas,ſeu quaſi futuritio decreti abſoluti non cõducit,vt ipſum decretum ſit in eo poſteriori ſigno rationis , nec eſt vniuerſalior illo:ergo ea veritas,ſeu quaſi futuritio non eſt in priori ſigno rationis:ergo nequit in eo à Deo cognoſci ; quia quod non eſt verum,ſeu quaſi futurum nequit à Deo,vt tale cognoſci: & quanuis in eo priori ſigno eſſet verum,& quaſi futurum ratione noſtra, quòd in poſteriori ſigno Deus decernet,nõ præcognoſceretur à Deo in eo priori ſigno, quòd decernet in poſteriori ob rationem dictam ; quia ſcilicèt id ſolum ratione noſtrà admittitur in priori ſigno,quã aliud, quod eſt vniuerſalius illo,aut cõducit ad illud, præcognitio autẽ illa non eſt vniuerſalior,quàm decretum illud;quia benè valet: eſt præcognitio illius decreti, vt futuri:ergo eſt futurum , nec conducit ad illud,ſeu quod idem eſt, decretum illud non quaſi pendet ab ea præcognitione,ſed potius è contra;quia Deus non decernit in eo poſteriori ſigno;quia præcognoſcit,ſe decreturum in eo poſteriori ſigno,

ſed-

ſed potius è contra;quia Deus decernet in eo poſteriori,ſigno cognoſcit, ſe decernere; quia generaliter obiectum præſupponitur ad cognitionem ſui:quamuis ergo in priori ſigno rationis noſtræ,eſſet verum, & quaſi futurum, quòd Deus decernet in poſteriori ſigno, cognoſceretur à Deo ab æterno,quia omne verum cognoſcit, & ab æterno,tamen non cognoſceret illud in eo priori ſigno rationis, ſed in alio poſteriori,poſt ſignum,in quo Deus decerneret.

Deus ergo non ſolum non cognoſcit ſuum decretum,vt re ipſa, & in rigore futurum;quia non eſt re ipſa futurnm,vt iā diximus: ſed nec cognoſcit illud,vt ratione noſtra futurum,& quia non eſt ratione noſtra in aliquo ſigno priori futurum,& quia quamuis admitteretur in aliquo ſigno priori eſſe futurum,in eo tamen priori ſigno non eſſet cognitio illius, vt dictum eſt in diffic. antecedenti.

DIFFICVLTAS XII.

Vtrùm Deus certò cognoſcat futura contingentia conditionata conditione diſparata,ſeu non connexa cum altero extremo?

DIfficultas hæc procedit de futuris contingentibus conditionatis, conditione habente purā comitantiā,ſeu coniunctionē cū altero extremo,abſque connexione aliqua,& cōducentia ad illud,vt cōtingit in hoc futuro: *Si Petrus oret, Ioannes ludet*. Et procedit de illis, quorū extrema nō ſolū,non ſunt connexa intrinſecè, ſed nec extrinſecè medio decretò,aut media reuelatione,aut ſcientia Dei. Et procedit de his nō in ſenſu illatiuo vnius ex alio,nec cauſatiuo,quo vnū cauſet alterum,ſed in ſenſu copulatiuo,in quo particula *ſi* æquiualet particulæ copulatiuæ *&*,vel æquiualenti,in quo ſenſu dictū futurū: *Si Petrus oret, Ioannes ludet*, æquiualet huic: *Petrus orabit, & Ioannes ludet*,vel huic:quando Petrus oret, Ioannes ludet.

Circa hanc ergo difficultatē Vazq.diſp.67.c.3. Leſſius de auxilijs, c.19. Arrub.diſp.45.c.4.& Faſolus dub.13.docent, Deū non cognoſcere, aſſenſu aliquo dicta futura cōtingentia, ſed eis vtpotè falſis diſſentiendo;quia in eis futuris,ſeu in eis propoſitionibus illa cōtinentibus,& ſignificātibus nulla eſt futuritio,& veritas,ſed tantū falſitas; quia propoſitio conditionalis tantū ſignificat aut illationē vnius ex alio,aut connexionem conditionis,ſeu eius, quòd ponitur pro conditione cum altero extremo:ſed in dictis futuris, ſeu propoſitionibus alterū extremū non infertur ex eo,quòd ponitur pro cōditione, nec hoc ad alterū conducit extremū;quia quod ponitur pro conditione,& alterū extremū,ſunt diſparata,vt ſupponimus:ergo in eis fu-

tu-

turis, ſeù in propoſitionibus quorũ nulla eſt futuritio, ſeu veritas, quæ poſsit â Deo cognoſci aſſenſu aliquo, ſed tantum eſt falſitas, quæ poſsit diſſenſu cognoſci.

Suar. opuſculo de ſcientia Dei, lib. 2. c. 6. Curiel lib. 1. controuer. 7. art. 3. Albiz diſput. 7. ſect. 2. Fonſeca 6. metaphiſicæ, c. 2. q. 4. ſect. 10. Machim diſp. 33. ſect. 2. Cabrera 3. par. q. 62. & Ruizius diſp. 78. ſect. 2. docent, Deum aſſenſu cognoſcere dicta futura contingentia cõditionata diſparata, quòd indicari videtur in ſcriptura, in qua multa futura contingentia conditionata diſparata intrinſecè, & quæ nõ conſtat eſſe extrinſecè cõnexa, prædicuntur à Deo, quale eſt illud 4. Reg. 13. quòd Eliſæus prędixit ad Ioàs Regem Iſraël *ſi*, percuſiſſes (ſub intellige iaculo terrã) quinquies, aut ſexies, aut ſepties percuſiſſes Syriam, vſque ad conſummationem. Et ratione probatur; quia de facto in aliquo tẽpore eſt verum, & prę ſens, v. g. quòd Petro orante, Ioannes ludit: ergo id etiam cognouit ab æterno: ergo etiam in ſigno anteriore ad purificationem conditionis; nempè orationis Petri Deus cognouit, quòd ſi Petrus erat oraturus, Ioannes erat luſurus.

Pro clariore huius difficultatis reſolutione obſeruandũ eſt, conditionẽ ſignificatã per particulam *ſi*, eſſe triplicẽ; quia alia eſt conditio ſtricta, ſeu ſtrictè ſumpta, illa ſcilicet, quæ infert alterũ extremũ, & eſt neceſſario connexa cũ illo; & poteſt ſignificari particula *ergo*, vt contingit in hoc conditionato: *Si ſol lucet, dies eſt*: alia eſt conditio lata, ſeu latè ſumpta, illa ſcilicet, quæ conducit ad exiſtentiã alterius extremi, ratione cuius eſt aliquomodo connexa cũ illo; quanuis nõ neceſſario, vt contingit in hoc conditionato: ſi Petrus vocetur à Deo, reſpõdebit: alia eſt cõditio latiſsima, ſeu latiſsimè ſumpta, illa ſcilicet, quæ nec eſt neceſſario connexa cũ altero extremo, nec conducit ad illud; eſt tamẽ coexiſtens cũ illo, & illud comitatur, ſiue in eodem tẽpore, ſiue in diuerſo, vt cõtingit in hoc cõditionato: Si Petr⁹ orat, Ioannes ludit, & in hoc cõditionato: *Si Petrus hodie rideat cras flebit*. Vnde nomine coexiſtentiæ, & comitantiæ intelligitur exiſtentia vtriuſque extremi, ſiue in eodem, ſiue in diuerſo tempore, & hoc tertio modo, etiam ſumi conditionem quanuis raro, negari non poteſt; quia ita ſumitur in ſcriptura in dicto loco 4. Reg. 13. & in alijs, & extra eam; quia aliquando dicimus: ſi tu es diues: ego ſum nobilis, & ſi in Gallia eſt ferrum, in Hiſpania eſt argentum, & ſimilia.

Quia ergo in propoſitionibus conditionatis, in quibus conditio eſt cõnexa cũ altero extremo, ſiue illatiuè, ſiue cauſaliter ea particula conditionali *ſi*, ſignificatur ea cõnexio inter conditionẽ, & alterũ extremum: ideò vt negatiua propoſitio ſit ei cõtradictoria, neceſſariũ eſt, quòd negatio anteponatur conditioni, v. g. huic propoſitioni: ſi

ſol

ſol lucet dies eſt, cõtradictoria eſt hæc: non ſi ſol lucet dies eſt; quia, ei negatione antepoſitâ, negatur connexio inter conditionem, & alterum extremum, quę affirmatur dicta propoſitione affirmatiua: quando verò negatio poſtponitur conditioni propoſitio negatiua fit ſub contraria affirmatiuæ, & non contradictoria; quia tunc non negatur dicta connexio cum altero extremo, ſed tantum coniunctio cũ illo, contradictio autem eſt affirmatio, & negatio eiuſdem de eodẽ, quia verò in propoſitionibus cõditionatis, in quibus cõditio eſt diſparata nullam habens connexionem cum altero extremo, eà particula *ſi* nulla ſignificatur connexio, ſed tantum pura coniunctio, ſeu comitantia modo prædicto: ideò vt negatiua propoſitio ſit illi contradictoria, negatio eſt poſtponenda conditioni, huic enim propoſitioni, ſi Petrus hodie ridet, cras flebit, contradictoria eſt: ſi Petrus hodie ridet non flebit cras, quia eà nagatione poſtpoſita conditioni negatur coniunctio inter riſum, & fletum, quæ affirmatur dictà propoſitione affirmatiuâ.

Hoc ergo ſuppoſito circa difficultatem dicendum exiſtimamus, futura contingentia conditionata diſparata certò cognoſci à Deo aſſentiendo quando conditio, & alterum extremum exiſtunt tempore importato per copulas, & quando particula *ſi* non denotatur connexio aliqua, ſed ſola coniunctio modo prædicto, cognoſci tamen diſſentiendo, etiam ſi conditio, & alterum extremum exiſtant verè, quando particula *ſi* denotatur connexio ſiue illatiua, ſiue tantũ cauſalis, quod autem particula *ſi* denotetur connexio, aut ſola, ſeu pura coniunctio dependet ex intentione proferentis, quia ipſa particula *ſi* poteſt quæuis earum denotari.

Et in primis dicta futura certò cognoſci à Deo aſſenſu, quando conditio, & alterum extremum coexiſtunt tempore importato per copulas, & quando particula *ſi* latiſsimè ſumitur, nempè quando ea non denotatur connexio, ſed tantum pura coexiſtentia conditionis, & alterius extremi (vt vtrumque poteſt fieri) quod docent Suarez, & alij Auctores poſterioris opinionis, probatur, quia ex vna parte dicta particula *ſi* ea pura coexiſtentia, ſeu coniunctio ſignificatur, vt ſignificari poteſt, & intenditur à proferente, vt ſupponimus, & ex altera parte conditio, & alterum extremum verè coexiſtunt ſuo tẽpore, vt etiam ſupponimus: ergo dicta futura contingentia cõditionata diſparata, vt potè futura, & vera obiectiuè, quanuis conditionatè, certò cognoſcuntur à Deo eis aſſentiendo.

Vnde ad rationem prioris opinionis, reſpondemus negando, in dictis futuris diſparatis nullam reperiri futuritionem, ſeu veritatem obiectiuam, & ad eius probationem negamus, propoſitionem condi-

ditionalem tantum ſignificare, aut illationem vnius ex alio, aut connexionem vnius cum alio; quia etiam poteſt, quamuis latiſsimè ſignificare puram coniunctionem, ſeu comitantiam conditionis, & alterius extremi.

Deinde quòd dicta futura diſparata non cognoſcantur à Deo eis aſſentiendo, ſed diſſentiendo, quando particula *ſi* denotatur connexio aliqua, quamuis non neceſſaria, etiam ſi conditio, & alterum extremum coexiſtant, probatur, quia ex vna parte inter conditionem, & alterum extremum non eſt connexio aliqua, vt ſupponimus; quia ſunt diſparata, & ex altera parte particula *ſi* denotatur connexio inter illa, vt ſupponimus, & hæc connexio verè non reperitur: ergo ea futura ſic ſumpta non cognoſcuntur à Deo eis aſſentiendo; quia vt ſic non ſunt vera, ſed cognoſcuntur eis diſſentiendo; quia ſic ſumpta ſunt falſa.

Addimus, dicta futura diſparata etiam cognoſci à Deo eis aſſentiendo in ſenſu propoſitionis hypotheticæ conditionalis, ſeu illatiuæ, abſque diſcurſu, ſeu illatione facta ab ipſo (quamuis non in ſenſu cauſali, cùm conditio non conducat ad alterum extremum) ſi ea futura referantur ad decretum Dei, quo in ſenſu comitante ſub ea cõditione non conducente decreuit alterum extremum, vt admittit Atrubal, vel ſi referantur ad promiſionem, qua in eodem ſenſu comitante non conducente promiſit alterum extremum, vt admittit Vazquez, vel ſi referantur ad ſcientiam Dei, qua in eodem ſenſu comitante ſcit, quòd ſi ea conditio exiſtat, exiſtet alterum extremum, vt admittunt alij auctores prioris opinionis; quia ſuppoſito dicto decreto, aut dicta promiſione, aut dicta ſcientia Dei, optimè infertur alterum extremum ex conditione, ſeu ex eo, quòd ponitur pro conditione, non ex ea ſecundum ſe; quia ſecundum ſe eſt diſparata reſpectu alterius extremi, ſed ex ea conditione, vt ſubeſt dicto decreto, aut dictæ promiſionis, aut dictæ ſcientiæ ob connexionem neceſſariam; quamuis tãtum extrinſecam inter decretum, & promiſionem, & ſcientiam Dei cum ſuis obiectis; quia decretum, & promiſio, & ſcientia Dei fuere nequeunt, ob quod non ſolùm hæc conſequentia eſt optima, Deus v.g. ſcit, quòd ſi Petrus oret, Ioannes ludet: ergo ſi Petrus orauerit, Ioannes ludet ſed etiam hæc conſequentia: Petrus orabit & Ioannes ludet. ſi ergo prędictæ ſunt conſequẽtiæ, & bonæ, etiam ſunt propoſitiones hypotheticæ, & veræ, quatenus ſunt affirmationes vnius de alio ſub conditione concepto, ac proinde etiã cognoſcuntur à Deo, vt veræ in ſenſu propoſitionis hypotheticæ conditionalis, ſeu illatiuæ, propoſitio enim hypothetica conditionalis, & habet rationem argumentationis, & tunc particula *ſi* eſt ratio-

na-

nalis, & æquiualet particulæ *ergo*, & ſic dicitur bona, vel mala, & etiã habet rationem propoſitionis, & tunc particula, *ſi* remanet conditionalis; & ſic dicitur vera, vel falſa; quia propoſitio eſt oratio verè, vel falsè ſignificans.

DIFFICVLTAS XIII.

Vtrùm præſcientia diuina futurorum contingentium tollat noſtram libertatem circa illa?

CIrca hanc rem, error fuit Ioannis Vvicleph; qui, vt refert Vvaldenſis tom. 1. lib. 1. art. 1. cap. 21. & 22. & 25. non contentus, quòd abſtulerit à creatura, imò à Deo libertatẽ innatam, ſeu intrinſecã, qua eorum voluntas poſsit aliquid velle, & non velle, quæ dicitur libertas quoad exercitium, & contradictionis, & qua poſsit velle aliquid, & oppoſitum, quæ dicitur libertas quoad ſpecificationem, & contrarietatis, & conſequenter, liberum arbitrium eſſe titulum ſine re; vlterius addidit, ex præſciẽtia diuina, qua præſcit noſtros, & ſuos actus ſufficienter impediri libertatem circa illos, ita vt quanuis voluntas eſſet intrinſecè libera, ex præſcientia diuina, ſufficienter impeditur, vt non poſſet liberè operari. Eũ poſteà ſequuti ſunt Lutherus, Melancton, Caluinus, & alij hæretici.

Fides tamen Catholica docet, voluntatem noſtram non ſolum eſſe intrinſicè liberam, ſed etiam in ſuis actionibus deliberatis nullo extrinſeco, nec præſcientia, nec decreto Dei impediri, nec lædi, quã veritatem latè ex ſcriptura, & ex Concilijs, & ex Patribus demonſtrarunt Vvaldenſis locis citatis, Rophenſis art. 36. contra Lutherũ, Belarminus lib. 3. & 4. de gratia, & libero arbitrio, Molina diſput. 1. & 2. & 3. Vazquez diſp. 68. Heric. diſp. 6. cap. 8. Meratius diſp. 29. & Faſolus dubio 2.

Pro nunc autem ex ſcriptura ſufficiat illud Eccleſiaſtici 15. *Si volueris mandata ſeruare, conſeruabunt te*, & quod ſubditur: *Appoſuit tibi aquam, & ignem, ad quòd volueris porrige manum.* Et ex decretis Eccleſiæ ſufficiat definitio Tridentini ſeſsione 6. cap. 5. & can. 4. & 5. & 6. vbi definitur, etiam poſt peccatum manſiſſe in nobis liberum arbitrium, & ideò nos ad noſtram iuſtificationem, ita cooperari, vt diſſentire poſsimus, & vias noſtras malas facere, quibus non ſolum libertas innata ſeu intrinſeca, ſed etiam omnino expedita, & nullatenus læſa ſignificatur.

Sed contra hanc veritatem obijcit Vvicleph: primò Deus præſciuit, aut prædixit, Petrũ peccaturũ: ergo peccabit. Conſequentia eſt

bona; quia præſcientia Dei eſt infallibilis, & antecedens eſt neceſſarium; nempè Deus præſciuit, Petrum peccaturum, quia eſt æternū, & ſignificatur vt præteritum, quòd non poteſt nō fuiſſe; quia ad præteritum non datur potentia: ergo etiam conſequens; nempè Petrus peccabit eſt neceſſarium: ergo ex præſciētia diuina impediretur noſtra libertas, etiam ſi noſtræ voluntati fuiſſet innata.

Huic obiectioni ſolet variè reſponderi primò conſequentiā illius nō eſſe bonā; quia eius antecedēs; nēpè Deus præſciuit, Petrū peccaturū ſemper eſt verū: non verò conſequens, nēpè Petrus peccabit; quia poſtquā peccauit eſt futurū: hæc tamen reſpōſio potius eſt fuga, & friuola, quā ſolutio; quia quādo in antecedēti dicitur: Deus præſciuit, Petrū peccaturū, non dicitur præſciuiſſe, peccaturū pro quolibet tēpore, ſed tantū pro tali tēpore, pro eo autē conſequētia eſt bona; quia pro eo optimè infertur, quòd peccabit: ergo peccatum pro eo tempore futurum non eſſet contingens, ſeu liberum, quòd ſolum intendit obiectio Vvicleph.

Secundo alij admittentes conſequentiā eſſe bonā reſpondēt, antecedens eſſe neceſſariū, & etiā conſequens, ſed conſequens eſſe neceſſariū, nō ex ſe, ſed neceſsitate tantū conſequētiæ, ſicu in hac Petrus currit: ergo mouetur. Conſequēs eſt neceſſariū ſola neceſsitate cōſequentiæ; quia infertur neceſſario ex antecedēti; non verò eſt neceſſariū ſecundū ſe. Hæc tamen reſpōſio præterquā quod nō ſatisfacit, quia neceſsitas cōſequentiæ poteſt ſufficere ad auferandā contingētiā à conſequente ſecundū ſe, vt poſteà dicemus, falsū aſſumit, quòd tantùm ſit neceſſarium neceſsitate conſequentiæ, & non in ſe; quia non ſolum infertur neceſſariò ex antecedenti, ſed ex antecedēte neceſſario, quòd non contingit in exemplo adducto, in quo quanuis conſequens; nempè *mouetur*, deducatur neceſſario ex antecedente; nempè *currit*, hoc tamen antecedens eſt omnino contingens in ſe, & ita non mirum, quòd etiam conſequens ſit liberum in ſe.

Tertio alij reſpondent obiectioni Vvicleph, eà tantū probari conſequens illius; nempè *Petrus peccabit*, eſſe neceſſarium ex ſuppoſitione, quòd Deus præſciuerit id, ſeu in ſenſu compoſito, quo componitur, ſeu coniungitur *Petrus peccabit* cum præſcientia Dei, non verò abſolutè, & ex ſe, ſeu in ſenſu diuiſo, quo diuiditur, ſeu ſecluditur, & ſeparatur à præſcientia Dei, ita S. Thom art. 13. ad 3. & in idem redit reſponſio, quam ipſe adducit ad ſecundum, & communiter Thomiſtę; nempè quòd conſequens illud ſit neceſſarium non abſolute, ſed vt ſubeſt pręſcientiæ Dei. Hæc tamen reſponſio, niſi amplius declaretur eſt obſcura; quia ex ea ſequi videtur, quòd cōtendit Vvicleph, nempè pręſcientia Dei, quæ præſupponitur ad cōſequens auferri libertatem circa illud.

Quar-

Quartò alij reſpondent antecedens obiectionis Vvicleph, nempè, Deus præſciuit, Petrum peccaturum non eſſe neceſſarium, ſed contingens; quia potuit Deus id non præſcire, quia potuit impedire peccatum Petri, & ita conſequens, quòd ex eo deducitur neceſſariò, nempè *Petrus peccabit*, non eſſe neceſſarium, ſed contingens, ſeu liberum. Hæc etiam reſponſio, niſi amplius explicetur, nõ euacuat omnem difficultatem; quia quanuis Deo fuerit liberũ illud nõ præſcire, tamen ex ſuppoſitione, quòd id præſciuerit, videtur, Petrum nõ poſſe non peccare; quia ſuppoſita præſcientia Dei, neceſſarium eſt, Petrũ peccare; quia neceſſarium eſt, ſcientiã Dei eſſe verã, & infallibilẽ; ſed Petrus nequit tollere, nec impedire præſcientiã Dei; quia eſt æterna: ergo ea ſuppoſita, nõ eſt liberũ, ſed neceſſarium peccare; quia illi non eſt liberum conſequens, cui non eſt liberũ tollere, aut impedire antecedens, ex quo neceſſariò ſequitur; quanuis antecedens ſit alij liberũ, in hoc enim caſu ſola neceſsitas conſequentiæ ſufficit impedire libertatem.

Vera ergo, & clara ſolutio ad obiectionẽ Vvicleph eſt, quòd præſciẽtia, qua Deus præſciuit, Petrũ peccaturũ præſupponit futuritionẽ peccati, & non è contra, quia ideò Deus præſciuit, Petrũ peccaturum; quia peccaturus eſt, & non è contra, vt diximus diffic. 7. & 8. Et quia Petrus peccaturus eſt liberè; quia poſſet non peccare, ideò præſcientia Dei non impedit libertatem, quia præſupponit, eã futuram, & Petrum liberè peccaturum. Ad obiectionem ergo in forma reſpondemus concedendo antecedens; nempe Deus præſciuit, Petrũ peccaturum eſſe neceſſarium, non abſolutè, & ex ſe, quanuis ſit æternũ, & ſignificetur vt præteritũ; quia id potuit Deus non præſciuiſſe; quia potuit peccatũ Petri non eſſe futurũ, ſed ſolùm eſſe neceſſariũ ex ſuppoſitione, quod peccatum ſit futurũ; quia quòd futurũ eſt, nequit non præſciri à Deo eſſe futurũ. Ex eo autem, quòd dictum antecedens ſit eo modo neceſſarium, ſolùm infertur, quòd conſequens, nempè Petrus peccabit neceſſarium ſit, non neceſsitate antecedẽte proueniente ex præſcientia Dei, tanquam ex cauſa, ſed neceſsitatè conſequente, vel comitante futuritionẽ peccati, qua neceſsitate futurum, quòd ex ſuppoſitione eſt futurum, eſt neceſſariò futurũ; quia impoſsibile eſt, ſimul eſſe futurũ, & non eſſe futurũ ſicut omne, quòd eſt quando eſt, neceſſe eſt eſſe, & quòd fuit neceſſe eſt, fuiſſe neceſsitate ſequente, vel comitante poſitionẽ rei, cuius neceſsitatis meminit Ariſtot. 1. de interpret. cap. 8 & eã tradit Anſelmus de concordia præſcientiæ, & prædeſtinationis hæc autẽ neceſsitas non repugnat, nec deſtruit libertatẽ; quia eã integrũ ſupponit, & ſequitur, quia ſupponit, & ſequitur poſitionẽ effectus liberè futuri à ſua cauſa libera.

Ex quo deducim' nõ tãtũ Deũ potuiſſe facere, quòd ipſe abſolute Et

non præſciuiſſet peccatum futurum;quia potuit impedire futuritionem peccati,quæ neceſſario prærequiritur ad eam præſciẽtiam, ſed etiam id potuiſſet Petrum pro libito facere, quia pro libito potuit non eſſe peccaturus;quanuis ex ſuppoſitione,quòd Petrus peccaturus ſit,non ſit in Dei poteſtate,nec Petri facere, quod Deus id non præſciuerit;quia id non potuit latuiſſe Deum, imò etiam ex ſuppoſitione,quòd id præſciuerit,non eſt in eorum poteſtate facere, quòd id non præſciuerit;quia ſuppoſito,quòd præſciuerit,neceſſe eſt,præſciuiſſe;imò non eſt in poteſtate eorum mutare præſcientiam,quam ſemel habuit,ſeu facere,quod non perſeueret,ſeu quòd deſinat eſſe, non quia ſit contra intrinſecam immutabilitatem Dei; quia re vera non eſt,ſicut nec quòd deſinat eſſe creator, aut Dominus, ſed quia futuritio creaturarum ex ſuppoſitione,quòd futuræ ſunt,nequit ceſſare,quanuis creaturæ prius natura,ſeu prioritate cauſæ,quàm futuræ ſint,potuerunt non eſſe futuræ.

Ex ſuppoſitione ergo non ſolum quòd peccatum eſt futurũ, ſed etiam ex ſuppoſitione,quòd Deus præſciuit, peccatum eſſe futurũ, neceſſarium eſt,peccatum eſſe futurum;quia eo ipſo,quòd ſupponitur: Deum id præſcire,ſupponitur peccatum eſſe futurum, quòd autem ſupponitur futurum,neceſſario eſt futurũ,dicta neceſsitate conſequente,ſeu comitante. Vnde etiam ſi præſcientia Dei tẽpore antecedat peccatum præſens,nihilominus peccatum poſteà ſit liberè; quia quanuis præſcientia Dei ſit prior duratione, quàm peccatum præſens,non tamen cauſalitate(quòd neceſſarium erat,vt impediret libertatem)imò ordine quaſi cauſalitatis poſterior eſt peccato præſenti;quia ex eo,quòd tempore ſequenti peccatum fit libere, ante illud tempus,& ab æterno futurum eſt liberè,& quia ab æterno futurum eſt;ideò ab æterno præſcitur, eſſe futurum: de primo ergo ad vltimum peccatum præſens,quod poſteà liberè fit ordine quaſi cauſalitatis præcedit præſcientiam Dei, & conſequenter nequit ab ea deſtrui libertas in peccato,quod tempore præſente fit.

Et eodem modo,quo neceſsitas,conſequens præſcientiam Dei, aut ex ſuppoſitione præſcientiæ Dei, non impedit contingentiã effectus,nec libertatem cauſę;quia ea præſcientia,quæ ſupponitur potuit abſolutè non fuiſſe pro libito cauſę, etiam neceſsitas in ſenſu compoſito,quo peccatum Petri componitur, ſeu coniungitur cum præſcientia Dei,ſeu neceſsitas peccati prout ſubeſt præſciẽtiæ Dei, quæ coincidunt cũ neceſsitatè,ex ſuppoſitione,non impediunt contingentiam peccati,quia præſcientia,cum qua componitur, & cui ſubeſt peccatum,potuit abſolutè non eſſe pro libito Petri; quia ea præſcientia ſupponit,ordine quodam quaſi cauſalitatis,quod Petrus

ſit liberè peccatu rus. Vnde conſequentia illa: Deus præſciuit, Petrū peccaturum: ergo peccabit, eſt à poſteriori, cuius neceſsitas non deſtruit contingentiam, ſeu libertatem in conſequenti; quia eius antecedens quo ad eſſe, ſupponit conſequens vt prius, imò nec eam deſtruit neceſsitas conſequentiæ à priori, cuius antecedens ſit in poteſtate illius, à quo conſequens producitur, vt in hac conſequentia: Petrus currit: ergo mouetur, & ideò quanuis hęc ſit conſequentia à priori, res eſt futura: ergo præſcitur à Deo, quia futuritio rei eſt prior, & quaſi cauſa præſcientiæ non deſtruit libertatem, quia Deus abſolutè dicitur liberè præſcire, quia antecedens: nempè futuritio peccati eſt in poteſtate Dei præſcientis: quia poteſt impedire peccatum, & conſequenter illud, non præſcire. Vnde reſponſiones ſuprà relatę, quas obſcuras iudicauimus, ſi ſic declarentur, ſatisfaciunt obiectioni Vvicleph, & cum reſponſione noſtra coincidunt.

Secundo obiicit Vvicleph: pręſcientia Dei eſt certiſsima, & infallibilis: ergo obiectum illius nequit aliter euenire, quàm à Deo præſcitur; quia ſi poſſet, præſcientia talis obiecti eſſet fallibilis; quia periculo falſitatis eſſęt expoſita: ſed Deus præſcit, Petrum peccaturū: ergo Petrus non poterit non peccare: ergo præſcientia Dei ſufficit ad impediendam libertatem. Reſpondemus concedendo, præſcientiam Dei eſſe certiſsimam, & infallibilem: ad id autem non requiritur, quòd obiectum materiale, quòd præſcitur, nequeat antecedēter, & ex parte cauſæ aliter euenire, ex quo non poſſet eſſe cōtingens: ſed ſufficere, quòd ad eam præſcientiam ordine aliquo, præſupponatur eſſe futurum, quanuis ſit liberè futurum, ſeu taliter, quòd poſſet non eſſe futurum; quia ſi aliàs obiectum, ſeu res, quæ futura præſupponitur, cògnoſcatur prout in ſe eſt futura, talis cognitio ita eſt vera, vt abſque periculo falſitatis ſit certa, & infallibilis: quia ergo Deus ita cognoſcit rem futuram eſſe, vt ipſa prius præſupponatur futura, quā cognoſcatur futura, ideò præcognitio diuina illi rei eſt certa, & infallibilis, quanuis ea res ſit liberè futura, ſeu taliter futura, quòd antecedenter poſſet non eſſe futura: ad certitudinem ergo, ſeu infallibilitatem, qua Deus præſcit, Petrum peccaturum, non requiritur, quòd peccatum ſit ineuitabile, ſeu neceſſario futurum neceſsitate, ſeu ineuitabilitate antecedente, cum qua nequit eſſe contingens, ſeu liberum: ſed ſufficit, quod ſit ineuitabile, & neceſſariò futurum ex ſuppoſitione, quòd futurum ſit, ſeu neceſsitate, ſeu ineuitabilitate conſequente, qua ſola peccatum, quod præſupponitur futurum, vt pręcognoſcatur eſſe futurum neceſſario eſt futurum, qua non auffertur eius contingentia, ſeu libertas; quia ad eam præſciētiam præſupponitur liberè futurum, & ideò præſcitum à Deo eſſe futurum ea

ſola

ſola neceſsitate conſequente eſt neceſſario futurum; quia obiectum præſcitum ſupponitur eſſe futurum, & in idem coincidit, quod præſcitum à Deo, eſt neceſſario futurum in ſenſu compoſito, quo componitur, ſeu coniungitur cum præſcientia, & antecedenter cum futuritione, quæ ad eam præſcientiam præſupponitur, & antecedit; nō verò in ſenſu diuiſo à præſcientia, & futuritione, vt ſi non dicatur præſcitum, aut futurum, eſt neceſſariò futurum, ſed ſi dicatur hæc res neceſſario eſt futura; quia hac diuiſione, ſeu ſeparatione denotatur neceſsitas non comitans, ſed antecedens, & proueniens quaſi ex cauſa. Vnde ad obiectionem reſpondemus in forma, concedendo antecedens; nempè ſcientiam Dei eſſe certiſsimam, & infallibilem, & negamus conſequentiam, ſi conſequens; nempè, quòd obiectū illius præſcientiæ nequeat aliter euenire, dicatur non poſſe aliter euenire impoſsibilitate antecedenti, & quaſi ex parte cauſæ; quia ex antecedenti id non infertur; quia ad veritatem antecedentis id non requiritur; concedimus tamen conſequentiam, ſi ſolùm dicatur conſequens, non poſſe aliter euenire impoſsibilitate, conſequente futuritionem obiecti, hæc autem poſsibilitas non aufert libertatem; quia eam ſupponit.

Ex dictis conſtat, quòd quanuis præſcientia Dei, qua præſcit cōtingentia, ſeu libera futura, ſit æterna, & ſit præterita, & vt præterita ſignificetur, & quanuis ſit certa, & infallibilis, non impedit libertatē circa illa; quia vt ſit æterna, & præterita, ſufficit, quòd res contingēs, quæ futura præſcitur, ſit ab æterno futura, & vt ſit certa, & infallibilis ſufficit, quòd res libera ſit neceſſario futura, non tamen maiori neceſsitate, quàm conſequenti, (qua non impeditur libertas, quia ad eam præſciētiam præſupponitur liberè futura prius ratione, & quaſi natura, quàm præſciatur.

Obſeruandum eſt ea, quæ diximus, nempè Deum certò præſcire contingentia à nobis futura, tam abſolutè, quàm ſub conditione, & in ipſismet, & eorum præſcientiam diuinam nullatenus lædere libertatem circa illa; eadem proportione, & ob eaſdem rationes dicendum eſt etiam, præſcire contingentia, ſeu libera ab ipſo ſolo Deo futura, tam abſolutè, quàm ſub conditione, & in ipſismet, & eorum præſcientiam diuinam nullatenus lædere libertatem diuinam circa illa.

(§§)

Tractatus de Scientia Dei,
DISPVTATIO QVINTA.

De varijs diuiſionibus ſcientiæ Dei.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & in ſcientiam viſionis?

SCientia Dei, quanuis re ipſa ſit vna tantum, & indiuiſibilis; quia tamen ratione noſtra diuiditur, & multiplicatur, ideò inſtituitur dicta diſputatio.

Theologi ergo in primis diuidunt ſcientiam Dei in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & in ſcientiam viſionis. Scientia ſimplicis intelligentiæ dicitur illa, qua Deus cognoſcit res poſsibiles, ſeu eſſentias rerum, & non ſolùm purè poſsibiles, nunquam exiſtentes, ſed etiam res poſsibiles aliquando exiſtentes, non prout exiſtentes; quia vt ſic eſt ſcientia viſionis, ſed prout poſsibiles, ſeu nõ repugnãtes exiſtere.

Scientia verò viſionis dicitur illa, qua Deus cognoſcit res pro aliqua differentia temporis exiſtentes, vt exiſtentes; nempè Deum ab æterno, & in æternum exiſtentem, & res creatas pro aliqua differentia temporis exiſtentes, ſumpta ſimilitudine à viſione corporali, quę tantum attingit res exiſtentes; quãuis hæc non niſi præſentes: illa verò etiam præteritas, & futuras. Et nomine rerum exiſtentium etiam cõprehenduntur carẽtiæ entiũ, ſeu non entia; quia ſuo modo exiſtũt.

Sed an ſciẽtia diuina contingentiũ ſub conditione futurorũ dicẽda ſit ſimplicis intelligentiæ, an viſionis an media inter vtramq; cõtrouerſia eſt, leuis tamẽ, & parui momẽti, & potius de nomine, quã de re.

Circa quam Vazquez, diſp. 74. cap. 4. & alij eam reducunt ad ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quia non eſt obiecti abſolutè futuri, ſed tantum ſub conditione, Suarez lib. 2. de auxilijs, & alij eam reducũt ad ſcientiam viſionis; quia eſt obiecti exiſtentis, quanuis tantum ſub conditione.

Ruizius diſp. 76. ſect. 3. & alij docent, eſſe mediam inter vtramque; quia nec eſt obiecti, vt abſolutè poſsibilis, nec vt abſolutè futuri, ſed obiecti participantis rationes obiectorum vtriuſque dictæ ſcientiæ; quia eſt obiecti, quòd eſt ſub conditione futurum, & quod etiam eſt ſub conditione purè poſsibile; nempe ſub conditione non poſitionis illius conditionis.

No-

Nobis tamen magis placet, quòd abſolutè loquendo dicatur: ſcientia viſionis, quanuis non abſoluta, ſed tantum conditionata & non dicatur ſimplicis intelligentiæ, adhuc conditionata, nec media inter vtramque; quia quanuis futurum ſub cōditione in priori ſigno, ante conditionem ſit poſsibile abſolutum, & vt ſic tantùm ſciatur à Deo ſcientiâ abſolutâ ſimplicis intelligentię, & quanuis ſub conditione ſuſpenſionis illius conditionis maneat poſsibile, non abſolutè, ſed ſub conditione; nempè ſub conditione ſuſpenſionis dictæ conditionis, & vt ſic tantùm ſciatur ſcientiâ ſimplicis intelligentiæ conditionata: quia tamen futurum ſub conditione, vt futurum ſub conditione, qua tantum ratione eſt obiectum ſcientiæ cōditionatæ, de qua loquimur, non eſt poſsibile, nec abſolutè, nec ſub conditione, ſed tātùm eſt futurum ſub conditione, quia tantum loquimur de ſcientia futurorū ſub conditione, vt ſunt futura ſub conditione, & futura ſub conditione, vt futura ſub conditione, tātum ſunt obiectum ſcientiæ viſionis conditionatæ; quia ad ea vt ſic, tātum poteſt terminari viſio ſub conditione, ideò ſcientia futurorū ſub conditione, de qua eſt difficultas, & de qua loquimur, abſolutè eſt, & dicitur ſcientia viſionis non abſoluta, ſed conditionata, & non dicitur ſcientia ſimplicis intelligentiæ, nec media inter ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & viſionis, ſed pura ſcientia viſionis conditionata.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in ſcientiam ſimplicis notitiæ, & in ſcientiam approbationis?

SEcundo Theologi diuidunt ſcientiā Dei in ſcientiā ſimplicis notitiæ, & in ſcientiā approbationis. Et quanuis in explicatione mēbrorum huius diuiſionis, nō conueniant, communiter tamen docēt, ſcientiā approbationis eſſe ſcientiam practicam ſeu factiuā rerum, illam ſcilicet, qua Deus proponit ſuę voluntati effectionem rerum, modo, quo dicemus diffic. 4 ad quā ſciētiam, ſeu propoſitionem ſequitur in Deo decretum, quo decernit eas efficere, & ratione huius decreti ea ſcientia extrinſecè dicitur approbationis, quia quòd per ipſam proponitur efficiendum, approbatur à volūtate diuina, eo decreto. Scientia verò ſimplicis notitiæ dicitur ipſa ſcientia qua volūtati proponitur res efficienda, præciſſa à dicto decreto, ſeu ſecluſo dicto decreto.

Scientia ergo approbationis, ſuprà ſcientiā ſimplicis notitiæ, addit

tantum extrinſecam denominationem approbationis prouenientē ipſi ſciētiæ ab eo decreto. Vnde dicta duo mēbra; nempè ſciētia ſimplicis notitiæ, & ſcientia approbationis, ſe habent, tanquam includens, & incluſum; quia ſcientia approbationis includit ipſam ſcientiam ſimplicis notitiæ, & addit dictam extrinſecam denominationē. Et quia ſcientia diuina practica, ſeu factiua rerum, eſt ſcientia ſimplicis intelligentiæ non viſionis, vt dicemus diffic. 4. ideò dicta diuiſio ſcientiæ non eſt adæquata; quia in eà omittitur ſcientia viſionis, qua à Deo cognoſcuntur res aliquando exiſtentes.

Et quia Deus caret dicta ſcientia approbationis circa peccata, vt peccata, & circa peccatores, vt peccatores, ideò in ſcriptura Deus dicitur ignorare peccata, & peccatores.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in naturalem, & liberam?

TErtiò Theologi diuidunt ſcientiam diuinam in naturalem, ſeu neceſſariam, & in liberam. Illa dicitur ſcientia naturalis, ſeu neceſſaria, quæ non poteſt Deo deficere, & ideò dicitur naturalis, ſeu neceſſaria: nequit autem Deo deficere; quia obiecta, quæ attingit, nō poſſunt deficere, & quæ nequeunt deficere nequeunt non cognoſci à Deo, qui eſt ſummè, & infinitè cognoſcitiuus. Illa verò ſcientia Dei dicitur libera, non quia in ipſa formaliter, & immediatè ſit libertas; quia Deus non poteſt non cognoſcere omne cognoſcibile, omnia videlicet entia, & non entia; ſed dicitur libera; quia Deo potuit deficere, potuit autem Deo deficere; quia eſt eorum obiectorum, quæ potuerunt deficere, ſeu non eſſe.

Sed an ſcientia contingentium, quæ ſunt, aut eſſent futura ſub conditione, ante decretum actuale Dei abſolutum ex parte actus, ante quòd dicimus diſp. 4. diffic. 10. Deum etiam cognoſcere cōtingentia ſub conditione futura, ſit naturalis, ſeu neceſſaria, an libera, an media inter vtramque, etiam eſt ſub controuerſia, & etiam parui momenti & potius de nomine, quàm de re.

Circa quam Cabrera 3 par quæſt. 1 art. 3. diſt. 1. §. 22. & Riſpolis pag. 94. eam reducunt ad ſcientiam naturalem, ſeu neceſſariam; quia eſt circa obiectum, quòd antecedit omne decretum actuale liberum Dei, & alij eam reducunt ad ſcientiam liberam; quia fuit in poteſtate Dei oppoſitum ſcire. Molina verò, diſput. 17. Herice, Ruizius, &

alij

ſij docent, eſſe mediam inter vtramque; quia participat aliquid vtriuſque, quia conuenit cum naturali, ſeu neceſſaria, in eo, quòd antecedat omne decretum actuale liberum Dei, & conuenit cum libera, in eo, quòd obiectum illius poteſt pro noſtra, & pro libertate Dei deficere.

Nobis tamen magis placet, quòd abſolutè loquendo, dicatur ſciẽtia libera, & ipſi Deo, quãuis non abſoluta, ſed conditionata, & non dicatur naturalis adhuc conditionata, nec media inter vtramque; quia fuit in poteſtate Dei non habere ſcientiam eorum contingentium, etiam quæ à nobis ſub conditione futura ſunt, aut eſſent; quia ex eo illa cognoſcũtur à Deo; quia futura ſunt, aut eſſent ſub conditione, ea autem contingentia non ſunt, nec eſſent futura ſub conditione, abſque decreto libero Dei, quo ex ſuppoſitione conditionis liberè decerneret, aut quo, in poſteriori ſigno liberè decerneret nobiſcum concurrere ad futuritionem eorum contingentium, ita vt id poſſet non decernere. Si ergo futuritio conditionata dictorum contingentium eſt in poteſtate Dei, dependens à decreto libero ipſius, ſcientia, qua Deus ſcit illa futura ſub conditione, eſt ipſi Deo libera; quia in ſua poteſtate eſt, aut eſſet, quòd non forent, adhuc conditione poſita. Sicut ergo ſcientia viſionis, qua videt contingentia abſolutè futura, eſt abſolutè libera Deo; quia in ſua poteſtate fuit ea non ſcire, ſi nollet concurrere ad ipſorum futuritionem, quanuis ſuppoſito, quod ſint abſolutè futura nequeat non præſcire ea eſſe futura, ita ſcientia contingentium ſub conditione, futurorum eſt Deo abſolutè libera; quia etiam poſita, aut ſuppoſita conditione, poſſet non decernere concurrere ad eorum futuritionem, quanuis ſuppoſito, quòd decreuiſſet, aut decreturus eſſet, concurrere non poſſet id non præſcire, ſicut etiam ſi non decreuiſſet, nec decreturus eſſet, non poſſet non præſcire carentiam futuritionis eorum. Et hæc clarius patet in contingentibus, ab ipſo ſolo Deo ſub conditione futuris. Quod autem ſcientia contingentium ſub conditione, futurorum antecedat decretum actuale Dei, nõ ſufficit, vt ſit Deo neceſſaria, cùm ſupponat decretum conditionatum liberum Dei, quo, ſuppoſita conditione, liberè decerneret, aut quo, poſita conditione in poſteriori ſigno liberè decreturus eſt, quod ſufficit, vt ea ſcientia non ſit neceſſaria, & vt non conueniat cum neceſſaria, ac proinde nec vt ſit media inter neceſſariam, & liberam.

(5§)

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in practicam, & in ſpeculatiuam?

QVarto, Theologi diuidunt ſcientiam Dei in practicam, & in ſpeculatiuam, & rectè, vt conſtabit ex dicendis, & etiã, quę ſit practica, & quę ſpeculatiua.

Eſt ergo primò difficultas: an ſcientia, quam Deus habet de ſe ipſo, ſeu de ſuis prædicatis intrinſecis ſit practica, an ſpeculatiua?

Scotus quæſt. 4. Prologi exiſtimat probabile ſcientiam, quã Deus habet, de ſe ipſo eſſe practicam; quia excitat, & mouet ipſum ad amorem ſui.

Sanct. Thomas, verò, & communiter Theologi exiſtimant, non eſſe practicam, cui tandem acquieuit Scotus, & meritò; quia vt diximus quæſt. 4. proœmiali ad Dialecticam Ariſtotelis, ad rationem ſcientiæ practicæ requiritur, quòd ſit circa praxim, tanquam obiectum, id eſt, circa opus vt faciendum tanquam obiectum, ita vt ipſa ſcientia ſit principium, & cauſa inducens, & dirigens ad illud faciendum, & ſit operatiua illius: ſcientia autem Dei quatenus verſatur circa ſe ipſum, non eſt circa opus, vt faciendum, vt patet: ergo vt ſic non eſt practica; quia non eſt operatiua ſui obiecti, ſeu eius, circa quòd verſatur.

Quod autem ſcientia Dei noſtro modo intelligendi excitet ipſum ad amorem ſui, non ſufficit ad rationem practicæ; quia in primis non ſufficit, vt re ipſa ſit practica; quia re ipſa non excitat ad illum; quia re ipſa non diſtinguitur ab ipſo amore. Deinde non ſufficit, vt noſtro modo intelligendi ſit practica; quia tantùm excitat ad amorem, vt quo, ſeu vt conditio proponens voluntati diuinæ ipſum Deum, vt bonum, & amorem ipſum non proponit, vt quòd, & tanquam obiectum, quaſi efficiendum ad ipſum inducens, & dirigens voluntatem; quia non habet ipſum amorem, vt obiectum, ſed ipſum Deum propoſitum vt bonum. Ad rationem autem ſciẽtiæ practicæ requiritur, quod habeat ipſam praxim pro obiecto ad eam inducens, & dirigens vt quod ipſam voluntatem: ſcientia ergo Dei non eſt practica reſpectu amoris diuini; quia non eſt quaſi operatiua illius vt quod, ſed tantũ vt quo, non proponẽs ipſum amorem, ſed Deum vt bonum: nec eſt practica reſpectu Dei; quia quanuis verſetur circa ipſum Deum, vt quòd eum proponens voluntati, vt bonum, non tamen, vt faciendum, vel quaſi faciendum.

Cog-

Cognitio autem, qua Pater cognoſcit Verbum non eſt practi-
ca, ſed ſpeculatiua, tum; quia in noſtra ſententia ea cognitio non eſt
formaliter cognitio Verbi, ſed tantùm perſonæ Patris, non vt Pa-
tris, ſed vt perſonæ, cuius eſt Verbum : quia cognoſcere rem ali-
quam, nihil aliud eſt, quàm Verbum illius producere, Verbum au-
tem diuinum, non eſt Verbum ſui, ſed perſonę Patris, & ideò exiſti-
mamus Verbum diuinum, non procedere ex cognitione ſui, ſed ex
cognitione, qua cognoſcitur perſona Patris ab ipſo Patre : tum e-
tiam; quia ſcientia practica non eſt practica; quia ſit productio Ver-
bi ſui obiecti, cuius eſt cognitio, aliàs omnis cognitio eſſet practica;
quia omnis cognitio eſt productio Verbi obiecti, cuius eſt cognitio:
ſed quia eſt cognitio dirigens, vt quòd voluntatem ad productio-
nem ſui obiecti mediatè, media ſcilicet potentia executiua : cog-
nitio autem, qua producitur Verbum, non eſt dirigens volunta-
tem ad productionem ſui obiecti, nempè perſonæ Patris, ex cu-
ius cognitione; tanquam obiecti procedit Verbum, ſed eſt ipſa pro
ductio Verbi.

Nec cognitio, quæ præſupponitur in Patre, & in Filio ad pro-
ductionem Spiritus Sācti eſt practica; quia nō habet pro obiecto, vt
quòd productionem Spiritus Sancti, ad quā, vt quòd inducat, ſed tā-
tum habet pro obiecto, vt quòd Patrem, & Filium ex quorū amore
mutuo procedit Spiritus Sanctus, proponēs ipſos, ipſorum volunta
ti, vt bonos, & amabiles.

Secundò eſt difficultas an ſcientia, quāDeus habet de creaturis,
ſit practica, an ſpeculatiua?

Scotus vbi ſupra exiſtimat, ſcientiam, quam Deus habet de
creaturis non eſſe practicam, ſed ſpeculatiuam; quia ea ſcientia non
eſt regula diuinæ voluntati ad productionem creaturarum, ſed vo-
luntas ipſa eſt ſibi regula, & idem docet in 1. diſt. 38. q. 1. ea videlicet
ratione; quia ad rationem cognitionis practicæ requiritur, quòd di-
ctet, aut proponat voluntati aliquid faciendum; cognitione autem,
quàm Deus habet de creaturis, non proponuntur Deo faciendæ;
quia ſi eas dictaret, & proponeret faciendas, deberet præcedere de-
terminationem diuinæ voluntatis faciēdi illas, & cōſequēter neceſ-
ſitaret diuinam voluntatē ad eas faciendas; quia tali reſolutioni, &
dictamini, cui nō poteſt ſubeſſe falſum, nec alius defectus, nō poſſet
diuina voluntas repugnare.

Sanctus Thomas verò q 14. art. 16. & communiter Doctores
docent, eam ſcientiam eſſe practicam, & meritò; quia ea ſcientia di
uina, proponitur diuinæ voluntati factibilitas creaturarum, & mo-
dus, quo fieri poſſunt, quo quaſi dirigitur, vt eas faciat, ſi velit, & cō

ueniētia in eis faciendis,quo voluntas diuina quaſi inducitur, & ſollicitatur ad eas faciēdas:ergo eſt practica,& factiua creaturarũ, cùm verſetur circa eas,vt faciendas;tanquam principium,vt quòd,dirigens,& ſolicitans ad id.

Obſeruandum eſt contra Suar.lib.3.c.4. eam ſcientiam practicam,qua diuina voluntas dirigitur, & ſolicitatur ad faciendas creaturas non eſſe practicam reſpectu determinationis, ſeu decreti diuinæ voluntatis ad faciendas creaturas, ſed tantum reſpectu creaturarum faciendarum;quia quanuis ea ſcientia inducat voluntatem diuinam, ſeu notitiam volitiuam,ad eam determinationem, non tamen,tanquam principium,& vt quod,ſed tantũ, tanquam cō ditio,& vt quo,quia non proponit voluntati eam determinationē, vt obiectum,vt quòd,ſed tantum ipſas creaturas; quia vt eas decernat facere ſufficit,quòd eas proponat abſq;eo quod proponat eam determinationem.

Ad priorem ergo rationem Scoti reſpondemus,quòd quanuis ea ſcientia, & propoſitio non ſit diuinæ voluntati regula,vt rectè operetur,per ordinem ad quam operatio Dei dicatur recta,nihilominus eſt practica;quia vt ſit practica,ſufficit,quòd dirigat,& inducat voluntatem ad operandum,& faciendum.

Ad poſteriorem reſpondemus concedendo maiorem, & negando minorem,nempè,quòd cognitione, quam Deus habet de creaturis, non proponantur Deo faciendæ: & ad probationem cōcedimus, eam cognitionem naturaliter, & neceſſariò præcedere ante determinationem diuinę voluntatis,non tamen neceſsitare diuinam voluntatem;quia in nulla creatura, quam proponit faciendam oſtendit omnem rationem boni,ratione cuius neceſſariò moueatur,etiam ſi cognitio illa nullum habeat defectum.

Quòd enim diuina voluntas non neceſsitetur ad faciēdas creaturas,non prouenit ex defectu cognitionis,ſeu propoſitionis,ſed ex defectu obiecti propoſiti; quia ſcilicèt non habet omnem rationē boni, & inde prouenit, quòd quanuis intellectus diuinus proponat voluntati omnes creaturas poſsibiles, vt faciendas, non tamen faciat omnes, ſed has, aut illas, quas pro ſuo beneplacito eligit.

Ex quo deducimus, cognitionem diuinam prout terminatur, non ſolum ad creaturas poſsibiles aliquando faciendas, ſed etiam ad alias poſsibiles nunquam faciendas, eſſe practicam, vt aduertunt Suarez vbi ſupra,Vazquez diſput. 69. cap. 2.& Bañ quæſt.14. articul.3.quia etiam prout terminatur ad creaturas, nunquam faciendas

ciendas, eſt ex ſe quaſi directiua, & inductiua; quia ea cognitione eodem modo cognoſcuntur, & proponuntur poſsibiles, tàm faciendæ, quàm nunquam faciendæ; quia ea cognitio eſt Deo naturalis, & neceſſaria, præcedens determinationem liberam Dei.

Vnde ſicut cognitio practica, quæ terminatur ad creaturas poſsibiles, nunquam futuras, non eſt cognitio exiſtentiæ futuræ earum, ſed tantum exiſtentiæ poſsibilis, ita etiam cognitio practica, quæ terminatur ad poſsibiles, quæ faciendæ ſunt, non terminatur ad eas, vt aliquando exiſtentes, ſed tantum, vt poſsibiles, ſeu factibiles.

Quòd autem præter iudicium practicum proponens voluntati diuinæ creaturas poſsibiles, vt fiant, & præcedens eius determinationem, non ſit in Deo admittendus alius actus imperij, conſequens eam determinationem voluntatis, dicimus Tract. de Attrib. diſp. 11. de potentia Dei dif. 3.

Obſeruandum tamen eſt, eandem ſcientiam diuinam creaturarum poſsibilium, quatenus à nobis concipitur, vt ſiſtens in mera contmplatione earum, eſſe ſpeculatiuam; quia quanuis, vt ſic ſit de re operabili, non tamen, vt operabili, ideſt, non modo operabili; quia vt ſic non oſtendit modum, quo facienda eſt.

DIFFICVLTAS V.

In qua ſcientia diuina creaturarum reperiatur ratio practicæ.

DIfficultas, & controuerſia eſt: an ratio practicæ in ſcientia diuina creaturarũ, ſit in ſciẽtia ſimplicis intelligẽtiæ, qua Deus cognoſcit creaturas, vt poſsibiles fieri, an in ſcientia viſionis, qua videt creaturas futuras, vt futuras?

Aluarez libr. 2. de Auxilijs diſput. 16. Nauarrete Controuerſia 9. Curiel tom. 2. Opuſculorum dub. 4. & Gonzalez diſput. 38. ſectione 2. docent, ſcientiam viſionis creaturarum eſſe practicam, ſeu factiuam earum, & non ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, quòd tradidiſſe videtur Auguſtinus libr. 1. de Trinitate, capi. . dum ait: *Vniuerſas creaturas; non quia ſunt ideo nouit Deus, ſed ideo ſunt, quia nouit; quia ergo ſciuit creauit, non quia creauit ſciuit.* Et Gregorius libr. 20. Moral. capit. 24. dum ait:

Qua-

Quæcumque ſunt non ideo ab æternitate videntur; quia ſunt, ſed ideo ſunt; quia videntur. Auguſtinus ergo, & Gregorius ſatis ſignificant, ſciētiam, & viſionem, qua ſciuntur à Deo creaturæ aliquando exiſtentes, eſſe cauſam futuritionis earum, & non è contra.

Et ratione poteſt probari; quia cognitio diuina, qua cauſantur creaturæ, terminatur ad idem eſſe ad quod terminatur decretum diuinum diuinæ voluntatis, & executio Omnipotentiæ Diuinæ (ſi Omnipotentia eſt diſtincta à decreto, quòd nos negamus dicta diſp. 11. diffi. 2.) quia per eam cognitionem dirigitur, & inducitur voluntas diuina ad decernendum, & Omnipotentia ad exequendum.

Sed decretum, & executio terminatur ad exiſtētiam actualem, ſeu exercitam creaturarum: ergo etiam ea cognitio, ſeu ſciētia diuina; quia nihil volitum, & executioni mandatum, quin præcognitum fuerit.

Vazq. verò diſp. 68. cap. 6. Suar. libr. de Concurſu Dei cap. 13. Arrubal diſp. 32. cap. 3. Heric. diſp. 10. Mæratius diſp. 22. Ruyzius diſp. 16. ſect. 6. & Faſo. ar. 8. dub. 3. docent, & meritò, ſcientiam diuinam ſimplicis intelligentiæ creaturarum, eſſe practicam, ſeu factiuam earum, & non ſcientiam viſionis, quòd ſatis ſignificant Iuſtinus Martyr. q. 58. ad gentes, Origenes lib. 7. in Epiſt. ad Roman. Hieronymus in cap. 26. Hieremiæ, Damaſcenus Dialog. aduerſus Manichęos, Boetius libr. 5. de Conſolat. proſa 3. & alij Patres, dum dicunt, ideò Deum cognoſcere futura; quia futura ſunt, & non eſſe futura; quia Deus cognoſcit illa, quibus verbis ſatis ſignificant, ſcientiam diuinam viſionis, qua cognoſcuntur futura præſupponere futuritionē, ac proinde nō eſſe cauſam futuritionis; quia cauſa præſupponitur ad effectum.

Et hoc poſterius ſignificāt illis dictis prioribus verbis, nēpè futura non eſſe futura; quia cognoſcuntur à Deo.

Reſpondent aduerſarij, hos Patres, dum dicunt, ideo Deum cognoſcere futura; quia ſunt futura, illam particulam: *ideò* ſumi nō cauſaliter, ſed tantùm illatiuè; quia benè infertur: aliquid eſt futurum: ergo cognoſcitur à Deo.

Hæc tamen reſponſio, & ſolutio facilè euaneſcit; quia Patres ita dicunt, Deum cognoſcere futura, quia ſunt futura, vt negent futura eſſe futura; quia cognoſcuntur à Deo: & tamē in ſenſu illatiuo vtraq; dicta propoſitiò cōcedenda eſt; quia nō ſolum hęc illatio, ſeu conſequentia eſt bona, aut vera: res eſt futura: ergo cognoſcitur à Deo: ſed etiam hęc illatio: res futura cognoſcitur à Deo: ergo eſt futura: dictæ ergo particula *ideò* ſumitur à Patribus nō in ſenſu illatiuo, ſed in cauſali.

Alijs

Alijs modis reſpondēt aduerſarij, quos nō referimus; quia faci- poſſunt impugnari, & videri apud Arrubal, Herice, & Faſo. am.

Et ratione probatur noſtra ſententia; quia in ea ſola ſcientla iuina creaturarum reperitur, & ſufficienter ratio practicæ, qua reaturæ proponuntur, vt factibiles, ſeu vt poſsibiles fieri, vt fiant, ſtendendo earum factibilitatem, & modum, quo fieri poſſunt, & onuenientiam in eis faciendis; quia ea ſola ſcientia, & ſufficienter irigitur, & ſollicitatur voluntas ad effectionem creaturarum, hæc item ſcientia diuina, non eſt ſcientia viſionis, ſed tantùm ſcientia mplicis intelligentiæ, etiam reſpectu creaturarum poſsibilium, uæ futuræ, ſeu efficiendæ ſunt; quia cognitio, qua proponuntur reaturę poſsibiles, vt fiant, non terminatur ad eas, vt futuras, quan is in poſteriori ſigno futuræ ſint; quia per eam cognitionem, ſeu ientiam non ſunt futuræ, ſed faciendæ immediatè, ſeu mediatè, tā uam per propoſitionem dirigentem, & ſollicitantem voluntatem, nmediatè efficientem creaturas poſsibiles, ſeu factibiles ex eo ſo- , quòd intellectus cognoſcat creaturas, vt poſsibiles fieri, & modū, uo fieri poſſunt, & conuenientiam in eis efficiēdis, non aliter, quā nunquam eſſent efficiendæ.

Auguſtinus autem 15. de Trinitat. cap. 13. ab aduerſarijs addu- tus, vt aduertit Faſol. dub. 5. num. 130. verè loquitur de ſcientia vi onis; ſed non in ſenſu cauſali, ſed in ſenſu illatiuo, ſeu conſequen- æ, ita vt ſenſus dictorum verborum ſit: non quia creaturæ ſunt, empè præſentes Deus eas videt; quia aliàs eas non vidiſſet antea, empè ab æterno, quòd eſt falſum, ex eo verò, quòd eas vidit futu- s eſſe præſentes pro aliquo tempore, optimè infertur: ergò erunt tempore, ex eo enim, quòd Deus videt creaturam aliquam creā am tali tempore, optimè infertur, quod in eo tempore creabitur: eo verò, quòd creanda ſit tali tempore non infertur: ergo pro o tempore Deus videbit illam creari, & id non videbit ab æterno, in hoc ſenſu illatiuo ſunt vera illa verba: *Quia ergo ſciuit creauit: on quia creauit ſciuit*, id eſt; quia vidit ſe creaturum creaturam ali uam, tali tempore in eo eſt creaturus, non verò quia creaturus eſt li tempore in eo tantum viſurus eſt ſe creare, intentum enim Au uſtini in eo loco eſt oſtēdere, Deum non mendicare ſciētiā à rebus ſis, ſed ex ſe ipſo illas videre ab æterno, etiam ſi ipſæ nō exiſtāt ab erno; & in eodem ſenſu intelligendus eſt Gregor. qui relata verba mpſit ex Auguſtino.

Ad rationem verò reſpondemus diſtinguendo maiorem, nem- cognitionem diuinam, qua cauſantur creaturę, terminari ad

idem

Idem eſſe, ad quòd terminatur decretum, & executio Dei, non tamen eodem modo ſe habens; quia cognitio terminatur ad illud eſſe, quòd futurum eſt, non tamen vt futurum, ſeu vt actuale, ſed vt factibile, ſeu poſsibile; quia eodem modo terminaretur ad illud eſſe, quamuis nunquam eſſet futurum, ſeu exiſtens ; voluntas ergo diuina decernit, & exequitur futuritionem rei, quam rem intellectus in priori ſigno propoſuit voluntati, vt fiat ex eo ſolùm, quòd eam cognoſcat poſsibilem, ſeu factibilem, & modum, quo fieri poſsit, quæ tantùm cognoſcuntur ſcientia ſimplicis intelligentiæ, non viſionis.

DISPVTATIO SEXTA.

De Idæis.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in mente diuina ſint creaturarum ideæ.

SVpponimus ex doctrina Auguſtini lib.83.q.q.46. ab omnibus recepta, nomen *Idea* eſſe Græcum, & idem, quòd apud Latinos forma prototypi, ſeu exemplar exiſtens in mente artificis, cuius inſtar dicitur aliquid ab artifice fieri, & ob id Auguſtinus ideas appellat formas originales.

Hoc ergo ſuppoſito, conueniunt primo communiter Doctores, in Deo non eſſe ideam Verbi, nec Spiritus Sancti, nec alicuius prædicati, ſibi intrinſeci : quia idea tantum pertinet ad ſcientiam practicam, tanquam id, inſtar cuius fieri poteſt, aut etiam faciendum eſt, quòd ipſa ſcientia practica dirigente, & ſollicitante fieri poteſt, aut etiam actu ſit : ſcientia autem Dei, vt verſatur circa ſe ipſum, non eſt practica, vt diximus diſputat. 5. difficult. 4.

Conueniunt ſecundo omnes in mente diuina eſſe creaturarum ideas, quòd traddunt Dionyſius 5. de diuinis nominibus, & Auguſtinus vbi ſuprà.

Et ratione conſtat; quia Deus eſt omnium creaturarum ſupremus artifex, vt dicitur Sap. 7. quia eas efficit per intellectum, & voluntatem, vt poſtea dicemus: ergo ſicut in mente illius admittimus artē, ſeu ſcientiam practicam, & factiuam creaturarum; ita etiam admittendæ ſunt creaturarum ideæ, inſtar quarum eas poſsit producere, aut

at etiam producat, & faciat, ideæ enim ſunt ideæ in actu primo, reſ
pectu creaturarum, vt poſsibilium, ſeu factibilium, & in actu ſecũdo
reſpectu creaturarum, vt faciendarum.

DIFFICVLTAS II.

Quid exiſtens in mente diuina ſit idea creaturarum.

CIrca hanc difficultatem, quæ potius eſt de nomine, quàm de re, Caietanus, Molina, Vazquez, Arrubal, Gonzalez, Albiz, Faſolus, & Machin quæſt. 15. art. 1. Ruyzius diſp. 82. ſection. 2. Meratius diſp. 30. Bonauentura, Capreolus, & Argentina docent, creaturas ipſas prout obiectiuè exiſtentes in mente diuina non eſſe ipſi Deo ideas ad ipſarum productionem; ſed ſuam eſſentiam diuinam, & vtrumq; docere videtur S. Tho. ad tertium, dum ait, idea nihil aliud eſt, quàm eſſentia diuina.

Sententia hæc, quoad vtramq; partem videtur eſſe D. Dionyſij .de diuinis nominibus, vbi ait: *Exemplaria autem eſſe dicimus in Deo exiſtentium rationes ſubſtantificas, quas Theologia prædifinitiones vocat, & diuinas, & bonas voluntates exiſtentiũ prædeterminatiuas, & effectiuas:* hæc autem quadrare nequeunt creaturis obiectiuè præexiſtentibus in mente diuina ſed ſoli diuinę eſſentiæ; quia creaturę ipſæ nõ ſunt rationes ſubſtãtificæ, nec prædefinitiones effectiuæ creaturarum exiſtentium ſed ſola diuina eſſentia.

Idem quoque docere videtur Auguſtinus 11. de Trinitate c. 9. vbi ait: *In Verbo Dei eſſe cauſas, rationeſq; ſecundum quas factæ ſunt incommunicabiliter permanentes,* quòd non videtur poſſe aptari, niſi eſſentiæ diuinæ. Et Tract. 1. in Ioannem, vbi illud: *Quòd factum eſt in illo vita erat,* ita exponit: *Quia quòd factum eſt in Deo habet rationem, quæ vita eſt.* Idea ergo, & ratio creaturarum, non ſunt creaturæ; ſed eſſentia diuina, ratione cuius creaturæ, quæ factæ ſunt, etiam ſi inanimatæ ſint, vt lapis, dicuntur viuere in Deo, & libr. 3. de Geneſ cap. 13. vbi Ideas vocat, *diuinas, incommutabiles, æternaſque rationes.* Et libr 83. quæſtionum quæſt. 46. vbi ait: Ideas eſſe principales formas, vel rationes rerum ſtabiles, atq; incommutabiles, quæ ipſæ formatæ nõ ſunt, & ideo æternæ, ac ſemper eodẽ modo ſe ſe habentes, quæ in diuina intelligẽtia cõtinentur, eaſq; nõ eſſe niſi in mente creatoris: quia Deus nõ intuebatur quidquã poſitũ extra ſe, vt ſolũ id cõſtitueret, quod conſtituebat. Et ſubdit, eas nõ poſſe videri, niſi viſione beatifica: ſentit ergo Auguſt. Ideas non eſſe creaturas, quas

Deus

Deus intra ſe intueatur, ſed rationes increatas indiſtinctas ab eſſentia diuina.

Et ratione poteſt probari. Et in primis prior pars, nempè creaturas ipſas prout obiectiuè exiſtentes in intellectu Dei, non eſſe ipſi ideas ad productionem ipſarum.

Probatur primò; quia Deus non accipit ſcientiam à creaturis, nec ab eis dirigitur ad ipſarum productionē: ergo nequeunt illi eſſe Ideæ ad productionem ipſarum.

Secundò, quia creaturæ prout obiectiuè præexiſtentes in intellectu diuino, ſunt ipſæmet creaturæ, quæ poſtea producuntur, & ſunt eędem omnino cum illis: ergo nequeunt eſſe Deo Ideæ ad ipſarum productionem; quia idem nō dicitur fieri ad imitationem, & ſimilitudinem ſui; Idea autem eſt id ad cuius ſimilitudinē, & imitationem aliquid fit.

Et confirmatur hæc ratio primo; quia idea eſt id, quod proponitur imitandum, & non quod proponitur faciendum; creaturæ autē prout obiectiuè exiſtentes in mēte Dei, proponuntur voluntati Dei, vt factibiles, aut etiam, vt faciendæ, vt patet, & non vt imitandæ, ob rationem dictam.

Et confirmatur ſecundo; quia idea eſt ratio agendi, & principiū & cauſa rei, quæ fit ſecundum ipſam Ideam; quia ad productionem rei concurrit, vt cauſa exemplaris, idem autem non poteſt eſſe principium, & cauſa ſui.

Poſterior pars, nempè eſſentiam diuinam eſſe Deo Ideam creaturarum, non defenditur eodem modo à ſuis Auctoribus; quia Caietanus, Bañez, Gonzalez, Faſolus, Ruyzius, & alij exiſtimant eſſentiam Diuinam eſſe Deo Ideam creaturarum, quatenus ab ipſo præconcipitur, vt imitabilis ab ipſis, quòd ratione probatur; quia eſſentia Diuina eſt verè imitabilis, & participabilis à creaturis: ergo Deus eam aſpiciens, poteſt, & de facto producit creaturas: ergo eſt earum Idea. Eundem modum dicendi ſequitur Richar. in 1. d. 36. ar. 2. q. 2. quanuis etiam probabile iudicet, eſſentiam Diuinam, prout re ipſa imitabilem à creaturis, abſque vllo ordine ad intellectum eſſe earum Ideam.

Bonauentura verò Capreolus, Vazquez, Suarez, Albiz, Machin & alii exiſtimant, eſſentiam Diuinam eſſe Deo ideam creaturarum, quatenus eſt cognitio, & repræſentatio earum, vt poſsibilium, vel vt factibilium, & id inſinuat Sanctus Thomas artic. 2. ad primum, & ratione probatur: quia eſſentia Diuina eſt imago, & repræſentatio creaturarum, & ab ipſis diſtincta: ergo creaturæ, quæ fiunt à Deo, optimè dicuntur fieri ad ſimilitudinem, & imitationem eſſen-

tię

iæ diuinæ quo ad expreſsionem, & repræſentationem.

Scotus verò in d.35.q.1. Ocha. & Gab.q.5. Mai.q.1. Duran.d. 6.q.3. Aliacenſis q.9.ar.3. Baſol q.2.ar.2. Ricar.ar.2.q.2. & alij do ent, & meritò creaturas prout obiectiuè præexiſtentes in intellectu)ei, eſſe ipſi Deo ideas reſpectu earum, vt productarum, vel vt pro ucibilium, & non eſſentiam diuinam, quòd docet Sanct. Thom. in ap.5. de diuinis nominibus lect.3. exiſtimans eſſe ſententiam Dio- yſij.

Prior pars huius noſtræ ſententiæ, nempè creaturas prout obie- tiuè exiſtentes in mente Dei, ſeu prout à Deo præconceptas eſſe pſi ideas, earum prout productarum, aut producibilium, probatur; uia idea, ſeu exemplar nihil aliud eſt, quàm id, ad quod artifex aſ- iciens operatur, vt docuit Seneca Epiſtol.66. dicens, exemplar eſt id, ad quod reſpiciens artifex, id quòd deſtinabat, efficit.

Et Ludouicus Viues, qui exponens Auguſtinum 7. de Ciuitat. ap.28. ait: Ideam dici ab ſpectando; quia qui artificiosè operatur, leam inſpicit: ſed creaturæ præconceptæ, ſeu obiectiuè præexiſtē- s in mente diuina ſunt, ad quas Deus aſpiciēs, eas poteſt operari, producere ad extra, aut eas etiam operatur, & producit ad extra: go ipſæ prout à Deo præcōceptæ ſunt ideæ ipſarum prout produ- arum, vel vt producibilium.

Quòd ſi reſpondeas, non ſufficere ad rationem ideæ, quòd ſit l, ad quod artifex aſpiciens operatur, & facit aliquid, niſi aſpiciat l illud, vt ad eius ſimilitudinem, & imitationem faciat, & opere- ır: Deus autem non aſpicit ad creaturas ſibi obiectas, vt ad earum nitationem, & ſimilitudinem ipſas producat: quia eaſdem, ad ıas aſpicit, producit, idem autem non dicitur fieri ad ſui imitatio em, & ſimilitudinem.

Sed contra hanc reſponſionem eſt, quòd quanuis admittamus, eceſſarium eſſe ad rationē ideæ interioris, ſeu intellectualis (de qua t difficultas) quòd ad eius ſimilitudinem, & imitationem artifex ciat artefactū (quòd non abſq; fundamento negari poſſet: quia plu s Philoſophi, qui nobis rationem ideæ tradiderunt, id nō requiſiſſe ınt) nō tamen eſt neceſſarium ad aliam, & maiorem ſimilitudinem, imitationem fieri, quàm ad conformitatem, & adæquationē rei, ıæ fit, aut fieri poteſt cum ſe ipſa, vt præcōcepta ab artifice, ita vt t ſicut præcōcepta eſt, ſeu talis, qualis præcōcepta eſt. Ad hāc au- m confirmationem non requiritur diſtinctio rei quæ cōformatur ea, cui conformatur: ſed ſufficit diuerſitas modorum, & ſtatuum uſdem rei: quia ſolùm eſt cōuenientia, & conformitas rei cum ſe ſa diuerſo modo ſe habēte, qualis in præſenti caſu reperitur: quia

eadem prout eſt producta, aut eſt producibilis eſt cõformis, & adæquatur ſibi ipſi, prout eſt in intellectu: imo tanto eſt maior cõformitas, & adęquatio, quantò eſt maior idẽtitas rei, quæ fit cum ea, quæ præconcipitur ad eum modum quo diſp. ſequen. diſ. 2. dicemus veritatẽ conſiſtere in conformitate, & adęquatione rei prout conceptæ cum ſe ipſa, prout in ſe eſt, tunc enim eſt veritas intellectus cùm concipitur res ſicuti eſt in ſe.

Poſterior pars, nempè eſſentiam diuinam non eſſe Deo ideam creaturarum, probatur: quia in primis non eſt idea quatenus obiectiuè pręconcipitur, vt imitabilis à creatura: quia vel Deus, vt producat creaturas aſpicit ad id, quod in ſua eſſentia eſt formaliter, & ad hoc aſpiciens nequit creaturas ad illius ſimilitudinem, & imitationem producere: quia Eſſentia Diuina formaliter eſt omnino diſsimilis creaturis, vel aſpicit ad id, quòd eſt eminenter, ſeu virtualiter in ſua eſſentia, & ſic potius creaturæ ſunt ipſi Deo ideę, quòd nos aſſerimus: quia creaturæ ſunt, quæ eminenter ſunt in eſſentia diuina, & id ſolùm vult Sanctus Thomas art. 1. ad 3. ſi rectè inſpiciatur.

Deinde Eſſendia Diuina nequit eſſe Deo idea, vt re ipſa eſt imitabilis, & participabilis â creatura abſquè ordine ad intellectum Dei.

Primò, quia formaliter eſt omnino diſsimilis creaturis, & ſolùm eſt ab eis imitabilis quatenus creaturæ accipiunt, & habent formaliter quod in Eſſentia Diuina virtualiter, ſeu eminenter continetur.

Secundò, quia etiam ſi Eſſentia Diuina eſſet eis formaliter ſimilis, non poſſet, vt earum idea ad ipſarum productionem concurrere, & comparari, niſi præconciperetur; quia aliter non poſſent ex intentione ad Eſſentiæ Diuinæ imitationem produci, quanuis aliàs ſimiles euaderẽt: quia idea ſolũ cauſat quatenus aſpecta ab artifice, cum obiectiuè dirigit ad opus ad imitationem ideæ.

Tandem Eſſentia Diuina nequit eſſe Deo idea creaturarũ, quatenus eſt cognitio, vel ſpecies expreſſa, ſeu imago earũ: quia ad producẽdas creaturas per ſe, & ex parte principij ſolũ requiritur in intellectu diuino directa cognitio creaturarũ; quia ea ſola ſufficiẽter proponuntur voluntati diuinæ, vt fiant, & nõ requiritur reflexa, qua ad eam directam aſpiciat, quanuis comitãter ob infinitatem diuinæ cognitionis, & non per ſe, ſeu ob cauſalitatẽ, ita terminetur ad creaturas, quod etiam quaſi reflexè terminetur ad cognitionem directã earum, per ſe ergo, & ob cauſalitatem ad producẽdas creaturas nõ requiritur, quòd Deus aſpiciat ad ſuam Eſſentiam, vt ad cognitio-

em creaturarum:ergo Eſſentia Diuina, vt cognitio creaturarum, nequit eſſe earum idea:quia hæc per ſe, & ob cauſalitatem prærequiritur ad productionem earum, & ad eius rationem requiritur, quòd ſit id,ad quòd aſpiciens artifex operetur, quamuis aliàs creaturæ euadāt ſimiles Eſſentiæ Diuinę,vt cognitioni, ſimilitudine repræſentationis:imo ſi creaturæ euadunt ſimiles in repræſentatione Eſſentiæ Diuinæ;vt cognitio eſt,ideſt ſecūdario,& ex eo quod prius cōformantur ſibi ipſis prout ſunt obiectiuè in intellectu diuino;quia ſcilicèt producuntur,ſicut cognitæ ſunt,vt docuit Aug lib.5.de Geneſi ad literam cap.15.

Ad fundamenta autem aduerſariorum reſpondemus,& primo ad Dionyſium,cum potius eſſe pro nobis ſecundum expoſitionem S. Thomæ lect.3.dicentis,rationes illas ſubſtantificas, &c. Eſſe res pręintellectas à Deo;quia res vt ſic congruè dicuntur rationes, ſicut etiam dicuntur conceptus obiectiui.

Et quòd Dionyſius ſubdit,has eſſe quas Scriptura vocat prædeſtinationes,& voluntates diuinas, intelligēdum eſt non formaliter; ſed præſuppoſitiuè;quia vt ipſe Diony.ſubdit: ſecundùm eas Deus prædefiniuit producere,& produxit. Et ex eo dicuntur rerum exiſtē tium prædefinitiuę,& effectiuæ, ſubintellige, quaſi cauſæ exemplares,ſeu ideales:quia Deus per eas tanquam,per obiecta ſuæ directionis,noſtro modo intelligēdi dirigitur obiectiuè ad rerum productionem:& ideò Aug.11.de ciui.c.29.eaſdem vocat rationes,& cauſas, ſecundū quas factæ ſunt res,& quòd ſubdit, eſſe incommutabiliter permanētes optimè quadrat creaturis prout ſunt in mente diuina: quia in ea ſunt ab æterno,& eodem modo.

Quòd verò ait Auguſtinus Tract 1 in Ioannem,quod factum eſt,in Deo eſſe vitam; quia in Deo habet rationem,quæ vita eſt: per rationem ibi intelligit artem, qua Deus vt cauſa, & principio omnia producit,vt ipſe ſtatim declarat,& quod ratione artis creaturæ dicantur in Deo viuere, nulla ad hoc propoſitum facta mentione Ideæ,aut exemplaris.docet ipſe libr.65.quæſtionum,q.26.& lib.83.q.q.46.Et lib.5.de Geneſi ad literam capit. 14. & ſæpè alibi. Et quòd ipſe ait in hac dicta quęſtion. 46. Deum non intueri aliud extra ſe,vt ſecundum id conſtituat, intelligitur de alio extra Deum, quod ipſi deſeruiat, vt exemplar externum, quo adiuuari egeat, ſicut ſolent artifices creati, & quod tandem ſubdit, viſione idæarum animam fieri beatiſsimam, intelligendum eſt de aliquali beatitudine huius vitæ, aut ſi de Beatitudine Patriæ, intelligendum eſt; vel de Beatitudine accidentali, vel ſi dę eſſentiali eſt verùm præſuppoſitiuè, quia vt videatur quo-

modo creaturæ ſint obiectiuè in mẽte diuina (& conſequenter quo modo ſint ideæ) neceſſarium eſt videre eſſentiam Dei, quæ Deo eſt cognitio creaturarum.

Et ad priorem rationem cõtra noſtram priorem partem reſpõdemus cõcedendo, Deum non accipere ſciẽtiam à rebus, cũ hoc tamẽ ſtat, quòd ad eas debeat aſpicere, vt eas faciat, & cõſequenter, quòd ipſi ſint ideç ad ipſarum rerum productionem, & quòd eis obiectiuè quaſi dirigatur: & ad poſteriorem patet ex dictis in probatione prioris partis noſtræ ſententiæ; nempe, quòd quanuis creaturæ, quæ obiectiuè præexiſtunt in mẽte diuina, & quæ producuntur, ſint eædem nihilominus prout obiectiuè prçexiſtunt poſſunt Deo eſſe ideæ, ſeu exemplaria earumdem prout producuntur: quia eas producit ad conformitatem ipſarum provt præaſpectæ ſunt à Deo; quia eas facit tales, quales præaſpexit.

Et ad primam confirmationẽ reſpondemus, quòd creaturæ ea ratione, qua habẽt rationem idearum non proponuntur faciendæ ſed imitandæ; quia nõ proponũtur faciendæ prout præcõceptç ſunt, ſed ſub alio modo, & ſtatu, nempè prout extra intellectũ factibiles ſunt ad conformitatem earumdem prout ſunt obiectiuè in intellectu.

Et ad ſecũdam confirmationẽ concedimus, quòd idea ſit principium, & reale eſſe credi: negamus, tamẽ quod non poſsit eſſe cauſa realis ſui ipſius ſicut etiam finis; quia vt idea, & finis cauſent, nõ requiritur, quòd actu exiſtãt, in quo differũt ab alijs cauſis ſed ſufficit, quod apprehendantur; quia non cauſant immediate, & verè phyſicè; quia ſcilicet re ipſa ſint talis naturæ; ſed finis cauſat metaphoricè attrahẽdo voluntatem; idea verò, ſeu exemplar cauſat obiectiuè dirigendo obiectiuè voluntatem tanquã cauſa formalis, nõ intrinſeca, quia nõ dat intrinſecè eſſe effectui, ſed tanquam cauſa formalis extrinſecã extrinſecè determinãdo ad eſſe effectus, quia dirigit vt effectus fiat ad ſimilitudinem ipſius ideæ: idem autem prout apprehenſum benè poteſt attrahere, & dirigere agẽs ad ſui productionem, ad alia verò fundamenta contra noſtram poſteriorem partem conſtat ex probatione, qua eam probauimus.

Obſeruandũ eſt, eadẽ proportione dicendum eſſe, ideam, ſeu exẽplar internum in artifice creato eſſe id, quòd præconcipit, vt faciat quãuis non ita diſtinctè, & clarè præconcipiat, ac facit, & ex eo idea artificis creati nõ eſt perfecta; id autem, quòd ſolet exterius aſpicere, & imitari (quod per ſe non requiritur) poteſt dici exẽplar externum, quod non alio modo concurrit ad opus quàm obiectiuè excitando mentem artificis, vt ipſi obijciatur, vel vt in ea conſeruetur id, quod imitari intendit.

DIF-

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm in Deo ſint plures Ideæ?

THeologi, vno, vel altero excepto conueniunt, in Deo eſſe plures creaturarum Ideas, quòd ſupponunt Dionyſius 5. de diuinis nominibus, & Auguſtinus pluribus in locis, præſertim lib. 83. quæſtion. quæſt. 46. dum ait, in Deo eſſe rationes rerum, & quòd alia ſit ratio hominis, & alia equi, & quòd ſingula proprijs ſunt crea a rationibus.

Et quidem ſecundũ noſtram ſententiam, qua diximus, creaturas ipſas prout obiectiuè exiſtentes in mente Dei eſſe ipſi ideas ad earũ productionem, clarum eſt, & abſq; cõtrouerſia eſſe plures, tot quidẽ, quot ſunt creaturæ, ac proinde eſſe infinitas in actu: quia vt diximus diſp. 3. dif. 4. creaturæ, quę ſunt obiectiuè in mente Dei, ſunt infinitæ in actu, & eſſe realiter diſtinctas, vt patet.

Eſt autem difficultas, quo pacto ideæ poſsint eſſe plures in ſententia eorum, qui exiſtimant, eſſentiam diuinam eſſe ideam creaturarum, & procedit iuxta ſententiam communem Sancti Thomæ, ſecundùm quam in Deo non eſt pluralitas, ſeu diſtinctio ex natura rei, quo ad abſoluta, ſed ſumma vnitas, & identitas: & ſecundũ eam ſupponimus nõ eſſe in Deo plures ideas ex natura rei diſtinctas, quia eſſentia diuina ex natura rei eſt vna, non ſolum prout imitabilis, vt patet; ſed etiam prout cognitio creaturarum; quia intuitu ex natura rei vnico eſt omnium cognitio; eſſe tamen plures ſecũdum rationẽ, vt S. Thom. q. 15. ar. 2. & plures alij Theologi docent. Eſt tamẽ cõtrouerſia, ſuppoſita, & admiſa ſententia conſtituente ideas in eſſentia diuina, & eas eſſe plures, & diſtinctas ratione, an plurificentur, & diſtinguantur intellectu noſtro?

Argent. d. 36. q. vnica ar. 1. exiſtimat, eas nõ eſſe plures, nec diſtingui intellectu creato adhuc viatoris; quia ideæ ſunt plures, & diſtinctæ ab æterno: ergo non ab intellectu creato, qui non eſt ab æterno.

Reliqui tamen exiſtimant plurificari, & diſtingui intellectu creato viatoris, & ſuppoſita dicta ſententia cõſtituente ideas in eſſentia diuina, id eſt rationi, & veritati cõformius: quia ſiue eſſentia diuina habeat rationem ideæ, quatenus eſt re ipſa imitabilis à creaturis, ſiue quatenus eſt earum cognitio, vtroq; modo concipitur à noſtro intellectu comparatione ad ipſas: ergo cum varijs, & diſtinctis reſpe-

ctibus rationis ad eas pro ipſarum varietate,& diſtinctione, quos ea comparatione fingimus;quia concipimus eſſentiam, vt reſpicientẽ creaturas quæ re ipſa nõ eſt ad eas relata,nec eſſe poteſt : ergo idea creaturarum in Deo prout intellectu noſtro concipitur,non eſt vna: ſed multiplex , & tot , quot ſunt creaturæ, quia vt à nobis concepta , non ſolùm includit eſſentiam diuinam, ſed etiam reſpectus rationis ad eas,qui ſunt tot,quot ſunt creaturæ , quas reſpicere concipimus.

Quòd ſi obijcias:ars,ſeu ſciẽtia practica in Deo prout à nobis cõcepta,includit reſpectus rationis ad creaturas,quæ ſunt eius obiecta & tot reſpectus,quot ſunt creaturæ;quia cõcipitur vt eas reſpiciẽs, & tamẽ in Deo vna tantũ ars,ſeu ſciẽtia practica admittitur : ergo quãuis idea,vt à nobis cõcepta includat varios illos reſpectus , non erit niſi vna:aut ſi idea ob multiplicitatem reſpectuũ dicitur multiplex,eodem modo erit etiam dicendum de arte , ſeu ſciẽtia practica,quòd ſit multiplex. Reſpõdemus cõcedendo antecedẽs,& negando cõſequentiam;quia eſt diſpar ratio inter artem,ſeu ſciẽtiã practicam, & inter ideas;quia ars,ſeu ſciẽtia ſignificatur vt habitus, qui nõ multiplicatur ex obiectis materialib9,ſeu ex rebus ſcitis,ſeu arte factis,ſed ex modo ſciẽdi,& operãdi,qui in Deo eſt vnus,& idẽ;quia omnia ſunt ab ipſo eodem modo ſcita;quia omnia ſunt ei per ſe nota,&eodẽ modo per intellectũ,&volũtatem operatur,&ideò in Deo eſt vna ſola ſciẽtia,& ars,idea verò ſignifinificatur per modũ actualis cõceptus formalis,aut obiectiui iuxta varias opiniones , & ideò pro multiplicitate rerum,ſeu obiectorũ materialiũ,eſt in Deo multiplex idea adhuc ſub vna ſola arte,ſeu ſcientia practica.

Secũdo eſt controuerſia,& maior:an ſuppoſita,& admiſſa ſupra dicta ſentẽtia,ideę poſsint plurificari,&diſtingui intellectu diuino?circa quã(omiſsis aliorum placitis,quæ videri poſſunt apud Ruiz.diſp. 83.& apud alios recẽtiores)iuxta ea quæ diximus diſp.3.dif.5.dicendum eſt,Deum ex ſe ipſo,& primariè non poſſe concipere in ſua eſſentia reſpectus rationis,quibus ideæ plurificentur, & diſtinguãtur: quia Deus nequit ſuam eſſentiam ad creaturas comparare , ſeu vt relatam ad eas concipere,quia realiter eſt abſoluta,& ad eas non relata , Deus autem ex ſe ipſo nequit res aliter, quàm in ſe ſunt concipere , ſecundariè tamen, & occaſione noſtri intellectus Deus eos reſpectus concipere,& cognoſcere poteſt ; quia ipſi Deo obijciuntur,vt nobis obiecti, & obijcibiles.

Sed an ex eo,quòd Deus eos reſpectus ſecundariè cognoſcat , & cõcipiat,dicatur illos facere,& fingere,eſt difficultas magis in modo loquendi ſita,quàm in re,in eo tamen exiſtimamus, quòd eos faciat,

ciat,& fingat ſecundario,& occaſione noſtri intellectus: quia eſſe illorum,ſicut & cuiuſcunque alterius entis rationis,eſt eſſe tãtum obiectiuè in intellectu; Deus autem eos concipiendo, ſeu cognoſcendo,facit,eos eſſe actu obiectiuè in ſuo intellectu:ergo eos facit, & fingit,imò prius quam nos;quia ab æterno eos facit,quòd non tollit,noſtrum intellectum eoſdem facere de nouo in ſe ipſo; quia eos facit eſſe actu obiectiuè in ſe ipſo,in quo antea non erant: Deus ergo(quanuis tantum ſecundariè)multiplicat, & diſtinguit reſpectus rationis,quibus ideæ multiplicantur,& diſtinguuntur, ſicut eos facit,& fingit.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm ideæ in Deo pertineant ad ſcientiam practicam; an ad ſpeculatiuam.

SVpponimus primo,in quo DD.conueniunt, creaturarum poſsibilium,quæ in poſteriori ſigno ſunt futuræ, ſeu faciendæ eſſe in Deo ideas;quia in Deo reperitur id,inſtar cuius eas facturus eſt, & facit,ideæ autem creaturarum poſsibilium,quę faciendæ ſunt communiter appellantur exemplaria,& expreſsè appellauit Dion. 5. de diuin.nomin.conueniunt autem,hæc exemplaria, ſeu hás idęas ad ſcientiam practicam Dei pertinere;quia pertinent ad ſciẽtiam,qua fiunt res;quia pertinent ad ſciẽtiam ſimplicis intelligẽtiæ, qua proponuntur creaturæ,vt factibiles,& modus,quo poſſunt fieri,qua voluntas diuina dirigitur ad eas faciendas,quæ nõ terminatur immediatè ad eas,vt futuras,ſeu faciendas, ſed vt poſsibiles,ſeu vt factibiles,vt diximus diſp.5.dif.5.

Supponimus ſecundo,in quo etiam DD.cõueniunt,reſpectu creaturarum purè poſsibilium.ſeu,quæ nunquam ſunt faciẽdæ,eſſe etiã ideas in Deo;quia in Deo reperitur id,inſtar cuius poſſet eas facere,ſi vellet:iſtæ autem ideæ purè poſsibilium communiter appellãtur rationes.

Eſt tamen controuerſia:an iſtæ ideæ,ſeu rationes purè poſsibilium pertineant ad ſcientiam practicam,an ad ſpeculatiuam,ſiue tanquã actus talis ſcientiæ,ſiue tanquam obiecta illius,iuxta varias opiniones relatas de natura idearũ,quòd idẽ eſt,ac inquirere: an ſciẽtia purè poſsibiliũ,ad quã eorũ ideę pertinẽt,ſit practica,an ſpeculatiua.

Gabriel in 1.diſt.35.q.5.ar.3.dub.4. Aegidius d.36.ar. 2. quæſt. 3. & alij docent, ideas purè poſsibilium non pertinere ad ſcientiam

practicam;ſed tantum ad ſpeculatiuam;quia dictæ ideç non ſunt rationes faciendi,ſed tantum cognoſcendi, ſiue tanquam actus ſcientiæ,ſiue tanquam obiecta illius;quia ſunt rerum,quæ non ſunt faciẽdæ:ergo non pertinent niſi ad ſcientiam ſpeculatiuam. Et cõfirmatur;quia tantum pertinent ad ſcientiam,quę non eſt factiua;quia tãtum pertinent ad ſcientiam purè poſsibilium:ergo nõ pertinent ad ſcientiam practicam,ſed tantum ad ſpeculatiuam.

Durand.verò in 1.diſt.36.q 4. Moli. Bañez,& Vazquez quæſt. 15.ar.2.Suarez lib.3.de Attributis cap.5. Ruyzius diſp.84. ſection. 1. docent,pertinere ad ſcientiam practicam, & meritò; quia iſtæ ideç ex ſe ſunt rationes,ſecundum quas Deus poteſt facere,& producere creaturas,ſi velit, ita vt ſi vellet eas producere;non egeret alijs ideis:ergo pertinent ad ſcientiam, quæ quantum eſt ex ſe; ſeu in actu primo eſt factiua,ſeu practica. Et confirmatur; quia iſtæ ideæ pertinent ad ſcientiam rerum poſsibilium,hæc autem ſcientia eſt practica,vt diximus diſp.5.difficult. 4.& 5. quia quantum eſt ex ſe eſt factiua: quia quantum eſt ex parte talis ſcientiæ,nihil ei deficit,vt fiant,ſi accedat decretum voluntatis:eſt ergo practica quanuis nõ in actu ſecundo;quia non exit in productionẽ,ſed in actu primo;quòd voluit S.Thomas quæſt.15.ar.2.quando dixit, eſſe virtute practicam.

Ex quibus conſtat ad rationem aduerſariorum;& ad confirmationem illius;quia conſtat dictas ideas eſſe rationes in actu primo faciendi, & eodem modo ſcientiam purè poſsibilium ad quam pertinent,eſſe practicam,& factiuam in actu primo,quanuis etiam ſit ſpeculatiua,quatenus gratia ſpeculationis verſatur circa creaturas,earum eſſentias, & proprietates contemplando, vt diximus diſput. 15.difficul.4.

DIFFICVLTAS V.

Quarum rerum ſint in Deo ideæ.

PRimò eſt difficultas:an ſint rerum ſingularium?

Henric. Quodlib.2.q.1.& Quodlib.7.q. 5. exiſtimat, in Deo non eſſe ideas ſingularium,quòd etiam ſenſit Plato,vt refert S.Th. q.15.ar.3.immeritò tamen,& contra communem ſententiam, quã docuit Auguſt.Ep.115.& S. Thom.in eo ar.3.& ibidem Machin.& Faſol.& Ruyz.diſp.84.ſect.4.Bonauen.Richar.Ægidius,& alij in 1. diſt.36.& 36.

Et ratio eſt clara, non ſolùm ſecundum noſtram ſententiam, ſecundùm quam Idea ſumitur pro conceptu obiectiuo eius, quod faciendum eſt, aut fieri poteſt; quia ſingularia ſunt, quæ facienda ſunt, & quæ fieri poſſunt, & eorum ſunt in Deo conceptus obiectiui: ſed etiam ſecundum ſententiam dicentium, eſſentiam diuinam eſſe creaturarum ideam, ſiue vt eſt imitabilis à creaturis, ſiue vt eſt carũ cognitio, ſeu præconceptio; quia ſingularia ſunt quæ imitantur, & participant eſſentiam diuinam, & quæ præconcipiuntur à Deo.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm in Deo ſint Ideæ vniuerſalium?

HEnricus vbiſuprà docet, in Deo eſſe ideas peculiares generum, & ſpecierum: immerito tamen, & contra communem ſententiam, quam tradunt S. Thom. art. 3. & ibidem Machin, & Faſolus, & Vazquez diſput. 74. Suarez lib. 3. de eſſentia Diuina, cap 5.

Et ratio eſt clara, quia vniuerſalia non fiunt peculiariter, ſed ſolum vt indiſtincta à ſingularibus; quia non habent peculiares entitates diſtinctas à ſingularibus: ergo nec peculiariter præconcipiuntur à Deo, vt peculiariter fiant, nec peculiariter imitantur eſſentiam Diuinam.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm in Deo ſit idea materiæ primæ?

SAnct. Thom. quæſt. 15. art. 3. exiſtimat, in Deo non dari propriam, & peculiarem ideam materiæ primæ, quem Caietanus, & communiter Thomiſtæ ſequuntur; quia exiſtimant materiam primam non habere propriam entitatem, & exiſtentiam.

Albert. verò in 1. diſt. 35. art. 10. Gabriel quęſt. 5. Molina, Vazquez, Bañez, & Machin art. 3. & Suarez vbiſuprà docent, in Deo eſſe ideam propriam materiæ primæ, & non abſque ratione; quia materia prima habet propriam entitatem, & exiſtentiam realiter diſtinctam ab entitate, & exiſtentia formæ, & totius compoſiti, ratione cuius poteſt peculiariter pręconcipi, vt peculiariter fiat, & ratione cuius poteſt peculiariter imitari diuinam eſſentiam, imò habet entitatem independentem ab illis, vt latè probauimus 1. Phyſic. c. 1. quęſt. 3.

DIF-

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm in Deo ſint ideæ accidentium?

SVpponimus accidentium, quæ per ſe fiunt, & adueniunt ſubiecto anteà producto in Deo reperiri peculiares ideas diſtinctas ab ideis ſubiectorum; quia habent proprias, & peculiares entitates, ratione quarum poſſunt peculiariter præconcipi à Deo, vt peculiariter fiant, & ratione quarum poſſunt peculiariter imitari eſſentiam Diuinam.

Eſt tamen difficultas: an accidentium, quæ ſimul cum ſubiecto inſeparabiliter producuntur, quales ſunt propriæ paſsiones, ſint in Deo propriæ, & peculiares ideæ, Sanct. Thomas art. 3. ad 4. docet, earum non eſſe in Deo proprias, & peculiares ideas; quia fiunt per ideas ſubiecti, cum quo producuntur, ſicut accidentia artificialia domus, quę fiunt ſimul cum domo fiunt per ideam domus ab artifice creato.

Molina verò, Vazquez, Machin vbiſuprà, Ruizius, diſp. 8. ſect. 5. & alij docent, earum eſſe in Deo proprias, & peculiares ideas, & non abſque ratione; quia quamuis fiant ſimul cum ſuo ſubiecto, habent tamen proprias, & peculiares entitates diſtinctas realiter à ſubiecto: ergo ratione earum peculiariter præconcipiuntur à Deo, vt peculiariter fiant, & ratione earum peculiariter imitantur eſſentiam Diuinam.

Ad rationem verò in contrarium reſpondemus, Ideam, per quam tota domus cum omnibus entitatibus fit ab artifice creato, eſſe vnam eo modo, quò tota domus prout eſt artificialis, qua ratione fit ab artifice eſt vna vnitate, videlicet ordinis, & artis; ſubſtantia verò, & accidentia ſecundum eſſe naturale, qua ratione fiunt à Deo ſunt plura, & diſtincta entia, & ideò ad eorum productiones plures in Deo prærequiruntur ideæ; ſicut etiam ad productiones entium naturalium, quę in vna domo artificiali reperiuntur, dantur plures ideæ in Deo, à quo ſolo entia naturalia per ideas producuntur.

(§§)

DISPVTATIO SEPTIMA.

De veritate.

DIFFICVLTAS I.

In qua operatione intellectus reperiatur veritas?

SVpponimus, in quo Doctores conueniunt, veritatem intellecti-
uam, vel in cognoſcendo (quæ eſt adæquatio, ſeu conformitas
nter intellectum, & inter rem intellectam, de quo dicemus dif-
cult. 2.) reperiri in judicio intellectus, quòd in nobis viatoribus
ſecunda operatione illius; nempè compoſitione, & diuiſione,
uòd docuit Ariſtoteles 1. de interpretat. cap. 1. & 9. Metaphiſicæ,
ap. 12. & Auguſt. de vera religione cap. 36. & meritò; quia in iudi-
o reperitur propria, & perfecta conformitas ad rem iudicatam, &
nuntiatã, ratione cuius propriè, & in rigore poſſumus iudicanti, &
nuncianti dicere verum iudicas, & dicis, & non reperiri in diſcur-
; qui fit tertia operatione noſtri intellectus; quia in diſcurſu po-
us eſt bonitas, & malitia, quàm veritas, & falſitas; quia diſcurſus
otius eſt forma, ſeu ratio colligendi vnum ex altero, quàm ſit cog-
tio, etiam ſi plures cognitiones contineat, duas pro antecedente,
tertiam pro conſequente.

Hoc ſuppoſito, ſupereſt difficultas: an veritas intellectiua re-
riatur in noſtra ſimplici apprehenſione, qui eſt prima operatio
telleсtus noſtri.

Circa hanc difficultatem Ferrar. 1. contra gentes, cap. 59. &
. Soncinas 6. Metaphiſicæ, quæſt. 17. Capreolus in 1. diſtin. 19.
æſt. 3. art. 1. Ægidius quodlibet. 4. quæſt. 7. Fonſeca 4. Meta-
iſ. cap. 2. quæſt. 6. ſect. 4. Faſolus quæſt. 16. art. 2. dub. 1. Et Ruizius
ſp. 87. ſect. 2. docent, etiam reperiri in noſtra ſimplici apprehenſio-
, quod ſatis ſignificat Ariſtoteles 3. de anima, cap. 6. dum ait: *Eſt*
tem dictio quidpiam de quopiam quemadmodum affirmatio, atque om-
eſt vera, vel falſa: at intellectus non omnis, ſed qui eſt ipſius quid
, & verus, & non quidpiam de quopiam dicit, ſed vt viſio proprij
ius eſt vera. Quibus verbis ſatis exprimit Ariſtoteles intellectum;
i concipit eſſentiam, ſeu quidditatẽ ſemper eſſe verũ, & nunquã
ſum (ad differentiam dictionis, ſeu enunriationis, quæ poteſt eſſe
a, vel falſa) ſicut viſio proprij viſibilis eſt vera. Quibus verbis etiã

exprimit, in operatione ſenſus, quę eſt ſimplex reperiri veritatem, quòd etiam docuerat 2. de anima, cap. 6. quando dixit, ſenſum circa proprium ſenſibile non falli, ſed ſemper eſſe verum: circa commune verò aliquando decipi.

Et ratione probatur primo; quia veritas eſt adæquatio intellectus ad rem: ſed in ſimplici apprehenſione, qua res cognoſcitur, & reprçſentatur ſicuti eſt, reperitur adçquatio, ſeu conformatio cum ea re: ergo in ea reperitur veritas. Secundo, quia in ſignis ſimplicibus, ſiue naturalibus, ſiue artificialibus, ſiue ex inſtitutione reperitur veritas; quia conformantur rebus, quas ſignificant, qua ratione fumus dicitur ſignum verũ ignis, & geſtus dicitur ſignum verum affectus interioris, & imago dicitur imago vera prototypi: ergo in intellectione ſimplici ratione repræſentationis, quæ eſt ſignificatio quædam, reperitur formaliter veritas. Tertio, quia in intellectione ſimplici, qua Deus, & Angeli cognoſcunt res non minus reperitur veritas, quam in noſtra intellectione. Compoſitiua ergo etiam in noſtra ſimplici apprehenſione reperietur non minus, quàm in compoſitiua.

Caietanus verò, Bañez, & alij Thomiſtæ, quæſt. 16. art. 2. Henricus quodlib. 3. quæſt. 1. art. 2. & 3. Durandus in 1. diſtin. 19. quæſt. 5. & Vazquez diſput. 75. docent, & meritò, veritatem intellectiuam noſtri intellectus ſolum reperiri in compoſitione, & diuiſione, & videtur expreſſa ſententia S. Thomæ art. 2. & eam expreſsit Ariſtoteles 1. de interpretat. cap. 1. dum ait, verum, & falſum in compoſitione conſiſtit, & idem docet, cap. 3. & etiam 3. de anima, cap. 6. dũ ait: *In indiuiſibili mentis conceptione falſitatem non eſſe*: vbi autem non eſt falſitas, nec eſt veritas, quòd clarius exprimit alijs verbis, quæ ſubdit, & etiam 6. Metaphyſicæ, cap. 2. dum ait: *Veritatem tantum eſſe in intellectu; quia tantum in illo eſt compoſitio, & diuiſio.*

Sed antequam hanc noſtram ſentẽtiam ratione probemus, præmittimus, inter noſtram ſimplicem apprehenſionem, & inter rẽ apprehenſam eſſe adæquationem, ſeu conformitatem in repræſentatione: ſed an hæc adæquatio, & conformitas ſit appellanda veritas, controuerſia eſt, & potius de nomine, quàm de re, & ideò ſolo communi modo loquendi dirimenda eſt, quia loquendum eſt vt multi.

Hoc igitur pręmiſo probatur, dictam adæquationem, ſeu conformitatem, non apellari communiter, nec eſſe appellandam veritatem. Probatur primo, quia voces ita ſubſtitutæ ſunt pro cognitionibus, & conceptibus formalibus ad ſignificandos alijs noſtros conceptus obiectiuos repræſentatos per formales; quos non poſſumus noſtris cognitionibus, & conceptibus formalibus reprçſentare

al-

lijs vt quoties cognitio eſt vera in repræſentando, vox, quæ ipſi cognitioni, & conceptui formali ſubſtituitur, & correſpondet, etiam dicatur vera in ſignificando, & quoties cognitio eſt falſa in repræſentando, etiam vox ipſi ſubſtituta ei correſpondens dicatur falſa in ſignificando; quia illud idem, quod cognitione noſtra nobis repræſentamus, & cognoſcimus, intendimus etiam alijs ſignificare vocibus, quia id non poſſumus cognitione noſtra efficere, & ideò primo de interpretatione, cap. 1. quæſt. 1. Cathedram Artium in hac Academia Complutenſi regentes diximus, voces non ſignificare conceptus formales, ſed obiectiuos, ac proinde non eſſe ſigna ſignificatiua paſsionum, ſeu conceptuum formalium: ſed tantum eſſe ſigna ſubſtitutiua, ſeu ſubrogatiua eorum, & in hoc ſenſu explicuimus Ariſtotelem dicentem: *Sunt ergo ea, quæ ſunt in voce earum, quæ ſunt in anima paſsionum notæ*, id eſt, ſunt notæ, ſeu ſigna ſubſtitutiua: ſed nulla vox ſimplex (quæ non ſit enunciatio) ratione ſuæ ſimplicis ſignificationis; dicitur vera, aut falſa, qui enim audit hãc ſolam vocem *homo*, quouſque audiat integram enũciationem vocalem, nequit iuxta communem modum loquendi dicere, quòd ſit vera, aut falſa in ſignificando ergo nulla noſtra ſimplex intellectio, cui vox ſimplex correſpondet, & ſubſtituitur, poteſt eſſe vera, aut falſa.

Secundò, quia in ſimplici apprehenſione nequit eſſe falſitas, vt docet Ariſtoteles 9. Methap. cap. 12. quia in ea nequit eſſe mendacium. ergo in ea nequit eſſe veritas, quæ eſt contraria falſitati; quia contraria ita verſantur circa idem ſubiectum, vt ſi vnum eorum implicet eſſe in aliquo ſubiecto, etiam implicet in eo eſſe alterum.

Iam verò fundamentis aduerſariorum reſpondeamus, & primo ad Ariſtotelem 3. de anima, cap 6. reſpondemus, quod quando ait: *intellectum, qui eſt ipſius, quid eſt eſſe, verum, etiam ſi non enunciet*: non ſignificare eſſe propriè verum, ſed aut eſſe verum per ſimilitudinem, quia ſe habet inſtar intellectus veri, qui enunciat; quia apprehendere eſt quodammodo dicere, & ideò apprehendere rem ſicuti eſt, eſt quodammodo dicere, rem eſſe ſicuti eſt, aut eſſe verum cauſaliter; quia eſt occaſio veri iudicij, & eodem modo exponendum eſt, quod dixit de ſenſu.

Et ad primam rationem reſpondemus, in ſimplici apprehenſione reperiri adæquationem, & conformitatem cum re apprehenſa; eam tamen non dici propriè veritatem, niſi, aut per ſimilitudinem, aut cauſaliter, vt dictum eſt.

Ad ſecundam reſpondemus, ea ſigna ſimplicia non dici vera, quia conformia ſint in ſignificando rebus ſignificatis, ſed tantum dici vera, & cauſaliter; quia cauſa ſunt veri iudicij in intellectu,

quo

quo ex ipſis verè iudicatur de rebus ſignificatis.

Ad tertio reſpondemus, in ſimplici intellectione Dei, & Angelorum reperiri veritatem, quatenus ea iudicant; quia Deus, & Angeli, ſimplici intuitu iudicant de rebus: nos verò non niſi compoſitione, aut diuiſione; & ideò in nobis non reperitur veritas, niſi in compoſitione, & diuiſione, eſt ergo veritas adæquatio, ſeu conformitas intellectus iudicantis cum re ipſa iudicata.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm veritas ſit conformitas cognitionis; an conceptus obiectiui cum ipſa re?

CAietanus quæſt. 16 art. 2. Faſolus art. 1. dub. 1. Ægidius quodlibet. 4. quæſt. 7. Suarez in Metaphiſica, diſp. 8. ſect. 1. & Ruizius diſput. 85. ſect. 4. docent, veritatē eſſe conformitatem, non rei prout obiectæ, ſeu cognitæ cum ſe ipſa, vt eſt in ſe, ſed cognitionis iudicatiuæ cum re cognita prout eſt in ſe, & conſequenter, veritatem primariò reperiri in ipſa cognitione, & cognitionem ab ipſa veritate, primariò denominari veram, quod probari poteſt; quia veritas intellectiua, eſt cōformitas quo ad repræſentationem cum re cognita, prout eſt in ſe extra cognitionem: ſed inter rem, vt verè cognitam, ſeu cognitioni obiectam, & inter eandem, vt eſt in ſe extra cognitionem, nulla eſt conformitas; quia nulla eſt diſtinctio extremorum, inter quæ poſsit eſſe ea conformitas, ſed omnimoda identitas; quia illud idem eſſe, quod res habet in ſe extra cognitionem eſt, quod obijcitur cognitioni, inter cognitionem tamen ipſam, & inter rem cognitam eſt vera conformitas, ſeu adæquatio quoad repræſentationem: ergo veritas in hac conformitate cognitionis cum ipſa re cognita conſiſtit. Et confirmatur; quia veritas, quæ reperitur in voce, conſiſtit in conformitate non rei ſignificatę cum ſe ipſa prout eſt in ſe, ſed in conformitate vocis ſignificantis cum re ſignificata: ergo veritas intellectiua, ſeu reperta in intellectu conſiſtit non in conformitate rei, prout cognitæ cum ſe ipſa prout eſt in ſe, ſed in conformitate cognitionis cum re cognita.

Durandus verò in 1. diſtin. 19. quæſt. 1. Heruæus quodlibet. 5. quæſt. 1. art. 2. & 3. Vazquez diſp. 76. & alij docent, & meritò, veritatem eſſe conformitatem non cognitionis cum re cognita, prout eſt in ſe extra cognitionem; ſed eſſe conformitatem rei prout cogni-

itæ cum eadem prout eſt in ſe extra cognitionem, ſeu quòd idem t veritatem eſſe conformitatem conceptus obiectiui, cum re ipſa biecta, non prout obiecta, ſed prout eſt in ſe extra ipſam obiectio- em, ſeu cognitionem, quòd ratione probatur primo, quia confor- itas, ſeu conuenientia repræſentationis cum re cognita, in qua cō- tit veritas intellectiua, & ratione cuius, intellectus dicitur verus, conformis rei prout eſt in ſe, conſiſtit in eo, quòd res extra exiſtēs præſentetur cognitione, ſeu obijciatur intellectui, ſeu ab eo cog- oſcatur, ſicuti eſt extra: ſed hæc conformatio, & conuenientia imario pertinet ad rem ipſam prout obiectam intellectui media gnitione; quia hæc conformatio eſt denominatio repræſenta- , ſeu cogniti, ſicuti eſt extra cognitionem, quia ex eo intellectus oximè conformatur rei, prout eſt in ſe extra ipſum intellectum; ia ei obijcitur, ſeu apparet ſicuti eſt extra intellectum: ergo ve- as intellectiua primario ſita eſt in conformitate rei vt cognitæ, ſeu obiectæ intellectui cum ipſa re prout exiſtente in ſe extra intelle- m, ſeu ſita eſt in conformitate conceptus obiectiui cum re ipſa, out eſt in ſe extra intellectum.

Secundo probatur, quia illud eſt primario verum, quòd ſignifi- ur enunciatione vocali vera; quia enunciatio vocalis non eſt alio odo vera, niſi quia eſt ſignum veri; ſicut vrina non eſt alio modo a, niſi quia eſt ſignum ſanitatis animalis: ſed voces non ſignifi- nt cognitiones ipſas, ſed tantùm res cognitas, ſeu obiectiuè exi- ntes in intellectu ſunt primario veræ, reliqua verò, quæ dicun- vera ſolùm dicuntur vera ſecundario, voces quidem, & cogni- nes; quia ſunt ſigna conceptuum obiectiuorum: voces ſigna ad citum, & cognitiones, ſigna naturalia, & res vt in ſe ſunt ex- intellectum, dicuntur verè cauſaliter; quia ſunt in cauſa, vt sint obijci vero iudicio, de quo difficultas ſequenti: ſolus o conceptus obiectiuus eſt primariè verus veritate formali ex uòd conformetur proximè rei prout eſt in ſe extra cognitio- n.

d rationem verò aduerſariorum reſpondemus concedendo, ve- em eſſe conformitatem cum re prout eſt in ſe extra cognitio- ; negamus tamen, eam conformitatem non conuenire rei t cognitę, ſeu eam non eſſe inter rem prout cognitam, ſeu re- entatam, & inter eandem prout eſt in ſe extra; quia quanuis ſit conformitas realis; quia hæc prærequirit diſtinctionem rea- extremorum, & res prout cognita, & eadem prout extra ſit ea- realiter, eſt tamen conuenientia quædam, ſeu conformitas, qua res dicitur obijci ſicuti eſt in ſe, ſeu qua dicitur talis apparere,

ſeu

ſeu repræſentari intellectui qualis eſt in ſe, quę non requirit diſtin-
ctionem extremorum, ſed poteſt eſſe eiuſdem rei prout in vno ſtatu
cum ſe ipſa prout in alio; quia hæc conformitas nihil aliud eſt, quàm
extrinſeca denominatio cóformiter cogniti adueniens rei per cog-
nitionem, quâ res prout obiecta intellectui denominatur cognita ſi-
cuti e.t, & conformis quo ad repræſentationem paſsiuam; ſeu ob-
iectiuam ſibi ipſi prout eſt in ſe: eſt autem dicta conformitas nō rea-
lis, ſed rationis; quia à parte rei eſt nihil formaliter quouſque inte-
llectus reflexa cognitione cognoſcat, rem eſſe cognitam ſicuti eſt, &
eam prout eſt obiectiuè in intellectu; comparet ad ſe ipſam prout eſt
in ſe; quia à parte rei ante hanc reflexam cognitionem, nihil aliud re
peritur, quam cognitio, & ipſa res cognita.

Ad confirmationem reſpondemus, voces eſſe ſecundario ve-
ras, non quia conformantur rebus ſignificatis per illas, ſed quia vo-
ces ſignificant conceptus obiectiuos. in quibus primario reperitur
veritas. Vnde ad confirmationem in forma negandū eſt antecedens.

DIFFICVLTAS III.

Quo pacto veritas ſit in rebus extra intellectum?

SVpponimus, in quo omnes cōueniunt, res ipſas etiam prout ſunt
extra intellectum appellari veras (ac proinde in eis extra intelle-
ctum veritatem aliquomodo reperiri) aurum enim appellamus ve-
rum, & Deum appellamus verum, & ſic de alijs rebus: eſt tamen dif-
cultas, quo pacto in eis veritas reperiatur?

Ferrar. 1. contra gentes, quem plures ſequuntur, docet, verita-
tem in omnibus rebus naturalibus, & artificialibus repertam eſſe re-
lationem conformitatis earum cum idea intellectus, à quo tanquam
à cauſa dependent, tanquam cum regula, & menſura: in naturalibus
quidem eſſe conformitatem cum idea intellectus diuini, & in artifi-
cialibus cum idea exiſtente in mente artificis: imò addit eſſe relatio-
nem realem, & intrinſecam. Sententia hæc probari videtur ex defi-
nitione veritatis, quà definitur, quòd ſit conformatio intellectus, &
rei: ergo ſicut intellectus eſt verus; quia conformatur cum re extra
exiſtente, ita etiam res extra exiſtens dicitur vera; quia eſt cōformis
intellectui, à quo tanquam à cauſa media idea procedit: res ergo na-
turalis dicitur vera; quia eſt conformis ideę intellectus diuini, à quo
ſolo per ideam procedit, & res artificialis, quia eſt conformis ideæ
artificis in eo exiſtenti.

Ca-

Capreolus in 1. diſtin. 19. quæſt. 3. art. 1. & Soncinas 6. Metaphiſicæ quæſt. 17. docent, veritatem in rebus includere dictam relationem conformitatis cum dicta idea, & entitatem rei, cui coniungitur; diſcrepant tamen in explicando, qualis ſit prædicta relatio; quia Capreolus exiſtimat, eſſe rationis in Deo, & in creaturis eſſe realem.

Vtraque tamen dicta ſententia Ferrar. videlicet, & Capreoli, & Soncinatis, quatenus aſſerit, res abſque ordine ad iudicium intellectus eſſe, & dici veras ex eo, quòd ſint conformes ideæ ſecundum quam fiunt, nobis non probatur; quia res non dicuntur falſæ ex eo, quod ſint difformes ideę, & ab ea tanquam à regula deficiant: ergo è contra non dicuntur veræ; quia ſint ei conformes. Conſequētia patet, antecedens autem probatur, in primis in rebus artificialibus, v.g. in domo deficiente ab idea, & arte; quia talis domus, aut ita ſit, vt non habeat omnia, quibus eſſentialiter cōſtare debebat, & tūc, ſecluſo ordine ad iudicium, quo ratione alicuius apparientiæ poſsit iudicari domus, potius eſt non domus, quàm falſa domus, aut ita deficit, vt habens omnia eſſentialiter requiſita: ſit tamen minus perfecta, & polita, quàm ars, & idea poſtulabant, & tūc domus illa potius eſt imperfecta, & mala, quàm falſa; quia ſicut integritas, & perfectio rei potius eſt bonitas illius, quàm veritas; ita defectus integritatis, & perfectionis, potius eſt malitia, quàm falſitas. Deinde in naturalibus non eſſe falſitatem ex eo, quòd dicto modo deficiant, probatur; quia ſi in aliquo, maximè in peccato: dictus autem defectus in peccato, ſecluſo ordine ad iudicium potius eſt malitia, quàm falſitas. Addimus *ſecluſo ordine ad iudicium*; quia quatenus ſolet eſſe occaſio falſi iudicij, quo peccator iudicat, quòd in peccato inueniet plenum gaudium, & quòd eius appetitus in eo quieſcet, peccatū dicitur falſum, non verò quia deficiat à regula rectæ rationis.

Deinde illud peculiare, quòd addunt Capreolus, & Soncinas; nempè veritatem formaliter etiam includere entitatem rei, quæ dicitur vera, etiam nobis diſplicet; quia veritas, vel eſt, vel concipitur vt affectio rei, quæ denominatur vera: ergo formaliter non includit ipſam rem, quanuis ipſum verum, quòd eſt cōcretum eam includat, vt ſubiectum, & materiale veritatis, ſicut cōtingit in albo, & in alijs concretis.

Durandus ergo in 1. diſtin. 19. quæſt. 5. quem ſequitur Vazquez diſp. 77. docet, & meritò, res extra intellectum nō alio modo eſſe veras, aut falſas, niſi quia ſunt cauſæ, & occaſio veri, aut falſi iudicij in intellectu, ac proinde tantum eſſe veras, aut falſas ſecundariè, & deriuatiuè à veritatè, aut falſitate, quæ primario reſidet in conceptu

P ob-

obiectiuo iudicij intellectus, quòd videtur docere Sanct. Thomas quæſt.16. art. 1. dum ait, verum primariè eſſe in intellectu, & inde in res ipſas deriuari.

Hæc noſtra ſententia, quanuis non ſit leuiter probata impugnatione vtriuſque dictæ ſententiæ; quia præter modos ibi aſsignatos non ſuperſt alius modus, quos res ſint, & dicantur veræ, niſi hic modus, quem nos aſsignamus, ex eo etiam conformari poteſt; quia nulla res dicitur falſa, niſi quatenus eſt cauſa obiectiua, vel occaſio deceptionis, & falſi iudicij: ergo nō eſt vera, niſi quatenus eſt cauſa, vel occaſio veri iudicij. Conſequentia patet, antecedens autem probatur; quia nullum, v.g. aurum quantumuis imperfectum, dicitur falſum aurum, niſi illud, quòd verè non eſt aurum, apparet tamen aurũ, ex eo ergo ſolum dicitur falſum; quia eſt cauſa deceptionis, & iudicij, quo falsè iudicatur aurum.

Veritas ergo, & falſitas primariè ſunt in iudicio intellectus, non formaliter in ipſo iudicio, ſed obiectiuè in ipſo videlicet conceptu obiectiuo iudicij, qui ex eo eſt verus; quia quoad repræſentationem paſsiuam, eſt conformis rei prout eſt in ſe extra ipſum iudicium, & ex eo eſt falſus, quia eſt ei difformis: in omnibus verò alijs, quæ dicuntur vera, aut falſa, ſolùm ſunt ſecundariè, & per deriuationem à veritate, aut falſitate formali conceptus obiectiui ipſius iudicij, in vocibus quidem; quia ſunt ſigna ad placitum dicti conceptus obiectiui, & in iudicio formali; quia eſt ſignum naturale ipſius conceptus obiectiui, ſicut vrina dicitur ſana ſecundariè, & deriuatiuè à ſanitate animalis; quia eſt ſignum illius, & in ipſis rebus, etiam reperiuntur, & deriuatiuè à veritate, & falſitate conceptus obiectiui iudicij; quia ſunt cauſa obiectiua, & occaſio veritatis, & falſitatis conceptus obiectiui iudicij, ſicut medicina dicitur ſana; quia eſt cauſa ſanitatis animalis, veritas autem ſic conueniens rebus dicicitur veritas in eſſendo; quia res ſuo eſſe ſunt cauſa obiectiua, & occaſio dictæ veritatis intellectiuæ, & etiam dicitur tranſcendentalis; quia tranſcendit omnes res, ſeu in omnibus rebus reperitur.

Ad fundamentum ergo Ferrar. deſumptum ex definitione veritatis, conſtat, definitionem veritatis, qua definitur, quòd ſit conformatio intellectus, & rei non eſſe accipiendam ex parte rei, ſed tantum ex parte intellectus: ita vt veritas ſolum ſit conformatio intellectus cum re, non verò rei cum intellectu; quia vt diximus, in re tantùm reperitur ſecundario per ordinem ad intellectum, non vt cauſam media idea, ſed quatenus eſt occaſio intellectui, vt verè iudicet.

Ex dictis deducitur primo, vnam tantum veritatem reperiri, quę primario reperitur in conceptu obiectiuo iudicij intellectus, & ſecundario in ipſa re, prout eſt in ſe extra ipſum iudicium, & in vocibus, & in ipſo iudicio intellectus, & non eſt triplex veritas, vt ſolet dici, alia in eſſendo, alia in ſignificando, & alia in cognoſcendo; quia ab vna ſola veritate intellectiua, quæ primario reperitur in dicto conceptu obiectiuo iudicij: illa plura dicuntur ſecundariè verá, quanuis diuerſo modo, res in eſſendo, & in cauſando, voces in ſignificando, & cognitiones iudicatiuæ in cognoſcendo, ſicut vna ſola reperitur ſanitas, quæ primario in animali reſidet, à qua vrina, & medicina dicuntur ſecundario ſanare, vrina quia eſt ſignum ſanitatis, & medicina quia eſt cauſa illius.

Secundo deducitur, veritatem in eſſendo, ſeu in cauſando, ſeu tranſcendentalem, quæ conuenit omni enti non eſſe propriè, & in rigore paſsionem entis; quia rebus, ſeu entibus tantum conuenit extrinſeca denominatione; imò ſecundario deriuata à dicta veritate intellectus, dicitur tamen paſsio entis; quia eſt, aut concipitur quaſi affectio entis, & cum eo reciprocatur, in quo cum paſsionibus conuenit, reciprocatur autem cum ente; quia quæcumque res ſemper eſt vera relata ad id, quod eſt; quia ad id relata ſemper eſt cauſa veri iudicij, non verò falſi, niſi relata ad id quod non eſt, plumbum enim, quanuis ſit falſum argentum, eſt tamen verum plumbum.

Tertio deducitur axioma illud: *Verum eſt, obiectum adæquatum noſtri intellectus*, verificari de verò cauſaliter, quòd eſt ens; quia omne, quòd intellectus cognoſcit, & quacumque cognitione eſt ens, aut ad modum entis, non autem de vero formaliter, qualis eſt conceptus obiectiuus iudicij conformis quoad repræſentationem paſſiuam ipſi rei prout eſt in ſe; quia hoc verum non eſt obiectum tertiæ operationis intellectus, nec primæ, nec omnis ſecundę, quia non eſt obiectum diſſenſus, ſed tantum aſſenſus: imò non omnis aſſenſus; quia aliquando intellectus aſſentitur falſo: quia aliquando iudicat, prædicatum conuenire ſubiecto, quando non eſt ita: quia tamen quando aſſentitur exiſtimat ita eſſe, ideò aſſenſus dicitur eſſe veri, ſiue vere veri, ſiue tantum apparenter veri: quia ita ſe gerit circa falſum exiſtimando eſſe verum, quòd ſi reflecteretur ſupra ſuum conceptum obiectiuum, iudicaret eſſę conformem rei, prout eſt in ſe, & ita conceptus ille obiectiuus, eſt fundamentum, vt intellectus fingat veritatem, & ad eundem modum obiectum diſſenſus eſt falſum, ſiue verè falſum, ſiue tantum apparenter falſum.

Ita tamen verum formaliter, ſeu intellectiuum eſt obiectum aſſenſus, & falſum diſſenſus, vt veritas non ſit ratio formalis obiectiua, ſeu motiua aſſenſus, nec falſitas diſſenſus; quia nulla cognitio habet obiectum formale, ſeu motiuum, niſi actus fidei, vt diximus tractatu de fide, diſput. 1. in initio: ſunt tamen veritas, & falſitas formalis, quædam quaſi conditiones conſequentes aſſenſum, & diſſenſum; quia ſunt quædam extrinſecæ denominationes conuenientes rei iudicatæ ex ipſo aſſenſu, & diſſenſu iudicij. Vnde veritas, & falſitas formales reſpectu intellectus non ſe habent ſicut bonitas; & malitia reſpectu voluntatis; quia bonitas rei, eſt ratio formalis, ſeu motiua reſpectu amoris, & malitia reſpectu odij: ſed veritas formalis ſe habet ſicut amabilitas reſpectu voluntatis, & verum ſicut amabile, & falſitas ſicut odibilitas reſpectu voluntatis, & falſum ſicut odibile.

Obſeruandum eſt primo, Deum non ſolum eſſe primam, & infinitam veritatem in eſſendo, ſeu tranſcendentalem; quia in Deo eſt prima, & infinita aptitudo, vt ipſe obiectiuè cauſet verum iudicium ſui, quo Deus iudicatur Deus omnium, & ob id dicitur verus Deus ad differentiam eorum, quos gentiles colunt, tanquam Deos, qui dicuntur falſi, quia ab eis iudicantur dij, & nō ſunt dij, ſed etiam Deum eſſe primam, & infinitam veritatem in cognoſcendo; quia ipſe, ſeu in ipſo eſt infinita ſapientia, qua infinitè iudicatiuè cognoſcit ſe ipſum, & omnem creaturam, vt in ſe ſunt & etiam eſſe infinitam veritatem in ſignificando, ſeu in dicendo; quia dictio, qua Deus aliquid dicit, & ſignificat, eſt omnino, & infinite vera, & etiam eſſe infinitam veritatem formalem, ſeu intellectiuam prout iudicatiuè cognitum à ſe ipſo, prout in ſe eſt; quia Deus vt obiectiuè exiſtens in ſuo iudicio, eſt infinitè conformis quoad repræſentationem paſsiuam, ſibi ipſi prout eſt in ſe.

Obſeruandum eſt ſecundo non ſolùm veritatem primam tranſcendentalem, quę eſt ipſe Deus, eſſe æternam, ſed etiam veritatem ſecundam tranſcendentalem, quæ eſt quæcumque creatura; quia quamuis creatura non exiſtat ab æterno, eſt tamen ab æterno futura, aut ſaltem poſsibilis, ac proinde ab æterno eſt potens cauſare verum iudicium ſui in intellectu adhuc creato, ſi fuiſſet ab æterno, ac proinde etiam eſſe immutabilem; quia quæ ſemel, & ab æterno eſt veritas, ſemper eſt veritas; veritatem verò formalem rei creatæ, quæ ipſi conuenit, vt iudicatæ, ſicut i eſt in ſe etiam eſſe æternam, ſeu ab æterno reſpectu intellectus diuini; quia Deus ab æterno iudicat, quamcumque creaturam, vt in ſe eſt, & non eſſe ęternam, ſeu ab æterno reſpectu intellectus creati, nō ex defectu

ſui,

ſui, ſed ex defectu intellectus creati; quia nullus eſt ab æterno, eſſet tamẽ æterna reſpectu illius, ſi ab æterno eſſet, vt potuit de potentia Dei abſoluta.

Circa falſitatem nihil peculiare dicimus; quia eſt poſitiue contraria veritati, & quia contrariorum eadem eſt ratio cõmunis, ideò quæ dicta ſunt de veritate proportionabiliter ſunt accomodanda falſitati. Vnde vna ſola falſitas propria reperitur, & hæc primario in conceptu obiectiuo iudicij, quo iudicatur de re aliter, quàm in ſe eſt, & ab ea falſitate, voces, ſeu propoſitiones vocales dicuntur ſecũdario falſę in ſignificando, & iudicia etiam dicuntur ſecundario falſa in cognoſcendo, ſeu in repræſentando, & ipſæ res falſo iudicatæ dicuntur ſecundario falſę, ſecundum quid, ſeu in cauſando; quia ratione alicuius circunſtantiæ, aut accidentis apparent eſſe quod nõ ſunt, & ſic iudicantur aliter, quàm in ſe ſunt.

TRACTATVS DE VOLVNTATE DEI.

DISPVTATIO PRIMA.

De exiſtentia, & natura voluntatis Dei.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Vtrùm in Deo ſit actus voluntatis?

SVpponimus, in quo omnes conueniunt, in Deo eſſe volũtatem, quòd vt ſic, eſt fide diuina certum, vt cõſtat ex illo ad Epheſ. 1. *Omnia operatur ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Et etiam eſt lumine naturali notum; quia volũtas eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, ſeu perfectio nullam includens imperfectionem, vt patet: ergo non eſt deneganda Deo, qui vt lumine naturali conſtat eſt ſummè, & infinitè perfectus.

Hoc ſuppoſito, difficultas eſt primo, an in Deo ſit actus voluntatis. Circa hanc difficultatem omnes conueniunt, in Deo eſſe vo-

luntatem ſumptam pro actu amoris, & odij, & id eſt fide diuina certum, & lumine naturali euidens. Et in primis id eſt de fide, vt conſtat ex illo, Pſalm. 113. *Omnia quacumque voluit, fecit*, & ex illo, Sapient. 11. *Diligit omnia, quæ ſunt*, & ex illo, Sapient. 14. *Odiò ſunt Deo impius, & impietas eius.* Deinde quòd id ſit lumine naturali euidens, conſtat; quia volitio actualis, tam amoris, quàm odij eſt perfectio ſimpliciter ſimplex, ſeu nullam dicens imperfectionem, vt patet: ergo non eſt deneganda Deo, qui eſt ſummè, & infinitè perfectus.

Actum autem volitionis diuinæ non eſſe noſtro modo concipiendi conſtitutiuum eſſentię diuinæ eadem ratione dicendum eſt, qua tractatu de ſcientia Dei, diſput. 1. difficult. 6. id diximus de intellectione diuina; quia ſcilicet eſſentia diuina ſita eſt in ratione intellectiuæ, quę eſt prima, & perfectiſsima omnium rationum, quæ in Deo reperiuntur: volitio autem diuina; imò & ratio volitiui eſt extra eam rationem intellectiui eam noſtro modo concipiendi, ſupponẽs non minus, quàm intellectio eſſentialis: imò volitio ſupponit intellectionem, & volitiuum ſupponit intellectiuum: volitio ergo diuina noſtro modo concipiendi eſt ſuper addita eſſentiæ diuinæ, ſitæ in dicta ratione intellectiuæ, & eſt attributum, ſicut reliqua attributa, in quæ nullam habet actiuitatem eſſentia diuina.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm in Deo ſit voluntas ſumpta pro potentia volitionis actualis?

NOmine volitionis actualis non intelligimus notionalem, quæ eſt productio Spiritus ſancti, & dicitur ſpiratio actiua, & ſolis Patri, & Filio conueniens; quia an in Deo, ad hanc volitionem ſit facultas, ſeu potentia ſtrictè ſumpta dicemus tractatu de Trinitate; ſed intelligimus eſſentialem, quæ in Deo non eſt productio, & conuenit omnibus tribus perſonis diuinis.

Circa hanc difficultatem ſupponimus, ratione noſtra poſſe in Deo concipi potentiam voluntatis, productiuam volitionis eſſentialis, non minus, imò melius, quàm ratione noſtrâ in Deo concipimus corporeitatem, dum Deum inſtar noſtri concipimus corporeum.

Hoc ergo ſuppoſito, difficultas eſt: an potentia voluntatis, quæ à nobis concipitur in Deo per modum actus primi, ſit in Deo verè, & re ipſa, an tantum fictione noſtra, ſicut in eo reperitur corporeitas:

nomine autem potentiæ voluntatis intelligimus principium quaſi phyſicum volendi, quòd correſpondet principio, quòd in nobis eſt cauſa productiua volitionis. Durandus in 1. diſtin. 35. quęſt. 1. Bonauentura diſt. 45. quæſt. 1. Alenſis 1. par. quęſt. 19. Granado 1. par. controuerſ. 3. diſp. 1. & Alarcon diſp. 1. cap. 1. docent, in Deo verè, & re ipſa eſſe voluntatem per modum potentiæ, & facultatis. Quòd ſignificari videtur 1. Petri 3. & ad Epheſ. 1. illis verbis: *Secundum propoſitũ voluntatis ſuæ*, vbi actus propoſiti videtur in Deo diſtingui ab ipſa voluntate ſumpta pro facultate. Et ratione probatur; quia Deus eſt potens velle, & habet vim ad volendum, aliàs non vellet: ergo re ipſa habet potentiàm formaliter volitiuam.

Sanct. Thomas verò, quęſt. 41. art. 1. Capreolus in 1. diſtin. 45. quæſt. 1. art. 1. Albiz diſput. 2. ſect. 2. Gonçalez diſput. 50. ſect. 2. Herice diſput. 12. Faſolus quæſt. 19. art. 1. & Ruizius diſput 2. docent, in Deo verè, & re ipſa non eſſe voluntatem per modum potentiæ, ſeu facultatis volendi. Et meritò, quia in Deo verè, & re ipſa non eſt potentia productiua volitionis eſſentialis, vt patet; quia volitio eſſentialis non diſtinguitur re ipſa formaliter ab entitate diuina, nihil autem poteſt ſe ipſum, re ipſa formaliter producere. Quòd autem eſſentia diuina; quanuis diſtinguatur realiter virtualiter à volitione eſſentiali, non ſufficiat, vt ſit potentia ad ipſam volitionem, eodem modo explicandum eſt, ac tractatu de ſcientia, diſput. 1. difficult. 4. explicuimus loquentes de eſſentia Dei in ordine ad intellectionem diuinam: ergo in Deo verè, & re ipſa non eſt voluntas eſſentialis per modum potentiæ.

Nomine ergo voluntatis diuinæ in duobus locis ſcripturæ adductis pro aduerſarijs non intelligitur potentia, ſeu facultas productiua volitionis, ſed tantùm eſſentia diuina, vt eſt radix diuinæ volitionis, ea proportione, qua tractatu de ſciẽtia, vbi ſuprà diximus, nomine intellectus diuini aliquando intelligi eſſentiam diuinam, vt radicẽ intellectionis eſſentialis, & nunquam intelligi intellectũ ſtrictè ſumptum pro facultate intelligendi.

Et ad rationem aduerſariorum concedimus, Deũ eſſe potentẽ velle, ſeu habere vim ad volendũ, non vim, ſeu potentiã phyſicam, neq; quaſi phyſicam, qualis eſt facultas voluntatis, ſed tantum logicam ſumptam pro capacitate volendi; quia eſſentiæ diuinæ conuenit volitio, tanquam attributum, ſicut ei conuenit omnipotentia, & quodlibet aliud attributum ea proportione, qua in ea diffic. 4. id diximus de vi, & poteſtate diuina ad intelligendum.

Quod ſi in Deo verè, & re ipſa non reperitur potentia voluntatis eſſentialis, neque in eo erit habitus ad volitionem eſſentialem;

quia habitus tantum ponitur ad ſeruiendum potentiæ voluntatis, vt eliciat volitionem. Et quanuis in Deo admitteretur potentia voluntatis, non eſſet admittẽdus habitus; quia habitus tantum ponitur in potentia ad eam facilitandam, vel ad eleuandam ad volitionem; potentia autem illa diuina, quanuis admitteretur ad neutrum eorũ, indigeret habitu.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm volitio Dei ſit æterna, & immutabilis?

SVpponimus volitionem neceſſariam Dei, de qua dicemus diſput. 3. difficult. 1. eſſe in Deo ab æterno, & in æternum, & omnino inuariabilem, v.g. volitionem, qua Deus in ſe ipſo complacet, & qua complacet in creaturis poſsibilibus; quia volitio neceſſaria Dei, quo ad ſibi intrinſeca eſt ab æterno, & in æternum, & omnino inuariabilis, & dicta obiecta illius etiam ſunt omnino inuariabilia; quia Deus, qui eſt vnum obiectum illius, eſt talis, & etiam creaturæ poſſibiles, quæ ſunt alterum obiectum; ſunt tales ab æterno ſcilicet, & in æternum non ſubiectiuè, ſed obiectiuè; quia ſcilicet ab æterno, & in æternum ſunt obiecta quantum eſt ex ipſis factibilia, & nequeunt non eſſe talia. Et volitio, qua Deus neceſſario diligit iuſtũ, & odium, quo neceſſariò odio habet peccatorem ſunt in Deo ab æterno, & in æternum, & immutabiliter, & in primis ſunt ab æterno; quia ab æterno fuit eius dilectiò neceſſario terminata ad iuſtũ pro tempore iuſtitiæ illius, qua ab æterno diligit illum ab ipſo Deo cõſideratũ pro tẽpore iuſtitiæ illius, & eius odiũ fuit neceſſario terminatum ad peccatorem pro tempore ſtatus peccati, quo ab æterno odio habet illum conſideratum à Deo pro tempore ſtatus peccati. Deinde ea dilectio, & odium, non ſolum ſunt ab æterno, ſed etiam ſunt in æternum, quia v.g. dilectiò Dei (& idem eſt de odio) poſt tempus iuſtitię, & gratię comparata, & terminata ad iuſtum pro tempore præterito, manet dilectio illius conſiderati à Deo pro eo tempore præterito.

Vnde Deus eum, qui aliquando eſt iuſtus, ab æterno, & in æternum, diligit conſideratum ab ipſo Deo pro tempore iuſtitiæ illius, & peccator odio habetur ab æterno, & in æternum conſideratus à Deo pro tempore peccati illius: & idẽ, qui modo eſt iuſtus, & poſteà peccator, aut è cõtra, ab æterno ſimul diligitur, & odio habetur, particula *ſimul* ſe tenente ex parte actuum amoris, & odij, non ex par-

parte perſonæ, quæ diligitur, & odio habetur: quia hęc pro diuerſis temporibus diligitur, & odio habetur: quia pro tempore iuſtitiæ diligitur, & non habetur odio, & pro tempore peccati odio habetur, & non diligitur. De quo legi poteſt Albiz diſp. 7. ſect. 2.

Hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt de volitione libera Dei, qualis eſt omne deſiderium Dei, tàm efficax, quàm inefficax efficiendi aliquid, an ſcilicet ſit omnino æterna, & immutabilis, ſeu quod idē eſt: An quòd Deus ab ęterno non voluit liberè, poſsit ex tēpore liberè velle, & è contra: quòd ab æterno liberè voluit, poſsit ex tēpore liberè deſinere velle?

Ioannes Antonius Delphinus libr. de rerum euentu pagin. 23. exiſtimat, Deum id poſſe abſquè imperfectione ſui; quia Deus poteſt de nouo velle ex eo ſolùm, quòd ipſi adueniat nouus reſpectus extrinſecus ex re volita, quàm facit in tempore, & è contra potuit deſinere velle ex eo, quòd ex tempore deſinere eſſe nouus reſpectus extrinſecus ex re volita, quàm ab æterno feciſſet: quia volitio diuina ſolo extrinſeco reſpectu fit volitio creaturarum, qui poteſt in tempore ipſi aduenire, & potuit in tempore deſineret eſſe, ſicut Deus abſquè imperfectione fit in tempore Dominus creaturæ; quia ex creatura, quam facit in tempore, ei aduenit extrinſecus reſpectus, ratione cuius incipit eſſe Dominus illius, & in tempore deſineret eſſe Dominus creaturæ, quam ab æterno feciſſet, ſi eam in tempore deſtrueret: quia ſolo extrinſeco reſpectu fit Dominus creaturarum.

Reliqui tamen Doctores, docent voluntatem Dei eſſe ita æternam, & immutabilem, vt nequeat ex tempore liberè velle, quòd non voluit ab æterno, & è contra, non poſſe deſinere velle, quòd ab æterno liberè voluit, quouſq; operè compleatur, quod voluit, quòd etiam ſupponunt Patres, dum dicunt, Deum ab ęterno decreuiſſe, quæ paulatim facit in tempore.

Et non parum ſignificatur in Scriptura, Prouerbior. 19. *Voluntas Domini in æternum manet*, & infra: *Non eſt Deus quaſi homo, vt mutetur.*

Sed quanuis hęc noſtra ſentētia ſit conſtans, imo neceſſariò tenēda, difficile tamen eſt, eam firma ratione probare. S. Th. q. 19. art. eam ſic probat, quia vt voluntas velit, quod antea nō volebat, neceſſarium eſt, vel quòd diſpoſitio eius, qui de nouo vult, mutetur, vt incipiat eſſe bonum, quòd antea non erat, vel quòd incipiat cognoſcere in obiecto, quod antea nō cognoſcebat. Deus autē nequit diſpoſitione aliqua variari, neq; in eo eſſe poteſt noua cognitio: ergo in Deo nequit eſſe noua volitio.

Hæc

Hæc tamen ratio, niſi amplius explicetur difficilis eſt; quia in Deo abſq; variatione in ſui diſpoſitione, & in cognitione obiecti potuerũt eſſe variæ volitiones, quia Deus ita ab æterno voluit facere creaturas, vt in eadem diſpoſitione, & cognitione exiſtẽs potuerit ab æterno, nõ velle eas facere: ergo niſi aliud obſtaret, poſſet in eadẽ diſpoſitione, & cognitione perſeuerans velle in tẽpore, quòd nõ voluit ab æterno, & deſinere velle, quod ab æterno voluiſſet.

Alij rationẽ huius deſumunt ex immutabilitate Phyſicâ Dei; quia eo actu volitionis nouo habito ex tempore, & deſitione in tempore actus volitionis æternæ Deus Phyſicè mutaretur. Hęc tamen ratio maximè diſplicet; quia Deus ſola ſua eſſentia, nullo ei re ipſa ſuperaddito, liberè vult, & nullo ei re ipſa deficiente caret libera volitione: ergo quamuis in tempore inciperet velle, nihil ei de nouo re ipſa superueniret, & quamuis in tempore deſineret velle, nihil ei re ipſa deficeret, quibus Phyſicè, & re ipſa mutaretur; quia ad ſummum ei ſuperueniret, & deficeret reſpectus rationis, quo non mutatur, ſicut neq; mutatur reſpectu Domini adueniente, & deficiente.

Vazq. q. 19. art. 7. eam reddit rationem; quia ſcilicet reſpectus rationis, quo completur volitio libera Dei, non poteſt de nouo in tẽpore incipere; ſed ſi eſt, debet eſſe ab æterno, ſicut & futuritio rei, ad quam terminatur, & in qua fundatur, nequit incipere in tempore; ſed debet eſſe ab æterno; quia ſi res futura eſt, ab æterno futura eſt.

Hæc tamen ratio præterquam, quod ſupponit volitionem liberam Dei compleri reſpectu illo rationis, quod eſſe falſum dicemus diſp. 3. diff. 1. Adhuc eo admiſſo non concludit; quia gratis aſſumit, volitionem liberam Dei compleri reſpectu rationis, ad rem futurã: quia potius deberet compleri reſpectu rationis ad rem, vt præſentẽ. Sicut etiam contingit in reſpectu Domini, & creatoris, ita vt Deus eſſet actualiter volẽs, quando actualiter efficeret creaturas, & ab æterno ſi diceretur, quòd eſſet voliturus, ſicut res ab æterno, ſolũ eſt futura; & nõ præſens, ſicut effectus dicitur ab æterno, futurus etiam à cauſa creata, & à volitione creata, quę in tẽpore incipit eſſe actu, quamuis etiam ab æterno ſit futura.

Deus ergo, vt optimè Suar. in Metaph. diſp. 30. ſect. 9. Mærat. diſp. 33. Faſolus q. 19. ar. 7. & Albiz diſp. 7. ſect. 2. nequit in tempore incipere velle liberè, & decernere, quod antea nõ voluit, neq; poteſt deſinere velle, quod ſemel liberè voluit, & decreuit quouſq; opere compleatur ob ſuam omnimodam, & infinitam conſtantiam moralem: quia eſſet inconſtantia, & leuitas animi poſt plenam omnium conſiderationem, quam Deus ab æterno habet liberè velle, & decer-

ne-

nerè in tempore, quod ab æterno non decreuit, & voluit: & multo maior, ſi abſq; noua conſideratione, quæ in Deo eſſe nō poteſt, non perſeueret in eo, quod ſemel decreuit quouſque opere compleatur.

Et ob eandem diuinam conſtantiam, nequit in Deo de nouo inci pere deſiderium, inefficax liberum circa rem aliquam, quale eſt, quo deſiderauit omnibus hominibus viatoribus gloriam, & ideò illud ab æterno habuit: neque poteſt abſq; inconſtantia, & leuitate ab eo deſiderio deſiſtere quouſq; deſinant eſſe viatores. Decretum ergo, ſeu volitio efficax in Deo efficiendi, rem fuit in ipſo ab æterno ob rationem dictam, & durat vſq; ad tempus, in quo eam efficit, & non amplius, & decretum eam conſeruandi, etiam fuit ab ęterno ob rationem dictam, & durat, vel in ęternum, ſi conſeruatio duret in æternum, qualiter durat conſeruatio animæ rationalis, vel non durat in æternum: ſed tantum vſque ad aliquod tempus, vſq; ad quod durat conſeruatio rei decreta à Deo, qualiter durat conſeruatio plātæ: in earū autem ceſſatione nulla eſt imperfectio: quia in ea nulla eſt mutatio in Deo: quia non eſt mutatio Phyſica: quia non ceſſat quo ad intrinſecum Dei: ſed tantum quoad applicationem, ſeu terminationem ad effectionem, & cōſeruationem, quòd in Deo nihil eſt, neq; in ceſſatione ab ea terminatione, ſeu applicatione eſt mutatio moralis: quia nulla eſt incōſtantia, ſeu leuitas, quòd opere decreto, iam facto decretum nō amplius duret, neq; durare poteſt, ſi effectio, vel cōſeruatio decreta non ſit proroganda, vt ſupponimus.

Et idē ſuo modo contingit in deſiderio inefficaci, quòd ſcilicèt ſit ab æterno, & duret, vel in æternum, ſi aliquid deſideret in ęternum, vel nō duret in æternum, ſi id tātum deſideret vſq; ad aliquod tēpus, qualiter viatoribus deſiderat gloriam, dū ſcilicèt ſunt viatores. Volitio ergo libera Dei, tàm efficax, quàm inefficax eſt immutabilis, & inuariabilis non ſolùm Phyſicè, ſed etiam moraliter.

Ad fundamentum ergo oppoſitæ ſententię reſpondemus, quòd quanuis Deus abſq; imperfectione mutationis phyſicæ ſaltem immediatæ poſſet de nouo incipere, aut deſinere velle, non completo opere volito ob rationem dictam, non tamen abſq; imperfectione inconſtantiæ, & leuitatis, ſeu mutationis moralis, quæ Deo etiam repugnat.

DIF-

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm quidquid Deus vult efficere, velit ob aliquem finem?

SVpponimus, in quo omnes Doctores conueniunt, Deum nihil velle efficere ob aliquem finem, qui ſit cauſa realis finalis illius volitionis; quia finis non eſt cauſa realis finalis, ſeu non exercet ſuam cauſalitatem realem, niſi quatenus deſiderio, & volitione ſui mouet ad volitionem mediorum, in Deo autem non eſt pluralitas realis volitionum; quia vnica, & indiuiſibili vult finem, & media. Et quanuis finis exerceret veram cauſalitatem realem reſpectu volitionis noſtræ, qua ipſe à nobis immediatè appetitur, vt quidam falsò exiſtimant, & reiecimus Tractat. de Beatitudine diſp. 1. diffic. 6. non tamē poſſet reſpectu volitionis diuinæ; quia hìc actus volitionis nō efficitur, ſeu non elicitur realiter à voluntate diuina; quia eſt realiter indiſtinctus ab ipſa, finis autē nequit exercere ſuam cauſalitatē realem, niſi vbi eſt cauſa realiter efficiēs, ſeu eliciēs volitionem propter talem finem.

Eſt tamen difficultas: an poſsit aſsignari aliquid, quòd ſit finis, ob quē Deus dicatur velle, aliquid efficere, quãuis verè non ſit cauſa finalis, ita vt Deus dicatur velle; vnum quia vult aliud abſq; influxu aliquo cauſæ ſola motione obiectiua.

Circa quam certum eſt, Deum eſſe ſibi finem volendi efficere omnes creaturas, vt expreſsit Sanctus Thomas 1. contra Gent. capitul. 87. quia quamuis in Deo, non ſint plures actus volitionis, quorum vnus poſsit realiter ab alio oriri; quia tamen omnia, quæ Deus ſua voluntate operatur, ea operatur, & facit propter ſe ipſum iuxta illud, Prouerbior. 16. *Omnia propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*; ideò optimè dicitur Deus omnia velle facere; quia vult, & diligit ſe, ſeu ex complacentia ſui, vt finis, *cui*. Nonnulla vt finis *qui*, ſeu *cuius gratia*, & ferè omnia, vt media, vt ſtatim dicemus. Vndè non ſolùm eſt verum, creaturas eſſe volitas à Deo, quia ipſe à ſe ipſo diligitur ob ſuam bonitatē, ſed etiam ideo Deus voluit efficere creaturas; quia diligit ſe ipſum; quia vocis actiuæ, & vocis paſsiuæ eadem eſt ſignificatio, & idem ſenſus.

Supereſt tamen controuerſia: An Deus non ſolùm velit efficere creaturas propter ſe ipſum; tanquam propter finem cui, ſed etiam vnam creaturam propter aliam; ita vt vna creatura ſit Deo

pu-

purus finis, ſeu motiuum finale volendi efficere aliam creaturam.

Henriqus Quodlib. 4. quæſt. 19. Gabr. in 1. diſt. 14. quæſt. art. 2. Vazq. diſp. 82. cap. 2 Mæratius diſp. 31. & Alarcon diſp. . capit. 3. docent, vnam creaturam non eſſe Deo finem volendi efficere aliam, & in id inclinat S. Th q. 19. ar. 1. & 2.

Et ratione probatur; quia Deus nullam creaturam vult, & efficit niſi vt medium ordinatum ad ſe ipſum, vt ad finem; quia nihil operatur, niſi propter ſe ipſum: ergo Deo nulla creatura eſt finis, ob quem velit efficere aliam, niſi ipſe ſolus.

Durandus in 1. di inct. 41. quæſt. 2. Maior quæſt. 1. Suarez 3. par. tomo 1. diſput. 41. ſection. 4. Faſolus quæſt. 19. ar. 5. Heric. diſput. 18. & Ruyz diſput. 15. ſect. 3. docent, inter creaturas vnam eſſe Deo finem volendi efficere aliam; quia Deus vult efficere, & efficit creaturas propter oſtenſionem ſuorum attributorum, quæ eſt verè creatura.

1. Pro huius tamen difficultatis (quæ non parum eſt de nomine) clariori reſolutione, ſupponendum eſt 1. ex Ariſto. 2. de Anima, cap. 4. finem qui vel eſt vera cauſa finalis realis, vel eſt purus finis, abſq; influxu ſeu cauſalitate aliqua reali coaleſcere, ſeu integrari ex fine *cui*, & ex fine *qui*, ſeu *cuius gratia*; finis qui, ſeu cuius gratia eſt illud bonum cuius adipiſcendi gratia agens operatur: finis verò *cui*, eſt ſubiectũ, cui bonũ illud concupiſcit, ob quòd finis *cui*, eſt quaſi pars principalior ipſius finis, & propter quẽ quaſi appetitur finis *qui*, ſeu *cuius gratia*: ita tamẽ finis coaleſcit ex fine *cui*, & ex fine *cuius gratia*, vt neuter ametur, ſine altero, neq; moueat ad volitionem mediorũ, ſine altero: imò vterq; vnico, vt indiuiſibili actu amoris ametur, adhuc à nobis qui prout reſpicit finem *cui*, vel ad eum terminatur, dicitur amor beneuolẽtiæ (ſi talis finis, ſit capax amoris paſſiui beneuolẽtiæ) & prout reſpicit finẽ *cuius gratia*, ſeu ad eum terminatur, dicitur amor concupiſcentiæ.

Supponendum e ſecundo, quòd negari non poteſt Deum omnia creata, quę vult efficere, & efficere, velle efficuæ ex complacentia ſui, ſeu propter ſe ipſum tanquam propter finem *cui*, & propter gloriam ſui, ſeu ad cauſandum in nobis gloriam, ſeu claram notitiã cum laude ſui, ſeu ſuorum attributorum; tanquam finẽ *qui*, ſeu *cuius gratia*, acquirendum per alia creata; tanquam per media, vt per beneficia vel per inflictionem pœnæ, vel per impletionem promiſſionis ab ipſo factæ, vel per alia creata: & ex his alia vult, tanquã media prima & alia tanquam media inter media: Deus ergo omnia creata, quæ vult efficere, & facit, vult efficere propter ſe ipſum, tanquam

quam propter finē *cui*, & vult efficere, & facit aliqua creata, v.g. oſtē ſiones ſuorum attributorum: tanquam finem *cuius gratia* ſui, & vult efficere, & facit ferè omnia alia creata, tanquam media ad dictas, ſeu propter dictas oſtēſiones ſuorum attributorū, ad eas ſcilicèt adquirēdas: & Deum non ſolùm ex complacētia ſui; ſed etiam ex complacētia creaturæ intellectualis, vt finis *cui* velle ei plures creaturas, vt auxilia gratiæ, & gratiam ſanctificantē, & gloriam, ſeu beatitudinē formalem, & alias plures creaturas, quaſdam vt finem *cuius gratia*, ipſius creaturæ intellectualis, vt gloriā, & alias, vt media ad acquiſitionē finis *cuius gratia*: & ex his alia, vt media prima, nō immediata; ſed mediata, vt auxilia gratiæ, & alia, vt media inter media, inter priora media, & inter finem *cuius gratia*, vt gratiam ſanctificantem.

His ergo ſuppoſitis circa difficul. exiſtimamus Deum velle efficere quaſdam creaturas propter alias, tanquam propter finem purū, ſeu finale motiuum quaſdam, tanquam media ob eas alias, tāquam ob finē *cuius gratia* earum quæ appetuntur, vt media: & quaſdam, tā quam fines, *cuius gratia* aliarum, vt finium *cui*; quia vt iam diximus, Deus ex complacentia creaturæ intellectualis, vt finis *cui*, vult ei aliquam, vel aliquas creaturas, vt finem cuius gratia, non finē vltimū, ſicut, neque ipſa creatura intellectualis eſt finis *cui*. Vltimus volitionis diuinæ: quia ipſe Deus eſt finis *cui*, vltimus ex cuius complacentia vult efficere, id quòd efficit ex complacentia creaturæ intellectualis, neque id quod efficit ex complacentia creaturę intellectualis eſt finis *cuius gratia*, vltimus Dei: quia id quod Deus vult efficere ex complacentia creaturæ intellectualis, vult ſic efficere ex complacentia ſui: Vnde ipſa creatura intellectualis, ex cuius complacentia, vt finis *cui*, Deus efficit aliquid, & id quòd Deus efficit ex complacentia ipſius creaturæ intellectualis, etiam tanquam finem *cuius gratia*, ita ſunt fines *cui*, *& cuius gratia*, reſpectu volitionis diuinæ: ergo creaturas intellectuales, vt etiam ſint media Deo, ad id quòd Deus vult ex complacentia ſui: & quia non ſolùm finis vltimus; ſed etiam medium inter medium habet rationem finis, non vltimi, vt contra nonnullòs diximus Tractat. de Beatitudine diſput. 1. diffic, 7. ſicut etiam præmiſſæ, quę non ſunt prima principia, etiam ſunt principia concluſionis: ideo Deus volēs vnam creaturam propter aliam, dicitur illam vellè propter aliam, tanquam propter finē, licet non vltimum ſuę volitionis efficiendi illam.

Ex dictis conſtat priorem opinionem Hērici, & aliorum aſſerētium, Deum non velle vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem, eſſe veram, iuxta opinionem aſſerētium ſolùm finē,

etiam

tiam in quolibèt negotio vltimum eſſe verum finem, & nō media
nter media, etiam ſi prima media volita ſint propter inter media,
eu gratia eorum ad ipſorum adeptionem, quòd placuit P. Vazq. &
Monteſi. poſteriorem verò opinionem Durandi, & aliorum aſſerē-
ium Deum velle, vnam creaturam propter aliam, tanquam prop-
er finem eſſe veram, iuxta opinionem aſſerētium, etiam media in-
ermedia eſſe verum finem reſpectu primorum mediorum voli-
orum, ob adeptionem intermediorum; & quia id nobis placuit
bi ſupra, ideò hæc poſterior Durandi, nobis abſolutè probatur, &
lacet.

Ad fundamentum prioris opinionis reſpondemus, quòd quan-
is omnes creaturæ, comparentur ad Deum, vt ad finem *cui*; non tā
nen omnes comparantur, vt pura media, & aliquę nullatenus, vt
edia; quia ſunt aliquæ, quæ comparantur, vt finis *cuius gratia* ad
ſum, vt oſtenſiones ſuorum attributorum, & aliquæ comparātur,
inter media, quæ vt diximus etiam habent rationē veri finis, quan
s non vltimi, de quo latius in ſuppoſitione 2.

Quæ ſufficiunt, vt Deus dicatur velle, efficere vnam creaturam
opter aliam, tanquam propter finem, quamuis purum à cauſalitate
nali reali, ſed ad ſummum noſtro modo concipiendi.

Ex dictis deducimus rationem finaliter motiuam ob quā Deus
lt creaturas, vt media ad prædictos fines eſſe, & bonitatem abſo-
tam ſui, ex cuius complacentia vult omnes, vt media, & etiam eſ-
bonitatem abſolutam creaturæ intellectualis, & bonitatem fi-
s, cuius gratia, & reſpectu ſui, & reſpectu creaturæ intellectua-
, ſunt autem finaliter motiuæ, non ad volitiones, quibus ipſi
es immediatè amantur; ſed ad volitiones creaturarum, quæ
iantur, vt media ad eos fines: ad volitiones verò, quibus ipſi fi-
s immediatè amantur, non eſſe finaliter motiuam, ſed tantùm
e extrinſecè formaliter motiuam, ſeu obiectum formale, ſicut etiā
ilitas mediorum eſt obiectiuè formaliter motiua, ſeu obiectum
formale ad electionem ipſorum mediorum iuxta ea, quæ
diximus Tractatu de Beatitudine diſput. 1.
difficul. 6.

DIS-

DISPVTATIO SECVNDA.

De obiecto voluntatis Dei.

DIFFICVLTAS I.

Quòd ſit obiectum formale voluntatis diuinæ.

NON Quærimus nunc de obiecto finaliter motiuo voluntatis diuinæ; quia de hoc quod ſit, difficult. præcedente diximus, ſed de obiecto formali, ſeu motiuo formali, qualis eſt vtilitas medij reſpectu noſtræ electionis, & bonitas finis reſpectu noſtræ intentionis.

Circa hanc ergo difficultatem iuxta ea, quę diximus Tractat. de Actibus diſp. 3. à difficul. 1. exiſtimamus obiectum formale, ſeu formaliter motiuum actus proſequutionis, voluntatis, tàm diuinæ, quàm creatæ, regulariter eſſe bonitatem rei, quæ amatur, & obiectum formale, ſeu formaliter motiuum actus fugę, regulariter eſſe malitiam rei, quæ fugitur, ſeu odio habetur, vt in nobis experientia conſtat.

Addidimus *regulariter*; quia aliquando obiectum formale actus proſequtionis, eſt malitia rei, quæ amatur, & obiectum formale actus fugæ eſt bonitas rei, quę fugitur, vt contingit in actu odij, quo Deus, & nos actu proſequutionis volumus inimico malum, vt malum illius eſt. Et quo actu fugæ ei nollumus bonum; vt bonum illius eſt: & in nobis id, non ſolùm eſt verum reſpectu volitionis, & nolitionis reſpectu alterius perſonæ: ſed etiam reſpectu noſtri, vt contingit in verè pœnitente, qui quatenus ſe conſiderat, vt offenſorem Dei, quem amore amicitiæ ſibi præfert, vult ſibi malũ, vt ſibi malũ eſt, & fugit ſibi bonum, vt ſibi bonũ ex diſplicẽtia ſui, vt inimici Dei quem habet pro amico ſibi prælato.

Ita tamen ex odio inimicitiæ placet Deo, & nobis malum inimici, vt malum illius eſt, & diſplicet bonum inimici, vt bonum illius eſt: & nobis ita diſplicet bonum noſtrum, & placet malum noſtrum, vt quamuis malitia ſit formale motiuum illius actus proſequutionis, & bonitas ſit formale motiuum illius actus fugæ, oriatur tamen in nobis realiter, & in Deo ratione noſtra, actus ille proſequutionis mali, vt mali, & actus ille fugæ boni, vt boni, ex alio priori

actu

ctu proſequutionis, quo Deus ſe ipſum, aut ſuum amicum dili-
git, & quo nos, nos metiſos, aut amicum noſtrum diligimus: quia malum illud inimici eſt, quommodo Deo, aut ſuo amico, & nobis, aut amico noſtro bonum, & bonum illud inimici eſt, quodammodo malum, vnde voluntatis, tàm diuinæ, quàm creatæ bonitas ſemper eſt formale motiuum actus proſequutionis, proximum, aut remotum, & malitia ſemper eſt motiuum formale proximum, aut remutum actus fugæ, ſeu nolitionis.

Reſpectu autem actus volitionis, qua Deus ſe diligit amore beneuolentiæ, vt aduertit Granadus Tractatu primo, diſp. 3. ſua bonitas tranſcendentalis coaleſcens, ex omnibus ſuis rationibus intrinſecis, tàm abſolutis, quàm relatiuis eſt obiectum formale, ea proportione, qua Tractatu de Charitate diſput. 3. diffic. 1. diximus eam diuinam bonitatem eſſe motiuum formale, actus beneuolentiæ, quo nos Deum diligimus, & non eſt ſua bonitas relatiua, qua eſt nobis conueniens, & beneficus, neque honeſtas, ſeu bonitas moralis, qua eſt bonus ſuis actibus, ea proportione, qua iſtæ bonitates non ſunt obiectum formale actus beneuolētiæ, quo nos Deum diligimus amore beneuolentiæ.

Actus ergo proſequutionis, quo Deus ſe diligit, prout eſt beneuolontiæ, habet pro obiecto formali bonitatem tranſcendentalem ipſius Dei. Et prout eſt concupiſcentiæ habet pro obiecto formali bonitatem rei, quam ſibi concupiſcit. Verbi gratia, bonitatem oſtenſionis ſuorum attributorum: & actus proſequutionis, quo diligit creaturas intellectuales, prout eſt beneuolentiæ, ergo illa eſt bonitas creaturæ, aut tranſcendentalis ipſius creaturæ, aut ſuper naturalis, vt ſanctitas creaturæ, & prout eſt concupiſcentię habet, pro obiecto formali bonitatem rei, concupitæ ipſi creaturæ, & actus fugæ, quo Deus odio habet creaturas rationales, prout eſt maleuolentiæ erga illas, habet pro obiecto formali malitiam creaturæ, odio habitæ, & prout habet rationem fugę. Oppoſitæ concupiſcentiæ habet pro obiecto formali bonitatem boni noliti illi, & actus volitionis Dei, qui eſt proſequutionis ipſius, & fuga mali, ſibi noliti, obiectum formalę illius prout eſt proſequutionis, ſeu beneuolentiæ ipſius Dei, eſt dicta bonitas diuina, & prout eſt fuga mali, ſibi noliti eſt malitia illius: & actus volitionis Dei, qui eſt fuga reſpectu creaturæ intellectualis, & proſequutio obiecti ipſi voliti, obiectum formale ipſius, vt eſt fuga, eſt malitia creaturæ intellectualis, & obiectum formale illius, vt eſt proſequutio obiecti, eſt malitia ipſius obiecti.

Q Et

Et actus volitionis diuinæ, qui eſt proſequutio creaturæ intellectualis, & eſt fuga obiecti, obiectum formale illius, prout eſt proſequutio, eſt dicta bonitas creaturæ intellectualis, & obiectum formale illius, vt eſt fuga obiecti, eſt malitia ipſius obiecti, ea proportione, qua de actibus noſtræ voluntatis diximus in ea diſp. 3. dif. 1.

DIFFICVLTAS II.

Quòd ſit obiectum materiale voluntatis Dei.

SVpponimus primò, in quo DD. conueniunt Deum eſſe obiectũ materiale ſui amoris, & volitionis, ſeu ſe ipſum velle, & diligere; quia ex vna parte, Deus eſt ſummè, & infinitè bonus, & ex altera eſt ſummè infinitè appetitiuus, ſeu volitiuus: ergo ſe ipſum ſummè & infinitè diligit. Deus autem, ita ſe ipſum diligit, vt ſit obiectum materiale primarium, & principaliſsimum ſuæ voluntatis: primarium, quia in ipſo eſt bonitas prima, à qua omnes aliæ depēdent, & ideò noſtro modo concipiendi, eſt id, quòd primo ſe affert ſuę voluntati, & eſt principaliſsimum; quia in ipſo eſt bonitas omiũ maxima, vt potè ſumma, & infinita.

Supponimus ſecundò, in quo etiam DD. conueniunt, creaturas in aliqua temporis differētia exiſtentes, eſſe obiectum materiale ſui amoris, & volitionis, ſeu Deum ea velle, & diligere: quòd eſt fide diuina certum, vt conſtat ex illo Pſ. 113. *Omnia quæcunque voluit, fecit*. Et ex illo Sap. 11. *Diligis omnia, quæ ſunt*: & ex eo, quòd ibidem ſubditur. *Quomodo poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes?* Et id ratione, probatur primo à poſteriori; quia Deus ſua voluntate operatur. *Omnia enim quæcumque voluit fecit*. Ergo vult omnia, quæ aliquando exiſtunt, & facit. Secundò probatur à priori; quia creaturæ aliquando exiſtentes ſunt bonæ, & amabiles. *Vidit enim Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: Ergo Deus poteſt ea velle, & diligere. Deus autem vult creaturas exiſtentes, non ſolùm volitione inefficaci, eis inefficaciter deſiderando aliqua bona, & gaudendo de earum exiſtentia, & de alijs bonis earum; ſed etiam volitione efficaci decernendo, eas producere, & conſeruare, & eis alia bona conferre.

His ſuppoſitis ſupereſt cōtrouerſia, an Deus vellit, & amet creaturas purè poſsibiles; & nō procedit de illis ſecundũ eſſe eminētiale, quod habent in Deo; quia vt ſic, non ſunt creaturę; ſed ſunt ipſe Deus, ac proinde, vt ſic diliguntur dilectione, qua ſe ipſum diligit;

ſed

ſed procedit de creaturis poſsibilibus,ſecundũ eſſe proprium reale poſsibile ipſarũ,quòd obijcitur intellectui diuino,an ſcilicet eas diligat,& amet,ſicut eas cognoſcit ſcientia ſimplicis intelligentiæ.

Alex.1.p.q.34.num.4.Bonauen.in 1.d.45.art.1.Gonz.diſp.52. Alb diſput. 5.ſect.4.& alij plures docẽt Deum,nõ amare creaturas purè poſsibiles.In quòd inclinat S.Th.q.19.ar.3.& 6. Et 1. contra Gent.c.181.& id ſignificari videtur in illo Pſ. 113. *Omnia quæcũque voluit fecit*.Ergo cũ,nec fecerit,nec facturus ſit purè poſsibilia, nõ ea voluit,&ratione poteſt probari;quia nulla volũtas poteſt ferri affectu proſequutionis,niſi in bonũ;ſed creaturæ purè poſsibiles,ſeu nunquam futuræ, non ſunt bonæ ; quia nulli ſunt conuenientes, & ſanè ſi eſſent bonæ,eſſent tales per ſuam eſſentiam:quia non habent exiſtentiam;ſed tantum eſſentiam,eſſe autem bonum per eſſentiam ſoli Deo conuenit.

Scotus verò in 3.diſtinct.32.quęſt.vnica,Vazquez diſput.24. & 79.cap.2.Herice diſput.18.capit.1. Faſolus quæſt. 19. art.2.& 3. Ruiz diſput.6.ſection.2.Mæratius diſput.31.&Alarcon diſp.3.c.3. docent,Deum velle,& amare creaturas purè poſsibiles,& merito; quia res poſsibiles,quanuis nunquam futuræ, ſunt re ipſa bonæ. Ergo poſſunt à Deo affectu,ſaltem inefficaci proſequutionis amari.Conſequentia patet,antecedens autem probatur; quia res purè poſsibiles,ſunt vera entia realia, quanuis poſsibilia : Ergo re ipſa ſunt bonæ;quia omne ens reale eſt bonum . Et confirmatur idem antecedens.Primò;quia bonitas rei,idem eſt,quod integritas : ſed res purè poſsibilis eſt integra,aut ſe ipſa,ſi ſit ſimplex , aut ſuis partibus,ſi ſit compoſsita . Ergo eſt bona : & confirmatur ſecundo: quia res ſunt bonæ ſua exiſtentia:ergo & ſua eſſentia ; quia exiſtentia eſt idem omnino cum eſſentia:ſed rebus poſsibilibus conuenit eſſentia : Ergo & exiſtentia , quanuis non actualis ; ſed poſsibilis: Ergo & bonitas, quæ quaſi paſsio conuenit exiſtentiæ , & eſſentiæ.

Verum eſt, quòd ſicut rebus purè poſsibilibus, non conuenit eſſentia,& exiſtentia niſi ſub eſſe poſibili;quia non ſunt aliquid quaſi ſubiectiuè in rerum natura,exiſtens cui conueniat poſsibilitas; ſed tantùm ſunt obiectiuè : quia ſunt obiecta Diuinæ Omnipotentię : quia ab ea fieri poſſunt . Ita etiam non conuenit illis bonitas, niſi ſub eſſe poſsibili : quia tamen à Deo actu cognoſcuntur , & ita ei obijciuntur,ac ſi eſſent actu præſentes , & exiſtentes;ideò poſſunt à Deo actu diligi,& amari,ac ſi eſſent actu præſentes,& exiſtentes:quia illud idẽ omnino eſſe,quod haberent,ſi actu producerentur,eſt poſsibile,& obijcitur intellectui diuino:poſſunt

Deinde quod Deus affectu efficaci, non feratur in non eſſe actuale rerum numquam futurarum, probatur; quia ad non eſſe actuale rerum, ſeu ad eas non producendas, non eſt neceſſarium in Deo decretum, quo efficaciter decernat, non producere illas; quia ad eas non producendas ſufficit, quòd non habeat decretum, ſeu voluntatem efficacem producendi illas: quia abſque hac voluntate efficaci, produci non poſſunt: ergo non eſt in Deo admittenda, vt pote ſuperflua: imò videtur Deo impoſsibilis, & nõ ſolũ; quia eſt ſuperflua; ſed etiam, quia tali voluntati efficaci deficit obiectũ; quia non eſt quid ea fieri poſsit; quia illud non eſſe actuale, nõ fit, ſed potius res eſt, quæ non fit.

Ad hoc autem, quòd Deus intendat aliquem finem oriundum, ex non eſſe actuali rei, vt ſæpè intendit ſufficit carentia voluntatis efficacis producendi rem, ex cuius non eſſe actuali, oritur finis intentus, vt quando Deus non confert alicui peculiarem lucem in operando, vt cognoſcat non à ſe ipſo, ſed à Deo illam habere; tunc ad intentionem dictæ cognitionis ſufficit, quod in Deo non ſit voluntas efficax dandi illam peculiarem lucem; quia non exiſtente ea voluntate efficaci, ponitur ipſum medium vtile ad finem intentum, & ad ſummum requiritur affectus inefficax, quo Deus, aut deſideret carentiam peculiaris luces, aut in ea complaceat, & non requiritur affectus efficax.

Addimus, quòd quanuis Deus poſſet affectu efficaci ferri, in quod libet non eſſe actuale rerum, non poſſemus cum fundamento abſq; diuina reuelatione affirmare, quod de facto, ſic feratur in illud: quia ex vna parte Deum de facto ferri, eo affectu, aut non ferri, penderet, ex ſua libertate, & ex altera, ipſum, non eſſe actuale, non ſufficeret ad id affirmandum; quia res eodem modo eſſet, non futura ſola negatione dicti affectus efficacis faciendi illam, abſque affectu, ſeu decreto poſsitiuo, non faciendi illam, ac ſi eſſet decretum poſsitiuum illam non faciendi.

Et ob rationes dictas exiſtimamus Deum, circa non eſſe rerum, quæ exiſtunt, vel extiterunt, non ferri affectu efficaci; quia abſque tali affectu poſſunt deſtrui, ſola ceſſatione affectus efficacis, quo eas conſeruat, vel conſeruabat: ferri tamen poſſe, circa illud affectu inefficaci, vel deſiderij, antequam illud non eſſe adſit, vel gaudij, vel amoris, quando iam adſit; quia in eo non eſſe reperitur aliqua ratio boni proportionati ad dictos affectus inefficaces.

Cætera autem, quæ dicta ſunt de carentia affectus efficacis, & de affectu inefficaci, circa non eſſe actuale rerum, nunquam futura-

rum

rum ſua proportione ſunt accommodanda carentiæ affectus efficacis,& affectui inefficaci, circa non eſſe actuale rerum, quæ exiſtunt,aut extiterunt.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm Deus velit mala affectu proſequutionis?

SVpponimus mala eſſe in triplici differẽtia;quia alia ſunt mala naturæ,vt calor ipſi aquæ,& ægritudo homini,& alia ſunt mala pœnæ,vt punitio:& alia ſunt mala culpæ,vt peccata.

Hoc ſuppoſito conueniunt DD.Deum nullum malum poſſe velle,actu proſequutionis,niſi vt eſt aliqua ratione bonũ,ſiue actu proſequutionis,ratione noſtra eodẽ,ſiue ratione noſtra diſtincto,& priore,ex quo proſequutio illa mali,vt mali oriatur,iuxta ea, quæ diximus diſp. 1.dif. 4.quia ſolùm bonum eſt omnino appetibile affectu proſequutionis.

Eſt tamẽ difficultas, an Deus poſsit velle affectu proſequutionis quodcunq; malum,vt eſt aliqua ratione bonum,ſaltem radicaliter.

Circa quã cõueniunt primo DD.Deum velle omnia mala poſsitiua naturæ;quia ex vna parte non ſunt mala culpæ, & ex alia ſunt Phyſicè bona. Poſſe etiam velle malum conſiſtens in non eſſe actuali affectu inefficaci,& non poſſe efficaci diximus difficul.præcedenti.

Conueniunt ſecundò,Deum etiam poſſe velle mala pœnæ, vt conſtat ex illo Deuth. 32.*Congregabo ſuper eos mala*. Et ex illo Hierem.6. *Ego adducam mala ſuper populum iſtum*. Et ratione probatur; quia ex vna parte malum pœnæ,vt ſic,non eſt malum culpæ,& ex altera eſt bonum Phyſicè,quando eſt poſsitiuum,vt aduſtio,& etiam eſt honeſtum:quia ſaltem eſt actus iuſtitię punitiuę,& quando eſt negatiuum,vt deſtructio,ſaltem eſt bonum honeſtum,pertinens ad dictam iuſtitiam.

Eſt tamen diffic.an Deus vellit malum culpæ,ſeu peccatũ, vt peccatum,id eſt,malitiam ipſam: quia Deum velle actum peccati:imò efficaciter negari non poteſt:quia ad ipſum cõcurrit. Quod autem quanuis ad ipſum concurrat,non concurrat ad malitiam moralem, ſeu culpam ipſam,dicimus Tract.de peccatis diſp.6 dif.4.

Circa diffic.ergo non defuerunt hęretici,qui affirmauerint Deum etiam velle malitiã ipſam moralem,vt eſt bona, v g. vt eſt vtilis ad pœnitentiam,& ad humilitatem ipſius peccantis.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm quidquid Deus vult efficere, velit ob aliquem finem?

SVpponimus, in quo omnes Doctores conueniunt, Deum nihil velle efficere ob aliquem finem, qui ſit cauſa realis finalis illius volitionis; quia finis non eſt cauſa realis finalis, ſeu non exercet ſuam cauſalitatem realem, niſi quatenus deſiderio, & volitione ſui mouet ad volitionem mediorum, in Deo autem non eſt pluralitas realis volitionum; quia vnica, & indiuiſibili vult finem, & media. Et quanuis finis exerceret veram cauſalitatem realem reſpectu volitionis noſtræ, qua ipſe à nobis immediatè appetitur, vt quidam falsò exiſtimant, & reiecimus Tractat. de Beatitudine diſp. 1. diffic. 6. non tamē poſſet reſpectu volitionis diuinæ; quia hìc actus volitionis nō efficitur, ſeu non elicitur realiter à voluntate diuina; quia eſt realiter indiſtinctus ab ipſa, finis autē nequit exercere ſuam cauſalitatē realem, niſi vbi eſt cauſa realiter efficiēs, ſeu eliciēs volitionem propter talem finem.

Eſt tamen difficultas: an poſsit aſsignari aliquid, quòd ſit finis, ob quē Deus dicatur velle, aliquid efficere, quāuis verè non ſit cauſa finalis, ita vt Deus dicatur velle; vnum quia vult aliud abſq; influxu aliquo cauſæ ſola motione obiectiua.

Circa quam certum eſt, Deum eſſe ſibi finem volendi efficere omnes creaturas; vt expreſsit Sanctus Thomas 1. contra Gent. capite 87. quia quanuis in Deo, non ſint plures actus volitionis, quorum vnus poſsit realiter ab alio oriri; quia tamen omnia, quæ Deus ſua voluntate operatur, ea operatur, & facit propter ſe ipſum iuxta illud, Prouerbior. 16. *Omnia propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*; ideò optimè dicitur Deus omnia velle facere; quia vult, & diligit ſe, ſeu ex complacentia ſui, vt finis *cui*. Nonnulla vt finis *qui*, ſeu *cuius gratia*, & ferè omnia, vt media, vt ſtatim dicemus.

Vndè non ſolùm eſt verum, creaturas eſſe volitas à Deo, quia ipſe à ſe ipſo diligitur ob ſuam bonitatē; ſed etiam ideo Deus voluit efficere creaturas; quia diligit ſe ipſum; quia vocis actiuæ, & vocis paſsiuæ eadem eſt ſignificatio, & idem ſenſus.

Supereſt tamen controuerſia: An Deus non ſolùm velit efficere creaturas propter ſe ipſum; tanquam propter finem *cui*, ſed etiam vnam creaturam propter aliam; ita vt vna creatura ſit Deo

purus finis, ſeu motiuum finale volendi efficere aliam creaturam.

Henriqus Quodlib. 4. quæſt. 19. Gabr. in 1. diſt. 14. quæſt. art. 2. Vazq. diſp. 82. cap. 2. Mæratius diſp. 33. & Alarcon diſp. 2. capit. 2. docent, vnam creaturam non eſſe Deo finem volendi efficere aliam, & in id inclinat S. Th q. 19. ar. 1. & 2.

Et ratione probatur; quia Deus nullam creaturam vult, & efficit niſi vt medium ordinatum ad ſe ipſum, vt ad finem; quia nihil operatur, niſi propter ſe ipſum: ergo Deo nulla creatura eſt finis, ob quem velit efficere aliam, niſi ipſe ſolus.

Durandus in 1. di inſt. 41. quæſt. 2. Maior quæſt. 1. Suarez 3. par. tomo 1. diſput. 41. ſection. 4. Faſolus quæſt. 19. ar. 5. Henr. diſput. 18. & Ruyz diſput. 15. ſect. 3. docent, inter creaturas vnam eſſe Deo finem volendi efficere aliam; quia Deus vult efficere, & efficit creaturas propter oſtenſionem ſuorum attributorum, quæ eſt verè creatura.

1. Pro huius tamen difficultatis (quæ non parum eſt de nomine) clariori reſolutione, ſupponendum eſt 1. ex Ariſto. 2. de Anima, cap. 4. finem, qui vel eſt vera cauſa finalis realis, vel eſt purus finis, abſq; influxu ſeu cauſalitate aliqua reali coaleſcere, ſeu integrari ex fine *cui*, & ex fine *qui*, ſeu *cuius gratia*; finis qui, ſeu cuius gratia eſt illud bonum cuius adipiſcendi gratia agens operatur: finis verò *cui*, eſt ſubiectū, cui bonū illud concupiſcit, ob quòd finis *cui*, eſt quaſi pars principalior ipſius finis, & propter quē quaſi appetitur finis *qui*, ſeu *cuius gratia*: ita tamē finis coaleſcit ex fine *cui*, & ex fine *cuius gratia*, vt neuter ametur, ſine altero, neq; moueat ad volitionem mediorū, ſine altero: imò vterq; vnico, vt indiuiſibili actu amoris ametur, adhuc à nobis qui prout reſpicit finem *cui*, vel ad eum terminatur, dicitur amor beneuolētiæ (ſi talis finis, ſit capax amoris paſſiui beneuolētiæ) & prout reſpicit finē *cuius gratia*, ſeu ad eum terminatur, dicitur amor concupiſcentiæ.

Supponendum e ſecundo, quòd negari non poteſt Deum omnia creata, quę vult efficere, & efficere, velle efficeuæ ex complacentia ſui, ſeu propter ſe ipſum tanquam propter finem *cui*, & propter gloriam ſui, ſeu ad cauſandum in nobis gloriam, ſeu claram notitiā cum laude ſui, ſeu ſuorum attributorum; tanquam finē *qui*, ſeu *cuius gratia*, acquirendum per alia creata; tanquam per media, vt per beneficia vel per inflictionem pœnæ, vel per impletionem promiſſionis ab ipſo factæ, vel per alia creata: & ex his alia vult, tanquā media prima & alia tanquam media inter media: Deus ergo omnia creata, quæ vult efficere, & facit, vult efficere propter ſe ipſum, tan-

quam

quam propter finē *cui*, & vult efficere, & facit aliqua creata, v.g. oſtē ſiones ſuorum attributorum: tanquam finem *cuius gratia* ſui, & vult efficere, & facit ferè omnia alia creata, tanquam media ad dictas, ſeu propter dictas oſtēſiones ſuorum attributorū, ad eas ſcilicèt adquirēdas: & Deum non ſolùm ex complacētia ſui; ſed etiam ex complacētia creaturæ intellectualis, vt finis *cui* velle ei plures creaturas, vt auxilia gratiæ, & gratiam ſanctificantē, & gloriam, ſeu beatitudinē formalem, & alias plures creaturas, quaſdam vt finem *cuius gratia*, ipſius creaturæ intellectualis, vt gloriā, & alias, vt media ad acquiſitionē finis *cuius gratia*: & ex his alia, vt media prima, nō immediata; ſed mediata, vt auxilia gratiæ, & alia, vt media inter media, inter priora media, & inter finem *cuius gratia*, vt gratiam ſanctificantem.

His ergo ſuppoſitis circa difficul. exiſtimamus Deum velle efficere quaſdam creaturas propter alias, tanquam propter finem purū, ſeu finale motiuum quaſdam, tanquam media ob eas alias, tāquam ob finē *cuius gratia* earum quæ appetuntur, vt media: & quaſdam, tāquam fines, *cuius gratia* aliarum, vt finium *cui*; quia vt iam diximus, Deus ex complacentia creaturæ intellectualis, vt finis *cui*, vult ei aliquam, vel aliquas creaturas, vt finem cuius gratia, non finē vltimū, ſicut, neque ipſa creatura intellectualis eſt finis *cui*. Vltimus volitionis diuinæ: quia ipſe Deus eſt finis *cui*, vltimus ex cuius complacentia vult efficere, id quòd efficit ex complacentia creaturæ intellectualis, neque id quód efficit ex complacentia creaturę intellectualis eſt finis *cuius gratia*, vltimus Dei: quia id quòd Deus vult efficere ex complacentia creaturæ intellectualis, vult ſic efficere ex complacentia ſui: Vnde ipſa creatura intellectualis, ex cuius complacentia, vt finis *cui*, Deus efficit aliquid, & id quòd Deus efficit ex complacentia ipſius creaturæ intellectualis, etiam tanquam finem *cuius gratia*, ita ſunt fines *cui*, & *cuius gratia*, reſpectu volitionis diuinæ: ergo creaturas intellectuales, vt etiam ſint media Deo, ad id quod Deus vult ex complacentia ſui: & quia non ſolùm finis vltimus; ſed etiam medium inter medium habet rationem finis, non vltimi, vt contra nonnullos diximus Tractat. de Beatitudine diſput. 1. diffic. 7. ſicut etiam præmiſſæ, quę non ſunt prima principia, etiam ſunt principia concluſionis: ideo Deus volēs vnam creaturam propter aliam, dicitur illam vellè propter aliam, tanquam propter finē, licet non vltimum ſuę volitionis efficiendi illam.

Ex dictis conſtat priorem opinionem Hērici, & aliorum aſſerētium, Deum non velle vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem, eſſe veram, iuxta opinionem aſſerētium ſolùm finē,

etiam in quolibet negotio vltimum eſſe verum finem, & nō media inter media, etiam ſi prima media volita ſint propter inter media, ſeu gratia eorum ad ipſorum adeptionem, quòd placuit P. Vazq. & Monteſi. poſteriorem verò opinionem Durandi, & aliorum aſſerē-tium Deum velle, vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem eſſe veram, iuxta opinionem aſſerētium, etiam media intermedia eſſe verum finem reſpectu primorum mediorum volitorum, ob adeptionem intermediorum; & quia id nobis placuit vbi ſupra; ideò hæc poſterior Durandi, nobis abſolutè probatur, & placet.

Ad fundamentum prioris opinionis reſpondemus, quòd quanuis omnes creaturæ, comparentur ad Deum, vt ad finem *cui*; non tamen omnes comparantur, vt pura media, & aliquæ nullatenus, vt media; quia ſunt aliquæ, quæ comparantur, vt finis *cuius gratia* ad ipſum, vt oſtenſiones ſuorum attributorum, & aliquæ comparātur, vt inter media, quæ vt diximus etiam habent rationē veri finis, quanuis non vltimi, de quo latius in ſuppoſitione 2.

Quæ ſufficiunt, vt Deus dicatur velle, efficere vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem, quanuis purum à cauſalitate finali reali, ſed ad ſummum noſtro modo concipiendi.

Ex dictis deducimus rationem finaliter motiuam ob quā Deus vult creaturas, vt media ad prædictos fines eſſe, & bonitatem abſolutam ſui, ex cuius complacentia vult omnes, vt media, & etiam eſſe bonitatem abſolutam creaturæ intellectualis, & bonitatem finis, cuius gratia, & reſpectu ſui, & reſpectu creaturæ intellectualis, ſunt autem finaliter motiuæ, non ad volitiones, quibus ipſi fines immediatè amantur; ſed ad volitiones creaturarum, quæ amantur, vt media ad eos fines; ad volitiones verò, quibus ipſi fines immediatè amantur, non eſſe finaliter motiuam, ſed tantùm eſſe extrinſicè formaliter motiuam, ſeu obiectum formale, ſicut etiā vtilitas mediorum eſt obiectiuè formaliter motiua, ſeu obiectum formale ad electionem ipſorum mediorum iuxta ea, quæ diximus Tractatu de Beatitudine diſput. 1. difficul. 6.

DIS-

DISPVTATIO SECVNDA.

De obiecto voluntatis Dei.

DIFFICVLTAS I.

Quòd ſit obiectum formale voluntatis diuinæ.

NON Quærimus nunc de obiecto finaliter motiuo voluntatis diuinæ; quia de hoc quod ſit, difficult. præcedente diximus, ſed de obiecto formali, ſeu motiuo formali, qualis eſt vtilitas medij reſpectu noſtræ electionis, & bonitas finis reſpectu noſtræ intentionis.

Circa hanc ergo difficultatem iuxta ea, quę diximus Tractat. de Actibus diſp. 3. à difficul. 1. exiſtimamus obiectum formale, ſeu formaliter motiuum actus proſequutionis, voluntatis, tàm diuinæ, quàm creatæ, regulariter eſſe bonitatem rei, quæ amatur, & obiectum formale, ſeu formaliter motiuum actus fugę, regulariter eſſe malitiam rei, quæ fugitur, ſeu odio habetur, vt in nobis experientia conſtat.

Addidimus *regulariter*; quia aliquando obiectum formale actus proſequtionis, eſt malitia rei, quæ amatur, & obiectum formale actus fugæ eſt bonitas rei, quę fugitur, vt contingit in actu odij, quo Deus, & nos actu proſequutionis volumus inimico malum, vt malum illius eſt. Et quo actu fugæ ei nollumus bonum; vt bonum illius eſt: & in nobis id, non ſolùm eſt verum reſpectu volitionis, & nolitionis reſpectu alterius perſonæ: ſed etiam reſpectu noſtri, vt contingit in verè pœnitente, qui quatenus ſe conſiderat, vt offenſorem Dei, quem amore amicitiæ ſibi præfert, vult ſibi malũ, vt ſibi malũ eſt, & fugit ſibi bonum, vt ſibi bonũ ex diſplicẽtia ſui, vt inimici Dei quem habet pro amico ſibi prælato.

Ita tamen ex odio inimicitiæ placet Deo, & nobis malum inimici, vt malum illius eſt, & diſplicet bonum inimici, vt bonum illius eſt: & nobis ita diſplicet bonum noſtrum, & placet malum noſtrum, vt quamuis malitia ſit formale motiuum illius actus proſequutionis, & bonitas ſit formale motiuum illius actus fugæ, oriatur tamen in nobis realiter & in Deo ratione noſtra, actus ille proſequutionis mali, vt mali, & actus ille fugæ boni, vt boni, ex alio priori

actu

actu proſequutionis, quo Deus ſe ipſum, aut ſuum amicum diligit, & quo nos, nos metiſos, aut amicum noſtrum diligimus: quia malum illud inimici eſt, quommodo Deo, aut ſuo amico, & nobis, aut amico noſtro bonum, & bonum illud inimici eſt, quodammodo malum, vnde voluntatis, tàm diuinæ, quàm creatæ bonitas ſemper eſt formale motiuum actus proſequutionis, proximum, aut remotum, & malitia ſemper eſt motiuum formale proximum, aut remutum actus fugæ, ſeu nolitionis.

Reſpectu autem actus volitionis, qua Deus ſe diligit amore beneuolentiæ, vt aduertit Granadus Tractatu primo, diſp. 3. ſua bonitas tranſcendentalis coaleſcens, ex omnibus ſuis rationibus intrinſecis, tàm abſolutis, quâm relatiuis eſt obiectum formale, ea proportione, qua Tractatu de Charitate diſput. 3. diffic. 1. diximus eam diuinam bonitatem eſſe motiuum formale, actus beneuolentiæ, quo nos Deum diligimus, & non eſt ſua bonitas relatiua, qua eſt nobis conueniens, & beneficus, neque honeſtas, ſeu bonitas moralis, qua eſt bonus ſuis actibus, ea proportione, qua iſtæ bonitates non ſunt obiectum formale actus beneuolētiæ, quo nos Deum diligimus amore beneuolentiæ.

Actus ergo proſequutionis, quo Deus ſe diligit, prout eſt beneuolentiæ, habet pro obiecto formali bonitatem tranſcendentalem ipſius Dei. Et prout eſt concupiſcentiæ habet pro obiecto formali bonitatem rei, quam ſibi concupiſcit. Verbi gratia, bonitatem oſtenſionis ſuorum attributorum: & actus proſequutionis, quo diligit creaturas intellectuales, prout eſt beneuolentiæ, ergo illa eſt bonitas creaturæ, aut tranſcendentalis ipſius creaturæ, aut ſuper naturalis, vt ſanctitas creaturæ, & prout eſt concupiſcentię habet, pro obiecto formali bonitatem rei, concupitæ ipſi creaturæ, & actus fugæ, quo Deus odio habet creaturas rationales, prout eſt maleuolentiæ erga illas, habet pro obiecto formali malitiam creaturæ, odio habitæ, & prout habet rationem fugę. Oppoſitæ concupiſcentiæ habet pro obiecto formali bonitatem boni noliti illi, & actus volitionis Dei, qui eſt proſequutionis ipſius, & fuga mali, ſibi noliti, obiectum formalę illius prout eſt proſequutionis, ſeu beneuolentiæ ipſius Dei, eſt dicta bonitas diuina, & prout eſt fuga mali, ſibi noliti eſt malitia illius: & actus volitionis Dei, qui eſt fuga reſpectu creaturæ intellectualis, & proſequutio obiecti ipſi voliti, obiectum formale ipſius, vt eſt fuga, eſt malitia creaturæ intellectualis, & obiectum formale illius, vt eſt proſequutio obiecti, eſt malitia ipſius obiecti.

Et actus volitionis diuinæ, qui eſt proſequutio creaturæ intellectualis, & eſt fuga obiecti, obiectum formale illius, prout eſt proſequutio, eſt dicta bonitas creaturæ intellectualis, & obiectum formale illius, vt eſt fuga obiecti, eſt malitia ipſius obiecti, ea proportione, qua de actibus noſtræ voluntatis diximus in ea diſp. 3. dif. 1.

DIFFICVLTAS II.

Quòd ſit obiectum materiale voluntatis Dei.

SVpponimus primò, in quo DD. conueniunt Deum eſſe obiectũ materiale ſui amoris, & volitionis, ſeu ſe ipſum velle, & diligere; quia ex vna parte, Deus eſt ſummè, & infinitè bonus, & ex altera eſt ſummè infinitè appetitiuus, ſeu volitiuus: ergo ſe ipſum ſummè & infinitè diligit. Deus autem, ita ſe ipſum diligit, vt ſit obiectum materiale primarium, & principaliſsimum ſuæ voluntatis: primarium, quia in ipſo eſt bonitas prima, à qua omnes aliæ depẽdent, & ideò noſtro modo concipiendi, eſt id, quòd primo ſe affert ſuę voluntati, & eſt principaliſsimum; quia in ipſo eſt bonitas omniũ maxima, vt potè ſumma, & infinita.

Supponimus ſecundò, in quo etiam DD. conueniunt, creaturas in aliqua temporis differẽtia exiſtentes, eſſe obiectum materiale ſui amoris, & volitionis, ſeu Deum ea velle, & diligere: quòd eſt fide diuina certum, vt conſtat ex illo Pſ. 113. *Omnia quacunque voluit, fecit*. Et ex illo Sap. 11. *Diligis omnia, quæ ſunt*: & ex eo, quòd ibidem ſubditur. *Quomodo poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes?* Et id ratione, probatur primo à poſteriori; quia Deus ſua voluntate operatur. *Omnia enim quæcumque voluit fecit*. Ergo vult omnia, quæ aliquando exiſtunt, & facit. Secundò probatur à priori; quia creaturæ aliquando exiſtentes ſunt bonæ, & amabiles. *Vidit enim Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: Ergo Deus poteſt ea velle, & diligere. Deus autem vult creaturas exiſtentes, non ſolùm volitione inefficaci, eis inefficaciter deſiderando aliqua bona, & gaudendo de earum exiſtentia, & de alijs bonis earum; ſed etiam volitione efficaci decernendo, eas producere, & conſeruare, & eis alia bona conferre.

His ſuppoſitis ſupereſt cõtrouerſia, an Deus vellit, & amet creaturas purè poſsibiles; & nõ procedit de illis ſecundũ eſſe eminẽtiale, quod habent in Deo; quia vt ſic, non ſunt creaturę; ſed ſunt ipſe Deus, ac proinde, vt ſic diliguntur dilectione, qua ſe ipſum diligit; ſed

ſed procedit de creaturis poſsibilibus,ſecundũ eſſe proprium reale poſsibile ipſarũ,quòd obijcitur intellectui diuino,an ſcilicet eas diligat,& amet,ſicut eas cognoſcit ſcientia ſimplicis intelligentiæ.

Alex.1.p.q.34.num.4.Bonauen.in 1.d.45.art.1.Gonz.diſp.52. Alb diſput. 5.ſect.4.& alij plures docẽt Deum,nõ amare creaturas purè poſsibiles.In quòd inclinat S.Th.q.19.ar.3.& 6. Et 1. contra Gent.c.181.& id ſignificari videtur in illo Pſ. 113. *Omnia quæcũque voluit fecit*. Ergo cũ,nec fecerit,nec facturus ſit purè poſsibilia, nõ ea voluit,&ratione poteſt probari;quia nulla volũtas poteſt ferri affectu proſequutionis,niſi in bonũ;ſed creaturæ purè poſsibiles,ſeu nunquam futuræ, non ſunt bonæ ; quia nulli ſunt conuenientes, & ſanè ſi eſſent bonæ,eſſent tales per ſuam eſſentiam:quia non habent exiſtentiam;ſed tantum eſſentiam,eſſe autem bonum per eſſentiam ſoli Deo conuenit.

Scotus verò in 3.diſtinct.32.quęſt.vnica,Vazquez diſput.24. &79.cap.2.Herice diſput.18.capit.1. Faſolus quæſt. 19. art.2.& 3. Ruiz diſput.6 ſection.2.Mæratius diſput.31.&Alarcon diſp.3.c.3. docent,Deum velle,& amare creaturas purè poſsibiles,& merito; quia res poſsibiles,quanuis nunquam futuræ, ſunt re ipſa bonæ. Ergo poſſunt à Deo affectu,ſaltem inefficaci proſequutionis amari.Conſequentia patet,antecedens autem probatur; quia res purè poſsibiles,ſunt vera entia realia, quanuis poſsibilia : Ergo re ipſa ſunt bonæ;quia omne ens reale eſt bonum . Et confirmatur idem antecedens.Primò;quia bonitas rei,idem eſt,quod integritas : ſed res purè poſsibilis eſt integra,aut ſe ipſa,ſi ſit ſimplex , aut ſuis partibus,ſi ſit compoſsita . Ergo eſt bona : & confirmatur ſecundo: quia res ſunt bonæ ſua exiſtentia:ergo & ſua eſſentia ; quia exiſtentia eſt idem omnino cum eſſentia:ſed rebus poſsibilibus conuenit eſſentia : Ergo & exiſtentia , quanuis non actualis ; ſed poſsibilis: Ergo & bonitas, quæ quaſi paſsio conuenit exiſtentiæ, & eſſentiæ.

Verum eſt, quòd ſicut rebus purè poſsibilibus, non conuenit eſſentia,& exiſtentia niſi ſub eſſe poſibili;quia non ſunt aliquid quaſi ſubiectiuè in rerum natura,exiſtens cui conueniat poſsibilitas; ſed tantùm ſunt obiectiuè : quia ſunt obiecta Diuinæ Omnipotentię : quia ab ea fieri poſſunt . Ita etiam non conuenit illis bonitas, niſi ſub eſſe poſsibili : quia tamen à Deo actu cognoſcuntur, & ita ei obijciuntur,ac ſi eſſent actu præſentes, & exiſtentes;ideò poſſunt à Deo actu diligi, & amari,ac ſi eſſent actu præſentes, & exiſtentes:quia illud idẽ omnino eſſe,quod haberent,ſi actu producerentur,eſt poſsibile,& obijcitur intellectui diuino:poſſunt

autem à Deo amari affectu gaudij de eis gaudendo, & ſibi ipſi; tanquam fini *cui*; quia ſibi ſunt vtiles, nempè ad oſtenſionem ſuæ Omnipotentiæ, cuius ſunt obiecta, & etiam ipſis met, gaudendo quod ſint poſsibiles, & etiam affectu deſiderij inefficacis, eis deſiderando inefficaciter exiſtentiam.

Illud ergo Pſal. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit*, pro aduerſarijs adductum intelligendum eſt de volitione efficaci, qua voluit aliquid facere: quia loquendo de hac verum eſt, quod fecit omnia, quæ voluit facere; quia eius voluntate efficaci nullus reſiſtere poteſt. Et de eadem voluntate efficaci poteſt explicari Sanctus Thomas, quando inſinuat creaturas nunquam futuras, non diligi à Deo: quod non tollit poſſe diligi à Deo affectu, inefficaci proſequutionis.

Et ad rationem aduerſariorum reſpondemus, concedendo voluntatem, non poſſe ferri affectu proſequutionis, niſi in bonum: negamus tamen creaturas purè poſsibiles, non eſſe bonas. Et ad priorem probationem negamus nulli eſſe conuenientes: quia verè ſunt vtiles, & conuenientes Deo ad oſtenſionem ſuæ Omnipotentię; & quanuis, vt purè poſsibiles nulli eſſent conuenientes, & conſequenter, vt ſic non eſſent bonæ bonitate relatiua: eſſent tamen bonitate abſoluta, ſeu tranſcendentali: quia etiam, vt ſic ſunt integrę, & perfectæ, & conſequenter bonæ bonitate abſoluta, & ita poſſunt amari, amore proſequutionis inefficaci, tàm deſiderij, quàm gaudij.

Et ad poſteriorem probationem reſpondemus, creaturas purè poſsibiles ſua eſſentia, eſſe bonas bonitate poſsibili, ſicut ſua eſſentia ſunt entia poſsibilia, & eadem eſſentia, ſi actualiter producerētur, eſſent bonæ bonitate actuali, aliter tamen quam Deus; quia Deo ex vi ſuæ entitatis, & non aliunde conuenit bonitas abſoluta, actualis, ſicut etiam exiſtentia, & reliqua attributa: & ideò ei repugnat non eſſe actualiter bonum: creaturæ verò, quanuis neceſſariò ſint bonæ bonitate poſsibili, non tamen actuali: & quia poſſunt non produci; & quia poſtquam productè ſunt, poſſunt deſtrui, & anihilari.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus poſitiuè velit non eſſe actuale rerum, quas non eſt producturus?

SVpponimus in quo omnes conueniunt, Deum poſsitiuè velle eſſe rem, quem futura eſt; quia ſua volitione eſt cauſa eſſe actualis cuiuſcumque rei.

Eſt tamen difficultas, an etiam poſsitiuè velit non eſſe rẽ, quæ non eſt futura, ita vt ſicut quãdo aliquem præuenit ſuo auxilio, vult eum præuenire, etiam quando non præuenit, velit non præuenire.

Ferrara primo contra Gentes, cap. 81. & alij docent Deum, circa non eſſe actuale rerum poſsibilium, quas nunquam producturus eſt., nullum habere actum poſsitiuum, quo velit tale non eſſe earum: quia in eo non eſſe actuali rerum, nulla eſt ratio boni, in quod voluntas Dei poſsit poſsitiuè ferri: quia bonum eſt paſsio entis ei ſoli conueniens.

Scotus verò in 1. diſt. 43. q. 1. Vazq. diſp. 79. Heric. diſt. 19. c. 5. Meratius diſp. 31. ſect. 1. Ruyz diſp. 8. ſect. 3. & Alarcon diſp. 3. cap. 5 docent voluntatem Dei poſsitiuè velle, non eſſe actuale rerũ, quas non eſt futurus.

Nos tamen exiſtimamus, hanc poſteriorem ſententiam eſſe veram, quoad affectum inefficacem, & priorem tantum, quoad affectum efficacem. Et in primis, quòd Deus affectu inefficaci, tàm deſiderij, quàm gaudij poſsit ferri in quolibet, non eſſe actuale rei: probatur; quia in quolibet non eſſe actuali rei, reperitur aliqua ratio boni congruentis, pertinentis, vel ad iuſtitiam punitiuam Dei, vel ad eius miſericordiam, vel ad beneuolentiam erga creaturas, vel ad fidelitatem, vel ad aliud attributum Dei: ergo voluntas Dei ferri poteſt poſsitiuè in tale, non eſſe actuale ſub ea ratione boni affectu inefficaci, vel deſiderij in perſeuerantiam illius, non eſſe, vel gaudij, vel amoris in eius quaſi exiſtẽtiam, ſed an de facto feratur, dicemus diſp. 3. dif. 1.

Vnde ad fundamentum prioris opinionis reſpondemus, quòd quanuis in non eſſe actuali rerum, non reperiatur bonitas, quæ eſt paſsio entis, & ſita eſt in integritate rei: reperitur tamẽ ratio boni, aut honeſti, aut delectabilis, aut vtilis, imò etiam omnium horum trium ſimul, ratione cuius Deus poteſt in eo complacere; quia adeſt, aut deſiderare, quod perſeueret.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm quidquid Deus vult efficere, velit ob aliquem finem?

SVpponimus, in quo omnes Doctores conueniunt, Deum nihil velle efficere ob aliquem finem, qui ſit cauſa realis finalis illius volitionis; quia finis non eſt cauſa realis finalis, ſeu non exercet ſuam cauſalitatem realem, niſi quatenus deſiderio, & volitione ſui mouet ad volitionem mediorum, in Deo autem non eſt pluralitas realis volitionum; quia vnica, & indiuiſibili vult finem, & media. Et quanuis finis exerceret veram cauſalitatem realem reſpectu volitionis noſtræ, qua ipſe à nobis immediatè appetitur, vt quidam falsò exiſtimant, & reiecimus Tractat. de Beatitudine diſp. 1. diffic. 6. non tamē poſſet reſpectu volitionis diuinæ; quia hìc actus volitionis nō efficitur, ſeu non elicitur realiter à voluntate diuina: quia eſt realiter indiſtinctus ab ipſa, finis autē nequit exercere ſuam cauſalitatē realem, niſi vbi eſt cauſa realiter efficiēs, ſeu eliciēs volitionem propter talem finem.

Eſt tamen difficultas: an poſsit aſsignari aliquid, quòd ſit finis, ob quē Deus dicatur velle, aliquid efficere, quāuis verè non ſit cauſa finalis, ita vt Deus dicatur velle; vnum quia vult aliud abſq; influxu aliquo cauſæ ſola motione obiectiua.

Circa quam certum eſt, Deum eſſe ſibi finem volendi efficere omnes creaturas, vt expreſsit Sanctus Thomas 1. contra Gent. capital. 87. quia quanuis in Deo, non ſint plures actus volitionis, quorum vnus poſsit realiter ab alio oriri; quia tamen omnia, quæ Deus ſua voluntate operatur, ea operatur, & facit propter ſe ipſum iuxta illud, Prouerbior. 16. *Omnia propter ſemetipſum operatus eſt Dominus*; ideò optimè dicitur Deus omnia velle facere; quia vult, & diligit ſe, ſeu ex complacentia ſui, vt finis, *cui*. Nonnulla vt finis *qui*, ſeu *cuius gratia*, & ferè omnia, vt media, vt ſtatim dicemus. Vndè non ſolùm eſt verum, creaturas eſſe volitas à Deo, quia ipſe à ſe ipſo diligitur ob ſuam bonitatē; ſed etiam ideo Deus voluit efficere creaturas; quia diligit ſe ipſum; quia vocis actiuæ, & vocis paſsiuæ eadem eſt ſignificatio, & idem ſenſus.

Superſt tamen controuerſia: An Deus non ſolùm velit efficere creaturas propter ſe ipſum; tanquam propter finem *cui*, ſed etiam vnam creaturam propter aliam; ita vt vna creatura ſit Deo

pu-

purus finis, ſeu motiuum finale volendi efficere aliam creaturam.

Henriquus Quodlib. 4. quæſt. 19. Gabr. in 1. diſt. 14. quæſt. art. 2. Vazq. diſp. 82. cap. 2. Mæratius diſp. 31. & Alarcon diſp. 7. capit. 2. docent, vnam creaturam non eſſe Deo finem volendi efficere aliam, & in id inclinat S. Th. q. 19. ar. 1. & 2.

Et ratione probatur; quia Deus nullam creaturam vult, & efficit niſi vt medium ordinatum ad ſe ipſum, vt ad finem; quia nihil operatur, niſi propter ſe ipſum: ergo Deo nulla creatura eſt finis, ob quem velit efficere aliam, niſi ipſe ſolus.

Durandus in 1. di inſt. 41. quæſt. 2. Maior quæſt. 1. Suarez 3. par. tomo 1. diſput. 41. ſection. 4. Faſolus quæſt. 19. ar. 5. Heric. diſput. 18. & Ruyz diſput. 15. ſect. 3. docent, inter creaturas vnam eſſe Deo finem volendi efficere aliam; quia Deus vult efficere, & efficit creaturas propter oſtenſionem ſuorum attributorum, quæ eſt verè creatura.

Pro huius tamen difficultatis (quæ non parum eſt de nomine) clariori reſolutione, ſupponendum eſt 1. ex Ariſto. 2. de Anima, cap. 4. finem qui vel eſt vera cauſa finalis realis, vel eſt purus finis, abſq; influxu ſeu cauſalitate aliqua reali coaleſcere, ſeu integrari ex fine *cui*, & ex fine *qui*, ſeu *cuius gratia*; finis qui, ſeu cuius gratia eſt illud bonum cuius adipiſcendi gratia agens operatur: finis verò *cui*, eſt ſubiectū, cui bonū illud concupiſcit, ob quòd finis *cui*, eſt quaſi pars principalior ipſius finis, & propter quē quaſi appetitur finis *qui*, ſeu *cuius gratia*. ita tamē finis coaleſcit ex fine *cui*, & ex fine *cuius gratia*, vt neuter ametur, ſine altero, neq; moueat ad volitionem mediorū, ſine altero: imò vterq; vnico, vt indiuiſibili actu amoris ametur, adhuc à nobis qui prout reſpicit finem *cui*, vel ad eum terminatur, dicitur amor beneuolētiæ (ſi talis finis, ſit capax amoris paſſiui beneuolētiæ) & prout reſpicit finē *cuius gratia*, ſeu ad eum terminatur, dicitur amor concupiſcentiæ.

Supponendum e ſecundo, quòd negari non poteſt Deum omnia creata, quę vult efficere, & efficere, velle efficaæ ex complacentia ſui, ſeu propter ſe ipſum tanquam propter finem *cui*, & propter gloriam ſui, ſeu ad cauſandum in nobis gloriam ſeu claram notitiā cum laude ſui, ſeu ſuorum attributorum; tanquam finē *qui*, ſeu *cuius gratia*, acquirendum per alia creata, tanquam per media, vt per beneficia vel per inflictionem pœnæ, vel per impletionem promiſſionis ab ipſo factæ, vel per alia creata: & ex his alia vult, tanquā media prima & alia tanquam media inter media: Deus ergo omnia creata, quæ vult efficere, & facit, vult efficere propter ſe ipſum, tanquam

quam propter finē *cui*, & vult efficere, & facit aliqua creata, v.g. oſtē ſiones ſuorum attributorum: tanquam finem *cuius gratia* ſui, & vult efficere, & facit ferè omnia alia creata, tanquam media ad dictas, ſeu propter dictas oſtēſiones ſuorum attributorū, ad eas ſcilicèt adqui-rēdas: & Deum non ſolùm ex complacētia ſui; ſed etiam ex compla cētia creaturæ intellectualis, vt finis *cui* velle ei plures creaturas, vt auxilia gratiæ, & gratiam ſanctificantē, & gloriam, ſeu beatitudinē formalem, & alias plures creaturas, quaſdam vt finem *cuius gratia*, ip ſius creaturæ intellectualis, vt gloriā, & alias, vt media ad acquiſitio nē finis *cuius gratia*: & ex his alia, vt media prima, nō immediata; ſed mediata, vt auxilia gratiæ, & alia, vt media inter media, inter priora media, & inter finem *cuius gratia*, vt gratiam ſanctificantem.

His ergo ſuppoſitis circa difficul. exiſtimamus Deum velle effice re quaſdam creaturas propter alias, tanquam propter finem purū, ſeu finale motiuum quaſdam, tanquam media ob eas alias, tāquam ob finē *cuius gratia* earum quæ appetuntur, vt media: & quaſdam, tā quam fines, *cuius gratia* aliarum, vt finium *cui*; quia vt iam diximus, Deus ex complacentia creaturæ intellectualis, vt finis *cui*, vult ei ali quam, vel aliquas creaturas, vt finem cuius gratia, non finē vltimū, ſi cut, neque ipſa creatura intellectualis eſt finis *cui*. Vltimus volitio nis diuinæ: quia ipſe Deus eſt finis *cui*, vltimus ex cuius complacen tia vult efficere, id quòd efficit ex complacentia creaturæ intelle ctualis, neque id quod efficit ex complacentia creaturę intellectua lis eſt finis *cuius gratia*, vltimus Dei: quia id quòd Deus vult efficere ex complacentia creaturæ intellectualis, vult ſic efficere ex compla centia ſui: Vnde ipſa creatura intellectualis, ex cuius complacentia, vt finis *cui*, Deus efficit aliquid, & id quòd Deus efficit ex compla-centia ipſius creaturæ intellectualis, etiam tanquam finem *cuius gra tia*, ita ſunt fines *cui*, & *cuius gratia*, reſpectu volitionis diuinæ: ergo creaturas intellectuales, vt etiam ſint media Deo, ad id quod Deus vult ex complacentia ſui: & quia non ſolùm finis vltimus; ſed etiam medium inter medium habet rationem finis, non vltimi, vt contra nonnullos diximus Tractat. de Beatitudine diſput. 1. diffic, 7. ſicut etiam præmiſſæ, quę non ſunt prima principia, etiam ſunt principia concluſionis: ideo Deus volēs vnam creaturam propter a-liam, dicitur illam vellè propter aliam, tanquam propter finē, licet non vltimum ſuę volitionis efficiendi illam.

Ex dictis conſtat priorem opinionem Hērici, & aliorum aſſe-rētium, Deum non velle vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem, eſſe veram, iuxta opinionem aſſerētium ſolùm finē,

etiam in quolibet negotio vltimum eſſe verum finem, & nō media inter media, etiam ſi prima media volita ſint propter inter media, ſeu gratia eorum ad ipſorum adeptionem, quod placuit P. Vazq. & Monteſi. poſteriorem verò opinionem Durandi, & aliorum aſſerē-tium Deum velle, vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem eſſe veram, iuxta opinionem aſſerētium, etiam media intermedia eſſe verum finem reſpectu primorum mediorum volitorum, ob adeptionem intermediorum; & quia id nobis placuit vbi ſupra: ideò hæc poſterior Durandi, nobis abſolutè probatur, & placet.

Ad fundamentum prioris opinionis reſpondemus, quòd quanuis omnes creaturæ, comparentur ad Deum, vt ad finem *cui*; non tamen omnes comparantur, vt pura media, & aliquę nullatenus, vt media; quia ſunt aliquæ, quæ comparantur, vt finis *cuius gratia* ad ipſum: vt oſtenſiones ſuorum attributorum, & aliquæ comparātur, vt inter media, quæ vt diximus etiam habent rationē veri finis, quanuis non vltimi, de quo latius in ſuppoſitione 2.

Quæ ſufficiunt, vt Deus dicatur velle, efficere vnam creaturam propter aliam, tanquam propter finem, quanuis purum à cauſalitate finali reali, ſed ad ſummum noſtro modo concipiendi.

Ex dictis deducimus rationem finaliter motiuam ob quā Deus vult creaturas, vt media ad prædictos fines eſſe, & bonitatem abſolutam ſui, ex cuius complacentia vult omnes, vt media, & etiam eſſe bonitatem abſolutam creaturæ intellectualis, & bonitatem finis, cuius gratia, & reſpectu ſui, & reſpectu creaturæ intellectualis, ſunt autem finaliter motiuæ, non ad volitiones, quibus ipſi fines immediatè amantur; ſed ad volitiones creaturarum, quæ amantur, vt media ad eos fines: ad volitiones verò, quibus ipſi fines immediatè amantur, non eſſe finaliter motiuam, ſed tantùm eſſe extrinſicè formaliter motiuam, ſeu obiectum formale, ſicut etiā vtilitas mediorum eſt obiectiuè formaliter motiua, ſeu obiectum formale ad electionem ipſorum mediorum iuxta ea, quæ diximus Tractatu de Beatitudine diſput. 1. difficul. 6.

DISPVTATIO SECVNDA.

De obiecto voluntatis Dei.

DIFFICVLTAS I.

Quòd ſit obiectum formale voluntatis diuinæ.

NON Quærimus nunc de obiecto finaliter motiuo voluntatis diuinæ; quia de hoc quod ſit, difficult. præcedente diximus, ſed de obiecto formali, ſeu motiuo formali, qualis eſt vtilitas medij reſpectu noſtræ electionis, & bonitas finis reſpectu noſtræ intentionis.

Circa hanc ergo difficultatem iuxta ea, quę diximus Tractat. de Actibus diſp. 3. à difficul. 1. exiſtimamus obiectum formale, ſeu formaliter motiuum actus proſequutionis, voluntatis, tàm diuinæ, quàm creatæ, regulariter eſſe bonitatem rei, quæ amatur, & obiectum formale, ſeu formaliter motiuum actus fugę, regulariter eſſe malitiam rei, quæ fugitur, ſeu odio habetur, vt in nobis experientia conſtat.

Addidimus *regulariter*; quia aliquando obiectum formale actus proſequtionis, eſt malitia rei, quæ amatur, & obiectum formale actus fugæ eſt bonitas rei, quę fugitur, vt contingit in actu odij, quo Deus, & nos actu proſequutionis volumus inimico malum, vt malum illius eſt. Et quo actu fugæ ei nollumus bonum; vt bonum illius eſt: & in nobis id, non ſolùm eſt verum reſpectu volitionis, & nolitionis reſpectu alterius perſonæ: ſed etiam reſpectu noſtri, vt contingit in verè pœnitente, qui quatenus ſe conſiderat, vt offenſorem Dei, quem amore amicitiæ ſibi præf. rt, vult ſibi malũ, vt ſibi malũ eſt, & fugit ſibi bonum, vt ſibi bonũ ex diſplicẽtia ſui, vt inimici Dei quem habet pro amico ſibi prælato.

Ita tamen ex odio inimicitiæ placet Deo, & nobis malum inimici, vt malum illius eſt, & diſplicet bonum inimici, vt bonum illius eſt: & nobis ita diſplicet bonum noſtrum, & placet malum noſtrum, vt quamuis malitia ſit formale motiuum illius actus proſequutionis, & bonitas ſit formale motiuum illius actus fugæ, oriatur tamen in nobis realiter, & in Deo ratione noſtra, actus ille proſequutionis mali, vt mali, & actus ille fugæ boni, vt boni, ex alio priori

actu proſequutionis, quo Deus ſe ipſum, aut ſuum amicum diligit, & quo nos, nos metiſos, aut amicum noſtrum diligimus: quia malum illud inimici eſt, quommodo Deo, aut ſuo amico, & nobis, aut amico noſtro bonum, & bonum illud inimici eſt, quodammodo malum, vnde voluntatis, tàm diuinæ, quàm creatæ bonitas ſemper eſt formale motiuum actus proſequutionis, proximum, aut remotum, & malitia ſemper eſt motiuum formale proximum, aut remutum actus fugæ, ſeu nolitionis.

Reſpectu autem actus volitionis, qua Deus ſe diligit amore beneuolentiæ, vt aduertit Granadus Tractatu primo, diſp. 3. ſua bonitas tranſcendentalis coaleſcens, ex omnibus ſuis rationibus intrinſecis, tàm abſolutis, quàm relatiuis eſt obiectum formale, ea proportione, qua Tractatu de Charitate diſput. 3. diffic. 1. diximus eam diuinam bonitatem eſſe motiuum formale, actus beneuolentiæ, quo nos Deum diligimus, & non eſt ſua bonitas relatiua, qua eſt nobis conueniens, & beneficus, neque honeſtas, ſeu bonitas moralis, qua eſt bonus ſuis actibus, ea proportione, qua iſtæ bonitates non ſunt obiectum formale actus beneuolētiæ, quo nos Deum diligimus amore beneuolentiæ.

Actus ergo proſequutionis, quo Deus ſe diligit, prout eſt beneuolentiæ, habet pro obiecto formali bonitatem tranſcendentalem ipſius Dei. Et prout eſt concupiſcentiæ habet pro obiecto formali bonitatem rei, quam ſibi concupiſcit. Verbi gratia, bonitatem oſtenſionis ſuorum attributorum: & actus proſequutionis, quo diligit creaturas intellectuales, prout eſt beneuolentiæ, ergo illa eſt bonitas creaturæ, aut tranſcendentalis ipſius creaturæ, aut ſuper naturalis, vt ſanctitas creaturæ, & prout eſt concupiſcentię habet, pro obiecto formali bonitatem rei, concupitæ ipſi creaturæ, & actus fugæ, quo Deus odio habet creaturas rationales, prout eſt maleuolentiæ erga illas, habet pro obiecto formali malitiam creaturæ, odio habitæ, & prout habet rationem fugę. Oppoſitæ concupiſcentiæ habet pro obiecto formali bonitatem boni noliti illi, & actus volitionis Dei, qui eſt proſequutionis ipſius, & fuga mali, ſibi noliti, obiectum formalę illius prout eſt proſequutionis, ſeu beneuolentiæ ipſius Dei, eſt dicta bonitas diuina, & prout eſt fuga mali, ſibi noliti eſt malitia illius: & actus volitionis Dei, qui eſt fuga reſpectu creaturæ intellectualis, & proſequutio obiecti ipſi voliti, obiectum formale ipſius, vt eſt fuga, eſt malitia creaturæ intellectualis, & obiectum formale illius, vt eſt proſequutio obiecti, eſt malitia ipſius obiecti.

Et actus volitionis diuinæ, qui eſt proſequutio creaturæ intellectualis, & eſt fuga obiecti, obiectum formale illius, prout eſt proſequutio, eſt dicta bonitas creaturæ intellectualis, & obiectum formale illius, vt eſt fuga obiecti, eſt malitia ipſius obiecti, ea proportione, qua de actibus noſtræ voluntatis diximus in ea diſp. 3. dif. 1.

DIFFICVLTAS II.

Quòd ſit obiectum materiale voluntatis Dei.

SVpponimus primò, in quo DD. conueniunt Deum eſſe obiectũ materiale ſui amoris, & volitionis, ſeu ſe ipſum velle, & diligere; quia ex vna parte, Deus eſt ſummè, & infinitè bonus, & ex altera eſt ſummè infinitè appetitiuus, ſeu volitiuus: ergo ſe ipſum ſummè & infinitè diligit. Deus autem, ita ſe ipſum diligit, vt ſit obiectum materiale primarium, & principaliſsimum ſuæ voluntatis: primarium, quia in ipſo eſt bonitas prima, à qua omnes aliæ depẽdent, & ideò noſtro modo concipiendi, eſt id, quòd primo ſe affert ſuę voluntati, & eſt principaliſsimum; quia in ipſo eſt bonitas omniũ maxima, vt potè ſumma, & infinita.

Supponimus ſecundò, in quo etiam DD. conueniunt, creaturas in aliqua temporis differẽtia exiſtentes, eſſe obiectum materiale ſui amoris, & volitionis, ſeu Deum ea velle, & diligere: quòd eſt fide diuina certum, vt conſtat ex illo Pſ. 113. *Omnia quæcunque voluit, fecit*. Et ex illo Sap. 11. *Diligis omnia, quæ ſunt*: & ex eo, quòd ibidem ſubditur. *Quomodo poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes?* Et id ratione, probatur primo à poſteriori; quia Deus ſua voluntate operatur. *Omnia enim quæcumque voluit fecit*. Ergo vult omnia, quæ aliquando exiſtunt, & facit. Secundò probatur à priori; quia creaturæ aliquando exiſtentes ſunt bonæ, & amabiles. *Vidit enim Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*: Ergo Deus poteſt ea velle, & diligere. Deus autem vult creaturas exiſtentes, non ſolùm volitione inefficaci, eis inefficaciter deſiderando aliqua bona, & gaudendo de earum exiſtentia, & de alijs bonis earum; ſed etiam volitione efficaci decernendo, eas producere, & conſeruare, & eis alia bona conferre.

His ſuppoſitis ſupereſt cõtrouerſia, an Deus vellit, & amet creaturas purè poſsibiles; & nõ procedit de illis ſecundũ eſſe eminẽtiale, quod habent in Deo; quia vt ſic, non ſunt creaturę; ſed ſunt ipſe Deus, ac proinde, vt ſic diliguntur dilectione, qua ſe ipſum diligit; ſed

ſed procedit de creaturis poſsibilibus, ſecundũ eſſe proprium reale poſsibile ipſarũ, quòd obijcitur intellectui diuino, an ſcilicet eas diligat, & amet, ſicut eas cognoſcit ſcientia ſimplicis intelligentiæ.

Alex. 1. p. q. 34. num. 4. Bonauen. in 1. d. 45. art. 1. Gonz. diſp. 52. Alb diſput. 5. ſect. 4. & alij plures docẽt Deum, nõ amare creaturas purè poſsibiles. In quòd inclinat S. Th. q. 19. ar. 3. & 6. Et 1. contra Gent. c. 181. & id ſignificari videtur in illo Pſ. 113. *Omnia quæcũque voluit fecit*. Ergo cũ, nec fecerit, nec facturus ſit purè poſsibilia, nõ ea voluit, & ratione poteſt probari; quia nulla volũtas poteſt ferri affectu proſequutionis, niſi in bonũ; ſed creaturæ purè poſsibiles, ſeu nunquam futuræ, non ſunt bonæ; quia nulli ſunt conuenientes, & ſanè ſi eſſent bonæ, eſſent tales per ſuam eſſentiam: quia non habent exiſtentiam; ſed tantum eſſentiam, eſſe autem bonum per eſſentiam ſoli Deo conuenit.

Scotus verò in 3. diſtinct. 32. quęſt. vnica, Vazquez diſput. 24. & 79. cap. 2. Herice diſput. 18. capit. 1. Faſolus quæſt. 19. art. 2. & 3. Ruiz diſput. 6. ſection. 2. Mæratius diſput. 31. & Alarcon diſp. 3. c. 3. docent, Deum velle, & amare creaturas purè poſsibiles, & merito; quia res poſsibiles, quanuis nunquam futuræ, ſunt re ipſa bonæ. Ergo poſſunt à Deo affectu, ſaltem inefficaci proſequutionis amari. Conſequentia patet, antecedens autem probatur; quia res purè poſsibiles, ſunt vera entia realia, quanuis poſsibilia: Ergo re ipſa ſunt bonæ; quia omne ens reale eſt bonum. Et confirmatur idem antecedens. Primò; quia bonitas rei, idem eſt, quod integritas: ſed res purè poſsibilis eſt integra, aut ſe ipſa, ſi ſit ſimplex, aut ſuis partibus, ſi ſit compoſsita. Ergo eſt bona: & confirmatur ſecundo: quia res ſunt bonæ ſua exiſtentia: ergo & ſua eſſentia; quia exiſtentia eſt idem omnino cum eſſentia: ſed rebus poſsibilibus conuenit eſſentia: Ergo & exiſtentia, quanuis non actualis; ſed poſsibilis: Ergo & bonitas, quæ quaſi paſsio conuenit exiſtentiæ, & eſſentiæ.

Verum eſt, quòd ſicut rebus purè poſsibilibus, non conuenit eſſentia, & exiſtentia niſi ſub eſſe poſibili; quia non ſunt aliquid quaſi ſubiectiuè in rerum natura, exiſtens cui conueniat poſsibilitas; ſed tantùm ſunt obiectiuè: quia ſunt obiecta Diuinæ Omnipotentię: quia ab ea fieri poſſunt. Ita etiam non conuenit illis bonitas, niſi ſub eſſe poſsibili: quia tamen à Deo actu cognoſcuntur, & ita ei obijciuntur, ac ſi eſſent actu præſentes, & exiſtentes; ideò poſſunt à Deo actu diligi, & amari, ac ſi eſſent actu præſentes, & exiſtentes: quia illud idẽ omnino eſſe, quod haberent, ſi actu producerentur, eſt poſsibile, & obijcitur intellectui diuino: poſſunt

autem à Deo amari affectu gaudij de eis gaudendo, & ſibi ipſis tanquam fini *cui*; quia ſibi ſunt vtiles, nempè ad oſtenſionem ſuæ Omnipotentiæ, cuius ſunt obiecta, & etiam ipſis met, gaudendo quod ſint poſsibiles, & etiam affectu deſiderij inefficacis, eis deſiderando inefficaciter exiſtentiam.

Illud ergo Pſal. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit*, pro aduerſarijs adductam intelligendum eſt de volitione efficaci, qua voluit aliquid facere: quia loquendo de hac verum eſt, quod fecit omnia, quæ voluit facere; quia eius voluntate efficaci nullus reſiſtere poteſt. Et de eadem voluntate efficaci poteſt explicari Sanctus Thomas, quando inſinuat creaturas nunquam futuras, non diligi à Deo: quod non tollit poſſe diligi à Deo affectu, inefficaci proſequutionis.

Et ad rationem aduerſariorum reſpondemus, concedendo voluntatem, non poſſe ferri affectu proſequutionis, niſi in bonum: negamus tamen creaturas purè poſsibiles, non eſſe bonas. Et ad priorem probationem negamus nulli eſſe conuenientes: quia verè ſunt vtiles, & conuenientes Deo ad oſtenſionem ſuæ Omnipotentię; & quanuis, vt purè poſsibiles nulli eſſent conuenientes, & conſequenter, vt ſic non eſſent bonæ bonitate relatiua: eſſent tamen bonitate abſoluta, ſeu tranſcendentali: quia etiam, vt ſic ſunt integrę, & perfectæ, & conſequenter bonæ bonitate abſoluta, & ita poſſunt amari, amore proſequutionis inefficaci, tàm deſiderij, quàm gaudij.

Et ad poſteriorem probationem reſpondèmus, creaturas purè poſsibiles ſua eſſentia, eſſe bonas bonitate poſsibili, ſicut ſua eſſentia ſunt entia poſsibilia, & eadem eſſentia, ſi actualiter produceretur, eſſent bonæ bonitate actuali, aliter tamen quam Deus; quia Deo ex vi ſuæ entitatis, & non aliunde conuenit bonitas abſoluta, actualis, ſicut etiam exiſtentia, & reliqua attributa: & ideò ei repugnat non eſſe actualiter bonum: creaturæ verò, quanuis neceſſariò ſint bonæ bonitate poſsibili, non tamen actuali: & quia poſſunt non produci; & quia poſtquam productè ſunt, poſſunt deſtrui, & anihilari.

DIF-

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Deus poſitiuè velit non eſſe actuale rerum, quas non eſt producturus?

SVpponimus in quo omnes conueniunt, Deum poſsitiuè velle eſſe rem, quem futura eſt; quia ſua volitione eſt cauſa eſſe actualis cuiuſcumque rei.

Eſt tamen difficultas, an etiam poſsitiuè velit non eſſe rẽ, quæ non eſt futura, ita vt ſicut quãdo aliquem præuenit ſuo auxilio, vult eum præuenire, etiam quando non præuenit, velit non præuenire.

Ferrara primo contra Gentes, cap. 81. & alij docent Deum, circa non eſſe actuale rerum poſsibilium, quas nunquam producturus eſt, nullum habere actum poſsitiuum, quo velit tale non eſſe earum: quia in eo non eſſe actuali rerum, nulla eſt ratio boni, in quod voluntas Dei poſsit poſsitiuè ferri: quia bonum eſt paſsio entis ei ſoli conueniens.

Scotus verò in 1. diſt. 43. q. 1. Vazq. diſp. 79. Heric. diſt. 19. c. 5. Mçratius diſp. 31. ſect. 1. Ruyz diſp. 8. ſect. 3. & Alarcon diſp. 3. cap. 5 docent voluntatem Dei poſsitiuè velle, non eſſe actuale rerũ, quas non eſt futurus.

Nos tamen exiſtimamus, hanc poſteriorem ſententiam eſſe veram, quoad affectum inefficacem, & priorem tantum, quoad affectum efficacem. Et in primis, quòd Deus affectu inefficaci, tàm deſiderij, quàm gaudij poſsit ferri in quolibet, non eſſe actuale rei: probatur; quia in quolibet non eſſe actuali rei, reperitur aliqua ratio boni congruentis, pertinentis, vel ad iuſtitiam punitiuam Dei, vel ad eius miſericordiam, vel ad beneuolentiam erga creaturas, vel ad fidelitatem, vel ad aliud attributum Dei: ergo voluntas Dei ferri poteſt poſsitiuè in tale, non eſſe actuale ſub ea ratione boni affectu inefficaci, vel deſiderij in perſeuerantiam illius, non eſſe, vel gaudij, vel amoris in eius quaſi exiſtẽtiam, ſed an de facto feratur, dicemus diſp. 3. dif. 1.

Vnde ad fundamentum prioris opinionis reſpondemus, quòd quanuis in non eſſe actuali rerum, non reperiatur bonitas, quæ eſt paſsio entis, & ſita eſt in integritate rei: reperitur tamẽ ratio boni, aut honeſti, aut delectabilis, aut vtilis, imò etiam omnium horum trium ſimul, ratione cuius Deus poteſt in eo complacere; quia adeſt, aut deſiderare, quod perſeueret.

 Dein-

Deinde quod Deus affectu efficaci, non feratur in non eſſe actuale rerum numquam futurarum, probatur; quia ad non eſſe actuale rerum, ſeu ad eas non producendas, non eſt neceſſarium in Deo decretum, quo efficaciter decernat, non producere illas; quia ad eas non producendas ſufficit, quòd non habeat decretum, ſeu voluntatem efficacem producendi illas: quia abſque hac voluntate efficaci, produci non poſſunt: ergo non eſt in Deo admittenda, vt pote ſuperflua: imò videtur Deo impoſsibilis, & nō ſolū; quia eſt ſuperflua; ſed etiam, quia tali voluntati efficaci deficit obiectū; quia non eſt quid ea fieri poſsit; quia illud non eſſe actuale, nō fit, ſed potius res eſt, quæ non fit.

Ad hoc autem, quòd Deus intendat aliquem finem oriundum, ex non eſſe actuali rei, vt ſæpè intendit ſufficit carentia voluntatis efficacis producendi rem, ex cuius non eſſe actuali, oritur finis intentus, vt quando Deus non confert alicui peculiarem lucem in operando, vt cognoſcat non à ſe ipſo, ſed à Deo illam habere; tunc ad inventionem dictæ cognitionis ſufficit, quod in Deo non ſit voluntas efficax dandi illam peculiarem lucem; quia non exiſtente ea voluntate efficaci, ponitur ipſum medium vtile ad finem intentum, & ad ſummum requiritur affectus inefficax, quò Deus, aut deſi deret carentiam peculiaris luces, aut in ea complaceat, & non requi ritur affectus efficax.

Addimus, quòd quanuis Deus poſſet affectu efficaci ferri, in quod libet non eſſe actuale rerum, non poſſemus cum fundamento abſq; diuina reuelatione affirmare, quod de facto, ſic feratur in illud: quia ex vna parte Deum de facto ferri, eo affectu, aut non ferri, penderet, ex ſua libertate, & ex altera, ipſum, non eſſe actuale, non ſufficeret ad id affirmandum; quia res eodem modo eſſet, non futura ſola negatione dicti affectus efficacis faciendi illam, abſque affectu, ſeu decreto poſsitiuo, non faciendi illam, ac ſi eſſet decretum poſsi tiuum illam non faciendi.

Et ob rationes dictas exiſtimamus Deum, circa non eſſe rerum, quæ exiſtunt, vel extiterunt, non ferri affectu efficaci; quia abſque tali affectu poſſunt deſtrui, ſola ceſſatione affectus efficacis, quo eas conſeruat, vel conſeruabat: ferri tamen poſſe, circa illud affectu inefficaci, vel deſiderij, antequam illud non eſſe adſit, vel gaudij, vel amoris, quando iam adſit; quia in eo non eſſe reperitur aliqua ratio boni proportionati ad dictos affectus inefficaces.

Cætera autem, quæ dicta ſunt de carentia affectus efficacis, & de affectu inefficaci, circa non eſſe actuale rerum, nunquam futurarum

rum ſua proportione ſunt accommodanda carentiæ affectus efficacis, & affectui inefficaci, circa non eſſe actuale rerum, quæ exiſtunt, aut extiterunt.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm Deus velit mala affectu proſequutionis?

SVpponimus mala eſſe in triplici differẽtia; quia alia ſunt mala naturæ, vt calor ipſi aquæ, & ægritudo homini, & alia ſunt mala pœnæ, vt punitio: & alia ſunt mala culpæ, vt peccata.

Hoc ſuppoſito conueniunt DD. Deum nullum malum poſſe velle, actu proſequutionis, niſi vt eſt aliqua ratione bonũ, ſiue actu proſequutionis, ratione noſtra eodẽ, ſiue ratione noſtra diſtincto, & priore, ex quo proſequutio illa mali, vt mali oriatur, iuxta ea, quæ diximus diſp. 1. dif. 4. quia ſolùm bonum eſt omnino appetibile affectu proſequutionis.

Eſt tamẽ difficultas, an Deus poſsit velle affectu proſequutionis quodcunq; malum, vt eſt aliqua ratione bonum, ſaltem radicaliter.

Circa quã cõueniunt primo DD. Deum velle omnia mala poſitiua naturæ; quia ex vna parte non ſunt mala culpæ, & ex alia ſunt Phyſicè bona. Poſſe etiam velle malum conſiſtens in non eſſe actuali affectu inefficaci, & non poſſe efficaci diximus difficul. præcedenti.

Conueniunt ſecundò, Deum etiam poſſe velle mala pœnæ, vt conſtat ex illo Deuth. 32. *Congregabo ſuper eos mala*. Et ex illo Hierem. 6. *Ego adducam mala ſuper populum iſtum*. Et ratione probatur; quia ex vna parte malum pœnæ, vt ſic, non eſt malum culpæ, & ex altera eſt bonum Phyſicè, quando eſt poſitiuum, vt aduſtio, & etiam eſt honeſtum: quia ſaltem eſt actus iuſtitię punitiuę, & quando eſt negatiuum, vt deſtructio, ſaltem eſt bonum honeſtum, pertinens ad dictam iuſtitiam.

Eſt tamen diffic. an Deus vellit malum culpæ, ſeu peccatũ, vt peccatum, id eſt, malitiam ipſam: quia Deum velle actum peccati: imò efficaciter negari non poteſt: quia ad ipſum cõcurrit. Quod autem quanuis ad ipſum concurrat, non concurrat ad malitiam moralem, ſeu culpam ipſam, dicimus Tract. de peccatis diſp. 6 dif. 4.

Circa diffic. ergo non defuerunt hęretici, qui affirmauerint Deum etiam velle malitiã ipſam moralem, vt eſt bona, v. g. vt eſt vtilis ad pœnitentiam, & ad humilitatem ipſius peccantis.

Catholici tamen conſtanter affirmant Deum non poſſe velle peccatum, vt peccatum formaliter, ſeu malitiam ipſam. Ita S. Th. q 19. ar. 9. Mæratius in eo art. dub. 3. Ruyz. diſp. 26. ſect. 1. & Alarcon diſp. 3. cap. 6. quòd ſatis ſignificatur Pſalm. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es.* Et Sapien. 4. *Odio ſunt Deo impius, & impietas eius.* Et definitum videtur in Concilio Arauſicano cap 23. & in Triden. ſeſ. 6 cap. 6. & ratione conſtat: quia Deus nequit approbare, neque deſiderare, & multo minus efficaciter velle, quod eſt inhoneſtum; peccatum autem formaliter, ſeu pro malitia morali nullo fine, neque pœnitentiæ, neque humilitatis, neque alio poteſt deſinere eſſe inhoneſtum: quia peccatum formaliter eſt eſſentialiter inhoneſtum: imò eſt in honeſtas ipſa; ergo Deus nequaquam poteſt illud affectu aliquo proſequutionis velle, neque approbationis, & complacentiæ, neque deſiderij.

Quòd autem peccatum, vt peccatum nequeat in ſe à Deo appeti, adhuc, vt pœna, quamuis poſſit aliquid antecedens ad peccatū, in pœnam prioris peccati, vt negatio auxilij efficacis: qua dicitur permittere peccatum, & etiam aliquid conſequens ad peccatum ipſum in pœnā ipſius, vt infamia, aut infirmitas, aut mors latè dicim. Tract. de Peccatis diſp. 8. dif. 7.

DISPVTATIO TERTIA.

De neceſsitate, & libertate voluntatis diuinæ.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Deus non ſolùm ſe ipſum diligat neceſſario, ſed etiam creaturas?

Circa hanc difficultatem ſupponimus vnum, & quærimus aliud, ſupponimus Deum ſe ipſum neceſſario diligere, & non ſolùm neceſſario, quoad ſpecificātem, ſed etiam quoad exercitium, in quo Doctores conueniunt.

Et in primis quòd ſe ipſum diligat neceſſario, quoad ſpecificationem, id eſt, quòd ita ſe habent, aut diligat, vt nequeat ſe odio habere: probatur; quia in Deo reperitur, & apparet infinita ratio boni, & nulla in eo reperitur, neque apparet ratio mali, neque apparere poteſt. Ergo Deus, ita ſe diligit, vt ſe nequeat odio habere; quia odium

odium ſeu fuga tantum reſpicit malum, quòd autem etiam ſe diligat neceſſario, quoad exercitium, id eſt, quòd ita ſe habeat, vt nequeat à ſui dilectione ceſſare: probatur; quia in exercitio diligēdi ſeipſum, qui eſt ſummè bonus, nulla apparet, neque apparere poteſt ratio mali: ſicut ex eo actus ſubiti noſtræ voluntatis ſunt neceſſarij quoad exercitium; quia in ipſorum exercitio ob ſubitam conſiderationem nulla apparet ratio moleſtiæ, neque alius mali.

Quærimus autem, an Deus neceſſario velit, & diligat creaturas.

Circa quòd certum eſt Deum amore, & volitione efficaci non neceſſario: ſed omnino libere diligere creaturas; quia eas diligere efficaciter nihil aliud eſt, quàm efficaciter velle eas efficere: Deus autē nihil efficit neceſſario, ſed libere, vt conſtat ex illo Pſalm. 93. *Deus vltionum libere egit*: ergo non neceſſario, ſed liberè diligit, ſeu vult creaturas volitione efficaci; quia ſi volitione efficaci eas diligeret neceſſariò, eas neceſſariò efficeret; quia ea volitione, vtpote efficaci, non poſſet non efficere creaturas, vnde non ſolùm efficere creaturas eſt Deo liberum, ſed etiam ipſum velle efficax efficiendi illas, vt ſignificatur ad Epheſ. 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.*

Si ergo Deus liberè vult efficaciter creaturas efficere quæcunque ſint, potuit non velle efficere meliores eis, quas de facto efficere voluit, & de facto non voluiſſe; quanuis potuerit, credimus, de quo diximus tract. de attributis, diſp. 11.

Ita tamen voluntas Dei eſt libera ad efficaciter volendum efficere creaturas, vt tantum ſit libera abſolutè, ſeu in ſenſu diuiſo; quia ex ſuppoſitione, ſeu in ſenſu compoſito, quòd velit, neceſſario vult: imò tunc non ſolùm hac neceſsitate concomitante, qua omne quod eſt, quando eſt neceſſe eſt eſſe, ſed etiam neceſsitate immutabilitatis moralis; quia quod ſemel efficaciter Deus vult, non poteſt non ſemper velle, & in eo perſeuerare quouſque fiat, quòd ſemel efficaciter voluit, de quo diximus diſp. 1. diffic. 3.

Hæc autem volitio efficax, qua Deus vult efficere creaturas, terminatur ad eas, vt exiſtentes, tanquam in finem, *qui ſeu cuius gratia*, ſicut effectio ipſa, quam Deus efficaciter vult, terminatur ad eas, vt exiſtentes, tanquam ad terminum *qui*; ipſas verò, vt poſsibiles reſpicit, tanquam finem *cui*; quia eis, vt poſsibilibus vult efficaciter actualem exiſtentiam; ea tamen volitio non eſt propriè beneuolentiæ earum; quia in eo ſtatu ſunt incapaces illius.

Eſt tamen difficultas an amor inefficax, quo Deus amat creaturas poſsibiles, ſiue numquam futuras, ſiue ſi futuras, præciſſa tamen

men ab exiſtentia actuali ſit neceſſarius an liber.

Valentia quæſt.19.punct.2.& 3. Nauarrete controuerſ.3.Machim diſp.40.ſect.2.& Gonçalez diſp 32.ſect.2.docent amorem hunc inefficacem,quo Deus diligit creaturas purè poſsibiles,nõ eſſe neceſſarium quoad exercitium, ſed liberũ; quia in creaturis poſsibilibus non eſt infinita bonitas;quia ſunt entitates finitæ, néq; ſunt Deo neceſſariæ ad eſſe ipſius;quia Deo nihil intrinſecũ deficeret; quanuis nulla creatura eſſet poſsibilis;quia Deus eſt ens magis neceſſarium, quã creaturę poſsibiles:ergo voluntas Dei nequit neceſſario quoad exercitium ferri in creaturas poſsibiles amore aliquo, adhuc ineffica ci;quia neque voluntas humana deliberatè procedens,fertur neceſſariò quo ad exercitium,niſi in ſumum bonũ: imó & ipſi voluntati neceſſarium ad ſuum eſt,quale eſt ſolus Deus.

Vazq.verò,diſp 79.cap.2.Arrubal diſp.12.cap.3.Heric.diſput.18. cap.1.Ruiz diſp.6.Mæratius diſp.31.ſect.3.& Alarcon diſput.3.c.4. docent Deum amore ſimplici,ſeu efficaci non liberè, ſed neceſſario etiam quo ad exercitium diligere, ſeu velle creaturas poſsibiles. Et meritò;quia eſſentia diuina ex ſe ipſa,abſq; actu aliquo elicito præhabet,quód ſit infinita actualis volitio, & amor ineffieax,infinitus qui dem omni modo; nempè quaſi intenſiuè, & extenſiuè,ſicut etiam quod ſit cognitio actualis omni modo infinita: ergo nequit non eſſe volitio,& amor ſimplex cuiuſcumque obti boni,quod reperiatur,& ſit ſicut nequit non eſſe cognitio cuiuſcũque viri, quod reperiatur & ſit:ergo nequeunt nõ eſſe volitio,& amor ſimplex creaturarũ poſsibilium,quia iſtę ſupponuntur bonæ bonitate proportiona:a amori ſimplici,qui verſatur circa bonum ſecundũ ſe,prout abſtrahit à pręſente,& futuro:& etiam ſimplici gaudio,ſeu complacentiæ quæ ver ſatur circa bonum vt præſens,quia creaturæ poſsibiles nunc, ſeu de præſenti ſunt poſsibiles:ergò Deus neceſſariò quo ad exercitium diligit creaturas poſsibiles,& in eis complacet.

Et ob eandem rationem,Deus nequit non diligere,& gaudere ſim plici affectu in non eſſe actuali rerum, quas non eſt producturus ſub ea ratione,qua eſt,& ſupponitur bonum;quia ſcilicet eſt infinita dile ctio,& gaudiũ,ac proinde nequit,non diligere tale nõ eſſe, & de eo, vt pręſens eſt gaudere. Vnde voluntas diuina affectu ſimplicis amoris,& gaudij,non ſolum poteſt ferri in non eſſe actuale poſsibilẽ; ſed etiam de facto fertur;quia fertur neceſſario quoad exercitium.

Et ob eandem rationem Deus neceſſariò diligit, & cõplacet ſimplici affectu in creaturis futuris, & in præſentibus ſuppoſita earũ futuritione,& præſentia;quia ea ſuppoſita,eſſentia diuina,quę eſt omnino infinita dilectio, & cõplacentia,nequit nõ eſſe ſimplex dilectio,

& com,

& complacentia boni, quòd iam ſupponitur futurũ, aut præſens: ſecus eſt de affectu efficaci; quia hic tendit ad efficiendã rem, quæ non ſupponitur efficienda ad ipſum affectum; quia per ipſum, tanquã per cauſam eſt efficienda, & non tẽdit ad illã poſsibiliter efficiendã: quia ſupponitur talis ad ipſum affectũ efficacẽ, ac proinde eſſentia diuina quanuis præhabeat, quod ſit volitio efficax, ſeu effectiua quãtum eſt, ex ſe; non tamen quod ſit volitio efficiens, & conſequenter quanuis neceſſariò ſit effectiua non tamen eſt neceſſario efficiens, ſed liberè: quia effectio non ſupponitur ad ipſam, ſed per ipſam fit. Et idẽ exiſtimamus de deſiderio ſimplici, quòd ſcilicet pro libertate Dei feratur in ſuum obiectum; quia ſcilicet non ſupponit illud efficiendum, ſed tendit in illud, vt fiat, quanuis inefficaciter tendat.

Ad rationẽ ergo aduerſariorũ reſpondemus, quòd quanuis in creaturis poſsibilibus non ſit infinita bonitas, neque ſint Deo neceſſariæ, vt ipſe ſit, in eas tamẽ omnino neceſſario fertur ſimplici affectu proſecutionis ob rationum dictam; quia ſcilicet ipſe ſeu ſua eſſentia ob ſuam omnimodam infinitatẽ in ratione volitionis, nequit nõ eſſe volitio cuiuſcunque boni, quanuis finiti, & Deo non neceſſarij, vt ſit voluntas verò creata, non eſt infinita volitio: imò neque eſt volitio, ſed vult volitione finita, & effecta ab ipſa voluntate, in cuius exercitio circa aliud bonum, quam circa ſummum, & clarè viſum poteſt inuenire rationem moleſti, aut impeditiui alterius affectus, aut aliã rationem mali: ob quã retrahi poteſt à volitione cuiuſcumque boni, etiam ſummi quando hoc non eſt clarè viſum.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm decretum Dei ſit aliquid intrinſecè exiſtens in ipſo?

EX dictis difficultatibus præcedentibus conſtat, Deum non ſolum liberè efficere creaturas, quas efficit, ſed etiam liberè velle efficaciter eas efficere: eſt ergo difficultas Dei, han hoc velle efficax liberũ Dei (quòd dicitur decretum) ſit aliquid Deo intrinſecum.

Circa hanc difficultatem Doctores communiter conueniunt hoc velle efficax liberum Dei, quo liberè efficaciter vult effectionẽ creaturarũ, quas efficit non includere intrinſicè in ſe ipſo effectionẽ ipsã creaturarum, neque aliud Deo extrinſecum adhuc vt partẽ, & cõplementum & meritò primo. quia ea volitio Dei ſecundum ſe totam eſt cauſa ipſius effectionis creaturarum: ergo ſecundum ſe totã præſupponitur ad effectionẽ creaturarũ. Secũdo, quia ſecundũ ſe totã eſt vitalis: ergo neque effectione ipſa, neq; alio extrinſeco eſſentialiter, ſeu

ſeu intrinſice completur, quia nullum Deo extrinſecum eſt ipſi vitale.

Et ob eaſdem duas rationes dicta volitio efficax diuina, prout eſt in ſe, nō includit intrinſicè reſpectus rationes ad res volitas, adhuc, vt complementum ipſius volitionis; quia ſcilicet hic reſpectus rationis non eſt vitalis, & quia non conducit, vt principium reale ad effectionem creaturarum, & etiam quia; Deus re ipſa quacunque fictione ſecluſa vult efficaciter efficere creaturas: verum eſt id, quo Deus tanquam volitione efficaci vult efficere creaturas, non poſſe à nobis concipi, niſi cum reſpectu rationis ad ipſas creaturas volitas, tanquam ad effectum, & conſequenter, tanquam ad aliquid poſterius ipſa volitione; quia ea volitio à nobis concipitur inſtar noſtræ volitionis efficacis, quæ eſſentialiter reſpicit rem volitam, tanquam effectum, & quid poſterius reſpectus; enim relationis, ſeu habitudinis tranſcendentalis imbibitæ in eſſentia relati tranſcēdentalis, præſertim cauſæ, & cauſalitatis, non præſupponit ſuum terminū, & ideò terminus non eſt fundamentum illius, quamuis terminus relationis prædicamentalis ſit prior ipſa relatione, & fundamentum illius; quāuis relatio prædicamentalis ſit relatio cauſæ ad effectum: fundamentum ergo dicti reſpectus rationis, eſt volitio diuina neceſſaria, prout liberè applicata, ſeu terminata à Deo ad ipſas creaturas, vt ſtatim dicemus.

Ita tamen intrinſecum Dei, ſeu perfectio intrinſeca Dei, qua ſola, & nullo alio ipſi extrinſeco Deus liberè decernit efficere creaturas, vt ea perfectio non ſit libera Deo, ſeu ita Deo conueniens, vt potuerit ab æterno ei non conuenire, ſed eſt omnino neceſſaria, in quo contra Caietan. quæſt. 19. art. 2. conueniunt communiter Doctores: primo; quia omnis perfectio intrinſeca Dei, nequit non eſſe Deus, vt conſtat ex ſumma ſimplicitate Dei, quoad prædicata eſſentialia, qualis eſt volitio efficax, quòd autem eſſe Deus, ita neceſſariò eſt, vt non potuerit non eſſe. Secundò, quia ſi ea perfectio, qua Deus libere vult, eſſet ita libera, vt potuerit non eſſe in Deo, non poſſet nō diſtingui re ipſa formaliter ab ipſo Deo, (quòd repugnat ſimplicitati Dei) quia idem non poteſt ſeparari re ipſa à ſe ipſo; dicta ergo perfectio diuina intrinſeca Deo, eſt in ipſo omnino neceſſaria; quia re ipſa eſt idem omnino, quòd eſſentia diuina quæ ipſi Deo eſt actualis, & ſumma volitio ſicut etiam eſt ipſi ſumma & actualis cognitio.

Supereſt ergo maxima, & nunquam ſuperata difficultas quomodo ſcilicet Deus non neceſſario, ſed liberè vellit efficaciter, ſeu decernat efficere creaturas, ſi nihil aliud quam eſſentia diuina, quæ ſibi eſt omnino neceſſaria eſt, ſibi volitio efficax efficiendi creaturas.

Circa

Circa difficultatem ſunt, qui primo reſpondeant, quòd quamuis volitio efficax diuina creaturarum ſit formaliter ſita in ſola entitate diuina, quæ neceſſario conuenit eo nihilominus ea volitio eſt Deo libera, & contingens, & potuit Deo deficere; quia ſita eſt formaliter in entitate, ſeu eſſentia diuina, non ſecundum ſe, quæ vt ſic non poteſt dificere, ſed in eſſentia diuina, vt eſt virtualis productio vitalis ponderis, ſeu inclinationis in rem amatam, & quia hæc virtualis productio vitalis, in qua volitio formalis creaturarum formaliter conſiſtit, potuit pro libertate Dei deficere, ideò efficax volitio formalis diuina creaturarum eſt Deo libera & contingens, & potuit Deo deficere.

Hæc tamen prima reſponſio nobis diſplicet primo; quia ſi volitio diuina formalis efficax creaturarum, ſita eſt formaliter in prædicato intrinſeco Dei, vt ſupponitur, & benè ab his Doctoribus, nequit eſſe libera, & contingens, ſeu defectibilis; quia nullum prædicatum Deo intrinſecum, in ipſo formaliter exiſtens, poteſt ipſi Deo dificere; quia eſt ſummè neceſſarium, & indefectibile vtpote Deus ipſe. Secundo diſplicet dicta reſponſio quo ad id, quòd in ea ſupponitur; nempè dictam volitionem diuinam, ſitam eſſe in productione virtuali ponderis in rem volitam; quia ſi volitio diuina ſecundum ipſos conſtituitur in productione ponderis; quia volitio creata in ſimili productione conſiſtit, ſicut ea productio ſecũdum ipſos in Deo, non eſt formalis ſed tantum virtualis, in Deo non erit volitio formalis, ſicut neque formalis productio ponderis, quòd eſt falſum ſicut quòd in Deo non ſit intellectio formalis.

Si ergo eſſentia diuina, adhuc vt eſt volitio nequit deficere, eſſentia diuina ſecundum ſe non erit virtualiter diſtincta à ſe ipſa, vt eſt volitio, vt falſo ſupponitur ab his Auctoribus; quia eſſentiæ diuinæ, & volitioni diuinæ, non conueniunt re ipſa prædicata contradictoria, ſicut conueniunt eſſentiæ diuinæ, & relationi diuinæ; quia eſſentiȩ diuinæ conuenit re ipſa communicari alteri perſonæ, & non relationi diuinæ, ob quod, & non ob aliud eſſentia diuina, & relatio diuina dicuntur diſtingui realiter virtualiter, ſeu æquiualenter; quia quoad ea prædicata contraditoria æquiualent duabus rebus creatis diſtinctis, eſſentiæ autem diuinæ ſecundum ſe, & eidem, vt eſt volitio eſſentialis, non conueniunt re ipſa duo prædicata contradictoria; quia ſi aliqua maximè, quòd vt eſſentia ſecundum ſe, non poteſt deficere, & quod eadem, vt eſt volitio deficere poſsit: hoc autem poſterius, nequit Deo conuenire, vt iam diximus, cum nullum prædicatum diuinum exiſtens formaliter in Deo, qualiter exiſtunt omnia diuina prædicata intrinſeca poſsit modo aliquo deficere in ipſo;

quia

ſeu intrinſice completur, quia nullum Deo extrinſecum eſt ipſi vitale.

Et ob eaſdem duas rationes dicta volitio efficax diuina, prout eſt in ſe, nō includit intrinſicè reſpectus rationes ad res volitas, adhuc, vt complementum ipſius volitionis; quia ſcilicet hic reſpectus rationis non eſt vitalis, & quia non conducit, vt principium reale ad effectionem creaturarum, & etiam quia; Deus re ipſa quacunque fictione ſecluſa vult efficaciter efficere creaturas: verum eſt id, quo Deus tanquam volitione efficaci vult efficere creaturas, non poſſe à nobis concipi, niſi cum reſpectu rationis ad ipſas creaturas volitas, tanquam ad effectum, & conſequenter, tanquam ad aliquid poſterius ipſa volitione; quia ea volitio à nobis concipitur inſtar noſtræ volitionis efficacis, quæ eſſentialiter reſpicit rem volitam, tanquam effectum, & quid poſterius reſpectus; enim relationis, ſeu habitudinis tranſcendentalis imbibitæ in eſſentia relati tranſcēdentalis, præſertim cauſæ, & cauſalitatis, non præſupponit ſuum terminū, & ideò terminus non eſt fundamentum illius, quamuis terminus relationis prædicamentalis ſit prior ipſa relatione, & fundamentum illius; quāuis relatio prædicamentalis ſit relatio cauſæ ad effectum: fundamentum ergo dicti reſpectus rationis, eſt volitio diuina neceſſaria, prout liberè applicata, ſeu terminata à Deo ad ipſas creaturas, vt ſtatim dicemus.

Ita tamen intrinſecum Dei, ſeu perfectio intrinſeca Dei, qua ſola, & nullo alio ipſi extrinſeco Deus liberè decernit efficere creaturas, vt ea perfectio non ſit libera Deo, ſeu ita Deo conueniens, vt potuerit ab æterno ei non conuenire, ſed eſt omnino neceſſaria, in quo contra Caietan. quæſt. 19. art. 2. conueniunt communiter Doctores: primo; quia omnis perfectio intrinſeca Dei, nequit non eſſe Deus, vt conſtat ex ſumma ſimplicitate Dei, quoad prædicata eſſentialia, qualis eſt volitio efficax, quòd autem eſſe Deus, ita neceſſariò eſt, vt non potuerit non eſſe. Secundò, quia ſi ea perfectio, qua Deus libere vult, eſſet ita libera, vt potuerit non eſſe in Deo, non poſſet nō diſtingui re ipſa formaliter ab ipſo Deo, (quòd repugnat ſimplicitati Dei) quia idem non poteſt ſeparari re ipſa à ſe ipſo; dicta ergo perfectio diuina intrinſeca Deo, eſt in ipſo omnino neceſſaria; quia re ipſa eſt idem omnino, quòd eſſentia diuina quæ ipſi Deo eſt actualis, & ſumma volitio ſicut etiam eſt ipſi ſumma & actualis cognitio.

Supereſt ergo maxima, & nunquam ſuperata difficultas quomodo ſcilicet Deus non neceſſario, ſed liberè vellit efficaciter, ſeu decernat efficere creaturas, ſi nihil aliud, quam eſſentia diuina, quæ ſibi eſt omnino neceſſaria eſt, ſibi volitio efficax efficiendi creaturas.

Circa

Circa difficultatem ſunt, qui primo reſpondeant, quòd quanuis volitio efficax diuina creaturarum ſit formaliter ſita in ſola entitate diuina, quæ neceſſario conuenit eo nihilominus ea volitio eſt Deo libera, & contingens, & potuit Deo deficere; quia ſita eſt formaliter in entitate, ſeu eſſentia diuina, non ſecundum ſe, quæ vt ſic non poteſt dificere, ſed in eſſentia diuina, vt eſt virtualis productio vitalis ponderis, ſeu inclinationis in rem amatam, & quia hæc virtualis productio vitalis, in qua volitio formalis creaturarum formaliter conſiſtit, potuit pro libertate Dei deficere, ideò efficax volitio formalis diuina creaturarum eſt Deo libera & contingens, & potuit Deo deficere.

Hæc tamen prima reſponſio nobis diſplicet primo; quia ſi volitio diuina formalis efficax creaturarum, ſita eſt formaliter in prædicato intrinſeco Dei, vt ſupponitur, & benè ab his Doctoribus, nequit eſſe libera, & contingens, ſeu defectibilis; quia nullum prædicatum Deo intrinſecum, in ipſo formaliter exiſtens, poteſt ipſi Deo dificere; quia eſt ſummè neceſſarium, & indefectibile vtpote Deus ipſe. Secundo diſplicet dicta reſponſio quo ad id, quòd in ea ſupponitur; nempè dictam volitionem diuinam, ſitam eſſe, in productione virtuali ponderis in rem volitam; quia ſi volitio diuina ſecundum ipſos conſtituitur in productione ponderis; quia volitio creata in ſimili productione conſiſtit, ſicut ea productio ſecũdum ipſos in Deo, non eſt formalis, ſed tantum virtualis, in Deo non erit volitio formalis, ſicut neque formalis productio ponderis, quòd eſt falſum ſicut quòd in Deo non ſit intellectio formalis.

Si ergo eſſentia diuina, adhuc vt eſt volitio nequit deficere, eſſentia diuina ſecundum ſe non erit virtualiter diſtincta à ſe ipſa, vt eſt volitio, vt falſo ſupponitur ab his Auctoribus; quia eſſentiæ diuinæ, & volitioni diuinæ, non conueniunt re ipſa prædicata contradictoria, ſicut conueniunt eſſentiæ diuinæ, & relationi diuinæ; quia eſſentię diuinæ conuenit re ipſa communicari alteri perſonæ, & non relationi diuinæ, ob quod, & non ob aliud eſſentia diuina, & relatio diuina dicuntur diſtingui realiter virtualiter, ſeu æquiualenter; quia quoad ea prædicata contraditoria æquiualent duabus rebus creatis diſtinctis, eſſentiæ autem diuinæ ſecundum ſe, & eidem, vt eſt volitio eſſentialis, non conueniunt re ipſa duo prædicata contradictoria; quia ſi aliqua maximè, quòd vt eſſentia ſecundum ſe, non poteſt deficere, & quod eadem, vt eſt volitio deficere poſsit: hoc autem poſterius, nequit Deo conuenire, vt iam diximus, cum nullum prædicatum diuinum exiſtens formaliter in Deo, qualiter exiſtunt omnia diuina prædicata intrinſeca poſsit modo aliquo deficere in ipſo;

quia

quia Deus,& omnia ſua prædicata in intrinſeca ſunt in ſe ipſis, re ipſa omnino,& ſummè neceſſaria,& indefectibilia.

Circa hanc primã reſponſionem legi poſſunt Hericc diſp. 16. cap. 3. vt Alarcon diſput. 4. cap. 7. qui reſponſionem hanc latè impugnant.

Deinde ſunt, qui ſecundo reſpondeant; ideò Deum non neceſſario, ſed liberè velle efficaciter creaturas; quia quanuis ſola eſſentia diuina, quaſi forma Deus dicatur velle creaturas, non tamen abſque reſpectu ad effectionem ipſam, ſeu cauſalitatem, qua Deus in tempore facturus eſt creaturas, ita vt quanuis volitio efficax creaturarũ intrinſicè, & eſſentialiter, nihil aliud ſit, quàm eſſentia diuina, extrinſicè tamen præconnotet, vt præſupponat effectionem creaturarum (ſicut mutatio intrinſicè nihil aliud eſt, quam actio agentis; quia ipſa ſola eſt tranſitus; extrinſice tamen pręconnotat, & præſupponit carentiam termini ad quem in ſubiecto; quia hęc carentia præſuppoſita, actio agentis eſt tranſitus ſubiecti ex vno oppoſito in aliud; ratione cuius, actio dicitur mutatio, & quia effectio creaturarum libere procedit à Deo, ideò Deus non neceſſario, ſed libere dicitur velle, ſeu decernere creaturas; quanuis non decernat, & velit ipſam effectionem, & cauſalitatem; quia hæc pręſupponitur, vt eſſentia diuina ſit volitio creaturarum.

Hic etiam ſecunda reſponſio nobis diſplicet, primo; quia Deus non ſolùm vult, & decernit creaturas ipſas, ſed etiam effectionem ipſarum: imò çreaturas media affectione, aliàs Deus ſua volitione, & decreto non eſſet principium effectionis creaturarum, quòd videtur abſurdum, & contra ſcripturam, in qua ſatis ſignificatur, quòd Deus efficit creaturas; quia vult, ſeu decernit eas efficere, Pſal. 113. *Omnia quæcumque voluit*, (ſubintellige facere) *fecit*, vbi ſatis ſignificatur Deum velle facere creaturas, & ad Epheſ. 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*, vbi ſatis ſignificatur Deum velle ipſam operationem, ſeu effectionem.

Secundo diſplicet; quia Deus non ſolum non vellet realiter efficere creaturas, quæ immediatè fiunt, & dependent à Deo, nulla media cauſalitate realiter diſtincta ab ipſis creaturis; quia fiunt immediatè ſine effectione, ſed neque ipſas creaturas ſic immediatè factas; quia iſtæ non fiunt media effectione ex natura rei diſtincta ab ipſis, quę poſsit pręcõnotari, ſeu præſupponi ab eſſentia diuina, vt ſit earum volitio.

Tertiò diſplicet, quia in ſcriptura, vt encomium & excellentia cuiuſcunque volitionis efficacis, Dei commendatur, quòd nulla ſit, quæ non impleatur, Iſaiæ 46, *Conſilium meum ſtabit, & omnis volun-*

tas

tas mea ſiet: ſi autem volitio efficax Dei conſtitueretur reſpectu deſumpto ab effectione præſuppoſita, dictum encomium; nempè *omnis mea voluntas ſiet*, nihil aliud contineret, quàm hoc; nempè omnia quę voluntas Dei faciet, fient, quòd cuiuſcunque perſonæ creatæ, quamtumuis debili quadrat.

Reſpondendum ergo eſt ad dictam difficultatem, quòd quanuis ſola eſſentia diuina, abſque aliquo alio reali addito intrinſeco ipſi eſſentiæ, & abſque effectione, & abſque alio extrinſeco pręſuppoſito, & præcõnatato ſit ipſi Deo volitio efficax, ſeu decretum faciendi creaturas, nihilominus ea ſola; quanuis neceſſariò conueniat Deo, non neceſſario, ſed liberè voluit efficaciter, ſeu decreuit facere creaturas; quia eſſentia diuina ex ſe ipſa independenter ab obiectis præhabet, quòd ſit Deo volitio actualis, abſoluta, & omnino infinita, & ideò abſque additione perfectionis abſolutæ, & reſpectus realis, eſt ſufficiens ad attingendum quodlibet obiectum volibile, vnumquodque tamen pro ſua bonitate, & capacitate: ita vt hoc obiectum attingat neceſſario; quia id exigit bonitas illius, & illud liberè; quia eius bonitas non amplius exigit; quia ergo nulla creatura pro ſua bonitate, neceſſario exigit fieri, ideò volitio abſoluta Dei, non eſt neceſſario volitio efficax effectionis earum; ſed pro libito, ſeu libertate Dei; quia pro libertate Dei habet pro obiecto, & effectu effectionem creaturarum, abſque aliquo addito reali, adhuc reſpectiuo ad illam, & in hoc conſiſtit eminentia, & infallibilitas huius myſterij, quòd Deus ſua eſſentia diuina, quæ ſola etiam abſque cõnotato eſt ſibi volitio abſoluta, & ipſi neceſſario conuenit, pro ſua ſola libertate, abſque ſuper addito aliquo reſpectu reali, habeat pro obiecto, & effectu effectionem creaturarum ad eum modum, quo voluntas noſtra pro ſola ſua libertate, abſque aliquo ſuper addito ſit cauſans volitionem, & eam habeat pro effectu, quem poſſet non cauſare & efficere, & hoc eſt, quòd docet Vazquez diſput. 80. num. 13. dum ait, Deum eſſe liberè volentem ex eo quod actus, qui eſt neceſſarius in Deo, cõparatur libere ad creaturas, id eſt, ex eo quòd volitio abſoluta Dei, quæ ſibi neceſſario conuenit, pro libertate ipſius Dei habet prò obiecto efficiendo creaturas, ſeu ad eas terminatur, & applicatur, & id docent Ruiz diſputat. 13. ſect. 2. Mæratius diſput. 32. ſect. 3. Faſolus quæſt. 19. art. 3. dubio 8. & alij, quos refert, & ſequitur Alarcon diſput. 4. cap. 8.

Deus ergo ducitur, & eſt volens efficaciter liberè efficere creaturas, dicitur volens efficaciter abſolutè, & neceſſario (qualis eſſet etiam, ſi non decerneret efficere creaturas) à ſua

eſſentia

eſſentia, quæ ſibi abſolutè, & neceſſario in eſt, dicitur verò volens efficere creaturas, & liberè ab eadem eſſentia, non quomodocunque; ſed quatenus abſque aliquo ſuper addito pro ſola libertate Dei applicatur, ſeu acommodatur, vt ſit volitio effectionis creaturarum, cuius potuit non eſſe volitio; quia effectio creaturarum, id non exigit neceſſariò.

Volitio ergo Dei, qua vult creaturas, ſiue efficaciter, ſiue inefficaciter, nihil aliud eſt, quam eſſentia diuina, abſque reſpectu reali ſuper addito accomodata, ſeu terminata ad creaturas, tanquam ad obiectiua ſiue neceſſario, ſiue liberè pro diuerſitate obiectorum, & pro diuerſitate efficacitatis, & inefficacitatis volitionis, & pro diuerſitate affectum volitionis, & ideò nihil deficeret Deo, quanuis non vellet creaturas; quia ei ſolum deficeret ſuam, eſſentiam eſſe applicatam, ſeu terminatam ad obiecta, aut neceſſario, aut liberè.

Vndæ hæc cauſalis eſt vera: *Ideò Deus facturus eſt creaturas; quia decreuit eas efficere*, & etiam hæc: *Ideò Deus decreuit efficere creaturas; quia voluit*: in hac tamen poſteriori cauſalis ideò Deus decreuit efficere creaturas; quia voluit pro cauſa decreti ſignificata per illam, particulam *quia voluit*, non reddimus actum volitionis, ſed libertatem Dei, qua ſuum infinitum decretum abſolutum applicuit effectioni creaturarum, ſicut quando dicimus. Ideò Petrus voluit hoc; quia voluit; pro cauſa prioris volitionis non reddimus aliam volitionem; ſed libertatem voluntatis Petri.

Libertas ergo diuinæ volitionis non eſt in ipſa volitione præciſè; quia vt ſic eſt neceſſaria, ſed eſt in ipſa volitione vt applicata, ſeu terminata ad effectionem creaturarum, ſeu in ipſa applicatione volitionis ad effectionem creaturarum; quia ea applicatione, volitio neceſſaria pro libertate Dei, quaſi ſit volitio creaturarum, eam liberè applicando ad effectionem creaturarum.

Quod autem dictum eſt de volitione libera Dei, proportionaliter dicendum eſt de actu ſcientiæ viſionis, qua Deus videt creaturas futuras, quas potuit non viderè; quia potuerunt non eſſe futuræ, quòd ſcilicet eſſentia diuina, quæ Deo eſt cognitio omnino in infinita, ſe ipſa ſola, abſque nouo aliquo reali, ipſi ſuper addito, ob infinitatem ſuæ repræſentationis ſit cognitio creaturarum futurarum; quia ipſis ſuppoſitis, vt futuris neceſſario applicatur: quod facilius intelligitur in actu ſcientiæ viſionis; quia ſupponit ſuum obiectum futurum, quam in actu volitionis efficiendi creaturas; quia hæc ſiue efficax, ſiue inefficax præſupponitur, vt cauſa ſiue perfecta, ſiue inchoata ad effectionem creaturarum.

Ex

Ex dictis deducimus, Deum re ipſa prius natura, & cauſalitate decernere efficere creaturas, quam ſint futuræ, & conſequenter independenter à futuritione earum; quia creaturæ ſunt futuræ; quia Deus decreuit eas efficere, & non è contra: non enim ideò Deus decreuit efficere creaturas; quia futuræ ſunt, quanuis ex futuritione earum à poſteriori deducamus Deum decreuiſſe eas efficere. Vnde Deus pro ſua ſola libertate, ita potuit eſſe decernens obiectum creatum, vt non ſolum, abſque mutatione ſui potuerit non eſſe decernẽs illud obiectum; quia prius, & independenter à præſuppoſita mutatione obiecti, potuit liberè applicari ad illud decernendum; quanuis ex decreto, quia habiturum eſt effectum, mutandum ſit obiectum, ſi obiectum factibile eſt: addimus ſi factibile eſt propter nō eſſe rei, quæ futura non eſt; quia quanuis circa illud nō eſſe poſſet in Deo eſſe decretum ſicut circa eſſe rei, quę producitur, potuiſſet tamen Deus, etiã abſque mutatione obiecti, poſt decretũ nō ſequuta pro ſola ſua libertate, ita eſſe decernens rem non produci, vt potuerit nō eſſe decernens non produci; quia illud non eſſe rei ex dicto decreto nō mutaretur, ſed idem & eodem modo fuiſſet, ac ſi Deus negatiuè ſe habuiſſet circa illud non eſſe: & eodẽ modo abſque mutatione non ſolum antecedente, ſed etiam abſque mutatione ſubſequuta obiecti, etiam poſitiui poſuit Deus pro ſua libertate, ita eſſe inefficaciter deſiderans fieri rem, quæ facienda non eſt, vt etiam potuerit nō eſſe deſiderans, ſi deſiderium ſimplex eſt in Deo liberũ (quale eſſe diximus difficultate præcedenti) quia ex vna parte ex deſiderio ſimplici, ſeu inefficaci obiectum non mutatur, & ex altera Deus abſque ſui mutatione eodem modo ſe habens, potuit eſſe volens rem, & non volens rem in quo differt à voluntate creata, quę eodem modo ſe habens non poteſt eſſe volens rem, & non volens eſſe rem; quia nequit velle rem abſque actu elicito ipſi voluntati realiter ſuper addito, quo debet carere vt ſit non volens eſſe rem.

Conſtat ergo ex dictis volitionem efficacem liberam, ſeu decretũ Dei efficiendi creaturas reipſa nihil aliud eſſe, quã eſſentiam diuinã pro libertate Dei aplicatã ad effectio, ſeu terminatã creaturarũ, ſicut complacentia Dei neceſſaria in creaturis, nihil aliud eſt, quam eſſentia diuina ad eas neceſſario applicata. Vnde ſi Deus non vellet efficaciter efficere creaturas, quas voluit efficere, ſicut potuit, nō velle efficere, & ſi non complaceret in eis, nihil re ipſa deficeret Deo; quia maneret & neceſſario volens abſolutè, & complacens abſolutè; quia eſſentia diuina, à qua Deus eſt volens, & complacens abſolutè; quia eſt infinita volitio, & complacentia, maneret in Deo, & ei ſolum deficeret terminatio, ſeu applicatio ad creaturas. Hæc autem termina-

tio ad creaturas rè ipſa nihil eſt, niſi creaturas eſſe obiectum volitionis diuinę, (quanuis à nobis nequeat ea terminatio concipi, niſi vt reſpectus ad creaturas) & ideò nihil deficeret Deo, niſi quòd creaturę non fuiſſent volitæ ab ipſo, neque in eis complacuiſſet, ſicut agens in materiam externam, terminari ad actionem, nihil aliud eſt, quam quod actio exeat ab agente, & ita ex eo quòd non terminaretur ad agendum, nihil ei deficeret.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm voluntas Dei ſit propinquior cauſa rerum, quàm intellectus?

SVpponimus, vt certum de fide Deum producere creaturas; non per naturam, ſeu naturaliter, ſed per voluntatem, ſeu voluntariè, id eſt, principium productionis creaturarum in Deo eſſe eſſentiam diuinam, non quatenus eſt natura, ſeu deitas conſtituens Deum in eſſe Dei; ſed quatenus eſt volitio conſtituens Deum volentem, id eſt, Deum producere creaturas, non quatenus eſt; ſed quatenus vult: & id contineri in ſcriptura ſentit Iuſtinus Martyr lib. quæſtionū Chriſtianis à Gentilibus propoſitarum, explicatione tertia, vbi id probat, & benè ex illo Pſalm. 113. *Omnia quæcumque voluit fecit*, & ex illo ad Epheſ. 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ.* Et ratione naturali probatur; quia modus operandi ad extra rationali modo, id eſt, intellectu, & voluntate, eſt perfectiſsimus, nō eſt ergo Deo denegandus.

Hoc ſuppoſito difficultas eſt, an voluntas Dei propinquius operatur ad extra res creatas, quàm eius intellectus, an è contra.

Bañez quæſt. 14. art. 8. Gonçalez diſp. 38. ſect. 4. Nazarius controuerſ. 2. Albiz diſp. 11. ſect. 2. & Ruiz diſp. 14. ſect. 2. docent, intellectum Dei propinquius operari, quàm eius voluntatem; quia cognitio, qua intellectus Dei operatur, concurrit ad productionem rerum quatenus applicatur à voluntate: ergo propinquius operatur; quia quòd applicatur ab alio ad operandum, propinqius attingit effectū, quam ipſum applicans.

Durandus verò in 1. diſtin. 45. quæſt. 2. Vazquez diſput. 81. cap. 2. Arrubal diſput. 55. & Faſolus quæſt. 19. art. 14. dubio 1. docent, voluntatem Dei propinquius operari creaturas, quàm eius intellectum, & meritò; quia intellectus Dei non alio modo concurrit ad productionem creaturarum, quàm quaſi dirigendo voluntatem ipſius

ſius media propoſitione creaturarum factibilium, & modi quo fieri poſſunt, vt decernat eas efficere, & mediante decreto voluntatis potentiam executiuam; (ſi hæc eſt à voluntate diſtincta) quia voluntas eo modo directa, abſque nouo quaſi influxu intellectus immediatè efficiet, ſeu immediatè impellet potentiam executiuam ad efficiendum: ergo inter effectum, & inter influxum intellectus, ſemper mediat influxus, ſeu decretū voluntatis: ergo volūtas Dei propinquius, quam intellectus concurrit ad productionem rerum.

Quod ſi poſt decretum voluntatis admittatur in intellectu Dei actus imperij, qui deferat impetum, ſeu decretum voluntatis ad potentiam exequentem (vt non pauci admittunt) dicendum erit, intellectum Dei eſſe cauſam rerum propinquiorem voluntate; quia tamen à nobis non admittitur in Deo talis actus imperij, & quia in Deo non eſt potentia exequens diſtincta à voluntate, & quia quanuis eſſet diſtincta, non eſſet neceſſarius, vt dicimus tract. de attributis, diſput. de omnipotentia, diffic. 2. imò in nobis non eſſe neceſſarium actum imperij diximus, &c. de actibus, diſput. 4. diffic. 17. ideò dicendum eſt voluntatem Dei eſſe cauſam propinquiorem intellectu ipſius: imò omnium proximam, & immediatam; quia ipſa etiam noſtro modo concipiendi eſt potentia decernens ſimul, & exequens.

Ad rationem ergo aduerſariorum negamus cognitionem, qua intellectus Dei concurrit ad rerum productionem concurrere, quatenus applicatam à voluntate; ſed tantum modo predicto; nempè dirigendo voluntatem media propoſitione obiecti faciēdi, & modi quo fieri poteſt. Et ideò remotius attingit effectum, quam voluntas.

Quo autem modo volitio efficax Dei, qua decernit nobis cum cōcurrere ad noſtrum conſenſum, cohæreat cum noſtra libertate dicimus tract. de prędeſtinatione, diſp. 5. diffic. 12.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm in decretis liberis Dei ſit ordo prioris, & poſterioris?

GRabiel in 3. diſtin. 2. quæſt. vnica, art. 3. Capreolus diſput. 1. quæſt. 1. art. 3. Deza eadem quæſtione, & Ocham in 1. diſt. 9. q. 3. docere videntur in decretis diuinis efficiendi creaturas, nō eſſe ordinē aliquē prioris, & poſterioris, ſeu non eſſe ſigna priora, & poſteriora, in quibus Deus decreuerit vnam creaturā prius, quā aliā; quia

Deus ſimul, & ab æterno decreuit omnes creaturas: ergo non decre-uit vnam prius, quam aliam.

S. Thom verò, quæſt. 23. art. 4. Vazq. diſp 82. cap. 3. & 4. Suar. lib. 3. de attribut cap. 3. Herice diſput. 17. cap. 5. Ruiz diſp 122 ſect. 2. & Albiz diſput. 7. ſect. 3. docent in diuinis decretis eſſe ordinem prioris, & poſterioris, ratione cuius Deus dicitur decreuiſſe vnam creaturam prius quàm aliam, & hoc modo loquendi vtuntur Auguſtin. lib. 1. ad ſimplician quæſt. 2. & Proſper. in epiſt. ad Auguſtin quæ eſt ante libros de prædeſtinatione Sanctorum. Et merito ordo iſte inter dinina decreta admittitur; nõ ex natura rei (vt falſo inſinuat Scotus in 3. diſtin. 7. quæſt. 3.) quia Deus vnico, & indiuiſibili actu omnia decreuit, ſed noſtro modo intelligendi, quò concipimus, volitionem Dei re ipſa indiuiſibilem reſpicere omnia obiecta efficienda; quia omnia quæ Deus decreuit, ordinatè decreuit; nempè vel vt finem & medium, vel vt media inter ſe ſub ordinata, quorum vnum deſeruiat ad productionem alterius, ob quod inſtar hominis prudenter decernentis, concipimus Deum decernentem vnum prius, quam aliud, finem videlicet prius, quam medium: & inde inter Theologos aſſumpta eſt diſtinctio ſignorum, ſeu inſtantium rationis, in quibus Deus dicitur prius decernere vnam rem & aliam poſterius.

Ad fundamentum ergo aduerſariorum reſpõdemus: ex eo quod Deus ſimul, & ab æterno decreuit omnia, ſolum inferri, quòd nullus ſit ordo durationis inter diuina decreta, ita vt nullum obiectum decreuerit prius ſecundum durationem, quam aliud, non verò quòd non ſit ordo, ſaltem rationis, quem nos admittimus.

DIFFICVLTAS V.

Vnde aſsignandus, & deſumendus ſit ordo prioris, & poſterioris inter diuina decreta?

CAietanus 1. par. quæſt. 1. art. 3. intendens ex ordine obiectorũ inter ſe, deſumere ordinẽ inter diuina decreta, circa ea obiecta, ita illum conſtituit, vt in primo ſigno decreuerit res naturæ, id eſt, pertinentes ad naturam, & in ſecundo ſigno res pertinentes ad gratiam, & in tertio res vnionis hypoſtaticæ.

Modus tamen hic, & regula aſsignandi ordinem, & ſigna rationis communiter diſplicet &, meritò: primo, quia plures res naturæ etiã pertinent ad gratiam, & prædeſtinationem. Secundò, quia peccatum crucifigentium Chriſtum pertinet ad ordinem naturæ, & tamen ſup-

po-

ponit Chriſtum, ſeu vnionem hypoſtaticam. Tertiò, quia plures res naturę non ſupponuntur ad res gratiæ; quia ad has non conducunt; quia, v.g. Petrum eſſe pulchrum non conducit ad iuſtificationē Pauli. Quartò, quia Caietanus non diſtinguit ordinem, quem habēt obiecta prout ſubſunt executioni ab ordine, quem habent prout ſubſunt decreto, qui verè ſunt oppoſiti.

Scotus in 3. diſt. 7. quæſt. 3. & diſt. 19. quęſt. vnica, docet ordinem inter diuina decreta aſsignandum eſſe inſtar ordinis ordinatè decernendi in nobis, in quo nobis placet, vt ſtatim dicemus; ſubdit tamen nos tunc ordinatè decernere, quoties poſt voluntatem finis prius decernimus, ea quæ fini ſunt dignitate priora, in quo nobis diſplicet; quia ordo prioris inter noſtra decreta mediorum ad aliquem finem nō deſumitur ex maiori dignitate, qua vnum medium magis appropinquatur, & aſsimilatur fini quoad perfectionem, ſed ex maiori propinquitate, quoad cauſalitatem, ita vt medium, quòd immediatius, & propinquius conducit ad adeptionem finis prius decernatur, ſeu eligatur; quanuis poſterius executioni mandetur; quia media ordine inverſo eliguntur, & executioni mandātur, ita vt medium, quòd eſt prius in intentione, vel electione, ſit poſterius in executione, & è contra.

Dicendum ergo eſt, vt optimè Suarèz 3. par. diſp. 3. ſect. 1. ordinem prioris, & poſterioris inter decreta diuinæ voluntatis deſumendum, & aſsignandum eſſe, ex ordine, ſeu habitudine, & dependentia, quam obiecta ipſa decreta habent inter ſe, prout comparantur cum diuina voluntate ordinante vnum ad aliud, ſeu volente, quòd ſit vnū vt ſit aliud: & ita illud erit prius in diuina voluntate, quod ab ea appetitur, tanquam finis alterius. Et illud erit poſterius quòd ab ea appetitur, tanquam medium. Et inter decreta circa plura media, quæ ſubordinatè, vult in ordine ad aliquem finem, illud decretum erit prius, quòd ſit circa medium, quod propinquius ordinatur ad finē; quia ordinem inter diuina decreta concipimus admodum ordinis, qui in nobis contigit, quando ordinatè decernimus, quia Deum concipimus ordinatè decernentem inſtar noſtri ordinatè decernentiū: nos autem ordinatè decernimus, & volumus quādo prius volumus, id quod volumus vt finem, & deinde volumus id quòd volumus vt medium. & inter ipſa media prius volumus id quòd volumus, vt propinquius finis; quanuis in executione oppoſitum contigat; quia medium prius mandatur executioni, quàm finis, & inter ipſa media illud prius executioni mandatur, quòd remotius eſt à fine, ſeu ad finē remotius conducit: ſed an finis, quem dicimus Deum prius velle, quam media, & medium propinquius, quod dicimus Deum prius

velle, quam remotius, ſint prius volita efficaciter, an ſolo ſimplici, & in efficaci deſiderio, quã ſint efficaciter volita ea, quæ poſt illa Deus efficaciter vult, ex dicendis conſtabit.

Supereſt tamen difficultas an obiecta diuinæ voluntatis, inter quæ non eſt realis dependentia, & naturalis connexio qua vnum realiter referatur ad aliud, poſsint à Deo pro ſola ſua libertate ordinari, quoad volitionem ipſius.

Circa quam ſupponimus, vt certũ quòd quando inter obiecta, nulla eſt proportio, & aptitudo, vt vnũ poſsit re ipſa conducere ad aliud, nequit pro ſola Dei libertate vnũ ordinari ad illud, & conſequenter, quòd inter decreta circa illa non poſsit eſſe aliquis ordo; quia vt optimè Vazq. diſp. 82. n. 29. id quod non habet proportionem, vt poſsit ad aliud conducere, nequit à Deo ad illud ordinari, vt ei deſeruiat, quia deſeruire non poteſt: & è contra, quãdo inter obiecta, quæ Deus decreuit & voluit, talis eſt dependentia, & connexio, vt vnũ eſſentialiter dependeat ab alio, tanquam à medio, qualis eſt inter gloriam; tanquam mercedem, ſeu coronam iuſtitiæ, & inter meritum, tunc non poterunt à Deo non ordinatè decerni, meritum videlicet ad præmium; quia ipſa obiecta ſunt eo modo eſſentialiter ordinata.

Punctum ergo difficultatis in eo eſt, an quando inter obiecta eſt ſola proportio, qua vnum poteſt conducere ad aliud, & ad illud ordinari, abſque eſſentiali connexione, qua ex ſe exigat ordinatè decerni, qualis fuit incarnatio Verbi, quæ non exigebat neceſſario ordinari in ſalutem generis humani, an tunc Deus pro ſola ſua libertate potuerit ea obiecta ſuis decretis inter ſe ordinare, aut non ordinare nulla in ipſis obiectis mutatione facta.

Vazq. vbiſuprà, exiſtimat ſolã proportionẽ obiectorum, qua vnũ poteſt conducere ad aliud, ita eſſe fundamentũ ordinis inter decreta Dei circa ea obiecta, & ex illa ſola, ita deſumendũ eſſe, vt eadẽ obiecta inuariata, & cũ eadem proportione permanentia non potuerint pro ſola Dei libertate non ordinari, neque aliter ordinari: vnde ait, quòd quia opus bonũ iuſti ex ſe habet proportionem dignitatis, ſeu meriti cũ vita æterna; ideò ſi iuſto, qui benè operatus eſt, detur gloria nequeat pro libertate Dei non dari illi ob ea bona opera meritoria ſi de facto detur fundamentũ huius ſententiæ eſt; quia vt Deus qui dicitur dare gloriã ob merita, diceretur non dare gloriam ob illa, ſeu non ordinare illa in gloriã, neceſſariũ eſſet, quòd aliqua interueniret variatio, ſeu mutatio, vel in voluntate Dei ordinantis, ſeu ordinatè decernẽtis, vel in ipſis obiectis ordinatis, ſeu ordinatè decretis: quia res eodẽ modo permanentes, nequeunt eſſe fundamentũ contradictoriarũ denominationũ, quales ſunt ordinare merita ad gloriam, &

non

non ordinare, ſed in voluntate diuina nulla poteſt eſſe variatio: ergo debet eſſe in obiectis: ergo ſi in eis nulla reperiatur, eodem modo dicentur ordinari.

Suar. verò vbi ſup. Heric. diſp. 17. & Ruiz diſ. 22. ſect. 3. docēt, & merito ſuppoſita proportione obiectorũ, abſq; eſsētiali cōnexione, & depēdētia inter ipſa Deũ pro ſola ſua libertate potuiſſe eadē obiecta, abſq; variatione aliqua inter ipſa ordinare, aut nō ordinare inter ſe.

Quod primo probatur: quia in Angelis fuerũt opera bona, quæ talē proportionē congruitatis habebāt, vt eo modo, quo fuerunt abſq; mutatione aliqua in ipſis, potuerũt à Deo impetrare incarnationē, & tamē de facto nō impetrarũt, & Deus ita confert alicui beneficiũ gratiæ intuitu meritorũ alicuius Sancti, vt meritis illius, & beneficio gratiæ eodē modo ſe habētibus, potuerit Deus nō conferre beneficiũ illud eorũ intuitu, & Deus ita nobis cōfert auxilia gratiæ intuitu meritorũ Chriſti, vt auxilijs, & meritis Chriſti in eadē proportione perſeuerātibus potuerit ea auxilia nō conferre intuitu illorũ meritorũ. Et ita Deus confert gloriā iuſto pro meritis vt gloria, & meritis eodem modo perſeuerātibus potuerit eā gloriā nō intuitu eorũ meritorũ; ſed omnino gratis, & liberaliter conferre: hæc autē dicta exempla negari nequeũt fundamēto aliquo ſatisfaciēte: ergo ſola proportio inter obiecta nō eſt ſufficiens fundamentũ ordinis prioris, & poſterioris inter decreta Dei circa ea obiecta, niſi accedat libertas Dei.

Secundo idem probatur ratione deſumpta ab exemplo voluntatis humanæ; quia hæc pro ſola ſua libertate poteſt obiecta eodem modo ſe habentia, & perſeuerantia ordinatè velle, & nō velle ordinatè, abſque mutatione aliqua facta in ipſis obiectis ſola extrinſeca denominatione eis proueniente ab actu ordinationis voluntatis ſi ordinētur; quia vt extrinſecè ordinētur ad aliud nō egēt ſpeciali aliquo eorum entitati ſuper addito, aut ſola extrinſeca denominatione eis deficiente, ſi non ordinentur: ergo id etiā poterit voluntas diuina, abſq; mutatione obiectorũ ſola extrinſeca denominatione eis prouenięte à Diuina ordinatione ſi ordinētur, aut ea ſola deficiēte ſi nō ordinētur

Quod ſi reſpondeas hoc poſſe fieri à voluntate humana; quia ſola ſui mutatione ordinat, & non ordinat; quia ordinat actu à ſe elicito, & eo deficiente, non ordinat. Contra hanc reſponſionem eſt, quòd in hoc conſiſtit eminentia, & infinitas voluntatis Dei, quod abſque mutatione ſui nō ſit minus ad ordinatè decernēdũ creaturas, & ad eas non decernendum ordinatè, quam voluntas humana cũ ſui mutatione: ſi ergo voluntas humana cũ ſui mutatione (quia aliter nō poteſt) ordinat, & non ordinat obiecta inter ſe, abſque aliqua mutatione obiectorum, cur voluntas Dei, quæ abſque mutatione ſui po-

teſt non minus, quàm voluntas humana cum ſui mutatione non poterit ordinare, & non ordinare, abſque mutatione obiectorum.

Tertiò, idem probatur ratione à priori; quia Deus pro ſola ſua libertate potuit velle, & non velle efficere creaturas; quia earū bonitas non exigebat neceſſariò, quòd fierent, neque quòd nō fierent, & abſque mutatione aliqua præſuppoſita in ipſis creaturis, ex qua Deo proueniat, quòd ſit volens, aut non volens efficere; quanuis ex volitione efficaci, quia eſt efficax creaturæ ſunt faciendæ: ergo etiā pro ſola ſua libertate præſuppoſita in obiectis proportione, potuit ea ordinare, & non ordinare inter ſe, ſeu velle vnum ad aliud, & nō velle ad illud, quia dicta obiecta vtpote nō cōnexa eſſentialiter, nō exigunt neceſſario dictam ordinationem, & ita potuit Deus, abſque mutatione in obiectis non ſolùm præſuppoſita, ſed etiam abſque illa ſubſequuta; quia dicta ordinatio non eſt cauſatiua alicuius entitatis ſuperadditæ ipſi rei, quę ordinatur.

Ad fundamentum ergo Vazq reſpondemus, negando maiorem; nempè quod vt Deus non dediſſet gloriam iuſto ob merita ob quæ de facto dedit, neceſſaria fuiſſet aliqua variatio, aut in voluntate Dei, aut in obiectis, & ad eius probationem in qua aſſumitur, quod extrema eodem modo ſe habentia non poſſunt eſſe fundamentum denominationū contradictoriarū, negamus aſſumptū, quando vnū ex extremis eſt voluntas Dei, quæ pro ſola ſua libertate, abſq; mutatione ſui, poteſt eſſe ordinans, & non ordinans extrema; ſecus eſt, quando alterū extremū eſt voluntas creata, quæ abſque ſui mutatione nequit eſſe volens, & non volens, quanuis obiectū aliàs mutetur; quia mutatio obiecti eſt impertinens ad varias denominationes actuum liberorum, non ſolum reſpectu voluntatis creatæ; quia hæc poteſt mutari: ſed multò magis reſpectu voluntatis Dei, quæ facilius ob ſui infinitatem poteſt eſſe volens, & non volens res, abſque mutatione in ipſa, quam voluntas creata cum ſui mutatione.

Ex dictis conſtat ſigna rationis, ſeu ordinē prioris, & poſterioris inter decreta Dei circa obiecta quæ nō ſunt inter ſe eſſentialiter cōnexa, nō eſſe ſumendū, & aſſignandū ex ſola proportione obiectorum inter ſe: ſed proportione ſuppoſita ex ſola libertate Dei, qui ita pro ſola ſua libertate ordinat, ſeu vult vnum propter aliud vel ad aliud, vt potuerit non ordinare.

Circa ordinem inter actus intellectus Dei ex vna parte, & inter actus voluntatis ipſius ex altera, obſeruandum eſt cognitionem diuinam practicam rei, eſſe priorem decreto abſoluto diuinæ voluntatis circa eandem rem; quia decretum voluntatis Dei circa rem illam, quam pendet noſtro modo intelligendi ex propoſitione

pra-

practica qua res illa proponitur voluntatis ipſius, ſicut inter decretum noſtrę voluntatis, circa rem, & inter cognitionem noſtram practicam, circa eamdem, eſt ſimilis ordo realis, inſtar cuius concipimus ordinem inter diuinum decretum, & inter cognitionem practicam, quæ eſt ſimplicis intelligentiæ: decretum vero Dei, circa rem, eſt prius noſtro modo intelligēdi cognitione viſionis eiuſdem rei, vt conſtat ex dictis Tract. de Scientia Dei diſp.

At reſpectu rerum diuerſarum cognitio viſionis, circa vnam rem poteſt eſſe prior decreto Dei circa alteram; ſed non ſemper eſt prior, niſi quando exiſtentia rei viſæ, eſt ratio motiua ad decernendum alteram rem, ſicut opinio communis docet viſionem, qua Deus vidit peccatum originale fuiſſe priorem decreto incarnationis, ſaltem in carne paſſibili; quia ex remedio peccati viſi, commota fuerunt viſcera miſericordię Dei ad nos viſitandum, & decernendum aduentum ipſius in carne; ſecluſa autem dicta conducētia, nullus eſt ordo inter cognitionem viſionis Dei, circa vnam rē, & inter decretum circa alteram: ſicut neque inter cognitionem ſimplicis intelligendæ vnius rei, & inter decretum circa alteram.

DISPVTATIO QVARTA.

De voluntate diuina ſaluandi homines.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Deo ſit voluntas ſaluandi omnes homines.

BOnauentura, Scotus, OKam. & Gregorius in 1. diſt. 46. quæſt. 1. & Alexand. 1. par. quæſt. 36. docent Deum non voluiſſe ſaluare eos homines quos de facto non ſaluat. Quod etiam tradunt Zum. quæſt. 19. ar. 8. Aluar. de Auxilijs diſpu. 3. & 34. Et alij recentiores Thomiſtę quibus maximè fauet Auguſtinus in Enchiridio. capit. 103. dum ait teſtimonium illud Pauli 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, ita debere explicari, vt non credamus Deum voluiſſe aliquid fieri, quod factum non ſit, & ideò dictam loquutionem Pauli, quamuis vniuerſalem, & diſtributiuam, coarctat ad ſolos prædeſtinatos illam explicando per diſtributionem partialem, nempè, vel per diſtributionem accommodam; ita vt ſenſus ſit. Omnes qui ſaluantur, voluntate Dei ſaluantur; quia nullus ſalua-

uatur, niſi quem Deus vult ſaluare, vel per diſtributionem, pro generibus ſingulorum, ita vt ſenſus ſit ex omnium hominum genere, eſt ſtatus Deus vult aliquos ſaluos facere.

Et ratione videtur probari; quia indignum Deo videtur, quòd eius voluntas non impleatur, iuxta illud ad Roman 9. *Voluntati eius, quis reſiſtet*: Ergo in Deo non eſt admittenda voluntas, ſeu deſiderium ſaluandi quos non ſaluat.

Sanctus Thomas verò quæſtion. 19. art. 6. & ibidem Molina, & Faſolus, Vazquez diſput. 83. Suarez libr. 4. de Prædeſtinatione, capit. 1. Arrubal diſput. 50 Herice diſput. 23. cap. 11. Albiz diſput. 9. ſect. 2. & Alarcon diſp. 6. cap. 3. docent in Deo eſſe voluntatē, ſeu deſiderium ſaluandi omnes homines, quæ in reprobis non impletur; quòd ſatis ſignificatur dicto teſtimonio Pauli 1. ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri.*

Primò, quia in eo vniuerſaliſsimè loquitur.

Secundò, quia id probat ex eo, quòd eſt vnus Deus omnium, & vnus Redemptor omnium: Ergo ſicut vnus eſt Deus, & vnus Redemptor omnium, etiam reproborum nullo excepto: ita etiam vult ſalutem omnium nullo excepto: verus ergo ſenſus Pauli, eſt Deum ex ſe ipſo velle omnes homines, nullo excepto ſaluare, quē ſenſum in eo loco ſequuti ſunt Chryſoſt. Oecumenius, Ambroſ. Hieronym & Athanaſ. lib. 3. de Aſſumptione hominis, Damaſce. libr. 1. de fide, cap. 39. & 30. Proſper. lib. 2. de Vocatione gentium, capit. 19. & id ſequutus eſt Auguſtin. lib. de Spiritu, & littera capit. 33. etiam ſi in Enchirid. c. 103. intelligens dicta verba Pauli de volitione efficaci, id non intelluxerit vniuerſaliter; ſed per diſtributionem partialem.

Et ratione Theologica probatur; quia Deus creauit omnes homines propter ſalutem, & beatitudinem ſuper naturalem: ergo cā omnibus voluit, & deſiderauit:

Ad rationem autem aduerſariorum, reſpondemus eſſe Deo indignum, quòd non impleatur, quòd efficaciter vult, non verò, quòd inefficaciter, qua ratione vult, ſeu deſiderat, quod omnes ſaluentur.

BIF-

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm voluntas ſaluandi omnes homines fuerit in Deo, non ſolùm ante præuiſum lapſum Adæ; ſed etiam poſt?

SVpponimus voluntatem hanc, ſeu deſiderium fuiſſe in Deo, ante lapſum Adæ; quia id ad minus, conuincit ratio deſumpta ex diuina ordinatione, qua omnes homines, quos creauit, ordinauit in finem ſuper naturalem, & ante præuiſum lapſum Adæ: quærimus autē, an etiam in ipſo fuerit, ſeu perſeuerauerit, poſt eum lapſum præuiſum, cuius nomine, etiam comprehendimus eū lapſum, vt in ſuos poſteros deriuatum.

Circa hanc rē non deſunt, qui exiſtimēt Deum in priori ſigno rationis ante lapſum Adæ præuiſum, deſideraſſe omnes homines ſaluos fieri, nō verò poſt, & id inſinuat Driedo de captiuit. & redēpt. generis humani. tract. 1. c. 4. quia Deus pluribus infantibus, & nōnullis adultis, non confert auxilia, adhuc ſufficiētia, vt ſaluentur, ergo poſt præuiſum dictum lapſum, non voluit eos ſaluare.

Suar. verò lib 4. de prædeſtinatione cap. 1. & Alarcon diſp. 6. c. 4. docent Deum etiam in poſteriori ſigno poſt lapſum Adæ, deſideraſſe omnes homines ſaluare, quod ſupponunt communiter Doctores. Et meritò; quia id eſt, quod continetur in dicto teſtimonio Pauli; quia in eo abſque dubio loquitur de hominibus iam lapſis; quia loquitur de hominibus, provt nunc ſunt, & provt pro eis Deus decreuit fieri redemptor: & id eſt, quod docent PP. dif. præcedenti relati.

Ad fundamentum autem in oppoſitum reſpondemus, quòd quanuis Deus non offerat, omnibus auxilia ſufficientia ad ſaluationem (quod an verum ſit, dicimus Tractatu de Prædeſtinatione, diſput 5. difficult. 8. & 9.) ex eo tamen ſolùm conuincitur, non eſſe in Deo voluntatem efficacem ſaluandi omnes, non tamen, non eſſe voluntatem inefficacem ſimplicis deſiderij: quia ex hac non neceſſario oritur electio mediorum, vt cōtingit in nobis, qui plura cupimus, ſimplici deſiderio, ad quorū adeptionē nullū apponimus mediū quia nullum apponere expedit ad alia, quæ magis cupimus, vt contingit in cupiente, non proijcere ſuas merces in mare, qui nullum ad id apponit medium: quia id expedit, vt nauis

non

non ſubmergatur, & ipſe non moriatur: præſertim quod negari nequit Deum aliquid feciſſe pro omnibus etiam paruulis, nempè fieri hominem, & remedium pro omnibus inſtituiſſe, aut admiſiſſe, quāuis aliquibus non potuerit humana diligentia applicari.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm voluntas ſaluandi omnes homines ſolum ſit ſigni, an verò beneplaciti?

SVpponimus ex dicendis diſp. 5. dif. 1. voluntatem Dei duplicem eſſe, aliam ſigni, ſeu metaphoricam, & aliam beneplaciti, voluntas ſigni dicitur ſignum aliquod externum, quo indicatur Deum aliquid velle, & re vera non vult, vt prophetia comminatoria, & præcep um, & alia plura; voluntas verò beneplaciti, dicitur qua Deo immediatè, & verè re ipſa placet res, cuius dicitur eſſe voluntas.

Alexand. 1. par. quæſt. 36. num. 2. Caietanus 1. ad Timoth 2. & non pauci Scholaſtici in 1. diſt. 45. & 46. docent in Deo non reperiri voluntatem beneplaciti circa ſaluationem omnium; ſed tantum voluntatem ſigni qua imponendo præcepta, & tribuendo media, quibus omnes poſsint ſaluari, indicat, ſeu ſignificat ſe deſiderare ſaluationem omnium; quia omne quod Deus fieri vult voluntate beneplaciti, re vera fit, vt conſtat ex illo Pſalm. 13. *Omnia quæcumque voluit, fecit*. Et ex illo Iſaiæ 46. *Omnis mea voluntas fiet*, & tamen non omnes ſaluantur: ergo in Deo non eſt voluntas beneplaciti circa ſaluationem omnium.

Et confirmatur primò: quia imperfectionis videtur, quod Deus re vera velit voluntate beneplaciti, quòd aliquid fiat , & id non fieri; ſed non ſaluantur omnes: ergo non vult voluntate beneplaciti, quòd omnes ſaluentur.

Et confirmatur ſecundò, quia qui poteſt aliquem ſaluare, & non ſaluat plenè conuincitur non velle voluntate beneplaciti illum ſaluare; ſed Deus poteſt omnes ſaluare, & non ſaluat, ergo.

Durandus verò in 1. diſt. 47. quęſt. 1. Vazq diſp. 83. Suarez lib. 4. de prædeſtinatione cap. 2. Leſius de prędeſtinatione ſect 6. & Alarcon diſp. 6. cap. 3. docent: & merito Deum voluntate beneplaciti immediatè deſiderare ſaluationem omnium, & id eſt quod docēt Patres ſupra relati, præſertim Chryſoſtom. homil 7. in primam ad Timoth. & homil. 1. in Epiſt ad Hebr. & Damaſc. loco citato Et id ſatis deducitur ex dicto teſtimonio Pauli; quia eodem modo di-

xit Deum velle, omnes ſaluos fieri, ac vitam agere in omni pietate: quia hæc duo connexa ſunt in contextu: imò voluntas ſaluationis omnium, adducitur pro ratione voluntatis, qua vult quod omnes agant vitam in pietate; ſed ex eodē Paulo vitam agere in pietate, eſt bonum, & acceptum Deo, & conſequēter ipſi verè gratū, & placens: ergo & quòd omnes ſalui fiant.

Deinde id probatur, ratione qua dif. 1. vſi ſumus: quia ſcilicèt Deus creauit omnes homines, propter ſupernaturalē beatitudinē: ergo in eo fuit voluntas beneplaciti, qua omnibus hominibus immediatè deſiderauit eam beatitudinem.

Neque ab ea voluntate deſtitit, ob lapſum primi parentis ſuperuenientem, vt diximus difficult. 2. nec poſt hunc lapſum habuit voluntatem deſiderij damnationis omnium, & multo minus ante dictum lapſum: quia quanuis voluntas deſiderij damnationis, ex alio motiuo fuerit compoſsibilis cum voluntate beneplaciti ſaluationis omnium, de ea tamen rigida voluntate nullatenus conſtat: & ſanè ſi in Deo eſſet deſiderium damnationis omnium, ſicut eſt deſiderium ſaluandi omnes, commēdatio Pauli, qua commendat volū luntatem Dei ſaluandi omnes, non eſſet tanta, quanta ibi indicatur, deſiderium autem ſaluationis omnium eſſe Deo liberū, & etiā poſſe haberi à Deo liberè deſiderium, excludendi omnes à gloria, dicem. diffic. ſequenti.

Ad fundamentum autem aduerſariorum reſpondemus, ex eo, quòd non omnes ſaluentur, tantum deduci non eſſe in Deo voluntatem, beneplaciti efficacem ſaluandi omnes; quia voluntas efficax, de qua tantum eſt ſermo Pſalm. 113. & Iſaiæ 46. Semper impletur, & eſſet imperfectionis non impleri: non verò deduci, non eſſe in Deo voluntatem inefficacem; quia hæc non neceſſario impletur: neque eſt imperfectionis, non impleri, neque non impleri eſt indiciū, quod non ſit in Deo.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm voluntas diuina beneplaciti ſaluandi omnes ſit libera, an neceſſaria?

SVpponimus, vt optimè Vazquez diſp. 83. num. 11. & Suarez cap. 2. dictam voluntatem beneplaciti ſaluandi omnes, verſari circa ſalutem omnium conſideratam, vt futuram, ita vt tendat in executionem, & futuritionem ſaluationis omnium (quanuis non efficaci-

citer)quia Deus non ſolum gaudet , quòd omnes poſsint ſaluari; ſed re vera cupit,ſeu deſiderat,quod omnes de facto ſalui fiant, vt inſtat ex relatis verbis Pauli. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri*, id eſt,quod ſalui fiant. Et id docuit Chryſoſt. dum in hæc verba Pauli ait: Deum vehementer deſiderare noſtram ſalutem, deſiderium autem ad executionem, ſeu futuritionem tendit : ad quod quanuis inefficax ſit, ſufficit, quod præſupponatur notitia ſimplicis, intelligentię executionis,ſeu futuritionis poſsibilis,ſicut etiã ſufficit, ad deſiderium efficax.

Hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt,an dicta volũtas, qua Deus cupit,ſeu deſiderat,quod omnes ſalui fiant,ſit libera,an neceſſaria.

Circa quam non deſunt,qui exiſtiment non eſſe neceſſariam, & id indicat Vazq.in eo n.11.& probari poteſt.

Primò,quia hoc quod eſt homines ſaluari conſideratum, vt futurũ,circa quod,vt ſic, verſatur dictum deſiderium Dei,non poteſt,nõ placere Deo;quia vt ſic eſt bonum.

Secundò,quia non videtur Deum haberè poſſe actum liberũ,circa obiectum creatum,niſi ex vi talis actus immediatè reſultet aliqua mutatio in obiecto illius, ſed ex eo actu deſidederij inefficacis, nulla reſultat mutatio in ſaluatione omnium : ergo non eſt libera.

Suarez verò lib.3.cap.2.num.8. Arrub.diſput.50.capit.2.Herice, diſput.23.cap.11.& Alarcon diſput.6.capitul.3. docent, & meritò eam voluntatem eſſe liberam,quòd ſatis indicat Proſper.*vbi ſuprà* dum ait,eam voluntatem pertinere ad gratuitam Dei beneficentiã, erga homines.

Et id probatur primo ab inconuenienti;quia aliàs Deus non minus diceretur deſiderare, quòd humanitates omnium hypoſtaticè aſſumerentur;quia futura aſſumptio omnium,nõ eſſet minus bona, quàm omnium ſaluatio, quod admittẽdum non eſt:aliàs ſicut Paulus exhortatur,quod fiat oratio pro omnibus;quia Deus cupit omnes ſaluari,poſſet etiam exhortari,vt fieret oratio pro aſſumptione hypoſtatica omnium,ſi Deus eam deſideraret;imò etiã nunc Deus diceretur,deſiderare ſaluationem damnatorum; quia idem eſt obiectum,& eodem modo bonum.

Et ratione à priori probatur ; quia dictum deſiderium tendit in bonum , quod non præſupponitur eſſe ; quia tendit in executionem gloriæ; quia tendit in gloriam,vt fiat(quanuis inefficaciter, & ideò ex vi illius non ſit futura)ergo non conuenit Deo neceſſariò:ſed liberè quia, vt conſtat ex dictis diſput. 3. difficult. 1. volitio efficax efficiendi aliquid conuenit Deo liberè; quia tendit in

ob-

obiectum, vt fiat, & ſit, quod nondum præſupponitur eſſe: volitio enim diuina ſolùm fertur neceſſario in obiectum, quòd præſupponitur eſſe.

Ad priorem ergo rationem aduerſariorum, negamus ſaluationem hominum, vt futuram, ſeu executioni mandandam, non poſſe, non placere Deo; quia quanuis ſit bonum quoddam, non tamen præſupponitur ad volitionem Dei; quia potuit ſua volitione tendere in eam, vt fiat, & ſit, quanuis ſolùm inefficaciter.

Et ad poſteriorem reſpondemus, maiorem tantum eſſe veram, quando actus liber eſt efficax, non verò, quando tantum eſt inefficax, qualis eſt dicta voluntas, qua Deus ex ſe ipſo cupit omnes homines ſaluos fieri.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm voluntas ſaluandi omnes ſit abſoluta, an tantum conditionatata?

SVarez lib. 4. cap. 2. Ruyz diſp. 19. ſect. 11. & 12. & Faſolus artic. 6. dub. 1. docent eſſe conditionatam ex parte obiecti, quanuis ſit abſoluta ex parte actus, ita vt verè vellit omnes ſaluos fieri, ſub conditione, ſi ipſi velint, aut ſub alia. Quibus fauet Ambroſius, Chryſoſtomus, & alij Patres, 1. ad Timoth. 2. dum aſſerunt Deum velle, ſaluare hominem, ſi ipſe velit. Et ratione probatur; quia ea voluntas eſt efficax; quia ex ea Deus mouetur ad offerenda media, vt impleatur, & executioni mandetur; ſed ſi efficax eſt, nequit eſſe omnino abſoluta; quia neceſſario impleretur, eſt ergo cōditionata ex parte obiecti, ſeu inuoluēs conditionē ex parte illius, ex cuius conditionis defectu, non impletur, quanuis efficax ſit.

Vazquez verò diſput. 83. capit. 3. & Alarcon diſput. 6. capit. 3. docent, & merito eam voluntatem, non ſolùm eſſe abſolutam ex parte actus; ſed etiam ex parte obiecti: Quòd indicat Paulus, dum abſolutè, & abſque vlla limitatione ait: *Deum velle omnes homines ſaluos fieri*. Et ratione probatur; quia ea voluntàs non eſt efficax, neque amplius, quam ſimplex deſiderium, quo Deus cupit, & deſiderat omnes homines ſaluos fieri, vt indicat Chryſoſtomus Homil. 1. in Epiſtol. ad Epheſ. dum eam diuinam voluntatem appellat deſiderium, & ex nullo capite poteſt amplius deduci, adhuc ex oblatione mediorum, quæ Deus offert; quia oblatio hæc oriri poteſt ſufficiēter ex ſimplici, deſiderio, ſicut

èx ſimili,quo Pater in humanis, deſiderat ſilium euaderè doctum offert illi pecunias,& alia ad id neceſſaria: ſi ergo dicta voluntas, nō eſt amplius,quam inefficax deſiderium,non eſt cur dicamus inuoluere conditionem aliquam ex parte obiecti:ſed eſſe omnino abſolutam;quia tamen dictum deſiderium talis eſt naturaturæ, vt virtutute contineat voluntatem efficacem ſaluandi,non quę actu, & expreſsè ſit in Deo(quia eſſet ſuperflua)ſed quæ eſſet, ſi non obſtarēt peccata,ideo ratione huius dici poteſt, quòd Deus habeat voluntatem efficacem ſaluandi omnes conditionatam, etiam ex parte actus; ſeu quòd idem eſt,quòd Deus vellet,efficaciter ſaluare omnes, ſi hæc,aut illa conditio ſubſiſteret. Et ita intelligendi ſunt Ambr. Chryſoſt.& alij Patres pro aduerſarijs adducti, quando indicant in Deo eam voluntatem eſſe conditionatam,& ex his patet ad fundamentum aduerſariorum.

DISPVTATIO QVINTA.

De varijs affectibus voluntatis diuinæ.

DIFFICVLTAS I.

Quotuplex ſit volitio Dei.

OMiſsis diuiſione voluntatis,ſeu volitionis diuinę,in efficacem, & inefficacem,& diuiſione in abſolutam,& in conditionatā, & quia faciles ſunt, & quia iam ſunt explicatæ,duæ ſuper ſunt, in hac diffic.explicandæ.

Prior eſt,qua volūtas ratione Dei, tā efficax, quā inefficax diuiditur in voluntatem ſigni,& in voluntatem beneplaciti:voluntas ſigni eſt non vera, & propria volitio;ſed ſignum externum,quo Deus, ita ſe gerit exterius,ac ſi haberet veram volitionem, ſiue eam habeat,ſiue non,quę continetur Geneſ.22.dum præcipit Abrahæ immolare filium ſuum,quem tamen voluit Deus non immolari. Vnde ſignum,quod dicitur voluntas,ſeu volitio Dei,vt optimè Sanct. Thom.ar.12. Ad ſecundum dicitur talis,non quia ſit ſignum,quod Deus verè velit;quia in nobis ſolet eſſe ſignum verè volendi, eo enim ſigno Deus ſe gerit, inſtar hominis volentis;& ideo in Deo dicitur voluntas,quanuis non propria, ſed metaphorica, ſicut punitio: quia in nobis eſt ſignum veræ iræ,dicitur in Deo ira(quanuis in Deo

nōn

non ſit verè,& propriè ira) quia puniendo ſe gerit inſtar hominis iraſcentis:ſigna autem quibus Deus ſe gerit inſtar hominis volentis, ſaltem ſunt quinq,nempè præceptum,prohibitio, conſiliũ,permiſſio,& operatio.

Voluntas verò diuina beneplaciti eſt vera,& propria volitio,qua res aliqua verè placet,de qua eſt Sermo Mat. 11. *Ita Pater quoniam ſic fuit placitum ante te.*

Hæc autem diuiſio voluntatis,in voluntatem ſigni,& in voluntatem beneplaciti,tantum eſt analogi in analogata;quia volũtasſigni, vt ſigni etiam in nobis,non eſt vera volũtas,ſed tantùm metaphoricè,quia tantùm eſt voluntas,quia eſt ſignum voluntatis:imò inDeo ipſa ſigna,non ſunt verè ſigna,ſed tantùm metaphoricè: quia in eo nõ ſunt verè ſigna,ſed tantùm dicuntur ſigna per analogiam, ſeu ſimilitudinem ad ea quinq;ſigna, quæ in nobis ſunt ſigna veræ volũtatis,& ob id quãuis in Deo no ſit vera volũtas,dicta tamẽ ſigna non ſunt falſa,ſicut ſunt in nobis deficiẽte volũtate:quia ſcilicet inDeo nõ ſunt verè ſigna.ſed tantùm dicuntur metaphoricè ſigna,per analogiam ad ſigna in nobis.

Poſterior eſt,qua voluntas diuina , tàm efficax , quàm inefficax diuiditur in antecedentem,& conſequentem , ſeu in primariam , & ſecundariam,quę diuiſio eſt Theologis ſatis per vulgata, & deſumpta ex Damaſceno 2.de fide,cap.29.& ex Chryſoſt.hom. 1.in Epiſt. ad Epheſ.

Diuiſio hæc voluntatis diuinę,non eodem modo ab omnibus declaratur:omiſsis autem varijs explicationibus duæ nobis magis placent,prior eſt Sancti Thomæ ar.6.ad primum, vbi voluntatem antecedentem vocat eam,quæ verſatur circa res ſecundum ſe, vt puram à circũſtantijs,vt voluntas,qua iudici diſplicet punire hominem abſolutè,& ſecundum ſe conſideratum:conſequenter vero vocat eam voluntatem,quæ verſatur circa rem conſideratam cum aliqua circunſtantia, vt voluntas , qua iudex vult punire hominem conſideratum cum delicto: antecedens autem dicitur antecedens:quia eſt circa rem,ſecũdum ſe,quæ vt ſic eſt prior, quà cum circunſtantia.

Et conſequens,dicitur cõſequens;quia eſt circa rem, nõ cum circunſtantia quæ vt ſic,eſt poſterior ipſa ſecundum ſe.

Poſterior explicatio,quæ ferè coincidit cum iã dicta, nobis maximè probatur;quia eſt conformis menti Damaſceni,& Chryſoſtomi,& maximè quadrat ipſis nominibus antecedentis,& cõſequẽtis, & eam adducunt Vazq.diſp.83.& Su ar.lib.3.de Attribut cap.8.nẽpè,vt ea voluntas,ſeu volitio diuina dica ur antecedens , qua Deus

aliquid vult ex ſe ipſo nulla ocaſione ſumpta, ex noſtris bonis, aut malis operibus, ſeu antecedenter ad noſtra opera, qualis eſt voluntas, qua Deus Angelos creauit, & qua Deus cupit, ſeu deſiderat gloriam omnibus viatoribus. Conſequens verò dicitur illa, qua Deus vult aliquid ſumpta occaſione ex noſtris operibus, ſeu poſt viſa noſtra opera, qualis eſt voluntas puniendi peccatores, in ſtatu peccati morientes, & præmiandi iuſtos, benè operantes in ſtatu iuſtitiæ morientes.

His duobus prædictis membris, huius diuiſionibus poteſt addi, aliud tertium, nempè voluntas, ſeu volitio comitans, qua Deus comitatur cauſas ſecundas, in operando, concurrendo, videlicet cũ illis ad ſua opera, & non antea, neque poſtea, ſed ſimul cum illis ſimultate etiam naturæ; quia opera earũ indiuiſibiliter re ipſa procedunt ab ipſis, & à Deo.

DIFFICVLTAS II.

Qui affectus proſequutionis conueniant Deo?

SVpponimus in voluntate noſtra alios eſſe affectus conſiſtentes in proſequutione, vt ſunt amor ſtrictè, & ſpecialiter ſumptus, deſiderium, & gaudiũ, & alijs conſiſtentes in fuga cõtrarijs dictis, vt ſunt odium ſpecialiter ſumptum, timor, & triſtitia.

Amor ſpecialiter ſumptus eſt affectus proſequutionis, qui verſatur, circa rem bonam, ſecundum ſe prout abſtrahit à præſente, & abſente, ſeu prout abſtrahit ab adepta, & non adepta. Deſiderium eſt affectus proſequutionis, qui verſatur circa rem, vt futuram, ſeu vt adipiſcendam, qui affectus quando appetens eam appetit ab alia perſona dicitur ſpes: gaudiũ eſt affectus proſequutionis, qui verſatur circa rem, vt pręſentem, ſeu vt adeptã in ea vitaliter quieſcẽdo: quia quando circa eã, vt adeptam verſatur in ea, non quieſcẽdo vitaliter, dicitur ſimplex, ſeu pura cõplacentia, nihilominus quãdo eſt in perſona, nõ impedita à dicta vitali quietudine etiam dicitur gaudiũ; quia eſt tale cauſaliter; quia in ea perſona, regulariter eſt cauſa dictæ vitalis quietudinis.

Odium ſtrictè, & ſpecialiter ſumptum eſt affectus fugæ, circa rem, ſecundum ſe prout abſtrahit ab adepta, & non adepta. Timor eſt affectus fugæ, circa rem, vt futuram, ſeu prout adipiſcendam nollendo, quod fiat præſens, ſeu acquiratur: triſtitia eſt affe-

ctus fugę, circa rem, vt præſentem, ſeu vt adeptam, qui etiam poteſt eſſe duplex (ſicut ſuo modo gaudium) alter ſimplicis, ſeu purę diſplicentiæ, quæ formaliter non ſit inquietudo vitalis, ſeu afflictio, qualis eſt in beatis diſplicentia de peccatis noſtris: imò & de proprijs in vita mortali commiſsis, & alter diſplicentiæ, quæ ſit formaliter inquietudo vitalis, ſeu angor, & afflictio, qui affectus: imò etiã prior diſplicẽtia in ſubiecto capaci, & nõ impedito dicitur triſtitia, & dolor: quia cauſaliter eſt talis, quia in eo ſubiecto regulariter eſt cauſa triſtitiæ, & doloris.

Quo ſuppoſito, circa affectus proſequutionis conueniunt primo Doctores, in Deo reperiri amorem quo ſe ipſum, & creaturas rationales, ſeu intellectuales amat, quòd eſt adeo manifeſtum, vt probatione non egeat.

Eſt tamen difficultas, an in Deo ſit amor, non ſolùm latè, & generaliter ſumptus pro proſequutione in quocunque affectu reperta, ſed etiam ſtrictè, & ſpecialiter ſumptus, vt ratione diſtinctus à gaudio, & deſiderio.

Herice diſput. 13. capit. 6. & alij recentes Deo, negant amorem ſtrictè ſumptum, prout à gaudio diſtinctum, quo ſibi velit, & amet ſuas intrinſecas perfectiones, quòd etiam ſentit Albiz diſput. 4. & ſatis indicat Arrubal in notationibus ad quęſtion. 20. numero 3. quia amor ſtrictè, & ſpecialiter ſumptus, prout diſtinguitur à gaudio, quòd verſatur circa bonum, vt præſens, ſeu vt poſſeſſum, & à deſiderio, quòd verſatur circa bonum vt futurum, ſeu vt poſsidendum verſatur circa bonum, ſecundum ſe, vt præciſum à præſente, ſeu poſſeſſo, & à futuro, ſeu poſsidendo: ſed nullus eſt affectus in Deo, circa ſuas perfectiones intrinſecas, quas ſibi vult, & in quibus placet, qui verſetur circa illas, vt præciſas à poſſeſsione ipſarum; quia intellectu diuino, quo eius voluntas quaſi ducitur ad affectus, nequeunt præſcindi à poſſeſsione, & præſentia, ſeu exiſtentia actuali: quia poſſeſsio, ſeu præſentia ipſarum, eſt re ipſa omnino, & indiuiſibiliter indiſtincta, & eadem cum ipſis, & intellectus diuinus ea omnia intuetur, vt in ſe ſunt: ergo in Deo nullus eſt affectus circa ſe ipſum, & circa ſuas perfectiones qui ſit ſtrictè, & ſpecialiter amor, ſed tantum gaudium.

Suarez verò lib. 3. de Attributis cap. 6. Ruyz diſp. 52. ſection. 1. Alarcon diſp. 7. cap. 1. & communiter Doctores docent, in Deo eſſe amorem ſtrictè, & ſpecialiter ſumptum, circa ſuas intrinſecas perfectiones, quo eas ſibi amat, & vult, diſtinctum ratione à gaudio, & à deſiderio, & meritò: quia Deus ſibi vult, & amat ſuas intrinſecas

perfectiones, nempè ſapiētiam, iuſtitiam, miſericordiam, & aliàs nō ſolùm vt à ſe habitas, ſeu poſſeſſas: ſed etiam, vt ſecundùm ſe bonas, ſeu ipſi cōuenientes: quia ex vna parte, nō ſolū ſunt poſſeſſæ à Deo: ſed etiam ipſi ſunt, ſecundū ſe conuenientes, & bonæ: quia poſſeſsio nō tollit ipſas eſſe, ſecundū ſe bonas, & cōuenientes Deo: imò ſi nō eſſent ſecundum ſe bonę earum poſſeſsio, nō eſſet Deo bona, ſeu cō ueniens, quanuis perfectio, vt poſſeſſa, & perfectio, vt bona, ſeu vt conueniens Deo, re ipſa nullatenus diſtinguantur, neque à Deo inter ſe præſcindantur, ſeu diſtinguātur: & exaltera parte perfectiones diuinæ, non ſolùm, vt poſſeſſæ quaſi mouent diuiuam volūtatem: ſed etiam, vt ſecundum ſe bonæ, & conuenientes Deo. quia bonum quā uis poſſeſſum, etiam ſecundum ſe, vt pote verè bonum eſt ſufficiens ad mouendam voluntatem, vt contingit in nobis, qui res, vt ſecundum ſe bonas, & conuenientes poſſumus amare, quanuis ſint poſſeſſæ, & ad earum poſſeſsiones aduertamus, ſiue etiam eas, vt poſſeſſas amemus, ſiue non: ſed tantum, vt ſecundum ſe bonas. Deus ergo, qui ſuas perfectiones intuitiuè cognoſcit, & vt in ſe ſunt, ac proinde, vt poſſeſſas, & vt ſecundum ſe bonas: quia verè ſunt poſſeſſę & etiam ſecundum ſe bonæ, eas ſibi amat, non ſolùm, vt poſſeſſas affectu gaudij. ſed etiam, vt ſecundum ſe bonas affectu amoris ſtricti, & ſpecialis re ipſa, eodem cum affectu gaudij, quanuis ab eo ratione noſtra diſtincto.

Addimus Deum non ſolùm ſuas intrinſecas perfectiones, ſibi amare amore ſtricto, & de eis gaudere, ſed etiam creaturas aliquas exiſtētes ſibi, & nobis amare, ſibi, v.g. oſtenſiones ſuorū attributorum, & nobis, verbi gratia, ſanctitatem, qua ſancti ſumus, & alia nobis bona, & de omnibus eis gaudere ob rationem dictam. quia ſcilicet non ſolùm, vt poſſeſſæ ſunt Deo, & nobis bonæ, ſed etiam ſecundum ſe.

Ad rationem ergo aduerſariorum reſpondemus, amorem ſtrictum verſari, circa bonum, ſecundum ſe, vt præciſum à præſenti, ſeu poſſeſſo, ſumpta particula *præciſum*, non prout eſt idem quod ſeparatū à poſſeſsione, adhuc per cognitionem: quia ad dictū amorē, nulla requiritur ſeparatio, & præciſio: quia obiectum poſſeſſum, etiam cognitum, vt tale poteſt amari dicto amore ſtricto, ſi etiam cognoſcatur, vt ſecundum ſe conueniens ſubiecto, ſed ſumpta particula *præciſum*, vt idem eſt, quòd non requirens poſſeſsionem, neque cognitionem poſſeſsionis: quia ad eū amorē ſufficit ſola bonitas, ſeu conuenientia obiecti ſecundū ſe, & cognitio illius, non requiſita bonitate poſſeſsionis, neq; cognitione illius: Imò impertinenter ſe habētibus: vnde quāuis Deus nequeat cognoſcere

bo-

bonitatem obiecti ſecundum ſe,vt diſtinctam à bonitate poſſeſsionis,dum verè cognoſcat bonitatem obiecti ſecundum ſe,quanuis vt indiſtinctam à bonitate obiecti, vt poſſeſsi verſabitur, circa illud affectus ſtricti amoris,quanuis etiam verſetur,circa illud, vt poſſeſſum affectu gaudij.

Obſeruandum eſt hunc amorem ſtrictum,quo Deus ſibi amat ſuas perfectiones intrinſecas, & oſtenſiones ſuorum,attributorum eſſe amorem beneuolentiæ,erga ſe ipſum,vt patet,& conſequenter etiam eſſe amorem charitatis;quia non diſtinguitur ab amore beneuolentiæ,erga perſonam intellectuarem;imò &amorē quo perſonæ diuinæ,ſibi mutuo amant dictas perfectiones intrinſecas, & extriſecus eſſe amorem mutuum amicitiæ inter ipſas; quia verè eſt beneuolentiæ, & erga alias perſonas,de quo latè Ruyz diſput. 52. ſect.4.

Secundò,conueniunt Doctores in Deo reperiri ſtrictè, & formaliter gaudium, ſeu delectationem, & lætitiam, & non ſolùm de bono ſuo; ſed etiam de bono noſtro; quia gaudium eſt de bono præſente,vt præſente,ſeu poſſeſsio,& nō ſolùm eſt ſibi bonum præſens,ſed etiam nobis.

Tertiò conueniunt communiter Doctores,in Deo eſſe deſiderium ſtrictè,& formaliter ſaltem boni noſtri,tàm efficax, quàm inefficax,quo nobis deſiderat bona: quia plura bona nobis deficiunt, quæ poteſt nobis deſiderare.

Addimus *ſaltem boni noſtri*:quia ſibi,nihil intrinſecū deficit,neque deficere poteſt,quòd poſsit ſibi deſiderare:quia tamē ſibi deficiunt,aut deficere poſſunt bona aliqua extrinſeca,vt laudari,& glorificari à nobis,ideò poteſt in Deo admitti deſiderium ſtrictè, quo ſibi ea deſideret.

Sed quanuis in Deo admittatur deſiderium ſimplex, tàm efficax,quàm inefficax,non tamen omne;quia in Deo non admittatur ſpes,vt dicimus Tractat.de Spe,diſp.1.difficul.11. quia ſpes eſt deſiderium boni,non exiſtentis in poteſtate deſiderantis: quodcumque autem bonum extrinſecum,quòd Deus poteſt deſiderare,eſt in ſua poteſtate,etiam bonum,quod eſt nobis bonum liberum: quia cuiuſcumque,adhuc Regis in manu Domini eſt, & quocumque voluerit inclinabit illud. Quòd autem ad deſiderium futuritionis,tâm efficax,quàm inefficax ſufficiat Deo cognitio,ſimplicis intelligētiæ poſsibilitatis futuritionis,diximus diſp.4.dif 4.

Obſeruandum eſt in quocumque affectu proſequutionis eſſe duplicem reſpectum alterum ad perſonam cui volumus bonum,tāquam ad finem *cui*:alterum ad bonum ipſum,quod volumus perſo-

ne, tanquam ad finem *qui*: affectus autem proſequutionis, prout reſpicit perſonam, cui volumus bonum dicitur affectus beneuolentiæ, & prout reſpicit bonum ipſum, quod volumus perſonæ dicitur, affectus concupiſcentiæ: Deus ergo ſuis affectibus proſequutionis deſiderij videlicet, & amoris, & gaudij, non ſolùm ſe ipſum proſequitur affectu beneuolentiæ, quatenus ſibi proſequitur bonum: ſed etiam creaturas ipſas intellectuales, quibus etiam affectu beneuolētiæ proſequitur multa bona, iuxta illud Ioann. 3. *Sic Deus dilexit mūdum, vt filium ſuum vnigenitum daret.* Creaturas verò irrationales, vt pote incapaces affectus beneuolentiæ, etiam paſsiuæ, vt conſtat ex Ariſtotel. 8. Ethic. cap. 2. non proſequitur, niſi affectu concupiſcentiæ; quia eas ſibi, aut etiam nobis proſequitur, & quamuis ipſis velit aliqua bona, vt conſeruationem, & alia; ſed non ob ipſas ex beneuolentia erga ipſas, ſed ex beneuolentia ſui, ob ſuam glorificationem, & aliquando etiam ex beneuolentia noſtri, ob noſtram commoditatem. Ita tamen Deus ſibi, & nobis proſequitur bona affectu beneuolentiæ, vt etiam ea proſequatur affectu charitatis: quia hìc non diſtinguitur ab affectu beneuolentiæ: Imò nobis etiam affectu amicitiæ, quæ tantum verſatur erga alterum, & quęcumque perſona diuina alijs duabus: quia talis affectus eſt ad alterum, quamuis neceſſario ſit mutuus, affectus autem quo Deus ſibi, vt Deo proſequitur bona, non eſt amicitiæ; quia vt ſic non eſt ad alterum. De quo latè Ruyz diſput. 52. ſection. 4. Quo autem ſuperaddito indigeat affectus beneuolentiæ, vt ſit amicitiæ dicimus Tract. de Charit. diſp. 1. dif. 6.

DIFFICVLTAS III.

Qui affectus fugæ Conueniant Deo?

CONueniunt DD. in Deo eſſe odium, vt conſtat ex illo Sapiēt. 14. *Odio ſunt Deo impius, & impietas eius.*

Eſt tamen difficultas, an in Deo ſit odium propriè, an tantùm Metaphoricè?

Capreolus in 1. diſt. 45. art. 1. Ferarrien. 1. contra Gent. cap. 90. & alij docent in Deo non eſſe propriè odium, adhuc reſpectu peccati, & peccatoris: ſed tantum Metaphoricè quatenus puniens peccatum, & peccatorem ſe habet inſtar odientis.

Et in primis quod Deus, non habeat propriè odium reſpectu peccati (quod dicitur odium abominationis) probatur: quia propriè

priè odium tantum refertur ad ſubſiſtens,ſeu ad ſubſtantiã, peccatũ autẽ non eſt ſubſiſtens ſed accidens:deinde quod non habeat propriè odium reſpectu peccatoris (quòd dicitur odium inimicitiæ, ſeu maleuolentię)probatur;quia propriè odium maleuolentiæ, eſt velle alicui malum vt malum illius eſt:nulla autem voluntas,neque creata,neq;diuina ferri poteſt in malũ,vt malum eſt:ergo Deus nequit odio propriè ſumpto habere peccatorem.

Ruyz diſp.54.docet in Deo eſſe propriè odium abominationis reſpectu peccati,non vero eſſe propriè odium inimicitię, ſeu maleuolentiæ reſpectu peccatoris;priorem partem probat ratione poſtea à nobis adducenda pro ea: poſteriorem verò probat; quia Deus nulli peccatori,ad huc in æternum damnato vult malum,verbi gratia,pœnæ,vt malum illius eſt; ſed vt eſt ei aliqua ratione bonum, nempè vel vt vtile ad eius correctionem, ſi peccator adhuc eſt in via, vel vt eſt ei vtile, vt ſit ſubiectus iuſtitiæ, quòd eſt ipſi bonum, ſicut Pater creatus puniens Filium, non vult ei eam pœnam, vt ei malam; ſed vt ei bonam,nempè vt ei vtilem ad correctionem.

Vazquez verò diſp.84.cap.3. Arrubal quæſt. 20 num. 6. Heriçe diſp.20 cap.4. Albiz diſp.9.ſect.1. & Alarcon diſp. 7. cap. 3. docent Et merito in Deo eſſe propriè odium, non ſolùm abominationis peccati;ſed etiam maleuolentiæ peccatoris, quòd nos diximus Tract.de Charit.diſp 8 dif 1.

Et in primis in Deo eſſe propriè odium abominationis peccati,probatur:quia peccatum quanuis non ſit ſubſiſtens, ſeu ſubſtantia, Deo maximè diſplicet,& ex complacentia ſui; quia ſibi eſt offenſiuum, & ex complacentia ipſius peccatoris, vt eſt creatura; quia eſt ei noxium:ergo Deus propriè odit peccatum,odio abominationis.

Deinde in Deo eſſe propriè odium maleuolentiæ peccatoris, probatur,quia Deus peccatori vult malum,vt malum illius eſt;quia ei vult malum,vt habet rationem pœnæ:pœna autem,vt pœna eſt malum eam patienti,quanuis non velit ei illud malum,ex diſplicentia illius, vt creatura eſt;quia ei, vt ſic vult aliqua bona ex beneuolentia ſecundum quid etiam ipſam pœnam; quia non ſolùm eam illi vult,vt pœnam: ſed etiam,vt vtilem ad alios fines, illi bonos ſupra ab aduerſarijs relatos;ſed vult ei illum malum, quatenus peccator eſt;quia vt ſic eſt Deo inimicus,quòd ſufficit ad odium maleuolentię,ſeu inimicitię,ſicut Pater creatus puniens Filium flagitioſum eum odio aliquando habet,vt flagitioſum,quanuis non inimicum, & amat amore beneuolentiæ, vt filium. Deus ergo pro-

priè odio maleuolentiæ ſimpliciter verſatur, circa peccatorem, vt peccatorem, & ſibi ſimpliciter inimicum, & etiam affectu beneuolẽtiæ, ſecundum quid, circa eundem, vt ſuam creaturam.

Ad prius ergo fundamentum aduerſariorum reſpondemus, quòd quanuis odium maleuolentiæ, vt eſt odium, & fuga tantum referatur ad ſubſtantiam: imò tantum ad rationalem, ſeu intellectualem, odium tamen abominationis, etiam poteſt ad accidens referri, v.g ad ægritudinem: non ergo mirum eſt, quòd in Deo referatur ad peccatum.

Ad poſterius verò reſpondemus, quòd quanuis voluntas nequeat ferri in malum, vt malum eſt, affectu puræ proſequutionis, benè tamen affectu, qui etiam ſit fuga reſpectu alicuius perſonæ; quia ei tanquam inimico appeti poteſt malum, vt ipſi malum, aliàs neque in nobis poſſet eſſe affectus odij maleuolentiæ; quia affectu odij maleuolentiæ, qui indiuiſibilis eſt, & vnus ſecundum ſpeciem, non poſſumus ferri in malum, vt bonum eſt; quia non vt bonum inimico, vt patet, neque vt bonum alij perſonę, quia alias vnus, & idem numero affectus eſſet odium maleuolentiæ vnius perſonæ, & amor beneuolentiæ alterius, quòd eſt falſum: affectus ergo odij maleuolẽtiæ, quo volum°, alicui perſonæ malũ fertur in perſonã reſpectu, quodã diſplicẽtiæ, ſeu fugæ, & in malũ, vt malũ ei perſonæ volitũ, fertur reſpectu quodã proſequutionis, itaut malitia moueat voluntatẽ ad proſequendum illud inimico, qui ipſi proſequenti diſplicet.

Deinde, vt aduertunt Vazquez, Herice, Albiz, & Alarcon eadem proportione, qua in Deo reperitur odium amori, oppoſitum etiam reperitur affectus fugę, deſiderio oppoſitus (qui ſpecialiter dicitur fuga) quo Deus fugit nobis mala, quæ nobis euenire poſſunt, imò & quo ſibi fugit mala extrinſeca, quæ ſibi poſſunt euenire: quia ſicut nobis deſiderat multa bona, v.g. vitam iuſtam, & ſibi multa bona extrinſeca, v g. laudem: ita etiam nobis fugit multa mala, v.g. vitam flagitioſam, & ſibi multa mala extrinſeca, verbi gratia, blaſphemiam.

Deſperatio verò nullatenus Deo conuenit, ſicut neque ſpes, ob eandem proportionalẽ rationem, ob quã diximus in Deo nõ reperiri ſpem: quia ſcilicet nullum malũ fugit ſibi, neque alijs, quòd non ſit in ſua poteſtate impedire.

Neque Deo conuenit timor; quia affectus timoris ſupponit ignorantiam, aut dubitationem euentus mali futuri, quæ Deo conuenire non poſſunt.

Triſtitia quoque, ſeu dolor, qui gaudio opponitur Deo, conuenire non poteſt, non ſolùm de malo proprio: quia non de intrinſeco:

co;quia nullum tale ſibi poteſt euenire, neque de extrinſeco, vt de blaſphemia; quia ſibi nullo modo nocet, ſed neque de malis noſtris, non quia triſtitia ſolum poſsit eſſe de malo proprio; quia eſſe etiam poteſt de malo amici, ſicut gaudium quod triſtitiæ opponitur poteſt eſſe de bono amici, & ideo in Deo admiſsimus gaudium de bono noſtro ſed quia triſtitia ſeu dolor non oritur ex diſplicencia mali præſentis in eo, qui poteſt malum illud facilè impedire, & repellere, vt poteſt Deus.

DIFFICVLTAS IIII.

Vtrùm in Deo ſit propriè, & formaliter ira?

CIrca hanc difficultatem, quæ magis eſt de nomine, quàm de re Lactantius, lib. de ira Dei à c. 17 quem ſequitur Suarez diſput. de iuſtitia Dei, quæſt. 5. & lib. 3. de attributis, cap. 7. docet iram propriè conuenire Deo; quia exiſtimat iram formaliter, nihil aliud eſſe, quam affectum puniendi peccata qui non eſt Deo denegandus; quia in eo afectu nulla includitur, neque ſupponitur imperfectio.

S. Thom verò, quæſt. 19 art. 11. Vazq diſp. 84. cap. 4. Heric diſp. 20 cap 4. Ruiz diſp. 54. ſect. 5. Albiz, Alarcon, & alij, docent in Deo non reperiri iram propriè ſumptam. Et meritò; quia ira formaliter ſupponit in eo, qui iraſcitur triſtitiam, ſeu dolorem ab aduerſario acceptum, quem illi rependere contendit, quia vt docet Ariſtot. 1. de anima tex. 16. *Ira eſt appetitio doloris viciſsim inferendi*, & in idem redit, quòd docet 2. Rhetoric. cap. 2. & 4. dum ait: *Qui iraſcitur dolet.* Et ita docet iram eſſe appetitum vltionis cum dolore, & Ariſtoteli conſentiunt Damaſcenus 2. de fide, cap. 16 & Niſſenus lib. 4. Philoſophiæ, cap. 13. dum dicunt iram eſſe appetitum recruciationis, quāuis ergo in Deo ſit afectus puniendi peccata; quia tamen non eſt doloris illati, aut cruciationis vindicta, ideò non eſt Deo tribuenda propriè ira, ſed tantum metaphoricè; quia ſcilicet puniendo ſe gerit inſtar hominis iraſcentis, & vindicantis cruciationem ſibi illatam, ex quo conſtat fundamentum aduerſariorum nullius eſſe momenti.

In Deo ergo reperiuntur ſtrictè, & ſpecialiter, & abſque metaphora, amor, deſiderium, & gaudium, & odium, & fuga; quia eſſentialiter nullam includunt, neque ſupponunt imperfectionem: non verò deſperatio, neque timor, neque triſtitia, neque ira; quia eſſentialiter includunt, aut ſupponunt imperfectionem.

DISPVTATIO SEXTA.

De virtutibus voluntatis diuinæ.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Vtrùm in Deo ſit iuſtitia commutatiua ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta?

SVpponimus ex Ariſtotele 5. Ethic. cap. 3. & 4. æqualitatem debi-
tam, quæ eſt obiectũ iuſtitiæ propriè, & ſtrictè, & ſpecialiter ſump-
tæ duplicem eſſe: alteram inter rem, & rem vt inter rem venditam,
& inter pretium, quæ dicitur Ariſmethica, & circa eam verſari iuſti-
tiam commutatiuam, tãquam circa obiectum, & alteram eſſe æqua-
litatem inter vnam proportionem, & inter alteram, qualis eſt æqua-
litas inter bona proportionaliter diſtribuenda ex vna parte: & ex al-
tera inter proportionem meritorum plurium perſonarum, quibus
facienda eſt diſtributio, quę æqualitas dicitur Geometrica; quia eſt
proportio proportionum, & circa hanc verſari iuſtitiam diſtributi-
uam: de quo latè dicimus tract. de Iuſtit. & iur diſp. 2. diffic. 10.

Circa difficultatem ergo Suarez diſp. de iuſtit. Dei, ſect. 2. Alua-
rez 3. par. diſp. 4. Rebel lib. 1. de iuſtit. quæſt. 4. ſect. 3 Raguſſa 3. par.
diſp. 3. Tanner quæſt. 10. de voluntate, diſp 2. dub. 2. & Granad. tract.
10. diſp 4. ſect. 2. docent in Deo eſſe iuſtitiam commutatiuam ſtri-
ctè, etiam ſecluſa diuina promiſsione. Quòd ſignificari videtur, ad
Hebreor 6 illis verbis, non enim iniuſtus eſt Deus vt obliuiſcatur
operis veſtri, vbi gloria, quæ retribuitur pro meritis, dicitur merces,
& corona iuſtitiæ, & eſt iuſtitia, ſeu æqualitas inter rem, & rem; nem-
pè inter gloriam, & inter merita: ergo in Deo admittenda eſt iuſtitia
cõmutatiua ſtrictè, & ſpecialiter; quia quoties ſcriptura poteſt pro-
priè & ſtrictè explicari, non eſt ad metaphoras, neque ad latam ſig-
nificationem recurrendum.

Et ratione probatur; quia in obiecto iuſtitię commutatiuæ forma-
liter, & ſtrictè ſumptæ, nulla includitur, neque ſupponitur imperfe-
ctio: ergo non eſt Deo deneganda. Conſequentia patet, antecedens
autem probatur; quia quanuis iuſtitia commutatiua humana, ratio-
ne ſui obiecti, ſeu materiæ circa quam verſatur, includat imperfe-
ctionem, aut ſupponat, in obiecto tamen iuſtitiæ commutatiuæ for-
maliter, & per ſe ſumpto, nulla includitur, neque ſupponitur imper-
fectio;

fectio; quia obiectum formale, & per ſe iuſtitiæ commutatiuæ nihil aliud eſt, quam ius alterius rigoroſum, & proprium, ſeu in re (quòd dicitur dominium) ſiue ad rem, ita vt actus iuſtitiæ commutatiuæ formaliter nihil aliud ſit, quàm actus tribuendi vnicuique id in quo, vel ad quod habet prædictum ius; in eo autem actu nulla includitur, neque ſupponitur imperfectio.

Scotus verò, in 4. diſt in 46 quæſt. vnica, Medina 1. 2. quæſt. 114. art. 3. Vazquez diſp. 85. Lorca diſp. 44 de gratia, & Alarcon diſput. 8 cap. 6. & 7. docent. Et meritò in Deo non reperiri iuſtitiam commutatiuam ſtrictè ſumptã, adhuc facta promiſsione diuina, quod nos etiam dicimus tract. de iuſt. & iur. diſp. 2. diffic. 8. & id tradit S. Tho. quæſt. 21 art. 1.

Et id probatur primo ratione deſumpta, ex defectu obiecti ad iuſtitiam commutatiuam eſſentialiter requiſiti; quia obiectum eſſentiale iuſtitiæ commutatiuę, eſt ęqualitas quę reperitur inter rem, & rem: inter rem videlicet datam, & inter rem acceptam, ſiue inter datum & acceptum: ſed inter Deum & creaturas nequit reperiri dicta ęqualitas: ergo neque iuſtitia commutatiua. Conſequentia patet. Maior autem conſtat ex Ariſtot. 5. Etich. c. 2. & 4. & 5. & ex S. Thom. vbi ſuprà, & ex communi Philoſophorum, & Theologorũ conſenſu, alias ſi non eſſet datum, & acceptum, non poſſet eſſe commutatio, eamque latè probat Vazq vbi ſupra. Minor autem nempè, quòd inter Deum, & creaturas, nequeat eſſe æqualitas dati, & accepti, probatur; quia Deus nequit aliquid à creaturis accipere, quod in primis conſtat ex illo Iob 25. *Si iuſtè egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet, quaſi dicat nihil.* Deinde id ratione conſtat, & quia Deo nihil poſſumus tribuere, quòd non ſit ipſius, cum ſit Dominus omnium, & quia quod ei tribuimus, nullius eſt ipſi vtilitatis, nihilque ei valet, vt ex ſe patet, & conſtat ex illo Iob. 22. *Quid prodeſt Deo ſi iuſtus fueris, aut quid ei confert ſi fuerit immaculata via tua.*

Quod ſi ad hoc reſpondeas gloriam & honorem, quem Deo reddimus eſſe maioris momenti, quàm famam & honorem noſtrũ, & ideò quanuis non ſit Deo vtilis, non minus poſſe eſſe materiam iuſtitiæ commutatiuę, quam famam, & honorem noſtrum. Contra reſponſionem eſt, quòd quanuis ſit maioris æſtimationis, & ideò ſit materia maioris virtutis; nempè religionis in nobis reſpectu Dei, & ſit materia pro qua Deus poteſt ex gratitudine præmium ad æqualitatem reddere; quia eſt obſequium ſibi factum; quia tamen Deo nullatenus eſt vtilis, & ex ea nihil emolumenti Deo accreſcit; ideò nequit eſſe materia pro qua poſsit fieri commutatio iuſta, quia nihil Deo datur, quòd ipſi proſit: honoratio verò, qua homines honorã-

tur

antur, quanuis ſit eis extrinſeca, eſt tamen eis vtilis, ſaltem vt contenti viuant, & ideò in hominibus poteſt eſſe materia iuſtitiæ commutatiuæ, de quo dicimus tract. de incarnat. diſp. 1. diffic. .o.

Deinde opinio noſtra probatur, ratione deſūpta ex defectu alterius tituli ad iuſtitiā cōmutatiuā, & diſtributiuā requiſiti qui in Deo deficit; quia vt actus qui verſatur circa ęqualitatē ſit actus iuſtitiæ, ſiue cōmutatiuè, ſiue diſtributiuè (pro diuerſitate æqualitatis) requiritur in eo qui exercet actus iuſtitiæ debitum quoddā, & iuſtitia faciēdi eā æqualitatē; quia qui abſq; eo debito tribuit, potius dicitur liberalis, aut gratus, aut miſericors, quā iuſtus, ſicut qui nō tribuit, quando nō eſt tale debitū nō eſt iniuſtus. Et in eo qui facit actū iuſtitiæ cōmutatiuæ, requiritur debitum iuſtitię, correſpōdens iuri alterius ratione rei ab eo formaliter, aut æquiualenter acceptæ, ſed Deus quanuis admittere velimus ipſum aliquid accreationis à nobis accipere, & quod ipſi ſit vtile, & quod illud non ſit ipſius Dei, nihilominus ratione talis rei acceptæ, nequit Deus obligari ex iuſtitia, quanuis intercedat promiſsio ipſius: quia quanuis promiſſerit, ſi non retribueret gloriam, quam promiſsit, nullam nobis faceret iniuſtitiam; quia etiam poſt promiſsionem manet ſuppremus Dominus; quia ex promiſsione non amiſsit, neque diminuit ſuum dominium ſuppremum, & ideò ſicut ratione talis dominij ante promiſsionem, poſſet abſq; iniuſtitia non dare gloriam, & poſt datam auferre: ita etiam poſt promiſsionem; quia poſt eam manet idem dominium, abſque diminutione aliqua, poterit abſque iniuſtitia gloriam promiſſam non dare, & poſt datam auferre (quanuis in eo faceret contra fidelitatem) quia quantum eſt ex parte dominij, ſalua fidelitate, poteſt facere, quòd voluerit: quia ergo Deus ex acceptis, adhuc interueniente pacto, & promiſsione, non deberet ex iuſtitia retribuere; ideò æqualitas, quā conſtituit inter gloriam, & merita, non erit iuſtitiæ commutatiuæ in ſtrictè ſumptæ; quia ea æqualitas non eſt debita ex iuſtitia, ſicut inæqualitas quæ in non retribuendo maneret, non eſſet in iuſtitia.

Hoc ergo, quòd eſt Deum non poſſe abdicare à ſe dominium ſuppremum rerum tantum deſeruit, vt Deus nequeat obligari ex iuſtitia, non verò vt nequeat alteri ſatisfacere pro re ab eo accepta; quia abſque ea abdicatione poteſt ei alteri fieri ſatisfatio à Deo; quia abſque ea hic alter poteſt fieri Dominus rei, quæ ſibi datur, ac erat Dominus rei, quæ ab ipſo fuit data, vndè ad rationem iuſtitię non eſt eſſentialiter requiſita re paſsio in retribuēte; quia priuetur dominio rei, quam retribuit: ſed ſufficit retributio; quia ille cui fit, fiat Dominus rei, quæ ſibi retribuitur pro alia, cuius alterum fecit Dominum, aut quam conſumpſit in vtilitatem illius, & ad hoc ſolum inter homines requiritur re paſsio; quia abſque hac nequit alter, cui fit retribu-

butio fieri Dominus rei; quia duo homines nequeunt eiuſdem rei eſſe ſimul in ſolidum Domini.

Ad prius ergo fundamentum aduerſariorum ex ſcriptura deſumptum concedimus, Deum in ea dici iuſtum, negamus tamen id debere intelligi de iuſtitia ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta; quia vt diximus Deo repugnat, ſed dicitur, iuſtus primo ratione, quadam communi æqualitatis, cum ratione reperta in quolibet operè virtutis, quòd exercet ratione cuius ęqualitatis, ſeu conformitatis cum ratione, quęlibet virtus dicitur iuſtitia non ſtrictè, & ſpecialiter; ſed communi quadam, & lata ſignificatione: & eodem modo dicitur, iuſtus iuſtitia propriè, quatenus propriè diſtinguitur contra metaphorice, quo modo Deus dicitur propriè ſciens, abſque metaphora, lata tamen & generali ſignificatione; quia quælibet notitia euidens qualis eſt in Deo, dicitur ſcientia, abſque metaphora, quanuis non ſit diſcurſiua ſecundo modo Deus dicitur iuſtus; quia eſt nobis fidelis in adimpletione promiſsionis nobis factæ: fidelitas tamen non eſt rigoroſa iuſtitia; ſed tantum pars poteſtatiua illius. Tertio, Deus dicitur iuſtus; quia in retributione gloriæ pro meritis ſeruat æqualitatē Ariſmeticam inter gloriam, & merita non tamen iuſtitia commutatiua ſtrictè ſumpta.

Ad poſterius fundamentum ex ratione deſumptum, negàmus in obiecto iuſtitiæ commutatiuæ ſtrictè, & ſpecialiter ſumptæ, non reperiri, neque ſupponi imperfectionem: tum quia, vt diximus ex Ariſtotele, & ex communi omnium applauſu obiectum eſſenciale illius eſt æqualitas dati, & accepti: hæc autem inter Deum, & nos repugnat; quia in Deo eſſet imperfectio aliquid à creaturis accipere, & quòd nō eſſet ſuum, & quòd ipſi eſſet vtile: tum etiam, quia in eo, qui facit actum iuſtitiæ prærequiritur debitum, ſeu obligatio correſpondens iuri alterius, tanquam quid correlatum: hæc autem obligatione pugnat dominio ſuppremo, & omnino independenti, quòd Deus habet in omnia; quia ea obligatione, non ſolum impediretur ab vſu, ſicut impediri poteſt promiſsione ab ipſo facta; ſed etiam diminueretur; quia ea obligatione exiſtente non maneret in Deo ſuppremum dominium, & omnino independens; quia ea exiſtente non poſſet, abſque iniuſtitia contra perſonas creatas non dare rem, neque ſemel datam auferre.

Deus ergo, quia incapax eſt accipiendi aliquid â creaturis, quòd non ſit ſuum, & quod ei ſit vtile; & quia eſt incapax obligationis correſpondentis iuri exiſtenti in illis contra ipſum; quia in nullo eſſe poteſt; quia id repugnat ſuppremo dominio, cui omnia alia dominia, & iura ſubordinantur; ideò eſt incapax actus iuſtitiæ commutatiuæ

tiuæ ſtrictè, adhuc per Analogiam ex creaturis tranſlati, quia formaliter nequit, adhuc per Analogiam tranſlatus excludere imperfectionem Deo repugnantem: vndè ad probationem negandum eſt obiectum per ſe commutatiuæ non eſſe æqualitatem dati, & accepti, & quanuis non eſſet; ſed tantum ius alterius, non minus repugnaret Deo iuſtitia commutatiua ſtrictè ſumpta; quia Deo etiam repugnat, quòd in altero ſit ius contra ipſum, & in ipſo obligatio ei iuri correlata. Circa obiectum tamen actus iuſtitiæ commutatiuæ exiſtimamus proximum, & proprium obiectum illius actus, qui eſt actio exterior, qua conſtituitur æqualitas dati, & accepti, eſſe hanc æqualitatem, vt dicimus tract. de iuſtitia, diſp. 3. diffic. 6. ius verò in altero exiſtens, & obligationem huic iuri correſpondentem exiſtentem in faciēte actum iuſtitiæ, ratione cuius ea æqualitas eſt debita eſſe quid requiſitum, tanquam connotatum ab obiecto, vt ea æqualitas ſit debita, quòd non eſt proprium iuſtitiæ commutatiuæ; quia etiam conuenit diſtributiuæ, vt dicemus difficultate ſequenti.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm in Deo ſit iuſtitia diſtributiua ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta.

RIcardus & Argentina in 4. diſtin. 46. art. 1. quæſt. 1. Caietanus quæſt. 21. art. 1. Scotus lib. 3. de iuſtitia, quæſt. 5. art. 4. Suarez diſ. de iuſtitia Dei, ſect 3. & Ruiz diſp. 59. ſect. 1 docent in Deo eſſe iuſtitiam diſtributiuam ſtrictè, & ſpecialiter dictam, & eam reperiri in diſtributione gloriæ pro meritis Quod docuiſſe videtur S. Thom. in 2. diſt. 27. art. 3. & 1. contra Gent. cap. 93.

Et in primis eam ſtrictè in Deo reperiri probatur; quia in ea iuſtitia nulla imperfectio reperitur, neque ad eam aliqua præſupponitur. Deinde eam iuſtitiam reperiri in retributione gloriæ pro meritis probatur; quia Deus in ea retributione ſeruat æqualitatē Geometricam ad eam per ſe attendens: ergo ſeruat iuſtitiam diſtributiuam. Conſequentia patet, antecedens autem probatur. Et in primis quoad eius priorem partem; nempè in ea retributione ſeruari æqualitatem Geometricam; quia Deus diſtribuit maiorem, & minorem gloriam pro maiori, & minori merito: deinde quoad eius poſteriorem partem; nempè quod ſeruat dictam æqualitatem ad eam

per

per ſe attendendo (quòd ad rationem iuſtitiæ diſtributiuæ requiritur.) Probatur; quia Deus videt eam ſeruari, & eam facit, vt ſuppremus omnium moderator, ad quem expectat in diſtributione boni communis debitam proportionem ſeruare: ergo ad eam per ſe attendit.

Rurſus idem antecedens, quoad vtramque partem contineri videtur in Scriptura; quia Ioann. 14. Dicitur, in domo Patris mei manſiones multæ ſunt, vt ſcilicèt vnicuique pro ſua dignitate manſio tribuatur. Et Matth. 20. Supponitur in Regno Dei eſſe ſedem dextram, & ſiniſtram, quarum diſtributio non fit, niſi facta collatione perſonarum, & meritorum inter ſe, in quo conſiſtit æqualitas Geometrica, ſeu proportionum, & ad Roman. 2. Deus dicitur reddere vnicuiq; abſque acceptione perſonarum: ergo reddit, & diſtribuit modo oppoſito acceptionis perſonarũ vitio: hoc autem vitium tantum opponitur iuſtitiæ diſtributiuæ, in Scriptura, ergo ſatis inſinuatur Deum retribuere, ex iuſtitia diſtributiua ad proportionem perſonarum, & meritorum attendendo.

Sed an in inflictione pœnæ, etiam exerceatur à Deo iuſtitia diſtributiua, non conueniunt auctores dictæ ſententiæ; quia Caieta. & alij affirmant; quia in ea Deus ſeruat æqualitatem Geometricam, & ad eam attendens. Sotus verò, & alij negant; quia Deus in punitione non attendit ad proportionem perſonarum, & meritorum, ſed tantum ad æqualitatem inter ſupplicium, & demeritum.

Bonauentura in 4. diſt. 46. art. 2. quæſt. 1. Scotus, & Durandus quæſt. 1. Paludanus quæſt. 1. art. 1. Gabriel articulo 2. Vazquez diſput. 86. & prima ſecundæ diſput. 223. Alarcon diſput. 8. capitulo 11. & alij docent. Et merito in Deo non eſſe iuſtitiam diſtributiuam ſtrictè, & ſpecialiter ſumptam, ex quibus alij id docent, inſtituentes tantum Sermonem de retributione gloriæ. Vazquez & alij generaliter de omni materia: hanc noſtram ſententiam ſatis inſinuat Anſelmus in Proſologio capitulo 10. dum ad Deum ait: *Iuſtus es, non quia reddis debitum, ſed quia facis quòd docet te ſummè bonum.* Sentit ergo iuſtitiam Dei, non eſſe

ſtrictè iuſtitiam cum ei tantum tribuat iuſtitiã ex decentia, & nõ ex debito. Subintellige correſpondente iuri alterius, ſine quo nequit eſſe iuſtitia ſtrictè ſumpta.

Vt autem hæc noſtra ſententia ratione probetur, repetendum eſt latius, quòd diximus difficultate præcedente, ex Ariſtotele quinto Etichorum, capitulo 3. & 4. & ex communi Doctorum applauſu, nempè obiectum proprium, & per ſe iuſtitię diſtributiuæ, prout à commutatiua diſtinguitur eſſe æqualitatem Geometricam, quæ ex vna parte verſatur inter proportionem bonorum, quæ diſtribuenda ſunt. Et ex altera inter proportionem meritorum plurium perſonarum, quibus diſtribuenda ſunt, aliàs ſi dicta æqualitas non eſſet obiectum peculiare, & per ſe iuſtitiæ diſtributiuæ, non bene per eam ſolam definiretur, & à commutatiua diſtingueretur. Vnde iuxta ſententiam Ariſtotelis, quando ex pluribus oppoſitoribus petentibus vnam Cathedram datur digniori, non eſt certum ſeruari iuſtitiam diſtributiuam; quia tunc deficit proportio bonorum diſtribuendorum, quamuis Sanctus Thomas pro certo habeat, & merito non pertinere ad iuſtitiam commutatiuam; quia tunc non attenditur ad æqualitatem inter rem, & rem, nempè inter Cathedram, & inter Dignitatem perſonæ cui datur; quia ſola æqualitas inter rem, & rem eſt obiectum peculiare, & per ſe iuſtitiæ commutatiuę, vt in omnium ſententia contingit quando Cathedra datur vni, qui ſolus accedit, ſed reduci ad diſtributiuam; quia res datur digniori attenta proportione, & comparatione cum alijs. Ex ſententia ergo Ariſtolis, & Sancti Thomæ communiter recepta, iuſtitia diſtributiua, prout à commutatiua diſtinguitur reſpicit æqualitatem Geometricam, vel ſaltem Semigeometricam, tanquam obiectum proprium, & per ſe.

Vnde, quando quis non poteſt integre ſoluere pluribus creditoribus, & ideo ſeruata proportione Geometrica ſoluit, ita vt cui debet centum, ſoluat quinquaginta & cui debet quinquaginta, ſoluat viginti quinque, non ſolum ſeruat, iuſtitiam commutatiuam, quatenus ſeruat æqualitatem

Ari-

Arithmeticam reddendo quinquaginta ; quia debet quinquaginta , quamuis plus debeat, & reddendo vigintiquinque; quia debet vigintiquinque , quamuis plus debeat , ſed etiam ſeruat iuſtitiam diſtributiuam, quatenus ſoluit ſeruata proportione Geometrica inter debita, & ſolutiones , & vtramque æqualitatem ſeruat propter ſe, & neutram propter alteram ; quia quamuis in eo caſu impotentiæ , non poſſet ſeruari æqualitas Geometrica, niſi ſeruaretur Arithmetica, nec è contra, nihilominus , quamlibet ſeruat propter ipſam ; quia ſoluit, vt extinguat, quòd in eo caſu impotentiæ debet ex vtraque iuſtitia.

Suarez verò immerito , non diſtinguit diſtributiuam à commutatiua , ex eo , quòd diſtributiua reſpiciat æqualitatem Geometricam , & commutatiua Arithmeticam . Et etiam fallitur in eo, quòd addit eas iuſtitias diſtingui, ex diuerſis debitis , & iuribus exiſtimans iuſtitiam commutatiuam reſpicere debitum correſpondens iuri dominij , aut ei æquiualenti , diſtributiuam verò debitum correſpondens iuri non ita rigoroſo , vt æquiualeat dominio , ſed iuri minoris valoris fundato tantum in dignitate , ſeu proportione perſonæ, ratione cuius ei debetur aliquid ex bonis communibus ; quia vt optimè Vazquez diſputatione 223. ius ex quo æqualitas propria iuſtitiæ diſtributiuæ debita eſt , non eſt minus rigoroſum , & minoris valoris , quam ius commutatiuæ ; quia negari nequit, quod quando ſpolia militiæ ex diſtributiua diuiduntur inter milites, poteſt vnusquiſque illorum ius ad ſuam partem vendere quanti æſtimatur dominium illius, ſicut etiam contingit in debitis ex iuſtitia commutatiua.

Et idem eſt de iure, quod dignior inter plures habet ad Cathedram : ius ergo , quod ab vtraque iuſtitia reſpicitur, æquale eſt.

Et æquè rigoroſum, quamuis ex defectu diuerſitatis iuris prædictæ duæ iuſtitiæ, non diſtinguantur eſſentialiter; ſed tantum accidentaliter, vt dicimus Tractatu de Iuſtitia, diſputatione 3. diffic. 12.

Quia

Quia ſcilicet duæ dictæ æqualitates, quas iuſtitia diſtributiua, & iuſtitia commutatiua reſpiciunt, quamuis ſint phyſicè eſſentialiter diſtinctæ, moraliter tamen, ſeu vt debitę non ſunt eſſentialiter diſtinctę; quia ſunt debitę à iure æquè ſtricto, & rigoroſo.

His ſuppoſitis noſtra ſententia ratione probatur; quia Deus in retributione præmiorum, & in retributione pœnarum, & in largitione perfectionum Phyſicarum, non ſeruat per ſe ex intentione æqualitatem Geometricam, ſed tantum Arithmeticam: Ergo in eorum collatione non exercet, neque facit iuſtitiam diſtributiuam: conſequentia patet ex dictis.

Antecedens autem probatur; & imprimis in largitione perfectionum Phyſicarum; quia Deus, vt tribuat vnicuique rei pefectionem ipſi conuenientem, ſolum attendit, quid rei cui perfectionem tribuit ſit conueniens, & connaturale, non quid alteri rei tribuendum ſit, comparando vnam rem alteri; quia ita tribuit cuilibet rei, ac ſi quælibet eſſet ſola.

Et idem contingit in collatione præmij, & pœnæ; quia Deus, vt præmium, aut pœnam conferat, non attendit quam proportionem, meritorum, vnus cum altero habeat, ſed quid vnusquiſque geſſerit, ſeu quantum vniuscuiuſque opera mereantur, & cuilibet, nulla facta comparatione, confert tantum præmij, aut pœnæ, quantum meretur, iuxta illud ad Roman. ſecundo: *Qui reddet vnicuique, ſecundum opera ſua.*

Conſtituendo videlicet ęqualitatem, inter præmium, & merita, & inter ſupplicium, & demerita; vnde in eorum collatione potius ſeruat formam, ſeu modum iuſtitiæ commutatiuæ, quàm diſtributiuæ.

Et quamuis verum ſit, quod quando plures ſimul præmiantur, aut puniuntur à Deo reſultet ęqualitas proportionum, inter ſolutiones, & perſonas, ea tamen æqualitas omnino per accidens reſultat, & ſe habet cum iudicio, & in-

intentione Dei ; quia vt Deus ſoluat quantum merentur opera, quòd tunc intendit, & non aliud, non attendit , ad aliud quam ad æqualitatem præmij cum merito , & ſupplicij cum demerito, id eſt, ad conferendum tantum, quantum , opera merentur, ſicut quando debitor, integrè ſoluit debita pluribus creditoribus, quamuis ex eis ſolutionibus reſultet æqualitas proportionum , non tamen ſeruatur , niſi iuſtitia commutatiua ; quia vt ſoluat quod debet per accidens, & comitanter ſe habet æqualitas Geometrica.

Accedit, quòd quamuis in eorum retributione Deus ex intentione ſeruaret æqualitatem Geometricam, quòd eſt falſum , non ſufficeret, vt in eo eſſet iuſtitia diſtributiua ſtrictè ; quia eam non ſeruaret ex debito iuſtitiæ ; quia vt diximus difficultate præcedenti, debitum hoc Deo repugnat ob eius ſuppremum , & infinitum dominium; ad rationem autem iuſtitiæ ſtrictæ, etiam diſtributiuæ, vt ibi etiam diximus requiſitum eſt debitum iuſtitiæ in ſoluente.

Ad fundamenta ergo aduerſariorum reſpondemus ; & in primis Sanct. Thomam noſtram ſententiam tandem fuiſſe amplexam, 1. 2. quæſt. 114. ar. 1. & 2. 2. quæſt. 61. ar. 4. vt aduertit Vazquez 1 par. diſp. 86. cap. 2.

Ad rationem verò , qua prior pars ſententiæ aduerſariorum probatur , reſpondemus negando iuſtitiam diſtributiuam non ſupponere imperfectionem ; quia ſupponit debitum iuſtitiæ , ad quòd contrahendum neceſſaria eſt carentia , aut abdicatio ſuppremi dominij , quæ in Deo eſſet imperfectio magna. Et addimus , quòd quamuis iuſtitia diſtributiua nullum includeret, neque ſupponeret imperfectionem , & ob id Deo non repugnaret , nihilominus dicendum non eſſet à Deo de facto exerceri in retributione præmij, & pœnæ (ex quo conſtabit ſolutio ad rationem adductam pro poſteriori parte) quia quamuis Deus in collatione premij (& idem eſt in collatione pœnæ) ſeruet æqualitatem Geometricam, & eam ſeruare videatur, id tamen eſt per accidens , & comitanter ; quia ad eam æqualitatem non atten-

attendit, vt ſoluat quod intendit, & promiſsit, nempè præmiare quã tum opera cuiuslibet merentur; quia quanuis per impoſsibile eam non videret, ſatisfaceret ſuæ promiſsioni, & dignitati operum, pro eis reddendo quantum merentur, quòd ſolum intendit, & promiſſit; quia Deus ita præmiat, & punit plures, ac ſi quilibet ſolus eſſet præmiandus, aut puniendus.

Id verò, quòd in ſcriptura dicitur; nempè in cœlo, eſſe varias manſiones, ſedem quoque dextram, & ſiniſtram, ſolum conuincit in retributione gloriæ pro meritis etiam reperiri æqualitatem Geometricam, ſicut re vera reperitur, quia maior gloria retribuitur digniori, & minor minus digne; non tamen ſeruari per ſe, & ex intentione; quia Deus id non intendit, ſicut neque promiſsit; quia tantum intendit præmiare quantum quiſque meretur, ex quo per accidens reſultat æqualitas proportionum, ſicut qui duobus debet, alteri centum, & alteri quinquaginta, & priori ſoluens centum, & poſteriori quinquaginta, tantum ſeruat iuſtitiam commutatiuam; quia tantũ intendit ſeruare æqualitatem Ariſmeticam; quia hanc tantum per ſe debet, quanuis etiam eo mitanter adſit æqualitas Geometrica.

Id etiam quod dicitur ad Roman. 2. Deum vnicuique retribuere, abſque acceptione perſonarum, tantum conuincit eam retributionem fieri modo oppoſito acceptioni perſonarum, quòd ita eſt; quia non retribuit reſpiciendo ad perſonam, cui retribuit; ſed ad eius merita, vt ipſe ſæpè promiſsit; non tamen conuincit Deum retribuere modo oppoſito vitio, ſeu peccato acceptionis perſonarũ; quia iſtud tantum contingit, quando eſt debitum iuſtitiæ retribuendi, & quia reſpicitur ad perſonam, non fit retributio: in Deo autem, vt diximus non eſt debitum iuſtitiæ retribuendi, id verò, quòd additur vitium, ſeu peccatum acceptionis perſonarum opponi tantum iuſtitiæ diſtributiuæ, falſum eſt; quia etiam opponitur commutatiuę, iudex non ſolum committit peccatum acceptionis perſonarum, quando ex affectu, erga aliquam ex illis, non ſeruat alij ęqualitatem Geometricam, ſed etiam quando ei non ſeruat Ariſmeticam.

In Deo ergo; quia eum non concipimus, vt in ſe eſt; ſed inſtar noſtri, nullum ei tribuimus affectum, niſi ex his, qui in nobis ſunt, & nõ niſi per Analogiam, & etiam ſecluſis imperfectionibus: & ideò non omnes qui ſunt in nobis, niſi eos, qui non includunt, neque ſupponunt imperfectionem, & nullum in Deo affectum iuſtitiæ ſtrictę admittimus, neque diſtributiuæ, nec commutatiuę; quia quanuis abſtrahantur, nequeunt non ſupponere imperfectionem.

DIF-

DIFFICVLTAS III.

Quæ aliæ virtutes diſtinctæ ab ſtricta iuſtitia reperiantur in Deo?

SVpponimus in Deo nullam eſſe virtutem ſumptam pro habitu; quia habitus ſupponit imperfectionem in potentia, vel in principio, cui deſeruit, quia ſi eſt ſua natura acquiſitus concurrens ad facilè operandum, ſupponit in ſuo principio difficultatem: & ſi eſt infuſus concurrens cum potentia, aut principio ad ſubſtantiam actionis ſupernaturalis, ſupponit in potentia, aut in principio phiſicam inſufficientiam ad actionem: difficultas autem, & inſufficientia ad ſuas actiones Deo repugnat: & ob has duas imperfectiones Deo negauimus habitum ad ſciendum, tit. de ſcientia Dei, diſput. 1. difficult 5.

Hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt, quæ aliæ virtutes præter iuſtitiam, ſump æ pro actibus reperiantur in Deo?

Circa quam conueniunt primo DD. in Deo reperiri virtutes intellectuales pro actibus ſciēdi ſumptas ſecluſis imperfectionibus, quæ in nobis reperiuntur; nempe artem, prudentiam, ſapientiam, ſcientiam, & intellectum, de qu bus prout in nobis reperiuntur, agit Ariſtoteles 6. & cap. 3. & nos 1. 2. tit. de virtutibus, difficult. 4. & in primis in Deo reperitur ars; quia in Deo eſt iudicium, quo quaſi dirigitur ad opus, vt artificioſum: deinde reperitur prudentia; quia in Deo eſt iudicium, quo quaſi dirigitur ad opus, vt honeſtum, & hę duæ virtutes ſunt practicę. Rurſus in Deo reperitur ſapientia; quia in eo reperitur iudicium, circa altiſsimum obiectum; nempè circa ſe ipſum, & circa obiecta creata in ordine ad ſe ipſum, tandem in Deo reperiuntur ſcientia, & intellectus, quæ verſantur circa obiecta creata in eis ſiſtendo reperitur ſcientia; quia in Deo eſt iudicium euidēs, & certum, abſque illat one concluſionum, quę à nobis inferuntur ex præmiſsis, & reperitur intellectus; quia in Deo eſt iudicium euidens, & certum circa ea quæ nobis ſunt prima principia, & hæ tres poſteriores virtutes ſunt ſpeculatiuæ.

Conueniunt ſecundo in Deo eſſe charitatem Theologicam, non fidem, neque ſpem, reperitur charitas Theologica; quia in eo reperitur amor beneuolentiæ, qua ſaltem perſonæ diuinæ ſe ipſas mutuo diligunt. Non eſt in Deo fides Theologica, & quia hæc eſt cognitio obſcura, quę Deo repugnat, & quia nemo ſibi credit. Non eſt in Deo ſpes Theologica: & quia nemo ſperat quæ habet in ſua p...

antur, quanuis ſit eis extrinſeca, eſt tamen eis vtilis, ſaltem vt contenti viuant, & ideò in hominibus poteſt eſſe materia iuſtitiæ commutatiuæ, de quo dicimus tract. de incarnat. diſp. 1. diffic. .o.

Deinde opinio noſtra probatur, ratione deſūpta ex defectu alteri tituli ad iuſtitiā cōmutatiuā, & diſtributiuā requiſiti qui in Deo deficit, quia vt actus qui verſatur circa æqualitatē ſit actus iuſtitiæ, ſiue cōmutatiuè, ſiue diſtributiuè (pro diuerſitate æqualitatis) requiritur in eo qui exercet actus iuſtitiæ debitum quoddā & iuſtitia faciēdi eā æqualitatē; quia qui abſq; eo debito tribuit, potius dicitur liberalis, aut gratus, aut miſericors, quā iuſtus, ſicut qui nō tribuit, quando nō eſt tale debitū nō eſt iniuſtus. Et in eo qui facit actū iuſtitiæ cōmutatiuæ, requiritur debitum iuſtitię, correſpōdens iuri alterius ratione rei ab eo formaliter, aut æquiualenter acceptæ, ſed Deus quanuis admittere velimus ipſum aliquid accreationis à nobis accipere, & quod ipſi ſit vtile, & quod illud non ſit ipſius Dei, nihilominus ratione talis rei acceptæ, nequit Deus obligari ex iuſtitia, quanuis intercedat promiſsio ipſius; quia quanuis promiſſerit, ſi non retribueret gloriam, quam promiſsit, nullam nobis faceret iniuſtitiam; quia etiam poſt promiſsionem manet ſuppremus Dominus; quia ex promiſsione non amiſsit, neque diminuit ſuum dominium ſuppremum, & ideò ſicut ratione talis dominij ante promiſsionem, poſſet abſq; iniuſtitia non dare gloriam, & poſt datam auferre: ita etiam poſt promiſsionem; quia poſt eam manet idem dominium, abſque diminutione aliqua, poterit abſque iniuſtitia gloriam promiſſam non dare, & poſt datam auferre (quanuis in eo faceret contra fidelitatem) quia quantum eſt ex parte dominij, ſalua fidelitate, poteſt facere, quòd voluerit: quia ergo Deus ex acceptis, adhuc interueniente pacto, & promiſsione, non deberet ex iuſtitia retribuere; ideò æqualitas, quā conſtituit inter gloriam, & merita, non erit iuſtitiæ commutatiuæ ſtrictè ſumptæ; quia ea æqualitas non eſt debita ex iuſtitia, ſicut inæqualitas quæ in non retribuendo maneret, non eſſet in iuſtitia.

Hoc ergo, quòd eſt Deum non poſſe abdicare à ſe dominium ſuppremum rerum tantum deſeruit, vt Deus nequeat obligari ex iuſtitia, non verò vt nequeat alteri ſatisfacere pro re ab eo accepta; quia abſque ea abdicatione poteſt ei alteri fieri ſatisfatio à Deo; quia abſque ea hic alter poteſt fieri Dominus rei, quæ ſibi datur, ac erat Dominus rei, quæ ab ipſo fuit data, vndè ad rationem iuſtitię non eſt eſſentialiter requiſita re paſsio in retribuēte; quia priuetur dominio rei, quam retribuit: ſed ſufficit retributio; quia ille cui fit, fiat Dominus rei, quæ ſibi retribuitur pro alia, cuius alterum fecit Dominum, aut quam conſumpſit in vtilitatem illius, & ad hoc ſolum inter homines requiritur re paſsio; quia abſque hac nequit altèr, cui fit retribu-

butio fieri Dominus rei; quia duo homines nequeunt eiuſdem rei eſſe ſimul in ſolidum Domini.

Ad prius ergo fundamentum aduerſariorum ex ſcriptura deſumptum concedimus, Deum in ea dici iuſtum, negamus tamen id debere intelligi de iuſtitia ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta; quia vt diximus Deo repugnat, ſed dicitur, iuſtus primo ratione, quadam communi æqualitatis, cum ratione reperta in quolibet operè virtutis, quòd exercet ratione cuius æqualitatis, ſeu conformitatis cum ratione, quælibet virtus dicitur iuſtitia non ſtrictè, & ſpecialiter; ſed communi quadam, & lata ſignificatione: & eodem modo dicitur, iuſtus iuſtitia propriè, quatenus propriè diſtinguitur contra metaphorice, quo modo Deus dicitur propriè ſciens, abſque metaphora, lata tamen & generali ſignificatione; quia quælibet notitia euidens qualis eſt in Deo, dicitur ſcientia, abſque metaphora, quanuis non ſit diſcurſiua ſecundo modo Deus dicitur iuſtus; quia eſt nobis fidelis in adimpletione promiſsionis nobis factæ: fidelitas tamen non eſt rigoroſa iuſtitia; ſed tantum pars poteſtatiua illius. Tertio, Deus dicitur iuſtus; quia in retributione gloriæ pro meritis ſeruat æqualitatē Ariſmeticam inter gloriam, & merita non tamen iuſtitia commutatiua ſtrictè ſumpta.

Ad poſterius fundamentum ex ratione deſumptum, negamus in obiecto iuſtitiæ commutatiuæ ſtrictè, & ſpecialiter ſumptæ, non reperiri, neque ſupponi imperfectionem: tum quia, vt diximus ex Ariſtotele, & ex communi omnium applauſu obiectum eſſentiale illius eſt æqualitas dati, & accepti: hæc autem inter Deum, & nos repugnat; quia in Deo eſſet imperfectio aliquid à creaturis accipere, & quòd nō eſſet ſuum, & quòd ipſi eſſet vtile: tum etiam, quia in eo, qui facit actum iuſtitiæ prærequiritur debitum, ſeu obligatio correſpondens iuri alterius, tanquam quid correlatum: hæc autem obligatione pugnat dominio ſuppremo, & omnino independenti, quòd Deus habet in omnia; quia ea obligatione, non ſolum impediretur ab vſu, ſicut impediri poteſt promiſsione ab ipſo facta; ſed etiam diminueretur; quia ea obligatione exiſtente non maneret in Deo ſuppremum dominium, & omnino independens; quia ea exiſtente non poſſet, abſque iniuſtitia contra perſonas creatas non dare rem, neque ſemel datam auferre.

Deus ergo, quia incapax eſt accipiendi aliquid â creaturis, quòd non ſit ſuum, & quod ei ſit vtile; & quia eſt incapax obligationis correſpondentis iuri exiſtenti in illis contra ipſum; quia in nullo eſſe poteſt; quia id repugnat ſuppremo dominio, cui omnia alia dominia, & iura ſubordinantur; ideò eſt incapax actus iuſtitiæ commutatiuæ

tiuæ ſtrictè, adhuc per Analogiam ex creaturis tranſlati, quia formaliter nequit, adhuc per Analogiam tranſlatus excludere imperfectionem Deo repugnantem: vndè ad probationem negandum eſt obiectum per ſe commutatiuæ non eſſe æqualitatem dati, & accepti, & quamuis non eſſet; ſed tantum ius alterius, non minus repugnaret Deo iuſtitia commutatiua ſtrictè ſumpta; quia Deo etiam repugnat, quòd in altero ſit ius contra ipſum, & in ipſo obligatio ei iuri correlata. Circa obiectum tamen actus iuſtitiæ commutatiuæ exiſtimamus proximum, & proprium obiectum illius actus, qui eſt actio exterior, qua conſtituitur æqualitas dati, & accepti, eſſe hanc æqualitatem, vt dicimus tract. de iuſtitia, diſp. 3. diffic. 6. ius verò in altero exiſtens, & obligationem huic iuri correſpondentem exiſtentem in faciẽte actum iuſtitiæ, ratione cuius ea æqualitas eſt debita eſſe quid requiſitum, tanquam connotatum ab obiecto, vt ea æqualitas ſit debita, quòd non eſt proprium iuſtitiæ commutatiuæ; quia etiam conuenit diſtributiuæ, vt dicemus difficultate ſequenti.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm in Deo ſit iuſtitia diſtributiua ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta.

RIcardus & Argentina in 4. diſtin. 46. art. 1. quæſt. 1. Caietanus quæſt. 21. art. 1. Scotus lib. 3. de iuſtitia, quæſt. 5. art. 4. Suarez diſ. de iuſtitia Dei, ſect. 3. & Ruiz diſp. 59. ſect. 1 docent in Deo eſſe iuſtitiam diſtributiuam ſtrictè, & ſpecialiter dictam, & eam reperiri in diſtributione gloriȩ pro meritis Quod docuiſſe videtur S. Thom. in 2. diſt. 27. art. 3. & 1. contra Gent. cap. 93.

Et in primis eam ſtrictè in Deo reperiri probatur; quia in ea iuſtitia nulla imperfectio reperitur, neque ad eam aliqua præſupponitur. Deinde eam iuſtitiam reperiri in retributione gloriæ pro meritis probatur; quia Deus in ea retributione ſeruat æqualitatẽ Geometicam ad eam per ſe attendens: ergo ſeruat iuſtitiam diſtributiuam. Conſequentia patet, antecedens autem probatur. Et in primis quoad eius priorem partem; nempè in ea retributione ſeruari æqualitatem Geometricam; quia Deus diſtribuit maiorem, & minorem gloriam pro maiori, & minori merito: deinde quoad eius poſteriorem partem, nempè quod ſeruat dictam æqualitatem ad eam

per

per ſe attendendo (quòd ad rationem iuſtitiæ diſtributiuæ requiritur.) Probatur; quia Deus videt eam ſeruari, & eam facit, vt ſuppremus omnium moderator, ad quem expectat in diſtributione boni communis debitam proportionem ſeruare: ergo ad eam per ſe attendit.

Rurſus idem antecedens, quoad vtramque partem contineri videtur in Scriptura; quia Ioann. 14. Dicitur, in domo Patris mei manſiones multæ ſunt, vt ſcilicèt vnicuique pro ſua dignitate manſio tribuatur. Et Matth. 20. Supponitur in Regno Dei eſſe ſedem dextram, & ſiniſtram, quarum diſtributio non fit, niſi facta collatione perſonarum, & meritorum inter ſe, in quo conſiſtit æqualitas Geometrica, ſeu proportionum, & ad Roman. 2. Deus dicitur reddere vnicuiq; abſque acceptione perſonarum: ergo reddit, & diſtribuit modo oppoſito acceptionis perſonarũ vitio: hoc autem vitium tantum opponitur iuſtitiæ diſtributiuæ, in Scriptura, ergo ſatis inſinuatur Deum retribuere, ex iuſtitia diſtributiua ad proportionem perſonarum, & meritorum attendendo.

Sed an in inflictione pœnæ, etiam exerceatur à Deo iuſtitia diſtributiua, non conueniunt auctores dictæ ſententiæ; quia Caieta. & alij affirmant; quia in ea Deus ſeruat æqualitatem Geometricam, & ad eam attendens. Sotus verò, & alij negant; quia Deus in punitione non attendit ad proportionem perſonarum, & meritorum, ſed tantum ad æqualitatem inter ſupplicium, & demeritum.

Bonauentura in 4. diſt. 46. art. 2. quæſt. 1. Scotus, & Durandus quæſt. 1. Paludanus quæſt. 1. art. 1. Gabriel articulo 2. Vazquez diſput. 86. & prima ſecundæ diſput. 223. Alarcon diſput. 8. capitulo 11. & alij docent. Et merito in Deo non eſſe iuſtitiam diſtributiuam ſtrictè, & ſpecialiter ſumptam, ex quibus alij id docent, inſtituentes tantum Sermonem de retributione gloriæ. Vazquez & alij generaliter de omni materia: hanc noſtram ſententiam ſatis inſinuat Anſelmus in Proſologio capitulo 10. dum ad Deum ait: *Iuſtus es, non quia reddis debitum, ſed quia facis quòd docet te ſummè bonum.* Sentit ergo iuſtitiam Dei, non eſſe

ſtrictè iuſtitiam cum ei tantum tribuat iuſtitiã ex decentia, & nõ ex debito. Subintellige correſpondente iuri alterius, ſine quo nequit eſſe iuſtitia ſtrictè ſumpta.

Vt autem hæc noſtra ſententia ratione probetur, repetendum eſt latius, quòd diximus difficultate præcedente, ex Ariſtotele quinto Etichorum, capitulo 3. & 4. & ex communi Doctorum applauſu, nempè obiectum proprium, & per ſe iuſtitię diſtributiuæ, prout à commutatiua diſtinguitur eſſe æqualitatem Geometricam, quæ ex vna parte verſatur inter proportionem bonorum, quæ diſtribuenda ſunt. Et ex altera inter proportionem meritorum plurium perſonarum, quibus diſtribuenda ſunt, aliàs ſi dicta æqualitas non eſſet obiectum peculiare, & per ſe iuſtitiæ diſtributiuæ, non bene per eam ſolam definiretur, & à commutatiua diſtingueretur. Vnde iuxta ſententiam Ariſtotelis, quando ex pluribus oppoſitoribus petentibus vnam Cathedram datur digniori, non eſt certum ſeruari iuſtitiam diſtributiuam; quia tunc deficit proportio bonorum diſtribuendorum, quamuis Sanctus Thomas pro certo habeat, & merito non pertinere ad iuſtitiam commutatiuam; quia tunc non attenditur ad æqualitatem inter rem, & rem, nempè inter Cathedram, & inter Dignitatem perſonæ cui datur; quia ſola æqualitas inter rem, & rem eſt obiectum peculiare, & per ſe iuſtitiæ commutatiuę, vt in omnium ſententia contingit quando Cathedra datur vni, qui ſolus accedit, ſed reduci ad diſtributiuam; quia res datur digniori attenta proportione, & comparatione cum alijs. Ex ſententia ergo Ariſtolis, & Sancti Thomæ communiter recepta, iuſtitia diſtributiua, prout à commutatiua diſtinguitur reſpicit æqualitatem Geometricam, vel ſaltem Semigeometricam, tanquam obiectum proprium, & per ſe.

Vnde, quando quis non poteſt integre ſoluere pluribus creditoribus, & ideo ſeruata proportione Geometrica ſoluit, ita vt cui debet centum, ſoluat quinquaginta & cui debet quinquaginta, ſoluat vigintiquinque, non ſolam ſeruat, iuſtitiam commutatiuam, quatenus ſeruat æqualitatem

Arithmeticam reddendo quinquaginta; quia debet quinquaginta, quamuis plus debeat, & reddendo vigintiquinque; quia debet vigintiquinque, quamuis plus debeat, ſed etiam ſeruat iuſtitiam diſtributiuam, quatenus ſoluit ſeruata proportione Geometrica inter debita, & ſolutiones, & vtramque æqualitatem ſeruat propter ſe, & neutram propter alteram; quia quamuis in eo caſu impotentiæ, non poſſet ſeruari æqualitas Geometrica, niſi ſeruaretur Arithmetica, nec è contra, nihilominus, quamlibet ſeruat propter ipſam; quia ſoluit, vt extinguat, quòd in eo caſu impotentiæ debet ex vtraque iuſtitia.

Suarez verò immeritò, non diſtinguit diſtributiuam à commutatiua, ex eo, quòd diſtributiua reſpiciat æqualitatem Geometricam, & commutatiua Arithmeticam. Et etiam fallitur in eo, quòd addit eas iuſtitias diſtingui, ex diuerſis debitis, & iuribus exiſtimans iuſtitiam commutatiuam reſpicere debitum correſpondens iuri dominij, aut ei æquiualenti, diſtributiuam verò debitum correſpondens iuri non ita rigoroſo, vt æquiualeat dominio, ſed iuri minoris valoris fundato tantum in dignitate, ſeu proportione perſonæ, ratione cuius ei debetur aliquid ex bonis communibus; quia vt optimè Vazquez diſputatione 223. ius ex quo æqualitas propria iuſtitiæ diſtributiuæ debita eſt, non eſt minus rigoroſum, & minoris valoris, quam ius commutatiuæ; quia negari nequit, quod quando ſpolia militiæ ex diſtributiua diuiduntur inter milites, poteſt vnuſquiſque illorum ius ad ſuam partem vendere quanti æſtimatur dominium illius, ſicut etiam contingit in debitis ex iuſtitia commutatiua.

Et idem eſt de iure, quod dignior inter plures habet ad Cathedram. Ius ergo, quod ab vtraque iuſtitia reſpicitur, æquale eſt.

Et æquè rigoroſum, quamuis ex defectu diuerſitatis iuris prædictæ duæ iuſtitiæ, non diſtinguantur eſſentialiter; ſed tantum accidentaliter, vt dicimus Tractatu de Iuſtitia, diſputatione 3. diffic. 12.

Quia ſcilicet duæ dictæ æqualitates, quas iuſtitia diſtributiua, & iuſtitia commutatiua reſpiciunt, quamuis ſint phyſicè eſſentialiter diſtinctæ, moraliter tamen, ſeu vt debitę non ſunt eſſentialiter diſtinctę; quia ſunt debitę à iure æquè ſtricto, & rigoroſo.

His ſuppoſitis noſtra ſententia ratione probatur; quia Deus in retributione præmiorum, & in retributione pœnarum, & in largitione perfectionum Phyſicarum, non ſeruat per ſe ex intentione æqualitatem Geometricam, ſed tantum Arithmeticam: Ergo in eorum collatione non exercet, neque facit iuſtitiam diſtributiuam: conſequentia patet ex dictis.

Antecedens autem probatur; & imprimis in largitione perfectionum Phyſicarum; quia Deus, vt tribuat vnicuique rei pefectionem ipſi conuenientem, ſolum attendit, quid rei cui perfectionem tribuit ſit conueniens, & connaturale, non quid alteri rei tribuendum ſit, comparando vnam rem alteri; quia ita tribuit cuilibet rei, ac ſi quælibet eſſet ſola.

Et idem contingit in collatione præmij, & pœnæ; quia Deus, vt præmium, aut pœnam conferat, non attendit quam proportionem, meritorum, vnus cum altero habeat, ſed quid vnusquiſque geſſerit, ſeu quantum vniuſcuiuſque opera mereantur, & cuilibet, nulla facta comparatione, confert tantum præmij, aut pœnæ, quantum meretur, iuxta illud ad Roman. ſecundo: *Qui reddet vnicuique, ſecundum opera ſua.*

Conſtituendo videlicet ęqualitatem, inter præmium, & merita, & inter ſupplicium, & demerita; vnde in eorum collatione potius ſeruat formam, ſeu modum iuſtitiæ commutatiuæ, quàm diſtributiuæ.

Et quamuis verum ſit, quod quando plures ſimul præmiantur, aut puniuntur à Deo reſultet ęqualitas proportionum, inter ſolutiones, & perſonas, ea tamen æqualitas omnino per accidens reſultat, & ſe habet cum iudicio, & in-

intentione Dei ; quia vt Deus ſoluat quantum merentur opera, quòd tunc intendit, & non aliud, non attendit, ad aliud quam ad æqualitatem præmij cum merito, & ſupplicij cum demerito, id eſt, ad conferendum tantum, quantum, opera merentur, ſicut quando debitor, integrè ſoluit debita pluribus creditoribus, quanuis ex eis ſolutionibus reſultet æqualitas proportionum, non tamen ſeruatur, niſi iuſtitia commutatiua ; quia vt ſoluat quod debet per accidens, & comitanter ſe habet æqualitas Geometrica.

Accedit, quòd quanuis in eorum retributione Deus ex intentione ſeruaret æqualitatem Geometricam, quòd eſt falſum, non ſufficeret, vt in eo eſſet iuſtitia diſtributiua ſtrictè ; quia eam non ſeruaret ex debito iuſtitiæ ; quia vt diximus difficultate præcedenti, debitum hoc Deo repugnat ob eius ſuppremum, & infinitum dominium; ad rationem autem iuſtitiæ ſtrictæ, etiam diſtributiuæ, vt ibi etiam diximus requiſitum eſt debitum iuſtitiæ in ſoluente.

Ad fundamenta ergo aduerſariorum reſpondemus ; & in primis Sanct. Thomam noſtram ſententiam tandem fuiſſe amplexam, 1. 2. quæſt. 114. ar. 1. & 2. 2. quæſt. 61. ar. 4. vt aduertit Vazquez 1. par. diſp. 86. cap. 2.

Ad rationem verò, qua prior pars ſententiæ aduerſariorum probatur, reſpondemus negando iuſtitiam diſtributiuam non ſupponere imperfectionem ; quia ſupponit debitum iuſtitiæ, ad quòd contrahendum neceſſaria eſt carentia, aut abdicatio ſuppremi dominij, quæ in Deo eſſet imperfectio magna. Et addimus, quòd quanuis iuſtitia diſtributiua nullum includeret, neque ſupponeret imperfectionem, & ob id Deo non repugnaret, nihilominus dicendum non eſſet à Deo de facto exerceri in retributione præmij, & pœnæ (ex quo conſtabit ſolutio ad rationem adductam pro poſteriori parte) quia quanuis Deus in collatione premij (& idem eſt in collatione pœnæ) ſeruet æqualitatem Geometricam, & eam ſeruare videatur, id tamen eſt per accidens, & comitanter ; quia ad eam æqualitatem non atten-

attendit, vt ſoluat quod intendit, & promiſsit, nempè præmiare quã tum opera cuiuslibet merentur; quia quanuis per impoſsibile eam non videret, ſatisfaceret ſuæ promiſsioni, & dignitati operum, pro eis reddendo quantum merentur, quòd ſolum intendit, & promiſſit; quia Deus ita præmiat, & punit plures, ac ſi quilibet ſolus eſſet præmiandus, aut puniendus.

Id verò, quòd in ſcriptura dicitur; nempè in cœlo, eſſe varias manſiones, ſedem quoque dextram, & ſiniſtram, ſolum conuincit in retributione gloriæ pro meritis etiam reperiri æqualitatem Geometricam, ſicut re vera reperitur, quia maior gloria retribuitur digniori, & minor minus digne; non tamen ſeruari per ſe, & ex intentione; quia Deus id non intendit, ſicut neque promiſsit; quia tantum intendit præmiare quantum quiſque meretur, ex quo per accidens reſultat æqualitas proportionum, ſicut qui duobus debet, alteri centum, & alteri quinquaginta, & priori ſoluens centum, & poſteriori quinquaginta, tantum ſeruat iuſtitiam commutatiuam; quia tantũ intendit ſeruare æqualitatem Ariſmeticam; quia hanc tantum per ſe debet, quanuis etiam eo mitanter adſit æqualitas Geometrica.

Id etiam quod dicitur ad Roman. 2. Deum vnicuique retribuere, abſque acceptione perſonarum, tantum conuincit eam retributionem fieri modo oppoſito acceptioni perſonarum, quòd ita eſt; quia non retribuit reſpiciendo ad perſonam, cui retribuit; ſed ad eius merita, vt ipſe ſæpè promiſsit; non tamen conuincit Deum retribuere modo oppoſito vitio, ſeu peccato acceptionis perſonarũ; quia iſtud tantum contingit, quando eſt debitum iuſtitiæ retribuendi, & quia reſpicitur ad perſonam, non fit retributio: in Deo autem, vt diximus non eſt debitum iuſtitiæ retribuendi, id verò, quòd additur vitium, ſeu peccatum acceptionis perſonarum opponi tantum iuſtitiæ diſtributiuæ, falſum eſt; quia etiam opponitur commutatiuę, iudex non ſolum committit peccatum acceptionis perſonarum, quando ex affectu, erga aliquam ex illis, non ſeruat alij ęqualitatem Geometricam, ſed etiam quando ei non ſeruat Ariſmeticam.

In Deo ergo; quia eum non concipimus, vt in ſe eſt; ſed inſtar noſtri, nullum ei tribuimus affectum, niſi ex his, qui in nobis ſunt, & nõ niſi per Analogiam, & etiam ſecluſis imperfectionibus: & ideò non omnes qui ſunt in nobis, niſi eos, qui non includunt, neque ſupponunt imperfectionem, & nullum in Deo affectum iuſtitiæ ſtrictę admittimus, neque diſtributiuæ, nec commutatiuę; quia quanuis abſtrahantur, nequeunt non ſupponere imperfectionem.

DIFFICVLTAS III.

Quæ aliæ virtutes diſtinctæ ab ſtricta iuſtitia reperiantur in Deo?

SVpponimus in Deo nullam eſſe virtutem ſumptam pro habitu; quia habitus ſupponit imperfectionem in potentia, vel in principio, cui deſeruit. quia ſi eſt ſua natura acquiſitus concurrens ad faciliè operandum, ſupponit in ſuo principio difficultatem: & ſi eſt infuſus concurrens cum potentia, aut principio ad ſubſtantiam actionis ſupernaturalis, ſupponit in potentia, aut in principio phiſicam inſufficientiam ad actionem: difficultas autem, & inſufficientia ad ſuas actiones Deo repugnat: & ob has duas imperfectiones Deo negauimus habitum ad ſciendum, tit. de ſcientia Dei, diſput. 1. difficult 5.

Hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt, quæ aliæ virtutes præter iuſtitiam, ſumptæ pro actibus reperiantur in Deo?

Circa quam conueniunt primo DD. in Deo reperiri virtutes intellectuales pro actibus ſciēdi ſumptas ſecluſis imperfectionibus, quæ in nobis reperiuntur; nempè artem, prudentiam, ſapientiam, ſcientiam, & intellectum, de quibus prout in nobis reperiuntur, agit Ariſtoteles 6. & cap. 3. & nos 1. 2. tit. de virtutibus, difficult. 4. & in primis in Deo reperitur ars; quia in Deo eſt iudicium, quo quaſi dirigitur ad opus, vt artificioſum: deinde reperitur prudentia; quia in Deo eſt iudicium, quo quaſi dirigitur ad opus, vt honeſtum, & hę duæ virtutes ſunt practicę. Rurſus in Deo reperitur ſapientia; quia in eo reperitur iudicium, circa altiſsimum obiectum; nempè circa ſe ipſum, & circa obiecta creata in ordine ad ſe ipſum, tandem in Deo reperiuntur ſcientia, & intellectus, quæ verſantur circa obiecta creata in eis ſiſtendo reperitur ſcientia; quia in Deo eſt iudicium euidēs, & certum abſque illatione concluſionum, quę à nobis inferuntur ex præmiſsis, & reperitur intellectus; quia in Deo eſt iudicium euidens, & certum circa ea quæ nobis ſunt prima principia, & hæ tres poſteriores virtutes ſunt ſpeculatiuæ.

Conueniunt ſecundo in Deo eſſe charitatem Theologicam, non fidem, neque ſpem, reperitur charitas Theologica; quia in eo reperitur amor beneuolentiæ, qua ſaltem perſonæ diuinæ ſe ipſas mutuo diligunt Non eſt in Deo fides Theologica, & quia hæc eſt cognitio obſcura, quę Deo repugnat, & quia nemo ſibi credit. Non eſt in Deo ſpes Theologica: & quia nemo ſperat quæ habet in ſua

teſtate, omnia autem ſunt in poteſtate Dei, & quia nemo á ſe ipſo ſperat.

Ita tamen in Deo nulla eſt virtus ſumpta pro habitu, vt in ipſo admittendæ ſint virtutes quaſi in actu primo; nempè ipſi actus intrinſeci Dei, vt terminabiles ad obiecta, vel ad actus extrinſecos ipſarum virtutum, ac proinde illæ virtutes eſſent in Deo, quanuis nullum actum externum exerceret, v. g iudicium Dei, vt terminabile ad opus externum artificioſum, eſt virtus intellectualis artis in actu primo, & affectus Dei, vt terminabilis, ad ſubleuandum miſeriam creaturarum, eſt virtus moralis miſericordiæ, in actu primo, & affectus beneuolentiæ Dei, vt terminabiles ad ſe ipſum, eſt virtus Charitatis Theologicę in actu primo, & vt terminabilis ad creaturas, eſt virtus moralis charitatis erga creaturas in actu primo, & actus ipſi intrinſeci Dei, vt iam terminati, ſeu applicati obiectis, aut actibus externis, ſunt actus virtuoſi, quaſi in actu ſecundo, & etiam ipſi actus externi, quibus interni ſunt applicati.

Conueniunt tertio in Deo reperiri eas omnes, & ſolas virtutes morales, quę eſſentialiter nullam includunt, neque ſupponunt imperfectionem, neque impoſsibilitatem in obiectis ipſarum reſpectu Dei.

Vnde in primis in Deo non reperitur temperantia ſtrictè, & ſpecialiter; quia hæc eſſentialiter verſatur circa paſsiones ſenſus eas moderando: in Deo autem non ſunt paſsiones iſtæ: reperitur tamen in Deo metaphoricè, ſeu per ſimilitudinem; quia Deus eſt his paſsionibus ſuperior, & magis quàm qui habet eas, & eas moderatur excipimus manſuetudinem, & clementiam, quæ quanuis non ſtrictè; quia non verſantur circa peculiarem, & ſtrictam materiam, latè tamen poſſunt Deo propriè tribui, vt aduertunt Ruiz diſput. 55. ſecti on. 1. & Alarcon diſput. 8. cap. 1. quia Deus ſeruat earum leges, quaſi moderando ſuam poteſtatem puniendi.

Deinde in Deo non reperitur fortitudo ſtrictè (ſub qua omnes eius ſpecies comprehendimus) quia hæc verſatur circa timorem, audaciam, & triſtitiam: in Deo autem non reperiuntur paſsiones iſtæ. Tandem in Deo non reperitur ſtrictè virtus religionis, neque virtus obedientiæ (quæ ſunt partes non ſubiectiuæ; ſed poteſtatiuę iuſtitiæ) quia religio, & obedientia eſſentialiter reſpiciunt alium tanquam ſuperiorem: Deus autem nullum habet ſuperiorem, neque in eo reperitur virtus pœnitentiæ; quia hæc [illegible]ialiter reſpicit proprium peccatum, quòd Deo repugnat.

Re-

Reperiuntur tamen in Deo ſtrictè charitas erga creaturas rationales, & veracitas, ſeu fidelitas in adimpletione promiſsionis, & veracitas in dictis, & benignitas, & miſericordia (quæ, quia ſunt ad alterum ſunt partes non ſubiectiuæ; ſed poteſtatiuæ iuſtitiæ) quia in eorum obiectis nulla includitur, neque ſupponitur, imperfectio, adhuc in obiecto miſericordię; quia obiectum huius, eſt ſubleuare miſeriam, quam Deus ſubleuare poteſt, & ſubleuat; compaſsio autem, quæ in nobis eſt miſeriæ proximi, quæ in Deo reperiri nequit, non requiritur eſſentialiter ad hanc virtutem; quia tantum ſe habet per accidens ad illam.

Sed an in Deo ſit virtus gratitudinis controuerſia eſt (& potius de nomine, quàm de re) quia Suarez tom. 3. de gratia, lib. 12. cap. 30. & Ruiz diſput. 55. ſect. 4. eam Deo denegant; quia nullum accipit beneficium, pro quo ſolo fieri poteſt gratificatio.

Vazquez verò 1. 2. diſput. 215. cap. 1. & 8. Lorca diſput. 44 de gratia, & Alarcon diſp. 8. cap. 3. eam Deo concedunt, & non abſque ratione; quia ſcilicet à nobis fiunt Deo obſequia ipſi grata, & non debita ex iuſtitia: aliàs qui ea omitteret, peccaret contra iuſtitiam in Deum, pro obſequijs autem gratis, non debitis ex iuſtitia, abſque dubio fieri poteſt gratificatio (quæ eſt actus virtutis gratitudinis) quanuis in rigore non ſint beneficia; quia ad eam pertinet, non ſolum beneficia, ſed etiam obſequia recompenſare.

Et quia adhuc in nobis non eſt alia ſtrictè iuſtitia præter commutatiuam, & diſtributiuam, vt nos loquendo de iuſtitia legali, & vindicatiua, dicimus titul. de iuſtitia, diſputat. 3. difficult. 14. & 15. ideò, quanuis in Deo admittamus iuſtitiam legalem, vt verè admittimus; quia proſpicit bono communi, & obſeruationi legis, & iuſtitiam vindicatiuam; quia punit peccatores, non eo ipſo admittimus in Deo iuſtitiam aliquam ſtrictè ſumptam diſtinctam à commutatiua, & diſtributiua: imò quanuis in nobis iuſtitia legalis, & etiam vindicatiua poſsint eſſe iuſtitia commutatiuè ſtrictè ſumpta, qualis erit legalis, ſi quis ex pacto proſpiciat bono communi, aut obſeruationi legis, vt proſpicit iudex, & qualis in eo eſt iuſtitia vindicatiua; quia iudex ad id ex pacto obligatur in fauorem reipublicæ, & ciuium; neutra tamen in Deo poteſt eſſe iuſtitia ſtrictè, ſaltem ex deffectu debiti, ſeu obligationis iuſtitiæ in ipſo; quia in nullo eſt ius iuſtitiæ contra Deum, vt in fauorem noſtri teneatur ad proſpiciendum bono communi, neque ad puniendum peccatores. In Deo ergo iuſtitia legalis, & etiam vindicatiua, erit virtus charita-

tis erga ſe ipſum,& etiam erga rempublicam, aut erga aliam perſo-nam,ſi ex beneuolentia erga rempublicam,aut aliam perſonam ipſi proſpiciat,aut puniat peccatores:vel erit alia virtus iuxta motiuum quo reipublicæ,aut alij perſonæ proſpiciat,aut quo puniat peccatores,non tamen diſtincta ab omnibus alijs virtutibus, vt de legali, & vindicatiua diximus vbiſuprà.

TRACTATVS
DE PRÆDESTINATIONE.
DISPVTATIO PRIMA.
De prouidentia Dei.
DIFFICVLTAS PRIMA.
Vtrùm in Deo ſit prouidentia circa creaturas?

VT à nomine ipſo exordiamur nomen *prouidentia* eſt vox ſignificans ſolicitam directionem, ſeu ordinationem rerum in ſuos fines: & vt aduertit Ruizius diſput.1.ſect.1.deducitur ex præpoſitione *pro*, quæ idem eſt, quòd præpoſitio *ante*, vel *procul*, & ex verbo *video* quaſi. Sit idem quòd ante, ſeu à longè *videntia*, quę ſita eſt in ratione quadam intra prouidentem, qua ante gubernationem ipſam rerum de ea ſolicitè curat.

Hoc ergo ſuppoſito inter eos, qui Deum eſſe fatentur non defuerunt, qui Deo prouidentiam circa creaturas negauerint, Democritus videlicet,& Epicurus, & Heraclitus, vt referunt Lactantius lib.1.de ira Dei,cap.9.& 10.& Niſſenus lib.8.philoſofiæ, cap.3.

Veritas tamen Catholica eſt in Deo eſſe prouidentiam, circa creaturas,vt cōſtat ex illo, Sapientiæ 14.*Tua autem Pater prouidētia gubernas*,& ex illo Eccleſiaſt.5.*Ne dicas non eſt prouidentia, ne fortè ira-*

iratus Dominus,&c. Quòd etiam tradunt plures Patres, quos referunt Ruizius diſput.1.ſect.3.& Faſolus quæſt.22.art.1. & id amplius conſtabit ex dicendis diffic. 3.vbi alijs teſtimonijs ſcripturæ, & ratione Theologica id probandum eſt.

DIFFICVLTAS II.

Quomodo prouidentia comparetur cum prædeſtinatione.

COnueniunt Doctores, prædeſtinationem eſſe partem prouidentiæ: diſſentiunt tamen in explicando, quæ ratio partis ei conueniat.

Durand.Capreolus,& Gabr.in 1.diſt.40 quæſt.1. & Molina quæſt. 23.art.1.diſp 2.docent eſſe partem ſubiectiuam, ſeu ſpeciem prouidentiæ, ſicut homo eſt pars ſubiectiua, ſeu ſpecies animalis, quod videtur ſentire S.Thom.in 1.diſt.40.quæſt.1. art.2. quia prouidentia concipitur à nobis, tanquam quid abſtractum, ſeu commune ad prouidentiam naturalem,& ſupernaturalem: imò ſupernaturalem diſtinguimus, ſeu diuidimus in ſupernaturalem ſufficientem non electorũ, & in efficacem electorum (quæ dicitur prædeſtinatio) imò naturalẽ etiam diſtinguimus in ſufficientem,& in efficacem: ergo prædeſtinatio noſtro modo concipiendi, eſt ſpecies, ſeu eſt pars ſubiectiua prouidentię, ſic in communi conceptæ, ſicut homo eſt ſpecies, ſeu pars ſubiectiua animalis concepti, vt eſt quid commune ad hominem, & ad reliqua animalia.

Caiet. verò q.23.art.1.Vazq.diſp.87.n.24.& Suar.lib.1. de Prædeſtinatione, c.18.docent,& congruentius prædeſtinationẽ eſſe partem integrantem, ſeu integralem prouidentiæ, ſicut manus eſt pars integrans, ſeu integralis Petri; quia in Deo vnam tantũ artem indiuidualẽ cõcedimus; quãuis ſint plura obiecta ſpecie diſtincta ipſa arte facta; quia in Deo eſt vnus modus omnia illa practicè ſciẽdi: ergo etiam in Deo vna tantùm indiuidualiter prouidentia, adhuc noſtro modo cõcipiendi, eſt concedenda circa omnia obiecta, quę ab ipſa attinguntur; quia ea omnia quanuis plura ſint ſpecie diſtincta, eodem modo attingit; imo etiam, vt inter ſe connexa, & ordinata in glorificationẽ, & laudem ipſius Ita tamen prouidentia eſt totũ integrale reſpectu prædeſtinationis, vt ſit totũ partim,& herogeneũ, ſicut eſt homo reſpectu manus, & pedis, & partim,& homogeneum ſicut eſt quantitas reſpectu ſuarum partium; quia prouidentia habet aliquas quaſi partes diuerſæ rationis, & aliquas eiuſdem: imo & prædeſtinatio ipſa;

ſa, quia prouidentia; imò & prædeſtinatio habent obiecta plura diuerſæ ſpeciei, & alia plura eiuſdem.

Ad rationem: ergo oppoſitæ ſententiæ reſpondemus, quòd quãuis noſtro modo concipiendi diuidamus prouidentiam diuinam ex parte actus diuini, in plures partes ipſius actus, in ordine ad diuerſa, ſeu plura obiecta materialia, circa quæ verſatur: eas tamen partes, ſeu rationes prouidentiæ ex parte actus, non diuidimus in plures prouidentias, ſeu in plures ſpecies prouidentiæ, ob rationem dictam, ſed tantum in plures partes integrantes vnam prouidentiam indiuidualem ad eum modum, quo pars philoſofiæ, quæ tractat de cœlo, eſt pars integrans totam philoſofiam, & non eſt ſpecies philoſofiæ, & ideò prædeſtinatio poteſt dici pars integralis prouidentiæ totalis, etiam ex parte actus diuini; quanuis congruentius ex parte obiectorum; quia in obiecto prouidentiæ reperiuntur ex natura rei, plures illę partes, & non in actu ipſo, & ob id prædeſtinatio dici ſolet pars obiectiua prouidentiæ, id eſt, pars ex parte obiecti prouidentiæ.

Conſtat ergo, nos non poſſe ita apte, & congruenter concipere diuinam prouidentiam, vt quid commune, ſeu vt totum potentiale ad ſuam prouidentiam naturalem, & ſupernaturalem: & neutrã ad ſufficientem, & ad efficacem ac concipimus illam, vt totum quoddam ſingulare, indiuiduale, quaſi integrale, & aggregatum, conſtans ex pluribus, quaſi partibus integrantibus, eam tam ex parte ipſius actus diuini noſtro modo concipiendi, quàm ex parte obiectorum materialium, illius actus ex natura rei.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm prouidentia Dei, ſita ſit in actu ſui intellectus, an in actu ſuæ voluntatis?

SVpponimus ad prouidentiam in Deo (ſub qua, quo ad hanc difficultatem, etiam comprehendimus prędeſtinationẽ, quæ eſt pars integralis prouidentiæ, qua Deus dirigit creaturas intellectuales ad gloriam) requiſitos eſſe in Deo actum intellectus, & actũ voluntatis.

Et in primis actum voluntatis requiri probatur: quia ad prouidẽtiam Dei, erga creaturas, pertinet eas conſeruare, & cum eis ad ipſarum operationes eco operari, & eas ad ſuos fines dirigere, ſaltem ad vltimum, Deus autem abſque decreto ſuæ voluntatis, nequit prędicta efficere, vt patet. Deinde etiam actum intellectus requiri probatur; quia Deus nequit dictas actiones, nec alia decernere, abſq; præ-

nio actu intellectus,quo dicta obiecta proponantur ſuæ voluntati: ergo ad prouidentiam Dei erga creaturas requiſiti ſunt in ipſo actus intellectus,& voluntatis.

Hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt,an prouidentia diuina ſita ſit directè,eſſentialiter, ſeu formaliter in actu intellectus, an in actu volūtatis,an in actibus vtriuſque.

Capreolus in 1.diſt.40.q.1.art.1. & 2. Cai, Baneto, Nauarrete, & Zumel q.22.& 23.art.1.Gonçal.diſ.65.ſect.2.Ruizius diſ. 3. ſect. 3.& Mæratius q.22.art.1.dub.1.docent,prouidentiā generatim, & prædeſtinationē ſpeciatim ſitā eſſe directè,&eſſentialiter in ſolo actu intellectus,quòd indicat S.Tho.q.22.& 23.art.1. & deduci videtur ex Scriptura,in qua prædeſtinatio per ſolum actum intellectus indicatur ad Romanos 11. verbo præſciendi, illis verbis:*Non repulit Deus plebem ſuam , quam præſciuit* , id eſt, quam prædeſtinauit , vt exponit Auguſt.de bono perſeuerantiæ,cap.18.præſcire autem eſt actus ſolius intellectus,& Pſal.2.Prouidentia indicatur verbo reſpiciendi, illis verbis:*Reſpice in me,quare me dereliquiſti*,reſpicere autem ad intellectum pertinet,non ad voluntatē. Et ratione probatur. Primo;quia poſsidere,& etiam prædeſtinare,eſt aliquem in ſuum finem ordinare,& ita Actorum 13.nomine præ ordinationis ſignificatur, illis verbis:*Crediderunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam*; ordinare autem vnum ad aliud,eſt actus ſolius intellectus. Secundo probatur;quia prouidentia eſt actus quidam prudentię,vt indicat Boetius lib.4.de conſolatione,proſa 6. ſed prudentia tantum pertinet ad intellectum,vt ex ſe patet,& ex Ariſt.3. Ethic.cap.6. ergo & prouidentia.

Auctores tamen huius ſententiæ diſſentiunt in aſsignando actum intellectus,in quo ſolo prouidentia eſſentialiter conſiſtit ; quia alij eam conſtituunt in actu ſcientiæ,qui præcedit decretum , quo voluntati proponuntur, quæ facienda ſunt , qui in noſtra ſententia eſt actus ſimplicis intelligentiæ,vt diximus tract.de ſcientia, diſp.5.dif. 5.alij verò eam conſtituunt in actu,quodam imperij , quem in Deo ponunt,poſt decretum voluntatis,& ſecundum ipſos , eſt intimatio quædam decreti voluntatis impellens potentiam Dei exequentem ad executionem eius,quòd decretum eſt.

Alexand 1.p.q. 26.memb.2.Petrus de Tarantaſia in 1.diſt 40 q. 2.Molin. q.22.art.1.diſp.1.Herrer. in 1.diſt. 17. Faſolus art.1. dubitat.1. & Heric.diſp.22.c.6. docent, prouidentiam directè , & eſſentialiter ſitam eſſe ſimul in actu intellectus , & in actu voluntatis, in quòd indicat Becanus cap. 13. quibus fauere videtur Auguſtin.de bono perſeuerantiæ, cap. 14. dum definiens prædeſtinationem ait,

quòd ſit pręſcientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſſimè liberantur, quicumque liberantur, & deduci videtur ex ſcriptura, in qua prædeſtinatio aliquando ſignificatur, & nominatur cognitioni, & præſcientia, quę pertinent ad intellectum; & aliquando electione, & propoſito, quæ pertinent ad voluntatem.

Bonauentura verò, in 1. diſt. 40. art. 1. quæſt. 2. Scotus, & Gregor. quęſt. 1. Henr. quodlib. 4. Vazq. diſp 87. cap. 3. Suar. lib. 1. c 7 & Leſſius de prædeſtinatione, ſect. 1. docent, & merito eſſentiam prouidētię, & prędeſtinationis ſitā eſſe directè, & formaliter in ſolo actu voluntatis, cui maximè fauent Auguſt. de prædeſtinatione Sanctorum, cap. 10. Proſper. in cap. 8. Gallorum Fulgentius lib. 1. ad Monimū, cap 7. & id exprimit Damaſc. lib. 2. de fide, cap. 29. dum ait: *Prouidentia eſt voluntas Dei, per quam omnia quæ ſunt, conuenientem gubernationem ſuſcipiunt.* Et id ſatis indicatur in Scriptura, in qua prædeſtinatio ſignificatur actu voluntatis, v. g. electione & propoſito, Matth. 20. *Pauci verò electi*, id eſt, prædeſtinati, & capit. 24. *Propter electos breuiabuntur dies illi*, & ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo, vt eſſemus ſancti*, & infra: *Prædeſtinauit nos ſecundum propoſitum voluntatis ſuæ*, & infrà: *Prædeſtinati ſecundum propoſitum eius, qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*, & ad Romanos 9: *Vt ſecundum electionem, propoſitum Dei maneret.*

Et ratione probatur; quia prouidentia & prædeſtinatio nihil aliud eſt, quàm cura, & ſolicitudo, & conatus, quo prouidens præparatur ad conferendum ei cui proſpicit, & prouidet ea quibus eget, vt ad ſuum finem perueniat, vt conſtat ex Damaſceno vbi ſuprà, & ex cōmuni acceptione: cura autem & ſolicitudo, & conatus ad voluntatem pertinet, vt patet, & non ad intellectum; quia in eo nullus eſt actus, cui conuenire poſsit; quia non actui, qui præcedit decretum voluntatis. Primò; quia talis actus non eſt liber, dicta autem cura, ſeu prouidentia, & prędeſtinatio eſt libera. Secundò; quia talis actus ęqualiter ſe habet ad omnes, ac proinde, non magis diceretur prædeſtinatus vnus, quàm alius. Tertio; quia ex vi illius nihil eſt futurum; quia eo poſito, libera relinquitur voluntas Dei: Deinde cura, & ſolicitudo nequit conuenire actui intellectus, qui eſt poſt decretum voluntatis; quia poſt tale decretum non eſt alius actus in intellectu, niſi viſio, qua videtur res futura ex decreto; huic autem viſioni, nequit cōuenire cura, in qua ſita eſt prouidentia; quia ea viſio nō eſt factiua, ſeu practica, ſed tantū ſpeculatiua: intimatio autē illa, ſeu actus imperij, vt eo impellatur potētia exequēs, revera nō eſt adhuc in nobis, vt latè diximus tract. de actibus, diſ. 4. diff. 17. quia eſt ſuperfluus adhuc in nobis; quia ad impellendam potentiam exequentem, ſufficit de-

decretum efficax voluntatis(ſicut in Brutis ſufficit affectus efficax ſui appetitus,abſque imperio aliquo ſuorum ſenſuum,ad impellendam potentiam exequentem)imo potentia exequens eſt incapax,vt ei fiat intimatio.

Et quamuis in nobis eſſet dictus actus imperij,non eſſet inDeo: quia in eo potentia executiua,non eſt diſtincta à ſua voluntate,vt diximus Tract.de Attributis,diſp.11.diffic.2.& ſanè in intellectu nullus eſt actus,niſi cognitionis,& hìc, vel ſimplicis intelligentię , vel viſionis,quorum neuter ex ſe eſt efficax ad ſubueniendum:prouidētia ergo,& prædeſtinatio conſtituenda eſt directè, & eſſentialiter in ſolo actu efficaci voluntatis,quo Deus dicitur præparatus ad conferenda ea quibuscreaturæ ęgēt,vt in ſuos fines perueniant:ſed an prouidētia , & prędeſtinatio ſolùm ſit actus voluntatis circa media, an verò etiam circa finem rei, cui prouidetur,poſtea dicemus.

Ad fundamentum ergo primæ ſententiæ, deſumptum ex Scriptura,dum in ea prædeſtinatio indicatur verbis ad intellectum pertinentibus,nempè præſciendi,& reſpiciendi. Reſpondemus eis indicari,nō quia in actu intellectus ſita ſit directè,& eſſētialiter:ſed quia ad eam neceſſariò prærequiritur ſcientia,videlicet, ſimplicis intelligentiæ approbationis.

Et ad priorem rationem concedimus, prouidere,& prædeſtinare eſſe ordinare aliquem in ſuumfinem,non tamen quomodocumque: ſed efficaciter,ideſt,ordinando,vt fiant media propter finem,quòd ſolùm conuenit voluntati;quia intellectui nō aliter conuenit ordinare media ad finē,quā cognoſcendo proportione mediorum ad finem,& eam Proponendo voluntati.

Ad poſteriorem reſpondemus , prouidentiam ſumptam pro præuidentia ſeu præſcientia futurorum,de qua loquitur Boetius eſſe actum intellectus,& pertinere ad prudentiam , non tamen ſumptam pro præparatione ſtudio,& cura rerum faciendarum ; quia vt ſic eſſentialiter,& directè,& formaliter tantum pertinet ad voluntatem:ad intellectumverò,tantùm indirectè,& præſuppoſitiuè;quia ea præparatio neceſſario præſupponit peculiarem actū intellectus, quo voluntati proponuntur media vtilia ad finem.

Nec nobis obſtant , quæ adducta ſunt pro ſecunda ſententia: quia ei non fauet Auguſtinus,quia præſcientiam ibi ſumit, pro ſcientia approbationis,ad quam cum eſſectu pro libertate Dei, ſequitur prædeſtinatio,ſicut ſumpſit capit.18.& non quia ſentiat in ea ſitam eſſe eſſentiam prædeſtinationis,adhuc partialiter ; ſed quia ad prædeſtinationem neceſſariò prærequiritur,ac proinde pręſcientia, nō intrat eſſentialiter definitionem prędeſtinationis , & hoc modo ex-

plicanda eſt Scriptura, quoties in ea prædeſtinatio videtur tribui actui intellectus, vt paulo antea explicuimus.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm Deus ſua prouidentia attingat omnes creaturas?

INTER Eos, qui in Deo admittunt Prouidentiam circa creaturas, varij fuerunt errores, circa quas creaturas verſetur: quia Cicero lib.2. de Diuinatione Deo negauit prouidentiam, circa ea, quę à noſtro libero arbitrio dependent. Et Iulius Sirſirenus li.2. de Fato cap.25. Deo negauit Prouidentiam, circa fieri monſtrorum, & aliorum defectuum naturalium. Et alij negarunt Deo prouidentiam, circa creaturas in indiuiduo eam admittentes, circa genera, & ſpecies: Et alij negarunt prouidentiam, circa res corruptibiles. Et alij circa res ſublunares: & alij circa res viles, quibus fauere videtur Paulus 1. ad Corinthios 9. illis verbis: *Numquid Deo cura eſt de bobus.* Et Cœſar apud Lucanum, Deo negauit prouidentiam, circa homines vulgares, eam circa magnates admittẽs, circa hos & circa alios errores, legendi ſunt Recentiores, præſertim Ruiz. diſp.1. ſect.2. & Heric. diſp.21. c.2.

Veritas tamen Catholica eſt in Deo eſſe prouidentiam, circa omnes res creatas ſingulares, quanuis liberas, & naturales, & corruptibiles, & ſublunares, & monſtruoſas, & caſuales, & viles, & vulgares, qua eas gubernat, & regit in ſuos fines dirigendo.

Et in primis in Deo eſſe prouidentiam, circa omnes, & quaſcumque creaturas, conſtat generatim ex illo Sapientiæ 8. *Attingit à fine, vſque in finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter.* Et ex illo capi. 12. *Non eſt alius Deus quam tu cui cura eſt de omnibus.* Et ex illo cap. 6. *Puſillum & magnum ipſe fecit, & æqualiter cura eſt illi de omnibus.*

Deinde in Deo eſſe prouidentiam, circa res ſingulares, & corruptibiles, & ſublunares, & viles, & vulgares ſpecialiter conſtat, ex illo dicti cap. 12. *Conſiderate coruos, quia non ſeminant, nec metunt, & Deus paſcit illos.* Et infra: *Conſiderate lilia agri non laborant, nec nent, dico autem vobis, quòd nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt, ſicut vnum ex dictis. Si autem fœnum agri, quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, Deus ſic veſtit: quanto magis vos modicæ fidei.* Et ex illo Deutheronom. 25. *Non alligabis os bobi Trituranti:* illis ergo verbis

bis Pauli 1. ad Corinthios 9. *Numquid Deo cura eſt de bobus.* Quibus videtur negari Deo prouidentia circa bobes: non negatur abſolutè prouidentia, ſeu cura circa illos; quia hæc exprimitur in eo cap. 25. Deuth ſed tantum negatur prouidētia circa illos, talis qualis eſt circa creaturas intellectuales, eas dirigens medijs præceptis, & cōſilijs, eamdem veritatem tradunt plures ex Patribus, quos referunt Ruiz. ſect. 3. & Faſol q. 22. ar. 1.

Eadem veritas Catholica ratione Theologica probatur; quia ad prouidētiam diuinam (quæ ſupponit creationem rerum quibus prouidetur, vt ex ſe patet) tria pertinent. Primū eſt cōſeruare res, quib⁹ prouidet, ad quod reducitur facere omnes alias res cōducētes ad cōſeruationem earum quas conſeruat. ſecūdum eſt cōcurrere, ſeu cooperari ad omnes actiones ipſarum, ad quòd reducitur omne illud, quod ad id conducit. Tertiū eſt ita cōſeruare res, & cum eis cooperari, vt medijs eis actionibus illas dirigat in ſuos fines; ſed Deus creaturas omnes etiam ſingulares, & viliſsimas nulla excepta cōſeruat, vt cōſtat ex illo Sap. 11. *Quomodo enim poſſet aliquid permanere, niſi tu voluiſſes*: & etiam cū eis omnibus cooperatur, ad omnes operationes ipſarum, vt cōſtat ex illo Act. 17. *In ipſo viuimus mouemur, & ſumus*: & ita eas omnes cōſeruat & cū eis omnibus ad ipſarū operationes cooperatur, vt eas omnes in fines ipſarū vſq; ad vltimū (qui eſt Deus) dirigat & ordinet, vt cōſtat ex illo Prou. 16. *Omnia propter ſemetipsū operatus eſt Dominus*: ergo in Deo eſt prouidentia, & perfectiſsima circa omnes creaturas; quia ad prouidentiam, & perfectiſsimā, circa eas, nihil aliud præter prædicta requiritur.

Omnes ergo, & ſingulæ creaturæ maximæ, & minimæ, liberę, & naturales, corruptibiles, & ſublunares, viles, & vulgares, mōſtruoſæ, & caſuales, ſubditæ ſunt diuinæ prouidētiæ; quia omnes Dei volūtate cōſeruātur, & adiuuantur, & in ſuos fines ſaltē vltimum diriguntur, vt cōſtat ex teſtimonijs adductis: imò omnes à Deo fiūt, vt cōſtabit diſ ſequēte etiam monſtroſæ, & caſuales; quia mōſtroſæ à ſui videlicet agētis creati perfectione raro degenerantes, etiam fiunt à Deo, & ex intentione; quia quanuis cauſas ex quibus res mōſtroſæ fiunt, Deus inclinauerit in ſuos effectus perfectos, & ad eos eas cæperit adiuuare, ipſe tamē ſua voluntate applicuit cauſas contrarias, quibus eas adiuuando, voluit illas alijs impediri à productione ſuorum effectuum perfectorū, vt defectuoſi ſeruiant alijs rebus ſaltem bono vniuerſi eius videlicet pulchritudini, & integritati: & etiam res caſuales, ſeu fortuitæ fiūt à Deo, & ex intentione; quia quanuis ſint caſuales reſpectu cauſæ creatæ; quia præter eius intentionem eueniunt, non tamen reſpectu Dei; quia ipſe omnia creata efficit, & ex

ntentione;quia nihil fit,ſeu oritur â Deo præter intentionē ipſius r
es ergo mōſtroſæ,& caſuales nō ſubterfugiūt diuinā Prouidentiā:
quia eas effectas conſeruat,& cum eis cooperatur, & eas dirigit in
ſuos fines,ſaltem in vltimum.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Deus immediatè,ſeu per ſe ipſum prouideat omnibus creaturis?

CIrca hanc difficultatē, Ariſt. lib. 12. Metaph. cap. 2. & lib. de mūdo ad Alex. & in alijs locis,ſentire videtur Deū immediatè prouidere ſoli primo,ſeu ſuppremo orbi,& eo mediante alijs inferioribus rebus prouidere.

Catholici tamen conueniunt, Deum immediatè, & proximè omnibus,& ſingulis creaturis prouidere,& id eſt, quòd docent Patres,dum dicunt,Deum omnia gubernare,& id eſt,quòd continetur in teſtimonijs Scripturę diffic. 4 adductis,in quibus dicitur Deus à fine,vſque in finem omnia attingere,& ei eſſe æqualiter curam de omnibus;quia ſi per ſe ipſum immediatè,non prouideret omnibus, nec diceretur attingere omnia:& multo minus diceretur curare æqualiter de omnibus: quòd etiam ſignificatur illis verbis, Iob 34. *Quem conſtituit alium ſuper terram,aut quem poſuit ſuper orbem, quem fabricatus eſt.* Quòd ſuper his verbis Gregor. 24. Moral. capitul 6. expreſsit dum ait: *Mundum per ſe ipſum regit, quem per ſe ipſum condidit.*

Quòd etiam ratione Theologica probatur;quia omnia, & ſingula in particulari, quantumuis minima pendent à Deo immediatè in fieri,& in conſeruari,& in operari:ergo omnibus, & ſingulis immediatè,ſeu per ſe ipſum prouidet: conſequentia patet, antecedens autem probatur, & in primis quòd omnia pendeant immediatè à Deo in conſeruari,conſtat ex illo Sapien. 11. *Quomodo autem poſſet aliquid permanere,niſi tu voluiſſes,aut quod à te vocatum non eſt, conſeruaretur.* Ex quo etiam conſtat,omnia pendere à Deo in ſuo fieri; quia eadem eſt omnino ratio conſeruationis, & effectionis rei,præſertim cum fieri,& conſeruari ſit eadem actio,aut paſsio. Deinde quòd omnia etiam dependeant immediatè à Deo in operando,cōſtat ex illo Ioann. 5. *Pater meus vſque modo operatur, & ego operor.* Et ex illo 1. ad Corinth. 12. *Operatur omnia in omnibus* Et ex illo 15. *Deus dat vnicuique ſeminum proprium corpus*. Et ex illo Iſaiæ 26. *Omnia*

nia opera noſtra, operatus eſt in nobis Dominus : Ex quo etiam conſtat omnia, quæ fiunt à creaturis pendere immediatè à Deo in ſuo fieri; quia nulla creatura operatur, & facit niſi etiam Deus cum ea cooperetur, & coefficiat: & iterum idem antecedens, quo ad ſuas tres partes conſtat ex illo Actorum 17. *In ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.*

Pro huius tamen maiori declaratione obſeruandum eſt, prouidentiam Dei, qua immediatè prouidet creaturis verſari, circa duas res, ſeu duas res attingere, vnam tanquam ſubiectum, ſeu finem *cui* prouidet, & proſpicit, & alteram, tanquam bonum, quod prouidet, & procurat ipſi ſubiecto, ſeu fini *cui*: inter quę duo, hæc eſt differentia, quòd ſubiectum cui prouidetur, debet ſupponi præexiſtens: quia prouidentia, qua alicui prouidetur eius creationem ſupponit, & ab eius conſeruatione incipit, bonũ verò, quòd illi prouidetur, ſeu procuratur, non præſupponitur ad prouidentiam; quia per ipſam procuratur, vt fiat.

Prouidentia ergo diuina omnia, & ſingula, quæ fiunt à cauſis ſecundis attingit immediatè ad minus, tanquam ſubiecta, ſeu finis, *quibus* prouidet, & procurat bonum; quia omnia, & ſingula ad minus immediatè conſeruantur à Deo, & cum eis immediatè cooperatur: Deinde omnia, & ſingula, quæ fiunt à cauſis ſecundis, etiam attingit immediatè, tanquam bonum quod prouidet, ſeu procurat, vel alijs rebus quibus deſeruiunt, vel ad minus ipſis cauſis ſecundis, illa producentibus; quia eas cauſas immediatè adiuuat, ad illa producenda: vnde non ſolùm conſeruari, & operari rerum, quæ fiunt à cauſis ſecundis, ſunt effectus immediati diuinæ prouidentiæ, tanquam bonum, quod operatur ipſis effectibus, qui conſeruantur, & operantur; ſed etiam *fieri* eorum effectuum, eſt effectus immediatus diuinæ prouidentiæ, tanquam bonum, quod prouidetur ipſis cauſis ſecundis eorum.

Quæ verò fiunt à Deo, ſolo ad minus attinguntur immediatè à diuina prouidentia, tanquam ſubiecta quibus prouidet cõſeruationem, & operationem. Addimus *ad minus*: quia plura ex illis etiam attingit immediate, tãquam bonum quod prouidet, ſeu procurat alijs quibus deſeruiunt.

Deus ergo, ita ſua prouidentia, aut decreto efficaci attingit immediatè omnes, & ſingulas operationes creaturarum ad eas concurrendo, & cooperando, vt eo actu, ſeu decreto prouidentiæ ſpeciatim, & diſtinctè decernat ſingulas operationes creaturarum; quia Deus in tempore concurrit immediatè cum omni cauſa, tàm naturali, quàm libera ad omnes, & ſingulas operationes earum in particu-

culari: ergo habet decretum ſigillatim concurrendi cum illis, ad ſingulas operationes in particulari: quia medio ſuo decreto cōcurrit, & cooperatur: & quia dictum decretum medio quo, concurrit in tēpore eſt in Deo ab æterno; ideò Deus ab æterno verè prouidit, & ſigillatim prædefiniuit, & prędeterminauit omnes, & ſingulas operationes, quas cum cauſis ſecūdis naturalibus, & liberis eſt in tempore facturus, ita tamen, vt particula præ addita verbo definiuit, & determinauit denotet, non anteceſsionem cauſæ, ſed durationis reſpectu exiſtentiæ præſentis ipſarum operationum.

Vnde diſplicet ſentētia eorum quidicunt Deum, nō prædefiniuiſſe ſpeciatim opera minoris momēti cauſarum naturalium, nec opera noſtra libera; quia iſti cogūtur affirmare, aut Deum remotè tantum in cauſis opera illa prouidiſſe, quòd eſt error, quem videtur tenuiſſe Ariſt. aut quod Deus ab æterno nō decreuit, ſed in tēpore, quod eſt cōtra immutabilitatem diuinam ſaltē moralem, vt dicim. Tract. de volunt. diſp. diffic.

Diſplicet etiam, quod alijs affirmant, nempè decretum quo nōnulla (vt actus peccaminoſus) decreuit tātum fuiſſe conditionatū; quia nequit nō eſſe abſolutum; quia Deus re ipſa, & abſolutè cōcurrit ad actus peccaminoſos, abſque decreto autem abſoluto nequit Deus re ipſa, & abſolutè concurrere: ſed an Deus decernat, & prædefiniat opera cauſarum ſecūdarum, ante præuiſum earum cōcurſum, ſeu influxum dicem. diſp. 5. dif. 12. obſeruandum tamen eſt primò, ita omnia ſubdita eſſe diuinæ prouidentiæ, vt etiam peccata ſint ei ſubdita, & non ſolùm, quoad entitatem phyſicam eorum: ſed etiā quoad malitiam, ſeu culpam, diuerſo tamen modo: quia quoad entitatem phyſicam actus ſubduntur, tanquam effectus diuinæ prouidētiæ; quia verè pendent à Deo, tanquam à cauſa prima, ſicut aliæ entitates phyſicæ: quoad malitiam verò ſubduntur, non tanquam effectus ipſius prouidentię; quia Deus non eſt cauſa illius, quia actus peccati, prout à Deo, non eſt malus, ſeu contra rationem, ſed prout eſt à creatura, (vt nos dicim. Tract. de peccatis diſp. 5. diffic. 4.) ſed tantum ſubdūtur, tanquam pura obiecta, quia peccata iam facta ordinat, vel ad eruditionem, vel ad pœnitentiam, vel ad alia: ſed an Deus permittat peccata ex intentione pœnitentiæ, aut alterius virtutis dicem. diſp. 3. diffic. 6.

Obſeruandum eſt ſecundò, vt optimè Vazq. q. 22. ar. 3. in Deo non eſſe diſtinguendos, adhuc ratione noſtra duos actus, alterum prouidentiæ, quo ab æterno prouideat, circa res futuras ſtatuendo, quid poſtea facturus ſit, & alterū gubernationis actiuæ, quo in tēpore exequatur, & faciat quod ab æterno decreuit, quia actus quo ab æterno

no decreuit, ſeu prouidit opus, etiam perſeuerat quando ſit opus decretum, & ideò ſuperfluè ponetur in tempore alius actus, præſertim cum nullus ſit in Deo, qui nō fuerit ab ęterno, & non minus ſuperfluè ponetur ab ęterno alius actus, vt eo exequatur in tēpore, quod decreuit, cū ſufficiat actus ipſe quo id decreuit, ſicut nec in nobis ſūt duo actus voluntatis quādo ſubito occurrit occaſio, & ea pręſente ſtatuimus, quid faciendum ſit, & id cōtinuo exequimur; quia tūc vno & eodem actu interiori voluntatis ſtatuimus, & exequimur, quāuis aliquando vno ſtatuamus, & alio quod ſtatutum eſt, executioni mādemus, tunc videlicet quando ceſſamus à conſideratione eius, quod ſtatuimus, & cōſequenter a decreto, ſeu ſtatuto; quia vt poſtea accedente occaſione operandi fiat effectus, neceſſarium eſt renouare decretum; quia tamen ceſſatio hæc non contingit in Deo, ideò ipſe vno ſolo prouidet ab æterno, & exequitur in tempore.

DIFFICVLTAS VI.

Deus omnia gubernet immediatè immediatione ſuppoſiti, & immediatione virtutis.

PEr gubernare intelligimus excutioni mandare, quòd decretū eſt, & non procedit difficultas de rebus, & operationibus, quæ à ſolo Deo executioni mandantur; quia abſque dubio Deus, in eas vtraque immediatione influit : quia Deus ea, quæ ex ſe ſolo facit, aut conſeruat (vt regulariter conſeruat creaturas) vtraque immediatione facit, & conſeruat, immediatione quidem virtutis: quia facit, & cōſeruat virtute in ipſo exiſtente, & immediatione ſuppoſiti : quia intèr dictas operationes: & inter Deum nullum mediat ſuppoſitum, vt patet, ſed procedit de rebus, & de operationibus, quæ etiam fiūt à cauſis ſecundis.

Supponimus autem Deum immediatione virtutis operarī, & influere in omnes operationes, & effectus cauſarum ſecundarum, in quo conueniunt omnes, qui admittunt Deum, immediatè concurrere cum cauſis ſecundis, ad ipſarum operationes, & effectus quia eos omnes operatur, & attingit non ſolùm virtute à Deo cōmunicata cauſis ſecundis: ſed etiam propria ſua virtute, in ipſo exiſtente.

Hoc ergo ſuppoſito, cōtrouerſia eſt, an Deus etiā cooperetur ad operationes cauſarū ſecūdarū immediatè, immediatione ſuppoſiti. Capre. in 2. d. 1. ar. 1. & 3. Fer. 3. contra Gen. c. 70. & Vazq. q. 22. ar.

3.num 34 docent Deum, non cooperari cum cauſis ſecundis imme diatione ſuppoſiti, quòd probari videtur. Primò, quia cauſa ſecunda ſubeſt, & ſubordinatur primæ in operando: ergo vna attingit propinquius, quàm altera alias inter eas nulla eſſet ſubordinatio, & nullus ordo ſed cauſa ſecunda operatur immediatè, immediatione ſuppoſiti: ergo Deus cooperatur mediatè mediatione ſuppoſiti. Secundò, quia cauſa ſecunda, vt potè peculiaris, & propria modificatur primam, vt potè cauſam communem: ergo cauſa ſecunda propinquius operatur quam prima.

Caietano verò 1 part. quæſt. 8. art 1 Suarez in Metaphyſ diſp. 22. ſect 1. numer. 18. & communiter Theologi & Philoſofi. Docēt Deum cooperari cum cauſis ſecundis, ad earum operationes immediatè immediatione ſuppoſiti, & meritò, quia inter Deum, & inter operationem cauſæ ſecundæ, vt eſt à Deo, non mediat aliud ſuppoſitum: ergo immediatè procedit à diuinis ſuppoſitis.

Et confirmatur, quia operatio cauſæ ſecundæ immediatè procedit à virtute exiſtente in diuinis ſuppoſitis: ergo immediatè procedit ab ipſis; vnde omne ſuppoſitum, quod operatur immediatè immediatione virtutis, eo ipſo etiam operatur immediatè immediatione ſuppoſiti quòd eſt verius, & clarius in Deo, cuius ſuppoſita ſunt re ipſa omnino idem, quod ipſa virtus, concurrit autem Deus, immediatè vtraque immediatione, ad operationem cauſæ ſecundæ, ſecundùm omnem rationem in ea inuentam: quia operatio cauſę ſecūdæ eſt re ipſa omnino indiuiſibilis, & vna quoad omnem ſuam rationem.

Ad priorem ergo rationem aduerſariorum concedimus antecedens, & negamus conſequentiam; quia ſubordinatio & ſubiectio, qua cauſa ſecunda ſubordinatur Deo in operando, non conſiſtit in eo, quòd mediet cauſa ſecunda inter Deum, & inter effectum; ſed tantum in eo, quod cauſa ſecunda operetur dependenter à Deo; quia abſque Deo non ſufficit ipſa.

Et ad poſteriorem reſpondemus cauſam ſecundam in eo ſolo ſenſu modificare cauſam primam, quòd prima cooperatur, cū ſecūda iuxta exigentiam ſecundæ, ei ſe accommodando, & quando ſub cōdit one vidit cauſam ſecūdam operaturam: ex quo nō deducitur cauſam ſecundam propinquius attingere operationem, & effectum quam primam.

Deus ergo, & cauſa ſecunda, ita immediatè cooperatur ad eūdem effectum, vt æquè immediatè cooperentur, quia cooperatio vnius non eſt prior cooperatione alterius, nec è contra, nō ſolū prioritate durationis, quod certiſsimum eſt, ſed nec cauſalitatis, ſeu depen-

pendentiæ; quia vtriuſq; cooperatio, ſeu concurſus eſt re ipſa omni no idem, & indiuiſibilis, dependentia autem realis vnius ab alio ſup ponit diſtinctionem realẽ inter ea: nihilominus creatura ipſa, dicitur re ipſa dependere à Deo in operando; quia ſine eius cooperatione, ſeu adiutorio operari nequit, ex quo tantum fit operationem cauſæ ſecundę, pendere à prima (& ex eo ſecunda dicitur ſubordinata primæ) non verò à cooperatione illius.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrũ Prouidentia diuina ſemper conſequatur finem, ad quem ordinat media.

CAiet. Bañez & Ripa q. 22. ar. 1. Aluarez de Auxilijs diſp 30. & Nauarrete controu. 30. docent prouidentiam diuinam, ſemper cõſequi finem, ad quem ordinat media, quòd ſignificare videtur S. Th. q. 22. ar. 2. ad 1. dum ait nihil eſſe in rerum natura, quòd ſubterfugiat diuinam prouidentiam, & id etiam videtur ſignificare Eccleſia in illa oratione: *Deus, cuius prouidẽtia in ſui diſpoſitione nõ fallitur*. Et ratione videtur probari; quia prouidentiam fruſtrari, & non aſſequi finem, ad quem ordinat media, nequit prouenire, niſi aut ex ignorantia prouidentis: quia ignorat, quæ media ſint efficacia ad finem, quem intendit, aut ex impotentia; quia nequit ea media executioni mandare, ignorantia autem, & impotentia Deo repugnant ergo.

S. Thom. verò in 1. d. 40. q. 1. & ibidem Duran. & Capreol. Vazq. diſp. 87. Faſol. q. 22. ar. 1. dub. 2. Ruiz. diſp. 4. ſect. 2. & commun. DD. docent, & meritò prouidentiam diuinam, non ſemper aſſequi omnẽ finem ad quem ordinat media, quòd in primis probatur exẽplis; quia negari nequit Deum reprobis prouidere, & præparare media ad gloriam, ad quam eos dirigit, & quam eis deſiderat, & tamen eis medijs non conſequitur talem finem, & idem etiam aliquando contingit in agentibus naturalibus, quæ aliquando deficiunt à cõſequutione ſuorum finium particularium, in quos prouidentia diuina diriguntur: quia agentia naturalia aliquando producunt effectus monſtroſos, ergo.

Deinde ratione à priori probatur, deſumpta ex libertate Dei, ex qua prouenit, quòd non ſemper velit conferre media efficacia rebus, quibus prouidet, vt conſequantur omnes fines, ad quos præparat media, adhuc fines particulares earum (quamuis optimè cog-

noſcat, quæ ſint efficacia, & quanuis ea poſsit optimè executioni mandare, quia nihil eſt quod Deum ad id cogat: præſertim cum voluntas finis ex qua oritur quod Deus prouideat, & præparet media non ſemper ſit abſoluta, & efficax (quia ipſe ſua libertate non vult) ſed aliquando, & non raro tantum ſit inefficax, & ſi aliquando ſit efficax tantum ſit efficax, ſub conditione, quæ deficere poteſt.

Obſeruandum eſt primo, quòd quanuis prouidẽtia diuina, quoad finem quem præſupponit cõcupitum, antequam præparet media ad illum non ſemper ſit abſoluta, & efficax, nihilominus, quoad applicationẽ mediorum, quę prouidit, ſeu præparauit ad illũ finẽ ſemper eſt efficax, itavt ea media ſemper tribuat; quia decreto efficaci in quo prouidentia eſſentialiter conſiſtit, ea decreuit.

Obſeruandum eſt ſecundo, quòd quanuis diuina prouidentia non ſemper aſſequatur finem peculiarem, & proprium rei cui prouidet, & cui præparat media, vt eum finem in quem eam dirigit cõſequatur, & ideo tũc Deus nõ dicatur ei rei complete prouidere (quia ei nõ vult prouidere complete) quòd noſtra ſentẽtia docet, ſemper tamẽ Deus cõſequitur aliquem finem, aut vniuerſi, aut ſaltẽ ſibi propriũ; quia ad minus conſequitur laudem, & gloriam ſui in quam tãdem Deus omnia ordinat.

Id verò quòd docet S. Th. nempè nihil ſubterfugere diuinã prouidentiam, nec nobis, nec ſibi cõtradicit; quia aliud eſt quod omnia, quę eueniunt cadant ſub diuinam prouidentiam, quod eſt verum, aliud verò quod omnis finis quem Deus deſiderat; ſemper eueniat, quod eſt falſum, & non docuit S. Tho ſed tantum illud prius.

Illa autẽ verba Eccleſiæ, *Deus cuius prouidẽtia in ſui diſpoſitione nõ fallitur*, nõ ſignificant diuinã prouidentiã aſſequi omnẽ finẽ cõcupitum, ſed quòd nõ fallitur circa vtilitatem, & efficacitatem, aut inefficacitatem mediorum, quæ præparat ad finem deſideratũ, quòd eſt verum, & nobis non contradicit.

Ad rationem verò aduerſariorum conſtat ex dictis, hoc quòd eſt diuinam prouidentiam, non ſemper conſequi omnem finem deſideratum, non prouenire ex ignorantia, nec ex impotentia, nec ex alio defectu Dei prouidentis, ſed ex ſola ſua libertate, ex qua ſolùm voluit media inefficacia ad illum finem: fiunt autem inefficacia, aut ex libertate liberij arbitrij, quando creaturæ intellectuali conferuntur, aut ex cauſa aliqua extrinſeca impediente (vt in agentibus naturalibus) quã Deus ob alium finem, quem ſibi præponit non impediuit, imò eam adiuuauit.

Tan.

Tandem obſeruandum eſt prędeſtinationem in eo differre à prouidentia communi etiam ſupernaturali, quod prædeſtinatio ſemper confert finem proprium, ſeu peculiarem prędeſtinati ad quem ei præparantur media, per prædeſtinationem, vt conſtat ex Paulo ad Rom. 8. dum ait: *Quos autem prædeſtinauit, hos & vocauit, illos & glorificauit.* & ex Auguſt. de bono perſeuerantiæ cap. 14. dũ definit prædeſtinationem quod ſit: *Præparatio Beneficiorum Dei quibus certiſſimè liberantur, quicumque liberantur*: Quòd conuenit prædeſtinationi, non quia ſit prouidentia ſupernaturalis; quia etiam hæc non ſemper conſequitur finem, ad quem præparantur media, vt contingit in reprobis; ſed quia nomine prædeſtinationis inintelligitur pars prouidentiæ ſupernaturalis efficax, quæ præparantur media efficacia ad gloriam ſicut etiam ea prouidentiæ naturalis pars integralis, qua præparantur media efficacia ad peculiares fines, poteſt dici prouidentia efficax, & poſſet alio nomine ſimplici gaudere, ſicut pars prouidentiæ ſupernaturalis efficax gaudet nomine ſimplici prædeſtinationis.

Sed an hęc voluntas finis, quæ in prædeſtinatione præſupponitur in Deo ad præparationem mediorum ad illum, ſit efficax dicemus diſp. 2. dif. 5. & etiam an poſsit eſſe efficax ea, quæ prę ſupponitur in prouidentia communi, ad præparationem mediorum: & etiã quomodo prouidentia diuina cohæreat cum noſtra libertate, ſeu quomodo eam non impediat, quæ eſt difficultas etiam communis prædeſtinationi.

DISPVTATIO SECVNDA.

De exiſtentia & natura prædeſtinationis.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Deo ſit prædeſtinatio circa creaturas rationales, ſeu intellectuales?

VT à nomine ipſo exordiamur vox *Prædeſtinatio* compoſita eſt ex præpoſitione præ & ex nomine *deſtinatio*: deriuatur autem deſtinatio à verbo *deſtino*, quod inter alia aliquando ſignificat mittere, ſæpius tamen ſtatuere, ſeu definire miſsionem: in præ

ſentiarum autem *Prædeſtinatio* abſolutè, & abſque addito aliquo ſumpta à Theologis, ſumitur pro decreto, ſeu ſtatuto mittendi in vitam æternam: Præpoſitio vero, *præ* addita eſt nomini *deſtinatio*, vt *Prædeſtinatio* ſignificet anteceſsionem, ſeu prioritatem durationis admiſsionem, imò etiam prioritatem cauſalitatis reſpectu miſsionis: quia ſtatutum, ſeu decretum, quo creaturæ rationales medijs auxilij mittuntur, ſeu perducuntur in tempore in vitam æternam, antecedit duratione miſsionem ipſam; quia miſsio eſt in tempore, & decretum eſt in Deo ab æterno: & etiam antecedit illam cauſalitate; quia verè eſt cauſa illius, & de prędeſtinatione ſic ſumpta procedit hæc diffic. & diſp. & tractatus totus.

Circa difficultatem, ergo errauit Ioannes Erigene c. 8. ſui libelli negando Deo veram prædeſtinationem: quòd etiam nonnullis tribuitur dixiſſe.

De fide tamen eſt Prædeſtinationem ſtrictè ſumptam pro ſtatuto, ſeu ordinatione miſsionis in vitam æternam, in Deo reperiri, quòd ſupponit Tridentinum Seſsione 6. cap. 12. & concluſione 16. & id exprimunt plures Patres, & conſtat ex Paulo ad Romanos 1. & 8. & 11. & 1. ad Corin. 2. & ad Epheſios 1. & ex alijs locis in quibus Deo tribuit prædeſtinationem hominum in vitam æternam, ſub varijs nominibus, nempè prædeſtinationis, electionis, propoſiti, & præſcientiæ.

Et id ratione Theologica cõſtat; quia multi ſunt, qui adiutorio Dei transferuntur in vitam æternam, vt conſtat ex ſcriptura, hæc autem tranſlatio nequit fieri abſq; ordinatione, & decreto Dei, quo id ab æterno decreuit: ergo ab æterno eſt in Deo ordinatio, & voluntas illius Translationis, ſeu Tranſmiſsionis in vitam æternam, quæ ſtrictè dicitur prædeſtinatio, quòd ita conuenit Deo, vt nulli creaturę poſsit cõuenire; quia ipſi ſoli conuenire poteſt efficax præordinatio in eum finem ſupernaturalem.

DIFFICVLTAS II.

Quòd ſit obiectum prædeſtinationis?

EX Dictis diſp. 1. diff. 3. conſtat prædeſtinationem, ſitam eſſe directè, & formaliter in decreto, ſeu propoſito voluntatis diuinæ, etiam ſi actus intellectus præſuppoſitiuè prærequiratur, vt generaliter prærequiritur ad quemcumque actum voluntatis. Quis autem ſit hic actus intellectus, & cuius obiecti poſtea dicemus, eſt

eſt tamen difficultas quod ſit obiectum ſeu materia circa quã verſatur dictum decretum in quo prædeſtinatio conſiſtit.

Pro eius tamen clariori reſolutione, obſeruandum eſt in obiecto, ſeu materia, circa quam prædeſtinatio verſatur, duo poſſe diſtingui (vt etiam diſtinximus diſput. 1. dif. cult. 5. in obiecto prouidentiæ) vnum tanquam ſubiectum, ſeu finem *cui*, cui procuratur bonum alterum, tanquam bonum quod procuratur ſubiecto prædeſtinato.

Hoc ergo ſuppoſito certum eſt prædeſtinationem, nihil aliud reſpicere, tanquam ſubiectum, ſeu finem, cui niſi creaturam intellectualem (ſub qua etiam comprehendimus rationalem) quia prædeſtinatio eſt, præordinatio alicuius, tanquam ſubiecti in gratiam (ſub gratia etiam comprehendendo auxilia gratiæ) vel in vitam ęternam, vel in vtramque, nulla autem creatura, niſi intellectualis poteſt, tanquam ſubiectum præordinari in gratiam, nec in vitam æternam.

Eſt ergo difficultas de altera parte obiecti, circa quod verſatur prædeſtinatio tanquam circa bonũ quod ſubiecto, ſeu prædeſtinato procuratur, quod nam illud ſit?

Circa quam ſupponunt Doctores, prædeſtinationem abſolutè, & ſtrictè ſumptam, non reſpicere malum, vt malum, tanquam id, ad quod præordinat prędeſtinatum, non ſolùm malum culpę: quia Deus nequit aliquem prædeſtinare, vt peccet, ſed nec malum pœnę ſaltem, vt malum pœnæ; quia prædeſtinatio, qua quis abſolutè, & abſque addito dicitur prædeſtinari non reſpicit malum, vt malum, culpa autem, & pœna, vt pœna eſt malum, & diſconueniens ſubiecto. Prædeſtinatio ergo ſolum reſpicit bonum, & non quodcumque niſi gloriam, aut ad gloriam conducens, quod dicitur gratia, ſed ſolum prædeſtinatio enim eſt, pręordinatio alicuius in vitam æternã, tanquam in finem prædeſtinati.

Punctum ergo controuerſiæ, quæ potius eſt de nomine, quã de re, eſt an ſola gloria? vel an ſola gratia? vel an vtraque ſit bonum, ad quod prædeſtinatio præordinat prædeſtinatũ, ideſt, an ſolũ propoſitum, ſeu decretum, dandi gloriã prædeſtinato ſit, & dicatur prædeſtinatio? vel an ſolũ decretum dandi prędeſtinato gratiam, vel an decretum dandi prædeſtinato gratiam & gloriam?

Ocha Gab. Rub. in 1. d. 40. q. 1. Cather. Opuſc de prædeſt. libr. 1. cap. vlt. docent ſolam gloriã eſſe bonum, ad quod prædeſtinatio, præordinat prædeſtinatũ; quia ex vi præordinationis ad eã ſolã, prædeſtinatus eſt ſufficiẽter pręordinatus, vt certiſsimè conſequatur gloriam: ergo ex vi illius eſt ſufficienter, & completè prædeſtinatus.

V 3 Hic

Hic modus dicendi non placet quatenus à bono circa quod verſatur prędeſtinatio excludit gratiam: primo quia eſt contra reliquos Theologos, quòd in controuerſia modi loquendi, non eſt leue fundamentum contra illum; quia loquendum eſt vt multi. Secundò; quia non eſt ſatis conſonus Paulo, qui ad Romanos 8. indicat prædeſtinationem verſari circa vocationem, & iuſtificationem pręſertim ad Epheſios 1. dum ait: *Prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum Dei*, adoptio autem fit per gratiam formaliter ſantificantem, & inchoatiue & cauſaliter per auxilia gratiæ. Tertiò diſplicet; quia aduerſatur modo loquendi Patrum, præcipuè Auguſt. qui de prædeſtinatione Sanctorum, cap. 10. ait: prædeſtinationem eſſe præparationem gratiæ, & de bono perſeuerantiæ, cap. 14. ait, eſſe præparationem beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur (id eſt ſaluantur) quicumque liberantur, & in Enchiridio cap. 100. prædeſtinationem appellat prædeſtinationem ad gratiam. Quarto diſplicet; quia aduerſatur rationi, quam ſtatim adducemus.

Durand. 1. diſtin. 41. quæſt. 2. & Cartagena diſcurſu 3. dub. 2. pag. 45. indicare videntur ſolam gratiam eſſe bonum, ad quod prędeſtinatio præordinat prædeſtinatum, quòd exprimit Alarcon diſput. 2 cap. 3. quibus fauere videtur S. Thomas art. 4. & maximè Auguſtin. qui ſemper quãod definit prædeſtinationem, eam definit per ordinationem ad gratiam, & ratione poteſt probari; quia prędeſtinatio eſt pars integralis Prouidentiæ, vt diximus diſput. 1. diffic. 2. Prouidentia autem non eſt circa finem ſubiecti, cui prouidetur, ſed circa media ad finem illius: ergo prædeſtinatio non eſt circa gloriam, quæ eſt finis prædeſtinati, ſed circa media gratiæ, quibus perducitur in gloriam.

Hic etiam modus dicendi non placet quatenus à bono, ad quod prædeſtinatio præordinat prædeſtinatum, excludit gloriam. Primò; quia aduerſatur communi modo loquendi, etiam S. Thomæ art. 2. dum ait executionem prędeſtinationis extendi, vſque ad magnificationem, quæ eſt glorificatio. Secundò, quia eſt minus conſonus modo loquendi, Pauli ad Romanos 8. vbi prædeſtinationem vſque ad glorificationem incluſiuè perducit, & cap. 9. vbi ait, Vt oſtenderet diuitias gloriæ ſuę in vaſa in miſericordiæ, quę prędeſtinauit in gloriam, & Actorum 13. Quotquot erant præordinati in vitam æternam. Tertiò diſplicet; quia aduerſatur modo loquendi Patrum, præſertim Auguſt. qui 15. de ciuitate cap. 1. ait, ciuitatem Dei prædeſtinatam eſſe ad regnum cœlorum, quanuis non eſt certú nomine regni cœlorum intelligere gloriam, & non gratiam, & lib. 1. de prædeſtinatione Dei (ſi hic liber eſt Auguſt. cap. 3. vbi prædeſtinationē appel-

pellat prędeſtinationem gloriæ. Quartò diſplicet; quia aduerſatur rationi, quam poſteà adducimus.

Tandem alij duas in Deo diſtinguunt prædeſtinationes, vnam ad gratiã, qua Deus decernit dare gratiã, & alteram ad gloriã, qua Deus decernit dare gloriam; ad id autem affirmandum ducũtur varijs modis loquendi relatis ex ſcriptura, vbi interdũ prædeſtinati dicuntur prædeſtinari in adoptionem filiorum Dei, & interdum dicuntur prædeſtinari in gloriam, & ex Auguſt. qui interdum prædeſtinationem appellat prædeſtinationem ad gratiam interdum prædeſtinationem gloriæ, & ad regnum cœlorum.

Hic etiã modus dicendi nobis diſplicet; qui aduerſatur communi modo loquendi Theologorũ, qui quanuis in Deo admittant voluntatẽ dandi gratiã, & voluntatẽ dandi gloriã (imò ratione diſtinctas) vtramque tamen ſignificant & cõprehendunt ſub vna perfecta, & completa, & ſimpliciter dicta prædeſtinatione.

Vazq. ergo diſp. 89. & 91. Suarez lib. 1. de prædeſtinatione, cap. 5. Gonçalez diſp. 6. q. 111. Ruiz. diſp. 1. ſect. 8. & cõmuniter Theologi docent, & meritò prędeſtinationẽ eſſentialiter ſimul complecti, & ſignificare vtramque præparationem; nempè ad gratiam, & ad gloriam, ſeu quod idem eſt gratiam, & gloriam eſſe bona, ad quæ vna cõpleta prædeſtinatione præparatur prædeſtinatus, quod videtur expreſsiſſe Fulgencius, lib. 1. ad Mon. cap. 9. & 10. dum ait: *Propterea omnia, & vocationis initia, & iuſtificationis augmenta, & glorificationis præmia in prædeſtinatione ſẽper Deus habuit*, & ratione probatur; quia prædeſtinatio eſt quædam cõpleta, & perfecta prouidentia, qua Deus complet è prouidet prædeſtinatis, vt adipiſcantur vitam æternam, ad completam autem prouidentiam, qua vnus prouidet alteri pertinet non ſolum ei prępararc media ad finem, ſed etiam eum ad finis adeptionem adiuuare, ſi ad eam ille cui prouidetur egeat adiutorio prouidentis: & etiam prædeſtinatio eſt præordinatio, qua prædeſtinatus mittitur in vitam æternam, perfecta autem, ſeu completa miſsio, nõ tantum reſpicit finem, ſeu terminum, ſed etiam viam ad terminum: ergo prædeſtinatio quæ eſt completa, & perfecta prouidentia, & perfecta, & completa ordinatio admiſsionem, incluſiuè reſpicit gratiam, & gloriam. Vnde hic quadrat (vt optimè Suarez) illud Ariſt. *Vbi eſt vnum propter aliud, ibi eſt vnum tantum*; quia gratia prædeſtinatur propter gloriam.

Ad rationem ergo primi modi dicendi reſpondemus, quòd quãuis per ſolã voluntatem, ſeu decretũ dandi prædeſtinato gloriã ita ſufficienter ſit ordinatus ad illã, vt ex vi illius formaliter, conſequatur gloriam; quia tamen Deus non habet eam voluntatem, ſeu decretũ

dandi gloriam abſq; præuiſione mediorū quæ ipſe decreuit, & voluit ob gloriā, ideò prædeſtinatio, quæ eſt completa præordinatio ad gloriam, etiam includit præordinationem mediorum conducentium ad gloriam.

Ad rationem ſecundi modi dicendi reſpōdet optimè Vaz diſp. 91 n. 22. negando quod prouidētia, præcipue circa alterū, nō verſetur etiam, circa finem, quia quāuis ante prouidentiam etiam, circa alterum præſupponatur voluntas aliqua, circa finē illius, cui prouidetur; quia ex voluntate finis, in quem prouidēs illum dirigit, etiam præparet, & prouideat media, nō tamē pręſupponitur omnis voluntas, circa illum præſertim, quādo finis dandus eſt à prouidente ob merita, (ſub quibus etiam comprehendimus gratiam) vt in præſenti cōtingit; quia tunc finis datur à prouidēte alia voluntate ſubſequēte viſionem meritorum, & comprehenſa ſub completa prouidētia, qua ſubiecto prouidetur ad adeptionem talis finis, & ideò gloria prout ſubeſt voluntati ſequenti ad præuiſionem meritorum, pertinet ad prædeſtinationem, vt obiectum illius, quanuis non pertineat ad ipſam, prout ſubeſt priori voluntati, ex qua præparantur media, nec Durā. fauet Aug. qui definiēs prędeſtinationē, per præparationē gratiæ, nō excludit gloriā, tum quia gloria etiā dicitur gratia cōſummata, tum etiam, quia per prædeſtinationē præparatur gratia, vt detur gloria.

Ad fundamentum tertij modi dicendi deſumptum ex varijs modis loquendi ſcripturæ, & Aug. reſpōdemus, quod quanuis voluntas dandi gratiam dicatur prædeſtinatio, & aliquando etiam voluntas dandi gloriam; neutra ſeorſim dicitur ſimpliceт, & abſolutè prædeſtinatio, ſed cum addito; quia prior dicitur prædeſtinatio ad gratiā, vel adeptionem, & poſterior dicitur prædeſtinatio remunerationis: prædeſtinatio verò, quæ ſimpliciter, & abſque addito dicitur prædeſtinatio vtramque voluntatem includit, & tā gratiam, quàm gloriā reſpicit: & vtramque etiam reſpicit ea prædeſtinatio, quæ dicitur ad vitam; quia tàm gratia, quàm gloria dicitur vita: & vtramque etiā reſpicit ea, quæ dicitur prædeſtinatio ad gloriam, ſeu ad vitā æternā; quia ea comprehenditur prędeſtinatio ad gratiā, quia hęc pręparatur ad gloriam.

Ex dictis ergo conſtat prædeſtinationem completam, ſeu perfectā & quæ ſimpliciter, & abſque addito dicitur prędeſtinatio, eſſe præparationem gratiæ, & glorię, ſeu voluntatem efficacem dandi gratiam, & dandi gloriā quòd nō obſcurè ſignificatur definitione Aug. de bono perſeuerātiæ c. 14. Qua definitur, quod ſit *præparatio beneficiorū Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicumque liberantur*. Quia in hac definitione continetur gratia, quę nomine beneficiorum Dei ſig-

ſignificatur, & cõtinetur gloria nomine liberationis ſignificata, gloria enim ſaluatione, & liberatione optimè ſignificatur.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm ad prædeſtinationem præſupponatur in Deo præſcientia obiecti ipſius prædeſtinationis.

CIrca hanc difficultatem ſupponimus primo ad prędeſtinationẽ noſtro modo concipiendi, præſupponi in Deo ſcientiam aliquã ſubiecti, quòd prædeſtinatur, & etiam gratiæ, & gloriæ ad quas prædeſtinatur; quia prædeſtinatio, vt iam vidimus, ſita eſt in decreto voluntatis conferendi prædeſtinato gratiam, & gloriam; ad decretum autem voluntatis præſupponi debet ſcientia, ſeu cognitio earum rerum circa quas decretum ipſum, tanquam circa obiectum, verſatur.

Eſt tamen difficultas an ſcientia quæ præſupponitur ſit ſcientia viſionis, an tantum ſimplicis intelligentię: ſcientia autem viſionis, vt conſtat ex tract. de ſcientia, diſp. 5. diffic. 1. ea dicitur quæ verſatur circa res exiſtentes in aliqua temporis differentia, & dicitur pręſcientia quatenus terminatur ad res, vt futuras; quia eſt duratione prior, ſeu anterior exiſtentia actuali, & præſente rerum futurarum: ſcientia verò ſimplicis intelligentiæ dicitur illa, quæ verſatur circa res ſolum, vt poſsibiles.

Supponimus ſecundo ſcientiam gratiæ, & glorię præſuppoſitam ad prędeſtinationem, eſſe non viſionis, ſed tantum ſimplicis intelligentiæ; quia gratia & gloria non præſupponuntur futurę ante prædeſtinationem; quia prædeſtinatione ipſa decernuntur fieri, & ideò non cognoſcuntur futurę ſcientia viſionis, niſi in poſteriori ſigno poſt prædeſtinationem; quia per ipſam prędeſtinationem ſunt faciẽdæ, ac proinde poſt eam ſunt faciendæ, & futuræ.

Eſt ergo cõtrouerſia an ſcientia ſubiecti, quòd prædeſtinatur præſuppoſita ad prædeſtinationem ſit viſionis, an tantum ſimplicis intelligentiæ.

Opinio eſt aſſerentium eam ſcientiam non eſſe viſionis, ſed tantũ ſimplicis intelligentiæ (quos ſequitur Suarez lib. 1. de prædeſtinatione, cap. 6. & 15.) qui quamuis in eo conueniant quod decretum producendi tale ſubiectum, non præſupponatur noſtro modo concipiẽdi ad prædeſtinationem, & conſequenter ante eam nequeat ſubiectũ videri futurum, diſſentiunt in aſsignando inſtante, ſeu ſigno rationis

in

in quo Deus decreuerit producere ſubiectum; quia quidam ex illis exiſtimant Deum prius decreuiſſe efficere, & conferre gratiam, & gloriam, & poſterius decreuiſſe producere ſubiectũ; quia ſubiectum eſt prius in executione, quam gratia, & gloria, ac proinde poſterius in intentione, ſeu decreto; quia quòd eſt prius in executione, eſt poſterius in intentione: in hoc tamen hi Auctores decipiuntur, vt aduertunt Suarez vbiſuprà, & Vazq. diſp. 82. cap 5. quia Deus non decreuit producere gratiam, & gloriam abſtractas, ſeu ſeparatas â ſubiecto, ſed in ſubiecto: ergo non prius decreuit gratiam, & gloriam producere, & conferre, quam producere ſubiecta: axioma autem illud, quòd eſt prius in executione eſt poſterius in intentione; tantum habet locum in diſpoſitione finis, & medij; non verò in diſpoſitione ſubiecti, & formę accidentalis, quanuis forma accidentalis ſit finis ſubiecti; quia Deus nihil decreuit fieri circa ſubiectum ante decretum producendi illud: & ideò Suarez, qui cum his auctoribus conuenit in concluſione, exiſtimat Deum in eodem ſigno rationis decreuiſſe producere ſubiectum, & etiam gloriam conferre, in quo Suarez fallitur; quia vt ſtatim dicemus, decretum dandi gloriam ſubiecto, eſt in Deo poſt viſionem ſubiecti digni gloria.

Oppoſita ergo opinio verior eſt aſſerentium ſcientiam ſubiecti prædeſtinati priorem prædeſtinatione illius ad gratiam, & gloriam, eſſe ſcientiam viſionis ipſius, & ea ipſum videri, vt futurum antequā prædeſtinetur, ita Caiet. 3. par quæſt. 1 art. 3. Vazq. vbiſuprà, & plures alij qui exiſtimant Deum prius decreuiſſe creare hominem, quā decreuerit ei dare gratiam, & gloriam, & conſequenter prius eſſe, quòd homo ſit futurus & videatur à Deo ſcientia viſionis, quam quod prædeſtinetur ad illas. Probari autem poteſt; quia decretum incarnationis Verbi, fuit prius in Deo, quam prædeſtinatio aliorum hominum, vt dicemus diſp. 4. diffic. 9. quia Chriſtus fuit cauſa prædeſtinationis hominum, ſed decretum incarnationis Verbi fuit poſt decretum creandi homines; quia ob ipſorum remedium facta fuit incarnatio Verbi: ergo decretum creandi homines fuit prius, quam decretum prædeſtinationis eorum, ac proinde prius fuerunt futuri, & prius videntur ſcientia viſionis, quam prędeſtinentur ad gratiam, & ad gloriam.

Deinde quòd prædeſtinatio immediata ad gloriam ſit poſt viſionem ſubiecti prędeſtinati, & meritorum ipſius, ex auxilio gratiæ, conſtabit ex dicendis diffic. ſequente, & quod prędeſtinatio ad media gratię ſit poſt decretum faciendi ſubiectum, conſtat ex eo quod decretum dandi media gratiæ ſubiecto, pręſupponit in Deo voluntatem, ſaltem ſimplicem, qua Deus ei deſiderat gloriam; quia gratia da-

datur ob glorificationem ſubiecti ei concupitam, tanquam finem ipſius; deſiderium autem illud eſt glorificandi hominem futurum: ergo futuritio hominis prędeſtinati pręſupponitur ad decretum dādi ei gratiam.

Sed an pręuiſio, ſeu pręſcientia abſoluta alicuius alius rei in prædeſtinatis pręrequiratur, & præſupponatur ordine quaſi cauſalitatis ad totam prædeſtinationem pendet ex dicendis diſput. 3. vbi examinabimus an ſcilicet totius noſtræ prædeſtinationis detur in nobis aliqua cauſa, aut occaſio moralis mouens Deum ad nos prædeſtinādum; quia ſi detur præuiſio illius, vt futurę pręſuppoſita erit ad pręs deſtinationem, ſecus verò ſi non detur.

DIFFICVLTAS IIII.

Verùm ad prædeſtinationem mediorum gratiæ, vt piè operemur, præſupponatur in Deo præuiſio cooperationis noſtræ ſub conditione futuræ.

SVpponimus ad prędeſtinationē auxiliorum gratiæ, quibus cooperamur non præſuponi in Deo pręuiſionem, ſeu præſcientiam cooperationis noſtræ abſolutè futuræ. Sed potius è contra; quia media illa gratiæ prædeſtinantur, vt voluntas noſtra cooperetur, ſeu cōſentiat.

Hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt, an præuiſio cooperationis noſtræ futuræ ſub conditione; nempè ſi dentur talia media, præſupponatur in Deo ad prædeſtinationem eorum.

Non deſunt qui partem negatiuam tueantur (etiam inter eos, qui ſcientiam conditionatam admittunt) quia ſi pręuiſio cooperationis noſtrę, ſub ea conditione futuræ præſupponeretur ad eā prædeſtinationem Deus diceretur prædeſtinare hominem; quia præuidit eum eſſe benè vſurum auxilijs gratiæ, quòd eſſe abſurdum ſtatim conſtabit.

Vazquez verò diſp. 99. num. 43. & 48. Suarez lib. 1. de prędeſtinatione, cap. 7. & plures alij partem affirmatiuam meritò tuentur, quod primò ab abſurdo probatur; quia ſi Deus non pręuideret nos cooperaturos auxilio gratiæ, ſub conditione ſi nobis conferatur, non poſſet prædeſtinatis præparare determinatè talia, vel talia auxilia efficacia, quibus infallibiliter cooperantur; quia ante de-

decretum abſolutum dandi auxilia ignoraret, quæ auxilia ex infinitis, quæ poteſt dare, eſſent habitura effectum, & conſequenter non poſſet prouidere auxilia, quæ ſint efficacia, niſi ignoranter, & à caſu, & ideò deberet prædeſtinatis prouidere tentans varia auxilia, vt ſi vnum non haberet effectum, prouideret aliud, & aliud non quieſcens quouſque opportunè, & importunè auxiliando tandem tribueret auxilia, quæ poſt decretum abſolutum dandi illa, præuideret habitura effectum. hic autem modus prouidendi auxilia eſt Deo indignus. Procedit autem hæc ratio ex ſuppoſitione, quod auxilium efficax, non ſit phiſicè prædeterminans voluntatem noſtram, & independens quoad efficaciam à noſtro libero conſenſu, vt re vera non eſſe nos tract. de auxilijs publicè docuimus in hac Academia Complut.

Deinde a priori probatur; quia in priori ſigno, antequam Deus abſolutè decernat conferre auxilia efficacia prædeſtinati, eſt verum, quod cooperaturi ſunt ſub conditione, ſi talia auxilia eis conferantur: ergo ſub ea conditione præſcitur à Deo, antequam abſolutè decernat dare illa auxilia; quia ſua infinita perſpicacitate attingit omne verum: ergo ad prædeſtinationem mediorum gratię, quibus prædeſtinati pie operantur, vt adipiſcantur gloriam præſupponitur in Deo præuiſio cooperationis noſtræ futuræ, non abſolutè; quia hæc ſolum eſt futura poſt decretum abſolutum dandi ea auxilia, ſed ſub conditione ſi dentur, & ea præuiſione quaſi ducitur Deus ad definitè, & ſcienter præfinienda talia auxilia, quibus infallibiliter ſit acquirenda gloria.

Et ea prę ſcientia noſtrę cooperationis ſub conditione futurę, qua Deus ducitur ad prædeterminandum determinatè, & ſcienter dicta auxilia efficacia ante præuiſam noſtram cooperationem abſolutè futuram, ex quo in prædictis auxilijs, vtiq; in cauſis Deus dicitur remotè prædeſtinare actus noſtros bonos ante prę uiſam noſtram cooperationem abſolutè futuram; quanuis ea prę definitione voluntas noſtra non neceſsitetur, ſicut nec neceſsi atur ipſis auxilijs efficacibus prę definitis; quia eis poteſt reſiſtere, eadem etiam prę ſcientia ducitur ad prędeſtinandos actus noſtros bonos immediatè, & in ſe ipſis; quanuis non ante noſtram cooperationem abſolutè futurã: eos autem nullo alio modo prędeſtinat immediatè, quam prędefiniendo nobiſcum concurrere, ſicut in tempore nullo alio modo in eos influit niſi nobiſcum concurrendo.

Ad rationem ergo oppoſitę partis, & ſententię reſpondemus, quòd quanuis ad prędeſtinationem eorum auxiliorum prę ſupponatur in Deo prę uiſio noſtri boni vſus, ſeu cooperationis ſub conditione futuræ, Deus tamen non dicitur prędeſtinare ea auxilia mo-

tus

tus noſtra cooperatione,& bono vſu ,tanquā ratione moraliter motiua,& merito;quia vt poſteà dicemus , quòd non præuidetur abſolutè futurum,nequit mouere vt meritum: vnde ea præuiſio non prærequiritur in Deo,vt ſibi proponat meritum hominis , ſed vt taliter ſibi proponat auxilium , quòd Deus poſsit ſciens illud eſſe efficax, prçfinire determinatè: auxilium ergo illud non prçfinitur à Deo; quia homo benè operaturus ſit,ſed vt benè operetur,id eſt,non præfinitur,vt præmium noſtræ cooperationis ſub conditione futuræ,ſed vt medium ad illam abſolutè futuram,vt ad finem.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm in Deo fuerit voluntas abſoluta, & efficax dandi prædeſtinatis gloriam ante abſolutam præuiſionem meritorum?

SVpponimus primò, quòd certiſsimum eſt, Deum ſecluſo omni ſuo ſtatuto,& ordinatione circa collationem gloriæ poſſe eā concedere,abſque meritis; imò & peccatoribus decedentibus in ſtatu peccati mortalis. Difficultas ergo præſens procedit de facto,ſuppoſito ſtatuto Dei,non conferendi gloriā,abſque meritis,an ſcilicet de facto in Deo ſit voluntas abſoluta,& efficax conferendi prædeſtinatis gloriam ante abſolutam præuiſionem meritorum, procedit autē de prædeſtinatis,quibus de facto confert gloriam ob merita , & ſuo modo procedit de prædeſtinatis,quibus eam tantum confert ob ſolam gratiam,qualiter eam confert omnibus infantibus prædeſtinatis carentibus vſu rationis , & aliquibus adultis,præſertim parum poſt vſum rationis viuentibus;quia aliqui ex his,ex hac vita decedunt cū ſola gratia,abſque meritis,an ſcilicet etiam ſit in Deo voluntas abſoluta,& efficax eis conferendi gloriam , ante abſolutam præuiſionem gratię:&quod dictum fuerit de voluntate dandi prædictis prioribus prædeſtinatis gloriam ante abſolutam præuiſionem meritorum,etiam ſuo modo dicendum erit,de voluntate dandi gloriā poſterioribus prędeſtinatis ante abſolutam præuiſionem gratiæ.

Supponimus ſecundo , in quo Doctores contra nonnullos communiter conueniunt,inter dictam voluntatem dandi gloriam ex vna parte,& inter voluntatem dandi auxilia efficacia ad merita , & præuiſionem eorum auxiliorum,& meritorum ex altera eſſe, ordinem prioris,& poſterioris noſtro modo concipiendi;quia quanuis decre-

tum abſolutum,& efficax Dei dandi gloriam, & auxilia efficacia ad merita,& cooperandi nobiſcum ad merita ſit re ipſa vnum, & ſimpliciſsimum,nihilominus pro diuerſitate obiectorum à nobis diſtinguitur in plura inſtar noſtrorum decretorum; quia in nobis circa ſimilia obiecta ſunt re ipſa plura decreta,& ita à nobis concipiuntur, vt plura, vt pro ſubordinatione obiectorum inter ſe, etiam concipiantur cum ordine prioris,& poſterioris inter ſe; quia gloria & merita dicernuntur à Deo cum ſubordinatione inter ipſa, vnum videlicet propter aliud, vt ex dicendis conſtabit, & ideò noſtro modo concipiendi vnum decernitur, & prꝫuidetur à Deo, prius quam aliud.

His ergo ſuppoſitis Caiet. Bañez, Nauarrete, Ripa, Nazarius,& Gonçal. quæſt. 23. art. 4.& 5. Scotus Durand. & Richardus in 1. diſt. 41. Toletus, Bellarminus, Suarez, Arrubal, & alij, quos referunt,& ſequuntur Ruizius diſp. 12. ſect. 3. & Faſolus quęſt. 23. art. 1. dub. 3. (quibus fauere videtur S. Tho. quæſt. 43. art. 4. dum ait, electionem ad ſalutem præſupponi prædeſtinationi) generaliter docent in Deo eſſe decretum abſolutum,& immediatum, & efficax dandi gloriam omnibus prædeſtinatis(quibus ob merita illam confert) ante decretum dandi eis auxilia,& cooperandi cum eis ad merita, & ante præuiſionem auxiliorum,& meritorum.

Id autem probant ex ſcriptura,& ex partibus, & ratione, & in primis ex ſcriptura, primò ex illo ad Romanos 9. vbi de Iacob,& de Eſau dicitur: *Cum nondum aliquid boni egiſſent, aut mali (vt ſecundum electionem propoſitum Dei maneret) non ex operibus, ſed ex vocante dictum eſt; quia maior ſeruiet minori*, vbi apertè ſignificatur in electione nullam haberi rationem operum, ſed fieri ex miſericordia,& ex liberalitate Dei,& ideò ſic concluditur: *Ergo non eſt volentis, nec currentis, ſed miſerentis eſt Dei*: quod autem ibi ſermo ſit de electione ad gloriam deduci videtur, ex eo quod infra vocat electos, vaſa miſericordiæ, quæ Deus prꝫparauit in gloriam.

Secundò probatur ex illo, Lucæ 12. *Nolite timere puſillus grex; quia complacuit Patri veſtro dare vobis regnum*: voluntas ergo dandi regnum, ſeu gloriam eſt mere gratuita, ſeu liberalis, & ex ſolo beneplacito Patris, abſque præuiſione meritorum, etiam iuxta illud, Pſal. 17. *Saluum me fecit, quoniam voluit me.*

Tertiò probatur ex illo, 1. ad Corint. 4. *Quis te diſcernit*, vbi Paulus totam diſcretionem inter iuſtos, & iniuſtos refert in voluntatem Dei.

Quartò ex illo Ioannis 15. *Non vos me elegiſtis, ſed ego elegi vos*, quod non eſſet verum, ſi Deus nos eligeret ob noſtra merita præ-

uiſa,

uiſa, ille enim qui ob merita eligitur,potius eligit, quam eligatur.

Quintò ex illo Pauli ad Romanos 6. *Gratia autem Dei vita æterna:* ergo non eſt decreta ex operibus,& meritis, aliàs non eſſet gratia, & eodem expectare videtur illud Pſalm. 12. *Qui coronat te in miſericordia,& miſerationibus.*

Deinde id probant ex Auguſt 1. ex lib. de correptione & gratia, cap.7.vbi poſtquam egerat de electis electione gratiæ,& ante merita ſubdit,electi ſunt ad regnādum cum Chriſto: Et inferius:eos elegit ad obtinendum regnum ſuum:admittit ergo Auguſt.electionem ad gloriam omnino gratis,& abſque præuiſis meritis habitam.

Secundo ex libro de bono perſeuerantiæ, cap. 8. vbi eas proponit quæſtiones,cur ex duobus adultis impijs vnus ita vocetur,vt vocantem ſequatur,& alter contra non vocatur,aut ita vocetur, vt nō ſequatur?& cur ex duobus pijs huic donetur perſeuerātia, vſque in finem,illi autem non donetur?& ad eas quæſtiones nihil aliud reſpondet,niſi in ſcrutabilia eſſe iudicia Dei,totumquè ex diuina electione pendere,de qua loquitur Paulus ad Epheſ.1.*Elegit nos in ipſo*,ea autē electio ex Auguſt.lib.1.ad Simplicianum quæſt.2.eſt ad gloriam: ergo ex mente Auguſt.electio ad gloriam eſt ante decretum dandi auxilia ad bene operandum,& perſeuerandum, & conſequenter ante præuiſionem meritorum,& perſeuerantiæ:& eam eſſe mentem Auguſt.deducunt ex epiſtola Proſperi ad Auguſt.quę eſt ante librum de prædeſtinatione ſanctorum,vbi Proſper ſupponens eam eſſe mentē Auguſt ob quod plures perturbati fuerunt, petit ab Auguſt. vt eam rem amplius declaret.

Tandē id probant ratione;quia ordinate procedens prius vult, & intēdit finē,quā velit media:ergo Deus qui ordinatè procedit,prius vult,& intēdit prędeſtinatis gloriā,quę eſt finis,quā eis velit, & præparet merita,quæ ſunt media ad gloriā,quòd autē dicta voluntas, & intenio gloriæ debeat eſſe efficax,& abſoluta probatur; quia electio mediorū accommodatur intentioni finis;quia ex ea oritur,ſed Deus in electione mediorū ad gloriā,ita ſe habet,quod prædeſtinatis velit, & præparet media efficacia quibus infallibiliter conſequentur gloriā:ergo prædicta electio,& pręparatio mediorū, procedit ex volūtate,& ex intentione efficaci,& abſoluta dandi gloriā, ergo hæc intentio gloriæ eſt in Deo ante præuiſionem meritorum.

Ocham in 1.diſt.41.quæſt.1 Gabr.quæſt.1 art.2.& Cather lib.1. cap.vlt.& lib.3.cap.1.& 2.duos in hominibus ſaluandis conſtituunt ordines,vnum quorumdam eximie prædeſtinatorum, vt B. Virginis, Ioannis Baptiſtæ, Apoſtolorum,& aliorum paucorum qui ante merita præuiſa electi fuerunt efficaciter, & abſolutè ad gloriam,

& hos

& hos ſolos Catherinus appellat prædeſtinatos; quia ſunt eximiè deſtinati in gloriam; quia ſecundum ipſum illa particula *præ*, non aliam prioritatem denotat, quam perfectionis, & excellentię, alterum cõſtituunt ordinem ſaluandorum, quibus non niſi poſt præuia eorum merita Deus efficaciter decreuit dare gloriam, ques Ochã, & Gab. etiam prædeſtinatos vocant; Catherinus verò, non niſi ſaluandos; quia non ſunt eximie prædeſtinati in gloriam, ducuntur autem ad conſtituendos aliquos prælectos efficaciter ad gloriam, ante præuiſa eorum merita; quia Deus eis ſpecialiſsimè prouidit, vel ab infantia eximijs gratiæ auxilijs eos præueniendo, & protegendo, vel poſt infantiam eos miraculosè conuertendo. Prouidentia autem, & cura adeò ſpecialiſsima indicium eſt dictæ electionis ad gloriam ante præuiſa eorum merita, cui fauere videntur illa verba Eccleſiæ de B. Virgine: *Elegit eam Deus, & praelegit eam*: eoſdem etiam duos ordines ſaluandorum, in Angelis conſtituunt nonnulli recentiores.

Bonauentura verò in 1. diſt. 41. quæſt. 2. Molina & Valencia quęſt. 23. Vazq. diſp. 89. Leſsius de prædeſtinatione ſect. 2. Mæratius diſput. 41. ſect. 1. Alarcon diſput. 2. cap. 11. vterque Tur. Becanus, & plures alij docent, & meritò in Deo nullam fuiſſe voluntatem efficacem, & abſolutam dandi prædeſtinatis: adhuc ſantiſsimæ Virgini gloriam ante pręuiſa eorum merita, ſed tantum poſteà viſa.

Id autẽ probatur ex Scriptura, & ex Patribus, & ratione, & in primis probatur ex Scriptura 1. ex illo 1. ad Corint. 2. *Oculus non vidit, quæ præparauit Deus his, qui dilligunt illum*, vbi ſatis ſignificatur bona opera iuſtorum, qui bonis operibus ſaluantur eſſe cauſam prędeſtinationis regni cœlorum: & idem inſinuatur, Matth. 25. *Venite benedicti Patris mei, poſsidete paratum vobis regnum; eſuriui enim, & dediſtit mihi manducare*: quibus verbis etiam ſignificatur bona opera prædeſtinatorum, non tantum eſſe cauſam, ob quam ſint accepturi regnum, ſed etiam ob quam fuit illis præparatum, ſeu decretum: in quibus duobus teſtimonijs ſatis indicatur prędeſtinatis, non præparari gloriam ante præuiſa ea opera meritoria. Secundo probatur ex illo Petri 1. *Satagite fratres, vt per bona opera certam veſtrã vocationem, & electionem faciatis*, & ex illo, Apocalipſis 3. *Tene quod habes, vt nemo accipiat coronam tuam*, in quibus duobus teſtimonijs ſupponitur gloriam, & coronam iuſtitiæ, ad quam prædeſtinati ſunt vocati, & electi, poſſe amitti ex defectu operum: ergo ante bona opera prę-uiſa, non eſt illis a Deo decreta, ſeu præparata gloria; quia ſi ante ea, eſſet illis prępatata, non poſſet ab eis amitti, quod autem non ſit in Deo admittenda duplex prępararatio gloriæ, vna executiua poſt præuiſa merita, & altera purè intentionalis ante illa præuiſa ſtatim dicemus.

Dein

Deinde probatur ex Patribus,qui nulla mētione facta prælectio-nis ad gloriam ante præuiſa merita,aliqui indicant,& alij exprimūt eam eſſe poſt merita præuiſa.

Et in primis eam exprimere videtur Auguſtinus lib.1.ad Simplicianum quæſt.2.dum ait: *Non quia Deus inuenit opera bona in hominibus,quæ eligat,ideò manet propoſitum iuſtificationis,ſed quia illud manet,vt iuſtificet credentes,ideò inuenit opera,quæ iam eligat ad regnum cœlorum.* Nam ſi non eſſet electio,non eſſent electi, nec rectè diceretur: quis accuſabit aduerſus electos Dei, non tamen electio præcedit iuſtificationem; ſed iuſtificatio electionem;nemo enim eligitur, niſi diſtans ab illo qui reijcitur: vnde quod dictum eſt, quia elegit nos Deus ante mundi conſtitutionem, non video quomodo dictum ſit,niſi præſcientia, hæc Auguſtinus vbi ſatis exprimit electionem ad gloriam ex præſcientia operum, & iuſtificationis, quòd Auguſtinus numquam retractauit, imò id iterum approbauit Sermon.7.de Verbis Domini ſecundùm Matthæum dicens: *Quos voluit Dominus elegit, elegit autem etiam ſecundum ſuam gratiam, & ſecundum illorum iuſtitiam.* Vbi non ſolùm admittit electionem ad gratiam gratis factam,& abſque præuiſis meritis;ſed etiam admittit electionem ad gloriam ex iuſtitia,ſeu ex meritis gratiæ præuiſis.

Vbi obſeruandum eſt,quòd quamuis in ea quæſtion. 2. ad Simplicianum,voluntatem efficacem dandi gratiam noluerit appellare electionem;quia fieret abſque præuio examine operum,ſeu abſq; diſtantia,& inæqualitate operum inter eos,quorum vnus eligitur, & alius reijcitur,& ideò per electionem cuius Paulus facit mētionem ad Epheſ.1.& ad Roman.8.non intellexerit electionem ad gratiam, ſed ad gloriam poſtea tamē ſentētiam mutauit,& dictam voluntatē appellauit electionem eo Serm 7.& clarius de Prędeſt.Sanct. c.19. & ſępè alibi.

Quòd verò Auguſtinus nullam aliam voluntatem abſolutam, & efficacem, & immediatam dandi gloriam ante merita gratiæ præuiſa cognouerit in Deo deducitur; quia ſi eas duas voluntates agnouiſſet, vtriuſque abſque dubio in vno aliquo loco mentionem feciſſet,vt rem adeò ſubtilem commendaret, & in re tanti momenti æquiuocationem auferret, nullus autem aſsignari poteſt locus in quo id fecerit,imò nec in quo mentionem fecerit ſolius electionis efficacis, & immediatæ circa gloriam ante merita præuiſa, vt conſtabit ex explicatione principalium teſtimoniorum, quæ ab aduerſarijs adducuntur,ex quorum explicatione reliqua alia facile poterunt explicari.

Et id exprimit Ambroſius lib.5.de Fide cap.3. dum explicās illud Mat.20. *Non eſt meum dare vobis*, ait non eſt inquit meum, qui iuſtitiam ſeruo non gratiam, deniq; ad patrem referēs addidit quibus paratum eſt, vt oſtenderet patrem quoq; non petitionibus deferre ſolere; ſed meritis, quia Deus perſonarum acceptor, nō eſt vnde & Apoſtolus, ait quos præſciuit, & prædeſtinauit: nō enim ante prædeſtinauit, quàm pręſciret; ſed quorum merita præſciuit eorum præmia prædeſtinauit: hucuſque Ambroſ. & in Comment. ad Epiſt. Pauli in eundem locum ad Roman.8. ait: Quos pręſciuit futuros, ſibi deuotos, ipſos elegit ad promiſſa præmia capeſſenda, & idem tradit Athanaſ. in eundem locum Pauli.

Damaſcen. quoque lib. contra Manich. pag.56. ad exprimit dum ait, præuidens Deus ea, quę nos ſpōte facturi ſumus: ea ſcilicet quæ ſunt in noſtra poteſtate pręmia, & ſuplicia prædefiniuit.

Et Fulg. lib.1. contra Monim. c.24. id exprimit dum ait, prædeſtinauit illos ad ſuplicium, quos à ſe præſciuit voluntatis malæ vitio diſceſſuros, & prędeſtinauit ad regnum, quos ad ſe pręſciuit miſericordię præueniētis auxilio redituros, & in ſe miſericordiæ ſubſequētis auxilio eſſe manſuros, & idem tradit Proſper. ad obiectiones Vincētianas reſp.12. & ad capitula Gallorum reſp.7. & lib. de vocat. gētium c.23. & 26.

Idem etiam indicat Hier. in c.1. Iſai. & in c.1. Malach. & in Epiſt. ad Hedibiam q.10. & idem indicant alij plures Patres, quos omittimus ſupra, adductis contenti.

Tandem ſententia noſtra, probatur ratione: & in primis eius pars affirmatiua, nempè in Deo poſt præuiſa merita, & perſeuerantiam in illis vſque ad mortem fuiſſe decretum efficax, & abſolutum retribuendi nobis gloriam ob ea merita: quia Deus in tempore retribuit nobis gloriam ob merita, vt tota Scriptura clamat, pręſertim illud Matth.25. *Poſsidete paratum vobis regnum, eſuriui enim, & dediſtis mihi manducare*: Ea autem retributio fieri nequit abſque voluntate, & decreto abſoluto, & efficaci, ita retribuendi; quia nihil fit à Deo abſque decreto abſoluto, & efficaci: ergo poſt præuiſa merita, & perſeuerantiam in illis fuit, & eſt in Deo decretum abſolutum, & efficax dandi gloriam ob illa merita.

Pars verò negatiua, ſeu excluſiua, nempè pręter prædictum decretum abſolutum, & efficax dandi gloriam, ob merita præuiſa, non eſſe aliud in Deo ante pręuiſa merita, ob quæ eam confert prædeſtinatis decedentibus in meritis, quòd immediatè, & efficaciter verſetur circa gloriam, nec ſecundum ſe, nec

cir-

circa gloriam, vt coronam. Probatur primò; quia ex vna parte tale decretum non eſt neceſſarium, & ex altera parte deficiente neceſſitate illius non eſt aliud fundamentum ſufficiens ad illud admittendum: ergo admittendum non eſt, conſequentia Patet: antecedens autem, in primis quoad priorem partem, nempè tale decretum non eſſe neceſſarium probatur; quia ſi ad aliquid maximè vt eo præuio Deus conferat dictis prædeſtinatis auxilia efficacia, quibus efficaciter, ſeu cum effectu adipiſcantur gloriam, vt aduerſarij exiſtimant, ad id autem non eſt neceſſarium; quia ad id ſufficit deſiderium inefficax dandi illis gloriam; quia quanuis hoc non ſufficiat ad determinandum, ſeu cogendum Deum ad danda dicta auxilia efficacia: imò nec ad danda auxilia non efficacia, ſufficit tamen ad ſuadendum, ſeu inducendum Deum ad id, Deus autem ſic ſuaſſus quanuis non perſuaſſus, ſeu coactus poteſt pro ſua libertate, quæ ſibi non deficit quamuis deficiat coactio conferre auxilia etiam dicto modo efficacia ad adeptionem gloriæ: quilibet enim etiam creatura intendens finem; & illum adipiſcens per media dicto modo efficacia, quanuis poſita in ſua libertate, poteſt pro libertate ſua illum intendere, aut efficaciter; ita vt ex vi illius intentionis, ſi perſeueret, cogatur apponere media efficacia, aut ſolùm inefficaciter, prout maluerit, ita vt ex vi huius intentionis inefficacis non cogatur; ſed tãtùm excitetur, ſeu ſuadeatur ad ponenda media etiam efficacia ad adeptionem finis, vt dicimus 1. 2. Tractat. de Actibus diſp. 4. diffic. 9. Nullo enim fundamento oſtendi poteſt coactionem, quę fit intentione efficaci finis, prærequiri ad electionem medij efficacis, etiam ſi iſtud tantum eligatur, vt vtile ad finem efficaciter intentum, & non ad alium finem, nec ex alio motiuo: Imò oppoſitum probari poteſt; quia ſi ſola ſuaſio (abſque coactione) quæ fit deſiderio inefficaci gloriæ ſufficit, vt Deus efficaciter, ſeu cum affectu conferat reprobis media ſufficienter vtilia, ad finem deſideratum minora, & maiora, non ſolùm eidem perſeuerantiæ; ſed etiam diuerſis vni minora, & alteri maiora, cur etiam non ſufficiet, vt conferat media efficacia ad eum finẽ: & cõfirmatur hęc ratio; quia Deus ex ſolo deſiderio inefficaci noſtri conſenſus excitatus confert reprobis, & prędeſtinatis auxilia efficacia ad eorum conſenſum, abſque intentione efficaci, talis conſenſus aliàs ex ea intentione neceſſitarentur ad conſenſum: ergo etiam ex ſolo deſiderio inefficaci dãdi prędeſtinatis gloriam, poterit eis conferre media, quibus cum effectu adipiſcantur gloriam. Deinde idem antecedens, quoad poſteriorem partem, nempè quod deficiente neceſsitate dicti de-

decreti efficacis ante prævíſa merita,non ſit aliud ſufficiens fundamentum ad illud admittendum, probatur ,quia ſi admitteretur eo Deus,conferret gloriam liberaliter immediatè (quòd quanuis ſit compatibile cum dicto decreto dandi gloriam ob merita, quia vno decreto dari liberaliter quando habetur ex motiuo donandi,non ex cludendo poſsitiuè merita , & alio dari onerosè quando iſtud aliud habetur ob onus meriti,vel ob aliud onus,non ſunt incompoſsibilia)nullum tamen eſt fundamentum ad aſſerendum Deum conferre liberaliter,& immediatè gloriam;quia nullum eſt nec deſumptum ex auctoritate ; quia nec in Scriptura, nec à Patribus ſignificatur gloriam â Deo conferri immediatè liberaliter; quia tantùm ſignificant conferri,ob merita, vel ob gratiam,vel ob vtrumque , & ſi aliquando ſignificant gratis conferri ,tantum loquuntur de collatione gloriç mediatè;quia liberaliter confert auxilia medijs quibus prædeſtinati adipiſcuntur à Deo gloriam;nec eſt aliquod fundamentum ex ratione deſumptum: quia nulla apparet , qua id poſsit probari:quòd autem ſi tale decretum admitteretur , eo Deus gloriam liberaliter immediatè conferret,probatur;quia in primis eo cōferret immediatè gloriam,quia tale decretum eſſet immediatè gloriæ, & abſolutum,&efficax illius,vt aduerſarij intēdunt;quia de eo ſolo eſt controuerſia inter nos,& ipſos:ergo Deus cōferret immediatè gloriā: Deinde eo conferret gloriam liberaliter;quia eo,vt potè perfectè,& plenè habito ante merita,& ante gratiā,nequit ob ea gloriam conferre;ſed tantum liberaliter,& gratis.

Quòd ſi reſpondeas tale decretum immediatum , & abſolutū, & efficax gloriæ eſſe purè intētionale, & nō executiuū, & ideo eo nō cōferri gloriā;ſed alio poſteriori habito,poſt præuiſa merita(ſub meritis comprehēdo gratiā)cōtra reſponſionē eſt,quod omne decretū efficax Dei,nequit nō eſſe factiuū,ſeu executiuū rei cuius eſt efficax eo modo,quo eſt efficax illius;quia èſt decretū Dei potētis efficere omne quod efficaciter decernit:ergo ſi dictū decretū,quòd aduerſarij admittunt eſt immediatū,& abſolutū,&efficax gloriç,nō tantum erit intētionale;ſed etiam erit immediatè,& abſolutè factiuum , & executiuum gloriæ abſque medio alio decreto.

Secundò,eadem pars negatiua,ſeu excluſiua nempè,quod in Deo ante præuiſa merita,non ſit voluntas immediata,& abſoluta,& efficax dandi prædeſtinatis gloriam , quibus eam ob merita tribuit, probatur;quia ſi Deus ex ſe ipſo ante præuiſa merita,& ante præuiſum conſenſum noſtrum abſolutum immediatè,& abſolutè, & efficaciter eligeret prædeſtinatos ad gloriā,nō maneret in eis libertas,

vt damnati poſsint, & non ſaluari (quanuis liberi manerent circa ſingulas actiones in particulari) ſed ita manerent deſtinati ad gloriam, vt antecedenter non poſſent ab ea diſcedere, hoc autem conſequens eſt falſum, & contra ſcripturam: ergo & antecedens: & in primis quod ex dicta volũtate efficaci, ſeu decreto ſequatur in prędeſtinatis neceſsitas antecedens, vt ſaluentur, quæ tollat libertatem, qua poſsint non ſaluari, probatur; quia non fuit in poteſtate prædeſtinatorum, quod Deus decerneret eis dare gloriam, & poſito eo decreto efficaci eos ſaluandi eſt impoſsibile eos non ſaluari; quia nullus poteſt decreto efficaci Dei reſiſtere, ergo non manerent liberi, ſeu indifferentes, vt ſaluari, & non ſaluari poſſent, conſequentia patet, quia impoſsibilitas, aut neceſsitas proueniens ex aliquo, quòd ita pręcedit libertatem noſtram, vt ex nobis non pendeat poni (quæ ab Anſelmo lib. de concordia præſcientiæ cum libero arbitrio dicitur impoſsibilitas, aut neceſsitas antecedens (tollit indifferẽtiam, ſeu libertatem, vt ibi docet Anſelmus, & ex ſe patet; quia impoſsibile eſt, quod aliquid adueniat ſine noſtro conſenſu, quòd nos vitare nequeamus, & quòd eo poſito in vnam partem neceſſario inclinemur: & nihilominus quod circa eam indifferentes, ſeu liberi maneamus.

Quod ſi reſpondeas primo ex decreto illo efficaci voluntatem non amittere libertatem; quia eſt ei extrinſecum, & nullatenus in eam phiſicè influit, nec eam phiſicè immutat, ſed eam phiſicè relinquit, ſicut ſi in Deo nullum eſſet decretum, contra hanc reſponſionẽ eſt, quòd ex eo decreto poſito, quanuis voluntati extrinſeco, & eam phiſicè non immutante, fieret, quòd non poſſet in quamlibet partem oppoſitam inclinari; quia diuino decreto efficaci reſiſtere nequit quanuis aliàs eo decreto deficiente poſſet: ergo quanuis eſſet extrinſecum voluntatis, ei aufferret libertatem ſicut, & indifferentiam ad oppoſita, & ita Anſelmus loco citato reddens rationem, ob quam diuina præſcientia futurorum non auferat libertatem, non dixit quia pręſcientia eſt noſtrę voluntati extrinſeca, & eam phiſicè non immutat, quòd poſſet facilè dicere; ſed ſolum dixit, quòd præſcientia ſupponit futuritionem rei, ſeu eſt futuritione poſterior, & quia neceſsitas qua id quòd præſcitur à Deo eſt neceſſario futurum, eſt ſolum neceſsitas cõſequens, & non antecedens denotans quod ſi præſcientia, quanuis extrinſeca voluntati antecederet futuritionem noſtri actus, qui præſcitur auſeretur libertas circa illum.

Quod ſi reſpondeas ſecundo tale decretum efficax dandi gloriam non eſſe ſimpliciter antecedens noſtram libertatem; quia ſupponit conſenſum noſtrum ſub conditione futurum, & ideo non

auferre libertatem; quia eam ſub conditione: ſupponit contra reſponſionem eſt quòd quamuis decretum iſtud efficax, & abſolutum præſupponeret conſenſum noſtrum ſub conditione futurum non tamen præſupponeret conſenſum abſolutè futurum, ſed eſſet ante illum: ergo tale decretum non fuiſſet in noſtra poteſtatè abſoluta; quia impoſsibile eſt noſtram libertatem abſolutam ſeruari, quando ad eam ſupponitur aliquid, quòd nullo modo fuit in noſtra poteſtate abſoluta, & eo poſito, nequit abſolutè in oppoſitum inclinari ex decreto: ergo illo abſoluto, quamuis extrinſeco voluntati, & quamuis ſupponeret noſtrum conſenſum ſub conditione futurorum, deſtruitur noſtra libertas abſoluta, vt poſsimus ſaluari, & non ſaluari; quia eſt ante eam, ac proinde, cum, vt ſaluemur neceſſarium ſit in gratia perſeuerare, & mori abſque peccato mortali, non erit liberum electis ad gloriam perſeuerare, & abſque peccato mortali decedere: addimus quod poſito eo decreto efficaci non poſſet ſupponi conſenſus noſter liber ſub conditione futurus; quia ſicut eo decreto tolleretur libertas abſoluta, etiam tolleretur libertas eiuſdem ſub conditione.

Quod autem conſequens illud, nempè prædeſtinatos ex decreto illo; ita manere deſtinatos ad adeptionem gloriæ, & ad perſeuerantiã in gratia, ſic in cõmuni, vt ab eis excedere non poſsint, quamuis aliàs maneant liberi circa ſingulas actiones, ſit falſum & contra ſcripturã probatur: & in primis quod prædeſtinati nõ ſint liberi ad gloriã adipiſcendã, vel amittendã, probatur primò; quia aliâs fruſtra diceretur in oratione dominica a prædeſtinatis: *Adueniat regnum tuum*, & quia ab eis amitti non poſſet, & quia ex eorũ oratione non penderet. Secundò, quia aliàs qui eſt vas honoris electũ in gloriã, non poſſet propria iniquitate ſe vas contumeliæ, & damnationis efficere, quòd eſt contra Paulũ 1. ad Timot. 2. Tandem tertiò, quia electo fruſtra diceretur illud Apocalipſis 3. *Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam*; quia reſpondere poſſet: non egeo eſſe ſolicitus; quia corona mea poſita eſt in manu Dei, de qua nullus alius eã rapere poteſt, quòd ſi reſpondeas ſcripturã ita loqui, non quia corona prædeſtinatorum amitti poſsit, ſed vt prędeſtinatus ſtet in timore, & tremore contra reſponſionem, eſt; quia ſi impoſsibile eſt prædeſtinato gloriã amittere, nequaquam timebit amiſsionem illius: ad quid ergo perſuadebitur, vt ſtet in timore, adeptio ergo glorię, ita eſt in poteſtate prædeſtinati, vt eam amittere poſsit propria iniquitate: & ideò Paulus, quamuis certus de ſua prędeſtinatione; quia tamen ſciebat adeptionem glorię in ſua libertate eſſe poſitam, & ex ſuis operibus pendentem, dicebat 1. ad Corinthios 9. *Caſtigo corpus meum, & in-*

ſer-

ſeruitutem redigo, ne fortè cum alijs prædicauerim, ipſe reprobus efficiar, vbi particula *forte*, indicat libertatem, qua poterat damnari, & non ſaluari.

Ex ſuppoſitione autem, quòd prędeſtinatus ex eo decreto eſſet antecedenter neceſsitatus ad adipiſcendam gloriam, & eam non amittendam, dicendum etiam eſſet manere antecedenter neceſsitatum ad perſeuerandum in gratia, & abſque peccato mortali; quia ad gloriam conſequendam, id eſt neceſſarium ex ſtatuto & ordinatione Dei, ita vt neceſsitas antecedēs non amittendi vitam æternam proueniret ex dicto decreto abſoluto, & efficaci dādi gloriam, & neceſſitas perſeuerandi abſque peccato mortali proueniret ex eo decreto, quo ſtatuit non dare gloriam, niſi perſeuerantibus in gratia ſuppoſito eo decreto priori abſoluto, & efficaci admiſſo ab aduerſarijs dandi prædeſtinatis gloriam.

Præter decretum ergo efficax poſterius, quo Deus poſt pręuiſionem meritorum elegit efficaciter prædeſtinatos ad gloriam, & ob quem eam de facto retribuit, nullum aliud abſolutum, & efficax circa gloriam admittendum eſt in Deo ante præuiſionem meritorum: & non ſolum non eſt admittendum circa gloriam ſecundum ſe, ſed nec circa gloriam, vt coronam; quia neutrum eſt admittendum immediatè efficax gloriæ ob rationes dictas, nec admittendum eſt mediatè efficax gloriæ, nec ſecundum ſe, nec vt coronæ; quia ſi admitteretur mediatè efficax, eſſet, vel quia admitteretur immediatè efficax meritorum, ob quę danda eſt gloria, etiā vt corona iuſtitiæ, vel quia eſſet immediatè efficax illius alterius decreti poſterioris efficacis, quo immediatè confertur gloria ob merita; neutro autem modo admittendum eſt immediate efficax: & in primis non meritorum, & quia neceſſaruim non eſt, vt Deus conferat auxilia efficacia, neceſſaria ad illa, & quia non eſt aliquod aliud fundamentum ad illud admittendum ob rationes ſupra adductas, & etiam quia prędeſtinati non manerent liberi ad merendum, nec ad non merendum; quia eſſet decretum antecedens ad ipſa merita: deinde non eſt admittendum decretum aliquod prius, immediatè efficax illius poſterioris decreti, quo de facto retribuit gloriam ob merita: & quia ad iſtud poſterius non eſt neceſſarium Deo, vt patet, nec ad conferenda auxilia ad merita, ob quæ de facto conferenda eſt gloria, nec eſt aliquod aliud fundamentum ad illud admittendum, vt conſtat ex dictis, & quia eo decreto, ſi admittatur etiam auferretur libertas ad merendum, & ad non merendum gloriam; quia ſi tale decretum admitteretur,

eſſet antecedens, non ſolum ad ipſum decretum, quo de facto retribuitur gloria, ſed etiam ad ipſa opera, ob quæ retribuenda eſſet gloria ex vi huius decreti, quo de facto retribuitur; quia ad iſtud exequendum neceſſaria ſunt merita.

Id ergo, quòd dictum eſt de adultis prædeſtinatis, quibus tribuitur gloria ob merita, quòd ſcilicet non ſint efficaciter electi ad gloriam, niſi ex præuiſione meritorum in gratia, & ex auxilio gratiæ factorum, quia in tempore non eis aliter confertur, niſi vt hęreditas ob gratiam, qua ſunt Filij Dei, & vt merces, eorum meritis correſpondens. idem etiam dicendum eſt de paruulis, qui moriuntur in gratia, abſque meritis, quòd non eligantur efficaciter ad gloriā, niſi ex præuiſione iuſtificationis, in qua morituri ſunt; quia eis non niſi ob eam iuſtificationem confertur gloria, vt hæreditas tanquam Filijs.

Prædicta autem Doctrina, qua in Deo ſolum admittimus decretum efficax gloriæ, quo poſt præuiſa merita illam retribuit, & nō etiam ante illa præuiſa eſt generaliter vera reſpectu omnium prædeſtinatorum, etiam ſanctiſsimæ Virginis, & Angelorum; quia fundamentis pro noſtra ſententia adductis, id generaliter probatur, & nullum eſt quo aliquos excipiamus à dicta generali doctrina; quia illa ſpecialiſsima prouidentia Dei, erga Virginem & nonnullos alios prædeſtinatos, non eſt ſufficiens indicium intentionis efficacis ad gloriam ante præuiſa eorum merita; quia ad illa maxima, & vberrima auxilia ſanctiſsimæ Virgini, & nonnullis cōferenda ſufficiebat in Deo præſuppoſitum deſiderium illud inefficax gloriæ erga omnes commune & æquale; quia poſt illud eſt Deo liberum conferre, maiora, & minora auxilia, & idem perſonæ, & diuerſis: vndè puri homines, qui ſpecialiter dicuntur fuiſſe in gratia confirmati, vt B. Virgo & nonnulli alij, non dicuntur fuiſſe confirmati; quia habuerint neceſsitatem aliquam antecedentem perſeuerādi in gratia prouenientem ex decreto aliquo glorię ad merita, nec aliunde, ſed quia perſeuerantiæ, quam aliquo tempore habituri erant, habuerunt reuelationem ob quam certiſsimè, & firmiſsimè credebant ex tunc non amiſſuros gratiam: & beata Virgo dicitur electa, & prę electa à Deo, non quia fuerit præelecta ad gloriam ante merita præuiſa, ſed quia fuit electa ad multo maiora auxilia, quam reliquę puræ creaturæ, vnde particula *præ*, ſi hic aliquid ſpeciale ſignificat tantum eſt eſſe electam ad aliquid ſpeciale ex parte obiecti ad maiora videlicet auxilia, quam reliquę purę creaturæ, ex quo conſtat ad fundamentum ſecundæ ſententiæ Ocham, Gab. & Catherini.

Ad fundamenta autem primæ ſententiæ oppoſitæ reſpondemus, & in

in primis Vazquez diſp,89 cap.12.& 3.par.diſp.23.cap.8. Sanctum Thomam qui obſcure loquitur,ita explicat, vt nomine electionis quam, ait præcedere prædeſtinationem non intelligat electionem ad gloriam,ſed electionem inefficacem ad omnia auxilia congrua quaſi in communi vſque ad mortem,quibus prædeſtinatus perducatur in gloriam,& per ſalutem æternam non gloriam, ſed prædicta omnia auxilia,& nomine prædeſtinationis intelligat aliam præordinationem,ſeu voluntatem,qua Deus poſt eam electionem dādi omnia dicta auxilia quaſi in communi decreuerit ſigillatim, & ſpeciatim omnia auxilia congrua vſque ad mortem.

Teſtimonia verò Scripturæ adducta pro prima ſententia ei nō fauent;quia ex eis nihil poteſt deduci pro electione partiali, & immediata, & efficaci ad gloriam ante merita præuiſa, & in primis Paulus in eo ad Romanos 9. vel tantum loquitur de electione ad gratiam,ad quam electus eſt Iacob,& non Eſau ante ipſorum opera,vt communiter exponitur,vel vt volunt alij tantum loquitur de electione ad regnum temporale, in quo Iacob prælatus fuit fratri ſuo Eſau, non verò de electione partiali immediata ad gloriam, quanuis poſtea multo infra reddens rationem ob quam Deus ſubſtinuit vaſa iræ,vt in eos oſtenderet iram ſuam explicet quomodo ex oſtenſione iræ ſuæ eluceat magis miſericordia in vaſa, quæ præparauit gloriam.

In illo autem teſtimonio Luc. 12. *Nolite timere puſillus grex; quia complacuit Patri veſtro dare vobis Regnum*, ſi nomine *Regni* intelligatur gloria(quòd non eſt certum)non ideo dicitur *complacuit*: Quia Pater ſua volūtate abſq; præuiſis meritis decreuerit immediatè dare gloriā,ſed quia gratis decreuerit eos præuenire ſuo auxilio gratiæ ad merita,&meritis præuiſis dare gloriā,gloria enim ex gratia pro gratia,tāquā pro radice,&,ideò optimè ratione radicis dicitur complacuit,quo verbo gratia ſignificatur ſicut etiā nomine illo *puſillus grex*. Et eodem modo explicandum eſt illud Pſ. 17. *Saluū me fecit, quoniā voluit me*, ſi nomine ſaluationis intelligatur gloria.

Et illud 1. ad Corinth 4. *Quis te diſcernit*, non intelligitur de diſcretione,quæ fit per voluntatem immediatam, & efficacem dandi gloriā ante præuiſa merita,ſed(vt exponit Auguſt. de prædeſtinationem Sanctorum cap.4. & 5.)de diſcretione,qua vnus fide, & bonis operibus quæ facit diſcernitur ab alio,quę ortum habet ex auxilio gratiæ à ſolo Deo prouenięte,aut de diſcretione qua vnus diſcernitur ab alio,medio auxilio congruo gratiæ præueniente quo excitatus eſt re ipſa benè operaturus,à quo autem incipiat diſcretio, ſeu diſtinctio prædeſtinatorum à reprobis poſtea dicemus.

In

In eo teſtimonio Ioa. 15. *Non me elegiſtis, ſed ego elegi vos*, non eſt ſermo de electione immediata ad gloriam, ſed (vt exponit Aug. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 17.) de electione, qua Apoſtoli electi ſunt ad vocationem, & fidem Chriſti, quæ eis cõceſſa fuit, vt ipſi poſtea haberent merita, per quæ mererentur eligi in diſcipulos Chriſti, verba ergo Chriſti intelliguntur de priori electione ad vocationem, & fidem qua Chriſtus eos elegit, & non ipſi Chriſtum; quia ad eas fuerunt electi abſq; meritis, nõ verò de alia poſteriori, qua ipſi poſt merita præuiſa quaſi elegerunt Chriſtum in Magiſtrũ; quia ſuis operibus ab eo eligi meruerunt.

Et in teſtimonio illo ad Romanos 6. *Gratia autem Dei vita æterna*, vita æterna non dicitur gratia; quia ante merita fuerit decreta; ſed quia datur ob merita orta ex auxilio gratiæ, & ita vita æterna dicitur gratia pro gratia. Illud verò Pſ. 102. *Qui coronat te in miſericordia*, vel non intelligitur de corona gloriæ, ſed de beneficijs gratiæ quibus in hac vita nos coronat, ideſt, vndique cingit, & vallat, vel ſi de corona gloriæ, ſolùm dicimur radicaliter coronari in miſericordia; quia coronamur ex meritis ortis ex gratia, & miſericordia.

Nec Auguſtinus fauet prim. ſentent. quia in teſtimonio illo de correptione & gratia cap. 7. non eſt ſermo de electione immediata ad gloriam; ſed de electione ad gratiam gratis, & ſine meritis liberi arbitrij facta, vt ex contextu ipſo conſtat, & optimè expendit Vazquez diſp. 89 cap. 8. & 3. par. diſp. 23. cap. 7. & in primis quod in eo teſtimonio non ſit ſermo de electione immediata ad gloriam ante merita præuiſa, conſtat 1. ex inſtituto Aug. diſputantis contra Pelagianos, & Semipelagianos, cum quibus non erat controuerſia de electione immediata ad gloriam, an fieret ex meritis gratiæ, vel an ſine illis. Secundò, quia aliàs Aug. ſua diſp. neminem impeteret, niſi Sanctos Patres, qui ante ipſum docuerunt gloriam ex meritis gratiæ præuiſis cõparari; quia nõ conſtat alios id ante ipſum docuiſſe. Tertiò, quia ipſe q. illa 2. ad Simplician. & Ser. 7. de verbis Domini docuit gloriam ex meritis gratiæ præuiſis præparari. Quartò, quia electionem de qua ibi diſſerit, nõ comparat cum meritis gratiæ, ſed cũ meritis ſolius arbitrij: ergo quãuis ibi ageret de electione immediata ad gloriam, ex eo, nõ deduceretur Aug. admiſiſſe electionẽ immediatam ad gloriã abſq; meritis gratiæ præuiſis, ſed ad ſummũ abſque meritis ſolius arbitrij: quòd autem ibi ſolũ comparet electionẽ de qua diſputat ad merita ſolius arbitrij, cõſtat ex contextu ipſo, ait enim, diſcernitur autem nõ meritis ſuis, ſed per gratiam mediatoris & paulo inferius, *Profecto electi ſunt per electionem, vt dictum eſt,*

gratiæ non præcedentium meritorum ſuorum; quia gratis illis eſt omne meritum.

Et generaliter, vt aduertit Vaz diſp. 23. n. 77. Aug. nunquam electionem, quam ait fieri ſine meritis, comparat ad merita gratiæ, ſed ſolius liberi arbitrij, vt in Aug. obſeruari poterit: Aug enim quoties de electione, quam ait fieri ſine meritis agit ſolùm, diſputat contra Pelagium, & eius reliquias, qui dicebant gratiam aliquando nobis conferri ob opera noſtra bona, abſque auxilio gratiæ ſolis viribus liberi arbitrij facta: imò addimus quòd quoties de electione, ſine meritis facta agit, non loquitur de electione immediata ad gloriam cō paratione ad merita ſolius arbitrij; ſed tantùm de electione ad gratiam; quia de ea erat Auguſtino cum Pelagianis, & Semipelagianis diſputatio: & quamuis Pelagius, contra quem etiam diſputat electionem ad gloriam adſcripſerit meritis viribus arbitrij, abſque vllo auxilio gratiæ, ipſum tamen, nunquam immediatè contendit electionem ad gloriam fieri abſque operibus, & meritis ſolius arbitrij; ſed contra illum immediatè ſolùm contendit ad ſalutem eſſe neceſſariam gratiam, & hanc non dari ex operibus, & meritis ſolius liberij, arbitrij; ſed omnino gratis ex quo contra Pelagium, ſequitur immediatam electionem ad gloriam non poſſe fieri ex meritis ſolius arbitrij: loquitur ergo Auguſtinus in eo 7. capit. de electione ad gratiam, vt ex contextu ipſo conſtat, præcipuè ex illis verbis, quæ antea dixerat, nempè *elegit eos in filio ſuo, per electionem gratiæ, ſi autem gratia iam non ex operibus alioquin gratia iam non eſt gratia*, & non de electione ad gloriam: imò non loquitur de quacumque electione ad gratiam; ſed ad eam qua infallibiliter electi ſaluantur, quam vocat electionem ſecundum propoſitum, non quia oriatur ex propoſito efficaci ſaluandi, quos ad eam gratiam elegit; quia non oritur; ſed quia ea electione eliguntur ad gratiam, quam Deus ſcit in nobis habituram effectum gloriæ: de electis ergo ad eam gratiam ante merita ſolius arbitrij inferius ſubdit electos fuiſſe ad regnandum cum Chriſto, & ad obtinendum regnum ſuum, quòd intelligit, vel ratione vlterioris electionis partialis, qua poſtea immediatè electi ſunt ad gloriam, quamuis non abſque meritis gratiæ præuiſis, vel id intelligit (quòd eſt textui conformius) ratione ipſius electionis, quam ait fieri ſine meritis arbitrij, qua ad gratiam ſunt immediatè electi: quia ea remotè, & virtualiter dicitur eligi ad regnum cum Chriſto; quia eſt electio gratiæ, qua infallibiliter, & cum effectu obtinetur regnum cœlorum.

In

In teſtimonio verò illo de bono perſeuerantiæ c.8. Aug. eã diſcretionẽ, qua ex duobus impijs vnus ſequitur vocantẽ, & alter nõ: &qua ex duobuspijs vnus perſeuerat, & alter nõ perſeuerat, nõ reducit in electionem immediatam ad gloriam ante merita gratiæ præuiſa alias, vt ait Bonauentura in 1. diſt. 41. q. 2. ratio illius diſcretionis non eſſet inſcrutabilis, reducit ergo in electionem ad gratiam omnino gratis, & abſque meritis liberi arbitrij factam ex qua ea diſcretic initiatiuè prouenit: inſcrutabilitas autem non conſiſtit in eo, quòd ex illis duobus vocatis, & præuentis vnus reſpondeat, & perſeueret, & alter non; quia hoc prouenit ex libertate arbitrij, vt poſtea dicemus, ſed in eo, quòd Deus pro libito vni tribuat gratiam cum qua ſcit reſponſurum, & perſeueraturum, & alteri non. Fatemur ergo Auguſtinum eam diſcretionem reducere ad electionem de qua loquitur Paulus ad Epheſios 1. eam tamen eſſe electionem ad gratiam docuit ipſe Auguſtinus de Correctione & gratia cap. 7. & de Prędeſtinatione Sanctorum cap. 19 & ſæpè alibi quanuis q. 2. ad Simplicianum intellexerit eſſe ad gloriam; quia non dum capere poterat quomodo decretum dandi vni gratiam, quæ alteri nõ dabatur, eſſet electio nulla præcedente operũ diſparitate inter illos quod poſtea optimè caluit.

Ad id autem quod Authores prim. ſentent. referunt ex Proſpero in ea Epiſtola ante librum Auguſtini de Prædeſtinatione Sanctorum Reſpondemus falſum eſſe Proſperum ibi ſupponere Auguſtinum docuiſſe electionem ad gloriam fuiſſe in Deo ante merita gratiæ præuiſa, & ob id eos plures perturbatos fuiſſe, ſed ſolum ſupponere ex mente Auguſtini prædeſtinationem factam fuiſſe omnino gratis, & ante opera ſolius arbitrij (quam Auguſtinus de Prędeſtinatione Sanctorum capit. 10. gratiæ præparationem appellat, & libro de bono perſeuerantiæ cap. 14. præparationem beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicumque liberantur) & ob id fuiſſe perturbatos, & non quoſcumque; ſed viros quanuis alias pios, ſemipelagianos tamẽ, qui contendebant plura nobis dari, & præparari beneficia gratiæ intuitu operum noſtrorum: in eo autem quod ex eis refert Proſper. quòd dicerent electos fuiſſe ad regnum cœlorum, quos gratis vocatos præuidit dignos ea electione, non errarunt: nec id improbat Auguſtinus, imò ipſe docuerat q. 2 ad Simplicianum; ſed in eo, quòd initia quædam ex nobis concederent intuitu quorum Deus vocaret nos; quia tamen dicebant initia illa non eſſe condigna vocatione, ideò vocatos appellabant gratis vocatos, quaſi meritum de congruo non deſtrueret rationem gratiæ: idem quoque error eorum continetur in eo, quòd in fine Epiſt. colligit de om-

ibus illi, nempè eos penè omnes Prædeſtinationem Dei, ſecundū præſcientiam recepiſſe; quſa Proſper. intelligit eos recepiſſe Prædeſtinationem ſecundum præſcientiam boni vſus ſolius arbitrij: in eo autem, quòd ſtatim refert ex illis, nempè, & ideò Deus alios vaſa honoris alios contumeliç fecerit; quia finem vniuſcuiuſque præuiderit non errabant, nec in eo fuerunt ab Auguſtino notati in libris de Prædeſt. Sanctor. & de bono perſeuerantiæ in quibus reſpondet ad Epiſt. Proſp. & Hilarij Arelatenſis. Aug. ergo nō agnouit in Deo voluntatem efficacem dandi gloriā, ante præuiſa merita gratiæ; ſed ſolùm ex eis iam præuiſis.

Ad rationem autem primæ ſententiæ, reſpondemus conceden do ante prçparationem, & prçuiſionem meritorum Deum, velle prædeſtinatis gloriam, negamus tamen eam voluntatem eſſe abſolu tam, & efficacem; ſed tantum inefficacem ob rationes dictas: & non requiritur maior, quam inefficax, vt ex ea prçparet prædeſtinatis media efficacia, quibus infallibiliter conſequantur gloriam, vt ſupra diximus: imò addimus Deum in eo ſigno ante præuiſa merita, non habuiſſe peculiare, & maius deſiderium in efficax quo peculiariter, & magis deſideret prçdeſtinatis gloriam, quam reprobis, vt ex eo oriatur voluntas dandi prædeſtinatis media, quibus infallibiliter ſaluentur; quia quanuis in homine proponente aliquid dandum, vt præmium legitimè certantibus forſam contingat reperiri maiorem voluntatem in efficacem, erga illum cui meliora media tribuit, non tamen in Deo, in quo amor nequit eſſe maior ex parte ſui actus; ſed tantum ex parte boni, quod vult; quia vni poteſt velle maius bonum quam alteri, illa autem voluntate, quæ merita antecedit, non vult vni maiorem gloriam quam alteri; quia ea omnibus gloriam indefinite deſiderat, vnde diſcretio, & diſtinctio inter prædeſtinatos, & reprobos, quanuis forſam incipiat ante conſenſum noſtrum, de quo poſtea non tamen incipit à voluntate gloriæ antecedente merita ſed ad ſummum ex voluntate dandi auxilia præueniētia, quç re ipſa habitura ſunt effectum gloriæ, etiam ſi à nobis fiāt efficacia, & forſam nō ſint peculiaria, & maiora quam in alijs qui ipſis non conſentiunt, de quo poſtea.

Deus ergo poſtquam in primo ſigno ſe ipſum diligit, ex cuius amore vult omnia in ſecundo ſigno nobis omnibus æqualiter deſiderat gloriam in gradu quodam indeterminato, quam quiſque ſuis operibus meruerit in tertio ſigno præuidens ſub conditione, quibus auxilijs quilibet ſaluetur, paucis quibuſdam vult efficaciter auxilia, quibus certiſsimè liberandi ſunt, & bene operaturi vſque in finem vitæ: in quarto poſt decretum dandi prædicta auxilia decernit

no-

In teſtimonio verò illo de bono perſeuerantiæ c.8. Aug. eã diſcretionē, qua ex duobus impijs vnus ſequitur vocantē, & alter nō: & qua ex duobus pijs vnus perſeuerat, & alter nō perſeuerat, nō reducit in electionem immediatam ad gloriam ante merita gratiæ præuiſa alias, vt ait Bonauentura in 1. diſt. 41. q. 2. ratio illius diſcretionis non eſſet inſcrutabilis, reducit ergo in electionem ad gratiam omnino gratis, & abſque meritis liberi arbitrij factam ex qua ea diſcretio initiatiuè prouenit: inſcrutabilitas autem non conſiſtit in eo, quòd ex illis duobus vocatis, & præuentis vnus reſpondeat, & perſeueret, & alter non; quia hoc prouenit ex libertate arbitrij, vt poſtea dicemus, ſed in eo, quòd Deus pro libito vni tribuat gratiam cum qua ſcit reſponſurum, & perſeueraturum, & alteri non. Fatemur ergo Auguſtinum eam diſcretionem reducere ad electionem de qua loquitur Paulus ad Epheſios 1. eam tamen eſſe electionem ad gratiam docuit ipſe Auguſtinus de Correctione & gratia cap. 7. & de Prędeſtinatione Sanctorum cap. 19 & ſæpè alibi quamuis q. 2. ad Simplicianum intellexerit eſſe ad gloriam; quia non dum capere poterat quomodo decretum dandi vni gratiam, quæ alteri nō dabatur, eſſet electio nulla præcedente operũ diſparitate inter illos quod poſtea optimè caluit.

Ad id autem quod Authores prim. ſentent. referunt ex Proſpero in ea Epiſtola ante librum Auguſtini de Prædeſtinatione Sanctorum Reſpondemus falſum eſſe Proſperum ibi ſupponere Auguſtinum docuiſſe electionem ad gloriam fuiſſe in Deo ante merita gratiæ præuiſa, & ob id eos plures perturbatos fuiſſe, ſed ſolùm ſupponere ex mente Auguſtini prædeſtinationem factam fuiſſe omnino gratis, & ante opera ſolius arbitrij (quam Auguſtinus de Prędeſtinatione Sanctorum capit. 10. gratiæ præparationem appellat, & libro de bono perſeuerantiæ cap. 14. præparationem beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicumque liberantur) & ob id fuiſſe perturbatos, & non quoſcumque; ſed viros quamuis alias pios, ſemipelagianos tamē, qui contendebant plura nobis dari, & præparari beneficia gratiæ intuitu operum noſtrorum: in eo autem quod ex eis refert Proſper. quòd dicerent electos fuiſſe ad regnum cœlorum, quos gratis vocatos præuidit dignos ea electione, non errarunt: nec id improbat Auguſtinus, imò ipſe docuerat q. 2 ad Simplicianum; ſed in eo, quòd initia quædam ex nobis concederent intuitu quorum Deus vocaret nos; quia tamen dicebant initia illa non eſſe condigna vocatione, ideò vocatos appellabant gratis vocatos, quaſi meritum de congruo non deſtrueret rationem gratiæ: idem quoque error eorum continetur in eo, quòd in fine Epiſt. colligit de

om-

nibus illi, nempè eos penè omnes Prædeſtinationem Dei, ſecundũ præſcientiam recepiſſe; qusa Proſper. intelligit eos recepiſſe Prædeſtinationem ſecundum præſcientiam boni vſus ſolius arbitrij: in eo autem, quòd ſtatim refert ex illis, nempè, & ideò Deus alios vaſa honoris alios contumeliç fecerit; quia finem vniuſcuiuſque præuiderit non errabant, nec in eo fuerunt ab Auguſtino notati in libris de Prædeſt. Sanctor. & de bono perſeuerantiæ in quibus reſpondet ad Epiſt. Proſp. & Hilarij Arelatenſis. Aug. ergo nō agnouit in Deo voluntatem efficacem dandi gloriā, ante præuiſa merita gratiæ; ſed ſolùm ex eis iam præuiſis.

Ad rationem autem primæ ſententiæ, reſpondemus conceden do ante prçparationem, & prçuiſionem meritorum Deum, velle prædeſtinatis gloriam, negamus tamen eam voluntatem eſſe abſolu tam, & efficacem; ſed tantum inefficacem ob rationes dictas: & non requiritur maior, quam inefficax, vt ex ea prçparet prædeſtinatis media efficacia, quibus infallibiliter conſequantur gloriam, vt ſupra diximus: imò addimus Deum in eo ſigno ante præuiſa merita, non habuiſſe peculiare, & maius deſiderium inefficax quo peculiariter, & magis deſideret prçdeſtinatis gloriam, quam reprobis, vt ex eo oriatur voluntas dandi prædeſtinatis media, quibus infallibiliter ſaluentur; quia quanuis in homine proponente aliquid dandum, vt præmium legitimè certantibus forſam contingat reperiri maiorem voluntatem inefficacem, erga illum cui meliora media tribuit, non tamen in Deo, in quo amor nequit eſſe maior ex parte ſui actus, ſed tantum ex parte boni, quod vult; quia vni poteſt velle maius bonum quam alteri, illa autem voluntate, quæ merita antecedit, non vult vni maiorem gloriam quam alteri; quia ea omnibus gloriam indefinite deſiderat, vnde diſcretio, & diſtinctio inter prædeſtinatos, & reprobos, quanuis forſam incipiat ante conſenſum noſtrum, de quo poſtea non tamen incipit à voluntate gloriæ antecedente merita, ſed ad ſummum ex voluntate dandi auxilia præueniẽtia, quç re ipſa habitura ſunt effectum gloriæ, etiam ſi à nobis fiāt efficacia, & forſam nō ſint peculiaria, & maiora quam in alijs qui ipſis non conſentiunt, de quo poſtea.

Deus ergo poſtquam in primo ſigno ſe ipſum diligit, ex cuius amore vult omnia in ſecundo ſigno nobis omnibus æqualiter deſiderat gloriam in gradu quodam indeterminato, quam quiſque ſuis operibus meruerit in tertio ſigno præuidens ſub conditione, quibus auxilijs quilibet ſaluetur, paucis quibuſdam vult efficaciter auxilia, quibus certiſsimè liberandi ſunt, & bene operaturi vſque in finem vitæ: in quarto poſt decretum dandi prædicta auxilia decernit

no-

nobiſcum cooperari: & in quinto præuidens abſolute in quibus meritis illi pauci morituri ſunt, decernit efficaciter eis gloriam cōferre maiorem quidem, vel minorem iuxta menſuram meritorum, & ſanctitatis in quibus morituri ſunt.

DISPVTATIO TERTIA.

De effectibus prædeſtinationis.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm glorificatio, ſeu beatitudo prædeſtinati ſit effectus prædeſtinationis?

INcipimus ab effectu Beatitudinis, ſeu gloriæ; quia quanuis ſit vltimus in executione eſt primus, aut in intētione, aut in deſiderio in efficaci iuxta dictas varias ſententias.

Circa difficultatem Durand. in 1. d. 41. q. 2. & Cartagena diſcurſu 3. dub. 2. exiſtimant gloriam prædeſtinati, non eſſe effectum prædeſtinationis ipſius: quibus fauere videtur Auguſt. qui ſemper quod definit prædeſtinationem dicit eſſe pręparationem gratiæ. Et ratione videtur probari; quia prouidentia cuius pars integralis eſt prædeſtinatio, nō eſt præparatio finis ſubiecti cui prouidetur; ſed tantum mediorum quibus poteſt aſſequi finem: ergo prædeſtinatio, non eſt præparatio gloriæ prædeſtinati; quia eſt finis illius, ſed tantum mediorum gratiæ quibus eam aſſequitur: ergo gloria prædeſtinati, non eſt effectus prædeſtinationis illius; quia nihil eſt effectus prædeſtinationis, niſi quòd prædeſtinatione ipſa præparatur, ſeu decernitur fieri.

Sanctus Thomas verò art. 2. & 8. Vazq. diſpu. 91. & 93. Suar. libr. 3. de Pręd eſtination. cap. 3. Heric. diſput. 30. capit. 4. Ruyzius. diſp. 21. ſection. 3. Mæratius diſput. 29. Faſolus ar. 2. dub. 2. & communiter Theologi docent, & merito gloriam, ſeu Beatitudinem Prædeſtinati eſſe effectum prædeſtinationis ipſius: quòd ſatis ſignificant Auguſt. de Prædeſtinatione Sanctorum cap. 17. & Sermo. 7 de Verbis Apoſtoli, & in alijs locis vbi inter ea, quæ Deus præparauit, & prædeſtinauit electis enumerat gloriam, & Fulgentius libro 1. ad Monimum capit. 9. dum ait: *Omnia & vocationis initia, & iuſtificationis augmenta, & glorificationis præmia, in prædeſtinatione Deus habuit.*

buit. Et id ſignificat Paulus ad Romanos 8. illis verbis. *Quos prædeſtinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iuſtificauit quos autem iuſtificauit illos, & glorificauit*, vbi Paulus inter effectus proueniẽtes ex prædeſtinatione enumerat glorificationem, cuius nomine potius intelligitur beatitudo, vt docẽt Aug & Fulg. vbi ſupra Orig. & cõmu. Expoſitores, quam glorificatio præſentis vitæ, quam Deus iuſtisſiis præparat efficiẽs eos filios ſuos, vt quidam volunt; quia hanc glorificationem expreſſerat Paulus illa priori particula *iuſtificauit*, & potiusquam gloria, quæ eſt *clara* cum laude nota, vt alij intelligũt; quia Paulus loquitur de glorificatione, quæ pręcipuè intenditur, per prædeſtinationem, & quæ omnibus, & ſolis prædeſtinatis cõuenit, claritas autem famæ, & boni nominis, nec cõuenit omnibus prędeſtinatis, nec eis ſolis, nomine ergo glorificationis intelligitur beatitudo quã non expreſſerat Paulus prioribus verbis, & quæ cõuenit omnibus, & ſolis prædeſtinatis, & quæ præcipuè intẽditur, per prædeſtinationẽ cui expoſitioni maximè fauet, & quòd Paulus ſtatim c. 9. ait *Vt oſtẽderet diuitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ, quæ præparauit in gloriam*, vbi nomine gloriæ abſque dubio intelligitur beatitudo, & etiam fauet, quòd in vulgata Latina, ſolũ verbum *glorificauit*, retentum eſt, & nõ verbũ *magnificauit*, quòd antiquitus legebatur, ex quo fuit deſumpta occaſio ad intelligẽdum nomine glorificationis claritatem famæ, & boni nominis.

Et ratione probatur noſtra ſententia; quia prędeſtinatio eſt perfecta, & completa prouidentia, qua Deus prouidet prędeſtinato, vt ad gloriam perueniat, & eſt perfecta tranſmiſio, qua prædeſtinatus tranſmittitur in vitam æternam ergo prædeſtinatione non ſolũ præparantur, & fiunt media gratię cõducentia in vitam æternam; ſed etiam vita æterna, ſeu gloria, cõſequẽtia patet; quia ſi prædeſtinatione, non præpararetur immediatè ipſa gloria, non diceretur per eam fuiſſe prædeſtinato perfectè prouiſum, quo ad adeptionem gloriæ, nec prædeſtinatione diceretur prædeſtinatus perfectè tranſmitti in gloriam: hac autem ratione, non ſolum probatur gloriam eſſe affectum mediatum prædeſtinationis; ſed etiam eſſe effectum immediatum, ſeu in ſe ipſa; quia ſi gloria in ſe ipſa, non præpararetur prædeſtinato, quamuis ei præpararentur media ad illam, non diceretur prædeſtinatione ei perfectè prouiſum, quo ad adeptionem gloriæ, cum ad adeptionem illius egeat nouo, & immediato adiutorio Dei, circa illam, nec Prędeſtinatione diceretur perfectè tranſmitti in gloriam, ſi ea non tranſmitteretur immediatè in gloriam.

Ad fundamentum autem aduerſariorum deſumptum ex Aug. Reſpondemus Auguſtinum, ita definire prædeſtinationem, per præparationem gratiæ, vt vel non excludat gloriam, vel vt nomine gratię etiam comprehendat gloriam, quia gloria eſt gratia conſummata, & gratia pro gratia.

Et ad rationem reſpondemus negando ad prouidentiam, præſertim circa alterum, qualis eſt prædeſtinatio, non pertinere pręparationem finis, eius cui prouidetur, præſertim quando is cui prouidetur eget ope prouidentis ad adeptionem finis, vt contingit in prædeſtinato, & præſertim quando ante præparationem mediorum, nõ præcedit in prouidente præparatio, ſeu decretum efficax, ſed tantũ ſimplex deſiderium, vt contingit in Deo prædeſtinante.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm iuſtificatio prædeſtinati, ſit effectus prædeſtinationis?

SVpponimus in quo contra Ocham. & Gab. connueniunt Theologi iuſtificationem ſtabilem, quæ ſemel facta non eſt amittenda, eſſe effectum Prædeſtinationis, quò ſignificat Paulus ad Romanos 8. dum inter effectus prædeſtinationis enumerat iuſtificationẽ, dicens: *Quos prædeſtinauit hos, & iuſtificauit*; quia verba hęc Pauli ad minus, ſunt intelligenda de iuſtificatione ſtabili, cui conſonant illa verba, eiuſdem ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo, vt eſſemus ſancti, & immaculati*: & etiam illa quę ſequuntur, *qui prædeſtinauit nos in adoptionem filiorum Dei.*

Et id conſtat ratione, quia talis iuſtificatio procedit ex deſiderio gloriæ, quæ eſt finis ad quem prædeſtinamur, & conducit cum effectu ad adeptionem illius: ergo eſt effęctus prędeſtinationis, antecedens patet, conſequentia autem probatur; quia prædeſtinatio nihil aliud eſt, quam præparatio eorũ, quibus prædeſtinati infallibiliter ſaluantur, procedens ex deſiderio ſaluationis ipſorum, quaſi ex intentione: ergo vt aliquid ſit effectus prædeſtinationis ſufficit, quò fiat ex deſiderio ſaluationis, ſeu gloriæ prædeſtinati, & quòd cum effectu ad eius adeptionem conducat (ſi aliàs ſit prædeſtinato intrinſecum) quia eo ipſo decretum faciendi illud erit præparatio eius, quòd in ipſo prædeſtinato infallibiliter cõducit ad gloriã, & ex deſiderio glorię procedens.

Eſt autem difficultas, an iuſtificatio, & merita vitæ æternæ, quę

peccato mortali interrumpuntur, & poſtea reuiuiſcunt, ſint effectus prædeſtinationis: & ſanè quoad præſens eadem eſt diffic de iuſtifica tione, & de dictis meritis: conſequenter autem ad id, quòd nũc dicebamus, dicendum eſt prædicta dona, iam amplius nõ amittẽda eſſe effectus prædeſtinationis ob rationem dictã, quia ſcilicet ſunt in ipſo Prædeſtinato, & fiunt decreto orto ex deſiderio gloriæ, quaſi ex intentione, & conducunt ad adeptionem ipſius, vt patet.

Punctum ergo difficultatis in eo eſt, an dicta dona prout primo facta, ſeu collata, ſint effectus prædeſtinationis.

Vazq. diſp. 93. c. 3. Beccanus 1. par. tract. 1. c. 14. q. 3. & Mȩratius diſput. 39. docent non eſſe effectus prædeſtinationis, quòd indicant Richa. in 1. d. 40. ar. 1. q. 1. & Gab. etiam d. 40. notabili primo, id aut probari videtur.

Primò quia prædicta dona, quæ peccato mortali interrumpuntur, ſunt communia prædeſtinatis, & reprobis.

Secundò, quia prædeſtinatio quoad effectus cõſiſtit in ordine, & ſeriè mediorum ex volũtate Dei cõtinuatorum, quibus prædeſtinatus quaſi vna via perducitur in gloriam; ſed dicta dona, quatenus primo facta, ea interrumptione, ita manent extra viam ad gloriam, vt in eã nequeant perducere Prædeſtinatũ vna, & cõtinuata voluntate Dei; ſed tantum noua ordinatione, & voluntate Dei, qua viuificantur, & redeunt ad aliam nouam vitam continuatam vſq; ad gloriam, & à priori via diſcontinuatam; quia dicta dona, vt primo facta, nõ cõtinuantur cum pœnitentia a qua incepit noua via, quæ continuãda eſt vſq, ad gloriam; quia non fuerunt interrupta ex intentione pœnitẽtiæ: ergo dicta dona non ſunt effectus prædeſtinationis.

Tertiò, quia gratia & merita, quæ habuit Adamus in ſtatu innocẽtiæ, quæ ſuo peccato fuerunt interrupta, non fuerunt effectus prædeſtinationis illius, niſi prout reparata ſunt: ergo idem dicendum eſt, de quacumq; alia gratia, & dono per peccatum amiſsis: conſequentia patere videtur, antecedens autem probatur; quia omnes effectus prȩdeſtinationis Adami, & Poſteriorum eius tribuendi ſunt meritis Chriſti; quia omnes in Chriſto electi ſunt, vt dicitur ad Eph 1. illa autem dona, quæ habuit Adamus ante peccatum non fuerunt ex meritis Chriſti, vt docuit Aug. de corrept. & gratia c. 11. ergo non fuerũt effectus prædeſtinationis.

Suar. verò lib. 3. c. 4. Valenz. q. 23. pu. 3. Arrub. diſp. 83. Rui. diſp. 22. ſect. 7. Heri. diſp. 30 c. 4. & Faſol. art. 2. dub. 3 docent dicta dona, quæ peccato mortali interrumpũtur, & poſtea reuiuiſcũt, eſſe effectum prȩdeſtinationis, etiam quatenus primo facta, ſeu collata, & merito; quia dicta dona etiã, prout primo facta, conducunt cum effectu

 ad

ad adeptionem gloriæ prędeſtinati, & primo fiunt, ſeu cõferũtur decreto orto ex deſiderio gloriæ ipſius prędeſtinati; ergo ſunt effectus prædeſtinationis: cõſequentia patet, antecedens autem probatur, quoad priorem partem, nempè quod cõducant cum effectu ad adeptionem gloriæ; quia dicta dona, vt reſtaurata, ſeu vt reuiuiſcentia cõducunt cum effectu ad adeptionem gloriæ, vt iã dixim⁹, & ad eorum reſtaurationem cõducunt ipſa, vt primo facta; quia ideò reſtaurãtur; quia primo fuerunt facta: ergo prædicta dona, prout primo facta cõducunt remotè, ſeu mediante reſtauratione ad adeptionem gloriæ: poſterior autem pars antecedentis, nempè quod dicta dona primo fiant, ſeu conferantur ex deſiderio gloriæ, probatur; quia dicta dona immediatè, & ratione ſui, ſunt vtilia ad gloriam, nõ minus, quã in reprobis; quia vel ſunt ſemen gloriæ, vel merita de condigno illius: ergo primo fiunt, & conferuntur electione, ſeu decreto immediatè orto ex deſiderio gloriæ.

Imò addimus nõ ſolum iuſtificationem reuiuiſcentem, prout primo factam eſſe effectum prædeſtinationis, ſed etiam iuſtificationem nõ reuiuiſcentem (qualem tract. de Pœniten diſp. 2. dif. 25. diximus eſſe eam, quæ fit ex opere operato, ſeu virtute ſacramẽti) ſi in eo ſtatu facta fuerint aliqua opera de cõdigno meritoria gloriæ; quia talia opera ratione iuſtificationis in cuius ſtatu facta fuerũt, habẽt, quòd ſint meritoria glorię de cõdigno, ad quam cum effectu conducunt, non ſolùm quatenus reparantur; ſed etiam quatenus primo fuerunt facta in ſtatu iuſtificationis; quia quatenus fuerunt primo facta in ſtatu iuſtificationis, conducunt, vt reparentur, & quatenus reparata cõducunt immediatè ad gloriam: gloria ergo eſt fructus illius iuſtificationis factæ, ex opere operato, quanuis tantum remotus, ſeu mediatus medijs videlicet operibus meritorijs, in quæ ea iuſtificatio influxit: quòd ſi in eo ſtatu iuſtificationis, non fiant aliqua opera meritoria, nec alio modo conducat ad adeptionem gloriæ (vt contingere poteſt) ea iuſtificatio, non erit effectus prædeſtinationis; ſed cuiuſdam prouidentiæ ſupernaturalis communis prædeſtinatis, & reprobis.

Ad primam ergo rationem aduerſariorũ, reſpõdemus, dicta dona, quæ peccato mortali interrumpuntur, quoad ſubſtantiam, ſeu entitatem phyſicam eſſe communia prædeſtinatis, & reprobis, cum reſpectu tamen cauſalitatis, qua cum effectu cõducunt ad gloriam in ſolis prædeſtinatis reperiri, & ideò in eis prædicta dona ſunt effectus peculiaris Prouidentiæ ſupernaturalis, ſeu Prædeſtinationis.

Ad ſecundam reſpondemus negando maiorem; quia ad Prędeſtinationem non eſt neceſſarium, quòd omnes eius effectus, ita cõnectan:

ſtantur,& continuentur,vt Deus velit vnum ex deſiderio alteriuscō tinuatione,& ſubordinatione vna à primo vſque ad vltimum, præſertim quando effectus immediatè,&ratione ſui vtiles ſunt ad gloriam,vt ſunt gratia,& merita in ſtatu gratię facta, quia ſaltem tunc nō eſt neceſſarium,quòd effectus prior in executione eligatur,ex deſiderio poſterioris;quia ſubordinatio hæc ad nihil eſt neceſſaria,niſi vt effectus in executione priores,qui nō ſunt vtiles immediatè ad gloriam,procedant,ſeu eligantur,& fiant ex deſiderio gloriæ,quę eſt effectus in executione vltimus;quia illi non poſſunt aliter ex deſiderio gloriæ procedere,niſi mediatè,& remotè;quia ſcilicet procedũt ex deſiderio eius,quòd eligitur,&fit immediatè ex deſiderio gloriæ, at quando effectus immediatè,& ratione ſui eſt vtilis ad gloriam,id nō eſt neceſſarium;quia iſte talis immediatè eligitur, & fit ex deſiderio gloriæ,quaſi ex intētione,vnde ſi aliàs cōducat cũ effectu ad gloriam,quanuis mediatè tantum cōducat,vt contingit in prædictis donis,vt primo factis,erit effectus prædeſtinationis: cũ ergo prædicta dona procedant immediatè ex deſiderio glorię,& cōducant cum effectu ad gloriam,quanuis tantum mediatè,erunt effectus prædeſtinationis.

Ad 3 rationem reſpondemus negando antecedens, nēpe dona gratiæ,quæ habuit Adamus ante ſuum peccatum,nō fuiſſe effectũ ſuæ prædeſtinationis;quia re vera fuerunt etiam, prout in eo ſtatu facta cum electa,& facta fuerint ex deſiderio gloriæ Adami, & ad eam cũ effectu cōduxerint,quāuis remotè:& ad probationem,negamus omnes effectus prędeſtinationis Adami fuiſſe ex meritis Chriſti, id enim falſum eſt ſicut,& quòd Deus benedixerit Adamum omni benedictione inChriſto;quia benedictione illa,non benedixit illũ in Chriſto,ſeu ex meritis Chriſti;quia eam benedictionem habuit ante Chriſtum præfinitum,vel ſaltem ante merita Chriſti prauiſa, & in ſalutē noſtram ordinata,vt dicim.tract.de Incarnat.diſp.1.dif 27 vnde ad hoc quod beneficium Dei ſit effectus prędeſtinationis, non eſt neceſſarium,quòd ſit ex meritis Chriſti, & ſi de facto omnes effectus prædeſtinationis poſterorum,& etiam Adami poſt peccatum ipſius fuerint ex eis,ſed ſufficit quod conducat cum effectu ad adeptionem gloriæ,& quòd eligatur,& fiat ex deſiderio illius.

(§§)

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm opera bona prædeſtinati, ſint effectus prædeſtinationis?

DIfficultas procedit de operibus bonis ex auxilio gratiæ factis, & quę conducunt cum effectu, ſiue mediatè, ſiue immediatè ad adeptionem gloriæ eam merendo, vel alios effectus Prædeſtinationis etiam ad gloriam conducentis.

Supponimus ea opera bona prædeſtinati eſſe effectus prædeſtinationis, quoad influxum, in ea à Deo, & ab eius gratia prouenientē; quia vt ſic ſunt beneficia Dei cōducentia cum effectu ad gloriam prædeſtinati, & ex eius deſiderio collata.

Controuerſia tamen eſt, an ea opera quoad influxum, ſeu cooperationem prædeſtinati (qua ratione dicuntur opera illius) ſint effectus prædeſtinationis.

Henri. quodlib. 4. q. 19. & quodl. 8. q. 5. partem negatiuam tuetur, cui fauet Catheri. lib. 1. *de Prædeſtinat.* cap. *argumentantur* : ergo p. 43. probari autem videtur; quia cooperatio noſtra, vt ſic non eſt donū, ſeu beneficium Dei; quia vt ſic nō procedit à Deo, ſed à libero arbitrio: ergo non eſt effectus prædeſtinationis, patet conſequentia; quia prædeſtinatio nihil aliud habet pro effectib⁹, niſi beneficia Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicunque liberantur.

Suar. verò lib. 3. *de prædeſtinat.* c. 5. Aluar. lib. 5. diſp. 36. Ruiz. diſp. 32. ſect. 4. Heric. diſp. 30. c. 3. & communiter Theologi, partem affirmatiuam tradunt, & meritò; quia ex vna parte opera bona, vt noſtra, ſeu vt à nobis procedentia, ſunt beneficium Dei, vt potè etiam, vt noſtra procedentia ex auxilio gratiæ ipſius; quia eo inuitamur, ſeu inducimur ad conſentiendum, & cooperandum, & vt noſtra etiam conducunt cum effectu ad adeptionem gloriæ; quia vt noſtra, ſunt meritoria gloriæ, & aliquorum aliorum effectuū Prędeſtinationis, & ex altera parte ea opera, prout à nobis auxilio gratiæ præuentis procedentia, procedunt à Deo medio auxilio gratię, ex deſiderio noſtræ beatitudinis, & glorię; quia vt noſtræ ad eam cōducūt cum effectu: ergo opera noſtra bona ex auxilio gratiæ facta, etiā, vt noſtra ſunt effectus prædeſtinationis noſtræ.

Ad rationē ergo in oppoſitū, reſpōdemus negādo cooperationē noſtram, vt ſic non eſſe donum, & beneficium Dei, & ad probationem negamus cooperationē noſtrā, vt ſic nō procedere à Deo, quia

ſaltem procedit à Deo medio auxilio gratiæ, & collato ab ipſo ex deſiderio noſtræ beatitudinis, quòd ſufficit, vt dicatur donum Dei, & effectus noſtræ prædeſtinationis.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm vocatio ſit effectus Prædeſtinationis?

GAbriel in 1. diſtinct. 41. q. vltima art. 3. Bonauentura q. 1. artic. 1. Iabellus, & alij docent nullam vocationem eſſe effectum prædeſtinationis; quia vocatio eſt communis prædeſtinatis, & reprobis: *Multi enim ſunt vocati, pauci verò electi*: ergo nō eſt effectus prædeſtinationis, quæ eſt peculiaris prouidentia erga prædeſtinatos, ſed prouidentiæ vtriuſque communis.

Greg. verò in 1. d. 41. q. vltima art. 2. Vazq. diſp. 93. c. 1. Suarez lib. 3. c. 6. Ruiz diſp. 22. ſect. 2. Faſo. q. 23. ar. 2. dub. 3. Mœrat. diſp. 39 & communiter Theologi docent, & merito vocationem poſſe eſſe effectum prędeſtinationis, & ſæpè de facto eſſe, quòd tradunt Aug. lib. 1. ad Simplician. q. 2. & ſæpè alibi, & Proſp. ad obiectiones Vincētianas, reſp. 12. Fulg. lib. 1. ad Monimum cap. 9. Anſelm. in cap. 8. ad Romanos vbi ſignificat Paulus illis verbis: *Quos autem prædeſtinauit hos, & vocauit.*

Et ratione probatur; quia vocatio eſt beneficium peculiare Dei collatum prædeſtinato ex deſiderio glorię, & poteſt ad eam cū effectu conducere, & ſæpè cōducit, quāuis ſolū mediatè medijs ſcilicet operibus bonis ad quæ excitat, quibus prædeſtinatus diſponitur ad iuſtificationē, & quibus iuſtificationem acquiſitam conſeruat, & auget, & quibus meretur de cōdigno gloriam: ergo vocatio eſſe poteſt & ſæpè de facto eſt effectus predeſtinationis.

Ex quo in primis cōſtat (vt aduertunt commun. Theologi) nō omnem vocationem prędeſtinati, quamtunuis efficacē reſpectu conſenſus, & operis boni eſſe effectum prędeſtinationis, niſi ſit efficax reſpectu gloriæ, ſeu ad adeptionem illius cum effectu conducens, quanuis ſolum mediate, & indicat Paul. ad Rom. 8. illis verbis: *Quos autē prædeſtinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, hos & iuſtificauit, quos autem iuſtificat illos, & glorificauit.* Vbi Paulus ſupponere videtur vocationem collatam, ex prædeſtinatione tandem effectum beatitudinis habuiſſe.

Deinde conſtat (vt aduertunt Suar. Vazq. Ruiz. Faſo. & alij nō ſolum vocationē, quæ eſt dicto modo efficax in genere cauſæ, aut cau-

ſalitatis efficienter moralis reſpectu cōſenſus, & operis eſſe effectum prędeſtinationis; ſed etiam illam, quæ in eo genere eſt inefficax, ſi aliàs tanquam obiectū, ſeu cauſa obiectiua, aut aliter cōducat cum effectu ad adeptionē beatitudinis: conducit autem, tanquā obiectum quando ea vocatio proponitur, tanquam obiectum alia cōgrua vocatione, & ſic propoſita eſt incentiuum, aut ad gratitudinem, aut ad humilitatem, aut ad aliud bonum, quòd cū effectu cōducat ad beatitudinem. talis ergo vocatio, ſic efficax eſt effectus prædeſtinationis; & quia procedit ex deſiderio gloriæ prędeſtinati; & quia conducit cum effectu ad adeptionem illius.

Tandem conſtat (vt aduertunt prædicti auxilia, etiam externa medijs quibus vocamur, ſeu excitamur vocatione, quæ ſit effectus prædeſtinationis, eſſe etiam effectus prædeſtinationis, vt prædicatio, miraculum, oblatio obiecti excitantis ad bonum, vt funeris (vt indicat Aug. de bono perſeuerant. c. 14) quia ex vna parte media ea vocatione conducunt cum effectu ad gloriam, & præparantur à Deo, ex deſiderio gloriæ, & ex altera parte, ea auxilia externa ſe tenent moraliter ex parte prędeſtinati, quia medijs illis proximè illuminatur, & excitatur interius, ad differentiam meriti, & orationis Chriſti, & aliorum, quæ non ſe tenent ex parte prędeſtinati; quia non illuminant illum, ſeu excitant immediatè, & proximè, & ideò potius dicuntur cauſę prædeſtinationis noſtræ, quam effectus, vt dicem. diſp. 4. dif. 9.

Ad rationem autem aduerſariorum. Reſpondemus vocationem, quo ad entitatem phyſicam, imò etiam quo ad reſpectum cauſalitatis in ordine ad conſenſum eſſe communem prædeſtinatis, & reprobis; quo ad reſpectum verò cauſalitatis in ordine ad adeptionem gloriæ eſſe propriam prædeſtinati, & ideò eam, quæ ſic fuerit efficax eſſe effectum prædeſtinationis in illo: reliquas verò vocationes, quæ non ſunt ſic efficaces, tâm in prædeſtinatis, quàm in reprobis, non eſſe effectus prædeſtinationis; ſed prouidentiæ vtriuſque communis: non enim omnia dona gratiæ, quæ ſunt in prædeſtinatis ſunt effectus prædeſtinationis, ſicut nec omnia quanuis mala, quæ ſunt in reprobis ſunt effectus reprobationis.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm omnia bona ordinis naturalis, ſint effectus Prædeſtinationis?

CAietan.3.part.q.1.art.3.docet nullum bonum ordinis naturalis eſſe effectum prædeſtinationis; quia vt conſtat ex Auguſtino de Prædeſtination. Sanctor. cap.10.prædeſtinatio eſt, *Bonorum gratiæ præparatio*, bona autem naturalia ſunt diſtincta à bonis gratię: ergo non præparantur, nec efficiuntur prędeſtinatione: & id ſignificare videtur Aug. Epiſ.90.& 95.& 103.dum ad confutandum Pelagiũ diſtinguit donum gratiæ, & prædeſtinationis à dono creationis, ſupponit ergo bona naturalia, ſeu creationis non pertinere ad gratiam & prædeſtinationem.

Sua. lib.3.c.7.Rui.diſp.24.docent omnia bona naturalia, ſeu creationis, & ſubſtantiam hominis, & eius potentias, & bonam complexionem, quæ aliquo modo conducunt ad vitam æternam, eſſe effectus prędeſtinationis: quòd videtur ſignificare Paul. ad Roma. 8. illis verbis: *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonũ ijs, qui ſecundum propoſitum vocati ſunt ſancti*: & ratione videtur probari; quia illa cõducunt ad adeptionẽ gloriæ, & cõferũtur à Deo, ex deſiderio illius: ergo ſunt effectus prædeſtinationis.

Vazq. vero diſp.94.c.4. Mœrat. diſp.39. Faſo. ar.2. dub.5. docent & merito quædam bona naturalia, quamuis cum effectu conducentia ad adeptionem glorię, non eſſe effectus prædeſtinationis, verbi gratia, ſubſtantiam hominis, eius naturales potentias, bonam complexionem naturalem, & bonam ingenij indolem; quædam verò alia, quæ cũ effectu cõducunt ad adeptionem gloriæ eſſe effectus prædeſtinationis, vt varias circunſtantias huius vitæ, v.g naſci tali tempore, aut tali loco, & educari cum his circunſtantijs, & tali tempore mori, & ſimilia.

Prior pars probatur, & in primis ſubſtantiam hominis, non eſſe effectum prædeſtinationis; quia in Deo prius fuit decretũ producendi prædeſtinatum, ſeu concurrendi ad productionem illius, quàm decretum, & pręparatio beneficiorum, quibus perducendus eſt in gloriã: ergo ſubſtãtia hominis, & eius productio, nõ eſt effectus decreti prędeſtinationis; ſed alterius prioris decreti: cõſequẽtia patet antecedens autem probatur; quia deſiderium ſimplex quo Deus deſiderat homini gloriã, ex quo, tãquã ex priore, & quaſi intẽtione oritur

prędeſtinatio, non eſt ante decretũ producēdi hominem, ſed vel eſt poſt illud, ſi Deus decreuit producere hominem ex ſolo ſimplici deſiderio, quo deſiderauit ab eo laudari, & glorificari, vel ad ſummum deſiderium illud gloriæ eſt ſimul cũ decreto producendi, ſi etiam ex deſiderio ſimplici gloriæ, illius eũ decreuit producere, vt patet; prędeſtinatio autē eſt poſterior, & oritur ex deſiderio: ergo etiam eſt poſterior decreto producendi hominem, & ex eo oritur.

Quòd ſi productio prædeſtinati, non eſt effectus prædeſtinationis, nec prædeſtinatum naſci ex talibus parentibus, erit effectus prædeſtinationis; quia prædeſtinatum naſci, ſeu produci ab eis, non diſtinguitur à productione ipſius prædeſtinati, qua parentes illum producunt, & Deus non aliter decernit producere prædeſtinatum, quã decernendo concurrere cum ſuis parentibus ad eam productionē ſingularem, qua de facto producitur ab ipſis, & ſi ſubſtantia, ſeu natura prædeſtinati, non eſt effectus prædeſtinationis, nec eius potentię naturales, nec eius bona complexio, nec bona ingenij indoles ad virtutem apta, erunt effectus prędeſtinationis; quia hæc independenter à predeſtinatione, & prius quam ſit prædeſtinatio decernuntur fieri conſequenter ad decretum, quo decreta eſt fieri ſubſtãtia predeſtinati; quia ad hanc in indiuiduo, naturali exigentia, & neceſsitate ſequuntur, imò fiunt phyſicè ab ipſa, & à Deo concurrentecu m ipſa.

Et confirmatur primo, eadem prior pars; quia id ſolum eſt effectus, & gratia prædeſtinationis, quòd eſt donum diſtinctum à dono creationis, & præter eius exigentiam, vt conſtat ex Aug. qui docet prædeſtinationem eſſe preparationem gratię, nomine autem gratiæ contra Pelagium intellexit donum diſtinctum à dono creationis, & ipſi ſuper additum, vt conſtat ex Epiſtol 90. & 95. ergo natura hominis, & cætera omnia, quæ ad ipſam, naturali exigentia, aut antecedunt, qualis eſt eius productio, aut ſequuntur, quales ſunt potētiæ naturales, & naturalis complexio, & bona ingenij indoles, non debēt inter effectus prædeſtinationis connumerari.

Et confirmatur ſecundò; quia id tantum eſt de facto effectus prædeſtinationis in nobis poſteris Adæ, quòd nobis confertur ex meritis Chriſti, iuxta illud Pauli ad Epheſios 1. *Elegit nos in ipſo*, id eſt, ex meritis Chriſti; ſed donum creationis, non fit ex meritis Chriſti, quia Chriſtus non meruit, quòd conderetur homo; ſed quòd ſemel conditus, & lapſus repararetur: ergo productio ſubſtantiæ prædeſtinati, & eorum quæ naturaliter exigit, non debet inter effectus prædeſtinationis connumerari, & quanuis fuerint ali-

qui

qui homines, qui orationibus fidelium, & ex meritis Chriſti fuerint geniti, & optima indole fuerint præditi iuxta exigentiam ſuæ naturæ, ex eo tamen eorum generatio non debet inter effectus prædeſtinationis ipſorum connumerari ob rationem prædictam; quia, ſcilicet generatio eorum fuit prius decreta, quam præparatio eorum beneficiorum quibus ſaluandi ſunt. Quod autē de bona cōplexione, & de bona ingenij indole dictum eſt, non tollit, quod ſi maior aliqua cōferatur à Deo, quā ipſa ſubſtantia genita exigat (quod difficile creditu eſt à Deo fieri de facto) poſsit eſſe effectus prædeſtinationis.

Poſterior pars noſtræ ſententiæ, nempè varias circunſtantias huius vitæ, quæ de facto quoquomodo conducunt ad adeptionem gloriç, eſſe effectum prædeſtinationis, v.g. Puerum, qui ſtatim poſt partum moriturus eſt naſci tali loco, aut tali tempore, vt baptizari poſſit; & ita benè educari, vt ſit illi occaſio bẹnè viuendi, & iuſtum præmatura morte rapi, qui ſi viuere excidere à gratia eam ampliùs nō recuperaturus: hęc ergo poſterior pars probatur; quia omnia prædicta, vt ſupponimus, conducunt cum effectu ad gloriam, & decernuntur fieri ex deſiderio gloriç, quaſi ex intētione finis: quia ad ſic decerni nihil obſtat: & alias ſunt dona ſupperaddita dono creationis, & conſequenter ex meritis Chriſti: ergo ſunt effectus prædeſtinationis.

Et ob eamdem rationem, non ſolùm dicta dona naturalia; ſed etiam plura bona temporalia, v.g. diuitię, paupertas, pax temporalis, honor, & ignominia, & plura alia etiam ſunt effectus prædeſtinationis, vt aduertit Bannez ar. 2. quia ſcilicet, non debentur ex dono creationis, & conducunt cum effectu ad adeptionem gloriç, & procedunt ex deſiderio gloriç; quia ad id nihil obſtat: & quia eſt tale, abſque dubio procedit ex meritis Chriſti.

Addimus, vt aduertunt Vaz. Mœratius, Ruicius, & Faſolus opera moraliter bona poſſe eſſe effectus prædeſtinationis, & ſæpè de facto eſſe; quia ex vna parte poſſunt cum effectu conducere ad adeptionem gloriç, & ſæpè de facto conducunt, vel tamquam diſpoſitio ad iuſtificationē (quanuis tantum remota) impetrans à Deo vlteriora auxilia gratiæ, quibus prædeſtinatus eliciat opera immediatè diſponentia ad iuſtificationem; quia opera moraliter bona vtpote obſequia Deo grata, & placentia, poſſunt dicta auxilia à Deo impetrare, & ſæpè de facto impetrant: imò aliqua opera quibus à Deo promiſſa eſt miſericordia, id habent infallibiliter, v.g. eleemoſyna, & iniuriarum remiſsio, & poſſunt conducere, & ſæpè de facto conducũt tamquam merita de condigno vitæ æternæ, ſi fiant à iuſto, vt ſignificat Tridentinum ſeſsione 6. cap. 16. & ex altera parte ſunt ſuperaddita

dita dono creationis; quia vocatio ad ea opera, nõ eſt debita naturę & ſunt ex meritis Chriſti, vt pote Deo grata, & cũ effectu cõducẽtia ad adeptionem gloriæ, quæ latè docet Vazq. diſp. 91. c. 17. & nos Deo dante dicem. tract. de gratia.

Ad fundamentũ ergo prim. ſent. quo contenditur nullum bonũ naturale eſſe effectum prædeſtinationis. Reſpõdemus cõcedẽdo, id tãtum eſſe effectũ prędeſtinationis in nobis, quòd nobis eſt gratia, & ſuper additum creationi noſtræ, negamus tamen naturalia, imò, & tẽporalia, quæ nos inter effectus prædeſtinationis connumerauimus, non eſſe gratiã, & donum ſuperadditũ creationi, & ex meritis Chriſti, quãuis ſint naturalia, & temporalia, vt vidimus. Patres enim nõ diſtinxerunt inter dona naturalia, & ſupernaturalia, vt ſolum ſupernaturalia appellarent gratiam ex meritis Chriſti; ſed omne id gratiã Chriſti appellarũt, quòd eſt ſuperadditum, ſeu nõ debitũ dono creationis, & ad rectè viuendum conducit.

Et ad prius fundamentũ ſecund. ſenten. deſumptum ex Paulo Reſpondemus quod etiam ſi omnia cooperentur in bonum prædeſtinatis, non tamen omnia ſunt effectus prędeſtinationis eorum (quia etiam peccatum eis cooperatur in bonum, cũ ex eo cautiores, & humiliores reſurgant, & tamẽ non eſt effectus prædeſtinationis) niſi ſolum ea, quæ procedunt à Deo, & ex deſiderio gloriæ quaſi ex intentione, qualia ſunt bona ſuperaddita dono creationis.

Ad poſterius ex ratione deſumptum, reſpondemus negando, omnia dona, quæ cõducunt ad gloriam eſſe effectum prædeſtinationis, niſi ſint ſuperaddita dono creationis; quia ſolum hæc fiunt decreto, quaſi electionis orto ex deſiderio gloriæ, quaſi ex intentione; ſubſtãtia verò hominis, & ea quæ naturaliter exigit fiunt decreto, non quaſi electionis orto ex deſiderio gloriæ, quaſi intentionis; ſed fiunt decreto, quaſi intentionis finis *cui*, antecedente ad deſiderium gloriæ, vel ad ſummum coniũcto, aut eodem cum deſiderio glorię, vt finis cuius gratia reſpectu talis finis *cui*, iuxta ea quæ dixim. diſp. 1. dif. 5. & diſp. 2. dif. 2.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm permiſsio peccati, ſit effectus prædeſtinationis?

SVpponimus, vt certũ peccatũ, vt peccatum formaliter, ſeu quoad malitiam, & culpam non eſſe effectum prędeſtinationis; quia peccatum, vt ſic non eſt effectus diuini decreti (in quo prædeſtinatio cõ-

ſiſtit

ſiſtit) vt ex ſe patet conſtat, & ex Trident. ſeſs. 6. can. 7. nihilominus peccatum formaliter, vt ſic poteſt eſſe obiectum, ſeu materia, circa quam prædeſtinationis; quia circa peccatum, vt ſic iam factum verſari poteſt diuina prouidentia, illud iam factum ordinādo ad pœnitētiam prædeſtinati, & ad alia, quæ cum effectu cōducant ad adeptionem gloriæ, & ex deſiderio gloriæ.

Hoc ergo ſuppoſito diffic eſt, an permiſio peccati formaliter, ſeu quoad malitiam, vt eſt formaliter permiſio peccati, ſit effectus prędeſtinatis: permiſio autem peccati eſt, præcipuè negatio auxilij efficacis, quo ſi eſſet impediretur peccatum, & etiam prędrequirit collationem auxilij ſufficientis; quia abſque eo non peccatur.

Bañ. q. 23. ar. 2. & 3. Faſo. ar. 2. dub. 4. Suar. lib. 3. c. 8. Gonza. diſp. 71. ſect. 5. & Ruiz. diſp. 23. ſect. 1. docent permiſionē peccati, non eſſe effectum prædeſtinationis eo modo, quo negatio poteſt eſſe effect⁹ diuini decreti, probari autem poteſt; quia permiſio peccati eſt vtilis ad gloriam, & de facto ſæpè conducit cū effectu ad gloriam, & eſt volita & electa, ex deſiderio gloriæ: ergo eſt effectus prædeſtinationis, antecedens quoad priorem partem, nempè quod cōducat cum effectu ad gloriam, quanuis tātum remote, aut quia eſt occaſio ad pœnitentiam, & humilitatem, & ad cautionem non peccandi in futurū: & quoad poſteriorem partem, nempè quod ſit volita ex deſiderio glorię, probatur; quia in primis eſt volita à Deo, & aliàs cum effectu conducit ad adeptionem gloriæ media pœnitentia, & media humilitate, & media cautione in futurum: ergo poteſt eſſe volita ex deſiderio glorię.

Vazq. verò diſp. 93. c. 3. Arrub. diſp. 82 Becca. tract. 1. c. 14. q. 3. Merat. diſp. 39. Heri. diſp. 30. & Alar. n. 42. diſp. 4. c. 5. docēt permiſionē peccati, quanuis cum effectu conducat ad adeptionē gloriæ, nequit tamē eſſe volita, vt vtilis ad gloriam, ſeu eſſe electa, ex deſiderio gloriæ: ergo nequit eſſe effectus prædeſtinationis, conſequentia patet; quia ad rationem effectus prędeſtinationis requiritur, quòd procedat ex deſiderio glorię, & cōſequēter, quòd ſit electa, vt vtilis ad gloriā, antecedēs autem, nempè quoad permiſio peccati, nequeat eſſe electa, ex deſiderio gloriæ, ſeu vt formaliter vtilis ad gloriā, qualiter eligeretur, ſi eligeretur ex deſiderio gloriæ; quia quod eligitur ex deſiderio alicui⁹ verè eligitur, vt formaliter vtile ad illud: probatur; quia in primis nequit eſſe volita, ſeu electa immediatè ex deſiderio glorię; quia nō eſt immediatè vtilis ad gloriā, media autē nequeūt ex deſiderio finis eligi, niſi eo modo, quo ſūt vtilia ad illū: deinde nequit eſſe volita, ſeu electa mediatè ex deſiderio gloriæ, nēpè ex deſiderio alicui⁹ medij intermedij, propinqui⁹ vtilis ad gloriā, quā ipſa permiſio;

quia

quia ſi ex deſiderio alicuius, maximè ex deſiderio, aut pœnitentiæ, aut humilitatis, aut cautionis in futurū ad quas permiſsio ipſa propinquius eſt vtilis, & cōducit, & medijs illis ad gloriam; ſed permiſſio peccati nequit eſſe volita, ſeu electa, vt formaliter vtilis ad eas, ſeu ex deſiderio earum, & in primis non ex deſiderio pœnitētiæ, nec cautionis in futurum; quia permiſsio non eſt vtilis immediatè, ſeu conducens ad has duas; ſed tantùm medio peccato, quod ad quamlibet earum debet præſupponi, ſeu quoad quamlibet earum eſt neceſſarium præſuppoſitiue; permiſsio autem peccati nequit eſſe volita, ſeu electa à Deo ex deſiderio peccati quoad malitiā, ſeu vt formaliter vtilis ad peccatum; quia peccatum vt peccatum formaliter nequit à Deo deſiderari, nec ei poteſt placere: oculi enim Domini ita mundi ſunt, vt ad peccatum reſpicere non poſsit: ergo permiſsio peccati nequit eligi ex earum deſiderio, ſeu vt eſt formaliter vtilis ad illas, alias eligeretur ex deſiderio peccati; quia nullum medium eligitur ex deſiderio alicuius ad quod remotè, ſeu mediatè eſt vtile, niſi mediatè, & remotè, & quatenùs formaliter eligitur ex deſiderio eius ad quod prius eſt vtile, & conducit medio quo conducit ad illud. Deinde permiſsio peccati non poteſt naturaliter, ſeu lege ordinaria eſſe volita ex deſiderio humilitatis ob eamdem rationē; quia ſcilicet, permiſsio peccati lege ordinaria, & naturaliter non conducit ad humilitatem, niſi medio peccato, ſeu euētu peccati; quia permiſsio peccati nequit deſeruire ad humilitatem, niſi priùs cognoſcatur; nequit autem permiſsio naturaliter cognoſci, niſi peccatum permiſſum fiat, ſeu eueniat; quia quouſque peccatum fiat, nullus poteſt naturaliter, ſeu abſque reuelatione cognoſcere ſibi peccatum permitti, ſeu ſibi negari gratiam efficacem, qua impediretur peccatum: ergo Deus nequit velle permiſsionem peccati, vt formaliter vtilem ad humilitatem, ex deſiderio humilitatis, ex peccato nobis occaſionatæ, niſi etiam velit peccatum, quod eſt medium inter permiſsionem peccati ſecundùm ſe, & inter ipſam permiſsionem vt cognitam, qualiter naturaliter, ſeu lege ordinaria conducit ad humilitatem: permiſsio ergo peccati nequit à Deo eligi ex deſiderio gloriæ prædeſtinati, & conſequenter nec poteſt eſſe effectus prędeſtinationis.

Quando ergo Patres dicunt Deum permittere nos labi in peccatum, vt diſcamus humilitatem, aut patientiam, aut quid ſimile, illa particula, *vt*, non denotat finem, ſed euentum; quia loquūtur vulgari modo (quo etiam ſcriptura ſolet vti) quo denotant illud bonū euenire, aut eueniſſe ex peccato tamquam ex occaſione, non quia ſentiant illud fuiſſe finem intētum à Deo ex peccato, aut ex permiſ-

ſione

ſione peccati: vnde ſenſus dictę loqutionis eorum eſt ex peccato à Deo in nobis permiſſo nos occaſionari ad humilitatem, aut ad patientiam ad aliud ſimile, non verò Deum ex permiſsione illius intẽdiſſe noſtram humilitatem, aut patientiam, aut aliud ſimile.

Ad rationem ergo aduerſariorum reſpondemus, concedendo permiſsionem peccati (imò peccatum ipſum) ſæpè conducere cum effectu ad adeptionem glorię: negamus tamen à Deo nobis deſiderari, & appeti ex deſiderio gloriæ; quia ſaltem lege ordinaria nequit ex deſiderio glorię appeti, niſi mediatè ex deſiderio, videlicet, peccati ad quod permiſsio immediatè conducit, quod Deo repugnat.

Nihilominus quanuis permiſsio peccati naturaliter, & abſque miraculo nequeat eſſe effectus prædeſtinationis; ſupernaturaliter tamen, & miraculosè poteſt eſſe effectus prędeſtinationis, vt aduertũt Herice, & Alarcon; quia, ſcilicet, prædeſtinatus poteſt diuina reuelatione fieri conſcius permiſsionis peccati futuri, ſeu negationis auxilij efficacis abſque actuali exiſtentia ipſius peccati; permiſsio autẽ ſic cognita, non deſeruiente ad id exiſtentia peccati, poteſt conducere prædeſtinato ad ſuam humilitatem, ſeu ad recognoſcendam ſuam fragilitatem: ergo tunc poteſt ex deſiderio glorię oriri abſque eo, quod Deus malitiam deſideret, & in ea complaceat; quia tunc permiſsio peccati cognita per reuelationem conducit ad humilitatem, & conſequenter ad gloriam abſque eo, quod peccatum ad id conducat.

Sed quanuis peccatum formaliter, ſeu quoad malitiam nequeat eſſe effectus prædeſtinationis: poteſt tamen eſſe quod actum ipſum phyſicum peccati prout eſt conuerſus Dei, ſeu prout eſt à Deo, vt aduertunt quidam recentiores (quibus aduerſatur Alarcon) quia concurſus ille Dei eſt effectus diuini decreti, & poteſt conducere: imò aliquando conducit cum effectu ipſi prædeſtinato peccanti ad adeptionem glorię; quia eo concurſu diuino poteſt ille qui peccat excitari, & aliquãdo excitatur ad actus bonos, & meritorios, etiam de condigno vitæ æternę, quando fiunt in ſtatu gratię, nempè ad actus fidei, quo credit Deum concurrere ad omnia entia realia, & ad actus charitatis erga Deum; quia nobiſcum concurrit etiam ad actus quibus oſtenditur, & ad alios: & quando conducit prædeſtinato ad adeptionem gloriæ, procedit ex deſiderio illius; quia nihil obſtat vt ex eo deſiderio procedat. ſi ergo conducit ad gloriam, & decernitur ex deſiderio glorię, negãdum nõ eſt eſſe ex meritis Chriſti, quod quanuis non ſit neceſſarium quaſi eſſentialiter, vt aliquid ſit effectus prædeſtinationis, de facto tamen omnes effectus prædeſtinatio-

natio-

nationis poſterorum Adami,& etiam effectus ipſius collati,poſt ſuũ lapſum ab ſtatu innocentiæ, ſunt ex meritis Chriſti.

DISPVTATIO QVARTA.

De cauſis prædeſtinationis.

DIFFICVLTAS I.

Quomodo poſsit aſsignari cauſa prædeſtinationis ex parte Prædeſtinati?

NOn quærimus in hac diffic. an de facto detur cauſa prædeſtinationis ex parte prædeſtinati; quia de hoc poſtea, ſed an poſsit eſſe,& aſsignari. ſupponimus prædeſtinationẽ poſſe dupliciter ſumi: primo pro actu ipſo prædeſtinandi exiſtente in Deo: ſecundò pro effectibus quos efficit in Prædeſtinato.

Hoc ergo ſuppoſito conueniunt DD. effectuũ prædeſtinationis poſſe eſſe,& aſsignari cauſam, etiam quæ verè & propriè ſit cauſa: quia effectibus, vtpote creaturis, nõ repugnat habere cauſam ſui: diffic. ergo ſolum eſt de actu, ſeu decreto diuino prædeſtinandi.

Circa hanc diffic. certum eſt, actus, ſeu decreti diuini, quo Deus formaliter prædeſtinat, nullam poſſe eſſe veram,& propriam cauſam realiter influentem in illum; quia illius nulla poteſt eſſe cauſa efficiens, nec formalis intrinſeca, nec materialis, vt patet, nec poſſe eſſe causã realem propriè finalem; quia cauſa finalis, non exercet ſuam cauſalitatem realem, niſi realiter mouẽdo per deſiderium ſui ad amorem mediorum, in Deo autem deſiderium finis, nequit re ipſa mouere ad amorem mediorum; quia re ipſa deſiderium finis,& amor mediorũ in Deo, non ſunt duo, ſed vnus tantum,& indiuiſibilis actus, vt dicimus tract. de beatit diſp. 1. dif 6.

Eſt ergo diffic an ſit & poſsit aſsignari aliqua ratio mouẽs, aut finalis pura abſq; reali cauſalitate, aut moralis, inducẽs, aut obiectiuè mouẽs diuinam voluntatem ad actum diuinum prædeſtinationis.

Supponimus in actu prædeſtinationis, ſicut in quocunq; alio decreto diuino eſſe duo, nempè ipſam eſſentiam diuinam, quæ eſt Deo decretum abſolutum,& ipſi neceſſario cõueniens,& terminationẽ, ſeu accõmodationem, qua ad modum efficiẽtis (& ideò abſq; additione aliqua reali) decretum illud efficax in ſe abſolutum fuit pro libertate Dei accõmodatum, vt eſſet decretum efficax obiecti prædeſtinationis ratione cui⁹ accõmodationis dicitur,& eſt act⁹ prædeſtinationis.

Hoc ſuppoſito conueniunt DD. ex parte noſtra nullã poſſe eſſe ratio-

tionē motiuam(nec finalē adhuc puram abſq; cauſalitate reali, nec moralem inducētem,nec extrinſecè motiuam,qualiter nos mouēt vtilitas medij ad ipſum mediū,& bonitas finis ad volitionē illi⁹) ob quam Deus habeat actum,ſeu decretū prędeſtinationis,quoad ſuam ſubſtantiam,ſeu actum ſumptum pro eſſentia diuina, ſeu ſumptum, prout eſt actus volitionis abſolutus , & Deo neceſſario cōueniens; quia Deus non dicitur habere eſſentiam diuinā;quia creatura id me reatur,nec quia in creatura ſit aliquod aliud motiuum.

Punctum ergo dificultatis in eo eſt,an actus diuini,prout accōmo dati ad obiectū prędeſtinationis,ideſt,actusprædeſtinationis,quoad terminationem,ſeu accommodationem,qua volitio Dei realiter ab ſoluta accōmodatur ad obiectum prędeſtinationis,ratione cuius eſt &dicitur prædeſtinatio,poſsit ex parte noſtra aſsignari motiuum ali quod,ſiue per modum finis noſtri puri,ſiue per modum meriti, ſeu cauſæ moralis,ſiue per modum motiui extrinſeci.

Circa hanc dificultatem Alexan.1.par.q.23.Memb.3. Albert. q 79.Memb.1.art.1.Henr.Quodlibet.4.q.19.Scot.in 1.diſtin. 44. q.vltima,Gab.diſt.14.q.1.art.2.& Vazq.diſp.91.& 94 c.1.docent ex parte noſtra nullum eſſe motiuum ex dictis actus prędeſtinatio-nis;ſed tantum effectuum ipſius prædeſtinationis(quòd docere vide tur S.Th.ar.5.)quia actus prædeſtinationis eſt increatus, & indiſtin ctus à Deo,nullum autem poteſt eſſe motiuum,ob quod Deus dica-tur eſſe.

Mag.verò in d.41.Suar.lib.2.*de prædeſtinat*.c.22. Leſius *de præde-ſtin*.ſect.1.& Ruiz.diſp.3 ſect. 3. docent poſſe ex parte prædeſtinati eſſe,&aſsignari motiuum aliquod ex dictis ipſius actusprædeſtinatio nis,quoad terminationem,ſeu accommodationem ad ſuum obiec-tum,quamuis non poſsit,quoad ſubſtantiam ipſius actus(& ſolū hoc poſterius negat S Th art.5.vbi ad 3.indicat illud prius) & merito; quia Deus confert gloriam(quæ eſt vnus effectus prædeſtinationis) ob merita pręuiſa,& etiam ob merita præuiſa ſæpè confert vlterio ra auxilia,& perſeuerantiam : ergo vnus effectus prædeſtinationis poteſt aſsignari cauſa , vel quaſi cauſa moralis inducens moraliter Deum ad decretum alterius effectus prædeſtinationis,conſequen-tia patet ; quia meritum , vtpotè cauſa moralis præmij, non aliter eſt cauſa præmij,quam mediante voluntate,eam inducendo ad de-cernendum premium Et rurſus Deus ob glorificationem ſui , vt fi-nem ſui faciēdam à nobis confert omnes effectus prædeſtinationis, tāquam media ad eam glorificationē,vt dicem diſ.2.& ſæpe alibi, & ob beatitudinē prædeſtinati,vt finē ipſius prædeſtinati cōfert ei me rita,vt media ad eam beatitudinem: & ob merita,vt finem confert,

vocationem vt medium: ergo prædicti fines prius noſtro modo cõcipiendi voliti à Deo, ſunt ipſi Deo rationes finales ipſius actus prędeſtinationis, prout accommodati ad ipſa obiecta patet conſequentia, quia finis non aliter eſt cauſa vel quaſi cauſa medij, niſi quia finaliter inducit voluntatem ad volitionem, ſeu decretum talis medij, & tandem Deus omnes dictos fines, & media confert, & efficit motus obiectiuè extrinſecè ab ipſorum bonitatibus: ita tamē cauſa moralis, & ratio finalis, & motiuum extrinſecum poteſt aſsignari quaſi cauſa decreti, ſeu actus prædeſtinationis, vt nequeat eſſe quaſi cauſa illius quoad ſubſtantiam, vt iam diximus, quia vt ſic eſt increatus; ſed quoad terminationem, ſeu accommodationem ad ſuum obiectum, quæ non eſt quid increatum; ſed ad ſummum extrinſeca quædam denominatio proueniens actui ex libertate Dei (ex quo conſtat ad rationem aduerſariorum) cauſa enim vel quaſi cauſa moralis, & finis, & motiuum extrinſecum; inducunt voluntatem diuinam, vt ſuum decretum abſolutum accommodet ad obiectum creatum.

Quando ergo inquirimus an prædeſtinationis detur cauſa aliqua ex parte noſtra, non tantum inquiritur an effectuum prædeſtinationis detur cauſa; ſed etiam an detur ipſius actus prædeſtinationis quoad terminationem, quæ duo ſunt formaliter diuerſa: quia tamen quod eſt motiuum effectuum prædeſtinationis, non alio modo eſt cauſa eorum, niſi quia prius inclinat voluntatem diuinam, vt decernat efficere tales effectus & è contra, quia quod eſt quaſi cauſa inclinans voluntatem diuinam ad decernendum effectus prædeſtinationis, eſt mediatè quaſi cauſa effectuum prędeſtinationis: ideò in idem incidit quærere an ex parte noſtra detur cauſa motiua, ſeu non phiſica actus prædeſtinationis, & an detur effectuum prædeſtinationis. Vnde quãdo quærimus an ex parte noſtra detur cauſa motiua prædeſtinationis vtrũque, poteſt intelligi tam, videlicet, actus prędeſtinationis, vt terminatus ad effectum, quàm effectus ipſe ad quem terminatur.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm ex parte prædeſtinati detur cauſa phyſica prædeſtinationis quoad effectus ipſius.

SVpponimus, cauſam eſſe duplicem, vnam phyſicam, alteram moralem; phyſica dicitur illa, quæ per ſe ipſam, & per realem influxum influit immediatè in effectum: moralis verò dicitur, quæ imme-

mediatè,& per ſe ipſam non influit in effectum,ſed tantum inducẽdo,& quaſi ſolicitando cauſam phyſicam ad agendum (in quo cauſa finalis,& cauſa extrinſecè motiua conueniunt cum cauſa morali) cauſa enim moralis, ſupponit cauſam phyſicam agentem per intellectum,& voluntatem,vnde in præſentiarum cauſa moralis,non ſumitur pro cauſa liberè operante,prout diſtinguitur à cauſa neceſſario operante;quia etiam phyſica poteſt liberè operari,v.g.volũtas, ſed prout diſtinguitur à cauſa phyſica.

Hoc ergo ſuppoſito certum eſt,Deum eſſe cauſam efficientem phyſicam,& principalem omnium effectum prædeſtinationis; quia ipſe eſt principalis auctor gratiæ, & gloriæ (ſub quibus omnes effectus prædeſtinationis comprehenduntur) iuxta illud Pſa.83.*Gratiam,& gloriam dabit dominus*,&etiam eſſe finem *cui* omnium eorũ; quia vniuerſa omnia: *Propter ſe ipſum operatus eſt Dominus*, Prouerb.16.præſertim prędeſtinatos,& effectus prædeſtinationis,quos ipſis prædeſtinatis confert,vt ab ipſis perpetuo laudetur,& glorificetur,& ipſum non eſſe cauſam materialem, nec formalem phyſicam effectuum prædeſtinationis,vt ex ſe patet.

Eſt ergo difficultas,an ex parte prædeſtinati detur aliqua phyſica effectuum prędeſtinationis.

Circa quam difficultatem eſt primo certum, nullam ex parte prædeſtinati., nec ex parte alterius dari cauſam phyſicam formalem effectuum prædeſtinationis; quia effectus prædeſtinationis ſunt formę quędam accidentales,ſiue ſint actus, ſiue habitus, qui nulla alia forma phyſicè intrinſecè conſtant; imò nec phyſicè informantur.

Secundò certum eſt ex parte prędeſtinati dari cauſam phyſicam materialem extrinſecam omnium effectuum prædeſtinationis (ſaltem eorum ad quos alij moraliter reducuntur,) quia omnes,vt pote formæ accidentales in ipſo fiunt,& ex potentia ipſius educuntur,& in ipſo recipiuntur;quia tamen nullus eorum eſt debitus ipſi prędeſtinato,vt ſubiecto,ideò cauſalitas hæc materialis nõ tollit quin omnino liberaliter poſsit haberi à Deo prædeſtinatio, quoad omnes ſuos effectus.

Tertiò certum eſt ex parte prædeſtinati dari cauſam efficientem phyſicam fere omnium effectuum prædeſtinationis; quia prædeſtinatus eſt cauſa efficiens omnium eorum effectuum, qui conſiſtunt in actibus vitalibus, etiam primæ inſpirationis, ſeu cogitationis: non verò eorum paucorum, qui conſiſtunt in habitibus infuſsis; quia ad eorum infuſsionem, non concurrimus efficienter phyſicè;quia tamen nullus eorum ad quos concurrimus

efficienter phyſicè, eſt debitus prædeſtinato, vt efficienti, ideò etiā cauſalitas hęc non tollit quin prædeſtinatio habeatur omnino liberaliter à Deo.

Quartò certum eſt ex parte prædeſtinati dari finem, ſeu rationem finalem omniū effectuum prędeſtinationis, excepta gloria prædeſtinati: & hanc rationem finalem ex parte prædeſtinati eſſe beatitudinem, ſeu gloriam ipſius; quia ad eā vt ad finem prædeſtinati omnes reliqui, & præuij effectus ordinantur: imò comparando omnes effectus prædeſtinationis inter ſe, vnus eſt propter alium, tanquā propter finem, vel intermedium; v.g. vocatio propter cooperationē, & cooperatio propter iuſtificationem, & vltimum ipſius prędeſtinati, v.g. iuſtificatio propter beatitudinem.

Supereſt tamen controuerſia, an ex parte prædeſtinati detur finis (ſaltem purus abſq; cauſalitate reali) omnium effectuum prædeſtinationis: & antecedenter an detur finis totius actus prædeſtinationis, quoad terminationem; quia finis non cauſat, nec quaſi cauſat; niſi medio decreto voluntatis, ob quod tract. de beatitud. diſp. 1. dif. 3. diximus, finem non eſſe cauſam phyſicam, ſed intentionalem, ſeu animalem.

Duran. in 1. d. 41. q. 2. quanuis admittat totius prædeſtinationis, ſiue quoad actum, ſiue quoad effectus nullam dari cauſam meritoriam, nec diſpoſitiuam ex parte prædeſtinati, exiſtimat tamen dari finem totius prædeſtinationis, nempè gloriam ad quam eſt electus, ita vt verū ſit, ideò Petrus prędeſtinatur; quia electus eſt ad gloriam; fundamentum illius eſt; quia exiſtimat gloriam prædeſtinati, nō eſſe effectum prædeſtinationis, ſed ſola alia media quibus prædeſtinatus perducitur in gloriam; quia prouidentia cuius pars eſt prædeſtinatio non eſt de fine, ſed de medijs, omnia autem illa media ordinātur à Deo in gloriam, vt in finem prædiſtati: ergo gloria prædeſtinati eſt finis totius prędeſtinationis.

Vazq. verò diſp. 91. cap. 3. Suarez lib. 2. cap. 3. Ruyzius diſput. 26. & communiter Theologi docent ex parte prædeſtinati non dari finem totius prædeſtinationis, ſeu prout terminatur ad omnes effectus prædeſtinationis, & meritò, quia ſi aliquis eſſet finis ipſi prædeſtinato totius prædeſtinationis, maximè beatitudo, ſeu gloria ipſius, hic autem eſſe nequit; quia vt diximus diſput. 3. difficult. 1. & tradunt Auguſtinus, & Fulg. gloria prædeſtinati eſt vnus ex effectibus prædeſtinationis: ergo nequit eſſe finis totius prædeſtinationis, ſeu omnium effectuum prædeſtinationis; quia nequit eſſe finis ſui. Falſum autem eſt quod prouidentia, preſertim; qua vnus prouidet alteri (vt fit prædeſtinatione) nequeat eſſe de fine eius

cui

cui prouidet, quando hic eget ope prouidentis ad adeptionem finis, vt eget prædeſtinatus ad adeptionem gloriæ, vt diximus diſput. 2. diffic. 2.

Quòd ſi obijcias omnes effectus creati, præſertim prædeſtinationis, etiam ſi gloriam comprehendas ordinantur, & referũtur à Deo in laudem, ſeu glorificationem ſui, vt in finem *qui*, ſeu *quo*, & in ſe ipſum, vt in finem *cui*, ſed hæc glorificatio eſt actus prędeſtinati, quo Deum laudat, & glorificat: ergo in prædeſtinato, ſeu ex parte prædeſtinati datur finis totius prædeſtinationis, & omnium effectuum illius; quia glorificatio, qua prædeſtinatus Deum glorificat, non eſt effectus ſuæ prædeſtinationis.

Reſpondemus negando conſequentiam; quia quanuis glorificatio Dei in quam, vt in finem à Deo ordinantur omnes effectus noſtræ prædeſtinationis, ſit actus prædeſtinati, non tamen dicitur eſſe finis ex parte prædeſtinati, ſeu non eſt finis *qui*, ſeu *quo* ipſi prędeſtinato, tanquam fini *cui*, ſed ſoli Deo bene tamen Beatitudo: & ob id ſi Beatitudo, ſeu gloria prædeſtinati, non eſſet effectus prædeſtinationis optime dici poſſet ex parte prædeſtinati, dari finem prædeſtinationis; quia ipſe prædeſtinatus intraret, vt finis *cui* ex quo, & ex fine qui integratur finis.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm ex parte prædeſtinati dètur cauſa moralis prædeſtinationis quo ad aliquos ſuos effectus?

DIfficultas hæc procedit de cauſa morali (prout à phyſica diſtinguitur) quæ non influit immediatè in effectum, ſed tantum mediante phyſica hanc inducendo, vt producat aliud diſtinctum ab ipſa cauſa morali, & inducit phyſicam immediatè, & non medio amore ſui, in quibus duobus diſtinguitur à cauſa finali; quia hæc quanuis tantum cauſet mediatè, inducendo videlicet cauſam phyſicam ad agendum inducit tamen ad producendum, vel ad acquirendum ſe ipſum, & non niſi medio amore ſui, & ob id finis, non neceſſariò prędſupponitur exiſtens adhuc in præſcientia ad agendum: moralis verò præſupponitur exiſtens, ſaltem in præſcientia; quia ſola ſui exiſtentia præuiſa immediatè, mouet, ſeu inducit ad aliud diſtinctum ab ipſa.

Eſt ergo difficultas, an ex parte prędeſtinati detur cauſa aliqua moralis, quæ Deũ inducat ad illũ prædeſtinandum, & ei conferendũ ali-

quos effectus prædeſtinationis, qualis eſt cauſa meritoria, ſeu impetratoria.

Circa hanc difficultatem error fuit Manicheorum, & Priſcilianiſtarum, qui totam cauſam, quoad omnes effectus prædeſtinationis noſtræ, imò & reprobationis in diuerſum corporum noſtrorum temperamentum, quoad hos, vel ad illos actus traheremur reijciebant, temperamentorum autem varietatem in diuerſas conſtellationes reuocabant: negabant enim in nobis libertatem, & conſequẽter in prædeſtinatis nullius effectus prædeſtinationis, & in reprobis nullius effectus reprobationis meritum, quod eſt cauſa moralis agnoſcebant (ſub quo etiam demeritum cõprehendimus) quia abſq; libertate nullum poteſt eſſe meritum.

Error iſtè quatenus cauſam noſtrę prædeſtinationis, & reprobationis in conſtellationes cœlorum reuocabant, damnatur in Concilio Bracharenſi 1. c. 8. & à Leone I. Epiſt 91. c. 11. & contra eum eleganter diſputat Hier. Ep. 8. & Auguſt. lib *de hæreſibus*, c. 70. & reijcitur ex illo Ieremiæ 11. *A ſignis cœli nolite timere, quæ gentes timent.* Et ex illo ad Romanos 9. *Ex vno concubitu habens Iſaac Patris noſtri.*

Conueniunt ergo Theologi in adultis prædeſtinatis dari cauſam moralem, qua Deus mouetur ad ipſis præparandos, & conferendos aliquos effectus prædeſtinationis, quòd expreſſit S. Th. ar. 5. & facile probatur; quia in primis gloria eſt vnus ex effectibus prędeſtinationis, vt diximus diſp 3. dif. 1. & tamen merita præuiſa prædeſtinatorum, ſunt cauſa moralis, qua Deus inducitur ad præparandam, & conferendam illis gloriam: & gratia iuſtificans etiam eſt effectus prædeſtinationis, vt diximus diſp. 3. diffic. 2. & tamen Deus ſaltem regulariter eam præparat, & confert adultis, inductus aliquibus pręuiſis operibus bonis ex auxilio gratiæ: & tandem plura auxilia congrua gratiæ etiam ſunt effectus prædeſtinationis, vt diximus difficult. quarta, & tamen plura ex illis Deus præparat, & confert ob merita de congruo præuiſa: ergo prędeſtinationis, quoad aliquos ſuos effectus datur in prædeſtinatis cauſa moralis.

Addidimus in adultis prędeſtinatis; quia paruuli non ſunt capaces dictę cauſæ moralis; quia carẽt vſu rationis ad eam requiſito; ſed an merita, quę haberent ſi viuerent, poſsint dici cauſa moralis prędeſtinationis eorum dicem dif. 5.

Quòd ergo examinandum ſupereſt in difficultatibus ſequentibus eſt, an prædeſtinationis totalis, ſeu omnium effectuum detur, & ſit in predeſtinato aliqua cauſa moralis; quia verò prędeſtinationis

totalis, ſeu omnium effectuum, nequit in prædeſtinato eſſe cauſa moralis, niſi etiam detur, & ſit primi effectus; quia eſt vnus ex illis; & quia ſi detur cauſa illius, eo ipſo datur, vel dari poteſt omnium aliorum; quia à primo, tamquam à radice omnes alij manant, vel manare poſſunt; quia habito primo auxilio gratię, per illud operando, poſſumus mereri vlteriorem, & vlteriorem effectum prædeſtinationis vſque ad perſeuerantiam, & vſque ad gloriam incluſiuè, ideò cardo in quo tota futura diſputatio vertitur, eſt, an primi effectus detur in prædeſtinato cauſa aliqua moralis, ſeu quòd idem eſt, an in eo detur cauſa moralis prędeſtinationis primi effectus; quia quod in tempore à Deo, ob cauſam moralem datur, ob eam antecedenter prædeſtinatur dari; quia vt ſupra diximus, nō aliter cauſa moralis influit in effectum, niſi inducendo voluntatem efficientis, vt decernat, id ad quod eum inducit, ſeu mouet.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm ante hanc vitam fuerit ex parte Præſtinati cauſa aliqua moralis totius ſuæ Prædeſtinationis?

CIrca hanc difficultatem, error fuit Originis lib. 1. Periarchon à cap. 7. & lib. 3. cap 10. aſſerentis opera, quæ ante hanc vitam fecimus, eſſe cauſam moralem totius prædeſtinationis, & reprobationis in hac vita. Origines enim exiſtimauit animas hominum diu antequam vnirentur his corporibus creatas fuiſſe, & in eo priori ſtatu bona, aut mala opera feciſſe, & ob ea in hoc poſteriori ſtatu, ſeu vita prædeſtinari, aut reprobari: prędeſtinari quidem eos, qui recipiebāt animas, quæ bona opera fecerunt, & alios reprobari: huius erroris mentionem faciunt Hier. Ep. 8. & in Ierem. c. 24. & alij Patres, fundamentum Origin. fuit; quia aliàs Deus in diſtributione bonorum non ſeruaret iuſtitiam.

Veritas tamen Catholica eſt, nulla præcedere opera in animabus noſtris antequam generemur (& conſequenter ob ea non fieri prædeſtinationem, nec reprobationem noſtram) vt conſtat ex illo ad Romanos 9. *Cùm nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni, aut mali egiſſent, Iacob dilexi, Eſau autem odio habui.* Vbi Paulus ſupponit ante natiuitatem in corporibus, non fieri bona, nec mala opera: expoſitio autem, qua Origines exponit Paulum, nempè antequam quic-

quam boni, aut mali egiſſent in mortalibus corporibus, diſſona eſt Paulo; quia Paulus abſolutè, & abſque limitatione loquitur, præſertim; quia ſtatim ſubdit *non ex operibus*, quòd ita abſolutè prolatum falſum eſſet; quia abſolutè eſſet falſum Iacob, non fuiſſe dilectum ex operibus, ſi ex operibus alterius vitæ dilectus fuiſſet: & non minus eſſet falſum, quòd ſubiungit, *ſed ex vocante*; quia ſi ex operibus prioribus ante hanc vitam factis fuiſſet dilectus, non diceretur. *ſed ex vocante*: nec parum facit contra Orig. quòd illa particula, *ſed ex vocante*, denotatur inter opera huius vitæ, ante quæ ait diligi Iacob, & inter gratuitam vocationem non dari medium.

Id etiam quod ad hunc errorem ſupponit Origenes, nempè animas noſtras, prius tempore exiſtere quam corporibus vniantur, non eſt minor error, & damnatus in Concilio Lateranenſi, ſub Innocentio Tertio Seſsione 8. & in Clementina vnica de Summa Trinitate, & in Concilio Bracharenſi 1. capit. 6. & à Leone Primo in Ep. 91. ad Turibium c. 10. Imò error iſte inutilis eſt ad expediendam difficultatem, quam tractamus; quia abſque eo, & non cum maiori abſurdo poſſet prędeſtinationem ad opera huius vitæ reuocare, ſi nollebat admittere fieri gratis.

Ad fundamentum autem Originis. Reſpondemus conſequens illius, nempè quod Deus in Prędeſtinatione, & diſtributione bonorum, non ſeruaret iuſtitiam, ſi ſumatur contrariè, ita vt ſenſus ſit quod Deus ageret iniuſtè, ſi abſque præuiſione diuerſitatis operum, prædeſtinaret vnum, & non alium eſſe falſum; quia neutri debetur, vt exprimit Paulus: *Dum ſubdit numquid iniquitas eſt apud Deum*, id eſt, *abſit, Moyſi enim dicit miſericordiam præſtabo, cuius miſerebor*. Conſequente autem ita ſumpto, neganda eſt conſequentia ob rationem dictam. Si verò conſequens ſumatur contradictorie, ita vt ſenſus ſit quod in actu prædeſtinandi, & diſtribuendi gratiam, non ſeruaret iuſtitiam, imò puram miſericordiam, & liberalitatem verum eſt, vnde reſpondendum eſt diſtinguendo conſequens illud, negando ſi contrariè ſumatur, & illud concedendo ſi ſumatur contradictoriè.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm opera bona, quæ prædeſtinatus facturus eſſet, ſi in alio ſtatu conſtitueretur, quanuis non ſint abſolute futura, ſint cauſa moralis prædeſtinationis?

CIrca hanc difficultatem error fuit Semipelagianorum aſſerentium paruulos in ætate infantili decedentes fuiſſe prædeſtinatos, aut reprobatos ob opera bona, aut mala, quæ aliàs ſi vixiſſent facturi erant in adulta ætate, ſeu vſus rationis: ita referunt Proſper. & Hilarius in Epiſtolis ad Auguſtinum, & ipſe Auguſtinus ſupponit li. 1. *de Prædeſtinat. Sanct.* præſertim capit. 12. & 13. ſæpè alibi fundamentum Semipelagianorum erat; quia aliàs Deus eſſet acceptor perſonarum, ſi abſque diuerſitate operum (ſub conditione quidem; quia in paruulis nulla futura erant abſolutè) Deus quoſdam prædeſtinaret, & eis præpararet Baptiſmum, aut aliud remedium ad gratiam ſanctificantem pro temporum diuerſitate, & alijs non præpararet.

Sed præter quam quod Semipelagiani, in eo errabant, quod opera illa tantum ſub conditione præuiſa ponebant, vt cauſam moralem ad totam prædeſtinationem, addebant ea opera eſſe, quæ futura fuiſſent ex ſolis viribus arbitrij abſq; auxilio gratiæ Dei, de quo errore poſtea dicemus: in eo autem, quod ad præſentem diffic. attinet, maximè errabant exiſtimantes opera, nunquam abſolutè futura; ſed quæ fuiſſent ſi paruuli ad ætatem diſcretionis perueniſſent eſſe meritoria, & cauſam moralem prædeſtinationis, & reprobationis.

Dicendum ergo, & neceſſario defendendum eſt opera, quæ tantũ ſunt ſub conditione futura, non eſſe cauſam moralẽ præmij, nec pœnæ, ſeu præordinationis ad præmium, & pœnam, in quo Catholici conueniunt, & tradunt Aug & Proſp vbi ſupra, & ſatis ſignificatur ad Rom. 14 & 2. ad Cor. 5 illis verbis: *Stabimus ante tribunal Chriſti, vt referat.* vnuſquiſq; ſecũdũ ea, quæ in corpore geſſit, ſiue bonũ, ſiue malũ, vbi ſupponit Apoſtolus nullã habẽdã eſſe rationem operum, quæ geſturus eſſet, vt intuitu illorum aliquid accipiat; ſed tantum eorumque geſſit. Et idem ſignificatur Sapient. 4. Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, vbi ſupponitur, quòd ſi viueret eſſet male operaturus, & tamen ei ob ea opera mala, non de-

denegatur beneficium, quo prǫuenitur præmatura morte tempore, quo erat iuſtus: ergo Deus nullam habet rationem eorum operum, ſub conditione futurorum, vt eorum intuitu aliquid, vt præmiū, vel vt pœnam præparet, & conferat.

Et ratione à priori probatur; quia conditionalis, nihil ponit abſolutè in eſſe: ergo opera illa, quæ tantum ſunt conditionaliter, & nūquā abſolutè futura, nihil ponunt abſolutè in homine: ergo non reddūt illum, nec reddere poſſunt abſolutè merentem præmium, nec pœnam, ſed tantum ſub conditione, ideſt, quòd mereretur, v. g. ſi viueret: & confirmatur; quia durum eſſet Deum, ob opera mala ſub conditione, & nunquam abſolutè futura pœnam aliquam infligere abſolutè, & realiter exiſtentem; ergo eadem proportione opera bona, tātum ſub conditione, & quę nunquam ſunt abſolutè futura, nullum merentur abſolutè pręmium.

Et eiſdem ratione, & cōfirmatione conſtat opera aliàs abſolutè futura, nō poſſe eſſe cauſam moralem præparationis præmij, nec pœnæ in eo priori ſigno, in quo tantum præuidentur futura, ſub conditione quouſque in poſteriori præuideantur abſolute futura.

Concludimus ergo prædeſtinationis paruulorum nullam dari cauſam moralem ex parte ipſorum, quia nō opera aliqua, quæ antecedunt ipſorum vitam in corporibus; quia verè non fuerunt, vt dixim. contra Origin. diſ 4. nec opera futura poſt vitam; quia poſt eam nullum eſt in illis meritum: nec futura in vita ſub conditione ſi viuerēt, vt nuper dicebamus: nec aliqua abſolutè futura in vita; quia hæc non ſunt libera ex defectu vſus rationis, qui non niſi paucis, & ſingulari priuilegio acceleratus eſt. Id autem quod quidam hæretici dixerunt (vt Aug. refert Ep. 106.) infantes videlicet in vteris maternis efficere aliquos actus bonos propter quos poſsint prædeſtinari, dicitur omnino gratis, & contra communem Eccleſiæ ſenſum, & cōtra Paul. ad Rom. 9. de Iacob, & de Eſau dicentē: *Cū nondum nati fuiſſent, aut aliquid boni egiſſent, aut mali*, vnde lucta illa Iacob, & Eſau in vtero matris, quam hi hæretici poſſe adducunt, non fuit illis libera, *fuit enim* (vt ait Aug.) non arbitrium, ſed prodigium.

Quibuſdam ergo paruulis prędeſtinātum, ſeu præparatum fuit remedium ad ſalutem ex meritis Chriſti, & ex benignitate Dei, alijs vero non: in quo his nulla fuit facta iniuria, adhuc latiſſimè ſumpta; quia id nulli erat debitum, abſque iniuria autem, non eſt perſonarum acceptio.

DIF-

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm opera prædeſtinati ex auxilio gratiæ facta ſint cauſa moralis prædeſtinationis ipſorum?

DIfficultas hæc procedit de operibus, quæ prædeſtinatus re ipſa, & abſolutè facit in hac vita mortali: & nunc non de quibuſcũque; ſed de his, quæ facit ex auxilio gratiæ Dei, an ſcilicet, ſint moralis cauſa prædeſtinationis; quia de operibus, quæ fiunt ex ſolis viribus arbitrij ſine auxilio gratiæ, an ſcilicet, ſint cauſa prædeſtinationis, dicemus dif. 7.

Circa hanc difficultatem prima ſententia eſt aſſerentium opera bona prædeſtinati ex auxilio gratię facta, eſſe cauſam moralẽ prędeſtinationis, ſeu quod idem eſt, prædeſtinationem factam fuiſſe ex meritis gratię pr uiſis ipſius prædeſtinati; ac proinde ex parte prædeſtinati eſſe causã moralẽ ſuæ prædeſtinationis Ita docent Ocham & Gab. in 1. d 41. nõ quo ad eos paucos prædeſtinatos, quos eximiè prædeſtinatos appellant, quia hos exiſtimant electos fuiſſe ad gloriã ante merita præuiſa; ſed quo ad reliquos omnes; quia eos exiſtimãt fuiſſe electos ad gloriam ex meritis gratiæ præuiſis. Et idem quo ad omnes prædeſtinatos nullo excepto, docent Oſorius lib. 9. de iuſtit. Rubion in 1. d 41. art. 1. & 2. & alij plures, quos refert Ruicius diſp. 7. ſect. 1. Fundamentum eorum eſt, quia ex vna parte exiſtimant ſolam gloriam, ſeu beatitudinem eſſe effectum prædeſtinationis, ſeu quod idem eſt, prædeſtinationem eſſe ſolam voluntatem dandi gloriam, & ex altera parte in Deo conſtituunt eam voluntatem ex meritis gratiæ præuiſis.

Sententia hæc quo ad id, quod aſſerit voluntatem efficacem dandi gloriam, non fuiſſe in Deo, niſi ex meritis gratiæ præuiſis, veriſsima eſt, & Auguſt. & aliorum Patrum, vt diximus diſput. 2. dif. 5. quo ad id vero, quod aſſerit prædeſtinationem, nihil aliud eſſe quam eam voluntatem efficacem dandi gloriã nobis non placet, quia diſcedit à communi modo loquendi Theologorum, & Patrum, pręſertim Auguſtini, qui de prædeſtinatione Sanctorum cap. 10. & de bono perſeuerantię cap. 14 prædeſtinationem appellat pręparationẽ gratię, & beneficiorum Dei, quibus prædeſtinati certiſsimè liberãtur, ſeu ſaluantur. & Fulgoſ. lib. 1. ad Monimum capit. 9. vbi docet Deum prędeſtinaſſe, vocationem iuſtificationem, & gloriam, vt vidimus diſp. 2. dif. 2. & diſp. 3. vbi oſtendimus, non ſolùm gloriam; ſed

etiam

etiam vocationem, & iuſtificationẽ, & merita eſſe effectus prædeſtinationis. Diſplicet etiam hæc ſententia; quia conſequenter contra Auguſtinũ docet prædeſtinationẽ fieri ex meritis, quod etiã eſſe falſum conſtabit ex poſteà dicendis. Hæc ergo prima ſententia nobis diſplicet, ſaltem quo ad modum loquendi, primò in eo, quod ſolam voluntatem efficacem dandi gloriam appellat prædeſtinationẽ: ſecundò in eo, quod ait prædeſtinationem fieri ex meritis.

Secunda ſententia eſt aſſerentium ex parte prædeſtinati dari cauſam moralem meritoriam de congruo totius prædeſtinationis, opera, videlicet, quæ ex auxilio gratiæ facta, diſponunt ad iuſtificationem, ita Bonauent. in 1. d. 41. ar. 1. q. 1. & Iauellus q. 23. ar 5. Fũdamentum eorum eſt, quia exiſtimãt prædeſtinationem, nihil aliud eſſe quam præparationem iuſtificationis perſeueraturæ vſque in finem vitę, non verò auxiliorum quibus diſponimur ad iuſtificationem: hoc autem ſuppoſito, facilè probatur dari cauſam meritoriã de congruo; quia opera bona procedentia ex auxilio gratię, quibus ad iuſtificationem diſponimur, ſunt impetratoria, & meritoria de congruo iuſtificationis, quæ ſecũdùm ipſos eſt primus effectus prædeſtinationis: quod verò ea opera ſint meritoria iuſtificationis, docent Auguſt. epiſt. 105. & S. Thomas in 2. diſt. 27. artic. 4. & nos Deo dante dicemus tractat. de gratia; quia intuitu eorum vtpotè obſequiorum Deo factorum, Deus tamquam gratus, ita tribuit auxiliũ efficax ad contritionem, qua iuſtificamur, vt tunc non dicatur omnino gratis nos iuſtificare; ſed ex operibus noſtris ex auxilio ſuę gratiæ factis, iuxta doctrinam Iacobi cap. 2. & non aliter dicimur iuſtificari gratis, niſi quia auxilium primum quo ad iuſtificationem operamur, vel ad eam diſponimur (ex quo auxilium hoc dicitur gratia iuſtificationis, vt aduertit Vazq. diſpu 90. c. 5.) non cadit ſub noſtrũ meritum.

Sententia hæc ſecunda etiam non placet, ſaltem quo ad modũ loquendi. Primò, quia ſolam præparationem glorię, & iuſtificationis perſeuerantis appellat prædeſtinationem excludendo à prædeſtinatione præparationem auxiliorum, quibus ad iuſtificationem perducimur. Secundò, quia contra Auguſtinum ait prædeſtinationem fieri ex meritis.

Tertia ſententia eſt aſſerentium prædeſtinationis quo ad primã vocationem, ſeu gratiam (circa quã eſt tota difficultas) dari ex parte prædeſtinati cauſam moralem meritoriam, nempè bonum vſum futurũ ex ipſa prima vocatione, ſeu primo auxilio gratię, & ex libero arbitrio ea vocatione adiuto, ita vt illa prima vocatio prędeſtinetur, & conferatur in præmiũ boni vſus ex ipſa proceſſuri. Ita Alexand.

xand. 1. p q. 28. memb 3. ar. 3. (quanuis 3. p q. 63. memb. 5. ar. 2. oppoſitum doceat) & refertur idem ſenſiſſe Albert. libr. 6. Sentent. d. 41. ar. 2. & 3.

Et in primis; quod bonus vſus ex auxilio gratię futurus, poſsit eſſe cauſa meritoria ipſius auxilij gratię ex quo procedit, poteſt probari; quia ad rationem cauſę meritoriæ non eſt neceſſarium, quod in tempore præcedat præmium; quia hominibus veteris teſtamenti collata fuerunt auxilia gratiæ ex meritis Chriſti: ergo quãuis bonus vſus ex auxilio gratiæ, & ex libero arbitrio proceſſurus ſit poſt ipsũ auxiliũ poterit eſſe cauſa meritoria illius: nec huic videtur obſtare, quod vſus ille proceſſurus ſit ex ipſo auxilio; quia militi ſolent arma conferri pro eorum vſu futuro, & vinea ſolet vendi pro lucro ex fructibus illius percipiendo, ſi autem hoc fieri poteſt, negari non debet vſum auxilij gratiæ de facto mereri auxilium ipſum.

Hæc ſententia maximè diſplicet, non ſolùm quia contra Auguſtinum ait ex parte prædeſtinati dari cauſam meritoriam prædeſtinationis; ſed etiam quia docet opus ex auxilio gratię procedens eſſe cauſam moralem, & meritoriam ipſius auxilij, ex quo vt principio procedit: diſplicet ergo quoad hoc poſterius: primò, quia eſt contra communẽ Theologorum applauſum. Secundò, quia eſt contra Concil. Arauſicanũ ſecundũ canon. 25. & contra Trident. ſeſſ. 6. ca. 5. vbi dicitur, initiũ ſalutis gratis eſt ſine merito dari, & c. 8. vbi declarat hominẽ gratis iuſtificari; quia nullũ op' iuſtificationẽ præcedens meretur ipsã iuſtificationis gratiã, id eſt, auxiliũ gratiæ, quo promouemur ad iuſtificationem, iuxta phraſim Auguſtini epiſtola 105. ergo Tridentinum ſupponit opera, quæ ſequuntur, nõ eſſe meritoria antecedẽtis auxilij gratiæ. Et tãdẽ eſt cõtra rationẽ; quia axioma commune eſt apud Theologos, quòd principium meriti non cadit ſub meritum ipſum, cuius eſt principium: ergo vocatio illa, ſeu auxiliũ illud non cõfertur ex cooperatione noſtra, vt ex merito; quia cooperatio noſtra ex illo auxilio procedit, vt ex radice & principio, quod autẽ principiũ meriti nõ cadat ſub meritum cuius eſt principium, negari non poteſt. Primò, quia aliàs gratia ſanctificans daretur ex meritis de condigno, quæ eam conſequuntur, & ab ea procedũt, ſaltem quoad dignitatem, & rationẽ meriti: & etiã gratia vnionis data fuiſſet humanitati Chriſti ex infinitis meritis ab illa proceſſuris; & quia alias res quæ datur vt pręmiũ, & nõ aliter, pręſertim à Deo eſſet, prius abſolutè futura, & prius abſolutè præuiſa, quã meritũ, quod dici nõ poteſt; quia ex merito præuiſo, vt abſolutè futuro decernitur conferri præmium, & nõ aliter: ergo principium meriti nequit cõferri, vt pręmiũ meriti cui' eſt principiũ; quia cũ ſit

prin-

principium meriti debet eſſe prius abſolutè futurum quàm meritũ, & prius decretum à Deo quam illud.

Ad fundamentum autem pro hac tertia ſententia adductum reſpondemus, quod quanuis fieri poſſet, quòd principium meriti caderet ſub meritum; ex eo tamen non conuinceretur de facto ita cõtingere; quia à potentia ad actum non valet conſequentia, præſertim quod falſum eſt id eſſe poſsibile, vt nuper dicebamus: & ad probationem ex ratione deſumptam, concedimus antecedens, nempè ad rationem cauſę meritorię non requiri, quod tempore pręcedat præmium, negamus tamen conſequentiã; quia non ex eo, quod bonus vſus auxilij gratiæ ſit duratione poſterior, quam ipſum auxiliũ gratiæ exiſtimamus, non poſſe eſſe cauſam meritoriam ipſius auxilij; ſed quia eſt poſterior cauſalitate ipſo auxilio; quia auxilium eſt principium & cauſa illius, principium autem meriti, nequit ſub meritum ipſum cadere ob rationem dictam: ad probationem verò ex exemplis deſumptam, & in primis ad exemplum vſus armorũ, pro quo pręſumpto & ſperato, ſolent arma in præmium conferri. Reſpondemus, cùm vſum ex armis futurum verè, & ex natura rei, non eſſe cauſam meritoriam armorum; quia conferens arma ex liberalitate potius quam ex gratitudine, quaſi acceptat vſum quem ſub conditione quod arma conferat, præſumit futurum, quia quod tale ſolùm ſub conditione futurum eſt, aut pręſumitur futurum, nequit eſſe cauſa meritoria; quia conditionalis nihil ponit ineſſe: Deus ergo nequit pro vſu futuro ex auxilio gratiæ tamquã pro merito decernere dare ipſum auxilium gratiæ; quia vſus auxilij gratiæ in eo priori ſigno ante decretum dandi auxilium gratiæ, tantum eſt ſub conditione futurus, illud tamen decernit dare propter vſum tamquam propter finem, id eſt, vt benè vtamur, & operemur, vt conſtat ex illo Pauli ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo vt eſſemus ſancti*, ex quo Hier. in iſtum locum, & Auguſtinus de prædeſtinatione Sanctorũ, cap. 17. & Concilium Arauſicanum canone 25. ita inferunt: *Elegit nos vocatione ſua vt eſſemus ſancti, ergo non quia futuri eramus ſancti*: idem enim reſpectu eiuſdẽ volitionis nequit eſſe finis, & cauſa meritoria; quia finis nequit eſſe cauſa meritoria mediorũ; quia per media eſt abſolutè futurus.

Et ad ſecundùm exemplum venditionis vineæ pro lucro percipiendo ex fructibus. Reſpondemus, eam venditionem, & alios contractus in quibus non attenditur ratio honeſtitatis, ſed vtilitatis, nõ fieri præcisè pro lucro percipiendo, ſed pro iure ad lucrum, ita vt cauſa moralis obquam vendens inducitur ad venditionem, ſit ius, quod in ſe ipſo acquirit ad lucrum, dictum autem ius (cui nõ emẽte

correſ-

correſpondet obligatio) non procedit à vinea. Et idem eſt ſi arma vendantur, pro vſu futuro ex ipſis quod tunc, non tam venduntur, pro vſu ipſo quàm pro iure ad vſum collato ipſi vendenti (cui in emente correſpondet obligatio) quòd nō procedit ab armis: vſus autem auxilij gratiæ procedit ab ipſo auxilio.

Quarta ſententia eſt aſſerentium cooperationem arbitrij, cum cooperatur vocationi, ſeu auxilio gratiæ, quanuis non ſit cauſa meritoria, eſſe tamen conditionem, ſine qua non totius prædeſtinationis.

Ita docere videntur Aureolus in 1. diſt. 40. & 41. art. 1. & Echius in Opuſculo *de Prædeſtinatione*, centuria 3. numer. 2. Quòd autem ſit conditio, ſine qua non probatur; quia auxilium gratiæ, ſine noſtra cooperatione, non eſſet effectus prædeſtinationis; quia ſi non eſſet habiturum effectum, non eſſet effectus prędeſtinationis, quòd autem habeat effectum pendet ex noſtro arbitrio, ſeu ex cooperatione illius.

Henric verò quodli. 4. q. 11. & quodl. 8. q. 5. indicat noſtrum arbitrium eſſe cauſam, ſine qua non totius prædeſtinationis ex eo quòd non reſiſtit effectibus illius.

Hæc quoque quarta ſententia nobis diſplicet, & in primis, quod cooperatio noſtra ſit conditio ſine qua non totius prædeſtinationis. quia vocatio à qua incipit prædeſtinatio, non ſolum eſt effectus prędeſtinationis, vt eſt cooperās, ſeu adiuuans, ſeu comitans cooperationem noſtram, ſed etiam, vt operans, ſeu excitans, & præueniens, vt diximus diſp. 3. difficult. 4. quia vt præueniens datur ex deſiderio gloriæ prædeſtinati, & conducit cum effectu ad illam conſequendam, ſiue talis vocatio ſit efficax, vt præueniens, ſiue tantum, vt cooperans, de quo Tractat de Auxilijs; ſed cooperatio noſtra, non eſt cauſa moralis, nec ratio formalis extrinſecè motiua, nec diſpoſitio, nec cōditio, ſine qua nō, inducens moraliter Deū ad eāvocationē, vt pręueniētē prædeſtinandam, nec conferendam, nec eſt conditio phyſica, quia cooperatio noſtra eſt poſterio, & poſterius pręuiſa quam vocatio, vt præueniens; quia vocatio, vt præueniens eſt cauſa, aut potius cauſalitas moralis cooperationis noſtræ; quia ita vt præueniens excitat voluntatem, vt quando voluntas cedit, ſeu conſentit vocationi conſenſus, ſeu cooperatio, & ceſio refundatur in ipſam, vt præuenientem, tanquam in radicem moralem, quanuis in eandem vocationem, vt adiuuantem refundatur, tanquam in cauſam, aut cauſalitatem cooperantem: ergo vocatio, vt præueniens, vt pote cauſa, vel cauſalitas moralis, & ideò prior, & prius decreta, & præuiſa non prædeſtinatur, & confertur ob cooperationem

noſtram, vt cauſam, nec vt conditionem moralem, quanuis prædeſtinetur, & conferatur ob cooperationem, tanquam ob finem.

Quòd verò non reſiſtentia voluntatis, qua nō reſiſtit vocationi, nō ſit cauſa ſine qua non, nec cōditio, nec phyſica, nec moralis totius prædeſtinationis, conſtat ex eo, quòd prima vocatio, vt præueniens eſt, qua etiam ratione eſt effectus prædeſtinationis, imò primus, etiā eſt prior, quam quod volūtas nō reſiſtat ipſi vocationi; quia prius eſt quod ſit vocatio, quam quod ei reſiſtatur.

Quinta ergo ſententia nobis probatur, & placet aſſerentium opera prædeſtinati, quę ex vocatione, ſeu auxilio gratię procedant non eſſe cauſam, nec rationem moralem totius prædeſtinationis, ita Sanctus Thomas art. 5. Vazquez diſp. 91. Suarez lib. 2. c. 20. Leſius Opuſculo *de Prædeſtinationis*, ſect. 1. Mœratius diſp. 38. ſect. 7. & communiter Theologi: ratio huius eſt; quia quodcumque opus noſtrum ex auxilio gratiæ procedens, quamtumuis deueniamus ad primum opus quo diſponimur, aut meremur effectum aliquem prædeſtinationis, ſupponit, vt prius, vt pote principium, & cauſam, aut cauſalitatem moralem inducentem, non meritoriam ipſum auxilium, ſeu vocationem ex qua procedit: ergo quanuis poſsit eſſe cauſa moralis meritoria vlterioris auxilij, non tamen illius à quo procedit, vt à principio, vel cauſalitate: ergo tandem deueniendum eſt ad primam vocationem, ſeu primum auxilium, ex quo procedit primum opus cuius auxilij, ſeu vocationis, nec opus ipſum primum, & multo minus vlteriora opera, quę ex primo opere, vt ex merito oriuntur, & ſunt effectus prędeſtinationis, poſsint eſſe cauſa illius auxilij, ſed auxilium illud primum ex quo ſequentes, & vlteriores effectus prædeſtinationis ortum habuerūt, eſt effectus primo primus, vt dixim. diſp. 3. dif. 4. quia oritur ex deſiderio glorię prædeſtinati, & primo cōducit cum effectu ad adeptionem illius: ergo nullum opus ex auxilio gratiæ procedens, poteſt eſſe cauſa moralis meritoria totius effectus prędeſtinationis; quia nullum poteſt eſſe cauſa effectus primi.

Addimus quòd quanuis de facto opera bona prædeſtinati ex auxilio gratiæ procedentia, non ſint cauſa totius prædeſtinationis; quia omnia auxilia, quę Deus de facto confert, ea confert ex deſiderio gloriæ, ac proinde omnia ſunt effectus prædeſtinationis: de potentia tamen Dei abſoluta potuerūt eſſe cauſa moralis meritoria totius prædeſtinationis; quia potuerunt eſſe meritoria primi effectus, & reliquorū; quia Deus potuit, & poteſt cōferre auxilia ad opera bona ex alio motiuo quam ex gloria prędeſtinati, quæ eo ipſo nō eſſet effectus prædeſtinationis, ſed eis operibus potuit prædeſtinatus mereri pri-

primum auxilium datum ex deſiderio gloriæ,quod eo ipſo eſſet effe
ctus primus prædeſtinationis:ergo de potentia Dei abſoluta potuit
ex parte prędeſtinati dari cauſa moralis meritoria totiusprędeſtina
tionis,primi videlicet effectus,& reliquorum.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm opera prædeſtinati ex ſolis viribus liberi arbitrij abſque auxilio gratiæ facta,ſint cauſa moralis prædeſtinationis?

CIrca hanc difficultatem, primus error fuit Pelagij, qui vt conſtat ex Auguſtino *de Prædeſtinatione Sanctorum*, præſertim capit. 18.& Epiſt. 90.& 95. & ſæpè alibi, aſſerebat auxilium gratiæ, non eſſe neceſſarium ad bene operandum,nec ad iuſtificationem,nec ad perſeuerantiam in ea,nec ad merendū de condigno vitam æternam, eſſe tamen vtile ad facilius,& melius prædicta præſtanda,& aliquando dari,ſed ex meritis liberi arbitrij,& conſequenter aſſeruit,nō eſſe neceſſariam aliam prædeſtinationem,quam decretum dandi vitā æternam,& hanc prædeſtinationem ſufficientèr fieri ex operibus ſolius liberi arbitrij abſque auxilio gratiæ.

Error hic Pelagij damnatus eſt in Concilio Mileuitano, præſertim Can.3.& 4.& 5.& 6.& in Epiſt. 90. Auguſtini quæ eſt Concilij Carthaginenſis ad Innocentium,& in Trident.Seſ.6. Can.1. 2. &3.& c.:.&.5.& 6.& manifeſte eſt contra Paulum in eis locis in quibus docet prædeſtinationem,& electionem non fieri ex operibus noſtris,alioquin non eſſet gratia:& in quibus ait nos gratis ſaluari, in impugnatione autem huius erroris,nō amplius immoramur. Primò quia eſt manifeſtus:ſecundò quia magis pertinet ad tract.de Gratia; quia omnino aufert neceſsitatem,auxilij gratiæ:tertiò; quia ex eis, quæ ſtatim dicemus cōtra Maſilienſes reliquias ipſius Pelagij impugnatus manebit.

Secundus error fuit Maſilienſium, qui vt conſtat ex Epiſtolis Proſperij, & Hilarij ad Auguſtinum exiſtimantes contra Pelagium auxilium gratiæ eſſe neceſſarium ad iuſtificationem, & perſeuerantiam in ea,& ad merendū vitam æternam, nihilominus libero arbitrio abſque auxilio gratiæ attribuentes initia quædam, nonnulla videlicet opera bona, vt fidem, & obedientiam, & deſiderium boni operis intuitu; quorum Deus confert auxilium gratiæ,
quod

quòd ad tria prædicta exiſtimabant neceſſarium, conſequenter aſ-ſerebant ex parte prædeſtinati dati ex proprijs viribus cauſam moralem prædeſtinationis primi auxilij,& conſequenter omnium effe ctuum prędeſtinationis ; quia à primo effectu reliqui ducunt originem.

Exiſtimabant enim nos ex proprijs viribus, abſque auxilio gra tiæ ſuperaddito dono creationis,incipere negotium noſtrę ſalutis operibus noſtri arbitrij impetrantes,quamuis ſolum de congruo au xilium gratiæ ad iuſtificationem,& ad perſeuerantiam in ea , & ad merendum vitam ęternam. Iſti autem dicti ſunt Semipelagiani , & reliquiæ Pelagij;quia ex parte ei conſentiebant dicentes , non eſſe neceſſarium auxilium gratiæ ad ea opera quibus impetramus dictum auxilium gratiæ,quòd eſt primus effectus prædeſtinationis inter hos Maſilienſes præcipuus fuit Caſianus collatione 3. à capit. 8. quem ſequuti ſunt Fauſtus Regienſis lib.1.de Gratia,& libero arbitrio,præſertim c.12.& 17.& plure alijs Epiſcopi, & DD.in Gallia, quibus fauere videtur Chriſo.hom.27.&42.in Geneſ.cum tamen vt Maſilienſib.non conſentiat benigne interpretantur Suar lib. 2.c.8. &Heric.diſp.25.c.7.

Error iſte Maſilienſum,probari videtur ex Scriptura,& ex Patribus,& ratione.

Et in primis ex Scriptura. Primò ex parabola illa Matth.25.hominis qui proficiſcens ſeruis ſuis diſtribuit bona ſua, & vnicuiq; iuxta propriam virtutem:ergo deſtributio gratiæ,qua rectè viuimus, & negotiamur,ſignificata per eam diſtributionem bonorum, fit vni cuique iuxta propriam virtutem,ideſt, iuxta diſpoſitionem ex proprijs viribus.

Secundò ex illo Pauli ad Rom.8.quos præſciuit, & prædeſtinauit cõformes fieri imagini filij ſui;ſed nulla alia præſcientia præcedere poteſt prædeſtinationem,niſi præſcientia boni operis ex ſolo libero arbitrio: ergo ex eo,tanquam ex initio, & occaſione prædeſtinamur.

Tertiò ex illo Pauli 1.ad Timoth.1. *Qui blaſphemus fui,& perſequutor,ſed miſericordiam conſequutus ſum;quia ignorans feci in incredulitate mea*:quibus verbis ſignificat Paulus cauſam, ob quã fuit miſericordiam conſequutus eſſe carentiam maioris peccati,quòd feciſſet ſi id ſcienter feciſſet.

Deinde idem error probari videtur ex Patribus 1. ex Auguſt. lib.83.quæſtionum q.68.poſt medium,vbi ideo,ait voluntatem qua Deus vnius miſeretur,& alterum indurat non eſſe iniuſtam; quia venit de occultiſsimis meritis:& deinde ſubdit parum eſt velle , niſi

Deus

eus miſereatur;ſed Deus non miſeretur,niſi voluntas pręceſſerit: go Aug. videtur concedere ex nobis initium aliquod ad adeptio- m gratię,nempè bonam voluntatem,& occultiſsima merita. Se- ndò ex Bernado in ſerm.de eo,quòd legitur in Iob in ſex tribula onibus dum ait: *Quòd enim in nobis minus eſt ipſe ſupplet: modicum ta m illud quodcunq;noſtrum eſt,non patitur reſeruari*: Quibus verbis gnificari videtur nos initio aliquo incipere, & poſtea Deũ auxilio atię ſuę illud ſupplere in melius promouendo.

Tandem rationibus videtur probari. Primò,quia ſi Deus nulla pectata occaſione ex nobis,ſed prout ipſi placet, confert auxiliũ atię:ergo voluntas noſtra non eſt libera in operationibus ad quas t neceſſarium auxilium gratię;patet conſequentia;quia ſi auxilium atiæ non eſſet in noſtra poteſtate,operatio quoque ad quam eſt ne eſſarium,non erit in noſtra poteſtate. Secundò,quia ſi auxilium atiæ ex ſola Dei voluntate datur:ergo fruſtra fit oratio;quia ora- one humana obtineri nequit,aliàs non penderet ex ſola volunta- Dei. Fruſtra quoque homines exhortarentur ad bona opera, ſi au ilium gratię ad ea neceſſarium,non eſt in hominum poteſtate.

Tertiò,quia Deus eſſet acceptor perſonarum,ſi pro ſola ſua volun- ate, & nulla expectata occaſione ex parte hominum,vni potius, uam alij prępararet auxilium gratiæ,& vni maius,& alij minus.

Quartò,quia homo ex ſe,ſine auxilio gratiæ exercere poteſt ali- uod opus moraliter bonum,quia non excedit vires liberi arbitrij: rgo ex parte prędeſtinati ex ſolis ſuis viribus poteſt eſſę cauſa, & ccaſio pręparationis,& collationis auxilij gratiæ.

Error iſte Maſilienſum in primis refutatur ex Auguſtino libr. *e Prædeſtinatione Sanctorum*,præſertim c.19.& lib.de bono perſe erantię,quos contra eos ſcripſit ad inſtantiam Proſperi, & Hilarij Arelatenſis in defenſionem doctrinæ oppoſitę Maſilienſibus,quam pſe tradiderat lib.1.ad Simplicianum q.2.& lib.2. contra duas E- iſtolas Pelagianorum pręſertim cap.8.& lib. 2.*de peccatorum meri- is,& remiſsione* capit.17. doctrinam Auguſtini contra Maſilienſes mplexi ſunt Proſper.& Hilarius in Epiſtolis ad Auguſtin. Petrus Diaconus lib.*de Incarnatione & gratia* ad Fulgentium cap. 8.& ip- e Fulgentius lib.1. ad Monimum capit.8. & 9. & 11. & 14. & eam mirificè laudat Celeſtinus Epiſtola 1 ad Epiſcopos Galliæ capit.1. & 3.& 17.vbi etiam reprehendit errorem Maſilienſum contra Au- guſtinum.

Deinde error iſte damnatur in Concil.Auraſica. 2. contra Maſi- ienſes ſpecialiter congregato, præſertim Canone 3. vbi damna- tur,qui dixerit ad inuocationem humanam gratiam Dei conferri,&

Aa ca-

canone 4. vbi damnatur qui dixerit, Deum expectare voluntatem noſtram, & canon. 7. vbi damnatur, qui humilitati, aut obediētiæ humanæ ſubiungit gratiæ adiutorium: & can. 25 vbi dicitur, ſalubriter credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & posteà per Dei miſericordiam adiuuamur.

Vnde nobis diſplicet opinio, quę ad præſentē difficultatem attinet eorum Scholaſticorum, qui ex ſolis viribus arbitrijs admittunt opera, quæ ſint diſpoſitio moralis, intuitu cuius Deus conferat auxilia gratiæ, medijs quibus promouemur ad iuſtificationē, ita Richardus in 2. d. 28. ar. 1. q. 2. Dur. q. 5. Gab. 27. q. 1. art. 2. Anton. Pantuſa lib. de prædeſtinatione & gratia c. 6. Sotus lib. 3. de natura & gratia, c. 3. diſplicet ergo, quia eo ipſo admittunt eſſe initiū aliquod ex nobis, cui auxilium gratiæ ſubiungatur, & Deum expectare vſum liberi arbitrij, vt auxilium gratiæ conferat.

Quod non moderantur, qui aſſerunt initium, & diſpoſitionē illā tantum eſſe cuiuſdā æquitatis, & decentiæ, & congruitatis, & Deum eo initio poſito non obligari ad conferendum auxilium gratiæ, nec coarctari ad non conferendum illud, ſi non præcedat initium ex nobis: id autem non moderantur. Primò, quia Maſsilienſes, qui quoad doctrinam initij ex noſtro libero arbitrio damnati ſunt, non conſtat impoſuiſſe Deo obligationem. Secundò, quia nonnulli ex Maſsiliēſibus ita admiſſerant initium aliquod ex nobis ad auxilium gratiæ, vt non ſemper & neceſſariò præcederet ad illud, & ita vt non dixerint initium illud eſſe plus, quam occaſionem quamdam, & colorem, vt Deus cōferat auxilium gratiæ, vt conſtat ex Caſsiano, qui fuit Maſsilienſium Dux, & ſolum exiſtimauit Deum aliquando prę-uenire, & non ſemper expectare initium ex nobis; ſed aliquando, vt patet ex collatione 13. cap. 12. & 13. & 15. & 17. & ſolum exiſtimauit initium illud eſſe occaſionem quandam, & colorem intuitu, cuius Deus conferret auxilium gratiæ ſuæ, vt patet ex lib. 12. de inſtitutis Cœnobiorum, c. 14. & vtrumque expreſsit collatio. 13. c. 13. dū ait: *Vt nonnumquam gratia Dei conatus bonæ voluntatis expectet* (ecce primum) occaſiones quodam modo quærens, quibus largitas magnificentiæ ſuæ non videatur irrationabilis, dum eam ſub colore cuiuſdam deſiderij ac laboris impartitur; & nihilominus gratia Dei perſeueret, dum exiguis paruiſque conatibus eam tribuit, ecce *ſecundum.*

Rurſus, error Maſsilienſium, & dicta Scholaſticorum opinio reijcitur ex ſcriptura, 1. ex illo Pauli ad Roman. 9 *O homo! tu quis es qui reſpondeas Deo, numquid dicit figmentum ei, qui ſe finxit quid me feciſti, ſic an non habet poteſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere, aliud vas*

in

in honorem, aliud verò in contumeliam: vbi Paulus dum ait, hominem non poſſe conquæri de Deo, quod vnius miſereatur, & alium induret, ſicut nec figmẽtũ luti de figulo, quod illud nõ fecerit in honorẽ, ſatis ſignificat ex parte noſtra nullũ eſſe meritũ, nullã rationẽ, nullã occaſionem, & nullam diſpoſitionem aliquo modo conducentem, vt eius intuitu nobis præparetur, & conferatur auxilium gratiæ; quia ſi præcederet, poſſet homo quodãmodo cõqueri de Deo, quod ipſi homini facienti quantum poteſt, vt Deo obſequatur, & placeat, nihilominus Deus ei non faueat auxilio gratiæ ſuæ. Et deinde ex eo, quod homo in cauſa ſuæ prædeſtinationis compararetur luto, aliqualiter inſinuatur hominem ex ſe ipſo non diſponi ad eam, ſicut nec lutum ex ſe ipſo præparatur, ſeu diſponitur vt formetur in vas.

Secundò reijcitur ex illo Iſaiæ 65. & ad Romanos 10. *Inuentus ſum à non quærentibus me, palàm apparui his, qui me non interrogabant*, quo contra Maſsilienſes vtitur Concilium Arauſicanum 2. canon. 3. Deinde tertiò reijcitur ab Auguſtino de prędeſtinatione ſanctorum cap. 19. ex illo Pauli ad Epheſ. 1. *In quo* (id eſt, in Chriſto) *& nos ſorte vocati ſumus prædeſtinati ſecundum propoſitum eius*; quia qui occaſione ex ſe ipſo data prædeſtinatur, ſeu eligitur, aut vocatur, non dicitur ſorte eligi, aut vocari.

Tandem error Maſsilienſum rationibus Theologicis reijcitur. Primò, quia liberum arbitrium abſque auxilio gratiæ nihil poteſt, quod conducat, & vtile ſit, adhuc mediatè ad vitam æternam tanquam cauſa moralis, nempè tanquam meritum, aut diſpoſitio, aut occaſio moralis ad eam; quia id ad minus ſignificatur illis verbis Ioann. 15. *Sine me nihil poteſtis facere*, & 2. ad Corit. 3. *Non ſumus ſufficientes cogitare aliquid ex nobis, quaſi ex nobis*, & 1. ad Corint. 4. *Quid habes quod non accepiſti*; quo contra Maſsilienſes vtitur Concilium Arauſicanum 2. canone 6. ergo ex ſolis viribus liberi arbitrij nihil poteſt fieri, quod ſit meritum, aut occaſio, aut diſpoſitio moralis, inducens Deum ad præparationem, & collationem gratiæ, qua perducamur, aut perduci poſsimus ad vitam æternam: conſequentia patet, quia aliàs liberum arbitrium non parum poſſet ſine auxilio gratiæ ad vitam æternam, ſi poſſet initium, quod moraliter conduceret mediatè ad illam.

Secundò, quia ſi auxilium gratiæ præpararetur, & daretur ex operibus ſolius arbitrij, tale auxilium nõ eſſet perfecta gratia, quod de primo auxilio dicere eſt abſurdum: conſequentia conditionalis probatur, quia quod confertur ob opera animo retribuendi pro eis, non omnino gratis, & liberaliter confertur; gratia autem quæ

non confertur omnino gratis & liberaliter non eſt omnino, ſeu perfecta gratia, hac ratione ſæpè vtitur Paulus præſertim ad Roman. 11. illis verbis: *Si autem gratia iam non ex operibus*, & eadem ratione vtuntur Auguſtin. Fulgen. Proſper. Petrus Diaconus, Iſidorus, Anſelmus, Gregorius, & Concilium Arauſicanum ſecundum, vt videri poteſt apud Vazquez diſp. 91. cap. 13. & apud Suar. lib. 2. capit. 6. n. 29.

Hæc autem ſecunda ratio, non ſolùm probat auxilium, non fore perfectā gratiam ſi detur ob opera, tāquam ob merita de condigno, vt Pelag. aſſerebat dari; ſed etiam vt aduertunt Vaz. & Suar. quāuis ob ea ſolum detur, tanquam ob merita de congruo: imò etiam, vt aduertit Vazq. quanuis ſolum detur ob ea opera tanquam ob occaſionem, ſeu diſpoſitionem moralem, aliàs dicti Patres nihil probarent contra Maſilienſes, qui expreſſè fatebantur initium ex nobis ad gratiam, non eſſe condignum gratiæ, vt vidimus: imò non eſſe amplius, quam occaſionem, aut anſulam, aut colorem, prout diſtinctam à merito de condigno nullatenus diſtinguentes inter meritum de cō gruo, & inter diſpoſitionem, ſeu occaſionem, vt re vera non diſtinguuntur, & ita ipſi quatenus ex nobis admittunt occaſionem, aut anſulam (intelligentes moralem) ad gratiam, abſolutè, & abſque vlla diſtinctione, & limitatione damnati ſunt.

Et ſanè hæc ratio ſecunda à nobis facta, eodem modo currit in merito de cōgruo, & in occaſione, ſeu diſpoſitione, vt etiam deſtruat rationē gratiæ perfectæ, ac in merito de cōdigno; quia eo ipſo quod aliquid cōfertur ob meritum, quātunuis ſolum de cōgruo, nō cōfertur ex miſericordia, & ex liberalitate animo omnino gratuito, ſeu liberali; ſed ex gratitudine animo videlicet retribuendi, & remunerandi: & etiam eo ipſo, quòd aliquid confertur ob opera, tamquam ob diſpoſitionem, ſeu occaſionem, non confertur animo omnino liberali; quia occaſio, ſeu diſpoſitio in præſenti materia, vel non diſtinguitur à merito de congruo, vel licet diſtinguatur, ob eas tamen non aliter præpararetur, & conferretur auxilium gratiæ, quam ob obſequia Deo grata, & accepta, vt Deus tamquam gratus obſequijs ſibi factis pro eis retribueret, & remuneraret; quia nullo alio modo ea opera poſſunt dici occaſio, aut diſpoſitio, niſi, quia ſint obſequia Deo facta; eo autem ipſo quod aliquid confertur intuitu obſequij, aut beneficij accepti, non confertur omnino gratis, ſeu liberaliter, ita vt talis collatio, ſit perfectè, & omnino gratuita, procedens ex liberalitate, aut ex miſericordia ex qua procedit collatio doni, quòd eſt perfecta gratia, iuxta illud ad Romanos 9. *Non eſt volentis, nec currentis; ſed miſerentis eſt,*

eſt Dei, ſed tantum ſit collatio antidoralis, & remuneratoria, procedens ex gratitudine.

Ex quibus deducimus, quod ſi ex proprijs viribus abſque auxilio gratiæ poſſemus efficere opera bona, ſeu honeſta, quamuis ſolum moraliter bona, auxilium, vel beneficium intuitu illorum datum nō eſſet perfecta gratia, & ipſius præparatio, & collatio non eſſet omnino gratuita, & liberalis; quia eo ipſo fieret ob obſequia Deo grata & accepta; quia quodcumque opus bonum, ſeu honeſtum eſt obſequium Deo gratum & acceptum; quia quolibet opere honeſto Deo obſequimur, & ſeruimus, & eo ipſo proprijs viribus efficeremus aliquid quo impetraremus dona, & ab eis auferremus rationem perfectę gratiæ.

Vnde quidquid Suarez cap. 6. num. 17. affirmat, exiſtimamus totam hanc difficultatem contra Maſsilienſes ad id ſolum reuocari, an ex ſolis viribus liberi arbitrij abſq; auxilio gratiæ fieri poſsit opus aliquod bonum ſeu honeſtum, quamuis ſolum moraliter bonū; quia eo ipſo quod ſit bonū quāuis ſolum moraliter, exiſtimamus eſſe meritum de congruo, aut diſpoſitionem moralem tamquam ſeruitium, ſeu obſequium Deo gratum intuitu, cuius Deus tamquam gratus poſsit retribuere, & retribuat auxilia gratiæ, etiam ſupernaturalia quoad ſubſtantiam, quo inchoemus iuſtificationem noſtram, & ideò exiſtimamus Maſsilienſes ex eo ſolum eſſe impugnandos, quod nullum opus, aut deſiderium, quāuis ſolum moraliter bonum poſsit fieri ſine peculiari auxilio gratiæ non debito, ſeu ſuperaddito dono creationis, & ex eo ſolum eos impugnat Concilium Arauſicanum ſecundùm, & ad hoc ſolū contra eos adducit teſtimonia Scripturæ, in quibus dicitur ea opera quibus Maſsilienſes ſubiungunt gratiam Dei eſſe donum Dei, vt conſtat ex canone 3. vbi dicitur eum contradicere Iſaiæ, & Apoſtolo, qui dixerit ad inuocationem humanam gratiam Dei conferri, non autem ipſam gratiam facere, vt inuocetur à nobis, & ex canone 4. vbi ex eo damnat eum, qui dicit Deum expectare voluntates noſtras; quia Deus dat velle, & ad hoc propoſitum adducit illud prouerb. 19. præparatur voluntas à Domino. & illud ad Philippenſes 2 qui operatur in nobis velle, & canone 5. non aliter procedit contra Maſsilienſes, dicentes fidem & affectū credendi eſſe initium ex nobis ad iuſtificationem, niſi probando fidem & affectum fidei eſſe donum Dei. & canone 6. vbi dicitur, quod contra dicit Apoſtolo dicenti, quid habes quod nō accepiſti, is qui humilitati, aut obedientiæ humanę ſubiungit gratię adiutorium, nō conſentiens obedientiam, & humilitatem eſſe donum Dei.

Nec obſtat, quod canone 6. contra Maſsilienſes diffinitur, ne-

ceſſarium eſſe auxilium gratię ad deſiderandum, orãdum, & pulſandum ſicut oportet; quia Concilium non addit illam particulam *ſicut oportet*, vt ſignificet nõ eſſe neceſſarium auxilium, vt prædicta opera bona abſolutè fiant, & in eo non erraſſe Maſilien & ſolum eſſe neceſſarium, vt fiat eo modo quo oportet, vt ſit initium iuſtificationis (& in eo ſolum erraſſe Maſilienſes) quia ad id non addidit illam particulam vt ex hiſtoria conſtare potest, ſed ſolùm eam addidit, vt damnaret Maſilienſes, qui dicebant nos poſſe ex proprijs viribus deſiderare orare, &c. Vt oportet ad impetrandam gratiam iuſtificationis, ideſt, auxilium, quoad iuſtificationem promouemur: quia re ipſa ea opera, non poſſumus ex proprijs viribus efficere bene, & honeſtè, quòd requiritur, vt medijs eis impetremus à Deo auxilium gratiæ adhuc media oratione; quia Deus non flectitur oratione, niſi tanquam obſequio ſibi grato ad differentiam hominum, qui nõ flectuntur orationibus, tanquam obſequijs; quia oratione nõ fit ipſis obſequium, ſed ſolum tanquam propoſitione, aut expreſsione miſeriæ eius, pro quo fit oratio, & ideò Deus quãdo orãti cõcedit aliquid, dicitur illud ex gratitudine retribuere, homo verò ex miſericordia aut ex liberalitate.

Exiſtimamus ergo nullum opus bonum, quanuis ſolum moraliter bonum poſſe fieri abſque auxilio gratię, ſuperaddito gratiæ creationis; & id eſſe neceſſarium, vt prædeſtinationis, & collationis gratię nulla ex nobis detur cauſa, & initium; quia quodcumq; opus bonum, quantumuis ſolum moraliter, vtpote obſequium, & ſeruitium Deo gratum, & placens eſt ſufficiens, vt tanquam cauſa moralis inducat Deum ad retribuendum, & remunerandum gratia ſua, vt aduertit Vazq. diſp. 91. c. 4. & conſequenter, vt ſit occaſio gratiæ; quia occaſio ea dicitur ex qua quis ad aliquid inducitur: nec quia id nos aſſerimus timendum eſt nos inclinari in errorem Maſilienſum, vt Suarez cap. 19. timet, quia ab eo errore magis diſcedimus quam ipſe; quia opera moraliter bona exiſtimat fieri poſſe abſque auxilio gratiæ, & ex eo exiſtimat ſe eum errorem ſufficienter fugere; quia ea opera tantum moraliter bona, nõ ſunt proportionata auxilijs ſupernaturalibus, quæ ſola nomine gratiæ actualis ſignificari exiſtimat, & nõ ea auxilia, quæ ſolum ſunt ordinis naturalis, ſecundũ ſubſtantiam qualia nos ponimus ad opera moraliter bona, quaſi Concil. Arauſic. ſecundum & Patres errorem Maſilienſiũ impugnaſſent ex eo, quod opera, quæ illi aſsignãt pro initio nõ eſſent proportionata ad gratiã; quia ex eo non impugnat eum errorem, ſed ex eo, quòd non poſſunt fieri ſine gratia, quo nos eum errorem impugnamus cõformiter ad Concilia, & Patres; quæcunq; enim opera bona, quantumuis ſolum mo-

moraliter bona ſint materia proportionata, congrua, & decens; vt pro eis Deus quaſi gratus poſsit retribuere gratiam, etiam ſupernaturalem, & ex eo dicuntur merita de congruo illius.

Quòd autem opera bona, quamuis ſolum moraliter nō poſsint fieri abſque auxilio gratiæ Deo dante dicem. tract. de gratia, & erudite docet Vazq. diſp 91. & Latius 1.2. diſp. 190. quòd ſæpè Scriptura clamat dicens, nos nihil ſine Deo facere poſſe, & nō eſſe ſufficiētes cogitare aliquid ex nobis, ſed ſufficiētiam noſtram ex Deo eſſe: & idem docet Concil. Arauſi. 2. Canon. 9. dicens quoties bona agimus Deū in nobis atq; nobiſcum, vt operemur operari, & Canon. 22. neminē de ſuo habere, niſi mendatium, & peccatum.

Et id ratione à priori probatur, quam adducit Vazq. diſp. 91. c. 14. & 1. 2. diſp. 189. c. 15. & diſp. 190. c. 12. quia ſcilicet homo quamuis liber, & indifferēs, ſit ad bonum, & ad malum, in neutrum tamē moueri poteſt, niſi eius voluntas ducatur, & præueniatur cogitatione boni, aut mali; quia eſt potentia cœca, ſed homo nō habet in ſua poteſtate pręueniri, ſeu excitari cogitatione boni, aut mali: quia ex vi ſuę creationis nō magis inclinatur, ſeu deſtinatur in cogitationē boni, quam in cogitationem mali, nec ad id in ſe habet aliquam liberam, nec naturalem facultatem: ergo quoties cogitatione boni à Deo excitatur, fit ei peculiare beneficium ipſi nō debitum ex vi ſuæ creationis, ſed ei ſuperadditū, ſed quoties cogitatione boni excitatur immediatè à Deo, vel ab ipſo ſolo, vel ab ipſo, & ſimul à cauſa ſecūda, excitatio etiam ea, quæ ſimul fit à cauſa ſecūda referēda eſt in Deū, tū, quia ipſe etiam ad eam immediatè cooperatur, tum etiam quia excitatio, quę fit à Deo, & ſimul à cauſa ſecūda, prouenit ex prouidentia Dei, qua ita ordinauit, & diſpoſuit cauſas ſecūdas ad excitandam eā cogitationem, vt potuerit eas aliter ordinare, & diſponere abſq; iniuria, aut violentia aliqua noſtræ volūtati illata, eiuſq; natura, & libertate illæſa ergo ſemper quod bene operatur, quamuis ſolum moraliter, præuenitur à Deo peculiari beneficio, & gratia, imò per Chriſtum, quia ipſe eſt, qui ſuis meritis nobis impetrat à Deo auxilia quibus egemus ad bene operandum, nihilominus in excitatione ad malum, qua ad illud allicimur quāuis à Deo proueniat, nullā agnoſcimꝰ gratiam, & beneficium, quia gratiam, & beneficium ſolum agnoſcimus ad bonum, & non ad malum.

Concludimus ergo prædeſtinationis, quoad omnes eius effectus nullam in prædeſtinato ex ſolis viribus liberi arbitrij dari cauſam moralem, nullum videlicet initium morale, nullam diſpoſitionem moralem, ideſt, nullum meritum, vt docent S Thom ar. 5. Marſil in 1. q 4. ar. 2. Greg. q. 1. Vazq. diſp. 91. c. 11. & cōmun. Theol. exceptis

paucis, qui vt aduertit Suarez capit. 7. non ſatis perſpectum habentes errorem Maſsilienſium, non dubitarunt ex ſolis viribus liberi arbitrij admittere diſpoſitionem ad collationē gratiæ, ac proinde ad eius præparationem, ſeu prædeſtinationem, in quo nobis diſplicent; quia eo ipſo admittunt ex nobis aliquid, quod conducat ad collationem gratiæ, quia admittunt diſpoſitionem; diſpoſitio autē ſi verè eſt diſpoſitio, aliquo modo conducit ad formam ad quam eſt diſpoſitio.

Et ob eamdem rationem non minus diſplicent alij Theologi, qui axioma *illud facienti, quod in ſe eſt, Deus nō denegat gratiam, & neceſſaria ad ſalutem*, intelligunt eſſe verum etiam de operante & faciēte quod in ſe eſt, ex ſolis viribus naturæ: ita illud intelligunt Driedo opuſculo de concordia lib arbitrij, & prædeſtinationis, 2. p. cap. vlt. Ruardus ar 7. & alij: diſplicent autem, quia eo ipſo admittunt opus bonum ex viribus naturæ quo Deus inducatur, vt ſuam gratiam cōferat; imò magis diſplicent, quam aliqui ex ſupra relatis, quatenus denotant intuitu illius Deum ſuam gratiam infallibiliter conferre.

Prædictum ergo axioma vt verum ſit, intelligendum eſt de operante & faciente, quod in ſe eſt, ex auxilio gratiæ; quia ſcilicet, huic Deus intuitu bonorum operum, quanuis ſolum moralium, quæ fecit ex auxilio gratiæ, conferat vlteriora & copioſiora auxilia: quod ita intelligunt S. Thomas 1. 2. q. 109 art. 6. ad 2. & q. 112. art. 2. & 3. Bonauentura in 2. diſt. 28. ar. 2. q. 1. ad 3. Vazq. diſput. 91. cap. 10. & alij: ei autem adulto, qui non peccauit mortaliter (quod fieri nequit ſine auxilio gratiæ, ſaltem externæ protectionis, iuxta illud Auguſt. 2. Confeſsionum cap. 7. gratiæ tuæ deputo quæcumque non feci mala) Deus infallibiliter confert auxilia gratiæ, ſaltem externæ protectionis, quibus perueniat ad gloriam, vt aduertit Vazq diſp 91. cap. 10. & alij quia ex diuina ordinatione nullus adultus, ſeu rationis cōpos, moriturus eſt, niſi iuſtus, aut in peccato mortali, ſiue ea auxilia conferat pro ſola ſua liberali voluntate, ſiue intuitu aliquorum operum, quæ ex auxilio gratię internę inſpirationis fecerit.

Reſpondeamus iam fundamentis pro errore Maſsiliēſium adductis. Et ad primùm deſumptum ex parabola illa Matth 25. Hominis qui diſtribuit bona ſeruis ſuis, vnicuique iuxta propriam virtutem, vel reſpondendum eſt cum S. Thoma 2. 2. q. 24. ar. 3. ad primū, per propriam virtutem non ſignificari diſpoſitionem ex ſolis viribus naturæ; ſed diſpoſitionem etiam ex auxilio gratię proueniētē, iuxta quam fit diſtributio gratię ſanctificantis, quàm S. Thomas ait ſignificari nomine bonorum diſtributorum: vel reſpondendum eſt

il-

illam particulam, *iuxta propriam virtutem*, non poni in ea parabola, vt per eam aliquid ſpeciale ſignificetur; ſed vt perfectè narretur parabola, ex qua Chriſtus nihil aliud intendit oſtendere, niſi quod ſicut Domini temporalis exiguunt rationem bonorum, quæ diſtribuunt, ſi etiam Deus requiſiturus eſt rationem gratiarum, quas nobis cōferre: non enim omnia quæ in parabolis adducuntur, ad aliquid ſpecialiter ſignificandum adducuntur.

Ad ſecūdū deſumptū, ex illo Pauli ad Rom. 8. *Quos præſciuit & prædeſtinauit conformes fieri Imagini filij ſui*. Reſpondemus, per præſcientiā nō intelligi ſcientiā boni vſus ſolius liberi arbitrij, quæ præcedat prædeſtinationē; ſed vel præſcientiam approbationis, ad quam cum effectu pro libertate Dei, ſequitur prędeſtinatio (vt diximus tractat. de ſcientia Dei diſp. 5. diſt. 2.) iuxta illud ad Romanos 18. *non repulit Deus plebem ſuam quam præſciuit*, vt vult Auguſtinus de bono perſeuerantię cap. 18. vel intelligi ſcientiam, vel qua Deus præuidit, quòd prædeſtinauit, quæ poſterior eſt ipſa prædeſtinatione, & ſenſus ſit, quos præſciuit conformes, fieri imagini Filij ſui, & ad hoc eos prædeſtinauit, id eſt, ita affuerunt præſciti, vt etiam fuerint prædeſtinati, ad differentiam eorum, qui præſciuntur à Deo, & non prædeſtinantur, qualia ſunt peccata: vel intelligi ſcientiam viſionis ſanctitatis prædeſtinatorū, quę præcedit ad langores, & paſsiones quibus conformes fiunt Filio Dei, ita vt ſenſus ſit, *quos* Deus præſciuit, ſeu præuidit ſanctos, & ſibi fore amicos, eos prædeſtinauit, vt laboribus, & paſsionibus fierent conformes Chriſto.

Ad tertium deſumptum, ex Paulo 1. ad Timot. 1. omiſsis alijs ſolutionibus, reſpondemus, vt inſinuat Vazq cap. 18. cōcedendo carentiam maioris peccati, quod eſſet ſi ſcienter fieret, fuiſſe in Paulo initium ſuę conuerſionis ad Chriſtum, non poſitiue & per ſe inducens Deum ad conuertendum Paulum, ſed fuit initium per accidēs, & remouet impedimentum; quia fuit carentia exceſſus peccati, qui ſi poneretur, Deus non conferret Paulo vocationem, & alia auxilia quibus perueniret ad Eccleſiam: quod non fauet Maſſilienſibus, qui conſtituebant initium per ſe intuitu, cuius Deus conferret gratiam ſuam præſertim quia illa carentia maioris peccati fuit ex gratia externę protectionis priore, quā fuit prima vocatio, & prior effectus prædeſtinationis Pauli quàm prima vocatio non poſitiuus, & per ſe conducens poſitiuè, & per ſe ad primam vocationem, & ad alios effectus prædeſtinationis Pauli; ſed negatiuè, & per accidens; quia ſolum fuit conducens non impediendo, & ob id nō auferre à prima vocatione rationem perfectam gratię.

Deinde reſpondeamus ad fundamenta ex Patribus deſumpta, &

ad prius deſumptum ex Aug. libr. 83. q. 68. Reſpõdemus in eo loco Aug. non loqui de prima miſericordia, ſeu primo effectu prędeſtinationis, ſed de gratia remiſsionis peccatorum quæ datur poſt pœnitẽtiam peccatorum, vt ipſe ſe explicuit lib. 1. retractionum c. 26 quam ait dari ex occultiſsimis meritis, de congruo tamẽ, & ex auxilio gratiæ procedẽtibus: & ad poſterius ex Bernardo reſpondemus, minus illum, & modicum, quod Deus ad emundationem à culpa actuali exigit ab adultis, itaut nõ patiatur reſeruari, id eſt, ab eis nõ exhiberi, eſſe cooperationem noſtram, nõ verò aliquid quod ex ſolis viribus naturæ pręcedat auxilium gratiæ Dei.

Tandem rationibus ſatisfaciamus, & ad primam reſpõdemus ex eo, quòd auxilium, quo voluntas eget ad operãdum, præueniri non ſit in noſtra poteſtate, tantum inferri quod ante auxiliũ, ſeu abſq; eo nõ ſit in noſtra poteſtate bene operari, nõ tamen inferri quod eo iã poſito, & collato nõ ſit in noſtra poteſtate; quia eo ſemel collato voluntas pro libito poteſt operari, & non operari: Vnde ad rationem in forma conceſſò antecedente diſtinguendum eſt conſequens dicta diſtinctione.

Ad ſciendum reſpõdemus in primis, vnũ nõ fruſtra poſtulare pro altero primam vocationem, & gratiam; quia re vera vnus ſolet eam alteri impetrare oratione, nõ tamẽ purè humana, ſed oratione bona procedente ex auxilio gratię. Deinde reſpõdemus nullam poſſe oratione aliqua ſibi obtinere primam gratiam; quia ſi oratio eſt bona, procedit ex ipſo auxilio gratiæ, quod ad ipſam orationem præcedit, & cõſequenter fruſtra fieri ad primam gratiam obtinendam: nec fruſtra fit exhortatio ad bona opera, quanuis auxilium ad ea neceſſariũ, non ſubſit poteſtati eius cui fit exhortatio, vel quia ſępè ante exhortationem præſupponitur eo auxilio præuẽtus, vel quia ſaltem exhortatione ipſa excitatur vocatio, ſeu auxilium.

Ad tertiam reſpondemus, quòd quanuis Deus pro ſola ſua libertate nulla expectata cauſa, aut initio ex parte hominum, vni præpararet gratiam, & non alteri, & vni maiorem, & alteri minorem, nullũ in Deo eſt vitiũ acceptionis perſonarum, quia iſtud nõ reperitur in præparatione, & diſtributione quæ fit abſq; debito iuſtitiæ, & multo minus in ea, quæ fit omnino liberaliter, qualis eſt pręparatio, & diſtributio primæ vocationis & gratiæ.

Ad quartam reſpõdent, nõnulli ex doct. Duran in 1. d. 28 q 5. concedẽdo antecedẽs, & negando cõſequentiam; quia quãuis opera moraliter bona fiãt ex ſolis viribus liberi arbitrij & ſint moralis cauſæ primæ vocationis, & gratiæ, nõ tamen ſunt cauſa moralis prædeſtinationis; quia ipſa opera moralia ſunt effectus prędeſtinationis, & ita

non

non poſſunt eſſe cauſa totius prædeſtinationis,hęc tamē ſolutio nō placet:primò,quia iam admittit ex parte noſtra cauſam, & initium collationis gratiæ,& prædeſtinationis ad eam,quo ſolo Maſilienſes erant cōtenti ſecundò non placet;quia ſi opera moralia non fiunt ex gratia,nequeunt eſſe effectus prædeſtinationis,quia prædeſtinatio nihil aliud eſt,quam gratiæ pręparatio,vt conſtat ex Aug. & ex communi Theologorum applauſu.

Deinde reſpondent alij concedēdo opera moraliter bona fieri ex ſolis viribus liberi arbitrij,negādo tamē eſſe diſpoſitionem impetratoriam gratiæ,niſi fiant ex motiuo ſupernaturali ex quo aliquo modo eleuētur ad ordinem ſupernaturalem,vt fiāt proportionata gratiæ,quā eſſe ſupernaturalem exiſtimāt,& ita poſsint ad eam diſponere:hęc tamen reſpōſio non minus diſplicet,quā pręcedens: primò, quia cōcedunt opera moraliter bona abſq; motiuo aliquo ſupernaturali facta,nō procedere ex auxilio gratię,cuius oppoſitū probauimus,& deduximus ex Concil. Arauſic.2.can.3. & 6.vbi cōtra Maſilienſ.definitur ad inuocationem humanam,& ad humilitatē,& obedientiam humanam neceſſariam eſſe gratiam:ſecūdò diſplicet;quia negat opera moraliterbona abſq;motiuo ſupernaturali facta eſſe impetratoria auxiliorum gratię ſupernaturalium, quoad ſubſtantiam; quia re vera ſic abſq;eo motiuo facta,ſunt obſequia,& ſeruitia Deo grata,&placētia:ergo ſunt capacia, vt Deusquaſi gratus intuitu illorum poſsit auxilia ſuę gratiæ,quātūuis ſupernaturalia retribuere:imò pluribus operibus virtutis moralis,abſq;diſtinctione,& limitatione aliqua promittitur auxilium gratiæ,vt miſericordiæ , & ælemoſinæ Tobię 4.& 12.& ſępè alibi,& remiſsioni iniuriatū Mat.& Luc.6.& Marci 11.quòd latè cōfirmat Vaz.diſp.91.c.16. quòd autem opera moraliter bona nō ſint ſupernaturalia ex motiuo, nō impedit quin impetrent,& diſponant ad auxilia gratiæ,etiā ſupernaturalia ; quia eo ipſo quod ſunt bona , & ſeruitia Deo grata , quāuis ſint inferioris ordinis,eo ipſo ſunt ad id proportionata;quia eo ipſo ſunt materia gratitudinis,in retributione enim pro obſequijs,& ſeruitijs quāuis ſit inęqualis, & maior,quam obſequia verè reperitur gratitudo, non perfecta liberalitas.

Reſpōdendum ergo eſt ad quartam rationem cōcedēdo opera moraliter bona eſſe cauſam moralem,& meritoriam auxiliorū gratię, nō tamen primi auxilij;quia ipſa quamuis non excedant vires phyſicas liberi arbitrij,id eſt,non ſint ſuperioris ordinis, procedunt ex auxilio gratię priore ; quia homo ex ſe ipſo, nequit ad ea opera excitari abſque peculiari prouidentia,non debita naturæ ipſius.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm prædeſtinatio ſit in poteſtate prædeſtinati?

SVpponimus, prædeſtinationem adultorum quo ad poſteriores effectus, nempè quo ad cooperationem qua vocationi cooperantur, & reſpondent, & quoad iuſtificationem, & quo ad perſeuerātiā in ea, eſſe in poteſtate prædeſtinatorū; quia eo auxilio præuenti ſunt cauſa libera, & per ſe eorum effectuum.

Hoc ſuppoſito, difficultas eſt, an prædeſtinatio quo ad primam vocationem (quę eſt primus effectus prędeſtinationis) ſit in poteſtate, ſeu libertate prædeſtinati; quia quo ad omnes alios iam conſtat eſſe in potęſtate illius.

Circa hanc difficultatem Theologi, qui exiſtimant ex parte prædeſtinati dari cauſam moralē totius prędeſtinationis, conſequenter docent totam prędeſtinationem, ſeu quoad omnes eius effectus eſſe in poteſtate illius. Quod ſignificari videtur, 2. Petri 1. *Quapropter fratres magis ſatagite, vt per bona opera certam veſtram vocationē, & electionem faciatis*: quia his verbis ſatis ſignificatur in poteſtate prædeſtinati eſſe certam facere ſuam prædeſtinationem. Et ratione videtur probari. Primò, quia prima vocatio ex eo eſt effectus prædeſtinationis; quia eſt certa, ſeu quia habet effectum; quia quæ nō eſt certa, ſeu quæ non habet effectum, non eſt prędeſtinationis effectus, vt patet, ſed in noſtra poteſtate eſt, quod vocatio etiā prima ſit certa, & effectum habeat, vt conſtat ex verbis Petri relatis, & etiam ex ratione, quia voluntas noſtra pro libito poteſt cuicumque vocationi reſiſtere, & non reſpondere: ergo in poteſtate prædeſtinati etiam eſt primus effectus prędeſtinationis. Secundò probatur, quia perſeuerantia, quę cum tota prędeſtinatione reciprocatur, & conuertitur, eſt in noſtra poteſtate: ergo etiam tota prędeſtinatio.

Vazq. verò diſp 92. cap. 2. Ruizius diſp. 25. Faſolus ar. 2. dub. 2. Mœratius diſp. 38. ſection. 7. Alarcon diſp. 5. cap. 7. & communiter Theologi docent, prędeſtinationem quoad primum effectum non eſſe in poteſtate prędeſtinati, & conſequenter nec totam prędeſtinationem, ſeu quoad omnes eius effectus. Et meritò, quia id tātum eſt in poteſtate prędeſtinati, quod fieri poteſt ſuo libero conſenſu; prima autem vocatio, quæ eſt primus effectus prędeſtinationis, fit in prędeſtinato ante omnem ſuum liberum conſenſum; quia vt poſtea dicemus, eam Deus in nobis ſine nobis liberè operantibus, ope-

ratur

tur (&: ex eo gratia operãs) ergo prædeſtinatio, quo ad eius primũ
ffectum, non eſt in poteſtate, ſeu libertate prædeſtinati.

Ad priorem ergo rationem aduerſariorũ cõcedimus, quòd ea ſo-
vocatio quæ ſit certa, & effectum habet, ſit effectus prædeſtinatio
s, & nõ illa, quę caret effectu, ea tamẽ quæ effectũ habet, nõ tãtũ eſt
ffectus prędeſtinationis, quatenus habet effectum (qua ratione dici
ur gratia cooperãs) ſed etiam quatenus eſt pręueniẽs ipſum effectũ,
eu cooperationem (qua ratione dicitur gratia operãs) quia etiam
uatenus præueniens procedit à Deo, ex deſiderio gloriæ prædeſti-
nati, & ad eam radicaliter, ſeu initiatiuè cõducit, vt ſtatim dicem⁹:
nò quatenus eſt præueniẽs, eſt primus effectus, & quatenus coope-
ãs eſt ſecũdus, & ideò prædeſtinatio, quoad primum effectum, non
ſt in poteſtate prædeſtinati; quia vt præueniens præuenit noſtrã li-
ertatem, & cõſenſum, quanuis quatenus cooperãs eſt, & habet effe
tum ſit in noſtra poteſtate; quia cum ipſa vocatione ſumus nõ ſolũ
onditio; ſed etiam vera cauſa phyſica libera cõſenſus; quia cum ip
a vocatione, vt cooperãte operamur conſenſum: & id ſolum ſigni-
cat Paulus, ſignificans in poteſtate prædeſtinati eſſe facere certã ſuã
ocationẽ: prædeſtinatio ergo quoad primum effectum, non eſt in
oſtra poteſtate; ſed ſolum quoad reliquos.

Et ad poſteriorem cõcedimus antecedens, nempè perſeuerantiã,
uæ conuertitur cum prædeſtinatione eſſe in noſtra poteſtate, nega-
nus tamẽ ex eo inferri prædeſtinationẽ eſſe in noſtra poteſtate; quia
erſeuerantia cum qua prædeſtinatio cõuertitur, nõ eſt abſolutè in
oſtra poteſtate; ſed ex ſuppoſitione eius, quod non eſt in noſtra po-
eſtate, nempè ex ſuppoſitione vocationis, quæ ex prędeſtinatione
upponitur ad perſeuerãtiam, & ideò quanuis ſuppoſita vocatione,
it in noſtra poteſtate perſeuerare, non eſt in noſtra poteſtate prædeſ
inari; quia prædeſtinatio etiam includit vocationem, quæ non eſt in
oſtra poteſtate, & quàm ſupponit perſeuerantia, eſſet tamẽ prędeſ
inatio in noſtra poteſtate, ſi perſeuerantia, & quæ ad eam prærequi
ũtur eſſent in noſtra poteſtate; quia tunc aliquid eſt in noſtra poteſ-
ate, quando aliud cum quo reciprocatur, eſt abſolutè in noſtra pote
tate, & nõ ex ſuppoſitione alicuius, quòd non eſt in noſtra poteſtate,
icut quanuis in poteſtate hominis, ſit ſuppoſitis materia prima, & a-
nima rationalis vnire animam cum materia, quòd conuertitur cum
homine; non tamen eſt in poteſtate illius homo ſecundum totũ ſuũ
eſſe ſimpliciter; quia non eſt in poteſtate illius facere materiam,
& animam; ſed an in poteſtate reprobi, ſit non prædeſti-
nari dicem. diſp. 5. dif. 7.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm ex partè Chriſti Domini detur cauſa moralis noſtræ prædeſtinationis, & electionis.

POſtquam vidimus ex parte prædeſtinati, nullam dari cauſam moralem ſuæ prædeſtinationis, & electionis, ſupereſt examinandum an detur ex parte aliorum, præſertim ex parte Chriſti Domini, quod eſt idem ac quærere, an opera aliorum, præſertim Chriſti, fuerint cauſa meritoria noſtræ prædeſtinationis, & electionis, ſeu quod idem eſt, an prædeſtinatio, & electio noſtra facta fuerit ex meritis aliorũ, præſertim Chriſti.

Supponendum eſt, prædeſtinationem, quæ eſt formaliter dilectio, qua Deus prædeſtinatis vult efficaciter ea quibus infallibiliter ſaluãtur, in eo differre ab electione, quod prædeſtinatio, ſeu dilectio eſt amor efficax, quo Deus vult prædeſtinato abſque reſpectu aliquo ad alios qui non ſaluãtur, ea quibus infallibiliter ſaluatur: electio verò eſt amor, quo prædeſtinatus præ alijs diligitur ad illa bona: vnde amor qui eſt electio ſic verſatur circa prædeſtinatum, vt etiam connotet reſpectũ ad alios qui non diliguntur, ita vt eo amore prædeſtinatus ſecernatur, ſeu ſeparetur ab alijs: electio autem eſt duplex vna comparatiua, qua, ſcilicet, vnus relictis alijs aſſumitur determinatè ad aliquid peculiariter pertinens ad aſſumptum, & non pertinens ad alios relictos; & altera eſt abſoluta, qua, ſcilicet, vnus aſſumitur alijs relictis, & non ob aliquid pertinens ad aſſumptum. Vnde duæ iſtę electiones, nõ tam diſtinguntur ex parte obiecti, quàm ex parte motiui, aut ex parte alterius rationis.

Hoc ergo ſuppoſito, circa difficultatem Driedo de captiuitate & redemptione generis humani tract. 2. cap. 2. p. 3. art. 4. Franciſcus Somnius lib. 2. demonſtrationis Euangelicę tract. 3. cap. 19. & Adamus in cap. 1. epiſtol. ad Epheſ. docent prædeſtinationem noſtrã non fuiſſe factam ex meritis Chriſti, & multo minus electionem: Probari autem poteſt. Primò, quia quod eſt temporale, & creatum, non poteſt eſſe cauſa æterni, & increati; ſed meritum Chriſti fuit temporale, & creatum; prædeſtinatio autem noſtra eſt ęterna, & increata: ergo meritum Chriſti non potuit eſſe cauſa moralis noſtræ prædeſtinationis. Secundò, quia meritum Chriſti nõ poteſt eſſe cauſa totius effectus prædeſtinationis noſtræ: ergo nec poteſt eſſe cauſa noſtrę prædeſtinationis: antecedens probatur, quia meritũ Chriſti eſt effectus

tus noſtræ prædeſtinationis; quia fuit à Deo ordinatum ex deſide-
rio gloriæ prædeſtinatorum,& ad eius adeptionem conducit.

Suarez lib.2.cap.24.docet merita Chriſti fuiſſe cauſam noſtræ prædeſtinationis,ſeu dilectionis,non verò noſtræ electionis,vt à dilectione diſtinguitur:& non ſolùm non fuiſſe cauſam electionis comparatiuæ,qua iſti potius quam illi diliguntur; ſed nec electionis abſolutæ,qua prædeſtinati verè dicuntur electi. Prima pars, nempè merita Chriſti fuiſſe cauſam noſtræ prædeſtinationis, ſeu dilectionis, quæ etiam nobis placet,ſtatim probabitur.

Secunda pars, nempè merita Chriſti non fuiſſe cauſam electionis comparatiuæ, ſeu non fuiſſe cauſam ob quam iſti determinatè, potius quam alij fuerint prædeſtinati (in quo conſiſtit electionē eſſe comparatiuam)probatur,quia ante prædeſtinationem noſtram meritum Chriſti non fuit præuiſum , vt applicandum vni potius quam alij: ergo non potuit eſſe cauſa moralis prædictæ electionis comparatiuæ ad perſonas:antecedēs probatur,quia quanuis Chriſtus peculiariter orauerit pro prædeſtinatis,ea tamen oratio ſupponebat prædeſtinationem horum,potius quàm illorum pro ſola Dei voluntate factam,vt ſingnificatur in ea oratione,qua Chriſtus, Ioann.17. pro prædeſtinatis orauit : *Pater ſancte ſerua eos quos dediſti mihi*, vt ſignificaret ſe pro illis ſpeciali & efficaci oratione orare;quia præuidit eſſe electos à Patre. Cui conſolare videtur illud Matth. 10. *Sedere autem ad dexteram, vel ſiniſtram non eſt meum dare vobis;ſed quibus paratum eſt à Patre meo.*

Tertia pars,nempè meritum Chriſti non fuiſſe cauſam electionis abſolutæ prædeſtinatorum,prout à dilectione diſtinguitur, ex eo probatur, quia meritum Chriſti ita fuit cauſa prædeſtinationis, ſeu dilectionis noſtræ, vt non fuerit cauſa derelictionis aliorum in maſſa perditionis;quia Chriſtus non meruit , quod non prædeſtinarentur,ſeu quod derelinquerentur;qui fuerint derelicti,ſeu non prædeſtinati : ergo ita fuit cauſa noſtræ prædeſtinationis ; ſeu dilectionis, quod non fuerit cauſa electionis abſolutæ ; quia electio, ſeu diſcretio vt ſic reſpicit , & dicit habitudinem ad non prædeſtinationem aliorum;quia ſi omnes prædeſtinarentur,nō eſſet electio, diſcretio, & ſeparatio.

Vazq verò diſp.94.cap.20 Leſsius de prædeſtinatione Chriſti ſect.3.Ruizius diſp.27. Herice diſp.29.& Alarcon diſp.3.cap.5. docent,& benè merita Chriſti fuiſſe cauſam moralem noſtræ prædeſtinationis , & etiam electionis abſolutæ , qua extrahimur à maſſa perditionis,quod nos etiam diximus tractat.de Incarnat. diſput.14. dif. 11.

Prior

meritis Chriſti: ergo ex meritis Chriſti electi, & ſeparati ſunt ex communi maſſa perditionis, quãuis merita ipſius nõ fuerint cauſa, vt alij qui nõ aſſumuntur, nõ aſſumũtur, cõſequentia patet; quia vt aliquis ſuo merito, aut interceſſione ſit cauſa eligẽdi, & ſegregandi aliquẽ ex multis damnatis, nõ eſt neceſſarium, vt ille ſuo merito ſit cauſa relinquẽdi alios obnoxios pœnæ, ſed ſufficit, quod ipſius merito ille alius ſegregetur, & liberetur alijs in damnatione relictis; quia aliàs nõ liberaretur, & ſegregaretur, niſi merito intercedẽtis: ratio huius eſt; quia eligere non dicit formaliter aſſumere vnum, & alium relinquere, ita ut relictio intret formaliter in electionem, ſed electio formaliter ſolum eſt aſſumptio vnius, præſuppoſita derelictione, ſeu non aſſumptione alius, vt connotato: dilectio enim, vt dicatur electio, præſupponit, & prærequirit, vt connotatum, quòd alius, vel alij relinquantur, seu non aſſumantur ſicut actio, vt ſit, & dicatur mutatio prę ſupponit, vt connotatum carentiam termini, ad quem in ipſo ſubiecto actionis alias ſubiectum, non dicatur mutari: ergo ſicut, vt quis dicatur cauſa mutationis, ſufficit, quòd ſit cauſa actionis, ſi aliàs prę ſupponatur in ſubiecto carentia termini ad quem, quanuis non ſit cauſa illius carentiæ, ita etiam, vt quis ſit cauſa electionis, ſufficit, quòd ſit cauſa aſſumptionis vnius, ſi aliàs ſint alij, qui non aſſumantur, quanuis non ſit cauſa non aſſumptionis aliorum. Cur ergo merita Chriſti fuerint cauſa, ob quam Deus à maſſa perditionis ſegregauerit prædeſtinatos, etiam eos qui fuerunt ante incarnationem Chriſti pluribus alijs in ea relictis? abſque dubio dicendum eſt, fuiſſe cauſam electionis omnium prædeſtinatorum, quanuis in eius oratione, aut merito non fuiſſet aliquid peculiare ratione, cuius iſti potius, quàm illi ex his qui ſunt in maſſa perditionis eligantur, & ſegregentur ab illa; quia vt ſit cauſa electionis eorum, ſufficit, quòd merito ipſius eligantur, & ſegregentur quotquot à maſſa perditionis ſegregantur alijs in ea relictis, qui nõ ſegregarẽtur, & eligerentur, niſi merito illius; quia eo ipſo, quãuis merito omnibus communi cauſa eſt, ob quam fiat ſegregatio, & electio ſicut eodẽmodo eſt cauſa prædeſtinationis eorũ, qui prędeſtinãtur; quia merito ipſius quãuis communi omnibus, prædeſtinãtur, quotquot prędeſtinãtur, quãuis in eo merito nõ ſit aliquid peculiare, reſpectu eorũ qui prędeſtinantur: erit ergo cauſa electionis eorũ quaſi abſolutæ; quia hæc electio ſupra prędeſtinationem, ſeu dilectionem tantũ pręſupponit, vt cõnotatũ, quòd ſint alij, qui non prædeſtinentur.

Ex eo autem quod ex parte Chriſti, nõ pręcederet aliquid peculiare erga, eos qui fuerunt prædeſtinati tantũ deduceretur, Chriſtũ non fuiſſe cauſam dilectionis comparatiuæ, qua iſti potius, quã illi deter

minando perſonas eligerentur ex maſſa perditionis; quia tunc erga omnes eſſet idem omnino & commune meritum Chriſti, & non peculiariter iſtis, aut illis applicatum, non tamen deduceretur, quòd non eſſet cauſa electionis abſolutæ, qua qui prędeſtinati ſunt, verè electi, & ſegregati ſunt ab alijs, qui in communi maſſa perditionis permanent.

Nihilominus addimus, vt optimè Vaz. c. 3. Ruiz. ſect. 7. Chriſtum fuiſſe cauſam non ſolum electionis abſolutæ, qua ſola prædeſtinati, qui mortui ante incarnationem fuerũt electi, ſed etiã electionis cõparatiuę prædeſtinatorum, qui extiterunt poſt incarnationem, qua iſti potius quam illi, quoad perſonarum determinationẽ fuerũt prædeſtinati; quia ante decretum prædeſtinationis, qua iſti fuerunt prędeſtinati, fuerunt præuiſa merita Chriſti, prout ſpecialiter applicata, & oblata pro illis, id enim credimus Chriſtum feciſſe oratione efficaci pro omnibus prædeſtinatis, qui extiterunt poſt ſuam incarnationem, ſicut legimus feciſſe pro ſuis diſcipulis, excepto Iuda Ioan. 17. *Non pro mũdo rogo, ſed pro his quos dediſti mihi*: ſubintellige ea oratione, tunc facta non oraſſe pro mundo; quia alijs orationibus credi poteſt pro omnibus oraſſe, non tamen fuit cauſa electionis comparatiuæ eorum qui mortui fuerunt ante incarnationem; quia ante decretum prędeſtinationis eorum, non præceſſerũt merita Chriſti præuiſa, prout ſpecialiter applicata, ſeu oblata pro eis; quia non oratione aliqua per modum petitionis; quia hæc nõ fit pro præteritis, nec gratiarum actione; & quia gratiarum actio pro beneficio aliquo præſupponit etiam in præſcientia beneficium iam factum, vel abſolutè faciendum, & ideò nõ poteſt eſſe cauſa moralis, & meritoria illius, ſed tantum finis intentus medijs ipſis beneficijs, & etiam; quia Deus nõ potuit ſperare à Chriſto, quod pro vno, qui prædeſtinatus eſt potius quam pro alio, qui non eſt prædeſtinatus, ſi prædeſtinaretur, gratias ageret; quia pro quocũq; quem electum inueniſſet, idem omnino perſolueret, ac proinde meritis ipſius, nequit attribui, quòd ex prædeſtinatis veteris teſtamẽti, iſti potius, quã illi fuerint prædeſtinati: illis tamẽ attribuitur electio abſoluta omniũ electorũ; quia ex meritis ſuis in tempore ſegregati ſunt, ac proinde ex eiſdem præuiſis fuit ab æterno, ita decretum, ſeu pręparatum.

Ad fundamenta autem primę ſententiæ, quæ noſtræ totaliter opponitur, reſpondemus, & ad prius cõcedimus merita Chriſti eſſe creata; ex eo autem tantũ infertur, non poſſe eſſe cauſam ipſius actus prædeſtinationis, & electionis, quoad ſubſtantiam ipſius actus; quia hic vt ſic eſt increatus non tamen infertur, non poſſe eſſe cauſam prædeſtinationis, & electionis, quoad effectus ipſius actus; quia iſti effe-

ctus

ctus ſunt creati,nec infertur non fuiſſe cauſam actus prædeſtinationis,quoad terminationem,ſeu accommodationẽ ad ſuos effectus; quia vt ſic non eſt,quid increatum,imò nihil intrinſecum, & ideò poſſunt eſſe cauſa prædeſtinationis, & electionis, quoad accommodationem,quanuis, vt ſic ſit æterna; quia meritum non ſolùm cauſat,vt exiſtens,ſed etiam,vt ab ęterno præuiſum, vt abſolutè futurum.

Ad poſterius ſunt,qui reſpondent meritum Chriſti eſſe effectũ noſtrę prędeſtinationis,nihilominus dicunt etiam eſſe, & dici cauſam noſtræ prędeſtinationis;quia eſt cauſa omnium effectuum prædeſtinationis,qui ſunt in ipſo prædeſtinato.Hęc tamẽ reſponſio, quoad modum loquendi diſplicet.Primò,quia meritum Chriſti appellat effectum noſtræ prędeſtinationis, quod eſt contra Aug. Ep.105. & contra Fulgentium libr. 1. ad Monimum c. 11.& contra alios Patres,qui exiſtimant prædeſtinationem noſtram incipere à prima vocatione,& videtur eſſe contra Paulum ad Rom. 8. Vbi enumerans effectus prædeſtinationis incipit à vocatione.*Quos prædeſtinauit hos & vocauit.*

Secundò,quia ſi meritum Chriſti eſſet effectus noſtrę prędeſtinationis,non poſſet dici abſolutè cauſa illius (vt in ſcripturadicitur) quia quod non eſt cauſa totius effectus prędeſtinationis,nequitdicĩ abſolutè cauſa illius.

Reſpondemus ergo meritum Chriſti non eſſe, nec dici effectum noſtræ prędeſtinationis;quia quãuis fuerit à Deo ordinatũ,ex deſiderio glorificationis noſtræ,non tamen cõducit ad adeptionẽ gloriæ,vt quid nobis intrinſecum,quo proprie dicamur perduci in vitã æternam,ſicut perducimur vocatione,& alijs nobis intrinſecis;quia tamen conducit tanquam quid extrinſecum,& antecedẽs ad ea,quibus proprie perducimur,& tantum cõducit remotè medio, ſcilicet decreto Dei,ideò dicitur cauſa noſtræ prædeſtinationis ad differentiam prædicationis,& miraculi, & repræhenſionis, & aliorum extrinſecorum,quæ quanuis phyſicè ſint extrinſeca,poſſunt dici effectus prædeſtinationis;quia eis proximè excitatur in nobis vocatio,& ideò ad vocationem,tanquamvnum moraliter cum ea reducuntur, id enim ſolum,quod vel formaliter,vel efficiẽter proximè pertinet ad noſtram ſalutem,dicitur noſtra prædeſtinatione præparari,&eſſe effectum illius.

Et ob eamdem rationem orationes pręſertim Iuſtorum, & Beatorum, quibus de congruo impetrant alijs primam vocationem, & alios effectus (vt creditur de oratione Stephani reſpectu Pauli)non ſunt effectus prędeſtinationis,ſed cauſa prædeſtinationis

illorum, vel totalem, vel partialem pro numero effectuum intrinſecorum, quos eis impetrauerint: non enim dicuntur effectus; quia nec formaliter, nec efficienter proximè pertinent ad ſalutem eorum, quibus ſunt impetratoriæ: Dicuntur autem cauſa illius; quia ſunt cauſa moralis, & conſequenter remota alicuius, aut omnium eorum in quibus, vel formaliter, vel proximè continetur ſalus aliorum. Vnus ergo purus homo, etiam poteſt eſſe cauſa moralis, & meritoria prædeſtinationis alterius, vt aduertunt Mœratius diſput. 98. & Alarcon diſput. 3. capit. 6 & credi poteſt etiam de facto fuiſſe. Imò credimus Beatam Virginem ſuis meritis de congruo, de facto fuiſſe cauſam prędeſtinationis omniũ prędeſtinatorum, ſicut Chriſtus ſuis meritis de condigno, & infiniti valoris.

Ad fundamenta autem 2. ſentent. Reſpondemus, & ad prius adductum pro priori parte ad probandum meritum Chriſti, nõ fuiſſe cauſam electionis comparatiuę, quia iſti potius, quã illi prędeſtinati ſũt, in quo nobis aduerſatur, quoad prędeſtinatos, qui extiterunt poſt incarnationem.

Reſpondemus negandò meritum Chriſti, non fuiſſe pro eis ſpecialiter oblatum, & vt tale præuiſum, vt vidimus, & ad probationẽ negamus, illam peculiarem orationem Chriſti pro illis ſupponere electionem comparatiuam, ex ſola voluntate Dei, factam abſque oratione Chriſti, vnde non ideò Chriſtus pro eis orauit; quia eos præuidit electos à Patre, ſed è contra, in quo voluntas diuina ſe accõmodauit & acquieuit voluntati Chriſti, in quo nullam imperfectionem tribuimus diuinæ voluntati; quia ipſa expectare voluit merita, & orationem humanitatis Chriſti: Nec oppoſitum ſignificatur illis verbis, Ioan. 17. *Quos dediſti mihi*; ſed ſolùm prædeſtinationem, & electionem eorum factam fuiſſe à Deo, quamuis media oratione, & meritis Chriſti: dicimur autem ſorte vocati; quia abſque meritis noſtris, & quaſi ſorte Chriſtus pro nobis ſpecialiter orauit: nec aduerſarijs fauet illud Mat. 20. *Sedere autem ad dexteram, vel ſiniſtram, non eſt meum dare vobis*: Quia non eſt ſenſus; non eſt meum dare vobis dexteram; quia ipſe Lucæ 22: dixit: *Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater, vt edatis, & bibatis ſupra menſam meam in Regno meo*: Sed ſenſus eſt, non eſt meum dare vobis dexteram iure cognationis, quo eam petitis; ſed quibus præparata eſt à Patre meo.

Ad poſterius fundamẽtum pro parte poſteriore reſpondemus, quod etiam ſi Chriſtus non fuerit cauſa, non prædeſtinationis reproborũ, nihilominus dicitur cauſa electionis abſolutæ prędeſtinatorũ; quia

uia fuit cauſa, ob quam prædeſtinati ſunt, quotquot ſunt prædeſti-
ati alijs relictis; quia ad electionem abſolutam ſufficit fuiſſe cau-
am prædeſtinationis eorum, qui fuerunt prædeſtinati, præſuppoſitis
lijs qui non prædeſtinentur ob rationem dictam.

DISPVTATIO QVINTA.

De reprobatione.

CIrca hanc diſputationem agendum eſt de natura, & de effectibus & de cauſis reprobationis.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Qui actus interueniant in reprobatione?

VT à nomine ipſo exordiamur, reprobatio apud Latinos accipitur pro quacumque reiectione: & apud Theologos pro reiectione à gloria; in hac tamen acceptione, qua à Theologis accipitur, nō reperitur in ſacra Scriptura; quia reprobus in Scriptura Eccleſiaſtici 9. & 1. ad Corinth. 6. & 2. ad Corinth. 13. & 2 ad Timot. 3. & ad Hebræos 6. ſumitur pro improbo, ſeu iniquo, quanuis aliàs ſit præ deſtinatus: à Theologis verò reprobus dicitur qui reijcitur, ſeu repellitur à Beatitudine qui à Theologis etiam dicitur præſcitus; quia circa reprobum eſt in Deo eadem præſcientia quæ eſt circa prædeſtinatum, qua Deus, quaſi dirigitur ad prædeſtinandum, prædeſtinatum, & reprobum non prædeſtinat; ſed tantum eum præſcit, & ideò non prædeſtinatus, ſeu reprobus etiam dicitur præſcitus.

Circa difficultatem, ergo ſupponimus, vt certum reprobos, & reprobationem in acceptione Theologorum eſſe, & reperiri, vt conſtat ex illo Mat. 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diaboli, & Angeli eius.* & ad Rom. 9. reprobi ſic ſumpti appellātur vaſa iræ apta in interitum, & 2, ad Tim. 2. appellantur vaſa in cōtumeliam.

Hoc ſuppoſito, difficultas eſt, qui actus in reprobatione ſic ſumpta interueniant.

Circa quam etiam ſupponimus in Deo, circa eos qui damnantur, & reprobi dicuntur, eſſe reiectionem à medijs gratiæ, quibus ſi eis darentur, ſaluarentur: & etiam eſſe reiectionem à gloria, quæ

dicitur pœna damni, & tandē circa reprobos, adultos qui in peccato mortali decedunt reperiri illationem pœnæ ſenſus.

Eſt ergo certum ad inferēdam dictā pœnam ſenſus requiri in Deo decretū poſitiuum efficax, quo decernat talem pęnam inferre; quia abſq; eo nequit inferri, vt patet: hoc autem decretum cōgrue appellatur deſtinatio, ſeu deputatio ad pœnam, ad reijciēdum verò à dictis medijs efficacibus gratiæ, & à gloria nō eſſe in Deo neceſſarium decretum aliquod poſitiuum; quia ex eo, quòd in Deo nō ſit decretum cōferendi dicta media, & gloriam ſufficienter reijcitur, quis ab eis; quia abſque eo decreto nulli conferri poſſunt.

Eſt tamen difficultas, an hoc decretum, quòd non eſt neceſſarium, ſit de facto in Deo. Circa hanc difficultatem plures dictum decretū in Deo admittunt, circa reiectionem à gratia efficaci gloriæ, & circa reiectionem à gloria, & cōſequēter, circa reiectiones ab eis admittunt in Deo duplicem reprobationem, alteram negatiuā, quæ præciſſè conſiſtat in carētia præparationis gratiæ, & gloriæ, & alterā poſitiuam, quæ conſiſtat in decreto, ſeu præparatione poſitiua negandi gratiam efficacem gloriæ, & ipſam gloriam.

Alij verò nō admittunt de facto in Deo decretum efficax negādī reprobis dictā gratiam, & gloriam; ſed tātum carentiam decreti eas cōferendi: & merito, primò, quia tale decretū, non eſt in Deo neceſſarium, vt vidimus: ſecundò, quia eſt in Deo impoſibile decretū efficax, circa non eſſe; quia non eſſe nequit effici.

Circa eas tamē negationes, ſeu reiectiones reperitur in Deo ſimplex, ſeu inefficax voluntas, ſeu complacentia, vel quatenus ſunt pœnæ, vel quatenus ſunt alio modo bonæ.

In reprobatione ergo interueniunt carentia præparationis, ſeu decreti mediorum gratiæ, efficacium gloriæ, & carētia decreti gloriæ, & ex vtraq; carētia coaleſcit eſſentialiter vna reprobatio negatiua, ſeu vna nō prędeſtinatio, ſicut in noſtra ſentētia ex vtraq; præparatione, ſeu ex vtroq; decreto coaleſcit vna poſitiua prædeſtinatio: & inſuper reperiri ſimplex complacentia, circa vtranq; negationem, ſeu rationem à gratia, videlicet efficaci, & à gloria: & tandem ſi reprobatio, ſit adultorum, in ea interuenit decretum efficax infligendi eis pœnam ęternam ſenſus, & ante illud decretum præſupponitur in Deo iudicium practicum, ſicut ante quodcunq; aliud decretum.

DIFFICVLTAS II.

In quo actu Dei conſiſtat eſſentialiter reprobatio?

DIfficultas hæc non procedit de reprobatione negatiua, quæ eſt idem, quod non prædeſtinatio, & conſiſtit in carētia præparationis mediorum efficacium ad gloriam, & ipſius gloriæ, quæ in voluntate reperitur, ſicut prædeſtinatio in cuius carentia conſiſtit reperitur in voluntate, vt diximus diſp. 1. dif. 3. ſed procedit de reprobatione poſsitiua, quæ in actu poſsitiuo cōſiſtit, quo Deus deſtinat ad pœnam æternam ſenſus, & etiam quo denegat gratiam, & gloriā; ſi eas actu poſitiuo negat.

Circa difficultatem ergo Alex. 1. p. q. 29 membr. 2. Richardus in 1. diſt. 40 art. 3. quæſt. 1. Albertus 1. part. q. 66 membr. 1. & Herice diſp. 32. cap. 2. docet reprobationem poſitiuam, ſitam eſſe eſſentialiter, & directè in actu intellectus, & ſimul in actu voluntatis; quia prædeſtinatio, cui reprobatio poſitiua directè opponitur, conſiſtit eſſentialiter in eis, oppoſita autem, circa idem ſubiectum verſantur.

Gonçalez diſput. 7. dub. 2. Diſcalciati diſp. 77. ſect. 1. Ruiz. diſp. 2 ſect. 4 & Faſolus q. 23. art, 2 docent reprobationem poſitiuam ſitam eſſe eſſentialiter, & directè in ſolo actu intellectus; quia dicta reprobatio eſt directe oppoſita prædeſtinationi, quæ ſecundum ipſos in ſolo actu intellectus eſſentialiter, & directè conſiſtit: Auctores tamen iſti non cōueniūt, in quo actu intellectus cōſiſtat; quia alij eā cōſtituunt in actu quodam imperij, quem in Deo ponūt poſt decretū voluntatis, & alij in iudicio quodam practico, quod eſt in Deo ante ſuum decretum, quo volūtati proponuntur, quæ faciēda ſunt: probari autem poteſt hæc ſententia; quia dicta reprobatio eſt directè oppoſita prædeſtinationi, quæ ſecundum ipſos ſita eſt eſſentialiter in ſimili actu intellectus.

Suarez verò, quanuis prædeſtinationem in ſolo actu voluntatis conſtituat, reprobationem verò in actu iudicij principaliter cōſtituit. Primò, quia reprobare principalius dicitur de iudicio intellectus. Secundò, quia à iudicio, quo quis à Deo iudicatur dignus pœna æterna incipit reprobatio.

Plures verò Theologi ex his, qui exiſtimāt prædeſtinationem ſitā eſſe eſſentialiter, & directè in ſolo decreto efficaci voluntatis (vt nos exiſtimamus, & diximus diſp. 1. dif. 3. docent, & merito reproba

tionem poſsitiuam ſitam eſſe eſſentialiter,& directè in ſolo decreto efficaci voluntatis,quòd ſupponit Vazquez diſp.95. & exprimit Alarcon diſp.5.cap.1.Probatur autem eodem modo, quo ea diſp. 1.diffic.3.probauimus prædeſtinationem ſitam eſſe eſſentialiter, & directè in ſolo decreto efficaci voluntatis,quia ſcilicet reprobatio poſsitiua eſt pars prouidentiæ,ſicut & prædeſtinatio;quia ad prouidentiam pertinet, non ſolùm conferre præmia benemerentibus, quòd ad prædeſtinationem pertinet;ſed etiam malis ſupplicia infligere,quòd pertinet ad reprobationem poſsitiuam. Prouidentia autem in decreto voluntatis conſiſtit,vt diximus in ea dif.3..

Secundò,quia in eo ſolo conſtituenda eſt eſſentialiter , & directè reprobatio poſsitiua,quo executioni mandatur damnatio, & punitio reprobi;quia hæc ſola eſt effectus reprobationis poſsitiuæ, vt dicemus dif.4 ſolo autem decreto voluntatis , & non alio damnatio & punitio executioni directè mandãtur:ergo in eo ſolo conſtituenda eſt reprobatio poſsitiua , ſicut in eo ſolo à nobis conſtituitur eſſentialiter,& directè prædeſtinatio , cui reprobatio poſsitiua directè opponitur. Ex quo conſtat ſolutio ad fundamentum pro prima,& ſecunda ſententia,deſumptum ex oppoſitione directa reprobationis poſitiuæ cum prædeſtinatione;quia potius eſt pro nobis,quàm contra nos:

Ad prius autem fundamentum Suarez deſumptum , ex verbo reprobare. Reſpondemus,quòd quanuis proprie dicatur de iudicio intellectus(quòd admittimus)& quanuis proprius de eo diceretur, quam de actu voluntatis(quòd non admittimus) ex eo tamen non fit reprobationem,de qua diſputamus eſſe principalius actum intellectus,quam actum voluntatis : imo tantum eſt actus voluntatis; quia qui damnandi ſunt,non dicuntur reprobi ex eo, quòd iudicentur digni æterna pœna;quia eo iudicio poſsito,non neceſſario damnarentur;ſed quia decreto efficaci voluntatis decernitur , & ſtatuitur eis pœna,ex quo ad poſterius fundamentum negamus reprobationem incipere à iudicio quo à Deo iudicantur digni pœna æterna , quouſque poſt tale iudicium ſequatur decretum voluntatis,à quo incipit,& in quo completur,& perficitur eſſentialiter reprobatio poſsitiua:

Ex dictis deducimus circa reprobos , non decedentes in ſtatu peccati actualis,ſed tantum originalis (quales ſunt reprobi paruuli carentes vſu rationis)nullam in Deo reperiri reprobationē poſsitiuam propriè,ſi circa priuationem nullum in Deo reperitur decretū efficax(vt nos exiſtimamus)quia prædicti ſola priuatione gloriç puniuntur æternaliter,quæ dicitur pœna damni.circa eos tamen nega

nequit in Deo iudicium,quo ea priuatione digni iudicantur, ob culpam originalem in ipſis ab Adamo contractam, poſt iſtud tamē iudicium in Deo reperitur ſimplex,ſeu inefficax complacentia,qua Deo dicta priuatio gloriæ placet,quatenus pœna dictæ culpæ, quæ quodam modo,& latè dici poteſt reprobatio poſitiua;quia eſt vera approbatio,qua ad eam priuationem digni approbantur.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm deſtinatio reprobi ad pœnam æternam fuerit in Deo ante præuiſa ipſius peccata?

CОnueniunt Theologi, Deum ex ſe ipſo ante præuiſionem peccatorū neminem efficaciter deſtinaſſe ad pœnam æternam, ſenſus quòd adminus inſinuatur Sap. 1. *Deus mortem non fecit, nec lætatur perditione viuorum*:& id ad minus definitur in Conc. Valentin. ſub Lothario Imperatore c. 3. vbi dicitur in prædeſtinatione impiorum ad mortem,meritum malum præcedere iuſtum iudicium Dei, & id à fortiori con abit ex dicendis.

Eſt tamen controuerſia, an Deus ex ſe ipſo ante præuiſionem peccatorum decreuerit excludere,ſeu reijcere reprobum à gloria: procedit autem ex ſuppoſitione,quòd in Deo ſit decretum efficax negandi reprobis gloriam(quòd non pauci Theologi admittunt) & quia ad minus in Deo in aliquo ſigno admitti debet ſimplex complacentia, qua ſibi placeat reprobis negare gloriam,ideò adminus ea eſt difficultas, & eadem ac decreto efficaci ex ſuppoſitione, quod admittatur.

Circa quam Durandus in 1. d. 40. q. 2. Bañez q. 23. art. 3. Zumel diſp. 4. Aluarez de Auxilijs lib. 10. diſp. 110. & alij ab ipſis relati, docent Deū ante præuiſionem peccatorū efficaciter decreuiſſe negare reprobis gloriā,in eodē quidē ſigno in quo etiam exiſtimarunt eum ante præuiſionem meritorum decreuiſſe efficaciter dare gloriam prædeſtinatis. Quod ſignificari videtur ad Romanos 9. illis verbis: *Cùm nondum aliquid boni egiſſent, aut mali Iacob dilexi, Eſau odio habui*. Quia odium iſtud ante merita nullum aliud videtur fuiſſe niſi decretum efficax expellendi Eſau à gloria. Et etiam illis verbis eiuſdem capitis: *Quòd ſi Deus volens oſtendere iram, & notam facere potentiam ſuam, ſuſtinuit in multa patientia, vaſa iræ apta in interitum*, vbi ſignificari videtur Deum voluiſſe oſtendere iuſtitiam, & ſeueritatem ſui iudicij in damnandis reprobis, & ex hac intentione

per-

permiſiſſe eos in peccata pro labi,& multo tempore ſubſtinuiſſe,vt inuenirentur digni dicta damnatione;quòd etiā videtur ratione probari;quia voluntas Dei nō manet ſuſpenſa,circa aliquod obiectum: ergo quibus in ſigno in quo decreuit prædeſtinatis dare gloriam,in eo non decreuit dare,decreuit non dare.

Scot.verò in 1.d.41.q.1.Vaz diſp.95.à c.4.Suar.c.3.4.& 6.Arrub. diſp.87.c.3.Heri.diſp.33.c.3.Leſius de reprobat.ſect.6. & Alarcon diſp.5.c.10.docent & merito Deum ſuo decreto efficaci nullum reprobum à gloria excluſiſſe,niſi prius prçuiſis eorum peccatis,& perſeuerantia in eis.

Pro huius tamen noſtræ ſententiæ clariori enodatione dicendum eſt primo,nullo præuiſo peccato , nec proprio ipſius reprobi, nec primi parentis nullum fuiſſe decreto efficaci excluſum à gloria,quòd pluribus videtur certiſsimum : & ſignificari videtur illis verbis Sapientiæ 1. *Deus mortem non fecit , nec delectatur in perditione viuentium.* Quaſi dicatur,Deum ex ſe ipſo non velle perditionē,ſeu mortem noſtram,quę prçcipuè cōſiſtit in priuatione gloriæ,quę eſt vita ęterna,niſi ex cauſa,& occaſione peccati:& non ſolū ſignificatur decreto efficaci nullum excluſiſſe à gloria; ſed nec in ea excluſione ſimplici volūtate cōplacuiſſe;quia eo verbo lætatur ſimplex complacentia,præcipuè ſignificatur.

Deinde hæc noſtra 1.concluſ.ratione probatur;quia Deus ex ſe ipſo nullo præuiſo peccato deſiderat,& vult gloriam omnibus ; quia hoc ad minus cōtinetur in teſtimonio illo Pauli 1.ad Tim. 2. *Deus vult omnes homines ſaluos fieri* , vt dixim. diſp.2 diſ.5.ergo ex ſe ipſo,ſeu nullo præuiſo peccato,nullū decreuit à gloria excludere;imò nulli deſiderio ſimplici priuationē glorię deſiderat;quia quanuis nō repugnet Deū ex ſe ipſo velle alicui gloriā,& occaſione peccati eidē velle priuationem glorię in pœnā,repugnat tamē Deum ex ſe ipſo ſimul velle alicui gloriam,& priuationem glorię.

Secundò dicendum eſt ante prçuiſum peccatum originale, in vnoquoque contractum , etiam poſt præuiſum peccatum Adami, Deum ſuo efficaci decreto nullum à gloria excluſiſſe; quia Deus in tempore nullum excludit à gloria,niſi ex peccato vnicuiq; proprio, aut originali,aut actuali ergo nullū decernit excludere, niſi ex proprio peccato prçuiſo,& nō ante etiam prçuiſo peccato Adami quia Deus nō aliter decernit facere,quam facit in tēpore: id enim quod eſt cauſa excluſionis in tempore,eſt cauſa decreti quo in tempore effecit excluſionem.

Tertiò,dicendum eſt ante præuiſa omnia peccata propria reprobi,ſiue originale,ſiue actualia,ob quæ de facto excluditur à gloria, non

n excludi ab ea decreto efficaci; quia in tempore non excluditur
ea, niſi ob ea omnia peccata: ergo nõ aliter decernitur eius exclu
à gloria, niſi ob ea omnia iam preuiſa, imò niſi ob ea iam prǫui-
vt finalia, ſeu vt perſeueratura vſq; ad mortẽ ob rationem dictã;
a ſcilicet nullus de facto excluditur, niſi ob ea peccata præuiſa, vt
lia; quia nullus damnatur ob ea, niſi, quia deceſſit in eis: ergo nul
exclusio efficaciter decernitur, niſi poſt prǫuiſionem eorum, &
ſeuerantiæ in eis vſq; ad mortem: & id continetur in dicto teſti-
nio Sap. 1. *Deus non latatur in perditione viuẽtium*, id eſt, nemini
ſiderato prout viuit, Deus vult adhuc ſimplici deſiderio, aut com
centia excluſionem à gloria, quãuis peccatori cõſiderato, prout
edenti in peccatis eam velit.

Quartò, dicendum eſt, vt aduertit Suar. nulli conſiderato, prout
it adhuc paruulo reprobo, cui nulla humana diligentia potuit ad
eri remedium, adhuc poſt prǫuiſionem peccati, vel peccatorũ,
nquam remittendorum, Deum deſideraſſe adhuc ſimplici deſi-
io priuationem gloriǫ, quòd etiam indicat Paulus, dum ait, *Deus*
t omnes homines ſaluos fieri; quia his verbis ſignificari videtur,
a, & ſincera voluntas ſaluationis abſq; mixtione diſplicentiæ cir
llam loquitur autem de omnibus hominibus, nullo excepto, &
ut hac vita mortali viuunt, & id ratione probatur; quia Deus nõ
nplacet in priuatione gloriæ, niſi quatenus pœna eius, qui gloria
priuatur; quia nõ eſt veriſimile Deum tantum malum, & æter-
n approbare, niſi in pœnam, & in pœnam proprij peccati: ergo
complacet in ea priuatione, niſi poſt præuiſionem peccatorum,
nalium.

Ex eo autem quod prædictis paruulis, & pluribus adultis, Deus ne
it applicari remedium pro aliqua vitǫ periodo, nõ conuincitur,
diſplicuiſſe ſaluationem eorum, vt dicemus dif. 4.

Ad fundamentum ergo aduerſariorum, deſumptum ex illo Pau
Cùm nondum aliquid boni egiſſent, aut mali, Iacob dilexi, Eſau
em odio habui: Reſpondemus nomine odij, vel intelligi caren-
n amoris ſpecialis, quo Deus Iacob, & alijs prædeſtinatis voluit
dia efficacia ad ſaluationem; quia talia media non voluit Eſau,
alijs reprobis, vel nomine odij intelligi reiectionem à primoge
ra temporali, à qua reiecit Eſau maiorem, & quam dedit Iacob
ori, quòd Deus pro libito fecit, nõ attendens ad ipſorum opera,
bona, nec mala, vel ſi nomine odij intelligatur reiectio, & repro
io poſitiua, vt quidam volunt: *Illud Iacob dilexi, Eſau autẽ odio*
ui, non debet coniungi cum illis verbis: *Cùm nondum aliquid*
i egiſſent, aut mali, Sed cum his tantum debet coniungi illud:

Quia

Quia maior,ſeruiet minori,vt latè expendit Vazq. c.8.

Et ad aliud deſumptum ex illis verbis: *Quòd ſi Deus volens oſtendere iram, ſuſtinuit in multa patientia vaſa iræ apta in interitum*. Reſpondemus eis,non ſignificari Deum habuiſſe intentionem damnandi,& ex ea ſuſtinuiſſe reprobos, ſed potius ſignificari oppoſitum, nempè Deum ſuſtinuiſſe, & expectaſſe,vt parceret, & non puniret: dicitur enim, *Suſtinuit in multa patientia vaſa iræ:* Vbi ſupponitur reprobos fuiſſe vaſa iræ, & Deum illos expectaſſe, ſubintellige ad pœnitentiam iuxta illud ad Romanos 2. *Ignoras,quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit*: Nihilominus Deus videns reprobos ſua impœnitentia theſaurizare ſibi iram, tandem voluit illos punire: vnde illa particula *quod ſi*,ſicut illa particula,*vt*, quando in eodem cap. de Pharaone dicitur: *In hoc ipſum excitaui te, vt oſtendam in te virtutem meam*: Non ſignificat finem à Deo intentum, ſed euentum.

Et ad rationem negamus in eo ſigno ante peccata præuiſa fuiſſe aliquem decreto efficaci excluſum à gloria:& etiam negamus ante præuiſa bona opera aliquem fuiſſe electum ad gloriam,ſed ſolum in eo ſigno Deum omnibus ſimplici deſiderio gloriam optaſſe: & quòd ad probationem dicitur voluntatem Dei non manere ſuſpenſam,circa aliquod obiectum,vel non eſt verum, vt dicimus Tract. de Voluntate diſp.2.difficult.2.vel tantum eſt verum, reſpectu ſimplicis complacentiæ, ita vt ab ea nequeat eſſe ſuſpenſa, & nō reſpectu decreti efficacis,vel ſi etiam reſpectu huius,ſed nō pro quolibet ſigno,ſed pro vno aut altero,itaut nihil in tempore nō ſit futurum, quòd non fuerit à Deo ab æterno ita decretum,in vno tamen,aut in altero ſigno.

DIFFICVLTAS IV.

Qui ſint effectus reprobationis?

VT Tandem clarius conſtet, quid ſit vnaquæque reprobatio,ſupereſt examinandum qui ſint effectus, ſeu termini vnius cuiuſque reprobationis.conſtat autem ex ſupra dictis eſſe duplicem reprobationem; vnam negatiuam,quę idem eſt,quòd non prædeſtinatio,& alteram poſitiuam,ad quam ad minus pertinet voluntas ęternaliter puniendi

Supponimus ergo,effectum reprobationis negatiuæ eſſe negationem collationis,ſeu non collationem mediorum gratiæ, quibus

robus ſaluaretur: & etiam negationem collationis, ſeu non col-
onem gloriç; quia reprobatio negatiua, idem eſt, quòd non præ-
tinatio: ergo ſicut iuxta noſtram ſentētiam effectus prędeſtinatio
ſunt collatio dictorum mediorum gratiæ; & collatio gloriæ; ita
m effectus reprobationis negatiuæ, quæ eſt nō prędeſtinatio, e-
t, nō collatio illius gratiæ, & nō collatio gloriç, eo modo, quo v-
carentia eſt effectus alterius carentiæ.

Difficultas ergo tantum eſt de effectibus reprobationis poſiti-
æ.

irca quā conueniunt Theologi, pœnā æternam ſenſus in adultis
effectum reprobationis poſitiuæ, & maximè proprium, ſicut
titudo eſt effectus maximè proprius prædeſtinationis; quia nega
equit deſtinationem poſitiuam ad æternam pœnam, ſenſus, cu-
hęc pœna eſt effectus, eſſe reprobationem, vel ad eam intrinſe-
ertinere: Quàm deſtinationem Concilium Valentinum, ſub
nario Imperatore cap. 3. appellauit prædeſtinationem ad mor-
(id eſt ad damnationē) quæ eſt mors ſecunda, vt patet ex contex
eodem modo iuxta noſtram ſententiam negari non poteſt ex-
ionem à gloria eſſe effectum reprobationis poſitiuæ (ſi circa
ſit in Deo decretum efficax) ſicut & gloria iuxta noſtram ſen-
iam eſt effectus prędeſtinationis; quia dictum decretum ſi repe-
r diciderer abſq; dubio reprobatio, & maiori ratione, quā decre
efficax gloriæ dicitur prędeſtinatio: & ad minus dicta exclu-
gloria eſt obiectū reprobationis poſitiuæ, ſi ſimplex cōplacen-
qua Deus ſuppoſito peccato eam excluſionem approbat, vt pœ-
dicatur reprobatio.

Eſt tamen controuerſia an permiſio peccati, ſeu negatio gra-
fficacis, qua impeditur peccatum, pertineat tamquam coeffec-
partialis ad eamdem reprobationem, ad quam pertinet ęternā
punire, itaut ad vnam, & eamdem reprobationem pertineat,
ernaliter punire, & dictam gratiam efficacem negare, ſicut ad
n, & eamdem prædeſtinationem pertinet gratia efficax gloriç,
oria ipſa, itaut ſicut prædeſtinatio coaleſcit ex præparatione di-
gratiæ, & ex præparatione gloriæ, ita etiam reprobatio ad quam
net ex voluntate æternaliter punire coaleſcat ex volūtate æter-
er puniēdi, & ex volūtate negandi illam gratiam: an verò volun
ternaliter puniēdi, non vniatur, nec veniat in vnam reprobatio
, cum voluntate negandi illam gratiam.

Circa hanc controuerſiam ſupponimus, vt certum peccata ip-
n pertinere, tamquam effectum partialem ad reprobationē, ad
pertinet pœnā æternā infligere (quę ideò dicitur poſitiua; quia

con-

conſiſtit in actu poſitiuo, ratione cuius infligitur, aut approbatur, vt pœna) quia quanuis peccata ad eã pœnam cum effectu cõducãt, tanquam demerita, & cauſa moralis, nõ tamen fiunt à Deo, & tamen vt eſſent effectus reprobationis, deberent fieri à Deo, & ex intentione talis pœnæ.

Duran. ergo in 1.d.40.q.2. Greg.q.1.ar.1. Marſil.q.4.ar.1. Drie. in concordia 1.par.q.3 Aluar.lib.11.diſp.110.& Ruiz.diſp.2.ſect.6. & diſp.38. docent permiſionem cuiuſcumq; peccati, propter quod reprobus punitur, eſſe effectum reprobationis poſitiuæ. Probari autem poteſt; quia ex vna parte quæcumq; permiſio peccati, ob quod reprobus damnatur, conducit cum effectu ad ęternam pœnam, tanquam occaſio, & remotio eius, quod prohiberet tale peccatum, & ex altera parte ea permiſio videtur orta, ex deſiderio talis pœnæ cum ad eam, cum effectu conducat: ergo eſt effectus reprobationis punitiuæ, & poſitiuę.

Hanc ſententiam approbat Vaz.diſp.93. c. 6 ſolùm quoad permiſionem contrahendi peccatum originale, & in eo moriendi in illis paruulis, quibus nulla humana diligentia potuit remedium adhiberi; quia exiſtimat has permiſiones procedere, ex deſiderio excludendi eos paruulos à gloria: exiſtimat autem dictum deſideriũ fuiſſe in Deo, ſtatim poſt præuiſum peccatum Adę ante contractionem proprij originalis, deducit autem eſſe in Deo dictum deſiderium ex eo, quòd dictis paruulis negauit remedium.

Suar. verò lib.5. de reprobatione c.7. Cartagena de Prædeſtinatione, diſcurſu 5. dubio vltimo, generaliter docent nullius peccati permiſionẽ eſſe effectum dictę reprobationis in æternum punitiuæ poſitiuæ, & meritò; quia quanuis permiſsio peccati, tàm originalis, quàm actualis, ob quod reprobus ęternaliter punitur procedat à Deo, & conducat ad eam æternam punitionem, quę eſt proprius effectus reprobationis punitiuæ (ſicut glorificatio prędeſtinationis) nullius tamẽ peccati permiſio procedit, ex deſiderio æternaliter puniẽdi: ergo nullius peccati permiſio pertinet ad reprobationẽ punitiuã, tãquã effectus partialis: quòd autẽ nullius peccati permiſio procedat, ex deſiderio damnandi reprobos, probatur; tum quia, vt iã vidimus, deſiderium damnãdi reprobos, tantũ eſt in Deo pòſt præuiſa peccata: & permiſiones eorum, tum etiam, quia nullius peccati permiſio procedit, ex deſiderio damnationis eorum; quia nõ procedit ex deſiderio peccati, medio quo eſt vtilis, & cõducit ad dãnationẽ, vt patet, medium autem: quod remotè ſolũ, & medio alio eſt vtile ad finem, non procedit ex deſiderio finis, niſi quatenus eligitur ex amo

re

re-illius medij, ratione cuius eſt vtile ad finem, vt tale diximus diſp. 3 dif 6.

Ex quo patet ſolutio ad fundamentum aduerſariorum, falſum enim eſt, quod permiſio peccati procedat ex deſiderio damnationis, adhuc in paruulis, quibus nulla humana diligentia potuit adhiberi remedium, vt vidimus: negatio autem applicationis remedij, non arguit in Deo oppoſitam voluntatē circa ſaluationē, ſed volūtatem, circa non applicationem, quæ ob motiuum oſtendendi prædeſtinatis in alia vita diuitias, & liberalitatem ſuam erga eos, præualuit in Deo.

Addimus contra nonnullos permiſionem moriendi in peccato, non eſſe effectum dictæ reprobationis poſitiuæ, & punitiuæ, vt Sua. aduertit; quia quanuis in pœnam peccati ſoleat negari auxiliū gratiæ, quo peccator reſurgeret à peccato, illud tamē nō negatur ex deſiderio damnationis reprobi; quia vt iam vidimus, decretum, & deſiderium damnandi non ſunt in Deo, niſi poſt præuiſionem peccati, vt finalis, ſeu vt perſeuerantis vſque ad aliam vitam; quia Deus peccatore cōſiderato, prout in hac vita, purè, & ſincerè vult, & deſiderat cōuerſionem, & gloriam: ergo talis permiſio, & negatio non eſt effectus dictæ reprobationis.

Ex dictis deducimus ſolam æternam pœnam, ſiue ſolius damni in paruulis, ſiue etiam ſenſus in adultis eſſe effectū reprobationis poſitiuæ, in æternū punitiuæ, ac proinde ſolā volūtatem æternaliter puniēdi dici abſolutè, & ſimpliciter reprobationem; quia ex vna parte dicta volūtas verè dicitur reprobatio poſitiua, & ex altera etiā, ſi circa negationem dictorum mediorum gratiæ daretur in Deo decretū efficax, non eſſet ſimpliciter reprobatio, adhuc partialis; quia vt iā vidimus, non pertineret ad reprobationem, qua decernitur æterna damnatio reprobi, in quo differt à decreto cōferendi prædeſtinato media gratiæ, quibus cum effectu ſaluatur: quia hoc decretū eſt verè prædeſtinatio partialis, & pertinens ad prædeſtinationē, qua præparatur gloria: ratio huius diſcriminis deſumitur ex eo, quòd media illa gratiæ nō negātur reprobo, ex deſiderio dānationis, quæ eſt proprius effectus reprobationis, prædeſtinato verò cōferūtur ex deſiderio ſaluationis, & gloriæ: decretū tamē illud efficax negādi, reprobo media illa gratiæ dicitur à nōnullis (qui illud admittunt) reprobatio nō abſolutè, ſed à gratia; quia eſt quædā reiectio ab ea, carētia tamē præparationis eorū mediorū gratiæ, dicitur reprobatio negatiua, (quāuis ſolū partialis) quia ex ipſa, & ex carentia præparationis gloriæ, coaleſcit vna reprobatio negatiua, ſeu vna non prædeſtinatio, ſicut ex præparatione eorum mediorum gratiæ, & ex præparatione

glo-

gloriç coaleſcit vna totalis prædeſtinatio; voluntas verò poſitiua negādi ea media gratiæ, non dicitur reprobatio poſitiua, adhuc partialis; quia nec dicitur reprobatio ob rationem dictam, niſi ad ſummum à gratia.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm ex parte reprobi detur cauſa reprobationis negatiuæ?

REprobatio negatiua, idem eſt, quòd non prędeſtinatio, & coaleſcit, vt ſupra diximus ex carentia præparationis mediorū gratiæ, quibus reprobus gloriam, cū effectu conſequeretur, & ex carentia præparationis gloriç, qua ei immediatè conferretur.

Circa difficultatem ergo non deſunt Theologi, qui vt refert Vazquez diſp.83. exiſtiment reprobationis negatiuç dari cauſam in reprobo, quibus fauent Henric. Ocham. Gabr. & alij, qui in prædeſtinatis agnoſcunt cauſam prædeſtinationis. Quòd in primis probari videtur authoritate Scripturæ, ex illo Ezechiel 18. *In iniuſtitia quam operatus eſt* (ſubintellige impius) *morietur*, & infra, *nolo mortē peccatoris, reuertimini, & viuite*; & ex illo Oſeæ 13. *Perditio tua Iſrael: tantummodo in me auxilium tuum*. Et ex illo 2 Petri 3. *Patienter Deus agit propter vos, nolens aliquam perire; ſed omnes ad pœnitentiam reuerti*. in quibus teſtimonijs ſignificatur Deum ex ſe ipſo voluiſſe noſtram ſalutem, perditionem vero noſtrā ex nobis oriri: Deus ergo ex ſe ipſo non omittit prædeſtinationem noſtram, ſed occaſione ſumpta ex nobis.

Secundò videtur probari authoritate Patrum, ex Auguſtino de prædeſtinatione Sanctorum cap.14. dum ait, gratia Dei gratis datur, cui datur, iuſto autem iudicio Dei non datur, cui non datur: & de bono perſeuerantiæ cap.8. dum ait, qui liberatur, gratiam Dei diligat, qui non liberatur debitum agnoſcat: loquitur autem vtrobiq; de gratia, qua prædeſtinati liberantur: & ex Proſp. in reſp.3. ad Gallos, dū de reprobis ait, ideò non prædeſtinati ſunt; quia tales futuri ex voluntaria præuaricatione præſciti ſunt.

Scotus verò in 1. diſt.41. quæſt.1. Vazquez cap.9. Suarez cap. 5. docent reprobationis negatiuæ, ſeu non prædeſtinationis nullam in reprobo dari cauſam. Pro cuius clariori enodatione obſeruandū eſt primo, quòd ſicut in prędeſtinatione, quæ ſecundum noſtram ſententiam coaleſcit ex pręparatione gratię efficacis ad gloriam, &

ex præparatione ipſius gloriæ, præparatio gratiæ eſt prior, & quaſi cauſa præparationis gloriæ; quia gloria præparatur ex gratia, ita etiam in non prædeſtinatione quæ coaleſcit ex carentia vtriuſq; præparationis, non præparatio dictæ gratiæ, ſeu carentia præparationis ipſius eſt prior, & quaſi cauſa non præparationis gloriæ; quia ex eo non præparatur gloria; quia non præparatur dicta gratia, ſicut enim affirmatio eſt cauſa affirmationis, ita negatio eſt cauſa negationis: vnde ſi in reprobo non ſit cauſa, non præparationis gratię prædeſtinatorum: abſolutè dicendum eſt, non eſſe cauſam non prædeſtinationis, ſeu reprobationis negatiuæ; quia vt ſit cauſa non prædeſtinationis, debet eſſe non præparationis dictæ gratiæ, quæ eſt prior ſicut vt prędeſtinationis detur cauſa debet dari præparationis gratiæ, imò primæ gratiæ.

Secundò obſeruandum eſt, quòd quamuis non præparare gratiã & gloriam, ſit diſtinctum à negatione gratię, & glorię, tãquam cauſa, & effectus, ſicut præparare gratiam, & gloriam diſtinctum eſt ab ipſis gratia, & gloria præparatis, in idem tamẽ incidit quærere, an nõ pręparationis gratię, & gloriæ detur in reprobo cauſa moralis, & an detur negationis gratiæ, & gloriæ; quia id quod eſt cauſa moralis, non pręparationis gratiæ, & glorię, conſequenter etiam eſt mediate cauſa negationis gratię, & gloriæ, & quòd eſt cauſa moralis negationis gratiæ, & glorię, antecedenter eſt cauſa non præparationis earum; quia ex eo negãtur, quia non præparantur, ſicut quod eſt cauſa moralis prædeſtinationis gratiæ, & gloriæ eſt cauſa mediata gratiæ, & gloriæ, & quòd moraliter cauſat gratiam, & gloriam, antecedenter cauſat prędeſtinationem; quia non aliter cauſat gratiam, & gloriã, quam cauſando præparationem earum, quæ eſt ipſarum cauſa.

His ergo ſuppoſitis dicendum eſt. Primò, quamcunq; gratiæ etiam efficacis negationem; & quamcumq; peccati, tàm originalis, quàm actualis permiſſionem poſſe attribui peccato primi parentis, prout in ipſo ſolo præuiſo, & nõdum ad poſteros deriuato, tamquam cauſæ morali; quia quamuis in primo parẽte fuerit pœnitentia delctũ, quoad culpam, & pœnam ipſi primo parenti debitam, ex eo tamen peccato, quãuis decreto manſit dignitas, & debitum carẽdi auxilio in tota ſua poſterioritate, pro quo Chriſtus, quoad ſufficientiã condigniſsimè ſatisfecit.

Secundò dicendum eſt, negationis gratiæ ſanctificantis, qua impediretur contractio peccati originalis in poſteris Adæ (vt impedita fuit in Beata Virgine) quæ negatio poteſt dici permiſſio contrahendi peccatum originale, nulla datur cauſa moralis in ipſo reprobo (in quo omnes conueniunt) quia ante contractum peccatum nul

la culpa præceſſit in reprobo, ob quam Deus potuerit non velle dare dictam gratiam.

Tertiò dicendum eſt, primæ permiſſionis peccati actualis poſt originale, iam quoad culpam remiſſum, nullam in reprobo dari cauſam, vt aduertit Vazq. c. 9. (& idem eſt de prima permiſſione poſt actuale iam remiſſum) quia quanuis ante eam primam permiſionē præceſſerit culpa, iam tamen ante eā permiſionem fuit deleta: ergo ei nō debet attribui dicta permiſio; quia vt aduertit Suar. c. 5. abſque fundamento dicetur poſt culpam ſaltem originalem remiſſam remanere dignitatem talis pœnæ, imò & poſt remiſſam culpam actualem, etiam ſi poſt remiſionem huius maneat aliquando dignitas pœnæ ſenſus.

Reliquæ verò permiſiones, quibus reprobus poſt peccatum, aut originale contractum, aut actuale mortale commiſſum, & nōdum, quoad culpā remiſſum, deſeritur à Deo, & labi permittitur, attribui poſſunt priori peccato, vt cauſæ morali, vt aduertit Vazq. n. 23. quia culpa grauis perſeuerans, digna eſt apud Deum, vt ob eam peccator poſſit deſeri à Deo, & permitti in alia peccata labi, imò permitti in ea culpa mori, ſeu ab ea non reſurgere.

Ex dictis deducimus, reprobationis negatiuæ ſeu nonprædeſtinationis nullam in reprobis dari cauſam moralem; quia reprobatio negatiua ſeu nō prędeſtinatio, quæ coaleſcit ex carētia præparationis gratiæ efficacis in gloriam, & ex carentia præparationis gloriæ, incipit à prima negatione gratiæ cōgruę, ſeu efficacis, reſpectu cōſēſus, vel à prima permiſione peccati impedientis gloriam, ſicut prædeſtinatio incipit à prima gratia efficaci gloriæ; in reprobo autē nulla datur cauſa moralis dictę primæ negationis, ſeu permiſionis, primę quidē, vel abſolutè, vel poſt peccatū remiſū, quoad culpā; quia in eo non datur cauſa permiſionis peccati originalis, nec permiſionis primi actualis poſt originale remiſum, nec permiſionis poſteriorū peccatorum actualium poſt priora remiſſa, prædicta tamen reprobatio negatiua, ſeu nō prædeſtinatio, attribui poteſt peccato primi parentis, tanquam cauſæ morali; quia ei poteſt attribui negatio cuiuſcumque gratię in poſteris.

Et quanuis verum ſit prædeſtinationem noſtram (excepta prędeſtinatione Virginis) nō fuiſſe ante præuiſum peccatum originale in vnoquoq; contractum, ſed poſt; quia ante illud nullus eſt effectus prædeſtinationis in nobis, ſed ſolū poſt, ſtatim tamen poſt illud fuiſſe; quia ſtatim poſt illud impeditur prædeſtinatus à morte in ſtatu talis peccati, ex deſiderio gloriæ, & ea impeditio conducit ad eam, reprobatio tamen negatiua, ſeu non prædeſtinatio incipit ante præuiſum

ſum proprium peccatum, ſiue originale, ſiue actuale, ob quod repro bus impediendus eſt ab adeptione gloriæ; quia permiſſio illius eſt effectus dictæ non prędeſtinationis.

Excipimus autem prędeſtinationem Virginis, ab eo ſigno poſt peccatum originale contractum præuiſum; quia (vt aduertit Vaz. n. 14.) Prædeſtinatio Virginis facta eſt ſtatim, poſt præuiſum peccatũ cauſaliter commune primi parentis, cui omnes obnoxij, & quaſi obligati naſcimur ante contractum peccatum originale in eo, videlicet ſigno in quo præuidebatur peccatum illud commune deriuandũ in Virginem, & in alios Adę poſteros; quia in primo inſtanti tẽporis in quo Virgo concepta fuit, & in quo erat in eam deriuandum, fuit ab eo pręſeruata infuſione gratiæ ſanctificãtis, quæ fuit effectus prædeſtinationis Virginis; quia proceſsit à Deo, ex deſiderio gloriæ Virginis, & ad eam cum effectu conduxit.

Ad prius ergo fundamentum aduerſariorum deſumptum ex illis teſtimonijs ſcripturæ, reſpondemus eis ad ſummum probari Deũ ex ſe ipſo nulla ex nobis ſumpta occaſione neminem à gloria excludere; quia eam omnibus ex ſe ipſo deſiderat, & ad id omnibus auxilia ſufficientia offert, ex ſe tamen nulla ſumpta occaſione, ex nobis verè excludit à gratia prędeſtinationis: ex eo autem quod deſinat nos prædeſtinare non deſinit velle, & deſiderare nobis ſalutem & gloriam.

Et ad poſterius deſumptum ex teſtimonijs Patrum, reſpondemus illis duobus teſtimonijs Auguſtini, tantum ſignificari in negatione gratiæ prædeſtinationis, à qua incipit non prędeſtinatio agnoſcendum eſſe juſtum iudicium Dei. Et debitum talis negationis, non proprium ex actuali peccato eius cui denegatur, ſed ex peccato Adami omnibus cauſaliter communi, quo omnes eramus in maſſa perditionis, ex qua media gratia prædeſtinationis miſericorditer prędeſtinati liberantur, & in qua alij debito, ſeu dignitate peccati Adami deſeruntur. Et Proſperum nomine non prędeſtinationis, non intelligere reprobationem negatiuam, ſed poſitiuam, quę ſupponit præſcientiam præuaricationis, vt conſ- ſtat ex ipſo contextu.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm ex parte reprobi detur cauſa reprobationis poſitiuæ?

DIfficultas procedit de reprobatione poſitiua, ad quam pertinet reprobos æternaliter punire, non pœna ſenſus; quia huius reprobationis abſque dubio datur ex parte reprobi cauſa moralis peccata, ſcilicet illius, ob quæ in æternum punitur ea pœna; quia Deus nullum reprobum deſtinat in æternam pœnam ſenſus ante præuiſionem peccatorum ipſius reprobi, vt diximus dif. 3. ſed de reprobatione poſitiua, ad quam pertinet excludere reprobũ à gloria in pœnam ipſius.

Circa quam Bañ. q. 23. art. 3. Zum. diſp. 4. Alua. de auxil. diſp. 110. quibus fauent Duran. in 1. d. 41. q. 2. & Ferrar. 3. contra gentes ad c. 101. docent huius reprobationis poſitiuæ, nullã in reprobo dari cauſam moralem. Probari autem videtur; quia Deus in eodem ſigno, in quo ante præuiſa merita elegit prædeſtinatos ad gloriã, decreuit excludere reprobos ab illa ante præuiſa eorũ peccata; quia in eo ſigno in quo elegit prædeſtinatos ad gloriam, nõ ſe habuit mere negatiuè circa reprobos, ſed eos nõ deſtinauit in gloriam: ergo eos deſtinauit ad excluſionem à gloria.

Scotus vero in 1. d. 40. q. 1. Suar. libr. 5. de reprobatione c. 3. & 6. Leſius de reprobatione ſect. 6. Herice diſp. 33. & Ruyz. diſp. 15. ſection. 3. docent, & merito dictæ reprobationis poſitiuæ dari ex parte reprobi cauſam moralem, quod facile conſtat ex dictis diffi. 2. & 3. quia ſi peccata, ob quæ reprobus deſtinatur, vt in æternum dãnetur dicta excluſione à gloria non eſſent cauſa reprobationis poſitiuæ, ideò eſſet, vel quia Deus ante ea peccata præuiſa deſtinaſſet in eam pœnam æternam, vel quia dicta reprobatio inciperet à prima peccati permiſione cuius in reprobo nulla eſt cauſa; Deus autem, nec reprobum deſtinauit in pœnam æternam, niſi ob peccata ipſius reprobi præuiſa, vt diximus dif. 3. nec permiſio aliqua pertinet ad eã reprobationem poſitiuam, ita vt ob ea incipiat; quia nulla permiſio peccati procedit ex deſiderio puniendi reprobum, vt diximus dif. 4. ergo peccata reprobi præuiſa ante deſtinationem ad pœnam, ſunt cauſa moralis verè dictæ deſtinationis, ſeu reprobationis, nõ tamen niſi vt finalia; quia quouſq; præuideantur, vt finalia Deus nemini deſtinat in pœnam æternam.

Et ob rationes dictas, idem eſt dicendum de reprobatione dæmonum; quòd ſcilicet reprobationis negatiuæ eorum nulla ſit in illis cauſa moralis: reprobationis verò poſitiuæ detur, ipſa videlicet peccata, ob quæ præuiſa deſtinati ſunt in pœnam æternam damni, & in æternam pœnam poſitiuam quaſi ſenſus.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm reprobatio ſit in libera poteſtate reprobi?

Difficultas hæc non procedit de reprobatione paruulorum; quia certum eſt, eam non eſſe in ipſorum libera poteſtate: quia omni libertate carent; ſed tantum procedit de reprobatione adultorum.

Circa quam ſuppoſita doctrina à nobis tradita, certum eſt reprobationem poſitiuam, qua adultus, vt adultus reprobus deſtinatur in pœnam æternam, etiam ſenſus eſſe in libera poteſtate illius, itaut ex eius voluntate pendeat reprobari poſitiuè, & nō reprobari (vt aduertūt Vaz. diſp. 95. n. 52. & Suar. c. 8.) quia in libera poteſtate adulti eſt peccare, & nō peccare actuali peccato, ob quòd fiat reprobatio poſitiua propria adultorum.

Quòd ſi obijcias in libera poteſtate adulti, reprobi eſt non reprobari poſitiuè: ergo etiam prædeſtinari; quia non reprobatio poſitiua reciprocatur, & cōuertitur cum prædeſtinatione: quia qui nō eſt poſitiuè reprobatus, eſt prædeſtinatus: quando autem in poteſtate alicuius eſt, carere vno contrario, etiam eſt habere alterum quod comitatur, aut conſequitur carentiam alterius.

Reſpondemus tamen concedendo antecedens, & negando cōſequentiam; quia non reprobatio poſitiua, non opponitur toti prædeſtinationi, ſed tantum parti illius; quia tantum opponitur præparationi gloriæ, ac proinde ex illo antecedente, ad ſummum infertur adeptionem gloriæ eſſe in noſtra poteſtate, imò id non infertur nec eſt verum abſolutè, ſed tantum ex ſuppoſitione auxilij præuenientis, quia illud auxilium, quòd ad eam adeptionem prærequiritur, nō eſt in noſtra poteſtate; quando autem dicitur, quòd quando in poteſtate alicuius eſt carere vno contrario, etiam eſt habere, id quòd comitatur, aut cōſequitur carentiā illius cōtrarij ſolùm eſt in rigore verum inter cōtraria, quæ ex natura rei opponūtur immediatè, nō verò inter contraria, quæ nō opponuntur ex natura rei, qualia sūt non deſtinari in pœnam æternam, & deſtinari in gloriam.

Supereſt ergo difficultas de reprobatione negatiua, ſeu non prędeſtinatione, an ſcilicet ſit in poteſtate reprobi adulti.

Circa quam nonnulli Theologi etiam ex illis, qui exiſtimāt prędeſtinationem, non eſſe in poteſtate prędeſtinati, partem affirmatiuam tuentur. Primò, quia in poteſtate reprobi adulti eſt nulli conſentire vocationi præuenienti, quantumuis efficaci: ergo & efficere quod ea vocatio, nō ſit effectus prædeſtinationis: ergo & efficere, quòd ipſe non ſit prędeſtinatus; quia ſine gratia prædeſtinationis nullus poteſt eſſe prædeſtinatus.

Secundò, quia ſi non prædeſtinatio non oritur ex libertate reprobi, ſed ex ſolo Deo, ſequitur, quod perditio, ſeu damnatio reprobi, non in ipſum, ſed in ſolùm Deum ſit tandem, ſeu vltimate redūcenda; quia poſita non prædeſtinatione, eſt impoſsibile reprobos ſaluari conſequens autem eſt abſurdum, & contra Scripturam Oſe. 13. *Perditio tua Iſrael, tantummodò in me auxilium tuū*, quaſi dicatur perditio tua ex te.

Vazq verò diſp. 95. n. 55. Suar. lib. 5. c. 8. Ruiz. diſp. 55. ſect. 4. & Hérice diſp. 33. c. 7. docent reprobationem negatiuam non eſſe in libera poteſtate reprobi adulti Et merito, quia quanuis in poteſtate illius ſit non perſeuerare in iuſtificatione, & non iuſtificari, & cuicumque vocationi præuenienti, etiam efficaci reſiſtere, non tamen eſt in eius poteſtate, quod priuetur, & non præueniatur dicta vocatione, aut alia priori gratia à cuius priuatione incipit, non prædeſtinatio: ergo quāuis in poteſtate reprobi adulti ſit, quod in ipſo perficiatur, ſeu cōpleatur, non prędeſtinatio, non tamen non prædeſtinari; quia in eius poteſtate non eſt, quòd in ipſo incipiat, non prædeſtinatio; quia nō eſt in eius poteſtate gratiæ priuatio quę eſt primus effectus non prędeſtinationis, ſicut in poteſtate adulti prędeſtinati non eſt prædeſtinatio; quia in eius poteſtate non eſt præueniri primo effectu prędeſtinationis.

Ad priorem ergo rationem aduerſariorum; reſpondemus concedendo in noſtra poteſtate eſſe nulli conſentire vocationi, etiam efficaci ex hoc tamen tantum infertur in noſtra poteſtate eſſe priuationem effectus dictę vocationis, quæ eſt effectus ſecundus, nō prædeſtinationis, non tamen infertur in noſtra poteſtate eſſe dictæ vocationis priuationem, quę eſt primus effectus, non prædeſtinationis, vnde in noſtra poteſtate ſolum eſt, quòd prima vocatio, non habeat ſecundum effectum, non prædeſtinationis, ſeu quod non eſt prædeſtinatio, compleatur, nō verò quod illa non conferatur, ſeu quod nō prædeſtinatio inchoetur.

Et ad poſteriorem negamus ex eo, quòd non prędeſtinatio repro-

probi, non ſit in eius poteſtate inferri perditionem, reprobi tandem reſolui, & reduci in Deum, & non in reprobum; quia etiam ſi ſolus Deus ſit qui independenter à reprobo non prędeſtinat, & ei non præparat gratiam efficacem, ei tamen confert auxilia ſufficientia, quibus ſi bene vteretur, poſſet ſaluari & ideo negligentię ipſius debet attribui perditio ſui: vnde falſum eſt, quòd poſita, non prædeſtinatione, non poſsit ſaluari, ſi de potentia antecedēte loquamur, quā uis verum ſit loquendo de potentia conſequente ſcientiam Dei, qua ſub conditione ſcit, quod ſi ei denegetur gratia efficax, non ſaluabitur, hæc tamen impotentia non nocet noſtræ libertati; quia hanc ſupponit.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm Deus prouideat omnibus reprobis adultis auxilia ſufficientia ad ſaluationem?

CIrca hanc difficultatem, videndus eſt Ruiz. de prædeſtinatione à diſp. 39.

Pro eius autem enodatione obſeruandum eſt, hoc auxilium dupliciter poſſe eſſe ſufficiēs, nempè, aut proximè, aut remotè: illud dicitur proximè ſufficiēs, quòd proximè, & immediatè excitat ad pœnitētiam, media qua peccator reſurgit à peccato, vel quo iuſtus poteſt proximè perſeuerare in ſtatu iuſtitiæ; illud verò dicitur remotè ſufficiens, quo poteſt obtineri auxilium proximè & immediatè ſufficiēs, vt auxilium immediatè excitans, vel ad orationem, vel ad opera miſericordię, vel ad alia, ob quæ Deus infallibiliter conferat auxilium proximè ſufficiens, vel ex fidelitate, quia pro aliquibus operibus illud promiſit, vel ex ſola miſericordia; quia pro libito illud cōfert, quanuis non promiſerit.

Circa difficultatem ergo primo cèrtum ſit vt aduertunt Vazq. diſp. 97. num. 35. & Suarez lib 4. c. 3. adultum reprobum iuſtum non deſtitui auxilijs, etiam proximè ſufficientibus ad perſeuerandum in iuſtificatione, quòd ſignificatur Pſal 38. illis verbis: *Non derelinquet ſanctos ſuos*, & in Tridentino ſeſ. 6. cap. 11. dum dicitur: *Deus ſemel iuſtificatos, non deſerit, niſi ab ipſis prius deſeratur*, id eſt, Deum nullum iuſtificatum deſtituere auxilio ſufficiente, quanuis aliquando deſtituat auxilio efficaci, aliàs nullus ſemel iuſtus amitteret iuſtificationem: ratio dictæ doctrinæ eſt; quia ex eo ſolum, quod iuſtus nō peccet mortaliter, dicitur in iuſtificatione perſeuerare; quia iuſti

ficatio ſolo peccato mortali amittitur, nullus autem eſt, qui ad non peccandũ careat alio auxilio ſufficiente, aliàs non peccaret: ergo nulli iuſto quantumuis reprobo deeſt auxilium ſufficiens ad perſeuerandum in ſtatu iuſtitiæ, quamuis reprobo non dentur auxilia congrua, ſeu efficacia ad perſeuerandum.

Secundò, certum ſit adulto, reprobo peccatori peccato originali, abſque actuali mortali, non deeſſe auxilium ſufficiens ſaltem remotè, ſeu mediatè ad pœnitentiam, & conuerſionem, ſiue ſit fidelis, ſiue ſit infidelis, vt exprimit Sanctus Thomas q. 14. de veritate, art. 11. quòd nullus auſus eſt negare, vt aduertit Herice diſp. 3. c. 4. Quia ei reprobo, non deeſt auxilium ſufficiens ad non peccandum actualiter, aliàs non peccaret, ei autem ſi ex alio auxilio faciat, quòd in ſe eſt, ad non peccandum mortaliter, abſque dubio conferretur auxilium immediatè ſufficiens ad iuſtificationem, imò efficax; quia abſque dubio iuſtificabitur; quia ex diuina ordinatione, nullus adultus moritur, niſi in ſtatu peccati mortalis, aut in ſtatu iuſtificationis; quia pro adultis tantum ſunt duo receptacula; vltima, nempè, vel cœlum, quòd nullus ingreditur, niſi innocens, & iuſtus, vel infernus, in quem nullus deſcendit, vt pœnas luat, niſi in peccato mortali: nulli ergo reprobo, adulto peccatori ſolo peccato originali, abſque mortali deeſt auxilium, ſaltem mediatè ſufficiens ad iuſtificationem.

Tertiò conueniunt communiter Doctores, nulli adulto reprobo peccatori peccato mortali deeſſe auxilium, ſaltem mediatè ſufficiens ad pœnitentiam, & iuſtificationem, etiam poſtquam peccauit, vt aduertunt Bellarmin. lib. 2. de Gratia à cap. 1. Vazquez diſp. 97. cap. 3. Suarez lib. 4. cap. 3. Ruyzius diſp. 39. ſect. 3. Herice vbi ſupra, quod indicatur Apocalypſis 3. illis verbis; *Æmulare ergo, & pœnitentiam age, ecce ego ſto ad oſtium, & pulſo*. Et 2. Petri 3. illis verbis: *Patienter Deus agit propter vos, nolens aliquem perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti*. Quia ſi Deus auxilium ſaltem ſufficiens non conferret his peccatoribus, fruſtra eos patienter expectaret ad pœnitẽtiam.

Et Matth. 11. in illis verbis: *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis*. Quia fruſtra omnes peccatores inuitaret, ſi eis dictum auxilium ſufficiens non conferret, dictis autem teſtimonijs, non ſolũ indicatur Deum eſſe præparatum ad conferendum dictum auxiliũ; quia hæc præparatio eis non ſufficeret, niſi etiam re ipſa, & cum effectu illud conferret.

Supereſt autem difficultas quando, & qualiter ſufficiens omnibus reprobis adultis peccatoribus conferat.

Circa prius quando ſcilicet conferat, ſupponimus, vt certum Deum dictum auxilium ſufficiens, non conferre continuè eſt, pro omnibus momentis, adhuc peccatoribus fidelibus reprobis, vt aduertunt Bellarmin.c.5 Vazquez num.26. Suarez num.9. Herice c. 5. Ruyzius diſp.47.& communiter Theologi: quòd non ſolùm intelligimus de auxilio proximè ſufficiente; quia experientia compertum eſt, peccatorem ſæpè non excitari, non ſolùm in ſomno, in quo certiſſimum eſt, ſed nec in vigilia, & non ſolùm immediatè ad pœnitentiam; quia ſæpè de ea non cogitat, nec de ſuis peccatis, ſed nec mediatè ad eam excitatur; quia ſæpe ad alia diſtractus, nihil boni cogitat intuitu cuius ei cōferatur auxiliū proximè excitans. Vnde Deus, quamuis ſemper ſtet ad oſtium peccatoris, non tamē continuè pulſat; ſed aliquando, quòd ſufficit, vt Deus verè dicatur peccatori contuliſſe auxilium ſufficiens ad ſalutem.

Addimus, vt optimè Vazquez num. 27. peccatorem non ſolùm non excitari continuè ad iuſtificationem, ſed ferè ſemper pro aliquo tempore ante inſtans mortis carere auxilio ſufficiēte, & nullatenus ad bonum excitari, vt experientia conſtat, ſed ad alia diſtractum occidi, aut mori.

Obſeruandum tamen eſt peccatores aliquos, ita eſſe auxilio efficaci deſtitutos, & malo tenaciter adhærentes, vt in eo obduratos, (qualiter fuit Pharao) eis fuerit moraliter, ſeu admodum difficile ad pœnitentiam conuerti.

Circa poſterius qualiter ſcilicet ſufficiens reprobis peccatoribus conferatur, an proximè, an tantum remotè ſufficiens, incertum eſt; an omnibus reprobis peccatoribus fidelibus, proximè ſufficiens conferatur, id eſt, an omnes peccatores fideles reprobi proximè ad pœnitentiam excitentur eſt tamen veroſimilius, ferè omnes ad pœnitentiā proximè excitari, præſertim quādo moriuntur ſubito, mortem præſentientes: & præſertim quando diu ante mortem fuerunt in ſtatu peccati mortalis, vt experientia compertum eſt.

Eſt tamen difficultas de reprobis peccatoribus infidelibus, qui nihil ſupernaturale audierunt, quomodo eis conferatur auxiliū ſufficiens ad ſalutem; quia videntur carere auxilio ſufficiente ad fidem, ſine qua impoſsibile eſt iuſtificari, & placere Deo.

Circa quam primus modus dicendi, eſt eorum, qui docent ex eo nulli infideli adulto deeſſe auxilium ſufficiens ad fidem; quia exiſtimant nullum eſſe adultum, cui non conferatur interior vocatio, & illuſtratio rerum fidei quæ ſunt neceſſariæ, ad ſalutem, qua proximè poſsint credere diuina ſufficiēte ad ſalutē, id autē videtur probari: quia id non repugnat fieri, imò nō ſolum à Deo immediatè, ſed etiā

me-

medio miniſterio Angelorum, qui ad hominū cuſtodiam dati ſunt, vt patet, ergo præſumendum eſt ita fieri.

Hic tamē modus dicendi nobis nō placet; quia quamuis nō repugnet quòd infideles omnes interius illuſtrētur de rebus ſupernaturalibus fidei, id tamē de facto fieri, eſt admodum difficile creditu, & nullo ſufficiēte fundamento cōſtat fieri, imo multas fuiſſe nationes gentium, quibus nulla fuit notitia rerum ſupernaturalium fidei, & ſcriptura indicat, & experientia conſtare videtur.

Secundus modus dicendi eſt eorū, qui docēt ex eo eis infidelibus qui nihil rerum ſupernaturalium fidei audierunt, Deum cōferre auxilium ſufficiens ad ſalutem; quia quamuis eis non cōtulerit auxiliū ſufficiens ad credendum, & eo in ſe ipſis careant, eis tamē, & omnibus prouidit generalia remedia ſufficientia, nempè paſsionē Chriſti & prędicatores, & ſcripturam, & alia, & id ſufficere, vt Deus dicatur illuminare omnem hominem venientem in hunc mundum.

Hic etiam modus dicendi nobis non placet; quia re vera in ſcriptura maior prouidentia ſignificatur erga ſalutem peccatorum adultorum quam hæc generalis; quia ratione huius ſolius abſq; media aliqua illuſtratione interiore, nō diceretur Deus eos illuminare, nec pulſare ad oſtium, etiam ſi ad illud ſtaret, & fruſtra etiam abſq; interiore illuſtratione, poſita ſola illa generali prouidētia eos expectaret Deus ad pœnitentiam.

Tertius ergo modus dicendi nobis probatur, eorum, qui docent, quod quamuis pluribus adultis infidelibus deficiat auxilium proximè ſufficiens ad credēdum; quia eis deficit exterior prędicatio, & interna reuelatio, ſeu illuſtratio fidei, nulli tamen eorum deeſt auxilium remotè ſufficiens ad fidem proprium, & peculiare, ita Vaz. c. 5. Her. c. 6. Ruiz. diſp. 46. ſect. 5. & Alar. diſp. 5. c. 8. ex eo autem non deeſt dictum auxilium ſufficiens, vel quia eis nō deficit ſancta cogitatio, ſeu excitatio ad orationem pro ſua ſalute ſpirituali, vel ad opera miſericordiæ, vel ad alia opera, quibus à Deo promiſſa eſt miſericordia ad ſalutem, cui cogitationi, ſi reſponderent, Deus ſuaui prouidentia, & abſq; miraculo ſtaret promiſis, vel quia eis non deficit ad amplius, non peccandum, vel ad alia opera bona, quamuis eis non ſit promiſſa miſericordia, cui cogitationi, ſi reſponderent, Deus quamuis abſq; obligatione conferret vlteriora auxilia vſq; ad fidem, imo vſq; ad iuſtificationem.

Ita tamen Deus confert auxilia remotè ſufficientia ad fidem, & ad iuſtificationem, vt ea non conferat continuè, ſed aliquando, imo ſæpè pro tempore aliquo ante mortem prædicta auxilia denegat, vt ſupra dicebamus.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm Deus prouideat omnibus reprobis infantibus remedia ſufficientia ad ſaluationem?

SVpponimus in quo Theologi conueniunt, Baptiſmum (ſub quo etiam comprehendimus remedium pro paruulis ante legem gratiæ inſtitutum) quem Deus in lege gratiæ pro paruulis inſtituit, eſſe illis ſufficientem ad ſaluationē: nihilominus, ſi eis applicari non poſſit, nō erit eis ſufficiens (quanuis ex ſe ſit ſufficiens) quia abſq; applicatione, non cauſat in eis ſalutem, nec cauſare poteſt: vnde difficultas eſt, an Deus ſic prouiderit paruulis (ſub quibus etiam comprehēdimus perſonas magnæ ætatis carētes vſu rationis) dictum remediū pro eis inſtitutum, vt etiam prouiderit poſſe eis aliqua humana diligentia applicari.

Bellarm. lib. 2. de gratia, c. 5. Val. 12. diſp. 8. q. 3. pun. 4. Suar. lib. 4. c. 47. & Zum. docent, nullum paruulum, ſeu infantem reprobum deſtitutum fuiſſe auxilio ſufficiente ad ſaluationem, ac proinde eis prouidiſſe, vt dictum remedium eis poſſet humana diligētia applicari; quia Deus ex ſe ipſo vult omnes homines, nullo excepto, ſaluos fieri: ergo omnibus eis, nullo excepto prouidet media ſufficiētia ad ſaluationē; quia qui prudēter vult finē, vult etiā media ſufficiētia ad eū finem. Et confirmatur, quia Chriſtus Dominus omnes homines, nullo excepto, ſufficienter redemit: ergo omnibus meruit auxilia ſufficientia: ergo omnibus conferuntur, alioquin non diceretur eos redemiſſe.

Greg. verò in 1. d. 46. q. 1. Dried. de captiuit. & redempt. gener. humani, tract. 5. c. 3. Vaz diſp. 96. c. 2. & Ruiz. diſp. 49. ſect. 2. docent, & merito, non omnibus infantibus réprobis prouiſa fuiſſe à Deo remedia ſufficiētia ad ſaluationem, cui maxime fauet Aug. de natura, & gratia, c. 8. & ſæpe alibi.

Et ratione probatur, quia res aliquando ita eueniunt, vt aliquibus paruulis nulla humana diligentia poſsit remedium applicari: ergo Deus non prouidit illis remedium ſufficiens, vt poſsint ſaluari: conſequentia patet; quia nullum remedium inſtitutum, quāuis ex ſe ſufficiēs ad ſaluationē, dicitur alicui ſufficiēs, niſi ei poſsit applicari; quia abſque applicatione, nequit cauſare ſalutem: antecedens autem probatur; quia aliquando euenit, vt paruulus vi ſola naturæ, nulla interueniente negligentia, parentum nec aliorum moriantur in vtero materno, vbi non poteſt tali ĕ inculpabiliter applicari remedium

dium,quanuis forſam Phyſicè poſsit inſtrumento aliquo baptiſmus applicari.

Quòd ſi reſpondeas in cauſis naturalibus,quas Deus prouidit, vt paruulus inlucem exiret:& baptizaretur, fuiſſe ſufficientem virtutem,ad id quanuis per accidens alijs cauſis, ſecundis contrarijs fuerint impeditæ,& ita illis fuiſſe auxilium ſufficiens prouiſum, cōtra reſponſionem eſt,quòd quanuis Deus prouiderit cauſas, ex ſe ſufficientes ad partum prolis,verè tamen,& cum effectu,ita impediendæ erant,quanuis per accidens reſpectu ipſarum cauſarum, vt nulla humana diligentia potuerint expediri,ad ſuum effectum in lucem edēdum;quia contrariæ non potuerūt impediri:ergo Deus eas prouidēdo:non prouidit ſufficiens auxilium;quia nulla humana diligentia fieri potuit,vt ſuum effectum produceret,præſertim; quia Deus ſua prouidētia,& ordinatione,ratione cuius ipſe eſt cauſa omnium euentuū, excepta culpa;prouidit,& oppoſuit cauſas cōtrarias quibus partus impeditur.

Et præter dictum caſum in quo paruuli auxilio ſufficiente deſtituuntur;quia defuit opportunitas,& potentia humana, ad eis applicandum remedium ſaltem licite:etiam exiſtimamus paruulis, nō fuiſſe prouiſum remedium ſufficiens ad ſaluationem; quoties parētibus,aut alijs non fuit conceſſa cogitatio, qua excitarentur ad applicationem remedij,etiam ſi eſſet opportunitas ad illud applicandum; quia paruulis,non aliter prouidetur auxilium,quā in cura, & ſolicitudine adultorum,quoties autem adultis,nō conceditur dicta cogitatio,quanuis ſit opportunitas,nequeūt curare de paruulis, & idem eſt quoties, non eſt opportunitas,aut potentia vt in primo caſu,quanuis ſit cogitatio,ſeu excitatio ad applicandum.

Tunc ergo ſolum prouidetur paruulis auxilium ſufficiēs,quoties parentibus,aut alijs adultis conceditur opportunitas, & ſimul cogitatio ad applicandum remedium, vel ad euitandam mortem, vel ad aliam occaſionem,ob quam applicari non poteſt;quia ſolùm tunc poteſt eis applicari remedium efficax;quòd ſi tranſacta illa occaſione,& opportunitate,poſtea deficiat vna, aut altera, aut vtraq; pro tunc deficiet auxilium ſufficiens,quanuis pro tempore anteriore nō defuerit: paruulis ergo non ſemper, & continuè confertur in adultis auxilium ſufficiens,ſicut,nec ipſis adultis pro ſe ipſis.

Vnde exiſtimamus,quòd quando mulier prægnans exit domo, & facit aliud,ob quod ex tunc nequit remedium applicari,tunc deficit puero auxilium ſufficiens; quanuis pro anteriore tempore fuerit prouiſum, ſi conceſſa fuerit matri cogitatio, non exeundi, vel non faciendi illud aliud, ob quod futurum eſt, quod reme-

dium

dium non applicetur, ſi ſimul etiam fuerit opportunitas, aut potētia illud applicandi.

Ad rationem ergo aduerſariorum, reſpondemus concedendo, Deum ex ſe ipſo etiam præuiſo peccato originali, cōtracto in vnoquoq; voluiſſe, ſeu deſideraſſe omnibus gloriam, ex eo tamen nō ſequitur omnibus prouidiſſe remedia ſufficientia, ſed ad ſummū ſequi ea illis deſideraſſe; quia prædicta volūtas gloriæ nō fuit efficax intentio, ſed ſimplex tātū deſiderium, ex quo quanuis perſeueret, nō oritur neceſſario electio mediorū, adhuc ſufficientiū, vt cōtingit in nobis, qui plura ſimplici deſiderio cupimus, ad quorū cōſequutionem, aut nullū apponimus medium, aut nullū ſufficiēs, vel quia ea media apponere eſt nobis moleſtū, vel quia ea nō apponere expedit ad alia quæ magis cupimus, vt cōtingit in cupiente nō proijcere merces in mare, etiam quando inſtat manifeſtū periculū mortis, qui in eo caſu nullū apponit medium ad nō proijciendum; quia nō apponere ei expedit ad ſaluandam vitam, quam magis cupit, quā merces: Deus ergo quanuis paruulis reprobis deſideret gloriam; quia tamen magis cupit oſtendere liberalitatem ſuam erga prædeſtinatos, ad quod expedit nōnullis paruulis nō prouidere remediū, adhuc ſufficiens, ideò nō prouidit illis. Ad probationē autem reſpondemus, nō eſſe imprudentis velle finem, quanuis non appetat media ſufficientia, quando nō vult efficaciter finem, ſicut Deus non vult gloriam reprobis: præſertim, quia negari non poteſt Deum omnibus hominibus, etiam illis paruulis aliquod remedium prouidiſſe, quanuis eis nō ſufficiens, paſsionem videlicet Chriſti, & inſtitutionem remedij ad remiſionē originalis contracti.

Ad confirmationem reſpōdemus concedendo, Chriſtum pro omnibus mortuum fuiſſe, eoſq; ſufficienter redemiſſe, & pro omnibus pretium obtuliſſe, & quoad ſufficientiam omnibus meruiſſe auxilia ſufficientia, imò & efficacia ad gloriā, nō tamen fuiſſe omnibus collata efficacia ad gloriam, imò nec ſufficientia, quanuis omnibus etiā efficacia meruerit; quia Deus ob fines ſibi placitos, nulli cōfert omnia, quæ Chriſtus meruit, pluribus verò confert plura, alijs ſufficientia, & etiam efficacia ad gloriam, alijs verò ſola ſufficientia, vt ferè omnibus paruulis reprobis, aliquibus verò paucis ex infantibus, nullum adhuc tantum ſufficiens: vnde iſti re vera ex meritis Chriſti, nullum perceperunt fructum; quia Deus noluit illis aliquem conferre, quanuis pro eis Chriſtus mortuus fuerit.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm prædeſtinatio ſit certa, & infallibilis?

DIfficultas hæc procedit de certitudine prædeſtinationis, quoad aſſequutionē effectuum illius præſertim ſaluationis, ſeu gloriç: in eo autem diſtinguũtur certum, & infallibile à neceſſario, & ineuitabili, quod certum & infallibile attribuuntur cognitioni, & rebus, prout ſubſunt cognitioni, & eodem modo incertum, & fallibile, neceſſarium verò, & ineuitabile attribuuntur rebus ipſis ſecundum ſe, & eodemmodo cōtingēs, & euitabile: cognitio enim, & res, prout cognitioni ſubeſt, eſt, quç dicitur certa, & infallibilis, aut incerta, & fallibilis: res verò ſecundum ſe, dicitur neceſſaria, & ineuitabilis, aut contingens, & euitabilis.

Circa difficultatem ergo, ratio dubitandi pro parte affirmatiua, deſumitur ex illo 2. Petri 1 *Satagite, vt per bona opera certam veſtram vocationem, & electionem faciatis*, vbi verbo *ſatagite* ſupponitur electionem noſtram nō eſſe certam, & etiam facit illud 1. ad Cor. 9. *Caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutem redigo ne forte cum alijs prædicauerim, ego reprobus efficiar.* Et cōfirmatur quia merita & gloria prædeſtinati, quç ſunt effectus prædeſtinationis, nō neceſſario, ſed contingenter futura ſunt; quia prædeſtinatus poteſt nō mereri, & nō ſaluari; quia libere meretur, & ſaluatur; ergo nequeũt eſſe obiectũ cognitionis certæ, & infallibilis, ſeu tali cognitioni ſubeſſe.

Conueniũt tamē Theologi prçdeſtinationem, quoad aſſecutionem ſuorum effectuum eſſe certiſsimam, & infallibilem, quòd ſignificatur Ioa. 10. *Oues meæ vocem meam audiũt, & ſequuntur me, & ego vitã æternam do eis, & nō peribunt in æternum, & nemo rapiet eas de manu mea*, & 1. Ioan. 2. *A nobis exierũt, ſed nō erant ex nobis, ſi enim ex nobis fuiſſent, permanſiſſent vtiq; nobiſcum*: ex quo Aug. de bono perſeuerant. c. 8. certitudinem prædeſtinationis deducit, dum ait: *Non erant ex eis: quia non erant prædeſtinati ſi hoc eſſent ex illis eſſent, & cum illis ſine dubitatione manſiſſent*: Quòd etiam ſatis ſignificat Aug. eodem lib. c. 14. illis verbis quibus definit prædeſtinationem: *Eſt præparatio beneficiorum Dei, quibus certiſsimè liberantur, quicumque liberantur.*

Et ratione probatur; quia prçdeſtinatio, aut formaliter cōſiſtit in decreto efficaci dandi prædeſtinatis gratiam, & gloriam, aut ſaltem illud præſupponit, aut connotat, omne autem decretum efficax Dei in-

infallibiliter impletur, vt ex efficacitate diuinæ voluntatis patet, & deducitur ex illo Iſaię 46. omnis mea voluntas fiet: ergo prædeſtinatio, quoad omnes ſuos effectus, eſt certiſsima, & infallibilis, ſeu quod idem eſt, prędeſtinatio, quoad omnes ſuos effectus eſt obiectū cognitionis certiſsimè, & infallibilis.

Et idem ob eandem rationem dicendū eſt de reprobatione, quod ſcilicet certiſsima ſit, & infallibilis, quoad ſuum vnicū effectū, nēpè quoad damnationem æternam; quia ſcilicet cōſiſtit in decreto efficaci diuinę voluntatis dānandi reprobos in ęternum, vt dixim. dif. 4 quod ſemper infallibiliter impletur, & id etiam deducitur ex illo Apocal. 20. *Qui non inuentus eſt in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum ignis.*

Ad rationem autem dubitandi, deſumptam ex illo 2. Pet. 1. *Satagite, vt per bona opera certam veſtram electionem faciatis*: Reſpondemus his verbis nō ſignificari prædeſtinationem nō eſſe firmam, & ſtabilē, vel quia vox *certam*, idem ſignificat quod compertam, & notam, vt volunt S. Th. Oecum. & Beda, itaut ſenſus ſit quātum humana cōiectura patitur, bonis operibus curent, vel ipſi reddi certiores ſuæ electionis, vt vult S. T. vel alios qui eos intuentur certiores facere, vt volunt Oecumenius, & Beda, vel quia quanuis vox *certam*, idem ſignificet, quod vox *firmam*, & *ſtabilem* illud tamen verbum *ſatagite*, non denotat electionem noſtram, quoad ſuos effectus eſſe inſtabilem, & incertam, ſed ſolam firmitatem, & certitudinem prędeſtinationis, quoad ſuos effectus pendere à noſtra libertate, & conſenſu; quia omnes effectus, excepta prima vocatione, vt præueniente, pendent à noſtra libertate.

Illud verò Pauli 1. ad Corinth. 9. non facit contra nos; quia vox *reprobus*, non ſignificat deſtinatum ad pœnam æternam, nec nō deſtinatum ad gloriam. Sed improbum, ſeu malum: Paulus enim, vt non fieret improbus, & dignus pœna ęterna, caſtigabat corpus ſuum.

Et ad confirmationem reſpondemus, eos effectus prædeſtinationis eſſe futuros liberè, & contingentur cōtingentia antecedente, ſeu ex parte cauſæ, & nōneceſſario neceſsitate antecedēte, & ſimpliciter, cōſequēter tamen, & ex ſuppoſitione futuritionis eorū eſſe futuros neceſſario, & ineuitabiliter, & hoc ſufficere, vt poſſint cognoſci à Deo ſcientia viſionis infallibiliter, & certo, ſeu eſſe obiecta viſionis certę; quia ſcilicet ſunt determinatè futuri, vt de omnibus futuris cōtingentibus dixim. tract. de ſcientia diſp 4. dif. 7. & 8. & ex eo ipſi dicuntur certi, & infallibiles; quia ſcilicet ſubſunt viſioni diuinæ, certę, & infallibili.

Quia

Quia ergo effectus prædeſtinationis ſunt determinatè futuri, & conſequenter ex ſuppoſitione talis futuritionis ſunt neceſſario futuri neceſsitate ex ſuppoſitione; quia omne quod eſt futurum, quando eſt futurum neceſſe eſt, eſſe futurum, ideò dicti effectus ex dicta ſuppoſitione ſunt, & dicuntur neceſſarij, & ineuitabiles, & obiectiuè certi.

Addimus effectus prædeſtinationis, ex ſuppoſitione decreti prædeſtinationis eſſe obiectiuè certos, & antecedenter neceſſarios, prout ſunt à Deo futuri; quia prout futuri ab ipſo ſunt futuri, ſeu efficiendi ipſo diuino decreto, tamquam principio, & cauſa, quòd ſemel à Deo habitum, nequit in ſe ipſo deficere, nec ſuo effectu fruſtrari, abſolutè tamen ſunt à Deo liberi futuri; quia decretum, quo futuri ſunt eſt à Deo abſolutè liberum, quoad applicationem ad ipſos efficiendos; quia ita pro libertate Dei fuit applicatum ad efficiendos illos, vt potuerit illud non applicare, & quanuis ex dicta ſuppoſitione decreti ſint neceſſario futuri à Deo dicta neceſsitate antecedente, in ipſo tamen priori, ante ipſorum futuritionem non videntur à Deo; quia non in ſe ipſis; quia in eo priori nondum ſunt futuri, nec videntur in ipſo decreto; quia in eo, vt potè re ipſa abſoluto à ſuis effectibus, neqeũt cognoſci, vt generaliter diximus Tractatu de Scientia, diſp. 4. dif. 6. Vnde dicta certitudo obiectiua, antecedens eorum effectuum, ſeu eorũ neceſsitas antecedens, prout ſunt â Deo, oritur ex dicto Diuino Decreto, ſeu prædeſtinatione ipſorum; quia ex eo oritur, imò neceſſariò antecedenter eorum determinata futuritio, qua ſuppoſita Deus eos certiſsimè cognoſcit, & videt.

Quomodo verò opera noſtra, prout à nobis non ſint neceſſaria, antecedenter adhuc ex ſuppoſitione Diuini decreti, quanuis ſint neceſſariò futura à Deo, dicemus difficult. 12. ex eo ergo quod prædeſtinatio ſit Deo certa, non ſit prædeſtinatum neceſsitari antecedenter ad omnes effectus ipſius prædeſtinationis; quia non neceſsitatur ad opera bona, ex auxilio gratiæ prouenientia, quæ ſunt effectus prædeſtinationis; quia ad ea non neceſsitatur dicta ſcientia diuina viſionis, qua ea certo, & infallibiliter cognoſcit abſolutè futura; quia dicta ſcientia ſupponit eorum futuritionem abſolutam liberè prouenientem à voluntate creata, vt dixim. tract. de ſcientia diſp. 4. dif. 7. & 8.

Nec neceſsitatur ad ea opera viſione conditionata, qua Deus ea videt futura ſub conditione; quia ea viſione non neceſsitatur ad ea, ſeu ad eorum conſenſum, ſub conditione futurum; quia ea viſio ſupponit eius futuritionem, ſub conditione futuram, quòd ſi hac viſione

tione conditionata non neceſsitatur prędeſtinatus ad conſenſum ſub conditione futurum, nec ea neceſsitabitur ad conſenſum abſolutè futurum; quia iſte eſt omnino idem cum conſenſu eliciendo poſsita conditione; quia iſte conſenſus ſub conditione futurus non eſt de pręſenti, ſeu ſubiectiuè exiſtens, ſeu elicitus expectans conditionem, non vt eliciatur, ſed vt iam elicitus perficiatur, ſeu compleatur poſsitione conditionis, vt contingit in contractibus, qui de præſenti fiunt ſub conditione futura, non vt poſsita conditione fiant; quia iam ſunt facti, ſed vt compleantur; quia quod eſt ſic conditionatum non reliquit libertatem ad abſolutum poſsita conditione, ſed tantum eſt conditionatus obiectiuè futurus expectans conditionem, non vt puram conditionem, vt iam factus compleatur, ſed vt cauſam à qua ſit futurus, ſeu eliciendus, ac proinde ſenſus huius propoſitionis ſi ponatur: *Hac vocatio erit conſenſus*, eſt ſi ponatur hęc vocatio, ſeu poſita hac conditione cõſenſus erit abſolutè futurus, ac proinde, quamuis conſenſus ſub cõditione futurus non exiſtens actu ſit quaſi prior; quia tamen nõ eſt prior in ſe ipſo, ſed ratione ſtatus, & non ſtatus ſubiectiui, ſed tantum obiectiui, ideò nec ipſe, nec viſio diuina illius neceſsitat ad ſe ipſum, vt abſolutè futurum, nec neceſsitatur prædeſtinatus ad opera, ſeu ad conſenſum auxilio efficaci ad ipſum conſenſum præſuppoſito, de quo diximus Tractat. de Auxilijs, nec neceſsitatur decreto aliquo efficaci, quo Deus eum conſenſum decernit, vt dicemus dif. 12.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm numerus prædeſtinatorum ſit certus?

CONueniunt Theologi, non ſolùm prædeſtinationem, prout applicatam in ſuis effectibus eſſe certam, vt iam vidimus, ſed etiã vt applicatam ipſis ſubiectis, ſeu perſonis prędeſtinatis, quibus cõferũtur; quia eodem diuino decreto efficaci (quòd ſemper impletur infallibiliter) perſonę prædeſtinatæ præordinãtur in eos effectus, & eodem ipſis conferuntur.

Quòd ſi perſonę prædeſtinatæ ad effectus prædeſtinationis ſunt prædeſtinatæ diuino decreto efficaci, ob quod certum eſt perſonam prædeſtinatam eſſe prędeſtinatam, etiam erit certum (in quo etiam Theologi conueniunt) quæ perſonæ ſint prędeſtinatæ, & quot perſonæ ſint prædeſtinatæ, ac proinde numerum prędeſti-

Quia ergo effectus prædeſtinationis ſunt determinatè futuri, & conſequenter ex ſuppoſitione talis futuritionis ſunt neceſſario futuri neceſsitate ex ſuppoſitione; quia omne quod eſt futurum, quando eſt futurum neceſſe eſt, eſſe futurum. ideò dicti effectus ex dicta ſuppoſitione ſunt, & dicuntur neceſſarij, & ineuitabiles, & obiectiuè certi.

Addimus effectus prædeſtinationis, ex ſuppoſitione decreti prædeſtinationis eſſe obiectiuè certos, & antecedenter neceſſarios, prout ſunt à Deo futuri; quia prout futuri ab ipſo ſunt futuri, ſeu efficiendi ipſo diuino decreto, tamquam principio, & cauſa, quòd ſemel à Deo habitum, nequit in ſe ipſo deficere, nec ſuo effectu fruſtrari, abſolutè tamen ſunt à Deo liberi futuri; quia decretum, quo futuri ſunt eſt à Deo abſolutè liberum, quoad applicationem ad ipſos efficiendos; quia ita pro libertate Dei fuit applicatum ad efficiendos illos, vt potuerit illud non applicare, & quanuis ex dicta ſuppoſitione decreti ſint neceſſario futuri à Deo dicta neceſsitate antecedente, in ipſo tamen priori, ante ipſorum futuritionem non videntur à Deo; quia non in ſe ipſis; quia in eo priori nondum ſunt futuri, nec videntur in ipſo decreto; quia in eo, vt potè re ipſa abſoluto à ſuis effectibus, neqeũt cognoſci, vt generaliter diximus Tractatu de Scientia, diſp. 4. dif. 6. Vnde dicta certitudo obiectiua, antecedens eorum effectuum, ſeu eorũ neceſsitas antecedens, prout ſunt à Deo, oritur ex dicto Diuino Decreto, ſeu prædeſtinatione ipſorum; quia ex eo oritur, imò neceſſariò antecedenter eorum determinata futuritio, qua ſuppoſita Deus eos certiſsimè cognoſcit, & videt.

Quomodo verò opera noſtra, prout à nobis non ſint neceſſaria, antecedenter adhuc ex ſuppoſitione Diuini decreti, quanuis ſint neceſſariò futura à Deo, dicemus difficult. 12. ex eo ergo quod prædeſtinatio ſit Deo certa, non ſit prædeſtinatum neceſsitari antecedenter ad omnes effectus ipſius prædeſtinationis; quia non neceſsitatur ad opera bona, ex auxilio gratiæ prouenientia, quæ ſunt effectus prædeſtinationis; quia ad ea non neceſsitatur dicta ſcientia diuina viſionis, qua ea certo, & infallibiliter cognoſcit abſolutè futura; quia dicta ſcientia ſupponit eorum futuritionem abſolutam liberè prouenientem à voluntate creata, vt dixim. tract. de ſcientia diſp. 4. dif. 7. & 8.

Nec neceſsitatur ad ea opera viſione conditionata, qua Deus ea videt futura ſub conditione; quia ea viſione non neceſsitatur ad ea, ſeu ad eorum conſenſum, ſub conditione futurum; quia ea viſio ſupponit eius futuritionem, ſub conditione futuram, quòd ſi hac viſione

ſione conditionata non neceſsitatur prędeſtinatus ad conſenſum ſub conditione futurum, nec ea neceſsitabitur ad conſenſum abſolutè futurum; quia iſte eſt omnino idem cum conſenſu eliciendo poſsita conditione; quia iſte conſenſus ſub conditione futurus non eſt de pręſenti, ſeu ſubiectiuè exiſtens, ſeu elicitus expectans conditionem, non vt eliciatur, ſed vt iam elicitus perficiatur, ſeu compleatur poſsitione conditionis, vt contingit in contractibus, qui de præſenti fiunt ſub conditione futura, non vt poſsita conditione fiant; quia iam ſunt facti, ſed vt compleantur; quia quod eſt ſic conditionatum non reliquit libertatem ad abſolutum poſsita conditione, ſed tantum eſt conditionatus obiectiuè futurus expectans conditionem, non vt puram conditionem, vt iam factus compleatur, ſed vt cauſam à qua ſit futurus, ſeu eliciendus, ac proinde ſenſus huius propoſitionis ſi ponatur: *Hæc vocatio erit conſenſus*, eſt ſi ponatur hęc vocatio, ſeu poſita hac conditione cōſenſus erit abſolutè futurus, ac proinde, quamuis conſenſus ſub cōditione futurus non exiſtens actu ſit quaſi prior; quia tamen nō eſt prior in ſe ipſo, ſed ratione ſtatus, & non ſtatus ſubiectiui, ſed tantum obiectiui, ideò nec ipſe, nec viſio diuina illius neceſsitat ad ſe ipſum, vt abſolutè futurum, nec neceſsitatur prædeſtinatus ad opera, ſeu ad conſenſum auxilio efficaci ad ipſum conſenſum præſuppoſito, de quo diximus Tractat. de Auxilijs, nec neceſsitatur decreto aliquo efficaci, quo Deus eum conſenſum decernit, vt dicemus dif. 12.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm numerus prædeſtinatorum ſit certus?

CONueniunt Theologi, non ſolùm prædeſtinationem, prout applicatam ſuis effectibus eſſe certam, vt iam vidimus, ſed etiã vt applicatam ipſis ſubiectis, ſeu perſonis prędeſtinatis, quibus cōferũtur; quia eodem diuino decreto efficaci (quòd ſemper impletur infallibiliter) perſonę prædeſtinatæ præordinãtur in eos effectus, & eodem ipſis conferuntur.

Quòd ſi perſonę prædeſtinatæ ad effectus prædeſtinationis ſunt prædeſtinatæ diuino decreto efficaci, ob quod certum eſt perſonam prædeſtinatam eſſe prędeſtinatam, etiam erit certum (in quo etiam Theologi conueniunt) quæ perſonæ ſint prędeſtinatæ, & quot perſonæ ſint prædeſtinatæ, ac proinde numerum prędeſti-

natorum eſſe determinatum, & certum, non ſolum materialiter, id eſt quæ perſonæ in ſingulari, ſed etiam formaliter, ideſt, quot perſonæ ſint prædeſtinatæ.

Certitudo ergo prædeſtinationis, quo ad eius effectus, & quoad perſonas in ſingulari prædeſtinatas, & quoad numerum earum, ita vt, nec augeri, nec minui poſſit ſaltem cõſequenter oritur radicaliter ex decreto Dei, quo effectus prædeſtinationis præparãtur, & per ſonis prædeſtinatis, his videlicet perſonis, & tot perſonis: dicta autẽ certitudo iuuenitur radicaliter obiectiuè in ipſo decreto; quia eſt radix obiecti prædeſtinationis, in ipſis verò effectibus, & in ipſis perſonis inuenitur obiectiuè proximè, & in viſione Dei, qua eos effectus, vt cõferendos, & eas perſonas, vt eis conferendos videt, inuenitur proximè formaliter.

Et ob eandem rationem, etiam numerus reproborum eſt determinatus, & certus formaliter, & materialiter, ita vt ſaltem conſequenter, nequeat augeri, nec minui.

Quæ autem dicta ſunt de certitudine prædeſtinationis, & reprobationis, & de certitudine numeri prędeſtinatorum, & numeri reproborum, vera ſunt de prædeſtinatione, & reprobatione hominum, & Angelorum; quia eadem currit ratio in prædeſtinatione, & reprobatione vtrorumque, deſumpta radicaliter ex decreto efficaci Dei, quo homines, & Angelos prædeſtinauit, & reprobauit, & ex effectibus, vt conferendis perſonis, & ex viſione eorum, cui non poteſt ſubeſſe falſum, deſumitur proximè, ex hac formaliter, & ex illis obiectiuè.

His ergo ſuppoſitis ſupereſt difficultas, an numerus prædeſtinatorum ſit maior, an minor quam numerus reproborum.

Et primo eſt difficultas, an ex Angelis numerus prædeſtinatorum, ſit maior, an minor numero reproborum.

Circa quam S. Th. q. 63. ar. 9. Moli. q. 23. ar. 7. & Bellar. li. 2. de gratia, & libero arbitrio c. 15. Gran. tract. 11. diſp. 3. Ruiz. diſp. 50. ſect. 4 & Alar. diſp. 6. c. 2. docent ex Angelis maiorem eſſe numerum prædeſtinatorum, quam numerum reproborum, quod abſque dubio tradit Cyrillus Alexandrinus libr. 1. in Geneſim, in quod nos aliquantulum inclinamus ob authoritatem tradentium hanc doctrinam præſertim Cyril. & Sancti Thomæ, ſed nõ firmiter; quia nullum ad id adeſt firmum fundamentum; quia illud Apocalyſis 12. Quòd eſt maius fundamentum huius aſſertionis, vbi dicitur Draconem traxiſſe tertiam partem ſtellarum in terram, eſt incertum intelligi de lucifero, & Angelis quos decepit; quia Richardus Viegas, & Ribera, id tantum intelligunt de homini-

bus inſignibus euertendis ab Antechriſto,& alij id alio modo explicant.

Secundò eſt difficultas,an ex hominibus numerus prædeſtinatorũ ſit maior,an minor numero reproborum.

Circa quam conueniunt Theologi ex omnibus hominibus maiorem eſſe numerum reproborum,numero prędeſtinatorum;quod videtur fide diuina certum;quia id ſignificatur Mat 7.illis verbis Chriſti Domini: *Lata porta,& ſpacioſa via eſt,quæ ducit ad perditionem, & multi ſunt,qui intrãt per eam;quã anguſta porta,& arcta via eſt,quæ ducit ad vitã,& pauci ſunt,qui inueniũt eam*;quòd etiã quaſi oculis cernimus;quia multitudo fidelium,tàm ante Euangelium, quàm poſt comparatione infidelium, ex quibus nullus ſaluatur eſt perexigua.

Prędicta autem doctrina eſt vera;non ſolùm comparando infantes infidelium cum infantibus fidelium; quia infantes infidelium ſunt multo plures,quam infantes fidelium, & infantes infidelium fere omnes damnantur; quia paucisſimis ex eis applicatur remedium remiſsiuum originalis peccati, & etiam nonnulli quamuis pauci infantes fidelium; quia nonnullis non applicatur remedium, ſed etiam comparando adultos in infideles, cum adultis fidelibus; quia adulti infideles ſunt multo plures, quam fideles,& omnes infideles damnantur, & non pauci ex fidelibus.

Comparatione verò facta inter ſolos adultos fideles,nihil firmiter iudicamus;quia nullum ad id ſe nobis offert firmum fundamentum: veroſimilius tamen nobis videtur maiorem eſſe numerum reproborum:& non ſolùm facta comparatione inter fideles, ex quibus aliqui deficiunt à fide,ſed etiam inter ſolos fideles,qui perſeuerant in fide:& non ſolùm inter fideles ante legem gratiæ, ſed etiam inter ſolos fideles Chriſtianos;quia id ſuadet modus communis viuendi fidelium,etiam baptizatorum.

Et comparatione facta inter fœminas fideles adultæ ætatis ex vna parte, & inter viros adultos fideles ex altera contra Marſilium libr.2. ſententiarum,quæſtione 13.dubio 4. exiſtimantem vtrumque numerum, quoad prædeſtinationem eſſe parem,nos inclinamus,ad iudicandum plures fœminas eſſe prædeſtinatas quam viros;quia viri licentioſius viuunt,quam fœminæ: cui accedit quod multi viri poſt legem gratiæ moriuntur ſine Sacramentis,& ante legem gratiæ mortui ſunt,minus præparati quã fœminæ,in bellis,& in naufragijs & in itineribus maris,& fluminum,& latronum,& in rixis etiam in propria patria.

Tertiò eſt difficul. an comparatione facta inter homines ex vna parte, & inter Angelos ex altera numerus hominũ prædeſtinatorũ ſit maior, an minor numero Angelorum prædeſtinatorum.

Circa quam ſunt qui exiſtiment tot eſſe homines prædeſtinatos, quot Angelos cui fauet Greg. hom. 34. in Euang. nihilominus, quã uis hoc ſit veriſimile ob auctoritatem Greg. eſt tamen parum firmũ; quia nõ apparet firmum aliquod fundamẽtum cui id, & Greg. innitantur. addit Greg. (cui fauet Anſel lib. cur Deus homo, capit. 18. & Aug. in Enchirid cap. 19.) maiorem eſſe numerum hominum prædeſtinatorum numero dęmonum, ſeu Angelorum reproborũ, id tamen ſolus Deus ſcit.

Addimus in quo Catholici cõtra hæreticos, cõueniũt neminem in hac vita abſq; ſpeciali reuelatione Dei poſſe, eſſe certum de ſua, nec de prædeſtinatione alterius, vt definit Trid. ſeſ 6. c. 12. & tradũt Aug de correpẗ. & grat. c 13. & alij Patres quos referunt Gonç. diſp. 76. ſect. 2 & Rui. diſp. 5 ». ſect. 2. & id ſatis ſignificatur in Scriptura dum in ea dicitur neminem ſcire, ſeu certo cognoſcere ſe perſeueraturum, ſeu moriturum in gratia, Eccl. 9. *Neſcit homo finem ſuũ, ſed ſicut piſces capiuntur hamo, & aues Lacheo cõprehenduntur, ſic capiuntur homines in tempore malo, cũ eis ſtatim ſuperuenerit*: quòd etiã ex ſe patere videtur (imo nec poteſt certo ſcire ſe eſſe in gratia Eccle. 9. & Prouer. 20) quia autem non ſcit certo ſe moriturum in gratia, nequit certo ſcire ſe eſſe prædeſtinatum.

Nihilominus, quãuis nullus poſsit eſſe certus de ſua, nec de prędeſtinatione alterius: id tamẽ poteſt probabiliter iudicare, nõ ſolũ de ſua prędeſtinatione, ſed etiam de prędeſtinatione alterius, & in primis de ſua prędeſtinatione; quia poteſt ſatis probabiliter iudicare ſe Deum actu charitatis diligere, & ſe Sacramẽtum ſufficiẽte diſpoſitione recepiſſe quorũ, quolibet infallibiliter iuſtificatur, & etiam poteſt probabiliter iudicare ſe moriturũ in gratia, quãuis minus probabiliter quam ſe eſſe in gratia, fundamẽto deſumpto ex ſua diſpoſitione, & ex ſuo modo viuendi, & ex firmo propoſito nõ peccandi mortaliter: deinde poteſt quis probabiliter iudicare alterum eſſe prædeſtinatum; quia poteſt probabiliter iudicare eum moriturũ in gratia ductus cõtinuo modo rectè viuendi illius. imo poteſt certò cognoſcere infantem iam mortuum, eſſe prædeſtinatum, & beatum ſi eum baptizauit; quia poteſt eſſe certus ſe eũ baptizaſſe, & intentione faciendi, quod facit Eccleſia.

Ita tamen certum eſt has perſonas determinatas in ſingulari eſſe prædeſtinatas ad gloriam, ſeu ſaluationem, vt quamuis nõ eſſẽt prædeſtinatæ, potuerint antecedẽter ſaluari, abſq; prædeſtinatione

&

& abſque effectibus illius,ſeu ipſi proprijs,non ſolùm, quia quanuis non eſſent prædeſtinatæ poſſent,ſolo auxilio ſufficiente (quòd non eſt effectus prædeſtinationis) antecedenter iuſtificari,& in ea iuſtificatione perſeuerare vſque ad mortem,& ſaluari; ſed etiam, quia ipſis effectibus prædeſtinationis materialiter ſumptis,id eſt,non collatis à Deo,ex deſiderio gloriç,qui tunc conferuntur decreto, quod formaliter non eſſet prædeſtinatio,poſſent ſaluari; de facto tamen nullus abſque prædeſtinatione formali,& abſque effectibus ipſi proprijs ſaluatur; quia de facto nullus ſaluatur abſque eis medijs gratiç, quæ de facto conducunt ad aſſecutionem gloriç collatis,ex deſiderio talis aſſecutionis,& conſequenter,nec abſq; prçdeſtinatione formali,qua ea media, ſeu ij effectus ſic prçparantur, & conferuntur; quia prædeſtinatio formaliter ſita eſt in prçparatione mediorū,quibus de facto certiſsimè ſaluantur,quicunq; ſaluantur,& collatorum ex deſiderio gloriæ.

Vnde quanuis prædeſtinatio non ſit antecedenter neceſſaria ad ſaluationem;quia abſque prædeſtinatione, & abſque effectibus illius poſſumus antecedenter ſaluari;quia in eis, vt proprijs prædeſtinationis non eſt aliquid proprium,quòd prædeſtinatis ſit neceſſarium in actu primo ad ſaluationem; quia ſolo auxilio ſufficiente communi prædeſtinatis,& reprobis poſſunt. Nihilominus prædeſtinatio eſt prædeſtinatis comitanter, aut conſequenter neceſſaria ad ſaluationem,quia abſque ea,ſeu abſque eius effectibus nullus de facto ſaluabitur,quanuis prædeſtinatio ſumatur formaliter pro decreto,videlicet effectuum ipſius, quaſi habito ex deſiderio gloriæ; quia abſq. eo decreto ſic formaliter ſumpto,& abſq, effectibus ab eo procedentibus nullus de facto ſaluatur.

DIFFICVLTAS XII.

Vtrùm Deus ſuo decreto efficaci præfinierit immediatè opera noſtra ante noſtram cooperationem futuram?

SVpponimus primo,vt certum Deum opera noſtra bona ab æterno immediatè,ſeu in ipſiſmet præfinijſſe, ſeu prædefiniſſe vt ſignificat Paulus ad Epheſios 2. *Ipſius enim factura ſumus creati in Chriſto Ieſu in bonis operibus,quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus,vbi præparauit*,idem eſt,quòd *prædecreuit,prædefiniuit, & præ-*

deſtinauit, vt ſupra dictis verbis Athan. aut Theoph. (cuius fuerit opus illud) expreſsit, ratio autem eſt; quia Deus in tempore omnia noſtra opera bona immediatè operatur, vt diximus diſp. 1. dif. 3. & ſignificatur Iſai. 26. *Omnia opera noſtra operatus eſt in nobis Dominus*, Quæ autem à Deo immediatè fiunt, non aliter quam æterno decreto ſuæ voluntatis fiunt, vt patet, & ſignificat Paulus ad Epheſios 1. *Qui operatur omnia ſecundum conſilium voluntatis ſuæ*: ergo Deus ab æterno decreuit, præfiniuit, & prædeſtinauit immediatè opera noſtra bona; quia antequam exiſtant, & durent, decernuntur, ſeu definiũtur à Deo, vnde particula *præ*, dictis verbis ſuperaddita ad minus prioritatem durationis denotat ſicut quando ſuperadditur ſcientiæ viſionis Dei, qua dicitur præſcire, & præuidere res iam futuras antequam actu exiſtant.

Et ob eandem rationem exiſtimamus, in quo Theologi cõmuniter cõueniunt, omnia opera noſtra non ſolum libera bona, ſed etiam mala, quoad ſubſtãtiam actus ſecluſa malitia, & omnia opera neceſſaria fuiſſe à Deo præfinita, ſeu præ decreta; quia in ſe ipſis immediatè omnia in tempore operatur.

Secundò ſupponimus ita omnia, & ſingula opera noſtra fuiſſe à Deo præfinita, vt nõ in communi, & in vniuerſum, & cõfuſſè (vt quidam arbitrantur) ſed ſigillatim, diſtinctè, & ſingulari fuerint præfinita; quia Deus in tempore ea omnia ſic operatur, ac proinde medio decreto habito ab ęterno, ſic circa ea verſante.

Tertiò ſupponimus præfinitionẽ, & decretum, quo Deus omnia, & ſingula fieri decreuit eſſe abſolutũ, & nõ conditionatũ; quia Deus nihil efficit, niſi decreto iam abſoluto; quia decreto purè conditionato, non exiſtẽte ſubiectiuè, ſed tantum obiectiuè, nihil fieri poteſt, vt patet, imo nec conditionato ex parte obiecti, quanuis abſoluto ex parte actus dum pendet à conditione.

His ergo ſuppoſitis, controuerſia eſt, an dictum decretum, ſeu præfinitio, qua Deus prædeſtinauit immediatè omnia opera noſtra, præſertim bona, ſit in Deo ante cooperationem noſtram etiam ordine, & prioritate cauſalitatis, ſeu naturæ, itaut particula *præ* etiam denotet hanc prioritatem.

* Circa hanc controuerſiam Aluar. diſp. 22. & 24. Gonçal diſpu. 57. & 59. Ruyzius de Prouidentia diſp. 9. à ſect. 2. & plures alij docent Deum ſuo decreto efficaci præfinijſſe cauſaliter omnia opera noſtra, non ſolum bona, ſed etiam mala, quoad ſubſtantiam ante futuritionem noſtræ cooperationis, ac proinde dictum decretum etiam eſſe prius prioritate cauſalitatis cooperatione noſtra. Quòd probari videtur. Primò, quia Deus omnia opera noſtra operatur, &

efficit,& non aliter quam decreto ſuo efficaci,& æterno : ergo decretum Dei antecedit opera noſtra,non ſolũ æternitate,ſeu duratione,ſed etiam cauſalitate;quia re vera eſt cauſa noſtrorum operum. Secundò,quia Deus eſt prima cauſa efficiens omnium effectuum,excepta culpa:ergo ordine cauſæ efficientis prius concurrit ad effectum,quam quælibet cauſa ſecunda;quia ex eo ſolum videtur, quod ſit & dicatur cauſa prima:ergo prius decernit noſtram operationẽ, quàm ſit futura à nobis. Tertiò,quia ſi Deus non præfiniret opera noſtra, ante cooperationem noſtram futuram, non haberet perfectam prouidentiam,circa illa; quia euenirent Deo à caſu,& prçter eius intentionem,& nõ quia ab ipſo fuiſſent intenta, præfinita,& præuiſa.

Greg.Arimin in 2.d.28.q.1.art.3.& alij recentiores docẽt Deum ſuo decreto efficaci præfiniſſe opera noſtra bona,ante cooperationẽ noſtram futuram,& conſequenter decretum Dei; etiam,eſſe prius prioritate cauſalitatis cooperatione noſtra futura ad opera bona,eſſe verò poſterius ordine,quaſi cauſalitatis cooperatione noſtra futura ad opera mala.

Prior pars probari videtur,ſaltem teſtimonijs Scripturæ,&Sãctorum Patrum, in quibus opera noſtra bona dicuntur à Deo præparata,præfinita,& drçdeſtinata,eis tamen ſolum conuincitur decretum Dei,quo opera noſtra decernit antecedere æternitate,& duratione opera noſtra,vt præſentia (quòd nos ſupponimus vt certum) non verò antecedere cauſalitate,de quo ſolũ eſt controuerſia. Probari autẽ videtur;quia In bonis Deus prius operatur in tẽpore quã nos;quia quoties bona agimus Deus in nobis, vt operemur operatur,vt definitur in Concil.Arauſic.2.cano.9 ergo in omnibus operibus bonis,præfinitio Dei prior eſt prioritate cauſalitatis noſtra cooperatione futura.

Poſterior pars,nẽpè Deum decreuiſſe opera noſtra mala,poſt cooperationem noſtrã futuram. Probatur primo ex Concil.Valen.ſub Loth. c.3.dum dicitur,peccatum à Deo nõ prædeſtinari: cui conſentiunt Proſp.Fulg.& Bed deinde probatur ratione; quia ſi Deus ex ſe ipſo actum peccati præfiniret,& nos ad illum ante noſtram determinationem moueret,Deo potius deberet tribui peccatum,quã nobis;quia ipſe nos deſtinaret,& incitaret ad actum ad quem malitia conſequitur.

Catherin.in Opuſc.de præſcientia & prouidentia Dei,c.vltim. Corduba lib.1.q 55.dubio 10 Iulius Sirenus lib.8 de Fato,à capit. 11.Oſorius libr.9.de iuſtitia, docent nulla opera noſtra, nec bona, nec mala, quoad ſuam ſubſtantiam fuiſſe à Deo præfinita ante

cooperationem noſtram futuram ſed tantum poſt eam: exiſtimant enim cooperationem noſtram, in tempore præſentem eſſe priorem prioritate naturæ, ſeu cauſalitatis cooperatione Dei; quia inter cooperationem Dei, & noſtram, & inter decretum Dei, & cooperationem noſtram futuram eſt ordo cauſalitatis, ſeu naturæ; quia eſt impoſsibile duas voluntates, adhuc noſtram, & diuinam coniungi in ſimul volendo, & cauſando eundem actum, niſi à caſu, & fortuito, ſed decretum Dei, nequit eſſe prius volitione noſtra futura, aliàs in nobis nulla eſſet libertas: ergo è contra, volitio ſeu determinatio noſtra futura ordine cauſalitatis, & naturæ, eſt prior decreto Dei, ex quo nõnulli exiſtimant hanc cauſalem eſſe admittẽdam: *Ideo Deus decernit, & vult me loqui, quia ego volo*, & nõ è contra, *ideò ego volo loqui; quia Deus id decernit, ſeu vult.*

Vazquez ergo diſp. 99. à c. 5. Leſius de gratia efficaci, c. 4 Alarcon diſput. 1. capitul. 6. & plures alij docent decretum efficax Dei, ſeu præfinitionem, qua ſigillatim præfinit opera noſtra, tàm bona, quam mala, quoad ſubſtantiam: non eſſe priorem, nec poſteriorem ordine cauſalitatis, ſeu naturę cooperatione noſtra futura, ſed ſimul.

Prima pars nempè præfinitionem Dei, non eſſe ordine cauſalitatis priorem noſtra futura cooperatione, ſignificatur à Damaſceno lib. 2. de fide, cap. vltimo. dum ait: Illud ſcire intereſt Deum omnia præſcire, ſed non omnia præfinire: preſcit enim omnia, quæ in noſtra poteſtate, & arbitrio ſunt, & non præfinit, & reddit rationem: nec vitium admitti vult, nec rurſus virtuti vim infert. Et id magis expreſsit libro contra Manicheos prope finem, dum ait, Deus ea, quæ in noſtra ſunt poteſtate præſciens nimirum virtutẽ, & vitiũ, ea demũ præfinit, quæ in noſtro libero arbitrio minime conſiſtunt.

Damaſcenus ergo exiſtimat Deum non præfinire opera noſtra virtutis, & peccati ante noſtram libertatem, ſeu ante noſtrum conſenſum futurum, etiam ſi ea omnia præſciat. Alia verò, quæ non ſunt libera ſeu in noſtra poteſtate pręfinire ante noſtrum conſenſum liberum, quamuis non ante cooperationem noſtram non liberam: Vbi Damaſcenus aliter, quam alij Patres ſumit pręfinitionem non pro decreto ſola duratione antecedente opera noſtra libera: quia iſtud non negat, ſed pro decreto etiam cauſaliter antecedenter, vt deducitur ex ratione ipſius, nempè, *quia ſi præfiniret*, cogeret, ſeu vim afferret.

Deinde eadẽ prima pars, ratione à priori probatur; quia non aliter ſe habet decretũ Dei reſpectu noſtræ determinationis, ſeu cooperationis, ac ſe habet cõcurſ⁹ & cooperatio ipſi⁹ Dei; quia determinatio

ſeu

ſeucooperatio noſtra ratione ſui formaliter, vt noſtra non pendet à diuino decreto, niſi identicè quatenus, ſcilicet eſt eadē, & identifica tur cum concurſu diuino, cuius decretum diuinū eſt cauſa, & Deus nō aliter decernit immediatè opera noſtra, niſi quatenus decernit cō currere nobiſcū quia nō aliter efficit opus noſtrum, niſi cōcurrēdo, & Deus non aliter decernit efficere, quam efficit, ſed concurſus, & cooperatio Dei, non eſt in aliquo priori naturæ, ſeu cauſalitatis ante cooperationem noſtram; quia cooperatio noſtra non pendet à concurſu Dei; quia cooperatio noſtra, & concurſus Dei re ipſa ſunt vna, & eadem, & indiuiſibilis entitas, & actio: ergo decretum Dei adhuc in priori naturæ, non eſt prius noſtra cooperatione; quia noſtra cooperatio formaliter, vt noſtra cooperatio non oritur ex diuino decreto, tamquam ex cauſa ſicut concurſus, & cooperatio Dei non oritur ex nobis; ſed ex Deo, niſi identicè.

Vnde, quamuis diuinum decretum ſit prius prioritate dependentiæ, ſeu naturæ, & cauſalitatis, actione noſtra, prout eſt concurſus Dei; quia eſt cauſa concurſus prout à Deo, non tamen eſt prius prioritate naturæ, & cauſalitatis eadem actione, prout eſt cooperatio noſtra; quia huius, vt noſtræ noſtra voluntas eſt cauſa non diuina, & ita quamuis Deus in eo priori ſigno, ante ſuum concurſum futurum, ſit prædeterminatus, & neceſsitatus ad concurrendum ex ſuppoſitione ſui decreti, non tamen voluntas noſtra ad noſtram cooperationem; quia decretum Dei, non eſt decretum noſtræ cooperationis, Deus enim non decernit, quòd voluntas noſtra cooperetur, ſed ſolum decernit, concurrere cum ea; quia Deus ſuo decreto efficaci, nihil aliud decernit, niſi quod medio ipſo efficit, ſeu exequitur, & circa opera noſtra nihil aliud efficit, nec efficere poteſt immediatè, quam nobiſcum ad ea immediatè concurrere.

Ex quo deducimus alias duas partes noſtræ ſententię, nempè decretum ſeu prędefinitionem Dei, qua immediatè præfinit opera noſtra, non eſſe ordine cauſalitatis poſteriorem noſtra cooperatione futura, ſed eſſe ſimul cum ea; quia concurſus Dei, non eſt poſterior, ſed ſimul (imò idem) cum cooperatione noſtra, idem autem ordo aſsignandus eſt inter decretum Dei, & inter noſtram cooperationem, ac eſt inter concurſum Dei, & inter noſtram cooperationē vt noſtram, niſi quia attingit concurſum ipſius Dei, identificatū cum cooperatione noſtra.

Et ob eamdem rationem, vt aduertit Vazquez num. 50. præfinitio, & decretum Dei, quo immediatè decernit opera cauſarum naturalium, v. g. ignis, & aquæ non eſſe prius cooperatione futura illarum; quia nō aliter decernit immediatè opera illa, quam decernē-

do

do concurrere ad illa; quia nihil aliud efficit circa illa, niſi ad ea concurrere.

Ex dictis etiam deducimus, voluntatem, qua Deus vult immediatè aliquam operationem, vt finem ante electionem medij phyſici; quia phyſicè concurrit, tamquam cauſa ad illam operationem, non poſſe eſſe efficacem, ſed tantum inefficacem, ſeu ſimplicem; quia nequit habere intentionem efficacem, circa operationem alicuius cauſæ ante futuram cooperationem talis cauſæ, & conſequenter, nec ante electionem talis cauſæ, quam eligit vt medium.

Quòd ſi obijcias concurſus noſter, & concurſus Dei ſunt re ipſa ſimul (imò idem omnino, & indiuiſibiliter) ſed decretum diuinum eſt prius cauſalitate concurſu ipſius Dei; quia eſt cauſa illius: ergo etiam eſt prius cauſalitate noſtro conſenſu, & cooperatione. Reſpondemus concedendo totum antecedens, & negando conſequentiam; quia quamuis concurſus noſter, & concurſus Dei ſint re ipſa vnus, & idem materialiter, non tamen formaliter; quia vt procedit à Deo, non procedit à noſtra voluntate, & è contra, vt procedit à noſtra voluntate, non procedit à Deo, & quia Deus eſt cauſa ſui concurſus medio ſuo decreto, quaſi principio, & voluntas noſtra eſt cauſa ſui concurſus ſe ipſa, & principijs in ea intrinſecè exiſtentibus, & non medio decreto diuino, ideò decretum Dei eſt prius cauſalitate concurſu Dei, vt eſt Dei; quia illius vt eſt Dei eſt cauſa, non verò & prius cooperatione noſtra; quia illius vt eſt noſtra non eſt cauſa, ſed tantũ noſtra voluntas, ea proportione, qua vnus, & idem motus, prout ab agente eſt actio, & poſterior cauſalitate ipſo agente, & non eſt poſterior paſſo, & prout recipitur in paſſo, eſt paſsio, & poſterior cauſalitate ipſo paſſo, & non ipſo agente, quãuis actio, & paſsio ſint vna, & eadem entitas motus.

Ad primam ergo rationem prim. ſentent. Aluarez, & aliorum. Reſpondemus diſtinguendo antecedens, nempè Deum ſuo decreto eſſe cauſam immediatam noſtrorum operum; quia ſcilicet id tantum ſit verum de noſtris operibus, prout fluunt à Deo, ſeu prout ſunt concurſus ipſius Dei, non verò, prout fluunt à noſtra voluntate, ſeu quod idem eſt eſſe cauſam noſtrorum operum identicè non formaliter, ſeu prout à nobis procedunt (ſicut agens nõ eſt cauſa paſsionis formaliter, vt paſsio eſt, ſed tãtum identicè) & ita decretum Dei tantum eſt prius cauſaliter noſtris operibus, prout ab ipſo à Deo nõ verò, prout à noſtra voluntate.

Ad ſecundam reſpondemus cõcedendo, Deum eſſe primam cauſam

ſam efficientem omnium effectuum, excepta malitia; nõ tamen dicitur prima; quia cooperatio Dei, ſit prior cooperatione cauſæ ſecundæ, quia re vera nõ eſt, nec duratione, nec cauſalitate; quia vtriuſq; cooperatio eſt vna, & eadem indiuiſibiliter, vt ſupponimus ex 2. Phyſicorum, ſed Deus dicitur cauſa prima; quia ab ipſo pendent omnes cauſæ ſecundæ non ſolum in eſſendo, ſed etiam in operando; quia abſque eius concurſu operari nequeunt, & in hoc conſiſtit ſubordinatio, qua cauſa ſecunda ſubordinatur primæ in operando: ex eo ergo, quod Deus ſit cauſa prima efficiens non fit, quòd prius præfiniat opera noſtra, quam nos ſimus ex nobis operaturi.

Ad tertiam reſpondemus, quòd quamuis Deus nõ præfiniat cauſaliter opera noſtra ante noſtram cooperationem futurã, nihilominus dicitur habere prouidẽtiam perfectam noſtrarum operationũ, ſeu ea nobis perfectè prouidere, & nõ euenire à caſu, & præter eius intẽtionem; quia nõ fiunt à Deo ſine intentione cõcurrendi ad illa ſimul cum cauſa ſecunda præſertim; quia ſemper ante opera noſtra futura, abſolutè præcedit in Deo ſciẽtia cõditionata eorum, qua Deus quaſi dirigitur ad perfectiſsimè prouidendum, circa illa, vt diximus diſp. 2. dif. 4.

Deinde reſpondeamus ad fundamenta ſecundæ ſententiæ Greg. Ariminenſis, & in primis ad rationem pro priori parte illius, qua intenditur probari Deum præfinire opera noſtra bona ante noſtram cooperationem futuram. Reſpondemus concedendo, Deum in bonis operibus prius operari in nobis gratia ſua, quàm quod nos liberè operemur; quia ante noſtrum conſenſum præſupponitur in nobis gratia præueniens, nempè vocatio, quàm Deus in nobis, ſine nobis liberè operantibus infundit: ex hoc tamen nõ ſequitur Deum præfinire noſtra opera bona ante noſtram cooperationem futuram, ſed præfinire gratiam præuenientem ante cooperationem noſtram liberam, ſeu abſque illa, quamuis non ante cooperationem noſtram phyſicam, qua phyſicè cooperamur ad vocationem, ſicut nec in tempore, abſque noſtra phyſica cooperatione concurrit ad vocationem, quæ eſt gratia præueniens, in qua ſi congrua, ſeu efficax ſit, quodam modo, tamquam in principio, & cauſa præuenit opera noſtra, ante noſtrum conſenſum futurum, ſicut, & illam confert in tempore ante illum; quia eam vocationem præfiniendo, quodam modo præfinit opera, quæ ſunt infallibiliter futura ex illa, quamuis liberè, & contingenter.

Et

Et ad teſtimonia pro poſteriori parte, eiuſdem ſecundæ ſententiæ quibus intenditur probari, Deum decreuiſſe opera noſtra mala, quoad entitatem, ſeu ſubſtantiam poſt cooperationem noſtram futuram.

Reſpondemus teſtimonio Concilij Valentini, ſi aliquid eo probatur de actu ipſo peccati, tantum probari nullatenus fuiſſe à Deo decretum, ſeu definitum; quia ibi nomine prædeſtinationis, tantum intelligitur definitio, & decretum æternum, quod ſola æternitate præcedit opera noſtra, vt præſentia, vt communiter intelligunt Patres excepto Damaſceno, ſed re vera ibi tantum negatur Deum prædeſtinare malitiam, ſeu opera, vt mala, vt ibi exprimitur, non verò actum ipſum, & eodem modo exponendi ſunt Proſper. Fulg. Beda, niſi forſam etiam iſti negent in Deo decretum, circa actum peccati, vt etiam negare videntur, Hieron. Dialog. 2. contra Pelagianos, & Auguſtinus lib. 2. de libero arbitrio capit. 20. id tamē negari non debet, quod Anſelmus, & communiter Theologi admittunt; quia Deus abſque dubio immediatè concurrit in tempore ad actum peccati, quod nequit fieri à Deo, abſq; decreto habito ab æterno non tamen præcedente, nec ſubſequente cooperationē noſtram futuram, ſed eam comitante ſicut in operibus bonis.

Ad rationem verò, pro eadem poſteriori parte, reſpondemus nos, non affirmare Deum præfinire actum peccati ante noſtram futuram cooperationem, nec ad illum ante nos in tempore concurrere, ſed ſimul, ſeu comitanter, ex eo autem non debet Deo tribui malitia peccati, quia hæc tantum oritur ex actu ipſo, prout à nobis, & non prout à Deo, vt diximus tract. de Peccatis diſp. 6 dif. 4. & ob hoc non deberet Deo tribui malitia, quamuis præfiniret actum peccati futurum ante noſtram cooperationem futuram, etiam ſi admittamus cum ea præfinitione nō amitti in nobis libertatē, vnde nos aliunde dictam poſterioritatem negamus.

Tandem ad rationem tertiæ ſententiæ Catherini, qua intenditur probari decretum, & prædefinitionem Dei, circa noſtra opera, tàm bona, quàm mala eſſe poſt noſtram determinationem ſeu cooperationem futuram. Reſpondemus negando eſſe neceſſarium ordinem cauſalitatis inter decretum Dei & inter noſtrum conſenſum, ſeu cooperationem futuram: Imò eſſe impoſsibilem iudicamus, ſicut etiam eſt impoſsibilis inter cooperationem Dei, cuius cauſa eſt decretum, & inter cooperationem noſtram. Ad probationem ergo negamus eſſe impoſsibile voluntatem diuinam ſimul cōiungi cum voluntate humana in volendo, & in cauſando eumdem actum; quia quamuis id forſam eſſet impoſsibile, abſque præuia ſcientia di-

uina noſtræ cooperationis ſub conditione futuræ, non tamen ea exiſtente, vt verè exiſtit; quia ea ſcientia Deus præſcit quādo volun tas cum hac, aut illa circunſtantia quantum eſt ex ipſa ſit determinā da, ſeu cooperatura.

Ex omnibus dictis conſtat in Deo, nullum eſſe decretum efficax immediatum circa opera noſtra, nec eſſe poſſe, quo voluntas noſtra prædeterminetur Phyſicè ad operandum; quia in Deo non eſt nec eſſe poteſt decretum efficax immediatum circa opera noſtra prius cauſalitate ante cooperationem noſtram futuram, vt à nobis futuram, ſed ſimul cū ea, ſeu eam comitans ob rationē ſæpè repetitam ac proinde nullo decreto Dei immediatè verſante circa opera noſtra lædi poſſe noſtram libertatem, ſeu indifferētiam, de quo etiā dixim tract. de incarnat. diſp. 14. dif. 1.

Addimus præter hoc dictum decretum, quo Deus decernit cō currere immediatè, & quo tamquam principio concurrit in executione, nō eſſe neceſſarium noſtræ voluntati, ſufficienter præuentę in actu primo ſuis principiis, aliud decretum Dei, vt ipſa libere operetur libertate, quam ipſa exigit, & ideò nos, nō admittimus decretum quoddam ex parte ſui obiecti, ſeu rei decretę indifferens, quòd ab aliquibus admittitur quo Deus decernat ſe quantum eſt ex ſe cō curſurum nobiſcum, ad quodcumque opus noſtrum, ita vt defectu Dei non concurrentis, non deficiat opus noſtrum, ſed ſi deficit deficiat defectu noſtro; quia ſcilicet nos deficimus, ſeu non cooperamur, quòd exiſtimant eſſe nobis neceſſarium, vt eo Omnipotentia Dei ſit in noſtra poteſtate, & nobis infallibiliter applicata, & quaſi ſubdita ad cōcurrendum nobiſcum, ſi nos quantum eſt ex nobis ſimus cōſenſuri; quia ipſis videtur abſque eo decreto, & infallibili aſſiſtentia Omnipotentię voluntatem noſtram, nō poſſe liberè operari; quia ad rationem potentię liberæ ipſis videtur requiri, quòd poſitis in ipſa omnibus præ requiſitis ex parte actus primi, ſeu principij ad operandum, ſit in ſua poteſtate operari, & non operari, & operari hoc, & oppoſitum, quòd non erit in poteſtate noſtræ volūtatis, ſi in ſua poteſtate nō ſit cōcurſus Dei, ſeu nos vti Omnipotētia Dei, ad cōcurſum Dei requiſitum, vt volūtas noſtra operetur; quia nequit operari abſque concurſu Dei.

Hoc ergo decretum indifferens quoad ipſum obiectum decretum in Deo nō admittimus, & quia difficile eſt eſſe poſsibile; & quia quamuis eſſet poſsibile, exiſtimamus nō eſſe neceſſarium ad libertatem noſtræ voluntatis.

Et in primis difficile nobis videtur eſſe poſsibile; quia quodcumq; decretum Dei efficax, vtpote re ipſa efficax eſt factiuū ſui obiecti,

&

&eodemmodo factiuum,quo obiectum ipſum decernitur fieri,&nō aliter;quia decretum Dei,quoad omnia,nempè quo ad obiectum, ſeu rem,& quoadmodum eam efficiēdi eſt,omnino infallibile. ſed nihil poteſt fieri,niſi quod eſt ſingulare,& determinatum in indiuiduo, &modo determinato quale,&qualiter eſt in rerum natura,vt patet: ergo nullū poteſt eſſe in Deo,decretū efficax indifferens,ſeu habens obiectū,quod ſit indifferēs,&nō ſit re ipſa ſingulare,& tale ſingulare,&tali modo determinatū;quia obiectum,quod nō eſt tale,nō poteſt re ipſa fieri,& eſſe in rerum natura.

Deinde quāuis dictum decretum indifferēs ex parte obiecti,ſit poſſibile,nō tamen eſt neceſſarium ad libertatem noſtræ voluntatis in operando. Primò,quia quanuis ad libertatem noſtram,in operando neceſſaria eſſet dicta aſsiſtentia,& quaſi ſubiectio diuinæ omnipotētiæ reſpectu noſtræ voluntatis,ad eam tamen aſsiſtentiam ſufficeret abſq; decreto aliquo,promiſio qua Deus promitteret ſe cōcurſurū cum noſtra voluntate,quoties ipſa eſſet ex ſe operatura; quia hac promiſione haberet Deus,infallibiliter paratum ſuum cōcurſum in ſingulari determinatum medio decreto determinato, quo de facto eſſet cōcurſurus ſi ipſa eſſe ex ſe operatura,abſq;indigentia illius decreti indifferentis,quòd patitur difficultates aliquas, quas non patitur diuina promiſio.

Deinde dictum decretum,indifferens ex parte obiecti,nō eſt neceſſarium (imò nec diuina promiſio) ad libertatem noſtram in operādo quam noſtra voluntas exigit,quia voluntas noſtra nō exigit aliam libertatem,quam eam,qua principiis,ſibi inhęrētibus ſit indifferēs, vt quantum eſt ex ſe ipſa ſit in actu 1. potens operari,&nō operari,& operari hoc,&oppoſitum;quia ſicut ipſa ſola abſq; concurſu Dei, quantum eſt ex ipſa eſt cauſa ſufficiens in actu 1. ad cooperandum abſq;eo,quòd Deus,& eius decretum,& eius omnipotentia, ſit ipſi voluntati actus primus, ſeu principium antecedenter requiſitum, (quamuis ei ſit comitanter neceſſarium,vt operetur in actu ſecundo) ita etiam ipſa ſola abſq;Deo,& eius decreto, & omnipotentia, quantum eſt ex ſe eſt indifferens in actu primo,ad operandum,&nō operandum,& ad operandum hoc,& ad operandum oppoſitū,quamuis Deus,&eius decretum,& omnipotentia ſit illi requiſita,& neceſſaria,tanquam comes,ſeu comitanter,vt in actu ſecundo, operetur liberè,& id ſufficit noſtræ voluntati,vt quantum eſt ex ipſa, ſit phyſicè libera in actu primo,quamuis omnipotentia Dei , nullo decreto, & nulla promiſione,ſit ei infallibiliter aſsiſtens, ſeu applicata , ſicut quando duo libere trahunt lapidem,quem neuter ſolus poteſt,qui li

bet libere trahit illum, quanuis vires alterius, nõ ſint ei principium, nec ſint ei paratæ, nec in eius poteſtate; quia quilibet ex illis, ita quã tum eſt ex ipſo trahit lapidem, vt poſſit eum non trahere.

Fatemur eo decreto efficaci, ſi eſſet Deo poſsibile, & ea promiſione, quæ poſsibilis eſt, voluntatem noſtram fieri moraliter magis liberam; quia moraliter, quaſi haberet in ſua poteſtate concurſum Dei, ob obligationem ſaltem moralem, qua Deus eo ſuo decreto, aut promiſione maneret, ſaltem moraliter obligatus ad concurrẽdum nobiſcum: nõ tamen fieri magis liberam phyſicè; quia phyſicè nõ haberet cõcurſum Dei in ſua poteſtate: eam tamen maiorem libertatem moralem, nõ exigit noſtra voluntas, & abſq; ea eſt naturaliter cõtẽnta libertate à nobis explicata; quia ea ſufficit illi, vt quantũ eſt ex ſe ipſa ſit libera in actu 1. & vt libere operetur in actu ſecundo, ſi Deus eam ſuo cõcurſu comitetur, quanuis libere exhibito à Deo, abſque ea obligatione, & neceſsitati morali.

Id verò, quòd dicitur, nempè ad rationem potentiæ liberæ requiri, quod poſitis omnibus requiſitis ex parte actus primi, ſeu principij ad operãdum ſit in ſua poteſtate operari, & non operari, ita intelligendum eſt, vt ſit in ſua poteſtate, quantum eſt ex ipſa, non quod abſolutè, & omnino ſit in ſua poteſtate, quãdo operari nequit fieri, ſine comite ad eandem operationem: & quia operari noſtræ voluntatis, nequit fieri Deo, non comitante medio ſuo concurſu, ideo, vt voluntas noſtra, ſit libera quantum eſt ex ipſa, ſufficit quod poſitis omnibus requiſitis in actu primò, in ipſa poſſit quantum eſt ex ſe ipſa operari, & non operari, etiam ſi comite deficiente, non ſit operatura in actu ſecundo: ipſi tamen ex ſe operaturæ, ſi non operetur in actu ſecundo, defectu concurſus Dei, omiſsio operis erit non libera, ſed neceſſaria, & conſequenter tunc non peccabit, quamuis ea omiſsio, ſit omiſsio actus præcepti, non tamen erit violenta, vt diximus tract. de actibus, diſp. 1. dif. 11.

TRA-

TRACTATVS
DE TRINITATE.

SVPPONIMVS (In quo Catholici conue-
niunt.) Primò eſſe tres diuinas Perſonas realiter
diſtinctas, nempè Patrem Filium, & Spiritum San
ctum. Secundò Patrem eſſe Deum, & Filium eſſe
Deum, & Spiritum Sanctum eſſe Deum.. Tertiò,
Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum eſſe vnum
Deum, in quibus tribus myſterium Trinitatis cōſiſtit; quę omnia ex
dicendis in progreſſu conſtabunt.

DISPVTATIO PRIMA.

De Proceſsione diuinarum perſonarum.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Deo ſint Proceſsiones immanentes?

COnueniunt Catholici contra hæreticos in Deo eſſe duas Proceſ
ſiones immanētes, ſeu internas, nēpè proceſsionē Filij & proceſ
ſionem Spiritus Sancti, quòd conſtat ex Scriptura in qua dicitur Fi-
lium à Patre procedere, Ioann 8. *Ego ex Deo proceſsi*, & in qua dici-
tur Spiritum Sanctum à Patre procedere, Ioan. 15. *Paraclitus qui à
Patre procedit*, quæ amplius conſtabunt quando de proceſsione cu
iuſlibet in particulari agamus, proceſsionem autem filij eſſe imma-
nentem, ſeu internam conſtat ex illo Ioann. 14. *Ego in Patre, & Pa
ter in me eſt*: Quòd amplius conſtabit etiam de proceſsione Spiri-
tus Sancti, quando probemus Filium, & Spiritum Sanctum habere,
eandem naturam cum Patre; quia ratione identitatis naturę diuinę
cum qualibet perſona, quælibet perſona, & quidquid eſt in ea, eſt to
taliter in qualibet alia, vt dicemus diſp. 11. diffic. 3. nō autem eſſe in
Deo plures proceſsiones immanētes, quàm duas, cōſtat ex eo, quòd
tan-

tantum ſunt tres perſonæ, ex quibus ſolum duæ procedunt, nempè Filius, & Spiritus Sanctus; quòd etiam in progreſſu amplius cõſtabit; quia tamẽ cuilibet proceſſioni, quæ in rigore ſumpta, tantũ eſt productio paſſiua, correſpõdet altera productio actiua ipſi oppoſita, ideò eo ipſo, quod admittũtur in Deo duę proceſſiones, in eo admitũtur quatuor origines, duæ actiuæ, & duę paſsiuæ.

Sed obijcias primum principium, vt potè primum, nequit ab alio procedere, ſed Deus eſt primum principium omnium rerum: ergo nequit ab alio procedere, ſeu produci, ſed Filius & Spiritus Sanctus ſunt Deus: ergo nequeunt à Patre procedere.

Reſpondemus primum principium eo modo, quo eſt primum principium non poſſe procedere ab alio: & quia Deus, quamuis in prima perſona ſit primum principium omnino, tàm videlicet ad extra, quàm ad intra, tamen in Filio, & Spiritu Sancto, tantum eſt primum principium ad extra omnium videlicet creaturarum, & non ad intra, ideo Deus in Filio, & in Spiritu Sancto poteſt procedere à Patre, proceſſione ad intra, quamuis non proceſsione ad extra.

Et eadem proportione dicitur Deus, ens à ſe; quia in Patre eſt omnino à ſe, nempè, & tanquam à principio notionali, & tanquã à principio extraneo, ſeu diuerſę naturæ (quòd dicitur cauſa) quia Pater eſt omnino innaſcibilis, ſeu improducibilis; in Filio verò, & in Spiritu Sãcto eſt ens à ſe; quia non eſt ab alio, tanquã à principio extraneo, ſeu diuerſæ naturæ: eſt tamen ens ab alio, tanquam à principio notionali, ſeu interno, & eiuſdem naturę, de quo latius, cum de ipſis proceſſionibus in particulari agamus.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Proceſsiones diuinæ ſint actus intellectus, & voluntatis?

DVrand. in 1. diſtin. 6. quęſt. 2. exiſtimat proceſsiones diuinas, non eſſe proprie actus intellectus, & voluntatis, ſed immediatè eſſe actus naturæ diuinæ, proceſsionem tamen filij appròpriari intellectui, & proceſsionem Spiritus Sancti voluntati, quia prouiſo Filij eſt prior, & Spiritus Sancti poſterior, ſicut intellectio eſt prior amore, ſeu volitione; id autem probat. Primò, quia in Deo actus intellectus, & actus voluntatis, nempè intelligere, & velle ſunt eſſentiales cõuenientes omnibus diuinis perſonis, & ex natura rei indiſtincti

Inter ſe, proceſſiones autem diuinæ non ſunt eſſentiales, ſed notionales non conuenientes omnibus Diuinis perſonis, & ſunt ex natura rei inter ſe diſtinctæ: ergo proceſſiones diuinæ non ſunt actus intellectus, & voluntatis.

Secundò, quia in creaturis naturalis productio Filij, non eſt actus intellectus, ſed naturæ: ergo etiam in Deo productio, & proceſſio Filij non eſt actus intellectus, ſed immediatè eſt actus naturæ diuinæ: & idem eſt de productione & proceſſione Spiritus Sancti, hanc ſententiam Dur. ſequutus eſt Hier. Ianchli. hęreticus, vt referunt Valé. lib. 2. c. 4. Vazq. diſp. 111. & Ruiz. diſp. 2.

S Thom & eius Expoſitores q. 27. & ſcholaſt. in 1 Vaz. Val. & Ruiz Soar. lib. 1. de Trinit. c. 5. Granad. tract. 2. diſp. 2. Męrat. diſp. 43. & fere omnes Theologi docent, & merito proceſſiones Diuinas, quibus Verbum, & Spiritus Sanctus procedunt, ſeu producuntur eſſe actus intellectus, & voluntatis, & non eſſe actus immediatè naturę diuinæ, & in id conſpirant Patres, dum de Filio dicunt per intellectum Patris generari, aut ex mente Patris procedere, aut eſſe Verbū, qui videri poſſunt apud Ruizium, & id ſatis ſignificatur in Scriptura; quia in ea Filius appellatur Verbum, Ioann. 1. Verbum autem procedit, ſeu producitur dictione, quæ eſt actus intellectus, & non naturæ: Et quia Filius verè, & propriè eſt Verbum; quia ita in ſcriptura, & à Patribus abſolutè dicitur, & nominatur, & non appropriatione, vt dicemus diſput. 6. difficul. 2. ita etiam actus, quo procedit, ſeu producitur verè, & propriè eſt actus intellectus, & non ſola appropriatione, vt exiſtimat Duran cuius ſententia variè à Theologis notatur, à Molina q. 27. art. 5. diſp. 2. & à Valentia in controuerſijs de Trinitate lib. 2. c 4. notatur erronea à Vazquez capit. 2. notatur in modo loquendi incidere in hæreſim Alogianorum à Suarez lib. 1. de Trinitate c. 5. temeraria, & errori proxima, ab Argent. in 1. d. 10. q. vnica ar. 2. & à Marſil. q. 14. ar. 2. notatur deuians, & diſtans à dictis ſanctorum.

Si autem proceſſio, ſeu productio Filij eſt actus intellectus, & non immediatè naturæ Diuinæ, dubitari non poteſt Proceſſionem Spiritus Sancti etiam eſſe actum voluntatis, & non naturæ: & quamuis in ſcriptura, non ita clare ſignificetur proceſsionem Spiritus Sancti eſſe actum voluntatis, aliqualiter etiam ſignificatur, dum in ea aliquoties fit mentio proceſſionis Spiritus Sancti, nominibus pertinentibus ad voluntatem, vt fit ad Roma. 5. dum dicitur: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritū Sanctum, qui datus eſt nobis*. Et Actor, 2. dum Spiritus Sanctus dicitur veniſſe in linguis igneis

nets; quia eo denotari videur Spiritum Sanctum eſſe amorem cordis diſcipulorum inflammantem, quòd etiam tradunt plures Patres, vt refert Ruiz. ſect. 3.

Ratione quoque, noſtra dicta concluſio probatur; quia Proceſſiones Filij, & Spiritus Sancti ſunt actus immanentes in Deo, & non extra ipſum, in ſpiritualibus autem qualis eſt Deus, nulla eſt actio immanens, niſi actio intellectus, & actio voluntatis.

Ad priorem ergo rationem Durandi. Reſpondemus, quod etiam ſi intellectio, & volitio eſſentialis, ſeu abſolutę ſint communes tribus Diuinis Perſonis, & ideò iſtæ non ſint Proceſſiones, ſeu productiones in Diuinis; quia non omnes perſonæ producunt perſonam Diuinam, intellectio tamen notionalis, quæ eſt, & dicitur loquutio, ſeu dictio, & volitio notionalis, quæ eſt, & dicitur ſpiratio, non ſunt communes tribus Diuinis Perſonis, ſed dictio tantũ cõuenit Patri, & ſpiratio actiua, tantũ conuenit Patri, & Filio, ideò Filius procedit, & producitur à Patre intellectione notionali, & Spiritus Sanctus à Patre, & Filio volitione notionali.

Et ad poſteriorem reſpondemus concedendo in creaturis generationem naturalem Filij, non eſſe actum intellectus; quia eſt generatio corporalis, & tranſiens, & quamuis ob id non ſit actus intellectus, non tamen eſt actus immediatus naturæ, ſed potentiæ generatiuæ corporeę realiter ſuperadditę ipſi naturæ, vt docent communiter Philoſophicum Ariſtotel. libro 2. de Anima, Deus verò eſt agens ſpirituale, & in eo generatio eſt ſpiritualis, & immanens; & ideò non eſt mirum, quod generatio ab eo proueniens ſit actus intellectus: & quòd in eo potentia generatiua ſit intellectus notionalis, qui eſt vera potentia ſupperaddita naturæ noſtro modo concipiendi, ex eo ergo, quod Proceſſiones Diuinæ ſint actus intellectus, & voluntatis, ſeu intellectio, & volitio: conſtat Proceſsiones Diuinas non ſolùm eſſe immanentes, vt diximus difficultat. 1. ſed etiam eſſe vitales; quia intellectio, & volitio ſunt vitales, in quo omnes conueniunt, vt pote actus proprij viuentis, vt viuens eſt quod latius tradunt Zuñiga diſp. 1. à dub. 6. Alb. diſp. 1. ſectione 3. & Perez diſputatione 8. ſect. 6.

cooperationem noſtram futuram ſed tantum poſt eam: exiſtimant enim cooperationem noſtram, in tempore præſentem eſſe priorem prioritate naturæ, ſeu cauſalitatis cooperatione Dei; quia inter cooperationem Dei, & noſtram, & inter decretum Dei, & cooperationem noſtram futuram eſt ordo cauſalitatis, ſeu naturæ; quia eſt impoſsibile duas voluntates, adhuc noſtram, & diuinam coniungi in ſimul volendo, & cauſando eundem actum, niſi à caſu, & fortuito, ſed decretum Dei, nequit eſſe prius volitione noſtra futura, aliàs in nobis nulla eſſet libertas: ergo è contra, volitio ſeu determinatio noſtra futura ordine cauſalitatis, & naturæ, eſt prior decreto Dei, ex quo nõnulli exiſtimant hanc cauſalem eſſe admittẽdam: *Ideo Deus decernit, & vult me loqui, quia ego volo,* & nõ è contra, *ideò ego volo loqui; quia Deus id decernit, ſeu vult.*

Vazquez ergo diſp. 99. à c. 5. Leſius de gratia efficaci, c. 4. Alarcon diſput. 1. capitul. 6. & plures alij, docent decretum efficax Dei, ſeu præfinitionem, quia ſigillatim præfinit opera noſtra, tàm bona, quam mala, quoad ſubſtantiam: non eſſe priorem, nec poſteriorem ordine cauſalitatis, ſeu naturę cooperatione noſtra futura, ſed ſimul.

Prima pars nempè præfinitionem Dei, non eſſe ordine cauſalitatis priorem noſtra futura cooperatione, ſignificatur à Damaſceno lib. 2. de fide, cap. vltimo: dum ait: Illud ſcire intereſt Deum omnia præſcire, ſed non omnia præfinire: preſcit enim omnia, quæ in noſtra poteſtate, & arbitrio ſunt, & non præfinit, & reddit rationem: nec vitium admitti vult, nec rurſus virtuti vim infert. Et id magis expreſsit libro contra Manicheos prope finem, dum ait, Deus ea, quæ in noſtra ſunt poteſtate præſciens nimirum virtutẽ, & vitiũ, ea demũ præfinit, quæ in noſtro libero arbitrio minime conſiſtunt.

Damaſcenus ergo exiſtimat Deum non præfinire opera noſtra virtutis, & peccati ante noſtram libertatem, ſeu ante noſtrum conſenſum futurum, etiam ſi ea omnia præſciat. Alia verò, quæ non ſunt libera, ſeu in noſtra poteſtate pręfinire ante noſtrum conſenſum liberum, quanuis non ante cooperationem noſtram non liberam: Vbi Damaſcenus aliter, quam alij Patres ſumit pręfinitionem non pro decreto ſola duratione antecedente opera noſtra libera: quia iſtud non negat, ſed pro decreto etiam cauſaliter antecedenter, vt deducitur ex ratione ipſius, nempè, *quia ſi præfiniret*, cogeret, ſeu vim afferret.

Deinde eadẽ prima pars, ratione à priori probatur; quia non aliter ſe habet decretũ Dei reſpectu noſtræ determinationis, ſeu cooperationis, ac ſe habet cõcurſ⁹ & cooperatio ipſi⁹ Dei; quia determinatio

ſeu

ſeu cooperatio noſtra ratione ſui formaliter, vt noſtra non pendet à diuino decreto, niſi identicè quatenus, ſcilicet eſt eadē, & identificatur cum concurſu diuino, cuius decretum diuinū eſt cauſa, & Deus nō aliter decernit immediatè opera noſtra, niſi quatenus decernit cō currere nobiſcū quia nō aliter efficit opus noſtrum, niſi cōcurrēdo, & Deus non aliter decernit efficere, quam efficit, ſed concurſus, & cooperatio Dei, non eſt in aliquo priori naturæ, ſeu cauſalitatis ante cooperationem noſtram; quia cooperatio noſtra non pendet à concurſu Dei; quia cooperatio noſtra, & concurſus Dei re ipſa ſunt vna, & eadem, & indiuiſibilis entitas, & actio: ergo decretum Dei adhuc in priori naturæ, non eſt prius noſtra cooperatione; quia noſtra cooperatio formaliter, vt noſtra cooperatio non oritur ex diuino decreto, tamquam ex cauſa ſicut concurſus, & cooperatio Dei non oritur ex nobis; ſed ex Deo, niſi identicè.

Vnde, quamuis diuinum decretum ſit prius prioritate dependentiæ, ſeu naturæ, & cauſalitatis, actione noſtra, prout eſt concurſus Dei; quia eſt cauſa concurſus prout à Deo, non tamen eſt prius prioritate naturæ, & cauſalitatis eadem actione, prout eſt cooperatio noſtra; quia huius, vt noſtræ noſtra voluntas eſt cauſa non diuina, & ita quamuis Deus in eo priori ſigno, ante ſuum concurſum futurum, ſit prædeterminatus, & neceſsitatus ad concurrendum ex ſuppoſitione ſui decreti, non tamen voluntas noſtra ad noſtram cooperationem; quia decretum Dei, non eſt decretum noſtræ cooperationis, Deus enim non decernit, quòd voluntas noſtra cooperetur, ſed ſolum decernit, concurrere cum ea; quia Deus ſuo decreto efficaci, nihil aliud decernit, niſi quod medio ipſo efficit, ſeu exequitur, & circa opera noſtra nihil aliud efficit, nec efficere poteſt immediatè, quam nobiſcum ad ea immediatè concurrere.

Ex quo deducimus alias duas partes noſtræ ſententię, nempè decretum ſeu prędefinitionem Dei, qua immediatè præfinit opera noſtra, non eſſe ordine cauſalitatis poſteriorem noſtra cooperatione futura, ſed eſſe ſimul cum ea; quia concurſus Dei, non eſt poſterior, ſed ſimul (imò idem) cum cooperatione noſtra, idem autem ordo aſsignandus eſt inter decretum Dei, & inter noſtram cooperationem, ac eſt inter concurſum Dei, & inter noſtram cooperationē vt noſtram, niſi quia attingit concurſum ipſius Dei, identificatū cum cooperatione noſtra.

Et ob eamdem rationem, vt aduertit Vazquez num. 50. præfinitio, & decretum Dei, quo immediatè decernit opera cauſarum naturalium, v. g. ignis, & aquæ non eſſe prius cooperatione futura illarum; quia nō aliter decernit immediatè opera illa, quam decernē-

do concurrere ad illa; quia nihil aliud efficit circa illa, niſi ad ea concurrere.

Ex dictis etiam deducimus, voluntatem, qua Deus vult immediatè aliquam operationem, vt finem ante electionem medij phyſici; quia phyſicè concurrit, tamquam cauſa ad illam operationem, non poſſe eſſe efficacem, ſed tantum inefficacem, ſeu ſimplicem; quia nequit habere intentionem efficacem, circa operationem alicuius cauſæ ante futuram cooperationem talis cauſæ, & conſequenter, nec ante electionem talis cauſæ, quam eligit vt medium.

Quòd ſi obijcias concurſus noſter, & concurſus Dei ſunt re ipſa ſimul (imò idem omnino, & indiuiſibiliter) ſed decretum diuinum eſt prius cauſalitate concurſu ipſius Dei; quia eſt cauſa illius: ergo etiam eſt prius cauſalitate noſtro conſenſu, & cooperatione. Reſpondemus concedendo totum antecedens, & negando conſequentiam; quia quamuis concurſus noſter, & concurſus Dei ſint re ipſa vnus, & idem materialiter, non tamen formaliter; quia vt procedit à Deo, non procedit à noſtra voluntate, & è contra, vt procedit à noſtra voluntate, non procedit à Deo, & quia Deus eſt cauſa ſui concurſus medio ſuo decreto, quaſi principio, & voluntas noſtra eſt cauſa ſui concurſus ſe ipſa, & principijs in ea intrinſecè exiſtentibus, & non medio decreto diuino, ideò decretum Dei eſt prius cauſalitate concurſu Dei, vt eſt Dei; quia illius vt eſt Dei eſt cauſa, non verò & prius cooperatione noſtra; quia illius vt eſt noſtra non eſt cauſa, ſed tantũ noſtra voluntas, ea proportione, qua vnus, & idem motus, prout ab agente eſt actio, & poſterior cauſalitate ipſo agente, & non eſt poſterior paſſo, & prout recipitur in paſſo, eſt paſsio, & poſterior cauſalitate ipſo paſſo, & non ipſo agente, quãuis actio, & paſsio ſint vna, & eadem entitas motus.

Ad primam ergo rationem prim. ſentent. Aluarez, & aliorum. Reſpondemus diſtinguendo antecedens, nempè Deum ſuo decreto eſſe cauſam immediatam noſtrorum operum; quia ſcilicet id tantum ſit verum de noſtris operibus, prout fluunt à Deo, ſeu prout ſunt concurſus ipſius Dei, non verò, prout fluunt à noſtra voluntate, ſeu quod idem eſt eſſe cauſam noſtrorum operum identicè non formaliter, ſeu prout à nobis procedunt (ſicut agens nõ eſt cauſa paſſionis formaliter, vt paſsio eſt, ſed tãtum identicè) & ita decretum Dei tantum eſt prius cauſaliter noſtris operibus, prout ab ipſo à Deo nõ verò, prout à noſtra voluntate.

Ad ſecundam reſpondemus cõcedendo, Deum eſſe primam cau-

ſam efficientem omnium effectuum, excepta malitia; nō tamen dicitur prima; quia cooperatio Dei, ſit prior cooperatione cauſæ ſecundæ, quia re vera nō eſt, nec duratione, nec cauſalitate; quia vtriuſq; cooperatio eſt vna, & eadem indiuiſibiliter, vt ſupponimus ex 2. Phyſicorum, ſed Deus dicitur cauſa prima; quia ab ipſo pendent omnes cauſæ ſecundæ non ſolum in eſſendo, ſed etiam in operando; quia abſque eius concurſu operari nequeunt, & in hoc conſiſtit ſubordinatio, qua cauſa ſecunda ſubordinatur primæ in operando: ex eo ergo, quod Deus ſit cauſa prima efficiens non fit, quòd prius præfiniat opera noſtra, quam nos ſimus ex nobis operaturi.

Ad tertiam reſpondèmus, quòd quamuis Deus nō præfiniat cauſaliter opera noſtra ante noſtram cooperationem futurā, nihilominus dicitur habere prouidētiam perfectam noſtrarum operationū, ſeu ea nobis perfectè prouidere, & nō euenire à caſu, & præter eius intētionem; quia nō fiunt à Deo ſine intentione cōcurrendi ad illa ſimul cum cauſa ſecunda præſertim; quia ſemper ante opera noſtra futura, abſolutè præcedit in Deo ſciētia cōditionata eorum, qua Deus quaſi dirigitur ad perfectiſsimè prouidendum, circa illa, vt diximus diſp. 2. dif. 4.

Deinde reſpondeamus ad fundamenta ſecundæ ſententiæ Greg. Ariminenſis, & in primis ad rationem pro priori parte illius, qua intenditur probari Deum prefinire opera noſtra bona ante noſtram cooperationem futuram. Reſpondemus concedendo, Deum in bonis operibus prius operari in nobis gratia ſua, quàm quod nos liberè operemur; quia ante noſtrum conſenſum præſupponitur in nobis gratia præueniens, nempè vocatio, quàm Deus in nobis, ſine nobis liberè operantibus infundit: ex hoc tamen nō ſequitur Deum prefinire noſtra opera bona ante noſtram cooperationem futuram, ſed præfinire gratiam præuenientem ante coöperationem noſtram liberam, ſeu abſque illa, quamuis non ante cooperationem noſtram phyſicam, qua phyſicè cooperamur ad vocationem, ſicut nec in tempore, abſque noſtra phyſica cooperatione concurrit ad vocationem, quæ eſt gratia præueniens, in qua ſi congrua, ſeu efficax ſit, quodam modo, tamquam in principio, & cauſa præuenit opera noſtra, ante noſtrum conſenſum futurum, ſicut, & illam confert in tempore ante illum; quia eam vocationem præfiniendo, quodam modo præfinit opera, quæ ſunt infallibiliter futura ex illa, quamuis liberè, & contingenter.

Et ad teſtimonia pro poſteriori parte, eiuſdem ſecundæ ſententiæ quibus intenditur probari, Deum decreuiſſe opera noſtra mala, quoad entitatem, ſeu ſubſtantiam poſt cooperationem noſtram futuram.

Reſpondemus teſtimonio Concilij Valentini, ſi aliquid eo probatur de actu ipſo peccati, tantum probari nullatenus fuiſſe à Deo decretum, ſeu definitum; quia ibi nomine prædeſtinationis, tantum intelligitur definitio, & decretum æternum, quod ſola æternitate præcedit opera noſtra, vt præſentia, vt communiter intelligunt Patres excepto Damaſceno, ſed re vera ibi tantum negatur Deum prædeſtinare malitiam, ſeu opera, vt mala, vt ibi exprimitur, non verò actum ipſum, & eodem modo exponendi ſunt Proſper. Fulg. Beda, niſi forſam etiam iſti negent in Deo decretum, circa actum peccati, vt etiam negare videntur, Hieron. Dialog. 2. contra Pelagianos, & Auguſtinus lib. 2. de libero arbitrio capit. 20. id tamẽ negari non debet, quod Anſelmus, & communiter Theologi admittunt; quia Deus abſque dubio immediatè concurrit in tempore ad actum peccati, quod nequit fieri à Deo, abſq; decreto habito ab æterno non tamen præcedente, nec ſubſequente cooperationẽ noſtram futuram, ſed eam comitante ſicut in operibus bonis.

Ad rationem verò, pro eadem poſteriori parte, reſpondemus nos, non affirmare Deum pręfinire actum peccati ante noſtram futuram cooperationem, nec ad illum ante nos in tempore concurrere, ſed ſimul, ſeu comitanter, ex eo autem non debet Deo tribui malitia peccati, quia hæc tantum oritur ex actu ipſo, prout à nobis, & non prout à Deo, vt diximus tract. de Peccatis diſp. 6. dif. 4. & ob hoc non deberet Deo tribui malitia, quamuis præfiniret actum peccati futurum ante noſtram cooperationem futuram, etiam ſi admittamus cum ea præfinitione nõ amitti in nobis libertatẽ, vnde nos aliunde dictam poſterioritatem negamus.

Tandem ad rationem tertię ſententiæ Catherini, qua intenditur probari decretum, & prædefinitionem Dei, circa noſtra opera, tàm bona, quàm mala eſſe poſt noſtram determinationem ſeu cooperationem futuram. Reſpondemus negando eſſe neceſſarium ordinem cauſalitatis inter decretum Dei & inter noſtrum conſenſum, ſeu cooperationem futuram: Imò eſſe impoſsibilem iudicamus, ſicut etiam eſt impoſsibilis inter cooperationem Dei, cuius cauſa eſt decretum, & inter cooperationem noſtram. Ad probationem ergo negamus eſſe impoſsibile voluntatem diuinam ſimul cõiungi cum voluntate humana in volendo, & in cauſando eumdem actum; quia quamuis id forſam eſſet impoſsibile, abſque præuia ſcientia di

uina noſtræ cooperationis ſub conditione futuræ, non tamen ea exiſtente, vt verè exiſtit; quia ea ſcientia Deus præſcit quãdo voluntas cum hac, aut illa circumſtantia quantum eſt ex ipſa ſit determinãda, ſeu cooperatura.

Ex omnibus dictis conſtat in Deo, nullum eſſe decretum efficax immediatum circa opera noſtra, nec eſſe poſſe, quo voluntas noſtra prædeterminetur Phyſicè ad operandum; quia in Deo non eſt nec eſſe poteſt decretum efficax immediatum circa opera noſtra prius cauſalitate ante cooperationem noſtram futuram, vt à nobis futuram, ſed ſimul cũ ea, ſeu eam comitans ob rationẽ ſæpè repetitam ac proinde nullo decreto Dei immediatè verſante circa opera noſtra lædi poſſe noſtram libertatem, ſeu indifferẽtiam, de quo etiã dixim tract. de incarnat. diſp. 14. dif. 1.

Addimus præter hoc dictum decretum, quo Deus decernit cõcurrere immediatè, & quo tamquam principio concurrit in executione, nõ eſſe neceſſarium noſtræ voluntati, ſufficienter præuentę in actu primo ſuis principiis, aliud decretum Dei, vt ipſa libere operetur libertate, quam ipſa exigit, & ideò nos, nõ admittimus decretum quoddam ex parte ſui obiecti, ſeu rei decretę indifferens, quòd ab aliquibus admittitur quo Deus decernat ſe quantum eſt ex ſe cõcurſurum nobiſcum, ad quodcumque opus noſtrum, ita vt defectu Dei non concurrentis, non deficiat opus noſtrum, ſed ſi deficit deficiat defectu noſtro; quia ſcilicet nos deficimus, ſeu non cooperamur, quòd exiſtimant eſſe nobis neceſſarium, vt eo Omnipotentia Dei ſit in noſtra poteſtate, & nobis infallibiliter applicata, & quaſi ſubdita ad cõcurrendum nobiſcum, ſi nos quantum eſt ex nobis ſimus cõſenſuri; quia ipſis videtur abſque eo decreto, & infallibili aſſiſtentia Omnipotentię voluntatem noſtram, nõ poſſe liberè operari; quia ad rationem potentię liberæ ipſis videtur requiri, quòd poſitis in ipſa omnibus præ requiſitis ex parte actus primi, ſeu principij ad operandum, ſit in ſua poteſtate operari, & non operari, & operari hoc, & oppoſitum, quòd non erit in poteſtate noſtræ volũtatis, ſi in ſua poteſtate nõ ſit cõcurſus Dei, ſeu nos vti Omnipotẽtia Dei, ad cõcurſum Dei requiſitum, vt volũtas noſtra operetur; quia nequit operari abſque concurſu Dei.

Hoc ergo decretum indifferens quoad ipſum obiectum decretũm in Deo nõ admittimus, & quia difficile eſt eſſe poſsibile; & quia quamuis eſſet poſsibile, exiſtimamus nõ eſſe neceſſarium ad libertatem noſtræ voluntatis.

Et in primis difficile nobis videtur eſſe poſsibile; quia quodcumq; decretum Dei efficax, vtpote re ipſa efficax eſt factiuũ ſui obiecti,

&

&eodemmodo factiuum,quo obiectum ipſum decernitur fieri,&nō aliter;quia decretum Dei,quoad omnia,nempè quo ad obiectum, ſeu rem,& quoadmodum eam efficiēdi eſt,omnino infallibi'e.ſed ni hil poteſt fieri,niſi quod eſt ſingulare,& determinatum in indiuiduo, &modo determinato quale,&qualiter eſt in rerum natura.vt patet: ergo nullū poteſt eſſe in Deo,decretū efficax indifferens,ſeu habens obiectū,quod ſit indifferēs,&nō ſit re ipſa ſingulare,& tale ſingulare,&tali modo determinatū;quia obiectum,quod nō eſt tale,nō poteſt re ipſa fieri,& eſſe in rerum natura.

Deinde quāuis dictum decretum indifferēs ex parte obiecti,ſit poſſibile,nō tamen eſt neceſſarium ad libertatem noſtræ voluntatis in operando. Primò,quia quamuis ad libertatem noſtram,in operando neceſſaria eſſet dicta aſsiſtentia,& quaſi ſubiectio diuinæ omnipotētiæ reſpectu noſtræ voluntatis,ad eam tamen aſsiſtentiam ſufficeret abſq; decreto aliquo,promiſio qua Deus promitteret ſe cōcurſurū cum noſtra voluntate,quoties ipſa eſſet ex ſe operatura; quia hac promiſione haberet Deus,infallibiliter paratum ſuum cōcurſum in ſingulari determinatum medio decreto determinato, quo de facto eſſet cōcurſurus ſi ipſa eſſe ex ſe operatura,abſq; indigentia illius decreti indifferentis,quòd patitur difficultates aliquas, quas non patitur diuina promiſio.

Deinde dictum decretum,indifferens ex parte obiecti,nō eſt neceſſarium (imò nec diuina promiſio) ad libertatem noſtram in operādo quam noſtra voluntas exigit;quia voluntas noſtra nō exigit aliam libertatem,quam eam,qua principiis,ſibi inhęrētibus ſit indifferēs, vt quantum eſt ex ſe ipſa ſit in actu 1. potens operari,&nō operari,& operari hoc,&oppoſitum;quia ſicut ipſa ſola abſq; concurſu Dei, quantum eſt ex ipſa eſt cauſa ſufficiens in actu 1. ad cooperandum abſq; eo,quòd Deus,& eius decretum,& eius omnipotentia, ſit ipſi voluntati actus primus, ſeu principium antecedenter requiſitum, (quamuis ei ſit comitanter neceſſarium,vt operetur in actu ſecundo) ita etiam ipſa ſola abſq; Deo,& eius decreto, & omnipotentia, quantum eſt ex ſe eſt indifferens in actu primo,ad operandum,&nō operandum,& ad operandum hoc,& ad operandum oppoſitū,quamuis Deus,&eius decretum,& omnipotentia ſit illi requiſita,& neceſſaria,tanquam comes,ſeu comitanter,vt in actu ſecundo, operetur liberè,& id ſufficit noſtræ voluntati,vt quantum eſt ex ipſa, ſit phyſicè libera in actu primo,quamuis omnipotentia Dei, nullo decreto, & nulla promiſione,ſit ei infallibiliter aſsiſtens, ſeu applicata, ſicut quando duo libere trahunt lapidem,quem neuter ſolus poteſt,qui li

bet

bet libere trahit illum, quamuis vires alterius, nō ſint ei principium, nec ſint ei paratæ, nec in eius poteſtate; quia quilibet ex illis, ita quã tum eſt ex ipſo trahit lapidem, vt poſsit eum non trahere.

Fatemur eo decreto efficaci, ſi eſſet Deo poſsibile, & ea promiſione, quæ poſsibilis eſt, voluntatem noſtram fieri moraliter magis liberam; quia moraliter, quaſi haberet in ſua poteſtate concurſum Dei, ob obligationem ſaltem moralem, qua Deus eo ſuo decreto, aut promiſione maneret, ſaltem moraliter obligatus ad concurrē dum nobiſcum: nō tamen fieri magis liberam phyſicè; quia phyſicè nō haberet cōcurſum Dei in ſua poteſtate: eam tamen maiorem libertatem moralem, nō exigit noſtra voluntas, & abſq; ea eſt naturaliter cōtēnta libertate à nobis explicata; quia ea ſufficit illi, vt quantū eſt ex ſe ipſa ſit libera in actu 1. & vt libere operetur in actu ſecundo, ſi Deus eam ſuo cōcurſu comitetur, quanuis libere exhibito à Deo, abſque ea obligatione, & neceſsitati morali.

Id verò, quòd dicitur, nempè ad rationem potentiæ liberæ requiri, quod poſitis omnibus requiſitis ex parte actus primi, ſeu principij ad operãdum ſit in ſua poteſtate operari, & non operari, ita intelligendum eſt, vt ſit in ſua poteſtate, quantum eſt ex ipſa, non quod abſolutè, & omnino ſit in ſua poteſtate, quãdo operari nequit fieri, ſine comite ad eandem operationem: & quia operari noſtræ voluntatis, nequit fieri Deo, non comitante medio ſuo concurſu, ideo, vt voluntas noſtra, ſit libera quantum eſt ex ipſa, ſufficit quod poſitis omnibus requiſitis in actu primò, in ipſa poſſit quantum eſt ex ſe ipſa operari, & non operari, etiam ſi comite deficiente, non ſit operatura in actu ſecundo: ipſi tamen ex ſe operaturæ, ſi non operetur in actu ſecundo, defectu concurſus Dei, omiſsio operis erit non libera, ſed neceſſaria, & conſequenter tunc non peccabit, quamuis ea omiſsio, ſit omiſsio actus præcepti, non tamen erit violenta, vt diximus tract. de actibus, diſp. 1. dif. 11.

TRA-

TRACTATVS DE TRINITATE.

SVPPONIMVS (In quo Catholici conueniunt.) Primò eſſe tres diuinas Perſonas realiter diſtinctas, nempè Patrem Filium, & Spiritum Sanctum. Secundò Patrem eſſe Deum, & Filium eſſe Deum, & Spiritum Sanctum eſſe Deum. Tertiò, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum eſſe vnum Deum, in quibus tribus myſterium Trinitatis cõſiſtit: quę omnia ex dicendis in progreſſu conſtabunt.

DISPVTATIO PRIMA.

De Proceſsione diuinarum perſonarum.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Deo ſint Proceſsiones immanentes?

COnueniunt Catholici contra hæreticos in Deo eſſe duas Proceſſiones immanẽtes, ſeu internas, nẽpè proceſsionẽ Filij & proceſſionem Spiritus Sancti, quod conſtat ex Scriptura in qua dicitur Filium à Patre procedere, Ioann 8. *Ego ex Deo proceſsi*, & in qua dicitur Spiritum Sanctum à Patre procedere, Ioan. 15. *Paraclitus qui à Patre procedit*, quæ amplius conſtabunt quando de proceſsione cuiuſlibet in particulari agamus, proceſsionem autem filij eſſe immanentem, ſeu internam conſtat ex illo Ioann. 14. *Ego in Patre, & Pater in me eſt*: Quòd amplius conſtabit etiam de proceſsione Spiritus Sancti, quando probemus Filium, & Spiritum Sanctum habere, eandem naturam cum Patre; quia ratione identitatis naturę diuinę cum qualibet perſona, quælibet perſona, & quidquid eſt in ea, eſt totaliter in qualibet alia, vt dicemus diſp. 11. diffic. 3. nõ autem eſſe in Deo plures proceſsiones immanẽtes, quàm duas, cõſtat ex eo, quòd

tan-

tantum ſunt tres perſonæ, ex quibus ſolum duæ procedunt, nempè Filius, & Spiritus Sanctus; quòd etiam in progreſſu amplius cõſtabit; quia tamẽ cuilibet proceſſioni, quæ in rigore ſumpta, tantũ eſt productio paſſiua, correſpõdet altera productio actiua ipſi oppoſita, ideò eo ipſo, quod admittũtur in Deo duę proceſſiones, in eo admitũtur quatuor origines, duæ actiuæ, & duę paſsiuæ.

Sed obijcias primum principium, vt potè primum, nequit ab alio procedere, ſed Deus eſt primum principium omnium rerum: ergo nequit ab alio procedere, ſeu produci, ſed Filius & Spiritus Sanctus ſunt Deus: ergo nequeunt à Patre procedere.

Reſpondemus primum principium eo modo, quo eſt primum principium non poſſe procedere ab alio: & quia Deus, quamuìs in prima perſona ſit primum principium omnino, tàm videlicet ad extra, quàm ad intra, tamen in Filio, & Spiritu Sancto, tantum eſt primum principium ad extra omnium videlicet creaturarum, & non ad intra, ideò Deus in Filio, & in Spiritu Sancto poteſt procedere à Patre, proceſſione ad intra, quamuis non proceſsione ad extra.

Et eadem proportione dicitur Deus, ens à ſe; quia in Patre eſt omnino à ſe, nempè, & tanquam à principio notionali, & tanquã à principio extraneo, ſeu diuerſę naturæ (quòd dicitur cauſa) quia Pater eſt omnino innaſcibilis, ſeu improducibilis; in Filio verò, & in Spiritu Sãcto eſt ens à ſe; quia non eſt ab alio, tanquã à principio extraneo, ſeu diuerſæ naturæ: eſt tamen ens ab alio, tanquam à principio notionali, ſeu interno, & eiuſdem naturę, de quo latius, cum de ipſis proceſſionibus in particulari agamus.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm Proceſsiones diuinæ ſint actus intellectus, & voluntatis?

DVrand. in 1. diſtin. 6. quęſt. 2. exiſtimat proceſsiones diuinas, non eſſe proprie actus intellectus, & voluntatis, ſed immediatè eſſe actus naturæ diuinæ, proceſsionem tamen filij appropriari intellectui, & proceſsionem Spiritus Sancti voluntati, quia prouiſio Filij eſt prior, & Spiritus Sancti poſterior, ſicut intellectio eſt prior amore, ſeu volitione; id autem probat. Primò quia in Deo actus intellectus, & actus voluntatis, nempè intelligere, & velle ſunt eſſentiales cõuenientes omnibus diuinis perſonis, & ex natura rei indiſtincti

Ec inter

Inter ſe, proceſſiones autem diuinæ non ſunt eſſentiales, ſed notionales non conuenientes omnibus Diuinis perſonis, & ſunt ex natura rei inter ſe diſtinctæ: ergo proceſſiones diuinæ non ſunt actus intellectus, & voluntatis.

Secundò, quia in creaturis naturalis productio Filij, non eſt actus intellectus, ſed naturæ: ergo etiam in Deo productio, & proceſſio Filij non eſt actus intellectus, ſed immediatè eſt actus naturæ diuinæ: & idem eſt de productione & proceſſione Spiritus Sancti, hanc ſententiam Dur. ſequutus eſt Hier. Ianchli. hæreticus, vt teferunt Valē. lib. 2. c. 4. Vazq. diſp. 111. & Ruiz. diſp. 2.

S Thom & eius Expoſitores q. 27. & ſcholaſt. in 1 Vaz. Val. & Ruiz Soar. lib. 1. de Trinit. c. 5. Granad. tract. 2. diſp. 2. Męrat. diſp. 43. & fere omnes Theologi docent, & merito proceſſiones Diuinas, quibus Verbum, & Spiritus Sanctus procedunt, ſeu producuntur eſſe actus intellectus, & voluntatis, & non eſſe actus immediatè naturę diuinæ, & in id conſpirant Patres, dum de Filio dicunt per intellectum Patris generari, aut ex mente Patris procedere, aut eſſe Verbũ, qui videri poſſunt apud Ruizium, & id ſatis ſignificatur in Scriptura; quia in ea Filius appellatur Verbum, Ioann. 1. Verbum autem procedit, ſeu producitur dictione, quæ eſt actus intellectus, & non naturæ: Et quia Filius verè, & propriè eſt Verbum; quia ita in ſcriptura, & à Patribus abſolutè dicitur, & nominatur, & non appropriatione, vt dicemus diſput. 6. difficul. 2. ita etiam actus, quo procedit, ſeu producitur verè, & propriè eſt actus intellectus, & non ſola appropriatione, vt exiſtimat Duran cuius ſententia variè à Theologis notatur, à Molina q. 27. art. 5. diſp. 2. & à Valentia in controuerſijs de Trinitate lib 2. c 4. notatur erronea à Vazquez capit. 2. notatur in modo loquendi incidere in hæreſim Alogianorum à Suarez lib. 1. de Trinitate c. 5. temeraria, & errori proxima, ab Argent. in 1. d. 10. q. vnica ar. 2. & à Marſil. q. 14. ar. 2. notatur deuians, & diſtans à dictis ſanctorum.

Si autem proceſſio, ſeu productio Filij eſt actus intellectus, & non immediatè naturæ Diuinæ, dubitari non poteſt Proceſſionem Spiritus Sancti etiam eſſe actum voluntatis, & non naturæ: & quamuis in ſcriptura, non ita clare ſignificetur proceſsionem Spiritus Sancti eſſe actum voluntatis, aliqualiter etiam ſignificatur, dum in ea aliquoties fit mentio proceſſionis Spiritus Sancti, nominibus pertinentibus ad voluntatem, vt fit ad Roma. 5. dum dicitur: *Charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritũ Sanctum, qui datus eſt nobis.* Et Actor, 2. dum Spiritus Sanctus dicitur veniſſe in linguis igneis

nets; quia eo denotari videur Spiritum Sanctum eſſe amorem cordis diſcipulorum inflammantem, quòd etiam tradunt plures Patres, vt refert Ruiz. ſect. 3.

Ratione quoque, noſtra dicta concluſio probatur; quia Proceſſiones Filij, & Spiritus Sancti ſunt actus immanentes in Deo, & non extra ipſum, in ſpiritualibus autem qualis eſt Deus, nulla eſt actio immanens, niſi actio intellectus, & actio voluntatis.

Ad priorem ergo rationem Durandi. Reſpondemus, quod etiam ſi intellectio, & volitio eſſentialis, ſeu abſolutę ſint communes tribus Diuinis Perſonis, & ideò iſtæ non ſint Proceſſiones, ſeu productiones in Diuinis; quia non omnes perſonæ producunt perſonam Diuinam, intellectio tamen notionalis, quæ eſt, & dicitur loquutio, ſeu dictio, & volitio notionalis, quæ eſt, & dicitur ſpiratio, non ſunt communes tribus Diuinis Perſonis, ſed dictio tantū cōuenit Patri, & ſpiratio actiua, tantū conuenit Patri, & Filio, ideò Filius procedit, & producitur à Patre intellectione notionali, & Spiritus Sanctus à Patre, & Filio volitione notionali.

Et ad poſteriorem reſpondemus concedendo in creaturis generationem naturalem Filij, non eſſe actum intellectus; quia eſt generatio corporalis, & tranſiens, & quamuis ob id non ſit actus intellectus, non tamen eſt actus immèdiatus naturæ, ſed potentiæ generatiuæ corporeę realiter ſuperadditę ipſi naturæ, vt docent communiter Philoſophicum Ariſtotel. libro 2. de Anima, Deus verò eſt agens ſpirituale, & in eo generatio eſt ſpiritualis, & immanens; & ideò non eſt mirum, quod generatio ab eo proueniens ſit actus intellectus: & quòd in eo potentia generatiua ſit intellectus notionalis, qui eſt vera potentia ſupperaddita naturæ noſtro modo concipiendi, ex eo ergo, quod Proceſſiones Diuinæ ſint actus intellectus, & voluntatis, ſeu intellectio, & volitio: conſtat Proceſsiones Diuinas non ſolùm eſſe immanentes, vt diximus difficultat. 1. ſed etiam eſſe vitales; quia intellectio, & volitio ſunt vitales, in quo omnes conueniunt, vt pote actus proprij viuentis, vt viuens eſt quod latius tradunt Zuñiga diſp. 1. à dub. 6. Alb. diſp. 1. ſectione 3. & Perez diſputatione 8. ſect. 6.

& in voluntate actum, qui non ſit amor, ſeu volitio (ſub qua etiam comprehendimus actum odij, & fugæ) quòd amplius conſtabit ex dicendis difficultate ſequenti, vbi dicemus, & probabimus, dictionem eſſe formaliter intellectionem, & ſpirationem eſſe formaliter volitionem.

DIFFICVLTAS IV.

Quomodo in Patre Æterno diſtinguatur intellectio eſſentialis à notionali?

SVpponimus ex dictis, actum notionalem intellectus, quo Pater producit filium, eſſe verè intellectionem, ſeu cognitionem: & eadem proportione actum notionalem voluntatis, quo Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum, eſſe verè volitionem, ſeu amorem.

Hoc ſuppoſito ſupereſt controuerſia, quomodo intellectio notionalis propria Patris, qua producitur Verbum, diſtinguatur ab intellectione eſſentiali communi tribus perſonis. Et eadem proportione quomodo volitio notionalis, qua producitur Spiritus Sanctus, diſtinguatur à volitione eſſentiali cõmuni tribus perſonis.

Circa quam Vazquez, Suarez, Turrianus, Mœratius, & reliqui difficultate antecedente pro noſtra ſententia relati, docent intellectionem notionalem, qua Pater producit Filium, & intellectionem eſſentialem communem tribus perſonis, non eſſe duas intellectionis, adhuc ratione diſtinctas ſe inuicem excludentes, ſed tantum vnam, nempè, aut intellectionem eſſentialem connotata perſonalitate Patris, in quo Auctores huius ſententiæ communiter conueniũt, aut extrinſicè tantum connotata, vt nonnulli volunt, aut intrinſicè, vt alij, aut è contra eſſe relationem, ſeu perſonalitatem perſonæ producentis connotata, aut extrinſicè, aut intrinſicè cognitione eſſentiali, vt docent Molina diſp. 4. Beccanus, & alij, & eadem proportione docent volitionem notionalem qua Pater, & Filius producunt Spiritum Sanctum, & eſſentialem communem tribus perſonis non eſſe duas volitiones, adhuc ratione diſtinctas ſe inuicem excludentes, ſed vnam tantum, nempè, aut volitionem eſſentialem, connotatis perſonalitate Patris, & perſonalitate Filij, aut è contra perſonalitatem Patris, & Filij connotata volitione eſſentiali; quia ex vna parte in Patre ſufficit vna intellectio vt intelligat omnia obiecta intelligibilia, & in Patre, & in Filio ſufficit vna volitio, ſeu vnus amor, vt ament omnia

nia amabilia, & ex altera parte intellectio eſſentialis connotata extrinſecè perſonalitate Patris, aut è cõtra perſonalitas Patris cõnotata extrinſicè intellectione eſſentiali ſufficit, vt Pater dicatur intellectione, ſeu intelligendo producere filium, & volitio eſſentialis Patris & Filij connotatis perſonalitatibus eorum ſufficit, aut è cõtra perſonalitates Patris & Filij cõnotata volitione eſſentiali ſufficiunt, vt ipſi dicantur volitione, ſeu volendo producere Spiritum Sanctum: ergo abſq; fundamento admittuntur in Patre duæ intellectiones, & in Patre, & in Filio duo amores, ſeu duæ volitiones ſe inuicem excludentes.

Argen. verò in 1. d 10. q. vnic. ar. 2. Marſi. q. 14. ar. 2. & Valen. diſp. 2. q. 1. pun. 3. docent & merito in Patre eſſe duas intellectiones formaliter diſtinctas adæquatè ſe ad inuicem excludẽtes, alteram eſſentialem, ſeu abſolutam communem tribus perſonis, & alterã notionalem, ſeu reſpectiuam ſoli patri cõuenietem, qua Pater producit Filium: & eadem proportione in Patre, & Filio eſſe duos amores, ſeu duas volitiones formaliter diſtinctas adęquatè, ſe ad inuicẽ excludẽtes, alterã eſſentialem, & abſolutam cõuenietem toti Trinitati, & alteram notionalẽ, ſeu reſpectiuam ſolis Patri & Filio cõuenientẽ, qua Pater & Filius producũt Spiritũ Sanctũ, & idẽ videtur ſentire Henr. 2. p ſumę ar. 54. & q. 9. & 10 & quodlib. 6. q. 1. & Cartuſ. in 1. d. 2. q. 6. quòd ſatis indicat Aug lib. 15. de Trinit. c. 14. & 17.

Et in primis in patre eſſe intellectionem eſſentialem excludentẽ à ſuo conceptu obiectiuo, ſeu à ſua ratione eſſentiali notionalem, & cõnotationem perſonalitatis Patris, patet quia eſſentialis adæquatè & complętè reperitur in Filio, & in Spiritu Sancto, & tamen in eis nõ eſt notionalis, nec perſonalitas Patris.

Deinde quod in Patre, etiam ſit intellectio notionalis excludẽs à ſuo cõceptu obiectiuo, ſeu à ſua ratione eſſentiali intellectionẽ eſſẽtialem, & cõnotationem illius, probatur; quia in patre eſt mẽtalis dictio verbi abſq; eo, quòd hæc dictio in ſuo cõceptu eſſentiali admittat intellectionem eſſentialem, nec cõnotationem extrinſecam illi (etiam ſi eam intellectionem ſupponat prioritate rationis, qua notionalia ſupponũt eſſentiam diuinã, & reliqua eſſentialia) quia dictio verbi mẽtalis, nihil aliud eſt quam productio illius; quia dicere verbum, ſiue creatum ſiue increatum, nihil aliud eſt, quã illud producere, ſed dictio verbi abſq; intellectione eſſentiali incluſa, & abſq; extrinſeca cõnotatione illius, eſt formaliter intellectio rei, cuius eſt verbum; quia intelligere rem ſufficienter, & formaliter habetur, vel fit habendo, vel efficiendo rem ſibi intentionaliter, ſeu repræſentati uè præſentẽ, ſed ſola dictione, ſeu productione verbi, abſq; alio intrin

ſe,

ſecè incluſo,&abſq; alio extrinſecè cōnotato res cuius eſt verbū pro ductum, ſit intentionaliter, ſeu repræſentatiuè pręſens producenti Verbū; quia verbum eſt ſpecies expreſſa, & imago rei, quæ eo verbo dicitur, tanquam obiectum: productio enim verbi eſt dictio immediata, & directa ipſius, tāquam termini producti, & rei cuius eſt Verbum eſt dictio, tanquam obiecti mediata medio, ſcilicet ipſo Verbo, & eſt indirecta, & quaſi in obliquo.

In patre ergo eſt intellectio notionalis formaliter, & adęquatè diſtincta ab eſſentiali, & eā excludēs, & eam non cōnotans extrinſecè; & eadem proportione, & ob eandem proportionalem rationem, in Patre & Filio admittendi ſunt duo amores, ſeu duæ volitiones formaliter, & adæquatè diſtinctinctę ſe inuicem excludentes, & non ſe connotantes, altera eſſentialis conueniens tribus perſonis, & altera notionalis, quę dicitur ſpiratio, qua producitur Spiritus Sanctus: quid autem ſit intellectio, & volitio in creatis dicimus Tractatu de Beatitudine diſp 2. diffic. 9. vbi non nihil attingimus, circa intellectionem notionalem Patris, & circa volitionis, ſeu amorem notionalem Patris, & Filij.

Ad fundamentum autem aduerſariorum reſpondemus, quòd quamuis Deo, ſufficiat intellectio eſſentialis ad cognoſcenda omnia intelligibilia, & amor eſſentialis ad amanda omnia obiecta volibilia, intellectio tamen eſſentialis, non ſufficit ad productionem Verbi, & ideò ad hanc fatemur intellectionem notionalem, & adæquatè diſtinctam ab eſſentiali, quamuis ea non cognoſcatur, niſi perſona Patris, vt dicemus diſputa. 7. difficultate 4. & diuerſo modo, quam eſſentiali: & eadem proportione, quamuis amor eſſentialis ſufficiat Deo, ad amanda omnia amabilia, non tamen ad productionem Spiritus Sancti, & ideò ad hanc fatemur amorem notionalem adæquatè diſtinctum ab amore eſſentiali, quamuis notionali non amentur, niſi Pater, & Filius, vt dicemus diſp. 8. diffic. 6. in perſonis autem diuinis non eſſe intellectum, qui verè ſit potentia ad intelligendum eſſentialiter diximus Tractatu de ſcientia Dei diſp. 1. diffic. 4. eſſe tamen in Patre intellectum notionalem, & in Patre, & in Filio voluntatem notionalem dicemus in hac diſp. 1. diſ 9.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm in diuinis origines actiuæ diſtinguantur realiter à paſsiuis?

PRoceſsio, ſeu origo actiua dicitur id, quo quaſi via actiua perſona diuina producit alteram, & proceſsio, ſeu origo paſsiua dicitur id, quo quaſi via paſsiua vna perſona producitur, ſeu procedit ab alia, ſupponimus duas origines actiuas, nempè generationem actiuam, qua Pater actiuè generat Filium, & ſpirationem actiuam, qua Pater, & Filius actiuè ſpirant Spiritum Sanctum, non diſtingui realiter inter ſe, ſicut nec relationes generantis, & ſpirantis cum quibus origines actiuę adæquatè identificantur, vt dicemus diſp. 2. dif. 4. & duas proceſsiones, ſeu paſsiuas productiones, nempe generationem paſsiuam filij, & ſpirationem paſsiuam Spiritus Sancti diſtingui realiter inter ſe, ſicut & relationes filiationes, & ſpirationes paſsiuæ, cum quibus adæquatè identificantur: ſolum ergo ſupereſt difficultas, an origines actiuæ realiter diſtinguantur à paſsiuis ſibi oppoſitis.

Circa hanc difficultatem, non defuerunt qui exiſtimauerint proceſsiones actiuas non diſtingui realiter à paſsiuis ſibi oppoſitis, nempe generationem actiuam, qua Pater generauit, & produxit Filium, non diſtingui realiter à generatione paſsiua, ſeu natiuitate, qua filius fuit genitus, & productus a Patre, & ſpirationem actiuam, qua Pater, & Filius ſpirarunt, & produxerunt Spiritum Sanctum, non diſtingui realiter ab ſpiratione paſsiua, qua Spiritus Sanctus fuit ſpiratus, & productus à Patre, & à Filio.

Id autem probari videtur; quia ea via qua cauſa, aut principium producit effectum, aut terminum, eſt eadem omnino à parte rei, ac via qua effectus, aut terminus productus producitur à cauſa, aut à principio, quia cauſa, aut principium producens, ea via actiua qua producit, eadem nullo alio ſuperaddito producit aliquid, aliàs non produceret: ergo in diuinis ea via, qua perſona producit (quæ dicitur origo actiua) eſt eadem omnino à parte rei, ac via, qua perſona producta producitur, quæ dicitur origo, ſeu proceſsio paſsiua.

Et confirmatur primo; quia id quod voce actiua ſignificatur, idem omnino ſignificatur voce paſsiua, idem enim omnino ſignifi-

catur his verbis vocis actiuæ, Petrus producit Ioannem, & his verbis vocis paſſiuæ Ioannes producitur à Petro, ſicut his ego amo Deum, idem ſignificatur, ac his Deus amatur à me: ergo via, ſeu origo actiua, qua Pater, verbi gratia, generat Filium, eſt eadem omnino à parte rei, ac via, ſeu origo paſſiua, qua Filius generatur à Patre.

Et cōfirmatur ſecundo; quia in diuinis non eſt admittēda maior diſtinctio quàm in creatis, ſed minor; quia in Deo eſt maior ſimplicitas ſed in rebus creatis actio, & paſſio ſunt omnino idem realiter: ergo potiori rationi in diuinis, origo actiua, & paſſiua ſunt omnino idem realiter.

Theologi tamen communiter docent, & merito origines actiuas in diuinis diſtingui realiter à paſſiuis, ita Vazquez quęſt. 41 art. 2. Suarez lib. 6. c. 2. Beccanus c. 1. quæſt. 2. Granadus diſp. 3 ſect. 1. Aluiz diſp. 1. ſect. 2. Ruyzius diſp. 84. ſect. 4. Alarcon diſp 6. capit. 4. & Martin Perez diſp. .. ſect. 5. quibus fauent plures Patres; quos referunt Vazquez diſp. 158. c. 4. & Ruyz dum aſſignant diſtinctionem realem inter perſonas diuinas, ex diſtinctione inter origines actiuas, & paſſiuas, nempè diſtinctionem inter Patrem, & Filium ex diſtinctione generationis actiuæ Patris, & paſſiuæ Filij à Patre. & diſtinctionem inter Patrem, & Filium, ex vna parte; & inter Spiritum Sāctum ex altera parte ex diſtinctione ſpirationis actiuę Patris, & Filij, & ſpirationis paſſiuæ Spiritus Sancti à Patre, & Filio.

Et ratione probatur; quia ex vna parte generatio actiua in diuinis eſt realiter eadem cum paternitate, & eadem adęquate, ſeu cō uertibiliter & ex altera parte generatio paſſiua, ſeu natiuitas eſt eadem realiter cum filiatione, & eadem adæquatè, ſeu conuertibiliter, ſed paternitas, & filiatio realiter diſtinguuntur, vt patet: ergo etiam generatio actiua, eadem adæquatè, ac paternitas, & generatio paſſiua eadem adæquatè, ac filiatio realiter diſtinguuntur: conſequentia patet antecedens autem probatur, & in primis prior pars antecedentis, nempè quod generatio actiua, ſit eadem cum paternitate probatur.

Primò, quia generatio actiua eſt realiter, & intrinſicè in Patre; quia generatio actiua in diuinis eſt actio immanens, vt pote intellectio notionalis, vt diximus diff. 4 id autem quod eſt in perſona diuina eſt, idem realiter cum ipſa ob ſummam ſimplicitatem cuiuſlibet perſonę diuinæ.

Secundò, eadem prior pars probatur; quia repugnat Patrem non generare, ſeu non eſſe generantem: ergo generatio actiua non diſtinguitur realiter à paternitate, vt pote ab ea realiter inſeparabilis

lis omnino: quòd verò generatio actiua adæquatè, ſeu conuertibiliter identificetur cum paternitate, & è contra (quod non habet eſſentia diuina cum perſona nec perſona cum eſſentia) probatur; quia generatio actiua identificatur cum paternitate, & cum omnibus, cum quibus Pater identificatur, & diſtinguitur ab omnibus à quibus diſtinguitur paternitas; quia diſtinguitur à Filio, & ab Spiritu Sancto, qui non generant, ſicut Pater generat.

Poſterior pars antecedentis, nempè quod generatio paſsiua, ſit eadem realiter cum filiatione, probatur. Primò, quia generatio paſsiua filij eſt in ipſo filio (in quo Theologi conueniunt) cui maximè fauet, quod origo paſsiua increatis, ſit in ipſo termino producto aut in ſubiecto in quo eſt terminus: ergo in diuinis vbi non eſt ſubiectum, origo paſsiua eſt in ipſo termino, & identificatur adæquatè cum ipſo.

Secundò, eadem poſterior pars probatur; quia repugnat filium non generari: ergo generatio paſsiua, non diſtinguitur realiter à filio, vt patet ab eo realiter inſeparabilis omnino: quòd verò generatio paſsiua identificetur adæquatè, ſeu cõuertibiliter cum filio, & è cõtra (quòd non habet eſſentia diuina) probatur; quia generatio paſſiua identificatur cum omnibus, cum quibus identificatur filiatio, vt patet, & diſtinguitur ab omnibus à quibus diſtinguitur filius, & filiatio; quia diſtinguitur à Patre, & ab Spiritu Sãcto; quia nõ generantur, ſicut filius generatur, generatio ergo actiua, & generatio paſsiua in diuinis realiter diſtinguũtur; & eadẽ proportionali ratione, probatur ſpirationẽ actiuã, qua Pater & Filius producũt ſeu ſpirãt Spiritũ Sanctũ eſſe realiter diſtinctã ab ſpiratione paſsiua, qua Spiritus Sanctus ab eis ſpiratur, ſeu producitur; quia ſicut ſpiratio actiua, eſt eadẽ & adæquatè cum paternitate, & filiatione, etiam proceſio, ſeu ſpiratio paſsiua, cum perſonalitate Spiritus Sancti.

Ad rationem ergo aduerſariorũ, reſpõdemus increatis eam viã, qua principium producit, terminũ eſſe realiter eãdem cum ea, qua terminus producitur à ſuo principio; quia increatis nullum eſt fundamentũ diſtinctionis realis, inter eas duas vias actiuam videlicet, & paſſiuam; quia nõ implicat principium non producere, & rem, quæ eſt terminus nõ produci, in diuinis verò implicat, quòd eſt fundamẽtum, iam adductum diſtinctionis realis inter eas duas vias in diuinis, & ob id in diuinis, quamuis principium via, ſeu origine actiua producat terminum, & implicet ea via non producere terminum, ea tamẽ via, non producitur paſſiue terminus, ſed tãtum via, ſeu origine paſſiua, quę vt diximus realiter diſtinguitur à via, ſeu origine actiua; quãuis ergo implicet principium actiuè producere, & nõ produci aliquid

quid paſſiuè, id tamē in diuinis nō fit eadem via, ſed duabus realiter diuerſis, vt diximus; ex quo cōſtat originem actiuam, nō eſſe paſſiuā adhuc extrinſicè cōnotatam, nec paſſiuā eſſe actiuam, adhuc extrinſicè nōnotatam, quia origine actiua nullatenus, adhuc extrinſicè producitur terminus, etiam ſi habeat illum, vt terminum quem producit; quia tātum reſpicit illum actiuè, & non paſſiuè, & origine paſſiua nullatenus, adhuc extrinſicè principium producit terminum, ſed tantum actiua; quia origo paſsiua, eſt paſsiua productio termini proueniens à principio ipſum terminum reſpiciens paſsiuè, & non actiuè: in diuinis ergo origo actiua eſt intrinſeca principio, & ea principiū intrinſicè actiuè producit terminum, & paſſiua eſt intrinſeca ipſi producto, & ea productum paſſiuè intrinſicè producitur à principio.

Ex dictis conſtat ad priorem confirmationem, in creatis videlicet idem ſignificari voce actiua, & paſsiua; quia in eis origo actiua, & paſsiua non diſtinguuntur realiter; quia verò in diuinis diſtinguuntur, ideò diuerſę origines ſignificantur voce actiua, & paſsiua.

Et ad poſteriorem reſpondemus, in diuinis maiorem eſſe identitatem inter ea, quę non afferunt oppoſitionem relatiuam, & ideò inter eſſentiam diuinam, & inter attributa inter ſe, & cū diuinis relationibus eſt omnimoda identitas realis, nō verò inter ea, quæ afferūt relatiuam oppoſitionem, qualis eſt inter diſtinctas origines diuinas, aut ratione ſui, aut ſaltem ratione omnimodæ identitatis adæquatæ cum diuinis relationibus, & ideò origo actiua, & paſsiua in diuinis realiter diſtinguuntur, quamuis in creatis non diſtinguantur.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm in diuinis Proceſsio Verbi ſit generatio?

SVpponimus tanquam certum de fide, Verbum ſecundam perſonam Trinitatis eſſe filium, & eius proceſſionem eſſe generationē, quòd in primis ſignificatur Pſ. 19. illis verbis: *Ex vtero ante luciferū genui te*, vbi ſermonem eſſe de Chriſto exprimit Paulus ad Heb. 5. & eſſe ſermonem de Chriſto, ſecundum diuinitatē exprimunt plures Patres quos refert Ruiz. diſp. 4. & ſatis indicatur illis verbis, *ante luciferū*; quia Chriſtus ſecundū humanitatē non fuit genitus ante luciferū, ſed multo poſt; deinde Verbum diuinū eſſe filium, & genitum ſig-

ſignificatur Ioan.1.illis verbis. *Et vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti à Patre:* & etiam illis, quæ in eodem capite ſubduntur. *Vnigenitus qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit:* & idem exprimitur in Symbol. Athanaſ. & in Nicen. & id latè probat Ruiz vbi ſupra.

Verum vt hęc veritas Catholica ratione, probetur ſupponenda eſt definitio generationis ſtrictè ſumptæ, quæ tantum in viuentibus cognoſcitiuis reperitur, & dicitur natiuitas, & quòd per eam producitur dicitur filius.

Hęc ergo generatio, ita definire conſueuit: *Eſt origo viuentis à viuente à principio coniuncto in ſimilitudinem naturæ.* Hanc definitionem tradunt Sanctus Thomas, & eius Expoſitores quęſt.27.art.2. & Scholaſtici in 1 diſt.13. & eam deducunt ex Ariſtotele variis in locis Vazquez diſp.113. Ruyz.diſp 6.ſect.6. Granad. Tract 2. diſp 5. Alarcon diſp.8.c.11. & Perez diſpu.3.ſect.5. Generatio ergo ſtricta, quæ dicitur natiuitas, & per quam producitur filius; dicitur quod ſit, *Viuentis à viuente*, per quod diſtinguitur à generatione latè ſumpta, quæ etiam reperitur in non viuentibus; deinde dicitur, *à principio coniuncto.* Quia viuens generatur ex ſubſtantia, vel ex aliqua parte ſubſtātiæ viuētis generantis, non viuens verò ex materia extrinſeca, tandem dicitur, *in ſimilitudinem naturæ*; quia quod generatur euadit ſimile in natura ipſi generanti.

Suppoſita ergo, hac generationis ſtrictæ definitione, probatur proceſsionem Verbi ſeu ſecundæ perſonæ eſſe generationem, ſeu natiuatem (& conſequenter Verbum, ſeu ſecundam perſonam eſſe Filium) quia in primis, ſecunda perſona procedit viuens à prima perſona viuente, vt patet: deinde procedit à principio coniuncto; quia ita producitur coniuncta primæ perſonę, vt ab ea accipiat eamdem ſubſtantiam, & naturam, in quo generatio hęc excedit generationes creatas viuentium, quæ fiunt non ex tota ſubſtantia, ſed tantum ex parte aliqua ſubſtantiæ vitaliter deciſa, ſeu ſeparata à generante: & in hoc ſenſu explicatur à Patribus illud Pſ.109. *Ex vtero ante luciferum genuite.* Et tamdem procedit in ſimilitudinem naturæ, aut quia procedit eiuſdem naturæ cum Patre, aut quia procedit, vt imago Patris, aut aliter iuxta varias expoſitiones illius particulæ, *in ſimilitudinem naturæ*, quas adducemus difficultate ſequente, proceſsio ergo ſecundæ perſonæ eſt ſtrictè generatio, ſeu natiuitas, & ipſa ſecunda perſona procedens eſt ſtrictè genitus, ſeu filius.

Ita tamen nomen filius transfertur ex creaturis cognoſcitiuis ad ſecundam perſonam Trinitatis, vt ei non Metaphoricè, ſed propriè conueniat ſublatis imperfectionibus, quæ in ipſis creaturis reperiuntur, nempè quod Filius pendeat à Patre, vt cauſa ſuperiore,

&

& quòd ab eo tantum accipiat partem ſubſtantiæ, quòd vèro Dionyſius 5. de Myſtica Theologia, & Baſil lib. 5. contra Eunomium c. 13. dicunt nempè generationem, non proprie conuenire Deo. tantum eſt verum, quoad ſignificatum generationis creatæ, prout ad mixtum imperfectionibus (nempè mutationis, æductionis, & accidentis eſt alijs) à qua tranſlatum eſt nomen ad proceſsionem Verbi, non vero, quoad ſignificatum formale prædicti nominis, prout ab imperfectionibus præciſum; quia illud ſic præciſum proprie conuenit Deo, & in eo verè reperitur, in quo nomen generationis differet ab alijs nominibus, quorum ſignificatum, non poteſt ab imperfectionibus præſcindi, qualia ſunt nomẽ indignatio, & nomen auditus, & ſimilia, ob quod hęc nomina Deo Metaphoricè tantum conueniũt ob ſimilitudinem aliquam effectus.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm Proceſsio Spiritus Sancti ſit generatio?

SVpponimus tamquam certum de fide, Spiritum Sanctum tertiam perſonam Trinitatis non eſſe Filium, ſeu genitum, & eius proceſsionem, non eſſe generationem, ſeu natiuitatem; ita habetur in Symbolo Athanaſij, vbi Spiritus Sanctus dicitur, *Non genitus, ſed procedens.* Et in Symb. Apoſtol. vbi dicitur. *Et in Ieſum Chriſtum Filium eius vnicum.* Et in Niceno vbi filius dicitur, *Vnigenitus*, quo etiam modo appellatur in ſcriptura Ioann. 1. *Gloriam quaſi vnigeniti à Patre.* Et infra, *Vnigenitus qui eſt in ſinu Patris.* Et Ioann. 14. *Vt Filium ſuum vnigenitum daret*, quo oſtenditur verbum diuinum eſſe genitum, & non Spiritum Sanctum, aliàs non diceretur vnigenitum & vnicum.

Cui non obſtat quòd Salomon, Prouerbiorum 4. dicatur vnigenitus coram matre ſua, & tamen ſua mater, nempè Berſabeæ habuit alios tres fratres, ex eodem patre, nempè ex Dauid, vt conſtat ex 1. Paralipomenon, ex 2. Regum 5. id autem non obſtat; quia Salomon dicitur vnigenitus, aut quia fuit primo genitus matris ſuæ, ac proinde pro aliquo tempore fuit vnigenitus, aut quia vnicè, & valde diligebatur à matre ſua, quaſi vnigenitus matris ſuæ, & ita nõ dicitur abſolutè fuiſſe vnigenitus matri ſuę, ſed. coram matre ſua, at Verbum Diuinum in neutro ſenſu poteſt dici vnigenitum; quia nec fuit prius ſecundum durationem productum quam Spiritus Sanctus, nec magis dilectum quam ille, & ita abſolutè, & abſq; aliquo ad-

di-

dito dicitur vnicum,& vnigenitum: & quoties in ſcriptura eſt ſermo de Filio Dei,eſt ſermo de illo,tamquam de vnico, & ſolo Ioan. 3. *Non miſit Deus Filium ſuum,vt iudicet mundum.* Et Prouerbiorum 3. *Quòd eſt nomen eius,& quòd nomen Filij eius, ſi noſti.* Plura alia teſtimonia pro dicta veritate,quam ſupponimus adducit Ruiz diſput. 4.ſect.5.

Tota autem huius rei difficultas conſiſtit in aſſignanda ratione diſparitatis inter proceſſionē Verbi,& inter proceſſionē Spiritus ſancti,ob quam quamuis proceſsio Filij ſit generatio,non tamen Proceſsio Spiritus ſancti,quamuis Proceſsio Spiritus ſancti,non minus videatur eſſe origo viuentis à viuente à principio coniuncto in ſimilitudinem naturæ.

Damaſcenus 1.de Fide,c.10. Athanaſius Dialogo 3. de Trinitate,column.4. Nazianzenus Orat.37.quæ eſt 5.de Theologia, Chriſoſtom.de incomprehenſibil. Dei natura, Homil.1. Baſilius libr. 1. & 3.contra Eunomium, Auguſtin.lib.3.contra Maximinum, & alij Patres fatentur ſe ignorare rationem diſparitatis, ob quam Proceſsio Verbi,ſit generatio,& non Proceſsio Spiritus ſancti. Imò ex Scholaſticis Mag.in 1.diſtinct.13.& ibidem Gregor. Gabr. Maior,& Marſilius (quibus conſentire videntur, Valentia lib.2.de Trinitate, capit.5.& Bellarminus lib.2.de Chriſto cap.14.) exiſtimant non poſſe huius diſparitatis aſsignari ſufficientem, & adęquatam rationem.

Nihilominus nonnulli Patres,etiam ex ſupra relatis, & communiter ſcholaſtici laborant in aſsignanda ratione aliqua dictę diſparitatis, à quibus aſsignantur variæ rationes,omittimus rationes à Patribus traditas;quia non ita clarè,& ſubtiliter tradūtur, ac exigit ſubtilitas ſcholaſticorum,videri tamen poſſunt apud Ruiz diſput. 8.ſect.1.

Ex ſcholaſticis ergo, in primis Scotus in primo diſtinct.13.docet rationem diſparitatis, ob quam Proceſſio Verbi ſit generatio, & non Proceſsio Spiritus ſancti ſumi ex peculiaribus rationibus, ſeu quaſi naturis ipſarum; quia ſcilicet productio Verbi, ex ſua propria ratione eſt generatio, Proceſsio verò Spiritus ſancti, ex ſua propria ratione non eſt generatio, huius tamen non reddit ratio- nem,quam deſideramus,& inueſtigamus; quia quod Proceſſio Verbi ſit generatio,& non Proceſſio Spiritus ſancti,eſt certiſſimū, imò de fide addit Ægidius diſtinct.13.ar.2.(cui conſentit Argen.q.1.ar. 2.) has duas proceſſiones ex ſuis terminis diſtingui, & habere quod Proceſſio Verbi ſit generatio,& non Proceſſio Spiritu ſancti; quia ſcilicet productio Verbi terminatur ad relationem Filij,& Proceſ-

ſio

ſio Spiritus Sancti ad relationem ſpirati; quia in diuinis nulla eſt diſtinctio niſi per relationes: ſed quamuis hæc doctrina ſit vera, non tamen aſsignat rationem quam deſideramus, ob quam videlicet proceſsio verbi terminatur ad filium, ſeu ad filiationem, & non proceſſio Spiritus Sancti.

Secundò, Bonauent. in 1. diſt. 13. quæſt. 2. Richard. art. 1. quæſt. 9. Alexander 1. p. quæſt. 43. membro 1. (quos ex parte ſequitur Dur. in 1. diſt. 6. quæſtione 2.) ideo dicunt proceſsionem Verbi eſſe generationem, non verò proceſsionem Spiritus Sancti; quia Verbũ procedit per modum naturæ; quia procedit per intellectum, qui eſt potentia naturalis; quia ex ſua intrinſeca natura eſt determinatus ad producendum. Spiritus Sanctus verò non procedit per modum naturæ, ſed per modum voluntatis; quia procedit per volũtatem, quæ non eſt potentia naturalis, quia ex ſua intrinſeca natura non eſt determinata ad producendum: generatio autem eſt productio per modum naturæ. Hæc tamen ratio non placet; quia proceſsio Spiritus Sancti quamuis ſit per voluntatem, non tamen eſt minus naturalis, ſeu per modum naturæ, quàm proceſsio Verbi; quia eſt proueniens à voluntate diuina, non minùs intrinſecè determinata ad productionẽ Spiritus Sancti, quàm intellectus diuinus ad productionẽ Verbi.

Tertiò, maior in 1. diſt. 13. quęſt. 1. Alenſ. 1. p. q. 42. membro 2. Zuñiga diſp. 2. dub. 20. à membro 9. & alij recentiores ſequuti, Richardum de Sancto Victore lib. 6. de Trinitate cap. 18. ideo dicunt Verbum eſſe Flium, & Spiritum Sanctum non eſſe filium, quia ad rationem filij exiſtimant requiri, quòd ſit ſimilis principio producenti, non tantùm in natura ſed etiam in fœcunditate communicandi naturam, & quia Verbum eſt ſimile Patri in fœcunditate communicãdi naturam, & non Spiritus Sanctus; quia nullatenus eſt fœcundus; quia nullam perſonam diuinam poteſt producere, ideò Verbum eſt Filius, & productio illius eſt generatio, Spiritus vero Sanctus non eſt Filius, nec productio illius eſt generatio.

Hęc tamen ratio diſparitatis nobis non placet. Primò; quia abſque fundamento exigitur, ab his Doctoribus ad rationem filij ſimilitudo in dicta fœcunditate, quia id neque ex difinitione generationis, nec aliunde deduci poteſt. Secundò, quia quamuis in diuinis tantùm eſſet prima, & ſecunda Perſona, hæc ſecunda eſſet Filius: quia etiam in hoc caſu proceſsioni ſecundæ Perſonæ conueniret definitio generationis, vt conſtabit ex dicendis, & tamen tunc in ſecunda perſona, non eſſet virtus communicandi naturam alteri perſonæ, vt patet. Tertiò, quia in creatis nõ minùs eſt Filius Patris, qui impotens eſt ad cõmunicãdã naturã, ſeu generandum alium filium,

vt ſunt nonnulli filij,quã qui potens eſt:ergo dicta fœcunditas, non requiritur ad rationem Filij.

Quartò,Caietanus,Zumel,Bañez,& alij Expoſitores, Sanct. Thom.queſt.27.ar.4.Beccanus c.1.quæſt.2.Granad.diſp.5.ſect.5. Mæratius diſp.44.ſect.26.dicunt ex eo, Verbum eſſe Filium, & Spiritum Sanctum non eſſe Filium; quia Verbum ex vi ſuæ proceſsionis,per intellectum,& formaliter euadit ſimile in natura, Spiritus vero Sanctus, quamuis euadat ſimilis in natura Patri,& Filio,nõ tamen formaliter ex vi ſuæ proceſsionis,per voluntatem, ſed tantũ materialiter ratione ſubiecti in quo eſt: Exiſtimant enim Verbum, ex vi proceſsionis per intellectum intra proprium genus producere ſimile;quia intellectio,vt intellectio eſt productio ſimilis, & ex propria differentia ipſius proceſsionis, per intellectum procedere ſimile in natura. Spiritum vero Sanctum, nec ex vi proceſsionis per voluntatem intra proprium genus,ſeu ex vi proprij generis,nec ex propria differentia ipſius proceſsionis per voluntatem procedere ſimilem Patri,& Filio;quia amor,nec ex ſuo genere amoris, nec ex propria differentia ipſius eſt productio ſimilis,ſed tantum productio impulſus in obiectum amatum. Procedere verò ſimilem in natura Patri,& Filio,non ex vi proceſsionis per voluntatem Patris, & Filij formaliter;ſed tantum materialiter ratione videlicet differentiæ extrinſecæ deſumptæ ex ſubiecto,ſeu ratione ſubiecti in quo eſt;quia ſcilicet eſt amor exiſtens in Deo,& quidquid eſt in Deo eſt Deus,& ita exiſtimant definitioni generationis,quã attulimus addẽdam eſſe illam particulam, *ex vi proceſsionis.*

Ratio etiam hæc diſparitatis nobis non placet, eamque reijciunt Canarienſis quæſt.27.ar.2. Vazquez diſp.113.cap 6. Turrianus diſp.1.dub.5.& alij reijci autem poteſt.

Primò,quia abſque fundamento,& abſque neceſsitate definitioni generationis additur illa particula *ex vi proceſsionis*,vt conſtabit ex dicendis.

Secundò,quia quamuis additio dictæ particulæ admittatur, ratio diſparitatis aducta eſt inſufficiens; quia ſicut Verbum Diuinum non procedit ſimile in natura Patri ex vi intellectionis, vt intellectio eſt,vt ſic,quia ex vi intellectionis,vt intellectio eſt, quamuis genericè ad ſummum procedit ſimile, prout abſtrahit à ſimili intentionaliter,& à ſimili in natura,ſed ſolum procedit ſimile in natura ex vi intellectionis,vt diuina eſt,ita etiam Spiritus Sanctus ex vi volitionis,vt diuina eſt,procedit ſimilis in natura, quamuis non procedat talis ex vi volitionis,vt volitio eſt quaſi genericè: ergo quantum adhoc, eadem eſt ratio vtriuſque proceſsionis. Tertiò,non

placet

placet, quia non ſolum intellectio diuina ex propria; & ſpecifica, & intrinſeca ratione eſt productio ſimilis in natura; ſed etiam volitio diuina; quia non ſolum intellectio diuina, ſed etiam volitio diuina, ex propria, & quaſi ſpecifica, & intrinſeca ratione eſt increata, & ſubſtantialis, ſed Verbũ diuinum, ex eoquod procedat, ex vi intellectionis increatæ, & ſubantialis, procedit ſimile in natura Patri; quia ex eo quòd ſit increata, & ſubſtantialis, ſuppoſito quod eſt productio, eſt productio alicuius ſubſtantialis, & increati, & conſequenter habentis eandem ſubſtantiam, ſeu naturam cum principio ipſius; ergo Spirit⁹ Sãct⁹, ex eoquod procedat ex vi amoris, ſeu volitionis increatæ, & ſubſtãtialis ſuppoſito, quòd eſt productio, procedit ſimilis in natura, ſeu ſubſtantia cum ſuo principio: quòd autẽ eſſe increatũ, & ſubſtantiale ſit ratio, & differentia propria, & quaſi ſpecifica, & intrinſeca intellectionis diuinæ, & volitionis diuinæ, ex eo conſtat: primò, quia id conuenit intellectioni, & volitioni diuinæ, non tantùm ratione ſubiecti in quo ſunt, ſed etiam ex ſuo principio, per ſe quaſi eliciente earum; quia ſcilicet ſunt permanenter ab eſſentia diuina, vt à principio, quo per ſe; ergo id conuenit eis, ex propria, & intrinſeca ratione ipſarum, quia quod conuenit productioni, ex eo quod procedat à ſuo principio per ſe, cõuenit intrinſece, & ex propria ratione, quaſi ſpecifica. Secundò, id conſtat, quia intellectio diuina, & volitio diuina, ex ſuis rationibus, & eſſentijs ſpecificis ſunt increatæ, & ſubſtantiales, quia ex ſuis rationibus ſpecificis ſunt diuinæ: ergo id conuenit illis, ex ſuis propriis differentijs ſpecificis quibus intrinſicè diſtinguũtur ab intellectione, & volitione creatis; imò ſunt primo diuerſæ ab eis, quia create à ſuis primis rationib⁹ vſq; ad vltimas ſunt creatæ, & accidentia, diuinæ verò ſunt increatæ ſubſtantiales.

Ex quibus etiam reijci poteſt ratio diſparitatis, quã adducit Ferrarienſis 4. contra gẽtes c. 11. & approbat Martinus Perez diſput. 4. ſect. 6. & fere in idem incidit, cũ ratione Cai: ait enim proceſsionem verbi eſſe generationẽ, quia verbum quãuis nõ procedat ſimile in natura ex vi intellectionis, vt intellectio eſt, procedit tamẽ ſimile nõ tantùm ex vi intellectionis, quia diuina eſt, & increata, quod exiſtimat ei, per accidens conuenire ratione ſubiecti; ſed etiã quatenus in genere intellectionis eſt perfectiſsima, adhuc non conſiderata, vt diuina quia cum intellectio, quatenus intellectio producat ſimile, perfectiſsima, intellectio producet ſimile perfectiſsima, ſimile autem autem perfectiſsimè, eſt ſimile in eadem numero natura proceſsionem verò Spiritus Sancti non eſſe generationem; quia quamuis procedat ſimilis in eadem natura, non tamen ex vi amoris, ſeu vo-

litionis, adhuc, vt perfectiſsimæ, quia cum volitio quatènus volitio non producat ſimile, quamuis perfectiſsima ſit in genere volitionis, non producet ſimile in natura: procedit autem Spiritus Sanctus ſimilis in natura ſolum ex vi volitionis, vt Diuinę, & ratione ſubiecti.

Ex dictis ergo conſtat primo, falſum eſſe in volitione diuina, eſſe diuinam, & increatam non eſſe propriam, & intrinſecam, & per ſe differentiam illius. Secundò ex dictis facile reiici poteſt, quod aſſerit Ferrar. nempè ex vi intellectionis, vt perfectiſsimę produci ſimile in natura, non verò ex vi volitionis, vt perfectiſsimæ; quia vel per volitionem, ſeu dilectionem perfectiſsimam, intelligit perfectiſsimam, ſeu infinitam intra genus creatæ ſola intentione, vel alio modo creato, vel intelligit perfectiſsimam in genere entis, vel intelligit perfectiſsimam, prout abſtrahit ab vtraque prædicta: ſi primo modo intelligatur, non ſolùm per volitionem perfectiſsimam non producitur ſimile in natura ſubſtantiali, ſed nec per intellectionem perfectiſsimam; quia omnis volitio, & intellectio creata, quantumuis perfectiſsima eſt accidens, ſi ſecundo modo, tā per volitionem, quàm per intellectionem producitur ſimile in natura, vt iam vidimus: ſi tertio modo per intellectionem, vt ſic perfectiſsimam ad ſummum producitur ſimile, prout abſtrahit à ſimili intentionaliter, & à ſimili in natura. Præſertim quod nulla eſt communis ratio abſtrahens à creata, & increata, vt iam vidimus.

Quinto Peſantius q. 27. ar. 4. & Suarez 11. de Trinitate c. 5. vt adducant rationem diſparitatis ſupponunt naturam Diuinam conſtitui intellectione, volitionem verò eſſe quid conſequens ad naturam Diuinam ex hoc autem ſuppoſito deducunt rationem diſparitatis, ob quam proceſsio Filij ſit generatio, & non proceſsio Spiritus ſancti, quia ſcilicet Verbum Diuinum procedit ex vi intellectionis, qua formaliter cōſtituitur natura diuina, ac proinde ex vi ſuę proceſsionis procedere ſimile in natura, ſeu ipſi ex vi ſuæ proceſsionis cōmunicari formaliter naturam diuinam, ſecūdum propriam rationem naturæ, nempè ſub ratione intellectionis, nō verò Spiritui Sancto; quia ei tātum communicatur materialiter, nempè ſub ratione volitionis: quia ei communicatur ex vi volitionis formaliter, ac proinde Spiritum ſanctum ex vi ſuæ proceſsionis formaliter, nō procedere ſimilem in natura.

Hęc etiam ratio diſparitatis nobis non placet. Primò, quia id quod ſupponunt, ex quo dictam ratioñe deducunt, eſt falſum; quia actualis intellectio diuina, potius ſupponit naturam diuinam, quàm

cam

am formaliter cõſtituat, vt dixim. tract. de ſciẽtia diſp. 1. dif. 6. quia
ctualis intellectio diuina, ſupponit ſaltem rationem intellectiui, ra
o autem naturæ, ſeu eſſentiæ, vt potę omnium rationum diuinarũ
rima nullam ſupponit rationem.

Secundò, quia quamuis id quod ſupponunt eſſet verum ratio di-
paritatis ex eo deducta non eſſet efficax; quia ex eo, quod ex vi in-
ellectionis formaliter, communicetur natura Verbo diuino, nô de
ucitur ei communicari naturam, vt intellectiuam, vel ſub ratione
ntellectionis, ſed tãtum quod ei communicetur natura; quia ex vi
ntellectionis producitur ipſum Verbum habens naturam diuinam,
uamuis nequeat ei nõ communicari natura intellectiuá, ſeu intelle
tualis; quia in Deo non eſt alia natura, ſed nõ minus ex vi volitio-
is, ſeu dilectionis communicatur Spiritui ſancto natura diuina, ſeu
atura intellectiua; quia ex vi dilectionis producitur Spiritus ſan-
us eam naturam habens, quamuis ex vi dilectionis non communi-
etur Verbo, ſed tantum Idolo, ſeu Spiritui ſancto; quia Spiritus
nctus eſt terminus dilectionis per quam communicatur, & non
erbum.

Sextò Aliacenſis in 1. q. 88. Durandus in 1. d. 6. q. 2 & alij ſequuti
). Auguſtinum 15 de Trinitate cap. 26. & 27. dicunt ex eo Verbum
ſe Filium, & non Spiritum ſanctum; quia Verbum procedit ab v-
o tantum, Spiritus verò ſanctus à duobus æque perfectè, & eodem
odo, & tanquam ab vno principio, *vt quod* producentibus, ex eo
utem quod Spiritus ſanctus procedat à duobus æque perfectè, & eo
em modo, & tanquam ab vno principio, *vt quod* concurrentibus,
õ eſt Filius; quia qui procedit, vt Filius à duobus, ab vno procedit,
à Patre, & ab altero vt à Matre, Pater autem, & Mater nõ produ
it Filium ęque perfectè, & eodem modo, & tãquam vnum princi-
um (ſicut Pater & Filius producũt Spiritum ſanctum) ſed tanquã
uo principia, & diuerſo modo, & quia Verbum nõ procedit à duo-
us, ſed tantum ab vno, ideò quamuis Spiritui ſancto repugnet eſſe
ilium, non tamen Verbo.

Hęc etiam ratio, vt iacet nõ eſt efficax; quia quamuis ſufficeret
l probandum Spiritum ſanctum non eſſe Filium; quia ſcilicet pro
edit à duobus, & non ab vno, tanquam à Patre, & ab altero tãquam
Matre, non tamen ſufficeret ad probandum ſecundam perſo-
am eſſe Filium, ex eo videlicet præciſsè, quòd procedat ab
no; quia ſi procederet per voluntatem, quamuis ab vno tan-
um, non eſſet Filius; quia non eſſet imago, vt ex di-
endis conſtabit, cui accedit, quòd ſi Spiritui Sancto re-
ugnat eſſe Filium; quia ex duobus ad id requiſitis in creatis,

ex quibus ad diuina ſignificanda hæc extenſa ſunt, nempè quod procedat à duobus, & ab vno, tanquam à Patre, & ab altero, tanquam à Matre, deficit Spiritui Sancto, hoc poſterius, magis repugnaret ſecundæ perſonæ eſſe Filium; quia ſecūdæ perſonę deficiunt duo prędicta, quia nec procedit à duobus, & conſequenter, nec à Patre, & à Matre: & ſanè ſi increatis ad rationem Filij, non ſufficit ab vno tantum procedere, quo modo conſtabit, & oſtendi poterit id ſufficere in diuinis, & non requiri aliud quod ſit in ſecunda perſona, & non in Spiritu Sancto.

Ratio ergo diſparitatis ob quam Verbum eſt Filius, & eius proceſsio eſt generatio, & Spiritus Sanctus non eſt Filius, & eius proceſsio non eſt generatio, eſt quam adducunt Canarieſ. quæſt. 27. art. 2. Vannez art. 4. Vazq. diſq. 113. cap. 7. Turrian. diſp. 1. dub. 7. Ruiz diſp. 6. ſect. 1. & Alarcon diſp. 8. cap. 16. & 17. quia ſcilicet Verbum non tantùm procedit, ſimile in natura Patri à quo procedit, ſed etiā vt Imago illius, Spiritus verò Sanctus, quamuis procedat, vt ſimilis in natura Patri, & Filio à quibus procedit, non tamen vt Imago eorum; quia particula illa: *In ſimilitudinem naturæ* in definitione generationis idem eſt, *ac in imaginem.*

In huius autem rationis diſparitatis confirmationem, duo nobis probanda ſunt, vnum eſt ad rationem filij requiri, eſſe imaginem Patris, alterum eſt Verbum eſſe imaginem Patris, Spiritum vero Sanctum non eſſe imaginem Patris, & Filij, quamuis ſit eis ſimilis in natura.

Et in primis, ad rationem filij requiri eſſe imaginem Patris ſignificant Alexander Alexandrinus, Epiſtola ad Alexandrum Conſtantinopolitanum orat. 36. quæ eſt quarta de Theologia, Athanaſius Epiſtola de decretis, Nicenæ, Synodi, Baſilius lib. 2. contra Eunomium, & Epiſt. 43. ad Gregorium Niſenum, Augſt. lib. 5. quæſtionū in Deutheronomium q. 4. & alij Patris quos Ruiz refert, vbi ſupra.

Secundò id ratione probatur; quia increatis, ex quibus hæc omnia extēſa ſunt ad ſignificāda diuina, quilibet filius eſt Imago Patris, & ita præſefert imaginē aliquā illius, vt ex eo benecognito, etiā deueniatur in notitiā Patris, quòd conſtat ex definitione imaginis; quia Imago eſt ſimilitudo expreſſa ad repręſentādū, vt ex Aug. de generi ad litterā c. 16 & in alijs locis dicemus, diſp. 7. dif. 9. & 10. Filius autē producitur à Patre, vt Patrē ipſū repræſentet, ex intentione ipſa naturæ, quæ ex opere ipſo dignoſcitur, & ob id, quis dicitur magis, aut minus perfectus Filius quo magis, aut minus repræſentat Patrē, & ob id Filius qui magis repræſentat Matrē, quā Patrē dicitur magis Filis ſuæ Matris, quā ſui Patris, ad rationē ergo propriè Filij requiritur eſſe imaginem Patris.

Deinde quod Verbum diuinum, ſit imago Patris, & quod Spiritus Sanctus non eſt Imago Patris, & Filij, dicemus in ea diſp. 7. diſſic. 9. & 10. interim tamen per trãſet, nã probatur: & in primis quod Verbum ſit Imago Patris, quia Verbum eſt ſimilitudo Patris, per intellectum Patris producta, ſeù expreſſa ad repræſentandum ipſum Patrem, à quo ſolo, vt ab obiecto intelligibili, & per ſe procedit media intellectione notionali, ſeu propria Patris, tamquam terminus huius intellectionis: repræſentat autem ſoli Patri, & non alij; quia tantùm eſt terminus intellectionis notionalis Patris, terminus autem intellectionis, tantùm repræſentat ipſi intelligenti, producenti media intellectione ipſum terminum.

Quod verò Spiritus Sanctus non ſit Imago Patris, & Filij probatur; quia vt iam diximus Imago, eſt ſimilitudo expreſſa ad repræſentandum Spiritus autem Sanctus quamuis ſimilis Patri, & Filio in natura, eos tamen non repręſentat, nec repreſentare poteſt, quia eos nulli repræſentat, nec repræſentare poteſt: & in primis Spiritus Sanctus, nequit Patrem, & Filium ipſiſmet repræſentare; quia Pater, & Filius non ſe intelligunt, nec ſe poſſunt intelligere Spiritu Sancto tamquam forma; quia Spiritus Sanctus formaliter, vt Spiritus Sanctus non eſt intellectio, nec terminus, ſeu ſpecies expreſſa, qua Pater, & Filius ſe intelligunt, vt patet, nec ſe intelligunt, nec ſe intelligere poſſunt Spiritu Sancto tamquam obiecto prius cognito; quia Pater, & Filius, ſe ipſos immediatè, & æque, primò ſe intelligunt, & non, quia prius intueantur Spiritum Sanctum: deinde Spiritus Sanctus non repręſentat, nec repręſentare poteſt creaturis, Patrem, & Filium, quia non viatoribus, vt patet, quia non cognoſcunt Spiritum Sanctum, vt in ſe eſt, nec beatis videntibus Deum; quia ſi aliquo modo maximè tanquam obiectum prius cognitum, nequit autem hoc modo, quia qui videt Deum, non intuetur, nec intueri poteſt Patrem, & Filium, quia prius intueatur Spiritum Sanctum, quia omnes eos tres ęquè primo intuētur.

Quod ſi contra hanc rationem, qua probatur Spiritum Sanctum non eſſe imaginem Patris, & Filij obijcias primo hanc rationem deſumi ex re minus certa, quàm ſit ipſa concluſio, quia certius eſt Spiritum Sanctum non eſſe Filium, quam nõ eſſe imaginem, quia eſt de fide non eſſe filium, & non eſt de fide non eſſe Imaginem ergo ratio adducta non eſt efficax. Reſpondemus, admittendo antecedens, quod etiam contingit in omnibus alijs rationibus, quæ adducuntur ab alijs, ex eo tamen ſolum concluditur rationem no-

ſtram non eſſe ita efficacem, ac eſt certa concluſio, non tamen concluditur intra genus probabilitatis non eſſe efficacem: & addimus, quod quamuis Spiritum Sanctum non eſſe imaginem Patris & Filij nō ſit ita certum, ac nō eſſe Filium, nō tamen eſt ita obſcurum, ſed eſt clarius, & eius iam inſinuauimus rationem, quā amplius extendimus in ea diſp. 7. nec infirmat noſtram rationem; quod ratio imaginis eſſet poſterior ratione Filij; quia ex hoc tantum ſequeretur eam rationem non eſſe à priori, ſed tantum à poſteriori, quæ ob id nō eſt contemnenda.

Quòd ſi cōtra eandem noſtram rationem obijcias ſecundo, quamuis non eſſet poſſibilis intellectus creatus, qui per equuum genitū duci poſsit in cognitionem equi genitoris, nihilominus equus genitus, verè eſſet Filius equi genitoris: ergo ratio repræſentationis, & imaginis nō eſt neceſſaria ad rationem Filij. Reſpondemus ad rationem imaginis requiſitæ & ſufficiētis ad rationē Filij, nō requiri actualem repræſentationem, ſed ſufficere aptitudinem ad illam, ideſt, quod Filius ſit talis naturæ, aut proprietatis, vt quātum eſt ex ſe, poſsit ducere in cognitionem generantis, id autem erit in Filio, etiam ſi nō eſſet poſsibilis intellectus creatus.

Quòd ſi tertio obijcias increatis viuētibus ſaltem ſenſibilibus, in quibus reperitur ratio Patris, & Filij, ratio imaginis, & repræſentationis in Filio, oritur ex ſola ſimilitudine in natura, cū producēte ipſum: ergo ex ſola idētitate in natura orietur in Spiritu Sancto ratio imaginis Patris & Filij. Reſpōdemus in dictis creatis ex ſola ſimilitudine in natura producti cum producente, tanquam ex radice oriri in producto rationem repræſentationis, & imaginis; quia Filius accipit à Patre naturam indiuidualiter ſimilem (qualem nō accipiūt nō viuentia; vt ignis, nec viuentia; nō ſenſibilia) ex qua ſic indiuidualiter ſimili in Filio oriūtur proprietates indiuiduales; & accidētia ſimilia accidētibus Patris, quibus proximè ducimur in cognitionē Patris: in diuinis verò ex ſola identitate naturæ non oriri; quia ex illa ſola nullus intellectus deueniet in cognitionem principij producentis, nec ea alicui repræſentat ipſum principiū producens, niſi adiūgatur proprietati perſonali Verbi, ex quibus coaleſcit, id quod eſt terminus intellectionis notionalis propriæ Patris, ſolus autem terminus totalis intellectionis eſt, qui ſoli Patri repræſentat ipſum Patrem.

DIF-

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm in Deo ſit potentia realis ad productiones diuinarum perſonarum?

AVreolus in 1.diſt.7.par.1.ar.2.docet in Deo non eſſe potentiam realem, ad productionem actiuam ad intra, ſeu diuinarum per ſonarum, ſed tantum non repugnantiam; probari autem poteſt; quia in Deo non eſt vera, & realis productio, ſeu actio elicita ad intra: ergo nec vera, & realis potentia productiua, ad intra: conſequẽtia patet; quia potentia vera, & realis eſt ad realiter eliciendam actionem, ſeu productionem, antecedens autem probatur; quia productio ad intra in Deo, nõ eſt diſtincta à producente, v.g. generatio actiua à Patre: ergo nõ eſt realiter elicita à producente; quia realiter elicere denotat realem diſtinctionem ab eliciente.

Bannez verò quæſt.41.art.4. Vazq. diſp.165. Suarez lib.6.c.5. Zuñiga diſp.16.dub.4. Mæratius diſp.55. Granad. diſp.3. ſectione 1. Ruyz. diſp.99. ſectione 2. & communiter Scholaſtici docent in Deo eſſe veram, & realem potentiam ad intra, ſeu ad productionem Filii, & Spiritus Sancti. Et merito, quia in primis in Deo eſt perſona, quæ re ipſa paſsiuè producitur, ſeu procedit, & originatur à perſona producẽte: ergo in ipſa perſona producẽte eſt potẽtiã realis, nõ tantum ad perſonã productã, ſed etiam ad paſsiuam productionẽ ratione diſtinctam à perſona producta, quia tàm proceſsio, ſeu productio paſsiua, quàm perſona producta re ipſa exit à perſona producente.

Deinde in Deo eſt perſona, re ipſa actiuè originans, ſeu producens: ergo etiam eſt re ipſa potens actiuè producere: ergo in Deo, in perſona producente eſt etiam realis potentia ad originem, ſeu productionem actiuam; quia ſi eſt re ipſa potens ad producendum actiuè, eſt talis à potentia reali actiua ad producendum, quamuis ratione tantum diſtincta ab ipſo producente, & â potente producere. Quòd autem productio actiua, non diſtinguatur re ipſa à perſona producente, & ab eâ non eliciatur realiter, non obſtat, vt ad illam productionem poſsit eſſe potentia realis actiua; quia ipſa actio, ſeu productio actiua non producitur à potente producere: ſufficit ergo, quòd ſit realis productio, quamuis non ſit realiter diſtincta nec realiter elicita: & quòd tantum ratione noſtra à potente diſtinguatur,

& ſit ratione noſtra quaſi actus, medius inter perſonam producentem, & productam.

Ex quo conſtat ad rationem aduerſariorum, conſtat enim proceſsionem, ſeu originem paſsiuam eſſe reipſa elicitam, ſeu exeuntem à perſona producente: & quanuis origo actiua non ſit realiter elicita, quia à perſona producente non diſtinguatur realiter, non tamen eſt neceſſarium, quia ſufficit, quòd ſit realis productio perſonæ productę, vt ſit realiter producens, & potens producere aliquid.

DIFFICVLTAS IX.

Quid in Deo ſit formaliter potentia productiua ad intra?

SVpponimus contra Gregorium Ariminenſem in 1. diſt. 7. q. 1. ar. 2. & contra maiorem quæſt. vnica in Deo aſsignandũ eſſe duplex principium productiuum ad intra, ſeu intra ipſum Deum, vnũ *quod*, & alterum, *quo* inſtar rerum creatarum, in quibus, & reperitur agens *quod* producit, & dicitur principium *quod*, & id quò agens producit, & dicitur principium, *quo*: in Deo principium *quod* productionis ad intra, eſt perſona, in quo conueniunt Theologi: tota autem controuerſia eſt de principio, *quo*, quòd dicitur potentia, quid ſit formaliter in Deo, an ſcilicet ſit ipſa eſſentia, an proprietas perſonalis, an vtraque ſimul.

Circa hanc controuerſiam in primis Bonauent. in 1. diſt. 7. q. 1. Durandus quæſt. 2. & Carthuſianus quæſtione 1. docent potentiam productionis ad intra eſſe ſolam perſonalitatem, ſeu proprietatem perſonalem perſonæ producentis, quia quoties productio, ſeu operatio conuenit alicui ſuppoſito, & non alteri principium *quo*, ſeu potentia in illo eſt, id quod eſt proprium, & peculiare ipſi ſuppoſito producenti; ſed ſola perſonalitas eſt propria perſonæ producentis, & non eſſentia, ergo.

Modus tamen iſte dicendi nobis non probatur, quia ſola perſonalitas in diuinis nõ eſt principium, *quo* ſeu potentia ad intellectionem qua producitur filius; nec ad amorem quo producitur Spiritus Sanctus, & non ſolum formaliter, & proxime non eſt potentia ad has actiones, quia formaliter non eſt intellectus, nec voluntas, ſed nec radicaliter, & mediatè, quia intellectus, & voluntas noſtro

modo

modo concipiendi oriuntur, ex natura diuina, & non ex perſonalitate.

Ex eo verò, quod generatio actiua conueniat ſoli Patri, & ſpiratio actiua ſolis Patri, & Filio, non deducitur principium quo eſſe aliquid peculiare illis, quia ſufficit quod aliquid peculiare ſit requiſitum, vt aliquid exiſtens in ſuppoſito producente ſit potentia.

Secundò, Ocham. & Gabr. in 1. diſt. 7. quæſt. 1. Docent potentiam productiuam ad intra eſſe ſolam eſſentiam abſque aliquo reſpectu, & connotatione ad perſonalitatem perſonæ producentis; quia nullus reſpectus rationis, qualis ſolus eſt in eſſentia ad perſonalitatem, poteſt eſſe determinatiuus ad rationem potentiæ realis, realiter productiuę, qualem diximus eſſe potentiam productiuam ad intra.

Modus etiam iſte dicendi nobis non probatur, quia potentia productiua ad intra non eſt communis tribus diuinis perſonis, vt patet, quia non omnes poſſunt producere ad intra, ſed eſt propria & tantùm conueniens perſonę producenti, ſed eſſentia diuina eſt communis tribus perſonis diuinis: ergo in ea ſola abſque alio proprio perſonæ producentis requiſito, nequit eſſe potentia productiua ad intra.

Tertiò, nonnulli, vt refert Durandus in 1. diſt. 7. quæſt. 2. exiſtimarunt ad potentiam productiuam ad intra Deo æque pertinere eſſentiam, & perſonalitatem propriam, quamuis reſpectu diuerſorum; quia in diuina productione ad intra ſunt duo, nempè communicatio naturæ, & productio perſonæ: dicunt ergo eſſentiam eſſe potentiam reſpectu communicationis naturæ diuinę, quæ communicatur productione, Diuinę perſonę; quia principium communicationis non debet diſtingui ab eo quod communicatur, quia idem poteſt ſe ipſum communicare. perſonalitatem vero propriam eſſe potentiam reſpectu ipſius productionis perſonæ; quia principium productionis debet diſtingui à re producta.

Modus etiam hic dicendi nobis non probatur; quia in productione notionali, nequit adhuc ratione diſtingui duplex actio, quarū vna ſit communicatio naturæ, & altera productio, quia productio perſonę diuinæ, nequit concipi ſine communicatione naturę, vt patet, & contra communicatio naturæ, nequit cōcipi, ſine productione perſonæ, quia communicare aliquid eſt illud facere commune, quod fit ipſa productione perſonæ: ergo in primis ad productionem notionalem non requiritur duplex potentia; quia in ea productione non eſt duplex actio: & deinde ſi eſſentia nequit eſſe

principium *quo*, ſeu potentia productionis, nō poterit eſſe communicationis, & ſi perſonalitas nequit eſſe potētia, ſeu principium *quo*, communicationis non poterit eſſe productionis.

Quartò, Henric. quodlib. 3. q. 3. Ricar. in 1. d. 7. ar. 1. q. 1. Pet. de Tarant. d. 7. q. 1. Valen. q. 15. pun. 2. & Zuñiga diſp. 16. dub. 6. memb. 3. docent potentiam productiuam productionis notionalis, ſitam eſſe formaliter in eſſentia Diuina, & in perſonalitate, in vtraque intrinſicè, & in recto, quamuis perſonalitas magis principaliter pertineat.

Modus etiam iſte dicendi nobis non placet; quia ſecundum eū principium *quo*, ſeu potentia non diſtinguitur à principio *quod*, ſeu à producente, quod eſt perſona; quia perſona nihil aliud includit, hoc autem eſt falſum; quia principium *quo*; ſemper eſt aliquid principij totalis producentis, vt *quod*, & non ipſum principium totale.

Quintò, Vazquez diſput. 164. cap. 3. Turrianus diſput. 28. dub. 4. Mæratius diſput. 55. Ruyz. diſput. 100. ſectione 3. & Alarcon diſput. 5. cap. 2. docent potentiam productiuam ad intra in Deo includere intrinſicè eſſentiam, & perſonalitatem, nō ex æquo, ſed eſſentiam in recto, & perſonalitatem connotatiuè, ſeu in obliquo, quod etiam ſignificat Gran. diſp. 3.

Modus etiam hìc nobis non placet; quia principium *quo*, ſeu potentia re ipſa, imo, & noſtro modo concipiendi, tantum eſt aliquid producentis, & non totum ipſum producens; quia non includit, tantum quantum principium *quod*, ſeu producens, iuxta hunc autem modum dicenda potentia, non eſt aliquid producentis, ſed totum quod includit producens; quia producens non includit, niſi eſſentiam, & perſonalitatem, & potentia iuxta hunc modum dicendi, etiam includit eas duas, quamuis oppoſito modo, quam perſona; quia perſona in recto includit perſonalitatem, & in obliquo eſſentiam, potentia verò iuxta eum modum dicendi è contra; quia includit eſſentiam in recto, & perſonalitatem in obliquo, ac proindenō aliter quam principium producens, vt *quòd*; quia principium producens, vt *quod*, ſaltem, ſecundum hunc modum dicendi, eſt directè Deus, & indirectè perſona, ſicut ratio producendi, ſeu principium, *quo* eſt Deitas directè, & Perſonalitas indirectè, vnde iuxta hunc modū dicendi potentia formaliter erit Deus (quòd ex ſe apparet falſum) quia coaleſcens ex eſſentia in recto, & ex perſonalitate in obliquo eſt formaliter Deus, quamuis ad rationem Dei non ſit neceſſarium, quòd cōnotetur perſonalitas in ſingulari, quam iuxta hunc

modum dicendi connotat potentia,ſed ſufficiat perſonalitas vage, ſeu in communi.

Sextò ergo Scotus in 1.diſt.7.& Suarez lib.6.c.5. dicunt & merito potentiam productiuam,ad intra in Deo intrinſicè,&formaliter eſſe ſolam eſſentiam diuinam extrinſicè tamen,cõnotare perſonalitatem propriam producentis;tãquam quid neceſſarium, quod etiam docere videntur Gab. Capr.&Marſil.&docet S.Th.q.41.ar. 5:& docere videntur Caiet.& communiter Thomiſtę.

Prior pars,nempè potentiam intrinſicè,& formaliter non eſſe aliud,quam eſſentiam expreſſa eſt à Ioanne Theologo in Concilio Florentino ſeſione 18. & 19. dum ait: *Dixi Filium ex Patre, & ex Patris ſubſtantia generari,ita tamen,vt Pater ſit generans,principium autem,quo ipſa perſona generat eſt,id quòd ſolum communicabile eſt.* Quòd etiam approbari videtur ab ipſo Concilio, in quibus verbis continetur principium *quo* eſt,quòd communicabile eſt, quòd non conuenit perſonalitati;ſed tantum eſſentiæ,imò & additur particula *ſolum*,quæ maximè vrget contra quartum, & quintum modum dicendi.

Et ratione probatur;quia Filius,ſeu Verbum Diuinum,v.g.ſufficienter producitur ſola intellectione;quia Verbum ſpirituale generaliter ſufficienter producitur intellectione,vt manifeſtum eſt:ergo Verbum Diuinum ſufficienter producitur ſolo intellectu; tamquam principio, *quo* proximo,ſeu potentia proxima,intellectus autem formaliter,& intrinſicè non includit perſonalitatem Patris:ergo nec potentia proxima productionis Filij: ergo potentia radicalis,ſeu remota(de qua loquimur)formaliter,& intrinſicè eſt ſola eſſentia;quia ex ea ſola noſtro modo concipiendi oritur intellectus: & eadem proportionali ratione,probatur,potentiam productionis Spiritus Sancti,formaliter,& intrinſicè eſſe ſolam eſſentiam ; quia Spiritus Sanctus,vt poté amor productus ſola volitione producitur:ergo ſola voluntate,tamquam potentia proxima , & ſola eſſentia,tamquam potentia radicali,ſeu remota;quia voluntas ex ſola eſſentia oritur,& ſolius eſſentiæ eſt attributum: ſola ergo cognitio in Patre, ſufficit intrinſicè ad producendum Verbum , ſeu eſt ipſa productio Verbi , & ſola volitio in Patre , & Filio ſufficit intrinſice ad productionem Spiritus Sancti, ſeu eſt ipſa productio Spiritus Sancti.

Poſterior verò pars,nempè perſonalitatem propriam perſonæ producentis requiri extrinſicè,& connotatiue,tamquã quid neceſſarium,vt eſſentia Diuina ſit potentia,ſeu principium, *quo* productio reis ad intra,ex eo conſtat;quia non in omnibus tribus perſonis

eſt principium quo ſeu potentia,quia in Patre eſt potentia ad generandum,& non in Filio,nec in Spiritu Sancto,& in Patre, & in Filio eſt potentia ad ſpirandum,& non in Spiritu Sancto:ergo perſonalitas producentis eſt ad id neceſſaria aliquo modo, ſed non intrinſicè & formaliter,ob rationem dictam;ergo ſolùm extrinſecè:eſt autem neceſſaria extrinſece non tanquam conditio applicans ipſam eſſentiam,aut aliud,ſed tanquam conſtitutiua ſuppoſiti apti, ad producendum,*vt quod* eſſentia enim in Patre eſt principium quo ſeu potentia generandi;quia ſuppoſitum Patris eſt ſuppoſitum aptum ad generandum,quia nihil aliudquam ſuppoſitum coaleſcens,ex eſſentia,& ex perſonalitate Patris,eſt potens generare,vt *quod*, ac proinde eſſentia in ſola perſona Patris,ſeu coniuncta perſonalitati Patris eſt principium,quo,ſeu potentia remota ad generandum,aut ſaltem in ſola perſona Patris eſt expedita ad id,& eſſentia in perſonis Patris,& Filij,& in eis ſolis eſt potentia remota ad ſpirandum, aut ſaltem eſt expedita,ad id,ea proportione qua materia prima coniuncta formę ignis,ſeu in igne eſt principium, *quo* materiale radicale, ignefactionis,aut ſaltem in igne eſt expedita ad id,& non coniuncta formæ ligni, aut ligno,quamuis in eo ſit connaturaliter; quia coaleſcens ex materia prima,& ex forma ignis calefacit,& non coaleſcens,ex materia prima, & ex forma ligni: & ea proportione qua qualitas,quæ eſt potentia viſiua,non eſt potentia viſiua exiſtens extra viuens,& extra organum,aut ſaltem non eſt expedita,ad id in opinione eorum,qui dicunt,viuens ipſum concurrere, *vt quod* ad videndum,& potentiam viſiuam,*vt quo*; quia in diuinis ſuppoſitum, ipſum producit,*vt quod* perſonam diuinam,& non eſſentia, nec intellectus,quia ſolùm ſuppoſitum diſtinguitur realiter à producto,& nō eſſentia,nec intellectus,principium autem,*vt quod* neceſſariò diſtinguitur realiter à producto,nō verò principium quo.

Ita tamen eſſentia diuina eſt potentia productiua ad intra, ſeu principium,*quo* productionis,vt tātùm ſit principium radicale, & remotum,intellectus verò,& voluntas ſunt principium proximum, *vt quo*;quia intellectus in Patre eſt,id quo Pater proximè generat filium,& voluntas in Patre,& Filio,eſt id quo Pater, & Filius proximè ſpirant Spiritum Sanctum.

Ex dictis conſtat,quòd quamuis in tribus perſonis Diuinis ſit eſſentia,nihilominus, non in omnibus eſt potentia productiua ad intra; quia non in omibus eſſentia eſt principium, *quo*, nec eſſe poteſt,ex defectu perſonalitatis requiſitæ,extrinſecè:imò nō in omnibus eſt intellectus,nec voluntas ſed tantum in Patre eſt re ipſa intellectus,

&

& in ſolis Patre, & Filio eſt re ipſa voluntas; quia in nulla perſona Diuina eſt re ipſa intellectus eſſentialis, ſeu ad intellectionem eſſentialem, nec voluntas eſſentialis, ſeu ad volitionem eſſentialem, vt diximus Tractat. de ſcientia Dei, diſp. 1. dif. 4. & Tract. de Voluntat. diſp. 1 dif. 2. quia in Deo non eſt potentia aliqua productiua intellectionis eſſentialis, nec volitionis eſſentialis, intellectus autem eſt potentia productiua intellectionis, & voluntas volitionis, ſed in Patre eſt intellectus notionalis, qui eſt potentia proxima ad intellectionē notionalem, quæ re ipſa eſt productio Verbi, & in Patre & in Filio eſt voluntas notionalis, quæ eſt potētia proxima ad volitionē notionalem, quæ re ipſa eſt productio Spiritus ſancti.

Quamuis ergo in filio ſit id quod, in Patre, eſt intrinſice principium, *quo* remotum generationis, in filio tamen non eſt principiū, *quo* remotum generationis, nec eſſe poteſt, non defectu alicuius intrinſeci ad potentiam remotam, ſeu principium, *quo* remotum, ſed defectu requiſiti extrinſecè; quia potentia cum ſit alicui ratio, ſeu virtus producendi, non tantum reſpicit obiectum producibile, vt ſit potentia, ſed etiam reſpicit eum cui eſt ratio, ſeu virtus ad producendum; quia ergo eſſentia in filio non eſt ratio generandi, nec ei eſſe poteſt, nec in Spiritu ſancto eſt ratio ſpirandi; ideò in filio non eſt potentia generatiua remota, acproinde, nec intellectus notionalis, qui eſt potentia proxima ad generādū, nec in Spiritu ſancto eſt potentia ſpiratiua remota, acproinde, nec voluntas notionalis, quæ eſt potentia proxima ad ſpirandum.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm perſonæ Diuinæ ſint æquales in Omnipotentia?

SVpponimus, tanquam manifeſtum de fide, Omnipotentiam omnibus tribus perſonis conuenire, & æqualiter: hoc ergo ſuppoſito difficultas eſt, qua ratione dicantur, & ſint æquales in Omnipotentia.

Ratio difficultatis pro parte negatiua eſt; quia in Patre eſt potentia generatiua Filij, & non in alijs duabus perſonis, & in Patre, & in Filio eſt potentia ſpiratiua Spiritus ſancti, & nō in ipſo Spiritu ſancto: ergo non ſunt æquales in Omnipotentia.

Procedit ergo difficultas, hæc ex ſuppoſitione quod in Deo ſint dictæ potentiæ productiuæ, ad intra reſpectu actuum notionalium; quia iuxta opinionem Aureoli illas negantis; vt diximus difficul-

ficultate 8. nulla eſt difficultas; quia in potentia productiua ad extra, quàm ſolam in Deo admittit, perſonę diuinæ abſque dubio ſunt ęquales.

Inter eos qui in Deo admittunt potentias productiuas ad intra, in primis Ferrar. 4 contra Gentes capit. 13. & Ruyz. diſp. 101. ponunt in Deo tres perſonas Diuinas eſſe ęquales in Omnipotentia, quamuis potentia productiua ad intra non ſit in omnibus; quia eadem potentia ad intra, quæ eſt in vna perſona, verbi gratia, in Patre etiam eſt in Filio, quamuis ſub diuerſo reſpectu; quia potentia, quæ eſt in Patre, vt generet, eadē etiam eſt in Filio, vt generetur: hęc tamē reſpōſio nō ſatisfacit difficultati; quia iuxta eam nō admittitur, v.g. in Filio potētia ad generandum actiuè, ſed tātum vt producatur paſsiuè, difficultas autem procedit de æqualitate in Omnipotentia actiua productiua.

Secundò Argent. & Ægy. in 1. d. 20. q. vnica. Reſpōdent ideò in Filio, quamuis nō ſit potentia generatiua, nihilominus in eo eſſe omnipotētiam ſicut in Patre, & ei eſſe æqualem in ea; quia omnipotentia tantum eſt eorum, quę nō implicant cōtradictionem, & non eſt minor; quia nō poſsit quod cōtradictionem implicat, & quia implicat in Deo alium Filium generari, ideò non eſt minor. Omnipotētia Filij quam Patris; quia ſolum eſt repugnantia ex parte obiecti, & non eſt defectus ex parte entitatis potentię: hæc tamen reſpōſio etiā nō ſatisfacit; quia Omnipotentia ſimpliciter dicitur reſpectu eorū, quæ abſolutè, & in ſe non implicant contradictionem produci, & nō tātum reſpectu eorum, quæ ex parte agentis non implicant fieri, aliàs creatura eſſet omnipotens; quia poteſt omnia, quæ non implicāt cōtradictionem fieri ab ipſa, ſed Filius diuinus abſolutè, & in ſe nō implicat cōtradictionem generari: ergo in Filio nō erit omnipotētia, ſi ad omnipotentiam eſt neceſſarium poſſe in actū exire, & producere obiectum cuiuſcūq; potentiæ, etiam productiuæ ad intra, quòd in ſe nō implicat contradictionem, produci eo modo, quo eſt neceſſariū non implicet ad obiectum omnipotentię.

Marſilius lib. 1. q. 11. art. 4. & q. 23. art. 2. & Canarienſis q. 42. ar. 6. Reſpondent ideo perſonas Diuinas eſſe ęquales in Omnipotētia; quia in omnibus tribus, & in qualibet earum, non ſolum eſt potentia productiua omnium ad extra, ſed etiam eorum, quæ ſunt producta ad intra; quia eſſentia, quæ eſt potētia ad intra in Patre, etiam eſt in Filio, & eſſentia, quæ eſt potentia in Patre, & in Filio, etiam eſt in Spiritu ſancto, hæc etiam reſponſio non ſatisfacit; quia vt ſupra vidimus, quamuis in Filio ſit, id quod in Patre eſt potentia, ſeu principium *quo* generationis, & in Spiritu ſancto ſit id quod in Patre, &

in

In Filio eſt potentia, ſeu principium *quo* ſpirationis, in filio tamen non eſt potentia actiua generandi, & in ſpiritu nō eſt potentia actiua ſpirandi, vt diximus ſupra.

Quartò ergo Scot. Gab. & Greg. in 1. d. 20. q. 1. Durand. d. 10. q. 1. Vaz. diſp. 163. Sua. lib. 4. c. 1. Turria. diſp. 28. dub. 6. & Mœrat. diſput. 56 reſpondent, & bene ideò tres perſonas diuinas eſſe ęquales in omnipotentia, etiamſi in omnibus tribus nō ſint potentiæ productiuę ad intra; quia omnipotentia tantum eſt reſpectú creatarum extra Deum, & in omnibus tribus eſt potentia, & eadem reſpectu creaturarum extra Deum.

Et in primis in omnibus tribus eſſe potentiam, & eamdem reſpectu omnium creaturarum ad extra manifeſtum eſt; quia in omnibus eſt eſſentia diuina, & eadem numero, eſſentia autem in Deo, etiam abſq; alio extriſeco requiſito eſt Omnipotentia.

Et quamuis ad Omnipotentiam eſſet extrinſicè requiſita perſonalitas diuina, ſed nō aliqua determinatè; quia quęlibet eſſet ſufficiēs: quòd verò Omnipotētia in Deo tātum ſit, & dicatur reſpectu creaturarum, & nō reſpectu actuum notionalium, deducitur ex Fulg. lib. de fide ad Petrum c. 3. dum ait, in eo intelligitur omnipotens Deus, quòd omnem creaturā de nihilo produxit: & id ratione cōſtat; quia Deus eodem modo dicitur, nūc omnipotēs, ſicut dicebatur ante reuelationem pluralitatis perſonarum, ſed ante eam reuelationem dicebatur omnipotēs tātum reſpectu creaturarum; quia ante eā nulla cognoſcebatur potētia productiua ad intra: ergo & nunc tantum eſt, & dicitur omnipotens reſpectu earum.

Quòd ſi obijcias Auguſt. lib. 3. cōtra Maxim. hæreticum, cap. 14. dum ait: *Si Pater non potuit generare Filium æqualem, vbi eſt Omnipotentia Patris?* quibus verbis videtur ſignificare Aug. ſub Omnipotentia etiam cōtineri potentiam productiuam ad intra: quòd etiam ſignificare vidētur alij patres quos refert Ruyz ſect. 4. Reſpondem⁹ Aug. in eis verbis, & alios patres in ſimilibus, nō vſurpaſſe omnipotētiam pro attributo omnipotētiæ, de quo diſputamus, ſed pro plena, & perfecta fœcunditate ad generandum, & ita Aug arguiſſe contra Maxim. ſi Pater in creatis eſt fœcundus ad producendum filium ſibi conſubſtantialem, & æqualem, ſi Pater in diuinis id non potuit, (quòd dicebat Maxim.) ei deficit plena fœcunditas, quæ ſolet eſſe in creatis.

Ex eo autē quod in Patre ſit potētia generatiua ad intra, & non in Filio, nec in Spiritu ſancto, & in Patre, & in Filio ſit potentia ſpiratiua, & non in Spiritu ſancto, non deducitur Perſonas eſſe inæqualiter perfectas; quia vt iam diximus dificultate 9. totum quod eſt

po-

ficultate 8. nulla eſt difficultas; quia in potentia productiua ad extra, quàm ſolam in Deo admittit, perſonę diuinæ abſque dubio ſunt ęquales.

Inter eos qui in Deo admittunt potentias productiuas ad intra, in primis Ferrar. 4 contra Gentes capit. 13. & Ruyz. diſp. 101. ponunt in Deo tres perſonas Diuinas eſſe ęquales in Omnipotentia, quamuis potentia productiua ad intra non ſit in omnibus; quia eadem potentia ad intra, quæ eſt in vna perſona, verbi gratia, in Patre etiam eſt in Filio, quamuis ſub diuerſo reſpectu; quia potentia, quæ eſt in Patre, vt generet, eadē etiam eſt in Filio, vt generetur: hęc tamē reſpōſio nō ſatisfacit difficultati; quia iuxta eam nō admittitur, v.g. in Filio potētia ad generandum actiuè, ſed tātum vt producatur paſsiuè, difficultas autem procedit de æqualitate in Omnipotentia actiua productiua.

Secundò Argent. & Ægy. in 1. d. 20. q. vnica. Reſpōdent ideò in Filio, quamuis nō ſit potentia generatiua, nihilominus in eo eſſe omnipotētiam ſicut in Patre, & ei eſſe æqualem in ea; quia omnipotentia tantum eſt eorum, quę nō implicant cōtradictionem, & non eſt minor; quia nō poſsit quod cōtradictionem implicat, & quia implicat in Deo alium Filium generari, ideò non eſt minor Omnipotētia Filij quam Patris; quia ſolum eſt repugnantia ex parte obiecti, & non eſt defectus ex parte entitatis potentię: hæc tamen reſpōſio etiā nō ſatisfacit; quia Omnipotentia ſimpliciter dicitur reſpectu eorū, quæ abſolutè, & in ſe non implicant contradictionem produci, & nō tātum reſpectu eorum, quæ ex parte agentis non implicant fieri, aliàs creatura eſſet omnipotens; quia poteſt omnia, quæ non implicāt cōtradictionem fieri ab ipſa, ſed Filius diuinus abſolutè, & in ſe nō implicat cōtradictionem generari: ergo in Filio nō erit omnipotētia, ſi ad omnipotentiam eſt neceſſarium poſſe in actū exire, & producere obiectum cuiuſcūq; potentiæ, etiam productiuæ ad intra, quòd in ſe nō implicat contradictionem, produci eo modo, quo eſt neceſſariū non implicet ad obiectum omnipotentię.

Marſilius lib. 1. q. 11. art. 4. & q. 23. art. 2. & Canarienſis q. 42. ar. 6. Reſpondent ideo perſonas Diuinas eſſe ęquales in Omnipotētia; quia in omnibus tribus, & in qualibet earum, non ſolum eſt potentia productiua omnium ad extra, ſed etiam eorum, quæ ſunt producta ad intra; quia eſſentia, quæ eſt potētia ad intra in Patre, etiam eſt in Filio, & eſſentia, quæ eſt potentia in Patre, & in Filio, etiam eſt in Spiritu ſancto, hæc etiam reſponſio non ſatisfacit; quia vt ſupra vidimus, quamuis in Filio ſit, id quod in Patre eſt potentia, ſeu principium *quo* generationis, & in Spiritu ſancto ſit id quod in Patre, &

In Filio eſt potentia, ſeu principium *quo* ſpirationis, in filio tamen non eſt potentia actiua generandi,& in ſpiritu nō eſt potentia actiua ſpirandi,vt diximus ſupra.

Quartò ergo Scot.Gab.&Greg.in 1.d.20.q.1.Durand.d.10.q.1. Vaz.diſp.163.Sua.lib.4.c.1.Turria.diſp.28.dub.6.&Merat.diſput. 56 reſpondent,&bene ideò tres perſonas diuinas eſſe ęquales in omnipotentia,etiamſi in omnibus tribus nō ſint potentiæ productiuę ad intra; quia omnipotentia tantum eſt reſpectú creatarum extra Deum,& in omnibus tribus eſt potentia, & eadem reſpectu creaturarum extra Deum.

Et in primis in omnibus tribus eſſe potentiam,&eamdem reſpectu omnium creaturarum ad extra manifeſtum eſt; quia in omnibus eſt eſſentia diuina,& eadem numero, eſſentia autem in Deo, etiam abſq;alio extriſeco requiſito eſt Omnipotentia.

Et quamuis ad Omnipotentiam eſſet extrinſicè requiſita perſonalitas diuina,ſed nō aliqua determinatè;quia quęlibet eſſet ſufficiēs: quòd verò Omnipotētia in Deo tātum ſit,&dicatur reſpectu creaturarum,& nō reſpectu actuum notionalium,deducitur ex Fulg.lib. de fide ad Petrum c.3.dum ait,in eo intelligitur omnipotens Deus, quòd omnem creaturā de nihilo produxit:& id ratione cōſtat; quia Deus eodem modo dicitur,nūc omnipotēs,ſicut dicebatur ante reuelationem pluralitatis perſonarum,ſed ante eam reuelationem dicebatur omnipotēs tātum reſpectu creaturarum;quia ante eā nulla cognoſcebatur potētia productiua ad intra: ergo & nunc tantum eſt,& dicitur omnipotens reſpectu earum.

Quòd ſi obijcias Auguſt.lib.3.cōtra Maxim. hæreticum, cap.14. dum ait: *Si Pater non potuit generare Filium æqualem,vbi eſt Omnipotentia Patris?* quibus verbis videtur ſignificare Aug.ſub Omnipotentia etiam cōtineri potentiam productiuam ad intra:quòd etiam ſignificare vidētur alij patres quos refert Ruyz ſect.4.Reſpondemꝰ Aug.in eis verbis,& alios patres in ſimilibus,nō vſurpaſſe omnipotētiam pro attributo omnipotētiæ,de quo diſputamus,ſed pro plena,&perfecta fœcunditate ad generandum,& ita Aug arguiſſe contra Maxim.ſi Pater in creatis eſt fœcundus ad producendum filium ſibi conſubſtantialem,& æqualem,ſi Pater in diuinis id non potuit, (quòd dicebat Maxim.)ei deficit plena fœcunditas, quæ ſolet eſſe in creatis.

Ex eo autē quod in Patre ſit potētia generatiua ad intra,& non in Filio,nec in Spiritu ſancto, & in Patre,& in Filio ſit potentia ſpiratiua,& non in Spiritu ſancto,non deducitur Perſonas eſſe inæqualiter perfectas;quia vt iam diximus dificultate 9. totum quod eſt

potentia in perſona producente, etiam eſt in perſona producta, quamuis in hac non habeat rationem potentiæ productiuę ad intra: quòd verò in perſona producente habeat rationem potentiæ, non eſt perfectio aliqua diſtincta ab ipſa eſſentia (quæ eſt eadem numero in tribus perſonis) ſicut potentia non eſt intrinſecè diſtincta ab ipſa eſſentia.

DIFFICVLTAS XI.

Quis ſit terminus formalis productionis notionalis?

COnueniunt Theologi terminum totalem productionis notionalis in Deo eſſe perſonam productam, quòd eſt manifeſtum, eſt ergo difficultas de termino formali, vt à totali diſtincto, ſiue re ipſa, ſiue tantum ratione noſtra.

Scotus in 1. diſt. 5. quæſt. 2. Caie. q. 41. ar. 2. Vazquez diſp. 162. Suarez lib. 1. cap. 6. Turrianus diſpu. 18. Mæratius diſp. 55. & Ruyz. diſp. 96. ſect. 7. docent terminum formalem productionis diuinæ ad intra eſſe Eſſentiā Diuinā, & non perſonalitatem; quia terminus formalis cuiuſcumque productionis eſt id, quòd eſt forma termini totalis, etiam ſi per eam actionem non producatur; quia id debet aſſignari pro termino formali actionis, vt communis modus concipiendi oſtendit, quo terminus totalis formaliter conſtituitur, id enim, quòd non eſt forma termini totalis, nequit terminare, tamquā forma, ſed Eſſentia Diuina eſt forma, vel quaſi forma termini totalis producti, & non perſonalitas; quia ab eſſentia, quaſi à forma, & non à perſonalitate habet perſona, quòd ſit Deus: ergo. Et confirmatur; quia aliàs diuina productio non eſſet vniuoca; quia productio vniuoca terminatur, ad terminum eiuſdem rationis cum producente.

Durand, verò in 1. diſt. 5. q. 2. & Aureolus etiam diſt. 5. quæſtione vnica art. 2. prop. 3. & art. 3. column. 3. docent terminum formalem productionis diuinæ, ad intra non eſſe eſſentiam, ſed perſonalitatem. Et meritò, quia terminus formalis cuiuſcūq; productionis alicuius totius, vel quaſi totius eſt forma, vel quaſi forma illius totius, vel illi⁹ termini totalis; qua terminus totalis formaliter cōſtituitur, vt dicimus in probatione ſentētiæ aduerſariorū, ſed perſonalitas Diuina, & non eſſentia Diuina eſt forma, vel quaſi forma, qua terminus totalis conſtituitur; quia terminus totalis productionis Diuinæ ad intra eſt coaleſcens, ſeu conſtitutum ex eſſentia, & perſonalitate, in

eo autem producto,& ita conſtituto, Eſſentia Diuina eſt quaſi ſubiectum, & materia, & perſonalitas eſt quaſi forma, ſeu actus, vt docet Sanctus Thomas quæſtione 41. articul. 5. quia eſſentia eſt, quæ in eo toto quaſi contrahitur, & perficitur, & quæ quaſi ſubſtat, & ſubeſt perſonalitati, è contra verò perſonalitas eſt, quaſi contrahens, & perficiens eſſentiam, & quaſi ei adueniens, & cui eſſentia quaſi ſubeſt: ergo perſonalitas in eo termino totali producto eſt quaſi forma, & eſſentia quaſi materia, & quaſi ſubiectum: ergo terminus formalis productionis notionalis eſt perſonalitas, & non eſſentia.

Et confirmatur primo, quia quamuis in priori actione, qua v. g. humanitas Petri generatur, terminus formalis ſit anima rationalis; quia eſt forma humanitatis, quæ eſt terminus totalis dictæ generationis, nihilominus in poſteriori actione, qua poſtea producitur, aut comproducitur perſonalitas, & fit, ſeu producitur perſona Petri, tamquam terminus totalis perſonalitatis eſt terminus formalis, quia in eo termino totali, perſonalitas eſt actus, & quaſi forma actuans humanitatem, & humanitas eſt potentia ſubiectiua, & quaſi ſubiectum, & materia: ergo in productione Diuina, in qua terminus totalis eſt quoddam quaſi coaleſcens, & conſtitutum ex natura Diuina, & ex perſonalitate, perſonalitas eſt terminus formalis, & non natura, ſed hæc eſt terminus materialis; quia terminat eam productionem non quaſi forma, ſed quaſi materia.

Et confirmatur ſecundo; quia Proceſſiones Diuinæ diſtinguuntur quaſi ſpecie; quia vna eſt actus intellectus, & altera eſt actus voluntatis: ergo in eis, aſsignandi ſunt termini formales, quaſi ſpecie diſtincti, & non vnus tantum; quia productiones à terminis formalibus ſpecificātur, vel quaſi ſpecificantur: ergo termini formales ſunt perſonalitates, quæ diſtinguuntur quaſi eſpecie, & non Eſſentia Diuina, quæ eſt vna tantum numero.

Et quia in productione notionali, adhuc ratione noſtra eſt vnica tantum actio, quæ eſt communicatio naturæ, & productio perſonæ, ideò in ea eſt tantum vnicus terminus formalis aſſignandus, & non alius quam perſonalitas, ſicut ob eamdem rationem, Tractatu de Incarnatione diſput. 2. diffic. 9. vnicum tantum terminum formalem actionis Incarnationis aſsignauimus, & non alium quam perſonalitatem Verbi perſonantem humanitatem Chriſti: & ob eamdem rationem difficultate 10. vnicam tantum potentiam ad productionem notionalem in perſona producente aſsignauimus.

Ad rationem ergo, aduerſariorum concedimus maiorem, nempè terminum formalem eſſe id, quod in termino totali eſt forma, vel quaſi forma, negamus tamen minorem, nempè eſſentiam eſſe formam, vel quaſi formam termini totalis productionis Diuinæ; quia potius perſonalitas eſt, quaſi forma, ob rationem dictam. Et quamuis verum ſit quod terminus totalis, qui eſt coaleſcens ex Eſſentia Diuina, & ex perſonalitate, ſit Deus, & ſit perſona, dicitur tamen Deus ab eo, quòd in eo coaleſcente eſt quaſi materia, (etiam ſi quo ad denominandum Deum aſsimiletur formæ) & dicitur perſona ab eo, quòd in eo coaleſcente, ſeu conſtituto eſt quaſi forma.

Et ad confirmationem dicimus, productionem Diuinam partim eſſe æquiuocam; quia terminus totalis, ſeu productum per eam eſt diuerſæ rationis perſonalis a producente, partim verò, ſed præcipuè eſſe vniuocam, quia productum per eam eſt eiuſdem rationis eſſentialis cum producente; & quia eſſentia, ſeu natura, noſtro modo intelligendi, eſt principalior, quam perſonalitas; quia hæc cõcipitur quaſi modus eſſentiæ, ſeu naturæ, ideò præcipuè dicitur vniuoca, quamuis terminus formalis ſit diuerſæ rationis; quia actionem dici æquiuocam, vel vniuocam non à termino formali, ſed à totali deſumitur.

DIFFICVLTAS XII.

Quid ſignificet particula de, *cum Filius dicitur* de ſubſtantia Patris?

CONueniunt Theologi primo, propoſitionem hanc *Filius eſt de ſubſtantia Patris* eſſe veram, & definita eſt in Cõcil. Toleta 3. 4. & 11. in cõfeſsione fidei, & tradita ab Auguſ. lib. de fide ad Petrum cap. 2.

Conueniunt ſecundò, ea propoſitione ſignificari cõſubſtantialitatem Filij cum Patre, ideſt, Filium eſſe eiuſdem ſubſtãtię cũ Patre, à quo procedit: & ideſt, quod Patres dicta propoſitione intẽderũt ſignificare, vt optimè explicuit Ioa. Theologus in Concil. Florent. ſeſs. 18.

Eſt tamẽ difficultas, quid particula *de* (quæ denotat habitudinem principij) in dicta propoſitione denotet.

Magiſter in 1. d. 5. exiſtimat denotare tantum principium originis ita

itaut ſenſus ſit *Filius eſt de ſubſtantia Patris*, ideſt de Patrè, qui eſt ſua ſubſtantia, explicatio tamē hæc diſplicet S. Thomæ q 41. art. 3. ad 2. & merito; quia eadem ratione poſſemus dicere de creaturis, quod ſint de ſubſtantia Dei; quia ſunt de Deo, qui eſt ſua ſubſtantia, particula ergo *de*, quamuis relata ad genitiuum Patris, denotat principium originis, relata tamē ad ſubſtantiam, denotat principium cōſubſtantialé, itaut ea propoſitione ſimul ſignificetur cōſubſtantialitas, & origo, & ex defectu prioris nō poteſt dici creaturas eſſe de ſubſtātia, ſeu eſſentia Dei, & ex defectu poſterioris, nequit dici Pater eſt de ſubſtantia Filij, ratione tamen vtriuſque optimè dicitur Filius eſt de ſubſtantia Patris.

Scotus ergo, & Bonauentura, & Gabriel in 1. d. 5. Vazquez diſput. 162. c. 2. Suarez lib. 6. cap. 6. Turrianus diſp. 28. dubio 1. docent particulam *de*, in dicta propoſitione ſignificare, ſeu denotare principium conſubſtantiale formale; quia ſubſtantia, ſeu Eſſentia Diuina, quam denotat vt principium, ſecundum ipſos eſt quaſi forma, ſeu quaſi principium formale conſtitutiuum Filij, à quo non videtur abhorrere S. Thomas, dum indicat denotare rationem principij formalis.

Durandus verò in 1. d. 5. q. 2. & ibidem Sanctus Thomas art. 1. & Henricus in ſumma capit. 5. q. 3. docent, & verius, denotare principium quaſi materiale, quia vt conſtat ex dictis, difficultate præcedēti, eſſentia, ſeu ſubſtantia Diuina, quam denotat vt principium, eſt quaſi materia in perſona conſtituta; quia eſſentia in perſona eſt, quæ quaſi contrahitur per relationem, ſeu perſonalitatem ad ipſam perſonam, & quæ quaſi ſubeſt, & ſubſtat relationi, ſeu perſonalitati, relatio verò, ſeu perſonalitas, eſt quaſi forma contrahens, & quaſi adueniens eſſentiæ, quaſi materiæ, & ſubiecto: ergo particula *de*, in ea propoſitione *Filius eſt de ſubſtantia Patris*, denotans eſſentiam diuinam, vt principium Filij, denotat principiū materiale Filij, ſeu perſonæ Filij, & non formale.

S. Thomas verò ar. 3. ad 2. nomine principij formalis, non tam intelligit principium formaliter conſtituens perſonam Filij, quàm principium formale *quo*, ſeu potentiam, quàm diffic. præcedenti diximus eſſe ipſam eſſentiam.

DIFFICVLTAS XIII.

Quomodo actus voluntatis Dei ſe habeat circa origines, ſeu actus notionales?

SVpponimus in Deo re ipſa eſſe actum voluntatis habentem pro obiectis, actus ſeu origines notionales, quo eos actus obiectiuè vult.

Eſt ergo difficultas, an hic actus voluntatis habens eos actus pro obiectis ſit prior an poſterior ipſis actibus, vel an ſimul cum illis: & non eſt difficultas, an ſit prior, vel poſterior, vel ſimul realiter; quia nequit eſſe talis cum ab eis non diſtinguantur realiter, cum ſit actus eſſentialis ſed an ſit talis ratione noſtra, procedit autem difficultas de actu volitionis, qui verè, & re ipſa eſt in Deo, nō de aliquo qui forſam poſſet à nobis in Deo fingi generaliter enim quoties quærimus, an in Deo ſit aliquid diſtinctum aut prius alio ſecūdum rationem, quærimus de his, quę re ipſa ſunt in Deo, quamuis in Deo non ſint realiter diſtincta, nec vnum ſit realiter prius alio: quamuis enim Deum cōcipiamus, vt corporeum numquam tamē inquirimus, an dicta corporeitas cōcepta ſit diſtincta, aut prior alia ratione Dei; quia dictæ quæſtiones, & diſputationes tātum examinantur, vt videamus quid eorum, quę re ipſa ſunt in Deo, ſit prius, quid poſterius: & quomodo diſtinguantur.

Circa difficultatem ergo Scotus in 1. diſt. 6. quæſt. vnica, & Caietan. q. 41. art. 2. docent dictum actum voluntatis, quo Deus vult origines, ſeu actus notionales, nempe generare, & ſpirare eſſe ratione priorem ipſis originibus; quia Pater, verbi gratia, in eo priori rationis, antequam generet eſt perfectè intelligens, & volens intellectione, & volitione eſſentiali: ergo in eo priori cognoſcit, & vult origines ſeu actus notionales poſſibiles, aut quaſi futuros in poſteriori rationis: Et confirmatur, quia actus voluntatis, quo actus notionales ſunt à Deo voliti eſt eſſentialis, eſſentialia autem ſunt priora notionalibus.

Henricus verò in ſumma ar. 58. q. 2. & Quodlibeto 5. q. 4. Gotfredus etiam Quodlibeto 5. q 3. Suarez lib 6. de Trinit. c. 4. Vazq. diſp 160. Turrianus diſp. 27. dub. 1. & Zuñiga diſp. 16. dub. 1. docent dictum actum volitionis noſtro modo concipiendi non eſſe priorem, ſed poſteriorem actibus notionalibus, & merito; quia Pater re ipſa non vult generationem, vt futuram, nec vt pu-

purè poſſibilem, ſed tãtum vt actu exiſtentem; quia re ipſa, nec eſt pu rè poſsibilis nec futura, ſed tantum eſt præſens, ſeu actu exiſtens, & Pater & Filius re ipſa nō volunt ſpirationem, vt purè poſſibilē, nec vt futuram, ſed tantum, vt præſentem ob eandem dictam rationem: ergo prædictus actus volitionis nō eſt noſtro modo cōcipiēdi, prior actibus notionalibus generationis, & ſpirationis. imo nec illos comitans, ſeu ſimul cum illis, vt Canar. q. 41. ar. 2. & Ferrar. 4. contra gentes c. 11. falſo dixerunt, ſed eis poſterior, vt pote ratione noſtra eos, vt exiſtentes, & præſentes ſupponens, ac proinde dictus actus volitionis, qui circa eos verſatur, eſt delectatio, ſeu gaudium, quod ſupponit ſuum obiectum præſens, & eſt de eo, vt præſente.

Ad rationem ergo aduerſariorum concedimus perſonam Patris in eo priori rationis eſſe perfectè intelligentem, & perfectè volentem intellectione, & volitione eſſentialibus, ſed non omnia obiecta, ſed tantum illa, quæ ex vna parte re ipſa intelliguntur, & appetuntur ab ipſo, & quæ ex altera parte in eo priori cōcipiũtur a nobis. in eo autē priori rationis non concipiuntur à nobis generatio, & ſpiratio, vt præſentes, qua tantum ratione ab ipſo cognoſcuntur, & appetũtur, ſed tantum concipiuntur à nobis, vt poſsibiles, aut futuræ, qua ratione ab ipſa perſona Patris re ipſa non cognoſcuntur, nec appetuntur.

Ad confirmationem verò, reſpondemus eſſentialia eſſe ratione noſtra priora notionalibus, quando eſſentialia non ſunt, quaſi actiones reflexæ habentes pro obiectis ipſa notionalia, vt cōtingit in dictis actibus notionalibus; quia tunc eſſentialia ſunt noſtro modo concipiēdi poſteriora ipſis notionalibus, vt pote, quæ noſtro modo concipiendi ſupponunt ipſa notionalia.

Quando verò in Concil. Sardicenſi, dicitur (vt refert Hilar. in lib. de Synodis) Patrem conſilio, & voluntate genuiſſe Filium, intelligitur non vt principio (quòd voluit Aug. quando lib. 83. q. q. 7. dixit Patrem genuiſſe Filium volitione) ſed comitante ſecundum du rationem, & ſequente ſecundum rationem noſtram. Vnde quod in Concil. Syrmienſi, dicitur Patrem non naturali neceſsitate ductũ, ſed mox vt voluit, genuiſſe Filium, vbi indicatur patrem voluntate, vt principio genuiſſe Filium, imo & liberè, & non naturaliter, falſum eſt, & non mirum; quia dictum Concilium fuit Arrianum, vt refert Vazquez cap. 4.

DIFFICVLTAS XIV.

Vtrùm Proceſsiones diuinarum perſonarum ſint naturales an liberæ?

SVpponimus in quo Theologi conueniunt, Filium & Spiritum ſanctū, ita procedere, ſeu produci, vt non potuerint non produci, ſeu procedere, acproinde neceſſario procedere, & Filium dici naturaliter procedere, & nō liberè: eſt tamen controuerſia de proceſſione Spiritus ſancti, & potius de nomine, quā de re an ſcilicet proceſſio Spiritus ſancti, ſit naturalis, an libera.

Circa quam Henric in ſumma ar.6.q.1.& Scotus in 1.d.10.q.1.& quodlib.16.ar.1.docent ſpirationem, qua Spiritus ſanctus producitur eſſe liberam, quamuis in eo diſſentiat, quòd Henr. exiſtimet amorem, quo Pater & Filius ſe mutuo diligunt, & qui dictam ſpirationem comitatur eſſe naturalem, & non liberum, Scotus verò exiſtimat etiam eſſe liberum, ſicut ſpirationem ipſam, & non eſſe naturalem.

Id autem in quo conueniunt, nempè ſpirationem eſſe liberam, & non naturalem probari poteſt ex Aug. in Inchirid. c.105. vbi voluntatem neceſſariam videtur appellare liberam, & non naturalem, & eodem modo loquitur Anſelm lib. de libero arbitrio c.7.& ratione probatur; quia productio Spiritus ſancti eſt ex intrinſeca determinatione principij ſe mouentis ex cognitione, & ex forma apprehenſa, ſeu cognita per eam cognitionem.

S. Thom. verò q.41.ar.2.& ibidem eius Expoſitores Vaz: diſput. 161. Suar. lib.1.c.4. Zuñig. diſp.16. Turrian: diſp.27. Mæratius diſp. 55. Ruyz diſp.92. Alarc. diſp.6. in fine, & communiter Theologi docent, & merito productionem Spiritus ſancti non eſſe liberam, ſed eſſe naturalem.

Et in primis non eſſe liberam probatur; quia liberum in rigore eſt id, quòd eſt à voluntate in differente, ſeu quòd ita eſt à voluntate vt poſitis omnibus præ requiſitis poſſit non eſſe ab illa, vt tradunt Auguſtin. libr.3. de libero arbitrio cap. 3. Hieronym. epiſtola 146. Damaſce. 2. de fide, capit. 24. & 25. & communiter Theologi, ſed productio Spiritus ſancti, ita procedit à voluntate Patris, & Filij, quod nequeat non procedere ab illa: ergo non eſt libera. Et

am;

ampliatur hæc ratio; quia ſi productio Spiritus ſancti eſſet libera, ideo eſſet, vel quia eſſet à voluntate indifferente, & hoc modo nequit eſſe libera, vt nunc dicebamus; quia non procedit niſi à voluntate determinata, vel quia eſt abſque coactione, & hoc non ſufficit; quia etiam actiones agentium naturalium ſunt abſque coactione, & tamen non ſunt, nec dicuntur liberæ, vel quia procedit ex intrinſeca determinatione principij (nempè voluntatis) ſe mouentis ex cognitione, & ex forma apprehenſa per eam cognitionem, & nec hoc ſufficit: quia etiam bruta operantur ex determinatione intrinſeca appetitus ſemouentis ex cognitione, & ex forma apprehenſa per illam, & tamen eorum operationes non ſunt liberæ, quamuis ſint ſpontaneæ: ergo productio Spiritus ſancti non eſt libera, quamuis ſit voluntaria, & ſpontanea, vt verè eſt; quia eſt à voluntate Patris, & Filij cum cognitione ſuorum obiectorum. Ex quo conſtat ad rationem oppoſiti modi dicendi aduerſariorum.

Quòd verò productio Spiritus ſancti ſit, & dicatur naturalis probatur. Primò, quia nec eſt libera, nec artificialis, nec moralis: ergo eſt naturalis. Secundò probatur; quia verè procedit à voluntate Patris, & Filij ad illam neceſſario determinata: ergo dicenda eſt naturalis, & voluntas eorum comparatione illius dicenda eſt operari, vt natura; quia in eo voluntas aſſimilatur naturæ, quæ neceſſario eſt alligata ſuæ operationi. Vnde quando aliquando à nonnullis negatur eſſe naturalis, in eo tantum ſenſu negatur, nempè, & quia non eſt immediatè à natura Deitatis, ſed à voluntate, & quia non eſt in ſimilitudinem, ſeu imaginem naturæ, ſicut eſt productio Filij.

Auguſtinus verò vbi ſupra, tantum docet voluntatem, tunc eſſe magis liberam quando peccare non poteſt, vt contingit in Beatitudine, non quia tunc ſit magis indifferens, ſed quia vltra libertatem indifferentię, circa ſingula opera non peccaminoſa, quę ſola dicitur ſimpliciter libertas, eſt etiam libertas à ſeruitute peccandi, quòd etiam nonnulli Patres aliquando docent, vnde Auguſtinus non admittit actionem neceſſariam eſſe in rigore liberam, & non naturalem.

DISPVTATIO SECVNDA.

De relationibus diuinis.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Deo ſint relationes reales ad intra?

IN præſenti non eſt difficultas de relationibus Dei ad ea, quæ ſunt extra ipſum, nempè ad creaturas; quia pro nunc cõtra aliquos ſupponimus nullam in Deo reperiri relationem realem ad creaturas, adhuc poſsibiles; quia Deus eſt magis neceſſarius, & magis indefectibilis quã creaturæ, adhuc poſſibiles, vt patet de quo ſuo loco: nec eſt diffic. de relationibus Dei, quæ ſunt ad ea, quæ ſunt intra ipſum communibus tribus perſonis diuinis, nempè de relationibus idẽtitatis, & æqualitatis, & ſimilitudinis inter diuinas perſonas, quę correſpõdẽt relationibus creatis ſecundi generis, de quibus diſp. 9. dif. 1. dicemus nõ eſſe reales, ſed tantum rationis; nec eſt diffic. de relationibus intelligibilis, & amabilis quibus Deus dicitur intelligibilis, & amabilis, quæ correſpondent relationibus creatis tertij generis; cuius meminit Ariſt. 5. Metaph. c. 15. quia tantum ſunt extrinſecæ denominationes, & relationes ſecundum dici nõ minus quam in creaturis: ſed tantum eſt diffic. de relationibus originis, nempè de relationibus Paternitatis, & Filiationis, & ſpirationis actiuę, & paſſiuæ, quæ ſunt intra Deum, an ſcilicet ſint reales.

Ratio difficultatis pro parte negatiua, deſumitur ex Boet. lib. de Trinit. circa med. aliàs c. 6. dum ait cætera prędicamẽta conuenire Deo ſecundum ſubſtantiam, ad aliquid verò de Deo non prædicari.

Nihilominus Catholici cõueniunt relationes originis inter diuinas perſonas eſſe reales, ita S. Th. & eius expoſitores q. 28. & ſcholaſtici in 1. d. 33. & definitur in Concil. Tolet. 11. in confeſsione fidei, c. 1. & in Florent. ſeſ. 18. & tradunt Nazianz. orat. 3 de Theologia, Baſilius Ep. 43. Auguſtinus 5. de Trinitate c. 8. & 11. Anſelmus lib. de Incarnatione Verbi. cap. 3. & lib de Proceſsione Spiritus ſancti 2. & 3. & alij Patres, quos refert Ruyz diſput. 9. & id ſignificatur in ſcriptura dum in ea perſonæ diuinæ abſolutè, ſignificantur nominibus Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, quibus relationes reales decorantur.

Et

Et id ratione probatur. Primò, quia dictæ relationes ſunt aliquid à parte rei in Deo, ſeu intra ipſum Deum: quia Pater intra Deum eſt à parte rei Pater & Filius intra Deum eſt à parte rei Filius; quia Pater à parte rei aliquo intrinſeco Dei, nempè generatione actiua generat filium, & è cōtra filius à parte rei, aliquo intrinſeco Dei, nēpè generatione paſſiua generatur à Patre, & Pater & Filius à parte rei aliquo intrinſeco Dei, nempè ſpiratione actiua producūt Spiritum ſanctum, & è contra, Spiritus ſanctus à parte rei aliquo intrinſeco Dei, nempè ſpiratione paſſiua producitur à Patre, & à Filio: ergo relationes Paternitatis, & Filiationis, & ſpirantis, & ſpirati, ſunt verè reales: Deus autem, quia nō creat realiter creaturas aliquo intrinſeco ſui, ſed ſola creatione, quæ eſt aliquid extrinſecum ipſi, ideò nulla in Deo eſt admittēda relatio realis intrinſeca creatoris, ſed tantum rationis, aut extrinſeca denominatio.

Secundo probatur; quia tres perſonæ diuinæ nō diſtinguūtur, nec opponūtur eſſentia, nec aliquo abſoluto diuino; quia quodcumq; abſolutum eſt omnibus tribus perſonis commune, ſeu idem, ſed tantū diſtinguuntur, & opponuntur realiter dictis relationibus, vt dicem' diſp. 4. ergo dictæ relationes verè ſunt reales.

Boet. verò vbi ſupra, non negat Deo relationes reales ad intra; quia eas admittit vbi ſupra ad finem, aliàs c. 12. ſed tantum negat relationes reales ad aliquid extra Deum, v.g. relationem creatoris, vt conſtat ex c. 7. ſequenti.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm dictæ relationes diuinæ ſint reales etiam ſecundum eſſe ad?

SVpponimus in omni relatione reali creata, & inſtar huius in diuina noſtro modo cōcipiendi diſtingui duplicem rationem, nempè eſſe *in* ratione cuius reſpicit ſubiectum, aut ſuppoſitum in quo eſt, & eſſe *ad* ratione cuius reſpicit terminum.

Hoc ſuppoſito conueniunt Theologi relationes reales creatas, & diuinas eſſe reales ſecūdum eſſe *in*; quia hæc ratio eſt propria relationis realis, eſt tamen inter eos controuerſia, an etiam ſint reales ſecundum eſſe *ad*.

a Palud. in 3. d. 1. q. 2. ar. 3. & 4. Capreol. in 1. d. 17. q. 1. ar. 2. Caiet. & Canar. q. 28. ar. 1. docent relationes reales, etiam diuinas ſecūdū eſſe *ad* præciſum à ratione *in*, non eſſe reales, ſed eſſe communes, &c.

ſtra 9ās à rationibus reali,& rationis,quòd videtur docuiſſe, Sanctus Thomas art.1 dum ait ſolum in prędicamento relationis inueniri aliquid ſecundum rationem tantum,hoc autem ſecundum ratiocnē non poteſt eſſe aliud,niſi eſſe *ad.*

Et ratione probatur;quia ratio *ad*, prout præciſa à ratione *in*, tantum eſt reſpectus ad terminum, reſpectus autem ad terminum eſt communis relationi reali,& rationis; quia etiam relatio rationis reſpicit terminum:ergo ratio *ad* nequit eſſe realis, ſed eſt cōmunis,&abſtracta à reali,& rationis.

Bañez verò q.28.ar.1.Vaz.diſp.114. Suarez lib.5.de Trinitate c.1. Arrubal diſp.99.c.1. Turrianus diſp 3.dub. 2. Zuñiga diſp.3. dub.1. Granad. Tractatu 3.diſp.1. Alarcon diſp.3.c.1.& Perez diſp. 5.ſect 1.docent relationes reales Diuinas,etiam ſecundum eſſe, *ad* eſſe reales. Et merito,quia eſſe *ad* in relationibus realibus, tàm creatis,quàm diuinis eſt idem à parte rei,quod eſſe *in*,vt patet, ſed relationes reales ſecūdum eſſe *in*,ſunt reales,vt etiam patet:ergo etiam ſecundum eſſe *ad.*

Et confirmatur,quia in relatione reali, tàm creata, quàm increata eſt habitudo,ſeu reſpectus vnius,ſiue ſubiecti, ſiue ſuppoſiti ad aliud,verbi gratia,in relatione Paternitatis eſt reſpectus ad Filium,ſed vnum ſubiectum, aut ſuppoſitum relatione reali re ipſa reſpicit aliud ſubiectum,aut aliud ſuppoſitum, verbi gratia, Pater tam creatis,quàm increatis re ipſa reſpicit Filium:ergo ratio *ad* relationis realis,tam creatæ,quàm increatæ,etiam prout pręciſſa ab eſſe *in*(ſi pręſcindi poteſt)eſt realis,& nō rationis, nec abſtrahens à reali & rationis.

Accedit primo,quòd ratio *ad* relationis realis,nequit pręſcindi à ratione *in*,ſed eam includit,vt aduertunt Vazquez, & Suarez, & nos diximus in prædicamentis,cap.de relatione difficult. 1. quia ratio *ad*,nequit cōcipi niſi,vt reſpectus vnius ad aliud,eo autem ipſo quod cōcipitur,vt reſpectus vnius (ſiue ſubiecti vt in creatis, ſiue ſuppoſiti vt in Diuinis)ad aliud nō ſolùm concipitur, vt ratio *ad*, ſed etiam vt ratio *in*,quamuis expreſsè vt ratio *ad*,& implicite, vt ratio *in*,ſicut ipſa vox *ad* expreſsè,ſignificat ipſam rationem *ad*, & implicite rationem *in*,eo modo,quo *vox rationale* expreſsè ſignificat rationalitatem,& implicite rationem entis identificatam cum rationalitate. Et id tantum voluit Sanctus Thomas quæſt. 28.art. 2.dum ait,propriam rationem relationis accipi ſecūdum comparationem ad terminum,&nō ſecūdum comparationem ad ſubiectum quaſi dicat hāc vocem *ad*,non ita expreſsè ſignificare rationem *in*, ac rationem *ad.*

Ac-

Acceddit ſecũdo, vt aduertunt Vaz. vbi ſupra, & Sua. in Metaphyſica diſp. 47. & nos diximus vbi ſupra, quòd nulla ratio *ad* poteſt concipi, vt communis vniuocè reali, & rationis, & multo minus ratio *ad* propria relationis realis, de qua procedit difficultas; quia per relationem realem, ſubiectum, aut ſuppoſitum re ipſa reſpicit terminum.

S. Thomas autem art. illo primo pro aduerſarijs adductus prædictis verbis tantum voluit ſignificare poſſe per intellectum fingi, & fieri relationes, quæ abſolutè dicuntur relationes abſque eo addito *rationis*; quia intellectus eas fingit comparando, ſeu referendo re ipſa ſuo actu comparationis ea, quę ſecundum ſe non referuntur realiter, nõ vero poſſe fingi, & fieri ſubſtantiã, nec quantitatẽ, nec qualitatem, nec aliud prædicamentum, quæ abſolutè dicantur talia, abſque addito *rationis*; quia non fingit illa, verbi gratia, ſubſtantiam actu aliquo, qui re ipſa ſit ſubſtantificatio, nec fingit quantitatem actu aliquo, qui re ipſa ſit quantificatio, nec fingit qualitatem actu aliquo, qui re ipſa ſit qualificatio; & ſic de reliquis prędicamentis, & ideò ſubſtantia, & quantitas, & qualitas, & vbi, & cætera prædicamenta abſoluta per intellectum ficta. Non dicuntur abſolutè talia, verbi gratia, negatio, quæ fingitur ſubſtantia, & dicitur chimera, & priuatio, quæ fingitur qualitas, non dicuntur abſolutè ſubſtantia, & qualitas, ſed addito *rationis*; quia re ipſa non ſunt talia; adhuc extrinſicè, res tamen, quæ re ipſa non ſunt relatiuæ, ſed tantum per intellectum dicuntur abſolutè relatæ; quia re ipſa, quamuis tantum extrinſicè, referuntur ab intellectu ſuo actu realis comparationis, ſeu relationis.

Et ad rationem aduerſariorum conſtat ex dictis, rationem *ad*, relationis realis non poſſe præſcindi, ſeu abſtrahi à ratione *in*: & quamuis poſſet, nihilominus eſſet realis; quia per eam rationem *ad*, ſubiectum, aut ſuppoſitum re ipſa reſpicit terminum, & non eſſet communis relationi reali, & relationi rationis; quia eſt propria relationis realis, imo nulla ratio *ad* poteſt eſſe abſtracta, & communis vniuocè rationi *ad* reali, & rationi *ad* rationis, quamuis relatio rationis ſit etiam reſpectus ad terminum; quia vtrique tantum datur vox communis per quam vtraque ſignificatur immediatè, & nõ mediãte aliqua ratione communi immediatè ſignificata, vt late dicimus cap. de relatione dif. 1.

Obſeruandum eſt, quòd quamuis relationes Diuinæ ſint diſtinctiſsimæ à relationibus creatis, tam tranſcendentalibus quàm prædicamentalibus, aſsimilantur tamen non vtriſque, vt falſo exiſtimat Zuniga diſp. 3. dub. 2. & 9. nec tranſcendẽtalibus, vt falſo exiſtimat

Pe-

Perez diſp.5.ſect.4.ſed vt optimè Alb.diſp.3.ſect 1.tantum aſſimilantur prædicamentalibus, non quia ponantur in prædicamento; quia nihil Diuinum ponitur in prædicamento præſertim accidentis, quale eſt prædicamentum relationis, ſed quia vt formaliter diſtinctæ ab originibus,& perſonalitatibus, tantum referunt perſonas Diuinas ad aliam, vel ad alias, vt purè terminum, nihil exercendo circa illum, ea proportione, qua Paternitas creata refert ſuum ſubiectum ad Filium, vt purè terminum, in quo relationes prædicamentales differunt à tranſcendentalibus: quia hæc referunt res quarum ſunt relationes ad ſuum terminum, non purè exercēdo aliquod minus circa illas, v.g. actio,& paſsio,& motus,& vnio,& viſio,& intellectio,& reliquæ.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm relationes reales originum in Deo ſint tantum quatuor?

CIrca hanc difficultatem, certiſsimum eſt, in Deo ad minus eſſe tres relationes reales originum, nempè paternitatem, & filiationem, & ſpirationem paſsiuam (quo nomine etiam ſignificatur ipſa productio paſsiua Spiritus ſancti) quia certum eſt eſſe tres Diuinas perſonas,& eas conſtitui, & realiter diſtingui, quamlibet ſua propria relatione, primam Perſonam Paternitate, ſecundam Filiatione, & tertiam relatione ſpirationis paſsiuæ, vt dicemus diſput.4. dif.3.

Eſt tamen difficultas, an etiam ſit alia quarta relatio realis, nēpè ſpirationis actiuæ communis Patri,& Filio producentibus, ſeu actiuè ſpirantibus Spiritum ſanctum.

Ratio difficultatis pro parte negatiua eſt; quia multiplicato inferiore neceſſarium eſt multiplicari ſuperius in eo incluſum, ſed res,& ens ſunt ſuperiora incluſa in relatione reali: ergo ſi præter tres dictas relationes admittimus in Deo, quartam relationem realem ſpirationis actiuæ, etiam eſt admittenda quarta res,& quartum ens, ac proinde admittendæ ſunt in Deo, quatuor res, & quatuor entia, quæ non admittunt Theologi.

Nihilominus Theologi conueniunt in Deo eſſe quartam ratelionem ſpirationis actiuæ, ac proinde in Deo eſſe, quatuor relationes reales originum Paternitatem videlicet, Filiationem, ſpirationem

acti-

actiuam,& paſſiuam. Quòd autem præter eas tres etiam ſit admittenda quarta relatio realis ſpirationis actiuæ communis Patri, & Filio, probatur; quia Pater, & Filius realiter producunt, & ſpirant actiuè Spiritum Sanctum. ergo ad eum realiter referuntur, & non vt Pater, & Filius: quia Pater, vt Pater tãtum refertur ad Filium, & è cõtra, filius, vt filius tantum refertur ad Patrem: ergo referũtur ad illum relatione ſpirationis actiuæ, & realiter; quia eum realiter ſpirant, ſeu producunt.

Præter has autem quatuor relationes reales, nulla alia in Deo reperitur, in quo etiam Theologi conueniunt; quia in Deo tantum ſunt duæ proceſsiones, vt diximus diſp. 1. diffic. 1. vna per intellectum altera per voluntatem, ex qualibet autem proceſsione actiuè, & paſsiuè ſumpta duæ tantum conſurgunt relationes reales, vna producti, & altera producentis: ergo in Deo tantum ſunt dictæ quatuor relationes reales, duæ quaſi conſurgentes ex proceſſione per intellectum, quę ſunt, & dicuntur Paternitas, & filiatio, & alię duæ quaſi conſurgentes ex proceſsione per voluntatem, quæ ſunt, & dicuntur ſpiratio actiua, & ſpiratio paſsiua. Relatio autem qua filius refertur, vt imago ad Patrem, vt prototypum, & vt Verbum ad Patrem, vt dicentem, non eſt diſtincta à relatione Filij; quia ſecunda perſona, eo quo eſt imago, & Verbum Patris, eo eſt Filius illius.

Ad rationem verò difficultatis pro parte negatiua conſtabit ex dicendis difficultate ſequente.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm relatio ſpirationis actiuæ re ipſa diſtinguatur à Paternitate, & Filiatione?

DVrand. in 1. d. 13. q. 2. docet relationem ſpirationis actiuę diſtinguì omnino realiter à paternitate, & à filiatione, quod probat octo rationibus, quibus tãtum probatur ab eis ratione diſtingui, & eis poteſt ſatis fieri ex dicendis dif. ſeq.

Scotus Quodlibeto 5. art. 2. docet relationem ſpirationis actiuę diſtingui à Paternitate, & à filiatione ex natura rei non diſtinctione reali, tamquam rem à rebus, ſed diſtinctione illa media cuius mentem faciemus difficult. 6. Id autem probat, eiſdem rationibus quas in ea difficultate adducemus, quibus intendit probare ex na-

natura rei nō realiter, ſed formaliter diſtingui ab eſſentia, quibus etiam poterit ſatis fieri ex dicendis in ea diſſi.

S. Thom. verò & Caiet. q. 32. ar. 3. Vazq. diſp. 138. Suar. lib. 5. c. 5. Zuñiga diſp. 3. dub. 12. Ruyz diſp. 17. ſect. 2. Granad. diſp. 2. Martin Perez diſp. 6. ſect. vltima, & communiter Scholaſtici docent non diſtingui re ipſa ante intellectum. Et merito, quia quæcumque diſtinctio ante intellectum in qualibet vna perſona, repugnat ſummæ, & infinitæ ſimplicitati Dei, vt dicemus difficultate ſequente, relatio autem ſpirationis actiuæ, & Paternitas ſunt in perſona Patris, & eadem relatio ſpirationis, & filiatio ſunt in perſona filij; cui accedit cōmune illud Theologorum axioma: *In diuinis omnia ſunt vnum, vbi non obijciat relationis oppoſitio*, relatio autem ſpirationis actiuæ, tātū opponitur relationi ſpirationis paſsiuæ, & non Paternitati, nec Filiationi.

Nollumus autem in hoc amplius immorari, quia eodem modo cōfirmādum eſt, quo diſſi ſequente, probabitur relationes nō diſtingui ex natura rei ante intellectum ab eſſentia diuina.

Relatio ergo ſpirationis actiuæ, tantum diſtinguitur per rationē à relationibus paternitatis, & filiationis, nihilominus in Deo admittendæ ſunt quatuor relationes reales, quamuis in eo nō admittātur quatuor res, nec quatuor entia; quia ad numerū relationum realiū, non eſt neceſſaria diſtinctio realis, ſeu ex natura rei inter eas, ſed ſufficit inter terminos earum: ad numerum verò rerum, ſeu entium realium requiritur diſtinctio ex natura rei inter ipſas res, & entia, & quia termini dictarum relationum ſunt quatuor, quia Pater eſt terminus relationis Filij, & Filius relationis Patris, & Pater, & Filius ſunt vnus terminus relationis realis, ſpirationis paſſiuę Spiritus ſancti, & Spiritus ſanctus eſt terminus relationis ſpirationis actiuæ Patris, & Filij, ideò dicūtur, & enumerantur quatuor relationes reales originū, ratio autem diſparitatis, ob quam ad numerum relationum realiū, non ſit neceſſaria diſtinctio realis, ſeu ex natura rei inter ipſas, ſed ſufficiat diſtinctio realis terminorum ipſarum, & ad numerum rerum, ſeu entium realium diſtinctorum à relationibus, neceſſaria ſit diſtinctio realis inter ipſas res, ſeu entia, eſt, quia relatio realis eſt formaliter reſpectus ad terminum, & ideò nomine ipſo relationis ſignificatur relatio ipſa in ordine ad terminum, & ſub eo nomine ſignificata, concipitur in ordine ad illum, & ita vbi plures terminos, ibi etiam plures relationes concipimus, & nominamus, & enumeramus, etiam ſi non ſint tot relationes realiter diſtinctæ; quia verò res abſolutè eſt talis in ſe, & ideò nomine rei abſolutè ſignifica-

tur

tur, vt in ſe eſt, & ſub eo nomine ſignificata, tantum concipitur, vt in ſe eſt abſolutè, & ita quando inter res abſolutas, non eſt realis diſtinctio, non concipimus eas, vt plures, nec eas nominamus, nec enumeramus vt plures, & diſtinctas, ex quo conſtat, ex multiplicatione relationis, quamuis inferior ſit ad rem, & ad ens non bene inferri multiplicationem rei, & entis, quamuis ens, & res ſit ſuperior ad relationem; quia variatur appellatio, denotatio, & ſignificatio. Quia ex communi modo concipiendi, & nominandi, pluralitate, & numero relationum non denotatur diſtinctio, & pluralitas realis earum, ſed tantum ſuorum terminorum, pluralitate verò, & numero entium, & rerum, quæ ſuperiores ſunt ad relationes, denotatur ipſarum rerum, & entium realis diſtinctio, & pluralitas, ex quo conſtat ad rationem difficultatis, pro parte negatiua adductam, difficult. præcedenti.

Sanctus Thomas, & Scotus vbi ſupra, & communiter Theologi abſolutè negant, & merito has propoſitiones: *Paternitas eſt ſpiratio actiua, & Filiatio eſt ſpiratio actiua*, & è contra, id autem omiſſa ratione Scoti, quam bene impugnat Vazquez diſp. 138. capit. 3. probatur ratione Sancti Thomæ, quam Vazquez defendit; quia ſcilicet ſub prædictis nominibus, ratio formalis vnius relationis ſignificatur, prout diuerſa à ratione formali alterius; quia ſub his nominibus ſignificantur, vt expreſsè reſpicientes diuerſos terminos: & ob id dictæ propoſitiones, vt pote acceptæ in ſenſu formali, & non admittentes ſenſum identicum ſunt falſæ, ſicut iſtæ, *Generatio eſt ſpiratio, & voluntas intelligit, & intellectus vult, & attributum ſapientiæ eſt attributum bonitatis*, quamuis hæc ſit vera, ſapientia eſt bonitas; quia ſapientia, & bonitas ſub his nominibus, non ſignificantur, prout formaliter diuerſæ, & ita etiam admittunt ſenſum identicum: ſub nomine verò *attributum*, quòd eſt ſecundæ intentionis, ſignificantur prout formaliter diuerſę; quia nomine *attributum*, denotatur expreſsè ordo ad rationem, ſicut & prædictę relationes ſub eis nominibus relatiuis, quamuis ſint primæ intentionis ſignificantur, prout formaliter diuerſæ, & diuerſum ordinem habentes, & reſpicientes diuerſos terminos.

DIF-

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm relationes reales originis in Deo diſtinguantur realiter ab Eſſentia Diuina, tanquam res à re?

CIrca hanc rem Gilbertus Porretanus Epiſcopus Pictauienſis, errauit exiſtimans perſonas Diuinas diſtingui realiter ab eſſentia Diuina, & denotans diſtingui plenè, tamquam res à re, & ita negabat hanc propoſitionem, Deus eſt Deitas ſumpto Deo pro perſona, admittebat tamen Deum, ſic ſumptum eſſe Deum Deitate, exiſtimabat etiam relationes Diuinas, ſeu proprietates perſonales cō; diſtingui realiter ab eſſentia. Eamdem diſtinctionem realem inter perſonas, & perſonalitates Diuinas, ex vna parte & inter eſſentiam diuinam, ex altera ante ſexaginta circiter annos, tradiderat quidam clericus in Francia, vt refert Anſelmus lib. de Incarnatione Verbi, c.1. & 3. Fundamentum Gilb. erat, quia ſi perſona, & eſſentia eſſent eadem res, eſſentia generaret, & generaretur, & etiā eſſet per ſe primo incarnata; quia perſona diuina generat, & generatur, & etiā fuit per ſe primo incarnata.

Error tamen iſte Gilber. damnatus fuit in Concil. Rhemenſi ſub Eugenio III. præſente vbi contra Gilber. definitur tres diuinas perſonas eſſe vnam Diuinam ſubſtantiam, & vnam Diuinam ſubſtantiam eſſe tres Diuinas perſonas: cui definitioni Gilbertus; abſque pertinatia aquieuit, vt refert Bernardus Sermone 80. in Cantica.

Et idem error reijci poteſt ex Conc. Florent. ſeſs. 18. poſt mediū, vbi Ioannes Theologus, nomine Eccleſiæ Latinæ dixit. *Diuina ſubſtantia, & perſona re quidem ſunt idem. ſecūdum autem modū intellectionis noſtræ differre videntur*, quibus Marcus nomine Eccleſiæ Grecæ coram toto concilio conſenſit.

Error autem Gilberti (ſi exiſtimauit, vt credimus diſtinctionem inter relationem, & eſſentiam eſſe, tamquam inter rem, & rem adęquatas) ſpecialiter reijcitur ex capit. *Damnamus* de Summa Trinitate, quòd eſt Concilij Lateran. ſub Innocentio III. vbi definitur in Deo non eſſe quaternitatem rerum, ideſt, quaternarium numerum rerum.

Et ratione ex Bernardo vbi ſupra deſumpta impugnari poteſt; quia

quia dicta diſtinctio realis pugnat cū ſumma ſimplicitate Dei; quia ex ea diſtinctione ſequitur in Deo, qui conſtat ex Deitate, & ex relatione, ſeu perſonalitate, vel eſſe compoſitionem à parte rei, vel aggregationem plurium, ex qua reſultat minor vnitas, quā ex compoſitione; quia ſi Deitas, & relatio in Deo à parte rei diſtinguuntur in ipſo erunt, vel realiter vnitæ, vel realiter aggregatæ, quorū quodlibet repugnat ſummę ſimplicitati reali.

Ad fundamentum autem Gilberti, reſpondebimus difficultate ſequenti, quando ad fundamentum Durandi, & Scoti pro opinione eorum, quos in ea, referemus reſpondeamus; quia idem eſt omnium fundamentum.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm relationes Diuinæ diſtinguantur aliquo modo à parte rei ab eſſentia diuina?

DVrand. in 1. d. 33. q. 1. docet relationes diuinas diſtingui à parte rei, ab eſſentia Diuina, non tanquam res a re, ſed tanquam modos rei a re, & in primis relationem, & eſſentia non diſtingui, tanquā duas res probat; quia aliàs, vel relatio Diuina eſſet aliquid creatum, vel eſſent plures eſſentię Diuinæ, vt nos etiam diffic. antecedente inferebamus cōtra Gilb quòd verò inter relationem, & eſſentiam ſit diſtinctio à parte rei ante intellectum, probat; quia eſſentia Diuina re ipſa eſt in aliquo, in quo nō eſt relatio; quia eſſentia Diuina eſt in Patre, inquo non eſt filiatio, nec ſpiratio paſsiua, & etiam eſt in filio, in quo non eſt paternitas, nec ſpiratio paſsiua, & eſt in Spiritusancto in quo non eſt paternitas, nec filiatio: ergo eſſentia Diuina re ipſa diſtinguitur à ſingulis relationibus: ex eo autem quod relatio re ipſa diſtinguatur ab eſſentia, hanc diſtinctionem appellat realem; quia exiſtimat non eſſe diſtinctionem mediam, inter diſtinctionem realem & diſtinctionem rationis, ſicut, nec eſt ens medium inter ens reale, & ens rationis: quòd verò relatio diſtinguatur ab eſſentia, ſicut modus à re cuius eſt modus, ſicut in creatis ſubſiſtentia à natura; probat ex Damaſc. 1. de fide c. 9. & 13. vbi relationē Diuinam, appellat modum exiſtendi naturæ.

Scotus in 1. diſt. 2. q. 4. & 7. Cautius loquitur dicens, Relationem Diuinam, & eſſentiam diſtingui non realiter, nec ſola ratione, ſeu per intellectum, ſed formaliter ex natura rei: & quantum ad diſ-

tinctionem ex natura rei ante intellectum, Scoto ſubſcribũt Ocha. in 1.d.2.q.1.& Gab.d.2.q.1.art.1. Probat autem Scotus relationẽ, & eſſentiam diſtingui ex natura rei ante intellectum; quia impoſſibile eſt, ea duo eſſe omnino, idem ſecundum rem, quorum vnum re ipſa communicatur,& alterum re ipſa non communicatur, ſed eſſentia diuina re ipſa communicatur Filio,& Spiritui ſancto, relatio verò eis nõ communicatur: ergò nõ poſſunt eſſe omnino idem ſecũdum rem: & quamuis Scotus exiſtimet dictam diſtinctionem eſſe à parte rei, ſeu ex natura rei, nõ vult eam appellare diſtinctionem realem formalem; quia nõ eſt rei à re, ſed realem virtualem; quia medijs relatione & eſſentia præſtantur ea, quæ diuerſis rebus creatis præſtantur: eam autem appellat diſtinctionẽ ex natura rei actualem formalem; quia ſecũdum ipſum eſt diſtinctio nõ diuerſarũ rerũ, ſed diuerſarum rationum formalium, imo eam appellat rationis nõ quia fiat per intellectum, ſed quia eſt rationum formalium, &non diuerſarum rerum.

Deinde diſtinctio dicta ex natura rei ante intellectum, quam conſtituunt Gilbertus, Durandus, & Scotus probatur à Gilberto ex illo principio, & axiomate communi tradito ab Ariſtotele 7. Æthicorum capit. 1. *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe.* Sed relationes Paternitatis, & Fillationis, & ſpirationis paſſiuæ, non ſunt re ipſa ædem inter ſe, ſed re ipſa diſtinctæ: ergo nec ſunt re ipſa ædem cum eſſentia Diuina, ſed re ipſa diſtinctę ab illa.

Magiſter verò in 1.d.8.& 33.& 34. Bonauentura d.33.art.1.q.1. S. Thomas,& eius Expoſitores 1.p.q.28.art.2. Vazq. diſp 120.c.4. Turria diſp.4. Ruyz diſp.11. Mærat. diſp. 46. Alarc. diſp.2 & communiter Theologi docent,& merito relationem Diuinam,& eſſenciam, ſeu Deitatem nullo modo diſtingui actualiter à parte rei, ſed tãtum per intellectum.

Quòd autem relatio, ſeu perſonalitas,& eſſentia Diuina nullo modo à parte rei diſtinguantur contra Duran.& Scotum probatur in primis ex Concilijs relatis difficultate præcedente, & primo, ex capit. damnamus de Summa Trinitate, quod eſt Concilij Lateranenſis relato difficultate præcedente, vbi dicitur: *Tres perſonas eſſe vnam eſſentiam, & ſubſtantiam.* Quòd in nullo ſenſu, nec identico, nec formali eſſet verum ſi perſonæ,& perſonalitates, quibus vltimo conſtituuntur, non eſſent idem à parte rei cum eſſentia Diuina.

Secundò probatur ex Concil. Florent. ſeſ.25. vbi dicitur, nec ipſam eamdem ſubſtantiam re, nõ autem ſola ratione ab hypoſtaſibus

& perſonis differre credere videamur, quod etiam ſæpè repetitũ eſt ſeſſ. 17. & 18. Tertiò, probatur ex Conc. Rhemẽſi vbi definitur Patrem, non tãtum eſſe deitate Deum ſed etiam eſſe ipſam deitatem, quod nõ eſſet verum, ſi inter perſonas, & inter eſſentiam eſſet actualis diſtinctio à parte rei.

Deinde idem probatur ex Patribus, ex quibus Damaſcenus 10. de Fide capitulo 9. & 10. & 11. ait. Tres perſonas ſecundum omnia idem eſſe excepta oppoſitione relationum, & ſubdit perſonas eſſe ipſam Diuinitatem. Et Bernardus Sermone 80. in Cantica, & libr. 5. de Conſideratione, dum errorem Gilberti impugnat, etiam conuincit falſitatis opiniones Durandi, & Scoti: & in eo lib. 5. capit. 8. eos ſpecialiter reijcit, dum ait: *Perſonarum proprietates non aliud quam perſonas, & perſonas ipſas non aliud, quam vnam eſſentiam*. Vnamque ſubſtantiam, & naturam Diuinam Fides Catholica profitetur, idem tradunt alij Patres, quos referunt Vazq. & Ruyz.

Tandem idem probatur eadem ratione, qua errorem Gilberti reiecimus difficultate præcedente; quia ſi relatio, & eſſentia diuina à parte rei actualiter diſtinguerẽtur, perſona diuina, aut Deus, qui cõſtat ex illis nõ eſſet ſummè ſimplex; quia cõſtaret ex pluribus à parte rei diſtinctis, vel inter ſe vnitis, vel aggregatis, quorũ quodlibet repugnat ſummæ ſimplicitati reali Dei.

Ad hanc rationem reſpondet Dur. ex eſſentia, & ex relatione, quamuis realiter diſtinctis, non fieri compoſitionẽ; quia relatio nõ diſtinguitur ab eſſentia, niſi tãquam modus à re, modus autem non componit cum re cuius eſt modus, & ideò nõ minui ſimplicitatem Dei, ſicut nõ minuitur ex eo, quòd in Deo ſint tres perſonæ realiter diſtinctæ; quia ex eis perſonis nulla fit compoſitio.

Contra hanc reſponſionem eſt primò, quia falſum eſt modum nõ componere cum re cuius eſt modus; quia modus rei, ipſi rei vnitur, compoſitio autẽ nihil aliud eſt, quã diſtinctorum vnio, & id videre eſt in ſubſiſtentia creata, quę quamuis ſit modus naturæ creatę cum ea componit ſuppoſitum.

Secundò probatur, quia quamuis relatio diuina non componeret cũ eſſentia, ſi ab ea à parte rei diſtingueretur, eſſet in Deo aggregatio plurium à parte rei, quæ eſt minor vnio, quam compoſitio, & ita magis repugnaret ſummæ ſimplicitati Dei: Exemplum autem trium perſonarum à Durando adductum non eſt ad propoſitum; quia perſonæ ſi inter ſe comparentur, vt ſic nullo modo, adhuc per accidens vniuntur ad faciendum vnum, & ideò vt ſic, nec componunt, nec in vnum aggregantur, ſicut aggregantur lapides

in cumulo:& ob id pluralitas perſonarum, nõ nocet ſummæ ſimplicitati Dei: ſi verò comparentur cum eſſentia, vt ſic cũ ea, omnino re ipſa identificantur.

Id autem quod Scotus ad eandem rationem, reſpondet nullius eſſe momenti, conſtat ex dictis de attributis diſp. 2 & 12 conſtat ergo opiniones Duran. & Scoti eſſe minus conſentaneas Concilijs, & Patribus, & rationi.

Ad prius autem fundamentum eorum, & Gilb. nempè de eadẽ relatione, nõ poſſe à parte rei verificari terminos cõtradictorios, v. g. cõmunicari, & nõ communicari, & eſſe in alio, & nõ eſſe in illo, & generari, & nõ generari, & ſimilia, & ita eſſentiã diuinam de qua verificatur quod re ipſa communicetur, & quòd ſit in omnibus tribus perſonis, & quòd nõ generetur, nõ poſſe, nõ diſtingui à parte rei à relatione de qua verificatur quòd re ipſa nõ communicetur, & quòd nõ ſit formaliter in omnibus perſonis; & quòd generetur. Adhuc ergo fundamẽtum reſpõdent nõnulli, quòd quãuis ad verificationẽ dictorum terminorum cõtradictoriorũ, & aliorũ in Deo, non ſufficiat diſtinctio rationis, nec ſit neceſſaria diſtinctio actualis formalis à parte rei inter eſſentiã, & relationẽ, ſufficere tamẽ diſtinctionẽ realẽ, virtualem, ſeu eminẽtialem, & æquiualẽtem diſtinctioni reali actuali creaturarũ. quam exiſtimant reperiri in eadem entitate diuina realiter formaliter indiuiſibili; quia ob ſui infinitatẽ poteſt præſtare intrinſecè, ſeu in ipſa, quæ à creaturis nequeũt pręſtari, niſi actualiter diſtinguãtur realiter ſicut ob ſui infinitatẽ eſt realiter abſoluta, & relatiua, & eſt realiter propria, & realiter communis.

Hæc tamen reſponſio nobis non probatur. Primo, quia impoſſibile videtur eidem entitati Diuinę re ipſa omnino indiuiſibili cõuenire à parte rei abſque diſtinctione rationis, dicta prædicata contradictoria v. g. communicari, & nõ communicari; quia ſi re ipſa abſq; diſtinctione rationis communicatur, impoſsibile eſt quod re ipſa nõ communicetur, & è cõtra, ſi re ipſa nõ cõmunicatur; impoſsibile eſt, quòd re ipſa cõmunicetur. Secũdo, quia ſi entitas diuina concepta, vt eſſentia, & non vt relatio actu & formaliter eſt re ipſa omnino indibiſibilis, & vna, quamuis ſit virtualiter multiplex, non poſſet actu, & formaliter re ipſa communicari, & non communicari, vt vere communicatur, & non communicatur, ſed ad ſummũ poſſet cõmunicari, & nõ communicari virtualiter, ea proportionę, qua eſt multiplex, ſeu diſtincta. Tertio, quia ſi entitas Diuina concepta, vt eſſentia & relatio eſt à parte rei omnino indiuiſibilis, & vna, quomodo poterit creaturis realiter diſtinctis æquiualere, & quomodo id poterit probari. Imò ęquiualere pluribus rebus creatis realiter diſtinctis

non

non ſufficit, vt entitati Diuinæ dicta prædicata contradictoria conueniant; quia hæc prædicata, vt pote increata, nequeunt creaturis conuenire: ergo nec poterunt entitati Diuinç, quamuis eis creaturis æquiualeat.

Reſpondendum ergo eſt iđiſtinctionem rationis ratiocinatç, qua eamdem entitatem Diuinam pro modulo noſtro concipimus, vt duo nempè, vt eſſentiam, & relationem, & qua in ea entitate concipimus prçdicata contradictoria, ſufficere, vt de illa eadem entitate, prout dictis modis diuerſis cōcepta, prædicata illa cōtradictoria verè enūtiemus, addita adhuc illa particula *ex natura rei*, quando additionē illius non excludimus ordinē rationis, ad dictos varios cōceptus obiectiuos entitatis Diuinæ, vt *Eſſentiæ*, & vt *Relationis*, & eorum prædicatorum, contradictoriorum; quia tunc per eam particulam *ex natura rei*, tantum ſignificamus, quod id, quod in ea entitate Diuina à parte rei repetitur, eo modo ſit pro modulo noſtro, dum viatores ſumus concipiendum, & explicandum, vt conuenienter, & abſque abſurdo pro modulo noſtro cōcipiatur, & explicetur, quamuis à concipiente, ſeu cognoſcente illud eſſe, prout in ſe eſt (vt concipitur à beato) nequeat concipi, vt duo nempè, vt eſſentia, & vt relatio, ſed vt aliquid omnino vnum, & indiuiſibile, & non terminis contradictorijs, verbi gratia, communicationis, & non communicationis, ſed vno termino omnino indiuiſibili: at quando per particulam *ex natura rei*, excludimus ordinem ad noſtrum intellectum pro modulo noſtro concipientem; id quod in entitate Diuina reperitur, ita vt ſenſus ſit entitas Diuina à parte rei, & prout eſt in ſe habet, verbi gratia, quòd communicetur, & non communicetur, tunc dictæ propoſitiones contradictoriæ non ſunt verç; quia entitas Diuina, prout eſt in ſe à parte rei ſecluſa conceptione noſtra, non habet quod communicetur, & quod non communicetur; quia hoc eſt impoſſibile, vt diximus, ſed tantùm habet vnum terminum indiuiſibilem, quem dum viatores ſumus non concipimus, nec habet duas rationes, vnam eſſentiæ, & alteram relationis, ſed vnam tantum indiuiſibilem omnino, quam non concipimus dum ſumus viatores, eſt tamen, & habet prout eſt in ſe à parte rei (vt iam diximus) id quod à nobis viatoribus, non poteſt conuenienter concipi, niſi concipiendo illud, vt eſſentiam, & relationem, & vt habens dictos terminos contradictorios: Et hoc eſt in quo profunditas, & ſingularitas Myſterij Trinitatis conſiſtit, ita tamen id quod entitas Diuina, prout in ſe eſt habet per dictos terminos contradictorios concipimus, vt eos non attribuamus entitati Diuinæ, prout eodem modo, ſed prout diuerſo modo concepte, & ſic pro

modulo noſtro conuenienter, & abſque abſurdo entitatem Diuinam, & id quod in ſe realiter reperitur concipimus, & explicamus.

Ex dictis conſtat relationem, & eſſentiam diuinam; quamuis non à parte rei, ratione tamē noſtra, ſeu intellectu noſtro diſtingui, quòd docent expreſſè Concilium Remenſe, & Florentinum, & Damaſcenus vbi ſupra, cui non aduerſatur ipſe Damaſcenus c.9. & 13. appellans relationem modum exiſtendi naturæ; quia non exiſtimat eſſe realiter modum, ſed tantum ratione noſtra, de quo legi poteſt Ruyz diſput. 12. quòd etiam ratione manifeſta conſtat; quia relationem, & eſſentiam, vt diuerſas concipimus, & earum diuerſos conceptus obiectiuos formamus, & habemus: diſtinctio autem hæc non obſtat ſummæ ſimplicitati Dei; quia hæc tantū eſt ſumma realiter, hanc autem diſtinctionem rationis habere fundamentum in Deo, & eſſe rationis ratiocinatæ diximus Tractatu de Attributis diſp. 12.

Ad poſterius fundamentum pro opinione Durandi, Scoti, & Gilberti, traditum à Gilberto varijs ſolutionibus omiſſis, quę videri poſſunt apud Vaz diſp. 123. c. vlt. & apud Turria diſp. 9. dub. 1. & apud Ruyz diſp. 5. ſect. 3. reſpondemus dictum axioma, ſeu principium: *Quæ ſunt eadem vni tertio, ſecundum rem* (ſubintellige vni tertio ſingulari) *ſunt eadem inter ſe ſecundum rem*, non eſſe generaliter verum in omni ente; quia quamuis ſit verum in omnibus entibus creatis ob eorum limitationem, & finitatē, vt in eis poteſt inductione conſtare, non tamen in ente increato, & infinito ſecundum eſſentiam, vt fides docet in Myſterio Trinitatis, in quo ob eius eminētiam, & infinitatem, Diuina eſſentia eſt tantum vna, & à relationibus à parte rei indiſtincta, & tamen tres relationes inter ſe realiter diſtinguuntur, quòd Ariſtoteles ſolo lumine naturali inſtructus non potuit cognoſcere, & ideò vbi ſupra inter locos argumentorū, hoc principium abſolutè, & abſque vlla limitatione enumerauit.

Hoc autem poteſt tribus modis intelligi. Primò de identitate reali, & ita intellectum tantum habet locum in entibus creatis. Secundo de identitate ſecundum rationem, & ita intellectum etiam habet locum in Deo. Tertio de identitate ſecundum prædicationem, id eſt, quæ ſunt eadem vni tertio prædicatione; ſunt etiam eadē inter ſe prædicatione, id eſt, extremitates, quę prædicatione conectūtur cū medio iuxta regulas Logicæ, etiā cōnectuntur inter ſe prædicatione, & ita intellectum etiam habet locum in Deo; quia ita intellectum idem eſt, quod principium *dici de omni*; id eſt, quidquid dicitur de ſubiecto, dicitur de omni cōtento ſub illo, quòd principiū, &

etiam

etiam principium *dici de nullo*, ſunt adeo vera, & euidētia, vt in omni materia etiam in diuinis, nequeant eſſe falſa; quia forma ſillogiſtica, quæ in cōcluſione infert maiorem extremitatem de minore; quia in præmiſsis de maiore extremitate prædicatur mediū, de quo maior extremitas prędicatur in maiore propoſitione, vt patet in hoc ſillogiſmo, omne animal eſt corpus, omnis homo eſt animal: ergo omnis homo eſt corpus, eſt ita certa, & euidens, vt in nulla materia, etiam in diuina deficiat: & ad hanc formam ſillogiſticam, quæ eſt vniuerſalis, & primæ figuræ reducuntur aliæ formæ vniuerſales aliarum duarum figurarum; & ad illam etiam reducitur forma ſillogiſmi Expoſitorij, in quo medium eſt ſingulare; quia ſi de Petro, verbi gratia, prædicatur animal, & Petrus de aliquo homine, etiam animal prædicabitur de illo aliquo homine, vt in hoc ſillogiſmo Petrus eſt animal, ſed hic homo eſt Petrus: ergo hic homo eſt animal, ſillogiſmus autem iſte, ita diſpoſitus eſt in prima figura, quod ſi fiat in alia, erit eadem ratio; quia reducendus eſt ad primam.

Quòd ſi obijcias in hoc ſillogiſmo expoſitorio, hic Deus eſt Pater, hic Deus eſt Filius; ergo Filius eſt Pater, Filius, & Pater vniuntur prædicatione cum hoc Deo, & tamen nō vniuntur inter ſe, quia falſum eſt quod Filius ſit Pater; ergo dictum principium intellectum, de identitate ſecundum prædicationem, non habet locum in Diuinis.

Ad hanc obiectionem, reſpondet Vazquez numero 12. in dicto ſillogiſmo reperiri hunc defectum, quod in eo medium non eſt omnino ſingulare, ſed aliquo modo commune, & cum ſit quodam modo commune, manet indiſtributum in pręmiſsis, & ita nulli ſillogiſmo deſeruire poſſe; quia in primis non ſillogiſmo expoſitorio; quia in hoc medium debet eſſe omnino ſingulare, hic autem Deus, quamuis ſit ſecundum ſe ſingularis, nullum ſub ſe continens ſingulare, eſt tamen realiter communis tribus perſonis, quamuis non communitate vniuerſalitatis, ſed identitatis, & ita habet vim termini communis. Deinde nequit deſeruire ſillogiſmo communi, in quo medium debet eſſe commune, quia medium illud cōmune in ſillogiſmo communi, non debet in vtraq; præmiſſa manere indiſtributum, hic autem Deus in dicto ſillogiſmo nullatenùs diſtribuitur, vnde vt Deus, vel hic Deus poſsit deſeruire ſillogiſmo communi debet ex parte perſonarum, quibus realiter eſt communis quodammodo diſtribui in præmiſsis, vt ſi dicamus hic Deus, vt eſt in omni perſona diuina eſt Pater, ſed hic Deus, vt eſt in omni perſona diuina eſt filius: ergo Filius eſt Pater, tūc autē præmiſſæ ſūt falſæ

& ita non mirum, quod etiam concluſio ſit falſa: vt verò *hic Deus*, poſsit deſeruire ſillogiſmo expoſitorio, debet aliquo ſuperaddito omnino ſingularizari, vt ſi dicamus Deus Filius eſt ęternus, hic homo Chriſtus eſt Deus Filius: ergo hic homo Chriſtus eſt æternus.

Nos tamen exiſtimamus hunc terminum hic Deus eſſe ſufficiens medium, & ſingulare ad ſillogiſmum expoſitorium, ſicut Verbum eſt ſufficiens ad hunc Verbum eſt Deus, ſed Verbum eſt homo: ergo homo eſt Deus; quia Verbum ex eo ſolum eſt ſufficiēs medium, quia in eo vniuntur natura Diuina, & humana eo modo, qui ſufficit, vt quælibet in concreto prædicetur de Verbo: ergo ſi perſonalitates Diuinæ ita vniuntur, imò identificantur in eſſentia, & eo modo quo ſufficit, vt quælibet in concreto pręducetur de Deo, etiám erit ſuficiens quamuis eſſentia Diuina ſit realiter idem cum perſonis; quia hoc potius iuuat ad dictam pręedicationem, ſupra dictus, ergo ſillogiſmus eſt malus non defectu medij; quia eſt ſufficiens, ſed fallacia accidentis in eo ſillogiſmo reperta; quia in concluſione, vt Vazquez aduertit, Pater formaliter attribuitur Filio ex communi modo loquendi, dicta autem fallacia excuſabitur, ſi conſequens inferatur materialiter, nempè ergo Filius eſt ille Deus, qui eſt Pater.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm relatio diuina includat in ſuo conceptu obiectiuo eſſentiam Diuinam?

Difficultas hęc non habet locum in opinione dicentium, relationem Diuinam, & eſſentiam diſtingui actualiter ex natura rei, ſeu à parte rei; quia ſecundum eam opinionem dicendum eſt; Relationem, non includere in ſuo concepto obiectiuo eſſentiam: Sed tantùm habet locum in noſtra ſententia ſecundum quam relatio, & eſſentia Diuina tantum diſtinguuntur actu ſecundum rationem, an videlicet ita diſtinguantur ratione noſtra, vt nihilominus relatio eſſentialiter, ſeu in ſuo cōceptu obiectiuo includat eſſentiam eo modo, quo homo & animal, ita ratione diſtinguūtur, vt nihilominus homo in ſuo conceptu obiectiuo includit animal.

Alexand. 1. p. quęſt. 68. memb. 5. art. 5. Henricus Quodlibet. 5. quæſt. 6 Canar. quæſt. 28. ar. 2. q. 3. Molina diſp. 6. Suarez lib. 4. cap. 7. Bellarm. lib. 2. de Chriſto, cap 9. Arrubal diſp. 101. Granad. Tract.

3.diſp.4.ſeƈt.2.& Ruyz diſp.13.ſeƈt.1.Docent Relationem Diuinã includere eſſentialiter,ſeu in ſuo conceptu obieƈtiuo eſſentiam Diuinam.

Quòd in primis ſignificare videtur Concilium Rhemenſe, dum definit in nullo ſenſu Catholico negari poſſe hanc propoſitionem, *Deus* (id eſt perſona Diuina) eſt Diuinitas, ſed ſi eſſentia Diuina non includatur in conceptu eſſentiali relationis, quãuis diƈta propoſitio ſit vera in ſenſu identico, non erit vera, ſed falſa in ſenſu formali.

Et id videtur ratione probari. Primò quia nulla relatio refert aliquid ad aliud, niſi ratione alicuius abſoluti, ratione cuius relatio eſt in ſubieƈto, quod refert ad aliud: ergo relatio Diuina non refert vnã perſonam ad aliam, niſi ratione alicuius abſoluti, ratione cuius habeat eſſe *in*, ſed in Deo nihil eſt abſolutum præter eſſentiam. ergo eſſentia includitur eſſentialiter in relatione.

Secundò probatur omne ens, vel eſt ens à ſe, vel ab alio, ſed relatio Diuina in ſuo conceptu eſſentiali eſt ens: ergo vel in ſuo conceptu eſt ens à ſe, ſeu increatum, vel eſt ab alio, ſeu creatum; ſed non eſt ens ab alio; quia non eſt creatum, ſeu creatura: ergo eſt ens à ſe, ſeu increatum: ergo in ſuo conceptu eſſentiali eſt Diuinitas, & eam formaliter includit, quia ens increatum, & à ſe nequit concipi abſque incluſione Diuinę eſſentiæ.

Tertiò probatur aliàs relatio, & eſſentia ratione noſtra componerent in Deo aliquod vnum tertium; quia ratione noſtra conciperentur, tamquam duo extrema, quorum neutrum includit alterum.

Quartò probatur, quòd eſt eſſentialiter ſuperius includitur in cõceptu obieƈtiuo inferioris, ſed eſſentia Diuina eſt eſſentialiter ſuperior ad relationes, vt pote communis ad illas: ergo eſſentialiter includitur in eis.

Gregor. verò in 1.diſt.33.quæſt.1.art.2. Molina quæſt.28. art.2. diſp.6. Vazquez diſput.121.cap.2. Beccanus cáp.2.q.5. Turrianus diſp.5.dubio 1. Zuñiga â dubitat.14. Meratius diſp.47.ſeƈt.2. Alarcon diſp.2.cap.13.& Perez diſp.6 ſeƈt.6. Docent relationem in ſuo conceptu obieƈtiuo non includere eſſentiam Diuinam. Et merito. Primò, quia relatio Diuina, verbi gratia, Paternitas concipitur à nobis, vt modus, aut terminus adueniens eſſentię inſtar ſubſiſtentiæ creatę; quę tãquã modus, & terminus aduenit naturę, & vt extremum condiſtinƈtum ab ipſa: ergo Relatio Diuina, vt à nobis concipitur, non includit eſſentiam, ſeu naturam Diuinam ad eum modum, quo ſubſiſtentia creata re ipſa eſt extremũ condiſtinƈtum à natura, ei adueniens, & eam non includens.

Se-

Ad tertiam concedimus ex relatione, & eſſentia noſtro modo concipiendi componi, ſeu conſtitui in Deo, quoddam tertiũ, quòd eſt Deus, & perſona, ſicut etiam noſtro modo concipiendi relatio, & eſſentia diſtinguuntur, in quo nullũ inuenitur inconueniens, vt aduertit Vazq. c. 3.

Ad quartam reſpondemus, quòd etiam ſi eſſentia ſit communis tribus perſonis diuinis, non tamen eſt eſſentialiter ſuperior ad relationes, ſeu perſonalitates, adhuc noſtro modo cõcipiendi, ſed hoc modo tantum concipitur, vt extremum condiſtinctum.

Suarez qui oppoſitam opinionem ſequutus eſt, addidit non tãtum eſſentiam includi in relatione ratione noſtra, ſed etiam re ipſa; quia quælibet relatio re ipſa eſt diuinitas. Hoc tamen quod addit, nempè eſſentiam re ipſa includi in relatione, non eſt minus falſum, quam quod in ea includatur ratione noſtra, vt aduertit Vazquez diſput. 119. numero 6. quia incluſio realis vnius in altero præ requirit diſtinctionem à parte rei inter illa; quia idem non dicitur includi in ſe ipſo, eſſentia autem, & relatio non diſtinguuntur à parte rei, vt iam vidimus, & fatetur ipſe Suarez. Et quamuis eſſentia, & relatio diſtinguerentur à parte rei, eſſentia non includeretur in relatione; quia diſtingueretur ab ea, non tamquam pars à toto, aut tamquam componens à compoſito, ſed tamquam vnum extremum ab altero, ea proportione, qua ſecundum noſtram ſentẽtiam ratione diſtinguitur ab illa: quòd ſi relatio, verbi gratia, Paternitas eſt, & dicitur diuinitas, tantum eſt identicè non formaliter, nec diuinitas eſt re ipſa de eſſentia Patris, ſed tantum ratione noſtra: Et quamuis re ipſa eſſet de eſſentia Patris, ſicut dicitur eſſe in opinione Durandi, & Scoti, non tamen eſſet de eſſentia Paternitatis; quia eſſet extremum condiſtinctum à paternitate, ſimul cum ea conſtituens re ipſa Patrem, ea proportione, qua iuxta noſtram ſententiã, eſſentia ratione noſtra eſt de eſſentia Patris, non tamen Paternitatis; quia concretum etiam in diuinis ratione noſtra includit plus quam abſtractum; quia includit alterum extremum, quod concernit diſtinctum ab abſtracto.

DIFFICVLTAS VIII

Vtrùm relatio diuina includatur in conceptu obiectiuo Eſſentiæ?

AVreol.in 1.q.1.art.Bañez quæſt.28.art.2.dub.3. Valentia diſp. 3.q.4.puncto 1.& alij docent relationem Diuinam includi in conceptu obiectiuo,ſeu eſſentiali Diuinæ eſſentiæ,quibus fauere videtur S. Thom.quæſt.27.art.2.ad 3,dum ait in perfectione diuini eſſe cõtineri Verbum.Et id indicari videntur Athan.Serm.4. contra Arria.dum ait Deitatem,& proprietatem Patris eſſentiam Filij cõſtituere.Et Nazianzen.Oratione 39. in ſancta Lumina, & Cyrillus Alex.Dialogo de Trinit.lib.2.& alij Patres quos refert Ruyz diſp. 14.ſect.1.

Et ratione poteſt probari.Primò,quia alias relatio , ſeu perſonalitas conueniret eſſentiæ Diuinæ accidentaliter, & extrinſecè, & Eſſentia Diuina non ſubſiſteret intrinſecè relatione.

Secundò,quia EſſentiæDiuinę conuenit neceſſario eſſe Patrem,& Filium,& Spiritum ſanctum, ſed id non conuenit eſſentiæ Diuinæ, vt propria paſsio,nec vt modus: ergo ei conuenit intrinſicè , & eſſentialiter.

Canar.verò quæſt.39. art.6.Moli.quæſt. 28.art.2.diſp.6.Vazq. diſp.121.cap.4,Suarez 4.de Trinitate cap.5.Becca.c.2. Ruyz ſect. 2.& Perez diſp.ſect.5.docent, & merito relationem Diuinam non includi in conceptu obiectiuo,ſeu eſſentiali eſſentię Diuinę. Et id in primis ſignificatur in Concilio Lateranenſi in cap.*Firmiter*,& in cap.*Damnamus*,& in Florentino,dum in eis dicitur Patrem communicaſſe Filio totam eſſentiam,& non relationem,at ſi relatio incluſa eſſet in conceptu eſſentiæ communicando eſſentiam, etiam communicaſſet relationem:& in Concilio Toletano 11. in Confeſsione Fidei, dum dicitur: *Deitatem eſſe ad ſe, & non ad aliud.* Quòd etiam docuit Auguſtinus 7. de Trinitate, capit. 2. at ſi eſſentia in ſuo conceptu includeret relationem , etiam eſſet ad aliud.

Et ratione probatur: Primò,quia eſſentia Diuina eſt communis tribus perſonis,vt manifeſtum eſt,& definitur in Concilio Lateranenſi vbi ſupra:ergo etiam quidquid eſt de conceptu illius, eſt communæ eiſdem tribus perſonis,ſed relatio non eſt communis tribus per-

perſonis:ergo non eſt de conceptu eſſentiæ. Secundò,quia eſſentia diuina concipitur à nobis,vt natura cui aduenit relatio, tamquam terminus,aut modus illius inſtar naturæ creatæ, cui aduenit ſubſiſtencia,tamquam modus,aut terminus illius:ergo concipitur à nobis,vt præſuppoſita ad relationem, & eam excludens ad eum modum, quo natura creata realiter præſupponitur ad ſubſiſtentiam, & eam excludit. Tertiò,quia eſſentia Diuina,quæ re ipſa eſt communis tribus perſonis. Concipitur à nobis, quaſi determinabilis per relationem inſtar rerum creaturarum re ipſa communium,quę formis, aut modis re ipſa determinantur, verbi gratia, materia prima, quæ formis determinatur, & ſubiectum accidentibus: ergo concipitur, vt excludens relationem; quia quod in creatis determinatur, non continet id à quo determinatur, vt inductione conſtare poteſt.

Sanctus Thomas autem pro aduerſarijs adductus, tantum loquitur de continentia per identitatem, vt patet ex contextu; alij verò Patres nomine eſſentiæ, & naturę aliquando intellexerunt dictam realitatem Dei, & in eo ſenſu dixerunt naturam eſſe ipſas tres perſonas: Athanaſius verò nomine proprietatis, non intellexit perſonalitatem Patris,ſed deitatem,vt in contextu indicatur, itaut ſenſus ſit filium eſſentialiter conſtitui eadem deitate Patris, vt exponit Ruyz ſect. 5.

Ad priorem rationem fatemur, relationem non conuenire, ſeu attribui intrinſecè eſſentiæ, ex eo tamen non ſequitur ei conuenire, ſeu attribui accidentaliter,& extrinſecè; quia in ſenſu formali, nullo modo, adhuc accidentaliter ei conuenit,aut attribuitur; quia falſum eſt in ſenſu formali, & noſtro modo concipiendi, quòd eſſentia ſit relatio: conuenit tamen Deo intrinſecè; quia Deus ex eſſentia, & ex relatione noſtro modo concipiendi coaleſcit intrinſecè: vnde eſſentia diuina, quamuis ſubſiſtat relatione,tāquam ſubſiſtentia propria,non tamē ſibi intrinſeca, ſed extra ſuam eſſentiam.

Et ad poſteriorem negamus eſſentiæ diuinę in ſenſu formali conuenire eſſe Patrem, ſed tantum in ſenſu identico bene tamen Deo, imò & per ſe, vt dicemus diſp. 9. dif. 8.

DIF.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm relatio prout diſtincta ab eſſentia ſit perfectio?

DIfficultas hæc non procedit de perfectione, ſeu bonitate morali, ſed de entitatiua, quam poſtea diuidemus, & explicabimus.

Circa difficultatem hanc Scotus quodl.5.ar.1.& 2.Dur. in 3.d.1.q.3.Cai.q.28.ar.2.Mol q.42 ar.6.diſp.2.docent relationem diuinam, vt ab eſſentia diſtinctam nō eſſe perfectionem. Primò, quia relatio, vt relatio nō dicit *eſſe in ſubiecto*, cui poſsit eſſe perfectio, ſed tātum dicit *eſſe ad*: ergo relatio diuina, vt relatio, & vt diſtincta ab eſſentia non eſt perfectio.

Secundò, quia ſi relatio diuina, v.g. paternitas eſſet perfectio, eſſet perfectio infinita intra genus relationis; quia intra iſtud nō eſſet finita, ac proinde includeret filiationem, quod eſt falſum; quia paternitas, & filiatio ſunt oppoſitæ relationes.

Tertiò, quia ſi relatio, vt diſtincta ab eſſentia eſſet perfectio, ſequeretur. Primò eſſentiam, vt ſic nō eſſe ſimpliciter, & ſummæ perfectā; quia eſſentia, vt ſic nō includit relationes: ſecūdò ſequeretur in qualibet perſona eſſe aliquam perfectionem, quæ nō eſſet in alijs: quia in qualibet eſt aliqua relatio, quę nō eſt in alijs, ac proinde nulla perſona eſſet ſummè perfecta; quia cuilibet deficerēt relationes aliarum duarum perſonarum: tertiò ſequeretur tres perſonas nō eſſe æqualiter perfectas, ſed vnam eſſe alia perfectiorem; quia tres relationes, ſeu perſonalitates diuinæ ſunt diuerſæ rationis, & quaſi ſpeciei, ac proinde eſſent inæquales in perfectione, ſicut etiā in creatis ſpecies diuerſæ ſunt inæquales in perfectione, ob quod ſpecies dicūtur eſſe ſicut numeri, qui verè ſunt inæquales.

Gab. verò in 1.d.7.q.3.Canar.q.28.ar.2.diſp.3.Suar.3 de Trin.c.9.Vaz.diſp.112.Arrub.diſp.105.Turria.diſp.6.Zuñiga.diſp.5.dub.12.memb.2.Mærat.& diſp.56.Grana.tract.3 diſp.5.Ruyz diſp.29.ſect.2.& Perez diſp.6.ſect.8.docent. Et merito relationem diuinā, vt diſtinctam ab eſſentia eſſe perfectionem, ſeu bonitatē relatiuam, quod etiam docuit Damaſc.1.de fide c.11.dum in Deo admittit perfectionem perſonalem.

Ratione probatur. Primo, quia perfectio, ſeu bonitas entitatiua, ſeu tranſcendentalis, quæ eſt quaſi paſsio entis, nihil aliud eſt quam ipſa integritas rei, ſeu entis, ſed relatio Diuina, vt diſtincta ab eſſentia

eſt

eſt integra in ſuo genere, ſeu ſpecie (v. g. Paternitas in ratione Paternitatis) quia in ea ratione, nihil deficit relationi diuinæ: ergo relatio diuina, vt ſic eſt integra, ſeu perfecta in ſuo genere, aut ſpecie, & eſt integritas ſui; quia integritas non eſt diſtincta à re cuius eſt integritas.

Secūdò, quia relationes diuinæ ſunt perſonalitates, quibus natura diuina perſonatur, & terminatur, & quib⁹ perſonæ diuinæ cōſtituūtur: ergo verè ſunt perfectiones, quaſi intrinſecæ diuinis perſonis integrātes diuinas perſonas, & perfectiones quaſi extrinſecæ diuinæ naturæ, vtpote diuinam naturā perficientes, quæ amplius, & clarius cōſtabūt ex reſponſione ad tertiam rationem.

Ad primam ergo rationem aduerſariorum, negamus relationē realē, vt relationem non dicere *eſſe in*, vt iam dixim. dif. 2. quia relatio, aut eſt accidēs ſi eſt creata, & ita nequit præſcindi ab eſſe in ſubiecto, aut eſt ſubſtantia ſi eſt diuina, & ita nequit prȩſcindi ab eſſe in ſuppoſito quod refert ad aliud.

Ad ſecundam reſpōdemus, quālibet relationem diuinā eſſe perfectam, & infinitā non ſimpliciter, ſed tātum intra propriam quaſi ſpeciē, v. g. paternitatem intra ſpeciem paternitatis, & filiationem intra ſpeciem filiationis, & ita paternitas non includit filiationem, nec è contra filiatio paternitatem.

Pro ſolutione tertiæ rationis obſeruandum eſt, perfectionem, ſeu bonitatem entitatiuam (quæ eſt phyſica in creatis, & quaſi phyſica in diuinis) eſſe duplicem, alteram ſumptam pro integritate rei in quā conſiſtit perfectio, ſeu bonitas tranſcendentalis rei, quæ eſt quaſi paſsio entis, & conuenit vnicuique rei, quamuis ſit pars, aut quaſi pars alterius rei, & hęc prior perfectio dici poteſt perfectio, ſeu bonitas abſoluta, quamuis ipſa res ſit relatio; quia eſt perfectio, ſeu bonitas ipſi rei, qua res in ſe ipſa eſt perfecta, ſeu integra, & non eſt perfectio alij rei. Alteram eſſe perfectionem ſumptam pro eo, quòd perficit aliud, tamquam ei conueniens, ſiue intrinſecè, qua ratione pars componens aliam rem eſt ei conueniens, & perfectio, ſiue extrinſecè, qua ratione paſsio eſt perfectio eſſentiæ, vt riſibilitas hominis, & qua ratione accidens connaturale eſt perfectio ſui ſubiecti: & hæc poſterior perfectio dici poteſt relatiuā, quamuis ipſa in ſe ſit abſolutā; quia eſt perfectio alteri, tamquam ei conueniens, ſiue eam intrinſecè conſtituens, ſiue eam extrinſecè perficiens.

Relatio ergo diuina in primis eſt perfectio priori modo, ſeu trāſcēdentaliter; quia ipſa in ſuo genere, aut in ſua ſpecie, eſt integritas

ſui

in cumulo:& ob id pluralitas perſonarum,nõ nocet ſummæ ſimplicitati Dei:ſi verò comparentur cum eſſentia, vt ſic cũ ea, omnino re ipſa identificantur.

Id autem quod Scotus ad eandem rationem,reſpondet nullius eſſe momenti,conſtat ex dictis de attributis diſp.2 & 12. conſtat ergo opiniones Duran.& Scoti eſſe minus conſentaneas Concilijs, & Patribus,& rationi.

Ad prius autem fundamentum eorum,& Gilb. nempè de eadẽ relatione,nõ poſſe à parte rei verificari terminos cõtradictorios,v.g cõmunicari,& nõ communicari,& eſſe in alio.& nõ eſſe in illo,& generari, & nõ generari,& ſimilia,& ita eſſentiã diuinam de qua verificatur quod re ipſa communicetur,& quòd ſit in omnibus tribus perſonis,& quòd nõ generetur,nõ poſſe,nõ diſtingui à parte rei à relatione de qua verificatur quòd re ipſa nõ communicetur, & quòd nõ ſit formaliter in omnibus perſonis,& quòd generetur. Adhuc ergo fundamẽtum reſpõdent nõnulli,quòd quãuis ad verificationẽ dictorum terminorum cõtradictoriorum,& aliorũ in Deo,non ſufficiat diſtinctio rationis,nec ſit neceſſaria diſtinctio actualis formalis à parte rei inter eſſentiã,& relationẽ,ſufficere tamẽ diſtinctionẽ realẽ,virtualem,ſeu eminẽtialem,& æquiualẽtem diſtinctioni reali actuali creaturarũ.quam exiſtimant reperiri in eadem entitate diuina realiter formaliter indiuiſibili;quia ob ſui infinitatẽ poteſt præſtare intrinſecè,ſeu in ipſa,quæ à creaturis nequeũt prçſtari, niſi actualiter diſtinguãtur realiter ſicut ob ſui infinitatẽ eſt realiter abſoluta, & relatiua,& eſt realiter propria,& realiter communis.

Hæc tamen reſponſio nobis non probatur. Primo,quia impoſſibile videtur eidem entitati Diuinç re ipſa omnino indiuiſibili cõuenire à parte rei abſque diſtinctione rationis,dicta prædicata contradictoria:v g:communicari,& nõ communicari;quia ſi re ipſa abſq; diſtinctione rationis communicatur,impoſsibile eſt quod re ipſa nõ communicetur,& è cõtra,ſi re ipſa nõ cõmunicatur,impoſsibile eſt,quòd re ipſa cõmunicetur. Secũdo,quia ſi entitas diuina concepta,vt eſſentia,& non vt relatio actu & formaliter eſt re ipſa omnino indiuiſibilis,& vna,quamuis ſit virtualiter multiplex, non poſſet actu, & formaliter re ipſa communicari,& non communicari,vt vere communicatur, & non communicatur,ſed ad ſummũ poſſet cõmunicari,& nõ communicari virtualiter, ea proportionç, qua eſt multiplex,ſeu diſtincta. Tertio,quia ſi entitas Diuina concepta, vt eſſentia,& relatio eſt à parte rei omnino indiuiſibilis,& vna,quomodo poterit creaturis realiter diſtinctis æquiualere,& quomodo id poterit probari. Imò çquiualere pluribus rebus creatis realiter diſtinctis

non

non ſufficit,vt entitati Diuinæ dicta prædicata contradictoria conueniant; quia hæc prædicata, vt pote increata, nequeunt creaturis conuenire:ergo nec poterunt entitati Diuinę,quamuis eis creaturis æquiualeat.

Reſpondendum ergo eſt diſtinctionem rationis ratiocinatę, qua eamdem entitatem Diuinam pro modulo noſtro concipimus, vt duo nempè,vt eſſentiam,& relationem,& qua in ea entitate concipimus prędicata contradictoria,ſufficere,vt de illa eadem entitate,prout dictis modis diuerſis cõcepta,prædicata illa cõtradictoria verè enũtiemus,addita adhuc illa particula *ex natura rei*,quando additione illius non excludimus ordinẽ rationis,ad dictos varios cõceptus obiectiuos entitatis Diuinæ,vt *Eſſentia*, & vt *Relationis*, & eorum prædicatorum,contradictoriorum;quia tunc per eam particulam *ex natura rei*,tantum ſignificamus,quod id, quod in ea entitate Diuina à parte rei repetitur,eo modo ſit pro modulo noſtro, dum viatores ſumus concipiendum,& explicandum,vt conuenienter,& abſque abſurdo pro modulo noſtro cõcipiatur, &explicetur, quamuis à concipiente,ſeu cognoſcente illud eſſe,prout in ſe eſt(vt concipitur à beato)nequeat concipi, vt duo nempè, vt eſſentia, & vt relatio,ſed vt aliquid omnino vnum,& indiuiſibile,& non terminis contradictorijs,verbi gratia,communicationis,& non communicationis,ſed vno termino omnino indiuiſibili:at quando per particulam *ex natura rei*, excludimus ordinem ad noſtrum intellectum pro modulo noſtro concipientem; id quod in entitate Diuina reperitur, ita vt ſenſus ſit entitas Diuina à parte rei,& prout eſt in ſe habet,verbi gratia,quòd communicetur, & non communicetur,tunc dictæ propoſitiones contradictoriæ non ſunt verę;quia entitas Diuina,prout eſt in ſe à parte rei ſecluſa conceptione noſtra,non habet quod communicetur, & quod non communicetur;quia hoc eſt impoſſibile,vt diximus, ſed tantum habet vnum terminum indiuiſibilem,quem dum viatores ſumus non concipimus,nec habet duas rationes,vnam eſſentiæ, &alteram relationis,ſed vnam tantum indiuiſibilem omnino, quam non concipimus dum ſumus viatores,eſt tamen, & habet prout eſt in ſe à parte rei(vt iam diximus)id quod à nobis viatoribus, non poteſt conuenienter concipi,niſi concipiendo illud,vt eſſentiam, & relationem, & vt habens dictos terminos contradictorios: Et hoc eſt in quo profunditas,& ſingularitas Myſterij Trinitatis conſiſtit, ita tamen id quod entitas Diuina,prout in ſe eſt habet per dictos terminos contradictorios concipimus, vt eos non attribuamus entitati Diuinæ, prout eodem modo,ſed prout diuerſo modo concęptę, & ſic pro

modulo noſtro conuenienter, & abſque abſurdo entitatem Diuinam,& id quod in ſe realiter reperitur concipimus, & explicamus.

Ex dictis conſtat relationem,& eſſentiam diuinam, quamuis non à parte rei,ratione tamẽ noſtra,ſeu intellectu noſtro diſtingui,quòd docent expreſſè Concilium Remenſe,& Florentinum,& Damaſcenus vbi ſupra,cui non aduerſatur ipſe Damaſcenus c.9.& 13 appellans relationem modum exiſtendi naturæ; quia non exiſtimat eſſe realiter modum, ſed tantum ratione noſtra, de quo legi poteſt Ruyz diſput.12. quòd etiam ratione manifeſta conſtat; quia relationem, & eſſentiam, vt diuerſas concipimus, & earum diuerſos conceptus obiectiuos formamus,& habemus: diſtinctio autem hæc non obſtat ſummæ ſimplicitati Dei;quia hæc tantũ eſt ſumma realiter,hanc autem diſtinctionem rationis habere fundamentum in Deo,& eſſe rationis ratiocinatæ diximus Tractatu de Attributis diſp.12.

Ad poſterius fundamentum pro opinione Durandi, Scoti, & Gilberti,traditum à Gilberto varijs ſolutionibus omiſsis,quę videri poſſunt apud Vaz diſp.123.c.vlt.& apud Turria diſp.9.dub.1. & apud Ruyz diſp.5.ſect.3.reſpondemus dictum axioma, ſeu principium: *Quæ ſunt eadem vni tertio,ſecundum rem* (ſubintellige vni tertio ſingulari) *ſunt eadem inter ſe ſecundum rem*,non eſſe generaliter verum in omni ente;quia quamuis ſit verum in omnibus entibus creatis ob eorum limitationem, & finitatẽ, vt in eis poteſt inductione conſtare,non tamen in ente increato, & infinito ſecundum eſſentiam, vt fides docet in Myſterio Trinitatis,in quo ob eius eminẽtiam, & infinitatem, Diuina eſſentia eſt tantum vna,& à relationibus à parte rei indiſtincta,& tamen tres relationes inter ſe realiter diſtinguuntur,quòd Ariſtoteles ſolo lumine naturali inſtructus non potuit cognoſcere,& ideò vbi ſupra inter locos argumentorũ, hoc principium abſolutè, & abſque vlla limitatione enumerauit.

Hoc autem poteſt tribus modis intelligi. Primò de identitate reali,& ita intellectum tantum habet locum in entibus creatis. Secundo de identitate ſecundum rationem,&ita intellectum etiam habet locum in Deo. Tertio de identitate ſecundum prædicationem,ideſt,quæ ſunt eadem vni tertio prædicatione,ſunt etiam eadẽ inter ſe prædicatione,ideſt,extremitates,quę prædicatione conceduntur cũ medio iuxta regulas Logicæ,etiã conceduntur inter ſe prædicatione,& ita intellectum etiam habet locum in Deo;quia ita intellectum idem eſt,quod principium *dici de omni*,id eſt, quidquid dicitur de ſubiecto,dicitur de omni cõtento ſub illo,quòd principiũ,& etiam

etiam principium *dici de nullo*, ſunt adeo vera, & euidētia, vt in omni materia etiam in diuinis, nequeant eſſe falſa; quia forma ſillogiſtica, quæ in cōcluſione infert maiorem extremitatem de minore; quia in premiſsis de maiore extremitate prædicatur mediū, de quo maior extremitas prędicatur in maiore propoſitione, vt patet in hoc ſillogiſmo, omni animal eſt corpus, omnis homo eſt animal: ergo omnis homo eſt corpus, eſt ita certa, & euidens, vt in nulla materia, etiam in diuina deficiat: & ad hanc formam ſillogiſticam, quæ eſt vniuerſalis, & primæ figuræ reducuntur aliæ formæ vniuerſales aliarum duarum figurarum; & ad illam etiam reducitur forma ſillogiſmi Expoſitorij, in quo medium eſt ſingulare; quia ſi de Petro, verbi gratia, prædicatur animal, & Petrus de aliquo homine, etiam animal prædicabitur de illo aliquo homine, vt in hoc ſillogiſmo Petrus eſt animal, ſed hic homo eſt Petrus: ergo hic homo eſt animal, ſillogiſmus autem iſte, ita diſpoſitus eſt in prima figura, quod ſi fiat in alia, erit eadem ratio; quia reducendus eſt ad primam.

Quòd ſi obijcias in hoc ſillogiſmo expoſitorio, hic Deus eſt Pater, hic Deus eſt Filius; ergo Filius eſt Pater, Filius, & Pater vniuntur prædicatione cùm hoc Deo, & tamen nō vniuntur inter ſe, quia falſum eſt quod Filius ſit Pater; ergo dictum principium intellectum, de identitate ſecundum prædicationem, non habet locum in Diuinis.

Ad hanc obiectionem, reſpondet Vazquez numero 12. in dicto ſillogiſmo reperiri hunc defectum, quod in eo medium non eſt omnino ſingulare, ſed aliquo modo commune, & cum ſit quodam modo commune, manet indiſtributum in pręmiſsis, & ita nulli ſillogiſmo deſeruire poſſe; quia in primis non ſillogiſmo expoſitorio; quia in hoc medium debet eſſe omnino ſingulare, hic autem Deus, quamuis ſit ſecundum ſe ſingularis, nullum ſub ſe continens ſingulare, eſt tamen realiter communis tribus perſonis, quamuis non communitate vniuerſalitatis, ſed identitatis, & ita habet vim termini communis. Deinde nequit deſeruire ſillogiſmo communi, in quo medium debet eſſe commune, quia medium iſtud cōmune in ſillogiſmo communi, non debet in vtraq; præmiſſa manere indiſtributum, hic autem Deus in dicto ſillogiſmo nullatenùs diſtribuitur, vnde vt Deus, vel hic Deus poſsit deſeruire ſillogiſmo communi debet ex parte perſonarum, quibus realiter eſt communis quodammodo diſtribui in præmiſsis, vt ſi dicamus hic Deus, vt eſt in omni perſona diuina eſt Pater, ſed hic Deus, vt eſt in omni perſona diuina eſt Filius: ergo Filius eſt Pater, tūc autē præmiſſæ ſūt falſę

& ita non mirum, quod etiam concluſio ſit falſa: vt verò *hic Deus,* poſsit deſeruire ſillogiſmo expoſitorio, debet aliquo ſuperaddito omnino ſingularizari, vt ſi dicamus Deus Filius eſt ęternus, hic homo Chriſtus eſt Deus Filius: ergo hic homo Chriſtus eſt æternus.

Nos tamen exiſtimamus hunc terminum hic Deus eſſe ſufficiens medium, & ſingulare ad ſillogiſmum expoſitorium, ſicut Verbum eſt ſufficiens ad hunc Verbum eſt Deus, ſed Verbum eſt homo: ergo homo eſt Deus; quia Verbum ex eo ſolum eſt ſufficiẽs medium, quia in eo vniuntur natura Diuina, & humana eo modo, qui ſufficit, vt quælibet in concreto prædicetur de Verbo: ergo ſi perſonalitates Diuinæ, ita vniuntur, imò identificantur in eſſentia, & eo modo quo ſufficit, vt quælibet in concreto prędicetur de Deo, etiam erit ſufficiens quamuis eſſentia Diuina ſit realiter idem cum perſonis; quia hoc potius iuuat ad dictam prędicationem, ſupra dictus, ergo ſillogiſmus eſt malus non defectu medij; quia eſt ſufficiens, ſed fallatia accidentis in eo ſillogiſmo reperta; quia in concluſione, vt Vazquez aduertit, Pater formaliter attribuitur Filio ex communi modo loquendi, dicta autem fallacia excuſabitur, ſi conſequens inferatur materialiter, nempè ergo Filius eſt ille Deus, qui eſt Pater.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm relatio diuina includat in ſuo conceptu obiectiuo eſſentiam Diuinam?

DIfficultas hęc non habet locum in opinione dicentium, relationem Diuinam, & eſſentiam diſtingui actualiter ex natura rei, ſeu à parte rei; quia ſecundum eam opinionem dicendum eſt; Relationem, non includere in ſuo concepto obiectiuo eſſentiam: Sed tantum habet locum in noſtra ſententia ſecundum quam relatio, & eſſentia Diuina tantum diſtinguuntur actu ſecundum rationem, an videlicet ita diſtinguantur ratione noſtra, vt nihilominus relatio eſſentialiter, ſeu in ſuo cõceptu obiectiuo includat eſſentiam eo modo, quo homo & animal, ita ratione diſtinguũtur, vt nihilominus homo in ſuo conceptu obiectiuo includit animal.

Alexand. 1. p. quęſt. 68. memb. 5. art. 5. Henricus Quodlibet. 5. quæſt. 6 Canar. quæſt. 28. ar. 2. q. 3. Molina diſp. 6. Suarez lib. 4. cap. 7. Bellarm. lib. 2. de Chriſto, cap 9. Arrubal diſp. 101. Granad. Tract. 3.

3.diſp.4.ſect.2.& Ruyz diſp.13.ſect.1.Docent Relationem Diuinã includere eſſentialiter,ſeu in ſuo conceptu obiectiuo eſſentiam Diuinam.

Quòd in primis ſignificare videtur Concilium Rhemenſe, dum definit in nullo ſenſu Catholico negari poſſe hanc propoſitionem, *Deus* (id eſt perſona Diuina) eſt Diuinitas, ſed ſi eſſentia Diuina non includatur in conceptu eſſentiali relationis,quãuis dicta propoſitio ſit vera in ſenſu identico,non erit vera,ſed falſa in ſenſu formali.

Et id videtur ratione probari. Primò quia nulla relatio refert aliquid ad aliud,niſi ratione alicuius abſoluti,ratione cuius relatio eſt in ſubiecto,quod refert ad aliud:ergo relatio Diuina non refert vnã perſonam ad aliam,niſi ratione alicuius abſoluti, ratione cuius habeat eſſe *in*,ſed in Deo nihil eſt abſolutum præter eſſentiam.ergo eſſentia includitur eſſentialiter in relatione.

Secundò probatur omne ens,vel eſt ens à ſe,vel ab alio, ſed relatio Diuina in ſuo conceptu eſſentiali eſt ens: ergo vel in ſuo conceptu eſt ens à ſe,ſeu increatum,vel eſt ab alio,ſeu creatum; ſed non eſt ens ab alio;quia non eſt creatum, cũ creatura; ergo eſt ens à ſe, ſeu increatum:ergo in ſuo conceptu eſſentiali eſt Diuinitas,& eam formaliter includit,quia ens increatum, & à ſe nequit concipi abſque incluſione Diuinę eſſentiæ.

Tertiò probatur aliàs relatio,& eſſentia ratione noſtra componerent in Deo aliquod vnum tertium;quia ratione noſtra conciperentur,tamquam duo extrema, quorum neutrum includit alterum.

Quartò probatur,quòd eſt eſſentialiter ſuperius includitur in cõceptu obiectiuo inferioris,ſed eſſentia Diuina eſt eſſentialiter ſuperior ad relationes,vt pote communis ad illas: ergo eſſentialiter includitur in eis.

Gregor.verò in 1.diſt.33.quæſt.1.art.2. Molina quæſt.28. art.2. diſp.6. Vazquez diſput.121.cap.2. Beccanus cap.2. q.5. Turrianus diſp.5.dubio 1. Zuñiga à dubitat.14. Meratius diſp.47.ſect.2. Alarcon diſp.2.cap.13.& Perez diſp.6 ſect.6.Docent relationem in ſuo conceptu obiectiuo non includere eſſentiam Diuinam. Et merito. Primò, quia relatio Diuina,verbi gratia, Paternitas concipitur à nobis,vt modus,aut terminus adueniens eſſentię inſtar ſubſiſtentiæ creatę,quę tãquã modus,& terminus aduenit naturę, & vt extremum condiſtinctum ab ipſa:ergo Relatio Diuina, vt à nobis concipitur,non includit eſſentiam,ſeu naturam Diuinam ad eum modum,quo ſubſiſtentia creata re ipſa eſt extremũ condiſtinctum à natura,ei adueniens,& eam non includens.

Se-

Ad tertiam concedimus ex relatione,& eſſentia noſtro modo concipiendi componi,ſeu conſtitui in Deo,quoddam tertiũ, quòd eſt Deus, & perſona,ſicut etiam noſtro modo concipiendi relatio,& eſſentia diſtinguuntur,in quo nullũ inuenitur inconueniens,vt aduertit Vazq.c.3.

Ad quartam reſpondemus,quòd etiam ſi eſſentia ſit communis tribus perſonis diuinis,non tamen eſt eſſentialiter ſuperior ad relationes,ſeu perſonalitates,adhuc noſtro modo cõcipiendi,ſed hoc modo tantum concipitur,vt extremum condiſtinctum.

Suarez qui oppoſitam opinionem ſequutus eſt, addidit non tã tum eſſentiam includi in relatione ratione noſtra, ſed etiam re ipſa;quia quælibet relatio re ipſa eſt diuinitas. Hoc tamen quod addit, nempè eſſentiam re ipſa includi in relatione,non eſt minus falſum,quam quod in ea includatur ratione noſtra, vt aduertit Vazquez diſput.119.numero 6.quia incluſio realis vnius in altero præ requirit diſtinctionem à parte rei inter illa;quia idem non dicitur includi in ſe ipſo,eſſentia autem,& relatio non diſtinguuntur à parte rei,vt iam vidimus,& fatetur ipſe Suarez. Et quamuis eſſentia, & relatio diſtinguerentur à parte rei, eſſentia non includeretur in relatione; quia diſtingueretur ab ea, non tamquam pars à toto, aut tamquam componens à compoſito, ſed tamquam vnum extremum ab altero,ea proportione, qua ſecundum noſtram ſentẽtiam ratione diſtinguitur ab illa:quòd ſi relatio,verbi gratia, Paternitas eſt,& dicitur diuinitas,tantum eſt identicè non formaliter, nec diuinitas eſt re ipſa de eſſentia Patris,ſed tantum ratione noſtra: Et quamuis re ipſa eſſet de eſſentia Patris,ſicut dicitur eſſe in opinione Durandi,& Scoti,non tamen eſſet de eſſentia Paternitatis; quia eſſet extremum condiſtinctum à paternitate, ſimul cum ea conſtituens re ipſa Patrem,ea proportione,qua iuxta noſtram ſententiã, eſſentia ratione noſtra eſt de eſſentia Patris, non tamen Paternitatis;quia concretum etiam in diuinis ratione noſtra includit plus quàm abſtractum; quia includit alterum extremum, quod concernit diſtinctum ab abſtracto.

DIFFICVLTAS VIII

Vtrùm relatio diuina includatur in conceptu obiectiuo Eſſentiæ?

AVreol.in 1.q.1.art.Bañez quæſt.28.art.2.dub.3. Valentia diſp. 3.q.4.puncto 1.& alij docent relationem Diuinam includi in conceptu obiectiuo,ſeu eſſentiali Diuinæ eſſentiæ,quibus fauere vi detur S. Thom.quæſt.27.art.2.ad 3,dum ait in perfectione diuini eſ ſe cōtineri Verbum.Et id indicari videntur Athan.Serm. 4. contra Arria.dum ait Deitatem,& proprietatem Patris eſſentiam Filij cō ſtituere.Et Nazianzen.Oratione 39.in ſancta Lumina , & Cyrillus Alex.Dialogo de Trinit.lib.2.& alij Patres quos refert Ruyz diſp. 14.ſect.1.

Et ratione poteſt probari.Primò,quia alias relatio , ſeu perſo nalitas conueniret eſſentiæ Diuinæ accidentaliter , & extrinſecè, & Eſſentia Diuina non ſubſiſteret intrinſecè relatione.

Secundò,quia Eſſentiæ Diuinę conuenit neceſſario eſſe Patrem,& Filium,& Spiritum ſanctum, ſed id non conuenit eſſentiæ Diuinæ, vt propria paſsio,nec vt modus: ergo ei conuenit intrinſicè , & eſ ſentialiter.

Canar.verò quæſt. 39. art.6.Moli.quæſt. 28.art.2.diſp.6.Vazq. diſp.121.cap.4,Suarez 4.de Trinitate cap.5.Becca.c.2. Ruyz ſect. 2.& Perez diſp.ſect.5.docent, & merito relationem Diuinam non includi in conceptu obiectiuo,ſeu eſſentiali eſſentię Diuinę . Et id in primis ſignificatur in Concilio Lateranenſi in cap.*Firmiter*,& in cap.*Damnamus*,& in Florentino,dum in eis dicitur Patrem com municaſſe Filio totam eſſentiam,& non relationem,at ſi relatio in cluſa eſſet in conceptu eſſentiæ communicando eſſentiam, etiam communicaſſet relationem:& in Concilio Toletano 11. in Con feſsione Fidei, dum dicitur: *Deitatem eſſe ad ſe , & non ad aliud.* Quòd etiam docuit Auguſtinus 7. de Trinitate , capit. 2. at ſi eſ ſentia in ſuo conceptu includeret relationem , etiam eſſet ad aliud.

Et ratione probatur: Primò, quia eſſentia Diuina eſt communis tribus perſonis,vt manifeſtum eſt,& definitur in Concilio Latera nenſi vbi ſupra:ergo etiam quidquid eſt de conceptu illius, eſt com mune eiſdem tribus perſonis,ſed relatio non eſt communis tribus per-

erſonis:ergo non eſt de conceptu eſſentiæ. Secundò,quia eſſentia iuina concipitur à nobis,vt natura cui aduenit relatio, tamquam erminus,aut modus illius inſtar naturæ creatæ, cui aduenit ſubſiſ-entia,tamquam modus,aut terminus illius:ergo concipitur à no-is,vt præſuppoſita ad relationem, & eam excludens ad eum mo-um, quo natura creata realiter præſupponitur ad ſubſiſtentiam, eam excludit. Tertiò,quia eſſentia Diuina,quæ re ipſa eſt com-munis tribus perſonis. Concipitur à nobis, quaſi determinabilis r relationem inſtar rerum creaturarum re ipſa communium,quę ormis, aut modis re ipſa determinantur, verbi gratia, materia rima, quæ formis determinatur, & ſubiectum accidentibus: rgo concipitur, vt excludens r lationem; quia quod in creatis eterminatur, non continet id à quo determinatur, vt inductione onſtare poteſt.

Sanctus Thomas autem pro aduerſarijs adductus, tantum lo-uitur de continentia per identitatem,vt patet ex contextu;alij ve-ò Patres nomine eſſentiæ, & naturę aliquando intellexerunt di-tam realitatem Dei, & in eo ſenſu dixerunt naturam eſſe ipſas tres erſonas: Athanaſius verò nomine proprietatis, non intellexit per-onalitatem Patris,ſed deitatem,vt in contextu indicatur, itaut ſen us ſit filium eſſentialiter conſtitui eadem deitate Patris, vt exponit Rùyz ſect. 5.

Ad priorem rationem fatemur, relationem non conuenire, ſeu attribui intrinſecè eſſentiæ, ex eo tamen non ſequitur ei con-uenire, ſeu attribui accidentaliter,& extrinſecè; quia in ſenſu for-mali, nullo modo, adhuc accidentaliter ei conuenit,aut attribui-tur; quia falſum eſt in ſenſu formali, & noſtro modo concipien-di, quòd eſſentia ſit relatio: conuenit tamen Deo intrinſe-cè; quia Deus ex eſſentia, & ex relatione noſtro modo concipien-di coaleſcit intrinſecè:vnde eſſentia diuina, quamuis ſubſiſtat rela-tione,tãquam ſubſiſtentia propria,non tamẽ ſibi intrinſeca, ſed ex-tra ſuam eſſentiam.

Et ad poſteriorem negamus eſſentiæ diuinę in ſenſu formali conuenire eſſe Patrem, ſed tantum in ſenſu identico bene tamen Deo, imò & per ſe, vt dicemus diſp. 9. dif. 8.

DIF.

eſt integra in ſuo genere, ſeu ſpecie (v. g. Paternitas in ratione Paternitatis) quia in ea ratione, nihil deficit relationi diuinæ: ergo relatio diuina. vt ſic eſt integra, ſeu perfecta in ſuo genere, aut ſpecie, & eſt integritas ſui; quia integritas non eſt diſtincta à re cuius eſt integritas.

Secūdò, quia relationes diuinæ ſunt perſonalitates, quibus natura diuina perſonatur, & termiatur, & quibꝰ perſonæ diuinæ cōſtituūtur: ergo vere ſunt perfectiones, quaſi intrinſecæ diuinis perſonis integrātes diuinas perſonas, & perfectiones quaſi extrinſecæ diuinæ naturæ, vtpote diuinam naturā perficientes, quæ amplius, & clarius cōſtabūt ex reſponſione ad tertiam rationem.

Ad primam ergo rationem aduerſariorum, negamus relationē reale, vt relationem non dicere *eſſe in*, vt iam dixim. dif. 2. quia relatio, aut eſt accidēs ſi eſt creata, & ita nequit præſcindi ab eſſe in ſubiecto, aut eſt ſubſtantia ſi eſt diuina, & ita nequit prȩſcindi ab eſſe in ſuppoſito quod refert ad aliud.

Ad ſecundam reſpōdemus, quālibet relationem diuinā eſſe perfectam, & infinitā non ſimpliciter, ſed tātum intra propriam quaſi ſpeciē, v. g. paternitatem intra ſpeciem paternitatis, & filiationem intra ſpeciem filiationis, & ita paternitas non includit filiationem, nec è contra filiatio paternitatem.

Pro ſolutione tertiæ rationis obſeruandum eſt, perfectionem, ſeu bonitatem entitatiuam (quæ eſt phyſica in creatis, & quaſi phyſica in diuinis) eſſe duplicem, alteram ſumptam pro integritate rei in qua conſiſtit perfectio, ſeu bonitas tranſcendentalis rei, quæ eſt quaſi paſsio entis, & conuenit vnicuique rei, quamuis ſit pars, aut quaſi pars alterius rei, & hęc prior perfectio dici poteſt perfectio, ſeu bonitas abſoluta, quamuis ipſa res ſit relatio; quia eſt perfectio, ſeu bonitas ipſi rei, qua res in ſe ipſa eſt perfecta, ſeu integra, & non eſt perfectio alij rei. Alteram eſſe perfectionem ſumptam pro eo, quòd perficit aliud, tamquam ei conueniens, ſiue intrinſecè, qua ratione pars componens aliam rem eſt ei conueniens, & perfectio, ſiue extrinſecè, qua ratione paſsio eſt perfectio eſſentiæ, vt riſibilitas hominis, & qua ratione accidens connaturale eſt perfectio ſui ſubiecti: & hæc poſterior perfectio dici poteſt relatiuā, quamuis ipſa in ſe ſit abſoluta; quia eſt perfectio alteri, tamquam ei conueniens, ſiue eam intrinſecè conſtituens, ſiue eam extrinſecè perficiens.

Relatio ergo diuina in primis eſt perfectio priori modo, ſeu trāſcēdentaliter; quia ipſa in ſuo genȩre, aut in ſua ſpecie, eſt integritas

ſui,qua ipſa eſt integra,nihil ei in ſuo genere,aut ſpecie deficiens. Deinde relatio diuina eſt perfectior poſteriori modo, ſeu relatiuè Deo,& perſonę diuinæ;quia quaſi cōſtituit intrinſecè Deū, & perſo nam diuinam,& etiam eſt perfectio ipſi deitati; quia eam perficit, quaſi extrinſecè,nempè quaſi terminus illius eam perſonans, & reddens ſubſiſtentem.

Ita tamen relatio diuina,eſt Deo perfectio poſteriori modo,& perſonæ,& Deitati,vt non ſit eis perfectio realis; quia non conſtituit realiter Deum,nec perſonam, nec perficit realiter Deitatem; quia ab eis non diſtinguitur realiter,idem autem, non conſtituit rea liter ſe ipſum,nec perficit realiter ſe ipſum, ſed tantum eſt illis perfectio noſtro modo concipiendi;quia Deum, & perſonam tantum conſtituit noſtro modo concipiendi, & Deitatem tantum perficit noſtro modo concipiendi; quia hoc tantummodo diſtinguitur à Deo,& à perſona, & à Deitate. In quo perfectio priori modo ſumpta,nempè pro integritate,diſtinguitur à perfectione poſteriorī modo ſumpta,nempè quod integritas,ſeu perfectio tranſcendenta lis entis reales eſt realis;quamuis non diſtinguatur realiter à re cuius eſt integritas,vt verè non diſtinguitur; quia quamuis non ſit ab ipſa re realiter diſtincta,eſt tamen realiter,ſeu à parte rei integritas, vnde tres relationis Diuinę,quamuis vt perfectiones priori modo, ſeu tranſcendentales,ſint perfectiones reales,non tamen vt ſunt per fectiones poſteriori modo ob rationem dictam, ſed tantum ſunt perfectiones modo noſtro concipiendi, diſtinctę tamen realiter inter ſe.

Sed quamuis non ſint perfectiones reales, ſumpta perfectione poſteriori modo:ſunt tamen veræ relationes reales; quia per eas perſonæ quamuis realiter indiſtinctę ab ipſis relationibus, ſe realiter mutuo reſpiciunt,& ad ſe mutuo realiter referuntur; quia perſo nę non referuntur per ipſas relationes,tamquam per aliquid extrin ſecum ipſis perſonis ſuperadditum ad eum modum, quo res creatæ per relationes prædicamentales,ipſis rebus ſuperadditis realiter referuntur;ſed tamquam per aliquid intrinſecum, vel vt proprius loquamur ſe ipſis ſunt realiter ſe mutuo reſpicientes, & ad ſe ipſas mutuo realiter relatæ ad eum modum,quo relationes tranſcendentales creaturarum,vt relatio viſionis ad colorem viſum ſunt relatio nes reales,quamuis non diſtinguantur realiter à re cuius ſunt relatio nes;quia per eas,quāuis à re ipſa realiter indiſtinctas, ea res realiter refertur,vel vt proprius loquamur;quia res illa ſe ipſa realiter refer tur ad aliā,ſeu eam reſpicit;quia ipſa eſſentialiter eſt realiter reſpiciens,ſeu relata ad illam.

Hoc

Hoc ergo ſuppoſito, ad tertiam rationem aduerſariorum, reſpõdemus admittendo relationem diuinam, vt diſtinctam ab eſſentia eſſe perfectionem, & conſequenter eſſentiam diuinam, vt diſtinctã à relatione nõ includere eam perfectionem relatiuam, ex eo tamẽ nõ ſequitur eſſentiam diuinam, nõ eſſe ſummè, & ſimpliciter perfectã; quia in primis nõ ſequitur, nõ eſſe idẽticè ſummè, & ſimpliciter perfectam, cùm ſit realiter eadem cum ipſis relationibus: imò nec ſequitur eam, vt formaliter diſtinctam à relatione nõ eſſe ſummè, & ſimpliciter perfectam cum in genere eſſentiæ, ſeu in ratione eſſentię, ſit infinitè perfecta, & habeat omnem perfectionem ſibi nõ repugnantẽ ſicut Deus dicitur, infinitè & ſummè perfectus, quãuis nõ habeat formaliter perfectiones creaturarum ſibi repugnãtes: & admittimus in nulla perſona diuina reperiri omnes tres relationes perſonales, ſed cuilibet deficere duas ex eis tribus, ex eo tamẽ nõ ſequitur nullã perſonam eſſe infinitè, & ſummè perfectã; quia quęlibet eſt infinitè perfecta, nõ tantum in ratione Dei; quia habet deitatem duobus prædictis modis, idẽticè videlicet, & formaliter infinitè perfectam, ſed etiã in ratione perſonę; quia perſonalitas cuiuſlibet perſonæ eſt in ſua ratione, & quaſi ſpecie infinitè, & ſummè perfecta, nec vt quælibet ſit infinitè & ſummè perfecta obſtat, quòd non habeat aliàs oppoſitas perfectiones relatiuas; quia ad id ſufficit quod habeat infinitam perfectionem propriam, & omnem ſibi nõ repugnantem, vt diximus de eſſentia diuina, nec ex eo, quod relatio diuina ſit perfectio, ſequitur perſonas diuinas nõ eſſe æqualiter perfectas, nec ſequitur relationes ipſas eſſe inęquales; quia quælibet in ſuo genere, aut in ſua ſpecie, ſeu ratione eſt infinita perfectio, ſeu infinitè perfecta, inæqualitas autẽ, ſeu maioritas, & minoritas ſunt affectiones ſolius rei finitę in quo relationes diuinæ differunt ab ſpeciebus creatis, quæ ſunt inæquales imperfectione; quia quælibet ex eis eſt finitæ perfectionis: ita tamẽ tres relationes diuinæ, ſeu perſonæ diuinæ ſunt tres integritates, ſeu perfectiones reales priori modo ſuprà, & à parte rei inter ſe diſtinctæ, vt nõ ſit alia realis integritas, ſeu perfectio ab eis trib⁹ à parte rei diſtincta; quia ſi aliqua alia maximè, aliqua totalis ex eis trib⁹ coaleſcẽs, hæc autẽ nõ eſt in Deo; quia in eo nõ eſt aliqua alia, quarta res ex eis coaleſcẽs, cuius poſsit eſſe integritas, ſed tãtum eſt numerus ternarius rerũ realiter diſtinctarum, nempe dictarũ relationũ, ſeu perſonarum, qui numerus nõ eſt res aliqua, quarta diſtincta ab ipſis tribus relationibus, & perſonis vt patet, vnde quælibet integritas, ſeu perfectio ex dictis eſt totalis, nõ complẽs realiter aliam integritatem, ſed quamuis nõ ſint, niſi tres dictę integritates, ſeu perfectiones totales realiter diſtinctæ, ſunt tamẽ tot integritates, ſeu perfe-

ctiones nō realiter ratione diſtinctæ, quot ſunt eſſentia, & attributa; quia eſſentia in ratione eſſentiæ, etiā eſt realiter integritas, ſeu integra, & etiam ſapiētia in ratione ſapiētię, & ſic reliqua attributa, & nō diſtinguūtur à parte rei inter ſe, nec à dictis integritatibus relationum, ſeu perſonarum; quia eſſentia, & attributa (quæ à ſuis integritatibus nō diſtinguuntur) non diſtinguuntur à parte rei ab ipſis relationibus, ſeu perſonis.

Et eadē proportione in Deo, ſunt tres infinitates relatiuæ, ſeu perſonales realiter inter ſe diſtinctæ, & nō plures, & tres veritates tranſcēdētales relatiuæ realiter diſtinctæ, & nō plures relatiuæ, & tres immēſitates relatiuæ realiter diſtinctæ, & nō plures, & tres æternitates relatiuæ, ſeu perſonales realiter diſtinctę, & nō plures, & tres rationes increati relatiuæ realiter diſtinctę, & nō plures, & tres vnitates perſonales realiter diſtinctæ, & nō plures; ſunt tamē tot abſolutæ infinitates, & incomprehēſibilitates, & veritates, & ęternitates, & immēſitates, & rationes increati, & vnitates ratione tantum diſtinctæ inter ſe, & à relatiuis, quot ſunt eſſentia, & attributa, de quibus in hoc paragrapho contentis latè dicemus diſ. 11.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm relatio diuina, prout diſtincta ab eſſentia ſit perfectio ſimpliciter ſimplex?

SCot. quodl. 5. ar 2. Aur. in 1. d. 19. p. 2. ar. 3. Cai. 1. p. q. 28. ar. 1. & 2. Suar. lib. 3. c 18. Zuñiga diſp. 5. dub. 12. memb. 3. Mærat. diſpu. 56. & Perez diſp. 6. ſect. 9 partem negatiuam tuentur; quia perfectio ſimpliciter ſimplex, vt definit Anſelm. in Moriologio cap. 14. & in Proſologio cap. 5. eſt illa, quæ in quolibet melior eſt ipſa, quam non ipſa, in Patre autem, v. g. non eſt melius eſſe Patrem, quam non eſſe Patrem, quia Pater non eſt melior quam Filius, nec quam Spiritus Sanctus ergo.

Greg verò in 1. d 20. q 1. ar. 1. Val lib. 2. de Trin. c. 12. Vazq. diſp. 122. n. 10. Tur. diſp. 6. dub. 3. Gran. diſp. 5. ſect. 3. & Ruiz diſp. 30. ſect. 9. partem affirmatiuam tradunt, & merito, quia perfectio ſimpliciter ſimplex eſt illa, quæ eſt melior ipſa, quàm non ipſa ei, cui eſt perfectio quaſi extrinſeca ei conueniens, & cōſentanea, & nō ei cui eſt intrinſeca alias omne componens, aut conſtituens eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex ipſi conſtituto, quod eſt falſum aliàs materia prima eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex homini; quia vt pote ei intrinſeca

melior eſt illi materia prima, quam carētia illius, eſſentię autē di
næ cui ſoli & nō Patri, nec Filio, nec Spirituiſancto relatio diuinæ
perfectio quaſi extrinſeca ei cōueniēs, & conſentanea eſt melior
am nō relatio, v. g. paternitas eſt melior eſſentię diuinæ, quā non
ternitas, & filiatio quam non filiatio, & ſpiratio, quam non ſpira-
:ergo relatio diuina eſt perfectio ſimpliciter ſimplex ipſi eſſentiæ
i ſoli eſt perfectio nō eam integrans, & quaſi intrinſeca, ſed quaſi
trinſeca ei conſentanea.

Ex quo cōſtat ad rationem aduerſariorum quòd ſcilicet quamuis
mittamus quod patri, v. g. nō ſit melius eſſe Patrem, quam nō eſ-
Patrem; quia ei nō ſit melius eſſe Patrem, quam eſſe Filium, aut
iritū ſanctum, nihilominus paternitas nō deſinit eſſe perfectio ſim
iciter ſimplex; quia paternitas nō eſt perfectio perficiēs, quaſi ex-
inſece Patrem, ſed eſſentiā diuinā, ea proportione qua albedo nō
rficit albū, ſed corpus, & eſſentiæ diuinę melior eſt paternitas, quā
paternitas, & filiatio quam nō filiatio, & ſpiratio quā nō ſpiratio.
Et quāuis vt aliqua perfectio ſit ſimpliciter ſimplex ei cui eſt per-
ctio, aliquādo nō ſufficiat quod ei ſit melior ipſa, quā non ipſa, ſeu
uā carētia ipſius; quia perfectio creata, v. g. quātitas eſt melior cor
ori, quam nō quātitas, ſeu quam carētia ipſius, & tamē ei nō eſt per
ctio ſimpliciter ſimplex, ſed aliquādo etiā requiratur, quod ſit me
or, quam poſitiuum incompoſibile cum ipſa perfectione in ipſa re,
ipſi rei repugnās, ob cuius defectum quātitas, v. g. nō eſt perfectio
mpliciter ſimplex corpori; quia nō eſt melior, quā ſpiritualitas in-
ompoſibilis cū ipſa quātitate, & repugnās ipſi corpori cui quātitas
t perfectio; quia verò relatio diuina, v. g. paternitas nō habet ali-
uid poſitiuum, quod ſit incompoſibile cum ipſa paternitate in ipſa
ſſentia diuina cui eſt perfectio, & quod ſit repugnans eſſentiæ diui-
æ; quia huic non repugnat filiatio, nec ſpiratio, nec in ea ſunt incō-
oſibiles cum paternitate, ideò vt relatio ſit eſſentiæ diuinæ perfe-
io ſimpliciter ſimplex, ſufficit quod ipſa relatio ſit melior eſſentiæ
iuinæ, quam non relatio: vnde nomine illo, *quam non ipſa*, ſeu *quam*
arentia ipſius, poſito in definitione perfectionis ſimpliciter ſimpli-
is tradita ab Anſelmo, intelligitur carentia ipſius perfectionis, &
tiam poſitiuum incompoſibile cum ipſa perfectione in re cui eſt
erfectio, & ipſi rei cui eſt perfectio oppoſitum, & repugnans quan-
o eſt tale poſitiuum incompoſibile cum perfectione, & repugnans
pſi rei cui eſt perfectio.

Addidimus in ſolutione rationis aduerſariorum, *Quāuis admitta-*
mus quòd Patri non ſit melius eſſe Patrem, quā non eſſe Patrē; quia abſq;
ubio Patri meliꝰ eſt eſſe Patrē, quā nō eſſe Patrē, & quā eſſe Filiū;

 quia

quia paternitas eſt intrinſeca, ſeu eſſentialis patri, & nō carentia paternitatis, nec filiatio, ac proinde patri melius eſt eſſe Patrem; quia abſque paternitate non eſt Pater.

Ex dictis cōſtat ſoli perfectioni, nō ſumptę pro integritate, ſed ſūpta pro perfectione perficiēte aliud, & nō perficiēte intrinſecè, ſed tātum extrinſecè, cōuenire eſſe ſimpliciter ſimplicem, ac proinde perfectionem ſimpliciter ſimplicem in Deo, nō eſſe perfectionem realiter, ſed tantum noſtro modo cōcipiendi; quia nihil perficit extrinſecè realiter Deum, vt diximus dif. 9.

DIFFICVLTAS XI.

Vtrùm tres diuinæ relationes, ſeu perſonalitates, & perſonæ ſint tres res, & tria entia?

CIrca prius Theologi (excepto Henric. nollente relationes diuinas appellare res) cōueniūt tres relationes perſonales, ſeu perſonalitates, & perſonas diuinas eſſe & dici *tres res*, quod docuit S. T. in 1. d 25 q vlt. ar 4. Vaz diſp. 122. Sua. li 3. c 6. Tur. diſp. 6 dub 5. Zun. diſp. 14 ſect. 2 Ruiz diſp 26 ſect. 1 Alar. diſp. 5. c. 5. Per. diſp. 12. ſect. 3. & alij quos refert Ruiz, & indicat Conc. Rhem. & tradunt Aug 1. de Doct Chriſt c 5. dum ait res igitur quibus fruendum eſt, *Pater & Filius, & Spiritusſanctus eſt*. Et Anſel. lib. de Incarn. Verbi c. 3. dū ait: *Nihil prohibet dicere duas perſonas Patrem, & Filium eſſe duas res*, ratio autem eſt; quia quęlibet diuina relatio, & perſonalitas, & perſona eſt verè res, & realiter diſtincta ab alia: ergo tres relationes, ſeu perſonalitates, & perſonæ poſſunt, abſq; ſcrupulo dici tres res; quia hac enumeratione tantū denotatur diſtinctio realis inter prędictas res.

Circa poſterius ſupponimus ſi *ens* ſumatur adiectiuè, prout idem eſt, quod habēs eſſe, tres perſonas eſſe, & dici tria entia, quia vere sūt tres habētes eſſe (quāuis habeant vnum tantum eſſe ſumptum pro eſſentia, ſeu deitate) ſicut etiam dicūtur tres ſapiētes, & tres omnipotes; quia ſunt tres habētes ſapientiam, quamuis tantum vnam, & tres habentes omnipotētiam, quamuis tantum vnam; quia adiectiuum multiplicatur multiplicatis habentibus, licet forma habita ſit tantum vna vt dicem. diſp. 8. dif. 2.

Si vero *ens* ſumatur ſubſtātiuè (vt ſumi poteſt) prout idē eſt, quod entitas, ſeu quod eſt ens ſubſtātiuè, & idē quod *res* S Th. vbi ſupra, ar 2. ad 4 Bonauentura d. 23. ar. 2 q 2. Henr. in ſumma ar. 34. q. 2. ad 6. Per. vbiſupra docēt tres perſonas, non eſſe tria entia, quod indicari

cari videtur, Ioann. 10. *Ego & Pater vnum ſumus*. Et 1. Ioann. 5. *Et tres vnum ſunt*. Et ratione videtur probari, quia in tribus perſonis eſt vnum tantum eſſe; quia in eis eſt vna tantum eſſentia, & vna tantum exiſtentia.

Canarienſis verò q.23. Suarez, Turrianus, Zuñiga, Alarcon, & Perez vbi ſupra, Vazquez c.7. Ruyz ſect. 4. docent Diuinas perſonas eſſe, & poſſe dici tria entia ſubſtantiuè, ſeu tres entitates, quod indicat Sanct. Thom. q.39. ar.3. ad tertium, vbi retractaſſe videtur, quod dixerat in eo art.2 ad 4. & meritò; quia *ens* ſubſtantiuè nō eſt minus tranſcendens, quam res, imo eſt indiſtinctum à ſe: ergo ſicut tres relationes, ſeu perſonalitates, & tres perſonæ diuinæ ſunt, & dicūtur tres res; ita etiam ſunt, & dicūtur tria entia ſubſtantiuè, ſeu tres entes quaſi maſculinè, & tres entitates.

Quòd autem ens dicatur ab eſſe non obſtat; quia eſſe non tantum conuenit eſſentiæ, ſeu naturæ, quæ in Deo eſt tantum vna, & ratione cuius tres perſonæ diuinæ dicuntur eſſe vnum, ſed etiam conuenit cuicunq; entitati, & rei quamuis relatiuę, & ideò tres relationes, ſeu perſonalitates, & perſonæ dicuntur tres entitates, & tria entia: addendo autem tria entia *relatiua*, & tres entitates *relatiua* auffertur omnis occaſio æquiuocationis, & erroris, in Deo autem eſſe tres exiſtentias relatiuas dicem. diſp. 3. dif. 8.

Et eadem proportione, qua in Deo ſunt tres res, & tria entia, etiam admittendum eſt in Deo eſſe aliqua, & aliquos, quia aliquis, & aliqua, & aliquid æquiualet enti: ergo ſicut in Deo ſunt tres res, & tria entia, admittendum eſt in Deo eſſe aliquos, nempè aliquas perſonas, & eſſe aliquas, nempè aliquas relationes, & perſonalitates.

Quo modo autem, quamuis in Deo admittantur quatuor relationes reales, non ſint admittendæ quatuor res, nec quatuor entia diximus dif. 4.

Sed an tres diuinæ perſonæ, & dictæ relationes, & perſonalitates dicendæ ſint tria indiuidua dicemus diſp. 3. dif. 1.

DISPVTATIO TERTIA.

De perſona diuina in communi.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm perſona rectè definiatur à Boetio?

BOet.lib.de duabus naturis definit perſonam, *quod ſit rationalis naturæ indiuidua*, ſubſtantia eſt ergo difficultas, an hæc definitio perſonæ ſit recta.

Scot.in 1 d.23.q.vlt.dictam definitionem reprobat; quia natura diuina eſt indiuidua ſubſtantia naturę rationalis, & anima rationalis etiam eſt indiuidua ſubſtantia naturæ rationalis, & tamen non ſunt perſonæ.

Magiſt.verò in 3 d.5.S.Th.& omnes eius diſcipuli 1.p.q.29.art.1. & communiter ſcholaſt in 1.d.25. Sua.lib.1.de Trin c.1. Ruiz diſp. 12.ſect.2.& communiter Theologi dictam definitionem perſonæ à Boetio traditam admittunt, & approbant, & etiam Rich de Sancto Vict.4.de Trinit.c.23.(etiam ſi c.21.eam reprobare videatur) & merito, quia nomine *ſubſtantia*, Boet.intelligit *ſubſiſtentiam*, vel potius *ſubſiſtens*, & nomine *indiuidua*, intelligit *incommunicabilem*, & additur rationalis naturę; quia ſubſiſtens incommunicabile naturæ irrationales nō dicitur perſona, ſed hypoſtaſis, aut ſuppoſitū, ex quibus cōſtat dictam definitionem perſonę, nō conuenire naturę diuinæ, nec animę rationali; quia neutra eſt ſubſiſtentia, nec ſubſiſtens, & neutra eſt incommunicabilis, ſed communicabilis.

Richar.verò in dicto c.23.aliam tradit definitionem perſonæ, nēpè quod ſit *intellectiua naturæ incommunicabilis exiſtentia*, quæ ſi rectè explicetur in idem incidit quod definitio Boet.& ea vſus eſt Ioānes Eccleſiæ Latinæ Theologus in Concil.Floren.ſeſ.19. poſt medium; eam autem præfert Scotus definitioni Boetij; quia per vocē incommunicabilis excluditur anima rationalis, & quælibet pars, & quælibet natura ſingularis, vt ſit perſona.

Ex quibus conſtat perſonam ſignificare ſubſtātiam, & nō qualitatem, in quo grauiter errauit Laur. Valla lib. 6. elegantiarum c. 34. vbi contra Boet.cōtendit nomen perſonę, non ſignificare ſubſtantiam, ſed qualitatem; quia vnà & eadem perſona dicitur gerere plures perſonas, fallitur tamē Lauren.Valla; quia id eſt cōtra vſum Scripturæ, & Conciliorum, & Patrum Latinorum, & Iuris ciuilis (vt expendit Suar.) à quibus perſona nunquam vſurpatur, vt ſignificet qualitatem, ſed ſemper, vt ſignificet ſubſtātiam: & ſane ſi qualitatem ſignificaret, alia diceretur eſſe perſona hominis iuuenis, à perſona eiu-

eiuſdem iam ſenis,& perſona hominis medici, à perſona hominis Theologi,quod eſt falſum;quòd ſi vnus homo aliquādo dicitur plu es gerere perſonas,eſt quia eſt vna ſubſtātialiter&alia,vel aliæ repræ entatiuè,nec verū eſt nos aliquādo vti nomine perſonæ ad ſignificā lam qualitatem,ſed alijs nominibus nomini perſonæ adiunctis, vt uando interrogati qualis perſona ſit Petrus,& reſpōdemus, eſt me licus,aut Theologus,nō eſt quia nomine *perſona* interrogemur de qualitate,ſed quia de perſona interrogamur nomine *qualis*, aut alio æquiualente.

Obſeruandum autem eſt nomē *perſona*,non differre à nomine *ſup-poſitum*,nec à nomine *hypoſtaſis* ex parte directi ſignificati; quia hæc ria nomina directè ſignificant ſubſiſtētiam,ſed tātum differunt ex arte indirecti,& cōnotati;quia nomina ſuppoſitum,& hypoſtaſis ſi- nificant ſubſiſtentiam in quacunq; natura ſubſtantiali,nomen verò erſona,nō niſi in natura intellectuali, & ita perſona ſignificata, eſt uid inferius ſuppoſito,& hypoſtaſi ratione indirecti, ſeu connota- ;quia valet eſt perſona;ergo eſt ſupppoſitum,& hypoſtaſis,non ta- ien è contra:indiuiduum verò,vt ſumitur à Boetio pro incommu icabili idem eſt,quòd ſuppoſitum,& hypoſtaſis,& ita in hoc ſenſu oſſunt in Deo cōcedi tria indiuidua,ſicut conceduntur tria ſuppo ta,& tres hypoſtaſes:nihilominus,quia indiuiduum iam communi er ſumitur,non pro incommunicabili ; ſed pro ſingulari naturę, nò tam naturæ accidentalis,quàm ſubſtantialis, ideo iam abſolutè on ſunt concedenda in Deo tria indiuidua, etiam ſi concedantur es res ſingulares,& tria entia ſingularia,vt aduertit Vaz.in explica one dicti ar.1.indiuiduū ergo,vt iam ſumitur,& ſuppoſitū, ſeu hy- oſtaſis,& perſona ſe habent,tanquam ſuperius,& inferius;quia in- uiduum eſt ſuperius ad ſuppoſitum,ſeu hypoſtaſim,& ſuppoſitum, u hypoſtaſis ad perſonam;quia valet eſt perſona, ergo eſt ſuppoſi- m,ſeu hypoſtaſis,eſt ſuppoſitum,ſeu hypoſtaſis,ergo eſt indiuiduū non è contra.

Quòd autem perſona addat ſupra naturam,quid poſitium, quod ſt modus ſubſtantialis naturę,& appellatur ſubſiſtentia: & quòd partibus adhuc integrantibus exiſtentibus in compoſito, non conueniat diximus tract.de Incarnatione diſp. 4.diffi.11

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm ratio perſonæ conueniat Deo?

ABſque controuerſia eſt rationem perſonæ conuenire Deo: & id eſt de fide: exprimitur enim in Symb. Athan. quia in eo dicitur: *Alia eſt enim perſona Patris, alia Filij, alia Spiritus Sancti*, & idem dicitur in Concil. Lateran. ſub Innocentio III. & in Conc. Tolet. 11. in confeſſione fidei: Patres quoque ratione, & nomen perſonæ Deo frequenter tribuunt.

Et id conſtat ex definitione perſonę, quia definitur, quod ſit *rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia*, vt retulimus ex Boetio, *aut* quod ſit *intellectiuæ naturæ incommunicabilis exiſtentia*, vt retulimus ex Richardo in Deo autem eſt intellectiuæ naturæ indiuidua ſubſtantia, & eſt incommunicabilis exiſtentia naturæ intellectiuæ; quia in Deo eſt intellectualis natura, & incommunicabiliter exiſtēs; quia in eo eſt natura omnino perfecta, & noſtro modo concipiendi vltimo terminata: ergo in Deo verè reperitur ratio perſonæ, & cōſequēter nomen *Perſona* Deo optimè quadrat.

Ex quo etiam conſtat in Deo verè reperiri rationem ſuppoſiti, ſeu hypoſtaſi (& cōſequenter nomē *Perſona*, & nomē *hypoſtaſis* ei optimè quadrare) quia vt dixim. diffic. pręcedente perſona inferior eſt ad ſuppoſitum, ſeu hipoſtaſim.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm nomen Perſona *in diuinis ſignificet relationem an ſubſtantiam?*

SVpponimus contra Scotum in 1. d. 23. q. vltima, & contra Gabr. in 3. d. 2. & contra alios, perſonam, ſeu nomen *Perſona*, præſertim in diuinis directè, & formaliter non ſignificare negationem, etiā ſi aliquando negatione explicetur, ſed poſitiuum quid, vt cōtra eos diximus tract. de Incar. diſp. 4. dif. 2. & quidem de perſona diuina negari non poteſt; quia perſonæ diuinæ relationibus poſitiuis cōſtituūtur, vt dicemus diſp. 4. dif. 3. ergo perſona diuina eas ſignificat, & dicit, & ita in proprietatibus perſonalibus poſitiuis Eccleſia numerū perſonarum agnoſcit.

Hoc ergo ſuppoſito prima opinio eſt Scoti in 1. d. 25. & 27. q. 1. qui quamuis exiſtimet perſonam, ſeu nomen *Perſona* formaliter, & directè ſignificare negationem communicabilitatis, admittens tamen, vt probabile quod formaliter, & directè dicat quid poſitiuũ, affirmat perſonam in diuinis non ſignificare relationem, nec ſubſtantiam, ſed quid commune relationi, & ſubſtantiæ: opinio tamen hæc pręterquam quod ex dicendis in hac difficultate poterit reijci, etiam reijcitur à Durando in 1. diſt. 23. q. 1. art. 1. oſtendendo abſoluto & relatiuo nihil poſſe dari commune, ac proinde, nec nomine *perſonæ* ſignificari.

Secunda opinio eſt Durandi vbi ſupra, aſſerentis nomen *perſona* in diuinis directè, & formaliter non ſignificare relationem, nec ſubſtantiam, ſed denominationem, & intentionem nõ rationis, ſed realem, opinio tamẽ hæc quatenus ait perſonam in diuinis nõ ſignificare directè relationem, nec ſubſtantiam, falſa eſt, vt cõſtabit ex ſtatim dicendis, quatenus verò ait ſignificare denominationem, explicabitur diff. ſequente.

Tertia opinio eſt Caiet. 1. q. 29. ar. 4. aſſerentis perſonam in Diuinis directè, & formaliter ſignificare relationem, materialiter verò, & indirectè ſubſtantiam, & eam ſequitur Perez diſput. 9. ſect. 2. probari autem poteſt: quia perſona in communi directè, & formaliter ſignificat perſonalitatem, connotat autem, ſeu indirectè, & materialiter ſignificat naturam, quę perſonatur, perſonalitas autẽ in diuinis eſt relatio, natura verò eſt ſubſtantia.

Quarta opinio nobis probatur aſſerentium, perſonam Diuinã ſignificare formaliter ſubſtantiam & materialiter relationem, ita Vaz diſp. 127. & docuiſſe videtur S. Thom q. 29 ar. 4. Alex. 1. p q. 56 memb. 2. Suar. 7. de Trinit. cap. 8. Granad tract 4 diſp. 3. & Ruyz diſp. 32. ſect. 9.

Pro huius noſtræ opinionis explicatione, & confirmatione obſeruandum eſt duplex eſſe ſignificatum nominis concreti (quale eſt nomen *perſona*) aliud adæquatum, ſeu totale, quale eſt coaleſcẽs ex conſtituentibus ipſum, alterum eſt in adæquatum, ſeu partiale, quale eſt quodlibet conſtituens eam ſeor. Deinde ſignificatum in adæquatum eſſe duplex, alterum directum illud ſcilicet quod primario ſignificat, & quaſi in recto qualiter nomine *perſona*, ſignificatur perſonalitas, & nomine *album* ſignificatur ſubiectum, alterum eſſe in directum, ſeu connotatum, illud ſcilicet quod ſecundario, & quaſi in obliquo ſignificatur, qualiter nomine *Deus*, ſignificatur perſonalitas, & nomine *perſona*, ſignificatur Deitas, & nomine *album*, ſignificatur albedo.

Hoc

Hoc ergo ſuppoſito, opinio noſtra explicatur, & cõfirmatur; quia nomẽ *perſona* in diuinis adæquatè, & inadæquatè ſignificat ſubſtantiã, & in primis adæquatè, ſeu totaliter; quia ſignificat cõſtitutum ex deitate, & ex perſonalitate, ſeu ſubſiſtentia diuina; quia nomen *perſona* ſignificat id quod verè eſt perſona, perſona autem eſt dictum conſtitutum. & hoc verè eſt ſubſtantia ſeu ſubſiſtens, ſicut nomen *Deus*, ſignificat adæquatè conſtitutum ex eiſdem. Deinde quod nomẽ *perſona* in diuinis inadæquatè, ſeu partialiter ſignificet ſubſtantiam, probatur, quia nomen *perſona*, ſignificando adæquatè perſonam, eo ipſo etiam ſignificat inadæquatè, ſeu partialiter ipſa conſtituẽtia perſonam ipſam, quodlibet ſeorſim, quę ſunt quaſi partes ipſius perſonæ conſtitutæ per illa.

Eo autem ipſo quod ſignificatum, adęquatum nominis *perſona diuina*, eſt totum ipſum conſtitutum noſtro modo cõcipiẽdi, ex perſonalitate, & ex deitate, perſonalitas, & deitas ex quibus noſtro modo concipiendi coaleſcit, ſeu conſtituitur perſona diuina, eo nomine *perſona*, ſignificantur inadæquatè quælibet ſeorſim; quia quælibet ex eis eſt conſtitutiuum inadæquatum perſonæ diuinæ, ſignificatę adæquatè nomine *perſona*; quia verò perſonalitas primario, ſignificatur nomine *perſona*, & eo ipſo quaſi in recto, ideò perſonalitas eo nomine dicitur, ſignificari directè; & quia deitas, ſeu natura diuina, eo nomine *perſona*, tantum ſignificatur ſecundario, ideò dicitur ſignificari indirectè: & quia perſonalitas diuina directè ſignificatur, & relatio diuina adæquatè, ſeu cõuertibiliter identificatur cum perſonalitate, ideò etiam relatio ſignificatur nomine *perſona*, directè ſicut ipſa perſonalitas, ſed non formaliter. ſed materialiter, & quaſi identicè (& id voluit S. Thomas quando in dicto art. 4. addit relationem, vt relationem cadere in ratione perſonæ in obliquo, id eſt materialiter, ſeu identicè non formaliter, & ob id, quamuis Pater dicatur alicuius Pater, perſona tamẽ Patris non dicitur alicuius perſona, quia ſcilicet perſona Patris, nomine *perſona*, non ſignificatur relatiuè, ſed abſolutè; quia nomine *perſona* non exprimitur relatio, & id voluit Aug. 7. de Trin. c 6. quando dixit perſonam, non ſignificare relationem, ſubintellige expreſſè, & formaliter; quia eam tantum ſignificat identicè.

Ex dictis conſtat falſitas opinionis Scoti, & Dur. & quid habeat veritatis opinio Cai. & quid reſpondendum ſit ad fundamentum ipſius quatenus nobis aduerſatur.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm nomen perſona in diuinis dicat rationem aliquam communem tribus perſonis?

QVòd in titulo difficultatis quærimus, idē eſt ac quærere, àn perſona ipſa diuina ſignificata nomine *perſona*, ſit communis tribus diuinis perſonis.

Reſolutio huius difficultatis, maximè pendet ex reſolutione difficultatis præcedentis de ſignificato nominis *perſona*, & ideò iuxta varias opiniones, quas circa eam difficultatem enumerauimus, variæ etiam ſunt circa præſentem.

Supponimus autem nomen *perſona*, non dicere rationem aliquam negatiuuam communem tribus perſonis, quia vt difficultate præcedente diximus contra Scotum nomen *perſona*, non dicit negationem.

Inter eos ergo, qui contra Scotum conueniunt nomen *perſona*, non ſignificare negationem, ſed poſitiuum opinio eſt nomē *perſona*, ſignificare rationem poſitiuam communem tribus perſonis nō realem, ſed rationis, & quaſi ſecundæ intentionis, ita inſinuant Duran. in 1. d. 23. & 25. q. 1. & Hent. quodl. 5. q. 6.

Prior pars, nempe non ſignificare rationem aliquam realem communem tribus perſonis probari poteſt.

Primo, quia perſonalitates Diuinæ ſunt conceptus obiectiui vltimo conſtituentes Diuinas perſonas: ergo ab eis nequit abſtrahi ratio vna communis in qua conueniant; conſequentia patet; quia conceptus vltimo conſtituens, & determinans eſt indiuiſibilis, ſeu irreſolubilis in alios conceptus, ſeu rationes; quia aliàs non eſſet vltimus, & eſſet proceſſus in infinitum in reſolutione illius.

Secundò; quia perſonalitas eſt incommunicabilis: ergo nequit eſſe communicabilis, ſeu communis tribus perſonalitatibus; ac proinde, nec tribus perſonis dabitur aliqua ratio realis communis nomine *perſona* ſignificata; quia in diuinis perſonis præter ipſas perſonalitates, non datur niſi eſſentia diuina, quæ eſt ſingulariſsima, & ab ea nequit aliquid abſtrahi, quod ſit commune, & quaſi vniuerſale ipſis perſonis. Tertiò, quia ſi eſſet aliqua ratio realis per rationem cōmunis tribus perſonis, nomine *perſona* ſignificata, eſſet

eſſet vniuerſalis, quod nõ videtur habere locum in diuinis, imò nec in perſonis creatis, vt docet S. Th. ar. 4.

Poſterior pars, nempè nomen *perſona*, ſignificare rationem communem rationis, & quaſi intentionis. Probatur; quia perſona eſt rationalis naturæ indiuidua ſubſtantia, indiuiduum autem eſt nomen ſecundæ intentionis, & rationis, ſicut nomen *genus*, & nomen *ſpecies*.

Oppoſita tamen opinio, verior eſt ſignificatum nominis *perſonæ*, in Diuinis eſſe rationem poſitiuam communem tribus perſonis Diuinis non rationis, ſed realem, ita S. Thomas q. 30. art. 4. & ibidem Caieta. & communiter Thomiſtę, Vazquez diſp. 130. Suarez l. de Trinitate cap. 3. Arrubal diſp. 103. Turrianus diſp. 12. dubio 3. Mæratius diſput. 48. Zuñiga diſput. 5. dub. 5. & 6. Ruyz diſp. 35. ſect. 6. & Per. diſp. 10. ſect. 3. & ſupponit Alar. diſp. 4. c. 2. Probatur autẽ; quia tres diuinę verè perſonæ ſunt entia, & realiter cõueniũt in eſſe perſonarum; quia quælibet diuina perſona verè, & realiter eſt perſona nõ fictione intellectus: ergo ratio communis perſonæ ſignificata nomine perſona, eſt verè realis, quamuis ſit per rationem communis.

Ad primam ergo rationem, pro priori parte oppoſitæ opinionis, reſpondemus concedendo perſonalitates Diuinas eſſe cõceptus obiectiuos, vltimo conſtituentes Diuinas perſonas, conſtitutione quaſi Phyſica (quamuis non reali) & ita Phyſicè eſſe indiuiſibiles, ſeu irreſolubiles in plures conceptus, Metaphyſicè tamen qua ratione, non conſtituunt perſonas eſſe diuiſibiles, & reſolubiles in plures rationes, & conceptus obiectiuos generis, & differentiæ, vel quaſi generis, & differentię, ſicut rationale; quia tantum eſt vltimo conſtituens Metaphyſicè hominem, & non Phyſicè, non eſt amplius reſolubile Metaphyſicè; Phyſicè tamen eſt reſolubile, & diuiſibile in materiam primam, & animam; quia his conſtituitur phyſicè.

Ad ſecundam rationem, reſpõdemus perſonalitatem eſſe incommunicabilem Phyſicè alteri perſonæ, id tamen nõ tollit eſſe Metaphyſicè communicabilem, communicabilitate ſuperioris ad inferiora.

Ad tertiam rationem conſtabit ex dicendis ſtatim.

Superest tamẽ cõtrouerſia inter Auctores noſtrę opinionis, an dicta ratio realis ratione noſtra communis perſonę ſignificata nomine *perſona*, ſit communis quidditatiuę, ſeu quaſi eſſentialiter, an tãtum denominatiuè, & accidentaliter.

Circa quam in eo conueniunt, quòd ſit communis quidditatiuè

rice;& quaſi eſſentialiter tribus Diuinis perſonis, vt ſignificatis his nominibus;quia ratio perſonæ eſt abſtracta ab ipſis tribus perſonis, tamquam ab inferioribus, vt incluſa in eis,eo modo,quo ratio animalis eſt abſtracta ab homine,& equo,& ratio coloris ab albedine, & nigredine;quia tres Diuinæ perſonæ,non minus realiter conueniunt in eo,quòd eſt eſſe perſonas,quam homo,&equus in eo,quòd eſt eſſe animalia,& albedo,& nigredo in eo,quòd eſt eſſe colores: ergo ratio communis perſonæ eſt illis cōmunis quidditatiue,ſeu quaſi eſſentialiter;quia in conceptu obiectiuo cuiuſlibet triū perſonarū, aut perſonalitatum eſt incluſa;quia à conceptibus obiectiuis earū eſt, et intellectum abſtracta.

Punctum ergo controuerſiæ in eo eſt,an ratio perſonæ in Diuinis,ſit communis quidditatiuè tribus Diuinis perſonis,vt ſignificatis nominibus Patris,& Filij,& Spiritus Sancti(ſumpta illa particula *vt* ſpecificatiuè,nō reduplicatiuè)itavt hæc propoſitio,v.g. *Pater eſt perſona*,ſit quidditatiua,&quaſi eſſentialis ſicut hæc propoſitio,hęc perſona Patris eſt perſona,an tantū ſit communis denominatiuè,ſeu accidentaliter.

Vazquez,Suarez, Turrianus,Mæratius, & Zuñiga vbi ſupra docent rationem perſonæ,ſeu perſonam ſignicatam nomine *perſona*,non eſſe quidditatiuè,ſeu quaſi eſſentialiter communem tribus Diuinis Perſonis,vt ſignificatis nominibus Patris,& Filij, & Spiritus Sancti,ſed tantum denominatiuè,& accidentaliter.

Probari autem poteſt;quia vt dicemus diſp.4.dif.4.ratio perſonæ in Diuinis formaliter eſt abſoluta,& non relatiua, nec abſtrahens ab abſoluto,& relatiuo;quia perſonalitates,quibus ratio communis perſonę contrahitur ad tres perſonas ſunt abſolutæ, quia relatio,vt relatio nō eſt perſonalitas,ſed relatio abſolutè concepta,vt ſubſiſtentia: ergo perſonalitas Diuina in communi, non prędicatur quidditatiuè,verbi gratia,de Paternitate,vt iſto nomine ſignificatur,ſed denominatiuè,& accidentaliter: ergo etiam perſona Diuina in concreto in communi,non dicitur quidditatiuè de Patre in concreto,ſed tantum denominatiuè, quòd autem relatio, vt relatio non ſit perſonalitas,ſed vt abſolutè concepta, ſignificat Auguſtinus 7.de Trinitate c 6 dum ait; *Perſonam non ad aliud, ſed ad ſe ſignificari.* Quod intelligit formaliter, quòd nos latius dicemus vbi ſupra.

Caietanus vero, Arrubal, Alarcon, & Perez vbi ſupra, docent rationem perſonæ Diuinæ eſſe quidditatiuè, ſeu quaſi eſſentialiter communem Patri,& Filio,& Spiritui Sancto,vt ſignificatis his nominibus relatiuis,& non denominatiuè, ſeu accidentaliter, & merito;

ro; quia perſona diuina, ſeu ratio perſonæ diuinæ eſt intrinſeca, & cõmunis Patri & Filio, & Spirituiſancto ſic ſignificatis. ergo perſona diuina ſeu ratio perſonæ diuinæ incommuni eſt intrinſecè, ſeu quidditatiuè communis Patri, & Filio, & Spiritui ſancto ſic ſignificatis, cõſequẽtia patet, antecedẽs autem, nempè quod perſona diuina ſit eis intrinſeca, & communis probatur, & in primis quod ſit eis intrinſeca; quia perſona, ſeu ratio perſonę eſt intrinſecè incluſa in Patre, & Filio, & Spirituiſancto ſic ſignificatis, quia Pater v.g. noſtro modo cõcipiẽdi intrinſecè coaleſcit ex ſua perſona, quãuis noſtro modo cõcipiẽdi formaliter abſoluta, quę vt ſic genuit Filiũ, & ex paternitate noſtro modo cõcipiẽdi ſuperaddita, & ſuperueniẽte ipſi perſonæ abſolutæ Patris poſt generationẽ poſterioritate rationis: deinde quod perſona diuina ſit cõmunis Patri, Filio, & Spiritui ſancto ſic ſignificatis; probatur, quia vt iamvidim⁹ perſona diuina eſt cõmunis trib⁹ perſonis diuinis in particulari, Pater autẽ, v.g. intrinſecè coaleſcit noſtro modo cõcipiẽdi ex ſua perſona abſoluta, quæ vt ſic generat, & ex paternitate noſtro modo cõcipiẽdi orta ex ipſa perſona, vt generãte, ea proportione, qua hic Pater creat⁹ intrinſecè coaleſcit re ipſa phyſicè ex ſua perſona ſi hęc generat, aut ex natura ſi hæc ſola generat, & ex paternitate creata ipſi perſonę, aut naturæ generãti ſuperueniẽte: ergo perſona diuina eſt cõmunis Patri incõcreto, quamuis non Patri adæquatè; quia tãtum eſt communis perſonæ particulari, & nõ toti coaleſcenti ex perſona, & ex paternitate; quia nõ eſt cõmunis paternitati, imò nec toti perſonæ particulari; quia nõ eſt cõmunis deitati, ſi ergo perſona diuina eſt intrinſeca tribus diuinis perſonis ſignificatis nominibus Patris & Filij, & Spiritusſancti, & eis cõmunis, quamuis nõ adæquatè, vt explicatum eſt, erit quidditatiuè, ſeu intrinſecè communis Patri, & Filio, & Spirituiſancto ſic ſignificatis, ea proportione qua corpus in communi eſt intrinſecũ, & commune intrinſecè huic albo, & huic nigro ſignificatis his nominib⁹; quia hoc albũ v.g. intrinſecè includit corpus particulare, & albedinem, & corpus in communi eſt commune corpori incluſo in albo, & corpori incluſo in nigro, & quia perſona Patris diuini, eſt materiale ipſius Patris, & paternitas eſt formale, ideò hæc propoſitio, Pater eſt perſona eſt formaliter indirecta, identicè verò & materialiter eſt directa; quia perſonalitas idẽticè identitate adæquata eſt paternitas, ſicut hęc eſt directa formaliter perſona Patris eſt perſona.

Ad rationem ergo aduerſariorum reſpondemus concedẽdo perſonalitates diuinas, non eſſe formaliter relatiuas, niſi tantũ idẽticè idẽtitate adæquata, ſed eſſe abſolutas, id tamen nõ tollit perſonalitates & perſonas diuinas v.g. perſonalitatẽ Patris, & perſonam Patris eſſe in-

intrinſecas Patri, vtpotè intrinſecè coaleſcenti, quaſi phyſicè noſtro modo concipiendi ex ſua perſona, tãquam ex materiali, & ex relatio ne paternitatis, tãquam ex formali, vt ſuppoſuimꝰ in probatione no ſtræ ſententię; nec tollit per onam diuinam in communi eſſe Patri & Filio, & Spiritui ſancto noſtro modo concipiendi quidditatiuè com munē, nõ adæquatè, ſed inadæquatè modo ſupra dicto ea proportio ne; qua huic Patri creato ſua ſingularis perſona eſt intrinſeca ſi ea generat, & perſona creata in communi ſit ei intrinſeca, & intriſecè, ſeu quidditatiuè noſtro modo concipiendi communis ipſi, & ſuo Filio, & alij Patri nõn adęquatè, ſed inadæquatè.

Ex dictis cõſtat rationem perſonę in diuinis eſſe cõmunē quidditatiuè tribus perſonis, & nõ ſolũ ſignificatis nominibus perſonalibus, ſed etiã nominibus relatiuis Patris, & Filij, & Spiritus Sãcti, ac proinde non ſolũ hanc propoſitionē; *hæc perſona Patris eſt perſona*, quæ eſt directa, ſed etiam hãc *Pater eſt perſona*, quãuis formaliter ſit indirecta; quia prædicatum, nempè perſona nõ ſignificatur directè nomine Patris. Et ob eandem rationem, hæc propoſitio Deus eſt perſona, quamuis ſit indirecta; quia perſonalitas non ſignificatur directè nomine Dei, eſt tamen intrinſeca; quia Deus intrinſecè conſtat perſõnalitate, ſicut hæc propoſitio homo eſt perſona, quamuis ſit indirecta; quia perſonalitas non ſignificatur directè nomine *homo*, eſt tamē intrinſeca; quia perſonalitas eſt intrinſeca homini, hæc verò propoſitio Pater eſt Deus, & hæc perſona Patris eſt Deus, quamuis etiam ſint indirectæ ob rationem repetitam, ſunt tamen intrinſecę; quia Pater, & perſona Patris, quamuis indirectè, ſeu connotatiuè intrinſecè tamen conſtat ex Deitate, & ob eamdem rationem, hæc propoſitio perſona Patris eſt homo, quamuis ſit indirecta eſt tamen intrinſeca.

Ad rationem verò pro poſteriori parte opinionis, quam inſinuant Durand. & Henricus. Reſpondemus in definitione perſonæ particulam *indiuidua*; idem eſſe quod particula *incommunicabilis*, & non idem quod ſingularis, ratio autem incommunicabilis, non eſt ſecunda intentio, ſeu ens rationis, ſed eſt realis: imò etiam indiuiduatio, & ſingularitas in entibus realibus, eſt verè realis.

Addimus vt optimè Suar. Zuñig. & alij contra Ruiz, Alarc. & alios dictam rationem perſonæ quidditatiuè communem tribus diuinis perſonis, nomine perſonarum ſignificatis, eſſe vniuocè, & non analogicè communem illis; quia eſt vna in illis, & ab eis abſtracta, & non incluſa in vltimis differentijs earum. Et ob eamdem rationem exiſtimamus rationem communem relationis increatæ eſſe

com-

communem quidditatiuè, vniuocè tribus relationibus increatis, & rationem communem perſonalitatis increatæ tribus perſonalitatibus increatis; quia eadem currit ratio ac in ratione communi perſonę increatæ reſpectu trium perſonarum increatarum.

Eo autem ipſo quod ratio perſonæ eſt communis, & vniuocè tribus perſonis Diuinis eſt verè vniuerſalis ipſis non in toto rigore; quia non eſt communis complete ad inferiora complete; quia ratio illa tantum eſt communis ratione perſonalitatis, & non ratione Deitatis, ſeu eſſentię, nec ipſæ perſonæ ſunt inferiores complete; quia non ſunt inferiores, quoad deitatem, ſeu eſſentiam; quia in tribus Diuinis perſonis tantum eſt vna Deitas, ſeu natura, eſt tamen quaſi vniuerſalis; quia ei non deficit vnitas ipſius rationis communis, & ſufficiens communitas, & abſtractio à ſuis inferioribus, ratio verò perſonalitatis, & etiam relationis eſt in rigore vniuerſalis; quia tâm vna, quàm altera eſt complerè vniuerſalis ad ſua inferiora, & ſua proportione ratio perſonæ Diuinę eſt communis, vniuocè Patri, & Filio, & Spiritui Sancto ſic ſignificatis, & eis vniuerſalis; quia ſi eis ſic ſignificatis eſt communis, & vniuerſalis eſt; quia eſt communis, & vniuerſalis ipſis perſonis nominibus perſonarum ſignificatis in Patre, Filio, & Spiritu Sancto inclusis: eſt tamen eis magis inadæquatè communis, & vniuerſalis, quam eiſdem perſonis nominibus perſonarũ ſignificatis; quia deſinit eſſe communis, & vniuerſalis adæquatè Patri, & Filio, & Spiritui Sancto ratione, non ſolùm Deitatis, ratione cuius etiam non eſt communis, & vniuerſalis ipſis nominę perſonarum ſignificatis, ſed etiam deſinit eſſe illis communis ratione relationum, vt patet.

Eſt autem ratio perſonę Diuinę vniuerſalis tribus perſonis diuinis ſic ſignificatis, & etiam nominibus Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, non vniuerſalitate ſpeciei ad indiuidua, ſed generis ad ſpecies; quia perſonalitates diuinæ differunt ſpecie, vel quaſi ſpecie; quia ſunt diuerſæ rationis, non minus, quam albedo, & nigredo, & quam homo, & equus, eſt tamẽ vniuerſalis vniuerſalitate ad ſpecies nõ prædicabiles, ſed ſubijcibiles; quia perſonæ diuinę non habẽt indiuidua de quibus prædicentur, ſed rationem communem cui ſubijciantur. Ratio verò perſonæ in communi comparatione perſonarum diuinarum, & perſonarum creatarum, & etiam ratio relationis in communi comparatione relationum Diuinarum, & relationum creatarum, non eſt æquiuoca, nec vniuoca, ſed eſt analoga analogia attributionis ea proportione, qua ens eſt tale comparatione entis

tiſ creati, vt diximus tract. de Analog. dif. 3. de quo videri poteſt Ruiz ſect. 3.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm in Deo ſint tres perſonæ realitèr diſtinctæ?

NON ſolum gentiles, & Pagani, & recentiores Iudæi, pluralitatē perſonarum in Deo negarunt, ſed etiā innumeri hæretici, quos referunt Vaz. diſp. 108. Suar. lib. 1. de Trinit. c. 2. Ruiz diſp. 19: & Alarcon diſp. 1.

Veritas tamen Catholica eſt, in Deo eſſe tres perſonas realiter diſtinctas, nempè Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, ita habetur in Symbolo Niceno, & in Symbolo Athanaſij, & in Symbolis generalibus poſt Nicenum, & id eſt à Sanctis Patribus frequenter traditum, & in veteri teſtamento inſinuatum, & in nouo expreſſum.

Quia verò gentiles, & pagani contra quos etiam procedendū eſt, nullo ex adductis fundamentis conuinci poſſunt; quia nulli eorum fidem adhibent, nec ratione naturali ; quia veritas hæc eſt omnino ſupernaturalis, ideò contra eos procedendum eſt, prius generaliter oſtendendo Fidem Chriſtianam eſſe euidenter credibilem vt credendam, ſecundum prudentem rationem, vt nos dicimus tract. de fide diſp. 3. dif. 4. & poſtea oſtendendo dictam veritatem in doctrina Fidei Chriſtianæ contineri.

Contra Iudæos verò, qui nullum fundamentum ex prædictis admittunt, niſi ſcripturam veterem, ex ea procedendum eſt, & dicta veritas probanda.

Et in primis cōtra eos oſtēdenda eſt pluralitas perſonarum, hæc autem efficaciter probatur ex illo Pſ. 44. *Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi, virga directionis, virga regni tui: dilexiſti iuſtitiā, & odiſti iniquitatem, propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ conſortibus tuis*, in quibus verbis manifeſtè dicitur eſſe *Deum vnctum à Deo ſuo*, quòd nequit eſſe abſq; pluralitate perſonarum, eis autem verbis vtitur Paulus ad Hæbreos 1. Ad probandum Chriſtum eſſe Deum.

Et id non leuiter deducitur ex illo Pſalm. 109. *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis* : Quibus verbis vſus eſt Chriſtus, Matthæi 22. Ad probandum ipſum eſſe Deum ; Quòd fuit ita efficax contra eos Iudæos, quibus loquebatur Chriſtus, vt non potuerint Verbum reſpondere, in quibus verbis non leuiter oſtenditur

pluralitas perſonarum; quia dicitur: *Dixit Dominus Domino meo ſede a dextris meis*: Quòd intelligi nequit abſque pluralitate perſonarum. Deinde eadem veritas deducitur ex illo Pſalm. 2. *Dominus dixit ad me, Filius meus es tu*; quia vbi eſt Deus Filius, etiã eſt Deus Pater, quo Paulus etiam vtitur ad probandum Chriſtum eſſe Filiũ Dei, & Deum.

Trinitas verò perſonarum, nequit ex ſcriptura veteri efficaciter probari; quia ex illo Gen. 1. *In principio creauit Deus*, vſq; ad illud: *Et ſpiritus Domini ferebatur ſuper aquas*, ex quo Aug. de Geneſi ad litteram c. 1. Origin & Ruper. in eum locum deducunt myſterium Trinitatis; quia per Deum intelligunt Patrem, & per principium intelligunt Verbum, ſeu Filium, & per ſpiritum intelligunt Spiritum Sãctum, non deducitur efficaciter; quia plures ex patribus, per principium intelligunt initium temporis, & per ſpiritum intelligunt aërem, ſed quamuis ex ſcriptura veteri non deducatur efficaciter Trinitas perſonarum, inſinuatur tamen in illo Deuthe. 6. *Audi Iſrael Dominus Deus noſter, Deus vnus eſt*, vbi in Hæbreo pro voce illa *Dominus* ponitur nomen ineffabile: & etiam inſinuatur in illo Pſalm. 67. *Benedicat nos* Deus *Deus noſter benedicat nos Deus*; quia ea trina repetitione vocis *Deus* inſinuatur Trinitas, & ex ea nõnulli Rabini Trinitatem deduxerunt, vt refert Galatinus lib 2. de Arcanis c. 9. in nomine etiam Iehoua poſito Geneſ. 1. Trinitatem inſinuari oſtendit Vazq. c. 3.

Contra hæreticos verò; quia ſcripturæ veteri, & nouæ fidem adhibent ex vtraq; efficatius, quam contra Iudęus, pluralitas perſonarum oſtenditur, tum ex teſtimonijs Pſalmorum 44. & 109. & 2. ſupra adductis; quia contra hæreticos ſpecialem habent vim; quia in nouo teſtamento, cui ipſi etiam credunt ad id probandũ adducũtur, vt iam diximus tum etiam ex nouo teſtamento, in quo manifeſtè cõtinetur in Deo eſſe Patrem & Filium; quia Ioan. 5. dicitur in Deo eſſe Patrem, & Filium; quia ibi dicitur: *Sicut Pater habet vitam in ſemetipſo, ſic dedit, & Filio vitam habere in ſe metipſo*, & Ioa. 1. *Vnigenitus qui eſt in ſinu Patris ipſe enarrauit.*

Et non ſolum pluralitas, ſed etiam Trinitas perſonarum ex nouo teſtamento contra hæreticos manifeſtè deducitur ex illo Matth. vltimo: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* Et ex illo 1. Ioan. 5: *Tres ſunt qui teſtimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt*, Et ex illo Ioan. 5. *Cùm venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre ſpiritum veritatis; qui a Patre procedit*. Vbi non tantum nominantur tres, ſed etiam eorum diſtinctio oſtenditur; quia quando Spiritus Sanctus dicitur

mi-

mittendus à Patre,& à Filio oſtēditur diſtinctio Filij à Patre; quia ibi denotatur filium accepiſſe virtutē mittendi à Patre,ſicut & ſpiritū di,quam per generationem accepit.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm ſit diſcrimen aliquod inter voces hypoſtaſis, & vſia?

VOx *vſia* abſq; controuerſia ſemper ſignicauit ſubſtantiam,ſeu eſſentiam ſubſtantialem.

Circa vocem verò *hypoſtaſis* olim à tempore Cōſtantini, orta fuit controuerſia,an idem omnino ſignificaret quod vox *vſia*.

Circa quam Patres Làtini antiquitus exiſtimarunt dictam vocem *hypoſtaſis*,idem omnino ſignificare quod vox *vſia*,nempè ſubſtantiā, ſeu eſſentiam ſubſtantialem,ita Hier Ep. 57.& Aug.1.de Trin c.8 & ex Græcis Paulus Epiſ. Theſalonicen.& Athan.Epiſt. ad Epiſcop. in Africa,vt refert Vaz.diſp.124.c.3.

Poſtea verò non ſolum apud Græcos,ſed etiam apud Latinos conſtitutum eſt diſcrimen inter duas dictas voces, quod *hydoſtaſis* ſignificet ſuppoſitum,*vſia* verò naturam,& eſſentiam vti ſemper ſignificauit,vt conſtat ex patribus,& concilijs relatis à Vazq.c. 4 quo circa dictum diſcrimen,ita vſu Eccleſiaſtico receptum eſt, vt iam nullus aliter vſurpet dictas duas voces.

Vox etiam *ſubſtantia*, quę antiquitus à nonnullis pro eſſentia; & ab alijs pro ſubſiſtentia vſurpabatur, iam vſu Eccleſiaſtico accommodata eſt ad ſignificandam eſſentiam, ſeu naturam ſubſtantialem, vt conſtat ex Concilio Toletano 11.in confeſsione fidei: & hanc conſuetudinem in Eccleſia invaluiſſe, teſtatur Auguſtinus 5. de Trinitate capit.9.& lib.6.capit. 4. ex quibus conſtat hypoſtaſim in natura intellectuali,ſicut ſuppoſitum in eadem,idem eſſe quod perſonam,vt docet S.Thomas q 29 ar 2. in quo etiam conueniunt reliqui Theologi.

Et præter eàs etiam eſſe aliam abſolutam tribus perſonis conuenientem,ſignificare videntur Agatho Papa in Epiſt. 2. quæ habetur in 6. Synodo, actione 4. dum ait confitemur trium ſubſiſtentiarum,ſeu perſonarum vnam eſſe ſubſiſtentiam,& Hilarius 7. de Trinitate in finè dum ait, vt ſubſiſtentiæ naturæ habeant perfectam vnitatem, & Hieronymus Epiſtolá 67. dum ait vna eſt Dei, & ſola natura,quæ verè eſt, id enim quod ſubſiſtit non habet aliunde,ſed ſuum eſt.

Et id ratione probatur; quia neceſſarium eſt fateri vnum Deũ in concreto præ intellectum tribus perſonis,& eis co mmun m,qui dicitur creans, & prædeſtinans, ſed Deus in concreto connotat ſubſiſtentiam: ergo neceſſarium eſt concedere vnam ſubſiſtentiam præ intellectam tribus perſonis, & eis re ipſa communem, & abſolutam.

Recentiores,qui hanc ſententiam Caietani ſequuntur,ita eam explicant,vt dicta ſubſiſtentia abſoluta,& præintellecta tribus Diuinis Perſonis,nihil aliud ſit quam exiſtentia Diuinæ naturę,vel quatenus ita perfecta eſt,vt per eam natura Diuina exiſtat per ſe, id eſt, non exigens alio diſtincto à ſe,vt perfectè exiſtat, vt quibuſdam eorum placet:vel quatenus ita perfecta eſt, vt natura Diuina per eam exiſtens, nequit vniri alieno ſuppoſito,vt alijs eorum placet: Omnes tamen iſti recentiores conueniunt eam ſubſiſtentiam non eſſe perſonalitatem; quia non reddit naturam Diuinam incommunicabilem; ſed eam relinquit communicabilem tribus perſonis.

Alexander verò 1.par.q.57.Memb.1.Bonau.in 1 d 23.ar.2.q.1. & 2. Vazquez diſpu.125.cap. 3. Arrubal diſput. 109. Lorca 3 parte, diſp.14. Beccanus cap.3.q.9. Mæratius diſp.54. Turrian.diſpu. 10. dub.3. Ruiz diſp.34 Zuniga diſp.5.dub.9.& 10.& Alarcon diſp.4. cap.4. docent & merito in Deo eſſe tres ſubſiſtentias relatiuas, & nullam abſolutam.

Et in primis in Deo eſſe tres ſubſiſtentias relatiuas tradunt Cõci. Florent. in litteris vnionis poſt medium, Agatho Papa vbi ſupra, & alia cõcilia,& Patres quos refert Ruiz, dum abſolute admittunt in Deo eſſe tres ſubſiſtentias.

Et ratione probatur primò,quia apud Concilia,& Patres ſubſiſtentia (quam concretè vſurpant,nempe pro ſubſiſtente) idem eſt apud Latinos quod ſuppoſitum,& apud Græcós idẽ quod hypoſtaſis,ſed in Deo ſunt tria ſuppoſita,& tres hypoſtaſes relationibus cõſtitutæ:ergo iuxta phraſim Conciliorum,& Patrum debent in Deo, admitti tres ſubſiſtentiæ.

Secundò probatur, quia ſi in Deo non eſſent tres ſubſiſtentiæ relatiuę, ſed vna tantum abſoluta re ipſa communis tribus perſonis humanitas Chriſti vnita fuiſſet tribus Diuinis perſonis; quia humanitas Chriſti ſubſiſtit non propria ſubſiſtētia ſed diuina: ergo ſi hęc eſt abſoluta, & communis tribus diuinis perſonis, ratione illius, vt potè termini communis tribus perſonis, humanitas Chriſti eſſet vnita tribus perſonis.

Deinde quod in Deo pręter dictas tres ſubſiſtentias relatiuas, nulla alia abſoluta reperiatur; probatur primo, quia admittere vnā ſubſiſtētiam abſolutam in Deo aduerſatur modo loquendi Cōciliorum & Patrum: ergo non eſt admittenda antecedens probatur; quia poſtquam cōtrouerſia de voce *hypoſtaſis*, fuit definita in Eccleſia, vt ſignificaret ſuppoſitum coaleſcēs ex ſubſtantia, & ex ſubſiſtentia, & hæc vera eius ſignificatio fuit explicata & manifeſta, Cōcilia & Patres, ita docuerūt in Deo eſſe tres hypoſtaſes, vt abſq; dubio notaretur, qui præter tres hypoſtaſes relatiuas, etiam admitteret vnam abſolutam, ſed Latinis idem eſt ſubſiſtentia (ſubintellige in concreto ſumpta videlicet pro ſubſiſtente) quòd Græcis hypoſtaſis, vt conſtat ex Concilio Lateranenſi conſultatione 5. Canone 1. & ex Maxentio in ſua confeſsione Fidei, quæ habetur quinto tomo Bibliothecę Patrum, vbi fatetur idem eſſe Perſonam, & ſubſiſtentiā (ſubintellige in concreto, & in natura rationali intellectuali) & etiam ex vſu Eccleſiæ. â qua vox ſubſiſtentia eſt ad id ſignificandum accōmodata poſt definitionem dictę controuerſiæ. Et ſanè poſtquam hęc controuerſia compoſita fuit, nullus ex Patribus, tàm Latinis, quàm Græcis conceſsit abſolutam aliquam ſubſiſtentiam, ſeu hypoſtaſim; quia Hieronymus, & Auguſtinus, qui eam conceſſerunt id fecerunt ante dictæ controuerſiæ compoſitionem, & antequam ſignificatio vocis hypoſtaſis eſſet ſatis nota; quia exiſtimabant hypoſtaſim, & ſubſiſtentiam idem eſſe, ac ſubſtantiam, & ideo ita admittebant vnam, vt non auderent admittere tres, quod ſi iam iuxta phraſim Conciliorum, & Patrum, non eſt admittenda vna hypoſtaſis abſoluta, nec vna ſubſiſtentia concretè, ſumpta pro ſubſiſtente, qua ratione ſumitur à Concilijs, & Patribus, nec admittenda eſt vna ſubſiſtentia abſoluta abſtractè ſumpta pro forma videlicet cōſtitutiua ipſius ſubſiſtentis, ſeu ſuppoſiti, vt ſumitur ab ſcholaſticis; quia ſi ea admitteretur, etiam eſſet admittendum vnū ſubſiſtens, ſeu ſuppoſitum.

Secundò probatur, quia exiſtentia diuina prout ratione diſtincta à relatione, nō facit eſſentiam, ſeu naturam diuinā *eſſe per ſe*, qua te-

tenus eſſe per ſe opponitur, nō tantum exiſtētiæ in alio, vt in ſubiecto, ſed etiam vt in ſuppoſito; quia exiſtētia vt ſic nō determinat eſſentiam, vt ſit in ſuppoſito, quia adhuc relinquit illam aptam, vt ſit in ſuppoſitis diuinis, & ipſis communicetur: ergo nō eſt ſubſiſtētia; quia ſubſiſtentia vt ſumitur ab Scholaſticis, aut eſt exiſtentia per ſe, aut potius perſeitas in exiſtendo quatenus per ſe, aut perſeitas opponuntur modo exiſtentiæ in alio, aut potius modo exiſtendi in alio, non tantum vt in ſubiecto, ſed etiam vt in ſuppoſito, aliàs exiſtentia ſubſtantiæ creatæ, verbi gratia, humanitatis eſſet ſubſiſtentia, quod eſt falſum; quia quamuis humanitas in Chriſto habuerit exiſtentiam propriam, dici tamen non poteſt habuiſſe propriam ſubſiſtentiam. Quòd autem Eſſentia Diuina, prout præciſa à relatione ſit incommunicabilis alieno ſuppoſito creato, non ſufficit vt dicatur ſubſiſtere; quia Eſſentia Diuina in abſtracto, qua ratione præciſa eſt ab eo, quòd poteſt dici ſubſiſtentia cum qua ſecundū aduerſarios conſtituit concretum, nempè ſubſiſtens, eo ipſo quod eſt infinita verè eſt incommunicabilis ſuppoſito creato, & ab eo independens.

Ad teſtimonium ergo Aug. pro opinione Scoti adductum reſpondemus, vt optimè Vaz. c. 5. Aug ibi non ſumpſiſſe ſubſiſtere pro actu ſubſiſtentiæ, vt ſumitur ab ſcholaſticis, ſed pro actu ſubſtantiæ, (quem poſſumus exiſtentiam ſubſtantialem appellare) vt cōſtat ex cōtextu, & nūquam vſum fuiſſe voce ſubſiſtentiā, ſed ſemper vocē hypoſtaſis interpretatum fuiſſe non ſubſiſtentiam, ſed ſubſtantiam ſicut Hieronym. Ep. illa 57. vnde Auguſtinus vbi ſupra, tantum voluit ſubſtantiam Dei, ſeu eius exiſtentiam eſſe abſolutam, & non relatiuam.

Ad rationem verò pro eadem opinione Scoti, reſpondemus ſubſiſtere, ſeu ſubſiſtentiam eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem, negamus tamen relationem non eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem Eſſentiæ Diuinæ, quia verè eſt talis, vt dixim. diſp. 2. diff. 1;. quia eſſentiæ melior eſt relatio, quàm non relatio. Et ad priorem probationem concedimus relationem, non eſſe de conceptu eſſentiæ, id tamen non eſt neceſſarium relationi, vt ſit perfectio ſimpliciter ſimplex; quia ei ſufficit quod ei noſtro modo concipiendi adueniat; quia eſſentia Diuina, vt præciſa ab attributis, & à relationibus non eſt formaliter ſimpliciter infinita, ſed tantum radicaliter, eſt tamen formaliter infinita, non ſimpliciter, ſed tantum in eſſe eſſentiæ, ſeu naturæ. Et ad poſteriorem probationem fatemur cuilibet Diuinæ perſonæ deficere aliquas perfectiones ſimpliciter ſimplices, ſed quæ non ſunt re ipſa perfectiones, ſed tantum noſtro

 mo-

modo concipiendi; & non ſunt abſolutæ, ſed relatiuæ, in quo nullũ eſt inconueniens, vt dixim. diſp. 2. dif. 11.

Ad teſtimonium verò Agathonis pro opinione Caie. adductum reſpondent Vaz. & Ruiz. & bene non eſſe legendum trium ſubſiſtentiarum ſeu perſonarum vnam ſubſiſtentiam ſed vnam ſubſtantiam, vt in pluribus exemplaribus legitur: & ſane incredibile eſt Agathonem, in tam breui oratione vſum fuiſſe, eadem voce ſubſiſtentia, in tam diuerſo ſignificato, ſeu ſenſu.

Ad Hilarium etiam reſpondent, & bene cum tantum dixiſſe naturam Diuinam ſubſiſtere. quòd negari non poteſt, ſed non ſubſiſtit ſubſiſtentia abſoluta, quæ non ſit eadem adæquatè cum relatione; quia nihil eſt in Deo abſolutum non identificatum adæquatè cũ relatione, quo poſsit omnino per ſe, & incommunicabiliter exiſtere; quia quodcunq; abſolutum non ſit identificatum cum relatione communicatur tribus Diuinis perſonis.

Ad Hieronymum verò reſpondemus prædictis verbis tantum ſignificare naturam Diuinam ſubſiſtere à ſe (in quo differt à natura creata) ſed non ſubſiſtentia abſoluta communi tribus perſonis Diuinis, ſed tantum ſubſiſtentijs relatiuis, ſeu adæquatè identificatis cum relationibus.

Et ad rationem reſpondemus concedendo, admittendum eſſe Deum in concreto, præintellectum tribus Diuinis perſonis, qui dicitur Deus, & hic Deus. Hoc tamen concretum Deitatis, non connotat ſubſiſtentiam abſolutam re ipſa communem tribus perſonis, ſed ratione noſtra illis communem, vt abſtrahit ratione noſtra à tribus ſubſiſtentijs dicto modo relatiuis, & ita Deus, & hic Deus præintelligitur tribus Diuinis perſonis ea prioritate, qua vniuerſale præintelligitur inferioribus à quibus abſtrahitur, vt dicemus diſpu. 11. diffic. 3.

DIFFICVLTAS VIII

Quot ſint in Deo exiſtentiæ?

SVpponimus exiſtentiam rei, eſſe eſſentiam ipſam actu in rerum natura re ipſa indiſtinctam ab ipſa eſſentia, vt dixim. tract. de Incarnat. diſp. 12. dif. 1.

Hoc ſuppoſito negari non poteſt in Deo, eſſe vnam exiſtentiam abſolutam communem tribus perſonis, qua Diuinitas abſolutè exiſtit; quia Diuinitas, vt præciſa à relationibus eſt ens abſolutum actu

in

in rerum natura: ergo exiſtens exiſtentia abſoluta ratione diſtincta à relationibus.

Eſt tamen difficultas, an præter dictam exiſtentiam abſolutam, etiam ſint in Deo admittendæ tres exiſtentiæ relatiuę.

Caietan. 1. par. q. 28. art. 2. Vazquez diſp. 126. Beccanus cap. 3. ſect. 8. Turrian. diſp. 10 dub. 4. Vaerat. diſp. 54. ſect. 2. Ruiz diſpu. 25. ſect. 3. Granad. Tract. 5. diſp. 1. ſect. 3. docent in Deo præter exiſtentiam abſolutam re ipſa communem tribus perſonis, non eſſe admittendas tres exiſtentias relatiuas, quibus fauere videntur Auguſtin. 7. de Trinitate cap. 4 dum docuit ſubſiſtere in Deo eſſe abſolutum, ſubſiſtere autem apud Auguſtin. nihil aliud videtur eſſe quam exiſtere ſubſtantiale, & maximè videtur fauere Damaſcen lib. 1. de fide cap. 11. & lib. 3. c. 5. dum perſonalitatem Diuinam appellat exiſtentiæ modum.

Et ratione probatur; quia ſubſiſtentia in rebus creatis non eſt exiſtentia, ſed modus exiſtentiæ; quia eſt terminus, ſeu modus ſubſtantiæ ſicut in hæſio eſt modus exiſtentię accidentis, vt diximus tractatu de Incarnatione diſp. 4. difficul. 5: eſt enim ſubſiſtentia creata, perſeitas à qua ſubſtantia, quæ ex ſua entitate exiſtit dicitur per ſe exiſtere, exiſtentia autem non terminatur alia exiſtentia, ſed modo quodam ipſi exiſtentiæ ſuperaddito: ergo etiam relatio diuina, quæ in Deo eſt ſubſiſtentia, ſeu perſonalitas, quamuis ſit entitas actualis nō eſt exiſtentia, ſed modus exiſtentiæ; quia etiam eſt terminus, ſeu quaſi modus exiſtentiæ Diuinæ.

Medi. verò 3. p. q. 17. ar. 2. Zum. 1. p. q. 28. q 4. lib. 3. c. 5. Arrubal diſp. 104 c. 3. & Perez diſp. 12. ſect. 2. docent & merito in Deo præter dictam exiſtentiam abſolutam re ipſa communem tribus perſonis, etiam eſſe admittendas alias tres exiſtentias relatiuas, cui fauere videntur Scot. in 1 d. 11, q. 2. & Richard. de Mediavilla in 3. d. 1. art. 1 q. 2. ad 1.

Et ratione probatur; quia exiſtentia nihil aliud eſt, quam entitas actualis, & ſiquid amplius eſt, ad ſummum eſt entitas actualis, talis, quæ non adueniat exiſtentiæ eam modificans, ſed in Deo re ipſa non tantum eſt vna entitas actualis abſoluta, ſed etiam ſunt aliæ tres entitates actuales relatiuę re ipſa inter ſe diſtinctæ quamuis ſola ratione ab entitate actuali abſoluta; & tales quę re ipſa non adueniunt exiſtentiæ abſolutæ, nec eam re ipſa modificantur; quia ab ea non diſtinguuntur re ipſa, etiam ſi noſtro modo concipiendi apprehendantur ei aduenire, & eam modificare: ergo in Deo re ipſa non tantum eſt vna exiſtentia abſoluta, ſed etiam ſunt aliæ tres relatiuę; quia ex eo, quod à nobis apprehendantur modificari exiſtentiam ab

ſo-

ſolutam,& ei aduenire nõ fiunt re ipſa modi illius, nec re ipſa deſi-nunt eſſe res perfectiſsimæ actuales.

Ex quo conſtat ad rationem aduerſariorum,quòd ſcilicet, quãuis ſubſiſtẽtia creata,nõ ſit exiſtentia;quia re ipſa eſt terminus,& mod⁹ exiſtentiæ creatę,ſubſiſtentia tamẽ diuina;quia re ipſa nõ eſt terminus exiſtẽtię diuinę,nec eam modificatur,& aliàs eſt entitas actua lis,ideo eſt vera exiſtentia realis.

Ita tamen in Deo ſunt tres exiſtentiæ,vt ſimpliciter, & abſolutè non ſint dicendæ *tres*,niſi cum addito *relatiuæ*,vt aduertit Suarez; quia ex communi modo,& vſu loquendi eſſe, ſeu exiſtentia ſimpliciter ſumitur pro eſſe,ſeu exiſtentia naturæ,ſeu eſſentię ; & quia iſtud in Deo tantum eſt vnum,ideò in Deo abſolutè, & ſimpliciter tantum eſt vna exiſtentia,ſeu vnum eſſe, & ita loquitur Aug. dum ait in Deo vnum tantum *eſſe*, & abſolutum, tria verò non ſunt concedenda, niſi cum addito *relatiua*, præcipuè; quia in Deo relationes, prout à nobis concipiuntur diſtingui ab eſſentia; apprehendũtur à nobis,non vt exiſtentiæ,ſed vt modi Eſſentiæ, ſeu naturæ, & vt ſic conceptę, & diſtinctæ dicuntur à Damaſceno modi exiſtentiæ, quamuis re ipſa non ſint modi,ſed tantum noſtro modo concipiendi.

DIFFICVLTAS IX.

Quot ſint in Deo durationes?

NEgari non poteſt in Deo eſſe vnam durationem abſolutam,qua eſſentia diuina durat,eſt tamen difficultas,an etiam ſint tres durationes relatiuæ.

Vaz.diſp.126.c.3.Turr.diſp.10.dub.5.Becan.c.3.q.8. Meratius diſp.54.Gran.tract.5.diſp.1.Ruiz diſp.27.ſect.2. docent præter eã durationem abſolutam non eſſe tres durationes relatiuas, probari autem poteſt,primo ab abſurdo;quia ſi in Deo eſſent tres durationes relatiuæ,etiam eſſent in Deo tres æternitates;quia quælibet earum durationum eſſet abſq; principio,& fine,& ab intrinſeco indefectibilis, in quibus conſiſtit tota ratio æternitatis, conſequens autem eſt contra illud Symboli Athanaſij: *Non tres æterni, ſed vnus æternus*: Non adiectiuè, ſed ſubſtantiuè, iuxta communem ſenſum Eccleſię,id eſt,non tribus æternitatibus, ſed vna tantum ęternitate.

Secundò probatur à priori;quia duratio eſt exiſtentia rei perſeuerans

tantes, ſed in Deo tantum eſt vna exiſtētia, & hæc abſoluta, & nō tres, relatiuæ: ergo in Deo eſt vna tantum duratio, & hæc abſoluta, & non tres relatiuæ.

Suarez verò lib 3. de Trinitate c. 11. Arrubal diſp. 104 c. 4. Zuñiga diſp 511 & Per. diſp. 11. ſect. vlt. docent in Deo eſſe etiam tres durationes relatiuas. & merito, quia duratio rei nihil aliud eſt, quam exiſtentia rei perſeuerans, ſeu cōtinuata, ſed vt dixim difficult. præcedente in Deo præter exiſtentiam eſſentię abſolutā, quę verè perſeuerat, ſunt etiam aliæ tres relatiuæ, quæ etiam verè perſeuerant: ergo præter durationem abſolutam eſſentiæ, ſunt etiam aliæ tres relationum Diuinarum, ex quo conſtat ad rationem poſteriorem aduerſariorum; quia quod in minore illius aſſumitur conſtat eſſe falſum.

Ad priorem verò rationem deſumptam ab abſurdo reſpondemus eas tres durationes relatiuas potuiſſe optimè dici tres æternitates relatiuas, & ſic dici ab aliquibus recentioribus, vt referunt Turrianus, & Ruiz: nos tamen nollumus à communi vſu Theologorum diſcedere, qui ſolum durationem abſolutam eſſentiæ appellant ęternitatem, & non durationes relatiuas; quia ea ſola eſt omni modo infinita, nempè ratione ſui, & ratione identitatis cum tribus durationibus relatiuis, quòd nulli durationi relatiuæ conuenit; quia nulla earum eſt eadem cum alijs duabus relatiuis; Quamuis ergo in Deo admittantur, & ſint tres durationes Diuinæ relatiuæ, quarum quælibet eſt abſque principio, & fine, & ab intrinſeco indefectibilis, non tamen dicuntur æternitates; quia Theologi vſi non ſunt nomine ęternitatis, niſi ad ſignificandam durationem abſolutam eſſentiæ; quia ea ſola eſt infinita formaliter, ſeu ratione ſui, & identicè, & in eo ſenſu ſumitur ab Athanaſio in ſuo Symbolo, vbi vnam tantum admittit æternitatem, & forſam ob id Theologi, non extenderunt nomen *æternitas*, niſi ad durationem abſolutam Eſſentiæ Diuinę.

DISPVTATIO QVARTA.

De proprietatibus perſonalibus diuinarum perſonarum.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm in Diuinis perſonis ſint proprietates perſonales, quibus conſtituantur, & mutuo diſtinguantur?

PRæpoſitiuus vt refert Sanctus Thomas q.32.art.2.& q.40.ar.1. Aſſereuat in Diuinis perſonis nullas eſſe proprietates perſonales, quibus conſtituantur, & diſtinguantur, ſed ſe ipſis diſtingui,& nullo modo conſtitui, præpoſitiuum poſtea ſequutus eſt Gregor.in 1.d.26.& 27.q.vltima art.2.id autem probat Greg. 1.ex cap. *Firmiter* de Summa Trinitate,& Fide Catholica, vbi dicitur: *Patrem totam ſuam ſubſtantiam dediſſe Filio*, ſi autem in Patre eſſet proprietas aliqua, quæ non eſſet in Filio, Pater non dediſſet Filio totam ſuam ſubſtantiam; quia proprietas illa eſſet de ſubſtantia Patris.

Secundò id probat ratione; quia diuinæ perſonæ ſunt omnino ſimplicis: ergo nullo poſſunt conſtitui, & nullo ab ipſis diſtincto diſtingui. Et cõfirmatur, quia perſonæ nõ ſunt minus ſimplices quam eſſentia, ſed eſſentia nullo conſtituitur, ergo nec perſonæ.

Magiſter verò,& communiter Scholaſtici in 1.d.26.Vaz diſp. 158.Suar.lib.7.Turr.diſp.26. Zuñiga diſp.15.Gran.Tract.12.diſp. 1.Ruiz diſpu.86.Perez diſput.9.& communiter Theologi docent, (quòd neceſſario tenendum eſt) in Diuinis perſonis eſſe veras, & reales proprietates perſonales, quibus conſtituuntur,& diſtinguuntur quòd plures Patres ſignificant quos Ruiz refert, & id conſtat ex eo, quòd canit Eccleſia in præfatione Sanctiſsimæ Trinitatis. *In eſſentia vnitas,& in perſonis proprietas*,& ex dicto cap. *Firmiter*, vbi dicitur Sancta Trinitas: *Secundum communem eſſentiam indiuidua & ſecundum proprietates perſonales diſcreta.* Et ex Sophronio in 6. Synodo act.11.vbi expreſſe in Diuinis perſonis admittuntur perſonales proprietates,& ex Ioanne Eccleſiæ Latinæ Theologo, qui in

in Concilio Florentino ſeſ. 18. ait: *Perſona Diuina ex ſubſtantia proprietatibuſque ſubſiſtit*. Et ſeſſione 19. ait. *Perſonam Diuinam ex ſubſtantia, proprietateque conſtare*. Et ex Marco qui in eadem ſeſſione 19. nomine Græcorum ait: *Per ſuas proprietates re ipſa differunt perſonæ.*

Et ratione Theologica probatur; quia vbi ſunt perſonæ, aut res realiter diſtinctæ, neceſſarium eſt, quod in vnaquaq; earum ſit aliqua ratio propria, quæ aliis aut alij nō cōueniat; ſed perſonæ diuinæ sūt realiter diſtinctæ: ergo in qualibet earum eſt ratio aliqua ipſi propria, quæ dicenda eſt proprietas perſonalis. Et quidem Patres per diſtinctionem aliquam inter id, quòd perſonis eſt commune, & inter id, quòd cuilibet eſt proprium, explicarunt Trinitatis myſterium.

Ad priorem ergo rationem Gregorij, deſumptam ex capitulo *Firmiter*, reſpondemus in eo cap. nomine totius ſubſtātię Patris, nō intelligi totam entitatem, ſeu realitatē Patris ſub omni ratione, ſed ſub ea quæ non repugnat filiationi, ac proinde Patrem Filio cōmunicaſſe eſſentiam, non ſuam proprietatem perſonalem; quia hæc repugnat filiationi.

Ad poſteriorem verò reſpondemus, concedendo diuinam perſonam eſſe re ipſa ſimpliciſsimam, ſuæ tamen ſimplicitati nō obſtare diſtinctionem, & pluralitatem rationum realium, ratione noſtra in ipſa perſona, nec conſtitutionem perſonæ noſtro modo concipiēdi ex ipſis rationibus realibus, de quo dicem dif. 4.

Et ad confirmationem, reſpondemus perſonam re ipſa non eſſe minus ſimplicem quam eſſentiam: noſtro tamen modo concipiendi eſſentiam imò, & perſonalitatem ſimpliciorem eſſe quam perſonam; quia perſona noſtro modo concipiendi eſt compoſita, ſeu conſtituta, non verò eſſentia, nec perſonalitas; quia iſtæ ſunt rationes quas intellectus non diuidit; quia in conſtitutione per rationem etiam intellectus deuenit ad principia, quæ conſtitui non poſſunt.

DIF.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm proprietates perſonales, quibus perſonæ conſtituuntur, & diſtinguuntur ſint abſolutæ?

OPinio eſt perſonas Diuinas conſtitui, & diſtingui proprietatibus abſolutis ex natura rei diſtinctis à relationibus, & non ipſis relationibus, ſed eis ſolum referri, ita Guillermus Pariſienſis apud Carthuſianum in 1.d.26.quæſt.2.& Ioannes de Ripa, apud Scotum in eadem diſtinctione quęſt. vnica,& in id Scotus ipſe incli nare videtur.

Probari autem poteſt primo ex illo Prouer.30.vbi Salomon de Deo loquens interrogat: *Quòd eſt nomen eius (ſubintellige Patris) & nomen Filij eius ſi noſti?* vbi ſupponitur Patrem,& Filium habere alia nomina magis occulta latentia ſub nominibus Patris,& Filij, deſumpta ex proprietatibus conſtitutiuis, & diſtinctiuis eorum, diſtinctis à Paternitate, & Filiatione: ergo non conſtituuntur relationibus,ſed abſolutis;quia ſi aliquibus relationibus maximè paternitate,& filiatione.

Secundò probatur,quia id quod refertur prius eſt relatione ipſa;quia prius eſt,quod res ſit quam quod referatur:ergo in Deo prior eſt perſona quam relatio,cõſequentia patet;quia perſona eſt,quæ relatione refertur: ergo perſona prius eſt cõſtituta proprietate aliqua abſoluta. Et cõfirmatur,quia omnis relatio realis ſupponit extrema cõſtituta,& realiter diſtincta:ergo relatio diuina ſupponit perſonas conſtitutas,& realiter diſtinctas:ergo aliqua proprietate abſoluta, & non relatione.

Tertiò probatur,quia relatum terminatur formaliter ad abſolutum:ergo Pater in diuinis terminatur ad Filium,ſecũdum eſſe abſolutum quod præhabet:ergo prius eſt quod perſona filij ſit aliquo abſoluto conſtituta,quam quod ſit filius.

Quartò, quia prius producitur terminus abſolutus, quam quod conſurgat relatio; quia vt Ariſtotel. ait 5. Phyſic. Textu 10. ad relationem non eſt per ſe motus: ergo perſona quæ producitur prius eſt abſoluta quam relata: ergo conſtituitur aliquo abſoluto, & non relatione.

Quintò probatur,quia à paternitate,& à filiatione, & à relatione ſpirationis paſsiuæ poteſt abſtrahi conceptus communis relationis;quia relatio eſt ſuperior ad paternitatem,& ad filiationem,& ad ſpi-

ſpirationem: ergo paternitas, & filiatio, & ſpiratio nequeũt vltimo cõſtituere perſonas diuinas, conſequentia patet; quia vltimum cõſtitutiuum debet eſſe ſimplex, & indiuiſibile, dictæ autem relationes non ſunt tales, quia in qualibet earum eſt ratio inferior, & etiam ſuperior, quę ab trahitur ab inferiore.

Oppoſita tamen opinio veriſsima eſt, & neceſſario tenenda, perſonas diuinas non conſtitui, & diſtingui proprietatibus abſolutis ex natura rei diſtinctis à relationibus, ſed relationibus ipſis, ita S. Th. q. 40 & communiter Theologi, ex quibus Carth. in 1. d. 26. q. 2. Capnar. & Zum. q. 40 oppoſitam opinionem exiſtimant erroneam, & Bañez hereticam, Ruiz adminus eſſe errori proximam, & Martin. Perez ad minus eſſe temerariã, Suar. verò exiſtimat ſufficere quod notetur improbabilis.

Et in primis opinio noſtra probatur; quia in Conc. Florentino ſeſ. 18. dicitur: *Relatio apud omnes tàm Græcos, quàm Latinos perſonas multiplicat.* Et infra additur: *Relationes perſonas multiplicant, & non alia ratione, quàm vi relationis.* Et ſeſ. 19. dicitur Patrem, & Filiũ in eo ſolo differre, quòd Pater eſt Pater, & Filius eſt Filius, & in Cõcilio Toletano 1. in confeſsione fidei dicitur in relatione perſonarũ numerus cernitur, & idem ſignificant plures patres tàm Græci, quàm Latini, quos referunt Granadus Tractat. 12. diſput. 3. & Ruiz diſp. 87.

Et quamuis Concilia, & patres, tantum expreſſè affirment diſtinctionem, & pluralitatem perſonarum ex relationibus prouenire, & non exprimant earum conſtitutionem ex relationibus prouenire, (niſi Florentin. ſeſ. 19. dum ait: *Perſonas ex proprietatibus, quæ ſunt ad aliud, & ex eſſentia conſtare.*) Nihilominus ex eorum teſtimonijs deducitur cõſtitutionem perſonarum ex eiſdem prouenire; quia cõcilia, & patres, nihil agnoſcunt proprium in perſonis, & in eis nihil numerari niſi relationem: ex his autem duobus deducitur relationes conſtituere perſonas, & ex eiſdem duobus duplex ratio Theologica formatur ad id probandum. Prima eſt, quia quęlibet perſona diuina conſtituitur in eſſe talis perſonæ, eo quòd eſt ſibi proprium, ſed ſola relatio eſt propria cuilibet perſonę, vt docent cõcilia, & patres: ergo quælibet perſona in eſſe talis perſonæ conſtituitur relatione, & non abſoluto.

Secunda ratio eſt; quia conſtitutiua peculiaria perſonarum debent eſſe plura, ſicut & perſonæ quarũ ſunt conſtitutiua peculiaria ſunt plures, ſed in Deo nihil eſt multiplex, nec numerabile, niſi relatio, vt tradunt concilia, & patres: ergo ſola relatio peculiariter conſtituit perſonam.

Ad

Ad primum ergo fundamentum oppoſitę opinionis deſumptum ex teſtimonio illo Prouerb.30. Facile reſpondemus in eo ſupponi eſſe alia nomina Patris, & Filij non magis propria, ſeu peculiaria quam nomina Patris, & Filij, ſed talia quæ adæquatè, & exactè ſignificant eſſentiam, & proprietates eorum, prout ſunt in ſe, quæ sūt viatoribus ineffabilia, & occulta; quia ſicut perſonæ diuinæ à viatoribus nō concipiūtur prout in ſe ſunt, ita etiam non poſſunt à viatoribus, prout in ſe ſunt nominari.

Ad ſecundum reſpondemus maiorem illius, nempè id quod refertur eſſe prius relatione, ſi in ea ſermo ſit de prioritate reali, tantū eſſe veram in relationibus creatis, non verò in Diuinis, quia creatæ verè ſunt accidentia realia, & ita realiter ſupponunt ſubiectum ſubſtantialiter conſtitutum, relationes verò Diuinæ non ſunt accidentia, ſed ſunt ſubſtantiales, & ſubſiſtentes, & ita per eas poſſunt perſonæ diuinæ ſubſtantialiter conſtitui, & ſimul ſubſtantialiter referri.

Et eodem modo reſpondemus ad confirmationem, maiorem illius, nempè omnis relatio realis ſupponit extrema cōſtituta, & realiter diſtincta, ſi ſermo ſit de ſuppoſitione reali tantum eſſe verum in relationibus creatis, non verò in Diuinis; quia iſtæ vt potè ſubſtātiales, non adueniunt realiter extremis conſtitutis, ſed ea conſtituunt, & diſtinguunt.

Ad tertium reſpondemus, maiorem illius, nempè relatum terminatur formaliter ad abſolutum, ſi ſermo ſit de terminatione reali eſſe veram in relatis creatis, vt diximus in prædicamenti cap. de relatione, non verò in Diuinis; quia iſta re ipſa terminantur ad relatiuum formaliter, ſeu vt relatiuum eſt; quia extremum, ſeu terminus ad quem relatum in Diuinis re ipſa refertur, conſtituitur ſubſtantialiter relatione, ſicut & productio re ipſa terminatur ad terminum formaliter relatiuum, & relatione ſubſtantialiter conſtitutum, & ita Pater in Deo terminatur re ipſa ad Filium, vt Filium, ſicut & generatio Patris eſt re ipſa productio Filij, vt Filij (in creatis verò non ita contingit; quia ſicut generatio non terminatur per ſe, & primario, niſi ad ſubſtantiam Filij, ita etiam Pater per ſe, & primario non terminatur, niſi ad ſubſtantiam Filij) ac proinde qui Patrem in Diuinis, prout in ſe eſt, cognoſceret illum vt relatum cognoſceret, in illius tamen cognitione, prout in ſe eſt nullus eſt circulus, quia qui videt Deum, vt in ſe eſt non videt, ſeu cognoſcit vnam perſonam per aliam, ſed omnes ſimul, & vt ſunt in ſe ipſis: viatores verò qui Diuina inſtar rerum creatarum cognoſcimus, ſeu concipimus quamuis verè dicamus, & affirmemus Pater in Deo eſt Filij Pater, & è contra, nihilominus terminum Patris, & Filij, & Spiritus Sancti

ctis, vt abſolutum apprehendimus,& concipimus.

Ad quartum negamus in Diuinis, prius re ipſa produci terminum aliquem abſolutum, quàm conſurgat relatio, quamuis in creatis ita contingat: Et ad probationem deſumptam ex Ariſtotel 5. Phyſic. dicente, *Ad relationem non eſſe per ſe motum*, reſpondemus id ad ſummum eſſe verũ de relationibus creatis, quæ ſunt accidentales, nõ vero de diuinis, quæ ſunt ſubſtãtiales cõſtituentes perſonas, quæ producuntur.

Ad quintum concedimus antecedens, nempè à relationibus Diuinis in particulari poſſe abſtrahi rationem quamdam communem, vt diximus diſput. ſ. difficultate 4. negamus tamen illas non poſſe vltimò conſtituere perſonas, & ad probationem dicimus, quod quamuis vltimum conſtituens in aliquo genere nequeat in eo genere diuidi in alia, ex quibus ipſum poſsit in eo genere conſtitui ſicut rationale, quamuis Metaphyſicè ſit omnino ſimplex, & indiuiſibile, & in eo genere nequeat conſtitui, nihilominus Phyſicè conſtat ex materia prima, & ex anima rationali, & ex eis Phyſicè conſtituitur ita quamuis paternitas, verbi gratia, in Diuinis ſit Metaphyſicè diuiſibilis in conceptus inferiorem, & ſuperiorem, & in eo genere poſsit ex eis conſtitui; nihilominus poteſt eſſe vltimo conſtituens conſtitutione perſonali, & quaſi Phyſica, (quamuis non reali) quia in eo genere eſt omnino ſimplex, & indiuiſibilis, ſeu irreſolubilis.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm proprietates conſtituentes perſonas Diuinas, ſint origines an relationes?

EX Dictis conſtat perſonas Diuinas non conſtitui, nec diſtingui proprietatibus abſolutis ex natura rei diſtinctis à relationibus, ſed proprietatibus, quæ re ipſa ſunt relationes imò & eis, vt aliquo modo diſtinctis ab eſſentia, ſeu ſubſtantia, ſupereſt videamus, an conſtituantur, & diſtinguantur relationibus, prout aliquo modo diſtinctis ab originibus, ſiue ex natura rei, ſiue ſola ratione diſtinctis.

Bonauentura in 1. diſtinct. 26. quæſt. 2. & 3. & diſt. 27. docet perſonas Diuinas conſtitui, & diſtingui originibus, vt diſtinctis a relationibus, & non relationibus ipſis, Patrem, verbi gratia, conſtitui, &

& ſpiratio paſsiua Spiritus Sancti quàm relatio Filij, & Spiritus ſancti, nihilominus origines prædictæ nō conſtituunt perſonas Filij, & Spiritus Sancti, ſed relationes; quia origines ſunt viæ ad perſonas, ac proinde non ſunt aptæ, ſeu proportionatę ad conſtituendas perſonas permanentes, & in facto eſſe, & ad probationem negamus, quoties in re aliqua ſunt duo, quorum vnum eſt prius, & alterum poſterius, rem illam ſemper conſtitui eo quod eſt prius, niſi quando id quod eſt prius eſt forma proportionata conſtitutioni rei, quòd non habet origo reſpectu perſonæ, v. g. in igne prior eſt productio, & conſeruatio formæ ignis in materia illius exiſtens, quàm forma ipſa, & tamen forma conſtituit, & diſtinguit ignem, non verò productio, nec conſeruatio formæ: in prima verò perſona prior eſt noſtro modo concipiendi forma eam conſtituens quàm origo actiua, ſeu actus ſecundus.

Obſeruandum tamen eſt, quòd quamuis ex oppoſitis originibus actiua videlicet, & paſsiua, colligatur diſtinctio realis perſonarum Diuinarum; quia ex eis re ipſa, aut noſtro modo concipiēdi oriuntur oppoſitæ relationes, & ob id Patres aliquādo diſtinctionem, & pluralitatem perſonarum indiſcriminatim reducunt in origines, & in relationes, nihilominus eſſe formam, ſeu rationem formaliter conſtituentem, & diſtinguentem perſonas (de quo non Patres, ſed tantum ſcholaſtici tractant) ſolum tribuimus relationibus, & non originibus; quia ſolum relationes ſunt re ipſa, aut noſtro modo concipiendi, quaſi formæ permanentes, quòd neceſſarium eſt rationem, ſeu formam cōſtituentem, & diſtinguentem perſonas permanentes, & in facto eſſe.

DIFFICVLTAS IV.

Quomodo Relationes diuinæ poſsint eſſe proprietates conſtituentes, & diſtinguentes perſonas?

Difficultas hæc præcipuè procedit de paternitate; qua perſona Patris conſtituitur; quia de ea eſt ferè tota difficultas.

Ratio difficultatis eſt; quia perſona Patris eſt, aut concipitur ante generationem actiuam; quia eſt principium, vt quòd illius ſaltem noſtro modo concipiendi: ergo etiam eſt ante relatio-

Perſonarum, prouenit ex relationibus formaliter, vt relationibus.

Hic tamen modus dicendi nobis non probatur, ob rationem in principio difficultatis à nobis adductam; quia ſi perſona, v.g. Patris concipitur à nobis ante generationem actiuam; quia eſt principium, vt quod illius ſaltem noſtro modo concipiendi, & non Eſſentia Diuina Quia hæc non eſt generans, vt quod: ergo Perſona Patris, etiã concipitur à nobis ante relationem Paternitatis formaliter, vt Paternitas eſt. Quia hæc formaliter, vt ſic noſtro modo concipiendi, conſequitur ad generationem actiuam ergo perſona Patris nequit noſtro modo cõcipiendi conſtitui paternitate, vt paternitas eſt; quia hęc vt ſic eſt poſterior, quàm ipſa perſona.

Perſona etiam Filij eſt noſtro modo concipiendi ante relationem filiationis, vt filiatio eſt, ſeu vt relatio eſt; quia prius eſt ratione noſtra, quod perſona Filij ſit paſsiuè genita, quam quod ſit Filius; quia ad generationem paſsiuam noſtro modo concipiẽdi, conſequitur relatio filiationis; quia à priori, ideò perſona filij eſt filius; quia eſt paſsiuè genita: ergo ante relationem filiationis, vt filiatio eſt perſona filij, præſupponitur conſtituta.

Et eadem proportionali ratione probatur, perſonam Spiritus Sancti noſtro modo concipiendi præſupponi cõſtitutam ante relationem ſpirati, vt relatio eſt, ac proinde hac relatione formaliter, vt relatio eſt non conſtitui.

Secundò Molina q. 40. ar. 2. diſp. 2. ita admittit perſonam Patris conſtitui Paternitate formaliter, ſeu vt relatio eſt, vt addat hãc relationem nullatenus, adhuc ratione noſtra diſtingui à generatione actiua, ſed eſſe omnino eamdem cum ipſa, ac proinde Paternitatem, vt talem non præſupponere generationem actiuam, ſed Paternitatem, ſeu generationem actiuam tantum pręſupponere eſſentiã diuinam, vt intelligentem ſe, & omnes creaturas poſſibiles intellectione eſſentiali, & ex hac intellectione immediatè oriri noſtro modo intelligendi.

Modus tamen iſte dicendi Molinæ, nobis & non paucis diſplicet; quia in primis falſum eſt Paternitatem, & generationem actiuã, non diſtingui inter ſe, adhuc noſtro modo concipiendi, quia negari non poteſt, quin nos viatores generationem actiuam concipiamus, vt viam, ſeu actum ſecundum, & Paternitatem, vt formam permanentem, ſeu in facto eſſe; quia illas concipimus inſtar generationis, & Paternitatis creatarum, ex quibus generatio re ipſa eſt via, & actus ſecundus, & Paternitas re ipſa eſt forma permanens, ſeu in facto eſſe: ergo in Deo generatio actiua, & Paternitas ratione noſtra

diſtinguuntur, & ratione ratiocinata; quia in entitate Diuina eſt re ipſa fundamentum, ad ſic concipiendam eam entitatem; quia hæc re ipſa eſt æquiualens prædictis entitatibus creatis re ipſa diſtinctis, ob quod generatio actiua, & Paternitas Diuina, dici poſſunt re ipſa diſtingui, non formaliter, ſed virtualiter, ſeu æquiualenter.

Ex quo contra Molinam, etiam conſtat ad Paternitatem ratione noſtra præſupponi generationem actiuam, tamquam fundamentum, & ex ea immediatè pullulare, & non ex cognitione eſſentiali; quia Paternitas, & generatio actiua, nequeunt à nobis viatoribus aliter concipi; quia vt iam diximus, eas concipimus inſtar creaturarum generatio autem actiua creata ex natura rei, præſupponitur ad paternitatem, & paternitas, vt paternitas ex illa immediatè pullulat.

Tertio Caietan. q. 40. art. 4. Ita admittit perſonas Diuinas conſtitui relationibus ſub expreſſo conceptu relationum, vt id limitet ad eas relationes prout conceptas, & non prout exercitas: ait enim perſonam patris, v. g. conſtitui paternitate, vt concepta, & non vt referente, ſeu exercente munus relationis, id eſt, concepta vt præciſſè afficiente eſſentiam, cui cõuenit, & in qua eſt, & nõ vt afficiente illã, nec aliud in ordine ad terminum.

Modus etiam hic dicendi nobis diſplicet, quatenus aſſerit relationes expreſsè conceptas, vt relationes, ſeu ſub expreſſo conceptu relationum conſtituere Diuinas perſonas, verbi gratia, paternitatem conceptam, vt paternitatem, ſeu ſub expreſſo conceptu paternitatis conſtituere perſonam Patris, hoc ergo nobis diſplicet; quia paternitas, verbi gratia, expreſſè concepta, vt paternitas, quamuis non vt referens ad terminum, ſed tantum vt afficiens ſubiectum (ſi hoc admitti poteſt) abſq; dubio præſupponit ratione noſtra generationem actiuam; quia cõcipitur vt paternitas, vt ſupponim⁹, paternitas autem, vt paternitas generationem actiuam ſupponit, & ex ea pullulat; quia nullus poteſt eſſe, nec concipi pater, niſi præſupponatur generaſſe.

Dicendum ergo eſt perſonam Patris in eo priori rationis ante generationem actiuam conſtitui paternitate, ſeu ea entitate, quę identicè adæquatè eſt paternitas non concepta, vt Paternitate, ſeu vt relatione, ſed concepta, vt prima perſonalitate, ſeu vt prima ſubſiſtentia, ſeu vt prima forma hypoſtatica inſtar abſoluto.

Et in primis perſonam patris in eo priori rationis ante generationem actiuam conſtitui paternitate, vt diſtincta ab eſſentia conueniunt

niunt communiter Theologi,& negari non poteſt; quia perſonæ diuinæ cõſtituũtur proprietatibus ſibi proprijs,paternitas autẽ,vt diſtincta ab eſſentia eſt ibi propria,& nõ ipſa eſſentia,quę eſt communis,& conueniens omnibus tribus perſonis.

Secundò,perſonam patris in eo priori rationis non conſtitui paternitate concepta,vt paternitate, ſeu vt relatione,docent Sanctus Thomas quæſt.40.articulo 4.Vazquez diſput. 159 capit. 5. & communiter Thomiſtæ.Et ratione conſtat;quia in eo priori ante generationem actiuam in quo concipitur perſona patris cõſtituta, vt ſit potens generare,non concipitur generare,nec generaſſe :ergo in eo priori nequit concipi,vt Pater, ac proinde nec conſtituta per paternitatẽ, vt paternitatem;quia vt ſic tantum poteſt concipi poſt generationem.

Tertiò,perſonam Patris in eo priori conſtitui paternitate,ſeu ea entitate, quæ identicè adæquatè eſt paternitas) concepta, vt prima perſonalitate, ſeu prima ſubſiſtentia docent Sanctus Thomas artic.4.Vazquez vbi ſupra,Suarez 7. de Trinitate capitul. 7. Granadus Tractat.12 diſput.3.ſectione 1.Zuñiga diſput. 15. membro 4.& 5.& communiter Thomiſtæ. Et ratione conſtat; quia perſona patris in eo priori concipitur,vt perſona ſingularis, ſeu in particulari cum concipiatur,vt potens generare : ergo concipitur cõſtituta per paternitatem conceptam,vt hanc perſonalitatem ſingularem primam,ex quo conſtat ad rationem difficultatis in principio poſitam.

Ex dictis conſtat in Patre, quamuis re ipſa ſimplici quatuor rationes, ſeu conceptus obiectiuos, ſeu quatuor prædicata reperiri noſtro modo concipiendi diſtincta, & ſe inuicem excludentia, nempè eſſentiam Diuinam tribus perſonis communem, deinde dictam numero perſonalitatem, quæ eſt prima ratio trium,quæ ſunt propriæ Patris, Rurſus generationem actiuam, & tandem paternitatem : perſona ergo Patris ante actiuam generationem, & ante paternitatem, vt paternitatem conſtituitur illa ſingulari perſonalitate, ſeu ſubſiſtentia, & ſic conſtituta, eſt potens generare, & generat, & ad generationem pullulat paternitas formaliter, imo integra paternitas formaliter, nempè ſecundum eſſe *in*, & ſecundum eſſe *ad*: Dicitur tamen perſona Patris conſtitui relatione, ſeu Paternitate non formaliter ; quia formaliter abſoluto conſtituitur, ſed materialiter, & identicè identitate adæquata, ſeu conuertibili;quia hæc numero perſonalitas Patris identificatur adæquatè, & conuertibiliter cum paternitate ; quia identificatur cum omnibus, cum quibus ipſa paternitas identifica

tur, & diſtinguitur ab omnibus à quibus Paternitas diſtinguitur.

Et ob hanc identitatem adæquatam dictæ tres rationes, ſeu dicti tres conceptus obiectiui poſteriores proprij perſonæ Patris, nẽpe perſonalitas, generatio actiua, & paternitas nomine paternitatis, vt poſtè magis notę ſignificantur comparatione ad eſſentiam ſeu prout ab eſſentia diſtinguuntur: quia illi tres conceptus obiectiui, ob dictam identitatem comparantur, vt vnum extremum ad eſſentiam, & ita quando à Concilijs, & à Patribus multiplicatio, ſeu pluralitas perſonarum tribuitur relationibus, eis tribuitur identicè idẽtitate adęquata, & non formaliter, vt relationibus.

Ex quo conſtat ad prius fundamentum primi modi dicendi, deſumptum ex Concilijs, & ex Patribus. Et eo conſtat ad poſterius deſumptum ex ratione.

Reſpondemus enim diſtinctionem, ſeu pluralitatem perſonarum ſumi ex relationibus identicè ſumptis modo dicto; non formaliter, vt relationes ſunt. Et hanc oppoſitionem identicè relatiuam ſufficere ad dictam diſtinctionem, & pluralitatem perſonarum.

Et eadem proportione, qua diximus, perſonam Patris conſtitui hac numero perſonalitate, vt diſtincta ab eſſentia, & in priori rationis ante paternitatem vt diſtinctam ab ipſa perſonalitate, dicendum eſt perſonas Filij, & Spiritus Sancti conſtitui ſuis perſonalitatibus ſingularibus, vt diſtinctis ab eſſentia, & in priori rationis ante relationes filiationis, & ſpirationis paſsiuæ, vt diſtinctas ab ipſis perſonalitatibus Vnde tres diuinæ perſonæ prius ſunt, ſeu concipiuntur conſtitutæ perſonę, quàm relatæ inſtar perſonarum creatarum, quæ prius ſunt re ipſa perſonæ, quàm relatæ ad eum à quo producuntur. Et ſicut in perſonis creatis priores ſunt re ipſa productiones paſsiuæ earum quàm ipſæ perſonæ productę.

Quia ipſę productiones paſsiuę ſunt, quaſi via paſsiua ad ipſas perſonas productas. Ita etiam in perſonis Filij, & Spiritus Sancti priores ſunt noſtro modo concipiendi origines paſsiuę, quibus perſonæ ipſæ producuntur, quàm ipſæ perſonæ, ſeu quàm perſonalitates, quibus conſtituuntur. Vnde noſtro modo concipiendi priores ſunt origines paſsiuæ Filij, & Spiritus Sancti.

Deinde perſonalitates Filij, & Spiritus Sancti, & tandem relationes filiationis, & ſpirationis paſsiuę: in Patre vero prior eſt perſonalitas. Deinde generatio actiua, & tandem relatio paternitatis, vt formaliter diſtincta à perſonalitate, & à generatione actiua.

Ex dictis conſtat, relationes Diuinas, prout formaliter diſtinctas à perſonalitatibus aduenire noſtro modo concipiendi perſonis iam conſtitutis, Vnde propoſitiones illæ *Perſona Patris eſt Pater, & perſona Filij eſt Filius, & perſona Spiritus ſancti eſt Spiritus ſanctus,* Sunt noſtro modo concipiendi, quaſi accidentales, & denominatiuæ.

Obſeruandum eſt hanc noſtram ſententiam, qua exiſtimamus perſonas Diuinas, conſtitui proprietatibus formaliter abſolutis & non formaliter relatiuis, valde diſtare à ſententia Guillermi Pariſienſis, & Ioan. de Ripa, quàm retulimus, & reprobauimus diff. c. 2. quia illi abſque dubio eam conſtitutionem tribuebant proprietatibus abſolutis, non identificatis re ipſa adæquatè cum relationibus, ſed re ipſa diſtinctis ab eis; quia id tribuebant proprietatibus abſolutis nulla facta mentione identificationis, & id non leuiter indicat, quòd Scoto, qui diſtinctionem à parte rei admittit inter relationes & inter ea, inter quę nos diſtinctionem tantum rationis ſtatuimus, non videatur improbabilis illorum ſententia.

DISPVTATIO QVINTA.

De cognoſcibilitate Myſterij Trinitatis.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Philoſophi Gentiles habuerint notitiam aliquam Myſterij Trinitatis?

QVamuis Sanctus Thomas q. 32. artic. 1. vt defendat Myſterium Trinitatis, non poſſe ratione naturali oſtendi, affirmet nullum Phyloſophum Gentilem illud cognouiſſe: plures tamen ſunt Doctores, qui cenſent aliquos Phyloſophos Gentiles, nempè Platonem, Porphyrium, Trimegiſtrum, Appolinem, Delphicum, Numenium, Orphæum, Caldæos, & alios quos referunt Auguſtinus, Eugubinus lib. 1. de Peremni Phyloſophia, Vazquez diſp. 132. c. 1. & Ruiz diſp. 45. ſect. 1. aliquam habuiſſe notitiam Myſterij Trinitatis, quamuis nón perfectam, qualem eis negauit S. Thom. ſed imperfectam, plurium videlicet perſonarum, diminutam tamen, & erroribus adulteratam.

Philoſophi tamen, qui dictam notitiam myſterij Trinitatis adepti ſunt, non ſunt eam ratione naturali adepti; quia hac non potuerunt, vt dicemus difficultate 4. ſed aliquid illius acceperunt, aut ex libris Sacris, aut ab ipſis Hæbræis, aut ab alijs, qui libros Sacros legerunt, vt tradunt Patres, quos referunt Vazquez, & Ruiz.

Et non ſolum Phyloſophi Gentiles, ſed etiam Sybillę notitiam Trinitatis habuerunt, imò perfectam, & clariorem, quàm prædicti Phyloſophi, vt conſtat ex teſtimonijs ipſarum, quæ referunt Lactantius lib. 1. Diuinarum inſtitutionum capite 6. & lib. 4. capite 6. & 7. & Auguſtinus 18. de Ciuitate capite 23. quæ in vnum collegerunt Iulius Sirenius in Opuſculo de Prouidentia circa finem. Et Auguſtinus Eugubinus lib. 1. de Peremni Phyloſophia cap. 25.

Has autem fœminas aliter, quàm Phyloſophos in notitiam Myſterij Trinitatis deueniſſe, nempè ex immediata reuelatione Dei, ipſis facta concors eſt Gentilium, & Chriſtianorum ſententia, de quo videri poſſunt Lactantius vbi ſupra. Ludouicus Viues in lib. 18. de Ciuitate c. 24. & Eugubinus vbi ſupra.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm in ſtatu viæ poſsit abſque peculiari notitia à Deo infuſſa Trinitas Perſonarum euidenter cognoſci, quoad quæſtionem an ſit?

SVpponimus in quo Theologi conueniunt, adhuc ſuppoſita fide Miſterij Trinitatis, non poſſe lumine naturali, abſque peculiari notitia à Deo infuſſa, Trinitatem à viatore euidenter cognoſci, quoad quæſtionem *an ſit*, ſeu Trinitatem exiſtere notitia non diſcurſiua; quia Trinitas non eſt per ſe nota viatori, ſeu non videnti ipſam, vt patet.

Solùm eſt difficultas, an poſsit à viatore lumine naturali euidenter cognoſci ipſam exiſtere demonſtratione, ſeu cognitione euidente diſcurſiua.

Circa quam etiam conueniunt Theologi Trinitatem Perſonarum, nulla naturali demonſtratione, ex principijs tantum naturæ poſſe a viatore euidenter demonſtrari, quando nulla præceſſit Diuina reuelatio.

Punctum ergo difficultatis in eo eſt, an ſuppoſita reuelatione Dei,& fide Diuina ei innitente Myſterij Trinitatis, poſsit à viatore lumine naturali abſque peculiari notitia à Deo infuſſa euidenter cognoſci demonſtratiuè,ſeu notitia euidente diſcurſiua,quoad quæſtionem *an ſit*.

Ricardus Victorinus,& Hugo Victorinus,& Aureolus,&Raimundus Lullius, & alij, quos referunt Vazquez diſputatione 133. capite 1.& Ruyz diſputat.41.& 43.ſectione 2.partem affirmatiuam tradunt.

Id autem probat Raymundus rationibus, quas demonſtrationes appellat.& æquiparantiæ;quia ſunt ab æqualibus, & non à cauſa,nec ab effectu. Summa autem rationum illius eſt; quia in Deo eſt actus bonificandi, ſeu bonificare; quia in eo eſt bonitas: ergo etiam in eo eſt bonificans, ſeu bonificatiuum, & etiam bonificatum, ſeu bonificabile: ergo in Deo eſt concordia inter bonificatiuum, & bonificabile in actu bonificandi : ergo inter iſta tria eſt diſtinctio; quia concordia non eſt niſi inter diſtincta : ergo ſunt tres perſonæ Diuinæ,& ex eo quod Diuina bonitas ſit perfectiſsima,deducit non eſſe in Deo,niſi vnum tantum bonificatiuum, & vnum tantum bonificabile,& vnum tantum bonificare,& conſequenter in Deo non eſſe niſi tres perſonas:& ex eadem ſumma perfectione bonitatis deducit iſtas tres perſonas,eſſe Patrem Filium,& Spiritumſanctum,vt videri poteſt apud Vaz.diſp.133.

Reliqui verò Theologi conſtanter affirmant, adhuc ſuppoſita fide Myſterij Trinitatis ipſum non poſſe lumine naturali demonſtrari,nec quoad quæſtionem *quid ſit*, nec quoad quæſtionem *an ſit*, ita Vazquez vbi ſupra,Suarez lib.1.capite 12.Zuniga diſputatione 7.dubio 1.Ruyz diſp.43.ſectione 2.Alarcon diſp.1. cap. 4. & Perez diſp.1.ſectione 2.& meritò;quia adhuc ſuppoſitâ fide Diuina in viatore nullum eſt medium, quo ſeu per quod in euidentem notitiam Trinitatis lumine naturali dirigatur;quia non per cauſam,quia nulla eſt cauſa Trinitatis,nec per effectum;quia nullus eſt effectus, adhuc ſupernaturalis, qui ſit effectus Dei, vt Trini; ſed tantum vt vnius; quia omnipotentia à qua ſola omnis creatura, adhuc ſupernaturalis per ſe efficitur eſt vna,& ipſi Omnipotentiæ eſt peraccidens,quòd ſit in omnibus perſonis,vt efficiat creaturas; quia quāuis Deus non eſſet Trinus;ſed tantum vnus, creaturæ eodem modo fierent à Deo; ex effectibus autem tantum deducitur notitia euidens cauſæ per ſe,& non cauſæ per accidens:ergo quamuis in viatore adſit fides Diuina Trinitatis,nequit ab ipſo euidenter demonſtrari Trinitas,conſequentia patet;quia quāuis fides diuina perficiat

in

intellectum viatoris, vt facilius, & curioſius quærat medium ad demonſtrationem rei à Deo reuelatæ, & à viatore creditæ, non tamen ſufficit, vt lumine naturali inueniat medium, ad id ſufficiens quando verè non eſt.

Ratio verò prædicta Raymundi non eſt demonſtratiua, imò nullius momenti; quia vel per actum bonificandi (quem in Deo ex ipſius bonitate deducit, & ſupponit ad rationem quam adducit) intelligit actum productionis perſonæ, cui bonitas communicatur, qui ſit medius inter producens, & productum, vel intelligit actum non medium, ſed actum procedentem à bonificatiuo, & à bonificabili, tamquam à principio, vt diſcipuli Raimundi aſſerunt, & quem dicunt eſſe Spiritū Sanctum, vel intelligit actum bonificandi, quaſi formalem, quem Diuina bonitas, quaſi forma Deo tribuit. Si per actum bonificandi intelligat actum productionis, aut actum procedentem à bonificatiuo, & à bonificabili Ratio Raimundi ſiuè vni, ſiuè alteri innitatur, nequit eſſe demonſtratiua; quia vterque actus eſt obſcurus, & ſola fide cognitus à viatore, quia ex eo, quod Deus ſit bonus neuter actus deducitur vt patet. Si verò per actum bonificandi intelligat actum, quaſi formalem prouenientem à Diuina bonitate, quaſi a forma Deum bonificante (qui actus ex Diuina bonitate deducitur) ratio illius nihil concludit; quia ex hoc actu quaſi formali, non deducitur in Deo eſſe realem concordiam, & diſtinctionem realem inter prædicta tria, ſed tantum diſtinctionem rationis, ſeu noſtro modo cōcipiendi; quia hoc tantum modo Diuina bonitas bonificat Deum; quia à Deo ſola ratione diſtinguitur.

Quomodo verò ex eo, quòd Diuina bonitas ſit ſumma, & perfectiſsima non deducatur, adhuc probabiliter nō eſſe in Deo plures, quam tres perſonas, nec eas tres eſſe Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, oſtendit Vazq vbi ſupra.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm viatori poſsit à Deo communicari notitia euidens propria, & quidditatiua Trinitatis non intuitiua, ſed abſtractiua diſtincta à viſione beatifica?

Scotus in 4. d. 49. q. 11. Maior in 2. d. 3. Baſolis q. 1. prologi art. 2. Aliacenſis in 1. q. 1. prologi ar. 2. Ocham q. 1. prolog ar. 3. Gab. q. 1.

1.prologi ar.3.& Molin.1.p q.1.ar.2 diſp.vlt docent poſſe viatori, ſeu non videnti Deum communicari à Deo notitiam euidentem Trinitatis propriam, ſeu prout in ſe eſt quidditatiuam, ſeu quoad quæſtionem *quid ſit*, non intuitiuam, ſed abſtractiuam nõ attingentem Trinitatem vt exiſtentem, ſed tantum quidditatem ipſius.

Probari autem poteſt primo; quia notitia hæc euidẽs propria Trinitatis abſtractiua eſt prior quàm intuitiua: ergo poteſt à Deo communicari viatori, nõ communicata intuitiua, ſeu beatificante; quia quod eſt priùs poteſt eſſe abſque poſteriori.

Secundo, quia Deus poteſt notitiam intuitiuam obiecti cõſeruare in abſentia obiecti, ergo poteſt efficere vt cognitio propria obiecti, quæ erat intuitiua, ſit tantum abſtractiua.

Duran.verò q.3.prolo.Medi.3.p.q.11 ar.1.Vaz.diſp.134.Suarez lib.1 c.11.Turria.diſp.14 dub.3.Zunig.diſpu.7.dub.2 Merat. diſp.6.Alar.diſp.1.c.5.& Per diſp.1.ſect.3 docent nõ poſſe viatori communicari à Deo notitiam euidentem Trinitatis propriã, ſeu prout in ſe eſt diſtinctam à viſione beatifica, & merito, quia eo ipſo quod eſt notitia euidẽs, & propria, qua Trinitas proprio cõceptu, ſeu prout in ſe eſt cognoſcitur, & non per ſpecies alienas, ſeu inſtar aliarum rerum, nequit non eſſe notitia, ſeu cognitio intuitiua Trinitatis; quia eo ipſo quòd eſt cognitio Trinitatis euidẽs, & propria, ſeu prout in ſe eſt, nequit non eſſe Trinitatis, vt exiſtentis, imo vt actu exiſtentis; quia exiſtentia Dei vnius, & trini, nõ ſolum eſt re ipſa indiſtincta ab eſſentia Dei, nõ minus quam exiſtentia rei createę à ſua eſſentia, ſed etiam eſt inamiſsibilis, in quo diſtinguitur ab exiſtentia rei creatæ; quia hęc eſt amiſsibilis, ſicut ipſa eſſentia, vt diximus Tract.de Incarn.diſp.12.dif 2.

Imò, ſi ad notitiam intuitiuám etiam requiritur, quòd ſit obiecti loco præſentis, id non poteſt dictæ notitiæ deficere; quia Trinitas ratione ſuæ immenſitatis nõ minus eſt neceſſariò pręſens omnibus, etiam intellectui creato, quã exiſtens in rerũ natura: prædicta ergo notitia, ſicut eo ipſo quòd eſt propria Trinitatis, ſeu Trinitatis prout in ſe eſt, nequit nõ eſſe Trinitatis, vt actu exiſtentis, ita etiam nequit nõ eſſe Trinitatis, vt loco præſentis, & cõſequenter intuitiua, & beatificans.

Addimus, quòd quamuis Trinitas eſſet loco abſens reſpectu cognoſcẽtis ipſam nihilominus notitia Trinitatis, prout in ſe eſt, & actu exiſtentis, nõ poſſet non beatificare eũ, qui illam haberet; quia quod obiectum cuius viſione, prout in ſe eſt beamur ſit loco abſens, nihil variat in viſione, vt patet: ergo abſentia, vel pręſentia localis obiecti parum refert, vt cognitio propria Trinitatis ſit, vel non beatifica.

bea-

beatitudo; quia viſione ipſa beamur: imò etiam parum refert, vt ſit vel nō ſit intuitiua; quia eo ipſo quòd cognoſcimus rem ipſam exiſtētem immediatè, & prout in ſe eſt, vel fuit, vel erit, eo ipſo dicimur eam videre, ſeu intueri (aliàs Deus non diceretur videre, ſeu intueri res præteritas, nec futuras) quia tunc nō minus clarè intellectu attingimus abſentem, quàm viſu corporeo rem præſentem, imo magis: ergo nō eſt admittēda cognitio euidēs, & propria Trinitatis, quæ ſit media inter eam, qua beamur, & dicitur intuitiua. & inter eā quam habemus de Trinitate, per alienas ſpecies, & dicitur abſtractiua: & ob eādem rationem eſt impoſſibilis ſpecies impreſſa abſtractiuè repræſentās Trinitatem immediatè, & proximè; quia eo ipſo repræſentabit illam prout eſt in ſe.

Vnde ad priorem rationem aduerſariorū cōſtat in ea falsò ſupponi cognitionem Trinitatis propriam, ſeu prout eſt in ſe eſſe priorē viſione beatifica; quia ab hac non eſt diſtincta.

Et ad poſteriorem reſpōdemus, quòd quamuis Deus poſſit conſeruare cognitionem intuitiuam obiecti diſtincti ab ipſo Deo in abſentia ipſius obiecti; quia quodlibet aliud obiectum poteſt eſſe loco abſens, imò & tempore, ſed nō cognitionem Trinitatis in abſentia ipſius Trinitatis, quia Trinitas nequit eſſe abſens: & ideò eo ipſo, quòd cōſeruet cognitionem euidentem Trinitatis, prout in ſe eſt, nequit nō cōſeruare cognitionem intuitiuam Trinitatis, etiā ſi ad intuitiuā requiratur pręſentia obiecti, & ideò nequit prædicto modo eam efficere abſtractiuam: & addimus cognitionem euidentem propriam cuiuſcūq; alterius obiecti, etiam in abſentia ipſius obiecti à Deo conſeruatam manere intuitiuam ob rationem ſupra adductam.

In Paulo autem ſi in via vidit Deum, poſtea nō potuit in eo manere alia cognitio euidēs, & propria ipſius Dei, & prout in ſe eſt ob rationem dictam; potuit tamē recordari ſe habuiſſe viſionē intuitiuā Dei, hæc tamen recordatio nō fuiſſet cognitio euidens, & propria Dei prout in ſe eſt: imò nec ipſiꝰ viſionis, ſicut recordatio in eo, qui recordatur ſe habuiſſe demōſtrationem, non eo ipſo eſt notitia euidens, & propria ipſius demonſtrationis, ſed cognitio quædam demonſtrationis, & non propria, imò nec euidens iuxta ea, quæ dicem. diſ. ſequente.

DIE-

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm viatori poſſit à Deo communicari notitia euidens Trinitatis abſtractiua, quoad quæſtionem an ſit?

NOmine notitiæ euidentis abſtractiuę intelligitur illa cognitio, quæ verſatur circa rem per alienas ſpecies, qua eo ipſo tantum cognoſcitur res euidenter, quoad quæſtionem *an ſit*, & non quoad quęſtionem *quid ſit*; quia res ſolum per proprias ſpecies, ſiue acquiſitas, ſiue per ſe infuſas, & non per alienas poteſt euidenter cognoſci *quid ſit*, etiam ſi per alienas poſſit cognoſci exiſtere, ſeu quoad quæſtionem *an ſit*.

Circa præſentem difficultatem Richard. Raymun. & alij quos retulimus dif. 2.

Et Durandus in 3. d. 23. q. 9. Caietanus q. 171. ar. 5. Baſſolis q 1. Prologi ar. 2. Zuñiga dub. 3. & Marcon diſp. 1. c. 5. docent viatori poſſe à Deo comunicari cognitionem euidem abſtractiuam Trinitatis, quoad quæſtionem *an ſit*.

Probari autem poteſt primò; quia quęcumq; creatura etiam naturalis eſt effectus Dei, vt vnius, & Trini; quia re ipſa procedit à Deo, vt vno, & Trino: ergo viator cui Deus communicauerit notitiam intuitiuam creaturarum (vt verè poteſt) ex ea abſtrahet, ſeu deducet euidẽter eſſe, ſeu exiſtere Deum vnum, & trinum; quia ex effectu intuitiuè cognito optimè deduci poteſt notitia euidens abſtractiua cauſæ.

Secundò probari poteſt; quia ſaltem viſio beatifica eſt effectus in genere cauſæ efficiẽtis proueniens à Deo etiam, vt trino; quia quęlibet diuina perſonalitas ſecũdũ peculiarẽ rationem, vt potè ſecũdũ eã obiectum illius viſionis cõcurrit efficiẽter ad illã; quia quodlibet obiectũ cõcurrit efficiẽter ad viſionẽ ſui: ergo ex viſione poteſt euidẽter abſtrahi, ſeu deduci eſſe Trinitatem, ſicut ex alijs effectibꝰ à Deo, vt vno prouenĩẽtibus deducitur euidẽter eſſe vnũ Deũ.

Tertiò, quia actus fidei diuinę Dei vnius, & trini, & etiam actus viſionis beatificæ, quamuis neuter eſſet effectus Dei, vt eſt trinus, & vnio hypoſtatica, aut vniones hypoſtaticæ, ſi eſſent cũ tribꝰ diuinis perſonis, & gratia, quæ eſt cõiũctio cũ Deo vno & trino, & charitas, quę eſt principiũ dilectionis Dei vniꝰ & trini, & ipſa dilectio, omnia hęc ſua natura reſpiciũt eſſentialiter Deum vt vnum, & trinum: ergo viator, cui Deus communicaret notitiam intuitiuam illorũ,

(vt poteſt) poſſet euidenter deducere eſſe Trinitatem perſonarum.

Quartò, quia ita poteſt fieri reuelatio Trinitatis viatori, vt euidens ſit ei cui fit, fieri à Deo, ex ea autem poteſt euidenter deduci eſſe Trinitatem hoc ſequente diſcurſu *Quidquid Deus reuelat eſt verum ſed Deus reuelat eſſe Trinitatem: ergo verum eſt eſſe Trinitatē*, cõſequentia eſt euidēs, & etiam vtraq; præmiſſa eſt euidens, maior propoſitio omnibus, minor verò ei cui facta eſt reuelatio ſupra dicto modo: ergo etiam concluſio eſt euidens.

Quintò, ſi Deus alicui pro aliquo tempore cõcedat claram viſionem ſui, poſtea ea viſione tranſacta poterit recordari ſe vidiſſe Trinitatem: ergo euidenter cognoſceret eſſe Trinitatem.

S. Th. verò q. 32. ar. 1. Bañez dub. 2. Zum. q. 2. Vazq. diſp. 135. Suar. tom 1. in 3 §. diſp. 27. ſect. 5. & Turria. diſp. 14. dub. 4. docent viatori non poſſe communicari à Deo notitiam euidentem Trinitatis abſtractiuam, quoad quæſtionem *an ſit*, ex creaturis deſumptam.

Et merito, quia nec poteſt cognoſci euidenter Trinitatem eſſe ex creaturis, quatenus ſunt effectus Dei, qua ratione re ipſa dicũt ordinem ad Deum, vt ad cauſam, nec ex creaturis ſecluſa ratione effectus, quatenus reſpiciũt eſſentialiter Trinitatem, vel vt obiectũ, vel vt terminum vel aliter quam vt cauſam.

Et in primis non ex creaturis, quatenus ſunt effectus Dei; quia nulla creatura quãtũuis ſupernaturalis efficitur à Deo, vt trino ſed tantum vt vno; quia omnipotentia, à qua omnis creatura etiam ſupernaturalis efficitur, eſt tantum vna; omnis enim creatura, quantumuis ſupernaturalis, ita per ſe fit à Deo, vt omnipotente, vt Trinitas perſonarum, per accidens ſe habeat ad earum productiones; quia quamuis Deus non eſſet Trinus eodem modo fierent à Deo.

Deus enim non producit creaturas eis rationibus, quibus eſt prima, & ſecunda, & tertia perſona ſed eo quo eſt omnipotens eſt autem omnipotens eo quo eſt Deus, ſicut etiam eo quo eſt Deus eſt ſapiens, creaturæ ergo vt effectus Dei tantum reſpiciunt Deũ, vt omnipotentem, vel vt vnum, & non vt Trinum; quia tantum dicunt ordinem eſſentialem ad cauſam per ſe, ſeu ad id quod eſt cauſa per ſe.

Et quidem ſi aliqua creatura eſſet effectus Dei, etiam vt Trinĩ maximè viſio beatifica, quaſi efficienter proueniat à tribus perſonalitatibus Diuinis, ſecundum ſuas peculiares rationes concurrentibus; tamquam obiectis ad ipſam viſionem, ſed nec hæc efficienter procedit à perſonalitatibus Diuinis, ſed tantum à Deo omnipotente;

tente;quia quamuis cognitiones obiectorum creatorũ ab ipſis obiectis efficienter proueniant mediatè medijs ſcilicet ſpeciebus impreſsis,ſeu productis ab ipſis obiectis,nõ tamen cognitio perſonalitatum diuinarum ab ipſis perſonalitatibus;quia nullo fundamento dici poteſt ſpeciem,qua Trinitas cognoſcitur eſſe ab ipſis perſonalitatibus cum ad productionem illius ſufficiat Deus, vt omnipotens,imò ab eis,vt ab obiectis nequit produci, vt diximus in præcedentibus, ob quòd Auguſtinus in Enchirid cap. 38. & Theologi ex ipſo docent opera Trinitatis ad extra eſſe indiuiſa,id eſt, tantum procedentia à principio omnibus communi, & ob id etiam in cap. *Firmiter* de Summ. Trinitat. quòd eſt Conciiij Lateranenſis ſub Innocentio III.tres perſonæ dicuntur vnum principium vniuerſorum.

Deinde quod à viatore,nequeat euidenter demonſtrari, ſeu euidenter deduci eſſe Trinitatem ex creaturis, quatenus eſſentialiter reſpiciunt Trinitatem,vel tamquam obiectum, vel tamquam terminum,vel tamquam finem,vt viſio beatifica, & actus fidei diuinæ,& ſpecies intelligibilis Trinitatis,& gratia,& charitas, & charitatis dilectio,& vnio hypoſtatica cum ipſis tribus Diuinis perſonis, & quæcunque relatio creata effectus,quæ ſit, aut eſſet ad Trinitatẽ cauſam alicuius effectus, tamquam ad terminum ipſius relationis creatæ,ex eo probatur;quia prædictæ creaturæ, vt ſic nõ ſunt medium,ita attinens ad Trinitatem, ſicut proprius effectus ad ſuam cauſam,& ſicut cauſa neceſſaria attinet ad ſuum effectum;quia effectus eſt aliquid cauſæ,&quaſi proles,& fructus illius,& cauſa eſt principium,& quaſi ſemen effectus,inter effectum enim proprium,& inter cauſam,non ſolùm eſt connexio, ſicut etiam eſt inter prædictas creaturas,& inter Trinitatem,ſed etiam eſt affinitas quędam,nõ verò inter ſupradictas creaturas,& inter Trinitatem: quia viſio Trinitatis nõ eſt aliquid Trinitatis,ſicut effectus proprius eſt ſuæ cauſę,& ſic de reliquis ſupra dictis,ob quòd hæc omnia ſupradicta poſſunt dici medium extrinſecum:effectus verò proprius medium intrinſecum ſuæ cauſę,& cauſa ſui effectus, non quia effectus ſit intrinſecus ſuæ cauſæ, nec cauſa ſit intrinſeca ſuo effectui (ob quod, nec cauſa generat notitiam euidentem ſui effectus, prout eſt in ſe, ſeu intuitiuam,nec è contra,ſed abſtractiuam)ſed quia habent inter ſe dictam affinitatem,quàm nõ habent creaturæ, vt eſſentialiter reſpiciẽtes Trinitatem prędictis modis,& Trinitas ipſa, & ideò notitia Trinitatis deducta,ſeu abſtracta ex dictis creaturis, adhuc intuitiuè cognitis,quamuis ad eam conuincatur intellectus, ob neceſſariam connexionem inter dictas creaturas,& inter Trinitatem, non mi-

nis ac quando credit eſſe Romam, imò magis, & certo, non tamen eſt euidens; quia eſt ex medio minus attinente ad Trinitatem, quā cauſa ad ſuum effectum proprium, & è contra: euidentia autem cauſæ ex ſuo proprio effectu habita, videtur eſſe in infimo gradu euidentiæ, ac proinde notitia Trinitatis deducta ex dictis creaturis, non attingit euidentiam, adhuc abſtractiuam, aut ſi in ea notitia eſt aliqua euidentia, eſt multo minor, quàm euidentia cognitionis cauſæ deducta ex proprio effectu, & talis vt non mereatur ſimpliciter nomen euidentiæ, & cuius nec Ariſtoteles meminit, qui nullum alium ſyllogiſmum appellauit demonſtrationem niſi procedentem à cauſa ad effectum, quem appellauit demonſtrationem *propterquid*, aut procedentem ab effectu ad cauſam, quem appellauit demonſtrationem *quia*, & ad has duas demonſtrationes reducitur ſyllogiſmus ducens ad impoſſibile, qui tātum eſt demōſtratio, quādo per eum tēditur ad impoſſibile, ſeu repugnans ſubiecto cōcluſionis aut ratione cauſę, vel quaſi cauſæ, aut ratione effectus, vel quaſi effectus.

Syllogiſmus autem ille in quo ex vniuerſali deducimus ſingulare, vel particulare, vt quando dicimus omnia, quæ ſunt æqualia vni tertio ſunt æqualia inter ſe, ſed hæc ſunt ęqualia vni tertio: ergo ſunt æqualia inter ſe; & quando dicimus omnis homo eſt animal, Petrus, vel hic homo eſt homo: ergo Petrus, vel hic homo eſt animal, non eſt propriè demonſtratio faciens ſcire, quamuis ſit euidēs; quia in dictis concluſionibus nihil noui colligitur, quòd non fuerit incluſum in maiorē propoſitione, quia qui dicit omnia æqualia vni tertio ſunt ęqualia inter ſe, eo ipſo dicit hæc, & illa æqualia vni tertio ſunt æqualia inter ſe, & qui dicit omnis homo eſt animal, eo ipſo dicit hunc, & illum hominem eſſe animal.

Et ob prędictam rationem ex teſtimonio Dei euidenter noto dicentis ſe eſſe trinum, nequit abſtrahi, ſeu deduci cognitio euidens Trinitatis; quia teſtimonium Dei, nec eſt cauſa, nec effectus Trinitatis: imò multo minus attinet, & magis extrinſecum eſt ad Trinitatem, quàm viſio Trinitatis ad ipſam Trinitatem viſam: Vnde quamuis hæc conſequentia, ſeu illatio ſit euidens, & conuincens intellectum, Deus dicit ſe eſſe trinum: ergo eſt trinus, & antecedens etiam ſit euidens, conſequens tamen non eſt euidens intrinſecè, ſeu in ſe ipſo, ideſt, ipſa connexio prędicati cum ſubiecto ipſius cōſequētis, ſeu concluſionis non eſt euidens, ſed tantum eſt euidens extrinſecè, ſeu in atteſtante, ideſt tantum eſt euidens connexio totius propoſitionis conſequentis cum teſtimonio Dei cum quo neceſſario

(quam-

quamuis extrinſecè) connectitur; quia neceſſarium eſt, quòd ſit, quòd Deus dicit eſſe: vnde in bona cõſequentia, & euidente, quam uis ex vero inferatur verum, ſed non ex euidente euidens, plura ex his quæ uis dicta ſint a nobis tract. de Incarnat. diſp. 8. diffi. 12. ca nunc repetimus; quia neceſſaria ſunt ad præſentes diffic.

Et ob eandem dictam rationem ex memoria viſionis Trinitatis, nequit deduci, ſeu abſtrahi cognitio euidẽs Trinitatis (quamuis ad id cõuincat intellectum) quia ſcilicet memoria Trinitatis, nec eſt cauſa, nec effectus Trinitatis, imò minus attinet ad Trinitatem, quàm viſio ipſa Trinitatis.

Et ob eandem rationem ex vnionibus hypoſtaticis cum tribus perſonis, non poſſet euidenter cognoſci eſſe Trinitatem; quia ſcilicet prædicti modi vnionis, non eſſent cauſa, nec effectus Trinitatis.

Addimus autem primò, quod quamuis ex dictis tribus vnionibus, ſeu modis intuitiuè cognitis poſſet euidenter cognoſci eſſe Trinitatem (quòd non admittimus) ſed non myſterium Trinitatis; quia iſtud cõſiſtit in eo, quòd in eadem deitate ſint tres perſonę, & non plures, nec pauciores, & eis tribus vnionibus, quamuis cognoſcerẽtur eſſe tres perſonas, non tamen non eſſe aliam.

Addimus ſecundò, quòd quamuis ex eis tribus modis vnionis, & ex actu fidei Trinitatis, & ex viſione beatifica intuitiuè cognitis, euidenter cognoſceretur eſſe Trinitatem, viator tamen qui ſic Trinitatem euidenter cognoſceret, non deſineret eſſe viator, & fieret beatus; quia tres dicti modi, & actus fidei Trinitatis, & viſio beatifica, poſſunt intuitiuè, ſeu per proprios ſpecies infuſſas cognoſci abſque eo, quod Trinitas intuitiuè videatur (in quo ſita eſt noſtra Beatitudo) vt dicimus Tractat. de Incarnatione diſp. 8. difficul. 12. quia intuitio earum creaturarum, nec eſt formaliter intuitio Trinitatis; quia Trinitas eſt extra eſſentiam earum creaturarum, nec ad earum intuitionem eſt neceſſaria comitanter intuitio Trinitatis; quia abſque dubio omnia intrinſeca earum creaturarum poſſunt videri Trinitate tantum quoad exiſtentiam euidenter cognita.

DIFFICVLTAS VI.

Quot ſint notiones in Deo?

CONueniunt Theologi ad minus eſſe quatuor notiones in Deo, nempè paternitatem conuenientem ſoli Patri per quam dignoſcitur, ſeu diſcernitur diſtinctus à Filio, & ab Spiritu Sancto, & filiationem conuenientem ſoli Filio, per quam dignoſcitur diſtinctus à Patre, & ab Spiritu Sancto, & ſpirationem actiuam conuenientem Patri, & Filio per quam dignoſcuntur diſtincti ab Spiritu Sancto, & proceſsionem, ſeu ſpirationem paſsiuam conuenientem ſoli Spiritui Sancto, per quam diſcernitur à Patre, & à Filio, quæ amplius ex dicendis conſtabunt.

Ratio autem, quæ vniuerſalitate eſt communis alicui ex prędictis notionibus, vt relatio, quę eſt communis, v. g. paternitati nō eſt notio diſtincta â notione ipſa in particulari in qua includitur; quia eſt quidam gradus notionis in particulari in ea incluſus, vniuerſale autem non auget numerum cum particulari, imò per rationem cō-munem relationis, Pater non dignoſcitur a Filio, nec ab Spiritu Sā-cto; quia etiam ipſi ſunt relati ſicut Pater. Origines etiam prout diſtinctæ à relationibus, aut non ſunt notiones; quia noſtro modo concipiendi ſunt quaſi viæ, & non ſunt rationes in facto eſſe, aut ſi ſunt notiones, nō ſunt diſtinctæ ab ipſis relationibus, aut ſaltem ad relationes reducuntur, & quia ſunt quaſi viæ ad ipſas relationes; & quia eodem modo perſonæ dignoſcuntur per origines ac per relationes, & ob hanc poſteriorem rationem perſonalitates nō ſunt notiones diſtinctę à relationibus, & ab originibus, excepta perſonalitate Patris, vt ſtatim dicemus; quia eſt prima, & conſtituens primū principium, & fontem totius diuinitatis.

Hoc ergo ſuppoſito, controuerſia eſt (& non parum de nomine) an ſint plures notiones quam quatuor.

Scot. in 1. d. 28 q. 1. exiſtimát eſſe ſex, ſuperaddens innaſcibilitatem (quæ eſt omnimoda improducibilitas) conuenientem ſoli Patri, & inſpirabilitatem (quæ eſt negatio ſpirationis paſsiuæ (conuenientem Filio; quia per innaſcibilitatem Pater dignoſcitur à Filio, & ab Spiritu Sancto, & per inſpirabilitatem Filius dignoſcitur ab Spiritu Sancto.

Gab. in 1 d. 28. q. vltima, ar. 2. & 3. exiſtimat tantum eſſe quatuor ſupra dictas notiones, non admittens innaſcibilitatem Patris,

& inſpirabilitatē Filij eſſe notiones; quia ſunt negationēs, ac proinde nullam dicentes dignitatem, ſeu perfectionem.

S. Th. verò q. 32. ar. 3. & ibidem Cai. Canar. & recentiores Thomiſtę, Vazq. diſp. 137. Suar. lib. 5. c. 10. Zuñiga diſp. 7. dub. 4. Gran. Tract. 7. diſp. 2. Ruyz diſp. 47. ſect. 1. Alarcon diſp. 5. c. 7. Perez diſp. 7. ſectione vltima, & communiter Theologi, docent & merito notiones in Deo eſſe quinq; & non plures, nec pauciores, nempè innaſcibilitatem, paternitatem, filiationem, ſpirationem actiuam, & ſpirationem paſsiuam.

Pro cuius intelligētia, & probatione obſeruandum eſt ad rationē notionis, vt ſumitur ab ſcholaſticis, nō ſufficere quod per eam perſona diuina nobis innoteſcat, aut dignoſcatur ab alia, aliàs ingenerabilitas conueniens Spiritui ſancto eſſet notio, & etiam ingenitiuum conueniens Filio, & etiam improductiuum ad intra conueniens Spiritui ſancto, quod eſt contra communem Theologorum ſensū, (qui eſt maximi ponderis in difficultate, quæ non eſt parum denomine) ſed etiam eſſe neceſſarium, quòd ſit ratio quæ formaliter ſit dignitas, ſeu perfectio (vt docent communiter Theologi) ſicut & perſona cuius eſt notio dignitatem aliquam præſefert, ac proinde, quòd ſit ratio poſitiua; quia negatio formaliter non eſt dignitas, ſeu perfectio, aut ſi ſit negatio, ſaltem requiritur, quòd indicet dignitatem aliquam, & rationem aliquam poſitiuam.

Noſtra ergo, & communis ſententia probatur: & in primis eſſe quinque prædictas notiones; quia ex dictis conſtat quatuor relationes reales, nempè paternitatem, filiationem, ſpirationem actiuam, & ſpirationem paſſiuam dici, & eſſe notiones; quia quælibet ex illis eſt ratio poſitiua, & dignitas, ſeu perfectio non conueniens omnib⁹ perſonis, ſed vni, aut duabus per quam vna, aut duæ perſonæ dignoſcuntur ab alia, aut ab alijs duabus, & præter has quatuor rationes poſitiuas, eſt alia quinta ratio poſitiua in Patre, qua in priori rationis ante generationem actiuam Filij, & ante paternitatem, vt paternitatem conſtituitur prima perſona Diuina omnino à ſe exiſtēs, ſeu à nullo producta, quæ ratio ad dignitatem perſonæ Patris pertinet, & non explicatur ſufficienter paternitate, & per quā perſona Patris, etiam dignoſcitur à perſona Filij, & à perſona Spiritus ſancti, quæ non omnino à ſe ſunt cum ſint ab alio, Filius, videlicet à Patre, & Spiritus ſanctus à Patre, & Filio, ac proinde in Patre, nō tantum paternitas, ſed etiam prima perſonalitas ſunt notiones; & hęc prima perſonalitas eſt prior notione paternitatis; quia hæc eſt poſt generationem, & prima perſonalitas eſt prior generatione, ad

quam

quam conſequitur paternitas;quomodo autem prima perſonalitas qua conſtituitur perſona Patris,& paternitas diſtinguantur diximus diſp.4.diſ.4.

Hæc autem prior notio Patris nomine innaſcibilitatis ſignificatur non formaliter,& expreſſè;quia ſic tantum ſignificatur, negatio vtriuſque productionis paſsiuæ per quam denotare,& ſignificare intendimus rationem illam poſitiuam conſtitutiuam perſonæ Patris,ſed materialiter,quamuis directè ; quia ſicut per illam negationem rationem illam poſitiuam cognoſcimus, ita etiam nomine ipſo innaſcibilitatis rationem illam poſitiuam ſignificamus, & modo dicto denotamus. Negatio verò ipſa vtriuſque dictæ productionis paſſiuę,nomine innaſcibilitatis ſignificata,aut non eſt notio;quia formaliter non eſt dignitas, ſeu perfectio aliqua perſonæ,aut ſi eſt;quia indicat rationem illam poſitiuam, ſi id ſufficiat, quòd abſque fundamento dicetur, non tamen erit diſtincta notio ab ipſa ratione poſitiua,ſeu dignitate, quàm indicat, & in qua ipſa negatio fundatur, ſed ad eam reducitur; quia tantum erit notio ex eo,quòd ſit indicium illius, & fundetur in ipſa, & ex ipſa quaſi oriatur.

Deinde præter dictas quinque notiones,nō eſſe aliā probatur;quia præter dictasquinque rationespoſitiuas,per quas perſonæ dignoſcũtur,ſeu diſcernuntur,nō requiritur alia ratio poſitiua notio autē in ſola ratione poſitiua,per quā vna perſona dignoſcitur ab alia, vel ab alijs cōſiſtit,aut ſi etiā in negatione,nō tamē in quacũq;vt conſtat ex ſupra adducta obſeruatione,ſed tātum in ea,quæ rationē poſitiuam indicat,& in qua fundatur, & ob id nō debet numerari,vt diſtincta à ratione poſitiua,quàm indicat.

Ex quo cōſtat inſpirabilitatem filij,& ingenerabilitatem Spiritus ſancti nō eſſe notiones;quia nō ſunt rationes poſitiuæ, aut ſi ſint notiones;quia inſpirabilitas indicat in filio,in filiationem,& ſpirationem actiuam, & ingenerabilitas in Spiritu ſancto indicat ſpirationem paſiuam,ſed nō erunt notiones diſtinctę ab eis, quas indicant, nec vt diſtinctæ ab eis numerabuntur.

Et ob eaſdem rationes ingenitiuum in filio, & improductiuum ad intra in Spiritu ſancto non ſunt notiones,aut ſaltem non ſunt diſtinctæ à dictis notionibus poſitiuis Filij,& Spiritus ſancti,quarum ſunt indicia.Ratio autem Verbi,& ratio imaginis in Filio, qui eſt Verbum perſonę Patris,& Imago perſonæ Patris,nō ſunt notiones diſtinctę à filiatione;quia ab ea nō diſtinguũtur,adhuc noſtro modo cōcipiendi;quia filius formaliter eſt Filius Patris, quia eſt Imago Patris,vt diximus diſp.1.diſ.6.&7.&ideò eſt formaliter Imago Patris

quia eſt Verbum Patris, tam quam obiecti dicti à Patre; quia Verbũ intellectus eſt formaliter, imago, aut ſubſtantialis vt in Diuinis, aut accidentalis vt in creatis; ratio etiam doni in Spiritu Sancto, non eſt notio diſtincta ab ſpiratione paſsiua; quia ſupra illam tantũ addit relationem extrinſecam, ſeu rationis, vt dicemus diſp. 8. diffi. 10 ratione cuius nihil dignitatis, ſeu perfectionis aduenit Spiritui Sancto.

Ex dictis conſtat ratio, & differentia ob quam innaſcibilitas in Patre ſit notio Patris, non verò inſpirabilitas in Filio, nec in generabilitas in Spiritu Sancto: & etiam conſtat ſolutio ad rationes pro Scoto, & pro Gab.

DISPVTATIO SEXTA.

De perſona Patris.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Pater ſit principium Deitatis?

SVpponimus Patrem, ſeu primam perſonam in Diuinis eſſe verum Deum, vt conſtat ex illo Ioan. 1. *Et Verbum erat apud Deum*, id eſt apud Patrem, & ex illo Ioan. 6. *Hunc enim*, ideſt Chriſtum *Pater ſignauit Deus*, & ex illo Ioan. 17. *Vt cognoſcant te ſolum Deum verum*, loquitur autem Chriſtus ad Patrem, & ex illo Ioa. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, Deum meum, & Deum veſtrum.*

Eſt autem difficultas, an Pater ita ſit Deus, vt ſit etiam principium Deitatis.

Ratio difficultatis pro parte negatiua eſt; quia Deitas à nullo producitur: ergo nullum eſt principium illius.

Nihilominus dicendum eſt Patrem eſſe principium, fontem, & originem Deitatis, ita dicitur in Conc. Toletano 6. cap. 1. & vndecimo in confeſsione fidei, & in Vvormacienſi in confeſsione fidei, & in Florentino ſeſsione 24. & à Dionyſio 2. de Diuinis nominibus & ab Aug. 4. de Trinitate cap. 2. & ab Athanaſio in oratione cõtra Gregales Sabellij.

Dicitur autem Pater principium, fons, & origo Deitatis, non quia Deitas ab ipſo procedat, ſeu producatur (ex quo conſtat ad ra-

tio-

tionem difficultatis pro parte negatiua) ſed quia eſt principium à quo procedunt Diuinæ perſonæ, quibus ab ipſo communicatur Deitas.

Vnde etiam Filius poteſt dici principium Deitatis; quia etiam eſt principium à quo procedit Spiritus Sanctus cui communicatur Deitas: nihilominus eſſe principium Deitati ſpecialiter tribuitur Patri, & quia eſt principium primum; & quia eſt principium vniuerſale, id eſt, omnium perſonarum quibus communicatur Deitas, ad ſignificandum autem Patrem eſſe primum principium Deitatis, dicitur fons Deitatis à Concilio Toletano 6. & 11. & à Florentino, & à Dionyſio, & ab Athanaſio, & ab Auguſtino vbi ſupra: & ad ſignificandum Patrem eſſe principium *vniuerſale*, dicitur fons Deitatis à Concilio Toletano 6. & 11. & ab Auguſtino, & dicitur principium totius Trinitatis à Concilio Vvormacienſi, non quia ſit principium ſui, ſed vel quia multiplicatio perſonarum ab ipſo ducit originem, vel quia in tota Trinitate Pater eſt primum principium eo ſenſu, quo prima vnitas dicitur principium numeri, verbi gratia, Ternarij, non quia etiam ſit principium ſui; ſed quia inter tres vnitates, quibus conſtat Ternarius illa eſt prima, ſeu obtinet primum locum.

Obſeruat autem Sanctus Thomas quæſtione 33. artic. 1. ad 2. quòd quamuis Pater dicatur principium Filij, & Spiritus Sancti, quo Patri non nihil authoritatis attribuimus. Filius tamen, & Spiritus Sanctus non dicuntur principiari (niſi à Durando, & aliquando à Græcis) ne eo modo loquendi inferioritatem aliquam Filio, & Spiritui Sancto attribuamus.

Ex eo autem, quòd Filio attribuamus eſſe principium Spiritus Sancti, & Patri eſſe principium Filij, & Spiritus Sancti, non attribuimus eis notionem aliquam diſtinctam à ſupra dictis; quia nomini principij tantum attribuimus Filio ſpirationem actiuam, & Patri tantum attribuimus Paternitatem, & ſpirationem actiuam, nec nomine *primi*, adiuncto nomini principij attribuimus Patri aliam notionem, quam innaſcibilitatis; quia eo nomine *primi* tantum denotatur perſonam Patris eſſe omnino à ſe & non ab alio productam, quòd nomine innaſcibilis ſignificamus.

DIFFICVLTAS II.

Quomodo principium in Deo dicatur de principio notionali, & eſſentiali?

DIfficultas hæc procedit de principio notionali, ideſt perſonarũ & de eſſentiali, ideſt creaturarum, prout à nobis cõcipiuntur diſtincta; quia cõcepta prout in ſe ſunt, potius ſunt vnum, quã vniuocata, & quã æquiuocata, aut analogata; quia concepta prout in ſe ſunt, ſunt omnino idem, vbi autem non eſt pluralitas ſub eodem nomine, aut termino non eſt vniuocatio, & multo minus æquiuocatio, & analogia.

Circa hanc ergo diffic. Henric. quidã Anglic. vt ex Aureol. refert Capreo. in 1. d. 25. q. 1. ar. 2. exiſtimat principium dici vniuoce de principio notionali, & de eſſentiali, vt cõceptis à nobis, quòd etiam exprimit Gran. tract. 8. diſp. 3. quia quod principium notionale ſit reſpectu alicuius in eadem natura, & principium eſſentiale reſpectu alicuius in diſtincta natura, nõ obſtat vniuocationi, ſicut efficere aliquid in natura diuerſa ſecundum ſpeciem, vel in eadem ſecundum ſpeciem non obſtat vt cauſa, & principium efficiens vniuoce, cõueniat ſoli, & omni.

S. Th. verò Bonau. Scot. Dur. Capr. Gab. Argen. in 1. d. 29. Vaz. diſp. 139. Tur. diſp. 16. dub. 1. Ruiz diſp. 48. ſect. 2. & cõmuniter Theologi, docent non dici vniuocè, & merito, quia principium notionale, vt quòd includit eſſentiam diuinam, & perſonalitatem diuinã, & nullatenus relationem rationis, principium verò eſſentiale eſt ipſa potẽtia Dei, aut ipſe Deus potens, includens relationẽ ad creaturas poſsibiles, enti autẽ purè reali, & enti includẽti relationem rationis nequit dari vna ratio communis, ſeu vnus cõceptus obiectiuus cõmunis: vnde ad rationem in oppoſitum conſtat vniuocationi, obſtare, quod principium notionale ſit purè reale, & quòd eſſentiale includat relationem rationis.

Sed an principium dicatur æquiuocè, vel analogicè de vtroq; dicto principio ſub cõtrouerſia eſt, qui Gab. exiſtimat dici æquiuocè cuius nõ affert, nec apparet ſufficiẽs fundamentũ. Reliqui verò Doctores noſtræ ſentẽtiæ exiſtimãt dici analogicè, quòd veroſimilius apparet; quia principiũ notionale, dicitur principiũ, ſeu gaudet nomine principij ob ſimilitudinẽ cũ eſſentiali (in quo cõſiſtit analogia attributionis) quia ob ſimilitudinem in potente producere cũ prin

cipio eſſentiali prius cognito,&prius impoſito ad ſignificādum id quod eſt potēs producere,extenſum fuit nomē principium ad ſignificādum id quod eſt potens notionaliter producere : cui nō obſtat quod admittatur principiū notionale eſſe perfectius eſſentiali; quia id nō tollit nomē principium fuiſſe extēſum ad notionale obſimilitudinem cum eſſentiali,in quo cōſiſtit analogia attributionis, præſertim quod difficile eſt,quòd principiū notionale ſit perfecti⁹ eſſentiali,etiam ſi terminus productionis proueniēs a principio notionali,nempè perſona diuina ſit perfectior,& infinite,termino producto à princio eſſentiali,nempè creatura,eſt autem difficile quod notionale in ſe ſit perfectius eſſentiali;quia eſſentiale ad minus includit eſſentiam diuinam,quæ non eſt minus perfecta,quā eſſentia, & perſonalitas,quas includit principium notionale,vt quod.

Circa nomen *initium*,vt optimè Vaz. Ruiz,& Gran.exiſtimamus Patrem,non eſſe abſolutè dicendum initium Filij,nec Spiritus Sancti,nec Filium initium Spiritus Sancti;quia nomen initium quando aliud nō explicatur regulariter,ſignificat non principium originis, ſed principium durationis,quòd nulla perſona diuina habuit:quòd ſatis ſignificat Hilar.4.de Trinitat.dum de Filio ait non ipſum ab initio,ſed ab initiabili,Eccleſ. autem 24.vbi de ſapientia genita dicitur ab initio creata,ſeu genita,illa particula *ab initio* idem ſignificat quod ab æterno.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Pater dicatur Author, & cauſa Filij, & Spiritus Sancti?

Circa nomen *Author* abſq; controuerſia eſt, Patrem dici Authorem Filij,& Spiritus Sancti,ita Athanaſ.dialog.1. contra Macedonium,Nazian.orat.29.Euſeb.Cœſar.lib. 4. demonſtrationis Euang.c.3.Hilar.4.6.&7.& 9.& 12.de Trin.Aug.lib.4.cōtra Maximinum c.14.S.Th.in 1.d.29.q.1.ar.1.Vaz.diſp.139.c.6.Sua. lib. 8. c.3.Turr.diſp.16.dub.1.Beccan.c.4.q.5.Ruiz diſp.49.ſect.1.Granad.tract.8.diſp.3.& communiter Scholaſtici,quia nomen *Author*, ita ſignificat rationem principij,vt nullam connotet imperfectionē in perſona producta.

Eſt tamen aliqualis controuerſia,an etiam Filius dicatur Author Spiritus ſancti.

S.T.vbi ſupra,& Cai.q.33.ar.1.id negāt;quia ipſis videtur quod

nomẽ *Author* ſignificat principium primum, ſeu quòd nõ eſt ab alio quòd non conuenit Filio.

Hilarius verò lib. 2. de Trinitate id admittit, & eum ſequuntur Vazquez, Turrianus, Beccanus, Ruyz, & Granadus vbi ſupra: & merito, quia nullum eſt fundamentum ob quod dicatur, quòd nomen *Author* ſignificet primum principium, & ideò Pater dicitur *Author*, ſine *Authore*, vt eo addito *ſine Authore* denotetur eſſe primũ principium, Filius verò dicitur *Author de Authore*, vt eo addito *de Authore,* denotetur, quod quãuis ſit principium, ſed non primum: & quidem Doctores ſequentes aliquam opinionem omnes etiam vltimus dicuntur Authores illius, & primus qui illam tradidit, dicitur *Auctor* primus, quo addito *primus*, denotatur etiam ſequentes poſt primum dici Authores.

Circa nomen *cauſa* maior eſt controuerſia; quia Patres Græci, vt referunt Concilium Florentinum in litteris vnionis Sanct. Thomas q. 33. ar. 1. Vazquez numero 18. & Ruyz ſect. 4. vtuntur nomine *cauſa*, ſicut & nomine principium, & eodem vtuntur nõnulli Latini, vt refert Ruyz.

Patres verò Latini communiter vtuntur nomine *principium*, & abſtinent à nomine *cauſa*, & etiam nonnulli Græci, vt aduertit Ruyz, & id Approbant Eugenius Quartus in Concilio Florentino in litteris vnionis, etiam ſi non reprobet nomen *cauſa*, & communiter Scholaſtici, & id eſt ſecuriùs; quia nomen *cauſa*, abſque limitatione prolatum, denotat diſtinctionem in natura à cauſato, quàm nõ denotat principium; quia punctum dicitur principium lineæ, & prima pars aliquota lineæ dicitur principium ipſius lineę, in quibus non eſt natura diſtincta ab ipſa linea.

DIFFICVLTAS IV.

Quomodo ingenitum ſit proprium perſonæ Patris?

ARiani, vt ſignificarent Filium eſſe creaturam, à Patre factum, & creatum, & non eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum ipſo, appellabant Patrem *ingenitum*, ſumentes *ingenitum* pro increato, & dicebant ſolum Patrem eſſe *ingenitum*, ſeu increatum, & ob id nõnulli ex patribus antiquioribus dictã vocem nõ admittebãt; quia ex vna parte in ſcriptura nõ reperiebatur, & ex altera ab hæreticis callidè introducebatur ad ſignificandum prædictum errorem.

Iam verò Patres, tàm Græci, quàm Latini vocem *ingenitum*, abſ-

abſque ſcrupulo,& ſuſpicione admittunt,& illud ſoli Patri accommodant,nõad ſignificãdam negationem creat.eris paſsiuæ,vt ſumpſit Aug lib.5.de Trinit.c.3.& 6.& 7.& lib 15.c.26.quia vt ſic non ſolum conuenit Patri,ſed etiam Spirituiſancto, ſed ad ſignificandã negationem cuiuſcũque productionis paſsiuæ;quia vt ſic conuenit ſoli Patri;quia ſolus ille eſt omnino improductus, & in hac acceptione tribuitur Patri,vt ipſi propria à Concil. Toletanis 6.& 11.& Vuormacienſi in confeſſionibus fidei,& à Damaſo in Symbolo ad Hier.à Nazianz.orat.13.à Baſil.lib.1.& 2.contra Eunomium, vbi etiam vtitur nomine *innaſcibilis*,à Fulg ad 7.obiectionem à Damaſceno lib 1.c.9.ab Hilar.4.& 9.de Trin vbi etiam vtitur nomine *innaſcibilis*,& ab alijs Patribus,quos refert Ruyz diſp.52.ſect.3.ex quibus nõnulli etiam vtũtur nomine *innaſcibilis*,quo ſcholaſtici frequẽtius vtuntur ad idem ſignificãdum,nempè *omnino improductũ*,quòd ſoli Patri conuenit.

Ita tamẽ ingenitum,ſeu innaſcibile cõuenit Patri,& nõ Spirituiſancto,vt Spirituiſancto nõ attribuatur eſſe genitum;quia genitum in omni acceptione,nõ ſumitur pro producto quovis genere productionis vno,aut alio,qua ratione cõuenit Spirituiſancto,&opponitur cõtradictoriè ingenito,quòd ſoli Patri cõuenit,ſed tantum pro producto per propriam generationem, qua ratione nõ conuenit Spirituiſancto,ſed tantum Filio.

Supereſt tamen inter ſcholaſticos controuerſia,quid ſignificet nomen *ingenitum*,ſeu *innaſcibile*;quia non defuerunt, vt refert Bonauentura in 1.d.28.q.1.qui affirmarunt nomen *ingenitum* in Patre formaliter ſignificare relationem realem poſitiuam terminatam ad Filium,& Spiritum ſanctum, vt ingenitores ; quia exiſtimabant Patrem,non ſolum referri relatione genitoris, ſeu producentis ad genitum,ſeu productum,ſed etiam relatione ingeniti ad Filiũ,& ad Spiritumſanctum,vt ingenitores illius,ea proportione qua quãtitas,nõ tantum refertur,vt æqualis ad aliã,vt æqualem,ſed etiam,vt inæqualis ad aliam,vt inæqualem.

Opinio tamen hęc iam eſt ab omnibus reprobata . Et meritò,quia abſque idoneo fundamento, & contra communem Theologorum conſenſum admittitur quinta relatio diſtincta à quatuor enumeratis diſp.2.imò & contra rationem; quia in creatis vnum, non eſſe productum ab alio,nequit eſſe reſpectus realis:ergo nec in Diuinis,in quibus eſt maior ſimplicitas,& minor pluralitas, quàm in creatis.

Theologi ergo communiter docent ingenitum in Patre expreſſè, & formaliter ſignificare negationem, ſeu carẽtiam omnis

rea-

realis productionis paſsiuæ, ita S. Th. q. 33. ar. 4. & Thomiſtæ omnes Scot. in 1. d. 28. q. 2. Capr. q. 1, ar. 1. Durand. q. 1. Bonauen vbi ſupra Vaz. diſp. 140. c. 3. Sua lib. 8. c. 2. Ruiz diſp. 53. ſect. 2. & Per. diſp. 7. ſect. 3. id autem cōſtat ex dictis; quia ita à patribus, & ab ſcholaſticis vſurpatur, & nō leuiter ſignificatur in Conc. Toler. 11. in cōfeſſione fidei dum dicitur *Si modum quo Pater cōſiſtit quaras cum eum à nullo alio ortum videas, ingenitum appellabis*, & à Baſil. li. 5. contra Eunomium, dum ait: *Ingenitum quod natū non ſit demonſtrat*, & à Damaſ. & ab Aug. vbi ſupra, & ab alijs Patribus, quos refert Ruiz ſect. 2.

Ita tamen ingenitum expreſſè & formaliter ſignificat carentiam, ſeu negationem omnis productionis paſsiuæ, vt etiam ſignificet rationem poſitiuam propriam Patris, ex qua in Patrè oritur, & in qua fundatur dicta negatio (vt docēt S. T. Bonau. Dur. Capr. Vaz Suar. & alij vbi ſupra) nō formaliter, ſed materialiter, quāuis directè, vt de nomine *innaſcibilis*, dixim. diſp. 5. diffi. 6. quia idem omnino vtroq; nomine ſignificatur, & id negari nō poteſt; quia nomine ingenitū, quamuis expreſſè ſignificemus dictam negationem, etiam indicamꝰ & ſignificare intēdimus rationem illam poſitiuam, nempè primam perſonalitatem propriam Patris, ex qua oritur, & in qua fundatur: ſicut nomine *infinitum*, & in nomine *incorruptibile*, etiam ſi expreſſè ſignificemus negationem finiti, & negationem corruptionis etiam indicamus, quamuis tantum materialiter, & quaſi fundamentaliter poſitiuum illud oppoſitum finitati, & corruptioni, ſicut per prædictas negationes, vt potè nobis notiores poſitiuū illud cognoſcimus; quia de Deo facilius concipimus, quod non eſt, quam quod eſt.

Ratio autem poſitiua in Patre nomine *ingeniti, & innaſcibilis* materialiter ſignificata, eſt entitas paternitatis cōcepta in priori rationis antequā generet, ac proinde nō cōcepta expreſſe, vt paternitas, ſed ſub alio cōceptu, qua in eo priori cōcipitur cōſtitui prima perſona, nempè vt prima perſonalitas, vt dixim. diſp. 4. dif. 4. ratione cuiꝰ ingenitura, ſeu innaſcibilitas eſt notio propria Patris, & diſtincta à paternitate, vt diximꝰ in ea dif. 6. diſp. 5.

Ex dictis cōſtat ingenitum, ſeu innaſcibile, quoad vtrūq; ſignificatum, tàm expreſſum, ſeu formale, quā implicitum, ſeu materiale ſoli Patri cōuenire, & nō Filio, nec Spirituiſancto etiam ſi ingenitum prout dicit negationem ſolius generationis paſsiuæ conueniat ſoli Spirituiſancto, ſicut inſpiratum prout dicit negationem ſolius ſpirationis paſsiuæ conuenit ſoli Filio.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De perſona Filij.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Filius ſit Deus eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre?

ERror fuit Arij Præsbyteri Alexandr. aſſerentis Filium non eſſe Deum eiuſdem deitatis, ſeu naturæ cum Patre, ſed fuiſſe veram creaturam ex nihilo à Deo factum, quem errorem tũc, & poſtea, & vſque in hodiernũ diem amplexi ſunt plures hæretici, quos referũt Vaz. diſp. 109. Suar. lib. 2. c. 3. & Ruiz diſp. 54. addidit autem Arius filium factum fuiſſe à Deo in tempore, ſed ante hũc mundum, vt per ipſum crearet mundum.

Veritas tamen Catholica eſt, filium eſſe verum Deum eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre, ſeu ipſi conſubſtantialem, vt conſtat ex ſcriptura Ioa. 4. *Deus erat Verbum* (quòd autem Verbum, ſit idem quod filius conſtabit ex dicendis) Et Ioan. 20. *Dominus meus, & Deus meus*, Et 1. Ioan. 5. *Vt ſimus in vero Filio eius, hic eſt verus Deus*. Et ad Roman. 9. *Qui eſt ſuper omnia Deus benedictus*. ſuper quibus videri poſſunt Vaz. & Suar. vbi ſupra Ruiz ſect. 3. qui plura alia teſtimonia ad id confirmandum adducunt, & optimè defendunt. Eamdem Catholicam veritatem tradiderunt innumeri Patres Dionyſius de diuinis nominibus c. 2. Ignatius in Ep. ad Magneſianos, Sixtus Papa Primus Ep. 1. Iren. lib 3. c. 6. & plures alij quos referunt Vaz. vbi ſupra, & Ruiz ſect. 8.

Tandem veritas hæc definita eſt in Concilio Antiocheno 1. cap. 7 & in Concilio Ariminenſi, & in Sardicenſi, & in Concilio Epheſino ſub Cœleſtino, & in Calcedonenſi, & in Toletano 11. & in alijs quæ referunt Vazquez, & Ruiz, fuit etiam definita à plurimis Summis Pontificibus, à Fœlice Papa, & à Liberio Epiſtola 11. à Marcelino 1. in Epiſtola ad Salomonem, ab Anacleto Epiſtola 2. ab Higinio Epiſtola 1. & à Ioanne 2. in Epiſtola ad Valerium. Addimus vt optimè Vazquez capite quinto, Ruyz diſputatione 21. ſectione 1. antiquos Patres optimè vſos fuiſſe nomine *homo vſios*, ad ſignificandam conſubſtantialitatem Filij

cum

& inſpirabilitatẽ Filij eſſe notiones; quiá ſunt negationes, ac proinde nullam dicentes dignitatem, ſeu perfectionem.

S.Th. verò q.32.ar.3.& ibidem Cai. Canar. & recentiores Thomiſtę, Vazq. diſp.137. Suar. lib.5.c.10. Zuñiga diſp.7.dub.4. Gran. Tract.7.diſp.2. Ruyz diſp.47.ſect.1. Alarcon diſp.5.c.7. Perez diſp. 7. ſectione vltima, & communiter Theologi, docent & merito notiones in Deo eſſe quinq; & non plures, nec pauciores, nempè innaſcibilitatem, paternitatem, filiationem, ſpirationem actiuam, & ſpirationem paſsiuam.

Pro cuius intelligẽtia, & probatione obſeruandum eſt ad rationẽ notionis, vt ſumitur ab ſcholaſticis, nõ ſufficere quod per eam perſona diuina nobis innoteſcat, aut dignoſcatur ab alia, aliàs ingenerabilitas conueniens Spiritui ſancto eſſet notio, & etiam ingenitiuum conueniens Filio, & etiam improductiuum ad intra conueniens Spiritui ſancto, quod eſt contra communem Theologorum ſensũ, (qui eſt maximi ponderis in difficultate, quæ non eſt parum de nomine) ſed etiam eſſe neceſſarium, quòd ſit ratio quæ formaliter ſit dignitas, ſeu perfectio (vt docent communiter Theologi) ſicut & perſona cuius eſt notio dignitatem aliquam præſefert, ac proinde, quòd ſit ratio poſitiua; quia negatio formaliter non eſt dignitas, ſeu perfectio, aut ſi ſit negatio, ſaltem requiritur, quòd indicet dignitatem aliquam, & rationem aliquam poſitiuam.

Noſtra ergo, & communis ſententia probatur: & in primis eſſe quinque prædictas notiones; quia ex dictis conſtat quatuor relationes reales, nempè paternitatem, filiationem, ſpirationem actiuam, & ſpirationem paſsiuam dici, & eſſe notiones; quia quælibet ex illis eſt ratio poſitiua, & dignitas, ſeu perfectio non conueniens omnib⁹ perſonis, ſed vni, aut duabus per quam vna, aut duæ perſonæ dignoſcuntur ab alia, aut ab alijs duabus, & præter has quatuor rationes poſitiuas, eſt alia quinta ratio poſitiua in Patre, qua in priori rationis ante generationem actiuam Filij, & ante paternitatem, vt paternitatem conſtituitur prima perſona Diuina omnino à ſe exiſtẽs, ſeu à nullo producta, quæ ratio ad dignitatem perſonæ Patris pertinet, & non explicatur ſufficienter paternitate, & per quã perſona Patris, etiam dignoſcitur à perſona Filij, & à perſona Spiritus ſancti, quæ non omnino à ſe ſunt cum ſint ab alio, Filius, videlicet à Patre, & Spiritus ſanctus à Patre, & Filio, ac proinde in Patre, nõ tantum paternitas, ſed etiam prima perſonalitas ſunt notiones; & hęc prima perſonalitas eſt prior notione paternitatis; quia hæc eſt poſt generationem, & prima perſonalitas eſt prior generatione, ad

quam

quam conſequitur paternitas;quomodo autem prima perſonalitas qua conſtituitur perſona Patris,& paternitas diſtinguantur diximus diſp.4.dif.4.

Hæc autem prior notio Patris nomine innaſcibilitatis ſignificatur non formaliter,& expreſſè;quia ſic tantum ſignificatur, negatio vtriuſque productionis paſsiuæ per quam denotare,& ſignificare intendimus rationem illam poſitiuam conſtitutiuam perſonæ Patris,ſed materialiter,quamuis directè ; quia ſicut per illam negationem rationem illam poſitiuam cognoſcimus, ita etiam nomine ipſo innaſcibilitatis rationem illam poſitiuam ſignificamus, & modo dicto denotamus. Negatio verò ipſa vtriuſque dictæ productionis paſſiuę,nomine innaſcibilitatis ſignificata,aut non eſt notio;quia formaliter non eſt dignitas, ſeu perfectio aliqua perſonæ,aut ſi eſt;quia indicat rationem illam poſitiuam, ſi id ſufficiat, quòd abſque fundamento dicetur, non tamen erit diſtincta notio ab ipſa ratione poſitiua,ſeu dignitate, quàm indicat, & in qua ipſa negatio fundatur, ſed ad eam reducitur; quia tantum erit notio ex eo,quòd ſit indicium illius, & fundetur in ipſa, & ex ipſa quaſi oriatur.

Deinde præter dictas quinque notiones,nō eſſe aliā probatur;quia præter dictasquinque rationespoſitiuas,per quas perſonæ dignoſcūtur,ſeu diſcernuntur,nō requiritur alia ratio poſitiua notio autē in ſola ratione poſitiua,per quā vna perſona dignoſcitur ab alia, vel ab alijs cōſiſtit,aut ſi etiā in negatione,nō tamē in quacūq;vt conſtat ex ſupra adducta obſeruatione,ſed tātum in ea,quæ rationē poſitiuam indicat,& in qua fundatur, & ob id nō debet numerari,vt diſtincta à ratione poſitiua,quàm indicat.

Ex quo cōſtat inſpirabilitatem filij,& ingenerabilitatem Spiritus ſancti nō eſſe notiones;quia nō ſunt rationes poſitiuæ, aut ſi ſint notiones;quia inſpirabilitas indicat in filio in filiationem,& ſpirationem actiuam, & ingenerabilitas in Spiritu ſancto indicat ſpirationem paſiuam,ſed nō erunt notiones diſtinctę ab eis, quas indicant, nec vt diſtinctæ ab eis numerabuntur.

Et ob eaſdem rationes ingenitiuum in filio, & improductiuum ad intra in Spiritu ſancto non ſunt notiones,aut ſaltem non ſunt diſtinctæ à dictis notionibus poſitiuis Filij,& Spiritus ſancti,quarum ſunt indicia. Ratio autem Verbi,& ratio imaginis in Filio, qui eſt Verbum perſonę Patris,& imago perſonæ Patris,nō ſunt notiones diſtinctę à filiatione;quia ab ea nō diſtinguūtur,adhuc noſtro modo cōcipiendi;quia filius formaliter eſt Filius Patris, quia eſt Imago Patris,vt diximus diſp.1.dif.6.&7.&ideò eſt formaliter Imago Patris

quia eſt Verbum Patris, tam quam obiecti dicti à Patre; quia Verbũ intellectus eſt formaliter, imago, aut ſubſtantialis vt in Diuinis, aut accidentalis vt in creatis; ratio etiam doni in Spiritu Sancto, non eſt notio diſtincta ab ſpiratione paſsiua; quia ſupra illam tantũ addit relationem extrinſecam, ſeu rationis, vt dicemus diſp. 8. diffi. 10. ratione cuius nihil dignitatis, ſeu perfectionis aduenit Spiritui Sancto.

Ex dictis conſtat ratio, & differentia ob quam innaſcibilitas in Patre ſit notio Patris, non verò inſpirabilitas in Filio, nec ingenerabilitas in Spiritu Sancto: & etiam conſtat ſolutio ad rationes pro Scoto, & pro Gab.

DISPVTATIO SEXTA.

De perſona Patris.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Pater ſit principium Deitatis?

SVpponimus Patrem, ſeu primam perſonam in Diuinis eſſe verum Deum, vt conſtat ex illo Ioan. 1. *Et Verbum erat apud Deum*, id eſt apud Patrem, & ex illo Ioan. 6. *Hunc enim*, ideſt Chriſtum *Pater ſignauit Deus*, & ex illo Ioan. 17. *Vt cognoſcant te ſolum Deum verum*, loquitur autem Chriſtus ad Patrem, & ex illo Ioa. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, Deum meum, & Deum veſtrum.*

Eſt autem difficultas, an Pater ita ſit Deus, vt ſit etiam principium Deitatis.

Ratio difficultatis pro parte negatiua eſt; quia Deitas à nullo producitur: ergo nullum eſt principium illius.

Nihilominus dicendum eſt Patrem eſſe principium, fontem, & originem Deitatis, ita dicitur in Conc. Toletano 6. cap. 1. & vndecimo in confeſsione fidei, & in Vvormacienſi in confeſsione fidei, & in Florentino ſeſsione 24. & à Dionyſio 2. de Diuinis nominibus & ab Aug. 4. de Trinitate cap. 2. & ab Athanaſio in oratione cõtra Gręgales Sabellij.

Dicitur autem Pater principium, fons, & origo Deitatis, non quia Deitas ab ipſo procedat, ſeu producatur (ex quo conſtat ad ratio-

tionem difficultatis pro parte negatiua) ſed quia eſt principium à quo procedunt Diuinæ perſonæ, quibus ab ipſo communicatur Deitas.

Vnde etiam Filius poteſt dici principium Deitatis; quia etiam eſt principium à quo procedit Spiritus Sanctus cui communicatur Deitas: nihilominus eſſe principium Deitati ſpecialiter tribuitur Patri, & quia eſt principium primum; & quia eſt principium vniuerſale, id eſt, omnium perſonarum quibus communicatur Deitas, ad ſignificandum autem Patrem eſſe primum principium Deitatis, dicitur fons Deitatis à Concilio Toletano 6. & 11. & à Florentino, & à Dionyſio, & ab Athanaſio, & ab Auguſtino vbi ſupra: & ad ſignificandum Patrem eſſe principium *uniuerſale*, dicitur fons Deitatis à Concilio Toletano 6. & 11. & ab Auguſtino, & dicitur principium totius Trinitatis à Concilio Vvormacienſi, non quia ſit principium ſui, ſed vel quia multiplicatio perſonarum ab ipſo ducit originem, vel quia in tota Trinitate Pater eſt primum principium eo ſenſu, quo prima vnitas dicitur principium numeri, verbi gratia, Ternarij, non quia etiam ſit principium ſui; ſed quia inter tres vnitates, quibus conſtat Ternarius illa eſt prima, ſeu obtinet primum locum.

Obſeruat autem Sanctus Thomas quæſtione 33. artic. 1. ad 2. quòd quamuis Pater dicatur principium Filij, & Spiritus Sancti, quo Patri non nihil authoritatis attribuimus. Filius tamen, & Spiritus Sanctus non dicuntur principiari (niſi à Durando, & aliquando à Græcis) ne eo modo loquendi inferioritatem aliquam Filio, & Spiritui Sancto attribuamus.

Ex eo autem, quòd Filio attribuamus eſſe principium Spiritus Sancti, & Patri eſſe principium Filij, & Spiritus Sancti, non attribuimus eis notionem aliquam diſtinctam à ſupra dictis; quia nomini principij tantum attribuimus Filio ſpirationem actiuam, & Patri tantum attribuimus Paternitatem, & ſpirationem actiuam, nec nomine *primi*, adiuncto nomini principij attribuimus Patri aliam notionem, quam innaſcibilitatis; quia eo nomine *primi* tantum denotatur perſonam Patris eſſe omnino à ſe & non ab alio productam, quòd nomine innaſcibilis ſignificamus.

DIFFICVLTAS II.

Quomodo principium in Deo dicatur de principio notionali, & eſſentiali?

DIfficultas hæc procedit de principio notionali, ideſt perſonarũ & de eſſentiali, ideſt creaturarum, prout à nobis cõcipiuntur diſtincta; quia cõcepta prout in ſe ſunt, potius ſunt vnum, quã vniuocata, & quã æquiuocata, aut analogata; quia concepta prout in ſe ſunt, ſunt omnino idem, vbi autem non eſt pluralitas ſub eodem nomine, aut termino non eſt vniuocatio, & multo minus æquiuocatio, & analogia.

Circa hanc ergo diffic. Henric. quidã Anglic. vt ex Aureol. refert Capreo. in 1. d. 25. q. 1. ar. 2. exiſtimat principium dici vniuoce de principio notionali, & de eſſentiali, vt cõceptis à nobis, quòd etiam exprimit Gran. tract. 8. diſp. 3. quia quod principium notionale ſit reſpectu alicuius in eadem natura, & principium eſſentiale reſpectu alicuius in diſtincta natura, nõ obſtat vniuocationi, ſicut efficere aliquid in natura diuerſa ſecundum ſpeciem, vel in eadem ſecundum ſpeciem non obſtat vt cauſa, & principium efficiens vniuoce, cõueniat ſoli, & omni,

S. Th. verò Bonau. Scot. Dur. Capr. Gab. Argen. in 1. d. 29. Vaz. diſp. 139. Tur. diſp. 16. dub. 1. Ruiz diſp. 48. ſect. 2. & cõmuniter Theologi, docent non dici vniuocè, & merito, quia principium notionale, vt quòd includit eſſentiam diuinam, & perſonalitatem diuinã, & nullatenus relationem rationis, principium verò eſſentiale eſt ipſa potẽtia Dei, aut ipſe Deus potens, includens relationẽ ad creaturas poſsibiles, enti autẽ purè reali, & enti includẽti relationem rationis nequit dari vna ratio communis, ſeu vnus cõceptus obiectiuus cõmunis: vnde ad rationem in oppoſitum conſtat vniuocationi, obſtare, quod principium notionale ſit purè reale, & quòd eſſentiale includat relationem rationis.

Sed an principium dicatur æquiuocè, vel analogicè de vtroq; dicto principio ſub cõtrouerſia eſt, qui Gab. exiſtimat dici æquiuocè cuius nõ affert, nec apparet ſufficiẽs fundamentũ. Reliqui verò Doctores noſtræ ſentẽtiæ exiſtimãt dici analogicè, quòd veroſimilius apparet; quia principiũ notionale, dicitur principiũ, ſeu gaudet nomine principij ob ſimilitudinẽ cũ eſſentiali (in quo cõſiſtit analogia attributionis) quia ob ſimilitudinem in potente producere cũ prin

cipio eſſentiali prius cognito,&prius impoſito ad ſignificãdum id quod eſt potẽs producere,extenſum fuit nomẽ principium ad ſignificãdum id quod eſt potens notionaliter producere: cui nõ obſtat quod admittatur principiũ notionale eſſe perfectius eſſentiali; quia id nõ tollit nomẽ principium fuiſſe extẽſum ad notionale ob ſimilitudinẽm cum eſſentiali,in quo cõſiſtit analogia attributionis, prę ſertim quod difficile eſt,quòd principiũ notionale ſit perfecti⁹ eſſentiali,etiam ſi terminus productionis proueniẽs a principio notionali,nempè perſona diuina ſit perfectior,& infinite,termino producto à princio eſſentiali,nempè creatura,eſt autem difficile quod notionale in ſe ſit perfectius eſſentiali;quia eſſentiale ad minus includit eſſentiam diuinam,quæ non eſt minus perfecta,quã eſſentia, & perſonalitas,quas includit principium notionale,vt quod.

Circa nomen *initium*,vt optimè Vaz.Ruiz,& Gran.exiſtimamus Patrem,non eſſe abſolutè dicendum initium Filij,nec Spiritus Sancti,nec Filium initium Spiritus Sancti;quia nomen initium quando aliud nõ explicatur regulariter,ſignificat non principium originis, ſed principium durationis,quòd nulla perſona diuina habuit:quòd ſatis ſignificat Hilar.4.de Trinitat.dum de Filio ait non ipſum ab initio,ſed ab initiabili,Eccleſ. autem 24.vbi de ſapientia genita dicitur ab initio creata,ſeu genita,illa particula *ab initio* idem ſignificat quod ab ęterno.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Pater dicatur Author, & cauſa Filij, & Spiritus Sancti?

CIrca nomen *Author* abſq; controuerſia eſt,Patrem dici Authorem Filij,& Spiritus Sancti,ita Athanaſ.dialog.1. contra Macedonium,Nazian.orat.29.Euſeb.Cæſar.lib. 4. demonſtrationis Euang.c.3.Hilar.4.6.&7.& 9.& 12.de Trin.Aug.lib.4. cõtra Maximinum c.14.S.Th.in 1.d.29.q.1.ar.1.Vaz.diſp.139.c.6.Sua. lib. 8. c.3.Turr.diſp.16.dub.1.Beccan.c.4.q.5.Ruiz diſp.49.ſect.1.Granad.tract.8.diſp.3.& communiter Scholaſtici,quia nomen *Author*, ita ſignificat rationem principij,vt nullam connotet imperfectionẽ in perſona producta.

Eſt tamen aliqualis controuerſia,an etiam Filius dicatur Author Spiritus ſancti.

S.T.vbi ſupra,& Cai.q.33.ar.1.id negãt;quia ipſis videtur quod

nomē *Authbor* ſignificat principium primum,ſeu quòd nō eſt abalio quòd non conuenit Filio.

Hilarius verò lib.2.de Trinitate id admittit, & eum ſequuntur Vazquez, Turrianus, Beccanus, Ruyz,& Granadus vbi ſupra : & merito,quia nullum eſt fundamentum ob quod dicatur, quòd nomen *Authbor* ſignificet primum principium, & ideò Pater dicitur *Authbor*, ſine *Authbore*, vt eo addito *ſine Authbore* denotetur eſſe primū principium, Filius verò dicitur *Authbor de Authbore*, vt eo addito *de Authbore*, denotetur,quod quāuis ſit principium, ſed non primum: &quidem Doctores ſequentes aliquam opinionem omnes etiam vltimus dicuntur Authores illius,& primus qui illam tradidit, dicitur *Auctbor* primus, quo addito *primus*, denotatur etiam ſequentes poſt primum dici Authores.

Circa nomen *cauſa* maior eſt controuerſia ; quia Patres Græci, vt referunt Concilium Florentinum in litteris vnionis Sanct. Thomas q.33.ar.1. Vazquez numero 18.& Ruyz ſect.4. vtuntur nomine *cauſa*, ſicut & nomine principium, & eodem vtuntur nōnulli Latini, vt refert Ruyz.

Patres verò Latini communiter vtuntur nomine *principium*, & abſtinent à nomine *cauſa*, & etiam nonnulli Græci, vt aduertit Ruyz,& id Approbant Eugenius Quartus in Concilio Florentino in litteris vnionis, etiam ſi non reprobet nomen *cauſa*, & communiter Scholaſtici,& id eſt ſecuriùs; quia nomen *cauſa*, abſque limitatione prolatum, denotat diſtinctionem in natura à cauſato, quàm nō denotat principium; quia punctum dicitur principium lineæ,&prima pars aliquota lineæ dicitur principium ipſius lineę, in quibus non eſt natura diſtincta ab ipſa linea.

DIFFICVLTAS IV.

Quomodo ingenitum ſit proprium perſonæ Patris?

ARiani, vt ſignificarent Filium eſſe creaturam, à Patre factum, & creatum,& non eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum ipſo, appellabant Patrem *ingenitum*, ſumentes *ingenitum* pro increato,& dicebant ſolum Patrem eſſe *ingenitum*, ſeu increatum, & ob id nōnulli ex patribus antiquioribus dictā vocem nō admittebāt; quia ex vna parte in ſcriptura nō reperiebatur,& ex altera ab hæreticis callidè introducebatur ad ſignificandum prædictum errorem.

Iam verò Patres, tàm Græci, quàm Latini vocem *ingenitum*, abſ-

abſque ſcrupulo,& ſuſpicione admittunt,& illud ſoli Patri accommodant,nōad ſignificādam negationem creationis paſsiuæ,vt ſumpſit Aug.lib.5.de Trinit.c.3.& 6.& 7.& lib 15.c.26.quia vt ſic non ſolum conuenit Patri,ſed etiam Spirituiſancto, ſed ad ſignificandā negationem cuiuſcūque productionis paſsiuæ;quia vt ſic conuenit ſoli Patri;quia ſolus ille eſt omnino improductus, & in hac acceptione tribuitur Patri,vt ipſi propria à Concil. Toletanis 6.& 11.& Vuormacienſi in confeſſionibus fidei,& à Damaſo in Symbolo ad Hier.à Nazianz.orat.13.à Baſil.lib.1.& 2.contra Eunomium, vbi etiam vtitur nomine *innaſcibilis*,à Fulg ad 7.obiectionem à Damaſceno lib 1.c.9.ab Hilar.4.& 9.de Trin vbi etiam vtitur nomine *innaſcibilis*,& ab alijs Patribus,quos refert Ruyz diſp.52.ſect.3.ex quibus nōnulli etiam vtūtur nomine *innaſcibilis*,quo ſcholaſtici frequētius vtuntur ad idem ſignificādum,nempè *omnino improductū*,quòd ſoli Patri conuenit.

Ita tamē ingenitum,ſeu innaſcibile cōuenit Patri,& nō Spirituiſancto,vt Spirituiſancto nō attribuatur eſſe genitum;quia genitum in omni acceptione,nō ſumitur pro producto quovis genere productionis vno,aut alio,qua ratione cōuenit Spirituiſancto,& opponitur cōtradictoriè ingenito,quòd ſoli Patri cōuenit,ſed tantum pro producto per propriam generationem, qua ratione nō conuenit Spirituiſancto,ſed tantum Filio.

Supereſt tamen inter ſcholaſticos controuerſia,quid ſignificet nomen *ingenitum*,ſeu *innaſcibile*;quia non defuerunt, vt refert Bonauentura in 1.d.28.q.1.qui affirmarunt nomen *ingenitum* in Patre formaliter ſignificare relationem realem poſitiuam terminatam ad Filium,& Spiritum ſanctum, vt ingenitores ; quia exiſtimabant Patrem,non ſolum referri relatione genitoris, ſeu producentis ad genitum,ſeu productum,ſed etiam relatione ingeniti ad Filiū,& ad Spiritumſanctum,vt ingenitores illius,ea proportione qua quātitas,nō tantum refertur,vt æqualis ad aliā,vt æqualem,ſed etiam,vt inæqualis ad aliam,vt inæqualem.

Opinio tamen hęc iam eſt ab omnibus reprobata. Et meritò,quia abſque idoneo fundamento, & contra communem Theologorum conſenſum admittitur quinta relatio diſtincta à quatuor enumeratis diſp.2.imò & contra rationem; quia in creatis vnum, non eſſe productum ab alio,nequit eſſe reſpectus realis:ergo nec in Diuinis,in quibus eſt maior ſimplicitas,& minor pluralitas, quàm in creatis.

Theologi ergo communiter docent ingenitum in Patre expreſſè, & formaliter ſignificare negationem, ſeu carētiam omnis

rea-

realis productionis paſsiuæ, ita S. Th. q. 33. ar. 4. & Thomiſtæ omnes Scot. in 1. d. 28. q. 2. Capr. q. 1, ar. 1. Durand. q. 1. Bonauen. vbi ſupra Vaz. diſp. 140. c. 3. Sua lib. 8. c. 2. Ruiz diſp. 53. ſect. 2. & Per. diſp. 7. ſect. 3. id autem cõſtat ex dictis; quia ita à patribus, & ab ſcholaſticis vſurpatur, & nõ leuiter ſignificatur in Conc. Toler. 11. in cõfeſſione fidei dum dicitur: *Si modum quo Pater cõſiſtit quæras cum eum à nullo alio ortum videas, ingenitum appellabis*, & à Baſil. li. 5. contra Eunomium, dum ait: *Ingenitum quod natũ non ſit demonſtrat*, & à Damaſ. & ab Aug. vbi ſupra, & ab alijs Patribus, quos refert Ruiz ſect. 2.

Ita tamen ingenitum expreſſè & formaliter ſignificat carentiam, ſeu negationem omnis productionis paſsiuæ, vt etiam ſignificet rationem poſitiuam propriam Patris, ex qua in Patre oritur, & in qua fundatur dicta negatio (vt docet S. T. Bonau. Dur. Capr. Vaz Suar. & alij vbi ſupra) nõ formaliter, ſed materialiter, quãuis directè, vt de nomine *innaſcibilis*, dixim. diſp. 5. diffi. 6. quia idem omnino vtroq; nomine ſignificatur. & id negari nõ poteſt; quia nomine ingenitũ, quamuis expreſſè ſignificemus dictam negationem, etiam indicam' & ſignificare intẽdimus rationem illam poſitiuam, nempè primam perſonalitatem propriam Patris, ex qua oritur, & in qua fundatur: ſicut nomine *infinitum*, & in nomine *incorruptibile*, etiam ſi expreſſè ſignificemus negationem finiti, & negationem corruptionis etiam indicamus, quamuis tantum materialiter, & quaſi fundamentaliter poſitiuum illud oppoſitum finitati, & corruptioni, ſicut per prædictas negationes, vt potè nobis notiores poſitiuũ illud cognoſcimus; quia de Deo facilius concipimus, quod non eſt, quam quod eſt.

Ratio autem poſitiua in Patre nomine *ingeniti, & innaſcibilis* materialiter ſignificata, eſt entitas paternitatis cõcepta in priori rationis antequã generet, ac proinde nõ cõcepta expreſſè, vt paternitas, ſed ſub alio cõceptu, qua in eo priori cõcipitur cõſtitui prima perſona, nempè vt prima perſonalitas, vt dixim. diſp. 4. dif. 4. ratione cui' ingenitura, ſeu innaſcibilitas eſt notio propria Patris, & diſtincta à paternitate, vt dixim. in ea dif. 6. diſp. 5.

Ex dictis cõſtat ingenitum, ſeu innaſcibile, quoad vtrũq; ſignificatum, tàm expreſſum, ſeu formale, quã implicitum, ſeu materiale ſoli Patri cõuenire, & nõ Filio, nec Spirituiſancto etiam ſi ingenitum prout dicit negationem ſolius generationis paſsiuæ conueniat ſoli Spirituiſancto, ſicut inſpiratum prout dicit negationem ſolius ſpirationis paſsiuæ conuenit ſoli Filio.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De perſona Filij.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Filius ſit Deus eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre?

ERror fuit Arij Præsbyteri Alexandr. aſſerentis Filium non eſſe Deum eiuſdem deitatis, ſeu naturæ cum Patre, ſed fuiſſe veram creaturam ex nihilo à Deo factum, quem errorem tũc, & poſtea, & vſque in hodiernũ diem amplexi ſunt plures hęretici, quos referũt Vaz. diſp. 109. Suar. lib. 2. c. 3. & Ruiz diſp. 54. addidit autem Arius filium factum fuiſſe à Deo in tempore, ſed ante hũc mundum, vt per ipſum crearet mundum.

Veritas tamen Catholica eſt, filium eſſe verum Deum eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre, ſeu ipſi conſubſtantialem, vt conſtat ex ſcriptura Ioa. 4. *Deus erat Verbum* (quòd autem Verbum, ſit idem quod filius conſtabit ex dicendis) Et Ioan. 20. *Dominus meus, & Deus meus*, Et 1. Ioan. 5. *Vt ſimus in vero Filio eius, hic eſt verus Deus*. Et ad Roman. 9. *Qui eſt ſuper omnia Deus benedictus*. ſuper quibus videri poſſunt Vaz. & Suar. vbi ſupra Ruiz ſect. 3. qui plura alia teſtimonia ad id confirmandum adducunt, & optimè defendunt. Eamdem Catholicam veritatem tradiderunt innumeri Patres Dionyſius de diuinis nominibus c. 2. Ignatius in Ep. ad Magneſianos, Sixtus Papa Primus Ep. 1. Iren. lib. 3. c. 6. & plures alij quos referunt Vaz. vbi ſupra, & Ruiz ſect. 8.

Tandem veritas hæc definita eſt in Concilio Antiocheno 1. cap. 7 & in Concilio Ariminenſi, & in Sardicenſi, & in Concilio Epheſino ſub Cœleſtino, & in Calcedonenſi, & in Toletano 11. & in alijs quæ referunt Vazquez, & Ruiz, fuit etiam definita à plurimis Summis Pontificibus, à Fœlice Papa, & à Liberio Epiſtola 11. à Marcelino 1. in Epiſtola ad Salomonem, ab Anacleto Epiſtola 2. ab Higinio Epiſtola 1. & à Ioanne 2. in Epiſtola ad Valerium. Addimus vt optimè Vazquez capite quinto, Ruyz diſputatione 21. ſectione 1. antiquos Patres optimè vſos fuiſſe nomine *homo vſios*, ad ſignificandam conſubſtantialitatem Filij cum

& inſpirabilitatẽ Filij eſſe notiones;quia ſunt negationes,ac proinde nullam dicentes dignitatem, ſeu perfectionem.

S.Th.verò q.32.ar.3.& ibidem Cai. Canar. & recentiores Thomiſtę, Vazq.diſp.137. Suar.lib.5.c.10. Zuñiga diſp.7.dub.4. Gran. Tract.7.diſp.2. Ruyz diſp.47.ſect.1. Alarcon diſp.5.c.7. Perez diſp. 7.ſectione vltima,& communiter Theologi, docent & merito notiones in Deo eſſe quinq; & non plures, nec pauciores, nempè innaſcibilitatem, paternitatem, filiationem, ſpirationem actiuam, & ſpirationem paſsiuam.

Pro cuius intelligẽtia,& probatione obſeruandum eſt ad rationẽ notionis, vt ſumitur ab ſcholaſticis, nõ ſufficere quod per eam perſona diuina nobis innoteſcat, aut dignoſcatur ab alia, aliàs ingenerabilitas conueniens Spiritui ſancto eſſet notio,& etiam ingenitiuum conueniens Filio, & etiam improductiuum ad intra conueniens Spiritui ſancto, quod eſt contra communem Theologorum ſensũ, (qui eſt maximi ponderis in difficultate, quæ non eſt parum denomine) ſed etiam eſſe neceſſarium, quòd ſit ratio quæ formaliter ſit dignitas, ſeu perfectio(vt docent communiter Theologi) ſicut & perſona cuius eſt notio dignitatem aliquam præſefert, ac proinde, quòd ſit ratio poſitiua; quia negatio formaliter non eſt dignitas, ſeu perfectio, aut ſi ſit negatio, ſaltem requiritur, quòd indicet dignitatem aliquam,& rationem aliquam poſitiuam.

Noſtra ergo,& communis ſententia probatur: & in primis eſſe quinque prædictas notiones; quia ex dictis conſtat quatuor relationes reales, nempè paternitatem, filiationem, ſpirationem actiuam, & ſpirationem paſſiuam dici,& eſſe notiones; quia quælibet ex illis eſt ratio poſitiua, & dignitas, ſeu perfectio non conueniens omnib⁹ perſonis, ſed vni, aut duabus per quam vna, aut duæ perſonæ dignoſcuntur ab alia, aut ab alijs duabus, & præter has quatuor rationes poſitiuas, eſt alia quinta ratio poſitiua in Patre, qua in priori rationis ante generationem actiuam Filij,& ante paternitatem, vt paternitatem conſtituitur prima perſona Diuina omnino à ſe exiſtẽs, ſeu à nullo producta, quæ ratio ad dignitatem perſonæ Patris pertinet,& non explicatur ſufficienter paternitate,& per quã perſona Patris, etiam dignoſcitur à perſona Filij,& à perſona Spiritus ſancti, quæ non omnino à ſe ſunt cum ſint ab alio, Filius, videlicet à Patre,& Spiritus ſanctus à Patre,& Filio, ac proinde in Patre, nõ tantum paternitas, ſed etiam prima perſonalitas ſunt notiones; & hęc prima perſonalitas eſt prior notione paternitatis; quia hæc eſt poſt generationem,& prima perſonalitas eſt prior generatione, ad quam

quam conſequitur paternitas;quomodo autem prima perſonalitas qua conſtituitur perſona Patris,& paternitas diſtinguantur diximus diſp.4.dif.4.

Hæc autem prior notio Patris nomine innaſcibilitatis ſignificatur non formaliter,& expreſſè;quia ſic tantum ſignificatur, negatio vtriuſque productionis paſsiuæ per quam denotare,& ſignificare intendimus rationem illam poſitiuam conſtitutiuam perſonæ Patris,ſed materialiter,quamuis directè ; quia ſicut per illam negationem rationem illam poſitiuam cognoſcimus , ita etiam nomine ipſo innaſcibilitatis rationem illam poſitiuam ſignificamus, & modo dicto denotamus . Negatio verò ipſa vtriuſque dictæ productionis paſſiuę,nomine innaſcibilitatis ſignificata,aut non eſt notio;quia formaliter non eſt dignitas , ſeu perfectio aliqua perſonæ,aut ſi eſt;quia indicat rationem illam poſitiuam , ſi id ſufficiat, quòd abſque fundamento dicetur , non tamen erit diſtincta notio ab ipſa ratione poſitiua,ſeu dignitate , quàm indicat , & in qua ipſa negatio fundatur , ſed ad eam reducitur ; quia tantum erit notio ex eo,quòd ſit indicium illius , & fundetur in ipſa, & ex ipſa quaſi oriatur.

Deinde præter dictas quinque notiones,nõ eſſe aliã probatur;quia præter dictasquinque rationespoſitiuas,per quas perſonæ dignoſcũtur,ſeu diſcernuntur,nõ requiritur alia ratio poſitiua notio autẽ in ſola ratione poſitiua,per quã vna perſona dignoſcitur ab alia, vel ab alijs cõſiſtit,aut ſi etiã in negatione,nõ tamẽ in quacũq;vt conſtat ex ſupra adducta obſeruatione,ſed tãtum in ea,quæ rationẽ poſitiuam indicat,& in qua fundatur, & ob id nõ debet numerari,vt diſtincta à ratione poſitiua,quàm indicat.

Ex quo cõſtat inſpirabilitatem filij,& ingenerabilitatem Spiritus ſancti nõ eſſe notiones;quia nõ ſunt rationes poſitiuæ, aut ſi ſint notiones;quia inſpirabilitas indicat in filio in filiationem,& ſpirationem actiuam, & Ingenerabilitas in Spiritu ſancto indicat ſpirationem paſiuam,ſed nõ erunt notiones diſtinctę ab eis, quas indicant, nec vt diſtinctæ ab eis numerabuntur.

Et ob eaſdem rationes ingenitiuum in filio, & improductiuum ad intra in Spiritu ſancto non ſunt notiones,aut ſaltem non ſunt diſtinctæ à dictis notionibus poſitiuis Filij ,& Spiritus ſancti,quarum ſunt indicia. Ratio autem Verbi,& ratio imaginis in Filio, qui eſt Verbum perſonę Patris,& Imago perſonæ Patris,nõ ſunt notiones diſtinctę à filiatione;quia ab ea nõ diſtinguũtur,adhuc noſtro modo cõcipiendi;quia filius formaliter eſt Filius Patris , quia eſt Imago Patris, vt diximus.diſp.1.dif.6.&7.&ideò eſt formaliter Imago Patris

quia eſt Verbum Patris, tam quam obiecti dicti à Patre; quia Verbũ intellectus eſt formaliter, imago, aut ſubſtantialis vt in Diuinis, aut accidentalis vt in creatis; ratio etiam doni in Spiritu Sancto, non eſt notio diſtincta ab ſpiratione paſsiua; quia ſupra illam tantũ addit relationem extrinſecam, ſeu rationis, vt dicemus diſp. 8. diffi. 10. ratione cuius nihil dignitatis, ſeu perfectionis aduenit Spiritui Sancto.

Ex dictis conſtat ratio, & differentia ob quam innaſcibilitas in Patre ſit notio Patris, non verò inſpirabilitas in Filio, nec ingenerabilitas in Spiritu Sancto: & etiam conſtat ſolutio ad rationes pro Scoto, & pro Gab.

DISPVTATIO SEXTA.

De perſona Patris.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Pater ſit principium Deitatis?

SVpponimus Patrem, ſeu primam perſonam in Diuinis eſſe verum Deum, vt conſtat ex illo Ioan. 1. *Et Verbum erat apud Deum*, id eſt apud Patrem, & ex illo Ioan. 6. *Hunc enim*, ideſt Chriſtum *Pater ſignauit Deus*, & ex illo Ioan. 17. *Vt cognoſcant te ſolum Deum verum*, loquitur autem Chriſtus ad Patrem, & ex illo Ioa. 20. *Aſcendo ad Patrem meum, & Patrem veſtrum, Deum meum, & Deum veſtrum.*

Eſt autem difficultas, an Pater ita ſit Deus, vt ſit etiam principium Deitatis.

Ratio difficultatis pro parte negatiua eſt; quia Deitas à nullo producitur: ergo nullum eſt principium illius.

Nihilominus dicendum eſt Patrem eſſe principium, fontem, & originem Deitatis, ita dicitur in Conc. Toletano 6. cap. 1. & vndecimo in confeſsione fidei, & in Vvormacienſi in confeſsione fidei, & in Florentino ſeſsione 24. & à Dionyſio 2. de Diuinis nominibus & ab Aug. 4. de Trinitate cap. 2. & ab Athanaſio in oratione cõtra Gregales Sabellij.

Dicitur autem Pater principium, fons, & origo Deitatis, non quia Deitas ab ipſo procedat, ſeu producatur (ex quo conſtat ad ratio-

tionem difficultatis pro parte negatiua) ſed quia eſt principium à quo procedunt Diuinæ perſonæ, quibus ab ipſo communicatur Deitas.

Vnde etiam Filius poteſt dici principium Deitatis; quia etiam eſt principium à quo procedit Spiritus Sanctus cui communicatur Deitas: nihilominus eſſe principium Deitati ſpecialiter tribuitur Patri, & quia eſt principium primum; & quia eſt principium vniuerſale, id eſt, omnium perſonarum quibus communicatur Deitas, ad ſignificandum autem Patrem eſſe primum principium Deitatis, dicitur fons Deitatis à Concilio Toletano 6. & 11. & à Florentino, & à Dionyſio, & ab Athanaſio, & ab Auguſtino vbi ſupra: & ad ſignificandum Patrem eſſe principium *vniuerſale*, dicitur fons Deitatis à Concilio Toletano 6. & 11. & ab Auguſtino, & dicitur principium totius Trinitatis à Concilio Vvormacienſi, non quia ſit principium ſui, ſed vel quia multiplicatio perſonarum ab ipſo ducit originem, vel quia in tota Trinitate Pater eſt primum principium eo ſenſu, quo prima vnitas dicitur principium numeri, verbi gratia, Ternarij, non quia etiam ſit principium ſui; ſed quia inter tres vnitates, quibus conſtat Ternarius illa eſt prima, ſeu obtinet primum locum.

Obſeruat autem Sanctus Thomas quæſtione 33. artic. 1. ad 2. quòd quamuis Pater dicatur principium Filij, & Spiritus Sancti, quo Patri non nihil authoritatis attribuimus. Filius tamen, & Spiritus Sanctus non dicuntur principiari (niſi à Durando, & aliquando à Græcis) ne eo modo loquendi inferioritatem aliquam Filio, & Spiritui Sancto attribuamus.

Ex eo autem, quòd Filio attribuamus eſſe principium Spiritus Sancti, & Patri eſſe principium Filij, & Spiritus Sancti, non attribuimus eis notionem aliquam diſtinctam à ſupra dictis; quia nomini principij tantum attribuimus Filio ſpirationem actiuam, & Patri tantum attribuimus Paternitatem, & ſpirationem actiuam, nec nomine *primi*, adiuncto nomini principij attribuimus Patri aliam notionem, quam innaſcibilitatis; quia eo nomine *primi* tantum denotatur perſonam Patris eſſe omnino à ſe & non ab alio productam, quòd nomine innaſcibilis ſignificamus.

DIFFICVLTAS II.

Quomodo principium in Deo dicatur de principio notionali, & eſſentiali?

DIfficultas hæc procedit de principio notionali, ideſt perſonarũ & de eſſentiali, ideſt creaturarum, prout à nobis cōcipiuntur diſtincta; quia cōcepta prout in ſe ſunt, potius ſunt vnum, quā vniuocata, & quā æquiuocata, aut analogata; quia concepta prout in ſe ſunt, ſunt omnino idem, vbi autem non eſt pluralitas ſub eodem nomine, aut termino non eſt vniuocatio, & multo minus æquiuocatio, & analogia.

Circa hanc ergo diffic. Henric. quidā Anglic. vt ex Aureol. refert Capreo. in 1. d. 25. q. 1. ar. 2. exiſtimat principium dici vniuoce de principio notionali, & de eſſentiali, vt cōceptis à nobis, quòd etiam exprimit Gran. tract. 8. diſp. 3. quia quod principium notionale ſit reſpectu alicuius in eadem natura, & principium eſſentiale reſpectu alicuius in diſtincta natura, nō obſtat vniuocationi, ſicut efficere aliquid in natura diuerſa ſecundum ſpeciem, vel in eadem ſecundum ſpeciem non obſtat vt cauſa, & principium efficiens vniuoce, cōueniat ſoli, & omni.

S. Th. verò Bonau. Scot. Dur. Capr. Gab. Argen. in 1. d. 29. Vaz. diſp. 139. Tur. diſp. 16. dub. 1. Ruiz diſp. 48. ſect. 2. & cōmuniter Theologi, docent non dici vniuocè, & merito, quia principium notionale, vt quòd includit eſſentiam diuinam, & perſonalitatem diuinā, & nullatenus relationem rationis, principium verò eſſentiale eſt ipſa potētia Dei, aut ipſe Deus potens, includens relationē ad creaturas poſsibiles, enti autē purè reali, & enti includēti relationem rationis nequit dari vna ratio communis, ſeu vnus cōceptus obiectiuus cōmunis: vnde ad rationem in oppoſitum conſtat vniuocationi, obſtare, quod principium notionale ſit purè reale, & quòd eſſentiale includat relationem rationis.

Sed an principium dicatur æquiuocè, vel analogicè de vtroq; dicto principio ſub cōtrouerſia eſt, qui Gab. exiſtimat dici æquiuocè cuius nō affert, nec apparet ſufficiēs fundamentū. Reliqui verò Doctores noſtræ ſentētiæ exiſtimāt dici analogicè, quòd veroſimilius apparet; quia principiū notionale, dicitur principiū, ſeu gaudet nomine principij ob ſimilitudinē cū eſſentiali (in quo cōſiſtit analogia attributionis) quia ob ſimilitudinem in potente producere cū principij

cipio eſſentiali prius cognito,&prius impoſito ad ſignificãdum id quod eſt potẽs producere,extenſum fuit nomẽ principium ad ſignificãdum id quod eſt potens notionaliter producere : cui nõ obſtat quod admittatur principiũ notionale eſſe perfectius eſſentiali ; quia id nõ tollit nomẽ principium fuiſſe extẽſum ad notionale obſimilitudinẽm cum eſſentiali,in quo cõſiſtit analogia attributionis, prę-ſertim quod difficile eſt,quòd principiũ notionale ſit perfecti⁹ eſſentiali,etiam ſi terminus productionis proueniẽs a principio notionali,nempè perſona diuina ſit perfectior,& infinite,termino producto à princio eſſentiali,nempè creatura,eſt autem difficile quod notionale in ſe ſit perfectius eſſentiali;quia eſſentiale ad minus includit eſſentiam diuinam,quæ non eſt minus perfecta,quã eſſentia, & perſonalitas,quas includit principium notionale,vt quod.

Circa nomen *initium*,vt optimè Vaz.Ruiz,& Gran.exiſtimamus Patrem,non eſſe abſolutè dicendum initium Filij,nec Spiritus Sancti,nec Filium initium Spiritus Sancti;quia nomen initium quando aliud nõ explicatur regulariter,ſignificat non principium originis, ſed principium durationis,quòd nulla perſona diuina habuit:quòd ſatis ſignificat Hilar.4.de Trinitat.dum de Filio ait non ipſum ab initio,ſed ab initiabili,Eccleſ. autem 24.vbi de ſapientia genita dicitur ab initio creata,ſeu genita,illa particula *ab initio* idem ſignificat quod ab ęterno.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Pater dicatur Author, & cauſa Filij, & Spiritus Sancti?

CIrca nomen *Author* abſq; controuerſia eſt, Patrem dici Authorem Filij,& Spiritus Sancti,ita Athanaſ.dialog.1. contra Macedonium,Nazian.orat.29.Euſeb.Cœſar.lib. 4. demonſtrationis Euang.c.3.Hilar.4.6.&7.& 9.& 12.de Trin.Aug.lib.4. cõtra Maximinum c.14.S.Th.in 1.d.29.q.1.ar.1.Vaz.diſp.139.c.6.Sua. lib. 8. c.3.Turr.diſp.16.dub.1.Beccan.c.4.q.5.Ruiz diſp.49.ſect.1.Granad.tract.8.diſp.3.& communiter Scholaſtici,quia nomen *Author*, ita ſignificat rationem principij,vt nullam connotet imperfectionẽ in perſona producta.

Eſt tamen aliqualis controuerſia,an etiam Filius dicatur Author Spiritus ſancti.

S.T.vbi ſupra,& Cai.q.33.ar.1.id negãt;quia ipſis videtur quod

nomẽ *Author* ſignificat principium primum,ſeu quòd nõ eſt ab alio quòd non conuenit Filio.

Hilarius verò lib.2.de Trinitate id admittit, & eum ſequuntur Vazquez, Turrianus, Beccanus, Ruyz,& Granadus vbi ſupra : & merito,quia nullum eſt fundamentum ob quod dicatur, quòd nomen *Author* ſignificet primum principium, & ideò Pater dicitur *Author*,ſine *Authore*,vt eo addito *ſine Authore* denotetur eſſe primũ principium, Filius verò dicitur *Author de Authore* , vt eo addito *de Authore,* denotetur,quod quãuis ſit principium, ſed non primum: &quidem Doctores ſequentes aliquam opinionem omnes etiam vltimus dicuntur Authores illius,& primus qui illam tradidit, dicitur *Auctor* primus,quo addito *primus*,denotatur etiam ſequentes poſt primum dici Authores.

Circa nomen *cauſa* maior eſt controuerſia ; quia Patres Græci, vt referunt Concilium Florentinum in litteris vnionis Sanct. Thomas q.33.ar.1.Vazquez numero 18.& Ruyz ſect.4. vtuntur nomine *cauſa*,ſicut & nomine principium, & eodem vtuntur nõnulli Latini,vt refert Ruyz.

Patres verò Latini communiter vtuntur nomine *principium*, & abſtinent à nomine *cauſa*, & etiam nonnulli Græci, vt aduertit Ruyz,& id Approbant Eugenius Quartus in Concilio Florentino in litteris vnionis,etiam ſi non reprobet nomen *cauſa* , & communiter Scholaſtici,& id eſt ſecuriùs;quia nomen *cauſa*, abſque limitatione prolatum, denotat diſtinctionem in natura à cauſato, quàm nõ denotat principium;quia punctum dicitur principium lineæ,&prima pars aliquota lineæ dicitur principium ipſius lineę, in quibus non eſt natura diſtincta ab ipſa linea.

DIFFICVLTAS IV.

Quomodo ingenitum ſit proprium perſonæ Patris?

ARiani,vt ſignificarent Filium eſſe creaturam,à Patre factum,& creatum,& non eiuſdem naturæ,ſeu ſubſtantiæ cum ipſo, appellabant Patrem *ingenitum*,ſumentes *ingenitum* pro increato,& dicebant ſolum Patrem eſſe *ingenitum*,ſeu increatum, & ob id nõnulli ex patribus antiquioribus dictã vocem nõ admittebãt;quia ex vna parte in ſcriptura nõ reperiebatur,& ex altera ab hæreticis calli dè introducebatur ad ſignificandum prædictum errorem.

Iam verò Patres,tàm Græci,quàm Latini vocem *ingenitum*, abſ-

abſque ſcrupulo, & ſuſpicione admittunt, & illud ſoli Patri accom modant, nõ ad ſignificãdam negationem creat cris paſsiuæ, vt ſumpſit Aug lib. 5. de Trinit. c. 3. & 6. & 7. & lib 15. c. 26. quia vt ſic non ſolum conuenit Patri, ſed etiam Spirituiſancto, ſed ad ſignificandã negationem cuiuſcũque productionis paſsiuæ; quia vt ſic conuenit ſoli Patri; quia ſolus ille eſt omnino improductus, & in hac acceptione tribuitur Patri, vt ipſi propria à Concil. Toletanis 6. & 11. & Vuormacienſi in confeſſionibus fidei, & à Damaſo in Symbolo ad Hier. à Nazianz. orat. 13. à Baſil. lib. 1. & 2. contra Eunomium, vbi etiam vtitur nomine *innaſcibilis*, à Fulg ad 7. obiectionem à Damaſceno lib 1. c. 9. ab Hilar. 4. & 9. de Trin vbi etiam vtitur nomine *innaſcibilis*, & ab alijs Patribus, quos refert Ruyz diſp 52. ſect. 3. ex quibus nõnulli etiam vtũtur nomine *innaſcibilis*, quo ſcholaſtici frequẽtius vtuntur ad idem ſignificãdum, nempè *omnino improductũ*, quòd ſoli Patri conuenit.

Ita tamẽ ingenitum, ſeu innaſcibile cõuenit Patri, & nõ Spirituiſancto, vt Spirituiſancto nõ attribuatur eſſe genitum; quia genitum in omni acceptione, nõ ſumitur pro producto quovis genere productionis vno, aut alio, qua ratione cõuenit Spirituiſancto, & opponitur cõtradictoriè ingenito, quòd ſoli Patri cõuenit, ſed tantum pro producto per propriam generationem, qua ratione nõ conuenit Spirituiſancto, ſed tantum Filio.

Supereſt tamen inter ſcholaſticos controuerſia, quid ſignificet nomen *ingenitum*, ſeu *innaſcibile*; quia non defuerunt, vt refert Bonauentura in 1. d. 28. q. 1. qui affirmarunt nomen *ingenitum* in Patre formaliter ſignificare relationem realem poſitiuam terminatam ad Filium, & Spiritum ſanctum, vt ingenitores; quia exiſtimabant Patrem, non ſolum referri relatione genitoris, ſeu producentis ad genitum, ſeu productum, ſed etiam relatione ingeniti ad Filiũ, & ad Spiritumſanctum, vt ingenitores illius, ea proportione qua quãtitas, nõ tantum refertur, vt æqualis ad aliã, vt æqualem, ſed etiam, vt inæqualis ad aliam, vt inæqualem.

Opinio tamen hęc iam eſt ab omnibus reprobata. Et meritò, quia abſque idoneo fundamento, & contra communem Theologorum conſenſum admittitur quinta relatio diſtincta à quatuor enumeratis diſp. 2. imò & contra rationem; quia in creatis vnum, non eſſe productum ab alio, nequit eſſe reſpectus realis: ergo nec in Diuinis, in quibus eſt maior ſimplicitas, & minor pluralitas, quàm in creatis.

Theologi ergo communiter docent ingenitum in Patre expreſſè, & formaliter ſignificare negationem, ſeu carẽtiam omnis

rea-

realis productionis paſsiuæ, ita S. Th. q. 33 ar. 4. & Thomiſtæ omnes Scot. in 1. d. 28 q. 2. Capr. q. 1, ar. 1. Durand. q. 1. Bonauen vbi ſupra Vaz. diſp. 140. c. 3. Suar lib. 8. c. 2 Ruiz diſp. 53. ſect. 2. & Per. diſp. 7. ſect 3. id autem cōſtat ex dictis; quia ita à patribus, & ab ſcholaſticis vſurpatur, & nō leuiter ſignificatur in Conc. Tolet. 11. in cōfeſſione fidei dum dicitur: *Si modum quo Pater cōſiſtit quæras cum eum à nullo alio ortum videas, ingenitum appellabis*, & à Baſil. li. 5. contra Eunomium, dum ait: *Ingenitum quod natū non ſit demonſtrat*, & à Damaſc. & ab Aug. vbi ſupra, & ab alijs Patribus quos refert Ruiz ſect. 2.

Ita tamen ingenitum expreſſè & formaliter ſignificat carentiam. ſeu negationem omnis productionis paſsiuæ, vt etiam ſignificet rationem poſitiuam propriam Patris, ex qua in Patre oritur, & in qua fundatur dicta negatio (vt docet S. T. Bonau. Dur. Capr. Vaz Suar. & alij vbi ſupra) nō formaliter, ſed materialiter, quāuis directè, vt de nomine *innaſcibilis*, dixim. diſp. 5. diffi. 6. quia idem omnino vtroq; nomine ſignificatur, & id negari nō poteſt; quia nomine ingenitū, quamuis expreſſè ſignificemus dictam negationem, etiam indicam⁹ & ſignificare intēdimus rationem illam poſitiuam, nempè primam perſonalitatem propriam Patris, ex qua oritur, & in qua fundatur: ſicut nomine *infinitum*, & in nomine *incorruptibile*, etiam ſi expreſſè ſignificemus negationem finiti, & negationem corruptionis etiam indicamus, quamuis tantum materialiter, & quaſi fundamentaliter poſitiuum illud oppoſitum finitati, & corruptioni, ſicut per prædictas negationes, vt potè nobis notiores poſitiuū illud cognoſcimus; quia de Deo facilius concipimus, quod non eſt, quam quod eſt.

Ratio autem poſitiua in Patre nomine *ingeniti, & innaſcibilis* materialiter ſignificata, eſt entitas paternitatis cōcepta in priori rationis antequā generet, ac proinde nō cōcepta expreſſe, vt paternitas, ſed ſub alio cōceptu, qua in eo priori cōcipitur cōſtitui prima perſona nempè vt prima perſonalitas, vt dixim. diſp. 4. dif. 4. ratione cui⁹ ingenitura, ſeu innaſcibilitas eſt notio propria Patris, & diſtincta à paternitate, vt dixim. in ea dif. 6. diſp. 5.

Ex dictis cōſtat ingenitum, ſeu innaſcibile, quoad vtrūq; ſignificatum, tàm expreſſum, ſeu formale, quā implicitum, ſeu materiale ſoli Patri cōuenire, & nō Filio, nec Spirituiſancto etiam ſi ingenitum prout dicit negationem ſolius generationis paſsiuæ conueniat ſoli Spirituiſancto, ſicut inſpiratum prout dicit negationem ſolius ſpirationis paſsiuæ conuenit ſoli Filio.

DIS.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De perſona Filij.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Filius ſit Deus eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre?

ERror fuit Arij Præsbyteri Alexandr. aſſerentis Filium non eſſe Deum eiuſdem deitatis, ſeu naturæ cum Patre, ſed fuiſſe veram creaturam ex nihilo à Deo factum, quem errorem tũc, & poſtea, & vſque in hodiernũ diem amplexi ſunt plures hęretici, quos referũt Vaz. diſp. 107. Suar. lib. 2. c. 3. & Ruiz diſp. 54. addidit autem Arius filium factum fuiſſe à Deo in tempore, ſed ante hũc mundum, vt per ipſum crearet mundum.

Veritas tamen Catholica eſt, filium eſſe verum Deum eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre, ſeu ipſi conſubſtantialem, vt conſtat ex ſcriptura Ioa. 4. *Deus erat Verbum* (quòd autem Verbum, ſit idem quod filius conſtabit ex dicendis) Et Ioan. 20. *Dominus meus, & Deus meus*, Et 1. Ioan. 5. *Vt ſimus in vero Filio eius, hic eſt verus Deus*. Et ad Roman. 9. *Qui eſt ſuper omnia Deus benedictus*. ſuper quibus videri poſſunt Vaz. & Suar. vbi ſupra Ruiz ſect. 3. qui plura alia teſtimonia ad id confirmandum adducunt, & optimè defendunt. Eamdem Catholicam veritatem tradiderunt innumeri Patres Dionyſius de diuinis nominibus c. 2. Ignatius in Ep. ad Magneſianos, Sixtus Papa Primus Ep. 1. Iren. lib. 3. c. 6. & plures alij quos referunt Vaz. vbi ſupra, & Ruiz ſect. 8.

Tandem veritas hæc definita eſt in Concilio Antiocheno 1. cap. 7 & in Concilio Ariminenſi, & in Sardicenſi, & in Concilio Epheſino ſub Cœleſtino, & in Calcedonenſi, & in Toletano 11. & in alijs quæ referunt Vazquez, & Ruiz, fuit etiam definita à plurimis Summis Pontificibus, à Fœlice Papa, & à Liberio Epiſtola 11. à Marcelino 1. in Epiſtola ad Salomonem, ab Anacleto Epiſtola 2. ab Higinio Epiſtola 1. & à Ioanne 2. in Epiſtola ad Valerium. Addimus vt optimè Vazquez capite quinto, Ruyz diſputatione 21. ſectione 1. antiquos Patres optimè vſos fuiſſe nomine *homo uſios*, ad ſignificandam conſubſtantialitatem Filij cum

tationibus illius loci, etiam abſq; fundamento dixit melius transferri in ſermonē quā in Verbū: præſertim quod Verbū aptius denotat ſimplicitatem perſonæ filij, quam ſermo, quia Verbum in rigore vnam tantum, ſeu ſimplicem dictionem ſignificat, ſermo verò in rigore aggregationem plurium: & ob id non defuerunt, qui notarunt nomen *ſermo*, magis accommodari Chriſto, vt eſt perſona compoſita ex perſonalitate Verbi, & ex humanitate, Verbum autem perſonę Filij ſecundum ſe, quamuis etiam huic perſonæ proprie poſſit accommodari nomē ſermonis; quia perſona Filij ſecundum ſe, eſt Verbum plurium obiectorum, quæ longo ſermone dici poſſunt.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm Verbum in Deo ſit perſonale, an eſſentiale?

QVamuis Catholici conueniant, quòd Filius Dei ſit proprie Verbum, ſed an Filio Dei id conueniat notionaliter, ſeu ratione ſuæ perſonæ, an eſſentialiter, ſeu ratione eſſentiæ diuinę non conueniunt.

Dur. in 1. d. 27. q. 3. docet Filio Dei cōuenire eſſe Verbum, nō peculiariter ratione ſuę perſonæ, ſed communiter ratione eſſentiæ diuinę communis tribus perſonis, ſicut ſapiētiā, illi tamē appropriari, ſicut ei accommodatur ſapientia: & in primis quod Verbum nō cōueniat Filio peculiariter, ſeu notionaliter, probat, quia Filius nō procedit per intellectum, ſed per naturam; quòd verò illi cōueniat eſſentialiter, ſeu ratione eſſentiæ. Probat primo, quia Verbū nihil aliud eſt, quā intellectio perfecta, aut quod in intellectione reperitur, ſed intellectio perfecta in Deo eſt communis, & eſſentialis: ergo & Verbum.

Secundò, quia generatio qua Filius procedit nō eſt dictio; quia Pater dicit ſe ipſum, & Spiritumſanctum, & creaturas, & tamen non generat ſe, nec Spiritumſanctum, nec creaturas: ergo Filius ratione generationis, non habet quòd ſit Verbum: ergo ei tantum cōuenit ratione eſſentiæ.

S. Th. in 1. d. 27. q. 2. ar. 2. Capre. q. 2. ar. 1. Ferra. 4. cōtra gent. c. 13 & Val. in cōtrouerſijs lib. 1. de Trin. c. 3. docent Verbum in diuinis eſſe eſſentiale, & notionale: & in primis quod ſit eſſentiale probatur rationibus ſupra adductis: quòd verò etiam ſit notionale patet ex eo, quòd Filius procedit per intellectionem.

Mag. vero in 1. d. 27. & ibidem Bonau. Scot. & Gab. Vaz diſp. 151 Sua lib. 9 c. 3. Tur. diſp. 17. dub. 2. Beca. c. 5. q. 1. Gra. diſp. 2. Zuñiga diſp. 9 dub. 2 Ruiz diſp. 57. ſect. 2. & Per. diſp. 14. ſect. 2. docēt, & merito Verbum tātum cōuenire filio notionaliter, ſeu perſonaliter, & nō eſſentialiter, quod tā dem docuit S. Th 1. p. q. 34. ar. 1. Cai. & Can. & id exprimunt Aug. 5. de Trin. c. 12. & lib. 6. c. 2. & lib 7. c. 1. & 2. Cyrill Alex lib. 3. & 7. Theſauri c. 1. & alij Patres quos refert Ruyz ſect. 3. & id nō leuiter indicatur Apoc. 19. dum de filio dicitur. *Et nomē eius erat Verbum*, & nō leuiter deducitur ex eo, quod quoties in ſcriptura fit mētio Verbi Dei ad intra, ſeu mētalis tantum ſumitur notionaliter, & ſoli filio tribuitur, & nō Patri, nec Spiritui ſancto, vt Ioa. 1. & 1. Ioa. 5. & Apocal. 19. alia verò nomina quæ filio, aut alij perſonæ per appropriationem attribuuntur in ſcriptura, & à Patribus verè ſunt communia tribus perſonis.

Et ratione probatur, quia Verbum propriè ſumptum ſua natura dicit realem emanationem à loquēte, ſeu dicente, vt ex ſe patet, & ex vſu ſcripturę, & ex Baſil. hom. in illa verba Ioan. 1. *In principio erat Verbum*, & ab Athanaſio in Epiſt. de ſententia Dionyſij contra Arrianos, id autem quod in Deo denotat realem emanationem, ſeu productionem non eſt Deo eſſentiale, ſed notionale: ergo Verbum in Deo eſt notionale, & non eſſentiale, ſed ſolus Filius producitur, & emanat à dicente: ergo ei tantum conuenit eſſe Verbum: Spiritus autem ſanctus dicitur à Baſilio quinto contra Eunomium capit. 11. Verbum Filij, quod illi conuenit figuratè non propriè, ex eo quod Spiritus ſanctus ſua gratia annuntiat hominibus filium.

Ex quibus conſtat etiam dicere in diuinis eſſe notionale, & nō eſſentiale, quia dictio aut eſt ipſum Verbum, aut quod verius eſt, ipſa Verbi productio.

Ratio autem qua Dur. probat Verbum nō conuenire peculiariter filio, falſum ſupponit, vt dixim. diſp. 1. dif. 2

Ad priorem ergo rationem, qua probari intenditur Verbum Deo eſſentialiter conuenire, reſpondemus non in quacunque intellectione, quamtumuis perfecta reperiri Verbum, ſed tantum in ea, quæ eſt productio, & non quamcumque cognitionem eſſe Verbum (ſi verū eſt Verbum in cognitione cōſiſtere) ſed tantum eam, quæ realiter emanat à dicente, intellectio autem eſſentialis in Deo non eſt productio, nec realiter emanat, & ita nec ea eſt Verbum, nec in ea reperitur Verbum.

Et ad poſteriorem reſpondemus negando generationem filij nō eſſe dictionem, cui nō obſtat quod ſit dictio Patris, & Spiritus ſancti

& creaturarum, & nõ ſit eorum generatio, & productio, ſed tantum Filij; quia dictio non eſt productio eius, quod tantum dicitur, vt purum obiectum, ſed illius quod dicitur, tamquam Verbum, ſeu terminus: in omni enim dictione duplex reſpectus importatur, vnus productionis ad Verbum quod eſt terminus productus per illam, & alter intellectionis ad id quod dicitur tamquam obiectum dictum, quod vel eſt ſignificatum ſi dictio ſit vocalis, vel repræſentatum ſi ſit mentalis, vnde in dictione notionali Patris eſt reſpectus, & realis, & intrinſecus productionis ad filium qui eſt Verbum, ad ipſum autem Patrem, & ad Spiritum ſanctum, & ad eſſentiam, & etiam ad creaturas (ſi cognitione omnium horum producitur Verbũ, de quo diffi. ſeq.) tantum eſt reſpectus extrinſecus intellectionis, tamquam ad pura obiecta.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm Verbum Diuinum procedat, ſeu producatur ex cognitione omnium, quæ ſunt formaliter in Deo?

CErtiſsimum eſt cognitionem Patris, qua producitur Verbũ, ita re ipſa eſſe perfectam, vt ſit cognitio omnium cognoſcibilium, non ſolũ eorum, quæ ſunt formaliter in Deo, ſed etiã omnium creaturarum, non ſolum poſsibilium, ſed etiam exiſtentium; eſt tamen diffic. quæ obiecta ex dictis ſint per ſe requiſita ad cognitionẽ, qua producitur Verbum, aut quæ ad productionem Verbi præſupponantur, & ita per ſe, vt eis deficientibus, aut non cognitis non procederet idem Verbum.

Conueniunt Theologi Verbum, procedere ex cognitione eſſentiæ, & attributorum vt obiecti per ſe requiſiti, & nõ per accidens, aut comitanter ſe habentis, quod ex dicendis conſtabit.

Eſt tamen controuerſia, an etiam procedat ex cognitione relationum, & perſonarum.

Prima opinio eſt Verbum, procedere per ſe ex cognitione etiam trium perſonarum, ita Caie. q. 34. ar. 3. Sua. lib. 9. c. 4. Zuñiga diſpu. 9. dub. 3. Ruiz diſp. 61. ſect. 2. Becan. c. 5. q. 3. Maratius diſp. 50. Granadus diſp. 5. & Perez diſp. 14. ſect. 5. quibus fauere videtur S. T. q. 34. a. 1. ad 3. dum ait Pater intelligendo ſe, & Verbum, & Spiritum ſanctum concipit verbum.

Et ratione probat. primo quia Pater producit verbũ per cognitionẽ

perfectam intuitiuam, videlicet, & comprehēſiuam eſſentiæ: ergo etiam trium perſonarum cōſequētia patet, & quia eſſentia eſt re ipſa omnino idem cum perſonis, & quia eſſentia eſt communicabilis tribus perſonis, hæc autem idētitas, & communicabilitas, nequit intuitiuè cognoſci, quin etiam cognoſcātur ipſæ tres perſonæ. Secundò probatur; quia Verbum procedit per cognitionem intuitiuā, & cōprehenſiuam perſonæ Patris: ergo etiam potētiæ generatiuæ, & ſpiratiuę; quia ſunt in perſona Patris, ergo & Filij geniti, & Spiritus ſāncti ſpirati: quia dictę potentiæ nequeunt intuitiuè, & comprehenſiuè cognoſci, niſi cognitis ipſis perſonis, quarum ſunt potentiæ productiuæ.

Secunda opinio eſt, Verbum procedere per ſe ex cognitione perſonarum Patris, & Filij, & nō ex cognitione Spiritus ſancti, ita Vazq. diſp. 42. Tur. diſp. 18. dub. 1 & 2. & Alar. diſp. 8. c. 7. & 8. & in primis, quod procedat ex cognitione perſonæ Patris poſtea probabitur: quòd verò etiam procedat ex cognitione ipſius Verbi, ſeu Filij probatur; quia productio Verbi eſt intellectio: ergo productio Verbi eſt intellectio ipſius Verbi: quòd verò nō procedat ex cognitione Spiritusſancti poſtea probabitur.

Tertia opinio eſt, Verbū nō procedere per ſe ex cognitione alicuius perſonæ, ſed tātum eſſentiæ diuinæ (ſub qua comprehēdimus omnia attributa & eſſentialia Dei) etiamſi perſonę diuinæ comitanter cadant ſub cognitione, qua Verbum, aut quæ ad Verbi proceſsionem ſupponitur, ita inſinuat Scotus in 2. d. 1. q. 1. & quodlibet. 14. & in aliis locis; quod autem Verbum non procedat per ſe ex cognitione perſonarum: probatur, quia in eo priori rationis ante productionē Verbi, nō ſunt paternitas filiatio, & ſpiratio paſsiua: ergo nequit ex earum cognitione procedere.

Quarta opinio nobis probatur aſſerentium, Verbum procedere ex cognitione perſonæ Patris, nō verò Filij, nec Spiritus ſancti, ita Ægid. Luſit. to. 1. de Beatit. lib. 5. q. 14. ar. 4. §. 5. in fin. quod ſatis indicat Aug. lib. 15. de Trin. c. 14. dum ait Patrem ſe ipſum dicendo, producere Verbum ſibi æquale.

Et in primis, Verbum nō procedere ex cognitione Spiritusſancti, tanquam obiecti per ſe requiſiti (in quo nobiſcum cōueniunt Scot. Vaz. Tur. & Alarc.) probatur primo ab abſurdo; quia ſi Verbū procederet ex cognitione Spiritusſancti, vt obiecti per ſe requiſiti, eſſet imago Spiritusſancti, quod eſt abſurdum vt videbimus diſ. 9. cōſequentia cōditionalis probatur; quia Verbum etiam creatum eſt, imago eius à quo procedit, tāquam ab obiecto per ſe requiſito, ſi aliàs re ipſa diſtinguitur ab ipſo.

Se-

Secundò idem probatur à priori; quia etiam ſi per impoſſibile non cognoſceretur Spiritus ſanctus, nihilominus intellectus Patris ex cognitione intuitiua ipſius perſonæ Patris produceret Verbum ſuæ perſonę, & ſibi conſubſtantiale, non minus quam intellectus creatus cognitione obiecti producit Verbum ipſius obiecti cogniti: ergo Verbum Diuinum, non procedit ex cognitione Spiritus ſancti, vt obiecti per ſe requiſiti: conſequentia patet; quia etiam nõ cognito Spirituſancto procederet Verbum perſonæ Patris: imo cognitione Patris, prout à nobis in eo priori concepta nequit cognoſci Spiritus ſanctus; quia ex vna parte in eo priori non eſt, id eſt, nõ concipitur Spiritus ſanctus, & ex altera non eſt terminus talis cognitionis, affirmare autem in eo priori cognoſci Spiritum ſanctum, vt poſsibilem, vel vt poſtea futurum cognitione abſtractiua eſt abſurdum; quia intra Deum nihil eſt purè poſsibilè, nec futurum: ergo nec cognitio abſtractiua alicuius intra Deum; quia quãuis inter ea, quæ verè re ipſa in Deo reperiũtur vnum noſtra cõceptione diuidamus ab alio, & vnum ſit prius quã aliud, nõ tamen inter ea, quæ verè & re ipſa non ſunt in Deo.

Quòd verò Verbum non procedat ex cognitione ſui, tamquam obiecti per ſe requiſiti, in quo etiam nobiſcum conuenit Scotus.

Probatur, quia etiam ſi per impoſsibile non cognoſceretur Verbum à Patre, ſed tantum ſua perſona, produceretur ab ipſo Verbum ſui, non minus quam ab intellectu creato producitur Verbum obiecti cogniti, quamuis Verbum ipſum nõ cognoſcatur, quia producere Verbum, non eſt formaliter cognoſcere ipſum Verbũ, ſed rem cuius eſt Verbum (vt contingit in intellectu creato in quo productio Verbi non eſt cognitio illius, ſed tantum rei cuius eſt Verbum) ac proinde Patrem notionaliter cognoſcere ſe ipſum, nihil aliud eſt noſtro modo concipiendi, & formaliter, quã producere Verbum, ſeu Imaginem ſui: ergo Verbum Diuinum nõ procedit ex cognitione ſui, tãquam obiecti per ſe requiſiti: cui accedit quod Verbum in eo priori rationis ante ſui productionem non eſt, ſeu non cõcipitur eſſe.

Quòd autem Verbum procedat ex cognitione perſonæ Patris, tamquam obiecti ſufficientis, & per ſe requiſiti (vt inſinuat Auguſt. vbi ſupra.) Probatur & in primis, quòd procedat ex cognitione illius, tamquam obiecti per ſe requiſiti (in quo omnes excepto Scoto conueniunt.) Probatur, quia Verbum, ſeu filius formaliter, vt eſt Verbum, ſeu filius eſt Imago perſonæ Patris: ergo procedit ex cognitione illius, vt obiecti per ſe requiſiti. Quòd verò procedat

dat ſufficienter ex cognitione perſonæ Patris. Probatur, quia ex eo ſolùm quod procedat ex cognitione perſonæ Patris habet ſufficienter, quod ſit Verbum, ſeu Filius illius, quia ex eo ſolum habet ſufficienter, quòd ſit imago conſubſtantialis illius, addidimus *ex cognitione perſonæ Patris*; quia non procedit ex cognitione Patris, vt Patris; quia non eſt Filius Patris, vt Patris; quia non procedit à Patre, vt Patre, tanquam à producente; quia producens filium, noſtro modo concipiendi præcedit Patrem, vt Patrem, ſicut & præcedit filium.

Nomine autem *perſona Patris*, cuius cognitionem dicimus, præ requiri per ſe ad productionem Verbi intelligimus etiam deitatem, ex qua perſona Patris etiam conſtat, & omnia alia, quæ ad ipſam Deitatem noſtro modo concipiendi conſequuntur, aliàs Verbum non procederet imago cõſubſtantialis Patri, eiuſdem videlicet Deitatis, & attributorum eſſentialium; quia quæ non producũtur, vt sũt Deitas, & attributa, nequeunt aliter verbo communicari, niſi ipſorum cognitione; ſed quomodo Filius dicatur Verbum Spiritus ſancti dicem. diſ. 8.

Et eadem proportione dicẽdum eſt Spiritum ſanctum procedere ex amore notionali eſſentię, & Patris, & Filij, nõ verò ipſius Spiritus ſancti, tanquam obiecti per ſe requiſiti.

Ad teſtimonium ergo S. Th. pro prima opinione adductũ reſpondemus, quod quãdo S. T. ait quod Pater intelligẽdo ſe, & Verbũ, & Spiritumſanctum concipit Verbum, non loquitur ſolum de obiectis quæ per ſe, & formaliter requiſita ſunt ad conceptionem Verbi, quia S. Thomas ibi eodem modo dixit, Patrem intelligendo omnes creaturas, quæ in ſua ſcientia continentur, concipere Verbum, & tamen creaturæ futuræ, non ſunt obiecta per ſe productionis verbi; quia poſſent non eſſe futuræ, & tamẽ Verbum non potuit non produci, ſed loquitur de obiectis, quæ cognitione, qua Verbũ producitur, cognoſcuntur ſiuè per ſe, ſiuè comitanter ſe habeant ad productionem Verbi.

Ad priorem verò rationem eiuſdem primæ opinionis fatemur cognitionem, ex qua Verbum procedit eſſe re ipſa, & materialiter cõprehenſiuam eſſentiæ diuinæ, formaliter tamen, & prout ex ea per ſe procedit Verbum non eſſe comprehenſiuam; quia non eſt omnium, quę cum ipſa identificantur; quia cognitio Patris, prout ad alia obiecta, terminatur præter perſonam Patris, coaleſcentem ex perſonalitate prima, & ex eſſentia diuina, non eſt formaliter, & per ſe productio Verbi, etiamſi prout ad illa terminatur ſit perfectio, aut ratio realis Patris re ipſa indiſtincta à cognitione, qua ſe ipſum

cog-

cognoſcit;quia cognitio Patris,non ſecundum omnem rationem realem eſt per ſe,& formaliter productio Verbi, præſertim,quia in eo priori rationis ante productionem Filij, nondum ſunt noſtro modo concipiendi Filius,& Spiritus ſanctus:ergo cognitio Patris, prout à nobis in eo priori concipitur,nequit terminari ad Filium, nec ad Spiritumſanctum,etiam ſi terminetur ad eſſentiam,quæ cum illis identificatur,& eis eſt communicabilis, & ita prout à nobis in eo priori concipitur, caret ratione illa reali, ſeu abſque ea concipitur, & in eo priori,ita noſtro modo concipiendi cognitio Patris terminatur ad potentiam generatiuam; quia noſtro modo concipiendi præcedit generationem,vt ab ipſo non cognoſcatur relata ad filium;quia formaliter non eſt relata etiamſi à nobis, vt relata concipiatur,vt poſtea dicemus. Et idem eſt de potentia ſpiratiua; imò & de communicabilitate, qua eſſentia Diuina eſt communicabilis tribus perſonis, etiam-ſi hæc communicabilitas eſſet ratio diſtincta à perfectione ſubſtantiali Diuinæ eſſentiæ; quia eſſentiæ ad perſonas non eſt vera relatio, Verbum autem non procedit, niſi ex cognitione illius,quòd verè à Patre cognoſcitur, etiamſi cognitio Patris,prout noſtro modo cōcipiendi terminata ad aliqua ex his,quæ verè cognoſcit,ſit productio filij, & nō prout terminata ad omnia.

Vnde cognitio Patris,prout eſt productio Verbi etiamſi re ipſa ſit omnino comprehenſiua eſſentię,prout tamen per ſe eſt productio Verbi,& formaliter prout à nobis concipitur, non eſt omnino comprehenſiua,& omnino perfecta,ſed tantum eſt comprehenſiua eſſentię,prout identificatur cum his,quæ per ſe requirūtur,tāquam obiecta intelligibilia,& ſic cōcepta caret perfectione ſecunda; quā terminatur ad alia obiecta,quæ per ſe non requirūtur ad productionem Verbi,etiamſi re ipſa,&materialiter,&comitāter ſit omnino cō prehenſiua,& omnino perfecta,ex quo etiam patet reſponſio ad poſteriorem rationem.

Obſeruandum eſt Filium ex vi cognitionis, qua perſona Patris cognoſcit ſe ipſam procedere, non tantum vt Filium, ſed etiam vt potentem ſpirare; quia ſicut ex vi huius cognitionis procedit vt Filius, etiamſi cognitio filiationis non requiratur per ſe, ita etiam procedit, vt potens ſpirare, etiamſi cognitio potentiæ ſpiratiuæ, prout in ipſo Filio non requiratur, & conſequenter multo magis, etiamſi non requiratur cognitio Spiritus Sancti, ex eo enim, quòd Filio ex vi prædictæ cognitionis communicatur eſſentia,& producitur filiatio,communicatur illi potentia ſpiratiua,

ſi potentia ſpiratiua non dicat relationem ſpirationis, ſed tantum eſſentiam & filiationem in filio: ſi verò potentia ſpiratiua dicat relationem ſpiratoris, vt aliquibus placet, quamuis non ſub conceptu expreſſo relatiuo ſpiratoris, tunc filio communicatur potentia ſpiratiua à Patre radicaliter, & mediatè, communicando illi eſſentiam, & producendo filiationem, ad quam ſecundum hunc modum dicendi cõſurgit relatio ſpiratoris, vt potè non oppoſita filiationi, quamuis non conſurgat ſub expreſſo conceptu relationis ſpiratoris; quia ſub iſto conceptu conſurgit ex origine ſpirationis actiuæ, ſicut paternitas, ſub expreſſo conceptu paternitatis conſurgit ex actiua generatione.

Ex dictis conſtat ſecundum opinionem aſſerentium, Beatitudinem obiectiuam eſſe, non tantum eſſentiam, & attributa, ſed etiã perſonas Diuinas (vt nos diximus Tract. de Beatitudine diſp. 2. dif. 3.) Patrem in eo priori non concipi à nobis plenè Beatum; quia in eo priori non concipitur videre tres perſonas, vt aduertit Vazq. 1. 2. diſput. 13. in fine; quia quamuis viſio illa ſit eſſentialis, non tamen eſt prior notionalibus; quia hæc viſio ſupponit notionalia, vt obiecta, illa enim ſolum eſſentialia ſunt priora notionalibus, quæ non ſupponunt notionalia. Vnde Pater non communicat Filio formaliter Beatitudinem, ſed viſionem, quæ productis ipſo Filio, & Spiritu Sancto, concipitur eſſe viſio omnium perſonarum, & Beatitudo.

DIFFICVLTAS V.

Verùm Verbum procedat ex cognitione creaturarum poſsibilium?

EST autem ſenſus, ſicut & difficultatis præcedentis, an videlicet Verbum procedat ex cognitione creaturarum poſsibilium, tanquam obiectorum per ſe requiſitorum.

Gab. in 1. d. 27. quæſt. 3. ar. 3. Caiet. Bañez, Zumel, & Mol. q. 34. ar. 3. Canar. q. 27. diſp. vlt. p. 3. dif. vlt. Suar. lib. 9. c. 6. Granad. diſp. 6. Beccanus c. 5. q. 3. Zuñiga diſp. 5. dub. 6. Mærat. diſp. 50. ſection. 1. Ruyz diſp. 63. & Perez diſp. 14. ſect. 8. partem affirmatiuam tuentur, quibus fauere videtur S. Thom. quæſt. 34. ar. 1. ad 4. dum ait, Pater intelligendo ſe, & Filium, & Spiritum ſanctum, & omnia alia, quæ eius ſcientia complectitur, concipit Verbum, vt ſic tota Trinitas

Ver-

Verbo dicatur,& etiam omnis creatura,& idem indicat art.3.dum ait: Verbum eſſe expreſiuum creaturarum. Et id ſignificat Aug. 15. confeſsionum c.7.dum ait: Verbum ſempiternè dicitur,& eo ſempiternè dicitur,& eo ſempiternè dicuntur omnia:& etiam Anſelm. in monolog.à c.28. vſque ad 44. vbi oſtendit Deum vnico Verbo ſuo dicere omnia.

Et ratione probatur;quia Verbum procedit ex cognitione cõprehenſiua,aut ſaltem intuitiua eſſentiæ,& attributorum, acproinde ex ſimili cognitione omnipotẽtię hæc autem nequit comprehẽdi,aut ſaltem nequit intuitiuè cognoſci,niſi etiam cognitis creaturis poſsibilibus,quia ad eas refertur,ergo.

Secũdò probatur,quia creaturę poſsibiles ab æterno, nihil aliud ſunt,quã ipſa eſſentia,& omnipotẽtia diuina;quia nullum abęterno habẽt eſſe reale,niſi quatenus ſunt in virtute,& potẽtia Dei,ſed Verbum procedit per ſe ex cognitione eſſentiæ,& omnipotentię: ergo & ex cognitione creaturarum poſſibilium.

Tertiò, quia eſſentiam Diuinam repræſentare creaturas poſſibiles,ſeu eſſe cognitionem earum,eſt perfectio realis in ipſa : ergo Verbum etiam procedit ex cognitione illius perfectionis , ſicut ex cognitione eſſentiæ cuius eſt perfectio , ſed cognitio, ſeu repræſentatio hæc creaturarum, nequit cognoſci perfectè, niſi etiam cognoſcantur creaturæ poſſibiles : ergo Verbum per ſe procedit ex cognitione earum, ſicut ex cognitione eſſentię, & perfectionum ipſius.

Scotus verò in 2.d.1.q.1.ar.2.& quodlib.14.ar.2.Vazq.diſpu. 143.Turr.diſp.18.dub.3.& Alarcon diſp.8. c. 9. partem negatiuam meritò tradunt cui fauet Sanctus Thomas q.4.de veritate art. 5.& pro ea abſque dub eſt Anſelmus in monologio ; quia poſtquam c. 29.dixit,Verbum non eſſe ſimilitudinem creaturarum cap. 30. expreſsè dixit, Verbum Dei idem omnino per manſurum,etiam ſi nulla eſſet creatura, loquitur autem de omni creatura, tâm ſcilicet poſsibili,quàm aliquando exiſtente,vt deducitur ex cap. 31. & 32. & 33.& 34.

Et ratione probatur primo ab abſurdo ; quia ſi Verbum procederet formaliter ex cognitione creaturarum poſsibilium , tamquam obiectorum per ſe requiſitorum,eſſet non ſolum ſimilitudo, ſeu repræſentatio creaturarum poſsibilium,ſed etiam eſſet earum Imago;quia Imago nihil aliud eſt,quàm ſimilitudo per ſe procedens ab eo,quòd repręſentat,ſaltem tamquam ab obiecto intelligibili,cõſequens autem eſt abſurdum,vt dicem.dif.9 quòd verò nõnulli reſpõdent,Verbum nõ eſſe Imaginem creaturarum;quia non

pro-

procedit ab eis,vt ab obiectis primarijs, ſed tãtum vt à ſecundarijs, gratis,& abſque fundamento dicitur Imò & contra rationẽ; quia ſi imago vt communiter definitur,nihil aliud eſt,quã ſimilitudo ab aliquo,tamquam ab obiecto procedens ad ipſum repræſentandum, non obſtabit quod ab eo, tamquam ab obiecto ſecundario procedat ſi ab eo per ſe,& formaliter procedit,& non comitanter,& per accidens.

Secundò probatur;quia ſi Verbum per ſe procederet ex cognitione creaturarũ poſſibiliũ,ideò eſſet;quia eſſentia diuina ex cuius cognitione per ſe procedit,re ipſa haberet relationem ad creaturas poſſibiles,& cõnexionem cum eis,ſed eſſentia diuina nullam re ipſa habet connexionem cum illis,nec ad eas re ipſa dicit relationem aliquam,ſed in ſe eſt re ipſa abſoluta ab illis;quia eſſentia diuina,vt pote primam,& ſummum ens eſt magis neceſſaria, quã ſint creaturæ poſsibiles:ergo quamuis Verbum procedat per ſe ex cognitione eſſentiæ diuinæ,nõ ex eo habet per ſe procedere ex cognitione creaturarum poſsibilium.

Tertiò probatur;quia etiã ſi per impoſſibile vna,aut altera creatura,aut omnes eſſent impoſſibiles,nõ ſequeretur per locũ intrinſecum Verbum nõ eſſe producẽdum,aut futurum eſſe alterius naturæ,&proprietatis;quia Verbum re ipſa eſt abſolutum à creaturis,& ab eis indepẽdẽs,adhuc tanquam à termino;quia eſt magis neceſſarium,quòd autem eſt abſolutum ab aliquo,eodẽ modo manet, quãuis deficiat id à quo eſt abſolutum:ergo creaturę poſſibiles, nõ pertinẽt per ſe ad productionem verbi,ſicut ex eo, quod quãuis Deus non eſſet trinus; nihilominus creaturę poſſent a Deo vnofieri, deducimus Trinitatem per accidens ſe habere ad productionem rerum.

Ad hanc rationem primo reſpondet Caiet.conditionalem illam eſſe veram; quia tamen de facto creaturæ ſunt poſsibiles, ideò etiam de facto creaturas poſsibiles concurrere ad productionem Verbi, vt obiecta intelligibilia; ſed contra hanc reſponſionem eſt; quia ſi verum eſt Verbum producendum eſſe, & eiuſdem naturæ, & proprietatis, quamuis non eſſent poſsibiles creaturæ, ex eo optimè infertur creaturas non pertinere per ſe ad productionem illius (ſicut in exemplo adducto) quia ablato quod per ſe requiritur ad productionem alicuius, etiam aufertur productio illius.

Secundò,alij reſpondent ex ea ſuppoſitione impoſſibili ſequi, quamlibet partem contradictionis,nempè, & quòd Verbum produceretur,& quòd non produceretur;quia ex vno impoſſibili non

eſt

eſt mirum ſequatur aliud impoſsibile: ſed contra hanc reſponſionem eſt, quòd ex ſuppoſitione impoſsibili, ſi retineatur ex ea ſolū inferendo quòd eſt per locum intrinſecum inferre) non ſequitur quælibet pars contradictionis, ſeu vtraque pars contradictionis, ſed tantum vna: Ex ſuppoſitione enim impoſsibili retenta vtiliter argumentamur ad inueniendam rationem formalem, aut principium per ſe rei (vt faciemus diſputat. 8. difficultat. 3. ſupponendo Spiritum ſanctum non procedere à Filio) quia ſi creaturæ poſsibiles per ſe requiruntur ad productionem Verbi, illis deficientibus deficeret productio Verbi, & ſi non concurrunt per ſe, etiam eis deficientibus procederet Verbum, & omnino idem; quia nihil per ſe requiſitum ad eamdem entitatem Verbi deficeret.

Tertiò reſpondent alij ſuppoſitione illa data, Verbum non futurum idem; quia eſſentia non eſſet in ſe, ita perfecta ſi creaturę non eſſent poſsibiles. Reſponſio tamen hæc non eſt admittenda; quia omnis perfectio intrinſeca Dei eſt re ipſa, & in ſe omnino abſoluta à creaturis, & ab eis omnino independens, adhuc tanquam à termino; quia quamuis creaturæ nō eſſent poſsibiles, eſſet nihilominus in Deo omnipotentia quantum ad realem, & abſolutam ſuam perfectionem. (Etiamſi ei deficeret reſpectus extrinſecus ad creaturas) ſicut non diminueretur omnipotentia, quamuis ex poſsibilibus vna non eſſet poſsibilis; quia omnipotentia conſiſtit in eo, quòd Deus ſit ita perfectus, vt poſsit omne id, quòd non implicat contradictionem, vnde etiam ſi nihil eſſet, quòd non implicaret contradictionem, & ideò nihil fieri poſſet, nihilominus Deus eſſet intrinſecè omnipotens, quoad ſuam realem, & abſolutam perfectionem, quamuis abſque relatione extrinſeca ad obiecta aliqua externa.

Et eadem proportione exiſtimamus Spiritum Sanctum non procedere ex amore creaturarum poſſibiliū, quia ſcilicet Spiritus ſanctus eſt re ipſa omnino abſolutus, & independēs à creaturis, adhuc, tanquam à termino extrinſeco; quia eſt magis neceſſarius, quàm creaturæ poſsibiles.

Ad prius ergo teſtimonium S. Th. ex art. 1. pro aduerſarijs adductum reſpondemus, ſicut difficultate præcedente S. Th. ibi tantum voluiſſe explicare obiecta, quæ cognoſcuntur cognitione, qua Verbum producitur, ſiue per ſe, ſiue peraccidens ſe habeat ad productionē illius, vt ex ipſo deduximus, & nō voluiſſe tantū explicare obiecta, quæ per ſe cōcurrūt ad illam: & ad poſterius ex art. 3. fatemur Verbum diuinum eſſe expreſsiuū creaturarū, & eatū Verbum,

&

& nõ tantum poſſibilium, ſed etiam aliquãdo exiſtentium nõ tamẽ per ſe, & ſubſtantialiter, ſed comitanter, & quaſi accidentaliter, ſeu extrinſecè; quia verbum in ſe abſq; reſpectu reali intrinſeco ad creaturas, eſt ſubſtantialiter perfectum, & ita creaturæ nõ prærequiruntur per ſe ad productionem verbi.

Ad teſtimonium verò Aug. 15. de Trinit. reſpondemus, ſolum voluiſſe Verbum Diuinum eſſe Verbum, aut repræſentatiuum omnium quæ ſunt in Patre, aut omnium, quæ ſunt in ſcientia Patris non tamen docet, quodnam eorum per ſe pertineat ad productionem Verbi de quo diſputamus: & ad Anſel. reſpõdemus, tantum voluiſſe Verbum Diuinum eſſe Verbũ omniũ, non tamen docere, quæ ex his pertineant per ſe ad productionem Verbi.

Ad primam verò rationem, reſpondemus, Verbum Diuinum non procedere formaliter, & per ſe ex cognitione comprehenſiua eſſentiæ Diuinæ, & attributorum (vt dixim. diffic. præced.) quamuis procedat ex cognitione, quæ comitanter eſt comprehenſiua: procedit tamen ex cognitione perfecta, & intuitiua eſſentiæ, & omnipotẽtiæ; & aliorum attributorum, negamus tamen omnipotentiam nõ poſſe cognoſci, prout in ſe eſt abſque creaturis poſſibilibus; quia vt iam diximus, omnipotentia in ſe, & re ipſa eſt omnino abſoluta à creaturis poſſibilibus. Imò & negamus ad comprehenſiuam cognitionem omnipotentiæ eſſe neceſſariam cognitionem creaturarum; quia ad ſolius cauſæ, quæ re ipſa reſpicit, ſuos effectus poſsibiles, comprehenſiuam cognitionem eſt neceſſaria cognitio effectuum illius.

Ad ſecundam negamus creaturas poſsibilis, ſecũdum proprias rationes earum, nõ eſſe diſtinctas ab eſſentia Diuina; quia verè ſunt re ipſa diſtinctæ, & habent ab æterno eſſe proprium nõ exiſtens ſubiectiuè, ſed poſsibile obiectiuè, & de creaturis ſic ſumptis procedit hæc difficultas.

Ad tertiam reſpondemus, iuxta ea quæ dixim. Tract. de Volũtate Dei diſp. 3. dif. 2. in repræſentatione, & cognitione, qua Deus cognoſcit creaturas eſſe duo, nempè eſſe cognitionem, ſeu repræſentationem abſolutam, quæ etiam eſſet in Deo, quamuis nulla eſſet creatura, nec aliquando exiſtens, nec poſsibilis, & hanc eſſe in Deo perfectionem abſolutam, & realem, qua Deus tantum dicitur cognoſcens abſolutè, & etiam eſſe cognitionem creaturarum, quæ ſupra eſſe cognitionem abſolutam, nihil Deo intrinſecum addit; quia id habet ex eo, quòd ſit accõmodata ad inſtar efficientis ad creaturas, vt ad obiecta; vnde quamuis Verbum procedat ex cognitione perfectionis eſſentiæ Diuinæ, non ideo debent cognoſci creaturæ;

rę; quia perfectio diuina, quæ reperitur in cognitione diuina creaturarum, eſt re ipſa abſoluta à creaturis, qua abſolutè dicitur cognoſcens, & non creaturas.

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm Verbum procedat ex cognitione creaturarum futurarum?

Eſt autem ſenſus ſicut & difficult. pręcedentium, an ſcilicet Verbum procedat ex cognitione creaturarum futurarum, tanquam obiectorum per ſe requiſitorum.

Val. 1. p. q. 7. de Trin. pun. 2. & Zuñ. diſp. 9. dub. 7. docēt Verbū procedere ex cognitione creaturarū futurarū (quæ appellatur cognitio ſeu ſcientia viſionis) & id docet Ruiz diſp. 63. ſect. 4 ex ſuppoſitione futuritionis creaturarū, quibus fauere videtur S. Th. q. 34. a. 1. ad 3. verbis diffic. pręcedēte relatis: & ratione probatur; quia Verbum diuinum eſt Verbū, & repræſentatiuum creaturarum futurarū: ergo ex earum cognitione procedit; quia Verbum ſolū eſt Verbū, ſeu reprę ſentatiuum eorum quorum cognitione producitur.

Scot. verò & Vaz. vbi ſupra dif. præced. Caie. & communiter Thomiſtę q. 34 ar. 3. Tur. dub. 5. Gran. diſp. 7. Alar. diſp. 8. c 9. Per. diſp. 14. ſect. 10 & communiter Theologi docēt, & merito Verbum diuinum nō procedere per ſe, & formaliter ex cognitione creaturarū futurarum; id autem etiam probari poteſt, & efficacius rationibus, quibus diffic præcedente probauimus; nō poſſe Verbum per ſe procedere ex cognitione creaturarum poſſibilium, id tamē ſpecialiter probatur; quia creaturæ futurę, ita liberè ſunt futuræ à Deo, vt potuerint non eſſe futuræ, ſed Verbum nō potuit nō produci: ergo nequeunt ad verbi productionem per ſe requiri, & pertinere: & eadem ratione ſpecialiter probatur, Verbum per ſe non procedere ex cognitione futurorum ſub conditione; quia hæc futura, ita futura ſunt ſub conditione, vt potuerint, non eſſe futura; quia ſaltem potuit nō poni cōditio: & eadem ratione cōtra Ruiz probatur, nō procedere ex cognitione dictorum futurorum, tā videlicet abſolutorum, quā cōditionatorum ex ſuppoſitione futuritionis omnium eorū; quia ſcilicet ſuppoſitio futuritionis eorum potuit non eſſe cū potuerint non eſſe futura:

Et ob eaſdem rationes Spiritus ſanctus nequit per ſe procedere ex amorę creaturarum futurarum, nec abſolutè, nec con-

ditionatè futurarum, etiamſi fiat ſuppoſitio futuritionis earum.

S. Th. autem pro aduerſarijs adductus explicandus eſt ſicut diffi præcedente.

Ad rationem verò eorum fatemur Verbum diuinum eſſe verbũ, & repræſentatiuum creaturarum futurarum, ſed non eſſe adæquatè verbum, & repræſentatiuum earum; quia nõ eſt repræſentatiuum earum, niſi ratione eſſentiæ diuinæ, quæ in Verbo quodam modo dicitur Verbum, vt dicem. diff. 8. adhoc autem quod Verbum diuinum ſit eo modo Verbum creaturarum, non eſt neceſſarium, quòd procedat ex cognitione earum cum ipſum in rigore nõ ſit verbum earum, imo nec eſſentia, cum eſſentia non producatur dictione, imo nullo modo producatur, nec procedat.

DIFFICVLTAS VII.

Quomodo Verbum diuinum dicat reſpectum ad Patrem proferentem?

Supponimus Verbum diuinum in ſuo adæquato ſignificato dicere eſſentiam, & relationem, ſeu reſpectum realem intrinſecum dicti, ſeu producti ad perſonam Patris vt dicentem, ſeu producẽtem, & etiam dicere reſpectum extrinſecum repræſentationis ad res eſſentialiter dictas, ſeu cognitas à perſona Patris, tamquam ad obiecta etiam ad ſe ipſam ſic cognitam, de quo difficultate ſequente, hic autem reſpectus non eſt realis, ſeu intrinſecus, ſed extrinſecus, ſeu rationis.

Hoc ſuppoſito, conueniunt Theologi vno, aut altero excepto nomine verbi connotari, ſeu ſecundario, & indirectè ſignificari dictum extrinſecum reſpectum repræſentationis ad res eſſentialiter dictas, (etiam ſi reſpectus hic comparetur, quaſi forma reſpectu verbi cui aduenit, ſeu ſuperadditur) quia ſicut ex verbo inadæquate, ſeu ratione eſſentiæ reſpectus ille noſtro modo concipiendi pullulat, ita etiam nomen Verbum impoſitum eſt ad eum reſpectum ſecundario ſignificandum.

Eſt tamẽ controuerſia quomodo verbum diuinum ex eſſentia, & ex dicta relatione, ſeu reſpectu intrinſeco dicti, tãquam termini ad perſonam Patris, vt dicẽtem coaleſcẽs, dicat ipſam relationem, ſeu reſpectum intrinſecum.

Fer. 4. cõtra gẽtes c. 3. docet verbum diuinum primario, ſeu directè

ctè dicere eſſentiã diuinã; ſecundario verò, & cõnotatiuè, ſeu indirectè dictã relationẽ, ſeu reſpectum intrinſecum, cui fauere videtur S. T q 4. de verit. a. 5. & in 1. d. 27. q. 2. a. 2. probari autẽ poteſt, quia Verbum in humanis primariè dicit qualitatẽ, nempè ſonũ, ſeu vocẽ productã, & ſecundario relationẽ dicti ad ipſum dicẽtẽ; ergo Verbum diuinum primariè dicit eſſentiam, & ſecundario relationem dicti, ſeu producti.

Cai. verò q. 34 a. 3. Vaz. diſp. 144. c. 1. Sua. lib. 9. c. 3. & Tur. diſp. 18. dub 6. docẽt verbum diuinũ primariè, ſeu directè dicere relationem realem intrinſecam dicti, ſeu producti ad perſonam Patris, vt dicẽtem, ſeu producentem, & ſecundarie, ſeu indirectè, & cõnotatiuè eſſentiam diuinam cui fauere videtur S. T. a. 3. ad 4. (vbi Cai. ait S. Th. retractaſſe quod dixerat vbi ſupra) & meritò, quia nomine verbi in diuinis non minus exprimitur, & primariè, ſeu directe ſignificatur relatio dicti, ſeu prolati, & producti prolatione, quã nomine filij relatio geniti, ſed nomine filij in diuinis exprimitur, ſeu directè, & primario ſignificatur relatio geniti: ergo nomine verbi prolati, ſeu producti prolatione.

Ad rationem verò oppoſitæ ſententiæ, negamus Verbũ in humanis primariè, ſeu directè ſignificare qualitatem ipſam, nempè ſonũ, ſed potius relationem ipſam, qua tanquam forma accidentali ſonus dicitur prolatus, ſeu dictus, & ipſam qualitatem ſignificare indirectè, tanquam materiale, & ſubiectum dictæ relationis, ſicut Filius in humanis primariè, & directè ſignificat relationem filiationis, & ſecundariè, & indirectè perſonam humanam, quę generatur, & dicitur Filius ipſa relatione, tamquam forma.

Vnde eadem proportione, Verbum Diuinum primario, & directè dicit relationem prolati, ſeu dicti à qua, tamquam à forma perſona Filij dicitur Verbum, ſeu prolata, & dicta, & ipſam perſonam dicit indirectè, ſeu ſecundario, vt pote, quæ dicitur, & quaſi denominatur Verbum ab ipſa relatione dicti, ſeu prolati, & non eſſentiam diuinam, quæ non eſt, nec dicitur Verbum notionale; quia nõ producitur prolatione, nec aliter, & ſi eſſentiam dicit aliquo modo indirectè, non eſt proximè, ſed remotè.

Pro maiori tamen huius ſolutionis, & doctrinæ declaratione obſeruandum eſt Verbum diuinum, ita primario, ſeu directè dicere relationem realem dicti ad perſonam Patris, vt ſecundario, & indirectè dicat duo vnum proximè, nempè perſonam Filij, quæ (& non eſſentia ipſa) dicitur, & quaſi denominatur Verbum à dicta relatione dicti, & alterum remotè, nempè eſſentiam diuinam, ex qua, & ex perſonalitatę Filij coaleſcit ipſa perſona, quæ eſt

ſig;

ſignificatum indirectum Verbi diuini, & dicẽs indirectè eſſentiam, & directè perſonalitatem ea , proportione , qua Pater diuinus primario, & directè dicit relationem paternitatis, vt paternitas eſt, & ſecũdario, & indirectè dicit duo vnũ proximè, nempè perſonam ipſam Patris, quæ(& nõ ipſa eſſentia) dicitur, & quaſi denominatur Pater, & alterum remotè, nempè eſſentiam diuinam, ex qua , & ex perſonalitate Patris coaleſcit ipſa perſona Patris, quæ eſt ſignificatum indirectum Patris, imò dicens indirectè eſſent.ã, & directè perſonalitatem iuxta ea, quæ dicta ſunt à nobis diſp.3.& 4. Verbũ ergo diuinum directè dicit dictam relationem Verbi, & indirectè proximè ipſam perſonam Verbi, quæ eſt & dicitur Verbum a dicta relatione dicti, & quia perſona quã Verbum dicit indirectè, dicit perſonalitatem, & eſſentiam, imo hanc indirectè, ideo Verbum diuinum, etiam dicit indirectè duo illa ex quibus perſona filij coaleſcit, præſertim eſſentiam, quę etiam eſt ſignificatum indirectum perſonæ, indirectè ſignificatæ nomine Verbi.

DIFFICVLTAS VIII.

Ratione cuius conueniat Verbo reſpectus extrinſecus ad res ipſo Verbo dictas à Patre?

SVpponimus in Verbo eſſe reſpectum extrinſecum ad res Verbo ipſo eſſentialiter, ſeu cognitione eſſentiali dictas à Patre, vt ex dicendis cõſtabit, qui iuxta ea quæ dixim. tract. de ſcient. & tract. de volunt. Dei, non poteſt eſſe realis, ſed tantum rationis.

Eſt tamen difficultas, an hic reſpectus cõueniat, Verbo ratione eſſentiæ diuinæ, an ratione relationis, ſeu proprietatis perſonalis, an ratione vtriuſque.

Scot. in 1. d. 27. q. 3. Capreol. q. 2. ar. 1. Ferrar. 4. contra gentes, q. 13. & Cai. q. 34. ar. 3. docent dictum reſpectum extrinſecum cõuenire Verbo ratione eſſentiæ, & non ratione proprietatis perſonalis, quòd docere videtur S. Th. q. 34. ar. 3. ad 1. & q. 4. de veritate art. 5. ad 2. & ratione probatur, quia reſpectus Verbi , ad res medio ipſo dictas a Patre eſt reſpectus repræſentationis, & manifeſtationis, ſed repręſentare, & manifeſtare res à Patre cognitas, & dictas, cõuenit Verbo ratione eſſentię; quia eſſentia eſt vera repræſentatio omniũ illarum ergo.

Aureol. apud Capreolum vbi ſupra docet, reſpectum Verbi ad res a Patre dictas conuenire Verbo ratione proprietatis perſo-

nalis, & nō ratione eſſentiæ; quia reſpectus iſte eſt peculiaris verbo: ergo ei conuenit ratione ſuæ proprietatis perſonalis, & nō ratione eſſentiæ, quæ eſt communis tribus Perſonis.

Vazq. diſp. 144 cap 2. Suarez lib. 9. c. 6. Turr. diſp. 18. dub. 6. & Zuñiga diſp. 9. dub. 8. docent dictum reſpectum conuenire verbo ratione vtriuſque, & in primis, quod ei non conueniat ratione ſolius eſſentiæ, probatur ratione Aureoli. Deinde quod nec ei conueniat ratione ſolius proprietatis perſonalis probatur, quia hæc proprietas eſt relatio tantum ad Patrem vt proferentem ſeu producētem: ergo ratione illius nequit verbo cōuenire reſpectus ad res ipſas dictas: ergo ei conuenit ratione vtriuſque.

In hac tamē re dicendū exiſtimamus in Verbo diuino eſſe reſpectū extrinſecū repræſentationis ad omnes res cognitas, & aliquo modo dictas à Patre, nēpè ad omnes tres perſonas, etiā ad ipsū Patrē, vt obiectum, & ad eſſentiā diuinā, & ad omnes creaturas, vt exprimit S. Tho. ar. 1. ad 3. & hunc reſpectū conuenire verbo ratione ſolius eſſentiæ, vt exprimit S. Tho. ar. 3. ad 1. & Clarius q 4. de veritate ar. 5. ad 2. Et ratione conſtat, quia in Verbo diuino eſt eſſentia diuina: hæc autem in Verbo, & in qualibet alia perſona habet reſpectū extrinſecū cognitionis, ſeu repræſentationis omniū intelligibilium, ſeu repræſentabiliū etiam Patris: ergo in Verbo eſt reſpectus repræſentationis ad omnes res cognitas, & dictas à Patre, & ſufficiēter illi proueniens ex eſſentia diuina, & in ea fundatus. Quod autē aliunde non proueniat, ex dicendis conſtabit.

Secundò, ergo dicendum exiſtimamus præter dictum reſpectū extrinſecum repræſentationis in omnibus tribus perſonis repertū, vt potè ex eſſentia omnibus communi prouenientem, etiā in Verbo reperiri alium peculiarem reſpectū intrinſecum repræſentationis ad perſonam Patris tamquam ad obiectum, quo reſpectu perſona Patris ſe ipſam notionaliter dicit tamquam obiectum, & ſic ſe dicendo ſe ipſam cognoſcit, quia perſona Patris medio Verbo ſe ipſum dicit, vt obiectum non tamquam forma, ſed tamquam termino producto ſuæ dictionis, ſeu cognitionis vt dictio eſt, quia Verbū diuinū eſt terminus, ſeu ſpecies expreſſa dictionis, qua ipſum Verbū dicitur à perſona Patris. Vnde reſpectus hic peculiaris conuenit Verbo ratione eſſentiæ, & perſonalitatis ſimul; quia hic conuenit Verbo, quia eſt terminus dictionis perſonæ Patris, ſeu tamquā termino dictionis, & productionis prouenientis à perſona Patris. Terminus autem huius dictionis, & productionis eſt totum ipſum Verbum coaleſcens noſtro modo concipiendi ex eſſentia diuina, & ex perſonalitate Filij.

ſeci conuenientis verbo, ſed in adæquatè, & quaſi partialiter: & ratione prioris reſpectus ex trinſeci, & non dictione rigoroſa, & adæquata, ſed dictione latè ſumpta pro cognitione eſſentiali in verbo, quæ non eſt verbum adæquatè; quia tamen in verbo inadæquatè, & quaſi partialiter eſt verbum, quia conſtituit ipſum verbum: ideò id ſpecialiter tribuit verbo, & non Patri, nec Spiritu ſancto, quamuis id tantum conueniat verbo ratione eſſentiæ omnibus tribus communis; quia eſſentia in verbo conſtituit ipſum verbum terminum totalem dictionis Patris, & nō tribuitur Patri, nec Spiritui ſancto, quia in neutro eorum conſtituit verbum, ſed in Patre Patrem, & in Spiritu ſancto Spiritum ſanctum, & quidem ſi verbum eſſet verbum adæquatè Spiritus ſancti, & creaturarum, quamuis ſecundario, eo etiam modo eſſet earum Imago, quod non eſt admittendum.

Ex dictis adeo facilè reſponderi poteſt ad rationes aduerſariorum, vt ſuperfluum videatur ad eas reſpondere. Sed an ſicut Pater dicit ſeu loquitur verbo, ita etiam ſapiat ſapientia genita, dicemus diſp 8. diſ. 8.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm Filius verè & propriè ſit Imago Patris?

DVrand. in 1. diſt. 28 quæſt. 3. exiſtimat in Deo non reperiri propriè Imaginem, ſed tantum impropriè quamuis in Deo admittat propriè verbum, quod autem Deo non conueniat ratio Imaginis propriè & ſtrictè ſumptæ, probat, quia Imago non cōuenit Deo reſpectu creaturarum, nec vni perſonæ reſpectu alterius: ergo, & in primis non conuenit Deo reſpectu creaturarū, quia Imago propriè & ſtrictè dicitur, quæ eſt producta ad imitationem eius cuius eſt Imago; in Deo autem nihil eſt productum ad imitationem creaturarū, Geneſis verò 1. vbi Deus dicitur Imago hominis illis verbis: *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram.* Ibi Imago non ſumitur propriè & ſtrictè, ſed latè & impropriè pro exemplari; quia ad imitationem Dei liberi ad vtramque partem contradictionis factus eſt homo liber, de quo legi poteſt Ruiz diſputatione 64. ſectione 5. Deinde quòd vna perſona diuina non ſit propriè Imago reſpectu alterius perſonæ, probat; quia de ratione Imaginis eſt ſimilitudo, inter perſonas autem diuinas nō eſt ſimilitudo realis propriè; quia ſimilitudo inter eas eſt tantum rationis, quia

inter diuinas perſonas eſt identitas in eſſentia diuina, quæ eſt fundamentum ſimilitudinis inter eas, & conſequenter hæc ſimilitudo nequit eſſe niſi rationis.

Addit autem Dur. rationem Imaginis latè & impropriè ſumptæ conuenire vni perſonæ reſpectu alterius non Patri, quia Pater à nullo procedit: de ratione autem Imaginis eſt, quod procedat ab eo, cuius eſt Imago, ſed cõuenire Filio, & Spiritui ſancto; quia vterque procedit ab alio, & ſimilis producenti in natura, Filius videlicet Patri, & Spiritus ſanctus Patri, & Filio: ſubdit tamen Dur. Imaginẽ appropriari filio ſicut amor appropriatur Spiritui ſancto.

Reliqui vero Theologi docent filio Dei verè & propriè conuenire rationem Imaginis, & merito quia in Scriptura abſolutè dicitur Imago, ad Coloſſ. 1. *Qui eſt Imago Dei inuiſibilis* & ad Hebræos 1. *Et figura ſubſtantiæ eius*: & Sapientiæ cap. 7. *Speculum ſine macula Dei maieſtatis & Imago bonitatis illius.* 2. ad Corinth. 4. *Qui eſt imago Dei.* Et id abſolutè, & abſque vlla improprietate exponitur à Patribus, quos referunt Vazq. diſp. 145. Suar. lib. 9. c. 18. Ruiz diſp. 64. & Granad. diſp. 11. ſect. 2.

Et ratione probatur, quia Imago, vt ait Aug. lib. 83. quæſtionũ q. 74. & lib. de Geneſi ad litteram c. 16. imago nihil aliud eſt quã ſimilitudo de aliquo ipſum repræſentans, & ad ipſum repræſentandum expreſſa, ſed filius Dei eſt Verbum de Patre, ſeu à Patre ipſum repræſentans, & expreſſum ad ipſum Patrem repræſentandum, vt ex dicendis amplius conſtabit: ergo eſt verè & propriè Imago Patris.

Vnde ad rationem Durand. reſpondemus, Filium Dei nõ eſſe Imaginem Patris ob ſimilitudinem in natura, ſed ob ſimilitudinem repræſentationis, qua verè & propriè repræſentat Patrem, ſicut Verbum noſtræ mentis eſt vera Imago rei, cuius eſt Verbum ob ſolam repræſentationem, qua illam repræſentat abſque ſimilitudine aliqua in natura. Quia tamen Verbum noſtræ mentis non eſt Imago ſubſtantialis, ideo non eſt Filius; benè tamen Verbum diuinum, quia eſt ſubſtantialis Imago: eſt enim Verbum diuinum Imago nõ artificialis quaſi eſt Imago Cæſaris picta, ſed intẽtionalis, ſeu producta per intellectum, & eſt non accidentalis, ſed ſubſtantialis, & in hoc ſenſu eſt naturalis.

Obſeruandum tamen eſt, ita Verbum diuinum eſſe Imaginem Patris, vt ſit Imago ſolius Patris (in quo Theologi conueniunt) quia in primis non eſt Imago ſui ipſius; quia ſaltem re ipſa non procedit à ſe ipſo, quia nec procedit tamquam à principio actiuo, nec tamquam ab obiecto, quia non diſtinguitur re ipſa à ſe ipſo:

&

& ob hanc rationem verbum non eſt Imago eſſentiæ diuinæ; quia ſcilicet re ipſa non procedit ab ea, nec tamquam à principio, nec tamquam ab obiecto, ſeu exemplari; quia re ipſa non diſtinguitur ab eſſentia: nec eſt Imago Spiritus ſancti; quia non procedit ab ipſo, nec tamquam à principio, vt patet, nec tamquam ab obiecto, vt diximus dif. 4. & ob eamdem rationem non eſt Imago creaturarum; quia ſcilicet non procedit ab ipſis, nec tamquam à principio, vt patet, nec tamquam ab obiecto, vt diximus dif. 5. & 6.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm in Deo ſolus Filius ſit verè & propriè Imago?

CErtum eſt Patrem non eſſe verè & propriè Imaginem alicuius; quia ſaltem à nullo procedit, ſeu producitur, de ratione autem Imaginis eſt, quod producatur ad repræſentãdum id cuius eſt Imago. Eſt ergo difficultas de Spiritu ſancto an ſit verè & propriè Imago alicuius.

Non defuerunt ex Patribus Græcis, qui Spiritum ſanctum appellarunt Imaginem filij. Ita Atanaſius epiſtola ad Serapionem, Baſilius lib. 1. contra Eunomium cap. 12. Damaſ. 1. de fide capit. 15. & quod magis eſt Gregorius Nyſſenus in vita Gregorij Thaumaturgi, refert tunc Gregorium ex diuina reuelatione accepiſſe quoddam ſymbolum fidei, in quo Spiritus ſanctus appellatur Imago filij. Et ratione poteſt probari, quia Spiritus ſanctus procedit à Patre & à filio, & eis ſimilis in natura: ergo eſt illorum Imago.

Conueniunt tamen Theologi Spiritum ſanctum non eſſe verè & propriè Imaginem, ac proinde ſolum filium eſſe verè & propriè Imaginem. Ita S. Thom. & eius diſcipuli q. 35. ar. 2. Vazq diſp. 145. Suarez lib. 11. cap 6. Ruiz diſp. 64. ſect. 4. Becanus cap. 1. q. 4. Zuñiga diſp. 10 Turr. diſp. 19. dub 3. Granadus diſp. 11. ſect. 5. & Perez diſp. 15. ſect. 3. & id tradunt Patres Latini, & plures ex Græcis, quos referunt Doctores relati. Et id etiam indicatur in Scriptura dum in ea filius ſæpè dicitur Imago, & Spiritus ſanctus nũquam: & quidem ſi Spiritus ſanctus eſſet Imago, eſſet abſque dubio filius iuxta ea quæ diximus diſp. 1. dif. 7.

Diſſentiunt tamen Theologi in aſsignanda ratione ob quam Spiritus ſanctus non ſit Imago: omiſsis autem varijs rationibus, quæ nobis diſplicent, & videri poſſunt apud Doctores à nobis relatos, ea ratione à nobis probatur quam latius adduximus, & exami-

minauimus in ea difficultate 7. quia ſcilicet quamuis Spiritus ſanctus procedat à Patre & à filio, & ipſis ſimilis in natura, eos tamen non repræſentat: ad rationem autem Imaginis vt ex Auguſt. vidimus difficultate præcedente, neceſſaria eſt ſimilitudo repræſentans id cuius eſt Imago, quod autem Spiritus ſanctus nulli eos repræſentet, nec repræſentare poſſit: probatur, quia nō Patri nec filio, quia non vt Verbum, ſeu ſpecies expreſſa ipſorum, quia Spiritus ſanctus non eſt illis Verbum, ſeu terminus intellectionis ipſorum tamquam obiectorum, quia non producitur ab ipſis per intellectionem, nec eos ipſis repræſentat tāquam obiectum, eo modo quo filius increatis repræſentat Patrē, aut quo Imago artificialis repræſentat Prototypum ſeu exemplar; quia Pater & filius non cognoſcunt ſe ipſos, quia cognoſcunt Spiritum ſanctum vt ipſos repræſentantem; quia in Spiritu ſancto non eſt aliud quo poſſit eos repræſentare, niſi ſimilitudo in eadem natura, hęc autem ſimilitudo abſque aliquo alio nō ſufficit ad eos obiectiuè repræſentādū, adhuc in actu primo, quia in igne producto ab altero igne eſt identitas naturæ ſpecificæ, & ſimilitudo realis in natura cum eo igne à quo producitur, & tamen non eſt obiectiuè repræſentatiuus illius alterius ignis à quo producitur, & ob id non eſt Imago illius: non enim eo ipſo, quod vnum eſt alteri ſimile, & eiuſdem naturæ cum eo, ducit in cognitionem illius quamuis aliàs correlatiui etiamſi correlatio formaliter cognita, vt correlatio cogat ſaltem comitanter ad cognitionem alterius correlatiui ob correlationem cum eo.

Sed an filius ſit ſapientia genita, & an Pater ſit ſapiens ſapientia genita, dicemus diſp. ſequente, dif. 8.

DISPVTATIO OCTAVA.

De Perſona Spiritus ſancti.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm Spiritus ſanctus ſit Deus.

SVpponimus tertiam Perſonam Trinitatis appellari Spiritum ſanctum, ita appellatur Mat. vltimo: *Baptizātes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Ioan. 14. *Paraclitus autem Spiritus ſanctus quem mittet Pater in nomine meo.* Et 1. Ioan. 5. *Tres ſunt qui teſti-*

teſtimonium dant in cælo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus. Et quãuis hoc nomen etiam conueniat primæ, & ſecũdæ Perſonæ; quia etiam Pater eſt Spiritus ſanctus, & ſimiliter Filius: vſu tamẽ Scripturæ, & Patrum, & Scolaſticorum appropriatum & reſtrictum eſt ad tertiam Perſonam, & non abſque ratione. Primò, quia ſicut tertia perſona communiter procedit à Patre, & à Filio, ita etiam congruum erat, quod gauderet nomine communi Patri, & Filio. Secũdò, quia Spiritus ſignificat impulſum, iuxta illud Ezechielis 1. *Vbi impetus Spiritus illuc gradiebantur*: & ad Romanos 8. *Qui Spiritu Dei aguntur.* Tertia autem perſona procedit à Patre, & Filio per amorem, & verè eſt amor; amor autem eſt impetus, & impulſus, & propenſio voluntatis in rem amatam. Et dicitur *ſanctus*, quia verè eſt amor quo ſe amant Pater, & Filius, hic autem amor eſt ſanctus, & ſanctiſsimus.

Hoc ſuppoſito, circa difficultatem non defuerunt heretici, qui diuinitatẽ Spiritus ſancti negauerint, ita Macedoniani, & ante hos, alij dicti *abſtinentes*, vt refert Philaſter in libello de hæreſibus. In eodem errore fuit Arius, & ex Arianis nonnulli non tantũ dicebant Spiritum ſanctum non eſſe conſubſtantialem Patri, & Filio, ſed etiã eſſe minorem Filio, quorum errori ſimilis fuit error Valẽtini aſſerentis Spiritum ſanctum eſſe quemdam Angelum, vt refert Athanaſius in longiori epiſtola ad Serapionem. In eodem errore fuit Abailardus, teſte Bernardo epiſtola 190. Imo his temporibus in eo errore ſunt nonnulli Tranſſyluani, & alij, quos refert Ruiz diſp. 66. ſect. 2.

Veritas tamen Catholica eſt, Spiritum ſanctum eſſe verè Deum. Et omiſsis varijs teſtimonijs veteris teſtamenti, quibus id ſolet probari, & videri poſſunt apud Suarez libr. 2. capit. 5. & apud Ruiz diſputat. 66. & apud Perez diſput. 17. ſection. 1. probatur ex nouo teſtamento ex illo Marci vltimo: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Et ex illo Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum Dei.* Et ex illo ad Titum 3. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus ſancti*; quia in his teſtimonijs Spiritus ſignificatur Auctor ſanctitatis & gratiæ, quod tantùm competit Deo: & ex illo primæ Ioan. 5. *Tres ſunt qui teſtimonium dant in cælo, Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, & hi tres vnum ſunt.* Et ex illo Actorũ 5. *Cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto? non es mẽtitus hominibus, ſed Deo.*

Veritas hæc diffinita eſt in Concilio Niceno lib. 2. col. 8. & in pluribus alijs, in quibus ſymbolum Nicenum recipitur, & in Concilio

cilio Lateranenſi ſub Innocentio III. & refertur in cap. *firmiter*, de ſumma Trinitate & fide Catholica, & habetur in ſymbolo Athanaſij.

Eamdem veritatem Catholicam tradũt Eccleſiæ Patres, qui poterunt videri apud prædictos Doctores vbi ſupra, & contra dictũ errorẽ ſpecialiter ſcripſerunt Dionyſius Alexandrinus duos libros, & Baſilius vnum aduerſus Eunomium, & Ambroſius tres ad Gratianum.

Quod ſi contra hanc veritatẽ obijcias primo illud Ioan. 1. *omnia per ipſum*, id eſt, verbum, *facta ſunt*, ergo etiam Spiritus ſanctus, ergo eſt creatura ſeu factura. Reſpondet optimè Naziãzenus oratione 5 de Theologia, prædictis verbis tantùm ſignificari omnia quę facta ſunt, facta eſſe per verbum, Spiritus autem ſanctus non eſt factus alioquin eis verbis etiam probaretur Patrem factum per verbum.

Quod ſi ſecundò obijcias illud Amos 4. *Ego Dominus creans Spiritum*, ergo Spiritus ſanctus eſt creatura. Reſpondemus vt optimè Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hieronymus, Theodoretus, Rupertus, & Interpretes communiter in eo loco nomine ſpiritus ſignificari ventum, & non Spiritum ſanctum.

Quod ſi tertiò obijcias illud ad Romanos 8. *Spiritus poſtulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, ſi autem Spiritus ſanctus eſſet Deus à nullo poſtularet, & multo minus gemitibus. Reſpondemus autem in eo loco nomine ſpiritus non intelligi tertiam Perſonam Trinitatis; ſed vel ſpiritum gratiæ quo mouemur ad poſtulandum, vt exponit Chryſoſtomus homilia 14. vel miniſtrum habentẽ officium publicum orandi, vt idem Chryſoſtomus, & OEcumenius interpretantur, vel intelligi Angelum Cuſtodem, vt quidem volunt teſte Toleto: aut ſi nomine ſpiritus intelligitur tertia Perſona Trinitatis, vt volunt Nazianzenus, Auguſtin. & alij, in eo ſenſu dicitur poſtulare, quia facit nos media ſua gratia poſtulare, vt explicant prædicti, teſte Ruiz ſect. 7.

Nonnulla alia quæ contra eamdem veritatèm ſolent obijci videri poſſũt apud eumdem Ruiz vbi ſupra.

DIFF

DIFFICVLTAS II.

Vtrum Spiritus ſanctus non tantùm à Patre, ſed etiam à Filio procedat?

ADeò certum eſt Spiritum ſanctum à Patre procedere, vt nullus hæreticus, qui Trinitatem admittit id negauerit; quia Chriſtus Dominus, Ioan. 14. id expreſsit illis verbis: *Spiritus qui à Patre procedit.*

Tota ergo controuerſia inter Latinos, & Grecos fuit, an Spiritus ſanctus etiam procedat à filio; quia Græci tenaciter exiſtimāt Spiritum ſanctum non procedere à filio, ſed tantùm à Patre.

Primus Græcorum apud quem legitur error iſte, eſt Theodoretus in impugnatione Anathematiſmi 9. Concilij Alexādrini apud Cyrillum, quamuis non ſatis conſtet an ipſe fuerit primus Auctor huius erroris, quem errorem eo tempore ſequuti fuerunt Neſtoriani (& forſam aliquis eorum vel Neſtorius ipſe fuit primus Auctor illius) quib⁹ Theodoretus tūc fauebat: Theodoretus tamē poſtquā in Cōcilio Epheſino fuit anathematizatus, paulò poſt reſipiſcēs in Cōcilio Chalcedonēſi ad Eccleſiæ cōmunionem receptus eſt, & ob id error iſte pro eo tempore videtur extinctus: poſtea verò ſuſcitatus fuit à nonnullis Græcis, & vſque ad tempus Leonis 9. abſque ſchiſmate perſeuerauit: à tempore tamen huius Pontificis ob hunc articulum, & alios ortum fuit apertum ſchiſma; & Eccleſia Græca fuit à Latina diuiſa, negata obedientia Romano Pontifici.

Veritas tamen Catholica eſt Spiritum ſanctum etiam à filio procedere. Veritas hæc in primis probatur ex Scriptura, primò ex illo Ioan. 16. vbi Chriſtus ait: *Omnia quæ habet Pater mea ſunt*, & 17. *Omnia tua mea ſunt*: ergo filius habet à Patre virtutem ſpirādi; quia à loquutione vniuerſali, qua Chriſtus dicit, *omnia tua mea ſunt*, tantū ſunt excipienda ea, quibus Pater & filius opponuntur, ſeu ea quæ filiationi repugnant.

Secundò probatur ex illo Ioan. 16. *Non loquetur* (nempè Spiritus ſanctus) *à ſemetipſo, ſed quæ audiet loquetur*: & infra, *Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annuntiabit vobis*, Spiritus autem ſanctus nequit aliter à filio audire, & accipere quid annuntiet quam procedendo ab illo; quia vna Perſona diuina nequit ab alia audire, & accipere quid annuntiet, & dicat niſi ab ea accipiendo naturam diuinam; quia in Perſonis diuinis natura, ſeu eſſentia eſt ſcientia,

ſeu

ſeu notitia omnium ita exponunt hunc locum de proceſsione Spiritus ſancti à filio ex Patribus Latinis, Hilarius, Auguſtin Ambroſ. Anſelm. & ex Græcis Nazianzenus, oratione 49. Dydimus lib. 2. de Spiritu ſancto, Cyrillus lib. 13. Theſauri c. 4.

Tertiò probatur ex Ioann. 15. & 16. cap vbi Chriſtus promittit Apoſtolis ſe miſſurum illis Spiritum ſanctum: vna autem perſona diuina nequit ab alia mitti, niſi ab ea ſubſtantialiter exeat, vt dicemus diſp. 10. dif. 3. de miſsione.

Quartò probatur ex illo ad Galat. 4. *Miſit Deus in corda noſtra Spiritum Filij ſui*, & ex alijs locis in quibus ſermo eſt de Spiritu, & non ſumpto tantum pro donis Spiritus ſancti, ſed etiam pro ipſa perſona Spiritus ſancti; quia ipſa etiam nobis datur, & in eis ſpiritus dicitur filij: vnâ autem perſona nō dicitur eſſe alterius, niſi quia ab ea procedit; quia aliter nequit ad alteram referri.

Deinde veritas hæc definita eſt in epiſtola 10. Cyrilli, quam cum Concilio Alexandrino miſsit ad Neſtorium, & poſtea fuit approbata à Concilio ipſo (quod fuit tertium generale) tom. 1. capit. 14. & à Concilio Chalcedonenſi (quod fuit quartum generale) actione 5. & à Concilio Conſtantinopolitano (quod fuit quintum generale) collatione 6. & à Concilio Conſtantinopolitano tertio, (quod fuit ſextum generale) actione 17. & clariſsime fuit definita à Concilio Niceno 2. (quod fuit ſeptimū generale, & communiter dicitur ſeptima Synodus generalis) actione 7. quia in ea habetur ſymbolum Nicænum cum illa particula, *Filioque procedit*.

Et poſtea eadem veritas definita eſt in Latinis Concilijs, nempè in Lateranenſi, Lugdunenſi, & Florentino, in quibus etiam Græci inuenti ſunt, & conſenſerunt, & in Tridentino ſeſsione 3. in fine.

Et rurſus eadem veritas traditur à Patribus, & non ſolum à Latinis, qui id ſemper ſenſerunt, ſed etiam à plurimis & grauiſsimis Græcis quos & Latinos referunt, Vazq. diſp. 146. Suarez lib. 10. c. 1. & Ruiz diſp. 67.

Tamdem veritas hæc ratione probatur, quia ſi Spiritus ſanctus non procederet a filio, nō diſtingueretur realiter ab illo; quia in diuinis omnia ſunt re ipſa, vnum vbi nō obuiat relationis oppoſitio, ſed eſt certiſsimum diſtingui realiter a filio: ergo ab eo realiter procedit. Vis huius rationis amplius confirmabitur ex dicendis dif. ſequente.

Sed contra hanc veritatem Catholicam obijciunt. Primò, Græci ſchiſmatici Dionyſium de diuinis nominibus cap. 2. vbi ait *ſolus fons* ſuperſubſtantialis Deitatis eſt Pater. At ſi Spiritus ſanctus procederet

cederet a filio, etiã filius eſſet fons Deitatis; quia etiã ipſe eam communicaret Spiritui ſancto; reſpondemus ſolũ Patrem Iure optimo abſolutè appellari fontem Deitatis, quia eſt primum principiũ ſine principio, in quo aſsimilatur fonti; quia verò filius non eſt primum principium, ſed principium de principio: ideò riuulus poteſt appellari, & non fons abſolutè, ſed ad ſummum cum addito fons de fonte, ſicut dicitur principium de principio, & Auctor de Auctore.

Secundò obijciunt Nazianzenum in Oratione ad Epiſcopos qui venerant ex Ægypto, vbi ait, omnia quæ habet Pater etiam habet, filius excepta cauſalitate: ſentit ergo filium non eſſe principiũ Spiritus ſancti. Græci enim ſumunt cauſam pro principio, & cauſalitatem pro ratione principij. Reſpondemus, Nazianzenum eo modo loquendi tãtum ſignificare Patri & filio omnia eſſe communia, exceptis relationibus cauſæ, & cauſati, id eſt Patris & filij, quibus Pater & filius opponuntur.

Tertiò obijciunt Damaſcenum 1. de fide c. 11. vbi ait Spiritum *per filium eſſe dicimus, ex filio non dicimus*, quo videtur negare Spiritum ſanctum a filio procedere. Non deſunt qui cum S. Thoma q. 10. de potẽtia ar. 4. exiſtiment & non abſque probabilitate, Damaſcenum fuiſſe in eodem errore Theodoreti: exponi tamen poteſt ſicut Beſſarion ad finem Concilij Florentini oratione pro vnione c. 6 exponit aliquos Patres Græcos negantes Spiritũ ſanctum eſſe a filio; quia exiſtimant particulis, *à*, & *ex*, denotari rationẽ primi principij, quæ non conuenit filio reſpectu Spiritus ſancti, ſed tantũ Patri, & eodem modo Vazq. explicat Theophylactum in c. 3. Ioan. & Euthimium in c. 14. Ioan. qui negant Spiritum ſanctum à filio, aut ex filio procedere, iſti tamen & Damaſcenus non negant per filium procedere; ſed id maximè ſignificant in dictis locis.

DIFFICVLTAS III.

An ſi Spiritus ſanctus non procederet à Filio, diſtingueretur realiter ab eo?

GOtfredus quodlibeto 7. q. 4. & Torres q. 36. art. 2. p. 2. exiſtimãt diſputationem hanc, vt potè ex ſuppoſitione impoſsibili procedentem eſſe inutilem; quia ex ea ſuppoſitione ſequitur Spiritum ſanctum non eſſe diſtinguendum à Filio, & eſſe diſtinguendum ab eo; quia ex vna parte eſt impoſsibile non diſtingui, & ex altera parte ex dicta ſuppoſitione, ſequitur non fore diſtinguendum;

quia

quia ex vno impoſsibili ſequitur quodlibet impoſsibile, ſeu vtraq; pars contradictionis.

Nihilominus diſputationem hanc, quamuis ex ſuppoſitione impoſsibili procedentem eſſe vtilem docent, aut ſupponunt communiter Theologi, & meritò, quia ex vna parte ex ſuppoſitione impoſsibili permanente nequit per locum intrinſecum vtraque pars contradictionis inferri, ſed tãtùm vna, v.g. ſi inquireretur an ex ſuppoſitione, quod in homine non eſſet animal, & maneret rationale, maneret id quo homo diſtingui poſſet ab equo, reſpondendum eſſe *quod maneret*; quia maneret id quo nunc diſtinguitur ab illo: at ſi quis argueret non manente animali, non maneret rationale: ergo non maneret id quo poſſet diſtingui, quamuis benè argueret, ſed nõ argueret ex ſuppoſitione permanente, ex ea ſolum inferendo, quod eſt per locum intrinſecum ex ſuppoſitione arguere, ſed argueret ex ſuppoſitione non manente, ſed deſtructa per alteram partem ſuppoſitionis, qua ſupponebamus in homine, non eſſe animal: diſputatio autem præſens procedit ex ſuppoſitione impoſsibili permanente, quam Græci ſchiſmatici non exiſtimant impoſsibilem, ſed neceſſariam ex ea ſolum inferendo.

Hoc ſuppoſito Henriq. quodlibeto 5. q.5. Scotus in 1. diſtin. 11. q.2. & Bachon d.13. q 1. docent Spiritum ſanctum ſufficienter diſtinguendum realiter à filio, quamuis ab eo non procederet, ac proinde ex diſtinctione reali filij ab Spiritu ſancto non poſſe contra Græcos concludi Spiritum ſanctum procedere à filio, in quod inclinat Granadus diſp.7. & id ſignificat Anſelmus epiſtola de proceſſione Spiritus ſancti cap.1. dum ait, quia filius exiſtit de Deo naſcẽdo, & Spiritus ſanctus procedendo, ipſa diuerſitate natiuitatis & proceſsionis referuntur ad inuicem.

Deinde id probatur ratione. Primò, quia quælibet res ſufficiẽter diſtinguitur realiter ab alia eo principio quo conſtituitur, ſed filius conſtituitur vel relatione in eſſe perſonæ: ergo per illã etiã diſtingueretur ab Spiritu ſancto, quamuis Spiritus ſanctus ab eo non procederet; quia quamuis ab eo non procederet, maneret in filio filiatio; quia filiatio eſt prior, & nullo modo proueniens à proceſsione Spiritus ſancti.

Et confirmatur, quia Paternitas ſufficienter diſtinguit Patrem ab Spiritu ſancto, ita vt quamuis Spiritus ſanctus non procederet à Patre, ſed tantùm à filio, nihilominus Pater ab eo diſtingueretur, ea ſolùm ratione; quia Pater conſtituitur paternitate, qua nõ cõſtituitur Spiritus ſanctus: ergo eadẽ proportione filius diſtingueretur ab Spiritu ſancto; quia filius conſtituitur filiatione, qua nõ cõſtituitur Spiritũs ſanctus.

Secundò probatur, quia quamuis Spiritus ſanctus non procederet à Filio, nihilominus ambo procederēt à Patre duabus, & diſtinctis emanationibus filius emanatione intellectus, & Spiritus ſāctus emanatione voluntatis ergo & ipſi euaderēt diſtincti; quia termini diſtinctarum emanationum nequeunt non eſſe diſtincti.

S. Thom. verò q. 36 ar. 2. & omnes eius diſcipuli, Vazq. diſ. 147. Suar. lib. 10 c. 2 Mœratius diſp. 52. Zuñiga diſp. 11. Turr. diſp. 20. dub. 5. Ruiz diſput. 68 ſect. 4. Perez diſp. 16. ſect. 2. & communiter Scholaſtici in 1. d. 11 docent, & meritò Spiritum ſanctum nō diſtinguendum realiter à Filio, ſi ab eo non procederet, ác proinde ex diſtinctione reali Filij, & Spiritus ſancti, quam etiam Græci fatentur, deducitur Spiritum ſanctum etiam procedere à Filio.

Et id ſatis ſignificant Patres Nyſſenus lib. ad Ablabium (quem refert Beſſarion oratione habita in Concilio Florentino ca. 6.) vbi ait, Perſonas diuinas non diſtingui, niſi quia vna procedit ab alia, quòd etiam ſæpè tradit Aug. lib. 2. de Trinit. ca. 1 r. & lib. 5. ferè per totum; & idem tradit Nazianzenus, & alij, quos refert Ruiz diſputat. 68. ſection. 4. & idem ſæpè ſignificatur in Concilio Florentino ſeſſ. 18.

Et ratione probatur, quia relationes Patris, & ſpiratoris in Patre non diſtinguuntur realiter, & non conſtituunt duas Perſonas, ſed eidem Perſonæ Patris conueniunt, quia non opponuntur, ſeu non ſūnt incompoſsibiles, ſed ſi Spiritus ſanctus nō procederet à Filio, relationes filiationis, & ſpirationis paſsiuæ non eſſent oppoſitæ: ergo non diſtinguerentur realiter, nec conſtituerent duas Perſonas, ſed tantum vnam, & eidem conuenirent, ſicut enim ex defectu oppoſitionis, ſeu incompoſsibilitatis inter relationem generantis, & ſpirantis vna & eadem Perſona eſt generans, & ſpirans, ita etiā deficiente oppoſitione inter filiationem, & ſpirationem paſsiuam, vna & eadem Perſona eſſet genita, & ſpirata: in diuinis ergo non eſt diſtinctio realis inter ea inter quæ non eſt realis oppoſitio, & incompoſsibilitas; quia ex ſumma vnitate, & ſimplicitate entitatis diuinæ prouenit, quod quando in ea nō eſt oppoſitio, & incompoſsibilitas ſit vnitas, & identitas realis.

Reſpondet Scotus in caſu in quo Spiritus ſanctus non procederet à Filio relationes geniti, & ſpiranti eſſe realiter diſtinguēdas; quia etiam in eo caſu eſſent duæ emanationes realiter diuerſæ, ex quibus non poſſent non oriri duo termini realiter diuerſi. Hæc tamē reſpōſio facilè poteſt reijci; quia eadē omnino ratio eſt relationū, & emanationū; quia relationes non diſtinguūtur realiter ab emanationibus, ex quibus noſtro modo cōcipiēdi oriūtur; quia emanationes

tiones nihil aliud ſunt quam relationes ipſæ conſideratæ quaſi in via, & à relationibus ſola ratione differunt, ſicut ergo in Patre generatio actiua, & ſpiratio actiua, & eadem proportione relatio Patris, & ſpiratoris non diſtinguuntur realiter, quia non opponuntur, & non ſunt incompoſsibiles, etiam generatio paſsiua, & ſpiratio paſsiua, & eadem proportione relatio geniti, & relatio ſpirati non poſſent realiter diſtingui, ſi inter eas non eſſet oppoſitio: illa ergo propoſitio *in diuinis omnia ſunt vnum, vbi non obuiat relationis oppoſitio*, veriſsima eſt.

Ad fundamenta ergo aduerſariorũ reſpondeamus, & in primis ad teſtimonium Anſelmi reſpondemus, quando ait Filium, & Spiritum ſanctũ diſtingui realiter natiuitate, ſeu filiatione, & proceſsione loqui de filiatione, & proceſsione quæ de facto ſunt; quia filiatio quę modo eſt relatiuè, opponitur quãuis tantũ mediatè ſpirationi paſsiuæ, ſeu proceſsioni; quia quæ modo eſt ſe tenet peculiariter ex parte principij ad ſpirationem paſsiuam, vt diximus diſput. 1. dif. 9. in caſu autem in quo Spiritus ſanctus non procederet à Filio, non eſſent ædem, ſaltem numericè, & realiter, ac modo ſunt, vt ſtatim dicemus, nec opponerentur.

Ad priorẽ verò rationẽ fatemur, filiũ in eſſe perſonæ conſtitui filiatione, quæ de facto eſt, & etiã diſtingui realiter ab Spiritu ſancto: imò ea prout formaliter diſtincta ab ſpiratione actiua; quia perſonæ perſonæ ſuis proprietatibus perſonalibus diſtinguuntur realiter, & ſunt diſcretæ, vt dicitur in c. *firmiter*, de ſum. Trinit. & fide Cathol. deſumpto ex Concilio Lateranenſi ſub Innocẽtio III & id ſupponitur in 6. Synodo generali actio 11. in epiſt. Sophronij. Proprietas autẽ perſonalis filij eſt filiatio, in caſu tamen in quo Spiritus ſanctus nõ procederet à filio quãuis maneret eadẽ filiatio quaſi ſecũdũ ſpeciẽ, vt ſupponit Vazq c. 1. nõ tamen eadẽ numero, & realiter quæ modo eſt, vt optimè Suar. nec eadẽ numero ſpiratio paſsiua, quæ modo eſt, quia filiatio quæ modo eſt in filio, eſt eadẽ cũ ſpiratione actiua, & oppoſitione principij oppoſita, ſaltem mediatè ſpirationi paſsiuæ; quia tãquã quid peculiare ſe tenet ex parte principij ad ſpirandũ, & ſpiratio paſsiua, quæ modo eſt in Spiritu ſancto, eſt realiter diſtincta à filiatione: in caſu autẽ dictæ ſuppoſitionis filiatio nõ eſſet eadẽ realiter cũ ſpiratione actiua, nec ſe teneret ex parte principij ſpiratiui, & ſpiratio paſsiua nõ eſſet realiter diſtincta, ſed eadem cum filiatione: & ita in hac difficultate quæ procedit ex dicta ſuppoſitione, nequit ſupponi, & admitti manſuram eamdem numero filiationem, nec eamdem numero ſpirationem paſsiuam; quia ſuppoſitio illa deſtruitur per locum intrinſecum per ſuppoſitionem, ex

ex qua noſtra difficultas procedit, & ita in caſu noſtræ difficultatis procederent Filius, & Spiritus ſanctus inter ſe realiter indiſtincti, diſtincti tamen à Filio,& Spiritu ſancto,qui modo ſunt.

Et ad confirmationem reſpondemus, quod quamuis Spiritus ſanctus non procederet immediatè à Patre, ſed tantum à Filio nihilominus diſtingueretur realiter à Patre non præciſæ,quia conſtituitur paternitate, qua non conſtituitur Spiritus ſanctus; ſed quia conſtituitur paternitate realiter diſtincta ab ſpiratione paſsiua ob oppoſitionem mediatam inter vtramque;quia eo ipſo quod Spiritus ſanctus procederet à Filio, etiam procederet mediatè à Patre, quia à Patre procedit ipſe Filius, à quo Spiritus ſanctus procederet: impoſsibile autem eſt principium producens, vt quod quamuis mediatum non diſtingui realiter à producto, dinſtingueretur autem ab Spiritu ſancto ſola paternitate, & immediatè ob ſolam oppoſitionem mediatam inter illam, & inter ſpirationem paſsiuam (quamuis in eo caſu paternitas eſſet realiter diſtincta ab ea quæ modo eſt)ſicut modo etiam ſola paternitate,vt formaliter diſtincta ab ſpiratione actiua diſtinguitur realiter ab Spiritu ſancto;quia ea ſola eſt proprietas perſonalis Patris, & conſtitutiua Patris; ſpiratione tamen actiua diſtinguitur ob coniunctionem cum paternitate;quia identificatur cum paternitate, & tāquā quid peculiare ortū ex paternitate, & oppoſitum ſpirationi paſsiuæ, etiam ſi ſpiratio actiua ratione ſui & immediatè diſtinguatur realiter ab ſpiratione paſsiua cum ſint relatiuæ oppoſitæ; at ſi Spiritus ſanctus non procederet à Filio, nullo modo opponeretur Filio, quia ab eo non procederet adhuc mediatè; quia Pater à quo ſolo in eo caſu Spiritus ſanctus procederet, non procedit à Filio, quamuis tunc Spiritus ſanctus conſtitueretur filiatione; quia in eo caſu filiatio non diſtingueretur ab ſpiratione paſsiua: & quidem tunc vna & eadem perſona, ita eſſet Filius, & Spiritus ſanctus, vt filiatione prout formaliter diſtincta ab ſpiratione paſsiua, conſtitueretur, & realiter diſtingueretur: ſpiratione verò paſsiua ſolum identice non formaliter; quia in eo caſu ſpiratio paſsiua noſtro modo concipiendi adueniret perſonæ Filij iam conſtitutæ, quamuis ſpiratio actiua ratione ſui, & immediatè diſtinguatur realiter ab ſpiratione paſsiua.

Ad poſteriorem rationem reſpondemus, in eo caſu in quo Spiritus ſanctus non procederet à Filio, non eſſe futuras duas emanationes, ſeu origines paſsiuas realiter diſtinctas, ſicut nec duas relationes producti realiter diſtinctas; ſed tantùm ratione, ſicut

ſicut nec modo ſunt duæ origines actiuæ, nec duæ relationes producentis realiter diſtinctæ; quia tunc inter eas emanationes nulla eſſet oppoſitio; quia emanatio, ſeu generatio paſsiua filij non ſupponeretur re ipſa tamquam productio principij emanationis, ſeu productionis Spiritus ſancti: modo verò diſtinguũtur realiter; quia generatio paſsiua filij præſupponitur ad ſpirationem paſsiuam tamquã productio paſsiua principij ſpirationis paſsiuæ, & non diſtinguitur ratione ſpirationis actiuæ, cui coniungitur; ſed ratione ſui quamuis ob mediatam oppoſitionem ipſius tãquam productionis principij emanationis Spiritus ſancti, ſicut dicebamus de relationibus; quia à relationibus non aliter diſtinguuntur quam ratione noſtra; quia nihil aliud ſunt quam ipſæ relationes, vt à nobis conceptę quaſi vię ad terminos, ſicut ergo filiatio formaliter ratione ſui diſtinguitur realiter ab ſpiratione paſsiua, & non ratione ſpirationis actiuę cum qua identificatur; quia ad ſpirationem actiuam à qua paſsiua immediatè diſtinguitur realiter ob immediatam oppoſitionē, præſupponitur, vt productio principij ſpirationis actiuæ, ita etiam eadē proportione origo paſsiua, ſeu emanatio Filij diſtinguitur ratione ſui ab emanatione qua emanat, ſeu producitur Spiritus ſanctus: his ergo emanationibus, & relationibus conuenit diſtinctio realis ex oppoſitione mediata ſicut originibus actiuis, & relationibus producentis conuenit diſtinctio realis ab emanationibus paſsiuis, & à relationibus productorum ex oppoſitione immediata.

Ex quibus conſtat has emanationes, ſeu productiones paſsiuas ordine prioris, & poſterioris ſecundùm originem diſtingui realiter, non oppoſitione relatiua immediata, ſed mediata; quia vna ſupponitur ad aliam. Generatio enim paſsiua ſupponitur realiter ad ſpirationem paſsiuam tamquam productio filij, qui eſt principium Spiritus ſancti; & etiam Perſonas, quia vna ſupponitur ad alteram tamquam principium, & etiam relationes non correlatiuas, vt filiatio, & relatio ſpirati: relationes verò correlatiuæ, vt paternitas, & filiatio, & relatio ſpiratoris, & relatio ſpirati oppoſitione relatiua; quia re ipſa opponuntur relatiuè: & etiam origines actiuæ à paſsiuis, vt generatio actiua à generatione paſsiua, & ſpiratio actiua à paſsiua diſtinguitur oppoſitione realiter relatiua; quia realiter ſunt relationes immediatè, & directè oppoſitæ.

DIFFI-

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm Pater, & Filius ſint vnum principium Spiritus ſancti?

SVpponimus primo, id quod eſt de fide diuina certum, nempè nõ ſolum Filium, ſed etiam Patrem immediatè producere Spiritum ſanctum; quia non ſolum in Filio eſt virtus ſpirandi ſed etiam in Patre; quia virtus ſpirandi non opponitur Patrij, oppoſitione principij, nec principiati, ſeu producti, quòd definitur in Concil. Lugdunẽſi, & in Florentino vbi infra quando dicitur Patrem, & Filium eſſe vnum principium Spiritusſancti, & id ſupponunt Patres, & ſatis ſignificatur in ſcriptura, in qua abſolutè dicitur Spiritusſanctus procedere à Patre: imò Bonau. Scot. Dur. in 1. d. 11. q. 2. & Marſil. in 1. q. 15. ar. 1. addunt Spiritumſanctum principalius procedere à Patre, quam à Filio; quia Pater ſpirat virtute à ſe habita. Filius verò virtute ſibi à Patre communicata, immerito tamen vtuntur particula illa comparatiua *principalius*, vt optimè S. Thom q. 36. art. 3. Suarez lib. 10. cap. 3. & Vazq diſp. 149. Ruiz diſp. 69. ſect. 1. & Perez diſpu. 16. ſect. 5. quia ea particula comparatiua indicat inæqualitatem, aliquam in modo ſpirandi inter Patrem, & Filium, quæ verè non eſt; quia vterque æque immediatè, & eadem virtute ſpirandi ſpirãt Spiritumſanctum, ſicut etiam Pater nõ dicitur principalius creare quã Filius, & Spiritusſanctus, quamuis iſti non creent niſi virtute à Patre communicata ſuis æternis proceſsionibus: dicitur tamen ab Auguſt. 15. de Trin. c. 17. Spiritusſanctus principaliter procedere à Patre; quia à Patre procedit, vt à primo principio, & fonte a ſe habente virtutem.

Supponimus ſecundo, in quo omnes conueniunt in Patre, & in Filio eſſe vnam tantum numero virtutem ſpirandi, & id conſtat ex Concilio Lugdunenſi, vt refertur in capitul. *fideli* de Summa Trinitate in 6. & ex Florentino ſeſsione vltima in litteris vnionis, in quibus definitur Spiritum ſanctum procedere à Patre, & à Filio, vt ab vno principio; quia ſi in Patre, & in Filio eſſet duplex virtus ſpirandi, cum alias ſint duo ſuppoſita, & duæ perſonæ, nullo ſenſu poſſent dici vnum principium Spiritus ſancti. Et id etiam ratione conſtat; quia virtus ſpirandi, quæ eſt in Patre nullo modo opponitur filiationi; quia nec eſt principium filiationis, nec ei correlatiuè opponitur: ergo illa eadem communicatur,

& reperitur in Filio in Diuinis enim omnia ſunt vnum, vbi nō obuiat relationis oppoſitio mediatè, vel immediatè, quid autem includat virtus ſpiratiua, & quid potentia generatiua diximus diſput. 1. diffic. 5.

His ergo duobus ſuppoſitis, nempè Patrem, & Filium immediatè, & vna numero virtute ſpiratiua producere Spiritumſanctum, ſupereſt controuerſia, an Pater, & Filius ſint vnum principium, Spiritusſancti an duo: procedit autem de principio *quod*, nō de principio quo, quod eſt virtus ipſa ſpiratiua; quia iam ſupponimus eſſe vnam tantum numero, ac proinde in illis eſſe vnum tantum principium *quo*.

Durand. in 1. d. 29. q 2. & 3. & Gregor. Ariminenſis d. 12. q. 1. docent Patrem, & Filium in rigore non eſſe vnum principium Spiritusſancti, ſed potius duo; quia ſunt duo ſuppoſita producentia Spiritum ſanctum: ergo ſunt duo principia *quod*; quia principium quod de quo procedit difficultas, eſt idem, quòd ſuppoſitum producens: addunt autem Dur. & Greg. Conc. Lugdunenſe, & Florentinū dedita opera, dixiſſe Spiritumſanctum procedere à Patre, & à Filio, tāquam ab vno principio, non abſolutè, ſed addita particula *tanquam*, ad denotandum Patrem, & Filium, non tam eſſe vnum principium, quàm ſe habere, tanquam vnum principium ad eum modum, quo duæ cauſæ cōcurrentes ad eūdem effectum, quę nō producunt illū magis perfectum, quā vna ſola illum produceret, dicūtur ſe habere ad illum per modum vnius principij.

Sanct. Thomas verò q. 36 art. 4. & ibidem Canarien. & recentiores Thomiſtæ, Bonauent. Scot. Richard. & communiter Scholaſtici in 1. d. 12. Vazq. diſp. 149. Suarez lib. 10. cap. 7. Ruyz diſp. 70. Meratius diſp 52. Zuñiga diſp. 11. dub. 6. & Perez diſp. 16. ſectione 4. docent Patrem, & Filium eſſe in rigore vnum principium Spiritus ſancti, & non duo. Et meritò; quia id tradunt Concilium Lugdunenſe, vt refertur in cap. vnico de Summa Trinitate in 6. & Florentinum in litteris vnionis, ſeſsione vltima, dum ab eis dicitur ſpiritum procedere à Patre, & à Filio, tamquam ab vno principio, vbi particula *tamquam*, non eſt nota ſimilitudinis, ſed veritatis rei, vt ex contextu conſtat aliàs non occurrerent Græcis falſo imponentibus Latinis, quòd aſſererent Spiritum Sanctum procedere à Patre, & à Filio, vt a duobus principijs. Et ob id modus loquendi Durandi, & Gregor. ſolet temeritatis notari; quia opponitur dictis Concilijs, quamuis non in re, ſed in modo loquendi, & idem quod in dictis Concilijs definitur, etiam docent Aug. 5. de

Tri-

Trin.c.14 Hilar 4.de Trin.& Anſel de proceſſione Spiritusſancti c.10.& 11.& 16.

Et ratione probatur; quia vnitas, & pluralitas nominis cõcreti ſubſtantiui (quale eſt nomen principium) deſumitur ex vnitate, & pluralitate directi ſignificati, quòd eſt partiale, vel quaſi partiale, vt dicemus diſputat. 9. dificult. 1. ſed concretum ſubſtantiuum ſignificat directè formam, & indirectè ſubiectum, ſi ſit accidentale, *vt artifex*, vel ſi ſit quaſi accidentale: *Vt principium genitor, & ſpirator*, in Diuinis ſignificat indirectè ipſa ſuppoſita Diuina, quaſi ſubiecta in confuſo, ſeu ſuppoſitum Diuinum in communi, aut ſignificat ſuppoſitalitates in confuſo conſtituentes ſuppoſita, ſeu ſignificat ſuppoſitalitatem in communi, ſi ſit ſubſtantiale, non quaſi accidentale, vt nomen Deus, & nomen homo, ac proinde nomen principium ſpirandi, quòd eſt concretum ſubſtantiuum, quaſi accidentale (quamuis verè ſubſtantiale) directè ſignificat virtutem ſpirandi modo noſtro concipiendi aduenientem ſuppoſitis Patris, & Filij, & indirectè, ſeu connotatiuè ſignificat ſuppoſita in confuſo, quibus ea virtus conuenit, & aduenit, eo modo, quo nomen Deus directè ſignificat Deitatem, & indirectè ſuppoſitatalites Diuinas in confuſo, ſeu ſuppoſitalitatem Diuinam in communi: ergo ex vnitate, & pluralitate virtutis ſpiratiuæ deſumenda eſt vnitas, & pluralitas principij ſpirandi, ſed Pater, & Filius habent vnam tantum virtutem ſpirandi: ergo ſunt vnum tantum principium ſpirandi, ſicut Pater, & Filius, & SpiritusSanctus ſunt vnus tantum Deus; quia in eis eſt vna tantum Deitas, quæ directè ſignificatur nomine Deus.

Et ob eamdem rationem Pater, & Filius dicuntur vnus tantum ſpirator Spiritus ſancti, vt docet S. Thomas ar. 4. ad 6. & communiter Theologi; quia ſcilicet ſpirator eſt concretum ſubſtantiuum directè ſignificans virtutem ſpirandi, quæ tantum eſt vna, aut actum ſpirandi, qui etiam eſt tantum vnus. Dicuntur tamen duo ſpirantes, aut duo ſpirantia; quia nomen ſpirans, vtpotè adiectiuum directè ſignificat ſuppoſitum, & indirectè virtutem ſpirandi, ac proinde ſpirans eſt duplex ſicut eſt duplex ſuppoſitum.

Vnde ad rationem Durandi, & Gregorij reſpondemus nomen principium ſumi non pro virtute tantum, nec pro ſuppoſito tantum, ſed pro concreto coaleſcente ex ipſa virtute, & ex ſuppoſito prout abſtrahit ab hoc, & ab illo; hoc autem concretum principium eſt vnum in Patre, & in Filio; quia eſt ſubſtantiuum,

vnde terminus principium quando dicimus Patrem, & Filium eſſe vnum principium, ſupponit determinatè ſingulariter, ſicut quando dicimus Pater, & Filius ſunt vnus Deus; quia terminus *principium ſpirandi* eſt ſingularis, ac proinde quando dicimus Pater, & Filius ſunt vnum principium ſpirandi, idem eſt, ac dicere ſunt hoc vnum principium ſpirandi; quia principium ſpirandi eſt vnum tantum, ſicut eſt vnus tantum Deus, non ergo terminus principium ſpirandi ſupponit confuſſé; quia ſuppoſitio confuſſa tantum conuenit termino communi habenti ſub ſe ſingularia, principium autem ſpirandi, non habet ſub ſe ſingularia, niſi ex parte indirecti, ſeu connotati ſignificati, & ita quatenus ſupponit, & ſumitur pro connotato, ideſt pro ipſo habente virtutem ſpirandi, prout abſtrahit ab hoc, & ab illo ſupponit, & ſumitur confuſſè, vt ait S Thomas artic 4 ad 6. quia tamen directum ſignificatum nominis principij ſpirandi eſt omnino ſingulare, ideò terminus *principium* abſolutè eſt ſingularis, & ſingulariter ſupponit non confuſſè (vt dixit Capreolus) nec collectiuè (vt alij dicunt) quia etiam hæc ſuppoſitio repugnat termino ita ſingulari.

Ad rationem ergo Durandi, & Gregorij reſpondemus concedendo antecedens, nempè Patrem, & Filium eſſe duo ſuppoſita; & negando cōſequentiam, nempè ergo ſunt duo principia, vt quod; quia principium, quod non eſt ſuppoſitum habēs virtutem, ſed potius eſt virtus in ſuppoſito, ſeu eſt coaleſcens ex ſuppoſito cōnotatiuè, ſeu indirectè ſignificato, & ex virtute ſignificata directè, quæ tantū eſt vna, & ideo principium, quod eſt tantum vnum; quia à forma directè ſignificata concretum ſubſtantiuum ſingulariżatur, aut plurificatur.

DIFFICVLTAS V.

Vtrùm Spiritus ſanctus ex vi ſuæ proceſsionis exigat procedere à duobus ſpirantibus?

QVærimus in hac difficultate; an Spiritus ſanctus ita procedat à Patre, & Filio, vt per ſe ex vi ſuæ perſonalis, ſeu characteriſticæ proprietatis requirat ab ambobus procedere, an tantum procedit ab ipſis duobus comitanter, ſeu per accidens, ex eo ſcilicet quod in ambobus reperitur virtus ſpiratiua, eo modo

quo

quo creaturæ ita procedunt à tribus perſonis, vt comitanter tantum, & quaſi per accidens procedant ab illis, ex eo quod in qualibet earum reperitur virtus creatiua, & non per ſe, quia creaturæ ęedem procederent, quamuis ab vna tantum perſona procederent.

Scotus, Duran. Ocham. Gab. & Aur. in 1. diſt. 12. Bellarm. lib. 2. dè Chriſto cap. 27. & Molina quæſt. 36. a. 4. diſp. 5. docent Spiritum ſanctum ex vi ſuæ proprietatis perſonalis non exigere procedere à Patre, & à Filio, ac proindè eiuſdem proprietatis, & naturæ proceſſurum, quamuis tantum ab vno ex illis procederet. Quia virtus ſpirandi tota, & æquè perfecta reperitur in qualibet Perſona, ac eſt in ambabus ſimul: ergo Spiritus ſanctus eodem modo procederet à qualibet, ac modo procedit ab ambabus; quia pluralitas ſuppoſitorum, aut ſubiectorum, in quibus eſt virtus productiua, eſt impertinens ad productionem producti, quoties ex eorum pluralitate, nihil accreſcit virtuti productiuę. Et confirmatur, quia ex eo pluralitas perſonarum non requiritur per ſe ad creandum; quia in qualibet eſt eadem omninò, & ęquè perfecta virtus creandi.

S. Thom. quęſt. 36. a. 4. & ibidem eius expoſitores Vazquez diſpu. 150. Sua. lib. 10. cap. 6. Tur. diſp. 31. dub. 8. Mœratius diſp. 52. ſect. 3. Zuñiga diſp. 11. dub. 4. Ruyz diſp. 71. & Perez diſp. 15, ſection. 3. docent Spiritum ſanctuum ex vi ſuæ characteriſticæ, ſeu perſonalis proprietatis per ſe exigere à Patre, & Filio procedere.

Et meritò, quia Spiritus ſanctus qui modo eſt, ex vi ſuæ perſonalis proprietatis, qua de facto conſtituitur, eſt nexus Patris, & Filij, ſeu mutuus, & reciprocus amor Patris, & Filij: ergo ex vi ſuæ proprietatis perſonalis per ſe exigit procedere ab vtroque, tamquam à producente, & tamquam ab amante, conſequentia patet, antecedens autem, nempè quod Spiritus ſanctus, ex vi ſuæ proprietatis perſonalis, ſit nexus Patris, & Filij, ſeu mutuus, & reciprocus amor ipſorum, ſatis ſignificant Auguſtinus 6. de Trinitate cap. 5. Hieronymus in Pſalm. 17. Bernardus lib. 1. de Amore Dei, Hugo de Sancto Victo. in Epiſtola ad Bernardum, Anſelmus in Monologio cap. 48. & Concilium Toletanum 11. in Confeſsione fidei.

Et ratione probatur idem antecedens; quia Spiritus ſanctus ex vi ſuæ proprietatis perſonalis, qua conſtituitur, diſtinguitur re ipſa à perſonis Patris, & Filij: ergo per ſe, & ratione ſuę proprietatis perſonalis ab ambabus procedit; quia aliàs non diſtingueretur realiter ab ipſis,

Vnde ad rationem aduerſariorum negamus in qualibet perſona eſſe integre virtutem ſpiratiuam; quia virtus ſpiratiua non tantum dicit voluntatem Diuinam, aliàs etiam eſſet in Spiritu Sancto, ſed etiam connotat, quamuis tantum extrinſecè proprietatem aliquam perſonalem non Patris tantum; quia in Patre ſolo non eſt virtus ad amorem mutuum, ſeu nexum producendum nec Filij tantum ob eamdem rationem, ſed ſimul perſonalitates Patris, & Filij; quia in ambobus ſimul, & non in quolibet eſt virtus ad producendum amorem mutuum, ſeu nexum ipſorum, & ideò Spiritus Sanctus ex vi ſuæ proprietatis exigit procedere à duabus perſonis, creaturę verò non exigunt procedere à tribus perſonis; quia virtus creatiua eſt ſola omnipotentia, quæ in qualibet perſona ſeorſim reperitur, imò ita Deus creat; vt perſonalitates ipſæ omnino peraccidens ſe habeant ad creationē, ſicut & noſtræ perſonalitates ad actiones ortas ex natura, aut ex eius potentijs, vt dixim. tract. de Incarn. diſput. 1. diffi. 16.

DIFFICVLTAS VI.

Ex quarum rerum amore procedat Spiritus Sanctus?

SVpponimus primo, amorem eſſentialiter ſumptum, non eſſe proprium Spiritusſancti, ſed communem tribus perſonis Diuinis, & amorem notionaliter ſumptum pro productione actiua Spiritus ſancti, qui dicitur ſpiratio actiua, non conuenire Spiritui ſancto, ſed tantum Patri, & Filio: amorem verò notionalem, tam ſumptum pro productione paſsiua Spiritûs ſancti, qui dicitur ſpiratio paſsiua, quam ſumptum pro termino ipſo producto ſoli Spirituiſancto conuenire, quia ei ſoli conuenit ſpirari paſsiuè, & eſſe terminū productum per eam ſpirationem paſsiuam, qui terminus defectu vocabulorum dicitur amor.

Supponimus ſecundo Patrem, & Filium à quibus, vt à principio per amorem producitur Spiritus ſanctus, vt diximus diſput. 1. difficul. 2. amare, ſeu diligere Diuinitatem (ſub qua etiam comprehendimus attributa) & ſuas perſonas, & perſonam Spiritus ſancti, & relationem ſpiratoris, quæ eſt in Patre, & in Filio ad Spiritum ſanctum, & etiam diligere creaturas, tam aliquando exiſtentes, quam purè poſsibiles.

Eſt ergo difficultas, an ex omnium dictorum obiectorum amore procedat Spiritus ſanctus, ab ea tamen breuiter expediemur; quia eadem proportione dicendum eſt de omnibus per ſe requiſitis ad productionem Spiritus ſancti, ac dictum eſt diſput. 7. diffic. 4. 5. & 6. de obiectis per ſe requiſitis ad productionem verbi, quòd ibi notauimus.

Circa quam conueniunt Theologi Spiritumſanctum procedere ex amore diuinitatis, non minus, quã Verbũ ex cognitione illius, in quo etiam cõuenit Scot. in d. 32. q. 1. addit tamen procedere ex amore ſolius diuinitatis, in quo reliquis Theologis aduerſatur, & abſque fundamento aliquo firmo.

Dicendum eſt ergo primò, Spiritum ſanctum per ſe procedere ex amore Patris, & Filij, in quo Theologi conueniunt, excepto Scoto, & id docet Vaz. diſp. 142. in fine Sua. lib. 11. c. 2. Zunig. diſp. 12. dub. 2. & Grao. diſp. 9. & conſtat ex dictis diffi. præcedente; quia ſcilicet Spiritusſanctus ex vi ſuæ proprietatis perſonalis eſt nexus, & mutuus amor (ſumptus pro termino) Patris, & Filij, non ſolum tanquam amantium, ſeu ex parte principij, ſed etiam tanquam obiectorum amatorum.

Secundò, dicendum eſt Spiritum ſanctum non procedere ex amore ſui ipſius, tamquam obiecti amati (in quo Scoto aſſentimur) quòd in primis conſtat à ſimili; quia nec Verbum procedit ex cognitione ſui tanquam obiecti: Deinde conſtat, quia Spiritus ſanctus, non potuit cognoſci à Patre, & Filio ante ſui productionem: ergo nec amari: ergo non potuit ex ſui amore procedere, quod ſi Spiritusſanctus non procedit ex amore ſui, nec procedit ex amore Patris, & Filij, vt ſpirantium; quia amore ipſo notionali ſunt ſpirãtes, amor autẽ notionalis nõ procedit ex amore ſui procedit tamẽ Spiritusſanctus ex amore Patris, & Filij, vt ſpiratoris, ſeu habentiũ virtutem actiuam ſpirandi; quia hæc eſt ante ipſam ſpirationẽ actiuã, & paſsiuam.

Tertiò, dicendum eſt Spiritum ſanctum non procedere ex amore creaturarum, in quo conueniunt Scotus, Vazquez, & Sua & in primis patet de creaturis aliquando exiſtentibus, ſeu futuris; quia illæ potuerunt non eſſe, & conſequenter non amari, Spiritus autem ſanctus non potuit, non produci: ergo per ſe nõ procedit ex amore earum. Deinde quod non procedat ex amore creaturarum purè poſſibilium, probatur, quia Spiritusſanctus eſt magis neceſſarius, quã illę: ergo nequit ab illis per ſe procedere.

Nihilominus Pater, & Filius non ſolum ſe, ſed etiam Spiritum ſanctum, & creaturas amant, ſeu diligunt ipſo Spiritu ſan-

ẟo non adęquatè ſumpto pro coaleſcente ex eſſentia, & ex ſua per ſonalitate, ſed inadęquatè ratione ſolius eſſentiæ, ea proportione, qua diſp. 7. diffic. 6. & 8. diximus, Patrem Verbo Diuino inadæquatè, non ſolum dicere ſe ipſum, ſed etiam ipſum Verbum, & Spiritum ſanctum, & creaturas, quòd amplius in ſequentibus declarabitur.

DIFFICVLTAS VII.

Quomodo Pater, & Filius ſe diligant Spiritu ſancto?

SVpponimus in quo conueniunt Theologi Patrem, & Filium ſe diligere Spiritu ſancto, quod etiam ſignificant Auguſtinus 6. de Trinitate cap. 5. Hieronymus in Pſalm. 17. Bernard. lib. de Amore Dei cap. 7. & 8. Richardus Victorinus in declarationibus ad Bernardum.

Eſt tamen controuerſia in quo ſenſu ea propoſitio ſit vera.

Primus modus dicendi eſt Gotfredi Pictauienſis exiſtimantis dictam propoſitionem non eſſe veram in ſenſu proprio, & rigoroſo, & fuiſſe ab Auguſtino in alia ſimili propoſitione virtualiter retractatam; quia Auguſtinus poſtquam lib. 83. quæſtionum, quæſtio. 23. dixit Patrem eſſe ſapientem ſapientia genita, poſtea lib. 1. retractationum cap. 26. id retractauit, eadem autem videtur ratio de hac propoſitione: *Pater eſt ſapiens ſapientia genita*, & de illa *Pater, & Filius diligunt ſe Spiritu ſancto*, huic primo modo dicendi, adhærere videntur Canarienſis quęſt. 37. articul. 2. & Molina, § penultimo.

Modus iſte dicendi nobis non probatur; quia pręterquam quod dicta propoſitio in proprio ſenſu eſt vera, vt poſtea dicemus, etiam Auguſtinus eam non retractauit, retractaſſet autem ſi illam exiſtimaſſet falſam, eam autem non retractauit, quia non expreſſè in ſe ipſa; quia nulibi id fecit, nec virtualiter in alia ſimili; quia illa propoſitio, Pater eſt ſapiēs ſapientia genita eſt omnino, diuerſa, & diſſimilis, vt poſtea conſtabit, cui accedit quod Bern. & Richar. propoſitionem illam deſumpſerunt ex Aug. & ex eo non deſumpſiſſent ſi eam retractaſſet.

Secundus modus dicendi eſt Durandi in 1. d. 31. q. 1. exiſtimantis dictam propoſitionem eſſe veram Spiritu ſancto, ſumpto non

pro

pro tertia perſona Trinitatis,ſed pro amore eſſentiali, qui ſolet accommodari Spiritui ſancto, hic etiam modus dicendi nobis non probatur;tum quia dicti Patres apertè loquuntur de tertia perſona Trinitatis,tum etiam,quia etiam eſt veraSpiritu ſancto ſic ſumpto, vt ſtatim dicemus.

Tertius modus dicendi eſt SimonisTornacenſis(vt refert Scotus in 1.diſt.32.q.2.)aſſerentis dictam propoſitionem ita eſſe accipiendam, vt ſenſus ſit, *Spiritusſanctus eſt ſignum dilectionis Patris, & Filij*. Hic etiam modus dicendi nobis non probatur, primo; quia dictus ſenſus eſt alienus à mente Patrum ex quibus dicta propoſitio deducitur. Secundò,quia etiam eſt alienus à verbis ipſius propoſitionis,vt poſtea dicem⁹. Tertiò,dictus ſenſus eſt maximè improprius;quia ſic etiam poſſet dici ,ignis comburit fumo ; quia fumus eſt ſignum combuſtionis.

Reliqui verò Theologi communiter admittunt dictam propoſitionem in ſenſu proprio , ſumpto Spiritu ſancto pro tertia Perſona Trinitatis , & ſumpta dilectione , pro dilectione notionali , quamuis diſſentiant in explicando,quomodo ſic accepta ſit vera.

Sanctus Thomas, Caietan.& recentiores Thomiſtæ quæſtio. 37.art.2.docent Patrem,& Filium dici diligere ſe Spiritu ſancto, denominatione extrinſeca deſumpta ab Spiritu ſancto, vt à termino, & quaſi effectu ; quia agens aliquando etiam à ſuo effectu,aut termino denominatur in caſu effectiuo , tunc videlicet, quando terminus particulariter , ſeu determinatè reſpicitur ab actione agentis , id eſt, quando actio in ſuo conceptu reſpicit terminum particularem , & determinatum , in quo ſenſu etiam dicimus arbor floret floribus ; quia ergo dilectio notionalis in ſuo conceptu reſpicit particulariter , & determinatè Spiritum ſanctum tamquam terminum , ideò Pater , & Filius dicuntur diligere ſe Spiritu ſancto.

Hic tamen modus explicandi propoſitionem,prout iacet,non placet Scoto,Durando,Canarien.vbi ſupra;& merito,niſi amplius explicetur,& declaretur;quia etiam ædificatio in ſuo conceptu reſpicit ædificium,vt effectum particularem,& determinatum , & tamen non dicitur ædificator ædificat ædifitio, & generatio eodem modo reſpicit Filium , & tamen Pater non dicitur generare Filio . Et exemplum Sancti Thomæ non videtur illis eſſe ad propoſitum ; quia floreo , vt potè verbum neutrum non ſignificat actionem , ſed floridum eſſe à quocumque flores proueniant,tamquam ab agente , quæ eſt denominatio non agentis ab

effe-

effectu,ſed quaſi ſubiecti à forma,ſicut & frondoſum eſſe,& ita virga Aaron ad Hebreos 9.dicitur fronduiſſe,quamuis frondibus non à ſe,ſed à ſolo Deo productis:& quamuis admittatur denotare actionem producēdi flores,vt quibuſdam placet , adhuc ſecundum eos nō tam ſignificat actionem producēdi flores,quā floridum eſſe quaſi ſubiectum à floribus à ſe productis.

Omiſsis tamen varijs explicationibus rationis, & doctrinæ S. Thomas aut quia ea,quæ in illius explicationem dicuntur ſunt difficilia,aut quia eorum non redditur ſufficiens ratio. Pro explicatione dictæ propoſitionis obſeruandum eſt duplex eſſe genus actionum,vnum eſt earum,quæ ſolum ſignificantur ſub reſpectu ad terminum productum,vt generatio, ſpiratio,productio,& effectio,alterum eſt earum,quæ non ſolum ſignificantur cum reſpectu ad terminum productum,ſed etiam ad aliam rem non productam,vt ad obiectum, vel ad ſubiectum,vt calefactio , dictio , dilectio, intellectio,in actionibus prioris generis nulla prouenit denominatio agenti à termino in caſu effectiuo,ſed tantum ab actione , non enim dicimus:*Pater generat Filio,nec ſpirat Spiritu Sancto*: In actionibus tamen poſterioris generis,non tantum prouenit denominatio agenti ab actione,ſed etiam à termino,ab actione directè, & à termino indirectè,ſeu in obliquo denominatione quaſi modali, dicimus enim:*Ignis comburit lignum calore*, Et non tantum ſuo , ſed etiam eo calore,qui producitur in ſubiecto ; & quis etiam dicitur, dealbare parietem albedine,& Pater Verbo ſuo ſe dicere , aut intelligere.. Ratio horum eſt,quia quoties annectitur terminus actionis in caſu effectiuo,denotatur terminum eſſe quaſi medium, ratione cuius actio,& agens media actione reſpicit aliud . Et quia actiones prioris generis tantum ſignificantur cum ordine ad terminum,ideſt,vt productiones termini,ideò eis nequit annecti terminus in caſu effectiuo,bene tamē actionibus poſterioris generis;quia his præter terminū,etiā ſupereſt aliud quod poſsint medio termino reſpicere.

Ex his ergo dictis, conſtat optimè dici poſſe Patrem,& Filium diligere ſe Spiritu ſancto ; quia ſcilicet dilectio ſignificatur, prout reſpiciens,non tantum terminum,ſed etiam obiectum, & non quia dilectio notionalis ſit vnio Patris,& Filij in Spiritu ſancto ; quia quamuis ſit vnio,ſeu connexio,ſed non ſignificatur , vt vnio ſicut etiam Pater dicit Verbo ſuo ob rationem dictam ; quamuis dictio non ſit vnio,& iuxta hanc explicationem , quam adducunt Scotus vbi ſupra, Vazquez diſput. 151.& Tur. diſput. 21.dub. 2. exponi poteſt Sanctus Thomas in eo art. 2. vt tantum loquatur de actione,

quæ

quæ ſignificatur ſub prædicto duplici reſpectu, qualis eſt dilectio, & dictio.

Addimus vt optimè Ruyz diſputat. 74. ſectione 2. contra nonnullos, quòd ſicut hæc eſt in rigore vera, Pater, & Filius diligunt ſe Spiritu ſancto ita etiam hec Pater, & Filius diligunt ſe per Spiritũ ſanctum; quia quoties terminus productus poteſt ſignificari caſu eſfectiuo, etiã poteſt ſignificari accuſatiuo, addita præpoſitione *per*; quia vtroque modo redditur idem ſenſus.

Sed an poſsit dici Spiritus ſanctus diligit ſe, aut alios ſe ipſo ſub controuerſia eſt; quia nonnulli Thomiſtæ, vt refert Vazquez diſputatione 151. nolluerunt eam propoſitionem concedere; quia Spiritus ſanctus, nec eſt terminus, nec principium dilectionis ſuæ: ergo nequit ei attribui denominatio diligentis ſe ipſo, nec ſe, nec alios.

Sanctus Thomas verò in 1. diſt. 32. quæſt. 1. art. 2. Vazquez cap. 5. & Perez diſp. 17 ſect. 4. docent ſubdiſtinctione, & melius, quòd ſcilicet loquendo de dilectione notionali, propoſitio prædicta eſt falſa; quia dilectio notionalis actiua, ratione cuius dicatur diligere, nõ conuenit Spiritui ſancto. Loquendo verò de dilectione eſſentiali, eſt vera, pręſertim, ſi caſus effectiuus denotet principium *quod*, ſeu ipſam perſonam, conſueuimus enim dicere, Petrus diligit, aut facit hoc, aut illud ſe ipſo; & quia diligere, niſi aliud addatur potius vſurpatur pro dilectione eſſentiali, quàm pro notionali, ideo abſolutè, & abſque vlla diſtinctione, & limitatione dici poteſt Spiritus ſanctus diligit ſe ſe ipſo.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm Pater ſit ſapiens ſapientia genita?

RAtio dificultatis pro parte affirmatiua eſt; quia ſapientia genita, qualis eſt Filius, eſt ſapientia Patris, & ab ipſo genita; vt docent communiter Patres; ergo Pater eſt ſapiens ſapientia genita; quia quilibet eſt ſapiens ſua ſapientia. Et confirmatur, quia Pater eſt ſapiens intelligendo, & dicendo, ſed intelligit, & dicit verbo Diuino, quod eſt ſapientia genita ab ipſo: ergo eſt ſapiens ſapientia genita.

Nihilominus Theologi conueniunt, dictam propoſitionem eſſe falſam, & id tradidit Auguſtinus, qui poſtquam lib. 83. quæſtionũ, illam, vt veram tradiderat, retractauit lib. 1. retractationum, c.

26.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm eſſe donum ſit proprium Spiritus ſancti?

DVrandus in 1.diſt.28. quæſt. 1. docet donum non eſſe proprium Spiritus ſancti, ſed etiam conuenire alijs perſonis, & Eſſentiæ Diuinæ; quia eatenus Deus donatur creaturæ rationali, quatenus ei datur, vt obiectum cognitum, & dilectum. Quòd alijs duabus perſonis, & eſſentiæ conuenit. Addit tamen appropriari, ſeu attribui Spiritui ſancto; quia Spiritus ſanctus etiam per appropriationem, dicitur procedere per amorem, amor autem habet rationem primi doni.

Reliqui verò Theologi conueniunt, rationem doni propriè ſumpti eſſe propriã Spiritus ſancti, quòd ſatis ſignificant Patres quos refert Ruiz diſp. 73. ſect. 1.

Variant tamen Theologi, in explicando quomodo ratio doni peculiariter conueniat Spiritui ſancto.

Omiſsis multis explicationibus, pro veriori obſeruandum eſt. Primò, donum eſſe id quod liberaliter datur; quia vt Ariſtot. docet 4. Æthicorum c. 4. donatio eſt irredibilis datio, ideſt, liberalis, ſeu non facta intuitu recompenſationis. Ex quo conſtat donationem habere duplicem reſpectum, vnum ad eum qui donat, & alterum ad eum cui fit donatio: & etiam donum tantum eſſe, id quod creaturę rationali (ſub qua etiam comprehendimus intellectualẽ) dari poteſt; quia ſola natura rationalis eſt capax, vt ei fiat liberalis datio (& datio ex gratitudine) vt docuit Auguſtin. 4. contra Iulianum cap. 3. & etiam Eſſentiam Diuinam non dari perſonæ Diuinæ, quamuis ei communicetur; quia nõ communicatur, ſeu datur liberaliter, ſed neceſſario.

Secundò obſeruandum eſt, ad rationem doni non eſſe neceſſarium, quod actu donetur, ſed ſufficit quod ſit aptum donari, vt etiam notauit Aug. 1. de Trin. c. 15. & S. Th. q. 38. art. 1. ad 4. & communiter Theologi.

Tertiò obſeruandum eſt, donum poſſe dupliciter vſurpari vno modo pro quacumque re, quæ voluntate liberali ei accedente, & ſuperaddita, donatur, aut donari poteſt: altero modo poſſe ſumi pro re, quę ex vi ſuæ productionis donatur, aut donari poteſt, nulla voluntate ei accidentarie ſuperaddita.

His ergo ſuppoſitis dicimus, quòd quamuis ratio doni priori mo-

modo ſumpti, nempè pro eo, quòd accidentariè donari poteſt, cõueniat tribus Diuinis perſonis; quia omnes tres poſſunt volũtate ipſis accidentariæ ſuperaddita à ſe ipſis liberaliter donari creaturę rationali, & de facto omnes tres perſonæ à ſe ipſis donantur iuſto, vt ſignificatur Ioa. 14. dum dicitur: *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*. Ratio tamen doni poſteriori modo ſumpti, nempè pro eo, quòd ex vi ſuæ productionis donari poteſt, ſeu eſt aptum donari abſque voluntate aliqua èi ſuperaddita, ſolum conuenit Spiritui ſancto; quia ſolus Spiritus ſanctus ex vi ſuę proceſsionis formaliter abſque voluntate, ſeu amore ſuperaddito ipſi proceſſioni, poteſt, ſeu eſt aptum donari creaturis rationalibus à Patre, & à Filio, imò & donatus fuit; quia miſsione qua à Patre, & à Filio mittitur ad creaturas rationales, verę illis donatur, abſque amore aliquo ipſi miſſioni ſuperaddito; quia Spiritus ſanctus, mittitur ad creaturas rationales ipſa ęterna proceſsione, quę eſt amor abſque alio amore ſuperaddito, ſed ſolum ipſi amori quo procedit, addito extrinſeco, quodam reſpectu ad creaturas ad quas mittitur, vt dicemus diſp. 10. difficul. 1. ratione cuius reſpectus amor, quo ſubſtantialiter procedit, & mittitur, & datur creaturis à Patre, & à Filio, quatenus extrinſicè reſpicit creaturas ipſas, quib' datur, eſt liberalis; quia verò Filius non mittitur ſubſtantialiter amore ipſo, quo miſſio, & collatio illius fit donatio, ſed tantum accidentaliter; quia amore formaliter ſuperaddito proceſſioni Filij, quamuis realiter identificato cum intellectione notionali, qua procedit, mouetur Pater, vt Filium intellectione notionali mittat, & donet, ideò Filius non eſt donum poſteriori modo ſicut eſt Spiritus ſanctus, ſed tantum priori modo, ſicut etiam Pater, & etiam Spiritus ſanctus, prout à ſe ipſis abſque miſſione, donantur iuſto: ratio ergo doni in poſteriori acceptione eſt propria Spiritus ſancti, & ei ſoli conueniens. Auguſtinus ergo vbi ſupra optimè dixit Filium à Patre procedere, vt natum, Spiritum verò ſanctum à Patre, & à Filio, vt datum.

DIFFI-

DIFFICVLTAS X.

Ratione cuius conueniat Spiritui ſancto eſſe ſpecialiter donum?

OMiſſo Scot. qui de hac re obſcurè loquitur, S. Th. & eius expoſitores q. 38. ar. 2. docent Spiritumſanctum, ratione ſuæ proprietatis perſonalis eſſe poſteriori dicto modo donũ reſpectu creaturæ rationalis, ac proinde eo eſſe donũ, quo eſt talis perſona, quòd clariꝰ expreſſit S. Th. in 1. d. 18. q. 1. a. 4. & ſignificat Aug. vbi ſupra, & 5. de Trin. c. 11. & idem docēt Vaz. diſp. 154. Sua. lib. 11. c. 4. Tur. diſp. 22 dub. 2. Ruiz diſp. 75. Perez diſp. 18. ſect. vl. & communiter Theologi: & meritò, quia Spiritusſanctus ex eo eſt peculiariter donũ; quia amore ipſo, quo ſubſtãtialiter procedit, poteſt donari creaturis rationalibus, ſed ratione ſuæ proprietatis perſonalis habet, quòd procedat formaliter amore, ſeu quod ſit terminus amoris, & quòd eo amore poſsit donari creaturis: ergo & quòd ſit donum actũ donari creaturis, ita tamē vt ſua proprietate perſonali nō reſpiciat creaturas, quibus poteſt donari; quia creaturas etiã purè poſsibiles tantũ reſpicit reſpectu quodam extrinſeco, ſeu rationis ſuperaddito ipſi Spirituiſancto, ſed ita vt ſua proprietate ſit talis, vt amore quo producitur, poſsit, ſeu ſit aptum donari creaturis, & eas eo extrinſeco reſpectu ſuperaddito reſpicere, vt eſt donũ, ac proinde ſua proprietate perſonali cõſtituitur donum creaturarũ nō formaliter, & ſub expreſſa ratione doni, ſed tantũ fundamētaliter; quia eſt fundamentum dicti reſpectus extrinſecè ad creaturas rationales.

Ex dictis cõſtat quomodo Spiritusſanctus adæquatè ratione eſſentiæ, & proprietatis perſonalis ſimul, ſit modo dicto donũ creaturarũ rationalium: Verbum verò nō ſit adæquatè Verbum creaturarum; quia Spiritusſanctus adæquatè, ſeu ſecũdum ſe totum eſt totalis terminus amoris notionalis, quo tãquam donatione donatur creaturis quãuis ſuperaddito effectu peculiari, vt dicem. diſp. 10. dif. 3. Verbũ verò nō eſt terminus intellectionis Patris, prout eſt ad creaturas, & ita Verbum ſecundum ſe totum non eſt fundamentum reſpectus extrinſeci repræſentationis ad creaturas, ſed tantum eſſentia diuina, ex qua, & ex perſonalitate coaleſcit Verbum.

DISPVTATIO NONA.

De identitate, æqualitate, ſimilitudine, prioritate, & circum in ſeſsione perſonarum diuinarum.

DIFFICVLTAS I.

Vtrùm relationes identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis inter Diuinas perſonas ſint reales, an tantum rationis?

SVpponimus inter Diuinas perſonas eſſe relationum identitatis; quia ſunt eadem in natura ſeu eſſentia, quæ quodammodo dici poteſt, etiam relatio ſimilitudinis: & eſſe relationem æqualitatis; quia habent eamdem quantitatem, ſeu magnitudinem perfectionis abſolutæ, & quamuis habeant diuerſas perfectiones notionales, non tamen ſe excedentes, vt dixim. diſp. 2. dif. 9. & alijs in locis: & eſſe relationem ſimilitudinis; quia habent eadem attributa (v. g. ſapientiã omnipotentiam) concepta inſtar qualitatum, nihilominus à tempore Conc. Niceni, & durante errore *Arrij* Patres aliqui noluerũt vti nominibus ſignificantibus ſimilitudinẽ inter diuinas perſonas; quia hæretici abutebantur eis nominibus ad excludendam cõſubſtantialitatem diuinarum perſonarum.

Hoc ergo ſuppoſito controuerſia eſt, an dictæ tres relationes ſint reales, an tantum rationis.

Scotus in 1. d. 31. q. 1. & quodlibet. 6. ar. 2. & communiter Scotiſtæ docent dictas relationes eſſe reales. Ratio Scoti eſt; quia in his relationibus reperiuntur omnia requiſita, vt ſint reales ergo, conſequentia patet, antecedens autem probatur; quia extrema earũ ſunt realiter diſtincta, nempè perſonæ, & terminus earum relationum eſt realis, nempè alia perſona, & fundamentum earum eſt reale, nempè eſſentia Diuina; quia hęc concepta vt eſſentia, ſeu natura dans eſſe, eſt fundamentum relationis identitatis, & eadem concepta vt magnitudo, ſeu perfectio eſt fundamentum æqualitatis, & eadem concepta, vt qualitas eſt fundamentum relationis ſimilitudinis: & confirma-

ma;

matur hæc ratio; quia aliàs perſonæ ipſæ nõ eſſent re ipſa æedem in natura, nec re ipſa æquales, nec re ipſa ſimiles, ſed tantum conſideratione, & quaſi fictione noſtra.

S. Th. vero Caiet. Canar. & recentiores Thomiſtæ q. 42. ar. 1. Durand. Capreol. & Gab. in 1. d. 31. q. 1. Vazq diſpu. 166. Suar. lib. 4. c. 15. Turrianus diſp. 29. Mæratius diſp. 56. & Ruyz diſp. 103. ſectione 4. docent dictas relationes eſſe tantum rationis, & non reales. Et merito, quia in eo genere relationis, in quo fundamenta ipſa ſunt, quæ primario referuntur, & ſubiecta ſecundario ratione fundamentorum neceſſarium eſt, quod fundamenta ipſa realiter diſtinguantur; quia in eo genere relationis fundamenta ipſa, etiam ſunt extrema, quæ referuntur, imo primario extrema autem, quæ realiter referuntur, debent inter ſe realiter diſtingui, ſed in relationibus identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis; fundamenta earum ſunt extrema, quæ primario referuntur per ipſas; quia eſſentia, ſeu natura, quæ eſt fundamentum relationis identitatis inter aliqua, eſt quæ primario dicitur eadem, ſeu prius quam ea aliqua in quibus eſt, & quantitas, quæ eſt fundamentum relationis æqualitatis, eſt quæ primario dicitur æqualis, & prius quam ea in quibus eſt, & qualitas quæ eſt fundamentum relationis ſimilitudinis, eſt quæ primario, & prius dicitur ſimilis quam ea in quibus eſt. Relatio enim ſimilitudinis inter duo alba, prius denominat ipſas albedines ſimiles, quã ipſa corpora in quibus eſt, ſed Diuinæ perſonæ dicuntur æedem æquales, & ſimiles ratione vnius numero naturæ, ſeu eſſentiæ, quæ eſt fundamentum dictarum relationum, quia ipſa natura concepta, vt natura, ſeu eſſentia eſt fundamentum dictæ relationis identitatis inter Diuinas perſonas, & concepta vt perfectio, ſeu vt quantitas perfectionis, eſt fundamentum relationis æqualitatis inter illas, & concepta, vt qualitas, verbi gratia, vt Omnipotentia eſt fundamentum relationis ſimilitudinis inter illas: ergo dictæ relationes non ſunt reales, ſed tantum rationis. Relatio enim realis exigit extrema realiter diſtincta ſub ea ratione, qua referuntur.

Confirmatur, & declaratur hæc ratio; quia ſi vna albedo afficeret duo ſubiecta, non eſſet inter hæc ſubiecta relatio realis ſimilitudinis, ſed tantum relatio rationis; quia albedo, quæ primario erat dicenda ſimilis, & ſubiecta ſecundario ratione illius eſſet tantum vna. Ex quo conſtat ad rationem Scoti ea videlicet, quæ primario deberent eſſe extrema non diſtingui realiter.

Addimus etiam relationes diuerſitatis, quibus perſonæ Diuinæ

referuntur, vt diſtinctę, & dicuntur diſtinctæ non eſſe reales, ſed tantum rationis non quia proprietates perſonales, quæ ſunt fundamēta, & quę primò diſtinguuntur, & referūtur non ſint realiter diſtinctæ; quia verè diſtinguuntur realiter; ſed quia ſunt relationes: relationes autem non referuntur alijs relationibus realibus ſuperadditis, ſicut nec vna actio fit altera actione, nec vnus habitus habetur altero habitu, nec vnus modus vnionis vnitur medio altero modo vnionis, nec vna præſentia eſt præſens altera præſentia (aliàs in his omnibus daretur proceſſus in infinitum) id autem prouenit ex eo, quod relatio, actio, habitus, modus vnionis, & præſentia ſunt, quaſi actus medij inter duo extrema, medijs quibus vnum extremū verſatur circa alterum; quia relatio eſt id medio, quo vnum refertur ad alterum. & actio eſt id medio, quo vnum producitur ab altero, & modus vnionis eſt id medio, quo vnum vnitur alteri, & præſentia eſt id medio, quo vnum eſt præſens alteri, vt diximus cap. de relatione.

Et ob eamdem rationem, relatio æqualitatis, quæ eſt inter Diuinas perſonas ratione quantitatum, ſeu magnitudinum perfectionis relatiuæ non eſt realis; quia ſcilicet hę magnitudines, ſeu perfectiones ſunt relationes ſaltem identicè adæquatè, ſeu conuertibiliter.

Ex dictis conſtat perſonas Diuinas, non eſſe à parte rei formaliter eaſdem, nec æquales nec ſimiles, ſed tantum fundamentaliter, eſſe tamen formaliter eaſdem, æquales, & ſimiles ratione, ſeu conceptione noſtra, ſeu relatione rationis identitatis, ęqualitatis, & ſimilitudinis.

1\. Obſeruandum tamen eſt, primò, quòd quamuis creatura dicatur ſimilis Deo, non tamen Deus ipſi creaturæ, vt docuit Dionyſius de Diuinis nominibus cap. 9. & Sanctus Thomas quæſt. 42. ar. 1. ad 3. quia quamuis ea, quæ ſunt ſimilia ſimilitudine perfecta, fundata videlicet in vnitate naturæ, aut qualitatis ſint mutuo ſimilia, vt ignis producens, & productus; ea tamē quę ſunt ſimilia ſimilitudine fundata in imitatione, non ſunt hac ſimilitudine mutuo ſimilia, ſed ſolus effectus dicitur ſimilis ſuæ cauſæ, & non è contra, & ob id creatura dicitur ſimilis Deo, & non è contra. & Imago Cęſaris dicitur ſimilis Ceſari, & non è contra; quia creatura imitatur Deum, & non è contra, & Imago dicitur imitari prototypum, & non è contra: in creatis autem Filius dicitur ſimilis Patri vtraque ſimilitudine, nempè, & fundata in vnitate naturæ; quia habet naturam eiuſdem rationis cum illo, & ſimilitudine fundata in imitatione; quia Filius imitatur Patrem, quòd ad proprietates perſonales, indiui-

duas

duales, & ratione huius, Filius dicitur factus ad imaginem, & ſimilitudinem Patris, non è contrà: id verò, quod in Scriptura, & Patribus dicitur, neminem eſſe Deo ſimilem, intelligitur de perfecta ſimilitudine fundata in vnitate naturæ, aut in vnitate qualitatis.

Obſeruandum eſt ſecundo, quòd quamuis in Diuinis non tantum Filius ſit ſimilis Patri, ſed etiam Pater ipſi Filio, nihilominus Filius tantum dicitur aſsimilari Patri, non è contra (vt docuit Sanctus Thomas artic. 1. ad 3.) quia aſsimilari ſignificat ſimilem fieri, vel quaſi fieri, ſeu recipere ſimilitudinem actione aliqua, ſeu productione; Filius autem in Diuinis productione, quaſi fit ſimilis Patri, non è contra.

DIFFICVLTAS II.

Vtrùm inter Perſonas Diuinas ſit realis ordo prioris, & poſterioris?

SVpponimus quòd eſt de Fide Diuina certum vnam Perſonam Diuinam non eſſe priorem altera, ſecundum durationem, & eſt expreſſum in Symbolo Athanaſij vbi tres perſonæ dicuntur eſſe ſibi Coæternæ.

Hoc ſuppoſito difficultas eſt, an vna ſit prior altera aliqua alia prioritate reali.

Circa quam conueniunt Theologi, inter Diuinas perſonas eſſe ordinem naturalem, ſeu realem originis; quia ordo eſt habitudo vnius ad vnum prius, aut primum: inter Diuinas autem perſonas eſt habitudo ad vnum prius, & primum; quia vna perſona realiter originatur ab altera. Eſt tamen controuerſia (& potius de nomine quam de re) an ita re ipſa ſit ordo originis inter Diuinas perſonas, vt etiam ſit cum aliqua prioritate, & poſterioritate reali inter illas ſeu quod idem eſt, an etiam re ipſa ſit aliqua prioritas, & poſterioritas inter illas.

Circa quam Sanctus Thomas quæſt. 42. art. 3. Bonauentura in 1. d. 2. ar. 2. q. 1. & 2. Durand. d. 20. q. 2. & Beccan. c. 8. diffic. 3. docent inter Diuinas perſonas eſſe ordinem originis, ſed non prioritatem, ita vt vna perſona non ſit prior altera, quòd ſignificare videtur Athanaſius in Symbolo, dum ait: *In hac Trinitate, nihil prius, aut poſterius*.

Scot. verò in 2. d. 28. q. 3. Caiet. & Canar. q. 42. ar. 3. Vaz. diſp. 165

Suarez lib.4.cap 15.Turrianus diſp.29.dub.3.Mcratius diſput.56. Zuñiga diſp.17.dub.4.& Ruyz diſp.105.ſect.5.docent. Et merito inter Diuinas perſonas eſſe ordinem realem prioris, & poſterioris ſecundum originem,quod ſignificare videntur Epiphanius hæreſi 62 Nazianzenus Oratione 29. Baſilius libr. 1 contra Eunomium Ioann. Theologus in Concilio Florentino ſeſsione 22. Auctor libri de Triplici habitaculo,apud Auguſt.&c. & alij Patres quos refert Ruyz ſect.4.

Et rationi probatur,primo,inter Diuinas perſonas eſt prima,& ſecunda,& tertia ratione originis,ſeu proceſsionis: ergo vna eſt prior altera ſecundum originem,quia prima eſt prior, quam ſecunda, & tertia:& ſecunda eſt prior quam tertia. Et ſecundo probatur; quia inter cauſam,& effectum eſt reipſa prioritas cauſalitatis,& dependentię,quia effectus reipſa cauſatur,& depẽdet à cauſa;ſed inter Diuinas perſonas,vna reipſa procedit,& producitur ab altera,quamuis non cauſetur,nec dependeat vt diximus diſp. 6 diſ. 3. ergo inter illas eſt prioritas realis ſimilis prioritati cauſalitatis, quę dici poteſt prioritas originis,ſicut illa dicitur cauſalitatis:ex quo cõſtat prioritatem originis nõ eſſe prioritatem realẽ in quo,ſed à quo,ſicut prioritatis cauſalitatis,quamuis vtraque ſit fundamentum, & occaſio prioritatis rationis in quo.

Addimus tamen non eſſe abſolutè,& abſque addito concedendum ordinem realem nec prioritatem realem inter Diuinas perſonas;quia ordine,& prioritate reali abſolutè prolata,denotatur ordo,& prioritas durationis qualis non reperitur inter Diuinas perſonas,& qualem ſolam ſupra dictis verbis negauit Athanaſius, ſed tantum eſſe concedendum ordinem, & prioritatem realem cum addito, ſecundum originem cum quo Sanctus Thomas conceſſit ordinem realem inter Diuinas perſonas, ac proinde etiam prioritatem cum eodem addito;quia nullus eſt ordo abſque prioritate; qui a ordo eſt habitudo vnius ad alium primum, vnde S. Th. admittens ordinem originis,admiſit etiam prioritatem originis,& negãs prioritatem abſolutè,etiam negauit ordinem abſolute: prædictus autem ordo ſecundum originem dicitur ordo naturæ à S. Th & ab Auguſt non in ea acceptione,qua Philoſophi appellant ordinem inter cauſam & effectum;ſed quia eſt ordo ex natura rei,ſeu realis,& non rationis.

Ita tamen vna Perſona Diuina, eſt prior altera ſecundum originem,vt non ſit prior, vt relata eſt, ſed vt eſt hæc perſona; quia eo tantum modo eſt prior; ſecundum originem, quo eam alteram producit, perſona autem non producit vt relata, verbi gratia,

Pa-

Pater non producit vt Pater, ſed vt hæc perſona; quia paternitas, vt paternitas eſt noſtro modo concipiendi poſt generationem filij, ſicut filiatio ipſa, quę nō eſt poſterior paternitate, vt paternitas eſt, ſed omnino ſimul.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm inter origenes ipſas, ſit etiam realis ordo originis prioris, & poſterioris?

CIrca hanc difficultatem legi poſſunt Vazq. diſp. 168. Turrian. diſput. 29. Zuñiga diſput. 42. Ruiz diſput. 106. & Alarcon diſput. 6. capit. 7.

Pro huius difficultatis clariori reſolutione, ſupponimus primò, in Deo tantum eſſe duas origines actiuas, nempè generationē actiuam, & ſpirationem actiuam, imo eas nō diſtingui re ipſa inter ſe ſicut, nec relationes generationis, & ſpirationis cum quibus adæquatè identificantur, vt dicim. diſp. 2.

Supponimus ſecūdò, in Deo tantū eſſe duas proceſsiones, ſeu paſſiuas origines, nempè generationē paſsiuam, qua paſsiuè producitur Filius, & ſpirationem paſsiuam, qua paſsiuè producitur Spiritus ſanctus, & eas realiter diſtingui ſicut, & perſonæ per eas paſsiuè productæ realiter diſtinguuntur; quia quælibet earum originum paſsiuarum adęquatè identificatur cum perſona producta per illam, tanquam per viam paſsiuam.

His ergo ſuppoſitis circa difficultatem, exiſtimamus primo, in quo communiter conueniunt Theologi inter origines actiuas nullum eſſe ordinem re ipſa, quia vt primo ſupponimus, non diſtinguūtur re ipſa ordo autem realis diſtinctionem realem requirit inter ea inter quæ eſt talis ordo.

Secundò exiſtimamus, in quo etiam communiter conueniunt Theologi inter originem actiuam, & ſuam paſsiuā, nempe inter generationem actiuam Patris, & inter generationem paſsiuam Filij, & inter ſpirationem actiuam Patris, & Filij & inter ſpirationē paſſiuam Spiritusſancti, eſſe ordinem realem prioris, & poſterioris ſecundum originem; quia in primis origo actiua, & ſua paſsiua diſtinguuntur realiter inter ſe, vt dixim. diſp. 1. dif. 5. & deinde origo paſſiua procedit re ipſa ab actiua, tāquam via paſsiua à via actiua; quia Filius procedit à Patre media generatione paſsiua, tanquam via, & quaſi cauſalitate paſsiua realiter orta à generatione actiua, tanquā

ſà via,& quaſi cauſalitate actiua;quia media actiua exit à Patre paſſiua,qua producitur filius:procedit autem omnino per ſe,& nō per accidens vt patet:&eadem proportionali ratione probatur inter ſpirationem actiuam,& inter paſſiuam eſſe etiam ordinem realem prioris,& poſterioris ſecundum originem.

Tandem tertio exiſtimamus,in quo etiam conueniunt communiter Theologi inter diuinas proceſſiones,ſeu paſſiuas origines Filij, & Spiritusſancti eſſe etiam realem ordinem prioris,&poſterioris ſecundum originem;quia diſtinguuntur realiter,vt ſupponimus,&vna procedit ab altera,&procedit per ſe : quòd autem vna procedat ab altera ſpiratio videlicet paſſiua à generatione paſſiua,probatur, quia perſona filij realiter producitur paſſiuè media generatione paſſiua,quaſi via paſſiua,&à perſona filij,ſic paſiuè genita producitur realiter paſſiuè Spiritusſanctus,media ſpiratione paſſiua,quaſi via paſſiua ergo de primo ad vltimum ſpiratio paſſiua procedit à generatione paſſiua,quia hac producitur paſiue perſona filij,&à perſona filij ſic genita,producitur paſſiuè Spiritus ſanctus media ſpiratione paſſiua:quòd verò procedat per ſe probatur ; quia ſpiratio paſsiua per ſe exit à perſona filij paſſiuè genita vt habēte virtutē ſpiratiuā; hāc autem per ſe accipit media generatione paſſiua, ſicut accipit eſſentiam diuinam:ergo de primo ad vltimum ſpiratio paſſiua paſſiuè procedit per ſe à generatione paſsiua:ergo inter proceſſionē,ſeu paſsiuam generationem filij,&inter proceſſionem, ſeu paſsiuā ſpirationem Spiritusſancti eſt,ordo per ſe prioris,& poſterioris ſecundum originem paſſiuam,itavt proceſſio filij ſit per ſe prior proceſſione Spiritusſancti;quia hæc procedit per ſe ab illa , ex quo cōſtat falli Duran.in 1.d.12.q.1.n.8.dum aſſerit inter generationem paſsiuam filij,& inter ſpirationem paſſiuam Spiritusſancti, non eſſe ordinem per ſe,ſed per accidens;quia exiſtimat ſpirationem paſsiuā, per accidens procedere à generatione paſſiua;quia ſpiratio paſiua, ſeu Spiritusſanctus non procedit à Filio vt Filio, qui tantum vt talis procedit generatione paſſiua,& nō à filio vt ab ſpiratore, ſeu vt habente virtutem ſpiratiuam,qualis non procedit generatione paſſiua:fallitur ergo Dur. quia ſecunda perſona generatione paſsiua, non ſolum procedit vt filius,ſed etiam vt ſpirator; quia ea generatione per ſe accipit à Patre , non ſolum perſonalitatem, ſed etiam eſſentiam,& virtutem ſpiratiuam.

DIFFICVLTAS IV.

Qua ratione vna perſona diuina ſit in alia?

COnueniunt Theologi primo, vnam perſonam Diuinam eſſe in alia. & e contra, id enim dicitur de Patre, & Filio Ioa. 1 . *Ego in Patre, & Pater in me eſt*, & quamuis hæc verba tantum ſint dicta de Patre, & Filio, eadem tamen ratione ſunt vera de Spiritu ſancto. vt docent Patres, & cōueniunt ſcholaſtici: cōueniunt ſecundo quālibet perſonam Diuinam eſſe in quauis alia, ſecundum aliquid ſui, nempè ſecundum eſſentiam; quia eſſentia eſt in qualibet perſona, & conuenit cuilibet perſonæ.

Eſt tamen inter ſcholaſticos controuerſia, an quæuis perſona, ſit in alia, etiam ſecundum ſe totam, an tantum ſecundum eſſentiam, res enim poteſt eſſe in alia, non ſolum ſecundum aliquid ſui, qua ratione auis eſt in laqueo: quia in eo tantum eſt pes, aut alia pars auis, ſed etiam poteſt eſſe in alia ſecundum ſe totam, qua ratione vinum eſt in amphora.

Henr. 2. p. ſum. a 53. q. 10. & Dur. in 1. d. 19. q 3 docere vidētur vnā perſonam, ſecundum ſe totam nō eſſe per ſe, & ratione ſui in alia, ſed tantum ſecundū eſſentiam, & nō ſecundum relationem, niſi per accidens, & identicè; quia ſcilicet relatio eſt idem, quod eſſentia, quæ etiam eſt in illa alia perſona. Probatur autem; quia ſi vna perſona, ſecundum ſe totam eſſet in alia, eſſet in ea non tantum eſſentia, ſed etiam perſonalitas, v. g. in Filio eſſet, non tantum eſſentia Patris, ſed etiam perſonalitas, ſeu Paternitas, ac proinde Filius, etiam eſſet Pater, ſeu perſona Patris Paternitate, ſeu perſonalitate Patris, quam haberet ſicut eſt Deus Deitate, quam habet.

Scot. in 1. d. 19. q. 2. Caie. & Cana. q. 42. ar. 5. Vaz. diſp. 169. Sua. lib. 4. c. 16. Zuñiga diſp. 17. dub. 6. Mçratius diſp. 56. Ruyz diſp. 107. ſect. 4. & Perez diſput. 16. ſectione vltima, docent, & merito vnam perſonam, ſecundum ſe totam eſſe in alia, & è contra per circum in ſeſſionem, ſeu mutuam inexiſtentiam. Quòd videtur expreſiſſe Hilarius 7. de Trinitate circa finem, dum ait: *Vnam perſonam eſſe in alia, vt ſubſiſtens in ſubſiſtente.* Et id exprimit Eccleſia in Hymno Ambroſij in Laudibus feriæ 2. *In Patre totus Filius, & totus in Verbo Pater.*

Et ratione probatur; quia eſſētia eſt indiſtincta à qualibet perſona

ſed eſſentia eſt in omnibus ſingulis perſonis: ergo quęlibet perſona eſt in qualibet alia, conſequentia patet; quia diſtinctio perſonarum non impedit mutuam inexiſtentiam vnius in alia, imo eſt ad eam requiſita, ex cuius defectu nulla perſona dicitur eſſe in ſe ipſa, mutua enim inexiſtentia diſtinctio denotatur: vnde quamuis ſola eſſentia ob eius identitatem cum perſonis ſit fundamentum, & ratio, & quaſi vinculum dictæ mutuæ inexiſtentiæ, & circum in ſeſsionis perſonarum, nihilo minus id cui conuenit inexiſtentia eſt tota perſona, non eſſentia.

Relatio autem hæc mutuæ inexiſtentię, tantum eſt rationis (in quo omnes conueniunt) quia cõuenit ipſis perſonis quatenus diſtinctis, diſtinguuntur autem relationibus, & relationes, nequeunt alijs relationibus realibus referri, vt diximus diſ. 1.

Ad rationem vero aduerſariorum, concedimus in filio. v. g. eſſe paternitatem, ſed non ſicut eſſentiam, nec ſicut propriam perſonalitatem, qua ratione in eo ſunt Deitas, & filiatio, ſed ſicut perſonalitatem alterius ſubſiſtentis, exiſtentis in ipſo filio ſubſiſtente; quia nõ eſt in filio, quaſi forma inhærens, qua ratione in ipſo eſt filiatio, & ita quamuis Filius ſit Deus Deitate, & Filius filiatione, non tamen eſt Pater paternitate.

DISPVTATIO DECIMA.

De miſsione diuinarum perſonarum.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Quid ſit miſsio diuinarum perſonarum?

DIfficultas hæc procedit de miſsione propria, quamuis de impropria nonnihil etiam dicemus poſtea.

Prima opinio eſt (quam refert Magiſt. in 1. d. 15. c. *ad quod diximus*) aſſerentium miſsionem perſonæ Diuinę nihil aliud eſſe, quam ipſam æternam proceſsionem vnius perſonę ab alia, ita vt ſicut arbor dicitur mittere flores, eos producendo, & Sol mittere lucem eam producendo, ita Pater dicitur mittere filium eũ producẽdo. Quod indicare videntur Hilar. lib. 5 de Trin. colũn. -. Cyril. lib. 12. Theſauri c. 15. & Greg. Magnus hom. 26 in Euangelia. Opinio tamen hæc nobis non pobatur, non ſolum ob rationem, qua opinionem

nem noſtram probabimus, ſed etiam, quia miſſio perſonæ Diuinæ, quæ de facto fuit miſſa eſt temporalis, ſeu fit in tempore, vt conſtat ex illo ad Galat. 4 *At vbi venit plenitudo temporis, miſsit Deus Filiũ ſuum factum ex muliere*, Proceſsio autem perſonæ non eſt temporalis, ſed æterna.

Secunda opinio eſt è contra aſſerentium, miſsionem perſonæ Diuinæ, nihil aliud eſſe quam productionem effectus creati, nempè gratiæ, aut alterius doni ſupernaturalis creati ratione cuius perſona procedens, incipit eſſe, aut apparere nouo, aut peculiari modo in creatura ad quam mittitur, ita Magiſt. in ea d. 15. c. 1. & 2. probari autem poteſt, quia miſſio, quæ de facto facta fuit, & ſæpè fit eſt temporalis: ergo conſiſtit in aliquo temporali, nõ in alio quam in dicta productione.

Opinio etiam hæc nobis non probatur; quia de ratione miſſionis eſt exitus miſſi amittente, in productione autẽ illa effectus creati, non eſt exitus perſonę Diuinæ ab alia.

Tertia ergo opinio nobis probatur, aſſerentium miſſionem perſonæ Diuinæ, ſitam eſſe eſſentialiter in æterna proceſſione perſonæ miſſę à perſona mittente, & in productione effectus temporalis, ratione cuius perſona, quæ mittitur incipit eſſe nouo modo in creatura, ad quam mittitur, ità Alexan. 1. p. c. 71. & 72. Vaz. diſp. 170 c. 2. Sua. lib. 12 c. 1. Tur. diſp. 30. dub. 1. Mærat. diſpu. 56. Ruyz diſp. 108. & Perez 19.

Et in primis miſſionem Diuinæ perſonæ, eſſe eſſentialitèr ſitam in æterna proceſſione perſonæ miſſæ à perſonà mittente probatur, quia miſſio eſſentialiter eſt exitus, ſeu egreſſus miſſi amittente, inter perſonas autem Diuinas, non eſt alius exitus vnius perſonæ ab altera, quam proceſsio ſubſtantialis vnius perſonæ ab altera; quia vna perſona nequit Conſilio, nec Imperio exire ab altera, ſecundũ locum; quia vna nequit ab altera loco diſiungi, ergo. Deinde quod productio dicti effectus creati, etiam pertineat eſſentialiter ad miſſionem Diuinæ perſonæ probatur; quia ad miſſionem non ſufficit exitus miſſi amittente, niſi etiam exeat ad aliquem terminum; quia abſque peruentione ad aliquem terminum miſſio, non eſt completa ſeu perfecta peruentio autem hæc, nihil aliud eſt, quam productio effectus creati, ratione cuius perſona miſſa nouo, aut peculiari modo ſe habeat in aliqua re, ſeu creatura diſtincta à Deo: ergo dicta productio etiam intrat in miſſionem, quaſi differentia [illegible] contrahens æternam proceſsionem, vt æterna proceſſio, quæ [illegible] quaſi miſſio inchoata, & aliquid miſsionis; quia erat exitus perſonæ miſſæ à perſona mittente, additione dictę productionis com[illegible]

In ratione miſſionis miſſio: ergo perſonæ Diuinæ coaleſcit ex æterna proceſſione perſonæ, & ex productione effectus creati, ratione cuius perſona procedens nouo, ſeu peculiari modo ſe habeat in creatura ad quam mittitur: & vtrunq; id ſignificauit Chriſtus, Ioa. 16. illis verbis: *Exiui a Patre, & veni in mundum.* quia ea particula *exiui*, ſignificatur æterna proceſſio Filij à Patre, & illa particula, *veni in mundum*, ſignificatur productio effectus creati ratione cuius æterna proceſſio contrahitur ad eſſe miſſionis.

Et quia ipſum coaleſcens ex vtroque prædicto in quo eſſentia miſsionis completè conſiſtit, aliquod fuit de facto in tempore factum: Et aliquod ſæpè fit, & aliquod ſæpè fiet, ideò miſsio perſonæ, quæ de facto fuit facta, & quæ ſæpe de facto fit, ratione ſanctitatis abſolutè dicitur temporalis, ſicut etiam eſſet, & diceretur æterna, vt aduertit Albiz diſputat. 14. ſectione vltima, ſi ab æterno creatura rationalis, verbi gratia, humanitas fuiſſet producta, & ab æterno fuiſſet hypoſtaticè vnita, aut ei fuiſſet collata ſanctitas, ratione cuius perſona procedens peculiari modo poſtea aſſignando, eſſet in ea creatura; quia ad rationem miſsionis non eſt neceſſarium quòd perſona Diuina, quæ mittitur, ſit de nouo, ſeu nouo modo in creatura ad quam mittitur, aliàs perſona filij non fuiſſet miſſa ad humanitatē Chriſti, quia humanitas Chriſti à primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit hypoſtaticè vnita & ſancta, & Spiritusſanctus nō fuiſſet miſſus ad Beatam Virginem; quia à primo inſtanti ſuæ cōceptionis fuit ſancta, ſed ſufficit quòd peculiari modo (quamuis non de nouo) diſtincto à generali, ſit in perſona ad quam mittitur; quia ergo perſona producens perſonam procedentem, etiam producit effectum illum creatum (quamuis nō ſola, ſed etiam perſona procedēs) ratione cuius quaſi ponit perſonam procedentem in creatura, dicitur ad eam mittere perſonam, ex quibus cōſtat ad rationes primæ, & ſecundæ opinionis.

Ex dictis conſtat miſsionem perſonæ Diuinæ, coaleſcentē eſſentialiter ex proceſsione perſonæ, & ex dicta productione effectus creati, coaleſcere, ſeu conſtare, quaſi ex materiali, & contrahibili ex proceſsione perſonæ, & quaſi ex formali, & contrahente ex dicta productione effectus, ea proportione qua perſona Diuina noſtro modo cōcipiendi coaleſcit ex Deitate, quaſi ex materiali, & cōtrahibili, & ex perſonalitate, quaſi ex formali, & cōtrahente: & quia quod in cōſtituto conſtituit quaſi forma, & contrahens, principalius conſtituit, quam quod conſtituit quaſi materiale, & contrahibile; quia quod conſtituit quaſi forma, conſtituit quaſi complens, & perficiens ipsū conſtitutum, ideò in miſsione Perſonæ Diuinæ, dicta productio ef-

fectus creati, principalius pertinet ad eam miſsionem, quam æterna proceſsio, vt aduertit Ruyz ſect. 6 quamuis ipſa proceſsio perſonæ ſit in ſe infinite principalior, & perfectior, quã dicta productio effectus creati.

Nihilominus, quamuis æterna proceſſio ſit quaſi materiale miſſionis, & dicta productio effectus creati, aut relatio rationis proceſſionis ad creaturam ad quam mittitur, ſit quaſi formale, & principali⁹ pertineat ad conſtitutionem miſsionis, quam proceſsio exiſtimamus nomine miſsionis proceſsionem directè ſignificari, & dictam productionem effectus creati, aut relationem rationis proceſsionis ad creaturam, ad quã perſona exit, ſeu procedit, ſignificari indirectè ea proportione, qua corpus directè ſignificatur nomine album, & albedo indirectè; quia nomine miſsionis ſignificatur proceſsio æterna perſonæ, relata relatione rationis ad creaturam; quia verbis quibus ſignificamus, & declaramus nomen miſsionis, proceſsio ſignificatur directè, & relatio illa indirectè, tamquam aduenien s proceſsioni Diuinæ.

Ex dictis conſtat miſſionem Diuinam pro aliquo ſui, nempè pro productione dicti effectus eſſe eſſentialem, ſeu communem, ſeu conuenientem tribus Diuinis perſonis, ratione eſſentiæ ipſis communis, & pro alio, nempè pro proceſsione perſonæ eſſe notionalem, vt potè, nec actiuè, nec paſsiuè conuenientem omnibus tribus perſonis.

DIFFICVLTAS II.

Quæ perſona poſsit mittere aliam: & quæ perſona poſsit mitti ab alia.

CIrca prius S. Th. q. 43. ar. 9. Vaz. diſp. 170. Suar. lib. 4. c. 3. Turr. diſp. 30. dub. 3. Perez diſp. 19. & communiter Theoli docẽt omnem, & ſolam perſonam producentem poſſe mittere perſonam: ratio huius ſumitur ex dictis dif. præced. quia ſcilicet miſſio eſſentialiter eſt exitus miſsi à mittente; in diuinis autem, non eſt alius exitus, quam per proceſsionem æternam: ergo miſsio in Diuinis tantũ poteſt eſſe à perſona producente, & poteſt eſſe ab omni ea; quia ab omni, & à ſola ea poteſt perſona Diuina exire, & procedere: vnde Pater, & Filius poſſunt mittere, & non Spiritus Sanctus; quia Pater, & Filius poſſunt perſonam producere, & non Spiritus Sanctus.

Quòd ſi obijcias illud Iſaię 48. *Tunc Dominus miſit me, & ſpiritus eius.* vbi filius dicitur miſſus ab Spiritu ſancto. Hebręi, & nonnulli Catholici exponant dicta verba de ipſo Iſaia, quem Dominus miſit ad prophetizandum, & loquendum. Et Cyrillus Alexandrinus in Iſaiam lib. 4. Oratione 3. exponit ea verba de Cyro Rege Babylonis.

Patres verò communiter, quos refert Ruyz diſp. 108. ſect. 10. & Concilium Toletanum 11. in confeſsione fidei exponunt dicta verba de Chriſto, exiſtimant enim ibi Chriſtum introduci loquentem, ſed non introduci vt Deum, ſed vt hominem, ac proinde perſonam Diuinam, non mitti ab Spiritu ſancto, aut ſi introducitur vt Deus, & vt Deus dicitur mitti ab Spiritu ſancto, tantum dicitur mitti miſſione impropriè ſumpta pro ſola productione effectus creati, ratione cuius perſona, quæ mittitur eſt peculiari modo in creatura diſtincto à generali, quo eſt in creaturis per eſſentiam videlicet præſentiam, & potentiam.

Circa poſterius S. Thomas q. 43. Vazq. vbi ſupra, Sua. c. 2. Zuñiga diſp. 18. dub. vlt. Ruyz ſect. 8. Perez, & communiter Theologi docent ſolas perſonas Diuinas, quæ producuntur poſſe propriè mitti. Ratio etiam huius deſumitur ex dictis; quia miſſio paſsiua, qua perſona mittitur, includit eſſentialiter proceſſionem, ſeu productionem paſſiuam à perſona mittente: ergo perſonæ tantum, quæ producuntur, poſſunt mitti miſſione propriè ſumpta. Vnde quāuis Filius, & Spiritus ſanctus poſſunt mitti, vt conſtat ex ſcriptura, nō tamē Pater, & ita Aug. 2. de Trin. c. 5. notauit nūquam in Scriptura legi Patrem mitti.

Quod ſi obijcias Filius, dicitur mittere ſe ipſum: ergo & Pater poterit ſe ipſum mittere, antecedens conſtat ex Conc. Tolet. 11. in confeſſione fidei, ex Higinio Papa in Epiſt. 1. Decretali, & ex Aug. 2. de Trin. c. 5. reſpondemus dictam loquutionem poſſe habere locū in filio, ob diuerſas naturas, itaut filius ſecundum humanitatē mittatur à ſe ipſo ſecundum Diuinitatem, nō vero in Patre, niſi de miſſione impropria, ſumpta pro ſola productione effectus creati, ratione cuius perſona eſt peculiari modo in creatura, ad quam dicitur mitti.

Ex dictis conſtat nullam perſonam Diuinam, poſſe propriè mitti, niſi ab ea à qua ęternaliter procedit, ſeu producitur. Et nullam perſonam poſſe proprie mittere aliam, niſi eam, quam producit; quia nulla perſona poteſt exire niſi ab ea, à qua procedit, & nulla perſona poteſt eſſe à qua alia exeat, niſi illa à qua procedit.

Obſeruandum eſt, quod quamuis ſolæ perſonæ, quæ producuntur

tut poſſint mitti extra Deum ad creaturas ob rationem dictam: nihilominus omnes etiam perſona Patris, poſſunt venire ad creaturas & eis dari, ſeu donari (vt aduertunt Vaz. Sua. Ruyz. Per. & alij) iuxta illud Ioan. 14. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*: quia venire non dicit exitum realem ab alio; quia poteſt quis ex ſe ipſo venire non exeundo ab alio. Et ob eamdem rationem poſſunt omnes perſonæ dari, ſeu donari creaturis, & quidē omnis qui liber eſt (quales ſunt perſonæ Diuinæ) poteſt ſe ipſum alijs dare, ſeu donare, ita tamen omnes Diuinæ perſonæ veniunt, & ſe donant creaturæ rationali ratione gratię ſanctificantis, vt nequeat vna ſine alijs venire, nec ſe donare.

DIFFICVLTAS III.

Ratione cuius effectus perſona mittatur?

EX Supradictis conſtat ad miſsionem perſonæ Diuinæ præter proceſsionem æternā perſonę Diuinæ miſſæ, ratione cuius exit à mittente eſſe neceſſariam productionem alicuius effectus creati ratione cuius perſona quæ exit ab alia, veniat peculiari modo ad creaturam, ad quam mittitur, vt ita dicatur ad eam mitti.

Eſt tamen diffic. ratione cuius effectus, aut productionis creatæ, id fieri poſsit, & fiat.

Conueniunt primo Theologi, filium ratione vnionis hypoſtaticæ miſſum fuiſſe viſibiliter ad humanitatem cui fuit vnita, & ſub qua factus fuit viſibilis, & conſequenter miſſum fuiſſe viſibiliter ad mundum in quo erat humanitas; quia ratione dictæ vnionis Filius Dei eſt peculiari modo in humanitate diſtincto ab eo, quo generaliter eſt in creaturis per eſſentiam, pręſentiam, & potentiam, nempè perſonando humanitatem.

Deindè negari non poteſt, etiam Spiritumſanctum ſæpè miſſum fuiſſe viſibiliter ad hominem Chriſtum, præcertim in die in quo baptizatus fuit à Ioa. Baptiſta; quia ad Chriſtum deſcendit in ſpecie columbæ, deſcenſio autem illa non fuit abſque miſſione, & ad columbam in qua fuit peculiari modo, nempè tanquam repræſentatum in ſigno in eo apparendo, & etiam ad Chriſtum media columba: quia ad eum dicitur Spiritusſanctus deſcendiſſe, dicitur autem ad eū deſcendiſſe, & ad eum miſſum fuiſſe (quamuis in eo non fuerit peculiari aliquo modo intrinſeco) quia fuit illo modo extrinſeco repręſentari in columba, quæ ad eum venit, & ita ea proportione, qua colū

ba

ba ad eum venit, & deſcendit, dicitur Spiritus Sanctus ad eum ve-
niſſe, & deſcendiſſe, ratione columbæ miſſæ ad repræſentandum Spi-
ritum Sanctum: fuit etiam Spiritus Sanctus ſæpè miſſus viſibiliter
ad Apoſtolos, & præcipuè in die Pentecoſtes in figura ignis in quo
eis apparuit, & fuit repræſentatus. Ex quo conſtat miſſione viſibili
poſſe vnam Perſonam mitti ſine altera: quia in prima dicta fuit
miſſus viſibiliter Filius ſine Spiritu Sancto, & in ſecunda, & tertia,
è contra fuit miſſus Spiritus Sanctus ſine Filio.

Secundò, conueniunt Theologi, Filium, & Spiritum Sanctum mitti inuiſibiliter ad creaturas rationales, ſeu intellectuales ratione gratiæ ſanctificantis quæcumque illa ſit; quia ratione illius tota Trinitas eſt ſpeciali, ſeu peculiari modo inuiſibili in illis: quia eſt in illis tamquam in templis viuis, in quibus adoratur, & colitur: & etiam eſt in illis tamquam amicus in amicis, ac proinde ratione illius, Filius, & Spiritus Sanctus inuiſibiliter mittuntur: quia ipſi exeunt à Patre, & ad creaturas illas: quia in illis ſe habent peculiari modo inuiſibili. Vnde hac miſſione facta ratione gratiæ ſanctificantis, non mittitur vna perſona ſine alia ex duabus, quæ mitti poſſunt: quia ratione illius nequit vna perſona diuina, non eſſe eo peculiari modo in creatura rationali, quo ſunt aliæ duæ; nihilominus miſſio, quæ fit ratione gratiæ ſanctificantis, ſolet attribui Spiritui Sancto: quia eſt ſpecialiter amor, & creatura ad quam fit miſſio ratione illius gratiæ amatur à tota Trinitate, & ipſa creatura radicaliter, aut formaliter amat Trinitatem: quia ipſa gratia eſt principium amandi Trinitatem, aut eſt amor ipſe.

Eſt tamen controuerſia primò, an miſſio inuiſibilis tantum fiat ratione gratiæ ſanctificantis.

Cai. q. 43. art. 3. exiſtimat etiam fieri ratione fidei, quamuis informis, ſeu ſine ſanctitate: imò Aureolus in 1. d. 15. art. 2. exiſtimat etiam fieri per quodcumque donum intellectus, & voluntatis: quia ratione fidei, & cuiuſcumque alterius cognitionis, & dilectionis Dei Deus incipit eſſe peculiari modo in creatura rationali, nempè tamquam cognitus, & amatus in cognoſcente, & amante.

S. Thomas verò quæſt. 43. art. 3. Vaz art. 3. Suarez lib. 12. Cap. Mæratius diſp. 56. Grandus tract. 15 diſput. 3. Ruiz diſp. 109. ſect. 1. & Perez diſp. 19. ſect. 8. docent, & meritò miſſionem inuiſibilem ſimpliciter, & abſolutè tantùm fieri ratione gratiæ ſanctificantis: quod indicat Tridentinum ſeſſione 14. cap. 4. dum de contritione imperfecta ait eſſe donum Dei, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm mouentis, & ratione probatur: quia modus exiſtendi Dei in creatura rationali, tamquam obiecti per fidem, & aliqualem dile-

dilectionem non iuſtificantem eſt valdè extrinſecus creaturæ, quo potius creatura verſatur circa Deum, quàm Deus circa creaturam: ergo ratione illius Deus non eſt ſimpliciter, & abſolutè in creatura, benè tamen ſecundum quid, vt exprimunt Vazq. & Ruiz quia ratione illarum, eſt Deus in creatura rationali eo peculiari modo, ſed non abſolutè, & ſimpliciter perfecto.

Secundò, eſt controuerſia, an fiat miſsio inuiſibilis, quando intenditur gratia ſanctificans ratione ipſius intenſionis.

Richardus in 1. diſt. 15. art. 5. quæſt. 3. Suarez lib. 12. cap. 5. & Perez diſp. 19. ſect. 8. docent ratione intenſionis gratiæ ſanctificantis fieri miſsionem inuiſibilem; quia ratione illius Deus eſt intenſiori modo amicitiæ in iuſto.

Bonauentura verò in 1. diſt. art. 2. quæſt. 3. Vazq. art. 6. & Ruiz docent ratione dictæ intenſionis non fieri miſsionem Perſonæ diuinæ: quod abſque dubio etiam tradit S. Thomas art. 6. ad 2. & meritò, quia ratione intenſionis gratiæ ſanctificantis non eſt Deus peculiari, & diſtincto modo in iuſto, quamuis ſit perfectiori modo intra latitudinem modi amicitiæ, ſicut nec Deus dicitur mitti, nec eſſe peculiari modo in creaturis, ratione intenſionis donorum naturalium; quia ratione intenſionis eorum, nõ eſt diſtincto modo, quamuis ſit perfectiori modo intra latitudinem eiuſdem modi.

Addunt Vazq. Suarez, & Ruiz per extenſionem gratiæ ſanctificantis, quia iuſtus aſcendit ad aliquos peculiares actus, aut effectus, vt in ordine ad actum Prophetiæ, vel miraculorum, vel ad feruorem charitatis, quo ſe exponit martyrio, vt iuſtus ſpecialiter ſanctificetur in ordine ad tales actus fieri nouam miſsionem viſibilem; quia ratione illius extenſionis, Deus eſt in iuſto peculiari modo extenſionis diſtincto ſecundum ſpeciem, & ratione huius extenſionis facta fuit miſsio ad Apoſtolos octauo die poſt Reſurrectionem, Ioan. 20 & in die Pentecoſtes, vt tradit Leo Papa ſermone 2. Pẽtecoſtes: & eo modo etiam fit miſsio quoties iuſtus virtute Sacramenti recipit augmẽtum gratiæ iuſtificantis; quia iſtud augmentũ recipit in ordine ad aliquos peculiares actus: non tamen fit miſsio collatione donorum gratię gratis datę; quia ratione horum nõ eſt Deus peculiari modo in creaturis rationalibus.

Ita tamen miſsione inuiſibili facta ratione gratiæ ſanctificantis, ſiue habitualis, ſiue actualis ad nos mittuntur Filius, & Spiritus Sanctus, & ipſi duo, & etiam Pater veniunt ad nos, & nobis donantur (vt docent Patres, & Scholaſtici, & indicatur in Scriptura) vt ratione illius non mittantur, nec veniant, & ſint in nobis intimè ſecundum ſuam eſſentiam, ſeu ſubſtantiam,

DIFFICVLTAS I.

Vnde deſumenda ſit vnitas, vel pluralitas concretorum ſubſtantiuorum?

COnueniũt Theologi nomina abſtracta, tàm in Diuinis, quàm in creatis dici ſingulariter; vel pluraliter ex vnitate, vel pluralitate formarum (& conſequenter ſignificata eorum) quia ea nomina nihil aliud ſignificãt quã formam ipſam. Vnde nomina abſtracta, quæ ſignificãt aliquid abſolutum eſſentiale Dei, v.g. eſſentia, charitas, & vita nõ ſunt in plurali enuncianda, ſed in ſingulari, quia eſt tãtum vnum: nomina verò abſtracta, quæ ſignificant aliquid relatiuũ, & notionali Dei, ſecundum rationem communem, v. g. perſonalitas, & relatio ſunt in plurali enũcianda; quia ſunt plura. Diſſentiunt tamẽ circa vnitatem, & pluralitatem nominum cõcretorum, & cõſequẽter ſignificatorum, & præſertim ſubſtãtiuorum, de quibus præſens diffic. procedit.

Circa quam primus modus dicendi eſt, ad vnitatem ſimpliciter nominis cõcreti, ſubſtantiui requiri vnitatem formæ, & ſuppoſiti, & ad pluralitatem ſimpliciter eorum requiri pluralitatem vtriuſque: ex vnitate verò, vel pluralitate vnius tãtũ, ſiuè formæ, ſiuè ſuppoſiti cõcretum ſubſtãtiuum nõ eſſe vnum ſimpliciter, nec plura ſimpliciter: ita Durã. in 3. d. 1. q. 3. ad 3. & ita cõſequenter, ait in caſu in quo vna Diuina perſona aſſumeret plures humanitates, nõ fore dicẽdũ vnum hominem ſimpliciter, nec plures ſimpliciter: addit tamen in Diuinis cõcreta ſubſtãtiua formæ ſingulariter dici ob ſolam ſingularitatem formæ, nõ ex natura ipſorum cõcretorum, ſed tantum ex vſu; quia ita habet vſus.

Modus tamen iſte dicendi diſplicet Scoto in 3. diſt. 1. quæſt. 3. ad 1. Et merito primò; quia vnum, vel multa ſunt paſſio entis, & ex æquo diuidunt ens, ſed homo in cõcreto ſignificatus eſt ſimpliciter ens: ergo eſt ſimpliciter vnus, vel multiplex, in dicto autem caſu aſſignato à Durãdo eſſet homo in concreto ſignificatus: ergo in eo caſu eſſet vnus ſimpliciter, vel multiplex ſimpliciter.

Secundò, quia ex modo loquendi Duran. ſequeretur quod in rigore, ſeu proprietate ſermonis Deus nõ eſſet dicẽdus vnus Deus ſimpliciter, quod eſt abſurdum.

Secundus modus dicẽdi, eſt vnitatem, vel pluralitatem cõcretorum ſubſtantiuorum ſumendam eſſe ex vnitate, vel pluralitate ſuppo-

poſitorū,ita Marſil.lib.3.q.2.ar.3.dub.2.& Gab.d.1.q.2.ar.3.dub. 4.quòd etiam indicat Greg.lib.1.d.12.q.1.id autem probat Marſi. quia ſi plures perſonæ aſſumerēt eandem numero humanitatē. quælibet perſona eſſet vnus homo:ergo illæ plures perſonæ eſſent plures hominēs,& confirmatur;quia ſi eadem humanitas,prius aſſumeretur ab vna perſona,& poſtea dimiſſa aſſumeretur ab alia, hic homo eſſet diuerſus à priori homine, & non ob diuerſitatem naturæ: ergo ob ſolam diuerſitatem ſuppoſitorum. Addit tamen Marſilius tres perſonas Diuinas dici vnum Deum,& non tres Deos ex vſu Eccleſiæ.

Hic etiam modus dicendi communiter reijcitur,&merito,primo ratione à priori qua poſtea probabimus ex ſola vnitate,vel pluralitate formæ deſumendam eſſe vnitatem,vel pluralitatem cōcretorū ſubſtātiuorum,vel ſignificatorum per illa(quòd in idem incidit) ex quo cōſtabit in dictis duobus caſibus nō fore plures,&diuerſos homines,ſed tantum vnum,& eundem.

Tertius modus dicendi eſt,ad pluralitatem concretorum ſubſtātiuorum requiri pluralitatem formarum,& ſuppoſitorum,acproinde ad vnitatem eorum ſufficere vnitatem formæ,aut ſuppoſita, ita Caie.& Canar q 39.ar.3.Suar.lib.10.c.7.Arrub.diſp.135.c.3.&docuiſſe videtur S.Thom.q 36.ar.4.ad 2.dum ait, Patrem quamuis habeat virtutem generandi,&ſpirandi,non dici duo principia;quia implicaretur pluralitas ſuppoſitorum,& clarius 3.p.q.3.ar.7.ad 2. dum ait,ſi eadem perſona aſſumeret plures humanitates,non eſſent plures homines.

Probari autem poteſt primo;quia vt diximus Tractat. de Incarnat. diſp.12.dif.3.ex communi doctrina Scholaſticorū,& Patrum,Chriſtus nequit dici duo,nō ſolum maſculinè,ſed nec neutraliter,quamuis ſint duæ naturæ:ergo ad pluralitatem cōcreti ſubſtantiui,etiam naturæ requiritur pluralitas ſuppoſitorum.

Secūdò;quia vt dicem.diſſi:ſequen plura nomina ſubſtātiua;quę ſignificant formam accidentalem,v.g.artifex iudex,nō multiplicantur ex ſola pluralitate formarum;quia vnus homo, quamuis pluribus artibus polleat, dicitur vnus artifex:ergo idem eſt dicendū de reliquis concretis ſubſtantiuis.

Hic etiam modus dicendi nobis non probatur ob rationē à priori,quàm ſtatim adducemus pro noſtro modo dicēdi. Et etiā ob hāc rationem ab abſurdo;quia ſcilicet ex eo ſequeretur in Deo, nō eſſe plures perſonas;quia quamuis in eo ſint plures perſonalitates, non tamen ſunt plures naturæ.

Quartùs ergo modus dicendi nobis probatur,aſſerentiū omnia con:

concreta ſubſtantiua ex ſola vnitate, aut pluralitate formæ, quã ſignificant dici ſingulariter, aut pluraliter, ita expreſſè S.T.q.39. ar.3: Vaz.diſp.155. Ruyz diſp.77. Per.diſp.20.ſect.2.& amplecti videtur Altiſiodor.lib 3.ſummæ Tracta.1.c.1.q.6. Scot.in 3.d.1.q.3.& alij dum aſſerunt in caſu in quo vna perſona aſſumeret plures humanitates fore plures homines.

Ratio huius à priori (quàm diffi.ſequente amplius extendemus, & declarabimus) eſt quia ſignificatio, aut ſignificatum nominis numerari debet, ſecundum eius directum ſignificatum; quia nomen numerale, v.g vnum, & multiplex, ſicut & pronomen demonſtratiuum, tantum afficit nomen concretum, afficiendo tantum eius primarium, ſeu directum ſignificatum, & ob id Deus eſt, & dicitur vnus; quia Deitas, quàm nomen Deus, directè ſignificat, eſt vna, quãuis perſonalitates, quas nomen Deus connotat, ſeu indirectè ſignificat, ſint tres: & è contra ob id perſonæ ſunt, & dicuntur tres; quia perſonalitates quas nomẽ *Perſona*, directè ſignificat, ſunt tres, quãuis Deitas, quàm connotat, ſeu indirectè ſignificat ſit tantum vna, ſed directum ſignificatum nominis concreti, ſubſtantiui eſt forma cõſtitutiua ſignificati, adęquati nominis concreti ſubſtantiui, aut eſt id quod eſt quaſi forma, denominans ipſum ſignificatum adæquatum, v.g. ſignificatum directum nominis concreti ſubſtantiui *Perſona*, eſt perſonalitas, quæ eſt forma conſtituens perſonã, & ſignificatũ directũ nominis cõcreti ſubſtantiui, *Deus* eſt Deitas, quãuis non ſit conſtituens Deum, vt forma; quia potius perſonalitas eſt forma, & Deitas, quaſi materia conſtituentes ipſum coaleſcens ex Deitate, & ex perſonalitate, quòd eſt Deus, & perſona; quia perſonalitas concipitur, quaſi modus adueniens Deitati, ſed eſt quaſi forma illud coaleſcens denominans Deum ea proportione, qua in coaleſcente ex humanitate, & ex perſonalitate humanitas eſt materiale illius coaleſcentis, & perſonalitas eſt formale, etiam ſi illud coaleſcens denominetur homo ab humanitate quaſi à forma; quia in denominando aſsimilatur formæ: ergo ex vnitate, vel pluralitate formæ, vel quaſi formæ ſignificatæ directè per nomen concretum ſubſtantiuum deſumenda eſt vnitas, vel pluralitas nominũ concretorũ ſubſtantiuorum, & ſignificatorum per illa.

Ex quo conſtat primo, quòd ſi plures perſonæ aſſumerẽt eandem humanitatem, ſiue ſimul, ſiue ſucceſsiue eſſent, & dicerentur vnus tantum homo, & non plures: & quòd ſi vna perſona aſſumeret plures humanitates, eſſent, & dicerentur plures homines, vt diximus Tract. de Incarnatione diſp.3 diffic.6.& 7.& etiã conſtat ſecundo,

quòd Pater, & Filius ſint, & dicatur vnus ſpirator, & vnum principium *quod* ſpirandi; quia virtus ſpiratiua in illis eſt tantum vna.

Et tandem cōſtat, quòd Pater non ſit multiplex principium reſpectu Filij, & Spiritus ſancti; quia virtus generatiua Filij & ſpiratiua Spiritus ſancti, quæ ſunt in Patre, ſit vna, & eadem ſecundū rē, quamuis ſint plures ratione noſtra: & ob hoc Pater poteſt dici plura principia ſecundum rationem, nō verò plura abſolutè: eſt tamē peculiaris ratio, ob quā quamuis aliquæ relationes reales in Deo non ſint plures, niſi tantum ratione noſtra dicātur abſolutè plures, vt dixim diſp. 2. diſ. 4.

Ex dictis exponi poteſt S. Thom. q. 36. ar. 4. ad 4. vt nobis non aduerſetur quando ait Patrem etiam ſi habeat virtutem generandi, & virtutem ſpirandi non dici duo principia; quia implicaretur pluralitas ſuppoſitorum: reddit ergo S. Thom. hanc rationem, & cauſalem, non quia pluralitas ſuppoſitorum requiratur ad pluralitatem concretorum ſubſtantiuorum quale eſt principium; ſed quia Pater non poteſt abſolutè dici plura principia, niſi quando virtutes ſunt re ipſa diſtinctæ, vt antea dicebamus: in eodem autem ſuppoſito Diuino non poſſunt eſſe re ipſa diſtinctæ, ac proinde ſi Pater diceretur abſolutè eſſe duo principia, hoc modo loquēdi denotaretur, ſeu implicaretur pluralitas ſuppoſitorum.

Tertia verò p. quæſt. 3. art. 7. ad 2. vbi ſub verbo *videtur*, ait ſi vna perſona aſſumeret plures humanitates, non fore plures homines, non ſumit nomen homo ſubſtantiuè, ſed adiectiuè pro habēte, quaſi ſubiecto humanitatem, & prout veſtito humanitate, vt conſtat ex contextu in quo hominem explicat per duo prędicta; habens autem quaſi ſubiectum humanitatem, & veſtitus humanitate ſunt nomina adiectiua, non ſubſtantiua; quia homo ſubſtantiuè ſumptus non eſt habens, tamquam ſubiectum humanitatem, cui videlicet adueniat, & ſuperaddatur humanitas, ſed eſt habens humanitatem vt totum, quia homo eſt totum, & humanitas pars hominis, qua ratione compoſitum habet ſua componentia, & cōſtitutum ſua cōſtituētia: ita tamē homo eſt habēs humanitatem, vt partem, vt eo modo etiam habeat perſonalitatem vt partem, & eaſdē habet perſona hominis; quia tam homo quàm perſona eſt totū coaleſcens ex humanitate, & ex perſonalitate; ex humanitate quaſi ex materia, & ex perſonalitate quaſi ex forma adueniēte, & ſuperaddita humanitati cū ſit modus illius, & tam nomē homo, quàm nomē *perſona* adæquatè ſignificat dictum coaleſcens, inadæquatè verò humanitatem, & inadæquatè etiam perſonalitatem diuerſo tamen modo; quia nomen perſona directè perſonalitatē, & indirectè humanitatē; nomē

verò homo è cōtra directè humanitatem,& indirectè perſonalitatē vt ſupra etiam diximus.

Ad priorem ergo rationem tertij modi dicēdi deſumptam ex eo, quòd Chriſtus nō dicitur duo, aut plura neutraliter, reſpondemus Chriſtum nō dici duo, nec plura abſolutè,& abſque addito, nō quia ad pluralitatem cōcreti ſubſtantiui requiratur pluralitas perſonalitatum, ſed quia eo modo loquendi abſolutè,& abſque addito denotatur non eſſe vnionem inter naturas Chriſti, vt dixim. tract. de Incarn. diſp. 12. dif. 3. quia quoties res aliqua, v.g. Petrus cōtinet multa vnita, non dicitur abſolutè eſſe multa; quia illa multa vnita, dicū tur ſimpliciter eſſe vnum, Chriſtus tamen cum addito, dicitur eſſe plures naturæ,& in Chriſto etiam dicuntur eſſe multa, & Chriſtus dicitur eſſe aliud,& aliud, quia his modis loquendi, denotatur vnio aliqua inter illa,& nō omnimoda pluralitas: vnde ſi vna perſona, v.g. Verbum aſſumeret plures humanitates, quamuis nō poſſet abſolutè dici eſſe duo, poſſet tamē dici eſſe duos homines; quia hoc modo loquendi nō denotaretur omnimodo pluralitas, pluralitas autem non omnimoda con[illegible]are poteſt cum vnione.

Ad poſteriorem verò rationem, deſumptam ex eo quòd ad pluralitatem aliquorum cōcretorum ſubſtantiuorum accidentaliū v.g. *mitex, & artifex*, videatur requiri pluralitas formæ accidentalis,& ſuppoſitalitatis, conſtabit ſolutio ex dicendis difficultate ſequente.

DIFFICVLTAS II.

Vnde deſumenda ſit vnitas, vel pluralitas concretorum adiectiuorum?

CONueniunt Theologi vnitatem, vel pluralitatem nominum cō cretorū adiectiuorum (& ſignificatorum per ipſa) deſumendam eſſe ex vnitate, vel pluralitate ſuppoſitorum, aut ſubiectorum, & nō formarum, ita S. Th. & eius interpretes q. 39. ar. 3. Vaz. diſpu. 155. Sua. lib. 3. c. 11. Tur. diſp. 23. & Ruyz diſp. 77. quia nomina cōcreta adiectiua, v.g. *album, & omnipotens* ſignificant ſuppoſitum, aut ſubiectum, vt poſſidens, ſeu vt habens formam, vel vt eſt ſub forma, ſeu vt ipſi adiacet forma, ita vt album idem ſit, quod habēs albedinem, & omnipotens idem quod habens omnipotentiam, in quo differūt à concretis ſubſtantiuis; quia hæc oppoſito modo ſignificant non ſubiectum, nec quaſi ſubiectum vt eſt ſub forma, ſeu vt ipſi adiacet

ſed eſſentia eſt in omnibus ſingulis perſonis: ergo quęlibet perſona eſt in qualibet alia, conſequentia patet; quia diſtinctio perſonarum non impedit mutuam inexiſtentiam vnius in alia, imo eſt ad eam requiſita, ex cuius defectu nulla perſona dicitur eſſe in ſe ipſa, mutua enim inexiſtentia diſtinctio denotatur: vnde quamuis ſola eſſentia ob eius identitatem cum perſonis ſit fundamentum, & ratio, & quaſi vinculum dictæ mutuæ inexiſtentiæ, & circum inſeſsionis perſonarum, nihilo minus id cui conuenit inexiſtentia eſt tota perſona, non eſſentia.

Relatio autem hæc mutuæ inexiſtentię, tantum eſt rationis (in quo omnes conueniunt) quia cōuenit ipſis perſonis quatenus diſtinctis, diſtinguuntur autem relationibus, & relationes, nequeunt alijs relationibus realibus referri, vt diximus dif. 1.

Ad rationem vero aduerſariorum, concedimus in filio v. g. eſſe paternitatem, ſed non ſicut eſſentiam, nec ſicut propriam perſonalitatem, qua ratione in eo ſunt Deitas & filiatio, ſed ſicut perſonalitatem alterius ſubſiſtentis, exiſtentis in ipſo filio ſubſiſtente; quia nō eſt in filio, quaſi forma inhærens, qua ratione in ipſo eſt filiatio, & ita quamuis Filius ſit Deus Deitate, & Filius filiatione, non tamen eſt Pater paternitate.

DISPVTATIO DECIMA.

De miſsione diuinarum perſonarum.

DIFFICVLTAS PRIMA.

Quid ſit miſsio diuinarum perſonarum?

DIfficultas hæc procedit de miſsione propria, quamuis de impropria nonnihil etiam dicemus poſtea.

Prima opinio eſt (quam refert Magiſt. in 1. d. 15. c. *ad quod diximus*) aſſerentium miſsionem perſonæ Diuinę nihil aliud eſſe, quam ipſam æternam proceſsionem vnius perſonę ab alia, ita vt ſicut arbor dicitur mittere flores, eos producendo, & Sol mittere lucem eam producendo, ita Pater dicitur mittere filium eum producēdo. Quòd indicare videntur Hilar. lib. 5 de Trin. colūn. 7. Cyril. lib. 12. Theſauri c. 15. & Greg. Magnus hom. 26 in Euangelia. Opinio tamen hæc nobis non pobatur, non ſolum ob rationem, qua opinionem

nem noſtram probabimus, ſed etiam, quia miſſio perſonæ Diuinæ, quæ de facto fuit miſſa eſt temporalis, ſeu fit in tempore, vt conſtat ex illo ad Galat.4 *At vbi venit plenitudo temporis, miſit Deus Filiũ ſuum factum ex muliere*, Proceſsio autem perſonæ non eſt temporalis, ſed æterna.

Secunda opinio eſt è contra aſſerentium, miſsionem perſonæ Diuinæ, nihil aliud eſſe quam productionem effectus creati, nempè gratiæ, aut alterius doni ſupernaturalis creati ratione cuius perſona procedens, incipit eſſe, aut apparere nouo, aut peculiari modo in creatura ad quam mittitur, ita Magiſt. in ea d.15.c.1.& 2. probari autem poteſt, quia miſſio, quæ de facto facta fuit, & ſæpè fit eſt temporalis: ergo conſiſtit in aliquo temporali, nō in alio quam in dicta productione.

Opinio etiam hæc nobis non probatur; quia de ratione miſſionis eſt exitus miſſi à mittente, in productione autẽ illa effectus creati, non eſt exitus perſonę Diuinæ ab alia.

Tertia ergo opinio nobis probatur, aſſerentium miſſionem perſonæ Diuinæ, ſitam eſſe eſſentialiter in æterna proceſſione perſonæ miſſę à perſona mittente, & in productione effectus temporalis, ratione cuius perſona, quæ mittitur incipit eſſe nouo modo in creatura, ad quam mittitur, ità Alexan.1.p.c.71.&72.Vaz.diſp.170 c.2.Sua.lib.12 c.1.Tur.diſp.30.dub.1.Mærat.diſpu.56.Ruyz diſp. 108.& Perez 19.

Et in primis miſſionem Diuinæ perſonæ, eſſe eſſentialiter ſitam in æterna proceſſione perſonæ miſſæ à perſonà mittente probatur, quia miſſio eſſentialiter eſt exitus, ſeu egreſſus miſſi à mittente, inter perſonas autem Diuinas, non eſt alius exitus vnius perſonæ ab altera, quam proceſsio ſubſtantialis vnius perſonæ ab altera; quia vna perſona nequit Conſilio, nec Imperio exire ab altera, ſecundũ locum; quia vna nequit ab altera loco disiungi, ergo. Deinde quod productio dicti effectus creati, etiam pertineat eſſentialiter ad miſſionem Diuinæ perſonæ probatur; quia ad miſſionem non ſufficit exitus miſſi à mittente, niſi etiam exeat ad aliquem terminum; quia abſque peruentione ad aliquem terminum miſſio, non eſt completa ſeu perfecta peruentio autem hæc, nihil aliud eſt, quam productio effectus creati, ratione cuius perſona miſſa nouo, aut peculiari modo ſe habeat in aliqua re, ſeu creatura diſtincta à Deo: ergo dicta productio etiam intrat in miſſionem, quaſi differentia modo contrahens æternam proceſsionem, vt æterna proceſſio, quæ erat quaſi miſſio inchoata, & aliquid miſsionis; quia erat exitus perſonæ miſſæ à perſona mittente, additione dictę productionis compl-

In ratione miſſionis miſſio: ergo perſonæ Diuinæ coaleſcit ex æterna proceſſione perſonæ, & ex productione effectus creati, ratione cuius perſona procedens nouo, ſeu peculiari modo ſe habeat in creatura ad quam mittitur: & vtrunq; id ſignificauit Chriſtus, Ioa. 16. illis verbis: *Exiui a Patre, & veni in mundum*. quia ea particula *exiui*, ſignificatur æterna proceſſio Filij à Patre, & illa particula, *veni in mundum*, ſignificatur productio effectus creati ratione cuius æterna proceſſio contrahitur ad eſſe miſſionis.

Et quia ipſum coaleſcens ex vtroque prædicto in quo eſſentia miſſionis completè conſiſtit, aliquod fuit de facto in tempore factum: Et aliquod ſæpè fit, & aliquod ſæpè fiet, ideò miſſio perſonæ, quæ de facto fuit facta, & quæ ſæpe de facto fit, ratione ſanctitatis abſolutè dicitur temporalis, ſicut etiam eſſet, & diceretur æterna, vt aduertit Albiz diſputat. 14. ſectione vltima, ſi ab æterno creatura rationalis, verbi gratia, humanitas fuiſſet producta, & ab æterno fuiſſet hypoſtaticè vnita, aut ei fuiſſet collata ſanctitas, ratione cuius perſona procedens peculiari modo poſtea aſſignando, eſſet in ea creatura; quia ad rationem miſſionis non eſt neceſſarium quòd perſona Diuina, quæ mittitur, ſit de nouo, ſeu nouo modo in creatura ad quam mittitur, aliàs perſona filij non fuiſſet miſſa ad humanitatē Chriſti, quia humanitas Chriſti à primo inſtanti ſuæ conceptionis fuit hypoſtaticè vnita & ſancta, & Spiritusſanctus nō fuiſſet miſſus ad Beatam Virginem; quia à primo inſtanti ſuæ cōceptionis fuit ſancta, ſed ſufficit quòd peculiari modo (quamuis non de nouo) diſtincto à generali, ſit in perſona ad quam mittitur; quia ergo perſona producens perſonam procedentem, etiam producit effectum illum creatum (quamuis nō ſola, ſed etiam perſona procedēs) ratione cuius quaſi ponit perſonam procedentem in creatura, dicitur ad eam mittere perſonam, ex quibus cōſtat ad rationes primæ, & ſecundæ opinionis.

Ex dictis conſtat miſſionem perſonæ Diuinæ, coaleſcentē eſſentialiter ex proceſſione perſonæ, & ex dicta productione effectus creati, coaleſcere, ſeu conſtare, quaſi ex materiali, & contrahibili ex proceſſione perſonæ, & quaſi ex formali, & contrahente ex dicta productione effectus, ea proportione qua perſona Diuina noſtro modo cōcipiendi coaleſcit ex Deitate, quaſi ex materiali, & cōtrahibili, & ex perſonalitate, quaſi ex formali, & cōtrahente: & quia quod in cōſtituto conſtituit quaſi forma, & contrahens, principalius conſtituit, quam quod conſtituit quaſi materiale, & contrahibile; quia quod conſtituit quaſi forma, conſtituit quaſi complens, & perficiens ipſū conſtitutum, ideo in miſſione Perſonæ Diuinæ, dicta productio ef-

fe-

fectus creati, principalius pertinet ad eam miſsionem, quam æterna proceſsio, vt aduertit Ruyz ſect.6 quamuis ipſa proceſsio perſonæ ſit in ſe infinite principalior, & perfectior, quã dicta productio effectus creati.

Nihilominus, quamuis æterna proceſſio ſit quaſi materiale miſſionis, & dicta productio effectus creati, aut relatio rationis proceſſionis ad creaturam ad quam mittitur, ſit quaſi formale, & principali⁹ pertineat ad conſtitutionem miſsionis, quam proceſsio exiſtimamus nomine miſsionis proceſsionem directè ſignificari, & dictam productionem effectus creati, aut relationem rationis proceſsionis ad creaturam, ad quã perſona exit, ſeu procedit, ſignificari indirectè ea proportione, qua corpus directè ſignificatur nomine album, & albedo indirectè; quia nomine miſsionis ſignificatur proceſsio æterna perſonæ, relata relatione rationis ad creaturam; quia verbis quibus ſignificamus, & declaramus nomen miſsionis, proceſsio ſignificatur directè, & relatio illa indirectè, tamquam adueniens proceſsioni Diuinæ.

Ex dictis conſtat miſſionem Diuinam pro aliquo ſui, nempè pro productione dicti effectus eſſe eſſentialem, ſeu communem, ſeu conuenientem tribus Diuinis perſonis, ratione eſſentiæ ipſis communis, & pro alio, nempè pro proceſsione perſonæ eſſe notionalem, vtpotè, nec actiuè, nec paſsiuè conuenientem omnibus tribus perſonis.

DIFFICVLTAS II.

Quæ perſona poſsit mittere aliam: & quæ perſona poſsit mitti ab alia.

CIrca prius S.Th.q.43.ar.9.Vaz.diſp.170.Suar. lib.4.c.3.Turr. diſp.30.dub.3.Perez diſp.19.& communiter Theoli docẽt omnem, & ſolam perſonam producentem poſſe mittere perſonam: ratio huius ſumitur ex dictis dif.præced. quia ſcilicet miſſio eſſentialiter eſt exitus miſsi a mittente; in diuinis autem, non eſt alius exitus, quam per proceſsionem æternam: ergo miſsio in Diuinis tantũ poteſt eſſe à perſona producente, & poteſt eſſe ab omni ea; quia ab omni, & à ſola ea poteſt perſona Diuina exire, & procedere: vnde Pater, & Filius poſſunt mittere, & non Spiritus Sanctus; quia Pater, & Filius poſſunt perſonam producere, & non Spiritus Sanctus.

Quòd

Quòd ſi obijcias illud Iſaię 48. *Tunc Dominus miſit me, & ſpiritus eius* vbi filius dicitur miſſus ab Spiritu ſancto. Hebręi, & nonnulli Catholici exponunt dicta verba de ipſo Iſaia, quem Dominus miſit ad propheti zandum, & loquendum. Et Cyrillus Alexandrinus in Iſaiam lib. 4. Oratione 3. exponit ea verba de Cyro Rege Babylonis.

Patres verò communiter, quos refert Ruyz diſp. 108. ſect. 10. & Concilium Toletanum 11. in confeſsione fidei exponunt dicta verba de Chriſto, exiſtimant enim ibi Chriſtum introduci loquentem, ſed non introduci vt Deum, ſed vt hominem, ac proinde perſonam Diuinam, non mitti, ab Spiritu ſancto, aut ſi introducitur vt Deús, & vt Deus dicitur mitti ab Spiritu ſancto, tantum dicitur mitti miſſione impropriè ſumpta pro ſola productione effectus creati, ratione cuius perſona, quæ mittitur eſt peculiari modo in creatura diſtincto à generali, quo eſt in creaturis per eſſentiam videlicet præſentiam, & potentiam.

Circa poſterius S. Thomas q. 43. Vazq. vbi ſupra, Sua. c. 2. Zuñiga diſp. 18. dub. vlt. Ruyz ſect. 8. Perez, & communiter Theologi docent ſolas perſonas Diuinas, quæ producuntur poſſe propriè mitti. Ratio etiam huius deſumitur ex dictis; quia miſſio paſsiua, qua perſona mittitur, includit eſſentialiter proceſſionem, ſeu productionem paſſiuam à perſona mittente: ergo perſonæ tantum, quæ producuntur, poſſunt mitti miſſione propriè ſumpta. Vnde quãuis Filius, & Spiritus ſanctus poſſunt mitti, vt conſtat ex ſcriptura, nõ tamẽ Pater, & ita Aug. 2. de Trin. c. 5. notauit nũquam in Scriptura legi Patrem mitti.

Quod ſi obijcias Filius, dicitur mittere ſe ipſum: ergo & Pater poterit ſe ipſum mittere, antecedens conſtat ex Conc. Tolet. 11. in confeſſione fidei, ex Higinio Papa in Epiſt. 1. Decretali, & ex Aug. 2. de Trin. c. 5. reſpondemus dictam loquutionem poſſe habere locũ in filio, ob diuerſas naturas, itaut filius ſecundum humanitatẽ mittatur à ſe ipſo ſecundum Diuinitatem, nõ vero in Patre, niſi de miſſione impropria, ſumpta pro ſola productione effectus creati, ratione cuius perſona eſt peculiari modo in creatura, ad quam dicitur mitti.

Ex dictis conſtat nullam perſonam Diuinam, poſſe propriè mitti, niſi ab ea à qua ęternaliter procedit, ſeu producitur. Et nullam perſonam poſſe proprie mittere aliam, niſi eam, quam producit; quia nulla perſona poteſt exire niſi ab ea, à qua procedit, & nulla perſona poteſt eſſe à qua alia exeat, niſi illa à qua procedit.

Obſeruandum eſt, quod quamuis ſolæ perſonæ, quæ producuntur

tut poſſint mitti extra Deum ad creaturas ob rationem dictam: nihilominus omnes etiam perſona Patris, poſſunt venire ad creaturas & eis dari, ſeu donari (vt aduertunt Vaz. Sua. Ruiz. Per. & alij) iuxta illud Ioan. 14. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*: quia venire non dicit exitum realem ab alio; quia poteſt quis ex ſe ipſo venire non exeundo ab alio. Et ob eamdem rationem poſſunt omnes perſonæ dari, ſeu donari creaturis, & quidē omnis qui liber eſt (quales ſunt perſonæ Diuinæ) poteſt ſe ipſum alijs dare, ſeu donare, ita tamen omnes Diuinæ perſonæ veniunt, & ſe donant creaturæ rationali ratione gratię ſanctificantis, vt nequeat vna ſine alijs venire, nec ſe donare.

DIFFICVLTAS III.

Ratione cuius effectus perſona mittatur?

EX Supradictis conſtat ad miſsionem perſonæ Diuinæ præter proceſsionem æternā perſonę Diuinæ miſſæ, ratione cuius exit a mittente eſſe neceſſariam productionem alicuius effectus creati ratione cuius perſona quæ exit ab alia, veniat peculiari modo ad creaturam, ad quam mittitur, vt ita dicatur ad eam mitti.

Eſt tamen diffic. ratione cuius effectus, aut productionis creatæ, id fieri poſsit, & fiat.

Conueniunt primo Theologi, filium ratione vnionis hypoſtaticæ miſſum fuiſſe viſibiliter ad humanitatem cui fuit vnita, & ſub qua factus fuit viſibilis, & conſequenter miſſum fuiſſe viſibiliter ad mundum in quo erat humanitas: quia ratione dictæ vnionis Filius Dei eſt peculiari modo in humanitate diſtincto ab eo, quo generaliter eſt in creaturis per eſſentiam, pręſentiam, & potentiam, nempè perſonando humanitatem.

Deindè negari non poteſt, etiam Spiritumſanctum ſæpè miſſum fuiſſe viſibiliter ad hominem Chriſtum, præſertim in die in quo baptizatus fuit à Ioa. Baptiſta; quia ad Chriſtum deſcendit in ſpecie columbæ, deſcenſio autem illa non fuit abſque miſſione, & ad columbam in qua fuit peculiari modo, nempè tanquam repræſentatum in ſigno in eo apparendo, & etiam ad Chriſtum media columba: quia ad eum dicitur Spiritusſanctus deſcendiſſe, dicitur autem ad eū deſcendiſſe, & ad eum miſſum fuiſſe (quamuis in eo non fuerit peculiari aliquo modo intrinſeco) quia fuit illo modo extrinſeco repręſentati in columba, quæ ad eum venit, & ita ea proportione, qua columba

ba ad eum venit, & deſcendit, dicitur Spiritus Sanctus ad eum veniſſe, & deſcendiſſe, ratione columbę miſſæ ad repræſentandum Spiritum Sanctum: fuit etiam Spiritus Sanctus ſæpè miſſus viſibiliter ad Apoſtolos, & præcipuè in die Pentecoſtes in figura ignis in quo eis apparuit, & fuit repræſentatus. Ex quo conſtat miſsione viſibili poſſe vnam Perſonam mitti ſine altera: quia in prima dicta fuit miſſus viſibiliter Filius ſine Spiritu Sancto, & in ſecunda, & tertia, è contra fuit miſſus Spiritus Sanctus ſine Filio.

Secundò, conueniunt Theologi, Filium, & Spiritum Sanctum mitti inuiſibiliter ad creaturas rationales, ſeu intellectuales ratione gratiæ ſantificantis quæcumque illa ſit; quia ratione illius tota Trinitas eſt ſpeciali, ſeu peculiari modo inuiſibili in illis: quia eſt in illis tamquam in templis viuis, in quibus adoratur, & colitur: & etiam eſt in illis tamquam amicus in amicis, ac proinde ratione illius, Filius, & Spiritus Sanctus inuiſibiliter mittuntur: quia ipſi exeunt à Patre, & ad creaturas illas: quia in illis ſe habent peculiari modo inuiſibili. Vnde hac miſsione facta ratione gratiæ ſantificantis, non mittitur vna perſona ſine alia ex duabus, quæ mitti poſſunt: quia ratione illius nequit vna perſona diuina, non eſſe eo peculiari modo in creatura rationali, quo ſunt aliæ duæ; nihilominus miſsio, quę fit ratione gratiæ ſanctificantis, ſolet attribui Spiritui Sancto: quia eſt ſpecialiter amor, & creatura ad quam fit miſsio ratione illius gratiæ amatur à tota Trinitate, & ipſa creatura radicaliter, aut formaliter amat Trinitatem: quia ipſa gratia eſt principium amandi Trinitatem, aut eſt amor ipſe.

Eſt tamen controuerſia primò, an miſsio inuiſibilis tantum fiat ratione gratiæ ſanctificantis.

Cai. q. 43. art. 3. exiſtimat etiam fieri ratione fidei, quamuis informis, ſeu ſine ſanctitate: imò Aureolus in 1. d. 15. art. 2. exiſtimat etiam fieri per quodcumque donum intellectus, & voluntatis: quia ratione fidei, & cuiuſcumque alterius cognitionis, & dilectionis Dei Deus incipit eſſe peculiari modo in creatura rationali, nempè tamquam cognitus, & amatus in cognoſcente, & amante.

S. Thomas verò quæſt. 43. art. 3. Vaz. art. 3 Suarez lib. 12. Cap. Mæratius diſp. 56. Grandus tract. 15 diſput. 3. Ruiz diſp. 109. ſect. 1. & Perez diſp. 19. ſect. 8. docent, & merito miſsionem inuiſibilem ſimpliciter, & abſolutè tantùm fieri ratione gratiæ ſanctificantis: quod indicat Tridentinum ſeſsione 14. cap. 4. dum de contritione imperfecta ait eſſe donum Dei, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm mouentis, & ratione probatur: quia modus exiſtendi Dei in creatura rationali, tamquam obiecti per fidem, & aliqualem dile-

dilectionem non iuſtificantem eſt valdè extrinſecus creaturæ, quo potius creatura verſatur circa Deum, quàm Deus circa creaturam: ergo ratione illius Deus non eſt ſimpliciter, & abſolutè in creatura. benè tamen ſecundum quid, vt exprimunt Vazq. & Ruiz quia ratione illarum, eſt Deus in creatura rationali eo peculiari modo, ſed non abſolutè, & ſimpliciter perfectò.

Secundò, eſt controuerſia, an fiat miſsio inuiſibilis, quando intenditur gratia ſanctificans ratione ipſius intenſionis.

Richardus in 1. diſt. 15. art. 5. quæſt. 3. Suarez lib. 12. cap. 5. & Perez diſp. 19. ſect. 8. docent ratione intenſionis gratiæ ſanctificantis fieri miſsionem inuiſibilem; quia ratione illius Deus eſt intenſiori modo amicitiæ in iuſto.

Bonauentura verò in 1. diſt. art. 2. quæſt. 3. Vazq. art. 6. & Ruiz docent ratione dictæ intenſionis non fieri miſsionem Perſonæ diuinæ: quod abſque dubio etiam tradit S. Thomas art. 6. ad 2. & merito, quia ratione intenſionis gratiæ ſanctificantis non eſt Deus peculiari, & diſtincto modo in iuſto, quamuis ſit perfectiori modo intra latitudinem modi amicitiæ, ſicut nec Deus dicitur mitti, nec eſſe peculiari modo in creaturis, ratione intenſionis donorum naturalium; quia ratione intenſionis eorum, nō eſt diſtincto modo, quamuis ſit perfectiori modo intra latitudinem eiuſdem modi.

Addunt Vazq. Suarez, & Ruiz per extenſionem gratiæ ſanctificantis, quia iuſtus aſcendit ad aliquos peculiares actus, aut effectus, vt in ordine ad actum Prophetiæ, vel miraculorum, vel ad feruorem charitatis, quo ſe exponit martyrio, vt iuſtus ſpecialiter ſanctificetur in ordine ad tales actus fieri nouam miſsionem viſibilem; quia ratione illius extenſionis, Deus eſt in iuſto peculiari modo extenſionis diſtincto ſecundum ſpeciem, & ratione huius extenſionis facta fuit miſsio ad Apoſtolos octauo die poſt Reſurrectionem, Ioan. 20 & in die Pentecoſtes, vt tradit Leo Papa ſermone 2. Pentecoſtes: & eo modo etiam fit miſsio quoties iuſtus virtute Sacramenti recipit augmētum gratiæ iuſtificantis; quia iſtud augmentū recipit in ordine ad aliquos peculiares actus: non tamen fit miſsio collatione donorum gratię gratis datę; quia ratione horum nō eſt Deus peculiari modo in creaturis rationalibus.

Ita tamen miſsione inuiſibili facta ratione gratiæ ſanctificantis, ſiue habitualis, ſiue actualis ad nos mittuntur Filius, & Spiritus Sanctus, & ipſi duo, & etiam Pater veniunt ad nos, & nobis donantur (vt docent Patres, & Scholaſtici, & indicatur in Scriptura) vt ratione illius non mittantur, nec veniant, & ſint in nobis intimè ſecundum ſuam eſſentiam, ſeu ſubſtantiam,

DIFFICVLTAS I.

Vnde deſumenda ſit vnitas, vel pluralitas concretorum ſubſtantiuorum?

COnueniũt Theologi nomina abſtracta, tàm in Diuinis, quàm in creatis dici ſingulariter, vel pluraliter ex vnitate, vel pluralitate formarum (& conſequenter ſignificata eorum) quia ea nomina nihil aliud ſignificãt quà formam ipſam. Vnde nomina abſtracta, quæ ſignificãt aliquid abſolutum eſſentiale Dei, v.g. eſſentia, charitas, & vita nõ ſunt in plurali enuncianda, ſed in ſingulari; quia eſt tã tum vnum: nomina verò abſtracta, quæ ſignificant aliquid relatiuũ, & notionali Dei, ſecundum rationem communem, v. g. perſonalitas, & relatio ſunt in plurali enũcianda; quia ſunt plura. Diſſentiunt tamẽ circa vnitatem, & pluralitatem nominum cõcretorum, & cõſequẽter ſignificatorum, & præſertim ſubſtãtiuorum, de quibus præſens diffic. procedit.

Circa quam primus modus dicendi eſt, ad vnitatem ſimpliciter nominis cõcreti, ſubſtantiui requiri vnitatem formæ, & ſuppoſiti, & ad pluralitatem ſimpliciter eorum requiri pluralitatem vtriuſque: ex vnitate verò, vel pluralitate vnius tãtũ, ſiuè formæ, ſiuè ſuppoſiti cõcretum ſubſtãtiuum nõ eſſe vnum ſimpliciter, nec plura ſimpliciter: ita Durã. in 3. d. 1. q. 3. ad 3. & ita cõſequenter, ait in caſu in quo vna Diuina perſona aſſumeret plures humanitates, nõ fore dicẽdũ vnum hominem ſimpliciter, nec plures ſimpliciter: addit tamen in Diuinis cõcreta ſubſtãtiua formæ ſingulariter dici ob ſolam ſingularitatem formæ, nõ ex natura ipſorum cõcretorum, ſed tantum ex vſu; quia ita habet vſus.

Modus tamen iſte dicendi diſplicet Scoto in 3. diſt. 1. quæſt. 3. ad 1. Et merito primò; quia vnum, vel multa ſunt paſsio entis, & ex æquo diuidunt ens, ſed homo in cõcreto ſignificatus eſt ſimpliciter ens: ergo eſt ſimpliciter vnus, vel multiplex, in dicto autem caſu aſſignato à Durãdo eſſet homo in concreto ſignificatus: ergo in eo caſu eſſet vnus ſimpliciter, vel multiplex ſimpliciter.

Secundò, quia ex modo loquendi Duran. ſequeretur quod in rigore, ſeu proprietate ſermonis Deus nõ eſſet dicẽdus vnus Deus ſimpliciter, quod eſt abſurdum.

Secundus modus dicẽdi, eſt vnitatem, vel pluralitatem cõcretorum ſubſtantiuorum ſumendam eſſe ex vnitate, vel pluralitate ſuppo-

poſitorũ, ita Marſil. lib. 3. q. 2. ar. 3. dub. 2. & Gab. d. 1. q. 2. ar. 3. dub. 4. quòd etiam indicat Greg. lib. 1. d. 12. q. 1. id autem probat Marſi. quia ſi plures perſonæ aſſumerẽt eandem numero humanitatẽ quælibet perſona eſſet vnus homo: ergo illæ plures perſonæ eſſent plures homines, & confirmatur; quia ſi eadem humanitas, prius aſſumeretur ab vna perſona, & poſtea dimiſſa aſſumeretur ab alia, hic homo eſſet diuerſus à priori homine, & non ob diuerſitatem naturæ: ergo ob ſolam diuerſitatem ſuppoſitorum. Addit tamen Marſilius tres perſonas Diuinas dici vnum Deum, & non tres Deos ex vſu Eccleſiæ.

Hic etiam modus dicendi communiter reijcitur, & merito, primo ratione à priori qua poſtea probabimus ex ſola vnitate, vel pluralitate formæ deſumendam eſſe vnitatem, vel pluralitatem cõcretorũ ſubſtãtiuorum, vel ſignificatorum per illa (quòd in idem incidit) ex quo cõſtabit in dictis duobus caſibus nõ fore plures, & diuerſos homines, ſed tantum vnum, & eundem.

Tertius modus dicendi eſt, ad pluralitatem concretorum ſubſtãtiuorum requiri pluralitatem formarum, & ſuppoſitorum, ac proinde ad vnitatem eorum ſufficere vnitatem formæ, aut ſuppoſita, ita Caie. & Canar q 39. ar. 3. Suar. lib. 10. c. 7. Arrub. diſp. 135. c. 3. & docuiſſe videtur S. Thom. q 36. ar. 4. ad 2. dum ait, Patrem, quamuis habeat virtutem generandi, & ſpirandi, non dici duo principia; quia implicaretur pluralitas ſuppoſitorum, & clarius 3. p. q. 3. ar. 7. ad 2. dum ait, ſi eadem perſona aſſumeret plures humanitates, non eſſent plures homines.

Probari autem poteſt primo; quia vt diximus Tractat. de Incarnat. diſp. 12. diſ. 3. ex communi doctrina Scholaſticorũ, & Patrum, Chriſtus nequit dici duo, nõ ſolum maſculinè, ſed nec neutraliter; quamuis ſint duæ naturæ: ergo ad pluralitatem cõcreti ſubſtantiui, etiam naturæ requiritur pluralitas ſuppoſitorum.

Secũdò; quia vt dicem. diſſ. ſequen plura nomina ſubſtãtiua, quę ſignificant formam accidentalem, v. g. artifex iudex, nõ multiplicantur ex ſola pluralitate formarum; quia vnus homo, quamuis pluribus artibus polleat, dicitur vnus artifex: ergo idem eſt dicendũ de reliquis concretis ſubſtantiuis.

Hic etiam modus dicendi nobis non probatur ob rationẽ à priori, quàm ſtatim adducemus pro noſtro modo dicẽdi. Et etiã ob hãc rationem ab abſurdo; quia ſcilicet ex eo ſequeretur in Deo, nõ eſſe plures perſonas; quia quamuis in eo ſint plures perſonalitates, non tamen ſunt plures naturæ.

Quartus ergo modus dicendi nobis probatur, aſſerentiũ omnia con:

concreta ſubſtantiua ex ſola vnitate,aut pluralitate formæ,quā ſignificant dici ſingulariter,aut pluraliter,ita expreſſè S.T.q.39. ar.3: Vaz.diſp.155.Ruyz diſp.77.Per.diſp.20.ſect.2.& amplecti videtur Altiſiodor.lib 3.ſummæ Tracta.1.c.1.q.5.Scot.in 3.d.1.q.3.& alij dum aſſerunt in caſu in quo vna perſona aſſumeret plures humanitates fore plures homines.

Ratio huius à priori (quàm diffi.ſequente amplius extendemus,& declarabimus) eſt quia ſignificatio,aut ſignificatum nominis numerari debet,ſecundum eius directum ſignificatum; quia nomen numerale,v.g vnum,& multiplex, ſicut & pronomen demonſtratiuum,tantum afficit nomen concretum,afficiendo tantum eius primarium,ſeu directum ſignificatum,& ob id Deus eſt, & dicitur vnus;quia Deitas,quàm nomen Deus,directè ſignificat, eſt vna,quāuis perſonalitates,quas nomen Deus connotat,ſeu indirectè ſignificat, ſint tres:& è contra ob id perſonæ ſunt,& dicuntur tres; quia perſonalitates quas nomē *Perſona*,directè ſignificat, ſunt tres, quāuis Deitas,quàm connotat,ſeu indirectè ſignificat ſit tantum vna, ſed directum ſignificatum nominis concreti, ſubſtantiui eſt forma conſtitutiua ſignificati,adęquati nominis concreti ſubſtantiui , aut eſt id quod eſt quaſi forma,denominans ipſum ſignificatum adæquatum,v.g.ſignificatum directum nominis concreti ſubſtantiui *Perſona*,eſt perſonalitas,quæ eſt forma conſtituens perſonā,& ſignificatū directū nominis cōcreti ſubſtantiui,*Deus* eſt Deitas, quāuis non ſit conſtituens Deum,vt forma;quia potius perſonalitas eſt forma, & Deitas,quaſi materia conſtituentes ipſum coaleſcens,ex Deitate,& ex perſonalitate,quòd eſt Deus,& perſona ; quia perſonalitas concipitur,quaſi modus adueniens Deitati , ſed eſt quaſi forma illud coaleſcens denominans Deum ea proportione , qua in coaleſcente ex humanitate,& ex perſonalitate humanitas eſt materiale illius coaleſcentis,& perſonalitas eſt formale , etiam ſi illud coaleſcens denominetur homo ab humanitate quaſi à forma ; quia in denominando aſsimilatur formæ:ergo ex vnitate,vel pluralitate formæ,vel quaſi formæ ſignificatæ directè per nomen concretum ſubſtantiuum deſumenda eſt vnitas,vel pluralitas nominū concretorū ſubſtantiuorum,& ſignificatorum per illa.

Ex quo conſtat primo,quòd ſi plures perſonæ aſſumerēt eandem humanitatem,ſiue ſimul,ſiue ſucceſsiue eſſent, & dicerentur vnus tantum homo,& non plures:& quòd ſi vna perſona aſſumeret plures humanitates,eſſent,& dicerentur plures homines, vt diximus Tract.de Incarnatione diſp.3.diffic.6.& 7.& etiā conſtat ſecundo,

quòd Pater, & Filius ſint, & dicãtur vnus ſpirator, & vnum principium *quod* ſpirandi: quia virtus ſpiratiua in illis eſt tantum vna.

Et tandem cõſtat, quòd Pater non ſit multiplex principium reſpectu Filij, & Spiritus ſancti; quia virtus generatiua Filij & ſpiratiua Spiritus ſancti, quæ ſunt in Patre, ſit vna, & eadem ſecundũ rẽ, quamuis ſint plures ratione noſtra: & ob hoc Pater poteſt dici plura principia ſecundum rationem, nõ verò plura abſolutè: eſt tamẽ peculiaris ratio, ob quã quamuis aliquæ relationes reales in Deo non ſint plures, niſi tantum ratione noſtra dicãtur abſolutè plures, vt dixim diſp. 2. dif. 4.

Ex dictis exponi poteſt S. Thom. q. 36. ar. 4. ad 4. vt nobis non aduerſetur quando ait Patrem etiam ſi habeat virtutem generandi, & virtutem ſpirandi non dici duo principia; quia implicaretur pluralitas ſuppoſitorum: reddit ergo S. Thom. hanc rationem, & cauſalem, non quia pluralitas ſuppoſitorum requiratur ad pluralitatem concretorum ſubſtantiuorum quale eſt principium; ſed quia Pater non poteſt abſolutè dici plura principia, niſi quando virtutes ſunt re ipſa diſtinctæ, vt antea dicebamus: in eodem autem ſuppoſito Diuino non poſſunt eſſe re ipſa diſtinctæ, ac proinde ſi Pater diceretur abſolutè eſſe duo principia, hoc modo loquẽdi denotaretur, ſeu implicaretur pluralitas ſuppoſitorum.

Tertia verò p. quæſt. 3. art. 7. ad 2. vbi ſub verbo *videtur*, ait ſi vna perſona aſſumeret plures humanitates, non fore plures homines, non ſumit nomen homo ſubſtantiuè, ſed adiectiuè pro habẽte, quaſi ſubiecto humanitatem, & prout veſtito humanitate, vt conſtat ex contextu in quo hominem explicat per duo prędicta; habens autem quaſi ſubiectum humanitatem, & veſtitus humanitate ſunt nomina adiectiua, non ſubſtantiua; quia homo ſubſtantiuè ſumptus non eſt habens, tamquam ſubiectum humanitatem, cui videlicet adueniat, & ſuperaddatur humanitas, ſed eſt habens humanitatem vt totum; quia homo eſt totum, & humanitas pars hominis: qua ratione compoſitum habet ſua componentia, & cõſtitutum ſua cõſtituẽtia: ita tamẽ homo eſt habẽs humanitatem, vt partem, vt eo modo etiam habeat perſonalitatem vt partem, & eaſdẽ habet perſona hominis; quia tam homo quàm perſona eſt totũ coaleſcens ex humanitate, & ex perſonalitate; ex humanitate quaſi ex materia, & ex perſonalitate quaſi ex forma adueniẽte, & ſuperaddita humanitati cũ ſit modus illius, & tam nomẽ homo, quàm nomẽ *perſona* adæquatè ſignificat dictum coaleſcens, inadæquatè verò humanitatem, & inadæquatè etiam perſonalitatem diuerſo tamen modo; quia nomen perſona directè perſonalitatẽ, & indirectè humanitatẽ; nomẽ

vèrò homo è cõtra directè humanitatem,& indirectè perſonalitatẽ vt ſupra etiam diximus.

Ad priorem ergo rationem tertij modi dicẽdi deſumptam ex eo, quòd Chriſtus nõ dicitur duo, aut plura neutraliter, reſpondemus Chriſtum nõ dici duo, nec plura abſolutè,& abſque addito, nõ quia ad pluralitatem cõcreti ſubſtantiui requiratur pluralitas perſonalitatum,ſed quia eo modo loquendi abſolutè,& abſque addito denotatur non eſſe vnionem inter naturas Chriſti, vt dixim. tract. de Incarn. diſp. 12. dif. 3. quia quoties res aliqua, v. g. Petrus cõtinet multa vnita, non dicitur abſolutè eſſe multa; quia illa multa vnita, dicũtur ſimpliciter eſſe vnum, Chriſtus tamen cum addito, dicitur eſſe plures naturæ,& in Chriſto etiam dicuntur eſſe multa, & Chriſtus dicitur eſſe aliud,& aliud, quia his modis loquendi, denotatur vnio aliqua inter illa,& nõ omnimoda pluralitas: vnde ſi vna perſona, v. g. Verbum aſſumeret plures humanitates, quamuis nõ poſſet abſolutè dici eſſe duo, poſſet tamẽ dici eſſe duos homines; quia hoc modo loquendi nõ denotaretur omnimodo pluralitas, pluralitas autem non omnimoda con[illegible]are poteſt cum vnione.

Ad poſteriorem verò rationem, deſumptam ex eo, quòd ad pluralitatem aliquorum cõcretorum ſubſtantiuorum accidentaliũ v. g. *iudex, & artifex*, videatur requiri pluralitas formæ accidentalis,& ſuppoſitalitatis, conſtabit ſolutio ex dicendis difficultate ſequente.

DIFFICVLTAS II.

Vnde deſumenda ſit vnitas, vel pluralitas concretorum adiectiuorum?

CONueniunt Theologi vnitatem, vel pluralitatem nominum cõcretorũ adiectiuorum (& ſignificatorum per ipſa) deſumendam eſſe ex vnitate, vel pluralitate ſuppoſitorum, aut ſubiectorum, & nõ formarum; ita S. Th.& eius interpretes q. 39. ar. 3. Vaz. diſpu. 155. Sua. lib. 3. c. 11. Tur. diſp. 23. & Ruyz diſp. 77. quia nomina cõcreta adiectiua, v. g. *album, & omnipotens* ſignificant ſuppoſitum, aut ſubiectum, vt poſſidens, ſeu vt habens formam, vel vt eſt ſub forma, ſeu vt ipſi adiacet forma, ita vt album idem ſit, quod habẽs albedinem, & omnipotens idem quod habens omnipotentiam, in quo differũt à concretis ſubſtantiuis; quia hæc oppoſito modo ſignificant non ſubiectum, nec quaſi ſubiectum vt eſt ſub forma, ſeu vt ipſi adiacet

forma, ſed ſignificat formam, vt per ſe ſtantem, ſeu ſubſiſtentem, nō quia ſignificent illam per ſe ſtantem extra ſubiectum, aut quaſi ſubiectum, & extra ſuppoſitum, ſeu ſeparatam à ſubiecto, & ſuppoſitalitate: quia non ita eſt; quia ſola abſtracta ita illā ſignificāt; ſed quia illam ſignificāt in recto, ſeu directè, & primario, ipſum vero ſubiectum: aut ſuppoſitalitatem in obliquo, ſeu indirectè, & ſecūdario, ita vt homo in rigore idem ſit quòd humanitas vnita perſonalitati humanæ intrinſecæ homini, & Deus idem ſit, quod Deitas, quaſi vnita perſonalitati Diuinæ intrinſecæ Deo, & perſona idem quod perſonalitas vnita naturæ intrinſecæ perſonæ, & artifex idem quod ars in ſubiecto, ſeu vnita ſubiecto, & peccatum idē quod macula in actu, aut in omiſſione, tāquam in ſubiecto, ſeu ei vnita tāquam ſubiecto; vnitas ergo, vel pluralitas cōcretorum adiectiuorum deſumēda eſt ex ſola vnitate, vel pluralitate ſubiectorum, vel quaſi ſubiectorum habētium formas, ſicut vnitas, vel pluralitas cōcretorum ſubſtantiuorum ex ſola vnitate, vel pluralitate formarum habitarum: cōſequētia patet; quia ſi album, v.g. eſt habēs albedinem, eo ipſo, quod ſunt plura ſubiecta habētia albedinem quāuis tantum vnam, & eandem erūt plura alba; quia ſunt plura habētia albedinem, & ſi homo eſt humanitas vnita perſonalitati, quamuis intrinſecæ ipſi homini; eo ipſo, quod eſt vna tātum humanitas quamuis vnita pluribus perſonalitatibus, ſeu cōtenta in pluribus perſonis coaleſcentibus intrinſicè ex illa vna humanitate, & ex pluribus perſonalitatibus, erit vnus tantum homo; quia eſt vna tātum humanitas, & eo ipſo quod ſunt plures humanitates, quāuis vnitæ vni tantum perſonalitati, ſeu cōtentæ in vna tantum perſona, erunt plures homines; quia ſunt plures humanitates, quamuis in vna tantum perſona, ſeu vnitæ vni tātum perſonalitati; & quia in Deo eſt vna tātum diuinitas, quamuis in tribus perſonis, ſeu quaſi vnita tribus perſonalitatibus, ideò eſt vnus tātum Deus, quòd etiam eſſet verum, quāuis tres perſonę in particulari pertinerent ad conceptum intrinſecum Dei; quia nomē numerale ſicut, & pronomen demonſtratiuum tantum afficit directum, ſeu primarium ſignificatum concreti, & non indirectum, ſeu ſecundarium.

Ex quo ſequitur, tres perſonas Trinitatis poſſe dici tres omnipotētes, & tres æquales, & tres immēſos; quia hæc cōcreta ſunt adiectiua & ſic loquitur Cōc. Late. ſub Innoc. III. & refertur in c. *firm. ter* de ſum. Trini. & fide Catholica: vbi ait Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus cōſubſtantiales, & coæquales, & coomnipotētes, & coæterni: vnde quādo Athan. in ſuo Symb. ait nō tres omnipotētes, ſed vnus omnipotēs, nō tres immenſi, ſed vnus immenſus, accipit hæc nomi-

na

na concreta ſubſtantiuè, ſicut è contra, Hilar. 2. de Trin. nomē concretum *authores*, accipit adiectiuè quando ait Patrem, & Filiū eſſe authores Spiritusſancti.

Obſeruandum eſt, quòd quāuis omnia cōcreta ſubſtātiua accidentalia cōueniāt cū ſubſtātialibus, & differant ab adiectiuis, in eo quod ex ſola vnitate formæ deſumant vnitatem; & ita tres diuinæ perſonæ dicūtur vnus gubernator, vnus opifex, vnus creator, & pluresact⁹ habētes vnam numero malitiam dicūtur vnū numero peccatum, & quamuisaliqua cōcreta ſubſtātiua accidētalia ex ſola pluralitate formæ plurificetur, in quo etiam cōueniūt cū cōcretis ſubſtantiuis ſubſtantialibus, & differūt ab adiectiuis; quia vnus actus peccati habens plures malitias dicitur multiplex peccatū, ſeu plura peccata, ſed nō omnia plurificantur ex ſola pluralitate formarū; quia ad id etiam requiritur pluralitas perſonarū, vt artifex, philoſofus, iudex, & plura alia: vnus enim homo quamuis habeat plures artes, dicitur vnus artifex, & qui habet plures philoſofias, nempè naturalem, & moralē, & politicam dicitur vn⁹ philoſofus, & qui habet plures iuriſdictiones, nempè laicam, & Eccleſiaſticam diciturvnus iudex: id autem prouenire exiſtimam⁹ nō ex primeua inſtitutione ſignificatorū, quia ex ea eodem modo, ac reliqua directè ſignificant formam accidentalē, & cōcreta accidentalia, quæ Deo cōueniūt ſignificant directè relationem extrinſecam ei cōuenientem, & omnia in obliquo ſignificant ſuppoſitū aut ſubiectum, cui accidentaliter conueniūt, ſed id fuiſſe introductū ex vſu ad euitantam æquiuocationem, & occaſionē dubitandi, an quando dicuntur adeſſe plures artifices, & plures iudices, adſint plures perſonæ, quarum quęlibet habeat ſuam formam accidentalem, an tantum adſit vna perſona habens plures, & ideò iſtud peculiare tantum reperitur in concretis connotantibus ſuppoſita, ſeu perſonas, & non in peccato, & in alijs, quæ non connotant ſuppoſitum, ſeu perſonam, ſed ſubiectum diſtinctum à ſuppoſito, ſeu perſona.

Nomen etiam cōcretum *filius*, quamuis formaliter ſit ſubſtantiuum, ſequitur tamen formā adiectiuorū, quoad vnitatem, & pluralitatē, vel quia eſt idē quod genit⁹ quod eſt adiectiuū, vel quia eſt nomen ſuppoſiti, quamuis filiatio ex natura prouen iat, & ideo Chriſtus quamuis habeat tres filiationes (vt diximus Tract. de Incar. diſp. 17. dif. 3.) aliam qua refertur ad matrem, aliam qua refertur ad ſolam primam perſonam diuinam, aliam naturalis ſanctificationis, qua refertur ad tres perſonas, quamuis iſtæ duæ poſteriores filiationes non diſtinguantur re ipſa; quia prior eſt ipſa perſonalitas Verbi, poſterior verò eſt ipſa eſſentia Diuina, imò etiam ipſa perſonalitas

Verbi, & quodcumque attributum Dei, vt dicim. tract. de Incarna. diſput. 7. diffic. 2. non tamen dicitur multiplex filius, ſeu plures filij: ſed tantum vnus, vt ſub Anathemate definiuit Nazianzenus oratione 51.

DIFFICVLTAS III.

Vtrùm indiuiduum Deitatis nomine concreto, hic Deus: *ſignificatum ſit prius ſecundum rationem perſonis Diuinis?*

QVod quærimus eſt, an poſſit à nobis concipi *Deus*, vel hic Deus: anteaquam concipiamus perſonas Diuinas; quòd eſt Deum, vel hunc Deum eſſe priorem ſecundum rationem perſonis Diuinis.

Aur. in 1. d. 4. c. 1. a. 2. & c. 2. a. 4. docet dictum indiuiduum; ſeu ſingulare Deitatis nō poſſe à nobis concipi ante perſonalitates Diuinas, ac proinde non eſſe prius ſecundum rationem perſonis: Quòd poteſt primo probari; quia nomen Deus, vel hic Deus eſt nomen ſuppoſiti, ſeu perſonæ; quia Deus eſt idem quod habens Deitatem, vt docent Damaſ. 3. de fide c. 11. & S. Th. q. 39. ar. 3. ad 1. habere au Deitatem cōuenit ſuppoſito, ſeu perſonę, & eſt nomen ſingulare, ſed nullum eſt ſuppoſitum ſingulare, quod ſit commune tribus perſonis, & eas conceptione noſtra antecedat. Ergo.

Secundò probatur; quia ſi indiuiduum Deitatis eſſet ratione noſtra commune tribus perſonis, etiam eſſet indiuiduum humanitatis ratione noſtra commune tribus perſonis, ſi eadem humanitas à tribus perſonis aſſumeretur; quia eadem eſt ratio vtriuſque, hoc autem conſequens eſt falſum; quia in eo caſu à tribus perſonis non aſſumeretur humanitas, ſed homo, aut hic homo; quia antequam humanitas intelligeretur in perſonis, iam eſſet homo. Vnde idem de facto, etiam contigiſſet in aſſumptione humanitatis à Verbo, homo autem aſſumi non poteſt, vt diximus Tract. de Incarnatione diſpu. 4. diffic. 20.

Tertiò, quia ſi daretur indiuiduum Deitatis præintellectum tribus perſonis, etiam daretur indiuiduum ſpiraturis præintellectum duabus perſonis, quod non videtur dicendum.

S. Thom. vero q. 39. ar. 4. & ibidem Caiet. & Canar. Capre. in 1. d. 4. q. 1. ar. 1. Miran. in ſumma Conciliorum in annotationibus

ad

ad ſextam Synodum act.11. Vaz.diſp 156. Sua.lib 4.c.4. Turrian. diſp.24.dub.1. Ruyz diſp.78. & Per diſp.20.ſect. 1.docent & merito indiuiduum Deitatis,nomine concreto Deus,vel hic Deus ſignificatum eſſe præintellectum,ſeu prius ſecundum rationem tribus Diuinis perſonis in particulari, & pro eo dictum nomen immediatè ſupponere,& non immediatè pro perſonis ipſis in particulari.

Ratio huius deſumitur ex nonnullis loquutionibus,quæ negari nō poſſunt,in quibus nomen Deus,vel hic Deus,nequit ſupponere pro perſonis in particulari. Et in quibus Deus,vel hic Deus,nequit includere in ſuo conceptu tres perſonas in particulari; quia in primis negari non poteſt,hæc propoſitio Deus, aut hic Deus eſt communis tribus perſonis,& tamen id quod in ſuo conceptu intrinſeco cō notat tres perſonas in particulari,non poteſt eſſe commune ipſis tribus in particulari,& vnicuiq; conuenire;quia nulla perſona in particulari eſt ipſæ tres perſonæ;quia realiter diſtinguuntur.

Deinde ſunt aliæ propoſitiones conſtantes terminis notionalibus,in quibus dictum indiuiduū debet intelligi, & pro eo nomen concretum Deus ſupponere,vt quando dicimus Deus generat, & tamen de indiuiduo;in quo tres perſonę in particulari intrinſecè includantur,nequit verificari; quia ſola prima perſona generat, & non aliæ.

Diſſentiunt tamen Auctores noſtræ ſentētiæ,in aſſignādo id quod dictū indiuiduū Deitatis immediatè dicat ſupra naturā;quia Caie. Miranda;& Suarez exiſtimant dicere ſubſiſtentiam abſolutam ſingularem communem re ipſa tribus perſonis ipſis præintellectam, quā ipſi admittūt in Deo præter tres ſubſiſtentias relatiuas,vt diximus diſp.3.dif.7.& ex ea ſubſiſtentia; & ex Deitate cōſtitui intrinſecè dictum indiuiduum Deitatis.

S.Th.verò Capreo. Cana Vaz. Tur.& Ruyz docent,& melius dictum indiuiduum Deitatis ſupra Deitatem addere,ſeu includere perſonalitatem in communi.

Et in primis non dicere,ſeu includere ſubſiſtentiam abſolutā ſingularem conſtat;quia hęc non reperitur in Deo, vt vidimus vbi ſupra:ergo dicit,ſeu includit perſonalitatem, & non perſonalitates in particulari,vt nuper dicebamus:ergo dicit, ſeu includit perſonalitatem in communi,itaut Deus,ſeu hic Deus idem ſit, quòd Deitas,ſeu hæc Deitas vnita perſonalitati,prout abſtrahit à perſonalitatibus in particulari;vel ſit idem quod Deitas in cōſtituto ex ipſa,& ex perſonalitate, prout abſtrahit à perſonalitatibus in particulari,nec pronomine demōſtratiuo *hic* perſonalitas in particular demonſtratur;quia pronomine demōſtratiuo afficiente cōcretum

non.

nō demōſtratur, niſi directum ſignificatum ſicut, & nomine numerali, tantum numeratur ſignificatum directum.

Et quidem quod nomen concretum *Deus, vel hic Deus*, nō ſignificet Perſonalitates in ſingulari amplius declaratur; quia nomen *Deus, aut hic Deus*, idem omnino ſignificat nunc, ac ante reuelationem Trinitatis; quia poſt hanc reuelationem non eſt facta noua aliqua inſtitutio, ſeu impoſitio, ante reuelationem autem Trinitatis, non ſignificabat tres Perſonalitates in ſingulari; quia non fuit ad id impoſitum, vtpotè tunc ignotū: ergo nec modo, ſed tantum Perſonalitatem in communi: & idem contingit in omnibus alijs concretis ſingularibus naturæ, vt hic homo, quòd ſcilicet ſupra naturā ſingularem non ſignificent, niſi Perſonalitatem in communi, ſi eſt concretum naturæ intellectualis, aut ſuppoſitalitatem in cōmuni, ſi eſt concretum naturæ non intellectualis; quia omnium concretorum eadem eſt ratio.

Ex quo cōſtat indiuiduum Deitatis in cōcreto ſignificatū præintelligi tribus perſonis Diuinis in ſingulari, & eſſe prius ſecūdū rationem illis (eo modo quo vniuerſale creatum, v. g. animal præintelligitur, & eſt prius ſecūdum rationem animalibus particularibus, v. g. homine & equo, & homo præintelligitur ſuis indiuiduis, & eſt prius ratione illis) quia tam Deitas, quàm perſonalitas Diuina in communi, quas nomen Deus ſignificat, poſſūnt prius concipi, quā Perſonæ Diuinæ in ſingulari.

Ad primum ergo fundamentum oppoſitæ ſententiæ Aureoli, reſpondemus, nomen concretum *Deus*, non eſſe directè nomen perſonæ, ſeu ſuppoſiti, aut ſuppoſitalitatis, ſed naturæ: & ad probationem dicimus, Deum non eſſe idem quod habentem Deitatem; quia quamuis nomen Deus ſignificet ſuppoſitalitatem, & naturam, diuerſo tamen modo, quàm habens Deitatem, vt exprimit S. Thomas ar. 3. ad 1. vt iam diximus; quia Deus ita ſignificat coaleſcens, ſeu conſtitutum ex Deitate, & perſonalitate eas habens, tamquam cōſtitutum ſua conſtitutiua, non tamquam ſubiectum earum, vt ſignificat illud conſtitutum ſignificando directè Deitatem, & indirectè perſonalitatem: concretum verò habens Deitatem, vt potè adiectiuum non ſignificat directè ipſam Deitatem: Imò nec perſonalitatem, ſed ipſum coaleſcens, ſeu conſtitutum, vt potè habens Deitatem, & perſonalitatem, quamuis non tamquam ſubiectū earum, ſed tantum quaſi totum ſuas partes, & conſtitutum ſua conſtituentia, & ipſa conſtituentia ſignificat indirectè, ac proinde indiuiduum ſeu ſingulare Deitatis, adhuc pro nomine *hic*, demōſtratū poteſt eſſe prius, ſecūdū rationem tribus perſonis Diuinis, ratione per

ſonalitatis connotatæ; quia hæc verè eſt ratione noſtra communis tribus perſonalitatibus, & non demonſtratur pronomine *hic*: quia indirectè ſignificatur S. Thomas: ergo & Damaſcen. non voluerũt Deum eſſe omnino idem, ac habentem Deitatem, ſed tantum voluerunt Deum, non tantum includere Deitatem, ſed etiam perſonalitatem, vt ita poſſit cuiuis perſonæ attribui, quòd perſonis conuenit.

Ad ſecundum concedimus eſſe indiuiduum humanitatis pręintellectum perſonæ ſingulari, nòn ſolum in caſu in quo humanitas fuiſſet aſſumpta à tribus perſonis, ſed etiam nunc in Chriſto, & in quolibet homine ſingulari ob rationem ſupra adductam, negamus tamen in eo caſu hominem forè aſſumendum, nec à verbo fuiſſe de facto aſſumptum; quia ante aſſumptionem non fuit homo, ſed tantum fuit humanitas; quia re ipſa non fuit vnita alicui perſonalitati, & ita ante aſſumptionem non potuit concipi perſonata: imò addimus quod quamuis humanitas antea perſonata, ſiue propria, ſiue aliena perſonalitate aſſumeretur, non aſſumeretur homo; quia non aſſumeretur, nec terminaretur vt perſonata, ſed tantum ſecundum ſe.

DIFFICVLTAS IV.

Vtrùm in Deo ſit indiuiduum ſpiratoris præintellectum duabus Perſonis Diuinis, & eis commune?

CONueniunt Theologi, in Deo eſſe indiuiduum concretum ſpiratoris commune Patri, & Filio quod eſt principium, vt quòd immediatum Spiritusſancti: eſt tamen controuerſia ex quibus conſtituatur, ſeu coaleſcet proximè, & immediatè.

Gab. in 1. d. 12. q. 1. ar. 2. & 3. Molina quæſt. 36. art. 4. Granadus Tractat. 10. diſput. 6. Ruyz diſput. 70. ſect. 4. & Perez diſput. 16. ſectione 6. docent ſpiratorem, ſeu indiuiduum concretum ſpiratoris conſtitui, & coaleſcere ex eſſentia, & ex relatione ſpirantis, ſeu ſpiratoris, tanquam ex proprietate contrahente, & eſſe principium, vt quòd immediatum Spiritusſancti, & Spiritumſanctum ad illud, vt ad correlatum immediatè, ſeu proximè referri, & nomen concretũ ſpirator, illud conſtitutum, ſeu coaleſcens ſignificare, & pro eo ſupponere.

Pro-

Probari autem poteſt; quia Pater, & Filius ſunt vnum numero principium Spiritusſancti, & vnus numero ſpirator: ergo datur vnus numero ſpirator communis Patri, & Filio, ſeu vnum numero indiuiduum ſpiratoris vtrique commune, Patri autem, & Filio nequit eſſe indiuiduum ſpiratoris commune, niſi quod tantum coaleſcit ex eſſentia, & ex relatione actiua ſpiratoris, qui ſi etiam coaleſceret ex perſona Patris, & ex perſona Filij, non poſſet eſſe vtrique commune.

Greg. verò in 1. d. 12 q. 1. Bañez, & Zumel q 36. ar. 4 Vazquez diſp. 145. Sua lib. 10 c. 4. Arrub. diſp. 129. c. 2 Turr diſp 2. dub. 1. & Zuniga diſp. 11. dub. 7. docent indiuiduum ſpiratoris, ſeu principiū, vt quod immediatum Spiritusſancti non conſtitui ex eſſentia, & ex relatione ſpiratoris. Et merito quia ſpirator, ſeu concretum relationis ſpiratoris, nihil aliud eſt quàm relatio ſpiratoris in eo cui aduenit, tanquam ſpiranti, ſeu principio vt quòd Spiritusſancti, ſicut Pater, ſeu concretum paternitatis, nihil aliud eſt quam paternitas, ſub expreſſo conceptu paternitatis in eo, nempe in prima perſona cui aduenit, tamquam generanti filium; quia relatio producētis ſupponit productionē actiuā & hæc ſupponit principiū vt quod producens cui aduenit relatio ſpiratiua, ſed relatio ſpiratoris nō aduenit eſſentiæ, tamquam principio ſpiranti, ſeu producenti, vt quod Spiritumſanctum, vt patet cùm eſſentia non diſtinguatur realiter ab Spirituſancto: ergo indiuiduum, ſeu concretum ſpiratoris, ſic ſumptum non coaleſcit, ſeu conſtituitur ex eſſentia, & ex relatione ſpiratoris. Imò ob rationem, inſinuatam indiuiduum, ſeu concretum ſpiratoris, nequit conſtitui ex eſſentia, & ex ſpiratione actiua, ſeu actu notionali; quia ſpiratio actiua etiam ſupponit principium ſpirans, vt quod, vt patet ſicut generatio actiua ſupponit principiū generans vt quod. Imò ob eamdem rationem dictum indiuiduum nequit cōſtitui ex eſſentia & ex virtute ſpiratiua; quia hæc virt⁹ etiā ſupponit principium, vt quod ſpirās, ſicut etiam virtus generatiua ſupponit principium, vt quod generās; quia eſſentia diuina nō eſt virtus generatiua, nec ſpiratiua, niſi ſuppoſitis perſonalitatibus perſonarum producētium, quas extrinſecè connotat, vt diximus diſput. 1. diffi. 9.

Et declaratur ratio adducta; quia ſpirator ſeu cōcretum ſpiratoris, aut eſt principium ipſum vt quod ſpirās ſeu producens Spiritumſanctum, aut eſt quid cōſtitutum ex ipſo principio vt quod, & ex virtute ſpiratiua, vel ex ſpiratione actiua, vel ex relatione ſpiratoris, ex qua, & ex eſſentia dicti aduerſarij dicunt conſtitui. Conſtitutum autem ex eſſentia Diuina, & ex qualibet ex tribus prædictis,

non eſt principium vt quòd Spiritus ſancti, nec eſſentia Diuina eſt tale principium; quia principium vt quod Spiritus ſancti eſt ſuppoſitum, ſeu perſona habens virtutem ſpiratiuam: ergo indiuiduum, ſeu concretum ſpiratoris non eſt conſtitutum ex eſſentia, & ex virtute ſpiratiua, nec ex ſpiratione actiua, nec ex relatione ſpiratoris.

Indiuiduum ergo, ſeu concretum ſpiratoris quod eſt principiũ, vt quod immediatum Spiritus ſancti eſt conſtitutum, ſeu coaleſcẽs ex virtute ſpiratiuâ & ex duabus perſonis Patris, & Filij prout abſtrahunt ab ipſis in ſingulari (ea proportione qua indiuiduũ Deitatis, ſeu concretum Deus eſt conſtitutum ex Deitate, & ex perſonalitate, prout abſtrahit à tribus perſonalitatibus in ſingulari) quia ſpirator, vt pote concretum ſubſtantiuum, & quaſi accidentale, nihil aliud eſt quam virtus ſpiratiua in eis perſonis in quibus eſt virtus, quaſi in ſubiectis, & tamquam in producentibus: virtus autem ſpiratiua eſt in perſonis Patris, & Filij, quaſi in ſubiectis, & tamquam in producentibus, vt diximus diſp. 8. diffi. 4. & tamquam in duobus, vt diximus diffic. 5. addidimus: *Coaleſcere ex duabus perſonis ſpirantibus, prout abſtrahunt ab ipſis in ſingulari*; quia indiuiduum concretum ſubſtantiuum, quale eſt ſpirator nõ exigit indiuiduationem, ſeu ſingularitatem, niſi in ſignificato directo ipſius nominis concreti; & non in ſignificato connotato, tamquam habente virtutem, & producente, quamuis intrinſeco ipſi ſignificato adæquato concreti, vt ſupra vidimus. Addidimus hunc, *& non in connotato*, tamquam habente virtutem, & producente; quia Eſſentia Diuina, vt ſit virtus remota, & voluntas, vt ſit proxima, exigunt perſonalitates Patris, & Filij in ſingulari, tamquam connotata extrinſeca, vt diximus.

Ex dictis conſtat quomodo indiuiduum ſpiratoris, vt à nobis, quoad ſignificata ſibi intrinſeca aſſignatum, poſsit conuenire Patri & Filio, & eſſe illis commune, & prius ſecundum rationem, ſeu præintellectum, quia ratione directi ſignificati, nempe virtus ſpiratiuæ intrinſicæ conſiſtentis in eſſentia Diuina eſt illis realiter commune, ſeu idem, & ratione cõnotati, nempè ratione perſonæ abſtractæ à perſonis Patris, & Filij, vt habentibus virtutem ſpiratiuã eſt illis per rationem commune, & præintellectum eo modo, quo vniuerſale eſt cõmune, & prǽintellectum ſuis inferioribus quoad connotata verò extrinſecè à virtute ſpirandi, nempè quod ad perſonalitates ſingulares Patris, & Filij neutri perſonę conuenit complete, ſeu integre; quia cuilibet Perſonæ ex eis deficit Perſonalitas alterius Perſonæ.

Dicitur autem Pater, & Filius vnus numero ſpirator ratione di-recti ſignificati, quod eſt ſingulare, & vnum numero in Patre, & in Filio, quod ad intrinſecum ipſi ſignificato directo (ea proportione qua diximus tres perſonas eſſe vnum numero Deum) etiam ſi cõnotata intrinſeca ſpiratoris ſint duæ perſonæ, ſiue in ſingulari, ſiue in ratione cõmuni illis, & cõnotata extrinſeca virtutis ſpiratiuæ ſint duæ perſonalitates in ſingulari: correlatum autem Spiritusſancti, vt relatũ eſt cõcretum ſpiratoris, vt relati coaleſcens ex perſonis Patris, & Filij, ſiue vage, ſiue in communi, & ex relatione ſpiratoris, dictæ tamẽ perſonę terminant relationem Spiritusſancti, prout abſoluti à relatione ſpiratoris, ſicut abſoluti ab ea, producunt Spiritum ſanctum.

Correlatum autem Spiritus ſancti, vt relati eſt concretum ſpiratoris, vt relati coaleſcens ex perſonis Patris, & Filij, ſiue vage, ſiue in communi, & ex relatione ſpiratoris. Imò Spiritusſanctus, vt relatus re ipſa terminatur ad dictum ſpiratorem vt relatum, & è cõtra; dictus ſpirator, vt relatus ad Spiritum ſanctum, vt relatum. Noſtro tamen modo concipiendi Spiritus ſanctus, vt relatus tantum terminatur ad ſpiratorem, vt abſolutum, & è contra ſpirator, vt relatus ad Spiritum ſanctum, vt abſolutum. Et eiſdem modis Pater, ad Filium, & Filius ad Patrem iuxta ea, quæ diximus diſput. 4. difficul. 2.

DIFFICVLTAS V.

Quomodo vtendum ſit nominibus pluralitatis, & vnitatis circa myſterium Trinitatis?

CIrca hanc difficultatem ſupponimus, in Deo ita eſſe vtendum nominibus pluralitatis, & vnitatis, vt in eo ſignificetur eſſe plures perſonas, & non negetur vnitas eſſentiæ, ſeu naturę: & ita ſignificetur in Deo eſſe vnam eſſentiam, ſeu naturam, vt non negetur eſſe pluralitas perſonarum.

In primis ergo, circa nomina *alius*, & *aliud* manifeſtum eſt his nominibus quando ponuntur Synchategorematicè, ſeu quaſi adiectiua, alijs adiecta, ſeu adiũcta, & nõ per ſe abſq; ſubſtantiuo addito, tunc iudicandum eſſe iuxta exigentiam additi ac proinde nõ poterit dici Patrem eſſe alium Deum à filio, quia ſic denotatur diſtinctio in Deitate, & ob id hic modus loquẽdi reprobatur à Sixto Papa Ep. 1. & 6. Synodo act. 11. in Ep. Sophronij, ſed dicendum eſt Patrem, &

Fi-

Filiũ eſſe vnum,& eundem Deum poterit tamen dici Pater,eſt aliud ſuppoſitum à filio.

Quãdo verò dicta nomina ponũtur cathegorematicè,ſeu quaſi ſubſtãtiua,ſeu per ſe nõ adiecta,ſeu adiũcta alijs terminis, dicendũ eſt Patrem eſſe alium à Filio,nõ verò eſſe aliud à filio,vt cõſtat ex Cõcil.Epheſin.to.2 c.7.& ex Tolet.11.in confe.fidei, & ex Lateran. ſub Inno.III.in c.*damnamus* de Sum.Trin.& fide Catholica, & ex Baſil.in orat.contra eos qui nos calumniantur,quòd tres Deos colamus,& ex Ful.lib.de fide ad Petrum c.1.& ex Aug.11.de Trin.c.10. & ex Leone 1.ſerm.1.de Pentec.

Ratio huius deſumitur ex communi modo loquẽdi, quo nomen *alius*,maſculinè refertur ad perſonam,vt cõſtat ex illo Ioa. 6. *Alius eſt qui teſtimonium perhibet de me,& aliud* neutraliter refertur ad naturam,vt docet S.Th.q.31.ar.2.& communiter recipitur à Theologis:& huic vſui communi loquendi innitũtur plura concilia& plures patres,quos referũt Vaz.diſp.131.c.1.&Ruiz diſp.39 ſe& 5. dũ dicũt in Chriſto eſſe aliud,& aliud,& nõ alium, & alium; quia in eo ſunt duæ naturæ,&vna tantũ perſona,quòd autem dictum eſt de nominibus *aliud,& aliud* dicendum eſt de nominibus *alter,& alterũ m.* neutraliter;quia ſunt eiuſdem ſignificationis.

Et ob ſupra dictam rationem deſumptam ex communi vſu; dicẽdum eſt Patrem,& Filium eſſe duos,&nõ vnum maſculinè,vt loquitur Hiſar.7.de Trin bene tamen eſſe vnum neutraliter, vt ibidem docet Hilar.& conſtat ex illo Ioa.10.*Ego & Pater vnum ſumus*: Et ob eam rationem eodem modo philoſophandum eſt de nomine *idẽ* maſculinè,& neutraliter ſumpto.

Et ob eamdem rationem dicendum eſt *totum quod eſt* Pater eſt Filius,vt loquitur Bernardus Ep.190.quia ibi totum ſumitur neutraliter.

Deinde circa nomina differentiæ diuerſitatis,& diſcretionis,quãuis Iuſtinus in vera expoſitione Trinitatis,& Nazianzen.orat.3.de Theologia,in Diuinis vtantur nominibus *differre,& differentiã*,dicentes perſonas Diuinas eſſe differentes,& differre, Hilarius tamẽ 4.de Trinit.& S.Thomas q.31.art.2.ad maiorem ſecuritatem, & cautionem docent non eſſe dicendum Diuinas perſonas eſſe differentes, nec differre; quia his vocibus ſignificari videtur diſtinctio numerica formæ, ſeu eſſentiæ: nihilominus quamuis id ſit ſecurius, abſque fundamento tamen dicitur dictis vocibus ſignificari diſtinctionem eſſentiæ, & ideò, vt docent Suarez 3. de Trinitate, capit. 13. Ruyz diſtinction. 39. ſectione 10. & Perez diſp.20.ſectio.4.& indicat Vazq.diſp.131.cap.2. eis poſſumus

n rigore vti, præſertim cum addito, quo tota ſuſpitio auferatur, vt ſi dicamus. *Perſonas proprietatibus differre*, & ſi dicamus *ipſas proprietates differre*, cum quo addito eis vſi ſunt Damaſcenus lib. 1. de fide cap. 10. Euthymius in capit. 16. Ioannis, Richardus, Victorinus 4. de Trinitate c. 20. & lib. 5. c. 1. Magiſter in 1. d. 24. & Alexand. 1. p. q. 44.

Idem quoque cenſet Vazq. & Ruyz de nomine *diuerſus*, quòd ſcilicet Perſonæ Diuinæ in rigore poſſint abſolutè dici diuerſæ; quia eadem eſt ratio de hoc nomine, ac de nomine *differentia*, & eo nomine plures Patres vtuntur, quos refert Ruyz ſect. 11. ſecurius tamen eſt, id non affirmare abſque prædicto addito, præſertim, quia Fulg. lib. 3. ad Traſimundum c. 6. Lactantius lib. 4. Diuinarum inſtitutionum ca. 29. & alij Patres, quos refert Ruyz, id non videntur admittere.

Nomina verò *diſcretionis, & diſtinctionis*, abſque ſuſpitione aliqua diſtinctionis in eſſentia tribuuntur Diuinis Perſonis, & ſæpè abſolutè dicuntur diſcretæ, & diſtinctæ, & tales vocantur in Concilio Toletano 1. & 11. & in Lateranenſi in cap. *damnamus* de Summa Trinitate, & fide Catholica, nequeunt tamen dici diuiſæ; quia quamuis ſint diſcretæ, ſeu diſtinctæ, non tamen ſeparatæ, & diuiſæ; quia ſunt vnitæ in eſſentia, vel potius vnum in eſſentia: nec dicendæ ſunt diſſimiles, nec inæquales, vt obſeruat Auguſt. 7. de Trinitate cap. vltimo; non *diſsimiles*; quia diſſimilitudo ad naturam refertur, non *inæquales*; quia nulla perſona eſt maior, ſeu perfectior alia.

Circa nomina *vnionis, & coniunctionis*, obſeruat Vazquez, & bene ad explicandum Myſterium Trinitatis perſonarum in vna eſſentia, potius eſſe vtendum nominibus *vnitas, & vnus*, quàm nominibus *vnio*, *& coniunctio*, *& vnitus*; quia nomine *vnitas, & vnus*, melius explicatur ſimplicitas Dei, quã nominibus *vnio, & coniunctio & vnitus*, nihilominus non audet damnare vſum quorumdã, quos refert, qui eis nominibus vſi ſunt.

Circa nomina *triplex, & multiplex*, Patres, & Scholaſtici conueniunt, quòd quamuis Deus dicatur *Trinus*, non tamen poſſe *triplicem*, nec *multiplicem* appellari, ita Auguſt. 6. de Trinitate c. 6. & 7. & 8. & alij Patres, & Concilium Toletanum 11. in Confeſſione fidei, dicens, *in Deo non triplex, ſed Trinitas, & dici, & credi debet*, & id docent S. Thomas quæſt. 31. ar. 1. ad 3. Suarez de Trinitate c. 13. Vazq. diſp. 131. c. 3. Zuñiga diſp. 6. Ruyz diſp. 38. Granad. Tract. 5. diſp. 2. Perez diſp. 20. ſect. 4. & communiter Scholaſtici; quia nomina *triplex, & multiplex* vſu Latino ſignificant in termino cui ad-

iunguntur diſtinctionem, ſeu pluralitatem, vel ſimpliciter, vel ſaltẽ quantum ad formam, qua conſtituitur, vel quantum ad partes, ac proinde ſi Deus diceretur *triplex*, ſignificaretur eſſe tres Deos, vel tres deitates, vel Deum eſſe compoſitum ex tribus, ex quibus nullũ eſt admittẽdum: nomẽ verò *Trinitas*, etiam abſq; aliquo addito ex communi Patrum, & ſcholaſticorum vſu refertur ad perſonas, quæ in Deo ſunt tres; vnde ſi nomina *duplex, triplex, & multiplex* expreſſe ad perſonas, aut ad relationes, aut ad emanationes ſignificãdas referantur poterũt Deo attribui; quia abſque ſcrupulo dici poteſt in Deo eſſe triplicem, aut multiplicem perſonam, & relationem, & duplicẽ, aut multiplicem emanationem, vt aduertunt Suar. Vaz. Ruiz Zuñig. Granad. & Perez.

Quomodo autem Trinitas perſonarum ſtare poſſit cum ſumma ſimplicitate reali Dei, optime explicat Bernar. lib. 5. de conſider. ad Eugenium circa medium, & nos dixim. diſp. 2. diffic. 5. quia ſcilicet quamuis perſonæ re ipſa inter ſe diſtinguãtur, & ſint plures inter ſe, tamen nullo modo componunt, nec in vnum aggregantur, & comparatæ cum eſſentia nequeunt cum illa re ipſa componere; quia ab ea non diſtinguũtur re ipſa, & ideò Deus re ipſa eſt ſummè ſimplex, cũ in eo nulla re ipſa ſit compoſitio, nec vnitio: pluralitas enim non opponitur ſimplicitati quando ea plura, nec componũt, nec vniuntur, vt contingit in pluralitate perſonarum in Deo.

Circa nomen *vnicum*, Hilar. 7. 8. & 9. de Trin. (quem ſequuntur S. Th. q. 31. ar. 2. Alber. 1. p. q. 40. memb. 2. & Gran. diſp. 2.) ſignificat Deum non eſſe appellandum vnicum; quia eo nomine videtur pluralitas perſonarum in Deo negari, ſeu excludi: nihilominus Henri. 2. p. ar. 75. q. 5. Bañ. q. 41. ar. 2. Vaz. diſp. 131. Suar. 4. de Trin. cap. 13. Ruyz diſp. 40. & Perez diſput. 20 ſect. 3. exiſtimant poſſe in rigore Deum appellari vnicum. Et merito, quia *vnicus* non plus ſignificat, quàm *vnum tantum*; Deus autem in rigore, quamuis ſit Trinus in perſonis, poteſt etiam dici vnus tantum; quia eſt vnus tantum in deitate, ſeu vnus tantum Deus, cui tantum attribuitur nomen vnicus.

Circa nomen *ſingularis*, Hilar. vbi ſupra docet non eſſe tribuendum Deo, & idem docet Leo Magn. ſerm. 2. de Pentecoſt. Magiſt. in 1. d. 23. & S. Th. ar. 2. quia eo nomine etiam videtur à Deo excludi pluralitas perſonarum.

Lactantius verò lib. 4. diuinarum inſtitutionum cap. 29. Anſelm. lib. de Proceſsione Spiritus ſancti, cap *patet*, & Tertulianus libro contra Praxeam cap. 12. Deum appellant ſingularem, & ſic poſſe appellari docent Bañez, Vazq Suarez, Ruyz, & Perez vbi ſupra. Et merito, quia Deus eſt vnus numero, Deus & vnum numero indiui-

duum in deitate. ergo verè eſt ſingularis Deus, quòd non tollit eſſe trinum in perſonis.

Circa nomẽ ſolus, quod eſt nomen excluſiuũ ſeu exceptiuũ, ſupponimus poſſe dupliciter ſumi vno modo cathegorematicè, ſeu per ſe, & quaſi ſubſtantiuum nulli termino adiunctum, altero modo ſyncathegorematicè, ſeu nõ per ſe, ſed quaſi adiectiuum alij termino adiunctum, ſeu adiectum.

Hoc ſuppoſito Sanctus Thomas quæſt. 31. art. 3. Vazquez, Suar. & Ruiz vbi ſupra docent, & bene nomen *ſolus* cathegorematicè, ſeu ſubſtantiuè ſumptum, non poſſe attribui termino eſſentiali, tanquã ſubiecto, ſeu dè eo prædicari; quia dici nequit Deus eſt ſolus, deitas eſt ſola, ſapientia eſt ſola; quia tunc eo nomine ſignificat Deum eſſe ſolitarium, & deitatem eſſe ſolitariam, & etiam ſapientiam eſſe ſolitariam, ſeu abſque conſortio perſonarum, quod eſt falſum: Syncathegorematicè verò, ſeu adiectiuè ſumptum poſſe attribui, ſeu adiungi, ſeu adijci, & addi termino eſſentiali; quia optimè dicitur ſolus Deus eſt infinitus per eſſentiam, & etiam poteſt adiungi, ſeu addi termino perſonali, quando prædicatum quod dicitur de termino addito ipſi nomini *ſolus*, non eſt commune Perſonis diuinis; quia optimè dicitur ſolus Pater generat. Non verò quando prædicatum eſt commune termino addito; quia dici nequit ſolus Pater eſt ſapiens, nec ſolus Pater eſt ſpirans, nec ſolus Pater eſt Deus. Vnde quando Ioann. 17. Chriſtus Dominus loquens cum Patre, ait: *Vt cognoſcant te ſolum verum Deum*, particula *ſolum*, non refertur ad particulam *te*, nec ei adiungitur, ſeu additur; quia falſum eſt quòd ſolus Pater ſit Deus verus, ſed refertur, ſeu adiungitur termino *Deum*, ita vt ſenſus ſit, vt cognoſcant te, qui eſt ſolus Deus verus, & tunc particula *ſolus*, excludit à vera deitate, non alias duas Perſonas, ſed alios deos falſos, quos agnoſcunt gentiles: quando vero in Eccleſia canitur: *Tu ſolus altiſſimus Ieſu Chriſte*, non dicitur abſolutè, quod ſolus Filius ſit altiſsimus, ſed quod ſit altiſsimus ſimul cum Spiritu ſancto in gloria Dei Patris.

DIF-

DIFFICVLTAS VI.

Vtrùm hæc propoſitio hic Deus, eſt hic Deus ſit vera?

CAnar.q.39.ar.4.(cui fauere videtur Ruiz) exiſtimat hanc propoſitionem *hic Deus, eſt hic Deus*, nõ eſſe abſolutè concedendã, nec abſolutè negandam poſſe tamen ſub conditione concedi, & negari, itavt ſi ſenſus ſit Pater, qui eſt Deus eſt Filius, qui eſt Deus neganda ſit: Si verò ſenſus ſit Pater, & Filius ſunt idem Deus ſit concedenda.

Moli.verò q.39.ar.4.diſp.1.Vaz.diſp.156.c.4.Tur.diſp.24.dub.4 & Per.diſp 20.ſect.5.docent, & melius dictam propoſitionem abſolutè abſq; diſtinctione eſſe veram. Et merito, quia pronomẽ *hic* additum termino *Deus*, nõ demõſtrat, nec determinat perſonã, nec perſonalitatem, quã in obliquo connotat, ſed tantum afficit, & demõſtrat indiuiduum cõcretum deitatis ſeu deitatem ipſam, quã primario dicit: ergo nunquam poteſt eſſe falſa; quia nunquam demõſtrat perſonas, ſeu perſonalitates, ex quarum diſtinctione prouenit falſitas, ſed ſemper eſt vera; quia ſemper ſiue à parte ſubiecti, ſiue à parte prædicati demonſtrat indiuiduum concretum deitatis, ſeu deitatem, ac proinde ſemper ſiue à parte ſubiecti, ſiue à parte prædicati demonſtrat eundem Deum.

Addunt Vaz.& Tur.& bene dictam propoſitionem eſſe verã, niſi nomẽ Deus ponatur appoſitiuè; quia ſi ſic ponatur erit falſa demõſtrando ex parte ſubiecti vnam perſonam, & ex parte prædicati alteram, vt tunc fieri poteſt; quia tunc pronomen *hic*, non afficiet indiuiduum concretum deitatis, ſed perſonam ipſam, & ita ſenſus erit, hic v.g. Pater qui eſt Deus eſt, hic v.g. Filius qui eſt Deus, quod eſt falſum, & ita tunc hæc propoſitio, hic Deus, non eſt hic Deus, erit vera.

E contrario verò dicendum eſt de hac propoſitione Deus generans eſt Deus genitus; quia ſi terminus *generãs*, & terminus genitus ponãtur appoſitiuè, erit vera; quia tunc ſenſus erit Deus, qui eſt generans eſt Deus, qui eſt genitus; quia qui eſt generãs, & qui eſt genitus eſt idem Deus. Si verò non ponantur appoſitiuè tunc propoſitio erit falſa; quia tunc terminus Deus, ſupponit pro perſona Patris, & pro perſona Filij, quia ratione dictorum terminorum *generans*, *& genitus* determinatur, vt ſupponat pro perſonis ipſis.

DIFFICVLTAS VII.

Vtrùm vtraque hæc propoſitio, Deus generat, Deus nõ generat ſit vera, an falſa, vel an vna ſit vera, & quæ, & altera ſit falſa, & quæ?

COnueniunt Theologi, hanc propoſitionem *Deus generat* eſſe veram; quia ſiue Deus ſupponat pro perſona Patris, iuxta opinionem exiſtimantium ſuppoſitionem eſſe acceptionem termini pro re, ratione cuius propoſitio eſt vera, ſiue ſupponat pro indiuiduo concreto deitatis, iuxta opinionem exiſtimantium ſuppoſitionem eſſe idem omnino, ac ſignificationem, ita vt nomen ſupponere pro aliqua re, nihil aliud ſit quàm illam ſignificare, & pro ea ſubſtitui, ſeu ſubrogari, vt docet Vazquèz diſputat. 157. capit. 4. ita vt in hac propoſitione, homo diſputat, ſolo Petro diſputante, ratione cuius eſt vera, non ſupponat pro Petro, ſed pro homine, quem ſignificat.

Prædicta ergo propoſitio, Deus generat eſt vera, quovis modo ex duobus dictis ſupponat terminus Deus; quia ſi ſupponit pro Patre, certiſsimum eſt eſſe veram; quia certiſsimum eſt Patrem generare: ſi verò ſupponat pro concreto Deitatis, etiam eſt vera; quia vt Deo verè attribúatur, ſufficit, quòd ei conueniat in aliquo ſuppoſito cõnotato (quòd dicitur connotari ratione ſuppoſitalitatis cõnotatę) aut ratione alicuius intrinſecè cõnotati, quod amplius conſtabit ex dicendis.

Eſt tamen controuerſia, an propoſitio negatiua, nempè *Deus nõ generat*, ſit etiam vera, an falſa.

Durandus in 1. diſt. 4. q. 2. Aureolus ar. 2, Ochàm q. 1. Gab. q. 2. ar. 2. Greg. q. vltima, & Marſilius q. 8. art. 3. docent dictam propoſitionem negatiuam ex rigore ſermonis etjam eſſe verã; quia terminus Deus, non eſt omnino ſingularis; quia quamuis ex parte directi ſignificati (quòd eſt deitas, ſeù natura) ſit ſingularis, ex parte tamen intrinſicè connotati (quòd eſt ſuppoſitum, ſeu ſuppoſitalitas) eſt communis tribus Perſonis: ergo hæc propoſitio *Deus non generat* eſt indefinita, ſicut hęc *homo non currit*, hæc autẽ vtpotè indefinita, eſt vera vno ſingulari nõ currente: ergo etiam hæc *Deus nõ generat* eſt vera; quia Filius, & Spiritusſanctus nõ generãt: ambæ ergo propoſitiones, *Deus generat, Deus non generat* ſunt veræ; quia nõ ſunt cõ-

tradictoriæ, ſed ſubcontrariæ, ſicut iſtæ, *homo currit, homo non currit*; addunt tamen dictam propoſitionem, non eſſe cōcedendam ad vitandam occaſionem erroris in imperitis, ne exiſtimēt in diuinis nō eſſe generationem.

S. Th. verò q. 39. ar. 44. & in 1 d. 4. q. 1. ad 2. Bona. Rich. Cart. & Capreol. Vaz. diſp. 157. Sua. lib 6. in fine, Turr. diſp. 24. dub. 3. Zuniga diſp. 14. memb. 3. Ruiz diſp. 79. ſect. 2. Per. diſp 2. ſect. 2. docent dictā propoſitionem negatiuam eſſe falſam Et merito, quia vel hic terminus *Deus*, in hac propoſitione negatiua *Deus non generat*, ſupponit pro Patre, pro quo debet ſupponere ſi in affirmatiua pro eo ſupponit; quia termini in propoſitione affirmatiua, & in negatiua eandem ſuppoſitionē ſeruant, quia ſunt idem, vt patet in his propoſitionibus, *homo eſt ſpecies, homo non eſt ſpecies*, & ſic ſupra dicta propoſitio eſt ſalſa; quia falſum eſt Patrem nō generare, vel nomen Deus ſupponit in negatiua pro indiuiduo cōcreto deitatis (quòd verius eſt) & ſic propoſitio etiam eſt falſa; quia quamuis vt Deo, ſic ſupponenti, aliquid attribuatur, ſeu vt de eo ſic ſupponente aliquid affirmetur, ſatis eſt, quòd ei conueniat in vna perſona, tamen vt de eo aliquid negetur, neceſſarium eſt vt ei in nulla perſona, & nullo modo conueniat; quia ſi ei verè in aliqua perſona conuenit, falſo de eo ſimpliciter, & abſolutè negatur; quia negatio addita termino ſingulari, quamuis à parte poſt diſtribuit, & innuit prædicatum nullo modo illi termino ſingulari conuenire; quia terminus ſingularis non eſt capax diſtributionis, ſeu diuiſionis in ſe ipſo, & ita impertinens eſt, quod ei anteponatur negatio; quia terminus ſingularis in ſe ipſo eſt incapax diſtributionis, & diuiſionis, Deus autem prout ei attribuitur, vel de eo negatur aliquid, eſt omnino ſingularis; quia eius directo prædicato attribuitur, vel de eo negatur: directum autem ſignificatum Dei eſt omnino ſingulare, & ideò ei nequit adi ſignum *omnis*, nec *nullus*, nec *aliquis*, dicendò *omnis Deus, nullus Deus, aliquis Deus*; quia hæc ſigna afficiunt directum ſignificatum termini *Deus*. Et ob dictam rationem, Petro exiſtente in duobus locis, & in vno tantum ſcribente, quamuis vera ſit hæc propoſitio *Petrus ſcribit*, hæc tamen eſt falſa *Petrus non ſcribit*; quia ſenſus eſt nullatenus ſcribit.

Vndę hæ propoſitiones *Deus generat*, *Deus non generat*, non ſunt ſub contrariæ, ſed contradictoriæ, aliter quam iſtæ *homo currit*, *homo non currit*, ob communitatem, & indeterminationem directi ſignificati termini *homo*; quia ob eam non diſtribuitur negatione poſtpoſita; quia cum ſit communis,

eſt capax diſtributionis,& diuiſionis in ſe ipſo, non ſic autem terminus ſingularis,& ita termino ſingulari impertinẽter anteponitur,& quãdo ſimpliciter,& abſolutè poſtponitur, ita afficit prædicatũ, vt illud omnino remoueat à ſubiecto,& ob id dictæ propoſitiones ſũt falſæ, Deus non eſt Pater, Deus non eſt vnitus carni, Chriſtus nõ eſt mortalis.

Ex quibus conſtat ad fundamenta aduerſariorum, quòd quamuis terminus Deus ex parte connotati non ſit ſingularis, ſed communis, ex parte tamẽ directi, ſeu primarij ſignificati cui prædicatum attribuitur, eſt omnino ſingularis,& ob id falsũ eſt de Deo negare, quòd generet, quia verè generat, quamuis nõ in omni perſona, quam connotat connotando perſonalitatem.

Obſeruandum eſt hanc propoſitionem *Deus genuit alium Deum* eſſe falſam, vt docuit S.Th.q.39.ar... Scot.& Duran.in 1.d.4. Tur. & communiter Theologi; quia nomẽ *alium*, additum nomini *Deum*, denotat diſtinctionem,& pluralitatem *Dei*, quod eſt falſum: ſi tamẽ nomen *alium* ſumatur ſubſtantiuè; & nomen *Deum* ponatur appoſitiuè, erit vera; quia ſenſus eſt, Deus genuit alium qui eſt Deus: modus tamen iſte loquendi alienus eſt ab vſu, vt aduertit S.Thom. hanc verò propoſitionem Deus genuit eumdem Deum eſſe veram; quia iſto nomine *eumdem*, non denotatur identitas in perſona, ſed in natura, quam nomen Deus directè ſignificat,& hãc eſſe falſam *Deus genuit ſe Deum*; quia iſto pronomine *ſe*, vt potè reciproco denotatur identitas, etiam perſonæ generantis,& perſonæ genitæ: illam verò propoſitionem *Deus Pater genuit alterum ſe*, quam Augu. protulit Epiſt 66. explicat S.Thom ar.2. dupliciter; quia vel pronomen *ſe*, eſt in ablatiuo,& ita ſenſus erit, Deus Pater genuit alterum à ſe, quo denotatur diſtinctio perſonarum Patris,& Filij, in quo ſenſu eſt vera (in eo tamen non videtur tradita ab Aug.) vel pronomen *ſe* ponitur in accuſatiuo,& ita ſenſus erit, Deus Pater genuit alterum, id eſt alteram perſonam ſibi omnino ſimilem, ſeu eamdem in natura in quo ſenſu etiam eſt vera,& in eo illam videtur tradidiſſe Aug. eſt tamen ſenſus improprius, vt aduertit S.Th.

Omittimus alias propoſitiones; quia earum veritas, vel falſitas facilè poterit ex dictis erui,& cognoſci, de quibus poterunt videri Vaz. vbi ſupra, Sua. lib. 6. c. 7. & Ruyz diſp. 79.

DIFFICVLTAS VIII.

Vtrùm hæ propoſitiones eſſentia generat, eſſentia generatur ſint veræ?

IOachimus Abbas hæreticus exiſtimans in tribus Diuinis Perſonis, eſſe tres eſſentias, ſeu naturas realiter diſtinctas (vt refert Ruyz diſputat. 80. ſectione 4.) conſequenter errabat dicens eſſentiam Diuinam Patris generare eſſentiam filij, & eſſentiã filij generari ab eſſentia Patris, ſicut eſſentia, ſeu natura vnius hominis generatur ab eſſentia alterius.

Error tamen iſte damnatus fuit in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio Tertio, & refertur in capit. *Damnamus* de Summa Trinitate, & Fide Catholica, & videtur partim damnatus, nempè quoad eam propoſitionem eſſentia Diuina generatur in Concilio Toletano 1 confirmato à Leone I. in Confeſsione Fidei Can. 7. dum dicitur: *Si quis dixerit, vel crediderit Deitatem naſcibilem eſſe, anathema ſit.*

Ratio autem dictæ veritatis eſt; quia inter genitorem, & genitum debet eſſe diſtinctio realis; quia idem nequit ſe ipſum producere, nec à ſe ipſo produci, ſed Eſſentia Diuina in abſtracto eſt tantum vna realiter à ſe ipſa realiter indiſtincta, & à tribus Diuinis perſonis: ergo nequit à ſe ipſa, nec ab aliqua Perſona Diuina produci, & nec ſe ipſam, nec perſonam aliquam Diuinam producere, ac proinde, nec generare, nec ſpirare, nec generari, nec ſpirari.

Nihilominus Theologi admittunt Eſſentiam Diuinam communicari; quia iſto modo loquendi, non denotatur diſtinctio realis inter id quod communicatur, & eum à quo communicatur, ſed tantum inter eum à quo communicatur, & inter eum cui communicatur.

Obſeruandum eſt Patres aliquando vti nominibus abſtractis ad denotandam originem vnius perſonæ ab altera: Dicunt enim lumen de lumine, lucem de luce, ſapientiam de ſapientia, eſſentiam de eſſentia, gloriam de gloria: vtuntur autem his loquutionibus, vt etiam denotent perſonam procedentem, & eam à qua procedit habere eandem eſſentiam, eandem ſapientiam, eandẽ glo-

gloriam, &c Iſtæ tamen dictæ loquutiones, vt aduertit S. Thomas ad 1 ita exponendæ ſunt, vt abſtracta pro concretis exponantur, aut eſſentialibus, nempè luminoſum de luminoſo, glorioſum de glorioſo, &c. aut perſonalibus: nempè, Filius, qui eſt ſapientia eſt de Patre, qui eſt ſapientia, &c. & in hoc ſenſu Concilium Toletanum 15. dixit ſecundum eſſentiam voluntas genuit voluntatem, id eſt, Pater, qui voluntas genuit Filium, qui eſt voluntas: & addit *ſecundum eſſentiam*, vt nomine voluntatis, non intelligeretur Spiritus ſanctus, cui ratione ſuæ peculiaris proceſsionis, relationis, & proprietatis appropriatur, quod ſit voluntas, id eſt amor, vt ratione particulæ *ſecundum eſſentiam*, ſe excuſaret à nota, qua Benedictus Secundus notauit propoſitionem illam *voluntas genuit voluntatem*, quaſi Patres Toletani indicaſſent Spiritum ſanctum genuiſſe Spiritum ſanctum, Concilium ergo ſe excuſauit dicendo ſe protuliſſe illam propoſitionem, non cum additamento, ſecundū appropriationem humanæ mentis, ſeu ſecundum relationem, ſed ſecundum eſſentiam.

Addimus, quòd quamuis hæ propoſitiones perſonalitas, verbi gratia Patris generat, & perſonalitas Filij generatur, ſint identicè verè, non tamen ſunt abſolutè concedendæ; quia in ſenſu formali, quem efficiunt ſunt falſæ.

DIFFICVLTAS IX.

Vtrùm hæc propoſitio Deus eſt Pater, ſit per ſe?

CONueniunt Theologi, hanc propoſitionem Deus eſt Pater eſſe propoſitionem per ſe, ita S. Th. Canar. Vaz. & Tur. q. 39. art. 6. quòd ex dicendis conſtabit, eſt tamen cōtrouerſia, qua ratione, ſeu in quo ſenſu dicta propoſitio ſit per ſe.

Vazq. & Tur. exiſtimant eſſe per ſe in ſenſu formali, quia Pater vt à nobis conceptus attribuitur Deo, prout etiam à nobis cōcepto, Pater autem prout à nobis cōceptus, ſeu noſtro modo cōcipiēdi diſtinguitur formaliter à Deo: ergo prædicatio, ſeu propoſitio in qua Pater prædicatur de Deo eſt formalis.

Canarien. verò exiſtimat, & melius dictam propoſitionem eſſe per ſe in ſenſu identico, & non in formali, quòd etiam S. Thom. abſque dubio docet ar. c. ad 2. & in primis eſſe per ſe in ſenſu identico patet; quia Deo, imo deitati conuenit per ſe eſſe idem cū Patre, quòd verò non ſit per ſe in ſenſu formali probatur; quia quamuis in

ſenſu

ſenſu formali ſit verò; quia Pater noſtro modo cõcipiẽdi eſt diſtinctus à Deo, & ei conuenit, & attribuitur, nõ tamen intrinſecè, adhuc perſonaliter, ſeu prout eſt perſona; quia quamuis Deus intrinſecè conſtet ex perſonalitate; & ex deitate, non tamen ex Paternitate, vt Paternitas eſt, ſeu ſub expreſſo conceptu Paternitatis, vnde quamuis in ſenſu formali, hæc ſit per ſe, & intrinſeca Deus eſt perſona, non tamen hæc Deus eſt Pater, ſed eſt denominatiua, & quaſi accidentalis, ſicut hæc propoſitio Perſona Patris eſt Pater, vt diximus diſput. 4. difficult. 4. hæc verò Pater eſt Deus eſt per ſe, & eſſentialis: Et etiam hæc propoſitio perſona Patris eſt Deus; quia Pater, & Perſona Patris intrinſecè, quamuis connotatiuè, ſeu indirectè conſtat ex Deitate, tamquam ex eſſentia: hæc tamen vtraque propoſitio eſt indirecta; quia deitas, tamquam quid connotatum, & indirectum pertinet ad conceptum Patris, & ad conceptũ perſonę Patris, ſicut etiam hæc propoſitio *Deus eſt perſona* eſt indirecta; quia perſonalitas conſtituens perſonam tantum pertinet intrinſicè, ſeu ad conceptum Dei, tamquam quid connotatum, ſeu indirectum, vt diximus.

DIFFICVLTAS X.

Vtrùm hæc propoſitio, Deus creat ſit per ſe?

CAnarienſ. q. 39. art. 6. docet hanc propoſitionem non eſſe per accidens, ſed per ſe, quòd ſignificare videtur Auguſt. 5. de Trinitate cap. 5. dum ait in *Deo autem nihil ſecundum accidens*. Et ratione probatur. Primò, quia creatio actiua in Deo à qua Deus, dicitur creare eſt ipſa eſſentia Dei, ergo. Secundò; quia hæc propoſitio Deus creat eſt in quarto modo dicendi per ſe; quia in ea prædicatur effectus proprius de ſua cauſa.

Vazq. verò, & Turrianus vbi ſupra docent, & melius dictam propoſitionem eſſe per accidens, ſeu accidentalem, non accidenti prædicamentali intrinſeco, quòd Deo realiter inhæreat; quia nullum tale conuenit Deo (de quo tantum loquitur Auguſtinus vbi ſupra) ſed accidenti extrinſeco, quòd poteſt conuenire, & non conuenire Deo; quia Deus poteſt creare, & non creare: & quando creat dicitur creare, non à ſubſtantia ipſius Dei, ſed extrinſeca denominatione, ſeu reſpectu rationis prouenïente à creatione exiſtente extra Deum, ex quo patet ad priorem rationem Canarienſis.

Et

Et ad poſteriorem reſpondemus , concedendo effectum proprium prædicari de propria cauſa , negamus tamen prædicari per ſe, vel quia quartus modus per ſe, non eſt dicendi per ſe, ſed cauſandi per ſe; vel quia in eo quarto modo (quamuis admittamus eſſe dicendi per ſe) tantum eſt propoſitio in qua effectus neceſſario conuenit cauſæ, vt iugulatus interijt, creare verò non conuenit Deo neceſſario, ſed omnino. contingenter.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.

INDEX
DISPVTATIONVM, & Difficultatum, quæ in hoc tomo continentur.

TRACTATVS DE DEO.

DISPVTATIO PROLOGOMENA de Sacra Theologia.

DIffic. 1. Quòd ſit ſubiectum, ſeu obiectum Theologiæ Sacræ, fol. 1.
Dif. 2. Quæ & qualia ſint prima principia Theologiæ, fo. 1
Dif.i.3. Vtrùm Theologia ſit verè, & propriè ſcientia. fol. 2.
Diffi.4. Qualis ſit Theologia. fol. 2.
Dif.ic.5. Vtrùm Theologia noſtra ſubalternetur Theologiæ Dei, & Beatorum. fol. 2.
Diffi. 6. Vtrùm Theologia noſtra ſit vna ſcientia, ſecundum ſpeciē infimam. fol. 3.
Dif. 7. Vtrùm Theologia noſtra ſit practica, an ſpeculatiua fol. 3.
Dif. 8. Vtrùm Theologia noſtra ſit dignior alijs ſcientijs. fo. 4.
Dif. 9. Vtrùm Theologia viarorum ſit argumentatiua. fo. 5.
Dif 10. Vtrùm Theologia noſtra ſit neceſſaria. fo. 6.
Dif. 11. Vtrùm Theologia ſcholaſtica, ſit vtilis in Eccleſia fo. 6
Dif. 12. Vtrùm Scriptura ſacra debeat vti metaphoris. fo. 7.
Dif. 13. Vtrùm ſacra Scriptura ſub vna, & eadem littera, litteralē ſimul, & ſpiritualem ſenſum contineat fo. 7.
Dif. 14. Quis ſit ſenſus litteralis. fol. 8.
Dif. 15. Quis ſit ſenſus litteralis parabolarum. fo. 8.
Dif. 16. Quis & quotuplex ſit ſenſus ſpiritualis. fo. 8.
Dif. 17. Vtrùm ſenſus litteralis, ſit nobilior ſpirituali, an è contra. fol. 9.

Dif.

Diffic.18. Vtrùm ſub eadem litera, aliquando plures ſenſus litterales contineantur. fo.9.
Diffi 19. Vtrùm non ſolum litteraliter, & ſpiritualiter, ſed etiam accommodatitiè ſoleat ſacra ſcriptura tractari fo.10.
Diffi.20. Quomodo ex prædictis ſcriptura ſacra debeat tractari, vt efficax ſit ad veritates fidei comprobandas. fol.10.

TRACTATVS DE Attributis Dei.

Diſputatio 1. de exiſtentia Dei.

Diffic.1. Vtrùm Deum eſſe, ſeu exiſtere ſit per ſe notum. fo.10.
Dif.2. Vtrùm Deum eſſe ſit demonſtrabile. fo.11.

Diſputatio 2. De ſimplicitate Dei.

Diffi.1. Vtrùm Deus ſit corporeus. fol.12.
Diffi.2. Vtrùm Deus ſit in aliquo genere, ſeu prædicamento cum rebus creatis. fol.13.
Diffic.3. Vtrùm in Deo ſint aliqua accidentia fol.13.
Diffi.4. Vtrùm Deus ſit omnino ſimplex. fol.14.

Diſputatio 3. de perfectione Dei.

Diffic. vnica. Vtrùm Deus ſit perfectus. fol.14.

Diſputatio 4. de bonitate Dei.

Diffi.1. Vtrum Deus ſit bonus, & quibus modis. fol.15.
Diffic.2. Vtrùm Deus ſit ſummè bonus. fol 16.

Diſputatio 5. de infinitate Dei.

Diſputatio 6. de immenſitate Dei.

Diffic.1. Vtrum Deus intimè exiſtat in omnibus rebus. fol.17.

Dif-

Diffi.2.Vtrùm Deus realiter exiſtat præſens in ſpatio imaginario, quòd eſt extra cœlum.fol.18.
Diffic.3. Quot & quibus modis Deus dicatur exiſtere in creaturis. fol.20.
Diffi.4.Vtrùm Deus ſit vbique.fol.20.

Diſputatio 7.De Immutabilitate Dei.

Dif.vnica.Vtrùm Deus ſit omnino immutabilis.fol.21.

Diſputatio 8. De æternitate Dei.

Diffic.vnica.Vtrùm ſit proprium Dei eſſe æternum.fol.21.

Diſputatio 9. De Vnitate Dei.

Diffic.vnica.Vtrùm Deus ſit vnus.fol.22.

Diſputatio 10. De Incomprehenſibilitate Dei.

Diffi.1.Vtrùm intellectus poſsit clarè,ſeu intuitiuè videre Deum, prout eſt in ſe.fol.23.
Dif.2.Vtrùm aliquis in hac vita mortali viderit Deum.fol. 24.
Diffi.3.Vtrùm ſit poſsibilis ſpecies impreſſa ad eliciendam viſionē Dei.fol.26.
Diffic.4.Vtrùm de facto detur ſpecies impreſſa ad videndum Deū. fol.27.
Diffi.5.Vtrùm intelllectus creatus poſsit propria virtute naturaliter videre Deum. fol.28.
Diffi.6.Quid ſit lumen illud gloriæ neceſſarium intellectuali creato ad videndum Deum.fol.29.
Diffi.7.In quem vſum,ſeu munus ſit neceſſarium lumen gloriæ intellectui ad videndum Deum.fol.29.
Diffi.8.Vtrùm intellectus noſter à Deo adiutus poſsit abſque lumine gloriæ videre Deum.fol.30.
Diffic.9.Vtrùm viſio Dei ſit connaturalis intellectui illuſtrato lumine gloriæ.fol.32.
Diffi.10.Vtrùm poſsit à Deo condi creatura,cui ſit viſio Dei naturalis,ſeu connaturalis,& non ſupernaturalis. fol.33.

Diffi.

Diffi.11. Vtrùm Deus poſsit videri oculis corporeis. fol. 34.
Diffi.12. Vtrum in viſione Dei ſit ſpecies expreſſa Deum repræſentans producta ab intellectu beati. fol. 34.
Dif.13. In quo conſiſtat formalis viſio Dei. fol. 35.
Dif.14. Qualis ſit viſio Dei. fol. 37.
Diffi.15. Vtrùm videntes Deum videant neceſſario omnia, quæ sũt formaliter in Deo fol. 38.
Diffi.16. Vtrùm videns Deum, ex vi viſionis illius videat creaturam aliquam. fol. 40.
Dif.17. Quas creaturas videant beati videntes Deum. fol. 41.
Diffi.18. Vtrùm viſio, qua beatus videt Deum, poſsit eſſe ita perfecta, vt ſit comprehenſiua ipſius Dei. fol. 42.

Diſputatio 11. de potentia Dei.

Dif.1. Vtrùm in Deo ſit potentia. fo. 44.
Diffi.2. In quo ſita ſit formaliter potentia actiua Dei fol. 44
Diffi.3. Vtrùm potentia actiua Dei ſit infinita. fol. 45.
Diffic.4. Vtrùm in Deo ſit omnipotentia. fol. 46.
Dif.5. Vtrùm Deus poſsit efficere quod præterita non fuerint. fo. 46
Diffi.6. Vtrùm Deus poſsit efficere plura quam fecit, & quam facturus eſt. fol. 47.
Dif.7. Vtrùm Deus poſsit efficere meliora eis quę fecit. fol. 47.

Diſputatio 12. de diſtinctione attributorum.

Dif.1. Vtrùm attributa inter ſe, & ab eſſentia diſtinguantur ante operationem intellectus. fol. 47.
Dif 2. Vtrùm attributa diuina inter ſe, & ab eſſentia ratione diſtinguantur. fol. 49.
Diffi 3. Vtrùm attributa ita diſtinguantur ratione inter ſe, & ab eſſentia, vt ſe mutuo eſſentialiter includant, & eſſentiam, & ab ipſa includantur. fol. 51.

TRACTATVS DE Scientia Dei.

Diſputatio 1. de exiſtentia ſcientiæ Dei.

Diffi 1. Vtrùm in Deo ſit ſcientia actualis. fol. 52.
Diffi.2. Vtrum ſcientia, ſeu intellectio Dei, ſit diſcurſiua. fol. 53.

Diffi.

Dif.3. Vtrùm ſcientia Dei ſit immutabilis, ſeu inuariabilis. fol. 54.
Dif. 4. Vtrùm in Deo ſit re ipſa intellectus. fol. 54.
Dif. 5. Vtrùm in Deo ſit re ipſa ſpecies intelligibilis. fol. 56.
Diffic. 6. Vtrùm eſſentia Dei ſita ſit formaliter in actuali intelle-ctione. fol. 57.

Diſputatio 2. de obiecto materiali increato ſcientiæ, ſeu intellectionis diuinæ.

Diffic. 1. Vtrùm Deus ſe ipſum, & ſe totum intelligat. fol. 58
Diffi. 2. Vtrum Deus ſe in ſe ipſo intelligat. fol. 59.
Diffi. 3. Vtrum Deus ſe intelligat in creaturis. fol. 60.
Diffi. 4. Vtrum Deus ſe intelligat ex creaturis. fol 61.
Diffi. 5. Vtrùm Deus ſe ipſum comprehendat. fol. 62.

Diſputatio 3. de obiecto materiali creato neceſſario ſcientiæ diuinæ.

Diffic. 1. Vtrum Deus cognoſcat creaturas poſsibiles. fol. 63.
Diffi. 2. Vtrum Deus cognoſcat creaturas poſsibiles in ſe ipſo. fol. 64.
Diffic. 3. Vtrum Deus cognoſcat creaturas poſsibiles in ipſis met. fol. 66.
Diffi 4. Vtrùm Deus cognoſcat creaturas poſsibiles infinitas in actu. fol. 66.
Diffi. 5. Vtrum Deus cognoſcat non entia, & quo modo. fo. 68.
Diffi. 6. Vtrum Deus cognoſcat mala, & quo modo. fol. 70.

Diſputatio 4. de obiecto materiali creato libero diuinæ ſcientiæ.

Diffic. 1. Vtrùm Deus habeat ſcientiam futurorum contingentium fol. 72.
Diffi. 2. Vtrum Deus certo cognoſcat futura contingentia; quia ei ſint ab æterno realiter præſentia. fol. 74.
Dif. 3. Vtrũ Deus certo cognoſcat futura contingentia in cauſa libera creata ipſorum, tanquam in obiecto prius cognito. fol. 77
Dif. 4. Vtrùm Deus certo cognoſcat futura contingentia in ipſorũ Ideis, tanquam in obiectis prius cognitis. fol. 78.
Dif. 5. Vtrum Deus certo cognoſcat futura contingentia ex efficacitate ſuæ cognitionis, qua ea cognoſcit fore fol. 79.
Dif. 6 Vtrum Deus cognoſcat futura contingentia in decreto ſuæ voluntatis, tanquam in obiecto prius cognito. fol. 81.
Dif. 7. Quomodo ergo Deus, certo, & infallibiliter cognoſcat futura contigentia. fol. 82.

Dif.

Difficul. 8. Vtrùm in futuro contingente, ſit determinata veritas. fol.83.
Diffic.9. Vtrùm Deus certo cognoſcat futura contingentia conditionata.fol.85.
Diffic.10. Vtrùm Deus certo cognoſcat contingentia futura, ſub conditione independenter à ſuo decreto abſoluto ex parte actus.fol.89.
Diffi.11. Vtrùm Deus cognoſcat ſua decreta cōditionata.fol.91.
Diffic.12. Vtrùm Deus certo cognoſcat futura contingentia conditionata, conditione diſparata, ſeu non connexa cum altero extremo fol.93.
Diffi.13. Vtrùm præſcientia diuina futurorum contingentiū tollat noſtram libertatem circa illa.fol.95.

Diſputatio 5. De varijs diuiſionibus ſcientiæ Dei.

Dif.1. Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & in ſcientiam viſionis.fol.98.
Dif.2. Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in ſcientiam ſimplicis intelligentiæ, & in ſcientiam approbationis.fol.99.
Diffi.3. Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in naturalem, & in liberam.fol.99.
Diffi.4. Vtrùm ſcientia Dei rectè diuidatur in practicam, & in ſpeculatiuam.fol.100.
Diffi.5. In qua ſcientia diuina creaturarum reperiatur ratio practicæ.fol.102.

Diſputatio 6. de Idæis.

Diffi.1. Vtrùm in mente diuina ſint creaturarum Ideæ. fo.103.
Diffi.2. Quid exiſtens in mente diuina ſit Idæa creaturarū.fo.104.
Diffi.3. Vtrùm in Deo ſint plures Ideæ, fol.107.
Diffi.4. Vtrùm Ideæ in Deo pertineant ad ſcientiam practicam, an ad ſpeculatiuam.fol.108.
Diffi.5. Quarum verum ſint in Deo Ideæ, fol.108.
Diffi.6. Vtrùm in Deo ſint Ideæ vniuerſalium, fol.109.
Diffi.7. Vtrùm ſit Idea materiæ primæ.fol.109.
Diffi.8. Vtrùm in Deo ſint Ideæ accidentium.fol.109.

Diſputatio 7. de Veritate.

Dif.1. in qua operatione intellectus reperiatur veritas.fol.110.
Diffic.2. Vtrùm veritas ſit conformitas cognitionis, an conceptus obiectiui cum ipſa re.fol.111.

Dif-

Dif.3. Quo pacto veritas ſit in rebus extra intellectum, fo. 112.

TRACTATVS DE Voluntate Dei.

Diſputatio 1. de exiſtentia, & natura voluntatis Dei.

Diffic. 1. Vtrùm in Deo ſit actus voluntatis. fo. 115.
Diffi. 2 Vtrum in Deo ſit voluntas ſumpta pro potentia volitionis actualis. fol. 115.
Diffi. 3. Vtrum volitio Dei ſit æterna, & immutabilis. fol. 116.
Dif. 4. Vtrum quidquid Deus vult efficere, velit ob aliquem finem. fol. 118.

Diſputatio 2. de obiecto voluntatis Dei.

Dif. 1. Quòd ſit obiectum formale voluntatis diuinæ, fol 120.
Dif. 2. Quod ſit obiectum materiale voluntatis Dei. fo. 121.
Diffi. 3. Vtrùm Deus poſsitiuè velit non eſſe actuale rerum, quas nō eſt producturus, fol. 123.
Dif 4. Vtrum Deus velit mala affectu proſequutionis, fol 124.

Diſp. 3. de neceſsitate, & libertate voluntatis diuinæ.

Diffi. 1. Vtrùm Deus non ſolum ſe ipſum diligat neceſſario, ſed etiā creaturas. fol 124.
Dif. 2. Vtrū Decretū Dei, ſit aliquid intrinſicè exiſtēs in ipſo. fo. 126
Diffi. 3. Vtrùm voluntas Dei ſit propinquior cauſa rerum, quam intellectus fol. 129.
Diffic. 4. Vtrum in decretis liberis Dei, ſit ordo prioris, & poſterioris. fol. 130.
Dif. 5. Vnde aſsignandus, & deſumendus ſit ordo prioris, & poſterioris inter diuina decreta. fol. 130.

Diſputatio 4. de voluntate diuina ſaluandi homines.

Dif. 1. Vtrùm in Deo ſit voluntas ſaluandi omnes homines, fo 133.
Dif. 2. Vtrum voluntas ſaluandi omnes homines fuerit in Deo, non ſolum ante præuiſum lapſum Adæ, ſed etiam poſt, fo 134.
Diffic. 3. Vtrùm voluntas ſaluandi omnes homines, ſolum ſit ſigni, an verò beneplaciti. fol. 134.
Diffi. 4. Vtrùm voluntas diuina beneplaciti ſaluandi omnes homines ſit libera, an neceſſaria fol. 135.
Diffic. 5. Vtrùm voluntas ſaluandi omnes homines ſit abſoluta, an tantum conditionata. fol. 136.

Diſputatio 5. de varijs affectibus voluntatis diuinæ.

Dif. 1. Quotuplex ſit volitio Dei. fol. 136.

Dif. 2. Qui affectus proſequutionis conueniant Deo. fol. 137.

Dif. 3. Qui affectus fugæ conueniant Deo fo. 139.

Diffi. 4. Vtrùm in Deo ſit propriè, & formaliter ira. fol. 141.

Diſputatio 6. de virtutibus voluntatis diuinæ.

Diffic. 1. Vtrùm in Deo ſit iuſtitia commutatiua ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta. fol. 141.

Diffic. 2. Vtrùm in Deo ſit iuſtitia diſtributiua ſtrictè, & ſpecialiter ſumpta. fol. 143.

Dif. 3. Quæ aliæ virtutes diſtinctæ ab ſtricta iuſtitia reperiãtur in Deo. fol. 145.

TRACTATVS DE Prædeſtinatione.

Diſputatio 1. de prouidentia Dei.

Dif. 1. Vtrùm in Deo ſit prouidentia circa creaturas. fol. 146

Dif 2. Quomodo prouidentia cõparetur cũ prædeſtinatione. f. 147.

Dif 3 Vtrum prouidentia Dei ſita ſit in actu ſui intellectus, an in actu ſuæ voluntatis fol. 147.

Dif. 4. Vtrũ Deus ſua prouidentia attingat omnes creaturas. fo. 149.

Dif. 5 Vtrùm Deus immediatè, ſeu per ſe ipſum prouideat omnibus creaturis fol 150.

Dif 6. Vtrum Deus omnia gubernet immediatè immediatione ſuppoſiti, & immediatione virtutis. fol. 152.

Diffic 7. Vtrùm prouidentia diuina ſemper conſequatur finem ad quem ordinat media fol. 153.

Diſputatio 2. de exiſtentia, & natura prædeſtinationis.

Diffi. 1. Vtrùm in Deo ſit prædeſtinatio circa creaturas rationales, ſeu intellectuales fol. 154.

Dif. 2. Quòd ſit obiectum prædeſtinationis. fol. 154.

Dif 3 Vtrum ad prædeſtinationem præſupponatur in Deo præſciẽtia obiecti ipſius prædeſtinationis. fol. 157.

Diffi. 4 Vtrum ad prædeſtinationem mediorum gratiæ, vt pie operemur, præſupponatur in Deo præuiſio cooperationis noſtræ, ſub conditione futuræ. fol. 158.

Dif. 5. Vtrùm in Deo fuerit volũtas abſoluta, & efficax dãdi prædeſtinatis gloriã ante abſolutam præuiſionẽ meritorum. fol. 159.

Diſ-

Diſputatio 3. de effectibus prædeſtinationis.

Diffic. 1. Vtrum glorificatio, ſeu beatitudo prædeſtinati ſit effectus prædeſtinationis. fol. 167.
Dif. 2. Vtrùm iuſtificatio prædeſtinati, ſit effectus prædeſtinationis. fol. 168.
Diffi. 3. Vtrum opera bona prædeſtinati, ſint effectus prædeſtinationis. fol. 170.
Diffi. 4. Vtrùm vocatio ſit effectus prædeſtinationis. fol. 171.
Diffic. 5. Vtrum omnia bona ordinis naturalis, ſint effectus prædeſtinationis. fol. 172.
Dif. 6. Vtrum permiſſio peccati ſit effectus prædeſtinationis. fol. 173

Diſputatio 4. de cauſis prædeſtinationis.

Diffi. 1. Quomodo poſsit aſsignari cauſa prædeſtinationis ex parte prædeſtinati. fol. 175.
Diffi. 2. Vtrum ex parte prædeſtinati detur cauſa phyſica prædeſtinationis, quoad effectus ipſius. fol. 176.
Diffi. 3. Vtrum ex parte prædeſtinati, detur cauſa moralis prædeſtinationis, quoad aliquos ſuos effectus. fol. 178.
Dif. 4. Vtrùm ante hanc vitam fuerit ex parte prędeſtinati cauſa aliqua moralis totius ſuæ prędeſtinationis. fol. 179.
Dif. 5. Vtrùm opera bona, quæ prædeſtinatus facturus eſſet, ſi in alio ſtatu conſtitueretur, quamuis non ſint abſolutè futura, ſint cauſa moralis prædeſtinationis. fo. 180.
Diffi. 6. Vtrùm opera prædeſtinati ex auxilio gratię facta, ſint cauſa moralis ſuæ prædeſtinationis. fol. 181.
Dif. 7. Vtrùm opera prædeſtinati ex ſolis viribus libri arbitrij abſq; auxilio gratiæ facta, ſint cauſa moralis prædeſtinationis. fol. 184
Dif. 8. Vtrùm prædeſtinatio ſit in poteſtate prædeſtinati. fol. 190.
Dif. 9. Vtrùm ex parte Chriſti Domini detur cauſa moralis noſtræ prædeſtinationis, & electionis. fol. 191.

Diſputatio 5. de reprobatione.

Dif. 1. Qui actus interueniant in reprobatione. fol. 195.
Dif. 2. In quo actu Dei conſiſtat eſſentialiter reprobatio. fol. 196
Dif. 3. Vtrùm deſtinatio reprobi ad pœnam æternam fuerit in Deo ante præuiſa illius peccata. fol. 197.
Dif. 4. Qui ſint effectus reprobationis. fol. 198.
Diffi. 5. Vtrum ex parte reprobi detur cauſa reprobationis negatiuè. fol. 200.
Dif. 6. Vtrũ ex parte reprobi detur cauſa reprobationis poſitiuæ. fol. 202.

Diſſi.7.Vtrùm reprobatio ſit in libera poteſtate reprobi.fol.203.
Diſ.8.Vtrum Deus prouideat omnibus reprobis adultis auxilia ſufficientia ad ſaluationem.fo.204.
Diſſi.9.Vtrum Deus prouideat omnibus reprobis infantibus remedia ſufficientia ad ſaluationem,fol.206.
Diſſ.10.Vtrum prædeſtinatio ſit certa, & infallibilis,fo.207.
Diſ.11.Vtrùm numerus prædeſtinatorum ſit certus.fo.209.
Diſ.12.Vtrum Deus ſuo decreto efficaci præfinierit immediatè opera noſtra ante noſtram cooperationem futuram,fol.211

TRACTATVS DE Trinitate.

Diſp.1.de proceſsione diuinarum perſonarum.

Diſ.1.Vtrùm in Deo ſint proceſsiones immanentes.fo.214.
Diſſi.2.Vtrùm proceſsiones diuinæ ſint actus intellectus, & voluntatis.fol.215.
Diſſi.3.Per quos actus intellectus,&voluntatis procedant Filius, & Spiritus ſanctus fol.218.
Diſ.4.Quo modo in Patre æterno diſtinguatur intellectio eſſentialis à notionali.fol.219.
Diſſic.5.Vtrum in diuinis origines actiuæ diſtinguantur à paſsiuis. fol.220.
Diſ.6.Vtrùm in diuinis proceſsio Verbi ſit generatio, fo.222.
Diſ.7.Vtrum proceſsio Spiritusſancti ſit generatio.fol.223
Diſſi.8.Vtrùm in Deo ſit potentia realis ad productiones diuinarũ perſonarum.fol.226.
Diſſic.9.Vtrùm in Deo ſit formaliter potentia productiua ad intra. fol.226.
Diſ.10 Vtrùm perſonæ diuinæ ſint ęquales in omnipotẽtia.fo.229
Diſ.11.Quid ſit terminus formalis productionis notionalis.fo.230.
Diſſi.12.Quid ſignificet particula *de*,cum Filius dicitur de ſubſtantia Patris.fol.231.
Diſ.13 Quo modo actus voluntatis ſe habeat circa origines, ſeu actus notionales.fol.232.
Diſ.14.Vtrum proceſsiones diuinarum perſonarum ſint naturales, an liberæ fol.233.

Diſputatio 2. De relationibus diuinis.

Diſ.1.Vtrùm in Deo ſint relationes reales ad intra.fol.234.

Diſ-

Diffic.2.Vtrum dictæ relationes diuinæ ſint reales etiam ſecundum eſſe ad. fol 235.
Dif.3.Vtrum relationes reales originũ ſint tantũ quatuor fo.236.
Dif.4.Vtrum relatio ſpirationis actiuæ re ipſa diſtinguatur à paternitate & filiatione.fol.237.
Dif.5.Vtrum relationes reales originis in Deo diſtinguantur realiter ab eſſentia diuina,tanquam res à re. fol.238.
Dif.6.Vtrum relationes diuinæ diſtinguantur aliquo modo ab eſſentia diuina.fol.239.
Dif.7.Vtrùm relatio diuina includat in ſuo conceptu obiectiuo eſſentiam diuinam.fol.242.
Dif.8.Vtrum relatio diuina includatur in conceptu obiectiuo eſſentiæ.fol.244.
Dif.9.Vtrum relatio prout diſtincta ab eſſentia ſit perfectio.fo.245
Diffi.10.Vtrum relatio diuina,prout diſtincta ab eſſentia diuina,ſit perfectio ſimpliciter ſimplex,fol.247.
Dif.11.Vtrum tres diuinæ relationes,ſeu perſonalitates,& perſonæ ſint tres res,& tria entia.fol.248.

Diſputatio 3. de perſona diuina in communi.

Dif.1.Vtrum perſona rectè definiatur à Boetio.fol.249.
Dif.2.Vtrum ratio perſonę conueniat Deo.fo.250.
Dif.3.Vtrum nomen *perſona* in diuinis ſignificet relationem,an ſubſtantiam.fol.250.
Dif.4.Vtrum nomen *perſona* in diuinis dicat rationem aliquam cõmunem tribus perſonis.fo 252.
Dif.5.Vtrum in Deo ſint tres perſonæ realiter diſtinctæ fol. 255
Dif.6.Vtrũ ſit diſcrimẽ aliquod inter voces hypoſtaſis,& vſia.f.256.
Dif.7 Quot ſint in Deo ſubſiſtentiæ fo.256.
Dif.8.Quot ſint in Deo exiſtentiæ.fo.258.
Dif.9.Quot ſint in Deo durationes.fo.259.

Diſp. 4. de proprietatibus perſonalibus diuinarũ perſonarũ.

Dif.1.Vtrum in diuinis perſonis ſint proprietates perſonales, quibus conſtituantur,& mutuo diſtinguantur fol.260.
Dif.2.Vtrum proprietates perſonales,quibus perſonæ cõſtituuntur & diſtinguuntur ſint abſolutæ,fol.261.
Dif.7.Vtrum proprietates conſtituentes perſonas diuinas ſint origines,an relationes.fo. 263.
Dif.4.Quomodo relationes diuinæ poſsint eſſe proprietates conſtituentes,& diſtinguentes perſonas,fol.264.

Diſp.

Diſp. 5. de cognoſcibilitate myſterij Trinitatis.

Dif. 1. Vtrum Philoſophi Gentiles, habuerint notitiam aliquam myſterij Trinitatis. fol. 267.

Dif. 2. Vtrum in ſtatu viæ poſsit, abſque peculiari notitia à Deo infuſſa Trinitas perſonarũ euidẽter cognoſci, quoad quæſtionem an ſit. fol. 267.

Dif. 3. Vtrum viatori poſsit à Deo cõmunicari notitia euidẽs propria, & quidditatiua Trinitatis non intuitiua, ſed abſtractiua diſtincta à viſione beatifica. fol. 268.

Dif. 4 Vtrum viatori poſsit à Deo communicari notitia euidẽs Trinitatis abſtractiua, quoad quæſtionem an ſit. fo. 270.

Dif. 5 Vtrum in Deo ſint notiones. fol. 272.

Dif. 6. Quot ſint notiones in Deo. fol. 273.

Diſputatio 6. de perſona Patris.

Dif. 1. Vtrum Pater ſit principium deitatis fol. 274.

Dif. 2. Quomodo principiũ, in Deo dicatur de principio notionali, & eſſentiali. fol. 175.

Dif. 3. Vtrũ Pater dicatur auctor, & cauſa Filij, & Spiritus ſancti. f. 276

Dif. 4. Quomodo ingenitũ ſit proprium perſonæ Patris. fo. 276.

Diſputatio 7. de perſona Filij.

Dif. 1. Vtrùm filius ſit Deus eiuſdem naturæ, ſeu ſubſtantiæ cum Patre. fo. 278.

Dif. 2. Vtrùm filius ſit verè, & propriè Verbum. fol. 278.

Diffi. 3. Vtrum Verbum in Deo ſit perſonale, an eſſentiale. fol. 279

Dif. 4. Vtrùm diuinum procedat, ſeu producatur ex cognitione omnium, quæ ſunt formaliter in Deo. fo. 280.

Dif. 5 Vtrũ verbũ procedat ex cognitione creaturarũ poſsibiliũ. f. 282

Dif. 6. Vtrũ Verbũ, procedat ex cognitione creaturarũ futurarum. fol. 285.

Diffic. 7. Quomodo Verbum diuinum dicat reſpectum ad Patrem proferentem. fol. 285.

Dif. 8. Ratione cuius conueniat Verbo reſpectus extrinſecus ad res ipſo Verbo dictas à Patre. fol. 286.

Dif. 9. Vtrum Filius verè, & propriè ſit imago Patris. fol. 288.

Dif. 10. Vtrum in Deo ſolus Filius ſit verè, & propriè imago. f. 289.

Diſp. 8. de perſona Spiritus ſancti.

Dif. 1. Vtrum Spiritus ſanctus ſit Deus fol. 290.

Dif. 2. Vtrũ Spiritus ſanctus nõ tãtũ à Patre, ſed etiam à Filio procedat. fol. 291.

Diffi. 3. An ſi Spiritus ſanctus non procederet à Filio, diſtingueretur realiter ab eo. fol. 292.

Dif-

Dif.4. Vtrũ Pater & Filius ſint vnũ principiũ Spiritusſancti. fol.295.
Dif.5. Vtrum Spiritusſanctus ex vi ſuæ proceſsionis exigat procedere a duobus ſpirantibus. fol.296.
Dif.6. Ex quarum rerum amore procedat Spiritusſanctus fol.297.
Dif.7 Quomodo Pater, & Filius ſe diligunt Spiritusſanctus. fo.298.
Dif.8. Vtrum Pater ſit ſapiens ſapientia genita. fol.300.
Dif.9. Vtrum eſſe donum ſit proprium Spiritusſancti. fol. 301.
Dif.10. Ratione cuius conueniat Spirituiſancto eſſe ſpecialiter donum. fol.302.

Diſp. 9. de identitate, æqualitate, ſimilitudine, proprietate & circuminſeſsione perſonarum diuinarum.

Dif.1. Vtrũ relationes identitatis, æqualitatis, & ſimilitudinis inter diuinas perſonas ſint reales, an tantum rationis. fo.302.
Dif.2. Vtrũ inter perſonas diuinas ſit realis ordo prioris, & poſterioris. fol.304.
Dif.3. Vtrum inter origines ipſas ſit etiam realis ordo originis prioris, & poſterioris. fol.305.
Dif 4. Qua ratione vna perſona diuina ſit in alia. fol.306.

Diſp. 10. de miſione diuinarum perſonarum.

Dif.1. Quid ſit miſio diuinarum perſonarum. fol. 306.
Dif 2. Quę perſona poſsit mittere aliam, & quæ perſona poſsit mitti ab alia fo.308.
Dif 3 Ratione cuius effectus perſona mittatur. fol.309.

Diſp. 11. de modo loquendi circa myſterium Trinitatis.

Dif.1. Vnde deſumenda ſit vnitas, vel pluralitas concretorum ſubſtantiuorum. fol.311.
Dif.2. Vnde deſumenda ſit vnitas, vel pluralitas concretorum adiectiuorum, fol.313.
Dif.3. Vtrũ indiuiduũ deitatis nomine cõcreto *hic Deus*, ſignificatũ ſit prius ſecundum rationem perſonis diuinis. fol.315.
Dif.4. Vtrũ in Deo ſit indiuiduum ſpiratoris præintellectum duabus perſonis diuinis, & eis commune. fol.316.
Diffic.5. Quomodo vtendum ſit nominibus pluralitatis, & vnitatis circa myſterium Trinitatis. fo.317.
Dif.6. Vtrũ hæc propoſitio hic Deus, eſt hic Deus ſit vera. fol.320.
Dif.7. Vtrũ vtraque propoſitio, Deus generat, Deus nõ generat ſit vera, vel an vna ſit vera, & quæ, & altera ſit falſa, & quæ. fo.320.
Dif.8. Vtrum hæ propoſitiones eſſentia generat, eſſentia generatur ſint veræ. fol.322
Diffi.9. Vtrum hæ propoſitio Deus creat ſit per ſe. fol.323.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

5 — 3 — 1